Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 1472/14
Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 18 grudnia 2014 r.

Małopolska

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO na lata 2014-2020

projekt

Kraków, grudzień 2014

SPIS TREŚCI

1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ ... 4

2. OSIE PRIORYTETOWE ... 44

3. PLAN FINANSOWY ... 229

4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO ... 236

5. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ... 241

6. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH ... 248

7. INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW ... 250

8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI ... 265

9. WARUNKI WSTĘPNE ... 284

10. ZMNIEJSZENIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW ... 309

11. ZASADY HORYZONTALNE ... 312

12. ODRĘBNE ELEMENTY ... 317

1. STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1 STRATEGIA DOTYCZĄCA WKŁADU PROGRAMU OPERACYJNEGO W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1.1 OPIS ZAWARTEJ W PROGRAMIE STRATEGII DOTYCZĄCEJ WKŁADU W REALIZACJĘ UNIJNEJ STRATEGII NA RZECZ INTELIGENTNEGO, ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU ORAZ DO OSIĄGNIĘCIA SPÓJNOŚCI GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ ORAZ ANALIZA WYZWAŃ I POTENCJAŁÓW

[1. Potencjał naukowo-badawczy i innowacyjny regionu]

1. **W rankingu innowacyjności regionów europejskich[1] Małopolska, wraz z województwami mazowieckim, podkarpackim, śląskim i dolnośląskim, zaliczana jest do kategorii „umiarkowanych innowatorów".** Na tle średniej UE, region odnotowuje znacznie niższy poziom nakładów na B+R w relacji do PKB, szczególnie w odniesieniu do sektora przedsiębiorstw. W 2012 r. regionalny wskaźnik nakładów ogółem na B+R w relacji do PKB kształtował się na poziomie 1,39 (2. pozycja za Mazowszem, znacznie powyżej średniej dla kraju – 0,9). Jednocześnie wartość nakładów prywatnych w relacji do PKB wyniosła 0,52 (wyraźnie powyżej średniej dla kraju – 0,33). **W ostatnich latach wzrost ponoszonych w regionie nakładów na B+R był pochodną głównie wydatków publicznych. Wyzwaniem dla Małopolski w realizacji celów Strategii "Europa 2020" pozostaje zarówno wzrost nakładów ogółem na badania i rozwój, jak również zwiększenie udziału podmiotów prywatnych, szczególnie sektora MŚP, w finansowaniu tego typu działalności.**
2. W wymiarze krajowym, Małopolska należy do regionów wiodących pod względem potencjału sektora nauki. Dzięki wysokim nakładom inwestycyjnym w ostatnich latach podstawowe potrzeby w zakresie infrastruktury dydaktycznej szkolnictwa wyższego zostały zaspokojone[2]. Jednocześnie w regionie nadal identyfikowane są znaczące potrzeby w obszarze infrastruktury badawczej sektora nauki, w tym dotyczące kontynuacji inwestycji rozpoczętych w perspektywie 2007-13. **Celem strategii inwestycyjnej w tym obszarze będzie uzupełnienie infrastruktury badawczej sektora nauki, w zakresie warunkującym uruchomienie lub rozwinięcie działalności badawczej w obszarach powiązanych ze specjalizacją regionalną. Interwencja w tym obszarze powinna jednocześnie zapewnić, aby efekty badań naukowych były**

[1] *Regional Innovation Scoreboard 2014*, European Commission, 2014.
[2] *Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 1. Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013*, Instytut Badań Strukturalnych, 2011.

skuteczniej transferowane do działalności gospodarczej, przyczyniając się zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw.

3. Na tle innych regionów, w Małopolsce wzrósł w ostatnich latach udział aktywnych innowacyjnie firm z sektora usług, a jednocześnie zmalał analogiczny wskaźnik w sektorze przedsiębiorstw przemysłowych. Działające w regionie firmy z sektora usług także znacznie częściej niż przedsiębiorstwa przemysłowe podejmowały współpracę w zakresie działalności innowacyjnej. Głównymi barierami w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw pozostają: względnie niska skłonność do podejmowania ryzyka, koszty i ograniczenia w dostępie do kapitału oraz koncentracja na „imitacyjnej innowacyjności" – polegającej głównie na wykorzystywaniu rozwiązań dostępnych już na rynku i stosowanych w działalności gospodarczej. **Wyzwaniem dla administracji regionalnej pozostaje wdrożenie mechanizmów stymulujących popyt przedsiębiorstw na innowacje, w celu zwiększenia nakładów na działalność innowacyjną oraz wzmocnienia współpracy z sektorem B+R, szczególnie wśród MŚP.**

4. W Małopolsce dynamicznie rozwijają się nowe firmy technologiczne, które powstają na bazie innowacyjnych pomysłów, przekształcanych w innowacyjne produkty i usługi. Sukces rynkowy tego typu firm jest warunkowany dostępem do profesjonalnej i zindywidualizowanej oferty usług świadczonych przez ośrodki innowacji. **Z tego względu selektywnego wsparcia wymaga rozwój działalności ośrodków, takich jak parki technologiczne, czy centra badawczo-rozwojowe, które koncentrując się na proinnowacyjnych usługach przyczyniają się do rozwoju nowych firm w warunkach swobodnego przepływu wiedzy, sprzyjającego otwartym innowacjom.**

[2. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych]

5. Zgodnie ze stanowiskiem Rady Unii Europejskiej[3], Polskę nadal dzieli znaczący dystans wobec innych państw członkowskich w zakresie wykorzystania potencjału technologii informacyjno-komunikacyjnych. Poza niskim zasięgiem stacjonarnej łączności szerokopasmowej, wskazuje się na względnie niską sprawność administracji publicznej oraz bezpośrednio wpływający na ten stan – stosunkowo niski poziom rozwoju e-administracji. **Zwiększenie efektywności funkcjonowania administracji wymaga dalszych działań w obszarze cyfryzacji, zapewniających szerszy i łatwiejszy dostęp do informacji oraz usług świadczonych przez instytucje publiczne.**

6. Analiza stanu rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwach[4] wskazuje, że pod względem poziomu cyfrowego rozwoju administracji, Małopolska zajmuje pozycje zbliżone lub nieco wyższe od średnich dla kraju. **Badania wskazują, że cyfryzacja procesów wewnętrznych i zewnętrznych nie zawsze korespondują ze sobą, co obrazują złożone wskaźniki skuteczności cyfryzacji urzędów oraz wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Małopolska zaliczana jest do regionów najlepiej radzących sobie w obu aspektach.**

7. Inwestycje w obszarze informatyzacji zrealizowane w ostatnich latach, przyczyniły się do zwiększenia dostępności e-usług publicznych oraz poprawy funkcjonowania administracji. **Znaczna część przedsięwzięć miała jednak charakter fragmentaryczny lub lokalny, dlatego**

[3] Zalecenie Rady z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012-2016 (2013/C 217/16)

[4] *Społeczeństwo informacyjne w liczbach 2013*, MAiC, 2013 oraz badanie *Wpływ cyfryzacji na działanie urzędów w Polsce w 2012 r.* na zlecenie MAiC wśród urzędów administracji samorządowej, rządowej i państwowej (udział 1556 urzędów)

ich wpływ na proces cyfryzacji w skali regionalnej pozostaje ograniczony. Dzięki systemowym projektom informatycznym dostarczone zostały rozwiązania wykorzystywane przez użytkowników w skali całego kraju. Najważniejszymi obszarami ze względu na dostęp e-usług publicznych pozostają: **sprawy administracyjne, w tym obywatelskie, rynek pracy, ochrona zdrowia, wymiar sprawiedliwości i sądownictwo, bezpieczeństwo i powiadamianie ratunkowe, działalność gospodarcza, działalność związana z rolnictwem i rozwojem obszarów wiejskich, podatki i cła, dane przestrzenne, dane statystyczne, kultura i dziedzictwo narodowe.**

8. Założeniem Strategii "Europa 2020" jest efektywne wykorzystywanie zasobów dla osiągania celów społecznych i gospodarczych. Jedną z istotnych kategorii zasobów są dane instytucji sektora publicznego. Doświadczenia wynikające z tworzenia repozytoriów cyfrowych wskazują, że do najbardziej przydatnych i udostępnianych w pierwszej kolejności, należą m.in. **dane przestrzenne, demograficzne, o działalności gospodarczej, zdrowotne, prawne i edukacyjne.** Ze względu na specyfikę regionalną, w Małopolsce szczególne znaczenie ma również udostępnianie bogatych **zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego oraz zasobów i usług wspierających rozwój turystyki**.

[3. Konkurencyjność małopolskich MŚP oraz tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego]

9. W Małopolsce na koniec 2012 r. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wyniosła 343,4 tys. Stanowi to 8,6% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Tym samym, ze względu na liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, Małopolska znajduje się na 4. miejscu wśród wszystkich województw. Sektor prywatny liczył 335,3 tys. (97,6% ogólnej liczby), a sektor publiczny 8,1 tys. (2,4% ogólnej liczby) podmiotów. W rejestrze znalazło się 257,5 tys. przedsiębiorstw prowadzonych w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, co stanowi 76,8% ogółu wszystkich podmiotów sektora prywatnego. Warto również dodać, że pod względem liczby przedsiębiorstw zaliczanych do sektora MŚP, obejmującego mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, Małopolska znalazła się na 2. pozycji w kraju, ustępując miejsca tylko Mazowszu.

10. Analiza danych dotyczących celów inwestycji podejmowanych przez małopolskie firmy w latach 2005-2008 oraz planowanych na lata 2009-2013 wskazywała m.in. na zmieniające się podejście do stosowanych przez przedsiębiorców strategii inwestycyjnych. I tak, w porównaniu z inwestycjami zrealizowanymi w latach 2005-2008, plany inwestycyjne na lata 2009-2013 pokazywały, znacznie większe zorientowanie na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw w sytuacji rywalizacji z innymi podmiotami gospodarczymi na malejącym i niepewnym rynku. Uwagę zwraca kwestia **trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na planowane inwestycje:** dla wielu przedsiębiorców (49,2% odpowiedzi) było to istotnym utrudnieniem. Znacznie częściej problem ten dotykał firmy o krótkim stażu działalności (59,5% wskazań w tej grupie).[5]

11. Sektor otoczenia biznesu w Małopolsce jest zróżnicowany pod względem zakresu świadczonych usług i ich jakości. **Zwiększenie efektywności działania instytucji tego sektora wymaga wzmacniania strony popytowej w sposób wymuszający lepsze dopasowanie usług do potrzeb przedsiębiorstw oraz świadczenie ich w szerszym zakresie na zasadach komercyjnych.**

[5] *Potencjał rozwojowy małopolskich przedsiębiorstw*, Małopolskie Obserwatorium Gospodarki, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2010

12. Samorząd województwa małopolskiego od kilku lat sukcesywnie zwiększa swoją aktywność na rzecz budowy i promocji regionalnej marki, w tym promocji gospodarczej. Wśród najważniejszych inicjatyw należy wymienić powstanie Centrum Business in Małopolska, służące usprawnieniu obsługi inwestorów i eksporterów oraz promocji gospodarczej województwa małopolskiego. Ważnym wydarzeniem, ukierunkowanym na promocję innowacji w biznesie i przedsiębiorczości jest Małopolski Festiwal Innowacji obejmujący cykl wydarzeń skierowanych do przedsiębiorców, pracowników naukowych, doktorantów, absolwentów, studentów. Wysoką aktywność samorząd przejawia również w obszarze promocji opartej w dużej części o potencjał turystyczny Małopolski, ukierunkowanej na rynki: krajowy i zagraniczne.

[4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku]

13. Małopolska zajmuje 10. pozycję pod względem udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej, tj. 886,3 GWh (2012 r.). **Zdecydowana większość producentów wykorzystuje paliwa konwencjonalne (węgiel kamienny), jedna trzecia z nich opiera swoją działalność o źródła odnawialne i alternatywne energii, głównie energię wody.** W niewielkim stopniu wykorzystuje się energię z biogazu (6,8 MW), wiatru (3 MW) oraz słońca (1,1 MW). Źródła te można uznać za potencjały województwa w oparciu o które planowane będzie inwestowanie w wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł.
14. **Województwo małopolskie jest jednym z regionów, w których istniejąca infrastruktura energetyczna średniego i niskiego napięcia znajduje się w najgorszym stanie, przede wszystkim na terenach wiejskich.** Stąd też konieczna jest modernizacja infrastruktury w regionie pozwalająca na rozwój nowych mocy energetycznych, w tym z OZE.
15. **Istotne problemy występują w dotrzymaniu standardów jakości powietrza. Wielkości stężeń pyłu PM10** (31,9 tys. Mg/2011 r.) **i PM2,5** (28,2 tys. Mg/2011 r.) **w województwie małopolskim należą do najwyższych w Polsce, szczególnie w Krakowie.** Głównym źródłem emisji jest sektor komunalno-bytowy. Przekroczenia odnotowane są też dla: benzo(a)pirenu (10,7 Mg/2011 r.), dwutlenku azotu (43,1 tys. Mg/2011 r.) oraz dwutlenku siarki (61,5 tys. Mg/2012 r.). W 2011 r. wyemitowano też 25,7 mln Mg CO_{2e}, w tym 42% z przemysłu, 27% z mieszkalnictwa i 21% z transportu. Biorąc pod uwagę emisję metanu i podtlenku azotu łączny potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP)[6] wynosi 12,7 mln Mg i spadł o 3,05% w stosunku do 2011 r.
16. **Analiza dotychczasowych efektów działań naprawczych w tym zakresie wskazuje, że ich skala oraz tempo jest zbyt niskie w stosunku do potrzeb**. **Największe efekty przynosiły działania związane z likwidacją starych źródeł spalania i wymianą na nowe niskoemisyjne oraz w zakresie podniesienia efektywności energetycznej budynków**.
17. Na terenie województwa małopolskiego **sektor budownictwa mieszkaniowego** zajmuje ok. 64% powierzchni użytkowej, pozostałe to budownictwo użyteczności publicznej 15% oraz produkcyjno-usługowe i handlowe 20,5%.[7] **Biorąc pod uwagę fakt, iż sektory te odpowiadają za ok. 40% zużycia energii są potencjalnie istotnym źródłem w ramach oszczędności energii**.
18. Istotnym źródłem uciążliwości i problemów w zakresie emisji substancji szkodliwych, zwłaszcza w aglomeracjach miejskich, jest transport drogowy. Transportem drogowym realizowanych jest

[6] Potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP) w horyzoncie czasowym 100 lat przyjęty przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) dla dwutlenku węgla wynosi 1, dla metanu 25, ale podtlenku azotu 298, natomiast dla heksafluorku siarki 22 800

[7] *Projekt Regionalnego Planu Energetycznego dla województwa małopolskiego na lata 2013-2020*

w Polsce 83,6% lądowego transportu pasażerskiego i 75,9% lądowego transportu towarowego. Według danych statystycznych, w skali kraju, sektor ten odpowiedzialny jest za ponad 28% całkowitej emisji tlenków azotu, przeszło 27% emisji tlenku węgla oraz powyżej 15% zanieczyszczeń pyłowych. W dużych miastach, zwłaszcza o scentralizowanym systemie ciepłownictwa, udział transportu drogowego w całkowitej emisji tych zanieczyszczeń jest zdecydowanie większy, dochodząc w dzielnicach centralnych nawet do 90%[8]. **Problemy towarzyszące rozwojowi transportu, szczególnie transportu drogowego, wymagają podjęcia działań pozwalających ograniczać zagrożenia z tym związane, m.in. poprzez zwiększenie znaczenia transportu zbiorowego.**

[5. Ochrona środowiska naturalnego]

19. Województwo małopolskie **jest rejonem Polski o największej zmienności przepływów, co wskazuje na potrzebę zwiększania retencji**. Duża zmienność przepływów generuje zagrożenia powodziowe: szczególnie dużym potencjałem powodziowym charakteryzują się karpackie dopływy Wisły. **Zapotrzebowanie na zwiększenie zasobów wodnych istnieje zwłaszcza w kontekście suszy, która występowała w ostatnich latach, na całym obszarze regionu[9].**

20. **Tereny województwa małopolskiego są obszarem wyjątkowo podatnym na ruchy masowe. Ze względu na fragmentaryczne rozpoznanie obszarów o tendencjach osuwiskowych nie ulega zahamowaniu działalność inwestycyjna naruszająca równowagę zboczy oraz powodująca podcinanie i nadmierne obciążanie stoków, a także zmianę stosunków wodnych.**

21. **Województwo charakteryzuje się małymi zasobami eksploatacyjnymi wód podziemnych (640 hm^3 – 3,67% zasobów kraju)[10] i nierównomiernym rozmieszczeniem przestrzennym ich zbiorników, z czego wynikają deficyty tych wód. Dodatkowo Małopolska jest regionem o jednym z najwyższych poborów wody** (5. miejsce w kraju). **Stąd też, bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni, szczególnie powyżej ujęć wody pitnej.** W latach 2000-2012 ilość odprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków wymagających oczyszczania uległa zmniejszeniu, przede wszystkim dzięki spadkowi o ok. 16% ilości ścieków przemysłowych. Jednak nadal największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych pozostaje gospodarka komunalna. Na przestrzeni ostatnich lat zwiększył się odsetek ludności obsługiwanej przez komunalne oczyszczalnie ścieków, ale jest to nadal poziom niezadowalający. Istotnym źródłem presji na środowisko wodne jest niedostateczna sanitacja, głównie obszarów wiejskich. Stosunek sieci kanalizacyjnej do wodociągowej wynosi tylko 60%, choć w ostatnich latach nastąpił dynamiczny wzrost długości obu sieci.

22. Niezależnie od prowadzonych inwestycji w sieci, coraz częściej występuje zjawisko **braku wody głównie na obszarach wiejskich, w wyniku obniżania się poziomu wody w studniach i brzegowych ujęciach infiltracyjnych.** Zjawisko to miało dotychczas wymiar lokalny, niemniej jednak w obliczu prognozowanych zmian klimatu, w przyszłości może mieć znacznie szerszy zasięg.

[8] "Zagrożenia środowiskowe ze strony transportu", A. J. Badyda, Nauka (4/2010)
[9] Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Strategicznego Ochrony Środowiska
[10] Ochrona środowiska, 2013 r., GUS

23. W Małopolsce w 2012 r. wytworzono 7 787,9 mln ton odpadów, z czego 12,93% stanowiły odpady komunalne, a 87,07% odpady przemysłowe. Pod względem wytworzonych odpadów Małopolska zajmuje 5. miejsce wśród województw[11].

24. Ilość odpadów komunalnych wytworzonych w 2012 r. w Małopolsce wynosiła 1 007 mln ton. Zbiórką odpadków komunalnych objęto 77,3% ludności (12 miejsce). W 2012 r. z terenu województwa zebrano około 712 tys. ton odpadów komunalnych, w tym ilość odpadów zebrana w sposób selektywny wynosiła 103 tys. ton, co stanowi 14,47% ogólnej masy odpadów. Pozostała ilość odpadów tj. 609 tys. ton są to odpady zmieszane. **Głównym sposobem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa małopolskiego jest nadal ich deponowanie na składowiskach.**

25. Mając na uwadze cele planowane do osiągnięcia w 2020 r. istotne jest aby zmniejszyła się ilość składowanych odpadów do 40%. Zmniejszyć powinna się również ilość odpadów biodegradowalnych kierowanych na składowiska do 35%. W odniesieniu do działań z zakresu recyklingu i odzysku odpadów opakowaniowych obecny poziom 42,3% powinien wzrosnąć do 60%.

[6. Dziedzictwo regionalne]

26. Założeniem Strategii "Europa 2020" jest efektywne wykorzystywanie zasobów dla osiągania celów społecznych i gospodarczych. Jedną z istotnych kategorii zasobów regionu jest dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. W Małopolsce znajduje się najwięcej w Polsce obiektów chronionych jako światowe dziedzictwo UNESCO, a rejestr zabytków nieruchomych w 2013 r. obejmował ponad 5 tysięcy obiektów[12]. Małopolska może poszczycić się także niezwykłą różnorodnością i bogactwem kultury niematerialnej oraz dobrze przygotowaną ofertą szlaków turystyczno-kulturowych[13]. Region jest jedną z najbardziej popularnych destynacji w kraju, z utrzymującą się od wielu lat stałą tendencją wzrostową w ruchu turystycznym, w 2013 r. Małopolskę odwiedziło 12,6 mln osób[14]. W 2013 r. z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych w województwie małopolskim skorzystało 3567,5 tys. turystów, tj. o 97,2 tys. osób (o 2,8%) więcej w porównaniu z rokiem poprzednim (2. pozycja w kraju)[15]. Pod względem liczby podmiotów prowadzących działalność kulturalną Małopolska znajduje się w ścisłej krajowej czołówce. Na koniec 2013 r. w ogólnej liczbie 1 637 tych podmiotów największy odsetek stanowiły biblioteki i placówki informacyjno-biblioteczne (58,3%), domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (26,3%). **Inicjatywy na rzecz zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów kulturowych Małopolski, stanowiących fundament tożsamości regionalnej, korzystnie wpłyną na rozwój społeczny i gospodarczy całego regionu. Podejmując działania na rzecz ochrony, udostępnia i promocji dziedzictwa kulturowego, stworzone zostaną warunki dla dalszego rozwoju sektora turystyki, stanowiącego trzeci pod względem znaczenia obszar działalności społeczno-gospodarczej w UE[16]. Działania w zakresie rozwoju infrastruktury kultury wzmocnią procesy przekształcania instytucji kultury w nowoczesne centra dostępu do wiedzy i oferty kulturalnej oraz lokalne ośrodki życia społecznego**.

[11] Ochrona środowiska, 2013 r., GUS
[12] Stan na dzień 31 lipca 2013 r., dane z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie oraz http://www.wuoz.malopolska.pl/images/2013_rejestr/rejestr%20powiaty_aktualne.pdf
[13] Wg danych Małopolskiego Instytutu Kultury przez region przebiega ponad 100 szlaków turystyczno-kulturowych, www.mik.krakow.pl
[14] Na podstawie: *Badanie ruchu turystycznego w województwie Małopolskim w 2013 r. Raport końcowy za rok 2013*
[15] *Turystyka w Województwie Małopolskim w 2013 r.*, Urząd Statystyczny w Krakowie, str. 32
[16] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Europa- najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie-nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego* (Bruksela dn. 30.6.b010 KOM (2010) 352

27. Małopolskę wyróżnia różnorodność krajobrazu, występują tu niejednolite zespoły ekosystemów, a ponad połowa powierzchni objęta jest ochroną prawną (około 8% wszystkich obszarów chronionych w Polsce). Pod względem udziału powierzchni prawnie chronionej Małopolska zajmuje 2. miejsce w kraju[17]. W regionie zlokalizowanych jest najwięcej w Polsce (6) parków narodowych, w tym 2 uznane za Rezerwat Biosfery UNESCO. Ponadto funkcjonuje 11 parków krajobrazowych (zajmujących łącznie ok. 17,4% powierzchni województwa), 10 obszarów chronionego krajobrazu, 85 rezerwatów przyrody, 99 obszarów NATURA 2000[18]. Małopolska ze względu na uwarunkowania geograficzne posiada duży potencjał do tworzenia oferty dla spędzania aktywnego wypoczynku, wędrówek pieszych i rowerowych, w otoczeniu zasobów cennych przyrodniczo. **Biorąc pod uwagę niezwykły potencjał regionu bazujący na cennych zasobach naturalnych, konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do zachowania i poprawy ochrony różnorodności biologicznej. Jednocześnie realizacja przedsięwzięć dotyczących rozwoju infrastruktury turystycznej, jeśli towarzyszyć jej będzie wysoka wrażliwość ekologiczna, może przynieść korzystne efekty środowiskowe i społeczno-gospodarcze.**

28. Dzięki niepowtarzalnej architekturze krajobrazu Małopolska stanowi doskonałe warunki dla rozwoju przemysłów czasów wolnego w otoczeniu zasobów cennych przyrodniczo (m.in. zbiorników i cieków wodnych). Turystyka dynamicznie wpływa na rozwój innych sektorów, stymuluje wzrost PKB oraz nowych miejsc pracy. Światowa Rada Podróży i Turystyki (WTTC) podaje, że liczba osób pracujących w sektorze turystyki w Polsce wyniosła w 2011 r. 306 tys. osób (ok. 2% ogółu pracujących). Największe zatrudnienie w turystyce w latach 2007-2011 zarejestrowano (po województwie mazowieckim i śląskim) w Małopolsce – ok. 20 tys. osób.[19] Małopolska, to obok Dolnego Śląska, drugi wiodący region oferty **uzdrowiskowej** w Polsce, w regionie znajduje się 9 spośród 45 polskich uzdrowisk, stanowiących doskonałą bazę dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej i usług zdrowotnych. **Bazując na endogenicznych potencjałach, konieczne jest podejmowanie działań związanych z dalszym rozwojem sektora turystyki, który będzie tworzył nowe miejsca pracy oraz przyczyni się do poprawy warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia w regionie.**

29. Małopolskę wyróżnia bardzo duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni z przewagą charakteru górskiego i wyżynnego. W regionie zidentyfikowano ponad 70 gmin położonych na trenach podgórskich i górskich, w których co najmniej 50 % użytków rolnych leży powyżej 350 m n.p.m[20]. Obszary te charakteryzuje wysoka wartość przyrodnicza i związany z tym duży udział terenów objętych różnymi formami ochrony, atrakcyjność krajobrazowa oraz nagromadzenie różnorodnych zasobów turystycznych, w tym uzdrowisk. Jednocześnie obszary te posiadają trudniejsze warunki dla gospodarowania, rozwoju infrastruktury i przedsiębiorczości. **Tym samym zaplanowana w programie interwencja przyczyni się do niwelowania barier oraz wykorzystywania potencjału obszarów górskich.**

[7. Nowoczesna infrastruktura transportowa]

30. **Dostępność transportowa, wpływając na różnorodne sfery życia społecznego i gospodarczego, stanowi istotny element organizacji przestrzeni**. Krzyżowanie się na terenie

[17] Na podstawie zbiorczego opracowania Głównego Urzędu Statystycznego „Ochrona Środowiska 2013" Warszawa 2013, str. 283.
[18] Pełny rejestr form ochrony przyrody w województwie małopolskim dostępny jest na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie: www.krakow.rdos.gov.pl
[19] *Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007 - 2011,* Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa, luty 2013, str.79.
[20] Rozporządzenie Nr 22/03 Wojewody Małopolskiego z dnia 17 lipca 2003 r. w sprawie wykazu miejscowości województwa małopolskiego położonych na terenach podgórskich i górskich.

Małopolski ważnych szlaków komunikacyjnych w połączeniu z położeniem tranzytowym oraz posiadanymi walorami krajobrazowymi i turystycznymi oraz dokonującym się rozwojem społeczno-gospodarczym, to czynniki, które wymuszają znaczące nakłady na infrastrukturę transportową w regionie.

31. **Istotnym problemem małopolskich dróg jest bardzo duże obciążenie ruchem, szczególnie sieci dróg krajowych i wojewódzkich**. Stan ten potwierdzają kolejne pomiary ruchu przeprowadzane zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. **Wzmożone obciążenie ruchem samochodowym przenoszone jest również na nieprzystosowane do takiego nasilenia drogi powiatowe i gminne.**

32. **Istotnym problemem w zakresie transportu drogowego jest również zły stan nawierzchni, co niewątpliwie wpływa m.in. na bezpieczeństwo ruchu**. Sytuację komplikuje dodatkowo fakt, że ponad 30% powierzchni województwa to tereny górskie, co znacznie utrudnia i podraża powstawanie nowych ciągów komunikacyjnych.

33. W Małopolsce drogi wojewódzkie są znaczącym uzupełnieniem układu dróg krajowych – w większości przypadków stanowią one alternatywne szlaki komunikacyjne dla dróg krajowych. **Dlatego też stan sieci krajowych w Małopolsce znacząco oddziałuje na stan sieci dróg wojewódzkich, a zgodnie z danymi statystycznymi, w Małopolsce odcinki dróg krajowych o złym stanie występują częściej aniżeli średnia krajowa**.

34. Począwszy od 2001 r. Województwo rozpoczęło realizację zadań związanych z organizowaniem i dofinansowaniem regionalnych, kolejowych przewozów pasażerskich. Pomimo rosnących wydatków na dopłaty do przewozów pasażerskich w regionie, rola tego środka transportu z roku na rok maleje, a świadczy o tym liczba pasażerokilometrów obsługiwanych corocznie w ramach regionalnych przewozów kolejowych – przykładowo w 2012 r. wyniosła ona 542 mln w porównaniu z 639 mln w 2011 r. oraz 1,6 mld w 2001 r. Badania przeprowadzone na potrzeby opracowywanego przez Województwo Małopolskie Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim wykazują, że główną przyczyną tego stanu rzeczy są możliwości pozyskiwania pasażerów z powodu mało atrakcyjnej oferty jakościowej usług.

[8. Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników[21]]

35. Analiza najważniejszych wskaźników społeczno-ekonomicznych, wyników badań i raportów obrazujących małopolski rynek pracy wskazuje na jego główne wyzwania i bariery rozwojowe. Do takich z pewnością należą: niższy niż dla kraju współczynnik aktywności zawodowej, malejący od 2009 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 – szczególnie niski w przypadku osób młodych[22], **osób starszych (+50), niskowykwalifikowanych, niepełnosprawnych** oraz znaczne **zróżnicowanie terytorialne bezrobocia**. Jednocześnie uwagę zwraca zdecydowanie **trudniejsza sytuacja kobiet na rynku pracy**, widoczna w analizie wskaźników w podziale na płeć, szczególnie wskaźnika zatrudnienia, stopy bezrobocia oraz struktury biernych zawodowo. Konieczne jest więc skoncentrowanie interwencji szczególnie na grupach będących

[21] Zakres regionalnego programu operacyjnego jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty. W tym kontekście, analiza społeczno-ekonomiczna uaktualniana corocznie i przedstawiana Komisji Europejskiej – uwzględniająca uaktualnianą rocznie listę elementów zestawu diagnostycznego uzgodnionego z Komisją Europejską (w zależności od dostępności danych), zostanie wzięta pod uwagę (EFS). Zestaw diagnostyczny uzgodniony z Komisją Europejską nie stanowi przedmiotu sprawozdawczości w rozumieniu właściwych przepisów dotyczących sprawozdawczości rocznej (dotyczy osi priorytetowych 8-10).

[22] Wsparcie dla osób młodych do 29 r.ż. zostało przewidziane w ramach PO WER.

w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, z uwzględnieniem także kwestii okresu pozostawania bez pracy, poprzez podjęcie efektywnych i kompleksowych działań. Priorytetem będzie zapewnienie właściwego doboru pakietu narzędzi do potrzeb i umiejętności odbiorców wsparcia oraz bazowanie podczas opracowywania indywidualnych ścieżek rozwoju zawodowego na dotychczasowych doświadczeniach życiowych osób, którym pomoc jest udzielana, a także ścisła współpraca z potencjalnym pracodawcą. Z drugiej strony konieczne jest podejmowanie działań, które przyczynią się do tworzenia nowych miejsc pracy w regionie oraz kreowania i wzmacniania postaw przedsiębiorczych i przedsiębiorczości. Konieczne jest także podjęcie próby spojrzenia na problem niskiej aktywności zawodowej kobiet w sposób wieloaspektowy i wielowymiarowy. Należy więc w większym niż do tej pory zakresie wspierać interwencje na rzecz zwiększania dostępności do usług opieki nad dziećmi.

36. Województwo małopolskie jest regionem o dużym potencjale rozwojowym przedsiębiorstw, które ze względu na dynamiczną sytuację makroekonomiczną muszą mieć **zapewniony dostęp do adekwatnego, dostosowanego od etapu rozwoju firmy i jej potrzeb – różnorakiego wsparcia na rzecz wzmocnienia konkurencyjności i adaptacyjności, w tym szczególnie w zakresie rozwoju kadr.** Wyniki badania OECD pokazują jednak, iż większość MŚP nie jest w stanie ocenić zapotrzebowania pracowników w zakresie niezbędnych do pozyskania umiejętności i najczęściej deklaruje, iż takich potrzeb nie ma wcale. Dodatkowo MŚP nie postrzegają szkoleń, jako działań wpływających na uzyskiwanie realnych korzyści ekonomicznych dla firmy. Podobnie nisko oceniają wartość szkoleń dla biorących w udział pracowników[23]. Takie podejście MŚP, a także wskazywany przez firmy problem zbyt wysokich kosztów szkoleń, skutkuje niskim zaangażowaniem przedsiębiorstw w podnoszenie kwalifikacji swoich kadr[24] – co stanowi poważną barierę dla ich rozwoju, a także wyzwanie dla polityki regionalnej w tym zakresie. Jednocześnie biorąc pod uwagę zmieniające się stale warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz fakt, iż od 2011 r. następuje znaczny wzrost liczby osób, które utraciły pracę z przyczyn dotyczących zakładów pracy, **konieczne jest zapewnienie dostępności kompleksowego wsparcia dla osób, które są zagrożone zwolnieniem lub zostały zwolnione z pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy**.

37. W obliczu przemian demograficznych, jakim ulega polski oraz – chociaż w wolniejszym tempie – małopolski rynek (szczególnie rynek pracy), konieczne staje się podejmowanie na szerszą skalę, prewencyjnych działań skoncentrowanych na **utrzymaniu zatrudnienia szczególnie dojrzałych pracowników**[25]. Choć obecnie Małopolska należy do województw charakteryzujących się jedną z najlepszych sytuacji ludnościowych w Polsce, prognozy wskazują, iż w perspektywie najbliższych 20-30 lat będzie następowało szybkie starzenie się małopolskiej społeczności. Małopolska gospodarka odczuje stale spadającą liczbę osób młodych wchodzących na rynek pracy, co będzie wymuszało w coraz większym stopniu konieczność wykorzystania przez pracodawców potencjału osób dojrzałych (50, a nawet 60- latków). Konieczne i racjonalne staje się więc już teraz podejmowanie działań, które przyczynią się do spowolnienia niekorzystnych trendów i złagodzenia ich skutków, poprzez **wspieranie szeroko rozumianych interwencji na rzecz wydłużania aktywności zawodowej**[26], skierowanych zarówno do osób dojrzałych (pracujących i pozostających bez zatrudnienia), jak i pracodawców, także poprzez **uwzględnienie**

[23] *Rozwój umiejętności i szkolenia w MSP*; OECD 2010
[24] *Potrzeby szkoleniowe firm zatrudniających do 49 osób. Raport z badania telefonicznego przygotowywanego dla PARP*, PARP 2007 r.
[25] Takie wnioski potwierdziły także wyniki grantu „Wrażliwy klient (uczestnik) projektów POKL, którego liderem było województwo małopolskie.
[26] Konieczność podjęcia działań w odpowiedzi na wyzwanie starzejącego się społeczeństwa tj. działania na rzecz wydłużania aktywności zawodowej, wsparcie produktywności pracy, rozwijanie warunków przyjaznych starszym pracownikom zostały podniesione także w dokumencie „Wyzwania Małopolski w kontekście starzenia się społeczeństwa. Podejście strategiczne", Kraków 2010.

w programie kwestii ochrony i profilaktyki zdrowotnej. Szczególnie istotne w tym zakresie będzie nie tylko wsparcie osób, wśród których ryzyko przerwania aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych jest wysokie, ale także podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy stanu zdrowia mieszkańców poprzez realizację programów edukacji, profilaktyki i rehabilitacji leczniczej służących przeciwdziałaniu i wczesnemu wykrywaniu chorób będących najczęstszą przyczyną dezaktywacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych, w tym chorób onkologicznych, chorób układu krążenia, chorób układu kostno-stawowo-mięśniowego, chorób (zaburzeń) zdrowia psychicznego, chorób układu oddechowego.

[9. Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym]

38. W 2011 r. **28,6% spośród ponad 3,3 mln Małopolan zagrożonych było ubóstwem lub wykluczeniem społecznym** (średnia krajowa – 27,2% i unijna – 24,2%)[27]. Ubóstwo i wykluczenie społeczne w różnym stopniu dotykają poszczególne osoby lub grupy społeczne. Badania GUS wskazują, iż do grup będących w najtrudniejszej sytuacji materialnej należą przede wszystkim: dzieci i młodzież, rodziny wielodzietne i niepełne, gospodarstwa domowe z osobami bezrobotnymi lub niepełnosprawnymi, a w związku z tym powinny być one przedmiotem szczególnego wsparcia. Jednocześnie, z uwagi na duże zróżnicowanie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem, konieczne jest podejmowanie **kompleksowych oraz dostosowanych do potrzeb konkretnych osób działań na rzecz ich aktywizacji społeczno-zawodowej.**

39. Jednym z czynników utrudniających walkę z ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym, mogą być istniejące bariery w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych. Mając na względzie silniejsze zagrożenie ubóstwem dzieci i młodzieży oraz biorąc pod uwagę zdiagnozowane w regionie problemy związane m.in. z **niedostatecznie rozwiniętą ofertą placówek wsparcia dziennego, czy ograniczonym dostępem do specjalistycznych usług pomocy rodzinie** (w tym interwencji kryzysowej), kluczowym zadaniem jest **wzmocnienie wsparcia na rzecz dzieci i młodzieży, a także działań mających na celu pomoc rodzinom, w szczególności zagrożonym dysfunkcją lub przeżywającym trudności.**

40. Mając na względzie zdiagnozowane w Małopolsce deficyty w dostępie do usług kierowanych do osób niepełnosprawnych (m.in. **niewystarczający system wsparcia dzieci z zaburzeniami rozwojowymi i ich rodzin oraz osób niepełnosprawnych**), a także biorąc pod uwagę wysoki odsetek osób niepełnosprawnych wśród mieszkańców województwa oraz duże zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym tych osób i ich rodzin, niezbędne jest **podjęcie działań na rzecz wsparcia tej grupy, w szczególności w zakresie zwiększania dostępu do wczesnej interwencji i rehabilitacji oraz usług opiekuńczych.**

41. Jedną z konsekwencji postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, jest wzrost liczby Małopolan w podeszłym wieku, którzy wymagają opieki lub wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Mając na uwadze **znaczne braki w zakresie dostępności w regionie usług opiekuńczych dla osób starszych,** niezbędne jest podjęcie **działań na rzecz rozwoju systemu opieki nad osobami starszymi, w tym wsparcia ich opiekunów**.

42. Istotne w kontekście przeciwdziałania ubóstwu oraz wykluczeniu społecznemu są działania na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej, który stwarza szanse na aktywizację osób w trudnej sytuacji społeczno–zawodowej oraz może dostarczać usługi użyteczności publicznej lub usługi

[27] Eurostat na podstawie wyników z badania EU-SILC 2011

deficytowe w społecznościach lokalnych. Małopolska charakteryzuje się **dość dynamicznym rozwojem sektora ekonomii społecznej**. Pomimo jednak funkcjonujących w regionie instytucji wspierających ten sektor, wciąż obserwuje się bariery utrudniające pełne wykorzystanie jego potencjału. Podmioty ekonomii społecznej są nadal często **uzależnione od zewnętrznych źródeł finansowania.** Sytuacja taka jest w dużym stopniu spowodowana **lukami kompetencyjnymi ich kadr**. Problemem jest również **niewystarczający poziom współpracy podmiotów ekonomii społecznej z otoczeniem zewnętrznym.** Badania wskazują dodatkowo, iż **obecny system wsparcia nie jest w wystarczającym stopniu ukierunkowany na kreowanie popytu na usługi i produkty podmiotów ekonomii społecznej**. Mając na uwadze zdiagnozowane problemy, a jednocześnie duży potencjał podmiotów ekonomii społecznej, konieczne jest **zapewnienie kompleksowej oferty wsparcia dla tego sektora.**

[10. Edukacja i uczenie się przez całe życie]

43. Pomimo coraz lepszej sytuacji oraz wyeliminowania „białych plam" w edukacji przedszkolnej w regionie**, co roku brakuje miejsc dla kilkudziesięciu tysięcy dzieci w regionie.** Nadal ważną kwestią jest **zwiększanie ilości miejsc w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego oraz podniesienie jakości wychowania przedszkolnego**.

44. Problemem, z którym w najbliższych latach będą borykać się małopolskie szkoły jest zmniejszająca się liczba dzieci i młodzieży wynikająca ze zmian demograficznych. Samorządy w regionie, jako organy prowadzące szkoły będą musiały przemyśleć kwestie zarządzania podległymi szkołami, licząc się z koniecznością likwidacji części z nich, jednocześnie pamiętając o konieczności zapewnienia odpowiedniej ich dostępności oraz jakości kształcenia. **Potencjał dzieci i młodzieży zdolnej** w regionie, osiągających dobre wyniki w nauce i w sprawdzianach wewnętrznych, a także odnoszących sukcesy w olimpiadach i konkursach przedmiotowych, nadal powinien być wzmacniany. Z drugiej strony wyzwaniem przed którymi stoją przedszkola i szkoły jest edukacja włączająca rozumiana jako dbałość o warunki kształcenia i przygotowania szkoły na przyjęcie uczniów o różnorodnych potrzebach, w tym uczniów z niepełnosprawnościami[28]. Wsparcie w zakresie edukacji na poziomie ogólnym ukierunkowane zostanie przede wszystkim na **podniesienie jakości edukacji i rozwijanie oferty edukacyjnej** szkoły w zakresie zajęć szkolnych, ale także w obszarze czasu pozalekcyjnego, a także **położenie nacisku na doradztwo zawodowe w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych**.

45. W przypadku edukacji zawodowej obserwuje się **znaczące rozbieżności pomiędzy tym, co oferowane jest w szkołach, a tym czego wymagają pracodawcy**. Nauczanie w szkołach zawodowych, odbywa się z wykorzystaniem przestarzałej bazy techno-dydaktycznej oraz zawiera zbyt mało zajęć praktycznych, szczególnie prowadzonych bezpośrednio w firmach, u potencjalnych pracodawców. **Wzmocnienia wymaga więc współpraca pomiędzy szkołami zawodowymi, a pracodawcami** jako kluczowa i korzystna dla obu stron.

46. **Odsetek osób dorosłych angażujących się w uczenie się przez całe życie** jest bardzo niski (wskaźnik *Participation of adults aged 25-64 in education and training* w 2013 r. dla kraju wynosił 4,3 %, a dla **Małopolski 4,7%**[29]). Grupy, które wymagają szczególnie aktywizacji w tym zakresie to osoby powyżej 45. roku życia, osoby z niższym poziomem wykształcenia, pracownicy MŚP oraz osoby pracujące na niższych stanowiskach. Jak wynika z Międzynarodowego Badania

[28] D. Wiszejko-Wierzbicka, *Specjalne potrzeby ucznia czy szkoły? Przewodnik po edukacji włączającej pomocą w rozwijaniu kształcenia i uczestnictwa w życiu szkoły*., Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania. Nr III/2012(4).
[29] za Eurostat

Kompetencji Osób Dorosłych PIAAC[30], **przeciętny poziom umiejętności Polaków jest niższy niż przeciętny poziom umiejętności mieszkańców krajów OECD**. Jednocześnie stosunkowo wysoki jest odsetek osób, które posiadają niskie umiejętności.

47. Biorąc pod uwagę konieczność podwyższania umiejętności osób dorosłych, szczególnie w tak podstawowych obszarach, pozwalających dobrze funkcjonować na rynku pracy, jak rozumienie tekstu, rozumowanie matematyczne, czy wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, **działania przyczyniające się do zwiększenia odsetka osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym** będą jedną z ważniejszych kwestii w ramach interwencji w obszarze edukacji.

[11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej]

48. Procesem wpływającym wyraźnie na poziom zaludnienia w województwie są migracje ludności. Małopolska jest od wielu lat drugim (1,3‰) po Mazowszu (2,7‰) regionem o wysokim dodatnim saldzie migracji. W 2011 r. został utrzymany najwyższy od 2000 r. poziom salda migracji – przybyło 4,3 tys. osób, czyli prawie dwukrotnie więcej niż w 2008 r. (2,2 tys. osób)[31].

49. Silne procesy suburbanizacyjne wokół największych miast Małopolski powodują **spadek liczby i starzenie się społeczności miejskich**, a równocześnie skutkują **rozproszeniem zabudowy, nasileniem presji na środowisko oraz zwiększeniem kosztów infrastrukturalnych**. Problemy suburbanizacyjne zaczynają narastać również w miastach średnich. Główne przyczyny tych procesów, poza osobistymi aspiracjami mieszkańców miast przeprowadzających się do strefy podmiejskiej, wynikają ze **słabnącej atrakcyjności miast**, w szczególności ich centrów, jako miejsc zamieszkania, czy też problemów społecznych często dotykających znaczne obszary miast.

50. Groźnym zjawiskiem staje się **marginalizacja obszarów wiejskich z uwagi na niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę i braki w zakresie dostępu do usług publicznych**, szczególnie widoczna z perspektywy pogłębiających się różnic w poziomie rozwoju między miastem a wsią.

51. Miasta oraz obszary wiejskie województwa małopolskiego, podobnie jak w całej Polsce, borykają się z wieloma wyzwaniami rozwojowymi. Na części z tych obszarów doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych. Dla zrównoważonego rozwoju regionu niezwykle istotne jest **podejmowanie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne, poprzez wprowadzenie do odnowionych przestrzeni nowych funkcji społecznych i gospodarczych, wspieranie włączenia społecznego, a także podejmowanie inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego**.

[12. Infrastruktura społeczna]

52. Na koniec 2013 r. w województwie małopolskim w ramach stacjonarnej opieki medycznej funkcjonowało: 13 wojewódzkich jednostek opieki stacjonarnej (w tym 2 szpitale psychiatryczne), działających w formie spzoz, 19 szpitali powiatowych, 8 szpitali resortowych. Ponadto działa także 46 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej działających w formie spółek, 3 niepubliczne psychiatryczne zakłady stacjonarnej opieki zdrowotnej oraz 44 publiczne i niepubliczne zakłady opieki długoterminowej, tj. zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady

[30] *Umiejętności Polaków-wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIACC),* IBE
[31] *Województwo Małopolskie 2012*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2012, str. 30

pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja. Wskaźnik liczby łóżek ogółem w jednostkach publicznych i niepublicznych na koniec 2013 r. wynosił 56,2/10 000 mieszkańców województwa.

53. Zmiany demograficzno-społeczne takie jak wydłużenie przeciętnego trwania życia, coraz dłuższa ekspozycja na czynniki chorobotwórcze środowiska życia i pracy, podejmowanie zachowań ryzykownych sprzyjają rozwojowi przewlekłych problemów zdrowotnych, w tym schorzeń nowotworowych, stanowiących zasadniczy problem epidemiologiczno-zdrowotny (współczynnik standaryzowany na 100 tys./mieszk. dla zachorowań na nowotwory w 2011 r. w Małopolsce: kobiety – 210,3 , mężczyźni – 244,8; odpowiednio w Polsce współczynnik standaryzowany na 100 tys./mieszk. dla zachorowań na nowotwory w 2011 r.: kobiety – 207,3 , mężczyźni – 251,5; współczynnik standaryzowany na 100 tys./mieszk. zgonów na nowotwory w 2011 r.: kobiety – 97,6, mężczyźni – 173,5). W związku z wydłużaniem się średniej wieku oraz w korelacji z innymi czynnikami **prognozowany jest stały wzrost liczby chorych na nowotwory**. Konieczne jest zatem podjęcie działań mających na celu wyrównanie szans mieszkańców Małopolski w zakresie **równomiernego dostępu do diagnostyki i leczenia onkologicznego**.

54. Statystyki wskazują, że **coraz więcej osób cierpi na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne**. W ostatnich latach liczba leczonych w poradniach zdrowia psychicznego ciągle wzrasta, a najczęstszą przyczyną leczenia są zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne. Szczególną grupę pacjentów stanowią osoby starsze, których odsetek wzrasta w związku z wydłużaniem się średniej długości życia. Baza leczenia psychiatrycznego powinna być oparta na zasobach, które są w województwie, ale muszą również pojawić się **nowe inwestycje sprzyjające decentralizacji w tej dziedzinie.**

55. W ogólnej strukturze ludności w 2013 r., odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – 17,7%. Wobec faktu, że dalsze przeciętne trwanie życia ulega wydłużeniu, przy jednoczesnych niedoborach kadry i infrastruktury, konieczne jest **dostosowanie profilu świadczeń do potrzeb rosnącej grupy osób starszych.**

56. Istotne dla rozwoju regionu jest tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju uzdolnień i kreatywności mieszkańców na każdym etapie kształcenia dzieci i młodzieży oraz w kontekście kształcenia ustawicznego osób dorosłych. Właściwe wykorzystanie kapitału intelektualnego oznacza bowiem również rozwój nowych form kształcenia. Deficytem w tym obszarze jest brak regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji, prowadzącego w sposób systemowy działalność o charakterze poznawczo-rozwojowym i proinnowacyjnym, powiązaną z upowszechnianiem wśród społeczeństwa szczególnie tych dziedzin nauki, które wpisują się w obszary inteligentnej specjalizacji regionalnej.

WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII "EUROPA 2020"

Strategia "Europa 2020", zastępując realizowaną od roku 2000 Strategię Lizbońską, stała się nowym długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej. Program regionalny jest jednym z instrumentów realizacji Strategii "Europa 2020" w następujących obszarach:

[**1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego, innowacji**]

Interwencja programu w ramach **celu tematycznego 1.** stanowi wkład w realizację Strategii "Europa 2020" – w zakresie priorytetu dotyczącego rozwoju inteligentnego – rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, przy uwzględnieniu założeń projektu przewodniego *Unia Innowacji* oraz celu związanego ze zwiększeniem nakładów na inwestycje w badania i rozwój. Do osiągnięcia tego celu powinien przyczynić się nie tylko wzrost nakładów na B+R, ale także zmiana ich struktury w kierunku zwiększenia udziału nakładów ponoszonych w sektorze przedsiębiorstw.

Zakres interwencji w ramach osi priorytetowej 1. stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z koniecznością poprawy warunków prowadzenia oraz finansowania działalności badawczo-rozwojowej, szczególnie przez podmioty prywatne, a także transferu technologii, tak aby innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, których komercjalizacja przyczyni się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, co jest również zgodne z obszarami priorytetowymi Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Działania w zakresie badań i innowacji wspierane w dziedzinie energii oraz inwestycje w technologie i rozwiązania energetyczne będą zbieżne z celami europejskiego strategicznego planu w dziedzinie technologii energetycznych (SET Plan).

Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej 1. skierowane zostaną na zwiększenie nakładów prywatnych na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną w sektorze przedsiębiorstw, a także uzupełniająco na wsparcie interwencji służącej wzmacnianiu potencjału sektora badawczo-rozwojowego oraz profesjonalizacji usług otoczenia biznesu, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji, której funkcje spełnia regionalna strategia innowacji Województwa Małopolskiego. Aktualnie obowiązujący dokument określa główne obszary specjalizacji regionalnej, które zostały zidentyfikowane w procesie przedsiębiorczego odkrywania, przy zaangażowaniu szerokiego grona interesariuszy, w tym szczególnie środowiska przedsiębiorców, sektora naukowo-badawczego, przedstawicieli administracji, a także obywateli. Do obszarów zidentyfikowanych jako kluczowe dla specjalizacji gospodarczej Małopolski należą następujące dziedziny: (a) nauki o życiu (life science), (b) energia zrównoważona, (c) technologie informacyjne i komunikacyjne, (d) chemia, (e) produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych, (f) elektrotechnika i przemysł maszynowy, (g) przemysły kreatywne i czasu wolnego. Jednocześnie w ramach mechanizmu monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji regionu możliwa będzie weryfikacja aktualnych oraz identyfikowanie nowych specjalizacji, w których region ma szansę osiągnąć przewagę konkurencyjną. Proces ten będzie prowadzony w sposób ciągły i otwarty, przy zaangażowaniu środowiska gospodarczego i naukowego oraz partnerów społecznych, zgodnie z koncepcją przedsiębiorczego odkrywania, a jego wyniki będą podstawą do uruchomienia aktualizacji regionalnej strategii innowacji Województwa Małopolskiego. Podstawą weryfikacji obszarów inteligentnej specjalizacji będą analizy endogenicznych potencjałów w nauce i gospodarce (podaż) oraz potrzeb zgłaszanych przez środowisko gospodarcze (popyt). W celu oddolnego i konkurencyjnego badania potrzeb przedsiębiorstw, w ramach osi priorytetowej 1. programu regionalnego wyodrębnione zostaną także środki przeznaczone na wsparcie przedsięwzięć

w obszarach innych niż określone w aktualnie obowiązującej regionalnej strategii innowacji. Tego typu mechanizm eksperymentacji wdrożony w ramach priorytetu inwestycyjnego 1b zapewni wsparcie procesu identyfikowania nowych obszarów specjalizacji gospodarczej Małopolski.

[**2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości TIK**]

Interwencja programu w ramach **celu tematycznego 2**. stanowi wkład w realizację Strategii "Europa 2020" – w zakresie priorytetu dotyczącego rozwoju inteligentnego – rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, przy uwzględnieniu założeń projektu przewodniego *Europejska Agenda Cyfrowa*. Jednocześnie interwencja ta przyczyni się do poprawy jakości i efektywności świadczenia usług publicznych, czyniąc je bardziej dostępnymi dla społeczeństwa, w szczególności dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co jest również zgodne z obszarami priorytetowymi Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Zakres interwencji w ramach osi priorytetowej 2. stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z potrzebą upowszechnienia technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz gospodarczego i społecznego wykorzystania możliwości społeczeństwa cyfrowego, przy uwzględnieniu aktywnego wsparcia działań na rzecz upowszechniania e-administracji oraz udostępniania zasobów gromadzonych przez instytucje sektora publicznego.

Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej skierowane zostaną zarówno na interwencje służące zwiększeniu zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej, jak również na przedsięwzięcia, których celem jest poprawa dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

[**3. Podnoszenie konkurencyjności sektora MŚP oraz atrakcyjności inwestycyjnej regionu**]

Interwencja programu w ramach **celu tematycznego 3**. stanowi wkład w realizację Strategii "Europa 2020" – w zakresie priorytetu dotyczącego rozwoju inteligentnego – rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.

Zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z koniecznością wzmocnienia konkurencyjności sektora MŚP oraz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu i jego rozpoznawalności, jako marki gospodarczej, celem dynamizowania wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy.

Wsparcie udzielane w ramach osi priorytetowej 3. skierowane zostanie na działania mające na celu budowę otwartego na innowacje, konkurencyjnego i silnego sektora MŚP. Równolegle, środki tej osi skierowane zostaną na budowę infrastruktury rozwoju gospodarczego (w tym infrastruktury stref aktywności gospodarczej, a w tym zakresie również parków przemysłowych i inkubatorów przedsiębiorczości), budowę silnej marki Małopolski, jako regionu atrakcyjnego gospodarczo, co jest także zgodne z celami/obszarami priorytetowymi Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

[4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku]

Interwencja programu skierowana na realizację **celu tematycznego 4**. stanowi wkład w realizację Strategii "Europa 2020" – w zakresie priorytetu dotyczącego zrównoważonego rozwoju, ukierunkowanego na wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Równocześnie zakres interwencji programu uwzględnia założenia projektu przewodniego *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*, jest także zgodny z celami/obszarami priorytetowymi Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Zakres interwencji wynika ze zidentyfikowanych wyzwań jakie stoją przed regionem w zakresie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, w tym stworzenie warunków i mechanizmów mających na celu zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym województwa, wsparcie działań w zakresie efektywnego i oszczędnego wykorzystania energii. Rezultaty tych działań powinny zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne regionu oraz przyczynić się do wypełnienia wymogów stawianych Polsce w ramach *Pakietu klimatyczno-energetycznego*.

Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej 4. skierowane zostaną zarówno na zwiększenie udziału OZE w produkcji energii, rozwój energetyki rozproszonej, poprawę stanu infrastruktury dystrybucyjnej i usuwanie niedoborów przepustowości, poprawę efektywności energetycznej w regionie, w tym w sektorze przemysłowym, transportowym, mieszkaniowym oraz budynkach użyteczności publicznej. Ważnym działaniem będzie również redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa, które będzie miało charakter horyzontalny i będzie wartością wynikową z działań podejmowanych w kilku obszarach Programu.

[5. Ochrona środowiska naturalnego]

Interwencja programu skierowana na realizację **celu tematycznego 5. i celu tematycznego 6.** (w ramach Priorytetów Inwestycyjnych 6a i 6b) stanowi wkład w realizację Strategii "Europa 2020" – w zakresie priorytetu dotyczącego zrównoważonego rozwoju, ukierunkowanego na wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Równocześnie zakres interwencji programu uwzględnia założenia projektu przewodniego *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*.

Zakres interwencji wynika ze zidentyfikowanych wyzwań jakie stoją przed regionem w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu, efektywnego korzystania z zasobów naturalnych oraz intensyfikacji działań w zakresie gospodarki wodnej i gospodarki odpadami, na co także kładzie nacisk Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Środki skierowane zostaną przede wszystkim na najbardziej problemowe w tym zakresie obszary obejmujące zapobieganie oraz reagowanie na klęski żywiołowe, gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę odpadami.

Zapewnienie finansowania powinno być ukierunkowane na zwiększenie ilości oczyszczanych ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych, wzrost liczby mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków oraz dalsze inwestowanie w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną.

W obszarze gospodarki odpadami środki finansowe skierowane zostaną przede wszystkim na zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie w celu osiągnięcia poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu oraz redukcji udziału odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska. Natomiast w ramach poprawy zdolności adaptacji do zmian klimatu realizowane będą działania w zakresie zwiększenia małej retencji, przeciwdziałanie suszy oraz ruchom masowym, jak również wsparcie zostanie skierowane na wzmocnienie systemu bezpieczeństwa w regionie.

Podjęcie powyższych działań będzie jednocześnie istotne z punktu wdrożenia zobowiązań wynikających z członkostwa Polski w UE w zakresie gospodarki wodno-ściekowej gospodarki odpadami. Z drugiej strony zrealizowanie tych postanowień przyniesie zarówno efekt gospodarczy, jak i poprawi jakość życia ludzi.

[6. Dziedzictwo regionalne]

Interwencja programu w części **celu tematycznego 6.** dotycząca ochrony, rozwoju, udostępniania oraz promocji dziedzictwa kulturowego i naturalnego wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w Strategii "Europa 2020", w części dotyczącej *Rozwoju zrównoważonego – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej* a także jest zgodna z celami/obszarami priorytetowymi Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektem przewodnim *Polityka przemysłowa w erze globalizacji* (w części dotyczącej zwiększania konkurencyjności europejskiej turystyki) oraz projektem *Europa efektywnie korzystająca z zasobów* (w części dotyczącej racjonalnego korzystania przez społeczeństwo ze wszystkich swoich zasobów). Odpowiednie stymulowanie rozwoju turystyki kulturowej czy aktywnej, będącej elementem turystyki zrównoważonej (opartej na właściwej ochronie środowiska naturalnego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu), nie tylko będzie zapobiegać degradacji cennych zasobów kulturowych i przyrodniczych, ale również przyczyni się do zwiększenia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Zaplanowane w programie działania zabezpieczające najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w regionie oraz przedsięwzięcia racjonalnie wykorzystujące zasoby cenne przyrodniczo dla rozwoju przemysłów czasu wolnego, przyniosą korzystne efekty środowiskowe i ekonomiczne, wpływając na zrównoważony rozwój regionu, oparty o walory przestrzenne i walory dziedzictwa, twórczo wykorzystywane poprzez aktywności kulturalne i proekologiczne. Ponadto interwencja programu wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w Strategii "Europa 2020", w części dotyczącej *Rozwoju inteligentnego - rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,* gdyż dla rozwoju innowacyjnej gospodarki kluczowe znaczenie mają działania wzmacniające kompetencje kulturowe i kreatywne[32] mieszkańców regionu. Podstawą działań podejmowanych w tym obszarze w ramach 6. osi priorytetowej jest założenie, że uczestnictwo w kulturze (m.in. dzięki stymulowaniu kreatywnego myślenia, wyobraźni i autoekspresji) jest skuteczną metodą rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich oraz inicjatywności i przedsiębiorczości, a więc kompetencji kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy i innowacji[33]. W ślad za opinią Komitetu Regionów dotyczącą *Sektora Kulturalnego i Kreatywnego na rzecz wzrostu gospodarczego i miejsc pracy,* warto podkreślać wysoką zdolność sektora kultury i sektora kreatywnego do generowania wzrostu i zatrudnienia, ich wkładu w rozwijanie innowacji oraz efektu mnożnikowego w innych branżach i obszarach polityki[34].

[**7. Nowoczesna infrastruktura transportowa**]

Interwencja programu w zakresie **celu tematycznego 7.** jest ukierunkowana na tworzenie warunków sprzyjających wzrostowi konkurencyjności regionu oraz ciągłą poprawę jego atrakcyjności inwestycyjnej poprzez usuwanie ograniczeń infrastrukturalnych, przy uwzględnieniu postulatów Strategii "Europa 2020" w obszarze wspierania gospodarki bardziej konkurencyjnej, na co także kładzie nacisk Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Zakres wsparcia przewidziany w ramach 7. osi priorytetowej ma również na celu poprawę dostępności komunikacyjnej, a przez to sprzyjanie zwiększonej mobilności przestrzennej mieszkańców regionu, szczególnie w obszarze dojazdów do pracy, szkół i uczelni wyższych oraz dostępności głównych ośrodków usług publicznych i centrów

[32] Konkluzje Rady w sprawie kompetencji kulturowych i kreatywnych i ich roli w budowaniu kapitału intelektualnego Europy (2011/C 372/05)

[33] „Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – europejskie ramy odniesienia" to załącznik do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, opublikowanego w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej z dnia 30 grudnia 2006 r./L394. (http://eur-lex.europa.eu/LexUriSer v/site/pl/oj/2006/l_394/l_39420061230pl00100018.pdf)

[34] Komitet Regionów, 101. sesja plenarna w dniu 30 maja 2013 r. OPINIA Komitetu Regionów; Sektory Kulturalny i Kreatywny na rzecz wzrostu gospodarczego i miejsc pracy, EDUC-V-029

gospodarczych. Interwencja ta będzie stanowiła uzupełnienie szerszych działań przewidzianych w innych osiach priorytetowych programu, sprzyjających włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i przedsiębiorczości oraz zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną z uwzględnieniem wymogów rozwoju zrównoważonego.

[8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników]

Interwencja programu w zakresie **celu tematycznego 8.** ukierunkowanego na wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników wpisuje się wyzwania zdefiniowane w Strategii "Europa 2020", w części dotyczącej *Rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną, jest także zgodna z obszarami priorytetowymi Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektami przewodnimi KE: *Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia* oraz z projektem przewodnim *Europejski program walki z ubóstwem* (w części dotyczącej profilaktyki zdrowotnej oraz równości płci). W ślad za projektami przewodnimi, zaplanowany w programie katalog działań jest szeroki i różnorodny, podobnie jak katalog odbiorców wsparcia. Kompleksowe interwencje zostaną skierowane zarówno do osób bezrobotnych, pracujących oraz pracodawców, szczególnie sektora MŚP. Jednocześnie podejmowane będą przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi oraz profilaktyki zdrowotnej. Wszystkie działania zaplanowane w ramach 8. osi priorytetowej realizują w sposób bezpośredni lub pośredni cel dotyczący zwiększenia zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata i będą sprzyjać zwiększeniu zatrudnienia szczególnie wśród grup, których sytuacja na rynku pracy jest obecnie najtrudniejsza – tj. osób starszych, długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, niskowykwalifikowanych oraz kobiet, a interwencje w nim przewidziane znajdują odzwierciedlenie w większości priorytetowych działań wskazanych wyżej dokumentów.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat w województwie małopolskim wynosił w 2013 r. 64,6% i wartość ta była nieznacznie niższa od wartości krajowej wynoszącej 64,9%. Na podstawie analiz społeczno-gospodarczych szacuje się, iż w latach realizacji RPO wskaźnik ten zacznie systematycznie wzrastać osiągając wartość 66,5%, 67,4% i 68,7% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023[35].

[9. Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym]

Interwencja programu w zakresie **celu tematycznego 9.** ukierunkowanego na wspieranie włączenia społecznego i walki z ubóstwem wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w Strategii „Europa 2020" w części dotyczącej *Rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektem przewodnim *Europejski program walki z ubóstwem*. W ślad za projektem przewodnim, w programie przewidziany jest szeroki zakres działań zmierzających do aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jednocześnie planowana jest realizacja przedsięwzięć mających na celu zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych, w tym w szczególności usług opiekuńczych. Istotnym elementem programu będzie również wykorzystanie potencjału ekonomii społecznej oraz przedsiębiorczości społecznej, jako skutecznych instrumentów aktywizacji oraz

[35] Należy podkreślić, iż wskaźnik służy jedynie wskazywaniu ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie i ewentualnym decyzjom w zakresie wdrażania RPO. Nie jest on wskaźnikiem rezultatu interwencji RPO i nie może być przedmiotem odpowiedzialności RPO. UP wskazuje, iż wpływ interwencji EFSI na jego osiąganie jest bardzo ograniczony (do rzędu 4-8%), a jego zmienność zależna jest od ogólnych czynników natury społeczno-gospodarczej oraz zmian legislacyjnych pozostających zasadniczo poza sferą oddziaływania RPO.

integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych. Działania zaplanowane w ramach 9. osi priorytetowej realizują w sposób bezpośredni lub pośredni określony w Strategii "Europa 2020" cel dotyczący zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem, a interwencje przewidziane w ramach programu znajdują odzwierciedlenie w większości priorytetowych działań wskazanych w powyższych dokumentach.

Cel krajowy ustalony dla Polski w obszarze redukcji liczby osób pozostających w ubóstwie jako 1,5 mln osób został osiągnięty w 2012 r. Należy jednak kontynuować działania mające na celu dalsze ograniczanie skali ubóstwa oraz utrwalenie osiągniętego dotychczas efektu w tym zakresie. Dla określenia pozycji województwa względem wartości krajowych stosowany jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym. W przypadku województwa małopolskiego wynosił on w 2013 r. 15,8% i wartość ta była nieznacznie niższa od wartości krajowej 16,2%. Przewiduje się dalszy spadek wartości tego wskaźnika w województwie małopolskim w latach realizacji RPO oraz jego wartości 15,6, 15,4 i 15,2% odpowiednio w latach 2018, 2020 i 2023[36].

[10. Edukacja i uczenie się przez całe życie]

Interwencja programu w ramach **celu tematycznego 10.** wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w Strategii "Europa 2020" w zakresie priorytetu *Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,* w zakresie wyznaczonych tam celów odnoszących się do obszaru edukacji, tj., ograniczenia wskaźnika przerywanie nauki do 10% (cel krajowy: 4,5%) oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie do co najmniej 40% (cel krajowy: 45%). Interwencja programu jest także zgodna z celami/obszarami priorytetowymi Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego. Zakres przewidzianych w programie działań jest jednocześnie zgodny z projektem przewodnim *Młodzież w drodze*, w zakresie zapewnienia odpowiedniego poziom inwestycji w systemy kształcenia i szkolenia, poprawiania rezultatów procesu kształcenia, uwzględniając kluczowe kompetencje i dążąc do ograniczenia liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, lepszego łączenie rezultatów procesu kształcenia z potrzebami rynku pracy oraz ułatwiania młodzieży wchodzenia na rynek pracy poprzez zintegrowane działania obejmujące m.in. udzielanie informacji, doradztwo, staże.

[11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej]

Interwencja programu w części **celu tematycznego 9.** ukierunkowanego na rewitalizację społeczną oraz fizyczną miast i obszarów wiejskich wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w Strategii "Europa 2020", w części dotyczącej rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, oraz w Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego w cel *Zwiększanie dobrobytu*. Zapisy Strategii "Europa 2020" wskazują na konieczność podejmowania działań sprzyjających włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i przedsiębiorczości oraz zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. W ślad za projektem przewodnim UE *Europejski program walki z ubóstwem,* zaplanowane w programie działania sprzyjać będą ograniczeniu zjawiska wykluczenia społecznego, dzięki podjęciu kompleksowych projektów rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej, będącej odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne. Ponadto zaplanowane w programie działania przyczynią się bezpośrednio lub pośrednio do realizacji określonych w Strategii "Europa 2020" celów dotyczących

[36] Należy podkreślić, iż wskaźnik służy jedynie wskazywaniu ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie i ewentualnym decyzjom w zakresie wdrażania RPO. Nie jest on wskaźnikiem rezultatu interwencji RPO i nie może być przedmiotem odpowiedzialności RPO. UP wskazuje, iż wpływ interwencji EFSI na jego osiąganie jest bardzo ograniczony (do rzędu 4-8%), a jego zmienność zależna jest od ogólnych czynników natury społeczno-gospodarczej oraz zmian legislacyjnych pozostających zasadniczo poza sferą oddziaływania RPO.

zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata.

[12. Infrastruktura społeczna]

Interwencja programu w części **celu tematycznego 9.** ukierunkowanego na umożliwieniu odpowiedniego dostępu do ochrony zdrowia wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w Strategii "Europa 2020" w części dotyczącej *Rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektem przewodnim *Europejski program walki z ubóstwem*. W ślad za projektem przewodnim, w programie planowana jest realizacja przedsięwzięć mających na celu zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych. Ponadto, interwencja programu w zakresie ochrony zdrowia zgodna jest ze Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego z celem *Zwiększanie dobrobytu*. Ponadto interwencja w ramach **celu tematycznego 10.** wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w Strategii "Europa 2020" w zakresie priorytetu *Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji*, w zakresie wyznaczonych tam celów odnoszących się do obszaru edukacji, oraz w projekt przewodni *Młodzież w drodze*.

1.1.2 UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I ODPOWIADAJĄCYCH IM PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH, Z UWZGLĘDNIENIEM UMOWY PARTNERSTWA, W OPARCIU O IDENTYFIKACJĘ POTRZEB REGIONALNYCH

Tabela 1. Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany CT	Wybrany PI	Uzasadnienie wyboru
1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	**Zgodnie ze Strategią Europa 2020, SUE RMB, KPR, CSR, SRK, SIiEG, UP, SRWM, RSI WM**: – zwiększenie innowacyjności gospodarki regionalnej poprzez wzrost nakładów ogółem na badania i rozwój oraz wzmacnianie przewag konkurencyjnych regionu w ramach inteligentnej specjalizacji – poprawa warunków dla działalności badawczej poprzez zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury badawczej – w zakresie komplementarnym wobec interwencji podejmowanych na poziomie krajowym
	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	**Zgodnie ze Strategią Europa 2020, SUE RMB, KPR, CSR, SRK, SIiEG, UP, SRWM, RSI WM**: – zwiększenie innowacyjności gospodarki regionalnej poprzez wzrost nakładów prywatnych na badania i rozwój oraz wzmacnianie przewag konkurencyjnych regionu w ramach inteligentnej specjalizacji – bezpośrednie wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w obszarze badań i prac rozwojowych, wdrażania wyników prac B+R oraz rozwijania infrastruktury badawczo-rozwojowej – stymulowanie aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw poprzez wdrożenie zachęt do podejmowania współpracy z sektorem badawczo-rozwojowym – usprawnienie transferu wiedzy i technologii, w tym wzmocnienie aplikacyjnego charakteru badań naukowych oraz wdrażania ich wyników do działalności gospodarczej – zapewnienie przyjaznego innowacjom otoczenia biznesu poprzez rozwój i profesjonalizację proinnowacyjnej oferty wsparcia regionalnych ośrodków innowacji
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e- uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	**Zgodnie ze Strategią Europa 2020, SRK, PZIP, UP, SRWM, RSI WM**: – zapewnienie wkładu w realizację Europejskiej Agendy Cyfrowej w zakresie zwiększenia poziomu korzystania z usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną – w następstwie zwiększenia jakości i dostępności tego typu usług – podniesienie efektywności funkcjonowania administracji publicznej w wyniku informatyzacji procedur oraz upowszechnienia elektronicznego zarządzania dokumentacją w ramach urzędów – zwiększenie dostępności do informacji sektora publicznego wraz z możliwością ich ponownego wykorzystania, zgodnie z Dyrektywą Parlamentu i Rady 2003/98/WE z 17.11 2003, z uwzględnieniem zmiany rozszerzającej zakres stosowania dyrektywy na biblioteki, muzea i archiwa (2013) – usprawnienie oraz poszerzenie dostępu do zasobów i usług elektronicznych w wyniku zwiększenia interoperacyjności systemów informatycznych i rejestrów publicznych

3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, SRK, SIEG, UP, a także SRWM oraz RSI WM:** – tworzenie warunków dla napływu inwestycji – promowanie postaw probiznesowych – wsparcie dla MŚP we wczesnej fazie rozwoju
	3b Opracowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, SRK, SIEG, UP, a także SRWM oraz RSI WM:** – wspieranie aktywności międzynarodowej MŚP – wspieranie i promocja ekspansji zagranicznej małopolskich przedsiębiorstw – kreowanie wizerunku gospodarczego regionu oraz promocja gospodarcza regionu
	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, KPR, SRK, SIEG, UP, SUE RMB a także SRWM oraz RSI WM:** – zapewnienie warunków wymuszających większą konkurencyjność oraz innowacyjność MŚP
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, CSR, KPR, SRK, Polityki Energetycznej 2030, KPD w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, SBEŚ, UP, SUE RMB, SRWM:** - rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym wzrost znaczenie energetyki rozproszonej, ze szczególnym uwzględnieniem prosumentów - uniezależnienie wzrostu gospodarczego regionu od wykorzystania zasobów i energii oraz budowa gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów - odnowienie i rozbudowa mocy wytwórczych oraz poprawa efektywności w całym łańcuchu energii, w tym dostosowanie sieci dystrybucyjnych do rozwijającego się rynku OZE - zmniejszenie energochłonności a tym samym emisyjności gospodarki
	4b Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, CSR, KPR, SRK, Polityki Energetycznej 2030, KPD w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, SBEŚ, UP, SUE RMB, SRWM:** – racjonalizacja wykorzystania energii koncentrowana w przedsiębiorstwach, obejmująca jej oszczędność oraz dywersyfikację źródeł na rzecz OZE; oszczędność energii i jej efektywne wykorzystanie przez przedsiębiorstwa obniży koszty ich funkcjonowania, poprawiając ich sytuację na rynku – przeprowadzanie kompleksowych działań termomodernizacyjnych wraz z wymianą źródła ciepła – odnowienie i rozbudowa mocy wytwórczych oraz poprawa efektywności w całym łańcuchu energii – zmniejszenie energochłonności a tym samym emisyjności gospodarki
	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym;	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, CSR, KPR, SRK , Polityki Energetycznej 2030, KPD w zakresie efektywności energetycznej, SBEŚ, UP, SRWM:** – poprawa efektywności energetycznej w regionie w ramach inwestycji w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej poprzez wspieranie kompleksowej modernizacji energetycznej budynków. – odnowienie i rozbudowa mocy wytwórczych oraz poprawa

		efektywności w całym łańcuchu energii – zmniejszenie energochłonności a tym samym emisyjności gospodarki – promowanie budownictwa energooszczędnego i pasywnego
	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, CSR, KPR, SRK 2020, Polityki Energetycznej 2030, KPD w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, SBEŚ, UP, SRWM:** – ograniczenie emisji głównych zanieczyszczeń powietrza m.in. poprzez realizacja planów gospodarki niskoemisyjnej, w tym działań polegających na wymianie nieekologicznych źródeł ciepła oraz promowaniu i wspieraniu inwestycji w termomodernizację budynków – ograniczenie emisji gazów cieplarnianych – wspieranie zrównoważonej mobilności miejskiej
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, CSR, DSRK, SRK, KSRR, SBEŚ, Białej Księgi, SPA, SRWM, SUE RMB, UP:** – adaptacja do zmian klimatu w tym zwiększenie możliwości reagowania na skutki zagrożeń naturalnych: zagrożenie powodziowe, występowanie suszy oraz ruchów masowych – rozwój systemów małej retencji oraz budowanie innych niezbędnych obiektów gospodarki wodnej, w celu zwiększenia retencjonowania wody, opóźnienia spływu powierzchniowego – wzmocnienie systemów monitorowania i ostrzegania przed klęskami żywiołowymi
6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, CSR, DSRK, SRK, KSRR, SUE RMB, SBEŚ, Białej Księgi, SPA, SRWM 2011-2020, UP, Planu Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego:** – rozwój systemu gospodarki odpadami, w szczególności zapewnienie zgodnego z hierarchią sposobów postępowania z odpadami – wspieranie efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii unieszkodliwiania i przetwarzania odpadów – przerwanie powiązania pomiędzy ilością odpadów a wzrostem gospodarczym poprzez nacisk na: zapobieganie powstawaniu, ponowne użycie, intensyfikację odzysku, recykling
	6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, CSR, DSRK, SRK, KSRR, SBEŚ, Białej Księgi, SPA, SRWM, UP, KPOŚK, SUE RMB:** – właściwe gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym zapewnienie podstawowych usług komunalnych w zakresie rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej, wodociągowej, oczyszczalni ścieków – ochrona zasobów wodnych poprzez ograniczanie zanieczyszczeń przedostających się do wód i gleby – inwestowanie w gospodarkę wodno-ściekową – budowa gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów wody
	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	**Zgodnie ze Strategią Europa 2020, UP, SRWM, DSRK, SRK, KPZK, KSRR, SUE RMB, SRKS, Agendą Terytorialną 2020:** – ochrona dziedzictwa kulturowego – ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej – wzmacnianie tożsamości i uczestnictwa w kulturze – wzrost efektywności wykorzystania potencjałów dziedzictwa

		kulturowego – rozwój społeczno-gospodarczy w oparciu o zachowane w dobrym stanie zasoby kulturowe – zwiększanie dostępności zasobów kultury – działania zwiększające ofertę kulturalną – zarządzanie i budowanie powiązań między ekologicznymi, krajobrazowymi i kulturowymi walorami regionów
	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000" i zieloną infrastrukturę	**Zgodnie ze Strategią Europa 2020, UP, SRWM, SRK, KPZK, KSRR, SBEiŚ, Nasze ubezpieczenie na życie i nasz kapitał naturalny–unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020, Krajową Strategią Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej, Agendą Terytorialną 2020:** – właściwa ochrona i gospodarowanie zasobami przyrodniczymi – zatrzymywanie i odwracanie tendencji utraty bioróżnorodności – poprawa ochrony różnorodności biologicznej – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów – przeciwdziałanie czynnikom negatywnie oddziałującym na stan różnorodności biologicznej – rozwój społeczno-gospodarczy w oparciu o zachowane w dobrym stanie zasoby naturalne i lokalne walory środowiska – podniesienie wiedzy oraz ukształtowanie postaw i aktywności społeczeństwa na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej – zarządzanie i budowanie powiązań między ekologicznymi krajobrazowymi i kulturowymi walorami regionów
	6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu	**Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Białej Księgi, DSRK, SRK, KSRR, SBEŚ, SPA, SRWM, UP:** – obniżenie dotychczasowych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu, głównie ze źródeł sektora bytowo-komunalnego, poprzez wymianę nieekologicznych źródeł ciepła na źródła spełniające odpowiednie normy krajowe i unijne – dotrzymanie standardów i norm jakości powietrza – poprawa jakości życia ludzi w sferze zdrowotnej, jak również poprawa kondycji ekosystemów
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu	**Zgodnie z celami Białej księgi - Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu, SRK, SRT 2020, UP, SUE RMB a także SRWM oraz SRT WM:** – zapewnienie warunków dla zwiększenia mobilności, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz intermodalności systemów transportowych – niwelowanie barier infrastrukturalnych w rozwoju społeczno-gospodarczym – tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju regionu i jego mieszkańców
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu	**Zgodnie ze Strategią Europa 2020, UP, SRWM, DSRK, KPZK, SUE RMB, KSRR, Agendą Terytorialną 2020:** – wzrost zatrudnienia poprzez rozwój endogenicznych potencjałów – rozwój społeczno-gospodarczy w oparciu o zachowane w

	do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój	dobrym stanie zasoby naturalne, walory środowiska – wykorzystywanie specyfiki terytorialnej i pogłębianie specjalizacji decydującej o przewadze komparatywnej w takich dziedzinach jak turystyka – wykorzystanie zasobów dziedzictwa przyrodniczego warunkujących wzmocnienie zewnętrznej konkurencyjności regionu – zarządzanie i budowanie powiązań między ekologicznymi, krajobrazowymi i kulturowymi walorami regionów
	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Zgodnie z celami **DSRK, SRK, SRKL oraz Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2016, UP, SRWM, Europejskiej Strategii w Sprawie Niepełnosprawności 2010 – 2020**: – zwiększenie poziomu zatrudnienia poprzez podniesienie aktywności kobiet, realizację programów 50+ , mobilności zawodowej i przestrzennej – podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej oraz wspierania zatrudnienia – zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych
	8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	Zgodnie z celami **DSRK, SRK, SRKL, SUE RMB, Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, Zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2016, UP, SRWM, Europejskiej Strategii w Sprawie Niepełnosprawności 2010 – 2020**: – zwiększenie poziomu zatrudnienia oraz konieczność wyposażenia w odpowiednią wiedzę i możliwości współpracy młodych przedsiębiorców, którzy są na etapie tworzenia własnej firmy – konieczność wzrostu współczynnika aktywności zawodowej, w szczególności kobiet, starszych oraz priorytetowego traktowania działań służących uwolnieniu potencjału przedsiębiorczości, promowaniu samozatrudnienia i rozwoju przedsiębiorstw – podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy wzmacniania i promocji przedsiębiorczości – zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych
	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	Zgodnie z celami **DSRK, SRK, SRKL, Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020**, **Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2016, UP, SRWM**: – zwiększenie poziomu zatrudnienia poprzez podniesienie aktywności kobiet, tworzenie nowych miejsc wczesnej edukacji oraz opieki instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej dla dzieci – wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienia lepszej jakości funkcjonowania osób starszych – zwiększenie współczynnika aktywności zawodowej kobiet, którego przyczyną jest m.in. brak przystępnych cenowo usług

		opieki nad dziećmi, konieczności zwiększenia udziału elastycznych uregulowań w pracy oraz konieczności promowania równości płci oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego – podejmowanie inicjatyw na rzecz wspierania zatrudnienia i rozwoju kapitału intelektualnego
	8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Zgodnie z celami **DSRK, SRK, SRKL, SUE RMB oraz Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, UP, SRWM, Europejskiej Strategii w Sprawie Niepełnosprawności 2010 – 2020:** – konieczność profesjonalizacji kadr przedsiębiorstw oraz zwiększenia adaptacyjności przedsiębiorstw – poprawa jakości kapitału ludzkiego – wzrost zatrudnienia, wydłużenia okresu aktywności zawodowej i zapewnienia lepszej jakości funkcjonowania osób starszych oraz podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli – zwiększenie konkurencyjności i stabilności MŚP – zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych
	8vi Aktywne i zdrowe starzenie się	Zgodnie z celami **DSRK, SRK, SRKL, SUE RMB, UP oraz Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, SRWM:** – zwiększenie poziomu zatrudnienia poprzez podniesienie aktywności kobiet, realizację programów 50+, wykorzystywanie potencjału i zapobieganie wykluczeniu osób starszych, propagowanie elastyczności zatrudnienia osób starszych, zwiększanie dostępności do programów zdrowotnych – wzrost zatrudnienia, wydłużenia okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych, poprawy zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej, podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli – lepsze wykorzystania zasobów na rynku pracy poprzez poprawę zdrowia zasobów pracy – zwiększanie wskaźnika zatrudnienia osób starszych poprzez aktywne i prewencyjne wsparcie oraz konieczności podejmowania działań na rzecz przedłużania zdrowszego życia zawodowego
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	Zgodnie ze **Strategią Europa 2020**, **SUE RMB, SRK, SRWM, UP:** – zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych w priorytetowych, wynikających z map potrzeb zdrowotnych – dostosowanie systemu ochrony zdrowia do prognozowanych zmian demograficznych – poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej, – poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli (profilaktyki i ochrony zdrowia)
	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Zgodnie ze **Strategią Europa 2020, SUE RMB, KPZK, SRK, KSRR, SRWM, UP:** – kompleksowa rewitalizacja społeczna, fizyczna, gospodarcza, środowiskowa i przestrzenna – przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach,

		– zwiększanie dostępu do usług publicznych, – zadania dotyczące głębokiej przebudowy i adaptacji zdegradowanych obiektów i wykorzystania ich na cele społeczne
	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	**Zgodnie z SRK, SRKL, Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, UP i KPPUiWS:** – konieczność realizacji działań z zakresu aktywnej integracji społecznej (w tym kompleksowości i indywidualizacji wsparcia) – koncentracja na działaniach zwiększających szanse na zatrudnienie – integracja usług różnych podmiotów **Zgodnie z Europejską Strategią w Sprawie Niepełnosprawności 2010-2020:** - zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym
	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	**Zgodnie z SRK, SRKL, Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, UP i KPPUiWS:** – potrzeba poprawy jakości i dostępności usług publicznych, w tym usług zdrowotnych i społecznych (przede wszystkim na rzecz dzieci i młodzieży, rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych) – wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych Zgodnie z **Europejską Strategią w Sprawie Niepełnosprawności 2010-2020:** - zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym
	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia	**Zgodnie z SRK, SRKL, SRKS, Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, UP, KPRES i Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego:** – wsparcie rozwoju ekonomii społecznej i wzrostu miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, jako jednej z form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu Zgodnie z **Europejską Strategią w Sprawie Niepełnosprawności 2010-2020:** - zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym
10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez cale życie	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	Zgodnie z celami **DSRK, SRKL, KSRR, SRWM, SUE RMB, Europejskiej Strategii w Sprawie Niepełnosprawności 2010-2020, UP:** – zorientowanie na efekty uczenia się, w szczególności w zakresie kluczowych kompetencji – rozwijanie dodatkowych zajęć edukacyjnych uzupełniających edukację szkolną, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów oraz wspomagających rodziców w wychowaniu – zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej oraz efektywności nauczania na poziomach podstawowym i średnim – wdrożenie mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów – zwiększanie szans dzieci ze środowisk znajdujących się w

		niekorzystnej sytuacji na nadrobienie zaległości w umiejętnościach społecznych i uczenia się – wsparcie lepszego dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach – zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły one w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym
	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	Zgodnie z celami **DSRK, SRKL, KSRR, SRWM, SUE RMB, UP, Europejskiej Strategii w Sprawie Niepełnosprawności 2010 – 2020 oraz Stanowiskiem służb komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, Zaleceniami rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r.:** – upowszechnianie uczenia się dorosłych, przede wszystkim w trybie pozaformalnym oraz w miejscu pracy – kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystaniem z kształcenia ustawicznego – zwiększenie udziału osób o niskich kwalifikacjach oraz osób starszych w programach uczenia się przez całe życie – zwiększenie odsetka osób dorosłych angażujących się w uczenie się przez całe życie – zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy – zwiększenie możliwości osób niepełnosprawnych, tak aby mogły one w pełni korzystać ze swoich praw i uczestniczyć w życiu społecznym oraz w europejskiej gospodarce
	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	Zgodnie z celami **DSRK, SRKL, KSRR, SRWM, SUE RMB, UP oraz Stanowiskiem służb komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, Zaleceniami rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r.:** – poprawa jakości i efektywności kształcenia i szkolenia zawodowego na wszystkich poziomach, połączona ze zwiększeniem jego atrakcyjności poprzez silniejsze powiązanie z rynkiem pracy – zwiększenie stopnia zaangażowania ze strony pracodawców w proces kształcenia zawodowego oraz poprawy stopnia popularności system kształcenia zawodowego – zwiększanie liczby staży – upowszechnianie szkoleń praktycznych – przezwyciężanie barier, które skutkują niedopasowaniem rezultatów kształcenia do potrzeb rynku pracy
	10a Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Zgodnie ze **Strategią Europa 2020, SUE RMB, KPR, CSR, SRK, SIiEG, UP, SRWM, RSI WM**: – wsparcie działań związanych z systemowym popularyzowaniem nauki i innowacji w społeczeństwie

1.2 UZASADNIENIE ALOKACJI FINANSOWEJ

Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne

Alokacja finansowa Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 wynosi 2 878 215 972 EUR, w tym alokacja na EFRR 2 068 587 710 EUR (71,87%) oraz na EFS 809 628 262 EUR (28,13%).

Podział środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne jest zgodny z celami założonymi w Strategii "Europa 2020" oraz z zakresem interwencji przewidzianym dla regionalnych programów operacyjnych w Umowie Partnerstwa. Jednocześnie rozkład alokacji odzwierciedla cele rozwojowe zdefiniowane w *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* oraz w innych dokumentach programowych województwa.

Rozkład interwencji jest zgodny z określonymi na poziomie rozporządzeń KE minimalnymi poziomami koncentracji tematycznej, tj.

— CT 1–4: 50,00% środków EFRR

— CT 4: 19,54% środków EFRR

— CT 9: 28,66% środków EFS

— 5 PI (8i, 9i, 9iv, 10i, 10iv) realizowanych z EFS: 64,81% środków tego funduszu.

Szczegółowy rozkład alokacji wynika z części diagnostycznej przedstawionej w sekcji 1.1 i jest oparty o analizę strategiczną wyzwań, potrzeb oraz potencjałów rozwojowych regionu w poszczególnych obszarach. Pod uwagę brane były wyniki prac nad *Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* oraz pakietem programów strategicznych. Podstawą dla przyjętego podziału było również szerokie rozpoznanie oczekiwań i planów inwestycyjnych w regionie (m.in. za pośrednictwem naboru do Banku Projektów Regionalnych), co wspomogło proces identyfikacji typów przedsięwzięć planowanych do wsparcia w ramach programu, uwzględniając w szczególności ich charakter i wartość. Dodatkową przesłanką mającą wpływ na podział alokacji była identyfikacja w województwie Obszarów Strategicznej Interwencji, zdefiniowanych na szczeblu krajowym i regionalnym oraz wprowadzenie mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Z uwagi na konieczność efektywnego wykorzystania dostępnych środków europejskich oraz koncentracji na kluczowych dla rozwoju regionu działaniach, interwencję skoncentrowano na obszarach o strategicznym znaczeniu dla rozwoju województwa, zdefiniowanych na drodze ww. analiz.

W związku z przedstawionymi powyżej uwarunkowaniami, rozkład alokacji pomiędzy poszczególne obszary interwencji przedstawia się następująco:

A. środki EFRR:

— interwencje mające na celu pobudzanie i wzmocnienie gospodarki regionalnej poprzez wzrost jej innowacyjności zwłaszcza w obszarach inteligentnej specjalizacji, podnoszenie konkurencyjności przedsiębiorstw oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu (CT 1 i CT 3) – 490 018 348 EUR, tj. 23,69% środków EFRR

— interwencja w zakresie infrastruktury transportowej, mająca na celu likwidację barier rozwoju działalności gospodarczej, wzmocnienie integracji wewnętrznej regionu oraz zaspokojenie potrzeb mobilnego społeczeństwa (CT 7) – 390 500 000 EUR, tj. 18,88% środków EFRR

— interwencja ukierunkowana na przejście na gospodarkę niskoemisyjną poprzez wsparcie działań zmierzających do poprawy efektywności energetycznej, wykorzystanie OZE oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w tym promowanie „czystego" transportu miejskiego (CT 4) – 404 275 507 EUR, tj. 19,54% środków EFRR

— interwencja dotycząca rewitalizacji przestrzeni województwa – miejskiej i wiejskiej – która w połączeniu ze środkami EFS przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców regionu (CT 9) – 170 000 000 EUR, tj. 8,22% środków EFRR

— interwencja ukierunkowana na ochronę, wzmocnienie oraz wykorzystanie ważnych potencjałów regionu, tj. dziedzictwa kulturowego, zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz uzdrowisk (CT 6 i CT 8) – 169 069 362 EUR, tj. 8,17% środków EFRR

— interwencja mająca na celu wzmocnienie bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochronę środowiska poprzez koncentrację w trzech obszarach tj. ograniczenie zanieczyszczeń i poprawę jakości wód, zapobieganie powstawaniu oraz zagospodarowanie istniejących odpadów, zapobieganie klęskom żywiołowym (CT 5 i CT 6) – 153 724 493 EUR, tj. 7,43% środków EFRR

— interwencja ukierunkowana na zwiększenie poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych poprzez poprawę dostępności i jakości zasobów i usług udostępnianych drogą elektroniczną (CT 2) – 140 000 000 EUR, tj. 6,77% środków EFRR

— interwencja w obszarze infrastruktury ochrony zdrowia i edukacji – mająca na celu podniesienie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności i jakości usług w obszarze zdrowia oraz dostarczenie wysokiej jakości usług edukacyjnych (CT 9 i CT 10) – 151 000 000 EUR, tj. 7,30% środków EFRR.

B. Środki z EFS:

— interwencje dotyczące m.in. zwiększenia dostępu do zatrudnienia dla osób pozostających bez zatrudnienia, podnoszenie kwalifikacji pracowników, wydłużenie aktywności zawodowej mieszkańców czy poprawę sytuacji w zakresie łączenia funkcji zawodowych i rodzinnych, prowadzące do poprawy sytuacji na regionalnym rynku pracy (CT 8) – 270 764 148 EUR, tj. 33,44% środków EFS

— interwencje prowadzące do poprawy sytuacji społecznej mieszkańców regionu obejmujące: zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych, aktywizację społeczną i zawodową oraz rozwój ekonomii społecznej (CT 9) – 232 000 000 EUR, tj. 28,66% środków EFS

— interwencje dotyczące: zwiększenia dostępu i podniesienia jakości edukacji elementarnej oraz kształcenia ogólnego, zwiększenia grona osób świadomie i regularnie podnoszących i uzupełniających swoje kwalifikacje, wzmocnienia systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w regionie, prowadzące do podniesienia poziomu wiedzy i wykształcenia mieszkańców regionu (CT 10) – 204 930 638 EUR, tj. 25,31% środków EFS.

Podział alokacji EFS w RPO pomiędzy poszczególne cele tematyczne i priorytety inwestycyjne odzwierciedla istniejące w województwie małopolskim potrzeby i wyzwania zidentyfikowane w części diagnostycznej programu. Jednocześnie przyznane poszczególnym celom i priorytetom

znaczenie wynika z dążenia do koncentracji wsparcia na tych działaniach, które pozwalają w najwyższym stopniu przyczynić się do osiągnięcia celów dotyczących zwiększenia zatrudnienia oraz walki z ubóstwem nakreślonych w Strategii "Europa 2020" oraz w Krajowym Programie Reform. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, w ramach RPO skoncentrowano znaczne środki finansowe na priorytetach inwestycyjnych, których wybór łączy się z realizacją kompleksowych interwencji z zakresu aktywizacji zawodowej oraz integracji społecznej (PI 8i, 9i). Tego rodzaju działania będą miały zasadniczy wpływ na stopniowe zbliżanie się regionu do celów dotyczących zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat (do 71%) oraz zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (o 1,5 mln dla Polski; o 20 mln dla Europy).

Jednocześnie mając na względzie znaczny dystans, jaki dzieli region (64,6%) od docelowej wartości wskaźnika zatrudnienia dla Polski (71%) oraz Europy (75%) na realizację PI 8i zdecydowano się przeznaczyć ponad 124 764 148 EUR EFS. Jednocześnie wpływ na zwiększenie zatrudnienia będzie miała koncentracja wsparcia na osobach pozostających bez pracy, także w ramach innych priorytetów inwestycyjnych, w szczególności w PI 8iii, w ramach którego udzielane będzie wsparcie na założenie działalności gospodarczej. Uwzględniając zdiagnozowany w regionie problem niskiej aktywności zawodowej kobiet zdecydowano się ponadto na realizację PI 8iv, w ramach którego przewidziano tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Jednocześnie w ramach PI 8vi podejmowane będą inicjatywy na rzecz wydłużenia wieku aktywności zawodowej szczególnie poprzez wspieranie starszych pracowników. Regionalizację wskaźnika zatrudnienia w odniesieniu do celu krajowego obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Regionalizacja celów Strategii „Europa 2020" i Krajowego Programu Reform

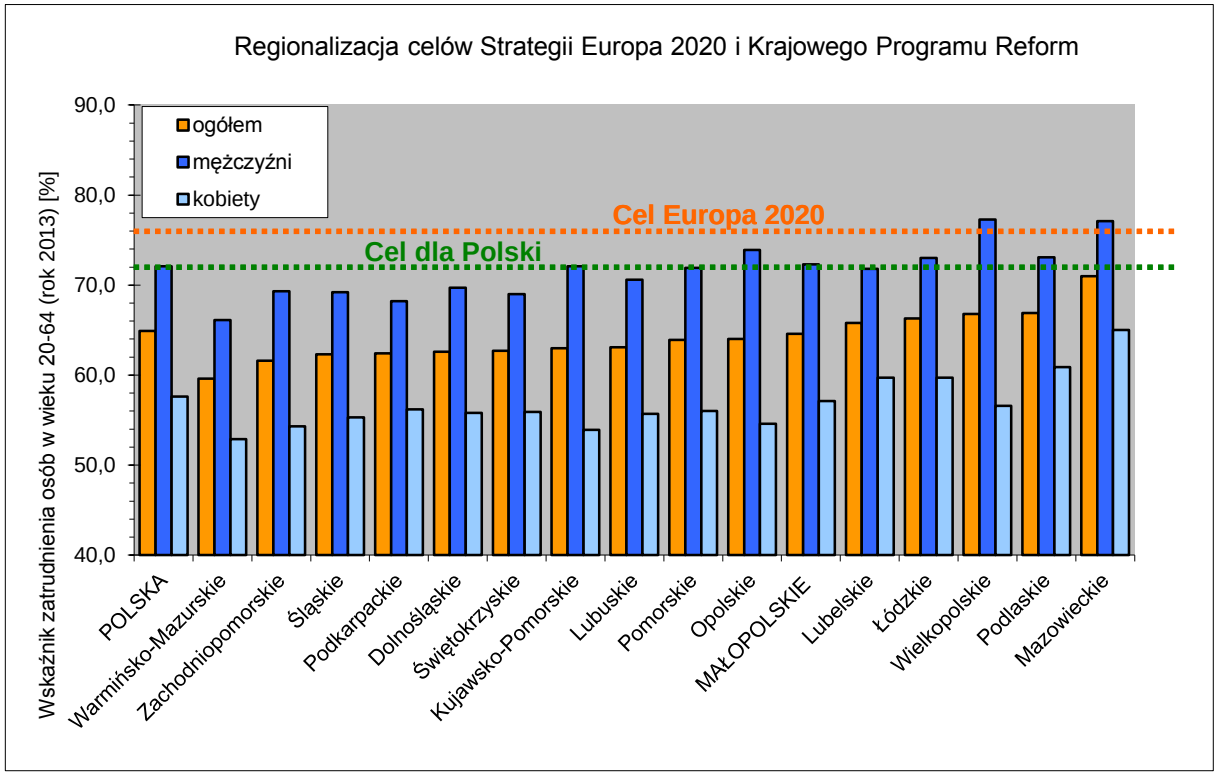

źródło: opracowanie własne

Mając na uwadze poziom wskaźnika zagrożenia ubóstwem, po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w regionie (20,4% w 2011 r.), znacznie wyższego zarówno od średniej dla Polski (17,7%) jak i Europy (16,9%), podjęto decyzję o przeznaczeniu na działania aktywizujące i integrujące osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym kwoty 100 000 000 EUR EFS (w ramach PI 9i). W ramach RPO wykorzystywany będzie także potencjał sektora ekonomii społecznej, jako skutecznego instrumentu aktywizacji osób wykluczonych społecznie. Jednocześnie mając na uwadze fakt, że jednym z czynników znacznie utrudniających skuteczną walkę z ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym są istniejące w regionie ograniczenia w dostępie do wysokiej jakości usług publicznych, kwotę 115 000 000 EUR EFS zaplanowano na działania z zakresu zwiększania dostępu i jakości usług społecznych i zdrowotnych. Należy zauważyć, że jedną z głównych przyczyn ubóstwa i wykluczenia społecznego jest brak pracy, a zatem zaplanowane w ramach CT 8 przedsięwzięcia z zakresu aktywizacji zawodowej również w istotny sposób przyczynią się do realizacji określonego w Strategii "Europa 2020" celu walki z ubóstwem.

Poniższy wykres obrazuje sytuację województwa małopolskiego w zakresie skali zagrożenia ubóstwem, w porównaniu do innych regionów, kraju oraz UE.

Wykres 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych

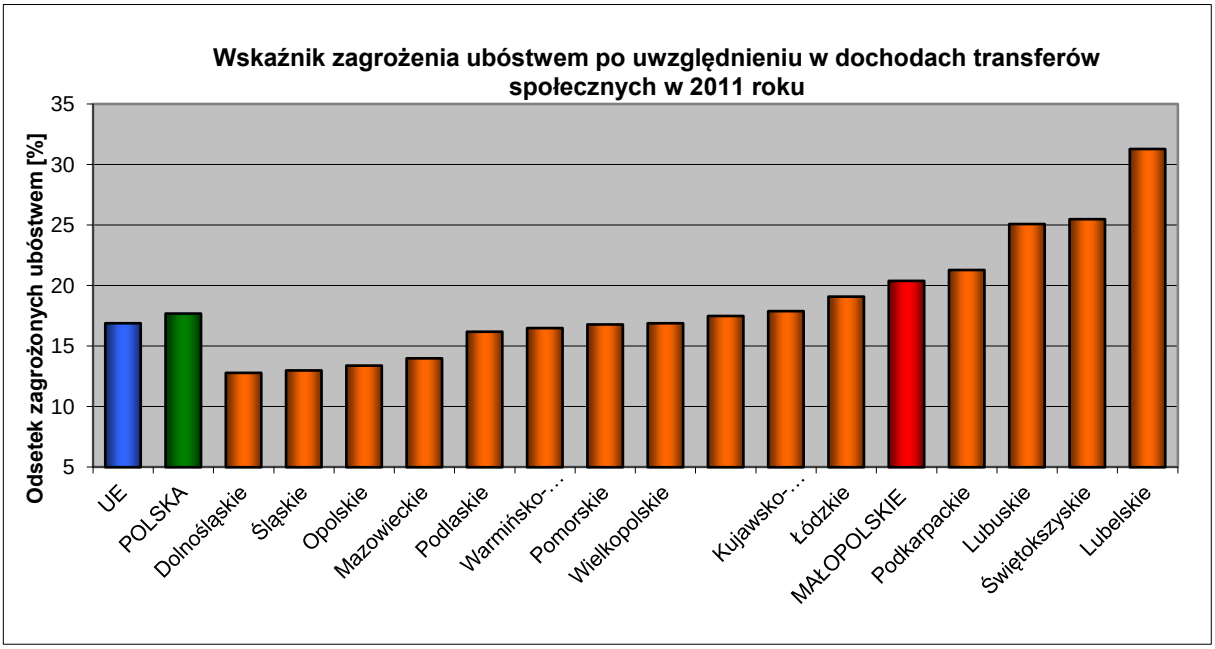

źródło: opracowanie własne

Tabela 2. Przegląd strategii inwestycyjnej programu operacyjnego

Oś priorytetowa	Fundusz	Wsparcie UE (EUR)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu operacyjnego	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające poszczególnym celom szczegółowym
1. Gospodarka wiedzy	EFRR	60 000 000	2,08%	1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	Zwiększone urynkowienie działalności badawczo-rozwojowej	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (GERD)
1. Gospodarka wiedzy	EFRR	190 018 348	6,60%	1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD)
2. Cyfrowa Małopolska	EFRR	140 000 000	4,86%	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e- uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	Zwiększony dostęp obywateli i przedsiębiorców do informacji sektora publicznego, e-usług oraz elektronicznej administracji	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji
3. Przedsiębiorcza Małopolska	EFRR	115 000 000	4,00%	3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	Lepsze warunki do rozwoju MŚP	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB

3. Przedsiębiorcza Małopolska	EFRR	37 000 000	1,29%	3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	3b Opracowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	Zwiększona aktywność międzynarodowa małopolskich MŚP	Wartość eksportu w Małopolsce
3. Przedsiębiorcza Małopolska	EFRR	88 000 000	3,06%	3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Zwiększona produktywność sektora MŚP	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	65 000 000	2,26%	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	19 000 000	0,66%	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4b Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	Zwiększona efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach (MŚP)	Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	96 000 000	3,34%	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i użyteczności publicznej	Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe dla budynków
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	140 000 000	4,86%	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Zwiększone wykorzystanie niskoemisyjnego transportu zbiorowego i innych przyjaznych środowisku form mobilności miejskiej	Przewozy pasażerów komunikacją miejską
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	84 275 507	2,93%	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	Obniżony poziom niskiej emisji w województwie	Poziom emisji PM 10 Poziom emisji PM 2,5
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	15 724 493	0,55%	6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu	Obniżone poziomy zanieczyszczeń powietrza w województwie	Poziom emisji PM 10 Poziom emisji PM 2,5

5. Ochrona środowiska	EFRR	31 000 000	1,08%	5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	Zwiększone bezpieczeństwo mieszkańców zagrożonych wystąpieniem klęsk żywiołowych	Pojemność obiektów małej retencji
5. Ochrona środowiska	EFRR	82 000 000	2,85%	6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków
5. Ochrona środowiska	EFRR	25 000 000	0,87%	6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	Ograniczona liczba odpadów deponowanych na składowiskach	Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych
6. Dziedzictwo regionalne	EFRR	79 069 362	2,75%	6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zwiększona atrakcyjność dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu	Liczba turystów (krajowych i zagranicznych) korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych Liczba osób korzystających z tras rowerowych w regionie
6. Dziedzictwo regionalne	EFRR	10 000 000	0,35%	6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000" i zieloną infrastrukturę	Wzmocnione instrumenty ochrony różnorodności biologicznej w regionie	Parki krajobrazowe, dla których przygotowano plany ochrony
6. Dziedzictwo regionalne	EFRR	80 000 000	2,78%	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój	Wzrost zatrudnienia na obszarach o wysokich walorach turystycznych	Wskaźnik zatrudnienia

7. Infrastruktura transportowa	EFRR	290 500 000	10,09%	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	Zwiększona dostępność drogowa regionu	Ludność objęta zasięgiem izochrony drogowej 60 min. względem głównych miast regionu: 1) Krakowa 2) Nowego Sącza 3) Tarnowa 4) Oświęcimia 5) Nowego Targu WDDT II (syntetyczny) (wskaźnik drogowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)
7. Infrastruktura transportowa	EFRR	100 000 000	3,47%	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu	Zwiększona dostępność kolejowa regionu	WKDT II (syntetyczny) (wskaźnik kolejowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)
8. Rynek pracy	EFS	124 764 148	4,33%	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy tj.: osób powyżej 50 r.ż., długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, niskowykwalifikowanych oraz kobiet	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego
8. Rynek pracy	EFS	50 000 000	1,74%	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz	8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich	Zwiększenie liczby nowych i trwałych mikroprzedsiębiorstw w regionie	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności

				wsparcie mobilności pracowników	przedsiębiorstw		gospodarczej Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego
8. Rynek pracy	EFS	45 000 000	1,56%	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	1. Zwiększenie dostępności do usług rozwojowych dla MŚP 2. Zwiększenie zdolności adaptacyjnych osób zwolnionych i zagrożonych zwolnieniem z pracy	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie
8. Rynek pracy	EFS	25 000 000	0,87%	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób, które pełnią funkcje opiekuńcze nad dziećmi	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka po opuszczeniu programu Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS
8. Rynek pracy	EFS	26 000 000	0,90%	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8vi Aktywne i zdrowe starzenie się	1. Zwiększenie poziomu zatrudnienia pracowników powyżej 50 r.ż. oraz wsparcie pracujących na stanowiskach o znacznym obciążeniu dla zdrowia 2. Zwiększenie poziomu uczestnictwa osób w wieku aktywności zawodowej w	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie Liczba opracowanych strategii zarządzania wiekiem Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie

						programach zdrowotnych	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badania profilaktyczne
9. Region spójny społecznie	EFS	100 000 000	3,47%	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	Aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez poprawę oraz wzmocnienie ich szans na zatrudnienie	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu
9. Region spójny społecznie	EFS	115 000 000	4,00%	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	1. Większa dostępność usług społecznych 2. Większa dostępność usług zdrowotnych	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych, istniejących po zakończeniu projektu Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu)
9. Region spójny społecznie	EFS	17 000 000	0,59%	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do	Wyższy poziom zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych

					zatrudnienia		w przedsiębiorstwach społecznych Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)
10. Wiedza i kompetencje	EFS	88 430 638	3,07 %	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez cale życie	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	1.Zwiększenie liczby miejsc wychowania edukacji przedszkolnego oraz rozszerzenie oferty dodatkowej placówek wychowania przedszkolnego 2.Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw niezbędnych na rynku pracy oraz indywidualizacja podejścia w szczególności do uczniów o szczególnych potrzebach	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencji po opuszczeniu programu Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych Liczba szkół w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS
10. Wiedza i kompetencje	EFS	20 000 000	0,69%	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez cale życie	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	Podwyższanie kompetencji osób dorosłych, w tym w szczególności znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu

10. Wiedza i kompetencje	EFS	96 500 000	3,35%	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez cale życie	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	1. Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcących się w szkołach zawodowych, w szczególności poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego 2. Podwyższanie kompetencji zawodowych osób dorosłych	Liczba osób które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS Liczba osób objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki
11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej	EFRR	170 000 000	5,91%	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Ograniczone problemy społeczne w miastach i na obszarach wiejskich	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym
12. Infrastruktura społeczna	EFRR	131 000 000	4,55%	9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	Zwiększona dostępność i jakość usług zdrowotnych w regionie	Średnia długość pobytu chorego w szpitalach ogólnych
12. Infrastruktura społeczna	EFRR	20 000 000	0,69%	10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez cale życie	10a Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Ulepszony proces edukacji	Liczba osób odwiedzających instytucje paramuzealne W tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach
PT	EFS	101 933 476	3,54%	-	-	-	-

2. OSIE PRIORYTETOWE

OŚ PRIORYTETOWA 1. GOSPODARKA WIEDZY

Wyzwaniem dla Małopolski w najbliższych latach będzie skuteczne wdrożenie regionalnej strategii na rzecz zmiany gospodarczej, opartej na inteligentnej specjalizacji. Głównym założeniem tej strategii będzie ukierunkowanie interwencji na obszary o największym potencjale rozwoju, mające decydujące znaczenie dla wzmacniania pozycji konkurencyjnej regionu. Rozwijanie inteligentnej specjalizacji wymaga wdrożenia systemu zachęt dla zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw, rozszerzenia ich współpracy z sektorem nauki oraz profesjonalizacji otoczenia biznesu. Mając na uwadze powyższe, **głównym celem osi priorytetowej jest wzrost innowacyjności gospodarki regionalnej, wyrażający się głównie zwiększeniem nakładów na działalność badawczo-rozwojową.**

W ramach osi priorytetowej 1. wspierane będą interwencje przyczyniające się do wzmacniania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji. Przy zachowaniu komplementarności wobec działań realizowanych za pośrednictwem instrumentów krajowych i wspólnotowych, interwencja ukierunkowana zostanie na zwiększenie aktywności badawczej przedsiębiorstw oraz przygotowanie do komercjalizacji badań i prac rozwojowych w obszarach specjalizacji regionalnej. W dążeniu do inteligentnej specjalizacji regionalnej oraz osiągania synergii i większej efektywności w wykorzystywaniu Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych, w Małopolsce planuje się wykorzystanie Wspólnoty Wiedzy i Innowacji pod auspicjami Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii, jako komplementarnego narzędzia do identyfikowania, przygotowania, wyboru i realizacji projektów powiązanych z obszarem zrównoważonej energii.

Podejmowane w osi priorytetowej interwencje służyć będą realizacji Umowy Partnerstwa, w zakresie dotyczącym ulepszenia infrastruktury badawczo-rozwojowej i innowacyjnej w sektorze nauki i przedsiębiorstwach, a także usprawnienia transferu wiedzy i technologii do gospodarki. Wsparcie ukierunkowane zostanie na inwestycje przedsiębiorstw oraz zwiększenie poziomu wdrażania wyników badań i prac rozwojowych w gospodarce.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy	EFRR
	1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są następujące obszary wsparcia:

➲ **Cel tematyczny 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji**

Priorytet inwestycyjny 1a Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i zwiększanie zdolności do osiągnięcia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności tych, które leżą w interesie Europy

Cel szczegółowy	**Zwiększone urynkowienie działalności badawczo-rozwojowej**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Interwencja podejmowana w ramach priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do wzmocnienia potencjału infrastrukturalnego wybranych jednostek naukowych w zakresie zdolności do prowadzenia wysokiej jakości badań naukowych i prac rozwojowych w obszarach specjalizacji regionalnej. Rezultatem interwencji będzie wzmocnienie pozycji i konsolidacja potencjału wspartych jednostek naukowych – w krajowej i europejskiej przestrzeni badawczej, poprawa warunków prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych oraz wzmocnienie transferu wiedzy do gospodarki w celu jej praktycznego zastosowania.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (GERD)	%	słabiej rozwinięte	1,39	2012	2,78	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia mające na celu wzmocnienie potencjału infrastrukturalnego sektora naukowo-badawczego oraz zdolności do podejmowania współpracy z sektorem biznesu w zakresie działalności badawczo-rozwojowej.

Interwencją objęte zostaną inwestycje dotyczące rozwijania infrastruktury badawczej w jednostkach naukowych, w zakresie niezbędnym do uruchomienia lub rozszerzenia działalności

badawczo-rozwojowej w obszarach kluczowych dla rozwoju gospodarczego regionu, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji.

Wyłączone ze wsparcia będą inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną.

Wspierane przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez rozszerzenie dostępu do zasobów nowoczesnej infrastruktury badawczej. Wdrożenie, w większym zakresie, mechanizmu umożliwiającego wykorzystanie wspartej infrastruktury B+R do działalności gospodarczej lub współfinansowania publicznej infrastruktury badawczej ze środków prywatnych wzmocni powiązania pomiędzy sektorem nauki a przedsiębiorstwami. W konsekwencji, powstająca w ośrodkach naukowych wiedza, w większym niż dotychczas stopniu, będzie przyczyniać się do osiągania korzyści gospodarczych.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Potencjalne grupy beneficjentów:

1. jednostki naukowe
2. uczelnie
3. konsorcja naukowe

Głównymi grupami docelowymi interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego są: przedsiębiorstwa, zespoły naukowo-badawcze, pracownicy naukowi, doktoranci oraz studenci biorący udział w projektach badawczych.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą głównie na obszarach miejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W nawiązaniu do zapisów Umowy Partnerstwa, w systemie oceny przedsięwzięć uwzględnione zostaną następujące kryteria:

- zgodność przedsięwzięcia z aktualnie obowiązującą regionalną strategią innowacji Województwa Małopolskiego,
- uwzględnienie przedsięwzięcia w kontrakcie terytorialnym, stanowiącym mechanizm koordynacji na poziomie krajowym, który zapewnia weryfikację propozycji przedsięwzięć w celu unikania

powielania istniejących zasobów, a także ocenę planów badawczych w kontekście uzasadnienia dla inwestycji w infrastrukturę B+R oraz zastosowania wyników działalności badawczej w gospodarce,

- możliwie wysoki udział współfinansowania ze źródeł prywatnych,
- mechanizm umożliwiający wykorzystanie wspartej infrastruktury B+R do działalności gospodarczej, oznaczający zdolność do generowania przychodów z prowadzonej działalności badawczej,
- komplementarność rozumiana, jako dopełnienie istniejących zasobów, w tym powstałych w ramach wsparcia udzielonego w perspektywie 2007-2013,
- dostępność wytworzonej w ramach przedsięwzięcia infrastruktury B+R dla zainteresowanych podmiotów, w szczególności przedsiębiorstw.

Ponadto w procesie wyboru projektów do dofinansowania oceniany będzie plan gospodarczego wykorzystania infrastruktury B+R, wytworzonej w ramach realizacji przedsięwzięcia (biznes-plan), którego elementem będzie wskaźnik dotyczący szacowanych przychodów pochodzących od podmiotów prywatnych, generowanych w ramach działalności badawczej, prowadzonej przy wykorzystaniu wspartej infrastruktury. Zobowiązanie do realizacji przez beneficjenta założonego wskaźnika będzie zawarte w umowie o dofinansowanie realizacji danego przedsięwzięcia.

Beneficjenci będą zobowiązani do monitorowania oraz sprawozdawania Instytucji Zarządzającej informacji na temat przychodów z działalności gospodarczej generowanych w ramach wspartych przedsięwzięć. Instytucja Zarządzająca będzie przedstawiać Komisji informację na temat poziomu gospodarczego wykorzystania publicznej infrastruktury B+R. Zasady monitorowania i sprawozdawania informacji dotyczących gospodarczego wykorzystania przez beneficjentów wspartej infrastruktury zostaną określone w stosownych dokumentach wdrożeniowych, w tym w szczegółowym opisie osi priorytetowych.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu w ramach priorytetu inwestycyjnego nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	7	SL 2014	corocznie
2.	(24) Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach	EPC	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	73	SL 2014	corocznie
3.	(25) Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej	EPC	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	317	SL 2014	corocznie
4.	(27) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	7 600 000	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji**

Priorytet inwestycyjny 1b Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, ekoinnowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji, w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu

Cel szczegółowy	**Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Podejmowana interwencja przyczyni się do zwiększenia zakresu oraz aplikacyjnego charakteru badań naukowych, szczególnie w obszarach przewagi konkurencyjnej regionu. Stymulowany, poprzez finansowanie publiczne, wzrost nakładów prywatnych na badania i rozwój prowadzić będzie do zmiany regionalnego modelu wspierania przedsiębiorczości. Z wykorzystaniem istniejących mechanizmów wdrażania, wspierane będzie stopniowe przejście od działań ukierunkowanych głównie na modernizację do działań skoncentrowanych na wzmacnianiu innowacyjności przedsiębiorstw. Rezultatem interwencji będzie zasadnicze zwiększenie skali gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów, skutkujące wprowadzeniem na rynek nowych lub znacząco ulepszonych produktów, procesów i usług.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD)	%	słabiej rozwinięte	0,52	2012	1,2	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego interwencja skoncentrowana zostanie na bezpośrednim wsparciu przedsiębiorstw w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, obejmującej:

- realizację badań naukowych i prac rozwojowych, z uwzględnieniem prac demonstracyjnych i pilotażowych, walidacji, włącznie z uruchomieniem pierwszej produkcji i przygotowaniem do wdrożenia wyników prac B+R w działalności gospodarczej,
- rozwój infrastruktury dla działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach.

W tej grupie operacji możliwe będzie w szczególności wsparcie dla projektów realizowanych przez przedsiębiorstwa samodzielnie, w partnerstwie przedsiębiorstw z innymi podmiotami lub w formule konsorcjum z udziałem innych podmiotów, w ramach którego liderem jest przedsiębiorstwo. Wsparcie zostanie skoncentrowane na przedsięwzięciach realizowanych w obszarach specjalizacji regionalnej, przy jednoczesnym uwzględnieniu tzw. mechanizmu eksperymentacji, zgodnie z zasadami przedsiębiorczego odkrywania, którego celem jest umożliwienie oddolnego identyfikowania nowych obszarów potencjalnej przewagi konkurencyjnej regionu. Mechanizm eksperymentacji będzie częścią procesu monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji regionu, prowadzonego w sposób ciągły i otwarty. W ramach mechanizmu eksperymentacji ograniczony strumień środków zostanie wyodrębniony w celu umożliwienia identyfikacji, w ramach otwartej i konkurencyjnej procedury naboru, nowych obszarów niszowych, przy jednoczesnym zachowaniu koncentracji na obszarach aktualnej specjalizacji regionu.

Uzupełniająco do głównego obszaru interwencji, wdrożone zostaną mechanizmy służące usprawnieniu transferu wyników badań do gospodarki regionalnej oraz stymulowaniu mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw do uruchamiania i rozwijania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, przy współpracy z sektorem naukowo-badawczym oraz proinnowacyjnym otoczeniem biznesu. W tej grupie operacji wykorzystane zostaną następujące mechanizmy:

- bony na innowacje, jako program bezzwrotnego wsparcia projektów o małej skali, w ramach którego podmioty z sektora MŚP uzyskają dostęp do wysokiej jakości usług badawczo-rozwojowych oraz proinnowacyjnych, istotnych w procesie opracowywania nowych lub ulepszonych produktów, usług, bądź też zmian procesowych w przedsiębiorstwie,
- regionalny program rozwijania centrów transferu wiedzy, ukierunkowany na wsparcie współpracy sektora nauki oraz przedsiębiorstw, a także wzmocnienie komercjalizacji wyników badań naukowych w oparciu o małopolski model transferu wiedzy i innowacji,

- bezpośrednie wsparcie instytucji otoczenia biznesu – ośrodków innowacji w zakresie uzupełnienia infrastruktury, w szczególności badawczo-rozwojowej, niezbędnej do rozszerzenia oferty proinnowacyjnych usług świadczonych na rzecz firm technologicznych.

W zakresie podstawowego obszaru wsparcia, obejmującego bezzwrotne dofinansowanie inwestycji przedsiębiorstw, interwencja skierowana zostanie w szczególności do podmiotów z sektora MŚP, rozpoczynających lub rozwijających działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną.

Pierwsza grupa operacji obejmuje realizację badań przemysłowych oraz eksperymentalnych prac rozwojowych, prowadzących do opracowania nowych lub istotnie ulepszonych produktów, procesów lub usług, wraz z przygotowaniem do wdrożenia w działalności gospodarczej. Wsparcie może zostać przeznaczone również na zakup wyników badań lub prac rozwojowych, jeżeli celem przedsięwzięcia jest opracowanie innowacyjnego rozwiązania, w oparciu o prace B+R dotyczące nowych właściwości danej technologii lub możliwości jej zastosowania w nowych warunkach związanych z indywidualnymi potrzebami danego przedsiębiorstwa. Przedmiotem wsparcia może być przygotowanie prototypów doświadczalnych oraz tworzenie instalacji demonstracyjnych lub pilotażowych. Zapewniona zostanie możliwość walidacji danego rozwiązania oraz uruchomienia pierwszej produkcji, rozumianej jako pierwsze wdrożenie przemysłowe odnoszące się do zwiększenia skali obiektów pilotażowych lub do pierwszych w swoim rodzaju urządzeń i obiektów, obejmujące kroki następujące po uruchomieniu linii pilotażowej, w ramach której zawarta jest faza testowania, ale nie produkcja masowa lub działalność handlowa. W ramach przygotowania do wprowadzania na rynek nowych lub istotnie ulepszonych rozwiązań dopuszczalne będzie wsparcie wybranych kategorii wydatków związanych z inwestycją początkową lub inwestycją początkową na rzecz nowej działalności gospodarczej. W tej grupie operacji, jako uzupełniający komponent projektu inwestycyjnego, możliwe będzie wsparcie przygotowania wyników fazy badawczej do zastosowania w działalności gospodarczej, w zakresie obejmującym w szczególności badania rynku dla nowego lub istotnie ulepszonego rozwiązania, opracowanie procedur związanych z wykorzystywaniem rynkowym danego rozwiązania, a także działania związane z certyfikacją, ochroną własności intelektualnej i wzornictwem oraz nabycie usług doradczych w zakresie innowacji i usług wsparcia innowacji. W tym obszarze wspierane będą w szczególności projekty zapewniające możliwość realizacji pełnego procesu tworzenia innowacyjnego rozwiązania: od fazy badawczo-rozwojowej do pierwszej produkcji, włącznie z przygotowaniem do wdrożenia lub wybrane etapy tego procesu.

Druga grupa operacji obejmuje interwencję służącą tworzeniu warunków infrastrukturalnych dla działalności badawczo-rozwojowej w przedsiębiorstwach. Wsparcie obejmować będzie inwestycje w aparaturę badawczą oraz innego typu infrastrukturę niezbędną do prowadzenia działalności B+R, w tym infrastrukturę służącą badaniu jakości wytwarzanych przez dane przedsiębiorstwo produktów, procesów lub usług. Punktem odniesienia dla oceny przedsięwzięcia będzie zarys planów dotyczących prac B+R. Głównymi typami przedsięwzięć będą inwestycje służące uruchamianiu lub rozszerzaniu działalności laboratoriów oraz działów B+R, a także tworzeniu lub rozwijaniu centrów badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach.

Wśród uzupełniających instrumentów wsparcia, głównym mechanizmem wzmacniania współpracy mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw z sektorem naukowo-badawczym oraz proinnowacyjnym otoczeniem biznesu, są bony na innowacje. Instrument ten odpowiada na zdiagnozowaną potrzebę wdrożenia skutecznych zachęt do podejmowania działalności badawczo-rozwojowej, szczególnie przez mniejsze podmioty gospodarcze. Mechanizm ten będzie łączył bezpośrednie wsparcie dla

podmiotów z sektora MŚP z popytowym wsparciem jednostek wyspecjalizowanych w świadczeniu usług związanych z działalnością badawczo-rozwojową i innowacyjną. Wsparcie w formule bonu na innowacje może zostać przeznaczone w szczególności na zakup usługi badawczo-rozwojowej związanej z opracowywaniem, rozwojem lub praktycznym zastosowaniem nowego lub ulepszonego produktu, usługi, bądź też zmian procesowych w przedsiębiorstwie, usługi w zakresie wzornictwa lub ochrony własności intelektualnej. Przedsięwzięcia realizowane przy wsparciu uzyskanym w ramach bonów na innowacje prowadzić powinny do usprawnienia procesu transferu technologii i zwiększenia poziomu wdrażania do działalności rynkowej przedsiębiorstw innowacji o charakterze technologicznym lub nietechnologicznym. Wsparcie w tej formie będzie realizowane komplementarnie wobec działań na rzecz wzmocnienia konkurencyjności sektora MŚP oraz wzmocnienia kompetencji pracowników i potencjału pracodawców (sektora MŚP) podejmowanych w osi priorytetowej 3. Przedsiębiorcza Małopolska (PI 3c) oraz w osi priorytetowej 8. Rynek pracy (PI 8v).

W celu zwiększenia intensywności transferu wyników badań do działalności gospodarczej przewiduje się także wsparcie regionalnego programu rozwijania centrów transferu wiedzy. W ramach tego przedsięwzięcia wsparcie przeznaczone zostanie na rozwój tzw. centrów transferu technologii trzeciej generacji, w których transfer wiedzy jest połączony z realizacją badań naukowych. Rolą centrów, prowadzących działalność w obszarach specjalizacji regionalnej, będzie inicjowanie i wspieranie współpracy jednostek naukowych oraz podmiotów gospodarczych w zakresie działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, w szczególności poprzez świadczenie usług specjalistycznego doradztwa oraz pełnienie funkcji regionalnych brokerów innowacji.

Uzupełniającym obszarem interwencji będzie również wsparcie infrastrukturalne wyspecjalizowanych instytucji otoczenia biznesu, realizowane w nawiązaniu do udokumentowanej diagnozy potrzeb ze strony firm technologicznych. Dostęp do odpowiednich warunków infrastrukturalnych dla działalności badawczo-rozwojowej jest czynnikiem silnie stymulującym otwarte innowacje, swobodny przepływ wiedzy oraz wielostronną współpracę przedsiębiorstw i podmiotów sektora badawczo-rozwojowego. Inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie ośrodków innowacji, takich jak parki technologiczne, inkubatory technologiczne oraz centra wyspecjalizowane w zakresie badań i transferu technologii będą wspierane w ograniczonym zakresie: jako element niezbędny do rozwoju oferty i profesjonalizacji usług, w tym obejmujących zapewnienie fizycznej przestrzeni dla tworzenia i rozwijania nowych firm technologicznych, w szczególności w początkowej fazie działalności, z wyłączeniem przestrzeni o charakterze wyłącznie biurowym.

W ramach interwencji realizowanych w priorytecie inwestycyjnym możliwe będzie uzupełniające wsparcie związane z rozwijaniem potencjału kadr B+R w powiązaniu z realizowanym przedsięwzięciem inwestycyjnym. W tym zakresie przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego (cross-financing).

W zakresie dotyczącym ochrony własności intelektualnej wsparcie może zostać przeznaczone na wydatki ponoszone w związku z przygotowaniem zgłoszenia oraz zgłoszeniem wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego, z wyłączeniem kosztów postępowań sądowych w sprawach dotyczących ochrony praw własności intelektualnej.

Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez zwiększenie udziału przedsiębiorstw prowadzących działalność badawczo-rozwojową oraz zwiększenie liczby przedsięwzięć o wysokim potencjale innowacyjnym. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług wspierających działalność B+R+I oraz zwiększenie dostępu do

kapitału przeznaczonego na finansowanie tego typu działalności w przedsiębiorstwach przyczyni się do stopniowego wzrostu poziomu nakładów na badania i rozwój ponoszonych przez sektor prywatny, a w konsekwencji do zwiększenia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw w Małopolsce.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Potencjalne grupy beneficjentów:

1. przedsiębiorstwa
2. konsorcja przedsiębiorstw
3. konsorcja przedsiębiorstw z udziałem takich podmiotów jak: jednostki naukowe, uczelnie (w tym spółki celowe uczelni), organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu
4. instytucje otoczenia biznesu
5. jednostki samorządu terytorialnego lub jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną

Głównymi grupami docelowymi interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego są przedsiębiorstwa, w szczególności mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Wspierane interwencje będą zgodne z aktualnie obowiązującą regionalną strategią innowacji Województwa Małopolskiego.

W systemie oceny projektów badany będzie wpływ odpowiednich interwencji na rozwój kluczowych technologii wspomagających (*Key Enabling Technologies*, KETs).

Działania realizowane w ramach RPO, w obszarach inteligentnej specjalizacji oraz w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania, powinny prowadzić do wyboru projektów charakteryzujących się następującymi cechami:

- wysokim potencjałem do zastosowania wyników projektu w działalności gospodarczej,
- wysokim stopniem współpracy pomiędzy partnerami zaangażowanymi w realizację inwestycji,
- rzeczywistym zapotrzebowaniem na środki publiczne,
- istotnym znaczeniem dla gospodarki regionalnej,
- utrzymaniem trwałości i efektów realizacji projektu w regionie,
- pozytywnym wpływem na uzyskanie przez region pozycji lidera w danym obszarze (niszy).

Wsparcie w osi priorytetowej jest skoncentrowane na MŚP. Inwestycje dużych przedsiębiorstw są dopuszczalne wyłącznie pod warunkiem zapewnienia konkretnych efektów dyfuzji, w tym transferu wyników działalności B+R do gospodarki krajowej i regionalnej. W przypadku dużych firm preferencją objęte będą projekty podejmowane wspólnie z MŚP lub przewidujące współpracę z MŚP, organizacjami pozarządowymi i podmiotami sektora badawczo-rozwojowego.

W przypadku, gdy pomoc z funduszy przyznawana jest dużemu przedsiębiorstwu, Instytucja Zarządzająca zapewni, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach na terytorium Unii Europejskiej.

Warunkiem wsparcia inwestycji służących rozwojowi działów B+R i laboratoriów w przedsiębiorstwach lub tworzeniu przez firmy centrów badawczo-rozwojowych będzie przedstawienie przez przedsiębiorstwo planów dotyczących prac B+R.

Wsparcie infrastrukturalne instytucji otoczenia biznesu realizowane będzie w incydentalnych i uzasadnionych przypadkach. Wsparcie w tym zakresie będzie udzielane jedynie wówczas, gdy inwestycje infrastrukturalne stanowią uzupełnienie istniejących zasobów oraz są niezbędne do realizacji wysokiej jakości usług proinnowacyjnych i są uwarunkowane zapotrzebowaniem firm technologicznych na podobną infrastrukturę badawczo-rozwojową. Inwestycja we wspólną, niezbędną infrastrukturę B+R oraz jej lokalizacja w instytucji otoczenia biznesu przyczyni się do redukcji kosztów poszczególnych przedsiębiorstw związanych z zakupem podobnej infrastruktury, inkubacji firm oraz dalszego prowadzenia prac B+R. Preferowane będą przedsięwzięcia zapewniające możliwie wysoki udział wkładu prywatnego.

W systemie wyboru projektów preferowane będą przedsięwzięcia wykazujące pozytywny wpływ na środowisko naturalne.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów**.

W trybie pozakonkursowym realizowane będzie wyłącznie przedsięwzięcie polegające na wdrożeniu regionalnego programu rozwijania centrów transferu wiedzy, którego beneficjentem będzie Województwo Małopolskie. Wybór partnerów uczestniczących w projekcie zostanie dokonany z uwzględnieniem zasady przejrzystości i transparentności.

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym. Mając na uwadze przedmiot wsparcia – tryb konkursowy jest mechanizmem nieefektywnym, głównie ze względów kosztowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Biorąc pod uwagę rodzaj wspieranej w ramach priorytetu inwestycyjnego działalności, przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim wsparcia dotacyjnego. Jednakże, w przypadku działań, które są potencjalnie opłacalne finansowo, rozpatrzone zostanie przez IZ ewentualne wykorzystanie

instrumentów finansowych. Każdorazowo decyzja o skorzystaniu z mechanizmu instrumentów finansowych, poprzedzona zostanie oceną ex-ante, zgodnie z art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	719	SL 2014	corocznie
2.	(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	719	SL 2014	corocznie
3.	(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	117 293 828	SL 2014	corocznie
4.	(24) Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach	EPC	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	53	SL 2014	corocznie
5.	(26) Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	99	SL 2014	corocznie

➲ Wkład EFS w realizację celu tematycznego 1

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią zasadnicze źródło finansowania trzech osi priorytetowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego tj. osi 8 *Rynek pracy*, osi 9 *Region spójny społecznie* oraz osi 10 *Wiedza i kompetencje*. Realizacja działań w ramach przedmiotowych osi wpływa bezpośrednio lub pośrednio na realizację celów tematycznych 1-7.

Pośredni wpływ na osiągnięcie celów dotyczących wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji (Cel tematyczny 1) będą miały działania podejmowane w ramach:

- 8. Osi priorytetowej *Rynek pracy*. Główne działania wzmacniające efekty celu 1 w ramach celu 8 to stymulowanie potencjału i wzmacnianie kompetencji pracowników działów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw oraz stworzenie warunków do powstawania nowych działalności gospodarczych, w tym działalności typu spin off/spin out.
- 10. Osi priorytetowej *Wiedza i kompetencje*. Główne działania wzmacniające efekty celu 1 w ramach celu 10 to realizacja przedsięwzięć związanych ze zwiększaniem poziomu wykorzystania technologii TIK w edukacji m.in.: poprzez prowadzenie we współpracy

z uczelniami wyższymi zajęć w szkołach, metodami opartymi na nowoczesnych narzędziach TIK oraz budowanie kompetencji uczniów i nauczycieli w tym zakresie. Z jednej strony przyczyni się to do poprawy funkcjonowania osób w społeczeństwie informacyjnym, umożliwi uczniom obcowanie z nauką i rozwijanie kreatywności i logicznego myślenia, a także zwiększenie świadomości przyszłego wyboru studiów. Ponadto uczelniom ułatwi to nawiązanie współpracy z najzdolniejszymi uczniami, którzy w przyszłości będą budować dobrze przygotowaną kadrę sektora nauki i przedsiębiorstw.

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
1	Wskaźnik produktu 1	1.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	104	-	-	719	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 64% alokacji osi priorytetowej
1	Wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	62 960 656	-	-	294 139 233	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

➲ KATEGORIE INTERWENCJI PLANOWANE W OSI PRIORYTETOWEJ

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
1	056	30 000 000	1	01	250 018 348	1	01	175 000 000	1	07	250 018 348			
1	058	60 000 000					02	56 016 513						
1	059	36 000 000					03	19 001 835						
1	061	50 000 000												

1	062	19 000 000												
1	064	40 000 000												
1	101	15 018 348												

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 2. CYFROWA MAŁOPOLSKA

W dążeniu do realizacji celów polityki zintegrowanej informatyzacji państwa, w ramach osi priorytetowej 2. wspierane będzie wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu udostępniania zasobów oraz efektywnego świadczenia usług publicznych. Postępujący proces cyfryzacji, prowadzący do łatwiejszego dostępu do danych i usług sektora publicznego, przyczyni się do osiągania korzyści gospodarczych i społecznych, sprzyjając zwiększeniu udziału obywateli w życiu publicznym i przeciwdziałając różnym formom wykluczenia. Mając na uwadze powyższe, **celem głównym osi priorytetowej jest zwiększenie poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie udostępniania zasobów i realizacji zadań publicznych.**

W ramach osi priorytetowej wspierane będą działania służące realizacji Umowy Partnerstwa, w zakresie dotyczącym podnoszenia jakości i dostępności e-usług publicznych, rozwijania elektronicznej administracji, a także udostępniania zasobów gromadzonych w szczególności przez instytucje sektora publicznego. Interwencja ukierunkowana zostanie na realizację przedsięwzięć charakteryzujących się zasięgiem lub specyfiką regionalną, przy uwzględnieniu potrzeby zachowania kompatybilności technologicznej i projektowej wobec działań realizowanych na poziomie krajowym.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e- uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są następujące obszary wsparcia:

➲ **Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych**

Priorytet inwestycyjny 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e- uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

Cel szczegółowy	**Zwiększony dostęp obywateli i przedsiębiorców do informacji sektora publicznego, e-usług oraz elektronicznej administracji**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza	Interwencja realizowana w ramach priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do zwiększenia zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej oraz usprawnienia procesów wewnętrznych i zewnętrznych w

osiągnąć przy wsparciu Unii	administracji publicznej. Rezultatem interwencji będzie usprawnienie realizacji procedur administracyjnych, szczególnie w obszarach kluczowych dla mieszkańców, przedsiębiorców oraz osób odwiedzających region, a także łatwiejszy i szerszy dostęp do zasobów, w tym danych i informacji gromadzonych w sektorze publicznym.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek obywateli korzystających z e-administracji	%	słabiej rozwinięte	brak	2014	brak	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- podnoszenie jakości i dostępności e-usług publicznych
- rozwój elektronicznej administracji
- udostępnianie zasobów gromadzonych w szczególności przez instytucje sektora publicznego.

W obszarze dotyczącym e-usług publicznych realizowane będą operacje związane z udostępnianiem nowych usług oraz poprawą funkcjonalności i poziomu dojrzałości usług już dostępnych. Wsparciem objęte zostaną w szczególności przedsięwzięcia w obszarach zidentyfikowanych jako priorytetowe dla rozwoju e-usług, zgodnie z Umową Partnerstwa oraz w nawiązaniu do polityki państwa, w obszarze zintegrowanej informatyzacji. Jednocześnie z uwagi na specyficzne potrzeby zdiagnozowane w regionie, priorytetowe znaczenie będą miały przedsięwzięcia w obszarze: ochrony zdrowia, informacji przestrzennej, edukacji i nauki, kultury i dziedzictwa kulturowego, turystyki oraz bezpieczeństwa publicznego.

W obszarze ochrony zdrowia wsparcie przeznaczone zostanie na rozwój regionalnego systemu informacji medycznej, służącego zapewnieniu elektronicznej wymiany danych medycznych oraz zwiększeniu w skali regionu dostępności i jakości e-usług świadczonych dla pacjentów, w sposób zintegrowany z centralnymi platformami informacji w ochronie zdrowia.

W obszarze informacji przestrzennej wspierany będzie w szczególności cyfrowy rozwój publicznych rejestrów geodezyjnych. W ramach tego typu interwencji kwalifikowane będą także wydatki związane z pracami przygotowawczymi (w tym pomiarami terenowymi), jednak wyłącznie w zakresie niezbędnym do realizacji celów danego projektu oraz do wysokości 15% kosztów kwalifikowanych inwestycji.

W obszarze łączącym edukację i naukę wsparciem objęte zostanie przedsięwzięcie dotyczące małopolskiej chmury edukacyjnej, ukierunkowane na przekazywanie wiedzy oraz przybliżanie osiągnięć naukowych uczelni wyższych, przy wykorzystaniu technologii informacyjnych

i telekomunikacyjnych, uczniom w Małopolsce. Zakres wsparcia dla realizacji tego przedsięwzięcia w ramach PI 2c będzie komplementarny wobec interwencji planowanej w ramach PI 10i.

W ramach priorytetu inwestycyjnego wspierane będą przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym lub ponadlokalnym, przy uwzględnieniu dążenia do optymalizacji wykorzystania infrastruktury informatycznej, w konsekwencji realizacji zintegrowanych i kompleksowych projektów w danej dziedzinie oraz poprzez organizację centrów usług wspólnych. Jednocześnie istotne znaczenie będą miały działania tworzące warunki dla udostępnienia lub poprawy jakości e-usług, polegające na modernizacji, zapewnieniu interoperacyjności oraz bezpieczeństwa istniejących systemów i rejestrów publicznych, a także przygotowaniu danych do udostępnienia oraz ponownego wykorzystania. Inwestycje w infrastrukturę inną niż informatyczna (tzw. twarda infrastruktura w zakresie adaptacji lub wyposażenia, jednak z wyłączeniem budowy nowych obiektów kubaturowych) będą dopuszczalne w ograniczonym zakresie, wyłącznie w przypadku, gdy warunkują realizację celów projektu, zaś przeprowadzona analiza wykaże niedostępność wystarczających zasobów w ramach administracji publicznej. Wsparcie infrastruktury innej niż informatyczna, w ograniczonym i uzupełniającym zakresie, będzie możliwe tylko w przypadku, gdy jest to element towarzyszący w ramach projektów, których głównym celem jest rozwój i udostępnianie e-usług publicznych.

W obszarze dotyczącym elektronicznej administracji podejmowane będą działania służące upowszechnieniu standardów funkcjonowania cyfrowych urzędów. Realizowane będą przede wszystkim przedsięwzięcia w zakresie informatyzacji procedur wewnętrznych, bezpieczeństwa teleinformatycznego, otwartego dostępu do informacji sektora publicznego, systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją i rejestrami publicznymi, elektronicznej dostępności informacji i usług świadczonych w ramach urzędów, a także interoperacyjności systemów oraz integracji usług, w tym w ramach wspólnej platformy elektronicznych usług administracji publicznej.

Wsparciem objęte zostaną ponadto interwencje służące udostępnianiu danych i informacji gromadzonych przez instytucje sektora publicznego, ale także regionalnych zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego oraz zasobów wspierających rozwój turystyki. Realizowane przedsięwzięcia służyć będą zwiększeniu podaży danych udostępnianych w sposób otwarty i zapewniający możliwość ich ponownego wykorzystania oraz wytworzenia na ich podstawie nowych usług cyfrowych, także przez podmioty spoza sektora publicznego. W tej grupie operacji realizowane będą w szczególności projekty związane z digitalizacją zasobów, rozwijaniem repozytoriów i platform dystrybucji treści cyfrowych oraz zapewnieniem warunków bezpiecznego udostępniania i przechowywania danych.

Wspierane będą także przedsięwzięcia związane z tworzeniem cyfrowych treści, aplikacji i usług opartych na ponownym wykorzystaniu zasobów i informacji sektora publicznego, udostępnianych w sposób otwarty, a więc nieodpłatnie lub przy możliwie najmniejszych barierach w ich wykorzystaniu, z dowolnego miejsca, także przy wykorzystaniu urządzeń mobilnych.

W ramach realizowanych działań inwestycyjnych możliwe będzie uzupełniające wsparcie dla rozwijania kompetencji i umiejętności kadr, w szczególności w zakresie związanym z wdrożeniem i obsługą realizowanych systemów informatycznych. W tym zakresie przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego (cross-financing).

Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez skoncentrowanie interwencji na rozwijaniu dostępu do e-usług publicznych w tych obszarach, które mają priorytetowe znaczenie z punktu widzenia mieszkańców, przedsiębiorców i osób odwiedzających region. Dzięki realizowanym przedsięwzięciom zasadniczo

poszerzony zostanie zakres zasobów udostępnianych oraz usług świadczonych drogą elektroniczną. W rezultacie zmniejszających się barier w kontaktach z administracją publiczną zwiększeniu ulegnie odsetek osób wykorzystujących elektroniczny dostęp do cyfrowych zasobów i usług publicznych.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Potencjalne grupy beneficjentów:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
2. podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia
3. uczelnie
4. jednostki naukowe
5. instytucje kultury
6. organizacje pozarządowe
7. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
8. parki narodowe
9. administracja rządowa: w zakresie projektów o zasięgu regionalnym

Głównymi grupami docelowymi interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego są: mieszkańcy, przedsiębiorstwa, turyści i odwiedzający województwo, instytucje publiczne.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W systemie wyboru projektów do dofinansowania badana będzie zdolność wdrażanych systemów teleinformatycznych do wymiany danych z odpowiednimi dla zakresu danego przedsięwzięcia systemami ogólnokrajowymi, w szczególności zgodność z wymogami prawa dotyczącymi interoperacyjności, rejestrów publicznych, systemów teleinformatycznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej.

W ramach oceny przedsięwzięć ubiegających się o wsparcie badana będzie komplementarność oraz spójność z przedsięwzięciami realizowanymi i planowanymi do realizacji na poziomie krajowym. Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, w przypadku inwestycji dotyczących cyfryzacji e-usług publicznych przedsięwzięcia realizowane na poziomie krajowym stanowią rodzaj standardu (w oparciu m.in. o akty prawne regulujące kwestie interoperacyjności), umożliwiającego zachowanie zasady kompatybilności technologicznej i projektowej dla przedsięwzięć realizowanych na poziomie regionalnym.

Instytucja Zarządzająca podejmie starania związane z analizą możliwości zastosowania rekomendacji wypracowywanych przez zespół koordynacyjny, powoływany i prowadzony przez ministra właściwego ds. administracji i cyfryzacji.

Projekty w obszarze e-zdrowia, polegające na dostosowaniu systemów informatycznych świadczeniodawców do wymiany z Systemem Informacji Medycznej będą weryfikowane pod kątem komplementarności oraz nie dublowania funkcjonalności przewidzianych w krajowych platformach (P1 i P2).

W systemie wyboru projektów do dofinansowania preferowane będą przedsięwzięcia przewidujące udostępnienie e-usług publicznych na poziomie dojrzałości 4.

W systemie oceny projektów badane będą ponadto takie czynniki jak: wpływ na rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości i uproszczenia administracyjne, stan zaawansowania w przygotowaniu projektów do realizacji, stosunek wartości do kosztów oraz analiza kosztów i korzyści, wspólne zamówienia, oddziaływanie na środowisko, komplementarność z inwestycjami realizowanymi w latach 2007-2013 i spójność z normami obowiązującymi na szczeblu krajowym.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się **wykorzystanie przede wszystkim konkursowej ścieżki wyboru projektów**.

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest w szczególności ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (projekty wynikające ze strategii rozwoju, w tym z regionalnej strategii innowacji Województwa Małopolskiego).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	49	SL 2014	corocznie
2.	Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	37	SL 2014	corocznie
3.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	81	SL 2014	corocznie

➲ Wkład EFS w realizację celu tematycznego 2

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią zasadnicze źródło finansowania trzech osi priorytetowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego tj. osi 8 *Rynek pracy*, osi 9 *Region spójny społecznie* oraz osi 10 *Wiedza i kompetencje*. Realizacja działań w ramach przedmiotowych osi wpływa bezpośrednio lub pośrednio na realizację celów tematycznych 1-7.

Pośredni wpływ na osiągnięcie celu związanego ze zwiększeniem dostępności i stopnia wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (Cel tematyczny 2) będą miały działania podejmowane w ramach:

- 8. Osi priorytetowej *Rynek pracy*. Główne działania wzmacniające efekty celu 2 w ramach celu 8 to podnoszenie kompetencji cyfrowych zarówno osób pracujących, jak i osób pozostających bez zatrudnienia. Podejmowanie działań na rzecz zmniejszania skali zjawiska wykluczenia cyfrowego, będzie miało szczególnie korzystny wpływ na rozwój osobisty i zawodowy osób dojrzałych.
- 9. Osi priorytetowej *Region spójny społecznie*. Główne działania wzmacniające efekty celu 2 w ramach celu 9 to wsparcie w zakresie nabywania umiejętności informatycznych przez osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem cyfrowym. Realizacja projektów EFS przyczyni się również do udostępnienia zasobów internetowych oraz e-usług w sposób uwzględniający potrzeby osób z niepełnosprawnościami utrudniającymi komunikację, co ułatwi korzystanie z w/w zasobów.
- 10. Osi priorytetowej *Wiedza i kompetencje*. Główne działania wzmacniające efekty celu 2 w ramach celu 10 to realizacja przedsięwzięć związanych ze zwiększaniem poziomu wykorzystania technologii TIK w edukacji m.in.: poprzez prowadzenie we współpracy z uczelniami wyższymi zajęć w szkołach, metodami opartymi na nowoczesnych narzędziach TIK oraz budowanie kompetencji uczniów i nauczycieli w tym zakresie. Z jednej strony przyczyni się to do poprawy funkcjonowania osób w społeczeństwie informacyjnym, umożliwi uczniom obcowanie z nauką i rozwijanie kreatywności i logicznego myślenia, a także zwiększenie świadomości przyszłego wyboru studiów.

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	L p.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
2	Wskaźnik produktu 1	1.	Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	4	-	-	49	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 53,75% alokacji osi priorytetowej
2	Wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	33 388 226	-	-	164 705 883	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej.

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
2	078	72 250 000	2	01	140 000 000	2	01	56 000 000	2	07	140 000 000			
2	079	11 750 000				2	02	56 000 000						
2	080	12 000 000				2	03	28 000 000						
2	081	41 000 000												
2	101	3 000 000												

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ **Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych**

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 3. PRZEDSIĘBIORCZA MAŁOPOLSKA

Tworzenie warunków dla trwałego wzrostu gospodarczego w regionie wymaga w szczególności koncentracji wsparcia na działaniach mających na celu budowę otwartego na innowacje, konkurencyjnego i silnego sektora MŚP.

Mając na uwadze powyższe, **celem głównym osi priorytetowej jest budowanie i wzmacnianie pozycji konkurencyjnej sektora MŚP.**

Podejmowane w ramach osi działania służyć będą realizacji celu głównego Umowy Partnerstwa związanego ze zwiększaniem konkurencyjności gospodarki, w szczególności, w zakresie dotyczącym celu szczegółowego odnoszącego się do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza poprzez tworzenie warunków dla bardziej elastycznego funkcjonowania na rynku podmiotów sektora MŚP oraz wzrostu ich znaczenia gospodarczego.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP	3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości	EFRR
	3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia	EFRR
	3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są następujące obszary wsparcia:

➲ **Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP**

Priorytet inwestycyjny 3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości

Cel szczegółowy	**Lepsze warunki do rozwoju MŚP**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza	Realizacja priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do tworzenia warunków sprzyjających dynamizowaniu rozwoju gospodarczego

osiągnąć przy wsparciu Unii	Małopolski. Dzięki wsparciu ukierunkowanemu na wyposażenie regionu w podstawową infrastrukturę sprzyjającą rozwijaniu działalności gospodarczej oraz lokowaniu inwestycji na terenie Małopolski wzrośnie poziom przedsiębiorczości. Poprzez ofertę odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych oraz planowane wsparcie dla inkubatorów przedsiębiorczości, stworzone zostaną również warunki dla wzrostu zatrudnienia. Istotnym rezultatem będzie również wzmocnienie systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w Małopolsce, w szczególności w obszarach inteligentnej specjalizacji, co pozwoli m.in. na rozszerzenie oferty wsparcia dla rozwoju nowych firm. Zwiększona zostanie także rola instrumentów zwrotnych we wsparciu działalności inwestycyjnej MŚP będących we wczesnej fazie rozwoju. Rezultatem uruchamianych interwencji będzie realizacja inwestycji wspomagających rozwój sektora MŚP oraz poprawiających ich pozycję na rynku.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB	%	słabiej rozwinięte	6,9	2012	8,0	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą **przedsięwzięcia z zakresu tworzenia i rozbudowy infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego oraz promocji przedsiębiorczości i kreowania postaw przedsiębiorczych oraz wsparcie dla MŚP we wczesnej fazie rozwoju** (tj. działające na rynku nie dłużej niż 24 miesiące), **w tym również start-up.**

W obszarze dotyczącym infrastruktury i działań na rzecz rozwoju gospodarczego regionu, **realizowane będą w szczególności operacje związane z tworzeniem nowych i rozbudową istniejących stref aktywności gospodarczej (SAG)**, w tym kompleksowe uzbrojenie, dozbrojenie terenów inwestycyjnych – także działających w formule parków przemysłowych, w tym m.in. tworzenia na ich terenie wewnętrznych układów komunikacyjnych oraz wyposażenia w niezbędną do ich funkcjonowania infrastrukturę, budynki i budowle (budynki i budowle wyłącznie w ograniczonym zakresie). Przygotowane / rozbudowane SAG mogą przyjmować również przedsiębiorstwa inne niż te we wczesnej fazie rozwoju, co więcej z możliwości takiej nie wyłącza się przedsiębiorstw dużych. Jednak, z uwagi na fakt, iż środki finansowe w ramach CT 3 mają służyć podnoszeniu konkurencyjności mikro, małych i średnich firm, wkład EFRR będzie proporcjonalnie pomniejszony w sytuacji wykorzystania uzbrojonej infrastruktury przez duże przedsiębiorstwa.

W celu uniknięcia finansowania uzbrojenia terenów inwestycyjnych, które nie mają potencjału do udostępnienia dla potencjalnych inwestorów, IZ opracuje szczegółowe warunki realizacji projektów, takie jak obowiązek uwzględnienia w umowie o dofinansowanie wskaźnika dotyczącego pełnego wykorzystania przez przedsiębiorców powierzchni uzbrojonych terenów oraz zasady pomniejszenia wkładu EFRR w przypadku jego nieosiągnięcia.

Na wsparcie w ramach PI mogą liczyć również **przedsięwzięcia wspierające przedsiębiorczość i kreowanie postaw przedsiębiorczych, m.in. poprzez wzmocnienie systemu wspierającego proces rozwoju nowych firm, w tym działających w oparciu o nowe technologie.** Celem działań w tym obszarze jest zapewnienie wyspecjalizowanych usług wspierania przedsiębiorstw sektora MŚP, upowszechnianie nowych modeli biznesowych oraz rozbudowywanie nowych zdolności produkcyjnych istniejących przedsiębiorstw. **W przedmiotowym zakresie dopuszcza się przedsięwzięcia z zakresu wsparcia rozwoju nowych firm, poprzez świadczenie specjalistycznych usług przez inkubatory przedsiębiorczości, ośrodki przedsiębiorczości akademickiej – w takim przypadku elementem projektu mogą być inwestycje w infrastrukturę tych podmiotów, jednak z uwzględnieniem warunków wskazanych w Umowie Partnerstwa.** W obszarze tym nie wyklucza się również wsparcia dla m.in. infrastruktury, living-labs, centrów co-working, a więc infrastruktury kreującej warunki dla intensyfikacji rozwoju przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju.

Ponadto, w ramach priorytetu inwestycyjnego p**rzewiduje się wsparcie dla profesjonalizacji usług doradczych IOB**, mające na celu zapewnienie nowych zaawansowanych lub znacząco ulepszonych specjalistycznych usług, stanowiących odpowiedź na potrzeby zgłaszane w tym zakresie przez sektor MŚP. Zapotrzebowanie na nowe lub ulepszone usługi powinno być potwierdzone za pomocą udowodnionego zainteresowania firm rozwojem konkretnych usług IOB (oznacza to, że w roku następującym po realizacji projektu IOB będzie zobowiązana przedstawić dowody znacznego wykorzystania usług przez MŚP).

Wsparcie dla profesjonalizacji usług doradczych zostanie przyznane IOB, która spełnia następujące warunki:

- dysponuje strategią biznesową, która wskazuje zróżnicowane źródła przychodów IOB oraz potwierdza zdolność do pracy w warunkach rynkowych i prowadzenia działalności finansowo samowystarczalnej (lub stać się stopniowo samowystarczalnym do końca okresu kwalifikowalności/okresu trwałości)
- posiada roczny plan pracy
- wykorzystuje dostępne standardy świadczenia usług, wypracowanych co najmniej na poziomie krajowym
- zapewnia monitoring świadczonych usług oraz ich jakości.

Zgodnie z wymogami Umowy Partnerstwa, wsparcie infrastruktury i budowy nowych obiektów, zwłaszcza Instytucji Otoczenia Biznesu (w tym np. infrastruktura parków technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości/technologicznych oraz istniejących przy uczelniach Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości oraz Centrów Transferu Technologii) **będzie możliwe tylko pod warunkiem spełnienia następujących zasad:**

- działalność IOB wpisuje się w regionalną strategię inteligentnej specjalizacji,
- beneficjent dysponuje strategią/planem wykorzystania infrastruktury planowanej do realizacji w ramach przedsięwzięcia, w tym strategią świadczenia usług,
- działalność IOB opiera się o zidentyfikowane potrzeby,
- przedsięwzięcie nie powiela dostępnej infrastruktury IOB o podobnym profilu zlokalizowanej w danym subregionie, chyba że limit dostępnej oferty został wyczerpany,
- w realizacji przez IOB usług zapotrzebowanych przez konkretnych przedsiębiorców wykorzystują dostępne standardy świadczenia usług wypracowanych na poziomie krajowym (w tym zasad odnoszących się do poziomu współfinansowania usług IOB przez przedsiębiorców).

Usługi świadczone przez IOB będą dostosowane do potrzeb przedsiębiorstw, a większość wsparcia dla IOB udzielona zostanie przez mechanizmy popytowe.

Dopuszcza się realizację przez jednostki samorządu terytorialnego projektów co do zasady realizowanych przez instytucje otoczenia biznesu.

Odrębne wsparcie w ramach PI kierowane będzie do podmiotów gospodarczych we wczesnej fazie działalności (działających na rynku do 24 miesięcy), które mogą być jego bezpośrednimi odbiorcami. Z uwagi na wczesną fazę rozwoju przedsiębiorstw sektora MŚP środki EFRR będą wykorzystane na wsparcie inwestycyjne i wspomaganie rozwoju kolejnych etapów dojrzałości gospodarczej. W tym kontekście, niezbędna dla wzrostu działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw jest poprawa dostępu do finansowania, z uwzględnieniem specyfiki sektorów, w jakich działają. Instrumenty finansowe będą ukierunkowane na rozwój MŚP we wczesnej fazie rozwoju i rozwijanie nowych firm poprzez dostarczanie kapitału początkowego, wzmacnianie podstawowej działalności, realizację nowych projektów lub wchodzenie na nowe rynki. Instrumenty finansowe będą zatem wspierać inwestycje zarówno w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, jak również kapitał obrotowy, pod warunkiem, że jest powiązany z działalnością inwestycyjną i dalszą ekspansją przedsiębiorstwa. Dobór instrumentów finansowych oraz zakresu i obszarów ich zastosowania nastąpi po przeprowadzeniu oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

W przypadku projektów, których bezpośrednimi odbiorcami, ale nie beneficjentami, są przedsiębiorcy i korzystanie z nich wyczerpywać będzie znamiona pomocy publicznej, będzie ona udzielana na tzw. drugim poziomie, przez beneficjenta realizującego projekt.

Wsparcie na założenie działalności gospodarczej przez indywidualne osoby będzie udzielane w ramach środków EFS, w 8. osi priorytetowej. W ramach CT 3 nie ma możliwości wspierania osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Główne grupy beneficjentów:

1. MŚP – działające na rynku nie dłużej niż 24 miesiące
2. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
3. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
4. instytucje otoczenia biznesu
5. organizacje pozarządowe
6. podmioty prowadzące ośrodki przedsiębiorczości akademickiej
7. podmioty zarządzające terenami inwestycyjnymi
8. podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Główną grupę docelową wsparcia stanowić będą przedsiębiorcy zainteresowani zlokalizowaniem działalności gospodarczej w strefach aktywności gospodarczej, przedsiębiorcy zainteresowani ofertą inkubatorów przedsiębiorczości oraz MŚP we wczesnej fazie rozwoju.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

W odniesieniu do zaplanowanych działań z w/w zakresu przewiduje się również zastosowanie instrumentów rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa). Równocześnie w w/w zakresie interwencji, wsparciem objęte zostaną także interwencje skoncentrowane na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego – Metropolii Krakowskiej (Obszar Strategicznej Interwencji). Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego realizowanego w formule zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W procesie wyboru projektów przewiduje się zastosowanie preferencji:

a) dla interwencji w obszarach regionalnej specjalizacji,
b) ze względu na fakt występowania znacznych różnic wewnątrzregionalnych, w szczególności liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców wg powiatów, nie wyklucza się wprowadzania – na podstawie bieżących danych oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie – preferencji dla projektów, które przyczynią się do zmniejszania dysproporcji w w/w zakresie (preferencje dla obszarów o niskim poziomie aktywności gospodarczej),
c) dla projektów realizowanych wspólnie przez przedsiębiorstwa,
d) projektów z jak najmniejszym udziałem wkładu publicznego.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

W odniesieniu do przedsięwzięć z zakresu tworzenia i rozbudowy infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości, w ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Dodatkowo, w w/w obszarze wsparcia, przewiduje się na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykorzystanie specjalnego mechanizmu, tj. **zintegrowanej inwestycji terytorialnej**, opartej na formule negocjacji i uzgodnień gmin wchodzących w skład związku ZIT, pod warunkiem ujęcia danego zagadnienia w strategii ZIT – w tym przypadku **możliwe będzie zastosowanie trybu**

pozakonkursowego, **w formule projektów strategicznych**, mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest w szczególności ze względu na:

- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (np. projekty zidentyfikowane w strategii rozwoju, projekty zidentyfikowane w strategii ZIT oraz pozytywnie zaopiniowane przez IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Operacje obejmujące instrumenty finansowe zostaną wybrane przez Instytucję Zarządzającą w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot / podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) dopiero po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie dotacji jak i z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

Wykorzystanie instrumentów finansowych (pożyczki, poręczenia oraz instrumenty kapitałowe) lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących wsparcia inwestycyjnego MŚP. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia ze wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki analizy wymaganej przepisami art. 37 rozporządzenia ogólnego.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	175	SL 2014	corocznie
2.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	690	SL 2014	corocznie

3.	(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	32	SL 2014	corocznie
4.	(3) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	360	SL 2014	corocznie
5.	(4) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	470	SL 2014	corocznie
6.	(5) Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	690	SL 2014	corocznie
7.	(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	7 000 000	SL 2014	corocznie
8.	(7) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	7 400 000	SL 2014	corocznie
9.	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	48	SL 2014	corocznie

➲ Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP

Priorytet inwestycyjny 3b Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia

Cel szczegółowy	**Zwiększona aktywność międzynarodowa małopolskich MŚP**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do zwiększenia aktywności międzynarodowej małopolskich przedsiębiorstw sektora MŚP, w szczególności działających w branżach innowacyjnych, tym samym będzie tworzyć warunki dla przełamywania barier ograniczających konkurencyjność małopolskich przedsiębiorstw oraz do zwiększenia rozpoznawalności Małopolski, jako marki gospodarczej.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok Bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wartość eksportu w Małopolsce	mld EUR	słabiej rozwinięte	7,5	2013	10	Baza Informacji Regionalnych	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego na wsparcie mogą liczyć **przedsięwzięcia z zakresu szeroko rozumianej promocji oferty gospodarczej regionu** (w wymiarze zarówno krajowym, jak i zagranicznym), **promocji innowacyjności, a także przedsięwzięcia związane ze wsparciem małopolskich MŚP w ekspansji na rynki zewnętrzne,** w tym m.in. poprzez: organizację zagranicznych misji gospodarczych dla małopolskich przedsiębiorców, organizację wystaw, targów oraz innych wydarzeń poświęconych wymianie gospodarczej pozwalających znaleźć potencjalnych nabywców, opracowywanie analiz rynków zagranicznych, promowanie grup towarowych, usług i nowoczesnych technologii reprezentujących wybrane branże (w szczególności zgodne z regionalnymi specjalizacjami), wsparcie przedsiębiorców w dopasowaniu oferty produktowej / usługowej do określonych rynków, otwieranie nowych kanałów biznesowych ułatwiających sprzedaż za granicą. W powiązaniu z powyższymi działaniami, planuje się **również zapewnienie wsparcia procesu inwestycyjnego w regionie,** w tym m.in. rozwój zintegrowanego, regionalnego systemu informacji n/t ofert inwestycyjnych w regionie, przygotowywanie opracowań zawierających kluczowe dla inwestorów informacje o regionie, utworzenie sieci współpracy biznes – IOB – jednostki samorządu terytorialnego, prezentacja zintegrowanej oferty stref aktywności gospodarczych.

Realizacja kompleksowych i skoordynowanych działań wzmacniających wizerunek regionalnej gospodarki obejmujących m.in. promocję gospodarczą regionu w wymiarze krajowym i międzynarodowym, będzie się opierać na wypracowanej wspólnie z partnerami gospodarczymi, spójnej polityce inwestycyjnej regionu.

W ramach priorytetu inwestycyjnego **przewiduje się także bezpośrednie wsparcie dla małopolskich MŚP na rzecz zwiększania ich aktywności międzynarodowej oraz zdobywania nowych rynków zbytu,** w tym m.in. na opracowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych, w szczególności w celu umiędzynarodowienia, opracowanie strategii / planu działalności międzynarodowej, zakup specjalistycznych usług doradczych w zakresie umiędzynaradawiania działalności, w tym np. strategii finansowania przedsięwzięć eksportowych i działalności eksportowej, określenia potencjalnych partnerów handlowych, przygotowania ofert współpracy oraz negocjacji handlowych, wyszukiwania i doboru partnerów na wybranych rynkach zagranicznych, opracowania koncepcji wizerunku przedsiębiorstwa na wybranym rynku zagranicznym. Wspierane będą również projekty z zakresu m.in. udziału w charakterze wystawcy w imprezach targowo-wystawienniczych zorientowanych na rynki zagraniczne, uzyskania niezbędnych dokumentów uprawniających do wprowadzenia produktów lub usług na docelowy rynek zagraniczny (certyfikaty, pozwolenia, homologacje, itp.), dostosowania produkcji (produktu i jego właściwości) do wymagań docelowego rynku zagranicznego (np. rozmiary produktu, jego opakowanie).

Wszystkie działania MŚP wspierane w zakresie umiędzynaradawiania działalności muszą wynikać ze strategii / planu działalności międzynarodowej przedsiębiorstwa.
Dopuszcza się realizację przez jednostki samorządu terytorialnego projektów co do zasady realizowanych przez instytucje otoczenia biznesu.

W przypadku projektów, których bezpośrednimi odbiorcami, ale nie beneficjentami, są przedsiębiorcy i korzystanie z nich wyczerpywać będzie znamiona pomocy publicznej, będzie ona udzielana na tzw. drugim poziomie, przez beneficjenta realizującego projekt.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Główne grupy beneficjentów:

1. MŚP
2. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia – w zakresie promocji gospodarczej, w tym promocji innowacyjności oraz wsparcia procesu inwestycyjnego
3. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną – w zakresie promocji gospodarczej, w tym promocji innowacyjności oraz wsparcia procesu inwestycyjnego
4. instytucje otoczenia biznesu – w zakresie promocji gospodarczej, w tym promocji innowacyjności oraz wsparcia procesu inwestycyjnego
5. organizacje pozarządowe – w zakresie promocji gospodarczej, w tym promocji innowacyjności oraz wsparcia procesu inwestycyjnego

Główną grupę docelową wsparcia stanowić będą przedsiębiorcy sektora MŚP zainteresowani umiędzynaradawianiem swojej działalności.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie działań promocyjnych oraz internacjonalizacji MŚP objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, kraju i rynków międzynarodowych a inwestycje lokalizowane będą na terenie Małopolski, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W procesie wyboru projektów przewiduje się zastosowanie preferencji dla projektów spójnych z regionalną strategią innowacji oraz przedsiębiorstw wpisujących się w tę strategię.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **wyłącznie konkursowego trybu wyboru projektów**.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Biorąc pod uwagę rodzaj wspieranej w ramach priorytetu inwestycyjnego działalności, przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim wsparcia dotacyjnego. Jednakże, w przypadku działań, które są

potencjalnie opłacalne finansowo, rozpatrzone zostanie przez IZ ewentualne wykorzystanie instrumentów finansowych. Każdorazowo decyzja o skorzystaniu z mechanizmu instrumentów finansowych, poprzedzona zostanie oceną ex-ante, zgodnie z art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	200	SL 2014	corocznie
2.	(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	200	SL 2014	corocznie
3.	(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	13 000 000	SL 2014	corocznie
4.	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	50	SL 2014	corocznie

➲ Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP

Priorytet inwestycyjny 3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług

Cel szczegółowy	**Zwiększona produktywność sektora MŚP**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do zwiększenia roli instrumentów zwrotnych we wsparciu działalności inwestycyjnej MŚP. Rezultatem uruchamianych interwencji będzie realizacja inwestycji wspomagających rozwój sektora MŚP oraz poprawiających ich pozycję na rynku. Inwestycje realizowane w ramach priorytetu inwestycyjnego zwiększą zaawansowane zdolności MŚP w zakresie rozwoju oferowanych produktów i usług, zwiększając ich potencjał do

	przekształcania posiadanych zasobów w realne efekty gospodarcze, widoczne przede wszystkim w systematycznym wzroście PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca Małopolski.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok Bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług	%	słabiej rozwinięte	15,2	2012	16,4	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane **będzie wsparcie inwestycyjne na rzecz MŚP działających na rynku dłużej niż 24 miesiące**.

Finansowane będą przedsięwzięcia inwestycyjne mające na celu rozwój/rozbudowę przedsiębiorstw, przedsięwzięcia prowadzące do wprowadzenia na rynek nowych lub ulepszonych produktów/usług, zwiększające skalę działalności, prowadzące do wzrostu zasięgu oferty poprzez zdobywanie nowych rynków zbytu, **w tym w szczególności**:

- inwestycje w nowoczesne maszyny, urządzenia i sprzęt produkcyjny, w celu wprowadzenia na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług,
- rozwój sprzedaży produktów i usług w Internecie (handel elektroniczny),
- inwestycje dotyczące stosowania w działalności gospodarczej technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK),
- przedsięwzięcia z zakresu dostosowania istniejących instalacji produkcyjnych do standardów najlepszych dostępnych technik (BAT – *best available technology*) – nowoczesne rozwiązania umożliwiających redukcję kosztów działalności rynkowej w przedsiębiorstwach, wynikającą z mniejszego zużycia energii lub bardziej efektywnego wykorzystania surowców (jako element kompleksowego projektu).

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wsparcie dostępu przedsiębiorstw do kapitału zewnętrznego poprzez rozwój instrumentów finansowych. Instrumenty finansowe będą ukierunkowane przede wszystkim na rozwój przedsiębiorstw, wzmacnianie podstawowej działalności, realizację nowych projektów lub wchodzenie na nowe rynki. Instrumenty finansowe będą zatem wspierać inwestycje zarówno w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, jak również kapitał obrotowy, pod warunkiem, że jest on powiązany z działalnością inwestycyjną i dalszą ekspansją przedsiębiorstwa. Dobór instrumentów finansowych oraz zakresu i obszarów ich zastosowania nastąpi po przeprowadzeniu oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Dodatkowo, w ramach priorytetu inwestycyjnego **przewiduje się również wsparcie na specjalistyczne doradztwo na rzecz MŚP.** Przewiduje się możliwość, aby wsparcie w przedmiotowym zakresie dla MŚP było realizowane w formule bonów na doradztwo. Mechanizm

bonów na doradztwo wykorzystany zostanie, w zakresie i formacie, pozwalającym zapewnić demarkację oraz kompleksowy i efektywny system wsparcia doradczego dla podmiotów z sektora MŚP z systemowym wsparciem doradczym z wykorzystaniem środków EFS, planowanym w ramach 8. osi priorytetowej. Nie wyklucza się jednak zastosowania innego mechanizmu wsparcia doradczego, przy założeniu, że będzie ono wykorzystywać mechanizm popytowy.

Wsparcie w obszarze specjalistycznego doradztwa będzie realizowane komplementarnie wobec działań na rzecz potencjału badawczo-rozwojowego oraz wzmocnienia kompetencji pracowników i potencjału pracodawców (sektora MŚP) podejmowanych w osi priorytetowej 1. Gospodarka wiedzy (PI 1b) oraz w osi priorytetowej 8. Rynek pracy (PI 8v).

W przypadku projektów, których bezpośrednimi odbiorcami, ale nie beneficjentami, są przedsiębiorcy i korzystanie z nich wyczerpywać będzie znamiona pomocy publicznej, będzie ona udzielana na tzw. drugim poziomie, przez beneficjenta realizującego projekt.

Wsparcie na założenie działalności gospodarczej przez indywidualne osoby będzie udzielane w ramach środków EFS, w 8. osi priorytetowej.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Główne grupy beneficjentów:

1. podmioty wdrażające instrumenty finansowe
2. MŚP, działające na rynku dłużej niż 24 miesiące

Grupę docelową wsparcia stanowić będzie sektor małopolskich MŚP, działających na rynku dłużej niż 24 miesiące.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W procesie wyboru projektów przewiduje się zastosowanie preferencji:

a) dla interwencji w obszarach specjalizacji regionalnej,

b) ze względu na fakt występowania znacznych różnic wewnątrzregionalnych, w szczególności liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców wg powiatów, nie wyklucza się wprowadzania - na podstawie bieżących danych oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie - preferencji dla projektów, które przyczynią się do zmniejszania dysproporcji w w/w zakresie (preferencje dla obszarów o niskim poziomie aktywności gospodarczej),

c) dla projektów realizowanych wspólnie przez przedsiębiorstwa,

d) dla projektów z jak najmniejszym udziałem wkładu publicznego.

Operacje obejmujące instrumenty finansowe zostaną wybrane przez Instytucję Zarządzającą w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot /podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) dopiero po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru** w odniesieniu do wsparcia dotacyjnego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie dotacji jak i z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

Wsparcie w formie dotacji przewidywane jest w szczególności w odniesieniu do interwencji dotyczących wsparcia doradczego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych (szczególnie pożyczek i poręczeń) lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących wsparcia inwestycyjnego MŚP. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia ze wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki analizy wymaganej przepisami art. 37 rozporządzenia ogólnego.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	900	SL 2014	corocznie
2.	(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	815	SL 2014	corocznie

3.	(3) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	305	SL 2014	corocznie
4.	(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	39 000 000	SL 2014	corocznie
5.	(7) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	13 600 000	SL 2014	corocznie
6.	(8) Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	1800	SL 2014	corocznie
7.	(29) Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	15	SL 2014	corocznie

➲ Wkład EFS w realizację celu tematycznego 3

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią zasadnicze źródło finansowania trzech osi priorytetowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego tj. osi 8 *Rynek pracy*, osi 9 *Region spójny społecznie* oraz osi 10 *Wiedza i kompetencje*. Realizacja działań w ramach przedmiotowych osi wpływa bezpośrednio lub pośrednio na realizację celów tematycznych 1-7.

Pośredni wpływ na osiągnięcie celu związanego z rozwojem przedsiębiorczości (Cel tematyczny 3) będą miały działania podejmowane w ramach:

- 8. Osi priorytetowej *Rynek pracy*. Główne działania wzmacniające efekty celu 3 w ramach celu 8 to wzmacnianie postaw przedsiębiorczych i umożliwianie powstawania nowych działalności gospodarczych przede wszystkim przez osoby pozostające bez zatrudnienia, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza, realizacja działań na rzecz podnoszenia kompetencji kadr sektora MŚP oraz wsparcie adaptacyjności pracowników MŚP.
- 9. Osi priorytetowej *Region spójny społecznie*. Główne działania wzmacniające efekty celu 3 w ramach celu 9 to kompleksowe wsparcie dla osób zainteresowanych założeniem lub przystąpieniem do przedsiębiorstwa społecznego, a także wsparcie inicjatyw związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy w sektorze przedsiębiorczości społecznej.

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
3	Wskaźnik produktu 1	1.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	160	-	-	1432	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 62,5% alokacji osi priorytetowej
3	Wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	51 513 264	-	-	282 352 942	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabela 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ Obszaru			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
3	066	55 000 000	3	01	125 000 000	3	01	120 000 000	3	01	25 000 000			
3	067	125 000 000	3	04	100 000 000	3	02	65 200 000	3	05	35 000 000			
3	072	60 000 000	3	06	5 000 000	3	03	54 800 000	3	07	180 000 000			
			3	03	10 000 000									

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 4. REGIONALNA POLITYKA ENERGETYCZNA

Przyjęte przez Polskę zobowiązania wynikające z pakietu klimatyczno-energetycznego stały się równocześnie wyzwaniem dla regionów w zakresie przyczynienia się do ich wypełnienia. Podstawą do osiągnięcia zakładanych w pakiecie celów, w tym obniżenia emisji CO_2, jest budowanie gospodarki niskoemisyjnej. Mając na uwadze fakt, iż będzie to proces długotrwały i kosztowny udział w niej regionu będzie dokonywany z uwzględnieniem warunków regionalnych, ochrony interesów odbiorców, posiadanych zasobów energetycznych oraz uwarunkowań technologicznych.

W ramach osi priorytetowej 4. wsparcie będzie kierowane na działania z zakresu poprawy efektywności energetycznej, których potencjał jest znaczący nie tylko w odniesieniu do obniżenia emisji CO_2, ale również zwiększenia konkurencyjności gospodarki. W dążeniu do wypełnienia celów polityki klimatycznej działania będą skierowane także na wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii oraz zintegrowanie tych działań z rozwojem infrastruktury dystrybucyjnej. Jednocześnie efektem dodatkowym realizacji interwencji w osi 4., ale bardzo istotnym dla Małopolski, będzie poprawa stanu środowiska w skali lokalnej dzięki ograniczeniu emisji zanieczyszczeń, w tym głównie na obszarach miejskich. W ramach podejmowanych interwencji istotne znaczenie będzie miało promowanie „czystego" transportu miejskiego uwzględniającego rosnące potrzeby mobilności mieszkańców miast i ich obszarów funkcjonalnych.

Celem głównym osi priorytetowej jest stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju w regionie uwzględniającego aspekty nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu miejskiego, zapewniającego bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców regionu oraz poprawę jakości ich życia, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska.

Podejmowane w osi priorytetowej interwencje służyć będą realizacji Umowy Partnerstwa, w zakresie wyznaczonego w dokumencie celu szczegółowego dotyczącego zmniejszenia emisyjności gospodarki. Wsparcie ukierunkowane zostanie na inwestycje zwiększające efektywność energetyczną gospodarki, wpływające na wzrost udziału źródeł odnawialnych w produkcji energii oraz rozwój zrównoważonego transportu miejskiego. Podkreślenia wymaga też fakt, iż wdrażanie gospodarki niskoemisyjnej odbywa się na wielu płaszczyznach i zaangażowane są w nią różne sektory. To też powoduje, iż struktura osi priorytetowej jest również wielopłaszczyznowa, a działania wspierane w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych mają wobec siebie charakter komplementarny i jednocześnie ich realizacja gwarantuje kompleksowe podejście do polityki energetycznej w regionie.

W ramach osi 4. wprowadzono połączenie priorytetów inwestycyjnych z dwóch celów tematycznych CT 4 i CT 6. Uzasadnieniem dla zastosowania takiego podejścia jest bezpośrednia współzależność pomiędzy działaniami podejmowanymi w tych obszarach w celu zapewnienia poprawy jakości powietrza w Małopolsce. Osiągnięcie jak największych rezultatów w tym zakresie wymaga przyjęcia spójnego i kompleksowego podejścia w celu eliminacji źródeł zanieczyszczeń, jak również wspierania działań w obszarach mogących przyczynić się do zapewnienia osiągnięcia poprawy. Koncentracja interwencji w jednej osi priorytetowej zwiększy efektywność planowania i wdrażania działań w kilku obszarach ściśle ze sobą powiązanych.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	EFRR
	4b Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach	EFRR
	4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym	EFRR
	4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	EFRR
	6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są następujące obszary wsparcia:

➲ **Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach**

Priorytet inwestycyjny 4a Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Cel szczegółowy	**Zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Interwencja w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii przyczyni się bezpośrednio do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego przede wszystkim poprzez wzrost udziału tego rodzaju energii w zużyciu finalnym oraz wkład regionu w wypełnienie zobowiązań klimatycznych Polski. Rozwój energetyki rozproszonej opartej na lokalnych potencjałach OZE, dywersyfikacja źródeł dostaw, dostosowanie infrastruktury dystrybucyjnej będzie też czynnikiem wpływającym na poprawę bezpieczeństwa energetycznego regionu przez zwiększenie pewności zasilania oraz zmniejszenie uzależnienia od zewnętrznych nośników energii.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	słabiej rozwinięte	13,9	2012	18	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

Rozwój energii z OZE zostanie oparty na zasadach racjonalnego wykorzystania istniejących zasobów tej energii, co jest realizacją jednego z celów pakietu klimatyczno-energetycznego. Elementem tego pakietu jest także zobowiązanie Polski do zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energii finalnej brutto do poziomu co najmniej 15% w 2020 r. Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez koncentrowanie na inwestycjach, które w największym stopniu przysłużą się do osiągnięcia wyższych poziomów wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych.

Interwencje w regionie planuje się skierować na projekty inwestycyjne dotyczące wytwarzania energii z odnawialnych źródeł energii. Wsparcie przewiduje się w szczególności na budowę jednostek o mniejszej mocy wytwarzania zgodnie z linią demarkacyjną RPO / PO IŚ. Realizacja założeń będzie opierała się na generowaniu energii w szczególności w systemie rozproszonym, w oparciu o budowę małych źródeł energii elektrycznej i cieplnej na potrzeby lokalne, które nie będą wymagały przesyłania jej na duże odległości.

Rosnące zainteresowanie pozyskiwaniem energii z odnawialnych źródeł powinno być ściśle skorelowane z koniecznością budowy, rozbudowy i modernizacji sieci dystrybucyjnych poniżej 110 kV (wyłącznie w zakresie niezbędnym do osiągnięcia zdolności do przyłączania OZE), których stan techniczny, jak i poziom rozwoju wymagają wsparcia w celu prawidłowego funkcjonowania.

Ma to służyć przede wszystkim przyłączaniu nowo powstających instalacji OZE oraz kolejnych odbiorców energii, jak i ograniczeniu strat sieciowych. Realizacja inwestycji polegających na zwiększaniu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych będzie możliwa w przypadku dostarczania energii do sieci, jak i wytwarzania na własne potrzeby.

Interwencja będzie obejmowała swoim zasięgiem również wsparcie dla budowy instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw. Tym samym wsparcie w tym obszarze może przyczynić się do aktywizacji gospodarczej regionu.

Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii prowadzony będzie m.in. poprzez realizację inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji jednostek wytwarzania:

- energii elektrycznej wykorzystujących biomasę, biogaz, energię wiatru, słońca oraz wody,
- ciepła przy wykorzystaniu energii geotermalnej lub słonecznej,
- energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu spełniające wymogi wysokosprawnej kogeneracji (wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych).

Inwestycje w OZE muszą uwzględniać wymogi wynikające z planowania przestrzennego oraz niezbędna jest analiza, zgodnie z prawem krajowym, potencjalnego oddziaływania na środowisko. Podczas procesu inwestycyjnego należy uwzględniać ograniczenia występujące dla rozwoju energii opartej o źródła odnawialne, takie jak: występowanie na danym obszarze form ochrony przyrody, w tym Obszarów Natura 2000, występowanie obszarów cennych przyrodniczo, w tym miejsc cennych dla ptaków w okresie lęgowym i podczas wędrówki, występowanie korytarzy migracji zwierząt, warunki hydrologiczne, wymogi ochrony zabytków i krajobrazu, ograniczenia związane z ochroną bioróżnorodności oraz ochronę akustyczną.

Interwencja w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie miała charakter komplementarny do działań wspieranych na poziomie krajowym.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. spółki prawa handlowego, w których większość udziałów lub akcji posiadają jst lub ich związki
3. administracja rządowa
4. spółki z udziałem jednostek samorządu terytorialnego
5. jednostki naukowe
6. uczelnie
7. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe
8. instytucje kultury
9. podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia
10. organizacje pozarządowe
11. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
12. podmioty wdrażające instrumenty finansowe
13. przedsiębiorstwa (Operator Systemu Dystrybucyjnego)

Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić użytkownicy indywidualni, przedsiębiorcy oraz sektor publiczny zainteresowany wsparciem zwiększenia udziału OZE w produkcji energii oraz rozwojem energetyki prosumenckiej.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich – przy uwzględnieniu lokalnych potencjałów dla produkcji OZE.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Kluczowe w ramach oceny projektów dotyczących wytwarzania energii z OZE będzie kryterium efektywności kosztowej oraz osiągniętych rezultatów wpisujących się w cele priorytetu inwestycyjnego. Jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze inwestycji do wsparcia,

będzie koncepcja opłacalności, czyli najlepszego stosunku wielkości środków unijnych przeznaczonych na uzyskanie np. 1MWh energii lub 1MW mocy zainstalowanej wynikających z budowy danej instalacji. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągane rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO_2). Dodatkowo występujące na danym obszarze zagrożenia środowiskowe, w szczególności dotyczące jakości powietrza będą również warunkowały wybór inwestycji, dotyczy to w szczególności inwestycji związanych ze spalaniem biomasy, które powinny być zgodne z zapisami wojewódzkiego programu ochrony powietrza.

W zakresie dotyczącym budowy instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw wsparcie będzie skierowane na składniki i paliwa drugiej/trzeciej generacji.

W przypadku wsparcia projektów wykorzystujących energię wody współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach nr 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły. Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej, znajdujących się na listach nr 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach. Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z Ramową Dyrektywą Wodną drugiego cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach przez Komisję Europejską

W przypadku projektów w których będzie występowała wysokosprawna kogeneracja wsparcie otrzyma budowa, uzasadnionych pod względem ekonomicznym, nowych instalacji o jak najmniejszej z możliwych emisji CO_2 oraz innych zanieczyszczeń powietrza. W przypadku nowych instalacji powinno zostać osiągnięte co najmniej 10% wzrostu efektywności energetycznej w porównaniu do rozdzielonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technologii. Dodatkowo wszelka przebudowa istniejących instalacji na wysokosprawną kogenerację musi skutkować redukcją CO_2 o co najmniej 30% w odniesieniu do istniejących instalacji. Projekty powinny w stosownych przypadkach, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Wspierane będą projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Projekty powinny być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, do których doprowadzona jest energia ze wspieranych instalacji przy zapewnieniu, że inwestycje są oparte na zapotrzebowaniu na ciepło użytkowe. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

W przypadku przyznania pomocy z funduszy dużemu przedsiębiorstwu, Instytucja Zarządzająca zapewni, aby wkład finansowy z funduszy nie skutkował znaczną utratą miejsc pracy w istniejących lokalizacjach na terytorium Unii Europejskiej.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim **konkursowej ścieżki wyboru.**

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest w szczególności ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów - w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji - w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, projekty wynegocjowane w kontrakcie terytorialnym, strategii rozwoju, dokumentów przygotowanych a potrzeby warunkowości ex-ante, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie wsparcia zarówno w formie dotacji jak i z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

Wykorzystanie instrumentów finansowych lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących wsparcia przedsiębiorców. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia ze wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot / podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(30) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych	MW	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	40	SL 2014	corocznie
2.	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO_2	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	20 000	SL 2014	corocznie

3.	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	670	SL 2014	corocznie
4.	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	1330	SL 2014	corocznie
5.	Długość wybudowanych/ przebudowanych sieci elektroenergetycznych	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	460	SL 2014	corocznie

➲ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

Priorytet inwestycyjny 4b Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach

Cel szczegółowy	**Zwiększona efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach (MŚP)**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja interwencji przyczyni się do obniżenia energochłonności gospodarki poprzez bardziej efektywne wykorzystywanie energii, a tym samym zwiększy się wkład tego sektora w budowanie gospodarki niskoemisyjnej. Równocześnie dodatkowym efektem zmniejszenia zapotrzebowania na energię będzie obniżenie kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw, co wpłynie na wzrost ich konkurencyjności na rynku.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB	GWh	słabiej rozwinięte	0,106	2012	0,083	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie kierowane będzie do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które także posiadają duży potencjał w zakresie możliwości zastosowania rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną oraz udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Projekty wspierane w ramach tego priorytetu inwestycyjnego będą musiały wykazać pozytywny wpływ na środowisko przedstawiony w formie konkretnych celów, jak np. zmniejszenie zapotrzebowania na zasoby naturalne, w tym np. na energię lub ciepło, jak również ograniczenie zużycia wody, czy wykorzystanie ciepła odpadowego. Zmniejszenie zużycia energii przez wsparte przedsiębiorstwa powinno przyczynić się również do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, a w efekcie do poprawy jakości powietrza w regionie.

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie może być udzielane na:

- głęboką modernizację energetyczną budynków,

- wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji (energia elektryczna, woda, ciepło, chłód),
- wprowadzenie systemów zarządzania energią,
- budowę, rozbudowę i modernizację instalacji OZE, w tym również wysokosprawnej kogeneracji (jako integralna część przedsiębiorstwa, systemu produkcji),
- modernizację i rozbudowę linii produkcyjnych na bardziej efektywne energetycznie.

W ramach interwencji z poziomu krajowego planowane jest wsparcie na stworzenie ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla przedsiębiorców, co również może mieć wpływ na zwiększenie zainteresowania działaniami w zakresie podniesienia efektywności energetycznej oraz wprowadzaniem innowacyjnych technologii.

Dodatkowo w ramach interwencji przewiduje się, iż wsparcie skierowane będzie na inwestowanie w rozwój budownictwa energooszczędnego oraz pasywnego. Wsparcie to będzie ukierunkowane wyłącznie na projekty o charakterze demonstracyjnym, pilotażowym. Projekty takie będą miały na celu szerzenie wiedzy na temat korzyści ekonomicznych wynikających z zastosowania tego rodzaju rozwiązań w budownictwie przy jednoczesnym promowani ich z punktu widzenia ochrony klimatu.

Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez możliwość finansowania inwestycji w bardzo szerokim i kompleksowym zakresie interwencji oraz z zastosowaniem preferencyjnych mechanizmów finansowania skierowanych do mikro, małych i średnich przedsiębiorców. W rezultacie obniżenie kosztów funkcjonowania takich podmiotów będzie miało potencjalny wpływ na zwiększenie ich konkurencyjności na rynku. Również ten PI przyczyni się, choć w bardziej ograniczonym zakresie niż inne priorytety inwestycyjne CT 4, do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. przedsiębiorcy (MŚP)
2. podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić mikro, mali i średni przedsiębiorcy inwestujący w zakresie poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstwa oraz wykorzystania w nim OZE.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Warunkiem poprzedzającym realizacje takich projektów będzie przeprowadzenie audytów energetycznych, które posłużą m.in. do identyfikacji optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym przedsiębiorstwie.

W procesie wyboru projektów, obok oceny osiągniętych mierników efektywności energetycznej w powiązaniu z efektami ekologicznymi analizie będą także poddawane skutki finansowe realizacji danego przedsięwzięcia dla przedsiębiorstwa. Preferowane będą projekty zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, natomiast projekty z zakresu głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do dofinansowania.

Efekty (wskaźniki) realizacji projektów dotyczące: zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów, ilość zaoszczędzonej energii cieplnej oraz ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej będą monitorowane na etapie wdrażania i udostępniane jako informacja dodatkowa w rocznym sprawozdaniu monitoringowym.

W przypadku projektów w których będzie występowała wysokosprawna kogeneracja wsparcie otrzyma budowa, uzasadnionych pod względem ekonomicznym, nowych instalacji o jak najmniejszej z możliwych emisji CO_2 oraz innych zanieczyszczeń powietrza. W przypadku nowych instalacji powinno zostać osiągnięte co najmniej 10% wzrostu efektywności energetycznej w porównaniu do rozdzielonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technologii. Dodatkowo wszelka przebudowa istniejących instalacji na wysokosprawną kogenerację musi skutkować redukcją CO_2 o co najmniej 30% w odniesieniu do istniejących instalacji. Projekty powinny w stosownych przypadkach, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Wspierane będą projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Projekty powinny być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, do których doprowadzona jest energia ze wspieranych instalacji przy zapewnieniu, że inwestycje są oparte na zapotrzebowaniu na ciepło użytkowe. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Poza tym o wsparciu projektów decydować będzie także ich charakter demonstracyjny i możliwość wykorzystania wprowadzonych w nich rozwiązań przez innych przedsiębiorców.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się **wykorzystanie przede wszystkim konkursowej ścieżki wyboru**.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie dotacji jak i z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

Wykorzystanie instrumentów finansowych lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących wsparcia inwestycyjnego MŚP. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia z wsparciem w postaci instrumentów finansowych, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot

/podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	190	SL 2014	corocznie
2.	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO_2	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	14 000	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach**

Priorytet inwestycyjny 4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym

Cel szczegółowy	**Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i użyteczności publicznej**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Rezultatem interwencji będzie znaczne obniżenie zasobochłonności gospodarki w regionie. Cel szczegółowy zostanie zrealizowany w szerokim zakresie, gdyż interwencja w tej osi ma charakter kompleksowy. Podejmowane działania przyczynią się do poprawy sytemu racjonalizacji użytkowania i wytwarzania energii, zwiększenia wykorzystania OZE, a tym samym obniżenia zużycia paliw konwencjonalnych, co przełoży się na znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe dla budynków	GJ	słabiej rozwinięte	13 622 989	2012	14 542 727	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

Zwiększenie efektywności energetycznej ma istotny wpływ na zmniejszenie emisyjności gospodarki, a dodatkowo istnieją sektory, w których inwestowanie ma największy potencjał w zakresie oszczędzania energii. Jednocześnie kierowanie interwencji na te obszary jest również związane ze zobowiązaniami na poziomie unijnym[37] i krajowym[38] w zakresie wprowadzonych oszczędności energii.

Przewiduje się, że wsparcie w ramach tego priorytetu będzie skierowane do podmiotów sektora mieszkaniowego i użyteczności publicznej, jako sektorów, w których łącznie występuje największe zużycie energii.

W ramach działań skierowanych do sektora mieszkaniowego i użyteczności publicznej realizacja będzie polegała na głębokiej modernizacji energetycznej budynków wraz z wykorzystaniem instalacji OZE. Kluczowym aspektem realizacji takich projektów będzie uzyskanie założonego efektu ekologicznego w postaci ilości zaoszczędzonej energii w odniesieniu do planowanych nakładów finansowych. W związku z czym wstępnym warunkiem rozpoczęcia takich inwestycji powinno być przeprowadzenie audytu energetycznego, opracowanie programów energooszczędnościowych, analizy opłacalności działań a następnie głęboka termomodernizacja, obejmująca swoim zakresem m.in.:

- ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne,
- przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i przyłączeniem źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji, zastosowanie automatyki pogodowej i systemów zarządzania budynkiem,
- budowę lub modernizację wewnętrznych instalacji odbiorczych oraz likwidację dotychczasowych źródeł ciepła, podłączenie do sieci ciepłowniczych,
- instalację mikrogeneracji lub mikrotrigeneracji, wysokosprawnej kogeneracji na potrzeby własne,
- wykorzystanie technologii OZE w budynkach,
- instalację systemów chłodzących, w tym również z OZE.

Działania takie stanowiłyby podstawę do zastosowania na szerszą skalę takich rozwiązań, jak „wyspy energetyczne", czyli prawie samowystarczalne energetycznie obszary (obszary miast, gminy, dzielnice, parki technologiczne).

[37] Dyrektywa 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/76/EWG

[38] Krajowy Plan Działań dotyczący efektywności energetycznej

W ramach interwencji z poziomu krajowego planowane jest wsparcie na stworzenie ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego i mieszkaniowego, co również może mieć wpływ na zwiększenie zainteresowania działaniami w zakresie podniesienie efektywności energetycznej oraz wprowadzaniem innowacyjnych technologii.

Dodatkowo w ramach interwencji przewiduje się, iż wsparcie skierowane będzie na inwestowanie w rozwój budownictwa energooszczędnego oraz pasywnego. Wsparcie to będzie ukierunkowane wyłącznie na projekty o charakterze demonstracyjnym, pilotażowym. Projekty takie będą miały na celu szerzenie wiedzy na temat korzyści ekonomicznych wynikających z zastosowania tego rodzaju rozwiązań w budownictwie przy jednoczesnym promowani ich z punktu widzenia ochrony klimatu.

Wsparcie otrzyma budowa, uzasadnionych pod względem ekonomicznym, nowych instalacji wysokosprawnej kogeneracji o jak najmniejszej z możliwych emisji CO_2 oraz innych zanieczyszczeń powietrza. W przypadku nowych instalacji powinno zostać osiągnięte co najmniej 10% wzrostu efektywności energetycznej w porównaniu do rozdzielonej produkcji energii cieplnej i elektrycznej przy zastosowaniu najlepszych dostępnych technologii. Dodatkowo wszelka przebudowa istniejących instalacji na wysokosprawną kogenerację musi skutkować redukcją CO_2 o co najmniej 30% w odniesieniu do istniejących instalacji. Dopuszczona jest pomocy inwestycyjne dla wysokosprawnych instalacji spalających paliwa kopalne pod warunkiem, że te instalacje nie zastępują urządzeń o niskiej emisji, a inne alternatywne rozwiązania byłyby mniej efektywne i bardziej emisyjne.

Wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w źródła ciepła spalające biomasę lub wykorzystujące paliwa gazowe, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby. Inwestycje w indywidualne urządzenia do ogrzewania (indywidualne źródła ciepła) muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO_2 i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Wspomniane inwestycje mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie. Preferowane powinny być instrumenty finansowe w przypadku powyższych inwestycji.

Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego przede wszystkim poprzez zastosowanie kompleksowego podejścia w ramach realizowanych działań w sektorze budownictwa, który charakteryzuje się wyjątkowo dużą energochłonnością. Rezultatem planowanego wsparcia będzie przyczynienie się do zwiększenia efektywności energetycznej gospodarki, jak również ograniczenie emisji pochodzącej z tego sektora.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. jednostki naukowe
4. uczelnie
5. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe
6. instytucje kultury
7. podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia
8. organizacje pozarządowe
9. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
10. podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Główne grupy docelowe interwencji w priorytecie będą stanowić mieszkańcy województwa oraz instytucje i podmioty zainteresowane poprawą efektywności energetycznej infrastruktury mieszkaniowej i publicznej.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

W odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu podniesienia efektywności energetycznej **przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju** (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Równocześnie wsparciem z zakresu podniesienia efektywności energetycznej objęte zostaną także interwencje skoncentrowane na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego – Metropoli Krakowskiej (Obszar Strategicznej Interwencji). Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego realizowanego w formule **zintegrowanych inwestycji terytorialnych**.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Warunkiem poprzedzającym realizacje projektów będzie przeprowadzenie audytów energetycznych, które posłużą m.in. do zdobycia odpowiedniej wiedzy o profilu istniejącego zużycia energii danego budynku lub zespołu budynków oraz określą i skwantyfikują możliwości opłacalnych ekonomicznie oszczędności energetycznych i możliwych do wprowadzenia rozwiązań technologicznych, instalacji i urządzeń (np. zastosowanie termostatów). Ponadto o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągane rezultaty, w tym efekty ekologiczne, w stosunku do planowanych nakładów finansowych.

Preferowane będą projekty z zakresu głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, natomiast projekty zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do dofinansowania. Warunkiem wsparcia projektów dotyczących kompleksowej, głębokiej modernizacji energetycznej budynków będzie również konieczność zastosowania indywidualnych liczników ciepła, ciepłej wody oraz chłodu. Dodatkowo istnieje obowiązek instalacji termostatów i zaworów podpionowych, jeżeli będzie to wynikać z przeprowadzonego audytu energetycznego.

Efekty (wskaźniki) realizacji projektów dotyczących: zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektów, ilość zaoszczędzonej energii cieplnej oraz ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej będą monitorowane na etapie wdrażania i udostępniane jako informacja dodatkowa w rocznym sprawozdaniu monitoringowym.

Dodatkowo w ramach interwencji przewiduje się, iż wsparcie będzie skierowane w pierwszej kolejności na projekty obejmujące kompleksową termomodernizację budynków o istotnych funkcjach

społecznych. W obszarze ochrony zdrowia projekty z zakresu termomodernizacji mogą dotyczyć tylko obiektów, których funkcjonowanie będzie uzasadnione w kontekście map potrzeb zdrowotnych opracowanych przez Ministerstwo Zdrowia.

Odnośnie kogeneracji w ramach programu wsparte mogą zostać jedynie projekty zapewniające jak najniższy poziom emisji CO_2 oraz innych zanieczyszczeń powietrza. Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie oraz, w stosownych przypadkach, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Projekty powinny być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, do których doprowadzona jest energia ze wspieranych instalacji przy zapewnieniu, że inwestycje są oparte na zapotrzebowaniu na ciepło użytkowe. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

W zakresie wymiany indywidualnych źródeł ciepła wspierane mogą być inwestycje w instalacje o jak najmniejszej emisji CO_2 oraz innych zanieczyszczeń powietrza. Wsparte projekty muszą skutkować redukcją CO_2 o co najmniej 30% w odniesieniu do istniejących instalacji. Inwestycje w tym sektorze mają długotrwały charakter i dlatego powinny być zgodne z właściwymi standardami unijnymi i przepisami w zakresie ochrony środowiska. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020 r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz, w stosownych przypadkach, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczające zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Wsparcie projektów będzie również uzależnione w niektórych obszarach od posiadania planów gospodarki niskoemisyjnej. Dofinansowanie działań mających na celu poprawę efektywności energetycznej będzie zgodne z dokumentem rządowym, czyli długoterminową strategią wspierania inwestycji w renowację krajowych zasobów budynków mieszkaniowych i użytkowych, zarówno publicznych, jak i prywatnych.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej

W ramach priorytetu inwestycyjnego, w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, przewiduje się wykorzystanie **zarówno konkursowej ścieżki** wyboru projektów jak i specjalnego mechanizmu opartego na **ścieżce subregionalnej** jako szczególnej formy trybu konkursowego.

Zastosowanie **trybu pozakonkursowego** w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym jest zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa a uzasadnione ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, strategii rozwoju, projekty zidentyfikowane w strategii ZIT, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

W obszarze tym przewiduje się także na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykorzystanie specjalnego mechanizmu, tj. **zintegrowanej inwestycji terytorialnej**, opartej na formule negocjacji i uzgodnień gmin wchodzących w skład związku ZIT, pod warunkiem ujęcia danego zagadnienia w strategii ZIT – w tym przypadku możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkursowego, w formule projektów strategicznych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie dotacji jak i w formie instrumentów finansowych.

Wykorzystanie instrumentów finansowych lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących wsparcia inwestycji skierowanych na budownictwo wielorodzinne mieszkaniowe. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia ze wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot / podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(31) Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	gospodarstwa domowe	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	5 800	SL 2014	corocznie
2.	(32) Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej	kWh/rok	EFRR	słabiej	-	-	1 990 000	SL 2014	corocznie

	w budynkach publicznych			rozwinięte					
3.	Liczba budynków z lepszą klasą zużycia energii	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	48	SL 2014	corocznie
4.	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO_2	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	3 000	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach**

Priorytet inwestycyjny 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

Cel szczegółowy	**Zwiększone wykorzystanie niskoemisyjnego transportu zbiorowego i innych przyjaznych środowisku form mobilności miejskiej**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do zwiększenia roli transportu miejskiego, jako alternatywy dla motoryzacji indywidualnej, w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, poprzez tworzenie warunków dla budowy sprawnych, przyjaznych dla podróżnych, ekologicznych i zintegrowanych systemów transportu miejskiego w regionie. Dodatkowo interwencja stanowić będzie wkład do stworzenia komunikacyjnych węzłów aglomeracyjnych, rozprowadzających komunikację w subregionach - w tym przypadku może to być również czynnik wspierający rozwój ośrodków subregionalnych oraz czynnik kreowania efektywnych połączeń transportowych miasto-wieś w celu zwiększenia mobilności mieszkających poza obszarami miejskimi. Promowanie czystego transportu miejskiego, to także wyjście naprzeciw coraz większej bolączce miast, jaką staje się problem nadmiernego zatłoczenia szlaków komunikacyjnych, zarówno wewnątrz nich, jak i tych bezpośrednio do nich prowadzących.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Przewozy pasażerów komunikacją miejską	mln pasaż./rok	słabiej rozwinięte	408,4	2012	417	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego, w obszarze dotyczącym zrównoważonego transportu miejskiego realizowane będą inwestycje ukierunkowane na wzmacnianie systemów transportu miejskiego, w tym transportu zbiorowego w miastach oraz na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Wsparcie realizowane w ramach priorytetu inwestycyjnego dotyczyć będzie w szczególności:

- **zakupu środków transportu na potrzeby obsługi miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie – przyjazny środowisku, nowy tabor autobusowy przystosowany do potrzeb osób o ograniczonej mobilności**. Możliwa jest również modernizacja taboru pod kątem ograniczeń emisji substancji szkodliwych,
- **ważnym uzupełnieniem inwestycji w infrastrukturę transportu miejskiego mogą być** przedsięwzięcia z zakresu budowy instalacji do dystrybucji biokomponentów i biopaliw lub innych nośników energii dla komunikacji zbiorowej, **a także dostosowanie zaplecza technicznego do obsługi i eksploatacji ekologicznego taboru autobusowego,**
- automaty do sprzedaży biletów.

Realizowane projekty mogą dotyczyć także rozwiązań usprawniających działanie transportu miejskiego, podnoszących dostępność i szybkość przemieszczania się tym transportem, w tym m.in.

- inwestycje w rozwiązania umożliwiające integrację różnych środków transportu, jak np. węzły (centra) przesiadkowe i systemy Park&Ride (także na potrzeby szybkiej kolei aglomeracyjnej), systemy wspólnych opłat za przewozy, organizacja i koordynacja rozkładów jazdy,
- rozwiązania z zakresu organizacji ruchu ułatwiające sprawne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej (np. budowa tzw. buspasów, inwestycje w urządzenia i rozwiązania z zakresu telematycznych systemów zarządzania ruchem),
- przedsięwzięcia z zakresu budowy/przebudowy dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych prowadzących do węzłów przesiadkowych i parkingów Park&Ride, wyłącznie jako niezbędny i uzupełniający (niedominujący) element projektu,
- inwestycje i rozwiązania umożliwiające wdrożenie strefy ograniczonej emisji komunikacyjnej.

Możliwa jest również realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych z zakresu tworzenia udogodnień dla ruchu rowerowego, w tym rozwój systemów dróg/tras/ścieżek dla rowerów oraz towarzyszących im powiązań z transportem zbiorowym, indywidualnym, a także komunikacją pieszą.

W ramach priorytetu inwestycyjnego dopuszcza się również modernizację oświetlenia ulicznego pod kątem zwiększenia jego energooszczędności.

Inwestycje infrastrukturalne nie będą obejmowały prac remontowych, jak również nie będą dotyczyły bieżącego utrzymania infrastruktury.

Zakupywany / modernizowany tabor, podobnie jak wszelkie rozwiązania infrastrukturalne w ramach realizowanych projektów będą uwzględniały potrzeby osób o ograniczonej mobilności.

Elementem projektu może być zawsze komponent z zakresu edukacji ekologicznej, którego celem jest promowanie korzystania z komunikacji zbiorowej, rowerowej lub ruchu pieszego, jako alternatywy dla pojazdów indywidualnych.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Główne grupy beneficjentów:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. przedsiębiorstwa

Grupę docelową wsparcia stanowić będą wszyscy użytkownicy infrastruktury transportowej oraz taboru, wspartych środkami UE.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą na obszarach miejskich, a także uzupełniająco na terenach wiejskich powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań **przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju** (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa). W odniesieniu do w/w zakresu interwencji wsparciem objęte zostaną również interwencje skoncentrowane na terenie – Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego – Metropolii Krakowskiej. W tym zakresie zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji: Metropolia Krakowska. Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej na wsparcie miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego realizowanego w formule ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Inwestycje w transport miejski w ramach PI 4e będą przyczyniać się do osiągnięcia niskoemisyjnej i zrównoważonej mobilności w miastach. Muszą one wynikać z przygotowanych przez samorządy planów, zawierających odniesienia do kwestii przechodzenia na bardziej ekologiczne i zrównoważone systemy transportowe w miastach. Funkcję takich dokumentów mogą pełnić plany dotyczące gospodarki niskoemisyjnej lub Strategie ZIT, które to dokumenty muszą zawierać elementy przygotowanych planów mobilności miejskiej. Dokumenty te powinny określać lokalne uwarunkowania oraz kierunki planowanych interwencji na danym obszarze i w zależności od zidentyfikowanych potrzeb zawierać odniesienia lub wskazywać adekwatne obowiązujące dokumenty zawierające odniesienia do takich kwestii jak np. zbiorowy transport pasażerski, transport niezmotoryzowany, wykorzystanie inteligentnych systemów transportowych (ITS), logistyka miejska, bezpieczeństwo ruchu drogowego w miastach, wdrażanie nowych wzorców użytkowania czy promocja ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów (czyste paliwa i pojazdy).

Inwestycje dotyczące transportu miejskiego w ramach PI 4e powinny ponadto spełniać poniższe warunki:

- inwestycje realizowane w ramach RPO będą komplementarne z inwestycjami realizowanymi w ramach właściwych krajowych programów operacyjnych. W przypadku miast wojewódzkich i powiązanych z nimi funkcjonalnie obszarów instrumentem koordynacji jest Strategia ZIT,
- inwestycje w drogi lokalne lub regionalne mogą być finansowane jedynie, jako niezbędny i uzupełniający (niedominujący) element projektu dotyczącego systemu zrównoważonej mobilności miejskiej. Samodzielne projekty dotyczące wyłącznie infrastruktury drogowej nie będą akceptowane w ramach PI 4e,
- jeżeli z planów lub dokumentów strategicznych albo analizy kosztów i korzyści odnoszących się do zrównoważonej mobilności miejskiej wynika potrzeba zakupu autobusów, dozwolony jest zakup pojazdów spełniających co najmniej normę emisji spalin Euro 6. Priorytetowo będzie jednak traktowany zakup pojazdów o alternatywnych systemach napędowych (elektrycznych, hybrydowych, biopaliwa, napędzanych wodorem, itp.),
- zakupowi niskoemisyjnego taboru autobusowego mogą towarzyszyć inwestycje w niezbędną dla właściwego funkcjonowania zrównoważonej mobilności infrastrukturę – przewiduje się preferencje dla tego typu projektów.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W systemie oceny projektów badane będą w szczególności takie czynniki jak: wkład projektu w redukcję emisji gazów cieplarnianych, wkład na rzecz poprawy stanu środowiska na terenach miejskich, wpływ na zmniejszenie zagęszczenia ruchu drogowego w mieście, wartość społeczno-gospodarcza przedsięwzięcia.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Dodatkowo, w w/w obszarze wsparcia, przewiduje się na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykorzystanie specjalnego mechanizmu, tj. **zintegrowanej inwestycji terytorialnej**, opartej na formule negocjacji i uzgodnień gmin wchodzących w skład związku ZIT, pod warunkiem ujęcia danego zagadnienia w strategii ZIT – w tym przypadku **możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkursowego, w formule projektów strategicznych**, mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest w szczególności ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (projekty zidentyfikowane w

strategii ZIT, oraz pozytywnie zaopiniowane przez IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	70	SL 2014	corocznie
2.	Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” / zintegrowanych węzłów przesiadkowych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	16	SL 2014	corocznie
3.	Długość ścieżek rowerowych	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	60	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach**

Priorytet inwestycyjny 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

Cel szczegółowy	**Obniżony poziom niskiej emisji w województwie**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Rezultatem interwencji zaplanowanej w priorytecie inwestycyjnym będzie zrealizowanie działań wspierających przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną. Osiągnięte to zostanie w wyniku inwestowania w obszarze zwiększenia efektywności energetycznej, obniżenia emisyjności wybranych sektorów z równoczesnym uzyskaniem poprawy jakości powietrza.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Poziom emisji PM 10	Mg/rok	słabiej rozwinięte	31 877	2011	22 873	Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego	corocznie
2.	Poziom emisji PM 2,5	Mg/rok	słabiej rozwinięte	27 352	2011	19 656	Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

Wyzwaniem dla Małopolski w najbliższych latach będzie poprawa jakości powietrza, przede wszystkim w odniesieniu do występujących dużych przekroczeń norm „niskiej emisji". Mając na uwadze wnioski i zalecenia wynikające z *Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego* interwencja powinna być skierowana głównie na wymianę źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych oraz rozwój sieci ciepłowniczych. Wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w źródła ciepła spalające biomasę lub wykorzystujące paliwa gazowe, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby.

W zakresie sieci ciepłowniczych wsparcie będzie ukierunkowane na budowę, rozbudowę i modernizację sieci w obszarach gdzie tego rodzaju inwestycje będą uzasadnione i możliwe do realizacji. Inwestycje w zakresie sieci ciepłowniczych będą realizowane pod warunkiem dopuszczenie takiego wsparcia przez stosowne zapisy w Umowie Partnerstwa.

Wsparcie będzie skierowane przede wszystkim na tereny posiadającego opracowane plany gospodarki niskoemisyjnej.

Realizacja działań w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie miała charakter uzupełniający do działań podejmowanych z poziomu krajowego w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji sieci ciepłowniczych, jak również wymiany źródeł ciepła.

Inwestycje w indywidualne urządzenia do ogrzewania (indywidualne źródła ciepła) muszą przyczyniać się do zmniejszenia emisji CO_2 i innych zanieczyszczeń powietrza oraz do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Inwestycje te mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie.

Biorąc pod uwagę **skalę problemu związaną z zanieczyszczeniem powietrza na terenie województwa w wyniku tzw. niskiej emisji**, **planuje się znaczną część alokacji w ramach priorytetu inwestycyjnego skierować na realizację projektów dotyczących likwidacji źródeł tego zanieczyszczenia**. Dodatkowo w celu osiągnięcia jak największego efektu ekologicznego w wyniku realizacji działania planowane jest przyjęcie odrębnej ścieżki dofinansowania takich projektów. Mając

na uwadze, iż głównymi źródłami zanieczyszczeń są indywidualne systemy ogrzewania mieszkań, odbiorcami końcowymi projektu byliby m.in. mieszkańcy, osoby prawne.

Wprowadzenie odrębnej procedury polegałoby na uwzględnieniu możliwości rozliczania wszelkich prac zrealizowanych bezpośrednio przez ww. indywidualnych końcowych odbiorców projektu w oparciu o wystawiane na nich, jako na osoby trzecie rachunki, przy założeniu, że beneficjentem przyznawanej pomocy byłyby jednostki samorządu terytorialnego. Nie wyklucza się również możliwości udzielania takiego wsparcia dla indywidualnych końcowych odbiorców poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych. Przyjęcie powyższego rozwiązania oznacza, iż rozliczenie projektu następowałoby na podstawie wydatków poniesionych przez osobę trzecią, a nie beneficjenta projektu. W takiej sytuacji własność zakupionych rzeczy (kotłów, pieców, instalacji grzewczych) od początku przysługiwałaby odbiorcom końcowym projektu, a nie beneficjentowi projektu. W celu zachowania m.in. trwałości rezultatów projektu wprowadzone zostanie rozwiązanie polegające m.in. na zawieraniu umów pomiędzy beneficjentem projektu, a odbiorcami końcowymi.
Mając na uwadze, jak ważną rolę spełnia świadomość ekologiczna w zakresie różnych obszarów mających wpływ na poprawę jakości życia planowane jest wsparcie działań dotyczących informacji i promocji np. w zakresie szerzenia wiedzy o możliwościach oszczędności energii, poprawy jakości powietrza. Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez poprawę jakości powietrza w wyniku eliminacji głównych źródeł zanieczyszczeń. Mając na uwadze fakt, iż poziomy zanieczyszczeń powietrza (PM 10, PM 2,5) w regionie należą do najwyższych w Polsce interwencja w tym obszarze jest całkowicie uzasadniona. Rezultatem podjętych działań będzie poprawa jakości życia ludzi w sferze zdrowotnej, jak również poprawa kondycji ekosystemów.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. jednostki naukowe
4. uczelnie
5. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe
6. instytucje kultury
7. podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia
8. organizacje pozarządowe
9. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
10. podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić mieszkańcy województwa, w tym przede wszystkim zamieszkujący regiony o najbardziej niekorzystnych warunkach pod względem jakości powietrza i występujących tam zanieczyszczeń.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą na obszarach miejskich, a także uzupełniająco na terenach wiejskich powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu redukcji emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego przewiduje się zastosowanie instrumentów rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Równocześnie wsparciem z zakresu redukcji emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego objęte zostaną interwencje skoncentrowane także na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego-Metropoli Krakowskiej (Obszar Strategicznej Interwencji). Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego realizowanego w formule zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie opracowanie planów gospodarki niskoemisyjnej dla przedsięwzięć dotyczących poprawy jakości powietrza, w tym wymiany źródeł ogrzewania spalających biomasę lub wykorzystujących paliwa gazowe, oraz rozwoju sieci ciepłowniczej.

Wsparte projekty muszą skutkować redukcją CO_2 o co najmniej 30% w odniesieniu do istniejących instalacji. Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz, w stosownych przypadkach, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń.

Inwestycje w tym sektorze mają długotrwały charakter i dlatego powinny być zgodne z właściwymi standardami unijnymi i przepisami w zakresie ochrony środowiska. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020 r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.

Kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej oraz osiągniętych w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

W obszarze tym przewiduje się także na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykorzystanie specjalnego mechanizmu, tj. zintegrowanej inwestycji terytorialnej, opartej na formule negocjacji i uzgodnień gmin wchodzących w skład związku ZIT, pod warunkiem ujęcia danego zagadnienia w strategii **ZIT** – w tym przypadku możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkursowego, w formule projektów strategicznych.

Zastosowanie **trybu pozakonkursowego** w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym jest zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa i uzasadnione ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, strategii rozwoju, projekty zidentyfikowane w strategii ZIT, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie wsparcia w formie dotacji.

Preferowane powinno być wsparcie udzielane z wykorzystaniem instrumentów finansowych jak również poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO).

Wykorzystanie instrumentów finansowych lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących udzielania wsparcia przez podmioty finansowe indywidualnym odbiorcom końcowym zainteresowanym likwidacją nieekologicznych źródeł ogrzewania. Zastosowanie takiego rozwiązania będzie wykorzystane w przypadku, gdy na danym terenie jednostki samorządu terytorialnego nie podejmą decyzji o aplikowaniu o środki finansowe w celu likwidacji niskiej emisji z gospodarstw indywidualnych. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia ze wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot / podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	19 950	SL 2014	corocznie
2.	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO_2	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	93 760	SL 2014	corocznie

➲ Cel tematyczny 6. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem

Priorytet inwestycyjny 6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów poprzemysłowych (w tym terenów powojskowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu

Cel szczegółowy	**Obniżone poziomy zanieczyszczeń powietrza w województwie**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Rezultatem interwencji zaplanowanej w priorytecie inwestycyjnym będzie poprawa jakości powietrza na terenach najbardziej zagrożonych zanieczyszczeniami. W wyniku wsparcia likwidacji najbardziej szkodliwych źródeł zanieczyszczeń nastąpi obniżenie m.in. stężeń pyłu zawieszonego PM10, PM2,5, benzeno(a)pirenu. Wsparcie udzielone w priorytecie inwestycyjnym będzie skierowane na działania wynikające z Programu Ochrony Powietrza w oparciu o inwentaryzację źródeł zanieczyszczeń, koniecznych do podjęcia zadań i ich zakresu finansowego. Rezultatem podjętych działań będzie poprawa jakości życia ludzi w sferze zdrowotnej, jak również poprawa kondycji ekosystemów.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Poziom emisji PM 10	Mg/rok	słabiej rozwinięte	31 877	2011	22 873	Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego	corocznie

2.	Poziom emisji PM 2,5	Mg/rok	słabiej rozwinięte	27 352	2011	19 656	Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

Na przestrzeni ostatnich lat na terenie województwa odnotowywane są przekroczenia dopuszczalnych poziomów wielu zanieczyszczeń, w tym pyłu zawieszonego PM10, PM2,5, benzo(a)pirenu, tlenków azotu, dwutlenku siarki. Mieszkańcy województwa w obszarach stale występujących wysokich stężeń zanieczyszczeń w powietrzu narażeni są na pogorszenie jakości zdrowia i komfortu życia.
Skierowanie wsparcia na zapewnienie mieszkańcom możliwości życia w zdrowym środowisku i oddychania czystym powietrzem jest głównym powodem podejmowania przez władze regionalne i lokalne działań związanych z oceną i poprawą jakości powietrza.
W tym obszarze interwencja będzie ukierunkowana na realizację działań polegających na zmianie indywidualnych systemów ogrzewania na bardziej ekologiczne. Celem interwencji będzie ograniczenie wykorzystywania paliw niskiej jakości, stosowanie urządzeń o wysokiej sprawności a tym samym obniżenie emisji zanieczyszczeń.

Inwestycje powinny przyczyniać się do osiągniecia jak największej efektywności energetycznej oraz jak najmniejszych emisji CO_2 i innych zanieczyszczeń powietrza (m.in. PM10, NOx). Wspomniane inwestycje mogą zostać wsparte jedynie w przypadku, gdy podłączenie do sieci ciepłowniczej na danym obszarze nie jest uzasadnione ekonomicznie.

Dodatkowo w celu osiągnięcia jak największego efektu ekologicznego w wyniku realizacji działania planowane jest przyjęcie odrębnej ścieżki dofinansowania takich projektów. Mając na uwadze, iż głównymi źródłami zanieczyszczeń są indywidualne systemy ogrzewania mieszkań, odbiorcami końcowymi projektu byliby m.in. mieszkańcy, osoby fizyczne.
Wprowadzenie odrębnej procedury polegałoby na uwzględnieniu możliwości rozliczania wszelkich prac zrealizowanych bezpośrednio przez ww. indywidualnych końcowych odbiorców projektu w oparciu o wystawiane na nich, jako na osoby trzecie rachunki, przy założeniu, że beneficjentem przyznawanej pomocy byłyby jednostki samorządu terytorialnego. Nie wyklucza się również możliwości udzielania takiego wsparcia dla indywidualnych końcowych odbiorców poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych. Przyjęcie powyżej opisanego rozwiązania oznacza, iż rozliczenie projektu następowałoby na podstawie wydatków poniesionych przez osobę trzecią, a nie beneficjenta projektu. W takiej sytuacji własność zakupionych rzeczy (kotłów, pieców, instalacji grzewczych) od początku przysługiwałaby odbiorcom końcowym projektu, a nie beneficjentowi projektu. W celu zachowania m.in. trwałości rezultatów projektu wprowadzone zostanie rozwiązanie polegające m.in. na zawieraniu umów pomiędzy beneficjentem projektu, a odbiorcami końcowymi.
Mając na uwadze, jak ważną rolę spełnia świadomość ekologiczna w zakresie różnych obszarów mających wpływ na poprawę jakości życia planowane jest wsparcie działań dotyczących informacji i promocji np. w zakresie szerzenia wiedzy o możliwościach oszczędności energii, poprawy jakości powietrza.

Przyjęte podejście w kwestii poprawy jakości powietrza nie może być oderwane od pozostałych obszarów interwencji Programu. Zagadnienia te mają charakter horyzontalny, a wpływ na zmniejszenie zanieczyszczeń będą miały również działania podejmowane w ramach całej osi 4. Polityka energetyczna. Przede wszystkim równie istotny wpływ będą miały przedsięwzięcia w obszarze rozwoju transportu miejskiego przyjaznego środowisku, likwidacji niskiej emisji

w wyniku inwestowania w kotły na biomasę i paliwa gazowe, jak również działania zwiększające efektywność energetyczną i rozwój odnawialnych źródeł energii. Biorąc pod uwagę powyższe wsparcie w ramach niniejszego priorytetu będzie skoncentrowane na działaniach uzupełniających w obszarze gospodarki niskoemisyjnej a tym samym poprawy jakości środowiska.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. jednostki naukowe
4. uczelnie
5. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe
6. instytucje kultury
7. podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia
8. organizacje pozarządowe
9. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
10. podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Główną grupę docelową interwencji w priorytecie będą stanowić mieszkańcy województwa, w tym przede wszystkim zamieszkujących regiony o najbardziej niekorzystnych warunkach pod względem jakości powietrza i występujących tam zanieczyszczeń.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą na obszarach miejskich, a także uzupełniająco na terenach wiejskich powiązanych z nimi funkcjonalnie.

Wsparcie może być udzielone jedynie dla projektów strefach objętych programami ochrony powietrza, w których zostały stwierdzone ponadnormatywne poziomy PM10.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu redukcji emisji zanieczyszczeń z sektora bytowo-komunalnego przewiduje się zastosowanie instrumentów rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W zakresie wymiany indywidualnych źródeł ciepła wspierane mogą być inwestycje charakteryzujące się jak najmniejszą emisją CO_2 i PM10 oraz jak największą efektywnością energetyczną.

Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020 r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy

2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.

Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz, w stosownych przypadkach, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu. Priorytetowo powinny być wspierane projekty wykorzystujące odnawialne źródła energii. Wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczające zapotrzebowanie na energię w budynkach, w których wykorzystywana jest energia ze wspieranych urządzeń. Wszelkie inwestycje powinny być zgodne z unijnymi standardami i przepisami w zakresie ochrony środowiska.

Preferowane powinno być wsparcie udzielane poprzez przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO) oraz instrumenty finansowe.

Kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej oraz osiągniętych w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Zastosowanie **trybu pozakonkursowego** w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym jest zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa a uzasadnione ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów - w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji - w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, strategii rozwoju, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie wsparcia w formie dotacji.

Wykorzystanie instrumentów finansowych lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących udzielania wsparcia przez podmioty finansowe indywidualnym odbiorcom końcowym zainteresowanym likwidacją nieekologicznych źródeł ogrzewania. Zastosowanie takiego rozwiązania będzie wykorzystane w przypadku, gdy na danym terenie jednostki samorządu terytorialnego nie podejmą decyzji o aplikowaniu o środki finansowe w celu obniżenia zanieczyszczeń powietrza, których źródłem są gospodarstwa indywidualne. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia z wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia,

przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot /podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	6 650	SL 2014	corocznie
2.	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO_2	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	16 200	SL 2014	corocznie

➲ Wkład EFS w realizację celu tematycznego 4

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią zasadnicze źródło finansowania trzech osi priorytetowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego tj. osi 8 *Rynek pracy*, osi 9 *Region spójny społecznie* oraz osi 10 *Wiedza i kompetencje*. Realizacja działań w ramach przedmiotowych osi wpływa bezpośrednio lub pośrednio na realizację celów tematycznych 1-7.

Pośredni wpływ na osiągnięcie celu związanego z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną (Cel tematyczny 4) będą miały działania podejmowane w ramach:

- 8 Osi priorytetowej *Rynek pracy*. Główne działania wzmacniające efekty celu 4 w ramach celu 8 to podnoszenie kompetencji i świadomości pracowników MŚP związanych ze zwiększeniem efektywności energetycznej, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, inteligentnego zarządzania energią.
- 10 Osi priorytetowej *Wiedza i kompetencje*. Główne działania wzmacniające efekty celu 4 w ramach celu 10 to w przypadku uczniów szkół zawodowych, uwzględnienie w procesie nauczania elementów podnoszących ich umiejętności zawodowe w zakresie np.: dziedzin związanych z rozwojem odnawialnych źródeł energii, zarządzania energią, technologiami budownictwa energooszczędnego i pasywnego.

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
4	Wskaźnik produktu 1	1.	WP1: Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	0	-	-	670	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 1 typy projektów obejmują 2,8% alokacji osi priorytetowej
4	KEW powiązany z WP 1	2.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	382	-		n/d	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu 1
4	Wskaźnik produktu 2	3.	WP2: Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	0	-	-	1330	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 2 typy projektów obejmują 5,5% alokacji osi priorytetowej
4	KEW powiązany z WP 2	4.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	758	-		n/d	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu 2
4	Wskaźnik produktu 3	5.	Liczba budynków z lepszą klasą zużycia energii	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	9	-	-	48	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 3 typy projektów obejmują 16,7% alokacji osi priorytetowej
4	Wskaźnik produktu 4	6.	WP4: Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	0	-	-	26 600	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 4 typy projektów obejmują 21,4% alokacji osi priorytetowej
4	KEW powiązany z WP 4	7.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	6 000	-	-	n/d	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu 4
4	Wskaźnik produktu 5	8.	Długość wybudowanych/ przebudowanych sieci elektroenergetycznych	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	115	-	-	460	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 5 typy projektów obejmują 7,1% alokacji osi priorytetowej
4	Wskaźnik finansowy	9.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	85 855 439			494 117 648	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
4	005	30 000 000	4	01	392 000 000	4	01	160 000 000	4	01	152 000 000			
4	09	6 000 000	4	04	20 000 000	4	02	170 900 000	4	05	140 000 000			
4	010	14 000 000	4	06	8 000 000	4	03	89 100 000	4	07	128 000 000			
4	011	6 000 000												
4	012	7 000 000												
4	013	70 000 000												
4	014	26 000 000												
4	016	12 000 000												
4	043	115 000 000												
4	044	5 000 000												
4	068	11 000 000												
4	069	8 000 000												
4	083	90 000 000												
4	090	20 000 000												

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 5. OCHRONA ŚRODOWISKA

Jednym z wyzwań stojących przed Małopolską będzie w najbliższych latach zapewnienie wzrostu społeczno-gospodarczego z zachowaniem i efektywnym wykorzystaniem zasobów środowiska, poprawą jego stanu oraz równoczesną adaptacją do zmian klimatu. W kontekście zmian klimatu, w tym nasilających się zjawisk pogodowych, za jeden z najważniejszych sektorów w regionie należy uznać gospodarowanie wodami i realizowanie działań pozwalających na zapobieganie oraz wzmocnienie odporności na zagrożenia związane z negatywnymi efektami zmian klimatu.

Pomimo podejmowanych w ostatnich latach działań na rzecz zapewnienia ochrony i lepszego stanu środowiska nadal występują duże potrzeby w obszarze gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej. Wynikają one z konieczności wypełnienia zobowiązań akcesyjnych Polski, a ich realizacja przyniesie zarówno pozytywny efekt gospodarczy, jak i poprawę jakości życia ludzi. **Celem głównym osi priorytetowej jest wzmocnienie stanu bezpieczeństwa ekologicznego regionu z zachowaniem zasad równowagi pomiędzy poprawą stanu środowiska, racjonalnym użytkowaniem zasobów naturalnych oraz minimalizowaniem niekorzystnych oddziaływań na środowisko i jego zasoby.**

Podejmowane w osi priorytetowej interwencje będą realizowały cele Umowy Partnerstwa dotyczące adaptacji sektorów wrażliwych na zmiany klimatu. W regionie będą one skoncentrowane przede wszystkim na zmniejszeniu ryzyka występowania powodzi i suszy, z jednoczesnym zwiększaniem ilości retencjonowanych zasobów wody. Równocześnie będą podejmowane inwestycje mające na celu zabezpieczenie mieszkańców przed zagrożeniem ruchami masowymi. Wsparcie ukierunkowane zostanie także na zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych przede wszystkim w oparciu o działania w ramach gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

W ramach osi 5. wprowadzono połączenie priorytetów inwestycyjnych z dwóch celów tematycznych CT 5 i CT 6. Uzasadnieniem dla zastosowania takiego podejścia jest bezpośrednia współzależność pomiędzy działaniami podejmowanymi w ramach zapewnienia wysokiego poziomu bezpieczeństwa mieszkańcom Małopolski, poprawy jakości ich życia oraz osiągnięcie lepszego efektu gospodarczego. Zachowanie równowagi w tym podejściu wymaga spójnego i kompleksowego zarządzania dostępem do zasobów środowiska, jak również działań prowadzących do zapobiegania i likwidacji negatywnych dla środowiska skutków działalności człowieka. Koncentracja interwencji w jednej osi priorytetowej zwiększy efektywność planowania i wdrażania działań, jak również zapewni osiągnięcie wyznaczonych celów.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem	5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami	EFRR
6. zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie	EFRR
	6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są następujące obszary wsparcia:

➲ **Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem**

Priorytet inwestycyjny 5b Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami

Cel szczegółowy	**Zwiększone bezpieczeństwo mieszkańców zagrożonych wystąpieniem klęsk żywiołowych**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego poprzez ukierunkowanie inwestycji na konkretne rodzaje ryzyka występujące w regionie. Rezultatem interwencji będzie zwiększenie odporności na zagrożenia naturalne poprzez odpowiednie inwestycje infrastrukturalne, jak również wsparcie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Pojemność obiektów małej retencji	dam^3	słabiej rozwinięte	4 535,7	2013	74 150	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

Skutki zmian klimatu w ostatnich dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem działania w skali międzynarodowej. Mając na uwadze specyfikę województwa wśród działań najbardziej istotnych z punktu widzenia adaptacji do zmian klimatu należy wymienić wzmocnienie odporności oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym, takim jak powódź i susza. Związane jest to z jednej strony ze zróżnicowanym występowaniem opadów, ale równocześnie sprzyjającą ich odpływowi rzeźbą terenu, który jest prawie dwukrotnie wyższy od przeciętnego dla Polski. Niewystarczające są również rozwiązania podejmowane w celu zwiększenia zasobów małej retencji.

Jednym z najistotniejszych sektorów problemowych do których powinna być skierowana interwencja jest zatem gospodarka wodna, przede wszystkim w zakresie podejmowania działań dostosowawczych w zakresie nadmiaru jak i deficytu wody.

- W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą wszelkie działania o charakterze regionalnym i lokalnym nakierowane na zwiększenie retencyjności dolin rzecznych, w tym: rozwój różnych form małej retencji, terenów zalewowych oraz podejmowanie działań z zakresu renaturalizacji rzek. Rezultaty tych działań będą miały równocześnie bezpośredni wpływ na zapobieganie występowania suszy. Poza tym przedsięwzięcia te mają charakter uzupełniający do zadań wspieranych w ramach systemowej ochrony przeciwpowodziowej z poziomu krajowego.
- Wsparcie w ramach priorytetu kierowane będzie równolegle na przeciwdziałanie ruchom masowym, których częstotliwość występowania oraz zasięg terytorialny stanowią istotne zagrożenie naturalne w regionie.
- W kontekście zarządzania ryzykiem i zagrożeniami istotną kwestią będzie także wzmacnianie potencjału służb pełniących kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa w regionie w zakresie m.in. doposażenia w sprzęt oraz nabywania dodatkowych kompetencji związanych z obsługą systemów i urządzeń (wykorzystanie mechanizmu cross-financing). Wsparcie dla służb ratowniczych zostanie ograniczone do 3,1 mln EUR (tj. 10% alokacji CT 5).
- Wsparcie to będzie skierowane na obszary najbardziej zagrożone wystąpieniem klęski żywiołowej oraz na zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych w najistotniejszym zakresie, jako uzupełnienie dotychczasowego wyposażenia.

Dopełnieniem powyższych działań będą przedsięwzięcia związane z tworzeniem i rozwijaniem systemów monitorowania i ostrzegania mieszkańców przed klęskami żywiołowymi mającymi kluczowe znaczenie dla zwiększenia bezpieczeństwa ludności.

Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez zwiększenie efektywności systemu ochrony przeciwpowodziowej w wymiarze lokalnym. Mając na uwadze fakt, iż Małopolska jest regionem szczególnie zagrożonym powodziami kierunek ten wydaje się w pełni uzasadniony. Rezultat ten zostanie osiągnięty dzięki inwestycjom w rozwój małej retencji, jak również działaniom realizowanym przez odpowiednie służby. Zwiększenie ilości retencjonowanych zasobów wody oraz działania z zakresu renaturalizacji rzek będą równocześnie skutkowały zwiększeniem odporności regionu na występowanie zjawiska suszy, które jest istotnym problemem. W kontekście zagrożeń ruchami masowymi zidentyfikowanymi na znacznym obszarze województwa dofinansowanie projektów skierowanych na zapobieganie ich powstawaniu będzie skutkowało zwiększeniem bezpieczeństwa mieszkańców i ograniczeniem potencjalnych strat finansowych i rzeczowych.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. administracja rządowa
4. spółki wodne
5. przedsiębiorcy
6. organizacje pozarządowe, partnerzy społeczni i gospodarczy

Grupę docelową interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będą stanowić wszyscy mieszkańcy województwa, a przede wszystkim mieszkańcy terenów zagrożonych wystąpieniem naturalnych katastrof.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. W odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowane zostały Obszary Strategicznej Interwencji regionu: **Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych** (mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wydzielona alokacja) oraz **Zbiorniki i cieki wodne** (mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Współfinansowane będą tylko projekty niemające negatywnego wpływu na stan lub potencjał jednolitych części wód, które znajdują się na listach nr 1 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły. Współfinansowanie projektów, które mają znaczący wpływ na stan lub potencjał jednolitych części wód i które mogą być zrealizowane tylko po spełnieniu warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej, znajdujących się na listach nr 2 będących załącznikami do Masterplanów dla dorzeczy Odry i Wisły, nie będzie dozwolone do czasu przedstawienia wystarczających dowodów na spełnienie warunków określonych w artykule 4.7 Ramowej Dyrektywy Wodnej w drugim cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach. Wypełnienie warunku będzie uzależnione od potwierdzenia zgodności z Ramową Dyrektywą Wodną drugiego cyklu Planów Gospodarowania Wodami w Dorzeczach przez Komisję Europejską.

Podkreślić należy także ważne miejsce planowania przestrzennego w tym obszarze, które z jednej strony ograniczy straty na obszarach już zabudowanych, a jednocześnie zwiększy możliwość skutecznego zapobiegania lokalizacji nowych inwestycji na terenach zalewowych.

W ramach realizacji inwestycji będą wykorzystywane dotychczasowe doświadczenia i wprowadzone rozwiązania w odniesieniu do projektów z zakresu rozwoju małej retencji. Pod pojęciem małej retencji rozumie się wszelkie działania techniczne i nietechniczne zmierzające do poprawy struktury bilansu wodnego zlewni poprzez zwiększenie ich zdolności retencyjnych. Realizowane będą działania wykorzysujące kompleksowe zabiegi łączące przyjazne środowisku metody przyrodnicze i techniczne oraz inne najlepsze praktyki przedstawione w *Wytycznych do realizacji obiektów małej retencji w Nadleśnictwach* oraz *Wytycznych do realizacji małej retencji w górach*.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim **konkursowej ścieżki wyboru.**

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest w szczególności ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, projekty wynegocjowane w kontrakcie terytorialnym, strategii rozwoju, dokumentów przygotowanych a potrzeby warunkowości ex-ante, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba jednostek służb ratowniczych doposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	12	SL 2014	corocznie
2.	(20) Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	os.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	22 500	SL 2014	corocznie
3.	Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	5	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami**

Priorytet inwestycyjny 6b Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie

Cel szczegółowy	**Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Rezultatem interwencji będzie poprawa środowiska naturalnego i jego zasobów wodnych poprzez ukierunkowania inwestycji na rozwój najistotniejszych sektorów gospodarki wodno-ściekowej. W konsekwencji rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej nastąpi zwiększenie dostępności mieszkańców do infrastruktury sieciowej a tym samym poprawa jakości ich życia.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	słabiej rozwinięte	59,6	2013	68,2	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

Aktualny stan zasobów wodnych w województwie wymaga dalszego wspierania inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej. Przede wszystkim wspierane będą działania mające na celu ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych. Ze względu na wciąż duży ładunek zanieczyszczeń, którego źródłem jest gospodarka komunalna wsparcie będzie kierowane na kompleksową rozbudowę sieci kanalizacyjnych i oczyszczalnie ścieków w aglomeracjach od 2 000 – 10 000 RLM. Priorytet zostanie nadany inwestycjom przyczyniającym się bezpośrednio do zapewnienia zgodności z wymogami dyrektywy ściekowej. Dopełnieniem tych działań będzie także wsparcie gospodarki osadami ściekowymi w większości oczyszczalni, w celu innego ich zagospodarowania niż składowanie. Zasoby wodne Małopolski zaspokajają z nadwyżką potrzeby, jednak konieczne jest wyrównanie poziomu zaopatrzenia w wodę na całym obszarze województwa. Interwencją będą objęte projekty polegające na budowie i modernizacji infrastruktury wodociągowej, ale ich realizacja będzie możliwa wyłącznie w ramach kompleksowych projektów regulujących gospodarkę ściekową. Oznacza to, iż inwestycje te będą musiały być realizowane w projektach łącznie z zakresem dotyczącym systemu kanalizacyjnego lub indywidualnie, gdy na danym terenie gospodarka ściekowa została w pełni uregulowana.

Przewiduje się wsparcie w następujących obszarach:

- budowa sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków

- inwestycje w zakresie instalacji służących do odwadniania osadów ściekowych
- utrzymanie i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacja zużycia wody.

W tym obszarze w pierwszej kolejności wsparcie będzie kierowane na działania zapewniające realizację zobowiązań unijnych dotyczących oczyszczania ścieków komunalnych oraz właściwego zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych.

Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego przede wszystkim poprzez wybudowanie infrastruktury komunalnej zapewniającej odprowadzanie i efektywne oczyszczanie ścieków. Działania te będą odpowiedzią na nadal niezadowalający poziom liczby ludności obsługiwanej przez system. Rezultatem tych inwestycji będzie poprawa jakości wód, co bezpośrednio się również przełoży na poprawę ochrony środowiska i zdrowia mieszkańców regionu. Równolegle tam, gdzie to będzie uzasadnione uzupełniony zostanie system zaopatrzenia w wodę, co również w kontekście występowania terenów deficytowych w wodę będzie istotne dla poprawy jakości życia ludności.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. spółki wodne
4. przedsiębiorcy
5. organizacje pozarządowe, partnerzy społeczni i gospodarczy

Grupę docelową interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będą stanowić wszyscy mieszkańcy województwa.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. W odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowane zostały Obszary Strategicznej Interwencji regionu: **Obszary zagrożone deficytem jakościowym i ilościowym wód** oraz **Zbiorniki i cieki wodne.** Mechanizmem promującym wsparcie powyższych OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów.

W odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej **przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju** (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Równocześnie z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wsparciem objęte zostaną także interwencje skoncentrowane na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego – Metropoli Krakowskiej (Obszar Strategicznej Interwencji). Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego realizowanego w formule **zintegrowanych inwestycji terytorialnych**.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Dokumentem stanowiącym podstawę do wyboru projektów będzie Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) wraz z opracowanym w toku aktualizacji KPOŚK Masterplanem dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG zawierającym listę potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych aglomeracjach.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Dodatkowo, w w/w obszarze wsparcia, przewiduje się zastosowanie **trybu pozakonkursowego** w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,

- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów - w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji - w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, projekty wynegocjowane w kontrakcie terytorialnym, strategii rozwoju, dokumentów przygotowanych a potrzeby warunkowości ex-ante, projekty zidentyfikowane w strategii ZIT, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

W w/w obszarze przewiduje się na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykorzystanie specjalnego mechanizmu, tj. **zintegrowanej inwestycji terytorialnej**, opartej na formule negocjacji i uzgodnień gmin wchodzących w skład związku ZIT, pod warunkiem ujęcia danego zagadnienia w strategii ZIT – w tym przypadku możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkursowego, w formule projektów strategicznych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	12	SL 2014	corocznie
2.	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	480	SL 2014	corocznie
3.	(19) Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków	RLM	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	80 000	SL 2014	corocznie
4.	(18) Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę	os.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	26 000	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami**

Priorytet inwestycyjny 6a Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie

Cel szczegółowy	**Ograniczona liczba odpadów deponowanych na składowiskach**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego poprzez ukierunkowanie inwestycji zwiększających efektywność gospodarowania odpadami i równocześnie spełniających wymogi prawa unijnego w tym obszarze. Rezultatem interwencji będzie poprawa jakości życia mieszkańców, zmniejszenie presji na środowisko naturalne, jak również uzyskany pozytywny efekt gospodarczy.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych	%	słabiej rozwinięte	17,58	2012	18,8	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

Celem głównym w rozwijaniu systemu gospodarki odpadami jest przerwanie powiązania między rosnącą ilością odpadów a wzrostem gospodarczym.

Działania realizowane w ramach tego priorytetu przyczynią się do ograniczenia ilości odpadów unieszkodliwianych na składowiskach odpadów oraz pozwolą na osiągnięcie celów sformułowanych w ramach dyrektywy odpadowej[39] i dyrektywy składowiskowej[40].

Interwencje w sektorze gospodarki odpadami będą realizowane zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, która nadaje priorytet zapobieganiu powstawania odpadów, selektywnej zbiórce odpadów, przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingowi.

Aby możliwe było wdrożenie właściwego systemu gospodarki odpadami w województwie małopolskim oraz osiągnięcie założonych celów konieczne jest podjęcie działań strategicznych, do których należą m.in.

- intensyfikacja odzysku, szczególnie recyklingu szkła, metali, tworzyw sztucznych, papieru i tektury na poziomie minimum 50% odpadów powstających z gospodarstw domowych,
- wdrożenie systemów zbierania i przetwarzania odpadów ulegających biodegradacji, pozwalających na ich wydzielenie ze strumienia odpadów komunalnych i właściwe zagospodarowanie, przez co ograniczenie ich składowania do poziomu maksymalnie 35%.

W celu wypełnienia ustawowych obowiązków krajowych, jakie wprowadzone zostały w ramach nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi gminy zobowiązane zostały do ustanowienia selektywnej zbiórki odpadów od mieszkańców, czyli tzw. „zbiórki u źródła".

W pierwszej kolejności wsparcie będzie skierowane na działania uzupełniające system selektywnego zbierania odpadów zapewniający tym samym pozyskanie odpadów nadających się do recyklingu. W tym zakresie interwencja będzie wspierała powstawanie gminnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, jako jednego z elementów systemu gospodarki odpadami. Przełożenie efektów wprowadzenia na terenie gmin punktu bezpłatnej zbiórki wybranych kategorii odpadów na wymiar środowiskowy będzie znaczące. Proces uświadamiania społeczeństwa w ramach projektów powinien przyczynić się do wytworzenia poczucia indywidualnej odpowiedzialności obywateli za wytwarzane przez nich odpady.

[39] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. U. L 312 z 22.11.2008).
[40] Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. U. L 182 z 16.7.1999).

Wsparcie otrzymają projekty dotyczące unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, jednak wyłącznie w zakresie usuwania i unieszkodliwiania azbestu. Interwencja będzie skierowana na działania, które są kontynuacją realizowanego *Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2023*.

Rezultatem planowanych działań będzie włączenie wszystkich mieszkańców województwa w zorganizowany system segregowania, zbierania, transportowania, przetwarzania, wtórnego wykorzystania i unieszkodliwiania odpadów.

Przewiduje się wsparcie w następujących obszarach:

- budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych jako uzupełnienie zbiórki selektywnej „u źródła", w których zbierane będą odpady wielkogabarytowe, odpady niebezpieczne pochodzące ze strumienia odpadów komunalnych, odpady budowlane, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny itp.
- budowa instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych
- przedsięwzięcia związane z usuwaniem azbestu.

Wspierane w ramach priorytetu inwestycyjnego przedsięwzięcia przyczynią się do realizacji celu szczegółowego poprzez koncentrowanie zadań na spełnieniu wymogów w zakresie osiągnięcia odpowiedniego poziomu przygotowania odpadów do ponownego użycia i recyklingu. Dofinansowywane będą również przedsięwzięcia przyczyniające się do rozwoju systemu selektywnego zbierania odpadów. To spowoduje, iż w kontekście przyjętego w kraju kompleksowego podejścia w gospodarce odpadami przeprowadzone zostaną działania na poziomie krajowym i regionalnym, które łącznie zapewnią właściwe funkcjonowanie systemu. W kontekście diagnozy, z której wynika iż nadal głównym sposobem gospodarowania odpadami komunalnymi jest deponowanie ich na składowiskach, całość podejmowanych działań przyczyni się do ograniczenia tego rodzaju sposobu postępowania.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. przedsiębiorcy
4. organizacje pozarządowe, partnerzy społeczni i gospodarczy
5. podmioty wdrażające instrumenty finansowe

Grupę docelową interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będą stanowić wszyscy mieszkańcy województwa.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Jednocześnie w odniesieniu do wybranych działań z zakresu gospodarki odpadami przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument

dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Inwestycje wspierane w sektorze gospodarki odpadami będą realizowane zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami wskazaną w ramowej dyrektywie o odpadach, która nadaje priorytet zapobieganiu powstawaniu odpadów, przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingowi. Priorytetowo będą traktowane również wszelkie inwestycje uzupełniające system selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

W celu wypełnienia warunkowości ex-ante Polska zobowiązała się do zaktualizowania Krajowego oraz wojewódzkich planów gospodarowania odpadami, których załącznikami będą plany inwestycyjne zatwierdzanie przez Ministra Środowiska. Aktualizacja zakończy się do końca 2016 r. Warunkiem wsparcia inwestycji będzie ich uwzględnienie w planach inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zatwierdzonych przez Ministra Środowiska. Projekty będą zaplanowane w oparciu o selektywna zbiórkę odpadów u źródła.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej

W ramach priorytetu inwestycyjnego **planowane jest wykorzystanie specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Możliwe będzie również zastosowanie **trybu pozakonkursowego**, w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, projekty wynegocjowane w kontrakcie terytorialnym, strategii rozwoju, dokumentów przygotowanych a potrzeby warunkowości ex-ante, projekty zidentyfikowane w strategii ZIT, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie dotacji, jak i z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

Wykorzystanie instrumentów finansowych lub połączenia dotacji i wsparcia w postaci instrumentów finansowych, rozważane jest w odniesieniu do interwencji dotyczących wsparcia przedsiębiorców. Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia ze wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot / podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych. IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	110	SL 2014	corocznie
2.	(17) Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	tony/rok	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	20 000	SL 2014	corocznie

➲ Wkład EFS w realizację celu tematycznego 5

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią zasadnicze źródło finansowania trzech osi priorytetowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego tj. osi 8 *Rynek pracy*, osi 9 *Region spójny społecznie* oraz osi 10 *Wiedza i kompetencje*. Realizacja działań w ramach przedmiotowych osi wpływa bezpośrednio lub pośrednio na realizację celów tematycznych 1-7.

Pośredni wpływ na osiągnięcie celu związanego ze wzmocnieniem stanu bezpieczeństwa ekologicznego regionu będą miały działania podejmowane w ramach:

- 8. Osi priorytetowej *Rynek pracy*. Główne działania wzmacniające efekty celu 5 w ramach celu 8 to podnoszenie kompetencji pracowników MŚP pełniących kluczową rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa ekologicznego w regionie.

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
5	Wskaźnik produktu 1	1.	WP1: Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	0	-	-	12	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 1 typy projektów obejmują 35,7% alokacji osi priorytetowej
5	KEW powiązany z WP 1	2.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	5	-	-	n/d	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu 1
5	Wskaźnik produktu 2	3.	WP2: Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	0	-	-	480	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 2 typy projektów obejmują 11,9% alokacji osi priorytetowej
5	KEW powiązany z WP 2	4.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	206	-	-	n/d	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu 2
5	Wskaźnik produktu 3	5.	WP3: Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	0	-	-	110	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu 3 typy projektów obejmują 9,06% alokacji osi priorytetowej
5	KEW powiązany z WP 3	6.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	55	-	-	n/d	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu 3
5	Wskaźnik finansowy	7.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	38 157 973	-	-	162 352 942	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

➲ **Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej**

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
5	017	19 000 000	5	01	138 000 000	5	02	9 300 000	5	01	10 000 000			
5	018	4 000 000				5	03	118 700 000	5	05	97 000 000			
5	019	2 000 000				5	01	10 000 000	5	07	31 000 000			
5	020	12 000 000												
5	021	4 000 000												
5	022	66 000 000												
5	087	31 000 000												

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 6. DZIEDZICTWO REGIONALNE

Wyzwaniem dla Małopolski jest efektywne wykorzystywanie zasobów dla osiągania celów społecznych i gospodarczych. Różnorodność, bogactwo, endogeniczne potencjały wynikające ze specyficznych uwarunkowań i zasobów przyrodniczych, przestrzennych, czy kulturowych to główne źródła atrakcyjności regionu, tworzące jego przewagę konkurencyjną. Powinny one być traktowane jako znaczący zasób regionalnej szansy, warunkujący rozwój działalności opartej na przemysłach czasu wolnego. Nowe postrzeganie tych potencjałów powinno prowadzić do przypisania im roli ważnych czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego, kreujących znaczącą część regionalnego PKB w sferze usług i produkcji oraz generujących zatrudnienie. Rozwój dziedzictwa kulturowego i uczestnictwo w kulturze (m.in. dzięki stymulowaniu kreatywnego myślenia, wyobraźni) jest skuteczną metodą rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich oraz inicjatywności i przedsiębiorczości, a więc kompetencji kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.

Podejmowane w ramach osi działania przyczynią się do realizacji celów szczegółowych UP poprzez zachowanie oraz zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz poprawę warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia dzięki wykorzystaniu endogenicznych potencjałów. Mając na uwadze powyższe zależności, **głównym celem osi priorytetowej jest podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionalnego. W ramach osi 6. wprowadzono połączenie priorytetów inwestycyjnych z dwóch celów tematycznych: CT 6 i CT 8.** Uzasadnieniem dla zastosowania osi wielotematycznej jest bezpośrednia współzależność pomiędzy działaniami podejmowanymi w zakresie właściwego wykorzystania zasobów dziedzictwa regionalnego, zarówno kulturowego, jak i przyrodniczego. Zrównoważone wykorzystanie endogenicznych potencjałów regionu jest warunkiem wzmocnienia zewnętrznej konkurencyjności Małopolski oraz poprawy jej atrakcyjności jako miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego.

Realizacja priorytetów inwestycyjnych z dwóch celów tematycznych przyczyni się do skuteczniejszej realizacji celu osi priorytetowej m.in. z uwagi na dążenie do zapewnienia wysokiego poziomu komplementarności i spójności pomiędzy zaplanowanymi działaniami, która zostanie zapewniona na etapie kryteriów oceny projektów.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	EFRR
	6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000" i zieloną infrastrukturę	EFRR
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**

Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są następujące obszary wsparcia:

➲ **Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami**

Priorytet inwestycyjny 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Cel szczegółowy	**Zwiększona atrakcyjność dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do osiągnięcia celu dotyczącego wzrostu efektywności wykorzystania potencjałów dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Rezultatem interwencji będzie między innymi ochrona i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa materialnego i niematerialnego regionu. Konsekwencją działań będzie wzrost jakości życia oraz atrakcyjności regionu, co przełoży się na zwiększenie udziału dziedzictwa kulturowego w gospodarczym rozwoju Małopolski (m.in. poprzez zwiększenie ruchu turystycznego). Jednocześnie dzięki twórczemu wykorzystaniu dziedzictwa, zaplanowana interwencja przyczyni się do rozwoju kapitału społecznego, poprzez stymulowanie postaw i kompetencji twórczych. Zaplanowana modernizacja infrastruktury kultury przyczyni się natomiast do zwiększenia uczestnictwa w kulturze, a także dodatnio wpłynie na wzrost kompetencji kulturowych i kreatywnych, ważnych dla rozwoju innowacyjnej gospodarki. Biorąc pod uwagę niezwykły potencjał regionu bazujący na cennych zasobach naturalnych i krajobrazowych, zaplanowane w programie działania (m.in. rozwój szlaków turystycznych) mogą przynieść nie tylko korzystne efekty środowiskowe, ale także społeczno-gospodarcze.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba turystów (krajowych i zagranicznych) korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych	os.	słabiej rozwinięte	3 500 000	2013	3 800 000	GUS	corocznie

2.	Liczba osób korzystających z tras rowerowych w regionie	os.	słabiej rozwinięte	144 000	2013	423 396	badanie własne IZ	co najmniej 2-krotnie w okresie programowania oraz pod koniec okresu programowania

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu ochrony, rozwoju, udostępniania i promocji zasobów **dziedzictwa kulturowego** (materialnego i niematerialnego), **dziedzictwa naturalnego** oraz rozwoju **zasobów kultury,** w szczególności poprzez:

- realizację prac konserwatorskich, restauratorskich i prac zabezpieczających przed zniszczeniem oraz robót budowlanych (i robót górniczych w zabytkowych kopalniach), prowadzonych przy zabytkach ruchomych i zabytkach nieruchomych (wraz z ich otoczeniem) z zastrzeżeniem, iż prace związane z digitalizacją obiektów mogą być realizowane jedynie jako część szerszego projektu
- podejmowanie działań zmierzających do ochrony krajobrazu kulturowego, w tym realizowanych na terenie parków kulturowych czy zabytkowych ogrodów
- udostępnianie dziedzictwa kulturowego poprzez rozwój szlaków kulturowych
- dostosowywanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji gospodarczych i społecznych (m.in. turystycznych, kulturalnych), z jednoczesnym wprowadzeniem działalności pozwalającej na utrzymanie obiektu (tam gdzie jest to zasadne i możliwe)
- realizację działań dotyczących modernizacji infrastruktury instytucji kultury, w tym jej wyposażenia w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną
- udostępnianie i promocję materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu oraz oferty turystycznej opartej na zasobach tego dziedzictwa, w szczególności poprzez realizację projektów kulturalnych (wystaw, festiwali, wydarzeń), artystycznych i interdyscyplinarnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym
- rozwój i promocję szlaków turystycznych i rekreacyjnych (m.in. tras rowerowych, biegowych, narciarskich) wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.

Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego, poprzez wykreowanie lepszych warunków do wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu, co będzie miało pozytywny wpływ na wzmocnienie konkurencyjności regionu. Dodatkowo promocja dziedzictwa kulturowego regionu, będzie sprzyjać zachowaniu tożsamości regionalnej mieszkańców Małopolski. Jednocześnie działania w zakresie modernizacji infrastruktury kultury przyczynią się do stworzenia nowych, lepszych warunków i form uczestnictwa w kulturze oraz przeciwdziałania nadmiernym dysproporcjom w poziomie dostępu do kultury.

Całkowity koszt inwestycji wspieranych w ramach PI 6c nie może przekroczyć 5 mln EUR.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną

3. instytucje kultury
4. partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe)
5. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
6. osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki
7. uczelnie
8. przedsiębiorstwa
9. administracja rządowa
10. parki narodowe
11. jednostki naukowe

Grupę docelową wsparcia stanowić będą mieszkańcy regionu oraz turyści odwiedzający region.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. W odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji Regionu: **Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa kulturowego.** Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów.

Jednocześnie, w odniesieniu do działań wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze i krajobrazowe dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej, przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego, obok elementów takich jak analiza ekonomiczna, analiza finansowa, czy analiza ryzyka, odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów znajdą m.in. następujące aspekty:

- analiza popytu: wykazanie zapotrzebowania na dany projekt, w tym szacowanej liczby odwiedzających;
- realizacja priorytetów rozwoju kultury:
  - poprawa dostępności do kultury, tj. w wymiarze fizycznym udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, jak również budowanie świadomości i edukacja kulturalna,
  - zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń,
  - umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze – tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby w obszarze działalności kulturalnej wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce,

— podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu;

- zapewnienie trwałości efektów, w tym generowane efekty mnożnikowe – promowane będą rozwiązania wpływające na poprawę efektywności funkcjonowania obiektów/instytucji w długim okresie, w tym rozwiązania pozwalające na:
  — obniżenie kosztów utrzymania na rzecz wydatków inwestycyjnych oraz na działalność kulturalną,
  — zastosowanie innowacyjnych rozwiązań energooszczędnych – zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii, a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji budynków,
  — dywersyfikację źródeł finansowania działalności – pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania,
  — dodatnie efekty ekonomiczne – oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie inwestycji,
  — tworzenie nowych miejsc pracy;
- w przypadku projektów dotyczących wydarzeń kulturalnych, wsparcie uzyskają wyłącznie te wydarzenia kulturalne, które spełnią łącznie następujące kryteria:
  — znaczny wpływ na gospodarkę regionalną, wykazany przez wymierne długoterminowe korzyści,
  — wkład w realizację celów Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego w ramach Obszaru Priorytetowego Kultura, mianowicie promowanie kultury, dziedzictwa kulturowego i przemysłów kreatywnych,
  — wysokość wkładu EFRR nie może przekroczyć wkładu sektora prywatnego w realizację projektu (np. pochodzącego ze sponsoringu). Bezpośrednie wpływy takie jak np. ze sprzedaży biletów, są wyłączone z obliczania wkładu sektora prywatnego.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **zarówno konkursowej ścieżki wyboru projektów** jak i specjalnego mechanizmu opartego na **ścieżce subregionalnej** jako szczególnej formy trybu konkursowego.

Dodatkowo, przewiduje się zastosowanie **trybu pozakonkursowego** w szczególności w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym (**w odniesieniu do przedsięwzięć związanych z realizacją zintegrowanej sieci tras rowerowych**) mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (wynikające ze strategii rozwoju).

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych, co oznacza, że wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	28	SL 2014	corocznie
2.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	13	SL 2014	corocznie
3.	(9) Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	odwiedziny/rok	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	721 000	SL 2014	corocznie
4.	Długość szlaków turystycznych	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	315	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami**

Priorytet inwestycyjny 6d Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000" i zieloną infrastrukturę

Cel szczegółowy	**Wzmocnione instrumenty ochrony różnorodności biologicznej w regionie**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja priorytetu inwestycyjnego przyczyni się do osiągnięcia celu dotyczącego poprawy ochrony różnorodności biologicznej oraz do zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów naturalnych w regionie. Rezultatem interwencji będzie przede wszystkim zahamowanie spadku różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo oraz poprawa warunków umożliwiających zrównoważone korzystanie z zasobów dziedzictwa przyrodniczego.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Parki krajobrazowe, dla których przygotowano plany ochrony	%	słabiej rozwinięte	0	2013	73	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania z zakresu ochrony, udostępnienia i promocji **dziedzictwa przyrodniczego**, poprzez:

- przedsięwzięcia zmierzające do zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej, m.in. dzięki czynnej ochronie ekosystemów, siedlisk i gatunków, rozwojowi zielonej infrastruktury, promocji przyrodniczej, budowie, rozbudowie ośrodków edukacji ekologicznej na terenie parków krajobrazowych. Powyższe działania prowadzone będą w szczególności w parkach krajobrazowych, jak również na pozostałych terenach objętych formą ochrony przyrody np. w rezerwatach przyrody czy na obszarach chronionego krajobrazu;
- opracowywanie dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody, inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gmin;
- projekty z zakresu tworzenia centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich np. ogrody botaniczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych.

Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego, poprzez działania prowadzące do powstrzymania procesu degradacji różnorodności biologicznej.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe)
4. parki krajobrazowe
5. PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
6. przedsiębiorstwa
7. administracja rządowa
8. parki narodowe
9. jednostki naukowe

Grupę docelową wsparcia stanowić będą mieszkańcy regionu oraz turyści odwiedzający region.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji:

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

W odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji Regionu: **Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa przyrodniczego.** Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania:

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący,** zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego, odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów znajdą m.in. następujące aspekty:

- wsparcie dla form ochrony przyrody (w szczególności priorytetowo traktowane będą przedsięwzięcia realizowane na terenie parków krajobrazowych oraz obszarach Natura 2000 pokrywających się w całości lub w części z obszarem parków krajobrazowych)
- wsparcie obszarów z występującymi rzadkimi, zagrożonymi lub objętymi ścisłą ochroną gatunkami
- umożliwienie prowadzenia działalności informacyjno-edukacyjnej związanej z ochroną środowiska (w szczególności prowadzonej na terenie parków krajobrazowych).

Działania realizowane na obszarach Natura 2000 będą zgodne z Priorytetowymi Ramami Działań dla sieci NATURA 2000 dla Polski (Wieloletni Program Finansowania UE w latach 2014-2020) – zgodnie z art. 8 Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się przede wszystkim wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych, co oznacza, że wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji.

Planowane zastosowanie dużych projektów:

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(23) Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony	ha	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	1 031	SL 2014	corocznie
2.	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	30	SL 2014	corocznie

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

Priorytet inwestycyjny 8b Wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcanie upadających regionów przemysłowych i zwiększenie dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój

Cel szczegółowy	**Wzrost zatrudnienia na obszarach o wysokich walorach turystycznych**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Zaplanowana interwencja przyczyni się do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej obszarów bazujących na zasobach przyrodniczych i przestrzennych co z kolei przełoży się na stopniowy wzrost zatrudnienia a w konsekwencji rozwój społeczno-gospodarczy regionu.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wskaźnik zatrudnienia	%	słabiej rozwinięte	49,7	2013	54,7	GUS	corocznie

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania związane z wykorzystaniem i rozwojem endogenicznych potencjałów, wynikających w szczególności ze specyficznych uwarunkowań i zasobów regionu. Wspierane będą przedsięwzięcia wynikające z planów działań, uwzględniających różne branże przedsiębiorczości, mające wpływ na rozwój gospodarczy na danym terenie, w tym m.in.

- przedsięwzięcia związane z wykorzystaniem i rozwojem **specyficznych walorów miejscowości uzdrowiskowych,** w szczególności poprzez inwestycje w ogólnodostępne obiekty i infrastrukturę uzdrowiskową oraz budowę i rozbudowę infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, w tych miejscowościach
- przedsięwzięcia związane z wykorzystaniem i rozwojem **lokalnych zasobów przyrodniczych lub krajobrazowych,** realizowane w szczególności przez budowę i rozbudowę infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej (np. zagospodarowywanie turystyczne otoczenia zbiorników i cieków wodnych)
- przygotowanie terenów inwestycyjnych pod zagospodarowanie, zgodne z lokalnymi potencjałami rozwojowymi.

Maksymalna kwota kosztów kwalifikowanych projektu w zakresie turystyki nie może przekroczyć 2 mln EUR.

Wsparcie warunkowane będzie przedstawieniem przez jednostki samorządu terytorialnego (gminę, gminy lub samorząd województwa) **planów działań** dla subregionów, uzdrowisk lub innych obszarów o specyficznych zasobach przyrodniczych lub krajobrazowych, opartych na dokumentach strategicznych dla danego obszaru, zawierających spójną zintegrowaną koncepcję rozwoju danego terytorium, wskazujących powiązane ze sobą projekty (realizowane w uzgodnieniu przez różne podmioty z danego terytorium).

- Plan działań powinien koncentrować się na zdiagnozowanych potrzebach, spełniać kryteria spójności i efektywności wsparcia, oraz wykazać wpływ planowanych przedsięwzięć na **wzrost zatrudnienia** na danym terytorium.
- Interwencja dotycząca danego obszaru realizowana powinna być **komplementarnie** poprzez wiązkę jednofunduszowych projektów, współfinansowanych ze środków EFRR i EFS w ramach celów tematycznych 8, 9, 10.

Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego, poprzez właściwe wykorzystanie zidentyfikowanych endogenicznych zasobów. Służyć to będzie zwiększeniu ich atrakcyjności inwestycyjnej oraz bezpośrednio z tym powiązanym zwiększeniem poziomu zatrudnienia.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. przedsiębiorstwa

Grupę docelową wsparcia stanowić będą mieszkańcy regionu oraz turyści odwiedzający region.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji:

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

W odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowane zostały Obszary Strategicznej Interwencji regionu tj. **Zbiorniki i cieki wodne, Obszary górskie, Obszary o wysokim potencjale**

zasobów dziedzictwa przyrodniczego, (mechanizmem promującym wsparcie powyższych OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów) oraz **Uzdrowiska** (mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie odrębnej alokacji finansowej dla wsparcia uzdrowisk).

Jednocześnie w odniesieniu do działań związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania:

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Przy wyborze projektów do dofinansowania w ramach priorytetu inwestycyjnego, obok elementów takich jak analiza ekonomiczna, analiza finansowa czy analiza ryzyka, odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów znajdą m.in. następujące aspekty:

- analiza popytu (wykazanie zapotrzebowania na dany projekt);
- zapewnienie jak najwyższej efektywności udzielanego wsparcia (nowe miejsca pracy);
- zapewnienie wsparcia dla projektów komplementarnych (realizowanych ze środków EFS i EFRR) i/ lub promowanie wsparcia dla projektów partnerskich (realizowanych w uzgodnieniu przez rożne podmioty);
- kierowanie wsparcia do obszarów o specyficznych potencjałach endogenicznych dla których przygotowano plany działań, zawierających spójną zintegrowaną koncepcję rozwoju danego terytorium, w tym również rozwoju przedsiębiorczości.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie zarówno konkursowej ścieżki wyboru projektów jak i specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Biorąc pod uwagę rodzaj wspieranej w ramach priorytetu inwestycyjnego działalności, przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim wsparcia dotacyjnego. Jednakże, w przypadku działań, które są potencjalnie opłacalne finansowo, rozpatrzone zostanie przez IZ ewentualne wykorzystanie instrumentów finansowych. Każdorazowo decyzja o skorzystaniu z mechanizmu instrumentów finansowych, poprzedzona zostanie oceną ex-ante, zgodnie z art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów:

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	27	SL 2014	corocznie
2.	(2) Liczba przedsiębiorców otrzymujących dotacje	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	27	SL 2014	corocznie
3.	(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	17 197 407	SL 2014	corocznie
4.	(8) Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	EPC	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	258	SL 2014	corocznie
5.	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	87	SL 2014	corocznie

➲ Wkład EFS w realizację celu tematycznego 6

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią zasadnicze źródło finansowania trzech osi priorytetowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego tj. osi 8 *Rynek pracy*, osi 9 *Region spójny społecznie* oraz osi 10 *Wiedza i kompetencje*. Realizacja działań w ramach przedmiotowych osi wpływa bezpośrednio lub pośrednio na realizację celów tematycznych 1-7.

Pośredni wpływ na osiągnięcie celu związanego z ochroną i efektywnym gospodarowaniem zasobami regionu (Cel tematyczny 6) będą miały działania podejmowane w ramach:

- 8. Osi priorytetowej *Rynek pracy*. Główne działania wzmacniające efekty celu 6 w ramach celu 8 to podnoszenie kompetencji pracowników MŚP funkcjonujących w regionie w obszarze przemysłu czasu wolnego oraz wzmacnianie postaw przedsiębiorczych i umożliwianie powstawania nowych działalności gospodarczych.
- 10. Osi priorytetowej *Wiedza i kompetencje*. Główne działania wzmacniające efekty celu 6 w ramach celu 10 to w przypadku uczniów szkół zawodowych, uwzględnienie w procesie

nauczania elementów podnoszących ich umiejętności zawodowe w zakresie np.: hotelarstwa, gastronomi, obsługi ruchu turystycznego, konserwacji obiektów małej architektury krajobrazu.

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
6	Wskaźnik produktu 1	1.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	4	-	-	28	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 19% alokacji osi priorytetowej
6	Wskaźnik produktu 2	2.	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	24	-	-	87	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 47% alokacji osi priorytetowej
6	Wskaźnik finansowy	3.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	46 743 517	-	-	198 905 132	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8: Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ terytorium			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
6	074	35 000 000	6	01	169 069 362	6	01	35 000 000	6	05	60 069 362			
6	085	10 000 000				6	02	62 348 553	6	07	109 000 000			
6	090	24 000 000				6	03	71 720 809						
6	091	10 069 362												
6	092	45 000 000												
6	094	45 000 000												

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 7. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Nowoczesna i efektywna infrastruktura transportowa tworzy warunki sprzyjające zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz umożliwia przestrzenne rozpraszanie korzyści związanych z dokonującym się rozwojem społeczno-gospodarczym. Wpływa również na przestrzenną dostępność usług publicznych, w tym w szczególności z zakresu edukacji i ochrony zdrowia. W przypadku Małopolski nabiera ona szczególnego znaczenia także w związku z rozmiarami ruchu turystycznego oraz ciągłym dążeniem do tworzenia korzystnych warunków dla działalności gospodarczej oraz lokowania nowych inwestycji.

Z drugiej strony rozwój społeczno-gospodarczy generuje zwiększone zapotrzebowanie na transport, co z kolei wymaga odpowiedniej jakości infrastruktury transportowej, tak aby nie stanowiła ona dla niego bariery. Dlatego istotne jest zapewnienie sprawnego systemu połączeń pomiędzy obszarami wiejskimi i miastami, co z kolei stanowi warunek zwiększenia mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, dla których pobliskie miasta są miejscem pracy i nauki.

Rosnące przepływy przemieszczających, dokonujące się procesy suburbanizacji, to w konsekwencji m.in. narastający problem zatłoczenia dróg, zwiększona presja na środowisko oraz utrzymująca się na wysokim poziomie liczba wypadków i zdarzeń drogowych.

Województwo małopolskie należy do najbardziej zróżnicowanych wewnętrznie pod względem dostępności komunikacyjnej. Występują tutaj największe w skali całego kraju odległości mierzone czasem dojazdu do stolicy regionu. Małopolska jest też województwem z dużym obszarem, z którego jest bliżej do stolicy innego województwa, do której wiodą lepsze i szybsze drogi (Olkusz – Katowice, Oświęcim – Katowice, Kęty – Katowice przez Bielsko-Białą)[41].

W tym kontekście, **głównym celem osi priorytetowej jest tworzenie nowoczesnego systemu transportowego efektywnie zaspokajającego potrzeby rozwoju gospodarczego oraz adekwatnego do potrzeb mobilnego społeczeństwa, poprzez rozwój infrastruktury transportowej sprzyjającej konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej regionu, przyczyniającej się do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko**.

Podejmowane w ramach osi działania służyć będą realizacji celu Umowy Partnerstwa związanego z infrastrukturą sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia, w szczególności, w zakresie dotyczącym celu szczegółowego odnoszącego się do podnoszenia poziomu bezpieczeństwa systemu transportowego, zwłaszcza poprzez tworzenie warunków dla zwiększenia konkurencyjności gospodarki poprzez inwestowanie w łączenie drugorzędnych i trzeciorzędnych węzłów z infrastrukturą TEN-T.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi	EFRR
	7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu	EFRR

[41] R. Guzik, A. Kołoś: *Relacje przestrzenne miast oraz identyfikacja i delimitacja obszarów funkcjonalnych* w: „Badanie funkcji, potencjału oraz trendów rozwojowych miast w województwie małopolskim", Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej oraz Instytut Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2010, s. 396

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są działania w ramach następujących obszarów interwencji:

➲ **Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej**

Priorytet inwestycyjny 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi

Cel szczegółowy	**Zwiększona dostępność drogowa regionu**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Bezpośrednim rezultatem zadań realizowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie budowa bardziej efektywnego regionalnego systemu komunikacyjnego między głównymi ośrodkami społeczno-gospodarczymi Małopolski. Usprawnione zostaną połączenia drogowe między subregionami oraz zwiększona zostanie ich dostępność wewnętrzna i zewnętrzna, w tym poprzez budowę obwodnic miast i miejscowości dotkniętych wysoką uciążliwością ruchu tranzytowego. Rezultatem realizowanych inwestycji drogowych będzie zwiększenie dostępności transportowej i polepszenie stanu układu drogowego w regionie, a przez to m.in. zwiększenie bezpieczeństwa na przebudowywanych i budowanych odcinkach dróg dzięki zastosowaniu rozwiązań umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Realizacja inwestycji odbywać się będzie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok Bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Ludność objęta zasięgiem izochrony drogowej 60 min. względem głównych miast regionu: 1) Krakowa 2) Nowego Sącza 3) Tarnowa	%	słabiej rozwinięte	1) 56,1 2) 19,5 3) 43,9 4) 20,1	2014	1) 57,9 2) 19,8 3) 46,5 4) 21,2	UMWM	od 2014 roku/ co 2-3 lata

	4) Oświęcimia 5) Nowego Targu			5) 15,1		5) 16,6		
2.	WDDT II (syntetyczny) (wskaźnik drogowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)	n/d	słabiej rozwinięte	41,5023	2013	48,0209	MIR	od 2013 roku/ co 2-3 lata

Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu rozwoju infrastruktury drogowej istotnej dla rozwoju regionu, tj. dróg o znaczeniu regionalnym oraz dróg o znaczeniu subregionalnym, z uwzględnieniem warunków wskazanych w Umowie Partnerstwa.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, inwestycje w tzw. drogi lokalne (gminne i powiatowe) możliwe są jedynie wówczas, gdy zapewniają konieczne, bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi lub zapewniają właściwy dostęp do terenów inwestycyjnych / strefy aktywności gospodarczej (jako projekt komplementarny do realizowanego w ramach osi 3. z zakresu tworzenia lub rozbudowy strefy aktywności gospodarczej, zgodnie z warunkami określonymi w Umowie Partnerstwa, o których wspomniano powyżej).

Inwestycje w drogi lokalne w ramach CT 7 nie mogą stanowić więcej niż 15% alokacji programu przeznaczonej na transport drogowy.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się w szczególności inwestycje z zakresu:

- budowy i przebudowy dróg, w tym również budowy obwodnic, wraz z towarzyszącą infrastrukturą
- budowy i przebudowy obiektów mostowych, wiaduktów estakad, tuneli drogowych i innych obiektów inżynieryjnych zlokalizowanych w ciągach dróg o znaczeniu regionalnym/ subregionalnym, wraz z towarzyszącą infrastrukturą
- nowoczesnych technik zarządzania ruchem, przyczyniających się do usprawnienia ruchu oraz zwiększania jego bezpieczeństwa na drogach o znaczeniu regionalnym/subregionalnym.

Kontynuowane będzie podejście, zgodnie z którym interwencja będzie skoncentrowana przede wszystkim na zagadnieniach traktowanych jako priorytetowe, tj. związanych z zapewnieniem warunków dla tworzenia spójnego i sprawnego układu drogowych szlaków komunikacyjnych regionu oraz ich powiązania z krajową siecią drogową, w tym siecią TEN-T, a także budową obwodnic miast i miejscowości dotkniętych wysoką uciążliwością ruchu, mając na uwadze potrzebę obniżenia zagrożeń dla bezpieczeństwa użytkowników dróg oraz zmniejszenia utrudnień w ruchu generowanych w takich miejscach.

Inwestycje infrastrukturalne nie będą obejmowały prac remontowych, jak również nie będą dotyczyły bieżącego utrzymania infrastruktury.

W przypadku elementów infrastruktury, z których potencjalnie mogą korzystać osoby o ograniczonej mobilności, np. jako piesi, stosowane rozwiązania będą uwzględniały potrzeby takich osób.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Główne grupy beneficjentów:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną

Grupę docelową wsparcia stanowić będą wszyscy użytkownicy infrastruktury drogowej w regionie.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparcie w zakresie infrastruktury drogowej dotyczy terenu całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich.

W odniesieniu do wsparcia w ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego, zidentyfikowany został m.in. Obszar Strategicznej Interwencji Regionu: **Obszary górskie.** Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji w kryteriach wyboru projektów.

Jednocześnie, w odniesieniu do zaplanowanych działań z w/w zakresu, przewiduje się zastosowanie instrumentów rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa). Równocześnie w tym zakresie, wsparciem objęte zostaną także interwencje skoncentrowane na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego – Metropoli Krakowskiej (Obszar Strategicznej Interwencji). Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego realizowanego w formule zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Ramy wsparcia w obszarze transportu wskaże, przygotowany na poziomie regionalnym, dokument na potrzeby wypełnienia tematycznych warunków dostępowych dla CT 7. Kryteria wyboru projektów, zatwierdzane przez komitet monitorujący, będą uwzględniały kryteria merytoryczne ujęte w w/w dokumencie.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W systemie oceny projektów badane będą w szczególności takie czynniki jak: wkład w drugorzędne połączenia Transeuropejskich Sieci Transportowych (TEN-T), poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, rozwiązania najmniej kolidujące ze środowiskiem naturalnym, zmniejszenie problemu tzw. wąskich gardeł" oraz nadmiernego zagęszczenia w ruchu drogowym, promowanie integracji systemu transportowego, wartość społeczno-gospodarcza przedsięwzięcia.

Ze względu na znaczenie działań ukierunkowanych na zwiększanie bezpieczeństwa ruchu drogowego, przewiduje się wprowadzenie preferencji dla projektów uwzględniających wykorzystanie rozwiązań infrastrukturalnych zwiększających bezpieczeństwo uczestników ruchu, zgodnych z obowiązującymi w tym zakresie uregulowaniami prawnymi.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami

zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **zarówno konkursowej ścieżki wyboru, jak i trybu pozakonkursowego, w formule projektów strategicznych**.

W przypadku dróg o znaczeniu regionalnym, zastosowana zostanie **ścieżka konkursowa z naborem otwartym**.

W w/w obszarze wsparcia, **w zakresie dróg o znaczeniu subregionalnym**, przewiduje się **na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wykorzystanie specjalnego mechanizmu, tj. zintegrowanej inwestycji terytorialnej**, opartej na formule negocjacji i uzgodnień gmin wchodzących w skład związku ZIT, pod warunkiem ujęcia danego zagadnienia w strategii ZIT – w **tym przypadku możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkursowego, w formule projektów strategicznych**.

W odniesieniu do inwestycji **w zakresie dróg o znaczeniu subregionalnym**, poza obszarem ZIT, planowane jest **wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	274	SL 2014	corocznie
2.	(13) Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	41	SL 2014	corocznie
3.	(14) Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	233	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej**

Priorytet inwestycyjny 7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu

Cel szczegółowy	**Zwiększona dostępność kolejowa regionu**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Prowadzenie polityki rozwoju w zgodzie z zasadą rozwoju zrównoważonego wymaga m.in. inwestowania w rozwój systemów transportu zbiorowego oraz tworzenia zachęt do rezygnacji mieszkańców regionu ze środków transportu indywidualnego, na rzecz transportu zbiorowego. W tym kontekście, sprawne funkcjonowanie systemu transportowego, posiadającego zdolność wspomagania rozwoju społeczno-gospodarczego jest uwarunkowane zsynchronizowanym powiązaniem układu drogowego z układem kolejowym, lotniczym oraz możliwości koordynacji środków transportu indywidualnego z transportem zbiorowym. Planowane wsparcie przyczyni się do promowania transportu kolejowego w regionie, m.in. poprzez tworzenie warunków dla budowy na terenie Małopolski sprawnego i efektywnego systemu szybkiej kolei aglomeracyjnej, mającej szczególne znaczenie dla obsługi relacji z Krakowem, jako głównym ośrodkiem o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, stanowiącym centrum obszaru o najwyższej sile oddziaływania na rozwój Małopolski.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok Bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	WKDT II (syntetyczny) (wskaźnik kolejowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)	n/d	słabiej rozwinięte	28,4223	2013	45,9829	MIR	od 2013 roku/ co 2-3 lata

<u>Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem</u>

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu rozwój regionalnego transportu kolejowego, w szczególności: zakupy taboru kolejowego (wyłącznie nowy tabor, uwzględniający potrzeby osób o ograniczonej mobilności), w tym na potrzeby szybkiej kolei aglomeracyjnej oraz inwestycje w budowę / przebudowę i wyposażenie zaplecza technicznego służącego do obsługi taboru kolejowego.

Przewiduje się również wsparcie dla inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu zbiorowego (organizacja i koordynacja rozkładów jazdy, systemy opłat za przewozy) oraz infrastrukturę służącą obsłudze podróżnych, w szczególności na potrzeby tworzonej w Małopolsce szybkiej kolei aglomeracyjnej, jako elementu regionalnego transportu kolejowego, którego celem jest usprawnienie komunikacji zbiorowej w regionie z aglomeracją krakowską, w oparciu o transport kolejowy i jego integracji z pozostałymi podsystemami transportu, poprzez wspólny bilet. Ze wsparcia w przedmiotowym zakresie nie wyłącza się projektów zlokalizowanych na terenach miast, w tym Krakowa. Zakłada się, że będzie to wsparcie komplementarne względem wsparcia przewidzianego w 4. osi priorytetowej.

Realizowane będą również inwestycje dotyczące infrastruktury linii kolejowych, szczególnie tych istotnych z punktu widzenia regionalnego transportu kolejowego.

Inwestycje infrastrukturalne nie będą obejmowały prac remontowych, jak również nie będą dotyczyły bieżącego utrzymania infrastruktury. Dopuszczalne będą wyłącznie inwestycje dotyczące budowy, modernizacji a także, w uzasadnionych przypadkach – rewitalizacji infrastruktury o znaczeniu regionalnym. Przewidziane do realizacji w ramach wspomnianej rewitalizacji działania będą kompleksowe, skutkujące długotrwałą poprawą stanu technicznego oraz dostosowujące infrastrukturę do potrzeb rynku przewoźników (np. wzrost dopuszczalnych nacisków na oś, modernizacja peronów) oraz pasażerów (dostosowanie do potrzeb osób ograniczonej mobilności).

Planowana kwota alokacji na sektor kolejowy, tj. łącznie na projekty z zakresu regionalnego transportu kolejowego planowane do realizacji w ramach PI 7d (alokacja na PI 7d) wynosi 100 mln EUR, przy czym na projekty z zakresu infrastruktury linii kolejowych przewiduje się alokację w wysokości 20 mln EUR.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Główne grupy beneficjentów:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. przedsiębiorstwa.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą wszyscy korzystający z transportu kolejowego w regonie.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje lokalizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich, tam gdzie zapewniony jest dostęp do transportu kolejowego.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu integracji różnych środków transportu przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Ramy wsparcia w obszarze transportu wskaże, przygotowany na poziomie regionalnym, dokument na potrzeby wypełnienia tematycznych warunków dostępowych dla CT 7. Kryteria wyboru projektów, zatwierdzane przez komitet monitorujący, będą uwzględniały kryteria merytoryczne ujęte w w/w dokumencie.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Kluczowe w ramach oceny projektów będzie m.in. kryterium energooszczędności zakupywanego taboru kolejowego.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **zarówno konkursowej ścieżki wyboru,** w tym ścieżki konkursowej z naborem otwartym**, jak i trybu pozakonkursowego w formule projektów strategicznych**.

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie **zwłaszcza** w obszarze interwencji z zakresu **zakupu taboru kolejowego na potrzeby przewozów regionalnych**, w tym szybkiej kolei aglomeracyjnej, inwestycje w budowę / przebudowę i wyposażenie zaplecza technicznego służącego do obsługi taboru kolejowego oraz dla inwestycji z zakresu integracji transportu kolejowego z innymi środkami transportu zbiorowego (organizacja i koordynacja rozkładów jazdy, systemy opłat za przewozy), a także inwestycji dotyczących infrastruktury linii kolejowych, mając na uwadze, że zastosowanie tego trybu uzasadnione jest szczególnie ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (projekty zidentyfikowane w strategii rozwoju, programie strategicznym).

W pozostałym zakresie, tj. w odniesieniu do inwestycji w infrastrukturę służącą obsłudze podróżnych, w szczególności na potrzeby tworzonej w Małopolsce szybkiej kolei aglomeracyjnej planowane jest **wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba zakupionych pojazdów kolejowych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	10	SL 2014	corocznie
2.	(12) Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	29	SL 2014	corocznie

➲ Wkład EFS w realizację celu tematycznego 7

Środki Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią zasadnicze źródło finansowania trzech osi priorytetowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego tj. osi 8 *Rynek pracy*, osi 9 *Region spójny społecznie* oraz osi 10 *Wiedza i kompetencje*. Realizacja działań w ramach przedmiotowych osi wpływa bezpośrednio lub pośrednio na realizację celów tematycznych 1-7.

Pośredni wpływ na osiągnięcie celu związanego z tworzeniem nowoczesnego systemu transportowego (Cel tematyczny 7) będą miały działania podejmowane w ramach:

- 8. Osi priorytetowej *Rynek pracy*. Główne działania wzmacniające efekty celu 7 w ramach celu 8 to podnoszenie kompetencji pracowników związanych np.: z sektorem transportowym.
- 10. Osi priorytetowej *Wiedza i kompetencje*. Główne działania wzmacniające efekty celu 7 w ramach celu 10 to w przypadku uczniów szkół zawodowych, uwzględnienie w procesie nauczania elementów podnoszących ich umiejętności zawodowe w zakresie np.: budownictwa, mechaniki, wykorzystania technologii informatycznych.

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	L.p.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
7	Wskaźnik produktu	1.	Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych	km	EFRR	słabiej rozwinięte			37			274	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 74,4% alokacji osi priorytetowej
7	Wskaźnik finansowy	2.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte			70 592 250			459 411 765	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ Obszaru			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
7	026	40 000 000	7	01	390 500 000	7	03	155 250 000	7	01	10 060 000			
7	027	50 000 000				7	01	80 000 000	7	05	53 515 000			
7	031	140 000 000				7	02	155 250 000	7	07	326 925 000			
7	032	7 000 000												
7	034	143 500 000												
7	044	10 000 000												

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 8. RYNEK PRACY

Wysoki poziom zatrudnienia ma niepodważalny wpływ na rozwój ekonomiczny regionu oraz rozwój kapitału intelektualnego i społecznego jego mieszkańców. Jednocześnie ze względu na stale zachodzące na rynku pracy dynamiczne przemiany, które mają różnorakie podłoże: demograficzne, społeczne, ekonomiczne, konieczność stałego dostosowania się do zmieniających się okoliczności to wyzwanie, z jakim muszą się zmierzać wszyscy uczestnicy rynku: pracownicy, pracodawcy, osoby pozostające bez zatrudnienia. Mając na uwadze powyższe zależności, **głównym celem osi priorytetowej jest szeroko rozumiane wsparcie zatrudnienia na regionalnym rynku pracy.** Zaplanowane w ramach osi działania mają charakter względem siebie komplementarny oraz realizują bezpośrednio cel szczegółowy UP, jakim jest bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	EFS
	8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	EFS
	8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę	EFS
	8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	EFS
	8vi Aktywne i zdrowe starzenie się	EFS

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Społeczny**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są działania w ramach następujących obszarów interwencji:

➲ **Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników**

Priorytet inwestycyjny 8i Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników

Cel szczegółowy	**Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy tj. osób powyżej 50 r.ż., długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, niskowykwalifikowanych oraz kobiet**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja PI przyczyni się do zwiększenia szans na zatrudnienie osób, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza. Wykorzystanie różnorodnych metod aktywizacji zawodowej, których dobór będzie uzależniony od indywidualnych potrzeb każdej z osób objętych wsparciem, istotnie wpłynie na poprawę szans na zatrudnienie tych osób czego odzwierciedleniem będzie uzyskiwanie wysokiego wskaźnika efektywności zatrudnieniowej.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy: Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy tj. osób powyżej 50 r.ż., długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, niskowykwalifikowanych oraz kobiet.														
1.	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięte	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	-	-	59	%	2014	-	-	59	badanie ewaluacyjne IZ	co najmniej 4-krotnie w okresie programowania
				Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem	-	-	40	%	2014	-	-	40	badanie ewaluacyjne IZ	co najmniej 4-krotnie w okresie programowania
2.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	48	%	2014	-	-	48	badanie ewaluacyjne/ dane statystyczne	co najmniej 2-krotnie w okresie programowania
3.	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięte	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	-	-	45	%	2014	-	-	45	SL2014	corocznie
			os.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem	-	-	40	%	2014	-	-	40	SL2014	corocznie
4.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu	słabiej rozwinięte	os.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale	-	-	31	%	2014	-	-	31	SL2014	corocznie

	programu			bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie										
5.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	-	-	27	%	2014	-	-	27	SL2014	corocznie
6.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	11651	szt.	2014	-	-	3850	SL2014	corocznie

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy tj. osób powyżej 50 r.ż., długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, niskowykwalifikowanych oraz kobiet* realizowane będzie ukierunkowane wsparcie dla w/w osób pozostających bez pracy[42] poprzez zastosowanie kompleksowych, różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy takich jak np. identyfikacja indywidualnych potrzeb uczestnika, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i/lub doradztwo prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych, inicjatywy przygotowujące do podjęcia zatrudnienia np. staże, praktyki zawodowe, wolontariat, dotacje na doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy u pracodawcy, wsparcie finansowe na zakładanie działalności gospodarczej (jedynie w projektach pozakonkursowych) oraz inne, narzędzia, metody, programy służące aktywizacji zawodowej.

Jednocześnie zaplanowano realizację ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) EURES zdiagnozowanych na podstawie analiz społeczno-gospodarczych regionu. Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT. Oferowane w projektach wsparcie powinno w jak największym stopniu odpowiadać predyspozycjom uczestników projektów i bazować w miarę możliwości, na ich dotychczasowych doświadczeniach zawodowych i umiejętnościach. Dodatkowo, programowane działania powinny mieć ścisły związek z rzeczywistym zapotrzebowaniem na określone kwalifikacje i umiejętności na regionalnym lub lokalnym rynku pracy, szczególnie poprzez uwzględnienie w projektach współpracy z potencjalnymi pracodawcami oraz efektywny dobór aktywnych form wsparcia, które w największym stopniu umożliwią osobom pozostającym bez zatrudnienia m.in. nabycie nowych bądź aktualizację już posiadanych umiejętności, kompetencji, kwalifikacji, nabycie doświadczenia zawodowego, a w konsekwencji – podjęcie zatrudnienia.

Przy udzielaniu wsparcia należy także położyć nacisk na współpracę w szczególności publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia, instytucji pomocy społecznej oraz innych podmiotów, które będą podejmowały interwencje na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostającej bez zatrudnienia.

W celu zapewnienia wysokiej efektywności działań podejmowanych w ramach PI, przewiduje się wprowadzanie obowiązkowych kryteriów efektywności zatrudnieniowej (w zależności od grupy, do

[42] Wsparcie aktywizacyjne w PI8i skierowane jest do osób po 29 roku życia.

której kierowana będzie pomoc), określającej minimalny odsetek uczestników, którzy powinni uzyskać zatrudnienie w wyniku objęcia wsparciem.

Jednocześnie dopuszcza się możliwość realizacji niezbędnych inwestycji w dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób objętych wsparciem przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu, pod warunkiem, że ich koszty są konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i są z nim bezpośrednio związane.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze aktywizacji zawodowej (w projektach konkursowych), co do zasady beneficjentami mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w szczególności instytucje rynku pracy, przedsiębiorcy i pracodawcy, organizacje pozarządowe (w tym np. LGD). Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów, dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Beneficjentami projektów realizowanych w trybie pozakonkursowym będą powiatowe urzędy pracy w województwie małopolskim oraz Wojewódzki Urząd Pracy (EURES).

Grupę docelową wsparcia stanowić będą osoby pozostające bez pracy (niezależnie od faktu figurowania w rejestrach PUP), których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza tj. osoby dojrzałe (powyżej 50 r.ż.), osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby niskowykwalifikowane oraz kobiety (w szczególności osoby, które pełnią funkcje opiekuńcze nad osobą zależną). Dodatkowo grupę docelową będą stanowili także pracodawcy, szczególnie ci, którzy doświadczają trudności w znalezieniu w kraju pracowników i potrzebują wsparcia z zakresu pośrednictwa pracy w ramach sieci EURES.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie aktywizacji zawodowej objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Jednocześnie ze względu na fakt występowania znacznych różnic wewnątrzregionalnych, w odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji Regionu: **Obszary na których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza – bezrobocie.** Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów przy uwzględnieniu bieżących danych oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Zgodnie z Umową Partnerstwa podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania będzie tryb konkursowy. Zastosowanie trybu pozakonkursowego będzie ograniczało się wyłącznie do uzasadnionych przypadków obejmujących realizację lub koordynację zadań określonych w przepisach prawnych dotyczących aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i będzie dotyczyło projektów pozakonkursowych realizowanych przez powiatowe urzędy pracy oraz projektu związanego z koordynacją i wdrażaniem ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) EURES przez Wojewódzki Urząd Pracy.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie ocena dokonywana w oparciu o **kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się w sposób wymierny m.in. do:

- kierowania kompleksowego[43] wsparcia do grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na regionalnym/lokalnym rynku pracy,
- kierowania wsparcia do mieszkańców obszarów, na których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza,
- zapewnienia jak najwyższej efektywności udzielanego wsparcia (efektywność zatrudnieniowa),
- ewentualnego uwzględnienia potencjału do tworzenia nowych miejsc pracy w białych i zielonych sektorach gospodarki, o ile przeprowadzona diagnoza wykaże uzasadnienie do tego rodzaju interwencji,
- zwrócenia uwagi na konieczność zagwarantowania równego dostępu i przeciwdziałania wszelkiej dyskryminacji.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność.

System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

[43] Tzn. ujmującego co najmniej 2 narzędzia aktywizacyjne dobrane indywidualnie do potrzeb uczestnika projektu

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik produktu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	6 180	9 270	15 450	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób powyżej 50 lat i więcej objętych wsparciem w ramach programu	os.	EFS	słabiej rozwinięte	3 612	5 418	9 030	SL 2014	corocznie
3.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	880	1 320	2 200	SL 2014	corocznie
4.	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	14 004	21 006	35 010	SL 2014	corocznie
5.	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	2503	1348	3 850	SL 2014	corocznie
6.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	16 136	24 204	40 340	SL 2014	corocznie
7.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	1152	1728	2 880	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników**

Priorytet inwestycyjny 8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw

Cel szczegółowy	**Zwiększenie liczby nowych i trwałych mikroprzedsiębiorstw w regionie**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Utworzenie w regionie 3290 nowych podmiotów gospodarczych, w których powstanie co najmniej 3320 miejsc pracy.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy: Zwiększenie liczby nowych i trwałych mikroprzedsiębiorstw w regionie														
1.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	3503	szt.	2014	-	-	3320	SL2014	corocznie
2.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	48	%	2014	-	-	48	badanie ewaluacyjne/ dane statystyczne	co najmniej 2-krotnie w okresie programowania

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie liczby nowych i trwałych mikroprzedsiębiorstw w regionie* realizowane będą kompleksowe działania skierowane do osób pozostających bez pracy zainteresowanych założeniem działalności (w tym także działalności typu *spin off*/*spin out*). Wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb przedsiębiorczych Małopolan obejmować będzie m.in.:

- szkolenia i/lub doradztwo przygotowujące do rozpoczęcia działalności gospodarczej
- przyznanie wsparcia finansowego (dotacji) na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza tj. osób powyżej 50 r.ż., osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób niskowykwalifikowanych oraz kobiet
- wsparcie pożyczkowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej (w tym działalności typu spin off/spin out)

- działania na rzecz wsparcia i rozwoju młodych stażem przedsiębiorców (uczestników projektów) w początkowym okresie rozwijania działalności gospodarczej poprzez udzielanie wsparcia doradczego, szkoleniowego, konsultacyjnego.

Oferowane w projektach wsparcie ujmować będzie świadczenie wysokiej jakości usług szkoleniowo-doradczych, dostępnych na każdym etapie zakładania działalności gospodarczej, zarówno przed formalną rejestracją, w trakcie rejestracji, jak i w początkowym okresie funkcjonowania nowoutworzonego przedsiębiorstwa. Oferowane usługi powinny stanowić realną pomoc dla osób, które przygotowują się do założenia przedsiębiorstwa lub prowadzą je stosunkowo krótko, a w konsekwencji przyczynić się do zwiększenia trwałości efektów interwencji i przeżywalności utworzonych firm. W związku z powyższym działania podejmowane w ramach PI powinny uwzględniać m.in. szeroki dostęp do indywidualnych konsultacji oraz zaangażowanie w proces szkoleniowo-doradczy osób, które posiadają wiedzę praktyczną z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Dodatkowo celem promocji tworzenia dodatkowych, nowych miejsc pracy w ramach priorytetu inwestycyjnego planuje się wprowadzenie mechanizmu różnicowania wysokości dotacji w zależności od liczby utworzonych miejsc pracy w nowoutworzonych przedsiębiorstwach.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze wsparcia dla zakładania mikroprzedsiębiorstw, w przypadku udzielania wsparcia finansowego (dotacji), beneficjentami co do zasady mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym w szczególności przedsiębiorcy, uczelnie, partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe).

W przypadku udzielania wsparcia w postaci instrumentów finansowych – beneficjentami mogą być podmioty, posiadające doświadczenie we wdrażaniu instrumentów finansowych.

Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów, dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Grupę docelową szkoleń i doradztwa przygotowującego do rozpoczęcia działalności gospodarczej będą osoby fizyczne pozostające bez pracy, które są zainteresowane założeniem działalności gospodarczej.

Grupę docelową wsparcia finansowego (dotacji) stanowić będą osoby fizyczne zainteresowane założeniem działalności gospodarczej, które pozostają bez pracy i których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza tj. osoby powyżej 50 r.ż., osoby długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, osoby niskowykwalifikowane oraz kobiety. Wsparcie pozostałych grup odbiorców będzie odbywało się z wykorzystaniem instrumentów finansowych, na które przeznaczone zostanie nie więcej niż 20% alokacji na PI.

Grupą docelową wsparcia w postaci instrumentów finansowych (pożyczek na założenie działalności gospodarczej) będą osoby zainteresowane założeniem działalności gospodarczej, które pozostają bez pracy.

Grupą docelową wsparcia o charakterze szkoleniowo-doradczym będą młodzi stażem przedsiębiorcy, którzy założyli działalność gospodarczą w ramach projektów (uczestnicy projektów)[44].

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie zakładania działalności gospodarczej objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich. Jednocześnie ze względu na fakt występowania znacznych różnic wewnątrzregionalnych, w odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji Regionu: **Obszary o niskim poziomie przedsiębiorczości.** Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów przy uwzględnieniu bieżących danych oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru projektów/wytycznych programowych przyczyni się w sposób wymierny m.in. do:

- kierowania wsparcia dotacyjnego do grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na regionalnym/lokalnym rynku pracy,
- większego wykorzystania instrumentów finansowych,
- kierowania wsparcia szczególnie na określone obszary słabiej rozwinięte gospodarczo w regionie,
- zapewnienia jak najwyższej trwałości oferowanego wsparcia,
- zwrócenia uwagi na konieczność zagwarantowania równego dostępu i przeciwdziałania wszelkiej dyskryminacji.

Operacje obejmujące instrumenty finansowe zostaną wybrane przez Instytucję Zarządzającą w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot /podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność.

System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

[44] Wsparcie w ramach PI 8iii skierowane jest do osób po 29 roku życia

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach PI planuje się wykorzystanie zarówno wsparcia w formie dotacji jak i z wykorzystaniem instrumentów finansowych (pożyczki).

Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia ze wsparciem bezzwrotnym, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki analizy wymaganej przepisami art. 37 rozporządzenia ogólnego.

IZ przeprowadziła jedno z planowanych badań eksperckich na potrzeby przeprowadzenia oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik produktu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	R		
1.	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	2 960	SL2014	corocznie
2.	Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	330	SL2014	corocznie

➲ Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

Priorytet inwestycyjny 8v Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

Cel szczegółowy	**1. Zwiększenie dostępności do usług rozwojowych dla MŚP** **2. Zwiększenie zdolności adaptacyjnych osób zwolnionych i zagrożonych zwolnieniem z pracy**
Rezultaty, które państwo	• Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług rozwojowych dla

członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	MŚP i ich pracowników • Wyposażenie osób zwolnionych i zagrożonych zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w umiejętności, kompetencje, które umożliwią zachowanie zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy lub podjęcie pracy w nowym miejscu

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: Zwiększenie dostępności do usług rozwojowych dla MŚP														
1.	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	50	%	2010	-	-	50	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu program*u*	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	74	%	2010	-	-	74	SL 2014	corocznie
3.	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	-	-	20	%	2014	-	-	20	badanie ewaluacyjne	co najmniej 4-krotnie w okresie programowania
Cel szczegółowy 2: Zwiększenie zdolności adaptacyjnych osób zwolnionych i zagrożonych zwolnieniem z pracy														
1.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	52	%	2013	-	-	52	SL 2014	corocznie

<u>Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego</u>

W ramach realizacji celu szczegółowego *Zwiększenie dostępności do usług rozwojowych dla MŚP* komplementarnie do działań na rzecz wzmocnienia konkurencyjności sektora MŚP oraz jego potencjału badawczo-rozwojowego podejmowanych w ramach 3 Osi Priorytetowej „Przedsiębiorcza Małopolska" (PI 3c) oraz 1 Osi priorytetowej „Gospodarka wiedzy" (PI 1b), oferowane będzie wysokiej jakości i dostosowane do potrzeb wsparcie mające na celu podnoszenie kompetencji kadr sektora MŚP w ramach podmiotowego finansowania usług rozwojowych (w szczególności szkoleń, doradztwa).

W okresie 2014-2020 wsparcie rozwoju kadr zostanie oparte o system popytowy, w którym decydującą rolę w zakresie wyboru i kreacji usługi rozwojowej odgrywać będzie przedsiębiorca[45]. To on, po przeanalizowaniu bieżących potrzeb rozwojowych pracowników lub swoich własnych, dokona wyboru adekwatnej usługi, z której skorzystają jego pracownicy lub on sam. Nowy, łatwo dostępny system, oparty zostanie na rejestrze podmiotów świadczących usługi wysokiej jakości. Taka konstrukcja przyczyni się wymiernie do zwiększenia jakości oferowanych na rynku usług szkoleniowych, znacznego skrócenia rzeczywistego czasu realizacji usługi rozwojowej, a w konsekwencji zwiększy się jej użyteczność i efektywność dla pracowników i ich pracodawców.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze wzmocnienia potencjału kadr, co do zasady beneficjentami mogą być wszystkie podmioty– z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w szczególności przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe). Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów, dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą przedsiębiorcy sektora MŚP oraz ich pracownicy, w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie wzmocnienia potencjału kadr objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Kierowanie wsparcia w systemie popytowym będzie dokonywane w oparciu o **kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające finansowanie usług rozwojowych optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla priorytetu inwestycyjnego. Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru/wytycznych programowych przyczyni się w sposób wymierny m.in. do:

- zapewnienia zróżnicowania poziomu finansowania w zależności od grup docelowych, do których będzie kierowane wsparcie (osoby +50, niskowykwalifikowani), przedsiębiorstw tzw. wysokiego wzrostu oraz branż/sektorów istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność.

System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

[45] Wsparcie rozwojowe dla przedsiębiorstw nie jest udzielane dużym przedsiębiorstwom

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	6 980	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	27 310	SL 2014	corocznie

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach realizacji celu szczegółowego *Zwiększenie zdolności adaptacyjnych osób zwolnionych i zagrożonych zwolnieniem z pracy* podejmowane będą działania na rzecz osób, które ze względu na zmieniające się dynamicznie warunki gospodarcze na krajowym, lokalnym i regionalnym rynku wymagają wsparcia umożliwiającego dostosowanie się do nowych okoliczności (adaptacja). Projektowane w tym zakresie wsparcie będzie mieć charakter – kompleksowy i będzie udzielane – poprzez opracowanie i wdrażanie programów outplacementowych[46] - indywidualnym osobom, które są zagrożone lub utraciły zatrudnienie z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze wsparcia outplacementowego beneficjentami mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) w szczególności przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe). Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów, dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą osoby, które są zagrożone zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy lub utraciły zatrudnienie z takich przyczyn.

[46] Pracownicy dużych przedsiębiorstw mogą być objęci programami outplacementowymi

Terytorialny obszar realizacji

Wsparcie w zakresie adaptacji do zmian dotyczy terenu całego województwa, a działania powinny być realizowane zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wybór projektów **w trybie konkursowym.**

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się w sposób wymierny m.in. do:

- zapewnienia jak największej efektywności udzielanego wsparcia (efektywność zatrudnieniowa).

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność.

System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Biorąc pod uwagę rodzaj wspieranej w ramach priorytetu inwestycyjnego działalności, przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim wsparcia dotacyjnego. Jednakże, w przypadku działań, które są potencjalnie opłacalne finansowo, rozpatrzone zostanie przez IZ ewentualne wykorzystanie instrumentów finansowych. Każdorazowo decyzja o skorzystaniu z mechanizmu instrumentów finansowych, poprzedzona zostanie oceną ex-ante, zgodnie z art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik produktu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	1940	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników**

Priorytet inwestycyjny 8iv Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę

Cel szczegółowy	**Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób, które pełnią funkcje opiekuńcze nad dziećmi**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Podwojenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w regionie.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy: Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób, które pełnią funkcje opiekuńcze nad dziećmi														
1.	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	80	%	2014	-	-	80	SL2014	corocznie
2.	Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	51	%	2014	-	-	51	SL 2014	corocznie
3.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	58	%	2013	-	-	58	badanie ewaluacyjne/ dane statystyczne	co najmniej 2-krotnie w okresie programowania

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie poziomu zatrudnienia osób, które pełnią funkcje opiekuńcze nad dziećmi* wspierane będą inicjatywy mające na celu umożliwienie powrotu lub wejścia na rynek pracy osobom (w szczególności kobietom), które w nim nie uczestniczą ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych nad dziećmi. Interwencje realizujące w/w cel będą obejmowały:

- wsparcie dla tworzenia i/lub funkcjonowania podmiotów opieki nad dzieckiem do lat 3, w tym żłobków (m.in. przyzakładowych) i klubów dziecięcych[47] oraz działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach,
- tworzenie warunków dla rozwoju opieki nad dziećmi do lat 3 przez dziennego opiekuna poprzez m.in. wsparcie usług świadczonych przez opiekuna dziennego, podnoszenie kompetencji osób pragnących pełnić funkcję opiekuna dziennego, działania informacyjno-promocyjne dotyczące korzystania z tej formy opieki oraz pełnienia funkcji opiekuna (jedynie w połączeniu z innymi formami wsparcia).

Jednocześnie dopuszcza się możliwość realizacji niezbędnych inwestycji w dostosowanie infrastruktury umożliwiającej funkcjonowanie instytucji opieki nad dzieckiem do lat 3 oraz dostosowanie jej do potrzeb osób objętych wsparciem przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu, pod warunkiem, że ich koszty są konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i są z nim bezpośrednio związane.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze łączenia życia zawodowego z prywatnym beneficjentami mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) w szczególności przedsiębiorcy i pracodawcy, jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe). Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów, dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą osoby powracające/wchodzące na rynek pracy, które do tej pory w nim nie uczestniczyły ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych nad dziećmi.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie łączenia życia zawodowego z prywatnym objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,* z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się w sposób wymierny m.in. do:

[47] Komplementarnie do działań podejmowanych w ramach 9 osi priorytetowej (PI 9iv) w zakresie ułatwienia dostępu do usług społecznych na rzecz osób zależnych (np. starszych, niepełnosprawnych)

- kierowania wsparcia w zakresie tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, szczególnie do gmin o wysokim stopniu niezaspokojonego zapotrzebowania na miejsca w instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3,
- zapewnienia trwałości udzielanego wsparcia w przypadku tworzenia miejsc opieki nad dziećmi do lat 3,
- zwrócenia uwagi na konieczność zagwarantowania równego dostępu do wsparcia i przeciwdziałania wszelkiej dyskryminacji.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność.

System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik produktu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	5 270	SL 2014	corocznie
2.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi dla lat 3	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	5 270	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników**

Priorytet inwestycyjny 8vi Aktywne i zdrowe starzenie się

Cel szczegółowy	**1. Zwiększenie poziomu zatrudnienia pracowników powyżej 50 r.ż. oraz wsparcie pracujących na stanowiskach o znacznym obciążeniu dla zdrowia** **2. Zwiększenie poziomu uczestnictwa osób w wieku aktywności zawodowej w programach zdrowotnych**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	• Dostosowanie kompetencji dojrzałych pracowników do ich potrzeb oraz możliwości • Zwiększenie dostępu do usług profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: Zwiększenie poziomu zatrudnienia pracowników powyżej 50 r.ż. oraz wsparcie pracujących na stanowiskach o znacznym obciążeniu dla zdrowia														
1.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	52	%	2013	-	-	52	SL 2014	corocznie
2.	Liczba opracowanych strategii zarządzania wiekiem	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	87	%	2013	-	-	87	SL 2014	corocznie
Cel szczegółowy 2: Zwiększenie poziomu uczestnictwa osób w wieku aktywności zawodowej w programach zdrowotnych														
1.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	53	%	2012	-	-	53	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badania profilaktyczne	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	144 835	os.	2012	-	-	48 800	SL 2014	corocznie

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie poziomu zatrudnienia pracowników powyżej 50 r.ż. oraz wsparcie pracujących na stanowiskach o znacznym obciążeniu dla zdrowia* wspierane będą następujące inicjatywy:

- programy przekwalifikowania pracowników, szczególnie pracowników dojrzałych (w wieku 50 lat i więcej) przygotowujące do kontynuowania pracy na innych lub zmodyfikowanych/zmodernizowanych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia,
- wdrażanie rozwiązań przyjaznych dla dojrzałych pracowników w miejscu pracy, w tym doposażenie i wyposażenie stanowisk pracy, wsparcie szkoleniowo-doradcze dla pracodawców i pracowników z zakresu systemu zarządzania wiekiem.

W ramach celu szczegółowego *Zwiększenie poziomu uczestnictwa osób w wieku aktywności zawodowej w programach zdrowotnych* realizowane będą inicjatywy dotyczące:

- wdrażania programów zdrowotnych[48] w zakresie edukacji, profilaktyki i rehabilitacji służących przeciwdziałaniu i wczesnemu wykrywaniu chorób będących najczęstszą przyczyną dezaktywacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych, w tym chorób onkologicznych, chorób układu krążenia, chorób układu kostno-stawowo-mięśniowego, chorób (zaburzeń) zdrowia psychicznego, chorób układu oddechowego.

Jednocześnie dopuszcza się możliwość realizacji niezbędnych inwestycji w dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób objętych wsparciem przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu, pod warunkiem, że ich koszty są konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i są z nim bezpośrednio związane.

Dokument pn. „Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020" stanowi krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągania oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* w zakresie ochrony zdrowia oraz cele Umowy Partnerstwa i Programów Operacyjnych.

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia (Plan działań).

Plan działań – bezpośrednio powiązany z Umową Partnerstwa oraz uwzględniający inwestycje podejmowane ze środków krajowych (w tym w ramach konkursów na zadania finansowane ze środków publicznych oraz kontraktów na świadczone usługi) – zawiera m.in. listę potencjalnych projektów realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności kosztowej propozycji przedstawionych przez IZ, zasady dotyczące trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach naborów ogłaszanych w ramach programów centralnych i regionalnych. Inwestycje będą realizowane wyłącznie przez podmioty wykonujące

[48] Programy regionalne nie mogą być tworzone z EFS na poziomie RPO, a jedynie wdrażane. Wyjątkiem od powyższej zasady są programy tworzone i realizowane we współpracy z pracodawcą – w takim przypadku możliwe jest zarówno opracowanie, jak i realizacja takiego programu

działalność leczniczą (publiczne i prywatne) udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W przypadku poszerzenia działalności podmiotu wykonującego działalność leczniczą, wymagane będzie zobowiązanie do posiadania umowy na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Na realizację programów zdrowotnych specyficznych dla regionu zostanie przeznaczone nie więcej niż 15% alokacji dotyczącej programów zdrowotnych.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze aktywnego i zdrowego starzenia się (w działaniach niedotyczących wdrażania programów zdrowotnych), co do zasady beneficjentami mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Beneficjentami w zakresie realizacji programów zdrowotnych mogą być w szczególności:

1. instytucje publiczne i prywatne świadczące opiekę medyczną
2. pracodawcy – przedsiębiorstwa zajmujące się integracją społeczną oraz podmioty ekonomii społecznej
3. partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe) posiadające doświadczenie w realizacji programów zdrowotnych

Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów, dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą osoby w wieku aktywności zawodowej, w szczególności osoby powyżej 50 r.ż. wśród których ryzyko zaprzestania aktywności zawodowej z przyczyn zdrowotnych jest wysokie oraz pracodawcy.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie aktywnego i zdrowego starzenia się objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,* z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się w sposób wymierny m.in. do:

- kierowania wsparcia w szczególności do osób powyżej 50 r. ż,
- zapewnienia jak największej efektywności udzielanego uczestnikom wsparcia.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność.

System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych, co oznacza, że wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik produktu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
1.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	3300	SL 2014	corocznie
2.	Liczba pracodawców wspartych z zakresu zarządzania wiekiem	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	225	SL 2014	corocznie
3.	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	50 020	SL 2014	corocznie
4.	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	3	SL 2014	corocznie

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
8	wskaźnik finansowy	1.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFS	słabiej rozwinięte	77 208 901			318 546 057			SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w

														projektach
8	wskaźnik produktu	2.	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi)	os.	EFS	słabiej rozwinięte	5720	8580	14300	16136	24204	40340	SL 2014	podstawowy wskaźnik produktu dla PI 8i
8	wskaźnik produktu	3.	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	408	612	1020	1152	1728	2880	SL 2014	podstawowy wskaźnik produktu dla PI 8i
8	wskaźnik produktu	4.	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	560			2960			SL 2014	podstawowy wskaźnik produktu dla PI 8iii

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej zwiera poniższa tabela.

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Społeczny, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ Obszaru			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
8	102	124 764 148	8	01	265 764 148	8	01	120 000 000	8	07	270 764 148	8	03	85 000 000
8	104	50 000 000	8	04	5 000 000	8	02	92 496 696				8	04	15 000 000
8	105	25 000 000				8	03	58 267 452				8	05	15 976 415
8	106	45 000 000										8	06	270 764 148
8	107	26 000 000										8	07	270 764 148

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 9. REGION SPÓJNY SPOŁECZNIE

Znaczna skala ubóstwa oraz wykluczenia społecznego stanowi jeden z czynników będących barierą rozwoju województwa. Jednocześnie brak skutecznych form wsparcia wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także ograniczony dostęp tych osób do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych, może prowadzić do narastania niekorzystnych zjawisk w regionie. Mając na uwadze powyższe, **głównym celem osi priorytetowej jest wzrost spójności wewnątrzregionalnej w wymiarze społecznym i zdrowotnym.**

Zaplanowane w ramach osi priorytetowej działania są względem siebie komplementarne i przyczyniają się do realizacji określonych w Umowie Partnerstwa celów szczegółowych w zakresie wzrostu szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ograniczenia ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie	EFS
	9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	EFS
	9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia	EFS

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Społeczny**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są działania w ramach następujących obszarów interwencji:

➲ **Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją**

Priorytet inwestycyjny 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

Cel szczegółowy	**Aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez poprawę oraz wzmocnienie ich szans na zatrudnienie**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Realizacja PI przyczyni się do zwiększenia szans na zatrudnienie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wykorzystanie różnorodnych metod aktywizacji społecznej, zawodowej i edukacyjnej, których dobór będzie uzależniony od indywidualnych potrzeb każdej z osób objętych wsparciem, istotnie wpłynie na poprawę szans na zatrudnienie tych osób.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: Aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez poprawę oraz wzmocnienie ich szans na zatrudnienie														
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	10	%	2014	-	-	10	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	36	%	2014	-	-	36	SL 2014	corocznie
3.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	27	%	2014	-	-	27	SL 2014	corocznie
4.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	24	%	2014	-	-	24	badanie ewaluacyjne	co najmniej 4-krotnie w okresie programowania

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego *Aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez poprawę oraz wzmocnienie ich szans na zatrudnienie* realizowane będą działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej.

Planowana interwencja ukierunkowana będzie przede wszystkim na realizację programów aktywizacji społecznej/zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, ich rodzin oraz innych osób z ich otoczenia. Mając na uwadze bardzo duże zróżnicowanie grupy docelowej, duży nacisk zostanie położony na kompleksowość wsparcia oraz dostosowanie go w jak największym stopniu do zdiagnozowanych potrzeb i predyspozycji poszczególnych osób. W powyższych programach wykorzystywane będą różnorodne instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zawodowej lub społecznej takie jak np. usługi asystenckie, zatrudnienie wspierane, wspomagane oraz inne usługi ułatwiające adaptację pracownika w środowisku pracy, poradnictwo psychologiczne, zawodowe, pośrednictwo pracy, staże i praktyki zawodowe, subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy, kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji, usługi towarzyszące procesowi usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej, a także inne instrumenty służące aktywizacji społecznej i zawodowej osób objętych wsparciem.

Bardzo ważnym elementem będzie objęcie wsparciem (np. w formie mediacji, terapii rodzinnej, poradnictwa rodzinnego, programów aktywności lokalnej, działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży) otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, co wpłynie na zwiększenie skuteczności podejmowanych działań.

Dla zwiększenia efektywności i kompleksowości oferowanego wsparcia, istotne będzie także położenie dużego nacisku na współpracę różnych podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa, w szczególności instytucji rynku pracy, jednostek pomocy społecznej, kuratorskiej służby sądowej oraz organizacji pozarządowych.

W celu poprawy skuteczności działań na rzecz walki z ubóstwem, IZ zapewni w ramach RPO zastosowanie mechanizmów zapewniających komplementarność wsparcia EFS i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (PO PŻ), w szczególności zapewni przepływ informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia pomiędzy beneficjentami EFS, a organizacjami partnerskimi i ich regionalnymi i lokalnymi jednostkami zajmującymi się dystrybucją żywności.

W ramach priorytetu inwestycyjnego dopuszcza się możliwość realizacji niezbędnych inwestycji w infrastrukturę społeczną przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu, pod warunkiem że ich koszty są konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i są z nim bezpośrednio związane.

Zaplanowane działania przyczynią się do realizacji *Priorytetu III Aktywna integracja w społeczności lokalnej*, określonego w *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020*.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze aktywnej integracji beneficjentami mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), które posiadają doświadczenie w prowadzeniu działań na rzecz włączenia społecznego, w tym w szczególności:

1. ośrodki pomocy społecznej

2. powiatowe centra pomocy rodzinie
3. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
4. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
5. organizacje pozarządowe
6. podmioty ekonomii społecznej
7. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.

Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą przede wszystkim:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym[49], które w pierwszej kolejności wymagają aktywizacji społecznej, w tym osoby bezrobotne, które zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy znajdą się w trzeciej grupie osób – tzw. oddalonych od rynku pracy (w odniesieniu do osób sprofilowanych przez powiatowe urzędy pracy)[50];
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym rodziny).

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich (w tym na obszarach miejskich wymagających rewitalizacji), jak i wiejskich. Jednocześnie ze względu na fakt występowania znacznych różnic wewnątrzregionalnych w zakresie skumulowanych problemów społecznych zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji Regionu: **Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi – ubóstwo**. Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów (przy uwzględnieniu bieżących danych i wyników analiz oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,* z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się m.in. do:

- kierowania wsparcia do grup znajdujących się w szczególnej sytuacji społecznej/zawodowej, w tym ze względu na wielodzietność, niepełnosprawność, konieczność sprawowania opieki nad osobą niesamodzielną, objęcie usługami interwencji kryzysowej,

[49] Wsparcie dla „społeczności marginalizowanych" (takich jak Romowie, a także więźniowie) jest przewidziane jedynie na poziomie krajowym w ramach PO WER.
[50] Definicja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zostanie określona w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9.

- koncentrowania interwencji na obszarach, na których występuje kumulacja niekorzystnych zjawisk i problemów społecznych oraz na których występują deficyty w zakresie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych,
- zapewnienia odpowiedniej efektywności, skuteczności i trwałości udzielanego wsparcia (np. poprzez zastosowanie kryteriów efektywności społeczno-zatrudnieniowej).

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	23 900	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	5 000	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją**

Priorytet inwestycyjny 9iv Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

Cel szczegółowy	**1. Większa dostępność usług społecznych** **2. Większa dostępność usług zdrowotnych**
Rezultaty, które państwo	1. Zwiększenie liczby miejsc w podmiotach świadczących usługi

członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	społeczne 2. Zwiększenie liczby miejsc w podmiotach świadczących usługi zdrowotne

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: Większa dostępność usług społecznych														
1.	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	6153	szt.	2013	-	-	5900	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	1000	os.	2013	-	-	1900	SL 2014	corocznie
Cel szczegółowy 2: Większa dostępność usług zdrowotnych														
2.	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych, istniejących po zakończeniu projektu	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	5325	szt.	2013	-	-	1850	SL 2014	corocznie

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego 1. *Większa dostępność usług społecznych* realizowane będą działania mające na celu zwiększenie jakości i dostępności usług społecznych, w tym w szczególności:

- wsparcie dla tworzenia i/lub działalności placówek oferujących wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży
- wsparcie dla tworzenia i/lub działalności ośrodków interwencji kryzysowej, oferujących wsparcie osobom i rodzinom dotkniętym problemami i sytuacjami kryzysowymi – wsparcie kompleksowe gwarantujące w zależności od potrzeb pomoc w formie miejsc schronienia, opieki psychologicznej, informacyjnej, poradnictwa prawnego, telefonu zaufania, itp.

- wsparcie dla tworzenia i/lub funkcjonowania miejsc pobytu czasowego, w których możliwe będzie przebywanie osoby niesamodzielnej pod profesjonalną opieką w przypadku okresowego braku możliwości sprawowania opieki przez jej opiekuna oraz inne formy wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych
- wsparcie dla tworzenia i/lub działalności placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację osób niesamodzielnych, zaspokajających ich potrzeby w sposób pozwalający na samodzielne funkcjonowanie oraz uczestniczenie w życiu społecznym (np.: poprzez świadczenie usług opiekuńczo-bytowych, świadczenie usług rehabilitacyjnych, teleopiekę, zapewnienie poradnictwa i wsparcia psychologicznego, organizację zajęć wspomagających aktywność seniorów i osób niepełnosprawnych, a także zapewnienie realizacji usług terenowych przez te placówki).

W ramach celu szczegółowego 2. *Większa dostępność usług zdrowotnych* realizowane będą działania mające na celu zwiększenie jakości i dostępności usług zdrowotnych, w tym w szczególności:

- wsparcie dla tworzenia i/lub działalności wielospecjalistycznych zespołów wczesnej interwencji dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym lub zagrożonym niepełnosprawnością
- wdrożenie programów zdrowotnych, w tym ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów dzieci i młodzieży, na obszarach, na których występuje kumulacja niekorzystnych zjawisk i problemów społecznych
- rozwój usług opieki długoterminowej, w formach innych niż szpitalne, o ile mieszczą się we wskazanym wykazie dziedzin priorytetowych (tj. onkologii, psychiatrii, geriatrii, a także w zakresie dotyczącym chorób układu krążenia, układu oddechowego, układu kostno-stawowo-mięśniowego, opieki nad matką i dzieckiem oraz neurologii), z uwzględnieniem usług realizowanych w formie zdeinstytucjonalizowanej.

Jednocześnie dopuszcza się możliwość realizacji niezbędnych inwestycji w infrastrukturę społeczną przy wykorzystaniu mechanizmu cross financingu, pod warunkiem że ich koszty są konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i są z nim bezpośrednio związane.

Planowane interwencje koncentrować się będą w dużym stopniu na działaniach prewencyjno-profilaktycznych (skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży oraz rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych), będących skutecznym narzędziem zapobiegającym wykluczeniu społecznemu. Jednocześnie podejmowane będą działania mające na celu zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych kryzysem (m.in. poprzez rozwój oferty usług świadczonych na rzecz tych osób oraz wsparcie dla tworzenia nowych miejsc, w tym noclegowych, w ośrodkach interwencji kryzysowej). Szczególnie istotne będzie również wsparcie inicjatyw zwiększających dostępność oraz jakość usług kierowanych do osób niesamodzielnych oraz ich opiekunów.

Dokument pn. „Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020" stanowi krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod

kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągania oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* w zakresie ochrony zdrowia oraz cele Umowy Partnerstwa i Programów Operacyjnych

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia (Plan działań).

Plan działań – bezpośrednio powiązany z Umową Partnerstwa oraz uwzględniający inwestycje podejmowane ze środków krajowych (w tym w ramach konkursów na zadania finansowane ze środków publicznych oraz kontraktów na świadczone usługi) – zawiera m.in. listę potencjalnych projektów realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności kosztowej propozycji przedstawionych przez IZ, zasady dotyczące trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach naborów ogłaszanych w ramach programów centralnych i regionalnych. Inwestycje będą realizowane wyłącznie przez podmioty wykonujące działalność leczniczą (publiczne i prywatne) udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W przypadku poszerzenia działalności podmiotu wykonującego działalność leczniczą, wymagane będzie zobowiązanie do posiadania umowy na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Zaplanowane działania przyczynią się do realizacji *Priorytetu I Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży* oraz *Priorytetu IV Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych,* wskazanych w *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.*

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze rozwoju usług społecznych i zdrowotnych beneficjentami mogą być wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym w szczególności:

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. organizacje pozarządowe
4. organizacje non-profit
5. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
6. podmioty ekonomii społecznej
7. instytucje publiczne i prywatne świadczące usługi medyczne
8. przedsiębiorcy.

Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą przede wszystkim:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym[51]
- otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym rodziny)
- dzieci i młodzież do 18 roku życia oraz ich rodziny
- osoby niesamodzielne ze względu na wiek, niepełnosprawność lub stan zdrowia oraz ich opiekunowie.

[51] Definicja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zostanie określona w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT 9.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie rozwoju usług społecznych i zdrowotnych objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich (w tym na obszarach miejskich wymagających rewitalizacji), jak i wiejskich. Jednocześnie ze względu na fakt występowania znacznych różnic wewnątrzregionalnych w zakresie skumulowanych problemów społecznych zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji Regionu: **Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi – ubóstwo**. Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów przy uwzględnieniu bieżących danych i wyników analiz oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu zwiększania dostępu i podnoszenia jakości usług interwencji kryzysowej oraz usług skierowanych do osób niesamodzielnych i ich opiekunów (z wyłączeniem opieki długoterminowej i teleopieki) przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa) oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych (instrument dedykowany interwencji w ramach Krakowa i jego obszaru funkcjonalnego – obszaru strategicznej interwencji państwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej ścieżki wyboru projektów.**

W odniesieniu do działań na rzecz **zwiększenia dostępu i podniesienia jakości usług interwencji kryzysowej oraz usług skierowanych do osób niesamodzielnych i ich opiekunów** (z wyłączeniem opieki długoterminowej i teleopieki), planowane jest **wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych**.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się m.in. do:

- kierowania wsparcia do grup znajdujących się w szczególnej sytuacji społecznej/zawodowej, w tym ze względu na wielodzietność, niepełnosprawność;
- koncentrowania interwencji na obszarach, na których występuje kumulacja niekorzystnych zjawisk i problemów społecznych oraz na których występują deficyty w zakresie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych;
- zapewnienia odpowiedniej efektywności, skuteczności i trwałości udzielanego wsparcia.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	22 600	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	7 500	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją**

Priorytet inwestycyjny 9v Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Cel szczegółowy	**Wyższy poziom zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Powstanie 600 nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: Wyższy poziom zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej														
1.	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	słabiej rozwinięte	szt.	n/d		309		szt.	2014	-	-	600	SL 2014	corocznie
2.	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	słabiej rozwinięte	szt.	n/d		85		%	2014	-	-	85	badanie ewaluacyjne	co najmniej 2-krotnie w okresie programowania
3.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	słabiej rozwinięte	os.	n/d		26		%	2014	-	-	26	SL 2014	corocznie

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego *Wyższy poziom zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej* realizowane będą **inicjatywy na rzecz rozwoju ekonomii społecznej** w regionie, poprzez:

- działania wspierające rozwój ekonomii społecznej, w tym:
  - usługi animacji lokalnej, w tym m.in. działania o charakterze animacyjnym, umożliwiające tworzenie podmiotów obywatelskich i wsparcie dla ich rozwoju, budowę i wsparcie partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz partycypacji społecznej
  - usługi rozwoju ekonomii społecznej, w tym m.in. działania zmierzające do inicjowania tworzenia nowych podmiotów ekonomii społecznej (np. szkolenia, doradztwo indywidualne i grupowe) oraz kompleksowe wsparcie dla tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych (np. wsparcie dotacyjne, wsparcie pomostowe w trakcie rozpoczynania prowadzenia przedsiębiorstwa i w początkowym okresie jego rozwijania) dla osób zainteresowanych założeniem lub przystąpieniem do lub zatrudnieniem w przedsiębiorstwie społecznym
  - usługi wsparcia istniejących podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. doradztwo prawne, biznesowe, finansowe, wsparcie dla usług oferowanych przez podmioty ekonomii społecznej;
- działania koordynacyjne prowadzone na poziomie regionu dotyczące rozwoju ekonomii społecznej.

IZ RPO zapewnia, że wdrożone zostaną mechanizmy zabezpieczające przed nakładaniem się działań i podwójnym finansowaniem nakładów na działania koordynacyjne prowadzone przez samorząd województwa z tymi, które będą prowadziły OWES.

Zaplanowane działania przyczynią się do realizacji *Priorytetu III Aktywna integracja w społeczności lokalnej,* określonego w *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020*.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze inicjatyw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej beneficjentami mogą być przede wszystkim:

1. instytucje wspierające ekonomię społeczną (OWES), które uzyskały akredytację dla prowadzenia usług wsparcia ekonomii społecznej
2. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
3. podmioty ekonomii społecznej, w tym m.in. przedsiębiorstwa społeczne, podmioty o charakterze reintegracyjnym
4. organizacje pozarządowe
5. organizacje non-profit

Grupę docelową wsparcia stanowić będą przede wszystkim:

- podmioty ekonomii społecznej, w tym m.in. przedsiębiorstwa społeczne oraz podmioty o charakterze reintegracyjnym
- osoby fizyczne oraz podmioty zainteresowane założeniem i/lub prowadzeniem działalności w sektorze ekonomii społecznej, w tym w formie przedsiębiorstwa społecznego
- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym[52]
- jednostki samorządu terytorialnego.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie rozwoju ekonomii społecznej objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **zarówno konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Zgodnie z Umową Partnerstwa podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania będzie tryb konkursowy. Zastosowanie trybu pozakonkursowego będzie ograniczało się wyłącznie do uzasadnionych przypadków obejmujących koordynację zadań określonych w przepisach prawnych mających zastosowanie do danego podmiotu, tj. działań koordynujących rozwój ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, prowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Realizacja tego typu działań jest jednym z zadań przekazanych samorządowi województwa na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Jednocześnie, zgodnie z zapisami Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, rolę jednostki odpowiedzialnej za ich podejmowanie w województwie powinien pełnić Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

[52] Definicja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zostanie określona w horyzontalnych, krajowych wytycznych ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dotyczących realizacji CT9.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych. Wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się m.in. do:

- kierowania wsparcia do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społecznej/zawodowej;
- zapewnienia odpowiedniej efektywności, skuteczności i trwałości udzielanego wsparcia (np. poprzez zastosowanie kryteriów efektywności społeczno–zatrudnieniowej).

Decyzje o wyborze do realizacji operacji w zakresie działań wspierających rozwój ekonomii społecznej będą podejmowane w oparciu o kryteria wyboru projektów wskazujące na wymagane ilościowe efekty działalności OWES w odniesieniu do wybranych kryteriów akredytacji OWES (wdrożonych w ramach PO KL 2007-2013) dla poszczególnych typów świadczonych usług (animacyjnych, inkubacyjnych, biznesowych). IZ RPO zapewni również monitorowanie efektywności działalności usługowej OWES w powyższym zakresie.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	500	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	1 200	SL 2014	corocznie

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
9	wskaźnik finansowy	1.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFS	słabiej rozwinięte	44 528 291			-	-	272 941 177	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
9	wskaźnik produktu	2.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	4 190			-	-	23 900	SL 2014	podstawowy wskaźnik produktu dla PI 9i
9	wskaźnik produktu	3.	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	3 960			-	-	22 600	SL 2014	podstawowy wskaźnik produktu dla PI 9iv

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabela 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Społeczny, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ Obszaru			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
9	109	100 000 000	9	01	232 000 000	9	01	99 000 000	9	01	14 000 000	9	03	15 000 000
9	112	115 000 000				9	02	80 000 000	9	05	31 000 000	9	05	25 000 000
9	113	17 000 000				9	03	53 000 000	9	07	187 000 000	9	06	232 000 000
												9	07	232 000 000

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 10. WIEDZA I KOMPETENCJE

Wysokiej jakości edukacja, prowadzona od najmłodszych lat, uwzględniająca różne potrzeby i możliwości dzieci i młodzieży, a także osób dorosłych, otwarta na wyzwania i gotowa na usuwanie barier w dostępie – to niezbędna podstawa budowania społeczeństwa małopolskiego dobrze wykształconego, z kompetencjami opartymi na indywidualnych predyspozycjach oraz jednocześnie z umiejętnością dostosowania do zmieniających się warunków i pojawiających się potrzeb na rynku pracy. **Głównym celem osi priorytetowej jest rozwój kapitału intelektualnego mieszkańców jako podstawa budowania silnej pozycji regionu.** Interwencje zaplanowane w tej osi priorytetowej są zgodne z celem szczegółowym sformułowanym w UP w obszarze edukacji: lepsze kompetencje kadr gospodarki.

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez cale życie	10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	EFS
	10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	EFS
	10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.	EFS

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Społeczny**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są działania w ramach następujących obszarów interwencji:

➲ **Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie**

Priorytet inwestycyjny 10i Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji

elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

Cel szczegółowy	**1. Zwiększenie liczby miejsc edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie oferty dodatkowej placówek wychowania przedszkolnego** **2. Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw niezbędnych na rynku pracy oraz indywidualizacja podejścia w szczególności do uczniów o szczególnych potrzebach**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Oczekiwanym efektem w odniesieniu do wychowania przedszkolnego będzie przede wszystkim utworzenie nowych miejsc przedszkolnych i objęcie jak największej ilości dzieci zajęciami dodatkowymi. Natomiast w odniesieniu do interwencji skierowanej do szkół oczekiwanym efektem będzie utrzymanie wysokich wyników nauczania oraz przygotowanie uczniów do kolejnych etapów uczenia i w konsekwencji lepszej adaptacyjności na rynku pracy.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: Zwiększenie liczby miejsc edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie oferty dodatkowej placówek wychowania przedszkolnego.														
1.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego,, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	57	%	2012	-	-	70 %	badanie ewaluacyjne/dane statystyczne	co najmniej 2-krotnie w okresie programowania
Cel szczegółowy 2: .Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw niezbędnych na rynku pracy oraz indywidualizacja podejścia w szczególności do uczniów o szczególnych potrzebach														
1.	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	85	%	2012	-	-	85 %	SL 2014	corocznie
2.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	100	%	2014	-	-	100 %	SL 2014	corocznie

3.	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	50 %	%	2010	-	-	50%	SL 2014	corocznie
4.	Liczba szkół w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	-	-	100	%	2014	-	-	100 %	SL 2014	corocznie
5.	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	słabiej rozwinięte	os.	n/d	-	-	30	%	2012	-	-	30	badanie ewaluacyjne/dane statystyczne	co najmniej 2-krotnie w okresie programowania

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego 1. *Zwiększenie liczby miejsc edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie oferty dodatkowej placówek wychowania przedszkolnego,* realizowane będą przedsięwzięcia, w zakresie:

- wsparcia istniejących i/lub nowotworzonych placówek przedszkolnych i innych form wychowania przedszkolnego, które przyczyni się w szczególności do zwiększenia ilości miejsc, w tym: działania wyrównujące szanse dzieci ze szczególnymi potrzebami (w tym dzieci niepełnosprawnych), przyczyniające się do pełniejszego ich udziału w edukacji przedszkolnej.

Przewidywana alokacja ze środków EFS na wsparcie edukacji przedszkolnej to 30 mln EUR.

W ramach celu szczegółowego 2. *Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw niezbędnych na rynku pracy oraz indywidualizacja podejścia w szczególności do uczniów o szczególnych potrzebach,* realizowane będą przedsięwzięcia w zakresie:

- rozwijania u dzieci i młodzieży kompetencji kluczowych w obszarze nauk matematyczno – przyrodniczych, kompetencji informatycznych, języków obcych, umiejętności i postaw związanych m.in. z kreatywnością, innowacyjnością, pracą zespołową
- wykorzystania nowoczesnych narzędzi i technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz cyfrowych w nauczaniu bazujących na standardach wypracowanych w ramach programu „Cyfrowa Szkoła" (komponent e-szkoła oraz e-nauczyciel) oraz na modelu chmurowym
- działań związanych z poradnictwem i doradztwem edukacyjno- zawodowym
- wsparcia dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami, w tym dla dzieci i młodzieży z uzdolnieniami oraz z niepełnosprawnościami, uwzględniające zindywidualizowane podejście do uczniów oraz wykorzystanie wsparcia stypendialnego
- rozwoju kompetencji i umiejętności zawodowych i społecznych kadr wspieranych placówek (w tym nauczycieli kształcenia ogólnego w szkołach zawodowych), w szczególności

w zakresie wykorzystania nowoczesnych narzędzi oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych, nauczania w obszarze przedmiotów przyrodniczych oraz pracy metodą eksperymentu.

Dopuszcza się uzupełnienie luk w zakresie niezbędnej infrastruktury przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu pod warunkiem że jest to konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i jest bezpośrednio z nim związane.

Projekty związane z wyposażeniem pracowni TIK („Cyfrowa szkoła") oraz pracowni przedmiotowych będą komplementarne z zajęciami dodatkowymi dla uczniów oraz doskonaleniem nauczycieli finansowanymi ze środków publicznych (w tym EFS), a łączny limit wydatków związanych z zakupem sprzętu do pracowni nie przekroczy 30% alokacji na PI 10i (włączając cross-financing).

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze wychowania przedszkolnego oraz edukacji ogólnej na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, co do zasady, **potencjalnymi beneficjentami** są **wszystkie podmioty** z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych). Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Główne grupy docelowe w tym obszarze to:

W ramach celu szczegółowego 1:
- dzieci w wieku przedszkolnym (w tym z niepełnosprawnościami) oraz ich rodzice/opiekunowie
- kadra placówek prowadzących wychowanie przedszkolne

W ramach celu szczegółowego 2:
- dzieci i młodzież ucząca się w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych prowadzących kształcenie ogólne
- kadra szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne, a także nauczyciele przedmiotów ogólnych w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego
- opiekunowie i rodzice dzieci i młodzieży z wspieranych placówek
- dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie wychowania przedszkolnego oraz edukacji ogólnej na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu edukacji przedszkolnej przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa) oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych (instrument dedykowany interwencji w ramach Krakowa i jego obszaru funkcjonalnego – obszaru strategicznej interwencji państwa).

Ponadto ze względu na fakt występowania różnic wewnątrzregionalnych w zakresie wyników egzaminów gimnazjalnych, zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji Regionu:

Obszary o niskich wynikach egzaminów gimnazjalnych. Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji przy kryteriach wyboru projektów (przy uwzględnieniu bieżących danych i wyników analiz oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Zgodnie z Umową Partnerstwa podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania będzie tryb konkursowy. Zastosowanie trybu pozakonkursowego będzie ograniczało się wyłącznie do uzasadnionych przypadków obejmujących realizację lub koordynację zadań określonych w przepisach prawnych mających zastosowanie do danego podmiotu lub grupy podmiotów.

Przewiduje się zastosowanie trybu pozakonkursowego w zakresie:

- koordynacji działań dotyczących realizacji w województwie programu wspierającego dzieci uzdolnione. Pozakonkursowy charakter projektu pozwoli na lepsze wykorzystanie narzędzi służących diagnozowaniu uzdolnień oraz wsparciu uczniów w rozwijaniu uzdolnień z zakresu kompetencji kluczowych m.in. w formule pozaszkolnych zajęć w Centrach Wspierania Uczniów Uzdolnionych. Skoordynowanie tych działań na poziomie województwa ułatwi także współpracę oraz wsparcie nauczycieli/szkół w zakresie pracy z uczniem zdolnym, a także pozwoli na dotarcie z działaniami do dużej ilości uczniów oraz szkół. Projekt uwzględnia również realizację części przedsięwzięć w formie grantów dla szkół. Beneficjentem projektu będzie samorząd województwa;
- koordynacji działań obejmujących wsparciem szkoły ponadgimnazjalne w regionie, które służyć będą wykreowaniu innowacyjnego środowiska wsparcia procesów edukacyjnych technologiami TIK bazującego na modelu chmurowym oraz wysokiej jakości komunikacji multimedialnej. Projekt pozakonkursowy skupiał się będzie na inicjowaniu oraz koordynowaniu współpracy szkół wyższych z terenu województwa ze szkołami ponadgimnazjalnymi, a także na programowych i metodycznych aspektach całego przedsięwzięcia. Ogólnoregionalny charakter projektu pozwoli na szerokie wykorzystanie sprzętu, narzędzi oraz technologii, którymi dysponują uczelnie przez różne szkoły w regionie oraz na upowszechnienie nowoczesnych metod pracy z uczniami. Beneficjentem projektu będzie samorząd województwa w partnerstwie ze szkołami wyższymi;
- realizacji regionalnego programu stypendialnego dla uczniów zdolnych. Projekt stanowi część szerszej strategii dotyczącej wspierania talentów w regionie, a swoim zasięgiem obejmował będzie całe województwo. Jest on komplementarny do ww. programu wspierającego dzieci uzdolnione. Beneficjentem projektu będzie samorząd województwa.

W odniesieniu do interwencji **w zakresie edukacji przedszkolnej** planowane jest **wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego oraz zintegrowanych interwencji terytorialnych**.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów

strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów. Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Kryteria wyboru projektów uwzględniały będą m.in. szczególne potrzeby dzieci i młodzieży (w tym z rodzin wielodzietnych), likwidację barier w systemie edukacji, które powodują nierówny do niej dostęp i ograniczają swobodę w wyborze ścieżki edukacyjnej i kariery zawodowej oraz będą się przyczyniać do realizacji przedsięwzięć w szczególny sposób przyczyniających się do zwiększenia jakości i efektywności edukacji w regionie m.in. poprzez kierowanie wsparcia w szczególności do tych obszarów na których wyniki egzaminu gimnazjalnego są najniższe. Kryteria będą też narzędziem elastycznego reagowania na zmiany oraz pojawiające się potrzeby.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
Cel 1. Zwiększenie liczby miejsc edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie oferty dodatkowej placówek wychowania przedszkolnego									
1.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	7 700	SL 2014	corocznie
2.	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	33 400	SL 2014	corocznie
Cel 2. .Podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw niezbędnych na rynku pracy oraz indywidualizacja podejścia w szczególności do uczniów o szczególnych potrzebach									
1.	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	54 000	SL 2014	corocznie

	kompetencji kluczowych w programie								
2.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	9860	SL 2014	corocznie
3.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	2600	SL 2014	corocznie
4.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	230	SL 2014	corocznie
5.	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	230	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie**

Priorytet inwestycyjny 10iii Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

Cel szczegółowy	**Podwyższanie kompetencji osób dorosłych, w tym w szczególności znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Oczekiwanym efektem planowanej interwencji będzie zwiększenie ilości osób, które nabyły kompetencje, dające możliwość m.in. zatrudnienia, lub podniesienia warunków i komfortu wykonywanej pracy, szczególnie wśród osób o niskich kwalifikacjach oraz osób 50 +.

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalania celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy: Podwyższanie kompetencji osób dorosłych, w tym w szczególności znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.														
1.	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d		50%		%	n/d		-	50%	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d		35%		%	n/d		-	35%	SL 2014	corocznie
3.	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	słabiej rozwinięte	os.	n/d		33%		%	n/d		-	33%	SL 2014	corocznie

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego *Podwyższanie kompetencji osób dorosłych, w tym w szczególności znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy*, realizowane będą przedsięwzięcia, w zakresie rozwoju poradnictwa i kształcenia całożyciowego – obejmujące m.in.:

- rozwijanie kompetencji i umiejętności osób dorosłych w kontekście przede wszystkim funkcjonowania na rynku pracy poprzez:
  - szkolenia/kursy/studia podyplomowe/kształcenie w formach szkolnych w szczególności w zakresie kompetencji kluczowych tj., ICT oraz języki obce, a także innych kompetencji w zakresie których możliwe jest uzyskanie potwierdzenia kwalifikacji ogólnie uznanym certyfikatem,
  - usługi z zakresu poradnictwa zawodowego i planowania własnej kariery,
  - działania z zakresu potwierdzania kwalifikacji.

Działania promocyjne będą mogły być realizowane jedynie jako element szerszego projektu obejmującego wsparcie dla osób.

Z uwagi na zobowiązanie władz polskich w zakresie wypełnienia warunkowości ex-ante nr 10.3, zawarte w PO WER, prowadzenie działań w ramach PI 10iii nadzorowanych przez IZ RPO Województwa Małopolskiego jest uzależnione od wypełnienia tych zobowiązań na szczeblu ogólnokrajowym przez IZ PO WER.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze kształcenia całożyciowego, co do zasady, potencjalnymi beneficjentami są wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych). Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Główne grupy docelowe w tym obszarze to:

- osoby dorosłe z własnej inicjatywy zainteresowane podniesieniem/zmianą/nabyciem nowych umiejętności/kompetencji lub potwierdzeniem/uzyskaniem kwalifikacji, w tym osoby z niepełnosprawnościami, osoby powyżej 50 r. ż. oraz osoby z niskimi kwalifikacjami.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie kształcenia całożyciowego objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Zastosowanie trybu pozakonkursowego uzasadnione jest kompleksowym charakterem planowanego wsparcia. Ścieżka wsparcia osoby zainteresowanej podniesieniem/ zmianą kompetencji/ umiejętności/ kwalifikacji będzie się opierała na zindywidualizowanym podejściu do klienta. Będzie ona prowadzić od doradcy zawodowego do usługi rozwojowej w postaci szkolenia/kursu/potwierdzenia posiadanych kwalifikacji w zakresie kompetencji kluczowych, tj. ICT oraz języków obcych, a także innych kompetencji w zakresie których możliwe jest uzyskanie potwierdzenia kwalifikacji ogólnie uznanym certyfikatem. Beneficjentem projektu będzie samorząd województwa – Wojewódzki Urząd Pracy.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,* z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów. Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się w sposób wymierny m.in. do: realizacji przedsięwzięć w szczególny sposób przyczyniających się do zwiększenia jakości i efektywności kształcenia w regionie, kierunkowania wsparcia, w szczególności do osób z niskimi kwalifikacjami oraz osób w wieku 50+, konieczności uwzględniania szczególnych potrzeb osób dorosłych uczestniczących w kształceniu oraz likwidacji barier, które powodują nierówny dostęp do kształcenia i ograniczają swobodę w wyborze ścieżki edukacyjnej i kariery zawodowej. Kryteria będą też narzędziem elastycznego reagowania na zmiany oraz pojawiające się potrzeby.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
Cel Podwyższanie kompetencji osób dorosłych, w tym w szczególności znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy									
1.	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	25 570	SL 2014	corocznie
2.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	3830	SL 2014	corocznie
3.	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	16 620	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie**

Priorytet inwestycyjny 10iv Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

Cel szczegółowy	**1. Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcących się w szkołach zawodowych, w szczególności poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego** **2. Podwyższanie kompetencji zawodowych osób dorosłych**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Oczekiwanym efektem planowanej interwencji będzie umożliwienie uczniom nabycia kompetencji oraz potwierdzenia kwalifikacji zawodowych niezbędnych na dalszej drodze edukacyjno-zawodowej poprzez stworzenie adekwatnie do zmieniających się warunków demograficznych oraz potrzeb na rynku pracy efektywnej sieci szkół

	i placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego (sieć centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego).

Tabela 4. Wspólne wskaźniki rezultatu dla których ustalono wartość docelową oraz specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu odpowiadające celowi szczegółowemu

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jednostka pomiaru wskaźnika	Wspólny wskaźnik produktu stosowany jako podstawa do ustalenia celów	Wartość bazowa			Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O			M	K	O		
Cel szczegółowy 1: Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcących się w szkołach zawodowych, w szczególności poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego														
1.	Liczba osób które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	słabiej rozwinięte	os.	n/d	33			%	2014	-	-	33	SL 2014	corocznie
2.	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS	słabiej rozwinięte	szt.	n/d	100			%	2014	-	-	100	SL 2014	corocznie
3.	Liczba osób objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	słabiej rozwinięte	os.	n/d	80			%	2012	-	-	80	badanie ewaluacyjne IZ	co najmniej 4-krotnie w okresie programowania.
Cel szczegółowy 2: Podwyższanie kompetencji zawodowych osób dorosłych														
4.	Liczba osób które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	słabiej rozwinięte	os.	n/d	50			%	2010	-	-	50	SL 2014	corocznie

Opis przedsięwzięć planowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego

W ramach celu szczegółowego 1. *Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcących się w szkołach zawodowych, w szczególności poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego* realizowane będą przedsięwzięcia, w zakresie rozwoju oferty szkolnictwa zawodowego – obejmujące:

- tworzenie Centrów Kompetencji Zawodowych oraz rozwijanie oferty szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, w tym w szczególności tworzenie warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej poprzez wyposażenie/doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne
- programy współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami – m.in. staże i praktyki dla uczniów
- nabywanie dodatkowych kwalifikacji przez uczniów (w systemie formalnym i pozaformalnym)
- działania z obszaru doradztwa zawodowego oraz orientacji zawodowej – elementy doradztwa, m.in. ukierunkowane na aktywne poszukiwanie pracy, możliwość skorzystania z usług doradcy zawodowego
- wzmocnienie współpracy szkół zawodowych ze szkołami wyższymi

- interwencje przyczyniające się do zwiększonego i pełnego udziału młodzieży ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami w edukacji zawodowej.

Działania zaplanowane w ramach PI 10iv RPO realizowane będą (o ile to możliwe) we współpracy z instytucjami z otocznia społeczno-gospodarczego szkoły, w tym pracodawcami/przedsiębiorcami. Staże lub praktyki zawodowe dla uczniów będą obligatoryjnym elementem projektów realizowanych w tym obszarze.

Działania będą uwzględniały obszary/sektory/branże szybkiego wzrostu oraz regionalne inteligentne specjalizacje.

Działania promocyjne będą mogły być realizowane jedynie jako element szerszego projektu obejmującego wsparcie dla uczniów.

Limit wydatków związanych z doposażeniem szkół i placówek kształcenia zawodowego w sprzęt niezbędny do realizacji kształcenia zawodowego nie przekroczy 20% całkowitej alokacji PI 10iv (włączając cross-financing). Wysokość limitu zostanie zweryfikowana w trakcie przeglądu śródokresowego programu lub wcześniej – w momencie zaistnienia właściwych przesłanek/ uzasadnienia.

Instytucja Zarządzająca planując wsparcie w PI 10iv dokonuje analizy potrzeb szkół zawodowych pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy. Wsparcie w zakresie zakupu wyposażenia w 10iv realizowane jest w oparciu o powyższą analizę.

W ramach celu szczegółowego 2. *Podwyższanie kompetencji zawodowych osób dorosłych* realizowane będą przedsięwzięcia obejmujące*:*

- rozwijanie kompetencji i umiejętności zawodowych osób dorosłych w ramach pozaszkolnych form kształcenia
- działania z zakresu potwierdzania kwalifikacji.

Dopuszcza się uzupełnienie luk w zakresie niezbędnej infrastruktury przy wykorzystaniu mechanizmu cross-financingu pod warunkiem, że jest to konieczne do odpowiedniej realizacji projektu i jest bezpośrednio z nim związane.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

W obszarze szkolnictwa zawodowego, co do zasady, potencjalnymi beneficjentami są wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych). Jednocześnie, w innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów dopuszcza się możliwość dookreślania/zawężania grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów.

Główne grupy docelowe w tym obszarze to:

W ramach celu szczegółowego 1:

- młodzież ucząca się w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe
- kadra szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne
- opiekunowie i rodzice młodzieży z wspieranych szkół i placówek
- uczniowie szkół gimnazjalnych (w zakresie działań z obszaru doradztwa oraz orientacji zawodowej)

- młodzież ze specjalnymi potrzebami, w tym w szczególności osoby niepełnosprawne.

W ramach celu szczegółowego 2:

- osoby dorosłe z własnej inicjatywy zainteresowane podniesieniem/zmianą/nabyciem nowych umiejętności/kompetencji lub potwierdzeniem/uzyskaniem kwalifikacji zawodowych.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie szkolnictwa zawodowego objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a działania realizowane będą zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu szkolnictwa zawodowego przewiduje się zastosowanie instrumentu rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa) oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych (instrument dedykowany interwencji w ramach Krakowa i jego obszaru funkcjonalnego – obszaru strategicznej interwencji państwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **konkursowej oraz pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów.**

Zgodnie z Umową Partnerstwa podstawowym trybem wyboru projektów do dofinansowania będzie tryb konkursowy. Zastosowanie trybu pozakonkursowego podyktowane jest koniecznością koordynacji zadań związanych z kształceniem zawodowym w regionie tak, aby możliwe było podniesienie jakości nauczania z wykorzystaniem sieci wysokiej jakości Centrów Kompetencji Zawodowych (jednostki o największym potencjale techno-dydaktycznym), które będą bazą dydaktyczną dla szkół zawodowych w regionie i oferowały będą możliwość nauki zawodu w warunkach możliwie zbliżonych do rzeczywistych warunków pracy. Projekt pozakonkursowy będzie obejmował działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz działania z zakresu orientacji zawodowej skierowane przede wszystkim do gimnazjalistów. Projekt będzie się koncentrował na koordynacji procesu przemian w zakresie szkolnictwa zawodowego w regionie oraz na inicjowaniu współpracy i wspomaganiu szkół w tworzeniu partnerstw z przedsiębiorcami, a także wspomaganiu procesu nauczania z wykorzystaniem potencjału szkół wyższych w ramach modelu chmurowego (komplementarnie w stosunku do PI 10i). Dodatkowo, w ramach projektu utworzone zostaną Centra Kompetencji na bazie szkół dla których organem prowadzącym jest Województwo Małopolskie. Beneficjentem projektu będzie samorząd województwa.

W odniesieniu do interwencji **w zakresie szkolnictwa zawodowego**, planowane jest **wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego oraz zintegrowanych interwencji terytorialnych**.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów. Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu

następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Jednocześnie wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się w sposób wymierny m.in. do powstania racjonalnej sieci kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym przyczyniającej się do efektywnego wykorzystania zasobów i bazy techno-dydaktycznej szkół i placówek, podniesienia jakości nauczania i oparciu go w głównej mierze na praktycznej nauce zawodu, konieczności uwzględnienia szczególnych potrzeb młodzieży uczestniczącej w kształceniu oraz likwidacji barier, które powodują nierówny dostęp do kształcenia i ograniczają swobodę w wyborze ścieżki edukacyjnej i kariery zawodowej. Kryteria będą też narzędziem elastycznego reagowania na zmiany oraz pojawiające się potrzeby.

Projekty związane z zakupem sprzętu lub infrastruktury (w ramach cross-financingu) w szkołach i placówkach edukacyjnych będą finansowane wyłącznie, jeżeli zostanie zagwarantowana trwałość inwestycji z EFS.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
					M	K	O		
Cel 1. Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów kształcących się w szkołach zawodowych, w szczególności poprzez poprawę efektywności kształcenia zawodowego									
1.	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	31 820	SL 2014	corocznie
2.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	14 000	SL 2014	corocznie
3.	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego doposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	180	SL 2014	corocznie
4.	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	25	SL 2014	corocznie
Cel 2. Podwyższanie kompetencji zawodowych osób dorosłych									
1.	Liczba osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	os.	EFS	słabiej rozwinięte	-	-	14 780	SL 2014	corocznie

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	L.p.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
							M	K	O	M	K	O		
10	wskaźnik finansowy	1.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFS	słabiej rozwinięte	42 627 657			-	-	241 094 869	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
10	wskaźnik produktu	2.	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie.	os.	EFS	słabiej rozwinięte	11 300			-	-	54 000	SL 2014	podstawowy wskaźnik produktu dla PI 10i
10	wskaźnik produktu	3.	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie.	szt.	EFS	słabiej rozwinięte	4			-	-	25	SL 2014	podstawowy wskaźnik produktu dla PI 10iii

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej zwiera poniższa tabela.

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Społeczny, region słabiej rozwinięty															
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ Obszaru			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
10	115	88 430 638	10	01	204 930 638	10	01	70 000 000	10	01	20 000 000	10	05	33 000 000
10	117	20 000 000				10	02	71 029 915	10	05	75 000 000	10	06	204 930 638
10	118	96 500 000				10	03	63 900 723	10	07	109 930 638	10	07	204 930 638

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 11. REWITALIZACJA PRZESTRZENI REGIONALNEJ

Istnienie zdegradowanych, zaniedbanych i odizolowanych obszarów, na których często występuje zjawisko wykluczenia społecznego, powoduje konieczność podjęcia działań służących poprawie spójności społecznej i terytorialnej. W tym celu przewiduje się przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej i przestrzennej w oparciu o programy rewitalizacji, które będą wspierane z dwóch funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Obszary do rewitalizacji zostaną wyznaczone na podstawie kryteriów społecznych, przestrzennych i gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów społecznych. Działania inwestycyjne z EFRR powinny być podporządkowane rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych i służyć realizacji celów tematycznych EFS. W ramach niniejszej osi **wspierane będą projekty właściwe dla EFRR**, natomiast, mając na uwadze bezpośrednią współzależność pomiędzy działaniami infrastrukturalnymi i działaniami służącymi rozwojowi sfery społecznej na rewitalizowanych obszarach oraz dążenie do zapewnienia wysokiego poziomu komplementarności pomiędzy działaniami społecznymi i infrastrukturalnymi na rewitalizowanych obszarach, **wsparcie dla projektów społecznych będzie prowadzone w ramach PI 8i, 8iv, 9i, 9iv, 10i finansowanych z EFS** w odpowiednich osiach priorytetowych. Takie podejście umożliwi:

- powiązanie inwestycji infrastrukturalnych z realizacją działań mających na celu integrację społeczną,
- realizację działań inwestycyjnych jedynie w przypadkach, kiedy służą one rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych,
- koordynację czasową w procesie wyboru do finansowania wiązki wybranych typów interwencji wspieranych środkami obu funduszy.

Kompleksowa rewitalizacja przyczyni się do włączenia społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane, tym samym podejmowane w ramach osi działania wpłyną na realizację celów szczegółowych UP. Ponadto, w ramach innych osi priorytetowych programu możliwe będzie wsparcie działań o charakterze rewitalizacyjnym, finansowanych ze środków EFRR, zwłaszcza w zakresie tworzenia i rozwoju stref aktywności gospodarczej na terenach typu *brownfield,* podnoszenia efektywności energetycznej budynków oraz rekultywacji terenów zdegradowanych na cele środowiskowe.

Mając na uwadze powyższe, **głównym celem osi priorytetowej jest ograniczenie problemów społecznych w miastach i na obszarach wiejskich.**

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami:

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są działania w ramach następującego obszaru interwencji:

➲ **Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją**

Priorytet inwestycyjny 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Cel szczegółowy	**Ograniczone problemy społeczne w miastach i na obszarach wiejskich**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej i przestrzennej w oparciu o programy rewitalizacji służyć będzie poprawie spójności społecznej i terytorialnej obszarów peryferyjnych i zdegradowanych. Przyczyni się także do włączenia społecznego i zawodowego ich mieszkańców. Jednocześnie działania te prowadzić będą do wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie im nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do rozwoju. Wsparte operacje będą prowadzić do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych. W ramach niniejszego PI wspierane będą projekty właściwe dla EFRR, natomiast wsparcie dla projektów społecznych będzie prowadzone w ramach PI 8i, 8iv, 9i, 9iv, 10i finansowanych z EFS w odpowiednich osiach priorytetowych.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym	%	słabiej rozwinięte	15,8	2013	15,21	GUS	corocznie

<u>Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem</u>:

Zakres wsparcia obejmować będzie rewitalizację miast oraz odnowę obszarów wiejskich w wymiarze fizycznym poprzez realizację działań inwestycyjnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i społeczne tych obszarów. Interwencja w tym obszarze obejmować będzie realizację projektów dotyczących:

- przestrzeni publicznej,
- obiektów użyteczności publicznej,
- działań prowadzących do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów,
- zabudowy mieszkaniowej (wyłącznie w zakresie dotyczącym części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, chyba, że audyt energetyczny wykaże potrzebę ingerencji w substancję budynku w szerszym zakresie) – projekty z zakresu mieszkalnictwa powinny uwzględniać, o ile jest to zasadne i możliwe, modernizację energetyczną budynków,
- lokalnej infrastruktury społecznej takiej jak: placówki oferujące wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży, obiekty rekreacyjne, obiekty infrastruktury kulturalnej, obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, obiekty wielofunkcyjne, w których łączone są różne funkcje społeczne,
- inwestycje drogowe zapewniające lub polepszające dostępność rewitalizowanego obszaru, jako niezbędny i niedominujący element projektu.

  Maksymalna kwota kosztów kwalifikowanych projektu w zakresie kultury nie może przekroczyć 2 mln EUR.

Działania inwestycyjne będą służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Podejmowana interwencja przyczyni się do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego poprzez wzmocnienie potencjału placówek świadczących zróżnicowane usługi społeczne, na które zapotrzebowanie zostało zidentyfikowane na obszarach problemowych. Istotne będzie także prowadzenie działań mających na celu aktywizację gospodarczą rewitalizowanych obszarów. Wpływ na osiągnięcie celu będą również miały operacje dotyczące szeroko pojętej estetyzacji, zarówno przestrzeni publicznych, jak i budynków mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej – poprzez poprawę jakości życia. Uzupełniająco oddziaływać będą elementy przedsięwzięć w zakresie polepszenia dostępności obszarów objętych procesami rewitalizacji.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną
3. instytucje kultury
4. osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki
5. partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe)
6. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
7. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, Towarzystwa Budownictwa Społecznego
8. parki narodowe i krajobrazowe
9. PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
10. inne jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną
11. szkoły wyższe
12. przedsiębiorcy, w szczególności:
    a) przedsiębiorcy – właściciele nieruchomości na obszarze rewitalizacji
    b) przedsiębiorcy działający w partnerstwie/porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego
13. administracja rządowa

Grupę docelową wsparcia stanowić będą mieszkańcy rewitalizowanych obszarów.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Terytorialny obszar realizacji

Przedsięwzięcia w zakresie rewitalizacji **obszarów miejskich** lokalizowane będą na obszarach miejskich (w miastach powyżej 5 tysięcy mieszkańców). W odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji: **Miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji.** Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie odrębnej alokacji finansowej dla wsparcia obszarów miejskich wymagających rewitalizacji, przy jednoczesnym zastosowaniu mechanizmów komplementarności działań finansowanych z EFRR i EFS. Dodatkowo zastosowane zostaną preferencje dla miast powiatowych oraz miast powyżej 15 tysięcy mieszkańców.

Przedsięwzięcia w zakresie odnowy **obszarów wiejskich** lokalizowane będą na obszarach wiejskich (i miastach do 5 tysięcy mieszkańców). W odniesieniu do planowanego zakresu wsparcia, zidentyfikowany został Obszar Strategicznej Interwencji: **Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe**. Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie na etapie wyboru – preferencji dla obszarów o najniższym poziomie dostępności do usług publicznych. Jednocześnie zastosowany zostanie mechanizm komplementarności działań finansowanych z EFRR i EFS. Ponadto, znaczna część OSI „Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi" w wymiarach: bezrobocie, ubóstwo, wykształcenie, poziom przedsiębiorczości jest zlokalizowana na obszarach wiejskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

W odniesieniu do przedsięwzięć w zakresie rewitalizacji miast i odnowy **obszarów wiejskich**, planowane jest wykorzystanie przede wszystkim trybu **konkursowego**. Wspierane będą wyłącznie projekty wynikające z dokumentów planistycznych z zakresu rewitalizacji miast oraz odnowy obszarów wiejskich, dla których IZ wskaże minimalne wymogi jakościowe.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów programu oraz szerzej nakreślonych celów strategicznych wynikających ze *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,* z uwzględnieniem celów specyficznych dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych.

Wprowadzanie kryteriów wyboru projektów przyczyni się m.in. do:

- zagwarantowania realizacji kompleksowych przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej;
- zapewnienia odpowiedniej efektywności, skuteczności i trwałości udzielanego wsparcia.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących

elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Ponadto w procedurze wyboru projektów pod uwagę będą brane następujące uwarunkowania:

- obszary do rewitalizacji zostaną wyznaczone na podstawie kryteriów społecznych, przestrzennych i gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów społecznych
- przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane będą w oparciu o lokalne dokumenty prezentujące uporządkowany plan takich działań. Dokumenty te opracowywane będą zgodnie z wymogami przedstawionymi przez IZ
- komplementarność na obszarze objętym procesami rewitalizacji i odnowy z działaniami finansowanymi z EFS
- wszystkie wspierane projekty powinny uwzględniać dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych
- promowane będą projekty przewidujące wysokie standardy efektywności energetycznej i oszczędności energii.

Operacje obejmujące instrumenty finansowe zostaną wybrane przez Instytucję Zarządzającą w oparciu o wyniki oceny ex-ante, o której mowa w art. 37 rozporządzenia ogólnego. Instytucja Zarządzająca wybierze podmiot /podmioty wdrażające instrumenty finansowe (beneficjenta operacji) po podjęciu decyzji o wniesieniu wkładu do instrumentu / instrumentów finansowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Biorąc pod uwagę rodzaj wspieranej w ramach priorytetu inwestycyjnego działalności, przewiduje się wykorzystanie przede wszystkim wsparcia dotacyjnego. Jednakże, w przypadku działań, które są potencjalnie opłacalne finansowo, rozpatrzone zostanie przez IZ ewentualne wykorzystanie instrumentów finansowych. Każdorazowo decyzja o skorzystaniu z mechanizmu instrumentów finansowych, poprzedzona zostanie oceną ex-ante, zgodnie z art. 37 rozporządzenia ogólnego.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	370	SL 2014	corocznie
2.	(37) Ludność mieszkająca na obszarach objętych	os.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	283 000	SL 2014	corocznie

	zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich								
3.	Liczba przebudowanych / przekształconych obiektów zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	290	SL 2014	corocznie

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
11	Wskaźnik produktu 1	1.	WP1: Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	EFRR	słabiej rozwinięte	0	370	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 100% alokacji osi priorytetowej
11	KEW powiązany z WP 1	2.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	ha	EFRR	słabiej rozwinięte	70	n/d	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu1
11	Wskaźnik finansowy	3.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	19 078 987	200 000 000	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Założenia i szacowane wartości dotyczące wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu są szacunkowe. Po otrzymaniu ostatecznych wyników oceny ex-ante może zaistnieć konieczność ich korekty.

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Społeczny, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ Obszaru			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
11	054	30 000 000	11	01	140 000 000	11	01	90 000 000	11	02	135 000 000			
11	055	140 000 000	11	04	30 000 000	11	02	45 000 000	11	04	35 000 000			
						11	03	35 000 000						

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 12. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

W ramach osi priorytetowej prowadzona będzie interwencja na rzecz rozwoju wybranych kategorii infrastruktury społecznej, tj. infrastruktury ochrony zdrowia oraz infrastruktury edukacyjnej, umożliwiającej realizację wysokiej jakości usług publicznych w obszarze zdrowia i edukacji.

Zapobieganie wykluczeniu społecznemu wiąże się w istotny sposób z zapewnieniem dostępu do usług zdrowotnych. W nawiązaniu do Umowy Partnerstwa, brak lub ograniczenie dostępu do tych usług powoduje często pogorszenie zdolności do uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym, w tym do podjęcia i utrzymania zatrudnienia, co jest bezpośrednio powiązane z możliwością wystąpienia zjawiska ubóstwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie działań w tym obszarze poprawiających dostępność i jakość deficytowych usług zdrowotnych w dziedzinach zidentyfikowanych na poziomie krajowym i regionalnym.

Wsparcie infrastruktury edukacyjnej, w wąskim, wyspecyfikowanym zakresie, wynika ze zdiagnozowanego braku w Małopolsce, regionie o silnej pozycji naukowej, ośrodka popularyzowania nauki i innowacji. Podjęte zostaną działania służące powołaniu jednostki edukacyjnej, która wpływać będzie na podniesienie kompetencji mieszkańców w zakresie nauki i innowacji. Doprowadzi to do powstania ośrodka prowadzącego w sposób systemowy działalność edukacyjną o charakterze poznawczo-rozwojowym i proinnowacyjnym.

Mając na uwadze powyższe, **głównym celem osi priorytetowej jest zwiększona dostępność do wybranych usług społecznych w zakresie ochrony zdrowia i edukacji.**

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	EFRR
10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez cale życie	10a Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	EFRR

Fundusz, kategoria regionu i podstawa dla kalkulacji wsparcia unijnego

Fundusz	**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**
Kategoria regionu dla regionów najbardziej oddalonych i północnych słabo zaludnionych regionów (w stosownych przypadkach)	**nie dotyczy**

W ramach osi priorytetowej planowane są następujące obszary wsparcia:

➲ **Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją**

Priorytet inwestycyjny 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych

Cel szczegółowy	**Zwiększona dostępność i jakość usług zdrowotnych w regionie**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Działania mające na celu włączenie społeczne oraz przeciwdziałanie ubóstwu mogą być realizowane również poprzez inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia. Realizowane działania odpowiadać będą na realne potrzeby pacjentów, albowiem planowana interwencja wynika z Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 oraz Programu Strategicznego Ochrona Zdrowia, stanowiącego ramy dla polityki zdrowotnej w Małopolsce. Z tego też względu wsparcie zostanie skierowane w dziedziny ochrony zdrowia, które mają istotny wpływ na zdolność do zatrudnienia, poprawiają jakość lub dostępność do usług zdrowotnych i na tych terytoriach, w szczególności na obszarach, dla których wynika potrzeba poprawy sytuacji w celu zmniejszenia lub zapobiegania wykluczeniu społecznemu. Wsparcie dla infrastruktury ochrony zdrowia nie może stanowić jedynego sposobu odpowiedzi na potrzeby pacjentów. W celu wsparcia trwałości całej interwencji będą one mogły być zaspokojone poprzez rozwój innowacji, tworzenie nowych produktów i usług, rozwój sektorów związanych z ochroną zdrowia, poprawę sprawności organizacyjnej i skuteczności oraz doskonalenie umiejętności pracowników, co jest niezbędne, aby wspierać trwałość całej interwencji.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok Bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Średnia długość pobytu chorego w szpitalach ogólnych	dni	słabiej rozwinięte	5,9	2013	5,6	GUS	corocznie

<u>Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem</u>:

Dokument pn. „Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020” stanowi krajowe ramy strategiczne dla wszystkich przedsięwzięć realizowanych w obszarze zdrowia w perspektywie 2014-2020.

Głównym narzędziem koordynacji interwencji podejmowanych w sektorze zdrowia ze środków UE jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia działający pod przewodnictwem ministra właściwego ds. zdrowia. W celu zapewnienia właściwego mechanizmu koordynacji, Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągania oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele *Policy Paper* w zakresie ochrony zdrowia oraz cele Umowy Partnerstwa i Programów Operacyjnych

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji w sektorze zdrowia ze środków EFSI jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia (Plan działań).

Plan działań – bezpośrednio powiązany z Umową Partnerstwa oraz uwzględniający inwestycje podejmowane ze środków krajowych (w tym w ramach konkursów na zadania finansowane ze środków publicznych oraz kontraktów na świadczone usługi) – zawiera m.in. listę potencjalnych projektów realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności kosztowej propozycji przedstawionych przez IZ, zasady dotyczące trybów i kryteriów wyboru projektów w ramach naborów ogłaszanych w ramach programów centralnych i regionalnych. Inwestycje będą realizowane wyłącznie przez podmioty wykonujące działalność leczniczą (publiczne i prywatne) udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W przypadku poszerzenia działalności podmiotu wykonującego działalność leczniczą, wymagane będzie zobowiązanie do posiadania umowy na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi sytuację demograficzną i epidemiologiczną (odpowiednio identyfikowaną na poziomie województwa – w zależności od specyfiki podmiotu leczniczego i oferowanych przez niego usług) oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze z wykorzystaniem map zdrowotnych w opracowaniu przez Ministerstwo Zdrowia z zastrzeżeniem zasad opisanych w *Kierunkowych zasadach wyboru projektów*.

Na zasadach i w zakresie zgodnym z Policy Paper wspierane będą między innymi projekty polegające na przeprowadzeniu niezbędnych, z punktu widzenia udzielania świadczeń zdrowotnych, prac remontowo-budowlanych, w tym w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, a także wyposażeniu w sprzęt medyczny oraz – jako element projektu – rozwiązaniach w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt). Z uwagi na charakter świadczeń realizowanych w POZ, inwestycje prowadzone w ramach tego typu projektu mogą być ukierunkowane na wszystkie problemy zdrowotne dorosłych i dzieci rozwiązywane w ramach świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, przy czym powinny one przyczyniać się do rozwoju opieki koordynowanej, z uwzględnieniem zintegrowanych form opieki środowiskowej. Komplementarnie w PO WER realizowane będą działania związane z doskonaleniem kompetencji lekarzy, w tym POZ. Zakres interwencji powinien wynikać z diagnozy lub danych ujętych w dostępnych rejestrach, wskazujących na potrzeby.

Rozwój usług społecznych i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wspierany ze środków EFRR, jest zgodny z założeniami europejskich zasad przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej oraz z kierunkami wskazanymi w *Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.*

Inwestycje EFRR nie powinny być ukierunkowane na duże instytucje o charakterze opiekuńczo-pobytowym, zdefiniowane zgodnie z polskim prawodawstwem, świadczące usługi długoterminowej pomocy dla osób niepełnosprawnych, dzieci, osób starszych oraz psychicznie chorych.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem w zakresie inwestycji w infrastrukturę ochrony zdrowia objęte zostaną interwencje dotyczące całego województwa, a inwestycje zlokalizowane będą w szczególności na obszarach miejskich.

Jednocześnie w odniesieniu do zaplanowanych działań z zakresu infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym przewiduje się zastosowanie instrumentów rozwoju terytorialnego, tj. subregionalnego programu rozwoju (instrument dedykowany interwencji w ramach 5 subregionów funkcjonalnych – obszarów strategicznej interwencji województwa) oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych (instrument dedykowany interwencji w ramach Krakowa i jego obszaru funkcjonalnego Metropolia Krakowska – obszaru strategicznej interwencji państwa).

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

(a) Projekty są kwalifikowalne jeśli są zgodne z Planem działań w sektorze zdrowia (Plan działań), uzgodnionym przez Komitet Sterujący, i jeśli zasadność ich realizacji wynika z map potrzeb. Projekty będą wybierane zgodnie z kryteriami wyboru opartymi na rekomendacjach określonych w Planie Działań.

(b) Wydatki ponoszone w ramach projektów dotyczących infrastruktury w zakresie opieki szpitalnej (w tym przygotowanie i ponoszenie w ich ramach wydatków) mogą być certyfikowane po wprowadzeniu map potrzeb w dziedzinie medycyny oraz rodzaju świadczeń zbieżnym tematycznie z zakresem danego projektu.

(c) W drodze wyjątku od warunku określonego w punkcie (b), inwestycje dotyczące infrastruktury w kontekście opieki koordynowanej mające na celu wzmocnienie podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz środowiskowych form opieki (zarówno w kontekście deinstytucjonalizacji oraz tworzenia środowiskowych form opieki) mogą być współfinansowane od razu po przyjęciu przez Komitet Sterujący Planu działań, pod warunkiem, że diagnoza lub dane w dostępnych rejestrach umożliwiają weryfikację zasadności ich realizacji.

(d) Preferencyjnie traktowane będą projekty wspierające przeniesienie akcentów z usług wymagających hospitalizacji na rzecz POZ i AOS, jak również wspierające rozwój opieki koordynowanej, z uwzględnieniem środowiskowych form opieki.

(e) Inwestycje polegające na dostosowaniu istniejącej infrastruktury do obowiązujących przepisów są niekwalifikowalne, chyba że ich realizacja jest uzasadniona z punktu widzenia poprawy efektywności (w tym kosztowej) i dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej.

(f) Promowane będą projekty:

   i. efektywne kosztowo i realizowane przez podmioty, które wykazują największą efektywność finansową,

   ii. przewidujące działania konsolidacyjne i inne formy współpracy podmiotów leczniczych,

iii. a także działania w zakresie reorganizacji i restrukturyzacji wewnątrz podmiotów leczniczych, w celu maksymalizacji wykorzystania infrastruktury, w tym sąsiadującej, oraz stopnia jej dostosowania do istniejących deficytów.

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie **zarówno konkursowej ścieżki wyboru, jak i trybu pozakonkursowego**. Przyjmuje się, że w sytuacjach uzasadnionych przedmiotem i charakterem wsparcia, typem beneficjenta, jego monopolem kompetencyjnym lub przewidywaną liczbą planowanych przedsięwzięć i ich skalą, zastosowany zostanie **tryb pozakonkursowy**. W odniesieniu do działań dotyczących wsparcia infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym, planowane jest **wykorzystanie przede wszystkim specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego**.

Tryb pozakonkursowy dotyczyć będzie najważniejszych przedsięwzięć z zakresu specjalistycznej infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu regionalnym. Wybór ten uzasadniony jest faktem, że ta ścieżka wyboru projektów obejmować będzie inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia o największym oddziaływaniu w skali regionu, realizowane przez publiczną uczelnię prowadzącą działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych.

Zastosowanie trybu pozakonkursowego uzasadnione jest ze względu na:

- występowanie prawnego obowiązku realizacji określonych zadań przez dany podmiot lub grupę podmiotów, wynikającego z przepisów prawa lub dokumentów strategicznych, w szczególności w przypadku występowania monopolu kompetencyjnego,
- uprzednie bezpośrednie zidentyfikowanie konkretnych projektów – w sposób zapewniający transparentność ich identyfikacji – w programie operacyjnym (lista dużych projektów zgodnie z art. 100 rozporządzenia ramowego, , projekty zidentyfikowane w strategii ZIT, oraz pozytywnie zaopiniowane przez właściwe IZ, na podstawie kryteriów, wskazanych przez IZ).

Dodatkowo, w odniesieniu do podmiotów leczniczych zlokalizowanych na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego, przewiduje się wykorzystanie specjalnego mechanizmu, tj. **zintegrowanej inwestycji terytorialnej**, opartej na formule negocjacji i uzgodnień gmin wchodzących w skład związku ZIT, pod warunkiem ujęcia danego zagadnienia w strategii ZIT – w tym przypadku **możliwe będzie zastosowanie trybu pozakonkursowego, w formule projektów strategicznych**.

Opracowując kryteria wzięte zostaną pod uwagę m.in. takie aspekty jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

1. w przypadku projektów dotyczących wsparcia podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych w zakresie geriatrii, opieki długoterminowej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej – podmioty wykonujące działalność leczniczą, udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

(wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne)

2. w przypadku pozostałych projektów – podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko – wyłączenie to nie dotyczy szpitali ponadregionalnych posiadających w swoich strukturach oddziały geriatryczne).
3. Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medicum – w zakresie zidentyfikowanego projektu dużego.

Grupę docelową wsparcia stanowić będą mieszkańcy regionu.

Na poziomie dokumentu uszczegóławiającego dookreślone zostaną grupy beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach poszczególnych obszarów wsparcia.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Identyfikacja projektu dużego nie zwalnia projektodawcy od spełnienia wymogów dotyczących projektów z zakresu ochrony zdrowia przedstawionych w rozdziałach *Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem* oraz *Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania*.

W ramach priorytetu inwestycyjnego, na obecnym etapie prac zidentyfikowane zostało potencjalne zastosowanie projektów dużych, w zakresie wyposażenia w nowoczesny sprzęt medyczny nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim. Planowane przedsięwzięcie jest inwestycją niezbędną dla zapewnienia mieszkańcom Małopolski odpowiedniego poziomu wysokospecjalistycznej opieki zdrowotnej. Prowadzić będzie do uzupełnienia metropolitalnych funkcji Krakowa w dziedzinie ochrony zdrowia, co pozwoli na świadczenie usług publicznych wyższego rzędu w tym zakresie.

Wsparcie w ramach regionalnego programu operacyjnego będzie komplementarne wobec planowanej wieloletniej inwestycji rządowej – głównego źródła finansowania budowy nowej siedziby szpitala. Inwestycja jest niezbędna dla Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum, zarówno ze względu na niemożność rozwoju bazy w dotychczasowej lokalizacji, będącej w znacznej mierze substancją zabytkową, jak i konieczność zapewnienia uczelni infrastruktury odpowiadającej potrzebom medycyny XXI wieku.

Nowy Szpital Uniwersytecki Kraków-Prokocim stanowić będzie wieloprofilowy szpital specjalistyczny o najwyższym standardzie w zakresie ochrony zdrowia, który przejmie usługi świadczone obecnie przez Szpital Uniwersytecki w Krakowie. Przewidziano w nim działalność oddziałów o profilu zachowawczym i zabiegowym.

W nowej siedzibie szpitala będą realizowane funkcje lecznicze (komplementarność świadczeń wobec pozostałych jednostek opieki zdrowotnej w regionie oraz udzielanie świadczeń, które nie są dostępne u innych świadczeniodawców w Małopolsce), badawcze (komplementarność wobec badań

prowadzonych przez pozostałe jednostki UJ CM) i dydaktyczne (komplementarność wobec pozostałej bazy dydaktycznej UJ CM).

Projekt zgodny jest z dokumentami strategicznymi:

- *Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*
- *Program strategiczny Ochrona zdrowia* (projekt)
- *Program strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020*
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020, Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne Państwo*
- *Strategia Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*
- *Program Zdrowie na rzecz wzrostu gospodarczego, trzeci wieloletni program działań UE w dziedzinie zdrowia na lata 2014-2020*
- *Narodowy program zwalczania chorób nowotworowych*
- *Narodowy Program Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej*
- *Narodowy Program Wyrównywania Dostępności do Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego POLKARD*
- *Krajowy Program Badań*

Projekt realizuje cel szczegółowy PI w zakresie wskaźników produktu: Liczba wspartych podmiotów leczniczych – 1 (wartość zakładana dla RPO – 24), Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi – 3,3 mln, (wartość zakładana dla RPO – 3,3 mln; należy przyjąć, że projekt, ze względu na szeroki terytorialny zasięg oddziaływania szpitala, realizować będzie przywołany wskaźnik).

Wstępnie szacowana wartość kosztów kwalifikowalnych: 100 mln EUR (do doprecyzowania na dalszym etapie procedury zatwierdzenia dużego projektu).

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	24	SL 2014	corocznie
2.	(36) Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi	os.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	3 300 000	SL 2014	corocznie

➲ **Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie**

Priorytet inwestycyjny 10a Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Cel szczegółowy	**Ulepszony proces edukacji**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	Podejmowana interwencja przyczyni się do popularyzowania wśród mieszkańców Małopolski, a w szczególności młodzieży szkolnej, kompetencji w zakresie nauki i innowacji, co doprowadzi do powstania ośrodka prowadzącego w sposób systemowy działalność edukacyjną o charakterze poznawczo-rozwojowym i proinnowacyjnym, powiązaną z popularyzowaniem wśród społeczeństwa różnych dziedzin nauki, w szczególności tych wpisujących się w obszary inteligentnej specjalizacji regionalnej. Interwencja w niniejszym PI wpłynie na rozwój usług edukacyjnych w regionie oraz rozwój kompetencji kluczowych wśród uczniów.

Tabela 3. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba osób odwiedzających instytucje paramuzealne	os.	słabiej rozwinięte	874 107	2013	1 000 000	GUS	corocznie
2.	W tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach	os.	słabiej rozwinięte	151 763	2013	225 000	GUS	corocznie

<u>Opis typów i przykłady przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem</u>:

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowana będzie następująca grupa operacji:

- utworzenie regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji.

Budowa nowej infrastruktury będzie możliwa do realizacji jedynie w przypadku udokumentowanego braku możliwości zaadaptowania istniejących obiektów, a także z uwzględnieniem trendu demograficznego.

Wsparciem objęte zostanie przedsięwzięcie dotyczące utworzenia regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji. Mając na uwadze wysoki potencjał sektora nauki w Małopolsce planowane jest wykreowanie instytucji edukacyjnej, prowadzącej w sposób systemowy działalność o charakterze poznawczo-rozwojowym i proinnowacyjnym, powiązaną z popularyzowaniem wśród społeczeństwa szczególnie tych dziedzin nauki, które wpisują się w obszary inteligentnej specjalizacji regionalnej. Podejmowana interwencja przyczyni się także do realizacji celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego poprzez popularyzowanie kompetencji w zakresie nauki i innowacji, czego rezultatem będzie wzmocnienie promocji skoncentrowanych w Małopolsce inicjatyw oraz instytucji związanych z sektorem naukowo-badawczym.

Powstanie regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji służyć ma tworzeniu dogodnych warunków dla rozwoju uzdolnień i kreatywności mieszkańców Małopolski na każdym etapie kształcenia dzieci i młodzieży oraz w kontekście kształcenia ustawicznego osób dorosłych. Właściwe wykorzystanie kapitału intelektualnego oznacza potrzebę rozwoju nowych form kształcenia.

Wykorzystanie potencjału kreatywności mieszkańców regionu będzie możliwe dzięki poprawie jakości oferty edukacyjnej i podniesieniu poziomu efektywności zdobywania wiedzy i umiejętności przez Małopolan. W tym celu konieczne jest zastosowanie nowoczesnych mechanizmów nauczania i budzenia zainteresowań poznawczych. Jednym z najistotniejszych przedsięwzięć odpowiadających na tę potrzebę jest utworzenie regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji, które jest odpowiedzią na:

- potrzebę poprawy efektywności mechanizmów służących identyfikacji i kształtowania talentów
- potrzebę rozszerzenia oferty edukacyjnej realizowanej na terenie województwa i poprawę jej jakości poprzez implementację innowacji pedagogicznych i andragogicznych
- potrzebę stworzenia przestrzeni oraz wzmocnienia mechanizmów współpracy placówek i instytucji oświatowych, uczelni i podmiotów gospodarki w celu podniesienia jakości świadczonych usług edukacyjnych i badawczych dostosowanych do współczesnych trendów ekonomicznych
- potrzebę stworzenia przestrzeni edukacyjnej o charakterze interaktywnym wykorzystującej nowe technologie, technologie kinetyczne i projekcje interaktywne.

Powstanie regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji jest odpowiedzią na deficyt instytucji, których innowacyjność opiera się na wykorzystaniu ekspozycji interaktywnej w procesach edukacyjnych. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy spójności społecznej i terytorialnej w zakresie wyrównywania dostępu do usług edukacyjnych oraz wyrównywania szans rozwojowych osób z różnych środowisk i obszarów.

Terytorialny obszar realizacji

Wsparciem objęta zostanie interwencja dotycząca całego województwa. Umiejscowienie regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji zostanie ustalone na podstawie analizy możliwych lokalizacji.

Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania

Podstawą wyboru projektów do dofinansowania będzie **ocena dokonywana w oparciu o kryteria wyboru rozpatrzone i zatwierdzone przez komitet monitorujący**, zapewniające wybór projektów optymalnych z punktu widzenia realizacji celów szczegółowych i osiągania rezultatu.

Kryteria wyboru projektów opracowane zostaną z uwzględnieniem w szczególności takich aspektów jak: obiektywność, precyzyjność, mierzalność, spójność i rozłączność oraz zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju, równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. System wyboru projektów będzie koncentrował się przede wszystkim na zapewnieniu następujących elementów: efektywności procesu selekcji, przejrzystości, bezstronności dokonywanej oceny oraz sprawności proceduralnej.

Dofinansowaniem będzie mogła zostać objęta wyłącznie infrastruktura bezpośrednio związana z prowadzeniem usług edukacyjnych. Działania inwestycyjne muszą wynikać z analizy popytu na planowaną ofertę edukacyjną instytucji, w szczególności w odniesieniu do planowanej liczby

odwiedzających, z uwzględnieniem uczniów w zorganizowanych grupach szkolnych. Oceną objęte będą również długoterminowa trwałość finansowa inwestycji oraz kompleksowy plan użytkowania wspartej infrastruktury, który zawierać będzie program współpracy z placówkami edukacyjnymi zapewniający aktywny udział uczniów (promowanie postaw kreatywnych, praca zespołowa, praca z uczniami utalentowanymi). Wsparta inwestycja wykazywać będzie musiała komplementarność z działaniami finansowanymi z EFS, w szczególności w zakresie osi 10. Wiedza i kompetencje.

Kryteria wyboru projektów uwzględniać będą wpływ przedsięwzięcia na:

- poprawę warunków rozwoju uzdolnień i kreatywności mieszkańców Małopolski poprzez wykorzystanie nowoczesnej infrastruktury i implementację innowacyjnych programów edukacyjnych w obszarze nauki uczenia się, poznawania, uczenia zrozumienia i odczuwania świata i własnego ciała, stymulowania i pobudzanie ciekawości
- rozwój umiejętności i kompetencji kluczowych przyczyniających się do uzyskania odpowiedniej jakości kapitału ludzkiego warunkującego utrzymanie potencjału koniecznego dla wzrostu gospodarczego i poprawy dobrobytu mieszkańców
- kształtowanie kompetencji kluczowych (matematycznych i przyrodniczych) oraz popularyzację wiedzy naukowej
- wzmocnienie mechanizmów współpracy instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego skoncentrowanych wokół regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji w obszarze edukacji
- utrwalenie wizerunku i potencjału Małopolski jako regionu innowacyjnego i kreatywnego, zasobnego w kapitał intelektualny.

W ramach priorytetu inwestycyjnego przewiduje się wykorzystanie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarze interwencji o znaczeniu regionalnym, mając na uwadze przedmiot wsparcia, dla którego tryb konkursowy jest mechanizmem nieefektywnym, głównie ze względów kosztowych

Potencjalni beneficjenci oraz grupy docelowe

Potencjalne grupy beneficjentów:

1. jednostki naukowe
2. uczelnie
3. jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną

Głównymi grupami docelowymi interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego są mieszkańcy województwa, w tym dzieci i młodzież.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji i nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

Planowane zastosowanie dużych projektów

Na etapie przygotowania programu nie zidentyfikowano projektów dużych, przyczyniających się do osiągnięcia celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 5. Wspólne i specyficzne dla programu wskaźniki produktu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu (w stosownych przypadkach)	Wartość docelowa (2023)			Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
					M	K	O		
1.	Liczba wspartych instytucji popularyzujących naukę i innowacje	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	1	SL 2014	corocznie
2.	Młodzież szkolna w zorganizowanych grupach odwiedzająca wsparte instytucje popularyzujące naukę i innowacje	os.	EFRR	słabiej rozwinięte	-	-	100 000	SL 2014	corocznie

➲ Ramy wykonania osi priorytetowej

Tabela 6. Ramy wykonania dla osi priorytetowej

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika	Lp.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)	Cel końcowy (2023)	Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika
12	Wskaźnik produktu	1.	WP1: Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	0	24	SL 2014	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 86,75% alokacji osi priorytetowej.
12	KEW powiązany z WP 1	2.	Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	EFRR	słabiej rozwinięte	5	nd	SL 2014	KEW dla wskaźnika produktu 1
12	Wskaźnik finansowy	3.	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	EFRR	słabiej rozwinięte	33 388 226	177 647 059	SL 2014	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

➲ Kategorie interwencji planowane w osi priorytetowej

Tabele 7-11. Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej

Fundusz i Kategoria regionu: Europejski Fundusz Społeczny, region słabiej rozwinięty														
Tabela 7: Wymiar 1 Zakres interwencji			Tabela 8 Wymiar 2 Forma finansowania			Tabela 9: Wymiar 3 Typ Obszaru			Tabela 10: Wymiar 4 Terytorialne mechanizmy wdrażania			Tabela 11 Wymiar 6 EFS secondary theme (wyłącznie EFS)		
OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€	OP	Kod	€
12	053	131 000 000	12	01	151 000 000	12	01	121 000 000	12	01	5 000 000			
12	051	20 000 000				12	02	30 000 000	12	05	30 000 000			
									12	07	116 000 000			

Przyporządkowanie kategorii do poszczególnych wymiarów przeprowadzono w oparciu o założenie, że każdy z wymiarów porządkujących jest niezależny od pozostałych, co oznacza, że każdorazowo kwota alokowana na oś priorytetową przypisywana jest kategoriom interwencji przewidzianym w danym wymiarze.

➲ Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej zostało opisane w osi priorytetowej dedykowanej pomocy technicznej.

OŚ PRIORYTETOWA 13. POMOC TECHNICZNA (EFS)

Celem głównym osi priorytetowej jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Fundusz oraz kategoria regionu

Fundusz	**Europejski Fundusz Społeczny**
Kategoria regionu	**słabiej rozwinięte**
Podstawa kalkulacji (publiczne lub ogółem)	**ogółem**

Cele szczegółowe osi oraz oczekiwane rezultaty

Cel szczegółowy	**1. Zagwarantowana maksymalna efektywność i przejrzystość realizacji programu poprzez wsparcie obsługi poszczególnych etapów zarządzania i wdrażania.** **2. Zapewniona spójność systemu informacji i promocji RPO WM 2014-2020.**
Rezultaty, które państwo członkowskie zamierza osiągnąć przy wsparciu Unii	1. Wzmocnienie potencjału instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, certyfikację, monitoring, ocenę i kontrolę programu. 2. Upowszechnienie wiedzy nt. programu i korzyści płynących w związku z jego realizacją, dla regionu i jego mieszkańców.

Tabela 12. Specyficzne dla programu wskaźniki rezultatu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa			Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)			Źródło danych	Częstotliwość raportowania
			M	K	O		M	K	O		
1.	Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w politykę spójności	%	-	-	3,4	2013	-	-	3,4	system monitorowania	corocznie
2.	Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania FE	liczba	-	-	1,8	2013	-	-	2,0	system monitorowania	corocznie
3.	Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy)	liczba dni	-	-	200,3	2013	-	-	180,3	system monitorowania	corocznie

4.	Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów	skala 1-5	-	-	4,4[53]	2013	-	-	4,4	badania ankietowe	corocznie

Opis przedsięwzięć przewidzianych do finansowania oraz ich spodziewanego wkładu w realizację celów szczegółowych

Zakupione/wykorzystywane w perspektywie 2007-2013 zasoby będą w miarę możliwości wykorzystywane w bieżącej perspektywie finansowej – z poszanowaniem zasady konieczności wymiany zakupionego sprzętu po naturalnym jego zużyciu/zaprzestaniu spełniania przez niego niezbędnych funkcji technicznych/upływie okresu amortyzacji.

W ramach osi priorytetowej będzie udzielane bezzwrotne dofinansowanie na następujące przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie	Opis
Cel szczegółowy 1 **Zagwarantowana maksymalna efektywność i przejrzystość realizacji programu poprzez *wsparcie obsługi poszczególnych etapów zarządzania i wdrażania.***	
1) zatrudnienie pracowników i zapewnienie im dostępu do różnych form kształcenia; 2) zapewnienie odpowiednich warunków pracy; 3) budowa i utrzymanie lokalnego systemu informatycznego oraz innych systemów informatycznych;	W obszarze dotyczącym zapewnienia prawidłowego zarządzania, wdrażania i certyfikacji programu, w szczególności istotnym będzie zapewnienie niezbędnego potencjału kadrowego, w tym także stałego podnoszenia jego kwalifikacji, a także zabezpieczenie niezbędnej powierzchni biurowo-magazynowej i technicznej wraz z kosztami eksploatacji, jak również przygotowanie stanowisk i narzędzi pracy oraz budowy, wdrożenia i utrzymania sprawnego systemu informatycznego pozwalającego na uczestnictwo w jednolitym komputerowym systemie monitoringu.
4) zapewnienie funkcjonowania gremiów wspomagających bieżące zarządzanie i wdrażanie programu;	Organizacja i obsługa prac Komitetu Monitorującego. Koniecznym może okazać się także organizacja i bieżąca obsługa innych ciał zaangażowanych w realizację programu.
5) realizacja analiz, ocen, ekspertyz, badań i opracowań;	Prowadzenie badań ewaluacyjnych, a także analiz, ekspertyz czy ocen, których celem będzie usprawnienie systemu zarządzania i wdrażania funduszami unijnymi zarówno w bieżącej jak i przyszłej perspektywie finansowej.
6) prowadzenie bieżącego monitoringu projektów jak i programu oraz weryfikacji płatności, kontroli projektów, a także rozpatrywanie skarg i odwołań w zakresie programu;	Zapewnienie właściwego procesu naboru, oceny i selekcji projektów, które będą miały otrzymać dofinansowywanie w ramach programu, a także prowadzenia bieżącego monitoringu projektów jak i programu oraz weryfikacji płatności, kontroli projektów, a także rozpatrywania skarg i odwołań w zakresie programu.
7) realizacja Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych (ROT) na terenie woj.	Wsparciem objęte będzie zapewnienie bieżącej działalności ROT na poziomie regionu,

[53] Zgodnie z metodologią narzuconą przez MIR uwzględniono jedynie wynik ankiet z 2013 roku perspektywy 2007-2013 jako punkt wyjścia dla perspektywy 2014-2020. Z uwagi na dywersyfikację rodzaju szkoleń, która zależy od okresu wdrażania programu istnieje prawdopodobieństwo zaistnienia błędu dla oszacowanej wartości wskaźnika.

małopolskiego, z wyłączeniem ewaluacji i studiów wykraczających zasięgiem poza region województwa;	z wyłączeniem ewaluacji i studiów wykraczających zasięgiem poza region województwa.
8) realizacja przedsięwzięć związanych z zakończeniem i rozliczeniem MRPO 2007-2013 oraz PO KL 2007-2013; 9) finansowanie przedsięwzięć związanych z przygotowaniem kolejnej perspektywy finansowej po 2020 roku;	Bardzo istotnym będzie również zabezpieczenie środków pomocy technicznej na finansowanie zadań związanych z zakończeniem i rozliczeniem MRPO 2007-2013, PO KL 2007-2013 (dla komponentu regionalnego IP PO KL) oraz programowanie nowej perspektywy po 2020 roku, a także zapewnienie płynnego przejścia pomiędzy perspektywami 2007-2013, 2014-2020 oraz po 2020 roku.
10) wsparcie w zakresie przygotowania beneficjentów jak i potencjalnych beneficjentów w ramach interwencji strukturalnych.	Doradztwo dedykowane będzie w szczególności przedsiębiorcom, organizacjom pozarządowym oraz beneficjentom/potencjalnym beneficjentom projektów celu tematycznego 4.
11) zapewnienie monitoringu, ewaluacji i aktualizacji regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji[54], obejmujące: – proces przedsiębiorczego odkrywania, angażujący regionalne instytucje zarządzającą i pośredniczące, oraz zainteresowane podmioty takie, jak uniwersytety, inne instytucje szkolnictwa wyższego, przedsiębiorców, oraz partnerów społecznych; oraz – stopę zwrotu na inwestycji w zakresie strategii inteligentnej specjalizacji, obliczoną dla EFRR i EFS[55].	
Cel szczegółowy 2 ***Zapewniona spójność systemu informacji i promocji RPO WM 2014-2020.***	
12) prowadzenie w szczególności szkoleń, konsultacji, spotkań informacyjnych (w tym mobilnych punktów kontaktowych przy IW/IP), które docelowo zwiększają poziom wiedzy beneficjentów i potencjalnych beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia, zasad realizacji i rozliczania projektów; 13) bieżące informowanie opinii publicznej o postępach wdrażania programu oraz możliwościach jego wykorzystania przez potencjalnych beneficjentów; 14) upowszechnienie efektów wdrażania programu poprzez działania promocyjne; 15) zapewnienie wymiany doświadczeń oraz ułatwienie koordynacji działań informacyjno-promocyjnych realizowanych przez instytucje wdrażające program;	W obszarze dotyczącym prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych będą finansowane przedsięwzięcia, które mają na celu zwiększenie poziomu wiedzy beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia z zakresu programów pomocowych, a także zasad realizacji projektów, m.in. poprzez prowadzenie punktów kontaktowych przy IW/IP m.in. świadczących bezpłatne usługi konsultacyjne oraz szkolenia, co wpłynie na jakość i sprawniejszą realizację składanych w ramach RPO WM 2014-2020 projektów w konsekwencji przyczyniając się do maksymalnego wykorzystania środków dostępnych w ramach programu. Ponadto, działania w ramach tego obszaru mają też na bieżąco informować opinię publiczną o postępach wdrażania programu, m.in. poprzez stronę internetową poświęconą programowi, co zagwarantuje przejrzystość jego procedur oraz przyczyni się do upowszechnienia wiedzy o efektach udzielonego wsparcia.

[54] W zakresie wsparcia EFRR i EFS dla regionalnej strategii inteligentnych specjalizacji
[55] Stopa zwrotu powinna być obliczana począwszy od 2016 r. z zastosowaniem jednolitej metodologii

	Prowadzone działania informacyjne i promocyjne będą komplementarne z działaniami finansowanymi z PO Pomoc Techniczna oraz zachowają zgodność z jednolitym systemem informowania o funduszach.

Decyzja o przyznaniu dofinansowania na działania prowadzone w ramach niniejszej osi priorytetowej będzie podejmowana przez IZ w trybie pozakonkursowym. Jeżeli beneficjentem jest IZ, IP lub IC roczne limity wydatków na finansowanie zadań prowadzonych w ramach osi priorytetowej:

- w przypadku Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczącej i Instytucji Certyfikującej, będą zapisane w formie zadań budżetowych w budżecie Województwa Małopolskiego,

lub

- będą określone w porozumieniu (umowie), zawartej pomiędzy Instytucją Zarządzającą a Instytucją Pośredniczącą.

Zapotrzebowanie na środki finansowe zostało oszacowane w oparciu o system instytucjonalny funkcjonujący w perspektywie 2007-2013 z uwzględnieniem zmian uwarunkowań pomiędzy perspektywami, jak również mając na uwadze inflację oraz inne zmiany społeczno-gospodarcze.

Tabela 13. Wskaźniki produktu[56]

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa (na rok 2023) (opcjonalnie)			Źródło danych
			M	K	O	
1.	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
2.	Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy	szt.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
3.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	os.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
4.	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
5.	Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów	szt.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
6.	Liczba opracowanych ekspertyz	szt.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
7.	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	os.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
8.	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego / serwisu internetowego	szt.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania
9.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	n/d	n/d	n/d	system monitorowania

[56] Zgodnie z zapisami Rozporządzenia ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej.

Tabele 14-16. Kategorie interwencji

Tabela 14 Wymiar 1 – Zakres interwencji		
Kategoria regionu:	**Słabo rozwinięty**	
Oś priorytetowa	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
13 Pomoc Techniczna (EFS)	121 (Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola)	86 000 000
13 Pomoc Techniczna (EFS)	122 (Ewaluacja i badania)	5 000 000
13 Pomoc Techniczna (EFS)	123 (Informacja i komunikacja)	10 933 476

Tabela 15 Wymiar 2 – Forma finansowania		
Kategoria regionu:	**Słabo rozwinięty**	
Oś priorytetowa	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
13 Pomoc Techniczna (EFS)	01 (Dotacja bezzwrotna)	101 933 476

Tabela 16 Wymiar 3 – Typ obszaru		
Kategoria regionu:	**Słabo rozwinięty**	
Oś priorytetowa	**Kod**	**Kwota (w EUR)**
13 Pomoc Techniczna (EFS)	07 (Nie dotyczy)	101 933 476

Główni beneficjenci

1. Instytucja Zarządzająca
2. Instytucja Pośrednicząca
3. Instytucja Certyfikująca

3. PLAN FINANSOWY

Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 jest programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Obszarem realizacji programu jest obszar województwa. Województwo jest zaliczone do regionów słabiej rozwiniętych.

Zgodnie z UP alokacja środków unijnych na program wynosi 2 068 587 710 EUR EFRR i 809 628 262 EUR EFS. Minimalne zaangażowanie środków krajowych – szacowane na podstawie art. 120 rozporządzenia ramowego zakładającego maksymalny poziom dofinansowania każdej osi priorytetowej EFRR i EFS w regionach słabiej rozwiniętych na poziomie 85% – wynosi w momencie programowania 507 920 472 EUR. W realizację programu zaangażowane będą środki krajowe publiczne i prywatne. Zakłada się, że ostateczne zaangażowanie środków krajowych, głównie prywatnych w momencie zamknięcia programu będzie mogło być wyższe w zależności od zakresu i stopnia udzielania pomocy publicznej w ramach programu.

Podstawa certyfikacji

Podstawę obliczania wkładu UE w ramach programu stanowią całkowite wydatki kwalifikowalne.

Kategorie regionów

Program jest realizowany na obszarze jednego województwa zaliczanego do kategorii regionów słabiej rozwiniętych.

Rezerwa wykonania

W programie wyodrębniona została rezerwa wykonania w wysokości 6% jego całkowitej alokacji EFRR oraz 6% jego całkowitej alokacji EFS.

Udział rezerwy wykonania w podziale na lata dla każdego roku wynosi 6% EFRR i 6% EFS (tabela 17).

Rezerwa wykonania ustanawiana jest w każdej osi priorytetowej programu w jednakowej proporcji do jej wartości, z wyjątkiem osi Pomoc techniczna (finansowane wyłącznie z EFS), dla której zgodnie z przepisami nie ustanowiono rezerwy (wyłączenie osi pomocy technicznej wymaga dla zachowania wymaganego poziomu na funduszu w programie odpowiedniego zwiększenia rezerwy na inną/inne osie EFS) (tabela 18a).

Koncentracja tematyczna

Założone w programie poziomy koncentracji wynikają z UP i pozwalają zachować wymagane na poziomie UP przez rozporządzenia unijne poziomy koncentracji.

Tabela 17. Tabela przedstawiająca całkowitą kwotę środków finansowych przewidzianych jako wkład każdego z funduszy do programu, w podziale na lata i kategorie regionów ze wskazaniem wysokości rezerwy wykonania (EUR)

Lp.	Fundusz	Kategoria regionu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		OGÓŁEM	
			Główna alokacja[1]	Rezerwa wykonania	Podstawowa alokacja	Rezerwa wykonania	Główna alokacja	Rezerwa wykonania	Główna alokacja	Rezerwa wykonania	Główna alokacja	Rezerwa wykonania	Główna alokacja	Rezerwa wykonania	Główna alokacja	Rezerwa wykonania	Główna alokacja	Rezerwa wykonania
1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	236 673 848	15 106 841	250 560 075	15 993 196	265 039 164	16 917 393	278 249 398	17 760 600	291 481 834	18 605 223	304 680 710	19 447 705	317 787 420	20 284 303	**1 944 472 449**	**124 115 261**
2		Regiony przejściowe																
3		Regiony bardziej rozwinięte																
4		**OGÓŁEM**	**236 673 848**	**15 106 841**	**250 560 075**	**15 993 196**	**265 039 164**	**16 917 393**	**278 249 398**	**17 760 600**	**291 481 834**	**18 605 223**	**304 680 710**	**19 447 705**	**317 787 420**	**20 284 303**	1 944 472 449	124 115 261
5	EFS[2]	Regiony słabiej rozwinięte	92 632 203	5 912 694	98 067 158	6 259 606	103 734 154	6 621 330	108 904 532	6 951 353	114 083 599	7 281 932	119 249 530	7 611 672	124 379 389	7 939 110	**761 050 565**	**48 577 697**
6		Regiony przejściowe																
7		Regiony bardziej rozwinięte																
8		**OGÓŁEM**	**92 632 203**	**5 912 694**	**98 067 158**	**6 259 606**	**103 734 154**	**6 621 330**	**108 904 532**	**6 951 353**	**114 083 599**	**7 281 932**	**119 249 530**	**7 611 672**	**124 379 389**	**7 939 110**	761 050 565	48 577 697
9	**YEI - dodatkowa alokacja**	Nie dotyczy																
10	**FS**	Nie dotyczy																
11	**EFRR**	Specjalna alokacja dla obszarów peryferyjnych lub słabo zaludnionych																
12	**OGÓŁEM**		**329 306 051**	**21 019 535**	**348 627 233**	**22 252 802**	**368 773 318**	**23 538 723**	**387 153 930**	**24 711 953**	**405 565 433**	**25 887 155**	**423 930 240**	**27 059 377**	**442 166 809**	**28 223 413**	2 705 523 014	172 692 958

1 Łączna alokacja (wsparcie UE) po odjęciu rezerwy wykonania

2 Łączna alokacja EFS uwzględniająca YEI

Tabela 18a. Plan finansowy programu (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa kalkulacji wsparcia Unii (całkowite wydatki kwalifikowalne lub publiczne wydatki kwalifikowalne)	Wsparcie Unii (A)	Wkład krajowy (B=C+D)	Szacunkowy podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem (E=A+B)	Stopa dofinansowania (F=A/E)	Dla celów informacyjnych Wkład EBI	Główna alokacja (całkowite finansowanie pomniejszone o rezerwę wykonania)		Rezerwa wykonania		Kwota rezerwy wykonania w stosunku do ogólnej kwoty wsparcia Unii
						Krajowe środki publiczne (C)	Krajowe środki prywatne (D)				Wsparcie UE (H=A-J)	Wkład krajowy (I=B-K)	Wsparcie UE (J)	Wkład krajowy (K=B*(J/A))	(L=(J/A)*100)
1. Gospodarka wiedzy	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	250 018 348	44 120 885	19 611 211	24 509 674	294 139 233	85,00%		235 017 248	41 473 632	15 001 100	2 647 253	6,00%
2. Cyfrowa Małopolska	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	140 000 000	24 705 883	22 081 235	2 624 648	164 705 883	85,00%		131 600 000	23 223 530	8 400 000	1 482 353	6,00%
3. Przedsiębiorcza Małopolska	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	240 000 000	42 352 942	20 373 993	21 978 949	282 352 942	85,00%		225 600 000	39 811 765	14 400 000	2 541 177	6,00%
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	420 000 000	74 117 648	36 423 529	37 694 119	494 117 648	85,00%		394 800 000	69 670 589	25 200 000	4 447 059	6,00%
5. Ochrona środowiska	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	138 000 000	24 352 942	21 917 647	2 435 295	162 352 942	85,00%		129 720 000	22 891 765	8 280 000	1 461 177	6,00%
6. Dziedzictwo regionalne	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	169 069 362	29 835 770	26 331 116	3 504 654	198 905 132	85,00%		158 925 201	28 045 624	10 144 161	1 790 146	6,00%
7. Infrastruktura transportowa	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	390 500 000	68 911 765	67 723 632	1 188 133	459 411 765	85,00%		367 070 000	64 777 059	23 430 000	4 134 706	6,00%
8. Rynek pracy	EFS	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	270 764 148	47 781 909	40 281 909	7 500 000	318 546 057	85,00%		252 178 312	44 502 056	18 585 836	3 279 853	6,86%
9. Region spójny społecznie	EFS	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	232 000 000	40 941 177	40 341 177	600 000	272 941 177	85,00%		216 075 020	38 130 886	15 924 980	2 810 291	6,86%
10. Wiedza i kompetencje	EFS	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	204 930 638	36 164 231	35 934 859	229 372	241 094 869	85,00%		190 863 757	33 681 840	14 066 881	2 482 391	6,86%
11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	170 000 000	30 000 000	26 476 057	3 523 943	200 000 000	85,00%		159 800 000	28 200 000	10 200 000	1 800 000	6,00%

12. Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	151 000 000	26 647 059	25 314 705	1 332 354	177 647 059	85,00%		141 940 000	25 048 235	9 060 000	1 598 824	6,00%
13. Pomoc techniczna	EFS	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	101 933 476	17 988 261	17 988 261	0	119 921 737	85,00%		101 933 476	17 988 261	0	0	0,00%
OGÓŁEM EFRR	EFRR	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	2 068 587 710	365 044 894	266 253 125	98 791 769	2 433 632 604	85,00%		1 944 472 449	343 142 199	124 115 261	21 902 695	6,00%
OGÓŁEM EFS	EFS	Słabiej rozwinięte	Całkowite wydatki kwalifikowalne	809 628 262	142 875 578	134 546 206	8 329 372	952 503 840	85,00%		761 050 565	134 303 043	48 577 697	8 572 535	6,00%
OGÓŁEM		**Słabiej rozwinięte**	**Całkowite wydatki kwalifikowalne**	**2 878 215 972**	**507 920 472**	**400 799 331**	**107 121 141**	**3 386 136 444**	**85,00%**		**2 705 523 014**	**477 445 242**	**172 692 958**	**30 475 230**	**6,00%**

Tabela 18c. Podział alokacji programu między osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionów oraz cele tematyczne dla EFRR, EFS i FS (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wsparcie Unii	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
1. Gospodarka wiedzy	EFRR	Słabiej rozwinięte	1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	250 018 348	44 120 885	294 139 233
2. Cyfrowa Małopolska	EFRR	Słabiej rozwinięte	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno - komunikacyjnych	140 000 000	24 705 883	164 705 883
3. Przedsiębiorcza Małopolska	EFRR	Słabiej rozwinięte	3. Wzmocnienie konkurencyjności MŚP	240 000 000	42 352 942	282 352 942
4. Regionalna polityka energetyczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	404 275 507	71 342 737	475 618 244
			6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	15 724 493	2 774 911	18 499 404
5. Ochrona środowiska	EFRR	Słabiej rozwinięte	5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	31 000 000	5 470 589	36 470 589
			6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	107 000 000	18 882 353	125 882 353
6. Dziedzictwo regionalne	EFRR	Słabiej rozwinięte	6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	89 069 362	15 718 123	104 787 485
			8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	80 000 000	14 117 647	94 117 647
7. Infrastruktura transportowa	EFRR	Słabiej rozwinięte	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	390 500 000	68 911 765	459 411 765
8. Rynek pracy	EFS	Słabiej rozwinięte	8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	270 764 148	47 781 909	318 546 057
9. Region spójny społecznie	EFS	Słabiej rozwinięte	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	232 000 000	40 941 177	272 941 177

10. Wiedza i kompetencje	EFS	Słabiej rozwinięte	10.Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	204 930 638	36 164 231	241 094 869
11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	170 000 000	30 000 000	200 000 000
12. Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	131 000 000	23 117 647	154 117 647
		Słabiej rozwinięte	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	20 000 000	3 529 412	23 529 412
13. Pomoc techniczna	EFS	Słabiej rozwinięte	11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	101 933 476	17 988 261	119 921 737
OGÓŁEM	-	-	-	**2 878 215 972**	**507 920 472**	**3 386 136 444**

Tabela 19: Alokacja w podziale na osie priorytetowe przeznaczona na interwencje związane ze zmianą klimatu

Oś priorytetowa	Szacunkowa wysokość środków na cele związane ze zmianami klimatu (EUR)	Udział w całości alokacji na program (%)
1. Gospodarka wiedzy	0	0,00%
2. Cyfrowa Małopolska	0	0,00%
3. Przedsiębiorcza Małopolska	0	0,00%
4. Regionalna polityka energetyczna	259 200 000	9,01%
5. Ochrona środowiska	32 600 000	1,13%
6. Dziedzictwo regionalne	28 000 000	0,97%
7. Infrastruktura transportowa	40 000 000	1,39%
8. Rynek pracy	0	0,00%
9. Region spójny społecznie	0	0,00%
10. Wiedza i kompetencje	0	0,00%
11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej	0	0,00%
12. Infrastruktura społeczna	0	0,00%
13. Pomoc techniczna	0	0,00%
RAZEM	**359 800 000**	**12,50%**

4. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO

OPIS ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA TERYTORIALNEGO W MAŁOPOLSCE

Zintegrowane podejście terytorialne ma na celu wykorzystanie specyficznych potencjałów terytorialnych i likwidację barier w rozwoju poszczególnych obszarów województwa, gdzie przeprowadzona zostanie interwencja, która zapewni bardziej efektywne wykorzystanie zasobów oraz niwelację deficytów. Wymiar terytorialny stanowi uzupełnienie podejścia sektorowego i zastosowany został tam, gdzie daje szansę na bardziej skuteczne przeprowadzenie interwencji. Podejście sektorowe pozostaje głównym sposobem realizacji interwencji RPO.

Zaplanowana interwencja przyczyni się do realizacji potrzeb lub niwelowania barier poszczególnych obszarów, w tym na **obszarach strategicznej interwencji**, poprzez realizację projektów dedykowanych danemu terytorium. Podstawowym instrumentem wsparcia OSI będzie udzielanie dotacji na wdrażanie działań w zidentyfikowanych obszarach. Mechanizmem promującym wsparcie OSI będzie m.in. preferencyjny podział środków, kryteria wyboru projektów, zastosowanie mechanizmów komplementarności, wydzielenie odrębnej alokacji.

W ramach RPO przewiduje się zastosowanie trzech typów instrumentów rozwoju terytorialnego:

1) **zintegrowanej inwestycji terytorialnej** – instrument dedykowany interwencji w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa – Metropolia Krakowska (MK). Wykorzystanie instrumentu ZIT pozwoli na sprostanie najważniejszym wyzwaniom rozwojowym MK, m.in.: rozwój funkcji metropolitalnych Krakowa, poprawę stanu środowiska (zwłaszcza poprzez zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza), zwiększenie dostępności komunikacyjnej, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz poprawę dostępności do usług publicznych,
2) **subregionalnego programu rozwoju** – instrument dedykowany interwencji w ramach pięciu subregionów funkcjonalnych, wdrażany z zastosowaniem trybu konkursowego (nabory dedykowane poszczególnym subregionom). Dzięki temu instrumentowi możliwe będzie dostosowanie interwencji do potrzeb rozwojowych subregionów, w tym: zwiększenie dostępności komunikacyjnej, wykorzystanie endogenicznych potencjałów na rzecz rozwoju gospodarczego, poprawę dostępności do usług publicznych, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, ochronę środowiska i minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych,
3) **programy rewitalizacji miast i obszarów wiejskich** – instrument dedykowany interwencji w miastach i dzielnicach miast oraz na obszarach wiejskich wymagających rewitalizacji. Instrument ten pozwoli na rewitalizację i zagospodarowanie zdegradowanych terenów miejskich poprzez odtworzenie utraconych lub nadanie im nowych funkcji oraz odnowę obszarów wiejskich. Możliwa będzie kompleksowa rewitalizacja obszarów miejskich oraz odnowa obszarów wiejskich, na których stwierdzono stan kryzysowy objawiający się szczególnym natężeniem problemów społecznych. W tym zakresie szczególna rola przysługiwać będzie interwencji realizowanej w ramach PI 9b, która uzupełniona środkami EFS w ramach PI 8i, 8iv, 9i, 9iv, 10i obejmować będzie wsparciem przedsięwzięcia z zakresu odnowy społeczności i substancji miejskiej oraz obszarów wiejskich.

Wydatki na obszary wiejskie będą monitorowane i sprawozdawane w raportach rocznych z uwzględnieniem – zgodnie z zakresem i logiką interwencji programu – takich obszarów jak: 1) rozwój przedsiębiorczości i lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego, w tym reorientacji zawodowej rolników, 2) rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna, 3) infrastruktura wodno-kanalizacyjna i przeciwpowodziowa.
Szacowana alokacja w RPO na obszary wiejskie: 746,7 mln EUR.

4.1. ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

W ramach RPO nie będzie zastosowany instrument RLKS w formule bezpośredniej. W ramach programu planuje się wsparcie Lokalnych Grup Działania jako potencjalnych beneficjentów. Instytucja Zarządzająca RPO dopuszcza możliwość zastosowania rozwiązania zgodnie, z którym interwencja RPO będzie stanowiła uzupełnienie wsparcia EFRROW i EFMR na terytorium danej LGD i będzie realizowana w oparciu o lokalną strategię rozwoju. Koszty przygotowawcze, bieżące oraz koszty animacji LGD nie będą wspierane środkami EFS w ramach RPO.

4.2. ZINTEGROWANE DZIAŁANIA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH

Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich będą mogły uzyskać wsparcie w szerokim wymiarze RPO. Większość osi priorytetowych nie przewiduje alokacji dedykowanych wyłącznie obszarom miejskim, czy też innym, specjalnie wyodrębnionym terytoriom.

Interwencja w ramach zintegrowanej inwestycji terytorialnej przyczyniająca się bezpośrednio do osiągnięcia celów określonych dla OSI państwa – *miasto wojewódzkie wraz z obszarem funkcjonalnym* – będzie realizowana na terenie miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa obejmującego gminy: Kraków, Biskupice, Czernichów, Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki. Interwencja obejmować będzie PI: 3a, 4c, 4e, 6a, 6b, 7b, 9a, 9iv,10i, 10iv.

Metropolia Krakowska została wyodrębniona z subregionu Krakowski Obszar Metropolitalny i na jej obszarze, ze względu na **rozłączność interwencji w ramach ZIT i SPR**, nie będzie możliwe korzystanie ze wsparcia przewidzianego dla pozostałej części KOM.

Zakres tematyczny ZIT obejmuje obszary wsparcia, które z jednej strony odpowiadają na potrzeby zgłaszane przez partnerów, a z drugiej, w największym stopniu służą integracji miasta centralnego z jego funkcjonalnym otoczeniem. Zastosowanie ZIT pozwoli zatem na realizację celów rozwojowych MK w wymiarze terytorialnym, społecznym i gospodarczym. Interwencja przyczyni się do zdynamizowania rozwoju gospodarczego oraz poprawy dostępności transportowej MK (alokacja w ramach 7. osi priorytetowej: **10,06 mln EUR** na drogi o znaczeniu subregionalnym). Jednocześnie zastosowanie ZIT przyczyni się do realizacji celów środowiskowych, poprzez realizację zadań z zakresu: poprawy efektywności energetycznej, wsparcia gospodarki niskoemisyjnej i zrównoważonego transportu miejskiego. Realizacja zadań dotyczących gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa ekologicznego oraz jakości życia mieszkańców MK. Zwiększony zostanie dostęp mieszkańców do usług publicznych poprzez interwencję w zakresie: wsparcia osób niesamodzielnych i ich opiekunów (z wyłączeniem opieki długoterminowej i teleopieki) oraz usług interwencji kryzysowej, tworzenia nowych miejsc

wychowania przedszkolnego oraz kształcenia zawodowego. W tym kontekście istotne będą również inwestycje w obiekty infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym.

Tabela 20. Zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich – szacunkowa alokacja wsparcia z EFRR i szacunkowa alokacja EFS

Fundusz	Szacunkowa kwota wsparcia EFRR dla zintegrowanych przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (art. 7.2 rozporządzenia EFRR) oraz szacunkowa alokacja EFS (EUR)	Udział alokacji z kolumny (2) w całości Funduszu na PO
Łączne środki EFRR	202 060 000	9,77%
Łączne środki EFS	34 000 000	4,20%
Razem EFRR + EFS	**236 060 000**	**8,20%**

Zakres powierzenia władzom miejskim zadań związanych z realizacją RPO w ramach ZIT określa pisemne porozumienie pomiędzy władzami miejskimi i IZ RPO. Zgodnie z art. 123 ust. 6 rozporządzenia 1303/2013 władze miejskie realizują zadania związane przynajmniej z wyborem projektów do dofinansowania. Minimalny zakres powierzenia zadań oznacza, że władze miejskie przedkładają IZ RPO listy projektów wyłonionych w konkursie bądź, w przypadku trybu pozakonkursowego, zidentyfikowanych w Strategii ZIT, spriorytetyzowanych w oparciu o kryteria zatwierdzone przez KM RPO dotyczące stopnia zgodności z celami strategii ZIT. IZ RPO dokonuje ostatecznego sprawdzenia kwalifikowalności projektów do dofinansowania, zgodnie z art. 7 ust. 5 rozporządzenia 1301/2013, chyba że porozumienie przewiduje inaczej. Techniczna organizacja naboru i pełna ocena projektów pod względem formalnym i merytorycznym może być dokonywana przez władze miejskie lub IZ RPO, z udziałem w stosownych przypadkach ekspertów zewnętrznych, zgodnie z postanowieniami porozumienia.

4.3. ZINTEGORWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE (ZIT) (W STOSOWNYCH PRZYPADKACH)

Nie przewiduje się realizacji innego ZIT niż ZIT dla MOF Krakowa.

4.4. ROZWIĄZANIA NA RZECZ PRZEDSIĘWZIĘĆ MIĘDZYREGIONALNYCH I TRANSNARODOWYCH W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO, Z UDZIAŁEM BENEFICJENTÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W CO NAJMNIEJ JEDNYM INNYM PAŃSTWIE CZŁONKOWSKIM

Nie dotyczy.

4.5. WKŁAD PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH PROGRAMU W ODNIESIENIU DO STRATEGII MAKROREGIONALNYCH I STRATEGII MORSKICH, Z ZASTRZEŻENIEM POTRZEB OBSZARU OBJĘTEGO

PROGRAMEM ZIDENTYFIKOWANYCH PRZEZ PAŃSTWO CZŁONKOWSKIE

Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego

Analiza SUE RMB pozwala stwierdzić, że pomiędzy nią, a RPO występuje komplementarność – poszczególne osie priorytetowe RPO są zgodne z celami SUE RMB. Wkład programu w realizację SUE RMB może zostać szczególnie uwzględniony w obszarach, które wymagać będą uruchomienia procesów współpracy. W tych obszarach zasadne będzie wprowadzenie preferencji w procesie wyboru projektów dla przedsięwzięć, które wpisują się w SUE RMB.

Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020

Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 została przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2014 r. Dokument ten powstał w oparciu o zapisy *Strategii dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020*, przyjętej przez Sejmiki Województw Małopolskiego i Śląskiego 5 kwietnia 2013 r. Strategia identyfikuje możliwości współpracy pomiędzy oboma województwami oraz wskazuje kierunki interwencji umożliwiające rozwijanie i zacieśnianie tej współpracy. Zapisane w dokumencie działania koncentrują się na problemach ponadregionalnych i międzyregionalnych, których rozwiązanie nie jest możliwe w granicach jednego województwa, a specyfika problemu nie pozwala na nadanie mu uniwersalnej rangi krajowej.

Zapisy Strategii zostały wykorzystywane w pracach nad programem w sposób, który umożliwiał będzie wsparcie (m.in. w postaci specjalnych kryteriów) projektów realizowanych na terenie województwa małopolskiego **w partnerstwie** z podmiotami z województwa śląskiego oraz projektów **komplementarnych** wobec projektów wspieranych w programie Województwa Śląskiego. Podejście to nie narusza kompetencji Instytucji Zarządzających każdego z programów oraz zachowuje ich terytorialną właściwość, prowadzi natomiast do realizacji przedsięwzięć, które wspólnie stanowią istotną wartość dodaną dla makroregionu.

W kontekście realizacji Strategii, IZ przewiduje możliwość zastosowania rozwiązań opisanych w art. 70 rozporządzenia ogólnego, umożliwiających realizację w ramach RPO projektów poza gracami administracyjnymi województwa.

Matryca zgodności celów Strategii Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego oraz celów Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 z osiami priorytetowymi programu

Osie priorytetowe programu	Cele SUE RMB													Cele SPP 2020		
	Ocalenie Morza				*Rozwój Połączeń w Regionie*		*Zwiększenie Dobrobytu*							*Europol górnośląsko-krakowski obszarem koncentracji innowacji i kreatywności, wyznaczającym trendy rozwojowe i wpisującym się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich*	*Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystywania możliwości rozwojowych*	*Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu*
	Rolnictwo	*Różnorodność biologiczna*	*Zagrożenia*	*Substancje biogenne*	*Energia*	*Transport*	*Kultura*	*Edukacja*	*Zdrowie*	*Innowacje*	*Rynek wewnętrzny*	*MŚP*	*Turystyka*			
1. Gospodarka wiedzy	■							■		■		■	■	■	■	■
2. Cyfrowa Małopolska							■	■	■					■	■	■
3. Przedsiębiorcza Małopolska										■	■	■	■	■	■	■
4. Regionalna polityka energetyczna	■				■	■									■	
5. Ochrona środowiska	■		■											■	■	■
6. Dziedzictwo regionalne		■		■			■						■	■	■	■
7. Infrastruktura transportowa					■	■									■	
8. Rynek pracy								■		■		■	■	■	■	■
9. Region spójny społecznie								■	■					■	■	■
10. Wiedza i kompetencje								■						■	■	■
11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej							■						■	■	■	■
12. Infrastruktura społeczna									■					■		■

źródło: opracowanie własne.

5. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

5.1 OBSZARY GEOGRAFICZNE NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTE UBÓSTWEM / GRUPY DOCELOWE NAJBARDZIEJ ZAGROŻONE DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

W 2013 r. świadczeniami pomocy społecznej w Małopolsce objętych zostało ponad 81,6 tys. rodzin, a w nich ponad 235 tys. osób, co stanowi 7% mieszkańców regionu. Najczęściej występującą przesłanką udzielenia pomocy społecznej w regionie było ubóstwo (dotyczyło ponad 63% ogółu klientów pomocy społecznej). Wskaźnik dotyczący udziału korzystających z pomocy społecznej w ludności Małopolski spadał sukcesywnie od 2003 r. (gdy wynosił prawie 15%) i w 2013 r. był niższy od średniej dla kraju wynoszącej 8,6%. Warto jednak zwrócić uwagę, że odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2013 r. w poszczególnych powiatach różnił się dość znacząco od średniej dla województwa. Najkorzystniejsza sytuacja pod tym względem występowała w Krakowie (ok. 3,5% ogółu mieszkańców) oraz powiecie krakowskim (ok. 4,5%). Natomiast najmniej korzystnymi wskaźnikami charakteryzowały się powiaty: dąbrowski (ok. 14%), nowosądecki (ok. 14%), limanowski (ok. 13%), gorlicki (ok. 13%). Podkreślić należy również, iż powiaty, w których występował wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, z reguły charakteryzowały się jednocześnie wysoką stopą bezrobocia. W 2013 r. najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w następujących powiatach: dąbrowski (ok. 20%), limanowski (ok. 19%), nowosądecki (ok. 18%). Natomiast w Krakowie stopa bezrobocia była najniższa (ok. 6% wobec średniej dla województwa, wynoszącej 11,6%).

Sytuację w Małopolsce można również analizować łącznie przez pryzmat danych dotyczących osób korzystających z pomocy społecznej, dzieci w wieku do 17 lat na które rodzice pobierają zasiłek oraz osób niepełnosprawnych. Każdy z wymienionych czynników ma istotny związek i przełożenie na sytuację materialną osób i całych rodzin. Dlatego też utworzony na ich podstawie wskaźnik syntetyczny pozwala wychwycić te powiaty Małopolski, gdzie następuje faktyczna kumulacja negatywnych zjawisk społecznych – najtrudniejsza sytuacja dotyczy powiatów: dąbrowskiego, gorlickiego, nowosądeckiego, limanowskiego, tarnowskiego i m. Tarnowa.

Mapa 1. Wskaźnik syntetyczny sytuacji społecznej w Małopolsce

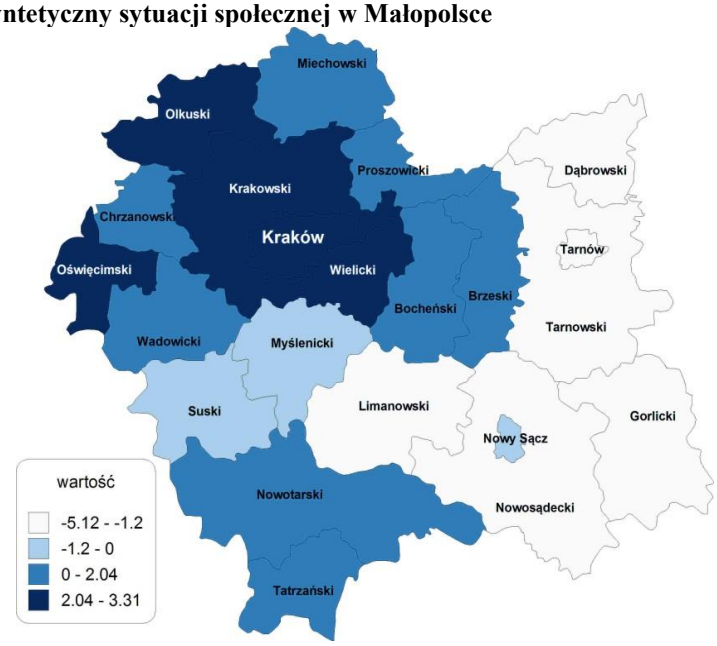

źródło: opracowanie własne.

Dla zobrazowania zróżnicowania terytorialnego wskaźnika zagrożenia ubóstwem wykorzystać można również mapę ubóstwa na poziomie podregionów, opracowaną z wykorzystaniem 6 zmiennych objaśniających, tj. odsetka liczby osób samotnych powyżej 25 roku życia, liczby pokoi przypadającej na członka gospodarstwa domowego, odsetka gospodarstw domowych posiadających łazienkę, odsetka gospodarstw domowych z dwiema osobami powyżej 25 r.ż. z wykształceniem co najwyżej zawodowym, gęstości zaludnienia oraz stosunku liczby osób wymeldowanych do liczby zameldowanych na pobyt stały w podregionie. Analiza mapy pokazuje, że w województwie małopolskim najbardziej zagrożone ubóstwem są osoby żyjące w gospodarstwach domowych w podregionach: nowosądeckim i tarnowskim, natomiast najniższym wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem charakteryzuje się miasto Kraków.

Mapa 2. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem na poziomie podregionów

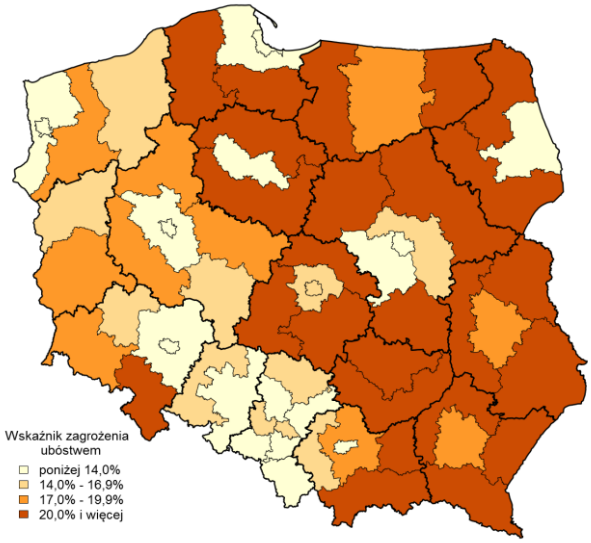

źródło: *Mapy ubóstwa na poziomie podregionów w Polsce z wykorzystaniem estymacji pośredniej",* Urząd Statystyczny w Poznaniu.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne w różnym stopniu dotykają poszczególne grupy społeczne.

Do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem należą przede wszystkim **gospodarstwa domowe z osobami bezrobotnymi** (w szczególności, gdy są to osoby o niskim poziomie wykształcenia). Według danych GUS, w 2012 r. wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna, zagrożonych ubóstwem skrajnym było ok. 13% osób, a w przypadku gospodarstw, gdzie bezrobotne były przynajmniej 2 osoby – stopa ubóstwa skrajnego wynosiła już ok. 33%. Jednocześnie, bezrobocie było jedną z najczęściej występujących przesłanek przyznawania pomocy społecznej w Małopolsce (w 2013 r. dotyczyło ponad 47% ogółu klientów pomocy społecznej).

Grupą silnie narażoną na ubóstwo i wykluczenie społeczne są również **dzieci i młodzież**. Według danych GUS, w 2012 roku wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym wśród dzieci i młodzieży do lat 18 wyniósł ok. 9%, a osoby w tym wieku stanowiły prawie jedną trzecią populacji zagrożonej ubóstwem skrajnym, podczas gdy w populacji ogółem do tej grupy wiekowej należała mniej więcej co piąta osoba. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się także **rodziny wielodzietne oraz niepełne**. Jak wynika ze sprawozdania MPiPS-03, wśród osób korzystających z pomocy społecznej w Małopolsce liczną grupę stanowią rodziny z dziećmi (ponad 40 tys. rodzin w 2013 r.). W grupie rodzin z dziećmi, które skorzystały za świadczeń pomocy społecznej w 2013 r., prawie 37% stanowiły natomiast rodziny wielodzietne, a rodziny niepełne – ponad 26%.

Pomimo, że ubóstwo w Polsce dotyka częściej ludzi młodych, to należy również zwrócić uwagę na bardzo trudną sytuację części **osób starszych**, szczególnie w kontekście zachodzących przemian demograficznych. Osoby te, ze względu na swój wiek i stan zdrowia, często mają ograniczone możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej. W 2013 r. w województwie małopolskim mieszkało ponad 595 tys. osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowiło prawie 18% ogólnej liczby ludności regionu. Choć obecnie Małopolska należy do województw charakteryzujących się jedną z najlepszych sytuacji ludnościowych w Polsce, prognozy wskazują, iż w perspektywie najbliższych 20-30 lat będzie następowało szybkie starzenie się małopolskiej społeczności.

Istotnym czynnikiem zwiększającym zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym jest obecność w gospodarstwie domowym **osoby niepełnosprawnej**, co wynika nie tylko z trudności z podjęciem pracy przez samą osobę niepełnosprawną, ale i obowiązków opiekuńczych spadających na członków rodziny, przy jednoczesnym wzroście wydatków (leczenie, rehabilitacja, aktywizacja). Według danych GUS, w 2012 r. stopa ubóstwa skrajnego wśród osób w gospodarstwach domowych z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną, wyniosła ok. 10% (w gospodarstwach bez osób niepełnosprawnych – ok. 6%). W najtrudniejszej sytuacji były rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi (12% osób skrajnie ubogich). Wyniki spisu ludności z 2011 r. wskazują, że liczba osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie w Małopolsce wynosiła ponad 394 tys., co stanowiło 11,8% ludności województwa, wobec średniej dla kraju wynoszącej 12,2%. Istotnym problemem w przypadku tej grupy osób pozostaje nadal bardzo niski poziom uczestnictwa w rynku pracy. W 2013 r. wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w regionie kształtował się na poziomie 19,8% w porównaniu do 20,09% w skali kraju[57], a jednocześnie udział tej grupy w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych wynosił zaledwie 5,1%.

[57] Bank Danych Lokalnych, GUS

Warto również pamiętać o innych grupach, które są zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym m.in. przedstawicielach społeczności romskiej[58] Wsparcie tej grupy jest szczególnie istotne biorąc pod uwagę fakt, iż województwo małopolskie jest jednym z regionów o najliczniejszej populacji Romów.

5.2 STRATEGIA SŁUŻĄCA ZASPOKOJENIU SZCZEGÓLNYCH POTRZEB OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH/GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM ORAZ, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WKŁAD ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA USTANOWIONEGO W UMOWIE PARTNERSTWA

W celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów najbardziej dotkniętych ubóstwem oraz grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją, w ramach programu operacyjnego podejmowane będą różnorakie działania, przede wszystkim w ramach celów tematycznych 8-10.

Działania w ramach CT 8 i CT 9 bezpośrednio przełożą się na poprawę sytuacji społecznej i zawodowej osób objętych wsparciem i osób z ich najbliższego otoczenia.

W ramach CT 8 realizowane będą przede wszystkim przedsięwzięcia na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, a także kompleksowe działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej. Rezultatem planowanych interwencji będzie zwiększenie szans na zatrudnienie osób, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza, w tym m.in. osób starszych oraz niepełnosprawnych. Szczególne wsparcie zostało przewidziane w ramach programu dla osób pozostających bez pracy ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych nad dziećmi. Projekty ukierunkowane na wsparcie tych osób przyczynią się do zwiększenia liczby dostępnych miejsc opieki na dzieckiem do lat 3. Istotne znaczenie będą miały także inicjatywy umożliwiające zachowanie dobrego stanu zdrowia osób w wieku aktywności zawodowej, które przyczynią się do zachowania ich aktywności na rynku pracy.

Interwencje w ramach CT 9 ukierunkowane będą przede wszystkim na aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym poprzez wykorzystanie ekonomii społecznej). Osoby te zostaną objęte kompleksowym i dostosowanym do ich potrzeb wsparciem, które przyczyni się do ich integracji społecznej oraz – w dłuższej perspektywie – zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Mając na uwadze fakt, iż ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług publicznych może stanowić jedną z barier utrudniających walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, podejmowane będą jednocześnie działania mające na celu zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych w regionie. Efektem realizowanych przedsięwzięć będzie przede wszystkim zapewnienie dzieciom i młodzieży oraz rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dostępu do wysokiej jakości usług, które zmniejszą ryzyko ich wykluczenia społecznego. Bardzo ważnym rezultatem będzie również rozszerzenie dostępnej oferty form opieki nad osobami niesamodzielnymi (w tym zwłaszcza osobami starszymi i niepełnosprawnymi), a dzięki temu również zwiększenie szans na aktywizację zawodową ich opiekunów nieformalnych.

W podejmowanych w ramach programu przedsięwzięciach wykorzystywany będzie w dużym stopniu potencjał sektora ekonomii społecznej. Przy realizacji projektów współfinansowanych ze środków EFS i EFRR, preferowane będą podmioty ekonomii społecznej. IZ określi obszary, w których

[58] Kompleksowe wsparcie dla tej grupy zostało przewidziane w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

stosowane będą preferencje dla tych podmiotów. IZ RPO deklaruje stosowanie klauzul społecznych w wybranych działaniach w ramach CT 8, 9 i 10.

Uzupełnieniem interwencji finansowanych ze środków EFS, będą przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, w tym przede wszystkim działania z zakresu rewitalizacji fizycznej realizowane na zdegradowanych obszarach miejskich oraz wiejskich. Przyczynią się one do włączenia społecznego i zawodowego ich mieszkańców. Jednocześnie działania te prowadzić będą do wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie im nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do rozwoju. Istotne znaczenie będą miały również inwestycje w infrastrukturę zdrowotną, dzięki którym zmniejszone zostaną nierówności w dostępie do usług zdrowotnych o odpowiedniej jakości w dziedzinach wynikających z potrzeb zdiagnozowanych na poziomie krajowym i regionalnym (w tym m.in. geriatrii).

W ramach CT 10 podejmowane będą przedsięwzięcia mające na celu rozwój kapitału intelektualnego mieszkańców województwa (w tym działania na rzecz edukacji przedszkolnej, ogólnej i zawodowej oraz rozwoju oferty poradnictwa i kształcenia całożyciowego). Interwencje przewidziane do realizacji w ramach PI 10iii przyczynią się do podniesienia kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych (w tym zwłaszcza osób 50+), dających im możliwość m.in. zatrudnienia lub poprawy warunków i komfortu wykonywanej pracy. Podniesienie jakości nauczania będzie miało istotny wpływ na umiejętności i kompetencje młodych Małopolan, co z kolei w przyszłości przełoży się na ich możliwości zawodowe. Jednocześnie, zaplanowane w ramach CT10 interwencje przyczynią się do pełniejszego udziału dzieci i młodzieży ze szczególnymi potrzebami (w tym np. z niepełnosprawnościami) w edukacji przedszkolnej, ogólnej oraz zawodowej.

Mając na względzie występowanie w Małopolsce znacznych różnic wewnątrzregionalnych, przewiduje się wprowadzanie – na podstawie bieżących danych i wyników analiz oraz w zależności od zmieniającej się sytuacji w regionie – preferencji dla tych projektów z zakresu rynku pracy, włączenia społecznego i edukacji, które obejmą wsparciem osoby zamieszkujące obszary, w których sytuacja jest najtrudniejsza.

Jednocześnie ze względu na terytorialny aspekt ubóstwa dla zrównoważonego rozwoju regionu niezwykle istotne jest podejmowanie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne, poprzez wprowadzenie do odnowionych przestrzeni nowych funkcji społecznych i gospodarczych, wspieranie włączenia społecznego, a także podejmowanie inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego.

Tabela 22. Przedsięwzięcia mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych/grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem

Grupa docelowa/obszar geograficzny	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część zintegrowanego podejścia	Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet inwestycyjny
Osoby pozostające bez zatrudnienia	Wsparcie dla osób pozostających bez pracy poprzez zastosowanie różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy	Rynek pracy	EFS	słabiej rozwinięte	8i
	Kompleksowe działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem działalności	Rynek pracy	EFS	słabiej rozwinięte	8iii

	Inicjatywy mające na celu umożliwienie powrotu lub wejścia na rynek pracy osobom, które w nim nie uczestniczą ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych nad dziećmi	Rynek pracy	EFS	słabiej rozwinięte	8iv
	Działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9i
	Rozwijanie kompetencji i umiejętności osób dorosłych w kontekście funkcjonowania na rynku pracy	Wiedza i kompetencje	EFS	słabiej rozwinięte	10iii
Rodziny (głównie wielodzietne i niepełne) oraz dzieci i młodzież zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Inicjatywy mające na celu umożliwienie powrotu lub wejścia na rynek pracy osobom, które w nim nie uczestniczą ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych nad dziećmi	Rynek pracy	EFS	słabiej rozwinięte	8iv
	Działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9i
	Zwiększenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych (m.in. wzmacnianie profilaktyki na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny)	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9iv
Osoby starsze	Inicjatywy umożliwiające zachowanie dobrego stanu zdrowia osób w wieku aktywności zawodowej, które przyczynią się do zachowania ich aktywności na rynku pracy	Rynek pracy	EFS	słabiej rozwinięte	8vi
	Inwestycje w obiekty infrastruktury ochrony zdrowia oraz zakup specjalistycznych urządzeń medycznych Przedsięwzięcia dot. opieki długoterminowej	Infrastruktura społeczna	EFRR	słabiej rozwinięte	9a
	Zwiększenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych (m.in. wsparcie osób niesamodzielnych oraz ich opiekunów)	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9iv
Osoby niepełnosprawne	Wsparcie dla osób pozostających bez zatrudnienia poprzez zastosowanie różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy	Rynek pracy	EFS	słabiej rozwinięte	8i
	Działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9i
	Zwiększenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych (m.in. wczesna interwencja i rehabilitacja, wsparcie osób niesamodzielnych oraz ich opiekunów)	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9iv
	Działania przyczyniające się do pełniejszego udziału dzieci i	Wiedza i kompetencje	EFS	słabiej rozwinięte	10i

	młodzieży ze szczególnymi potrzebami w edukacji przedszkolnej oraz ogólnej				
	Interwencje przyczyniające się do zwiększonego i pełnego udziału młodzieży ze szczególnymi potrzebami w edukacji zawodowej	Wiedza i kompetencje	EFS	słabiej rozwinięte	10iv
Obszary geograficzne najbardziej dotknięte ubóstwem	Wsparcie dla osób pozostających bez zatrudnienia poprzez zastosowanie różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy	Rynek pracy	EFS	słabiej rozwinięte	8i
	Działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9i
	Zwiększenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych	Region spójny społecznie	EFS	słabiej rozwinięte	9iv
	Działania na rzecz edukacji przedszkolnej i ogólnej	Wiedza i kompetencje	EFS	słabiej rozwinięte	10i
	Rewitalizacja miast oraz odnowa obszarów wiejskich w wymiarze fizycznym	Rewitalizacja przestrzeni regionalnej	EFRR	słabiej rozwinięte	9b

6. SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK POWAŻNYCH I TRWAŁYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW PRZYRODNICZYCH LUB DEMOGRAFICZNYCH

Zaprezentowana w pierwszej części programu diagnoza, wykazała kilka **kluczowych obszarów, dotkniętych niekorzystnymi warunkami naturalnymi**. Interwencja RPO przyczyni się do eliminowania deficytów z nich wynikających. W szczególności są to:

- **Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych**
- **Obszary zagrożone deficytem jakościowym lub ilościowym wód**
- **Obszary górskie**.

W odniesieniu do pierwszego obszaru, należy zwrócić uwagę, że województwo małopolskie należy do obszarów o znacznym zagrożeniu wystąpieniem osuwisk, wynikającym z podatności podłoża skalnego, nachylenia powierzchni oraz charakteru zawodnienia przypowierzchniowych warstw skalnych. Zagrożenie osuwiskami jest ponadto potęgowane sposobem zagospodarowania terenu, a szczególnie intensyfikacją zabudowy i rozwojem sieci dróg zakłócającymi procesy odpływu wód. Wśród najbardziej narożnych terenów, należy wymienić Karpaty zewnętrzne i wewnętrzne, obszar zapadliska karpackiego i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Biorąc pod uwagę zidentyfikowane w regionie obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych, w programie zaplanowano wsparcie w ramach PI 5b, w ramach którego przewiduje się przeciwdziałanie zjawisku ruchom masowym, których częstotliwość występowania oraz zasięg terytorialny stanowi istotne zagrożenie naturalne w regionie.

Mając na uwadze uwarunkowania geograficzne Małopolski, należy zwrócić uwagę, iż głównymi cechami wód województwa decydującymi o zagrożeniu suszą są duża nierównomierność przepływów wód, nierównomierność obszarowa zasilania wód powierzchniowych wodami podziemnymi oraz czasowa zmienność odpływu powierzchniowego bezpośrednio zasilanego opadem. Obszary położone w części lewobrzeżnej Wisły są potencjalnie najwyżej zagrożone niedoborami wody. Szczególny deficyt ilościowy i jakościowy wód podziemnych zidentyfikowano w północno zachodniej części województwa (gminy Wolbrom, Klucze, Olkusz, Bukowno Chrzanów, Trzebinia, Babice, Alwernia, Oświęcim, Kęty, Wadowice, Czernichów, Liszki, Zabierzów, Wielka Wieś, Skała, Trzyciąż), a także w gminach Kłaj i Niepołomice. Gminy o najwyższym zagrożeniu deficytem ilościowym wód podziemnych to gminy powiatów miechowskiego, proszowickiego, myślenickiego, tarnowskiego, gorlickiego i nowosądeckiego. Najwyższe zagrożenie deficytem jakościowym wód, przy wysokim zagrożeniu ilościowym, występuje w gminie Kościelisko. Najwyższy stopień zagrożenia potencjału wód powierzchniowych stwierdzono w powiatach nowosądeckim, brzeskim i limanowskim. Mając na uwadze zidentyfikowane w regionie obszary zagrożone deficytem jakościowym lub ilościowym wód, w programie zaplanowano wsparcie w ramach PI 5b, w ramach którego przewiduje się działania nakierowane na zwiększenie retencji dolin rzecznych, w tym: zbiorniki małej retencji, odtworzone tereny zalewowe oraz działania z zakresu renaturalizacji rzek oraz w ramach PI 6b, w zakresie realizacji założeń gospodarki wodno-ściekowej.

Małopolskę wyróżnia bardzo duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni z przewagą charakteru górskiego i wyżynnego. W regionie zidentyfikowano ponad 70 gmin, położonych na trenach

podgórskich i górskich, w których co najmniej 50% użytków rolnych leży powyżej 350 m n.p.m[59]. Obszary górskie charakteryzują się niekorzystnymi warunkami fizyczno-geograficznymi, klimatycznymi i glebowymi, powodującymi utrudnienia dla rolnictwa oraz rozwoju transportu, co generuje wyższe niż na obszarach nizinnych koszty budowy infrastruktury. Ze względu na te uwarunkowania, w programie szczególne znaczenie dla zrównoważonego rozwoju obszarów górskich będą miały działania podejmowane w ramach osi priorytetowych 5, 6, 7.

[59] Rozporządzenie Nr 22/03 Wojewody Małopolskiego z dnia 17 lipca 2003 r. w sprawie wykazu miejscowości województwa małopolskiego położonych na terenach podgórskich i górskich.

7. INSTYTUCJE I PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA ZARZĄDZANIE, KONTROLĘ I AUDYT ORAZ ROLA POSZCZEGÓLNYCH PARTNERÓW

7.1 INSTYTUCJE ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ PROGRAMU

Tabela 23. Odpowiednie instytucje i podmioty

Instytucja	Nazwa instytucji, departament lub inna jednostka organizacyjna	Kierownictwo instytucji (zajmowane stanowisko)
Podmiot udzielający desygnacji	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, ul. Wspólna 2/4, 00 – 926 Warszawa	Minister Infrastruktury i Rozwoju
Instytucja Zarządzająca	Zarząd Województwa Małopolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Woj. Małopolskiego – Departament Zarządzania Programami Operacyjnymi, ul. Basztowa 22, 31 – 156 Kraków	Marszałek Województwa Małopolskiego
Instytucja Certyfikująca (jeśli dotyczy)	Zarząd Województwa Małopolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski- Woj. Małopolskiego – Biuro ds. Certyfikacji, ul. Basztowa 22, 31 – 156 Kraków	Marszałek Województwa Małopolskiego
Instytucja Audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Ochrony Interesów Finansowych Unii Europejskiej , ul. Świętokrzyska 12, 00 – 916 Warszawa	minister właściwy ds. finansów publicznych
Instytucja odpowiedzialna za otrzymywanie płatności z KE	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej ul. Świętokrzyska 12, 00 – 916 Warszawa	minister właściwy ds. finansów publicznych
Instytucje pośredniczące	Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości, ul. Jasnogórska 11, 31-358 Kraków Wojewódzki Urząd Pracy, Plac Na Stawach 1, 30-107 Kraków Stowarzyszenie Metropolia Krakowska (ZIT)	Dyrektor Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy Prezes Zarządu Stowarzyszenia Metropolia Krakowska

System instytucjonalny w ramach programu jest zgodny z system instytucjonalnym dla polityki spójności opisanym w UP. Funkcję Instytucji Koordynującej realizację UP pełni minister właściwy ds. rozwoju regionalnego. Funkcję instytucji zarządzającej i równocześnie instytucji certyfikującej pełni zarząd województwa. W celu poprawy skuteczności i efektywności wdrażania programu przewiduje się powierzenie części zadań instytucjom pośredniczącym, których rola i funkcje określone zostaną w stosownych porozumieniach międzyinstytucjonalnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu zarządzania, kontroli, monitoringu, ewaluacji, informacji i promocji, systemu IT przyjęte w programie wynikają z UP i właściwych przepisów rozporządzeń.

Funkcję **Instytucji Zarządzającej** małopolskim RPO pełni **Zarząd Województwa Małopolskiego**.

Instytucja Zarządzająca, zgodnie z art. 125 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, jest odpowiedzialna za zarządzanie regionalnym programem operacyjnym i jego realizację w oparciu o zasadę należytego zarządzania finansami, a w szczególności:

- w obszarze zarządzania programem:

- wspiera prace komitetu monitorującego i dostarcza mu informacji wymaganych do wykonywania jego zadań,
- opracowuje i przedkłada Komisji roczne i końcowe sprawozdania z realizacji po ich zatwierdzeniu przez komitet monitorujący,
- udostępnia instytucjom pośredniczącym oraz beneficjentom informacje, które są istotne odpowiednio dla wykonywania ich zadań i realizacji operacji,
- ustanawia system elektronicznej rejestracji i przechowywania danych dotyczących każdej operacji,
- zapewnia, aby dane dotyczące każdej operacji były gromadzone, wprowadzane do systemu i tam przechowywane, a dane na temat wskaźników były podzielone według płci w przypadkach wymaganych na podstawie załączników I i II do rozporządzenia w sprawie EFS.

- w odniesieniu do wyboru operacji:

- sporządza i, po zatwierdzeniu, stosuje odpowiednie procedury wyboru i kryteria,
- zapewnia, by wybrana operacja wchodziła w zakres funduszu lub funduszy oraz zaliczała się do kategorii interwencji programu operacyjnego,
- zapewnia, aby beneficjent otrzymał dokument zawierający warunki wsparcia dla każdej operacji, w tym szczegółowe wymagania dotyczące produktów lub usług, które mają być dostarczone w ramach operacji, plan finansowy oraz termin realizacji,
- upewnia się przed zatwierdzeniem operacji, że beneficjenci dysponują administracyjną, finansową i operacyjną zdolnością do spełnienia tych warunków,
- upewnia się, że, jeżeli operacja rozpoczęła się przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie do instytucji zarządzającej, przestrzegano obowiązujących przepisów prawa dotyczących danej operacji,
- zapewnia, aby operacje wybrane do dofinansowania z funduszy nie obejmowały przedsięwzięć będących częścią operacji, które zostały objęte lub powinny były zostać objęte procedurą odzyskiwania w następstwie przeniesienia działalności produkcyjnej poza obszar objęty programem,
- określa kategorię interwencji, w odniesieniu do której przypisane są wydatki związane z operacją.

- w odniesieniu do zarządzania finansami i kontroli programu operacyjnego:

- kontroluje, czy dofinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, czy wydatki deklarowane przez beneficjentów zostały zapłacone oraz, czy spełniają one obowiązujące przepisy prawa, wymagania programu operacyjnego oraz warunki wsparcia operacji,
- zapewnia, aby beneficjenci uczestniczący we wdrażaniu operacji, których koszty zwracane są na podstawie faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowalnych, prowadzili oddzielny system księgowości lub korzystali z odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją,
- wprowadza skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka,
- ustanawia procedury gwarantujące przechowywanie zgodnie z wymogami Rozporządzenia wszystkich dokumentów dotyczących wydatków i audytów wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu,
- sporządza deklarację zarządczą i roczne podsumowanie, o których mowa w art. 59 ust. 5 lit. a) i b) rozporządzenia finansowego.

Instytucja Zarządzająca małopolskim RPO, na podstawie art. 123 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., **pełni dodatkowo funkcję Instytucji Certyfikującej**, odpowiadając w szczególności za:

- sporządzanie i przedstawianie Komisji wniosków o płatność i poświadczanie, że wynikają one z wiarygodnych systemów księgowych, są oparte na weryfikowalnych dokumentach potwierdzających i były przedmiotem weryfikacji,
- sporządzanie zestawienia wydatków, o którym mowa w art. 59 ust. 5 lit. a) rozporządzenia finansowego,
- poświadczanie kompletności, rzetelności i prawdziwości zestawienia wydatków oraz poświadczanie, że wydatki ujęte w tym zestawieniu są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu operacyjnego i zgodnymi z obowiązującymi przepisami prawa,
- zapewnienie, by istniał system, w którym rejestruje się i przechowuje, w formie elektronicznej, dokumentację księgową w odniesieniu do każdej operacji,
- zapewnienie, do celów sporządzania i składania wniosków o płatność, aby posiadała odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji przeprowadzonych w odniesieniu do wydatków,
- uwzględnienie, podczas sporządzania i składania wniosków o płatność, wyników wszystkich audytów przeprowadzonych przez instytucję audytową lub na jej odpowiedzialność,
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji oraz odpowiadającego im wkładu publicznego wypłaconego na rzecz beneficjentów,
- prowadzenie ewidencji kwot podlegających odzyskaniu i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu na rzecz operacji.

Instytucja Zarządzająca swe funkcje w zakresie zarządzania i certyfikacji będzie pełnić poprzez odpowiednie komórki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. W celu

usprawnienia procesu wdrażania, IZ RPO przewiduje powierzenie części swoich kompetencji w tym zakresie (z wyłączeniem certyfikacji) **Instytucjom Pośredniczącym** utworzonym z uwzględnieniem obecnego potencjału administracyjnego tj. przy wykorzystaniu struktur/jednostek funkcjonujących w latach 2007-2013 na poziomie regionalnym**.**

Podstawą przekazania kompetencji będzie porozumienie / umowa zawarte z IZ, bądź stosowna uchwała IZ.

Instytucja Zarządzająca przewiduje, iż **Instytucje Pośredniczące będą częściowo lub w pełnym zakresie odpowiedzialne m.in. za:**

- czynności przygotowawcze – stworzenie struktury organizacyjnej zapewniającej rozdział funkcji, przejrzyste określenie obowiązków i poziomów zarządzania oraz prawidłową realizację powierzonych zadań,
- codzienną obsługę zadań powierzonych – zapewnienie obsługi techniczno – administracyjnej na wszystkich etapach realizacji powierzonych zadań, w tym zorganizowanie punktów przyjęć wniosków o dofinansowanie,
- przyjmowanie wniosków o dofinansowanie, ocenę i wybór projektów - organizowanie i przeprowadzanie postępowań konkursowych, przeprowadzanie oceny wniosków,
- zawieranie umów i rozliczanie projektów,
- procedury finansowe – prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej dotyczącej powierzonych zadań, tak, aby możliwa była identyfikacja projektów oraz poszczególnych operacji bankowych,
- monitorowanie postępu rzeczowego projektów,
- kontrolę i audyt – opracowanie podręcznika procedur kontroli wewnętrznych zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez IZ oraz przedstawienie go do akceptacji IZ,
- prowadzenie działań informacyjnych w zakresie swoich kompetencji,
- archiwizację – przechowywanie dokumentacji związanej z realizacją roli Instytucji Pośredniczącej przez określony w obowiązujących przepisach prawnych okres,
- obsługę systemu informatycznego – dokonywanie w zakresie swoich zadań wszelkich możliwych operacji przy użyciu systemów informatycznych wybranych do obsługi Programu oraz przekazanych do użytkowania przez IZ.

Instytucja Audytowa:

Organem pełniącym funkcję Instytucji Audytowej jest Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej. Funkcję Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej pełni sekretarz albo podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów. Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej wykonuje swoje zadania za pośrednictwem Departamentu Ochrony Interesów Finansowych UE Ministerstwa Finansów oraz 16 urzędów kontroli skarbowej. W urzędach kontroli skarbowej zostały utworzone wyodrębnione komórki organizacyjne odpowiedzialne za audyt środków pochodzących z Unii Europejskiej. Instytucja Audytowa dba o to, aby czynności audytowe uwzględniały uznane w skali międzynarodowej standardy audytu. Instytucja Audytowa jest niezależna od Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Certyfikującej. Instytucja Audytowa posiada wyłączną odpowiedzialność w zakresie

planowania i wyboru operacji będących przedmiotem audytu, jak również sposobu wykonywania audytu i raportowania o podjętych ustaleniach i rekomendacjach.

Instytucją dokonującą desygnacji jest Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Instytucja udzielająca desygnacji w odniesieniu do Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Certyfikującej dokonuje oceny spełnienia kryteriów określonych w załączniku XIII do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., dotyczących:

- **wewnętrznego środowiska kontroli**
- **zarządzania ryzykiem**
- **działań związanych z zarządzaniem i kontrolą**
- **monitorowania.**

Instytucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności dokonywanych przez KE jest Ministerstwo Finansów.

System monitorowania i sprawozdawczości

Komitet Monitorujący

Komitet Monitorujący program zostanie powołany w terminie trzech miesięcy od daty powiadomienia Polski o decyzji dotyczącej przyjęcia programu przez Komisję Europejską. W skład komitetu wejdą przedstawiciele m.in. IZ, wszelkich instytucji pośredniczących, przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych, ministra koordynującego RPO, a także przedstawiciel Komisji pełniący rolę doradczą.

Przewodniczącym Komitetu Monitorującego jest przedstawiciel IZ, który zwołuje posiedzenie co najmniej raz w roku – w celu dokonania przeglądu wdrażania programu i postępów poczynionych na drodze do osiągnięcia jego celów.

Przy powoływaniu komitetu będzie się dążyć do jak najwyższej efektywności i jakości jego pracy, zrównoważonego udziału wszystkich stron, jak również będzie brana pod uwagę zasada równości szans. Komitet monitorujący będzie realizował zadania wynikające z art. 110 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., poprzez rozpatrywanie i zatwierdzanie w szczególności:

- wszelkich kwestii, które mają wpływ na wykonanie programu operacyjnego,
- postępów w realizacji planu ewaluacji oraz wykorzystania wyników ewaluacji,
- realizacji strategii komunikacji, dużych projektów oraz wspólnych planów działań,
- działań mających na celu promowanie równouprawnienia płci, równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób niepełnosprawnych,
- przedsięwzięć mających na celu programowanie zrównoważonego rozwoju,
- postępu w zakresie przedsięwzięć służących spełnieniu mających zastosowanie warunków wstępnych – w przypadku, gdy warunki te nie są spełnione w dniu przedłożenia umowy partnerstwa oraz programu operacyjnego,
- instrumentów finansowych,

- metodyki i kryteriów wyboru operacji,
- rocznych i końcowych sprawozdań z wdrażania,
- planu ewaluacji dla programu operacyjnego i wszelkich jego zmian,
- strategii komunikacji programu wraz ze dokonywanymi w niej zmianami,
- propozycji instytucji zarządzającej dotyczących wszelkich zmian programu operacyjnego.

Sprawozdawczość i monitorowanie

Monitorowanie realizacji programu obejmuje równoległą analizę postępu finansowego i rzeczowego w ramach systemu sprawozdawczości, przy czym monitorowanie postępu rzeczowego oparte jest o katalog wskaźników kluczowych dla projektów realizowanych w ramach poszczególnych celów tematycznych, a także dodatkowych wskaźników specyficznych ustalonych dla RPO.

Monitorowanie postępu będzie służyć zagwarantowaniu realizacji celów strategicznych i cząstkowych określonych w RPO oraz pełnej absorbcji alokowanych środków.

Obowiązek monitorowania i sprawozdawczości z programu leży po stronie IZ. Proces ten odbywa się systematycznie i terminowo przez cały okres programowania i jest realizowany na wszystkich poziomach instytucjonalnych wdrażania programu oraz wszystkich beneficjentów programu.

Począwszy od roku 2016, w terminie do 31 maja każdego kolejnego roku, z rokiem 2023 włącznie, IZ RPO przedkłada Komisji Europejskiej coroczne sprawozdania z realizacji programu w poprzednim roku budżetowym (w odniesieniu do sprawozdań przedkładanych w 2017 r. i 2019 r. termin ten upływa 30 czerwca). Sprawozdanie przedłożone w 2016 r. obejmuje lata budżetowe 2014 i 2015, a także okres między początkową datą kwalifikowalności wydatków a dniem 31 grudnia 2013 r.

Roczne sprawozdania, zgodnie z art. 50 oraz art. 111 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. będą zawierać informacje na temat:

- wdrażania programu operacyjnego i jego priorytetów w odniesieniu do danych finansowych, wspólnych wskaźników i wskaźników specyficznych dla programu wskaźników oraz wartości docelowych ujętych ilościowo,
- postępów w przygotowaniu i wdrażania dużych projektów i wspólnych planów działania,
- dodatkowo w sprawozdaniach z realizacji programu złożonych w 2017 i 2019 r. ustala się i ocenia postępy poczynione na drodze do osiągnięcia celów programu, a także:

– postępy w realizacji planu ewaluacji oraz wykorzystanie wyników ewaluacji,

– wyniki działań informacyjnych i promocyjnych funduszy polityki spójności prowadzonych w ramach strategii komunikacji,

– zaangażowanie partnerów we wdrażanie, monitorowanie i ewaluację programu.

System ewaluacji

Zasady ewaluacji określone zostały w art. 54 – 57 oraz art. 114 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. Ewaluacje przeprowadza się w celu poprawy jakości projektowania i wdrażania programów, jak również w celu analizy ich

skuteczności, efektywności, skuteczności i wpływu. Ewaluacje przeprowadzają eksperci wewnętrzni lub zewnętrzni, którzy są funkcjonalnie niezależni od podmiotów odpowiedzialnych za realizację programu. Obejmują one:

- ewaluację ex-ante, za przygotowanie której odpowiada IZ. Ewaluacja ta jest przekazywana Komisji w tym samym czasie, co program, wraz ze streszczeniem,
- ewaluację podczas okresu programowania. IZ przeprowadza ewaluację na podstawie planu ewaluacji. Co najmniej raz podczas okresu programowania ocena obejmuje analizę sposobu, w jaki wsparcie z funduszy przyczyniło się do osiągnięcia celów każdego priorytetu. Wszystkie ewaluacje powinny być rozpatrywane przez komitet monitorujący i przesłane do Komisji,
- ewaluację ex-post przeprowadzaną przez Komisję lub państwo członkowskie, w ścisłej współpracy z IZ. Ewaluacja ex-post zostanie zakończona do dnia 31 grudnia 2024 r.

Zadania z zakresu ewaluacji realizowane będą przez IZ oraz niezależnych zewnętrznych ekspertów. Obowiązki Jednostki Ewaluacyjnej pełnić będzie komórka organizacyjna wyodrębniona w ramach IZ. Wykorzystanie zasobów organizacyjnych i kadrowych wypracowanych w trakcie perspektywy finansowej 2007-2013 gwarantuje odpowiedni potencjał ww. komórki.

Plan ewaluacji RPO, obejmujący cały okres programowania, zostanie przedstawiony komitetowi monitorującemu nie później niż rok po przyjęciu programu operacyjnego, zgodnie z art.114 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

System kontroli

Instytucja Zarządzająca zapewnia realizację trzech typów kontroli poprzez określenie zasad jej prowadzenia i podział obowiązków w systemie:

- kontrole systemowe, służące sprawdzeniu prawidłowości realizacji zadań przez instytucje pośredniczące, którym IZ powierzyła zadania związane z realizacją programu operacyjnego.

  Kontrole systemowe wykonywane są bezpośrednio przez IZ,
- weryfikacje wydatków, służące sprawdzeniu czy współfinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, czy wydatki deklarowane przez beneficjentów zostały przez nich zapłacone oraz, czy spełniają obowiązujące przepisy prawa, wymagania programu operacyjnego oraz warunki wsparcia operacji. Weryfikacje te obejmują następujące procedury:

  a) weryfikacje administracyjne w odniesieniu do każdego złożonego przez beneficjentów wniosku o płatność,

  b) weryfikacje operacji w miejscu realizacji, które mogą być prowadzone w trakcie oraz na zakończenie realizacji projektu,
- kontrolę trwałości w zakresie, o którym mowa w art. 71 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

  Weryfikacje wydatków oraz kontrole trwałości prowadzone będą przez instytucje pośredniczące.

System informatyczny

Zgodnie z UP, minister właściwy ds. rozwoju regionalnego zapewnia budowę i funkcjonowanie centralnego systemu informatycznego SL 2014, który będzie wspierał realizację programów

operacyjnych. System ten tworzony jest w celu spełnienia wymogów rozporządzenia ramowego w zakresie:

- obowiązku rejestrowania i przechowywania danych dotyczących każdego projektu, niezbędnych do monitorowania, oceny, zarządzania finansowego, kontroli i audytu, w tym danych osobowych uczestników projektów na potrzeby monitorowania i ewaluacji projektów współfinansowanych z EFS (art. 114 ust. 2 rozporządzenia ramowego),
- zapewnienia systemu komputerowego służącego prowadzeniu księgowości, przechowywaniu i przekazywaniu danych finansowych i danych na temat wskaźników, dla celów monitorowania i sprawozdawczości (art. 72 d. rozporządzenia ramowego),
- zapewnienia funkcjonowania systemu informatycznego, za pomocą którego pełna komunikacja pomiędzy beneficjentem a właściwymi instytucjami odbywać się będzie wyłącznie drogą elektroniczną (art. 122 ust. 3 rozporządzenia ramowego).

System informatyczny SL 2014 służy w szczególności do wspierania procesów związanych z:

- obsługą projektu od momentu podpisania umowy o dofinansowanie projektu albo podjęcia decyzji o dofinansowaniu projektu,
- ewidencjonowaniem danych dotyczących programów operacyjnych,
- obsługą procesów związanych z certyfikacją wydatków.

Instytucje oraz beneficjenci korzystają z funkcjonalności udostępnionych za pośrednictwem centralnego systemu informatycznego SL 2014, w zakresie obsługi projektu od momentu podpisania umowy o dofinansowanie projektu albo podjęcia decyzji o dofinansowaniu projektu.

Dostęp do danych gromadzonych w SL 2014 mają:

• wszystkie instytucje uczestniczące w realizacji programów operacyjnych, tj. między innymi instytucja zarządzająca, instytucje pośredniczące, instytucja audytowa, w zakresie niezbędnym dla prawidłowego realizowania swoich zadań,

• beneficjenci, w zakresie danych dotyczących realizowanych przez nich projektów.

System informatyczny SL 2014 umożliwia tworzenie określonych raportów, między innymi:

• informacji o poziomie wydatkowania środków UE,

• prognoz wydatków,

• informacji o stanie wdrażania funduszy strukturalnych,

• informacji na temat przeprowadzonych kontroli.

Wymiana informacji pomiędzy Komisją Europejską a instytucją zarządzającą odbywać się będzie poprzez system SFC 2014.

IZ przewiduje budowę dla wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu regionalnego jednego wspólnego systemu informatycznego obsługującego cały proces wdrażania programu regionalnego: **e-RPO.** System umożliwi aplikowanie beneficjentom o środki EFRR i EFS. Ponadto, pracownicy instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu będą posiadali dostęp do funkcjonalności związanych z obsługą wniosków aplikacyjnych, wniosków o płatność, korekt finansowych, kontroli projektów itp. System będzie pozwalał również generować zestawienia/raporty

niezbędne do zarządzania finansowego i merytorycznego RPO na bazie informacji dotyczących projektów.

Kierując się zasadą polityki e-Cohesion określoną przez Komisję Europejską do minimum ograniczone będzie przekazywanie wniosków, pism i innej dokumentacji w innej formie niż elektroniczna. Zakłada się, że w wersji papierowej przechowywane będą jedynie niektóre dokumenty (np. umowy, aneksy).

Planowany system będzie kompatybilny z centralnym systemem informatycznym SL 2014 oraz systemami wewnętrznymi funkcjonującymi w IZ (np. systemem obiegu dokumentów).

Pomimo decyzji o budowie własnego systemu informatycznego w ramach regionalnego programu operacyjnego, IZ jest zobowiązana do korzystania z funkcjonalności udostępnionych w ramach centralnego systemu informatycznego SL 2014 w zakresie:

• ewidencjonowania danych dotyczących programów operacyjnych,

• obsługi procesów związanych z certyfikacją wydatków.

Komunikacja między planowanym systemem e-RPO i pozostałymi systemami informatycznymi, w tym SL 2014, winna odbywać się w sposób automatyczny lub półautomatyczny, co zmniejszy ryzyko popełnienia błędów ludzkich.

System informacji i promocji

IZ jest odpowiedzialna za zapewnienie właściwej informacji i promocji programu operacyjnego.

W celu zapewnienia skutecznej koordynacji działań komunikacyjnych – zgodnie z założeniami UP prowadzonych przez poszczególne instytucje, Polska opracowuje horyzontalny dokument – wspólną strategię komunikacji polityki spójności.

W oparciu o wspólną strategię komunikacji IZ, zgodnie z art. 116 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., opracowuje dla RPO strategię komunikacji, będącą podstawą prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dla tego programu. IZ przygotowuje również roczne plany działań o charakterze wykonawczym.

Działania informacyjne i promocyjne wspierają realizację programu.

Wsparcie to będzie realizowane w szczególności poprzez:

- informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach finansowania w ramach programu oraz sposobach jego pozyskania,
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na ich różnych etapach,
- upowszechnianie wśród mieszkańców województwa roli oraz osiągnięć polityki spójności i funduszy przez działania informacyjne i promocyjne na temat efektów i wpływu programu oraz poszczególnych projektów, a także w stosownym zakresie UP.

Kluczowe jest, aby realizując działania informacyjno-promocyjne w perspektywie programowej 2014-2020 dążyć do wzmocnienia koordynacji działań, celem utrzymania wysokiej spójności przekazu i komplementarności komunikatów oraz narzędzi.

Wyzwaniem leżącym u podstaw skutecznej komunikacji, będzie opracowanie dokumentów skierowanych do potencjalnych beneficjentów i beneficjentów, a także materiałów przeznaczonych do komunikacji w mediach, z zastosowaniem czytelnego i zrozumiałego powszechnie języka.

W okresie 2014-2020 należy położyć większy nacisk na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego samych beneficjentów.

Kluczowe jest również wdrażanie polityk horyzontalnych, jak równy dostęp do informacji dla osób niepełnosprawnych, dbałość o środowisko naturalne oraz współpraca z partnerami społeczno-gospodarczymi.

Zarządzanie finansowe

Podstawowy mechanizm przepływów finansowych w zakresie środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oparty jest o budżet środków europejskich, czyli wyodrębnioną część budżetu państwa, zasilaną transferami z KE (dochody budżetu środków europejskich), z której następnie dokonywane są płatności na rzecz beneficjentów w kwocie odpowiadającej przyznanemu dofinansowaniu unijnemu (wydatki budżetu środków europejskich). Budżet środków europejskich nie obejmuje wydatków ponoszonych w ramach pomocy technicznej.

Instytucją dokonującą płatności jest Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Podstawą dokonania płatności na rzecz beneficjenta jest przekazane do BGK zlecenie płatności wystawione przez instytucję, z którą beneficjent zawarł umowę o dofinansowanie projektu, przygotowane w oparciu o zweryfikowany wniosek beneficjenta o płatność. W przypadku państwowych jednostek budżetowych, realizujących projekt finansowany z udziałem środków europejskich, IZ może upoważnić te jednostki do samodzielnego wystawiania zleceń płatności.

Rozliczenie wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjenta odbywa się na podstawie wniosku o płatność złożonego do właściwej instytucji. W oparciu o zweryfikowane wnioski o płatność dana instytucja wdrażająca sporządza zestawienia wydatków zawierające zagregowane wartości i dane z poszczególnych projektów, które następnie przekazuje do instytucji zarządzającej, która w oparciu o otrzymane dokumenty, sporządza, a następie przesyła do KE, deklaracje i zestawienia wydatków wraz z wnioskiem o płatność okresową.

Podstawą do wyliczenia wkładu unijnego, o której mowa w art. 130 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., są całkowite wydatki kwalifikowalne.

7.2 ZAANGAŻOWANIE WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW

7.2.1 PRZEDSIĘWZIĘCIA PODJĘTE W CELU ZAANGAŻOWANIA WŁAŚCIWYCH PARTNERÓW W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU OPERACYJNEGO ORAZ ROLA PARTNERÓW WE WDRAŻANIU, MONITOROWANIU I EWALUACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO

Pogram został przygotowany z udziałem szerokiego grona interesariuszy. Zasada partnerstwa w przygotowaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji programu jest oraz będzie realizowana w oparciu o art. 5 oraz art. 96 ust. 5 lit. c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, Europejski kodeks postępowania w zakresie partnerstwa w ramach umów europejskich

funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, zapisy UP oraz wytyczne horyzontalne ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego przygotowane we współpracy z partnerami.

Efektywniejsze wykorzystanie środków unijnych w latach 2014-2020 uwarunkowane jest współpracą jak najszerszego grona przedstawicieli środowisk społecznych i gospodarczych już na etapie przygotowywania programu. Szczególna waga przykładana była, aby opinie i rekomendacje pozyskane zostały od jak największej liczby zainteresowanych osób i instytucji. Miało to istotny wpływ na precyzyjne kierowanie interwencji poszczególnych osi priorytetowych do obszarów, które rzeczywiście takiej pomocy wymagają. Przy realizacji zasady partnerstwa ważne było osiągnięcie wartości dodanej w stosunku do działań podejmowanych w perspektywie 2007-2013. Założenie takie wymagało rozszerzenia dostępnych prawnie form konsultacji ze społeczeństwem. Władze województwa zdecydowały się na stworzenie forum wymiany stanowisk pomiędzy administracją publiczną a środowiskami społecznymi, gospodarczymi, zawodowymi i naukowymi – tj. powołanie Grupy roboczej ds. RPO.

4.04.2013 r. Zarząd Województwa Małopolskiego powołał Grupę roboczą do spraw Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020[60], nawiązując w ten sposób do uchwały Zespołu Międzyresortowego ds. Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej[61] zakładającej, że zadaniem grup roboczych na poziomie regionu powinno być wsparcie instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie programów operacyjnych w zakresie m.in. wypracowania celów i zakresu programu z uwzględnieniem zapisów krajowych i europejskich dokumentów strategicznych, efektów negocjacji pakietu legislacyjnego na lata 2014-2020 oraz uzgodnień Wspólnych Ram Finansowych. Zadaniem Grupy roboczej w Małopolsce była koordynacja prac nad RPO w zakresie jego warstwy programowej oraz systemu realizacji. Do udziału w jej pracach zostali zaproszeni: przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej, partnerzy gospodarczy i społeczni; podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska; organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości, eksperci zewnętrzni. Ważnymi kryteriami wyboru składu Grupy było zapewnienie jak najszerszej i różnicowanej reprezentacji środowisk społecznych i gospodarczych w regionie, posiadających praktyczną wiedzę na temat wdrażania funduszy strukturalnych, a także doświadczenie tych podmiotów zdobyte w czasie prac nad *Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* i regionalnymi programami strategicznymi do roku 2020, które były punktem wyjścia dla nowego programu operacyjnego. Szczególne znacznie w pracach nad przygotowaniem programu miał udział przedstawicieli administracji rządowej, w tym reprezentantów: Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – dla zapewnienia komplementarności regionalnego programu operacyjnego z krajowymi programami operacyjnymi, w których przygotowanie były zaangażowane ww. resorty.

Pracami Grupy roboczej kierował Przewodniczący wraz z Zastępcami. Funkcję tę pełnił Marszałek Województwa Małopolskiego wraz z wybranymi członkami Zarządu Województwa. Nad bieżącą realizacją zadań czuwał Koordynator, którym był Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego. Nadzorował on prace:

a. Zespołu redakcyjnego;

[60] Uchwała Nr 397/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 4 kwietnia 2013 r. w sprawie powołania Grupy roboczej do spraw regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020
http://www.wrotamalopolski.pl/root_bip/bip_w_malopolsce/root_um/podmiotowe/zarzad/uchwaly/2013/17432

[61] Uchwała nr 1/2013 Zespołu Międzyresortowego ds. Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej z dnia 4 lutego 2013 r. w sprawie powołania Grup roboczych wspierających prace nad przygotowaniem programów operacyjnych na lata 2014-2020

b. Zespołów zadaniowych:

- ds. wyborów strategicznych
- ds. zasad programowania
- ds. obszarów wsparcia
- ds. systemu zarządzania
- ds. aktów normatywnych
- ds. informacji i promocji
- ds. komplementarności z PROW

c. Sekretarza Grupy roboczej.

W proces konsultacji zostali włączeni w szczególności przedstawiciele:

- strony rządowej (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Małopolski Urząd Wojewódzki, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie, Państwowa Straż Pożarna, Policja, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej, Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy w Krakowie)
- jednostek samorządu terytorialnego (gmin i powiatów oraz forów samorządowych, jak: Forum Przewodniczących Rad Gmin i Powiatów Małopolski, Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski, fora subregionalne)
- kluczowych partnerów społecznych i gospodarczych w regionie (Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego, Krakowski Park Technologiczny, Małopolska Agencja Energii i Środowiska, Małopolska Organizacja Turystyczna, Małopolska Rada Pożytku Publicznego, TAURON Polska Energia, Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, Zarząd Regionalny NSZZ „Solidarność", Rada OPZZ Województwa Małopolskiego)[62]
- szkolnictwa i oświaty, zwłaszcza szkolnictwa wyższego.

Od początku prac nad RPO partnerzy mieli zapewniony udział w procesie tworzenia treści programów poprzez uczestnictwo w wieloetapowych konsultacjach społecznych. Mogli oni także przygotowywać własne propozycje zapisów (m.in. w zakresie: określenia priorytetów i celów szczegółowych interwencji, alokacji środków dla poszczególnych osi priorytetowych, działań i podziałań; wskaźników specyficznych dla programu, opisu działań, grup beneficjentów, podejścia terytorialnego, zasad horyzontalnych) oraz konsultować je z szerszym gronem w ramach zespołów zadaniowych oraz podczas spotkań plenarnych Grupy roboczej ds. RPO.

Efektem prac Grupy roboczej było opracowanie: *Założeń regionalnego programu operacyjnego dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020* oraz *Wstępnego projektu* programu – wersje 1.0, 2.0, 3.0 i 4.0 – przyjętych przez Zarząd Województwa odpowiednio: 24.06, 18.07 i 21.11 2013 r. oraz 6.02 i 1.04 2014 r.

Szczególne znacznie w przygotowaniu programu miały wieloetapowe konsultacje społeczne, które objęły założenia RPO, jak i kolejne wersje projektu. Informacje o konsultacjach społecznych oraz

[62] Szczegółowa lista w sekcji 12.3 *Lista partnerów zaangażowanych w przygotowanie programu*

konferencjach, spotkaniach i warsztatach były zamieszczane regularnie na stronie internetowej samorządu województwa małopolskiego (http://www.malopolskie.pl), na portalu Funduszy Europejskich w Małopolsce (http://www.fundusze.malopolska.pl). Dodatkowo na portalu Funduszy Europejskich w Małopolsce została utworzona podstrona „Fundusze na lata 2014-2020" (http://www.fundusze.malopolska.pl/2014_2020/Strony/default.aspx), poświęcona nowej perspektywie programowej, a w szczególności pracom nad RPO 2014-2020.

Zgodnie z wymogami ustawy z dn. 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej: ustawa ooś)* Zarząd Województwa Małopolskiego przeprowadził postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla *Wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* (wersja 2.0)

Jednym z głównych etapów oceny było uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości Prognozy oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Krakowie. Prognoza wraz z projektem RPO poddane zostały konsultacjom społecznym, które trwały od 22 listopada do 26 grudnia 2013 r. Informacje o rozpoczęciu konsultacji zamieszczono na stronie internetowej http://www.malopolskie.pl w Biuletynie Informacji Publicznej (http://bip.malopolska.pl/umwm), w prasie o zasięgu regionalnym. Dokumenty były dostępne do wglądu także w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego. Opinie i wnioski mogły być składane za pośrednictwem formularza elektronicznego, w formie pisemnej, faxem lub ustnie do protokołu w siedzibie Urzędu.

Sprawozdanie z konsultacji społecznych zostało umieszczone 25 stycznia 2014 r. na stronach internetowych samorządu województwa i w BIP. Zawiera ono zestawienie zgłoszonych uwag oraz stanowisko ZWM z podjętymi rozstrzygnięciami oraz ich uzasadnieniem. Dodatkowo podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zostanie opublikowane w zakresie i formie zgodnej z zapisami art. 55 *ustawy OOŚ*.

Głównymi obszarami zainteresowania podczas spotkań i konsultacji z partnerami były: alokacja finansowana na poszczególne osie priorytetowe, działania i podziałania; kierunki interwencji; typy operacji; typy projektów; podejście terytorialne; mechanizm RLKS. Komentarze i zgłaszane uwagi w znacznej części dotyczyły: przesunięć środków finansowych w ramach poszczególnych działań i podziałań, poszerzenia katalogu beneficjentów, wprowadzenia dodatkowych obszarów wsparcia w ramach poszczególnych osi priorytetowych, wpisania do programu projektów kluczowych (strategicznych), zastosowania mechanizmu elastyczności dla dokonywania potencjalnej realokacji środków, programów rewitalizacji, zwiększenia zakresu działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych, zwiększenia wsparcia dla służb ratowniczych oraz służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa w regionie. Część z tych postulatów została wykorzystana w pracach nad kolejnym wersjami projektu programu.

Współpraca z partnerami i szeroka społeczna debata na etapie przygotowania programu operacyjnego prowadzona była na kilku poziomach, a jej cel stanowiło wspólne wypracowanie zapisów programu, z wykorzystaniem m.in.:

- Grupy roboczej ds. RPO jako gremium koordynującego prace nad regionalnym programem operacyjnym,
- konsultacji społecznych, zarówno w odniesieniu do przygotowanych założeń programu, jak i kolejnych wersji projektu,

- organizowanych spotkań konsultacyjnych, m.in. w formule konferencji regionalnych, konferencji tematycznych, konsultacji i spotkań subregionalnych,
- prezentacji założeń programu i zasad korzystania ze środków perspektywy finansowej 2014-2020 przy okazji spotkań organizowanych i współorganizowanych przez Województwo Małopolskie,
- prac prowadzonych w ramach forów subregionalnych oraz spotkań i dyskusji z udziałem najważniejszych partnerów społecznych i gospodarczych poszczególnych subregionów, w tym lokalnych samorządów,
- warsztatów poświęconych możliwościom wsparcia dla wspólnych i komplementarnych projektów z województw małopolskiego i śląskiego w perspektywie finansowej UE w latach 2014-2020,
- prac nad wypracowaniem i wdrożeniem rozwiązań dedykowanych zintegrowanym inwestycjom terytorialnym.

Kontynuacja współpracy partnerskiej planowana jest na etapie wdrażania monitorowania i ewaluacji programu. Tym celom służyć będzie m.in. włączenie partnerów w prace Komitetu Monitorującego RPO, zapewnienie powszechnego dostępu do wyników badań, ekspertyz i ewaluacji dotyczących programu oraz aktualnych informacji na temat postępów wdrażania programów.

Na potrzeby zarządzania i wdrażania programu oraz jego ewaluacji zostaną przeprowadzone przez niezależnych ekspertów zewnętrznych oceny, ekspertyzy i badania, co pozwoli na bieżąco oceniać realizacje programu oraz korygować pojawiające się ewentualnie nieprawidłowości. System ewaluacji programu gwarantować będzie niezależność i obiektywizm procesu ewaluacji poprzez upublicznienie wszystkich wyników ewaluacji, przekazywanie ich komitetowi monitorującemu, organizowanie konferencji i seminariów, podczas których będą omawiane wyniki badań. Wpływ partnerów na proces ewaluacji zapewni realizowany w regionie model badań w oparciu o Małopolskie Obserwatoria Rozwoju Regionalnego (MORR) współpracujące w sieci Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych i Krajowego Obserwatorium Terytorialnego. W szczególności MORR zajmuje się zbieraniem i analizą danych dotyczących absorpcji środków unijnych, efektów wdrażania projektów współfinansowanych z funduszy europejskich oraz badaniem wpływu tych projektów na rozwój społeczny i gospodarczy regionu. Rolę doradczą dla działań MORR pełni Małopolska Rada Obserwatoriów Rozwoju Regionalnego i Ewaluacji, w której zasiadają przedstawiciele przedstawicieli administracji regionalnej, reprezentanci małopolskich uczelni oraz instytucji naukowych i badawczych, a także instytucji wspierających rozwój gospodarczy w województwie. Do zdań Rady należy m.in. poddawania pod dyskusję wyników przeprowadzonych badań oraz założeń programowych dokumentów strategicznych w kontekście ich monitoringu i ewaluacji.

7.2.2. GRANTY GLOBALNE (W ODNIESIENIU DO EFS)

Zgodnie z zapisami Sekcji 7.2.3 IZ nie wyklucza możliwości realizacji grantu globalnego.

7.2.3 ALOKOWANIE ZASOBÓW PRZEZNACZONYCH NA BUDOWANIE POTENCJAŁU (W ODNIESIENIU DO EFS)

Organizacje pozarządowe wypełniając przestrzeń pomiędzy sektorem publicznym, a prywatnym/biznesowym są niezmiernie istotnym partnerem przy realizacji zadań o charakterze społecznym. W odróżnieniu od organów publicznych, a podobnie jak biznes – powstają z inicjatywy założycieli (prywatnych osób lub instytucji angażujących się w sprawy społeczne), ale – w odróżnieniu od biznesu, a podobnie jak władze publiczne – działają w interesie publicznym. WMałopolsce funkcjonuje blisko 10 tys. organizacji pozarządowych co stanowi blisko 9% wszystkich organizacji działających w Polsce. Są to zarówno silne organizacje działające na poziomie całego regionu i kraju, jak i niewielkie działające lokalnie. Każda z nich posiada określony potencjał, przy czym naturalnym jest, że jest on bezpośrednio zależny od wielkości organizacji, jej doświadczenia, renomy i możliwości finansowych. Biorąc pod uwagę realizowane przez organizacje zadania oraz wychodząc naprzeciw ich potrzebom w zakresie wzmacniania ich potencjału w ramach programu dostępne są środki finansowe w ramach PI:

PI 8i – Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników – alokacja EFS ok. 2 mln EUR;

PI 9i – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie – alokacja EFS ok. 2 mln EUR;

PI 9v – Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia – alokacja EFS ok. 5 mln EUR;

PI10i – Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia – alokacja EFS ok. 5 mln EUR.

Wszystkie wskazane powyżej środki mają pozwolić na realizację zadań i projektów organizacji pozarządowych i jednocześnie dawać im szansę na stopniowe budowanie potencjału własnego. Takie podejście pozwoli na osiągnięcie wartości dodanej w postaci wzmocnionego III sektora w Małopolsce. Jednocześnie przyjęto założenie, że środki w ramach PI 8i, 9i i 10i będą dostępne do wykorzystania, np. z zastosowaniem formuły projektu grantowego lub grantu globalnego (IZ nie wyklucza możliwości realizacji grantu globalnego).

Równocześnie w zakresie poprawy umiejętności i skuteczności aplikowania o środki europejskie organizacje pozarządowe jako potencjalni beneficjenci uzyskają wsparcie w ramach działań informacyjno – szkoleniowych zaplanowanych ze środków Pomocy Technicznej RPO.

8. KOORDYNACJA MIĘDZY FUNDUSZAMI POLITYKI SPÓJNOŚCI, EFRROW, EFMR ORAZ INNYMI UNIJNYMI I KRAJOWYMI INSTRUMENTAMI FINANSOWANIA ORAZ EBI

Maksymalizacja efektów interwencji realizowanych ze środków programu wymagać będzie zastosowania skutecznych mechanizmów koordynacji, zarówno na etapie programowania, jak i wdrażania, które przyczynią się do osiągnięcia celów zarówno samego programu, jak i celów Umowy Partnerstwa i jednocześnie będą służyć zwiększaniu komplementarności, synergii oraz spójności i skuteczności interwencji.

Rozwiązania zapewniające koordynację wdrażane będą zarówno na poziomie programowania - w tym zakresie mieści się m.in. określenie obszarów interwencji, gdzie zastosowanie mogą mieć różne instrumenty, identyfikacja wzajemnie uzupełniających się osi priorytetowych, podział zakresów interwencji, wykorzystanie instrumentów terytorialnych zapewniających komplementarność w ujęciu geograficznym (zintegrowane podejście terytorialne), jak i na poziomie zarządzania oraz wdrażania – gdzie konieczne będzie wdrożenie mechanizmów koordynacyjnych wspierających komplementarne wykorzystanie różnych instrumentów, zapewniające nie nakładanie się działań. Tworzenie mechanizmów koordynacyjnych na obydwu poziomach odbywać się będzie z uwzględnieniem mechanizmów wynikających z UP.

Strategiczną rolę w zakresie koordynacji interwencji w ramach małopolskiego RPO pełnił będzie Zarząd Województwa, wspierany przez Komitet Monitorujący oraz zespoły zadaniowe. KM program zostanie powołany w terminie trzech miesięcy od daty powiadomienia Polski o decyzji dotyczącej przyjęcia programu przez Komisję Europejską. W skład komitetu wejdą przedstawiciele m.in. Instytucji Zarządzającej, wszelkich instytucji pośredniczących, przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych, ministra koordynującego RPO, a także przedstawiciel Komisji pełniący rolę doradczą.

Wśród głównych mechanizmów komplementarności wskazać należy m.in. linię demarkacyjną pomiędzy interwencjami realizowanymi z poziomu krajowego i regionalnego, wspólną listę kluczowych wskaźników, kontrakt terytorialny, instrumenty terytorialne, skoordynowany i zsynchronizowany system naborów i selekcji projektów i operacji, działania informacyjno-promocyjne. W kontekście zapewnienia właściwej koordynacji i komplementarności interwencji ważna rolę odgrywać będzie także kontrakt terytorialny. Jego przedmiotem będą wzajemne zobowiązania Rządu oraz samorządu do realizacji w województwie małopolskim i finansowania z różnych źródeł powiązanych ze sobą priorytetowych przedsięwzięć. Dodatkowo zaplanowana w programie interwencja przyczyni się do zapewnienia większej synergii interwencji i komplementarności działań finansowanych ze środków EFS i EFRR (np. realizacja projektów w zakresie rewitalizacji – PI 9b czy wykorzystania endogenicznych potencjałów regionu – PI 8b).

Na uwagę zasługuje fakt, ze ważną funkcję koordynacyjną na etapie programowania stanowi funkcjonujący w województwie małopolskim pakiet programów strategicznych, które jako sposób realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* będą istotnym narzędziem realizacji regionalnej polityki rozwoju.

W zależności od specyfiki poszczególnych instrumentów oraz etapów zarządzania, wykorzystywane będą różne rozwiązania i mechanizmy zapewniające koordynację i komplementarność.

Zapewnienie komplementarności interwencji podejmowanych w ramach różnych polityk i finansowanych z różnych źródeł jest ważnym czynnikiem stanowiącym o sukcesie w osiąganiu celów rozwojowych regionu. Dzięki komplementarności możliwe jest przyczynienie się do szybszego i bardziej efektywnego uzyskania oczekiwanych rezultatów.

W poniżej tabeli zaprezentowano przegląd głównych obszarów komplementarności i koordynacji.

Cel tematyczny lub priorytet inwestycyjny	Komplementarny program, inicjatywa, polityka, instrument krajowy, EBI	CT (tylko programy wspierane z EFSI)	Możliwe obszary komplementarności i synergii	Praktyczne przykłady komplementarności	Mechanizmy koordynacyjne		Rozwiązania dotyczące koordynacji z PO EWT
					poziom programowania	poziom wdrażania	
1. oś priorytetowa							
CT 1 **PI 1a**	**Horyzont 2020**	-	rozwój infrastruktury badawczej	RPO: infrastruktura służąca regionalnej specjalizacji Horyzont2020: filar I: doskonała baza naukowa: badania naukowe i infrastruktura badawcza	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
	PO IR	1	rozwój infrastruktury badawczej	RPO: infrastruktura służąca regionalnej specjalizacji PO IR: infrastruktura w ramach PMDIB	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie - linia demarkacyjna	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - kontrakt terytorialny	-
	PO WER	10	kadry sektora nauki	RPO: wyłącznie jako część projektu inwestycyjnego PO WER: wsparcie kompleksowe kadr	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- cross-financing	-
	Programy NCBiR	-	badania przemysłowe i prace rozwojowe	RPO: infrastruktura badawcza sektora nauki NCBiR: dedykowane programy branżowe / tematyczne	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
	Programy NCN	-	badania podstawowe	RPO: infrastruktura badawcza sektora nauki NCN: dedykowane programy branżowe / tematyczne	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
CT 1 **PI 1b**	**Horyzont 2020**	-	badania w obszarach ważnych dla gospodarki rozwój innowacji w sektorze MŚP	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej Horyzont2020: filar II: wiodąca pozycja w przemyśle: KET, dostęp do finansowania ryzyka, rozwój innowacji w MŚP	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	COSME	-	rozwój innowacji w sektorze MŚP	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej COSME: poprawa dostępu MŚP do finansowania w formie instrumentów kapitałowych i dłużnych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	NER 300	-	rozwój technologii niskowęglowy	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej (czysta energia)	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-

			ch	NER: projekty innowacyjne w zakresie technologii niskowęglowych	tematycznym / regionie		
	PO IR	1	badania w obszarach ważnych dla gospodarki rozwój innowacji w sektorze MŚP kadry sektora B+R	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej PO IR: projekty o większej skali, z preferencją dla krajowych i regionalnych specjalizacji	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie - linia demarkacyjna w oparciu o kryterium kwotowe i/lub typ instrumentu	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - cross-financing	-
	PO WER	10	kadry sektora nauki	RPO: wyłącznie jako część projektu inwestycyjnego PO WER: wsparcie kompleksowe kadr	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- cross-financing	-
	PROW	1	badania w obszarach ważnych dla gospodarki rozwój innowacji w sektorze MŚP	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej PROW: wzmocnienie powiązań pomiędzy rolnictwem, produkcją żywności i leśnictwem, a badaniami i innowacjami w celu poprawy zarządzania i ochrony środowiska	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie - linia demarkacyjna w oparciu o kryterium kwotowe i/lub typ instrumentu	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
	Programy NCBiR	-	badania przemysłowe i prace rozwojowe w obszarach ważnych dla gospodarki rozwój innowacji w sektorze MŚP	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej NCBiR: dedykowane programy branżowe / tematyczne	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Program EUROPA ŚRODKOWA	1	współpraca sektora nauki i przedsiębiorstw oraz transfer wiedzy	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej PEŚ: projekty w ramach współpracy podmiotów środkowoeuropejskich systemów innowacji	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów
	Program INTERREG EUROPA	1	współpraca sektora nauki i przedsiębiorstw oraz transfer wiedzy	RPO: projekty w ramach specjalizacji regionalnej PIE: projekty w ramach współpracy międzyregionalnej / transgranicznej	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów
2. oś priorytetowa							
CT 2 **PI 2c**	**PO PC**	2	e-usługi publiczne cyfryzacja urzędów dostęp do informacji sektora publicznego	RPO: projekty administracji samorządowej lub o zasięgu regionalnym PO PC: projekty administracji rządowej lub o zasięgu krajowym	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie - linia demarkacyjna	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
3. oś priorytetowa							
CT 3 **PI 3a** **PI 3b** **PI 3c**	**COSME**	-	konkurencyjność MŚP wzmacnianie przedsiębior-	- konkurencyjność MŚP - ułatwienia przedsiębiorstwom ekspansji	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - kontrakt terytorialny	-

			części poprawa dostępu do finansowania MŚP	- promowanie przedsiębiorczości - poprawa dostępu do finansowania za pośrednictwem instrumentów finansowych	tematycznym / regionie	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	
	HORYZONT 2020	-	konkurencyj-ność MŚP	RPO: - ułatwienie dostępu do finansowania (instrumenty finansowe) - konkurencyjność MŚP Horyzont 2020: - ułatwienie dostępu do finansowania ryzyka - zapewnienie ogólnounijnego poparcia dla innowacji w MŚP	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-
	PSCI	-	wsparcie MŚP	RPO: - ułatwienie dostępu do finansowania (instrumenty finansowe) - konkurencyjność MŚP PCSI: zwiększenie poziomu mikrofinansów i dostępu do nich	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów i wykorzystanie w regionie	
	PO IR	3	inwestycje związane z rozwojem infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego projekty przedsię-biorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu działania promocyjne, stymulujące internacjonali-zację gospodarki regionu	RPO: - ułatwienie dostępu do finansowania (instrumenty finansowe) - promocja regionu PO IR: - ułatwienie dostępu do finansowania ryzyka - promocja kraju	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-
	PO PC	2	wsparcie dla przedsiębior-ców	RPO: wsparcie dla przedsiębiorców, w tym także związanych z obszarem TIK PO PC: wsparcie dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych, wsparcie dla projektów dotyczących tworzenia usług i aplikacji wykorzystujących informacje sektora publicznego	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
	PROW	3	wsparcie dla przedsiębior-ców	RPO: wsparcie rozwoju pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich PROW: wsparcie przedsiębiorców prowadzących przetwórstwo	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie - linia demarkacyjna w oparciu o kryterium kwotowe i/lub typ instrumentu	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-

				produktów rolnych ujętych w zał. I do Traktatu, jeżeli produktem finalnym jest również produkt ujęty w zał. I do Traktatu			
4. oś priorytetowa							
CT 4 **PI 4a**	**Horyzont 2020**	-	konkurencyjna energia niskoemisyjna	RPO: rozwój odnawialnych źródeł energii, realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego Horyzont2020: bezpieczna, czysta i wydajna energia	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2009-2014 Innowacje w zakresie zielonych technologii	-	przedsiębiorcy /przemysł – ekologizacja działalności	RPO: rozwój odnawialnych źródeł energii, realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego NMF: podniesieniem poziomu ekologizacji istniejących branż przemysłu, realizacja możliwości biznesowych ekologizacji europejskiej gospodarki oraz większe wykorzystanie technologii przyjaznych środowisku.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	LIFE+	-	łagodzenie zmiany klimatu	RPO: poprawa jakości powietrza LIFE+: działania skoncentrowane na ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	COSME	-	niskoemisyjny system energetyczny	RPO: rozwój odnawialnych źródeł energii, (bez ograniczenia beneficjentów) COSME: inwestycje na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw, rozwój OZE i zwiększenie efektywności energetycznej	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Program INTERREG Europa	4	gospodarka niskoemisyjna	RPO: rozwój odnawialnych źródeł energii Interreg: Poprawa wdrażania polityk i programów rozwoju regionalnego związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną. – „miękkie” działania	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	Program Europa Środkowa	4	gospodarka niskoemisyjna	RPO: rozwój odnawialnych źródeł energii PES: wykorzystaniu wewnętrznych zasobów odnawialnych źródeł energii	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	POIŚ	4	rozwój odnawialnych źródeł energii	RPO: inwestycje komplementarne w oparciu o kryteria	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-

				kwotowe i podmiotowe: OZE i rozwój sieci dystrybucyjnych PO IŚ: OZE i rozwój sieci przesyłowych	poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	
	PROW	4	poprawa efektywności energetycznej, OZE, zosobochłon-ności	RPO: inwestycje w przedsiębiorstwa, sektor mieszkaniowy, budynki użyteczności publicznej PROW: Ułatwianie dostaw i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, produktów ubocznych, odpadów i pozostałości oraz innych surowców nieżywnościowych dla celów biogospodarki	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	-
CT 4 **PI 4b**	**Horyzont 2020**	-	konkurencyjna energia niskoemisyjna	RPO: zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki Horyzont2020: Bezpieczna, czysta i wydajna energia	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
	LIFE+	-	łagodzenie zmiany klimatu	RPO: zwiększanie efektywności energetycznej regionu LIFE+: działania skoncentrowane na ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
	Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2009-2014 Innowacje w zakresie zielonych technologii	-	przedsiębiorcy /przemysł – ekologizacja działalności	RPO: wsparcie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej NMF: podniesieniem poziomu ekologizacji istniejących branż przemysłu, realizacja możliwości biznesowych ekologizacji europejskiej gospodarki oraz większe wykorzystanie technologii przyjaznych środowisku.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Program INTERREG Europa	4	Gospodarka niskoemisyjna	RPO: wsparcie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej Interreg: -Poprawa wdrażania polityk i programów rozwoju regionalnego związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną. -Wymiana doświadczeń między podmiotami zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym w zakresie zachęcania MŚP do wprowadzania zasobooszczędnych działań – „miękkie" działania	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	

	Program Europa Środkowa	4	Gospodarka niskoemisyjna	RPO: rozwój odnawialnych źródeł energii PES: poprawa efektywności energetycznej zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym (w szczególności MŚP)	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	POIŚ	4	zwiększenie efektywności energetycznej w regionie	RPO: inwestycje MŚP PO IŚ: inwestycje w duże przedsiębiorstwa	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
	PROW		zwiększenie efektywności energetycznej w regionie	RPO: poprawa efektywności energetycznej w MŚP PROW: Poprawa efektywności wykorzystania energii w rolnictwie i przetwórstwie spożywczym	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	
CT 4 **PI 4c**	**Horyzont 2020**	-	konkurencyjna energia niskoemisyjna	RPO: zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki Horyzont2020: Bezpieczna, czysta i wydajna energia	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
	LIFE+	-	łagodzenie zmiany klimatu	RPO: zwiększanie efektywności energetycznej regionu LIFE+: działania skoncentrowane na ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
	Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2009-2014 Innowacje w zakresie zielonych technologii	-	przedsiębiorcy /przemysł – ekologizacja działalności	RPO: wsparcie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej NMF: podniesieniem poziomu ekologizacji istniejących branż przemysłu, realizacja możliwości biznesowych ekologizacji europejskiej gospodarki oraz większe wykorzystanie technologii przyjaznych środowisku.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Program INTERREG Europa	4	gospodarka niskoemisyjna	RPO: wsparcie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej Interreg: Poprawa wdrażania polityk i programów rozwoju regionalnego związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną. – „miękkie" działania	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	Program Europa	4	zwiększenie efektywności	RPO: inwestycje w sektorze	- identyfikacja możliwości realizacji	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za	

	Środkowa		energetycznej w regionie	mieszkaniowym, użyteczności publicznej PES: zwiększania efektywności energetycznej infrastruktury publicznej – „miękkie" działania	komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	koordynację instrumentów	
	POIŚ	4	zwiększenie efektywności energetycznej w regionie	RPO: inwestycje w sektorze mieszkaniowym, użyteczności publicznej i MŚP PO IŚ: kryterium kwotowe - inwestycje w sektorze mieszkaniowym, użyteczności publicznej i MŚP	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
CT 4 **PI 4e**	**Horyzont 2020**	-	konkurencyjna energia niskoemisyjna	RPO: poprawa jakości powietrza Horyzont2020: Bezpieczna, czysta i wydajna energia	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2009-2014 Innowacje w zakresie zielonych technologii	-	przedsiębiorcy /przemysł – ekologizacja działalności	RPO: poprawa jakości powietrza NMF: podniesieniem poziomu ekologizacji istniejących branż przemysłu, realizacja możliwości biznesowych ekologizacji europejskiej gospodarki oraz większe wykorzystanie technologii przyjaznych środowisku.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	LIFE+	-	łagodzenie zmiany klimatu	RPO: poprawa jakości powietrza LIFE+: działania skoncentrowane na ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Program INTERREG Europa	4	Gospodarka niskoemisyjna	RPO: poprawa jakości powietrza Interreg: -Poprawa wdrażania polityk i programów rozwoju regionalnego związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną. -Wymiana praktyk między władzami na szczeblu regionalnym i lokalnym w zakresie metod monitorowania i poprawy jakości powietrza oraz zarządzania tą jakością na obszarach miejskich i uprzemysłowionych– „miękkie" działania	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	PO IŚ	4	zmniejszenie emisji zanieczysz-czeń zrównoważony	RPO: likwidacja źródeł niskiej emisji POIŚ: budowa sieci ciepłowniczych i wymian źródeł ciepła w oparciu o kryterium	- system dokumentów strategicznych z logiką interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	-

			transport miejski	typu projektu RPO: wsparcie na rzecz inwestycji z zakresu zrównoważonego transportu miejskiego PO IŚ: wsparcie na rzecz inwestycji z zakresu zrównoważonego transportu miejskiego w wybranych miastach	komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie		
	Program Operacyjny EUROPA ŚRODKOWA 2020	4	gospodarka niskoemisyjna	RPO: zrównoważony transport miejski PO Europa Środkowa: poprawa zdolności planowania mobilności na funkcjonalnych obszarach miejskich w celu obniżenia emisji CO2	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
CT6 **PI 6e**	**LIFE+**	-	łagodzenie zmiany klimatu	RPO: poprawa jakości powietrza LIFE+: działania skoncentrowane na ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	
	Program INTERREG Europa	6	Gospodarka niskoemisyjna	RPO: poprawa jakości powietrza Interreg: -Poprawa wdrażania polityk i programów rozwoju regionalnego związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną. -Wymiana praktyk między władzami na szczeblu regionalnym i lokalnym w zakresie metod monitorowania i poprawy jakości powietrza oraz zarządzania tą jakością na obszarach miejskich i uprzemysłowionych– „miękkie" działania	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	PO IŚ	6	zmniejszenie emisji zanieczyszczeń	RPO: likwidacja źródeł niskiej emisji PO IŚ: budowa sieci ciepłowniczych i wymian źródeł ciepła w oparciu o kryterium typu projektu	- system dokumentów strategicznych z logiką interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	
5. oś priorytetowa							
CT 5 **PI 5b**	**Horyzont 2020**	-	zrównoważony wzrost, wzmocnienie celów w zakresie klimatu i środowiska	RPO: preferencje dla projektów z zakresu klęsk żywiołowych (np. osuwiska) Horyzont2020: działania w dziedzinie klimatu	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	LIFE+	-	zarządzanie działaniami w zakresie zmiany klimatu	RPO: zwiększenie odporności na klęski żywiołowe, systemy zarządzania, ratownictwa LIFE+: zwiększenie	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-

				zdolności adaptacji do zmiany klimatu, zarządzanie działaniami w zakresie zmiany klimatu i informacja			
	POIŚ	5	adaptacja do zmian klimatu	RPO: inwestycje w małą retencję (znaczenie lokalne), osuwiska, systemy ratownicze POIŚ: ochrona przeciwpowodziowa, mała retencja (znaczenie ponadlokalne) systemy ratownicze	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	-
CT 6 **PI 6a**	**PROW**	6	adaptacja do zmian klimatu	RPO: inwestycje w małą retencję (znaczenie lokalne), osuwiska, systemy ratownicze PROW: Wspieranie zapobiegania i zarządzania ryzykiem w gospodarstwach oraz działania rolno-środowiskowo-klimatyczne. Jednocześnie działania w zakresie poprawy gospodarki wodnej	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	
	Horyzont 2020	-	zrównoważony wzrost, wzmocnienie celów w zakresie klimatu i środowiska	RPO: preferencje dla projektów z zakresu gospodarki odpadami (zastosowanie instrumentów terytorialnych) Horyzont2020: działania w zakresie efektywnej gospodarki zasobami i surowcami	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	LIFE+	-	środowisko i efektywność wykorzystania zasobów	RPO: inwestycje w sektorze gospodarki wodami (dostosowanie do wymogów UE) LIFE+: innowacyjne rozwiązania w zakresie lepszego wdrażania polityki w dziedzinie środowiska i integracji celów związanych z ochroną środowiska w innych sektorach	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	Program INTERREG Europa	6	efektywne gospodarowanie zasobami	RPO: inwestycje w sektorze gospodarki odpadami Interreg: Wymiana doświadczeń między władzami regionalnymi a agencjami ds. gospodarowania odpadami	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	POIŚ	6	gospodarka odpadami	RPO: inwestycje kompleksowe wynikające z Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami PO IŚ: inwestycje kompleksowe wynikające z Krajowego i Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	-
	Program Operacyjny EUROPA	6	gospodarka odpadami	RPO: inwestycje kompleksowe wynikające z	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	ocena komplementarności w

	ŚRODKOWA 2020			Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami PO Europa Środkowa: inwestycje kompleksowe w system gospodarki odpadami na funkcjonalnych obszarach miejskich	poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	procesie wyboru projektów
CT 6 **PI 6b**	**Horyzont 2020**	-	zrównoważony wzrost, wzmocnienie celów w zakresie klimatu i środowiska	RPO: preferencje dla projektów z zakresu gospodarki wodnej (np. wsparcie obszarów deficytowych w wodę) Horyzont2020: działania w zakresie efektywnej gospodarki zasobami i surowcami	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	LIFE+	-	środowisko i efektywność wykorzystania zasobów	RPO: inwestycje w sektorze gospodarki odpadami (dostosowanie do wymogów UE) LIFE+: innowacyjne rozwiązania w zakresie lepszego wdrażania polityki w dziedzinie środowiska i integracji celów związanych z ochroną środowiska w innych sektorach	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji	-
	POIŚ	6	gospodarka wodno-ściekowa	RPO: kanalizacja, oczyszczalnie, wodociągi – w zależności od wielkości aglomeracji PO IŚ: kanalizacja, oczyszczalnie, wodociągi	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	-
	PROW	6	gospodarka wodno-ściekowa	RPO: kanalizacja, oczyszczalnie, wodociągi PROW: kanalizacja, oczyszczalnie, wodociągi – w zależności od wielkości aglomeracji	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	
	Program Operacyjny EUROPA ŚRODKOWA 2020	6	gospodarka wodno-ściekowa	RPO: kanalizacja, oczyszczalnie, wodociągi – aglomeracje do 10 tys. RLM PO Europa Środkowa: kanalizacja, oczyszczalnie, wodociągi – na funkcjonalnych obszarach miejskich	- system dokumentów strategicznych pokazujący logikę interwencji w poszczególnych obszarach - linia demarkacyjna - identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - powiązane kryteria wyboru projektów dla podobnych typów operacji - wytyczne	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
6. oś priorytetowa							
CT 6 **PI 6c**	**PO IŚ**	6	ochrona rozwój udostępnienie promocja	RPO: inwestycje w obiekty zabytkowe, ważne z punktu widzenia rozwoju regionu. Modernizacja instytucji kultury na małą skalę PO IŚ: inwestycje infrastrukturalne, które są konieczne z powodu ich znaczenia dla	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów - współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-

			zasobów dziedzictwa kulturowego oraz rozwój zasobów kultury	właściwej ekspozycji dziedzictwa kulturowego Polski (np. obiekty UNESCO) oraz inwestycje w instytucjach działających na rzecz kultury, o znaczeniu krajowym lub ponadregionalnym.	-podział zakresów interwencji na podstawie linii demarkacyjnej		
	PL - SK			RPO: projekty dot. ochrony rozwoju udostępniania i promocji zasobów dziedzictwa kulturowego PL-SK: ochrona dziedzictwa kulturowego	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
	Program Kreatywna Europa 2014-2020	-	rozwój sektora kultury, dziedzictwa kulturowego, przemysłów kreatywnych	RPO: ochrona rozwój, promocja dziedzictwa kulturowego Kreatywna Europa: dostęp do europejskich dzieł kultury i pracy twórczej oraz materialnego i niematerialnego europejskiego dziedzictwa kulturowego.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
	PROW	6	zachowanie dziedzictwa kulturowego	RPO: ochrona rozwój, promocja dziedzictwa kulturowego PROW: odnawianie lub poprawa stanu obiektów zabytkowych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych -podział zakresów interwencji na podstawie linii demarkacyjnej	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów - współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
CT 6 **PI 6d**	**POIŚ**	6	ochrona bioróżnorodności	RPO: wsparcie parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody. PO IŚ: wsparcie parków narodowych obszarów Natura 2000	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych -podział zakresów interwencji na podstawie linii demarkacyjnej	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-
PI 6d	**LIFE+**	-	ochrona bioróżnorodności	RPO: ochrona różnorodności biologicznej LIFE+: ochrona i polepszanie jakości środowiska naturalnego oraz zatrzymywanie i odwracanie tendencji utraty bioróżnorodności	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-
	PL SK	6		RPO: ochrona różnorodności biologicznej w regionie PL-SK: ochrona dziedzictwa		- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów

				przyrodniczego przygranicza			
	Norweski Mechanizm Finansowy	-		RPO: ochrona różnorodności biologicznej NMF: Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów		- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-
CT 8 **PI 8b**	**PROW**	8	wykorzystanie endogenicznego potencjału	RPO: rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze PROW: rozwój ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej na obszarach wiejskich	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych -podział zakresów interwencji na podstawie linii demarkacyjnej	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów - współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
CT 8 **PI 8b**	**PL SK**	8	wykorzystanie endogenicznego potencjału	RPO: rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, przyczyniające się do wzrostu zatrudnienia PL-SK budowa lub modernizacja transgranicznej infrastruktury rekreacyjnej w pobliżu zabytków, parków krajobrazowych i narodowych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
CT 8 **PI 8b**	**PSCI**	-	wsparcie zatrudnienia	RPO: rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, przyczyniające się do wzrostu zatrudnienia PCSI: zwiększenie poziomu mikrofinansów i dostępu do nich	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów i wykorzystanie w regionie	
7. oś priorytetowa							
CT 7 **PI 7b** **PI 7d**	**CEF**	7	rozwój infrastruktury transportowej	infrastruktura transportowa - kategorie infrastruktury	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - kontrakt terytorialny	-
	PO IŚ	7	rozwój infrastruktury transportowej	infrastruktura transportowa - kategorie infrastruktury / beneficjenci	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie - linia demarkacyjna w oparciu o kryterium kwotowe i/lub typ instrumentu / beneficjenta	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - kontrakt terytorialny - komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów
	PL-SK	7	rozwój infrastruktury transportowej (drogi)	poprawa dostępności komunikacyjnej (w ujęciu transgranicznym)	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie - linia demarkacyjna w oparciu o kryterium kwotowe i/lub typ instrumentu / beneficjenta	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	ocena komplementarności w procesie wyboru projektów

	Dokument implementacyjny do strategii rozwoju transportu do 2020 r.(z perspektywą do 2030 r.)	-	rozwój infrastruktury transportowej	infrastruktura transportowa	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów - kontrakt terytorialny	-
	Narodowy program przebudowy dróg lokalnych	-	rozwój infrastruktury transportowej (drogi)	infrastruktura drogowa	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
8. oś priorytetowa							
CT 8 **PI 8i**	**Erasmus +**	-	wzmacnianie umiejętności oraz szans na zatrudnienie	RPO: wsparcie dla osób pozostających bez pracy (tj. osób długotrwale bezrobotnych, +50, osób niskowykwalifikowanych, niepełnosprawnych, kobiet) – w tym staże, wolontariat w kraju Erasmus: wsparcie dla młodych np. staże i wolontariat za granicą	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020 (PSCI)	-	wsparcie zatrudnienia	RPO: promowanie mobilności przestrzennej PSCI: budowanie otwartych i dostępnych dla wszystkich unijnych rynków pracy (EURES), badania i analizy związane z polityką zatrudnienia	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów i wykorzystanie w regionie sieci EURES - korzystanie z wyników badań, analiz	-
	POWER	8	wsparcie zatrudnienia	RPO: wsparcie osób indywidualnych pozostających bez zatrudnienia PO WER: działania systemowe na rzecz zwiększenia efektywności instytucji rynku pracy	- wykorzystanie doświadczania służb zatrudnienia w działaniach na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia w ramach PI 8i	- projekty pozakonkursowe realizowane przez PSZ	-
CT 8 **PI 8iii**	**COSME**	-	krzewienie przedsiębiorczości i kultury przedsiębiorczości	RPO: projekty mniejszej wartości skierowane do osób fizycznych zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej COSME: zmniejszenie przeszkód w tworzenie przedsiębiorstw, wsparcie dla otoczenia biznesu, działania służące rozwojowi i ułatwianiu edukacji, szkoleniom, wykształcaniu umiejętności oraz postaw w dziedzinie przedsiębiorczości, zwłaszcza wśród potencjalnych i nowych przedsiębiorców	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów na terenie województwa	-
CT 8 **PI 8iv**	**POWER**	8	ułatwienia na rzecz godzenia życia zawodowego i prywatnego	RPO: tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 POWER: podnoszenie kwalifikacji kadr samorządów gmin	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów na terenie województwa, konsultowanie przygotowywanych projektów aktów prawnych	

				odpowiedzialnych za rozwój form opieki nad dziećmi do lat 3 modelowe programy - zmiany na poziomie legislacyjnym w zakresie równości szans			
	Horyzont2020	-	walka z nierównościami	RPO: wsparcie osób indywidualnych, które nie uczestniczą w rynku pracy ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych poprzez tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 Horyzont2020: badania i rozwój dot. wykluczenia społecznego, dyskryminacji, różnych form nierówności	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- korzystanie z wyników badań przy programowaniu wsparcia w RPO	
CT 8 **PI 8v**	**POWER**	8	dostosowanie kompetencji kadr do potrzeb gospodarki, adaptacja do zmian	RPO: wsparcie dla pracodawców i pracowników w zakresie podnoszenia/uzupełniania kompetencji oraz adaptacji do zmian POWER: tworzenie centralnego Rejestru usług rozwojowych oraz systemu wczesnego reagowania na zmiany gospodarcze	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- korzystanie w regionie z opracowanej na poziomie krajowym aplikacji oraz wyników badań pozwalających prognozować trendy mikro i makroekonomiczne	-
	EFG	-	przystosowanie do zmian	RPO: kompleksowe wsparcie dla osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy EFG: wsparcie w przypadku zwalniania powyżej 500 pracowników lub w przypadku niewielkich rynków pracy lub w wyjątkowych okolicznościach, jeżeli zwolnienia mają poważny wpływ na zatrudnienie i lokalną gospodarkę	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów z poziomu województwa oraz IZ EFG (MIR)	-
	Horyzont2020	-	przystosowanie do zmian, walka z kryzysem	RPO: kompleksowe wsparcie dla osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn zakładu pracy Horyzont2020: badania i rozwój dot. nowych pomysłów dla przezwyciężenia kryzysu w Europie	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w regionie	- korzystanie z wyników badań przy programowaniu wsparcia w RPO	
CT 8 **PI 8vi**	**POWER**	8	działania na rzecz wydłużania aktywności zawodowej	RPO: realizacja programów zdrowotnych, wsparcie dla dojrzałych pracowników POWER: ogólnokrajowe	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w regionie	- korzystanie w regionie z opracowanej na poziomie krajowym programów zdrowotnych, badań i analiz, współpraca przy kampaniach promocyjnych	-

				programy edukacji zdrowotnej, promocja zdrowego starzenia się, badania i analizy			
	Horyzont2020	-	zapewnienie obywatelom zdrowia, zapobieganie chorobom	RPO: realizacja programów zdrowotnych, wsparcie dla dojrzałych pracowników Horyzont2020: badania i rozwój dot. obszaru zdrowia i aktywnego starzenia się	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w regionie	- korzystanie z wyników badań przy programowaniu wsparcia w RPO	
	Erasmus +	-	wzmacnianie umiejętności oraz szans na zatrudnienie	RPO: wsparcie dla dojrzałych pracowników, szczególnie tych którzy pracują na stanowiskach będących obciążeniem dla zdrowia Erasmus: edukacja pracowników organizacji związanych z uczeniem sie dorosłych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020 (PSCI)	-	wsparcie zatrudnienia	RPO: : wsparcie dla dojrzałych pracowników, szczególnie tych którzy pracują na stanowiskach będących obciążeniem dla zdrowia PSCI: badania i analizy związane z polityką zatrudnienia	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- wykorzystanie wyników badań i analiz przy programowaniu wsparcia w RPO	
9. oś priorytetowa							
CT 9 PI 9i	**POWER**	9	aktywna integracja społeczna	RPO: wsparcie na rzecz aktywizacji społecznej/zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym PO WER: wypracowanie rozwiązań systemowych obszarze pomocy i integracji społecznej, podnoszenie kwalifikacji kadr	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie; - podział zakresów interwencji (linia demarkacyjna)	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów; - kryteria wyboru projektów	-
	Europejski Fundusz Pomocy Osobom Najbardziej Potrzebującym	-	wsparcie aktywizacji i integracji osób najbardziej potrzebujących	RPO: wsparcie na rzecz aktywizacji społecznej/zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym EFPONP: pomoc żywnościowa dla osób najbardziej potrzebujących	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
	Europejski Fundusz Migracji i Azylu	-	wsparcie aktywizacji i integracji obywateli państw trzecich	RPO: wsparcie na rzecz aktywizacji społecznej/zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym EFMA: promowanie skutecznej integracji obywateli państw	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-

				trzecich			
	PSCI	-	aktywna integracja społeczna	RPO: wsparcie na rzecz aktywizacji społecznej/zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań PSCI: wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie polityki społecznej	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów; - kryteria wyboru projektów	-
CT 9 **PI 9iv**	**POWER**	9	poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych	RPO: świadczenie usług społecznych w celu zwiększenia ich dostępności PO WER: działania systemowe na rzecz zwiększenia jakości usług społecznych	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie; - podział zakresów interwencji (linia demarkacyjna)	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów; - kryteria wyboru projektów	-
	PSCI	-	poprawa dostępu do wysokiej jakości usług społecznych	RPO: działania na rzecz rozwoju w regionie usług społecznych, z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań PSCI: wypracowywanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie polityki społecznej	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów; - kryteria wyboru projektów	-
CT 9 **PI 9v**	**POWER**	9	rozwój ekonomii społecznej	RPO: rozwój sieci wsparcia ES w regionie PO WER: wypracowanie rozwiązań systemowych w zakresie ES	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie; - podział zakresów interwencji (linia demarkacyjna)	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów; - kryteria wyboru projektów	-
	PSCI	-	wsparcie przedsiębiorczości społecznej	RPO: kompleksowe wsparcie dla zakładania przedsiębiorstw społecznych PSCI: wsparcie rozwoju przedsiębiorstw społecznych, w szczególności poprzez ułatwianie dostępu do źródeł finansowania	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów	-
10. oś priorytetowa							
CT 10 **PI 10i**	**Erasmus+**	-	- edukacja na poziomie ogólnym	RPO – wsparcie dla szkół i placówek oświatowych oraz ich personelu, Erasmus+ - kursy i wizyty studyjne za granicą dla nauczycieli i innego personelu szkół i placówek oświatowych, RPO – wsparcie współpracy szkół z instytucjami kulturalnymi, naukowymi i edukacyjnymi oraz przedsiębiorcami w regionie. Erasmus+ - wsparcie	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie		-

				partnerstw szkół z innymi szkołami i instytucjami w Europie.			
	POWER	10	Rozwój systemu edukacji	RPO – wsparcie szkół i placówek oświatowych zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami z wykorzystaniem wypracowanych w PO WER modelowych programów nauczania. PO WER – doskonalenie podstaw programowych wychowania przedszkolnego, kształcenia ogólnego oraz opracowanie modelowych programów nauczania.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- kryteria wyboru projektów - współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów na terenie województwa, - konsultowanie przygotowywanych projektów aktów prawnych	-
CT 10 **PIiii**	**POWER**	10	Rozwój krajowego systemu kwalifikacji	RPO – wsparcie osób w zakresie potwierdzania kwalifikacji nabytych drogą formalną, pozaformalną i nieformalną. PO WER – budowa krajowego systemu kwalifikacji.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- kryteria wyboru projektów - współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów na terenie województwa, - konsultowanie przygotowywanych projektów aktów prawnych	-
CT 10 **PI 10iv**	**Erasmus+**	-	-szkolnictwo zawodowe	RPO – wsparcie dla szkól i placówek oświatowych oraz ich personelu, Erasmus+ - kursy i wizyty studyjne za granicą dla nauczycieli i innego personelu szkół i placówek oświatowych, RPO – wsparcie współpracy szkół z instytucjami kulturalnymi, naukowymi i edukacyjnymi oraz przedsiębiorcami w regionie. Erasmus+ - wsparcie partnerstw szkół z innymi szkołami i instytucjami w Europie.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie		
	POWER	10	współpraca szkół zawodowych z pracodawcami	RPO – zachęcanie i premiowanie projektów zakładających współpracę szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami. PO WER – modernizacja treści i metod kształcenia i szkolenia zawodowego z udziałem pracodawców.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- kryteria wyboru projektów - współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów na terenie województwa, - konsultowanie przygotowywanych projektów aktów prawnych	-
11. oś priorytetowa							
CT 9 **PI 9b**	**PROW**	9	podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich	RPO: projekty dot. odnowy wsi PROW: działania związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji,	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-

				kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej	potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych - podział zakresów interwencji na podstawie linii demarkacyjnej		
	POIŚ	6	rekultywacja terenów zdegradowanych	RPO: rewitalizacja miast, odnowa wsi PO IiŚ: rekultywacja terenów zdegradowanych na cele środowiskowe	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych - podział zakresów interwencji na podstawie linii demarkacyjnej	- rewitalizacja miast – konkurs z wymogami uwzględniającymi kompleksowość procesu rewitalizacji - komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-
CT 9 **PI 9b**	**PSCI**	-	Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców rewitalizowanych obszarów	RPO: tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi społeczno-gospodarczemu. PCSI: zwiększenie poziomu mikrofinansów i dostępu do nich/ wspieranie rozwoju przedsiębiorstw społecznych, w szczególności poprzez ułatwianie dostępu do źródeł finansowania.	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- współpraca instytucji odpowiedzialnych za koordynację instrumentów i wykorzystanie w regionie	
12. oś priorytetowa							
CT 9 **PI 9a**	**POIŚ**	9	Infrastruktura ochrony zdrowia	RPO: infrastruktura ochrony zdrowia o znaczeniu regionalnym i subregionalnym PO IŚ: infrastruktura ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym, ratownictwo medyczne	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie - identyfikacja wspólnych obszarów interwencji, potencjalnych beneficjentów oraz grup docelowych - podział zakresów interwencji na podstawie linii demarkacyjnej - zgodność z *Policy Paper* w obszarze ochrony zdrowia	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	-
CT 10 **PI 10a**	**POWER**	10	Współpraca instytucji edukacyjnych z pracodawcami	RPO: utworzenia regionalnego centrum popularyzowania nauki i innowacji PO WER: modernizacja treści i metod kształcenia i szkolenia	- identyfikacja możliwości realizacji komplementarnych operacji w obszarze tematycznym / w regionie	- komplementarność jako dodatkowe kryterium na etapie oceny tworzenia kryteriów oceny projektów	

9. WARUNKI WSTĘPNE

9.1 WARUNKI WSTĘPNE

Zapisy rozporządzenia ramowego dla funduszy objętych *Wspólnymi Ramami Strategicznymi 2014-2020*, uzależniają ich uruchomienie od spełnienia wymogów warunkowości ex-ante, czyli kryteriów mających na celu zapewnienie określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywną realizację programów współfinansowanych ze środków europejskich.

Zgodnie z przyjętym podejściem do warunków ex-ante, w Polsce regiony zostały wskazane, jako współodpowiedzialne za wypełnienie tematycznych warunków wstępnych odnoszących się do określenia strategii inteligentnej specjalizacji, przedstawienia planów gospodarki odpadami, planów transportowych, a także w odniesieniu do ogólnego warunku wstępnego dedykowanego systemowi wskaźników rezultatu.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, działania niezbędne do podjęcia w związku z niekompletnym spełnieniem wymogów warunkowości ex-ante będą monitorowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Raport z monitoringu tych prac oraz wynikające z niego rekomendacje przedstawiane będą Komitetowi Rady Ministrów do Spraw Europejskich, do momentu całkowitego spełnienia wszystkich warunków.

Ocena wypełnienia warunków ex-ante przygotowana została w oparciu o samoocenę przygotowaną przez Instytucję Zarządzającą, w odniesieniu do warunków wypełnianych z poziomu regionalnego, oraz przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, w odniesieniu do warunków wypełnianych z poziomu krajowego.

Tabela 24. Mające zastosowanie warunki wstępne oraz ocena ich spełnienia

Warunek ex-ante obowiązujący program	Oś priorytetowa (lub osie priorytetowe) do której warunek ma zastosowanie	Spełnienie warunku ex-ante: Tak/ Nie/Częściowo	Kryteria	Spełnienie kryteriów: Tak/Nie	Odniesienie do dokumentów (strategie, inne odpowiednie dokumenty, z podaniem odpowiednich rozdziałów , artykułów, sekcji, wraz linkami do pełnej wersji dokumentu)	Dodatkowe informacje/ wyjaśnienia
WARUNKI OGÓLNE						
1.Zapobieganie dyskryminacji. Istnienie zdolności administracyjnych które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji w zakresie funduszy strukturalnych i	1-13	Częściowo	rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie zaangażowania odpowiedzialnych podmiotów w promowanie równego traktowania wszystkich osób w procesie przygotowania i realizacji programów, w tym doradztwo w zakresie równego traktowania w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi rozwiązania w zakresie szkoleń	Tak	*Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700 *Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach*	Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.

inwestycyjnych			pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy	Nie	*funduszy unijnych 2014-2020.*	
2. Równouprawnienie płci Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych	1-13	Częściowo	rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie równouprawnienia płci poprzez zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programów, w tym doradztwo w zakresie równouprawnienia płci w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci, i w kontrolowanie tych funduszy	Tak Nie	*Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* *http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700* *Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.*	Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.
3. Niepełnosprawność Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRPD) w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	1-13	Częściowo	rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w celu konsultacji i zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych ochronę praw osób niepełnosprawnych lub organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne i inne zainteresowane strony w procesie przygotowania i realizacji programów rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy rozwiązania mające na celu zapewnienie monitorowania wdrażania art. 9 UNCRPD w odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w procesie przygotowani i realizacji	Tak Nie Tak	*Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* *http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700* *Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.* *Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* *http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20102541700*	Agenda została przesłana do KE przez MIR w dn. 12.08.2014 r.

			programów			
4. Zamówienia publiczne. Istnienie uregulowań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych	1-13	Tak	rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych poprzez stosowne mechanizmy rozwiązania gwarantujące przejrzystość postępowań o udzielanie zamówienia uregulowania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy rozwiązania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych	Tak Tak Tak Tak	**Ustawa o zmianie ustawy Prawo zamówień publicznych obejmująca dostosowanie do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-465/11, tj. modyfikacji art. 24 ust. 1 pkt 1 i art. 24 ust. pkt 1a ustawy PZP** http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?F;248;ustawa_pzp.html	
5. Pomoc państwa. Istnienie uregulowań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych	1-13	Tak	rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa rozwiązania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy rozwiązania gwarantujące potencjał administracyjny w celu wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa	Tak Tak Tak	Baza danych tzw. SHRIMP (System Harmonogramowania, Raportowania i Monitorowania Pomocy), http://www.uokik.gov.pl/kompetencje_prezesa_uokik_w_zakresie_pomocy_publicznej.php Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. *o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej* (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070590404	
6. Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA) Istnienie uregulowań dotyczących efektywnego stosowania unijnych przepisów w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych	1-13	Tak	uregulowania dotyczące skutecznego stosowania dyrektyw w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA) uregulowania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie dyrektyw EIA i SEA uregulowania mające na celu zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego	Tak Tak Tak	1. Ustawa o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw 2. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko 3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko 4. Ustawa Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1238).	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000850 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20081991227 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000817 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130

ocen oddziaływania na środowisko (SEA)						001238
7. Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen skutków programów Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądanych rezultatów, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania oceny skutków	1-13	Częściowo	a) gotowe są rozwiązania w zakresie: terminowego gromadzenia i agregowania danych statystycznych, uwzględniające następujące elementy: ➢ identyfikację źródeł i mechanizmów mających na celu zagwarantowanie walidacji statystycznej, ➢ uregulowania dotyczące publikacji i dostępności publicznej zagregowanych danych	Tak Tak Tak	W przypadku wskaźników, których źródłem jest statystyka publiczna - Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm. - http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950880439). W przypadku wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań ewaluacyjnych), wskazanych dla PI 3b, 4e, 6c, 6d, 6e, 7b, 7d, 8i, 8iii, 8v, 8iv, 8vi, 9i, 9iv, 9v, 10i, 10iv, 10iii właściwa instytucja zapewnia mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej.	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucje Zarządzające Krajowymi i Regionalnymi Programami Operacyjnymi, w tym IZ RPO WM. Instytucje odpowiedzialne za dostarczenie danych dla wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej: Zarząd Województwa Małopolskiego, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

			b) skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący: ➢ wybór wskaźników rezultatu dla każdego programu, dostarczających informacji na temat przyczyn uzasadniających wybór działań z zakresu polityki finansowanych przez dany program, ➢ ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników, ➢ spójność każdego wskaźnika z następującymi wymogami: odporność oraz walidacja statystyczna, jasność interpretacji normatywnej, reagowanie na politykę, terminowe gromadzenie danych.	Tak Nie Tak		Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucje Zarządzające Krajowymi i Regionalnymi Programami Operacyjnymi, w tym IZ RPO WM
			c) gotowe są procedury zapewniające, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników.	Tak	ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001146) zawierająca delegację ustawową dotyczącą wytycznych MIiR oraz SL 2014 zapisy właściwych aktów prawnych (rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, rozporządzenia wykonawcze KE) wytyczne KE The programming period 2014-2020 guidance document on monitoring and evaluation - European Regional Development Fund and Cohesion Fund, oraz The programming period 2014-2020 guidance document on monitoring and evaluation – European Social Fund „Szablon Programu Operacyjnego 2014-2020 w Polsce z komentarzem” procedury wewnętrzne Instytucji Zarządzającej RPO WM	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucje Zarządzające Krajowymi i Regionalnymi Programami Operacyjnymi, w tym IZ RPO WM

WARUNKI TEMATYCZNE						
1.1 Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub	1	Częściowo	Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:	Częściowo	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020	Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić warunek

regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji			– opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji, – przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój, – obejmuje mechanizm monitorowania. Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.	Częściowo	Dokument bazowy stanowi załącznik nr 1 do Uchwały Nr 586/14 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 3 czerwca 2014 r. – i jest dostępny pod adresem: http://www.malopolska.pl/Przedsiebiorca/iMalopolska/Strony/RegionalnaStrategiaInnowacji.aspx	wstępny zostały określone w Tabeli 26 oraz w załączniku do RPO.
1.2 Istnienie wieloletniego planu dotyczącego budżetu i priorytetów inwestycji	1	Tak	Przyjęto orientacyjny wieloletni plan dotyczący budżetu i priorytetów inwestycji związanych z priorytetami UE oraz – w odpowiednich przypadkach – z Europejskim Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI).	Tak	Warunek jest spełniony przez dokument Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej, który został przyjęty w 2011 r. Realizuje on rekomendacje Europejskiego Forum Strategicznego Infrastruktur Badawczych (ESFRI) w tym zakresie. W 2012 r. opracowany został system finansowania projektów dużej infrastruktury badawczej objętych Mapą, który zakłada 10-letni (2013-2023) horyzont czasowy. Mapa została zaktualizowana w sierpniu 2014 r. http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2014_08/caf36c2da9fef183c32ce8772ec5b426.pdf). Opracowany i kierunkowo zaakceptowany przez KE został także szacunkowy plan finansowania infrastruktury B+R, obejmujący źródła krajowe, fundusze strukturalne oraz programy międzynarodowe. Podstawą prawną do ustalenia wydatków pochodzących ze środków europejskich (wraz z wymaganym wkładem krajowym) są programy operacyjne przyjmowane uchwałą Rady Ministrów (zgodnie z art. 14j ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658 z późn. zmianami). Natomiast dla wydatków pochodzących z budżetu państwa podstawą prawną są Wieloletnie Plany Finansowe Państwa, sporządzane na podstawie art. 103-108 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznch (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 z późn. zmianami) i uchwalane przez Radę Ministrów.	
2.1 Strategiczne ramy polityki w dziedzinie rozwoju cyfrowego w celu pobudzenia popytu na przystępne, dobrej jakości i interoperacyjne usługi,	2	Tak	Strategiczne ramy polityki rozwoju cyfrowego, na przykład w ramach krajowej lub regionalnej strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji zawierają:		Strategia Sprawne Państwo (SSP) https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2011/12/SSP-20-12-2012.pdf	

prywatne i publiczne, wykorzystujące technologie informacyjno komunikacyjne, a także aby przyspieszyć ich asymilację przez obywateli, grupy w trudnej sytuacji, przedsiębiorstwa i administrację publiczną, w tym inicjatywy transgraniczne			– budżet i priorytety działań określone na podstawie analizy SWOT lub podobnej analizy spójnej z tabelą wyników europejskiej agendy cyfrowej; – została przeprowadzona analiza równoważenia wsparcia dla popytu i podaży TIK; – wskaźniki miary postępów interwencji w takich dziedzinach jak umiejętności cyfrowe, e-integracja, e-dostępność, oraz postęp w zakresie e-zdrowia w granicach określonych w art.168 TFUE, spójne w stosownych przypadkach z istniejącymi odpowiednimi unijnymi, krajowymi lub regionalnymi strategiami sektorowymi; – ocenę potrzeb w zakresie budowania większego potencjału TIK.	Tak Tak Tak Tak	Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa https://mac.gov.pl/files/pzip_ostateczny.pdf	
2.2 Infrastruktura sieci nowej generacji : Istnienie krajowych lub regionalnych planów sieci nowej generacji uwzględniających działania regionalne na rzecz osiągnięcia celów Unii dotyczących dostępu do szybkiego internetu, koncentrujących się na obszarach, na których rynek nie zapewnia otwartej infrastruktury po przystępnych kosztach i jakości, zgodnych z przepisami unijnymi w zakresie konkurencyjności i pomocy państwa, a także świadczących usługi dostępne dla grup w trudnej sytuacji	2	Tak	Gotowy jest krajowy lub regionalny plan sieci nowej generacji, który zawiera: – plan inwestycji w infrastrukturę oparty na analizie ekonomicznej uwzględniającej istniejącą infrastrukturę i plany inwestycyjne sektora prywatnego i publicznego; – modele zrównoważonych inwestycji, które zwiększają konkurencyjność i zapewniają dostęp do otwartej, przystępnej cenowo i dobrej jakości infrastruktury i usług, uwzględniających przyszłe potrzeby; – środki na stymulowanie inwestycji prywatnych.	Tak Tak Tak	Narodowy Plan Szerokopasmowy https://mac.gov.pl/files/narodowy_plan_szerokopasmowy_-_08.01.2014_przyjety_przez_rm.pdf	
3.1 Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	3	Nie	– wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”; – wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie	Tak Nie	1. System S24 na portalu 2. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym isap.sejm.gov.pl 3. Art. 29, art.25 pkt. 3, art. 14 pkt. 1 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej isap.sejm.gov.pl 4. Ustawa o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów isap.sejm.gov.pl	1. https://ems.ms.gov.pl/ 2. http://orka.sejm.gov.pl/proc7.nsf/ustawy/2094_u.htm 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041731807 4. http://isap.sej

			szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”; – wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	Nie	5. Ustawa o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych isap.sejm.gov.pl	m.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000829 5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000768
4.1 Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków	4	Częściowo	Działania służące zapewnieniu wdrożenia minimalnych wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, zgodnie z art. 3, 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE1; Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE; Działania służące zapewnieniu planowania strategicznego w dziedzinie efektywności energetycznej, spójne z art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady2012/27/UE2; Działania spójne z art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/32/WE1 w sprawie końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych, aby zapewnić dostarczenie klientom końcowym indywidualnych liczników w zakresie, w jakim jest to możliwe technicznie, racjonalne finansowo i proporcjonalne w odniesieniu do potencjalnych oszczędności energii.	Tak Nie Tak Tak	1. Rozp. MIiR z 3.06.2014 r. w spr. metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku 2. Rozp. Ministra Infrastruktury z 12.04.2002 r. w spr. warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie 3. Art. 5 ust. 2a ustawy z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane 4. Art. 10. ust. 1 i 2 ustawy z 15.04.2011 r. o efektywności energetycznej 5. Ustawa z 21.11.2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów	1. http://g.ekspert.infor.pl/p/_dane/akty_pdf/DZU/2014/122/888.pdf#zoom=90 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020750690 3. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001409 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110940551 5. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20082231459 6. Rozp. MG z 15.01.2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070160092 7. Ustawa Prawo energetyczne z 10.04. 1997 r. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970540348 8. Rozp. MG z 17.09.2010 r. w spr. szczegółowych zasad kształtowania

						i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20101941291
4.2 Przeprowadzono działania promujące wysoko wydajną kogenerację energii cieplnej i elektrycznej	4	Tak	Wsparcie dla kogeneracji opiera się na popycie na użytkową energię cieplną i oszczędności energii pierwotnej zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 9 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2004/8/WE; państwa członkowskie lub ich właściwe organy oceniły istniejące prawodawstwo i ramy regulacyjne pod kątem procedur udzielania zezwoleń lub innych procedur, aby: • zachęcać do projektowania jednostek kogeneracji dla pokrycia ekonomicznie uzasadnionego zapotrzebowania na ciepło użytkowe i unikania produkcji ciepła w ilościach przekraczających zapotrzebowanie na ciepło użytkowe oraz • ograniczyć regulacyjne i pozaregulacyjne bariery utrudniające rozwój kogeneracji.	Tak	1. Ustawa o zmianie ustawy – prawo energetyczne z dnia 14 marca 2014 r. 2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (…) 3. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku 4. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych 5. Ustawa dotycząca odnawialnych źródeł energii 6. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000457014000490 3. http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf 4. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20061691199 5. http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/19349/228300/dokument118770.pdf 6. http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf
4.3 Przeprowadzono działania promujące wytwarzanie i dystrybucję odnawialnych źródeł energii	4	Tak	Gotowe są przejrzyste systemy wsparcia, priorytetowy lub gwarantowany dostęp do sieci oraz pierwszeństwo w dystrybucji, jak również standardowe zasady odnoszące się do ponoszenia i podziału kosztów dostosowań technicznych, które to zasady zostały podane do publicznej wiadomości, zgodnie z art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 2 oraz art. 16 ust. 3 dyrektywy 2009/28/WE. Państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE.	Tak Tak	1. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne wraz z aktami wykonawczymi 2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw 3. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2010 r. 4. Polityka Energetyczna do 2030 roku	1. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000490 2. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20061691199 3. http://www.mg.gov.pl/files/upload/12326/KPD_RM.pdf 4. http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf

5.1 Zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem: Istnienie krajowych lub regionalnych ocen ryzyka na potrzeby zarządzania klęskami i katastrofami, uwzględniających dostosowanie do zmian klimatu	5	Tak	Gotowa jest krajowa lub regionalna ocena ryzyka zawierająca następujące elementy: – opis procesu, metodologii, metod i niewrażliwych danych wykorzystywanych w ocenach ryzyka, jak również opartych na ryzyku kryteriów określania inwestycji priorytetowych; – opis scenariuszy zakładających jeden rodzaj ryzyka i scenariuszy zakładających wiele rodzajów ryzyka; – uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii dostosowania do zmiany klimatu.	Tak Tak Tak	„Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego" z: „Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego" http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/ocenaryzyka.pdf Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030 http://klimada.mos.gov.pl/dokument-spa-2020	
6.1 Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu	5	Nie	– w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów; – przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	Nie Nie	Nowelizacja ustawy prawo wodne http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000659 Masterplany dla dorzeczy Odry i Wisły http://www.mos.gov.pl/artykul/7_archiwum/23261_rzad_przyjal_masterplany_dla_dorzeczy_wisly_i_odry.html Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010620627	
6.2 Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów	5	Częściowo	– zgodnie z wymogami art. 11 ust. 5 dyrektywy 2008/98/WE Komisji przekazano sprawozdanie z realizacji dotyczące postępów w osiąganiu celów określonych w art. 11 dyrektywy 2008/98/WE; – istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE; – istnienie programów zapobiegania powstawaniu odpadów, zgodnie z wymogami art. 29 dyrektywy 2008/98/WE; – przyjęto środki niezbędne do	Tak Nie Tak	Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 (M. P. Nr 101, poz. 1183) http://dokumenty.rcl.gov.pl/M20101011118301.pdf Wojewódzkie plany gospodarki odpadami Regionalne plany inwestycyjne Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów http://www.mos.gov.pl/g2/big/2014_02/9eb50a325ed3098179730907a88a53d5.pdf	

			osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.	Nie	Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. poz. 888) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000888	
7.1 Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T	7	Częściowo	Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: □ bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz □ wtórną łączność. Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	Tak Nie Nie Nie	Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 (http://www.malopolskie.pl/RozwojRegionalny/Aktualizacja/?id=1881) (SRWM) oraz Strategia rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2020 (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/STRATEGIA_ROZWOJU_TRANSPORTU.pdf). Program Strategiczny Transport i Komunikacja (w opracowaniu)	Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić warunek wstępny zostały określone w Tabeli 26 oraz w załączniku do RPO.
7.2 Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich	7	Częściowo	Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach	Tak Nie	Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020 (http://www.malopolskie.pl/RozwojRegionalny/Aktualizacja/?id=1881) (SRWM) oraz Strategia rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2020 (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/S	Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić warunek wstępny zostały określone w Tabeli 26 oraz w załączniku do RPO.

(z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału			dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei identyfikującej odpowiednia ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz z harmonogramem i budżetem) Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	Nie	TRATEGIA_ROZWOJU_TRANSPORTU.pdf). Program Strategiczny Transport i Komunikacja (w opracowaniu)	
8.1 Została opracowana i jest realizowana aktywna polityka rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia	8	Tak	Służby zatrudnienia mają możliwość zapewnienia i faktycznie zapewniają zindywidualizowane usługi, doradztwo oraz aktywne i zapobiegawcze środki rynku pracy na wczesnym etapie, otwarte dla wszystkich osób poszukujących pracy, przy jednoczesnym koncentrowaniu się na osobach najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osobach ze społeczności zmarginalizowanych. Służby zatrudnienia mają możliwość zapewnienia i faktycznie zapewniają pełne i przejrzyste informacje o nowych wakatach i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem zmieniających się potrzeb na rynku pracy. Służby zatrudnienia stworzyły formalne lub nieformalne rozwiązania dotyczące współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami.	Tak Tak Tak	Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001, z pózn.zm.) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20040991001 Rozporządzenia wykonawcze do ww. ustawy http://www.psz.praca.gov.pl/main.php?do=ShowPage&nPID=867685&pT=details&sP=CONTENT,objectID,873075	
8.2 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu	8	Tak	Gotowe są strategiczne ramy polityki na rzecz wspierania nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu obejmujące następujące elementy: – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji	Tak Tak	Program Rozwoju Przedsiębiorstw (http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiebiorczosci/Polityki+przedsiebiorczosci+i+innowacyjnosci/Program+Rozwoju+Przedsiebiorstw) Program Lepsze regulacje 2015 (http://www.mg.gov.pl/Prawo+dla+przedsiebiorcy/Program+Lepsze+regulacje+2015) Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2014/pozycja/81 1	**Odniesienia do dokumentów c.d.:** Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807) http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20041731807

			i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act; – działania łączące odpowiednie usługi rozwoju przedsiębiorstw i usługi finansowe (dostęp do kapitału), w tym – w razie konieczności – kontakty w celu zaangażowania grup lub obszarów w niekorzystnej sytuacji	Tak Tak		
8.4 Aktywne i zdrowe starzenie się: Została opracowana polityka dotycząca aktywnego starzenia się w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia	8/12	Częściowo	Właściwe zainteresowane strony są zaangażowane w opracowywanie polityki aktywnego starzenia się i związane z nią działania następcze z myślą o utrzymaniu starszych pracowników na rynku pracy i promowanie ich zatrudnienia; Państwo członkowskie przygotowało działania mające na celu promowanie aktywnego starzenia się.	Tak Nie	Solidarność Pokoleń 50+ (przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 grudnia 2013 r., http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/program-solidarnosc-pokolen/ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2 Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej (ZDPS, przyjęte przez Radę Ministrów 24 grudnia 2013 r., http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/zalozenia-dlugofalowej-polityki-senioralnej-w-polsce-na-lata-20142020/	**Odniesienia do dokumentów c.d.:** Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/rzadowy-program-asos/ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000378&type=2
8.5 Przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian: Istnienie polityk sprzyjających przewidywaniu i dobremu zarządzaniu zmianami i restrukturyzacją	8	Tak	Gotowe są instrumenty mające na celu wspieranie partnerów społecznych i instytucji publicznych w opracowywaniu proaktywnych podejść do zmian i restrukturyzacji, które obejmują działania: - działania służące promowaniu przewidywania zmian:	Tak Tak	Program „Polityka Nowej Szansy” http://bip.mg.gov.pl/node/20367	

			- działania służące promowaniu przygotowania procesu restrukturyzacji i zarządzania nim.	Tak		
9.1 Istnienie i realizacja krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa mających na celu, w świetle wytycznych w sprawie zatrudnienia, aktywne włączenie osób wykluczonych z rynku pracy	9	Tak	Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz ograniczania ubóstwa, które mają na celu aktywne włączenie i które: – zapewniają wystarczające podstawy do opracowywania polityk ograniczania ubóstwa i monitorowania zmian; – zawierają środki pomagające w osiągnięciu krajowego celu dotyczącego walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją w krajowym programie reform), co obejmuje promowanie możliwości trwałego zatrudnienia wysokiej jakości dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ze społeczności marginalizowanych; – angażują w zwalczanie ubóstwa właściwe zainteresowane strony; – w zależności od rozpoznanych potrzeb – zawierają działania umożliwiające przejście od opieki instytucjonalnej do opieki zapewnianej przez społeczności lokalne Na wniosek i w uzasadnionych przypadkach właściwe zainteresowane strony otrzymają wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.	Tak Tak Tak Tak Tak	Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji *isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20140000787&type=2*	
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	9/12	Nie	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają: - skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych; - działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i	Nie Nie Nie	Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne	

			infrastruktury; - system monitorowania i przeglądu. Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.	Nie Nie		
10.1 Przedwczesne zakończenie nauki: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz ograniczenia przedwczesnego zakończenia nauki w zakresie nie wykraczającym poza zakres określony w art. 165 TFUE.	10	Tak	Gotowy jest system gromadzenia i analizowania danych i informacji dotyczących przedwczesnego zakończenia nauki na odpowiednich szczeblach, który: – zapewnia wystarczające podstawy do opracowywania ukierunkowanych polityk i umożliwia monitorowanie rozwoju sytuacji. Gotowe są strategiczne ramy polityki dotyczące przedwczesnego zakończenia nauki, które: – opierają się na dowodach; – obejmują właściwe sektory edukacji, w tym wczesny rozwój dziecka, są skierowane w szczególności do grup w trudnej sytuacji, w których występuje największe ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki, w tym do osób ze społeczności marginalizowanych, i poruszają kwestię środków zapobiegawczych, interwencyjnych i wyrównawczych; - obejmują wszystkie sektory polityki oraz zainteresowane podmioty, które są istotne dla rozwiązania kwestii przedwczesnego zakończenia nauki.	Tak Tak Tak Tak	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000378&type=2	
10.3. Uczenie się przez całe życie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, w zakresie określonym w art. 165	10	Tak	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, które obejmują działania: – mające na celu wspieranie rozwoju i łączenia usług na potrzeby programu uczenia się przez całe życie, w tym ich	Tak	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2 Dokument implementacyjny SRKL http://www.mpips.gov.pl/praca/strategie-i-dokumenty-programowe/strategia-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-srkl---	

TFUE.			wdrażania, i podnoszenia kwalifikacji (tj. potwierdzanie kwalifikacji, doradztwo, kształcenie i szkolenie) oraz zapewnienie zaangażowania i partnerstwa właściwych zainteresowanych stron; – mające na celu świadczenie usług rozwoju umiejętności poszczególnych grup docelowych, w przypadku, gdy nadano im priorytetowy charakter w krajowych lub regionalnych strategicznych ramach polityki (na przykład dla młodych ludzi odbywających szkolenie zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami); – mające na celu zwiększenie dostępu do programu uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem starań na rzecz skutecznego wdrożenia narzędzi przejrzystości (na przykład europejskich ram kwalifikacji, krajowych ram kwalifikacji, europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym); - mające na celu poprawę adekwatności kształcenia i szkolenia względem rynku pracy oraz dostosowanie ich do potrzeb określonych grup docelowych (na przykład młodych ludzi odbywających szkolenia zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami).	Tak Tak Tak	projekt-z-31072012-r/ Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczenie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie	
10.4 Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki na rzecz zwiększania jakości i efektywności	10	Tak	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zwiększania jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE,	Tak	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2Perspektywa uczenia się przez całe życie http://www.men.gov.pl/index.php/uczen	

systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE.			które obejmują następujące środki: – na rzecz lepszego dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy w ścisłej współpracy z właściwymi zainteresowanymi stronami, w tym za pomocą mechanizmów prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz umocnienia rozwoju systemu nauczania poprzez pracę w różnych formach; - mające na celu zwiększenie jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym poprzez stworzenie krajowego podejścia do zapewnienia jakości kształcenia i szkolenia zawodowego (na przykład zgodnie z europejskimi ramami odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym) oraz wdrożenie narzędzi służących przejrzystości i uznawaniu, na przykład europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).	Tak Tak	ie-sie-przez-cale-zycie/770-perspektywa-uczenia-sie-przez-cale-zycie Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20130000121 Strategia Rozwoju Kraju 2020 http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WMP20120000882	

9.2 DZIAŁANIA NA RZECZ WYPEŁNIENIA WARUNKÓW EX-ANTE

Tabela 25. Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie ogólne warunki wstępne

Ogólny warunek ex-ante obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1. Zapobieganie dyskryminacji	uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy	Przyjęcie *Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020* przez Komitet Koordynacyjny UP	I kwartał 2015	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
2. Równouprawnienie płci	rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci, i w kontrolowanie tych funduszy			
3. Niepełnosprawność	rozwiązania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy			
7. Wskaźniki statystyczne i wskaźniki rezultatu	b) skuteczny system wskaźników, obejmujący: ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników	W PI 2c wprowadzono wskaźnik rezultatu: „Odsetek obywateli korzystających z e-administracji (EAC)" - wartość bazowa wskaźnika będzie dostępna w GUS z badania pn. „Rozszerzenie badania i pozyskanie danych na poziomie NTS 2 z zakresu wykorzystania ICT w gospodarstwach domowych". Po uzyskaniu tych danych IZ RPO oszacuje wartość docelową wskaźnika. Po oszacowaniu wartości docelowej, IZ przedłoży wniosek o	III kwartał 2015	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie kryterium Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucje Zarządzające Krajowymi i Regionalnymi Programami Operacyjnymi, w tym IZ RPO WM

		modyfikację Programu w celu wprowadzenia brakujących danych i ostatecznego wypełnienia warunku ex-ante 7.		

Tabela 26. Przedsięwzięcia, jakie należy podjąć, aby spełnić mające zastosowanie tematyczne warunki wstępne

Tematyczny warunek ex-ante obowiązujący program, który jest całkowicie lub częściowo niespełniony	Niespełnione kryteria	Działania do podjęcia	Termin wykonania	Instytucje odpowiedzialne za spełnienie warunku
1.1 Badania naukowe i innowacje	Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:	Okresowy przegląd i aktualizacja RSI WM w zakresie opisu działań dotyczących przebiegu procesu identyfikowania inteligentnych specjalizacji regionalnych, zgodnie z koncepcją przedsiębiorczego odkrywania.	30.11.2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
	- opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji,	Weryfikacja analizy SWOT w ramach RSI WM w kierunku pełniejszego uwzględnienia wyników części diagnostycznej oraz ograniczenia liczby priorytetów w zakresie badań i innowacji.	30.11.2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
	- przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój,	Weryfikacja logiki interwencji RSI WM w kierunku pełniejszego powiązania priorytetów z częścią diagnostyczną i zweryfikowaną analizą SWOT oraz wzmocnienia działań na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój.	30.11.2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
	- obejmuje mechanizm monitorowania.	Określenie mechanizmu monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji regionu, w sposób umożliwiający weryfikację aktualnych i identyfikowanie nowych specjalizacji, w których region ma szansę osiągnąć przewagę konkurencyjną.	30.11.2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
	Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje.	Weryfikacja ram finansowych RSI WM, określających szacunkową wielkość środków na badania i rozwój, możliwych do zaangażowania w okresie realizacji strategii.	30.11.2015	Zarząd Województwa Małopolskiego

3.1 Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	– wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;	Wejście w życie ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów - III transza deregulacji	01.05.2015	Ministerstwo Sprawiedliwości
	wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	Wdrożenie elektronicznej platformy konsultacyjnej Wytyczne do przeprowadzania Oceny Wpływu Zakończenie pilotażu w zakresie testu MŚP	1.07.2015 1.07.2015 31.12.2015	MG
4.1 Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków	(2) Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE	Wydanie rozporządzenia w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku, sposobu sporządzania oraz wzorów świadectw charakterystyki energetycznej (obecnie zakończono zbieranie uwag do projektu rozporządzenia w ramach konsultacji publicznych)	30.06.2015	MIiR
6.1 Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu	3. w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów;	Główne działania: 1. Przyjęcie nowej ustawy – Prawo wodne, 2. Aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz haromonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.	31.03.2016 31.12.2015	Instytucja wiodąca: MŚ
	4. przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	Główne działania: 1. Aktualizacja planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy w Polsce 2. Przekazanie do KE raportu wraz z kopiami aktualizacji PGW planowane jest w I kwartale 2016 r. Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz haromonogramem i	31.12.2015	Instytucja wiodąca: KZGW Instytucja współpracująca: MŚ

		instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.		
6.2 Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów	Kryterium 2 istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE;	Główne działania: 1. Wprowadzenie obowiązku sporządzania przez ZW planów inwest., 2. Wydanie rozp. określającego sposób i formę sporządzania WPGO 3. Aktualizacja KPGO 4. Aktualizacja WPGO wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz haromonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex ante.	31.12.2014 31.03.2015 31.12.2015 31.12.2016	Parlament MŚ MŚ/RM Marszałkowie Województw/ Sejmiki Województw
	Kryterium 4 przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.	Główne działania: 1. Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach 2. Rozp. ws. obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów 3. Wydanie rozp. RM ws. opłat za korzystanie ze środowiska(…) 4. Uchwalenie nowej ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym 5. Wydanie rozp. ws. wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych […] 6. Wydanie rozp. dotyczącego audytu na podst. art. 51 ustawy z dn. 13 czerwca 2013. o gospodarce opakowaniami […] Opis spełniania kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz haromonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania	31.12.2014 II kw. 2015 31.12.2015 31.03.2015 31.12.2015 31.12.2015	Parlament RP Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Środowiska Parlament RP Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Środowiska

		warunkowości ex ante.		
7.1 Transport**:** Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T	Kryterium 1 Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Kryterium 2 Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: – bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz wtórną łączność. Kryterium3 Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności Kryterium 4 Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	Główne działania: Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac na potrzeby dostosowania PS TiK do wymogów warunkowości ex-ante Dostosowanie projektu regionalnego planu transportowego (PS TiK) do wymagań warunkowości ex-ante (warunki 7.1 oraz 7.2) Przyjęcie regionalnego planu transportowego przez ZWM (PS TiK)	31.03..2015 31.08.2015 30.09.2015	Zarząd Woj. Małopolskiego Zarząd Woj. Małopolskiego Zarząd Woj. Małopolskiego
7.2 Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu	Kryterium 1 Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	Główne działania: Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac na potrzeby dostosowania PS TiK do wymogów warunkowości ex-ante Dostosowanie projektu regionalnego planu transportowego (PS TiK) do	31.03.2015 31.08.2015	Zarząd Woj. Małopolskiego Zarząd Woj. Małopolskiego

regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału	Kryterium 2 Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei identyfikującej odpowiednia ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz z harmonogramem i budżetem) Kryterium 3 Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	wymagań warunkowości ex-ante (warunki 7.1 oraz 7.2) Przyjęcie regionalnego planu transportowego przez ZWM (PS TiK)	30.09.2015	Zarząd Woj. Małopolskiego
8.4 Aktywne i zdrowe starzenie się: Została opracowana polityka dotycząca aktywnego starzenia się w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia.	2 Państwo członkowskie przygotowało działania mające na celu promowanie aktywnego starzenia się.	Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. - Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/02/2015 r. - Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r. Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante, stanowiącej załącznik do programu.	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	1) Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:	Warunek zostanie uznany za wypełniony po spełnieniu poniższych kryteriów:	31.12.2016	Ministerstwo Zdrowia
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	2) skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych;	Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. - Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia

		2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/02/2015 r. - Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r. Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante, stanowiącej załącznik do programu.		
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	3) działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury;	Plan działań dotyczący map potrzeb zdrowotnych - Sporządzenie „map potrzeb” w zakresie onkologii i kardiologii opisujących elementy systemu na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2015 - Stworzenie „map potrzeb” dla innych chorób na poziomie POZ, AOS, szpitali. Termin: 31/12/2016 Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante, stanowiącej załącznik do programu.	31.12.2016	Ministerstwo Zdrowia
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	4) system monitorowania i przeglądu.	Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. - Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/02/2015 r. - Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r.	30.06.2015	Ministerstwo Zdrowia

		Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante, stanowiącej załącznik do programu.		
9.3 Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	5) Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.	Plan działań dotyczący przygotowania dokumentu: Policy Paper dla obszaru ochrony zdrowia w Polsce na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. - Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe Ramy Strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r., Termin: 31/02/2015 r. - Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziomie krajowym, Termin: 30/06/2015 r. Opis spełnienia kryterium wraz ze szczegółowym planem działań oraz harmonogramem i instytucjami odpowiedzialnymi zostały przedstawione w Samoocenie spełniania warunkowości ex-ante, stanowiącej załącznik do programu.	30.06.2015	

10. ZMNIEJSZENIE OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH DLA BENEFICJENTÓW

Instytucje odpowiedzialne w Polsce za wdrażanie polityki spójności będą kontynuowały w perspektywie finansowej 2014-2020 działania zmierzające do wprowadzenia jak najszerszego katalogu uproszczeń dla beneficjentów środków UE, zgodnie z sekcją 2.6 UP. Uproszczenia te polegają nie tylko na wprowadzeniu uproszczeń wynikających z rozporządzeń unijnych lub będących ich konsekwencją, ale także w obszarach podlegających uregulowaniom na poziomie krajowym Zgodnie z zaleceniami krajowymi, przy opracowywaniu programu odpowiednie instytucje zaangażowane w jego przygotowanie były zobowiązane do umieszczenia w programie syntetycznej oceny najważniejszych obowiązków administracyjnych po stronie beneficjentów, związanych z jego wdrażaniem oraz do wskazania ich źródła.

Do uproszczeń we wdrażaniu funduszy polityki spójności w okresie 2014-2020, które nie wynikają bezpośrednio z planowanych regulacji unijnych, należą w szczególności:

a) większa decentralizacja systemu wdrażania poprzez zwiększenie udziału regionalnych programów w alokacji ogółem,

b) wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostanie ośrodkom miejskim,

c) elastyczne formy finansowania projektów z rozbudowanym systemem zaliczkowym,

d) zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia zwrotnego,

e) zapewnienie łatwego dostępu dla potencjalnych beneficjentów do kompleksowej informacji za pośrednictwem rozbudowanej sieci punktów informacyjnych poszczególnych funduszy.

Z uproszczeń, które wynikają z możliwości wprowadzonych przez rozporządzenie ramowe, w warunkach polskich wykorzystane zostały m.in.:

a) w zakresie projektów generujących dochód - możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych, w tym także obniżenie poziomu dofinansowania w ramach osi priorytetowej po uwzględnieniu dochodowości projektów realizowanych w ramach tej osi,

b) możliwie szerokie stosowanie form ryczałtowego finansowania w ramach programów.

Podkreślić należy, że ww. uproszczenia zostały wprowadzone już na etapie programowania wsparcia. Natomiast **w stosunku wszelkich innych obszarów problemowych, zidentyfikowanych w trakcie realizacji programów, będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów** (wzorem minionych perspektyw finansowych).

Na poziomie regionalnym jako główne źródła obciążeń administracyjnych beneficjentów w latach 2007-2013 zidentyfikowane zostały:

a) wydłużona ścieżka realizacji projektu, przeciągające się procedury na poszczególnych etapach wdrażania;

b) ilość i obszerność wymaganych załączników;

c) ilość i obszerność dokumentacji wymaganej w formie papierowej na poszczególnych etapach wdrażania;

d) ilość i obszerność wymienianej korespondencji;

e) częste zmiany obowiązujących procedur/wytycznych.

Podejmowane na bieżąco działania mające na celu zmniejszenie ww. obciążeń związane były z:

a) doskonaleniem narzędzi informatycznych wspomagających wdrażanie (aplikacje służące do komunikacji z beneficjentem) oraz umożliwieniem wymiany korespondencji w postaci elektronicznej (profil ePUAP, podpis elektroniczny weryfikowany przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu);

b) zastosowaniem mechanizmu elastycznego przemieszczania kadr w cyklu życia programu umożliwiającego sprawny przebieg procedur w okresach największych obciążeń i szybkie reagowanie na opóźnienia na poszczególnych etapach wdrażania;

c) organizacją pracy punktów konsultacyjnych w sposób umożliwiający konsultantom korzystanie ze wsparcia pracowników merytorycznych;

d) zastępowaniem urzędowych zaświadczeń oświadczeniami Beneficjenta (np. o niezaleganiu z opłatami za korzystanie ze środowiska);

e) elastyczne formy finansowania projektów z rozbudowanym systemem zaliczkowym.

W perspektywie finansowej 2014-2020 na poziomie regionalnym do zmniejszenia obciążeń administracyjnych przyczynią się następujące <u>założenia</u> przyjęte na etapie projektowania systemu instytucjonalnego RPO:

- wykorzystanie zasobów kadrowych, organizacyjnych oraz doświadczeń wypracowanych w latach 2007-2013 – bazowanie na istniejących strukturach/jednostkach, identyfikowanych z wdrażaniem funduszy europejskich,
- spłaszczenie struktury instytucjonalnej – w systemie instytucjonalnym przewiduje się powierzenie zadań bezpośrednio instytucjom pośredniczącym. Jednocześnie, w efekcie przesądzeń na poziomie krajowym i wyposażenia instytucji zarządzających regionalnymi programami operacyjnymi w funkcję certyfikacji wydatków, nie będą także tworzone instytucje pośredniczące w certyfikacji. Mniejsza ilość instytucji w systemie czyni go bardziej przejrzystym oraz wydajniejszym z perspektywy beneficjenta – szybszy przebieg procedur na poszczególnych etapach realizacji projektu.

Dodatkowo, wykorzystując doświadczenia z perspektywy 2007-2013, w celu zmniejszenia obciążeń administracyjnych **zaplanowano następujące <u>działania</u>:**

a) informatyzacja relacji z beneficjentem – systematyczny rozwój i doskonalenie narzędzi informatycznych wspomagających wdrażanie (m.in. aplikacje służące do komunikacji z beneficjentem) oraz wzrost ilości dokumentów/spraw przekazywanych/załatwianych drogą elektroniczną,

b) informatyzacja relacji pomiędzy instytucjami oraz wewnątrz instytucji, rozwój wewnętrznych baz danych zapewniający wykorzystanie w obsłudze beneficjenta wszelkich informacji już posiadanych przez instytucje, w efekcie możliwa redukcja ilości wymaganych od beneficjentów dokumentów – brak powielania danych, które już są w posiadaniu instytucji,

c) dalsze wykorzystywanie mechanizmu elastycznego przemieszczania kadr w cyklu życia programu umożliwiającego zarówno sprawny przebieg procedur w okresach największych obciążeń i szybkie reagowanie na opóźnienia na poszczególnych etapach wdrażania, jak i wykorzystanie doświadczeń pracowników znających projekty z wcześniejszych etapów realizacji,

d) kontynuacja wypracowanego w latach 2007-2013 elastycznego podejścia w zakresie trybów wyboru projektów – stosowanie trybów dopasowanych do typu projektów oraz specyfiki beneficjenta – np. nabór ciągły, projekty dot. rewitalizacji/uzdrowisk, w przypadku obszarów z dużą podażą projektów tryb przewidujący preselekcję projektów, odrębne tryby specyficzne dla ZIT oraz projektów subregionalnych itp., w tym także wykorzystanie mechanizmu negocjacji z beneficjentem na etapie oceny.
   Wskazane tryby będą respektowały zasady przejrzystości postępowania oraz równego traktowania beneficjentów.

e) zapewnienie (poprzez kompleksowe przygotowanie rozwiązań systemowych oraz wykorzystanie doświadczeń z obecnej perspektywy) stabilności systemu wdrażania w pierwszych latach jego funkcjonowania – ograniczenie ilości wprowadzanych zmian wytycznych/procedur w tym okresie,

f) w zakresie dostępu do informacji – organizacja punktów informacyjnych, w których konsultanci mogą korzystać ze wsparcia pracowników merytorycznych – beneficjent otrzymuje dzięki temu bardziej szczegółową, konkretną informację,

g) na wczesnym etapie programu wsparcie przygotowania projektów strategicznych, kluczowych dla programu w związku z kosztochłonnością/czasochłonnością tych projektów (doradztwo oraz przygotowanie dokumentacji),

h) kontynuacja zastępowania urzędowych zaświadczeń oświadczeniami Beneficjenta.

11. ZASADY HORYZONTALNE

11.1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Zasada zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, przestrzennym, gospodarczym i środowiskowym oznacza, że rozwój społeczny i gospodarczy nie może pozostawać w konflikcie z interesami ochrony środowiska i ładu przestrzennego. Projektowane działania muszą zatem uwzględniać potrzeby przyszłych pokoleń, dlatego nie mogą naruszać równowagi przyrodniczej i przestrzennej. Wszelkie działania będą realizowane z uwzględnieniem potrzeb zachowania różnorodności biologicznej, zrównoważonego podejścia do użytkowania zasobów przyrody, przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego oraz wymogów ochrony obszarów cennych przyrodniczo, w tym ich integralności i spójności. Konsekwencją przyjęcia zasady zrównoważonego rozwoju jest uznanie ochrony środowiska oraz ładu przestrzennego za kluczowe zasady dla realizacji programu.

Przestrzenny wymiar zasady zrównoważonego rozwoju realizowany będzie poprzez respektowanie następujących zasad:

- powstrzymywanie żywiołowego rozlewania się miast, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego,
- kształtowanie w maksymalnym możliwym zakresie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym,
- uwzględnienie w polityce przestrzennej kwestii adaptacji do zmian klimatu, lokalizacja silnych generatorów ruchu w obszarach obsługiwanych wysokowydajnym transportem miejskim,
- preferowanie ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane (priorytet *brown-field* ponad *green-field*),
- troska o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowania do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego,
- zapewnienie szerokiej partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji.

Zasada zrównoważonego rozwoju jest podstawową zasadą uwzględnianą przez Województwo Małopolskie w pracach nad dokumentami strategicznymi i operacyjnymi. W projekcie programu zasada zrównoważonego rozwoju została uwzględniona w szczególności w następujących osiach priorytetowych:

- Oś priorytetowa 4. *Regionalna polityka energetyczna*, w odniesieniu do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej oraz wypełnienia wymogów pakietu klimatyczno-energetycznego, jak również spełnienia zapisów dyrektyw unijnych. Zgodnie z Dyrektywą PE i Rady po dniu 31 grudnia 2018 r. budynki użyteczności publicznej powinny być budynkami o niemal zerowym zużyciu energii. W odniesieniu do nowych budynków nie należących do władz publicznych wymóg ten powinien być spełniony do dnia 31 grudnia 2020 r. W miarę możliwości wymagania dotyczące charakterystyki energetycznej powinny być spełnione także przy okazji gruntownych modernizacji

budynków lub ich części.[63] W związku powyższym, wymogiem, który będzie stawiany wszystkim nowym budynkom wybudowanym przy wsparciu ze środków RPO będzie spełnienie przez te budynki wysokich standardów konsumpcji energii,

- Oś priorytetowa 5. *Ochrona środowiska*, w zakresie wymogów ochrony środowiska, odporności na klęski żywiołowe i zapobieganie i zarządzanie ryzykiem. W tym obszarze priorytetowo będą realizowane działania wynikające z zobowiązań unijnych Polski, a tym samym regionów. Do obszarów tych należą interwencje skierowane na realizację inwestycji w zakresie gospodarki wodnej oraz gospodarki odpadami realizujące wymogi wynikające z dyrektyw unijnych,
- Oś priorytetowa 6. *Dziedzictwo regionalne*, w zakresie zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej, przy jednoczesnym zrównoważonym wykorzystaniu lokalnych zasobów przyrodniczych dla rozwoju sektora przemysłów czasu wolnego,
- Oś priorytetowa 11. *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*, w zakresie działań służących poprawie spójności społecznej i terytorialnej, w tym kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej i przestrzennej w oparciu o programy rewitalizacji.

Należy podkreślić horyzontalny charakter zasady zrównoważonego rozwoju, zatem w wymienionych powyżej osiach priorytetowych będzie ona wdrażana ze szczególnym naciskiem, natomiast uwzględniona będzie być musiała we wszystkich osiach priorytetowych programu. Dlatego też zasada zrównoważonego rozwoju, w tym w jej wymiarze przestrzennym, w adekwatny sposób zostanie uwzględniona w zasadach i kryteriach wyboru projektów w ramach poszczególnych osi priorytetowych. Tym samym jej egzekwowanie stanowić będzie wymóg formalny, obligatoryjnie sprawdzany w procesie wyboru oraz realizacji przedsięwzięć, ze szczególnym uwzględnieniem projektów o charakterze infrastrukturalnym.

W przypadku, gdy pomoc z funduszy przyznawana jest dużemu przedsiębiorstwu, Instytucja Zarządzająca zapewni, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach na terytorium Unii Europejskiej. W przypadku działań, które są potencjalnie opłacalne finansowo, rozpatrzone zostanie przez IZ ewentualne wykorzystanie instrumentów finansowych. Każdorazowo decyzja o skorzystaniu z mechanizmu instrumentów finansowych, poprzedzona zostanie oceną ex-ante, zgodnie z art 37 Rozporządzenia ogólnego.

[63] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.

11.2 RÓWNOŚĆ SZANS I NIEDYSKRYMINACJA

W celu zapewnienia równych szans i możliwości wszystkim grupom, a w szczególności tym narażonym na wystąpienie dyskryminacji[64] ze względu na takie przesłanki, jak płeć, rasa, pochodzenie etniczne, religia czy światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientacja seksualna, zaplanowano konkretne działania odnoszące się do etapu przygotowania i realizacji programu.

Grupy w szczególności narażone na dyskryminację w obszarach objętych interwencją programu to:

- kobiety
- starsze (powyżej 50 r.ż.)
- osoby z niepełnosprawnościami
- osoby o niskim statusie społecznym (zagrożone ubóstwem).

Zasada równości szans realizowana będzie z uwzględnieniem zapisów Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, ratyfikowanej przez Polskę we wrześniu 2012 r., w szczególności w zakresie dotyczącym rozpoznania i eliminacji przeszkód i barier w zakresie szeroko rozumianej dostępności w obszarach objętych interwencją programu regionalnego.

W planowanych działaniach uwzględniono fakt, iż dyskryminacja i nierówne traktowanie może pojawić się ze względu na wystąpienie jednocześnie więcej niż jednej przesłanki (dyskryminacja wielokrotna lub krzyżowa). Oznacza to, iż mogą się pojawić szczególne grupy narażone na wystąpienie dyskryminacji np. w obszarze edukacji młode kobiety pochodzenia romskiego (dyskryminacja ze względu na płeć, wiek oraz pochodzenie etniczne), czy starsi bezdomni mężczyźni (dyskryminacja ze względu na wiek, status społeczny i płeć), albo niepełnosprawne kobiety (dyskryminacja ze względu na płeć i niepełnosprawność), których sytuacja będzie wymagała podjęcia konkretnych działań uwzględniających ich specyficzną sytuację.

Dążenie do zapewnienia równości szans oraz przeciwdziałania dyskryminacji jest kwestią sprawiedliwości społecznej i odpowiedzialności grup będących w lepszej sytuacji za pomoc tym, których dostęp do dóbr i usług jest z jakichś względów ograniczony.

Na etapie realizacji programu zasada równych szans i niedyskryminacji uwzględniana będzie w procesie wyboru projektów w szczególności w przyjmowanych kryteriach wyboru projektów wskazujących na konieczność uwzględnienia w planowanych działaniach potrzeb konkretnych grup. Nad realizacją działań związanych z wyrównywaniem szans i inicjowaniem działań przeciwdziałających dyskryminacji czuwać będzie Komitet Monitorujący, w którego skład powołane zostaną osoby zajmujące się tą problematyką. Jednocześnie w procesie monitorowania i ewaluacji zbierane będą dane dotyczące podejmowanych w projektach działań na rzecz osób z grup narażonych na dyskryminację. Analiza danych z monitoringu oraz rekomendacje wynikające z badań ewaluacyjnych dotyczących wdrażania zasad horyzontalnych będą uwzględniane przy planowanych konkursach, w szczególności poprzez formułowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów przy aktywnym udziale w tym zakresie Komitetu Monitorującego.

Proces oceny projektów uwzględniał będzie analizę spełnienia przez projekt zasady równości szans.

[64] *Dyskryminacja* – to nierówne, gorsze traktowanie osoby w oparciu o jej przynależność do pewnej grupy, wyróżnionej na podstawie jednej cechy, i będące pochodną istniejących stereotypów i uprzedzeń. Oznacza niewłaściwe, wybiórcze, krzywdzące, nieuzasadnione i niesprawiedliwe traktowanie poszczególnych jednostek z powodu ich przynależności grupowej. Przyczyną (przesłanką) dyskryminacji mogą być zarówno cechy wrodzone, niezależne od nas, ściśle wiążące się z naszą tożsamością, jak i cechy nabyte, również takie, które są przez nas wybierane. Pierwotne elementy naszej tożsamości, czyli te, których nie wybieramy, i które są bardzo trudne lub niemożliwe do zmiany, jak płeć, wiek, kolor skóry, poziom sprawności, pochodzenie narodowe i etniczne, orientacja psychoseksualna, należą do tzw. cech prawnie chronionych, do których najczęściej odwołują się przepisy prawa antydyskryminacyjnego (...) (*Małgorzata Jonczy-Adamska Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej, http://rownosc.info/rownosc.php/dictionary/item/id/266).*

W ramach prowadzonych działań z zakresu promocji i informacji zachowana będzie zasada równych szans i niedyskryminacji, działania kierowane będą do różnych grup, z uwzględnieniem ich potrzeb, m.in. potrzeb osób z niepełnosprawościami. Jednocześnie podejmowane będą starania, aby przekaz nie powielał stereotypowych przekonań na temat grup narażonych na dyskryminację. Beneficjenci Programu zobligowani zostaną do podejmowania podobnych kroków w zakresie promocji projektów. Instytucja Zarządzająca opracuje materiały dla beneficjentów zawierające sugestie i rady odnoszące się do kwestii równości szans i przygotowywania projektów uwzględniających perspektywę i potrzeby różnych grup oraz nie przyczyniających się do wystąpienia dyskryminacji.

Konkretne działania podejmowane na rzecz równości szans w programie:

- działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych w zakresie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych w regionie, m.in. wsparcie na rzecz placówek oferujących wsparcie dzienne oraz tworzenie miejsc pobytu czasowego,
- wsparcie na rzecz wydłużania aktywności zawodowej,
- uwzględnianie kwestii dostępności dla osób z niepełnosprawnościami infrastruktury obiektów nowopowstających, rozbudowywanych czy modernizowanych.

11.3 RÓWNOUPRAWNIENIE PŁCI

Rozporządzenie w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego jako szczególne wyzwania w zakresie promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn wymienia:

1. zwiększenie trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i rozwój ich kariery
2. ograniczenie segregacji na rynku pracy
3. zwalczanie stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia
4. propagowanie godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn.

Działania na rzecz równouprawnienia płci bardzo często będą się wiązały z podejmowaniem działań skierowanych na poprawę sytuacji kobiet, ze względu na to, iż to one jako grupa są często w gorszej sytuacji na rynku pracy. Należy pamiętać jednak, iż korzyści z ograniczenia dyskryminacji ze względu na płeć otwierają możliwość zarówno kobietom jak i mężczyznom wyboru drogi życiowej oraz rozwoju w sferze zawodowej oraz prywatnej/rodzinnej bez ograniczeń stereotypów płci. Jednocześnie wykorzystanie w pełni potencjału kobiet jest działaniem racjonalnym, biorąc choćby pod uwagę to, iż kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni (statystycznie więcej kobiet niż mężczyzn ma wykształcenie wyższe), a więc wydatki ze środków publicznych na ich edukacje są wyższe, przy tym wzrost aktywności zawodowej kobiet to większe wpływy do budżetu państwa z płaconych podatków.

Konkretne działania podejmowane na rzecz równości szans w programie:

- Obszarem, w którym wsparcie powinno uwzględniać sytuację i potrzeby mężczyzn jest zdrowie. Natomiast zarówno kobiety, jak i mężczyźni powinni być wspierani w kwestiach łączenia życia zawodowego i rodzinnego, przy czym mężczyźni w szczególności w zakresie wspierania w realizowaniu się w roli ojca i zachęcania do większego włączenia się w opiekę nad dziećmi.
- W obszarze rynku pracy podjęte zostaną działania w zakresie wspierania kobiet w ich rozwoju zawodowym oraz wejściu lub powrocie na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka/ci. Jednocześnie beneficjenci zachęcani będą do

oferowania doradztwa, szkoleń i kursów wyposażających kobiety i mężczyzn w kwalifikacje i umiejętności zawodowe zgodne z zapotrzebowaniem regionalnego rynku pracy bez powielania stereotypowych przekonań na temat możliwości i predyspozycji do wykonywania pewnych zawodów przez kobiety i mężczyzn. W przypadku projektów skierowanych do kobiet w szczególny sposób będzie uwaga zwrócona na wzmocnienie ich poczucia własnej wartości i wiary we własne kompetencje, jako kluczowe w dobrym funkcjonowaniu na rynku pracy.

- W obszarze włączenia społecznego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu istotne są kwestie dotyczące zagrożenia ubóstwem, które w większym stopniu dotyczy kobiet niż mężczyzn, a także wyższego wskaźnika bezrobocia, a przede wszystkim niższego wskaźnika zatrudnienia kobiet, przy czym kładziony będzie nacisk na wsparcie z uwzględnieniem grup wiekowych.

Podobnie jak w wypadku zasady równości szans i niedyskryminacji, mechanizmem zapewniania na etapie wdrażania programu równouprawnienia kobiet i mężczyzn będzie stosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektu. Rola Komitetu Monitorującego w zakresie wyrównywania szans różnych grup, w tym kobiet i mężczyzn została opisana w rozdziale powyżej.

W instytucjach zaangażowanych we wdrażanie wskazane zostaną osoby odpowiedzialne za jej realizację, które będą pełnić rolę ekspertów/ekspertek w tym zakresie oraz będą współpracować ze sobą, aby zapewnić spójność na poziomie programu w podejściu do kwestii równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Jednocześnie Instytucja Zarządzająca będzie współpracować w tym obszarze w ramach grupy roboczej powołanej przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Osoby te będą zobowiązane także do rozpowszechniania wiedzy na temat równouprawnienia płci wśród osób zaangażowanych w realizację i wdrażanie programu.

W ramach monitoringu wszystkie wskaźniki dotyczące osób będą monitorowane w podziale na płeć, a dodatkowo w ramach ewaluacji badania będą uwzględniały kwestie równości, co przyczyni się do lepszego wglądu w sytuację kobiet i mężczyzn w różnych obszarach funkcjonowania i pozwoli na bardziej precyzyjne programowanie wsparcia.

Beneficjenci zobowiązani zostaną do sprawozdawania z zadeklarowanych w projektach działań podejmowanych na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn.

Działania z zakresu promocji i informacji uwzględniające równość szans i niedyskryminacji opisane zostały w rozdziale powyżej.

12. ODRĘBNE ELEMENTY

12.1 DUŻE PROJEKTY, KTÓRYCH WDROŻENIE ZAPLANOWANO W OKRESIE PROGRAMOWANIA

Tabela 27. Wykaz dużych projektów

Projekt	Planowany termin notyfikacji/ przedłożenia w KE wniosku ws. dużego projektu (rok, kwartał)	Planowany termin rozpoczęcia wdrażania (rok, kwartał)	Planowany termin zakończenia wdrażania (rok, kwartał)	Priorytet inwestycyjny	Oś priorytetowa/
Wyposażenie nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie-Prokocimiu	I/2017	II/2017	II/2019	9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	12. Infrastruktura społeczna

12.2 RAMY WYKONANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO

Tabela 28. Ramy wykonania w podziale na fundusze oraz kategorie regionu (tabela zbiorcza)

OP	Fundusz	Kategoria regionu	Wskaźnik lub kluczowy etap wdrażania	Jednostka pomiaru, w stosownych przypadkach	Cel pośredni na 2018 r.	Cel końcowy (2023)		
						M	K	O
1	EFRR	słabiej rozwinięte	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	104	-	-	719
1	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	62 960 656	-	-	294 139 233
2	EFRR	słabiej rozwinięte	Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego	szt.	4	-	-	49
2	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków	EUR	33 388 226	-	-	164 705 883

			kwalifikowanych					
3	EFRR	słabiej rozwinięte	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	przedsiębiorstwa	160	-	-	1432
3	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	51 513 264	-	-	282 352 942
4	EFRR	słabiej rozwinięte	WP1: Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	0	-	-	670
4	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP1: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	382	-	-	n/d
4	EFRR	słabiej rozwinięte	WP2: Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	0	-	-	1 330
4	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP2: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	758	-	-	n/d
4	EFRR	słabiej rozwinięte	Liczba budynków z lepszą klasą zużycia energii	szt.	9	-	-	48
4	EFRR	słabiej rozwinięte	WP4: Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła	szt.	0	-	-	26 600
4	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP4: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	6 000	-	-	n/d
4	EFRR	słabiej rozwinięte	Długość wybudowanych/ przebudowanych sieci elektroenergetycznych	km	115	-	-	460
4	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	85 855 439	-	-	494 117 648
5	EFRR	słabiej rozwinięte	WP1: Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	0	-	-	12
5	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP1: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	5	-	-	n/d
5	EFRR	słabiej rozwinięte	WP2: Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	0	-	-	480
5	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP2: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	206	-	-	n/d
5	EFRR	słabiej rozwinięte	WP3: Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	0	-	-	110

5	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP3: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	55	-	-	n/d
5	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	38 157 973	-	-	162 352 942
6	EFRR	słabiej rozwinięte	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	4	-	-	28
6	EFRR	słabiej rozwinięte	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	24	-	-	87
6	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	46 743 517	-	-	198 905 132
7	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych	km	37	-	-	274
7	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	70 592 250	-	-	459 411 765
8	EFS	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	77 208 901	-	-	318 546 057
8	EFS	słabiej rozwinięte	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi)	os.	14 300	16 136	24 204	40 340
8	EFS	słabiej rozwinięte	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	os.	1 020	1 152	1 728	2 880
8	EFS	słabiej rozwinięte	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	560	-	-	2 960
9	EFS	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	44 528 291	-	-	272 941 177
9	EFS	słabiej rozwinięte	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w ramach programu	os.	4 190	-	-	23 900
9	EFS	słabiej rozwinięte	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	os.	3 960	-	-	22 600

10	EFS	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	42 627 657	-	-	241 094 869
10	EFS	słabiej rozwinięte	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	os.	11 296	-	-	54 000
10	EFS	słabiej rozwinięte	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie	os.	4	-	-	25
11	EFRR	słabiej rozwinięte	WP1: Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	-	-	370
11	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP1: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	ha	70	-	-	n/d
11	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	19 078 987	-	-	200 000 000
12	EFRR	słabiej rozwinięte	WP1: Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	0	-	-	24
12	EFRR	słabiej rozwinięte	KEW WP1: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie	szt.	5	-	-	n/d
12	EFRR	słabiej rozwinięte	Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych	EUR	33 388 226	-	-	177 647 059

12.3 WŁAŚCIWI PARTNERZY ZAANGAŻOWANI W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU

1. Wykaz podmiotów i partnerów uczestniczących w pracach Grupy roboczej do spraw Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020:

- Strona samorządowa:

  Zarząd Województwa Małopolskiego,
  Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego,
  Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości,
  Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
  Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie,
  Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie,
  Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie,
  Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego.
  Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

- Strona rządowa i państwowe jednostki budżetowe:

  Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju,
  Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
  Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
  Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie,
  Państwowa Straż Pożarna,
  Policja,
  Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Krakowie,
  Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy w Krakowie.

- Kluczowi partnerzy społeczni i gospodarczy w regionie:

  Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego,
  Krakowski Park Technologiczny,
  Małopolska Agencja Energii i Środowiska,
  Małopolska Organizacja Turystyczna,
  Małopolska Rada Pożytku Publicznego,
  TAURON Polska Energia,
  Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć,
  Zarząd Regionalny NSZZ „Solidarność".
  Rada OPZZ Województwa Małopolskiego.

- Eksperci zewnętrzni:

  Prof. Jarosław Górniak, Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych UJ,
  Prof. Aleksander Noworól, Instytut Spraw Publicznych UJ.

2. Wykaz osób i podmiotów, z którymi konsultowane były projekty regionalnego programu operacyjnego podczas specjalnych spotkań:

Posłowie i senatorowie z terenu Małopolski,
Sejmik Województwa Małopolskiego,
Forum Przewodniczących Rad Gmin i Powiatów Małopolski,
Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski,
Forum Sekretarzy Samorządów Polski Południowej,
Komisja Wspólna Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych Małopolski
Małopolska Rada Pożytku Publicznego,
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji,
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
Wojewódzka Komisja Dialogu Społecznego,
Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków,
Forum Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego,
Forum Małopolski Zachodniej,
Forum subregionu tarnowskiego,
Forum subregionu sądeckiego,
Forum subregionu podhalańskiego,
Powiat Krakowski,
Powiat Tarnowski,
Powiat Nowosądecki.

Powiat Gorlicki,
Powiat Limanowski,
Gmina Miasta Tarnowa.

3. Wykaz podmiotów uczestniczących w konsultacjach jako członkowie związku ZIT:

Gmina Miejska Kraków,
Gmina Biskupice,
Gmina Czernichów,
Gmina Igołomia-Wawrzeńczyce,
Gmina Kocmyrzów-Luborzyca,
Gmina Liszki,
Gmina Michałowice,
Gmina Mogilany,
Gmina Niepołomice,
Gmina Skawina,
Gmina Świątniki Górne,
Gmina Wieliczka,
Gmina Wielka Wieś,
Gmina Zabierzów,
Gmina Zielonki.

WYKAZ SKRÓTÓW

AOS – Ambulatoryjna opieka specjalistyczna

BGK – Bank Gospodarstwa Krajowego

CEF – Connecting Europe Facility
COSME – Program ramowy na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw
CT – Cel tematyczny

DSRK – Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFG – Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji
EFRM – Europejski Fundusz Morski i Rybołówstwa
EFRROW – Europejski Fundusz na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
Erasmus+ – Program działań Unii w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu
Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

IP – Instytucja Pośrednicząca
IW – Instytucja Wdrażająca
IZ – Instytucja Zarządzająca

KM – Komitet monitorujący
KOM – Krakowski Obszar Metropolitalny
MOF – Miejski obszar funkcjonalny
KPD – Krajowy Plan Działania
KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPPUiWS – Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020
KPR – Krajowy Program Reform
KPRES – Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
KPZK – Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
KSRR – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

LGD – Lokalna grupa działania
LLL – *Long Life Learning*, tj. uczenie się przez całe życie

MAiC – Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
MIR – Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MK – Metropolia Krakowska

RPO – Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020
MŚP – Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

NCBR – Narodowe Centrum Nauki i Rozwoju
NCN – Narodowe Centrum Nauki
NER 300 – New Entrants' Reserve

OOŚ – Ocena oddziaływania na środowisko
OP – Oś priorytetowa
OSI – Obszary strategicznej interwencji
OWES – Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej
OZE – Odnawialne źródła energii

PI – Priorytet inwestycyjny
PL – SK – Program Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2014-2020
PO IR – Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020
PO IŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
PO PC – Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020
PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
POZ – Podstawowa opieka zdrowotna
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
PSCI – Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020
PUP – Powiatowe urzędy pracy
PZIP – Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa**PZP** – Prawo zamówień publicznych

ROT – Regionalne obserwatorium terytorialne
RPO – Regionalny program operacyjny
RSI WM – Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego

SBEiŚ – Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
SIEG – Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020"
SPA – Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020
SPR – Subregionalny program rozwoju
SRK – Strategia Rozwoju Kraju 2020
SRKL - Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
SRKS – Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
SRT – Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)
SRT WM – Strategii rozwoju transportu w województwie małopolskim 2010-2030
SRWM – Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020
SUE RMB – Strategia Unii Europejskiej dla Regionu Morza Bałtyckiego

UP – Umowa partnerstwa
UZP – Urząd Zamówień Publicznych

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

ZIT – Zintegrowane inwestycje terytorialne

ZAŁĄCZNIKI

1. STAN SPEŁNIENIA WARUNKOWOŚCI EX-ANTE
2. RAPORT Z EWALUACJI EX-ANTE WRAZ ZE STRESZCZENIEM
3. OPINIA PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DS. RÓWNEGO TRAKTOWANIA NA TEMAT REALIZACJI PRZEZ PROGRAM ZASAD HORYZONTALNYCH
4. STRESZCZENIE PROGRAMU OPERACYJNEGO
5. DIAGNOZA I ANALIZA SWOT
6. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE – OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Załącznik nr 1 do projektu Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

STAN SPEŁNIENIA WARUNKOWOŚCI EX ANTE

DLA REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

WARUNEK OGÓLNY 1. Zapobieganie dyskryminacji

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.	(1) uregulowania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w zakresie zaangażowania odpowiedzialnych podmiotów w promowanie równego traktowania wszystkich osób w procesie przygotowania i realizacji programów, w tym doradztwo w zakresie równego traktowania w działaniach związanych z funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	(2) uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki UE w dziedzinie zapobiegania dyskryminacji i w kontrolowanie tych funduszy	**Nie**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie dla wszystkich priorytetów inwestycyjnych, dla których przewidziana jest konieczność uwzględnienia dyrektyw przeciwdziałających dyskryminacji.

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1:

Funkcję krajowego organu ds. równości szans w Polsce pełni Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania. Na poziomie krajowym kryterium zostało spełnione poprzez uchwalenie i wejście w życie *ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania*. Celem wprowadzenia regulacji była pełna implementacja przepisów unijnych dotyczących zasady równego traktowania w poszczególnych obszarach życia społecznego.

Zgodnie z ustawą zakazane jest nierówne traktowanie osób m.in. w zakresie:

- dostępu i warunków korzystania z zabezpieczenia społecznego, usług (w tym mieszkaniowych), rzeczy oraz nabywania praw lub energii oferowanych publicznie,
- dostępu do opieki zdrowotnej, oświaty i szkolnictwa wyższego,
- podejmowania kształcenia zawodowego (dokształcania, doskonalenia, przekwalifikowania oraz praktyk zawodowych),
- podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej, w tym w szczególności w ramach stosunku pracy lub na podstawie umowy cywilnoprawnej,

- przystępowania i działalności w związkach zawodowych, organizacjach pracodawców i samorządach zawodowych, w tym także w korzystaniu z uprawnień przysługującym ich członkom,
- dostępu i korzystaniu ze wszystkich instrumentów rynku pracy i usług oferowanych przez odpowiednie instytucje oraz przez podmioty działające na rzecz zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i przeciwdziałaniu bezrobociu.

W ustawie zdefiniowano również m.in. takie zjawiska, jak dyskryminacja bezpośrednia, dyskryminacja pośrednia, molestowanie czy nierówne traktowanie.

Zgodnie z ustawą w przypadkach naruszenia zasady równego traktowania poszkodowanemu przysługuje prawo do odszkodowania. Ponadto, w sprawach tych zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego. Zadania związane z wykonywaniem i przestrzeganiem zasady równego traktowania wykonuje rzecznik praw obywatelskich oraz pełnomocnik rządu ds. równego traktowania. Pełnomocnik przedstawia Radzie Ministrów krajowy program działań na rzecz równego traktowania, w którym określane są cele i priorytety jego działań w tym obszarze. Program został przyjęty 10 grudnia 2013 r. i przewiduje m.in. wsparcie na rzecz współpracy administracji rządowej i samorządowej, a co za tym idzie instytucji będących również podmiotami wdrażającymi EFSI, z organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi w zakresie monitorowania polityki równościowej.

Ponadto, w ramach współpracy z Pełnomocnikiem Rządu ds. Równego Traktowania wszystkie krajowe programy operacyjne i część regionalnych programów operacyjnych zostały przesłane do zaopiniowania przez niniejszy organ pod kątem uwzględnienia zasady równości szans, pomimo iż zgodnie z zapisami Rozporządzenia nr 1303 opinia ta nie jest obligatoryjna. Co więcej, zarówno Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania, jak i organizacje pozarządowe działające w obszarze antydyskryminacji zaangażowane były w proces konsultacji programów operacyjnych. Przewidziano również udział przedstawicieli tych podmiotów w komitetach monitorujących programy operacyjne.

W *Agendzie działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020* przewidziano m.in.:

- konieczność umieszczenia w tekście programu operacyjnego opisu przedsięwzięć, mających na celu promowanie zasady równości szans i zapobieganie dyskryminacji na każdym etapie tworzenia i wdrażania programu;

- konieczność zaangażowania podmiotów aktywnych w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji w tworzenie programu oraz innych dokumentów programowych – oznacza to włączanie przedstawicieli tych instytucji/organizacji w prace grup roboczych, konsultacyjnych, rozważanie i w miarę możliwości uwzględnianie w pracach nad programami postulatów tych osób, kierowanie do nich dokumentów z prośbą o konsultacje itp.

- wykorzystanie potencjału osób wyspecjalizowanych w tematyce równości szans i niedyskryminacji m.in. do promowania wiedzy na temat zasady, prowadzenia szkoleń z tego zakresu, współpracy przy opracowywaniu rozwiązań dot. oceny i wyboru projektów itp.

Kryterium 2:

W celu realizacji tego kryterium w *Agendzie działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020*w sposób systemowy przedstawiono działania na rzecz tworzenia równościowego systemu instytucjonalnego, w tym m.in. szkolenia z równości szans pracowników urzędów zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych, budowania otoczenia instytucjonalnego realizacji zasady równości szans (m.in. przypisanie działań z zakresu równości szans do każdej z instytucji zaangażowanej w system wdrażania funduszy IZ, IP/IW/ KM), a także podniesienia świadomości projektodawców na temat realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami (publikacje, szkolenia itd.). Należy podkreślić, że *Agenda* porusza kwestię równości szans i niedyskryminacji ze względu na jakiekolwiek przesłanki wymienione w art. 19 TFUE.

W obszarze podniesienia świadomości na temat zasady równości szans i niedyskryminacji w Agendzie przewidziano szereg działań o charakterze szkoleniowym skierowanych zarówno do pracowników instytucji zaangażowanych w realizację programów operacyjnych, jak i ekspertów oceniających wnioski oraz samych projektodawców. Szkolenia w latach 2014-2020 powinny mieć z jednej strony ogólny charakter, informujący o równości szans i niedyskryminacji w przypadku tych programów operacyjnych, w ramach których tego

rodzaju szkolenia dotychczas nie były realizowane. Z drugiej zaś strony powinny być „szyte na miarę" pod kątem zagadnień i specyfiki różnych programów operacyjnych (np. równość szans płci w ramach projektów infrastrukturalnych) i pełnionych przez osoby szkolone funkcji (np. inne dla osób oceniających projekty, a inne dla kadry zarządczej). Należy zaznaczyć, ze zakres tematyczny i dokładny program szkoleń będzie każdorazowo określany i dopasowywany pod kątem specyfiki funkcji odbiorców szkoleń.

Dokument został skonsultowany wewnątrz MIR, został również przekazany Komisji Europejskiej. Kolejnym krokiem jest przekazanie dokumentu do członków Komitetu Koordynacyjnego UP w celu zapoznania się i zgłoszenia ewentualnych uwag. Finalnie dokument zostanie formalnie zatwierdzony przez Komitet Koordynacyjny UP.

Termin wdrożenia Agendy jest uzależniony od powołania KKUP.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: I kwartał 2015 r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Przygotowanie *Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020*	I kw. 2015 r. Etapy: - Powołanie Komitetu Koordynacyjnego UP; - Przyjęcie Agendy przez KK UP.	MIR

WARUNEK OGÓLNY 2. Równouprawnienie płci

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE w dziedzinie równouprawnienia płci w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.	(1) rozwiązania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich dotyczące zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych za równouprawnienie płci podczas przygotowania i realizacji programów w tym zapewnienie doradztwa dotyczącego równouprawnienia płci w zakresie działań związanych z EFSI.	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	(2) rozwiązania w zakresie szkolenia pracowników instytucji zaangażowanych w zarządzanie EFSI oraz kontrole nad tymi funduszami z dziedziny unijnych przepisów i polityki równouprawnienia płci i uwzględnienia aspektu płci.	**Nie**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie dla wszystkich priorytetów inwestycyjnych, dla których interwencja wymaga poszanowania zasad równości płci lub promocja zasady równości płci jest celem interwencji.

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1

W odpowiedzi na wymóg istnienia zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie prawa i polityki UE a zwłaszcza angażowania podmiotów działających na rzecz wyrównywania szans płci w działania związane z EFSI kryterium to jest spełniane w sposób następujący.

Na poziomie polityki kraju istnienie i zaangażowanie podmiotów działających na rzeczy wyrównywania szans, w tym równości szans płci zostało określone w ramach *Ustawy z dnia 3 grudnia 2010 roku o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania*. Przedmiotowa ustawa wskazuje m.in. na zakres działań Rzecznika Praw Obywatelskich i Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania.

Znaczącą rolę w ustawie przypisano zwłaszcza funkcji Pełnomocnika, który jest odpowiedzialny m.in. za inicjowanie, realizowanie i monitorowanie działań zmierzających do równego traktowania we współpracy z krajowymi organizacjami społecznymi a także ma możliwość angażowania się w programy i projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej (art. 21, pkt. 6 ustawy). Bardzo ważnym elementem ustawy jest również wskazanie na przygotowanie przez Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania Krajowego

Programu Działań na rzecz Równego Traktowania. Niniejszy dokument został opracowany i wszedł w życie 10 grudnia 2013 roku i stanowi on pierwszy taki plan działań w zakresie wyrównywania szans, biorąc pod uwagę wszystkie przesłanki dyskryminacyjne. Bardzo ważnym elementem Programu jest m.in. wsparcie na rzecz współpracy administracji rządowej i samorządowej, a co za tym idzie instytucji będących również urzędami wdrażającymi EFSI z organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi w zakresie monitoringu polityki równościowej. Dokument ten został określony w przedziale czasowym 2013-2016 tak aby była możliwość podjęcia w krótkim okresie czasu pierwszych działań na rzecz wyrównywania szans, a także aby umożliwić uwzględnianie dynamiki zmian w sytuacji społecznej, politycznej i gospodarczej kraju. Program będzie więc podlegał zmianom, w tym istnieje możliwość również wydłużenia okresu jego obowiązywania.

W związku z faktem, iż Pełnomocnik Rządu pełni rolę koordynatora polityki równości szans w kraju, została również zawiązana współpraca na poziomie funduszy unijnych a zwłaszcza Europejskiego Funduszu Społecznego. Współpraca ta przejawiała się w latach 2007-2013 m.in. uczestniczeniem przedstawiciela Biura Pełnomocnika w spotkaniach Grupy roboczej ds. równości szans płci PO KL na której m.in. omawiano i konsultowano założenia dotyczące równości szans płci w nowym okresie programowania w przypadku programów operacyjnych współfinansowanych z EFS. Ponadto wszystkie krajowe programy operacyjne i część regionalnych programów operacyjnych zostały przesłane do zaopiniowania przez niniejszy organ pod kątem uwzględnienia zasady równości szans płci pomimo, iż zgodnie z zapisami Rozporządzenia nr 1303 opinia ta nie była obowiązkowa.

Oprócz powyższych działań w celu realizacji przedmiotowego kryterium, na poziomie EFSI została opracowana *Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020,* przedstawiająca szczegółowe rozwiązania na rzecz podnoszenia świadomości równościowej wśród m.in. instytucji zaangażowanych we wdrażanie funduszy unijnych. W ramach Agendy wskazano na potrzebę włączania przez IZ we wszystkie grona decyzyjne np. komitety monitorujące, grupy robocze itd. organizacji działających na rzecz równości szans płci a także Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania. Ponadto, w celu lepszej koordynacji zasady równości szans płci i wymiany doświadczeń pomiędzy poszczególnymi programami operacyjnymi na poziomie funduszy unijnych Agenda przewiduje powołanie *Grupy roboczej ds. równości szans płci* (planowany termin powołania uzależniony od przyjęcia Agendy). W skład grupy oprócz przedstawicieli poszczególnych instytucji zarządzających będą wchodzili przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych, zwłaszcza organizacji działających na rzecz wyrównywania szans płci, w tym przedstawiciel Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania. W Agendzie zwrócono również uwagę na potrzebę wykorzystania potencjału osób wyspecjalizowanych w tematyce równości szans płci m.in. do promowania wiedzy na temat zasady, prowadzenia szkoleń z tego zakresu, współpracy przy opracowywaniu rozwiązań dot. oceny i wyboru projektów itp.

Instytucja wiodąca: MIR

Kryterium 2

Realizacja tego kryterium zostanie zapewniona dzięki przygotowaniu *Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020. Agenda* wskazuje działania możliwe do podjęcia w ramach poszczególnych funduszy polityki spójności i realizowanych w oparciu o nie programów operacyjnych, uwzględniając wszystkie możliwe przesłanki dyskryminacyjne, wymienione w art. 10 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.* Biorąc jednak pod uwagę sytuację społeczno-gospodarczą kraju, a także wyzwania związane z obszarami wspieranymi przez fundusze polityki spójności, w Agendzie w sposób szczególny działania z zakresu równości szans ukierunkowane zostały na przeciwdziałanie dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami, a także wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn.

Dokument ten w sposób systemowy przedstawia działania na rzecz tworzenia równościowego systemu instytucjonalnego m.in. poprzez:

- szkolenia tematyczne z równości szans płci dla pracowników urzędów zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych tj. IZ,IP/IW,KM itd Podstawowym celem szkoleń będzie podnoszenie poziomu wiedzy pracowników instytucji zaangażowanych w realizację funduszy unijnych w zakresie praktycznych aspektów wdrażania równości szans płci. Szkolenia w latach 2014-2020 powinny mieć z jednej strony ogólny charakter, informujący o równości szans płci w przypadku tych programów operacyjnych w ramach których tego rodzaju szkolenia dotychczas nie były realizowane. Z drugiej zaś

strony powinny być „szyte na miarę" pod kątem zagadnień i specyfiki różnych programów operacyjnych (np. równość szans płci w ramach projektów infrastrukturalnych) i pełnionych przez osoby szkolone funkcji (np. inne dla osób oceniających projekty a inne dla kadry zarządczej).

- budowania otoczenia instytucjonalnego realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn (m.in. przypisanie działań z zakresu równości szans płci do każdej z instytucji zaangażowanej w system wdrażania funduszy IZ, IP/IW/ KM),
- podniesienia świadomości projektodawców na temat realizacji zasady równości szans w PO KL poprzez publikacje, cykliczne szkolenia/spotkania informacyjne w organizowane w odpowiedzi na zapotrzebowanie, itd.).

Dodatkowo należy wskazać, że MIR również opracowuje horyzontalne wytyczne z zakresu zasady dla równości szans płci i niedyskryminacji, które będą zwierały informacje jak uwzględniać niniejsze polityki horyzontalne w ramach systemu wdrażania programów operacyjnych na wszystkich jego etapach, czyli wyboru projektów, monitorowania i sprawozdawczości, kontroli, ewaluacji a także informacji i promocji. Dokument ten tak jak i Agenda podkreśla również potrzebę angażowania równego rodzaju podmiotów w działania na rzecz wyrównywania szans płci w ramach funduszy unijnych.

Dokument został skonsultowany wewnątrz MIR, został również przekazany Komisji Europejskiej. Kolejnym krokiem jest przekazanie dokumentu do członków Komitetu Koordynacyjnego UP w celu zapoznania się i zgłoszenia ewentualnych uwag. Finalnie dokument zostanie formalnie zatwierdzony przez Komitet Koordynacyjny UP.

Termin wdrożenia Agendy jest uzależniony od powołania KKUP.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: I kwartał 2015 r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Przygotowanie *Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020*.	I kw. 2015 r. Etapy: • powołanie Komitetu Koordynacyjnego UP; • przyjęcie Agendy przez KK UP.	MIR

WARUNEK OGÓLNY 3. Niepełnosprawność

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
3.1 Istnienie zdolności administracyjnych, które zapewnią wdrożenie i stosowanie konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRPD) w zakresie funduszy strukturalnych i inwestycyjnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE[1]	(1) uregulowania zgodne z ramami instytucjonalnymi i prawnymi państw członkowskich w celu konsultacji i zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych ochronę praw osób niepełnosprawnych lub organizacji reprezentujących osoby niepełnosprawne i inne zainteresowane strony w procesie przygotowania i realizacji programów	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	(2) uregulowania w zakresie szkoleń pracowników organów zaangażowanych w zarządzanie funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi w zakresie prawa i polityki na szczeblu UE i na szczeblu krajowym w dziedzinie niepełnosprawności, w tym, w odpowiednich przypadkach, dostępności i praktycznego stosowania UNCRPD odzwierciedlonej w prawie UE i prawie krajowym, i w kontrolowanie tych funduszy	**Nie**	
	(3) uregulowania mające na celu zapewnienie monitorowania wdrażania art. 9 UNCRPD w odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w procesie przygotowania i realizacji programów	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

II. Zastosowanie warunku

Co do zasady, ten warunek ex ante będzie mieć zastosowanie do tych priorytetów inwestycyjnych, w których interwencje wymagają zgodności z art. 9 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

W przypadku EFRR i Funduszu Spójności, warunek ten ma potencjalnie zastosowanie do wszystkich priorytetów inwestycyjnych, w ramach których będzie wspierana infrastruktura publiczna (nowa a także odnowiona/zrekonstruowana), dostępna dla osób niepełnosprawnych, a także osób starszych oraz osób o ograniczonej sprawności ruchowej. Ma to również potencjalnie zastosowane do inwestycji transportowych innych niż infrastrukturalne (np. tabor kolejowy) oraz ICT.

W przypadku EFS warunek ten ma potencjalnie zastosowanie do interwencji w zakresie zatrudnienia, integracji społecznej i zwalczania ubóstwa, edukacji i kształcenia przez całe życie oraz dostępu do usług społecznych i zdrowotnych.

[1] Decyzja Rady z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych(Dz.U. L 23 z 27.1.2010, s. 35)

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** niskie

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Kryterium 1

Kryterium zostało spełnione poprzez uchwalenie i wejście w życie ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Celem wprowadzenia regulacji była pełna implementacja przepisów unijnych dotyczących zasady równego traktowania w poszczególnych obszarach życia społecznego.

Zgodnie z ustawą zakazane jest nierówne traktowanie osób (w tym ze względu na niepełnosprawność) m.in. w zakresie:

- dostępu i warunków korzystania z zabezpieczenia społecznego, usług (w tym mieszkaniowych), rzeczy oraz nabywania praw lub energii oferowanych publicznie,
- dostępu do opieki zdrowotnej, oświaty i szkolnictwa wyższego,
- podejmowania kształcenia zawodowego (dokształcania, doskonalenia, przekwalifikowania oraz praktyk zawodowych),
- podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej, w tym w szczególności w ramach stosunku pracy lub na podstawie umowy cywilnoprawnej,
- przystępowania i działalności w związkach zawodowych, organizacjach pracodawców i samorządach zawodowych, w tym także w korzystaniu z uprawnień przysługującym ich członkom,
- dostępu i korzystaniu ze wszystkich instrumentów rynku pracy i usług oferowanych przez odpowiednie instytucje oraz przez podmioty działające na rzecz zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i przeciwdziałaniu bezrobociu.

W ustawie zdefiniowano również m.in. takie zjawiska, jak dyskryminacja bezpośrednia, dyskryminacja pośrednia, molestowanie czy nierówne traktowanie.

Zgodnie z ustawą w przypadkach naruszenia zasady równego traktowania poszkodowanemu przysługuje prawo do odszkodowania. Ponadto, w sprawach tych zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego. Zadania związane z wykonywaniem i przestrzeganiem zasady równego traktowania wykonuje rzecznik praw obywatelskich oraz pełnomocnik rządu ds. równego traktowania. Pełnomocnik przedstawia Radzie Ministrów krajowy program działań na rzecz równego traktowania, w którym określane są cele i priorytety jego działań w tym obszarze. Program został przyjęty 10 grudnia 2013 r. i przewiduje m.in. wsparcie na rzecz współpracy administracji rządowej i samorządowej, a co za tym idzie instytucji będących również podmiotami wdrażającymi EFSI, z organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi w zakresie monitorowania polityki równościowej.

Ponadto w ramach współpracy z Pełnomocnikiem Rządu ds. Równego Traktowania wszystkie krajowe programy operacyjne i część regionalnych programów operacyjnych zostały przesłane do zaopiniowania przez niniejszy organ pod kątem uwzględnienia zasady równości szans, pomimo iż zgodnie z zapisami Rozporządzenia nr 1303 opinia ta nie jest obligatoryjna. Co więcej, zarówno Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania, jak i organizacje pozarządowe działające w obszarze antydyskryminacji zaangażowane były w proces konsultacji programów operacyjnych. Przewidziano również udział przedstawicieli tych podmiotów w komitetach monitorujących programy operacyjne.

Dodatkowo, w *Agendzie działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020* przewidziano m.in.:

- konieczność umieszczenia w tekście programu operacyjnego opisu przedsięwzięć, mających na celu promowanie zasady równości szans i zapobieganie dyskryminacji, w tym również dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, na każdym etapie tworzenia i wdrażania programu;

- konieczność zaangażowania podmiotów aktywnych w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w tworzenie programu oraz innych dokumentów programowych – oznacza to

włączanie przedstawicieli tych instytucji/organizacji w prace grup roboczych, konsultacyjnych, rozważanie i w miarę możliwości uwzględnianie w pracach nad programami postulatów tych osób, kierowanie do nich dokumentów z prośbą o konsultacje itp.

- wykorzystanie potencjału osób wyspecjalizowanych w tematyce zapewnienia dostępności i wsparcia osób z niepełnosprawnościami m.in. do promowania wiedzy na temat zasady, prowadzenia szkoleń z tego zakresu, współpracy przy opracowywaniu rozwiązań dot. oceny i wyboru projektów itp.

Kryterium 2

W celu realizacji tego kryterium w *Agendzie działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020* w sposób systemowy przedstawiono działania na rzecz tworzenia równościowego systemu instytucjonalnego, w tym m.in. szkolenia z równości szans i dostępności pracowników urzędów zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych, budowania otoczenia instytucjonalnego realizacji zasady równości szans, a także podniesienia świadomości projektodawców na temat realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami (publikacje, szkolenia itd.).

W obszarze podniesienia świadomości na temat zasady równości szans i niedyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w Agendzie przewidziano szereg działań o charakterze szkoleniowym skierowanych zarówno do pracowników instytucji zaangażowanych w realizację programów operacyjnych, jak i ekspertów oceniających wnioski oraz samych projektodawców. Należy zaznaczyć, ze zakres tematyczny i dokładny program szkoleń będzie każdorazowo określany i dopasowywany pod kątem specyfiki funkcji odbiorców szkoleń.

Dokument został skonsultowany wewnątrz MIR, został również przekazany Komisji Europejskiej. Kolejnym krokiem jest przekazanie dokumentu do członków Komitetu Koordynacyjnego UP w celu zapoznania się i zgłoszenia ewentualnych uwag. Finalnie dokument zostanie formalnie zatwierdzony przez Komitet Koordynacyjny UP.

Termin wdrożenia Agendy jest uzależniony od powołania KKUP.

Kryterium trzecie

Za koordynację wykonywania Konwencji odpowiadać będzie minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego (obecnie Minister Pracy i Polityki Społecznej), działający jako punkt kontaktowy, o którym mowa w art. 33 ust. 1 Konwencji. Do jego obowiązków będzie należało także sporządzanie sprawozdań z wykonywania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, podobnie jak odbywa się to w przypadku innych konwencji dotyczących praw społecznych. Co więcej, niezależnym organem monitorującym realizację postanowień Konwencji jest Rzecznik Praw Obywatelskich.

Przepisy nakładające obowiązek zapewniania dostępności dla osób niepełnosprawnych, o której mowa w art. 9 Konwencji, odnoszące się do środowiska fizycznego oraz informacji, komunikacji i różnych innych usług, są zawarte w wielu ustawach (np. w ustawie – Prawo budowlane, ustawie – Prawo o ruchu drogowym, ustawie o transporcie kolejowym, ustawie – Prawo telekomunikacyjne, ustawie – Prawo pocztowe, ustawie – Prawo zamówień publicznych, ustawie – o języku migowym i innych środkach komunikowania się, ustawie – Kodeks wyborczy) i aktach wykonawczych do wielu ustaw. Prowadzone są działania na rzecz zapewniania dalszego postępu w tym zakresie, obejmujące m.in. rozpoznawanie potrzeb w obszarze niezbędnych zmian prawa i poprawy jego wdrażania, jak również kontynuowanie propagowania idei uniwersalnego projektowania. Od 2010 roku organizowane są przez Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych ogólnopolskie konferencje nt. uniwersalnego projektowania oraz upowszechniane publikacje na temat stosowania tej koncepcji.

W ramach PO WER w celu szczegółowym 4 Priorytetu Inwestycyjnego 9.i realizowane będą działania mające na celu monitorowanie polityk publicznych pod kątem zgodności z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

W odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych kwestie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami uregulowane zostały w *Agendzie działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.*

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: I kwartał 2015 r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Przygotowanie *Agendy działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020*	I kw. 2015 r. Etapy: - Powołanie Komitetu Koordynacyjnego UP; - Przyjęcie Agendy przez KK UP.	MIR

WARUNEK OGÓLNY 4. Zamówienia publiczne

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
Istnienie rozwiązań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych w odniesieniu do EFSI.	Kryterium 1: rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych poprzez stosowne mechanizmy	**Tak**	**Spełniony**
	Kryterium 2: rozwiązania gwarantujące przejrzystość postępowań o udzielanie zamówienia	**Tak**	
	Kryterium 3: rozwiązania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie funduszy	**Tak**	
	Kryterium 4: rozwiązania zapewniające zdolności administracyjne, niezbędne do wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku:

1. Urząd Zamówień Publicznych
2. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju – rola wspomagająca i koordynująca w zakresie warunku 3 i 4 dla programów polityki spójności
3. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – rola wspomagająca i koordynująca w zakresie warunku 3 i 4 dla PROW i PO RYBY
4. Instytucje zarządzające RPO – rola wspomagająca i koordynująca w zakresie warunku 3 i 4 dla PROW i PO RYBY

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie dla wszystkich priorytetów inwestycyjnych, dla których przewidziane jest udzielanie zamówień publicznych. Warunek dotyczy właściwych programów krajowych i regionalnych. Ze względu na charakter warunku spełnienie wszystkich kryteriów na poziomie krajowym, zgodnie z planem działań, oznacza spełnienie warunku dla wszystkich programów operacyjnych.

III. Ryzyko niespełnienia warunku: - .

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1

W związku z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-465/11 Forposta i ABC Direct Contact oraz mając na uwadze decyzję Komisji Europejskiej o skierowaniu przeciwko Polsce sprawy do Trybunału Sprawiedliwości UE w trybie art. 258 i art. 260 TFUE podjętą w dniu 17 października 2013 r., zostały podjęte niezbędne **działania legislacyjne w celu zmodyfikowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych** dotyczących przesłanek wykluczenia wykonawców z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przewidzianych w art. 24 ust. 1 pkt. 1 i art. 24 ust. pkt. 1a ustawy Pzp stanowiących implementację art. 45 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2004/18/WE.

Pozostałe przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych są zgodne z uregulowaniami wspólnotowymi.

Ustawa o zmianie ustawy Prawo zamówień publicznych obejmująca dostosowanie do wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-465/11, tj. modyfikacji art. 24 ust. 1 pkt 1 i art. 24 ust. pkt 1a ustawy PZP została opublikowana 18 września 2014 r. i wejdzie w życie 19 października 2014 r., co oznacza spełnienie warunku ogólnego nr 4.

W celu wypełnienia **kryterium 1** podjęto również następujące rozwiązania:

a) Prawne, instytucjonalne i proceduralne rozwiązania zapewniające pewność prawną i spójną i jednolitą wykładnię przepisów UE w zakresie zamówień publicznych są realizowane poprzez rozpowszechnianie przez Urząd Zamówień Publicznych w ramach wydawanych corocznie publikacji ,,Kontrola udzielania zamówień publicznych prowadzona przez Prezesa UZP" informacji na temat naruszeń przepisów prawa zamówień publicznych, także w zamówieniach współfinansowanych ze środków unijnych. Przedmiotowe publikacje prezentują wyniki kontroli prowadzonej przez Urząd Zamówień Publicznych (w tym przez Departament Kontroli Zamówień Współfinansowanych ze środków UE) oraz zawierają przykłady naruszeń zidentyfikowanych w ramach kontroli wraz z komentarzami omawiającymi właściwe przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych, innych krajowych aktów prawnych, unijnych aktów prawnych i wyroków TSUE w zakresie zamówień publicznych oraz wyników i zaleceń związanych z audytami Komisji Europejskiej przeprowadzonymi w Polsce, których niezastosowanie lub błędna interpretacja skutkuje nieprawidłowościami w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego lub nieważnością umowy o zamówienie publiczne. Publikacje są dostępne na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych: http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?D;1303. Przykłady naruszeń ustawy Prawo zamówień publicznych zidentyfikowane w ramach kontroli prowadzonej przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych są także upubliczniane przy okazji ogólnopolskich konferencji.

b) Bieżące informacje nt. prawa zamówień publicznych, interpretacje prawne dotyczące prawidłowego stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, opinie, itp. są publikowane na stronie internetowej www.uzp.gov.pl

c) Do systemu instytucjonalnego wdrażania funduszy europejskich włączono Urząd Zamówień Publicznych. W ramach UZP wyznaczono komórki organizacyjne właściwe w zakresie zapewnienia prawidłowości wdrażanie unijnych przepisów w zakresie zamówień publicznych do polskiego porządku prawnego oraz prawidłowego stosowania prawa zamówień publicznych przez instytucje zamawiające poprzez wydawanie opinii prawnych dotyczących interpretacji przepisów ustawy i aktów wykonawczych do ustawy.

d) Prezes Urzędu Zamówień Publicznych prowadzi kontrolę uprzednią zamówień współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej oraz kontrolę doraźną. Kontrola uprzednia zamówień lub umów ramowych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej jest przeprowadzana przed zawarciem umowy w przypadku zamówień na roboty budowlane, których wartość wyrażona w złotych jest równa lub przekracza równowartość kwoty 20.000.000 euro oraz w przypadku zamówień na dostawy lub usługi, których wartość wyrażona w złotych jest równa lub przekracza równowartość kwoty 10.000.000 euro.

   Kontrola doraźna jest prowadzona w przypadku uzasadnionego przypuszczenia, że w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego doszło do naruszenia przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, które mogło mieć wpływ na jego wynik.

   Kontrola ta może być wszczęta z urzędu lub na wniosek, także na wniosek instytucji zarządzającej, o której mowa w przepisach o Narodowym Planie Rozwoju oraz w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju lub w przepisach o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, jeżeli z uzasadnienia wniosku instytucji wynika, że zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że w postępowaniu o udzielenie zamówienia doszło do naruszenia przepisów ustawy, które mogło mieć wpływ na jego wynik.

e) Wyniki audytów Komisji Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Obrachunkowego i wynikające z nich zalecenia są uwzględniane w opiniach prawnych na temat stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych wydawanych przez Departament Prawny Urzędu Zamówień Publicznych. Zostały także wzięte pod uwagę w opracowanych przez UZP *Wytycznych dotyczących interpretacji przesłanek pozwalających na przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie negocjacji z ogłoszeniem, dialogu konkurencyjnego, negocjacji bez ogłoszenia, zamówienia z wolnej ręki i zapytania o cenę*.

f) Ustawa Prawo zamówień publicznych przewiduje systemowe, wieloszczeblowe rozwiązania w zakresie wnoszenia odwołań od decyzji podejmowanych w postępowaniach przetargowych. Oferent ma

możliwość odwoływania się w pierwszej kolejności do zamawiającego, następnie do Krajowej Izby Gospodarczej, jak też do właściwego sądu okręgowego.

Kryterium 2

Warunek został spełniony poprzez zapewnienie mechanizmów gwarantujących przejrzystość postępowań o udzielenie zamówienia publicznego:

Zasada równego traktowania oferentów oraz obowiązek zachowania transparentności postępowań o udzielenie zamówienia publicznego została zagwarantowana przepisami Ustawy Prawo zamówień publicznych, gdzie w art. 7. ust. 1. zobowiązuje się zamawiającego do przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców. W ust. 2. zobowiązano zamawiającego, aby czynności związane z przygotowaniem oraz przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia były wykonywane przez osoby zapewniające bezstronność i obiektywizm. Zasady te są stosowane w odniesieniu do wszystkich postępowań, w tym również do postępowań o charakterze transgranicznym.

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, instytucje zarządzające oraz instytucje pośredniczące dla poszczególnych programów operacyjnych wydają wytyczne i zalecenia dotyczące właściwego stosowania przepisów prawa zamówień publicznych w przypadku udzielania zamówień publicznych w projektach współfinansowanych ze środków unijnych: *,,Zalecenia dla beneficjentów Funduszy UE dotyczące interpretacji przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych", ,,Zestawienie naruszeń ustawy Prawo zamówień publicznych, popełnionych przez beneficjentów Funduszu Spójności i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, stwierdzonych podczas kontroli zrealizowanych przez Prezesa UZP - wersja z 22 listopada 2010 r.", ,,Kryteria wyboru oferty najkorzystniejszej ekonomicznie – rekomendacje dla beneficjentów realizujących projekty indywidualne"*. Wskazane instytucje publikują również dokumenty prezentujące przegląd wyników audytów przeprowadzonych w Polsce przez Komisję Europejską i Europejski Trybunał Obrachunkowy na przełomie dwóch perspektyw finansowych 2000-2006 oraz 2007-2013 wraz z zaleceniami wynikającymi z tych audytów dotyczącymi stawek korekt finansowych jakie powinny być stosowane w przypadku naruszeń prawa w dziedzinie zamówień publicznych: *,,Korekty finansowe związane z naruszeniami PZP. Audyty Komisji Europejskiej i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego".* Wskazany dokument jest dostępny na stronie: http://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/Dokumenty/Strony/Dokumenty.aspx#strona=1&zakladka=2.

Urząd Zamówień Publicznych cyklicznie – raz w miesiącu – wydaje w formie elektronicznej informator zawierający materiały dotyczące funkcjonowania systemu zamówień publicznych w Polsce oraz działalności Urzędu.

Udzielanie koncesji na usługi zostało w Polsce uregulowane w ustawie z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi. Ustawa określa zasady i tryb zawierania umowy koncesji na roboty budowlane i usługi oraz środki ochrony prawnej.

W postępowaniu o udzielenie koncesji na usługi przepisy ustawy zapewniają przestrzeganie zasad równego traktowania, niedyskryminacji, przejrzystości oraz uczciwej konkurencji. Zgodnie z przedmiotową ustawą ogłoszenia o koncesji na usługi, ze względu na brak możliwości publikacji takiego ogłoszenia w Suplemencie do Dziennika Urzędowego UE (brak regulacji w tym zakresie na poziomie unijnym oraz unijnych formularzy ogłoszeń), są publikowane w Biuletynie Zamówień Publicznych, udostępnianym na stronach portalu internetowego Urzędu Zamówień Publicznych. Niezwłocznie po zamieszczeniu ogłoszenia o koncesji w Biuletynie Zamówień Publicznych koncesjodawca zamieszcza także odpowiednie ogłoszenie o koncesji w miejscu powszechnie dostępnym w swojej siedzibie oraz na swojej stronie internetowej. Wzór ogłoszenia o koncesji na usługi jest określony w Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 3 marca 2009 r. w sprawie wzoru ogłoszenia o koncesji na usługi zamieszczanego w Biuletynie Zamówień Publicznych. Ustawa określa także główne zasady odnoszące się do opisu przedmiotu koncesji oraz szacowania wartości koncesji. Polskie przepisy regulują zatem udzielanie koncesji na usługi w stopniu szerszym niż wymaga tego prawo europejskie, które w odniesieniu do koncesji na usługi wymaga jedynie zapewnienia stosowania przez zamawiających zasad traktatowych, nie reguluje natomiast tego zagadnienia w dyrektywach.

Angielska wersja językowa ustawy o koncesji na roboty budowlane i usługi dostępna jest na stronie urzędu: http://www.uzp.gov.pl/cmsws/page/?F;370

Kryterium 3: spełnione

W latach 2007-2013 podejmowane były działania mające na celu zapewnienie szerokiego dostępu do informacji nt. zamówień publicznych, w tym:

a) Z inicjatywy Urzędu Zamówień Publicznych prowadzone były różnego typu działania szkoleniowo-promocyjno-informacyjne takie jak np. szkolenia konferencje, opinie prawne czy publikacje (m.in. dotyczące wyników kontroli, *„Zamówienia publiczne w orzecznictwie. Zeszyty orzecznicze"* opracowywane w oparciu o orzecznictwo Krajowej Izby Odwoławczej oraz sądów okręgowych, publikacje tematyczne dotyczące najważniejszych elementów w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego jak np. publikacja *„Kryteria oceny ofert w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego – przykłady i zastosowanie" czy „Aukcja elektroniczna. Praktyczny poradnik dla użytkowników Platformy Aukcji Elektronicznej UZP".*
b) Urząd Zamówień Publicznych realizował w okresie programowania 2007-2013 roczne Plany działań wydawniczo-szkoleniowych, które obejmowały także działania szkoleniowo-informacyjne skierowane do instytucji zamawiających oraz przedstawicieli innych instytucji w tym także kontrolnych, zaangażowanych w realizację projektów współfinansowanych ze środków unijnych. W ramach planu organizowane były konferencje (także regionalne) dotyczące m.in. zmian w systemie zamówień publicznych i ich wpływu na sposób udzielania zamówień publicznych współfinansowanych z udziałem środków unijnych.
c) Tematyka zamówień publicznych jest (oraz była w latach 2007-2013) elementem szkoleń horyzontalnych dla szerokiej grupy pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie funduszy, co zapewnia ogólną orientacje w ww. tematyce oraz świadomość istotności zagadnienia w procesie wdrażania funduszy.
d) Istotnym elementem systemu szkoleń dla przedstawicieli administracji publicznej odpowiedzialnych za przygotowanie i prowadzenie postępowań o udzielenie zamówień publicznych są działania informacyjne i publikacje UZP, których zadaniem jest poszerzanie wiedzy na temat unijnych uregulowań w zakresie zamówień publicznych oraz wzmacnianie prawidłowego stosowania ich praktyce.

Na lata 2014-2020 poza kontynuacją działań wskazanych powyżej, przygotowany jest system szkoleń specjalistycznych w zakresie zamówień publicznych dla pracowników zajmujących się ww. tematyką w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich.

System szkoleń zostanie zapewniony dzięki realizacji projektów w ramach POPT 2014-2020 dotyczących organizacji systemu szkoleń i upowszechniania informacji wśród pracowników UZP oraz instytucji zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich. System będzie funkcjonował przez cały okres programowania 2014-2020. Odpowiednie zapisy w tym zakresie znalazły się w przekazanym przez stronę polską do KE projekcie programu POPT 2014-2020, przyjętym przez Radę Ministrów w styczniu 2014 r. (oś priorytetowa I.)

Pracownicy zajmujący się zamówieniami publicznymi zostaną objęci planem szkoleń oraz będą mieli zapewnioną możliwość wymiany doświadczeń i aktualizacji wiedzy poprzez uczestnictwo w cyklicznych spotkaniach oraz grupach roboczych. Ponadto, w razie zidentyfikowanych specyficznych potrzeb, IZ oraz IP mają możliwość organizacji doraźnych szkoleń specjalistycznych w tym zakresie dla pracowników w ramach komponentów pomocy technicznej programów.

Kryterium 4: spełnione

Dzięki doświadczeniom z realizacji projektów w ramach perspektywy 2007-2013, a także szkoleniom w ramach POPT 2007-2013 istnieje zdolność administracyjna w zakresie zamówień publicznych w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich.

Warunek został spełniony poprzez zapewnienie zdolności instytucjonalnej umożliwiającego skuteczne wdrożenie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa, w tym:

1) Organem odpowiedzialnym za skuteczne wdrożenie i stosowanie przepisów w zakresie zamówień publicznych jest Prezes Urzędu Zamówień publicznych. W UZP wyodrębniono komórki organizacyjne odpowiedzialne za interpretację stosowania przepisów unijnych w zakresie zamówień publicznych oraz

opinie prawne związane ze stosowaniem unijnego prawa. Stan etatowy UZP, zgodnie z deklaracją ww. urzędu, jest wystarczający dla zapewnienia właściwej realizacji zadań na rzecz wdrażania funduszy europejskich. W przypadku zidentyfikowania dodatkowych potrzeb możliwe będzie uzasadnione zwiększenie zatrudnienia, dzięki możliwości finasowania etatów z POPT.

2) Możliwości stałej aktualizacji kompetencji pracowników UZP zaangażowanych w zadania związane z pomocą publiczną na potrzeby wdrażania funduszy strukturalnych zostały zapewnione w programie operacyjnym Pomoc Techniczna 2007-2013, jak również w Programie Operacyjnym Pomoc Techniczna 2014-2020. UZP, jako instytucja zaangażowana we wdrażanie funduszy europejskich został uwzględniony w katalogu beneficjentów programu.
3) W 2012 roku Urząd Zamówień Publicznych wydał 1246 opinii prawnych na zapytania ze strony instytucji zamawiających oraz innych podmiotów uczestniczących w rynku zamówień publicznych, natomiast do połowy listopada roku 2013 zostało wydanych ponad 450 opinii prawnych.
4) Za kontrolę prowadzonych postępowań o udzielenie zamówień publicznych odpowiedzialne są dwa departamenty w ramach Urzędu Zamówień Publicznych: Departament Kontroli Doraźnej oraz Departament Kontroli Zamówień Współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

5) Departament Kontroli Doraźnej realizuje zadania wynikające z uprawnień kontrolnych Prezesa Urzędu w zakresie zamówień nie finansowanych ze środków UE. Natomiast Departament Kontroli Zamówień Współfinansowanych ze Środków Unii Europejskiej realizuje zadania wynikające z uprawnień kontrolnych Prezesa Urzędu w zakresie zamówień współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

WARUNEK OGÓLNY 5. Pomoc państwa

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
Istnienie rozwiązań dotyczących skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa w obszarze EFSI	Kryterium 1: rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa	**Tak**	**Spełniony**
	Kryterium 2: rozwiązania dotyczące szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie EFSI	**Tak**	
	Kryterium 3: rozwiązania zapewniające zdolności administracyjne niezbędne do wdrożenia i stosowania unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku:

1. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta – rola wiodąca w zakresie kryterium 1 realizowana w ramach ustawowych kompetencji UOKiK i oraz wspomagająca w zakresie kryterium 2 i 3.
2. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju oraz właściwe resorty – tworzenie krajowych podstaw prawnych do udzielania pomocy publicznej przy wykorzystaniu funduszy unijnych na podstawie nowych regulacji unijnych w zakresie pomocy publicznej – element realizacji kryterium 1.
3. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju – rola wspomagająca i koordynująca, zapewniające odpowiednią zdolność instytucjonalną na poziome zarządzania KPO oraz instytucje pośredniczące KPO zapewniające odpowiednią zdolność instytucjonalną na swoim poziomie wdrażania kryterium 3.
4. Instytucje zarządzające RPO zapewniające odpowiednią zdolność instytucjonalną na poziomie realizacji RPO – kryterium 1 oraz 3

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie dla wszystkich priorytetów inwestycyjnych, dla których przewidziane jest udzielanie pomocy publicznej. Warunek dotyczy właściwych programów krajowych i regionalnych. Ze względu na charakter warunku spełnienie wszystkich kryteriów na poziomie krajowym, zgodnie z planem działań, oznacza spełnienie warunku dla wszystkich programów operacyjnych.

III. Ryzyko niespełnienia warunku: nie dotyczy

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1

Warunek został spełniony poprzez zapewnienie skutecznych mechanizmów zapobiegającym udzielaniu nienależnej pomocy publicznej wpisanych w istniejący polski porządek prawny rangi ustawowej:

a) Monitoring poziomu udzielanej pomocy, obejmujący m. in. weryfikację przestrzegania zasad kumulacji pomocy oraz obowiązku z "Deggendorf" został zapewniony poprzez utworzenie specjalnej elektronicznej bazy danych tzw. SHRIMP (System Harmonogramowania, Raportowania i Monitorowania Pomocy), w której prowadzony jest bieżący monitoring wsparcia udzielanego polskim przedsiębiorcom, polegający na gromadzeniu, przetwarzaniu oraz przekazywaniu informacji związanych z pomocą publiczną przez wszystkie podmioty udzielające pomocy. Zostały one

zobowiązane do przekazywania Prezesowi UOKiK sprawozdań o udzielonej pomocy lub informacji o nieudzieleniu pomocy (tzw. sprawozdanie zerowe). Raportowanie na temat pomocy publicznej odbywa się najpóźniej 7 dni od dnia jej udzielenia, co wydatnie ogranicza możliwość udzielenia pomocy nienależnej. Na podstawie zebranych danych, Prezes UOKiK co roku opracowuje i przedstawia Radzie Ministrów raport o pomocy publicznej udzielonej w roku poprzednim, jak również przygotowuje raport dla Komisji Europejskiej i przekazuje go za pośrednictwem systemu SARI.

b) W przypadku opracowywania schematów pomocowych i ich zmian przez MIR lub właściwe resorty, skuteczne stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa zapewnione jest dzięki współpracy z UOKiK już na początkowym etapie prac legislacyjnych, w ramach uzgodnień międzyresortowych; dodatkowo, zgodnie z *Ustawą z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej* (t. j. Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm.), Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej. Ponadto, UOKiK współpracuje z podmiotami udzielającymi pomocy oraz beneficjentami pomocy, w celu zapewnienia zgodności projektów pomocy z unijnymi przepisami o pomocy publicznej lub wyjaśnienia wątpliwości dotyczących stosowania przepisów o pomocy publicznej.

c) UOKiK dokonuje w oparciu o swoje kompetencje, doświadczenie i uzgodnienia z Komisją Europejską, niezbędnych interpretacji przepisów w zakresie pomocy publicznej na potrzeby administracji publicznej. Stosowanie jednolitych zasad i zapewnienie wspólnego podejścia jest istotnym czynnikiem eliminującym ryzyko udzielania nienależnej pomocy.

   W ramach programów operacyjnych zapewniono procedury gwarantujące poprawność udzielania pomocy publicznej, takie jak: składanie przez wnioskodawców stosownych informacji wymaganych krajowymi przepisami o pomocy publicznej jako element weryfikacji przed udzieleniem nowej pomocy, a także wydawanie stosownych zaświadczeń przez instytucje udzielające pomocy; badanie pomocy publicznej na etapie oceny wniosku o dofinansowanie, procedury kontrolne na poziomie programu operacyjnego oraz kontroli krzyżowych.

d) W zakresie monitorowania pomocy publicznej w ramach instrumentów finansowych, zostanie ono zapewnione na podstawie ogólnych przepisów o pomocy publicznej. Zgodnie z polskim prawem każdy podmiot udzielający pomocy jest zobowiązany do raportowania o udzielonej pomocy z wykorzystaniem SHRIMP, również, jeżeli pomoc ta została udzielona w obrębie instrumentów finansowych.

Kryterium 2

Podjęte zostały działania mające na celu zapewnienie szerokiego dostępu do informacji nt. pomocy publicznej. Pracownicy systemy realizacji programów mają zapewniony dostęp do informacji rozpowszechniany przez UOKiK. Pracownicy zajmujący się pomocą publiczną będą mieli również zapewnioną możliwość wymiany doświadczeń i aktualizacji wiedzy poprzez uczestnictwo w cyklicznych spotkaniach oraz grupach roboczych organizowanych przez MIR i UOKIK (wzorem okresu programowania 2007-2013).

Uzupełniająco, ze względu na unijną reformę pomocy publicznej w ramach przyjętego przez Radę Ministrów programu POPT 2014-2020 przygotowany zostanie system szkoleń specjalistycznych w zakresie nowych zasad pomocy publicznej na lata 2014-2020 dla pracowników zajmujących się pomocą publiczną w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich.

Na działania realizujące kryterium 2 składają się następujące podjęte już działania:

a) Na stronie internetowej www.uokik.gov.pl stworzona została zakładka poświęcona w całości tematyce pomocy publicznej, w której znajdują się aktualizowane na bieżąco informacje o funkcjonujących w Polsce programach pomocowych i przypadkach pomocy indywidualnej, o decyzjach podejmowanych przez Komisję Europejską w sprawie polskich programów pomocowych i pomocy dla beneficjentów indywidualnych, a także szczegółowe wyjaśnienia dotyczące interpretacji przepisów w zakresie pomocy publicznej oraz informacje o obowiązujących procedurach. Istnieje również zakładka, która grupuje wszystkie polskie i unijne akty prawne regulujące udzielanie pomocy publicznej.

b) UOKiK dokonuje w oparciu o swoje kompetencje, doświadczenie i uzgodnienia z Komisją Europejską, niezbędnych interpretacji przepisów w zakresie pomocy publicznej na potrzeby administracji publicznej. UOKiK uczestniczy w projektowaniu i uzgadnianiu oraz opiniowaniu wytycznych i instrukcji skierowanych do osób zajmujących się implementacją funduszy strukturalnych. Informacje te są szeroko upowszechniane w celu ich stosowania.

c) Kontynuacja (wzorem okresu programowania 2007-2013) organizacji przez MIR oraz UOKiK cyklicznych spotkań oraz grup roboczych umożliwiających wymianę doświadczeń w zakresie pomocy publicznej oraz aktualizację wiedzy.

Dopełnieniem działań na rzecz spełnienia kryterium 2 będzie zapewnienie systemu szkoleń nt. pomocy publicznej dla pracowników administracji zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich.

System szkoleń zostanie zapewniony dzięki realizacji projektów w ramach POPT 2014-2020 dotyczących organizacji systemu szkoleń i upowszechniania informacji wśród pracowników UOKiK oraz instytucji zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich. Odpowiednie zapisy w tym zakresie znalazły się w przekazanym prze stronę polską do KE projekcie programu POPT 2014-2020, przyjętym przez Radę Ministrów w styczniu 2014 r. (oś priorytetowa I.)

Warunek uznany jest za spełniony. Kwestia systemu szkoleń ma jedynie charakter uzupełniający – stosowne regulacje, o których mowa w kryterium 2. ujęte zostały w POPT.

Kryterium 3

Warunek został spełniony poprzez zapewnienie zdolności instytucjonalnej umożliwiającej skuteczne wdrożenia i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy państwa, w tym:

1) Organem odpowiedzialnym za skuteczne wdrożenie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK). Prezes UOKiK realizuje swoje zadania poprzez UOKiK. Kompetencje Prezesa UOKiK w zakresie pomocy publicznej reguluje *Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej* (tekst jednolity - Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404, z późn. zm). Zgodnie z tą ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej (dalej: projekty pomocy), w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je Komisji Europejskiej, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przed Komisją i sądami europejskimi oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ponadto, Prezes UOKiK współpracuje przy tworzeniu i zmianie projektów pomocy, w tym przewidujących wydatkowanie środków z funduszy strukturalnych, już na etapie uzgodnień międzyresortowych, a także z podmiotami udzielającymi pomocy oraz beneficjentami pomocy, w celu zapewnienia zgodności projektów pomocy z unijnymi przepisami o pomocy publicznej lub wyjaśnienia wątpliwości dotyczących stosowania przepisów o pomocy publicznej. **Stan etatowy UOKIK, zgodnie z deklaracją urzędu, jest wystarczający dla zapewnienia właściwej realizacji zadań na rzecz wdrażania funduszy europejskich. W przypadku zidentyfikowania dodatkowych potrzeb możliwe będzie uzasadnione zwiększenie zatrudnienia, dzięki możliwości finasowania etatów z POPT.**

   Możliwości stałej aktualizacji kompetencji pracowników UOKiK zaangażowanych w zadania związane z pomocą publiczną na potrzeby wdrażania funduszy strukturalnych zostały zapewnione w programie operacyjnym Pomoc Techniczna 2007-2013, jak również w Programie Operacyjnym Pomoc Techniczna 2014-2020. UOKiK, jako instytucja zaangażowana we wdrażanie funduszy europejskich został uwzględniony w katalogu beneficjentów programu.

2) Zapewnienie zdolności administracyjnej w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy

W każdej instytucji udzielającej pomocy utworzono stanowiska dedykowane pomocy publicznej. Dzięki doświadczeniom z realizacji projektów w ramach perspektywy 2007-2013, a także szkoleniom w ramach POPT 2007-2013 istnieje zdolność administracyjna w zakresie pomocy publicznej w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich. Pracownicy zajmujący się pomocą publiczną

zostaną objęci planem szkoleń (o którym mowa w kryterium 2) oraz będą mieli zapewnioną możliwość wymiany doświadczeń i aktualizacji wiedzy poprzez uczestnictwo w cyklicznych spotkaniach oraz grupach roboczych organizowanych przez MIR i UOKIK (wzorem okresu programowania 2007-2013). Ponadto, w razie zidentyfikowanych specyficznych potrzeb, IZ oraz IP mają możliwość organizacji doraźnych szkoleń specjalistycznych w tym zakresie dla pracowników w ramach komponentów pomocy technicznej programów.

Ponadto, tematyka pomocy publicznej jest (oraz była w latach 2007-2013) elementem szkoleń horyzontalnych dla szerokiej grupy pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażania funduszy, co zapewnia ogólną orientacje w ww. tematyce oraz świadomość istotności zagadnienia w procesie wdrażania funduszy)

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: warunek spełniony.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku: warunek jest spełniony w całości.

Ze względu na trwającą reformę pomocy publicznej na poziomie unijnym, po przyjęciu POPT, uruchomiony zostanie system szkoleń dedykowany uzupełnieniu wiedzy pracowników o nowe regulacje.

WARUNEK OGÓLNY 6. Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA)

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
Istnienie rozwiązań zapewniających skuteczne stosowanie unijnych przepisów w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA)	Kryterium 1: rozwiązania dotyczące skutecznego stosowania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE (OOŚ) i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE (SEA)	**Tak**	**Spełniony**
	Kryterium 2: rozwiązania w zakresie szkoleń i rozpowszechniania informacji wśród pracowników zaangażowanych we wdrażanie dyrektyw dotyczących OOŚ i SEA	**Tak**	
	Kryterium 3: rozwiązania mające na celu zapewnienie odpowiednich zdolności administracyjnych	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku:

1. Ministerstwo Środowiska – rola wiodąca
2. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska– rola wspomagająca
3. MIR – koordynująca w zakresie kryterium 2 i 3;

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie dla wszystkich priorytetów inwestycyjnych, dla których przewidziana jest konieczność przeprowadzenia EIA i SEA. Warunek dotyczy właściwych programów krajowych i regionalnych. Ze względu na charakter warunku spełnienie wszystkich kryteriów na poziomie krajowym, zgodnie z planem działań, oznacza spełnienie warunku dla wszystkich programów operacyjnych.

III. Ryzyko niespełnienia warunku: -

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1

Zgodnie z wymaganiami określonymi w ww. kryterium niezbędne było zakończenie procesu transponowania do polskiego systemu prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko.

W powyższym zakresie podjęte zostały następujące działania:

a) Kwestie EIA i SEA zostały uregulowane w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.) – (dalej: *Ustawa ooś*) oraz, w zakresie EIA, rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. Nr 213 poz. 1397, z późn. zm.); zwanej dalej „rozporządzeniem ooś").
b) Rozporządzenie nowelizujące rozporządzenie ooś, tj. *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. poz. 817) w § 3 wprowadza przepis uzależniający wejście w życie przepisów rozporządzenia dotyczących wychwytywania, transportowania i magazynowania dwutlenku węgla,

od wejścia w życie ustawy dotyczącej sekwestracji dwutlenku węgla. Prace zmierzające do implementacji zasadniczej części dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla zostały zakończone – wraz z uchwaleniem ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1238). Ustawa weszła w życie z dniem 24 listopada 2013 r. Tym samym kryterium 1 warunku ogólnego 6 zostało spełnione w powyższym zakresie.

Rozporządzenie jest dostępne na stronie http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000817.
Ustawa jest dostępna na stronie http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001238.

c) Akty prawne transponujące dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko w sposób właściwy implementowały przepisy dotyczące regulacji wód. Natomiast niezgodność wynika z niewłaściwego stosowania przepisów ooś w zakresie tzw. „prac utrzymaniowych". Problemem była niejasna granica między regulacją a utrzymaniem wód.

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych wychodzi naprzeciw temu problemowi i w sposób jasny określa granicę między regulacją wód i ich utrzymaniem, przy czym wprowadza dodatkowe mechanizmy prawne, które mają weryfikować wpływ prac utrzymaniowych na tereny cenne przyrodniczo. Projekt ustawy przewiduje także obowiązek sporządzania planów utrzymania wód, które będą poddawane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Dnia 20 czerwca ustawa została podpisana przez Prezydenta.

Kryterium 1 zostało spełnione – ustawa *o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw* została opublikowana 11 czerwca 2014, weszła w życie 11 lipca 2014.

Kryterium 2

Podjęte zostały działania mające na celu zapewnienie szerokiego dostępu do informacji nt. EIA i SEA.

a) Głównym instrumentem systemu rozpowszechniania wiedzy oraz wymiany doświadczeń pomiędzy pracownikami zaangażowanymi we wdrażanie dyrektyw EIA i SEA jest powołana w 2010 r. krajowa sieć organów środowiskach i instytucji zarządzających funduszami unijnymi "Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju" (odpowiednik europejskiej sieci ENEA-MA). Nadrzędnym celem działania Sieci jest stworzenie forum współpracy pomiędzy organami odpowiedzialnymi za ochronę środowiska oraz za zarządzanie funduszami unijnymi na różnych poziomach administracyjnych na rzecz włączania aspektów środowiskowych w przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluację programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy unijnych. W skład sieci wchodzą przedstawiciele Ministra Środowiska, Ministra Infrastruktury i Rozwoju, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska, zarządów województw. Do prac w ramach sieci zapraszani są również przedstawiciele Komisji Europejskiej, eksperci zewnętrzni, pracownicy innych instytucji państwowych i samorządowych, przedstawiciele organizacji pozarządowych występujący w roli obserwatorów.

Działanie sieci będzie kontynuowane w perspektywie 2014 – 2020, co znalazło odzwierciedlenie w zapisach POPT (oś I).

b) Planowana jest kontynuacja zadania „Wsparcie systemu ocen oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000" w ramach programu priorytetowego pn. „Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ekologicznej państwa.. Jego celem jest wsparcie systemu ocen oddziaływania na środowisko, poprzez finansowe wsparcie organów administracji publicznej zaangażowanych w postępowania ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, strategicznych ocen oddziaływania na środowisko oraz ocen oddziaływania na obszary Natura 2000. Program jest realizowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

c) Na stronie http://www.gdos.gov.pl/Categories/view/204/OOS dostępne są informacje i instrukcje dotyczące przeprowadzania strategicznych ocen oddziaływania na środowisko.

d) Zapewniono możliwość realizacji w ramach POPT projektów mających na celu podnoszenie wiedzy i umiejętności pracowników – GDOŚ, RDOŚ oraz instytucji zarządzających PO i RPO - zaangażowanych we wdrażania dyrektyw EIA i SEA. Powyższe przyczynia się do kształtowania zdolności instytucjonalnej co ma wpływ także na realizację kryterium 3.

Kryterium 3

Dzięki doświadczeniom z realizacji projektów w ramach perspektywy 2007-2013, a także szkoleniom w ramach POPT 2007-2013 istnieje zdolność administracyjna w zakresie OOŚ w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie funduszy europejskich.

Warunek został spełniony poprzez zapewnienie zdolności instytucjonalnej umożliwiającego skuteczne wdrożenia i stosowanie unijnych przepisów w zakresie wdrażania dyrektyw EIA i SEA, w tym:

a) Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z 3.10.2008 r. daje podstawy prawne funkcjonowania Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (GDOŚ), nadzorowanego przez Ministra Środowiska i 16 regionalnych dyrekcji ochrony środowiska. Instytucje te zostały objęte wsparciem merytorycznym i organizacyjnym finansowanym z EFRR w ramach POPT 2007-2013 w celu wzmocnienia instytucjonalnego w zakresie zadań związanych z funkcjonowaniem obszarów Natura 2000 oraz ocenami oddziaływania na środowisko. Wsparcie w powyższym zakresie, jak również finansowanie wynagrodzeń zostało przewidziane w POPT 2014-2020.
b) Zapewniono zdolność instytucjonalna w zakresie prowadzenia ocen oddziaływania na środowisko we właściwych instytucjach zarządzających i pośredniczących, dzięki możliwości realizacji szkoleń, udziału w konferencjach, pracach grup roboczych ze środków pomocy technicznej. Wsparcie w tym zakresie będzie kontynuowane w ramach polityki szkoleniowej poszczególnych instytucji.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: spełniony

WARUNEK OGÓLNY 7. Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
Istnienie podstawy statystycznej niezbędnej do przeprowadzenia ocen skuteczności i ocen oddziaływania programów. Istnienie systemu wskaźników rezultatu niezbędnych przy wyborze działań, które w najefektywniejszy sposób przyczyniają się do osiągnięcia pożądanych rezultatów, do monitorowania postępów w osiąganiu rezultatów oraz do podejmowania ewaluacji oddziaływania	a) gotowe są rozwiązania w zakresie terminowego gromadzenia i agregowania danych statystycznych, uwzględniające następujące elementy: ➢ identyfikację źródeł i mechanizmów mających na celu zagwarantowanie walidacji statystycznej, ➢ uregulowania dotyczące publikacji i dostępności publicznej zagregowanych danych	**Tak**	**Częściowo spełniony** Warunek wymaga spełnienia w zakresie wskaźnika rezultatu dla CT 2, PI 2c
	b) skuteczny system wskaźników rezultatu, obejmujący: ➢ wybór wskaźników rezultatu dla każdego programu, dostarczających informacji na temat przyczyn uzasadniających wybór działań z zakresu polityki finansowanych przez dany program, ➢ ustanowienie wartości docelowych dla tych wskaźników, ➢ spójność każdego wskaźnika z następującymi wymogami: odporność oraz walidacja statystyczna, jasność interpretacji normatywnej, reagowanie na politykę, terminowe gromadzenie danych.	**Częściowo spełniony** Tak Nie Tak	
	c) gotowe są procedury zapewniające, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników.	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku:

w zakresie lit. a, b, Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca RPO WM

w zakresie lit. c: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Instytucja Zarządzająca RPO WM

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do całego programu operacyjnego WM 2014-2020.

III. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1
W zakresie **kryterium pierwszego** (lit. a) Instytucja Zarządzająca RPO WM przedstawia w programie operacyjnym odpowiednio agregowane dane, które uwzględniają dla każdego wskaźnika nazwę, źródło danych oraz jego wartość bazową i docelową.

Dane dla monitorowania i ewaluacji oceniające stan, skuteczność oraz wpływ wdrażania programów pochodzą z czterech głównych źródeł:
1. statystyki publicznej – w większości na poziomie monitorowania celów strategicznych;
2. danych zapewnianych przez właściwe instytucje, administrację publiczną i instytucje międzynarodowe;
3. systemu SL 2014 – w stosownych przypadkach na poziomie monitorowania celów programowych;
4. badań własnych, tam gdzie istnieją deficyty informacyjne.

W przypadku wskaźników, których źródłem jest statystyka publiczna dostęp do danych ze statystyki publicznej jest otwarty, co określa Ustawa o statystyce publicznej z dn. 29 czerwca 1995 r. (z późn. zm.). Ponadto, Art. 13 ust. 6 ustawy wskazuje, że: „Prezes Głównego Urzędu Statystycznego jest obowiązany do udostępniania organom administracji rządowej i jednostkom samorządu terytorialnego danych dotyczących realizowanych przez nie zadań, w ujęciu odpowiednim do ustawowego usytuowania poszczególnych zadań publicznych". Wskaźniki zbierane przez statystykę publiczną spełniają wysokie kryteria jakościowe i są zbierane zgodnie z rocznym planem – Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej (PBSSP). Informacje z systemów monitorowania są publicznie dostępne poprzez Internet.
W zakresie wskaźników pochodzących spoza statystyki publicznej (np. z badań własnych) w procesie gromadzenia, analizy i udostępniania danych IZ zapewnia mechanizmy właściwej kontroli jakości danych i walidacji statystycznej. Dotyczy to wskaźników dla PI: 3b, 4e, 6c, 6d, 6e, 7b, 7d, 8i, 8iii, 8v, 8iv, 8vi, 9i, 9iv, 9v, 10i, 10iv, 10iii, w przypadku których właściwymi instytucjami są Zarząd Województwa Małopolskiego, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Na poziomie wskaźników produktu niezbędne dane zapewni w okresie 2014-20 zmodernizowany i rozbudowany system SL 2014, podlegający oddzielnym uregulowaniom. Jedną z funkcjonalności systemu SL 2014 będzie ewidencjonowanie danych dot. programów operacyjnych, w tym w przypadku EFS dot. uczestników według płci (zgodnie z wymogami załączników I i II do rozporządzenia w sprawie EFS).

Dodatkowo, w celu zwiększania menu wyboru adekwatnych wskaźników, MIR wspólnie z GUS podjął szereg działań zapewniających rozwój systemu statystycznego dla potrzeb monitorowania celów strategicznych polityki spójności. W dniu 18 grudnia 2012 r. został podpisany list intencyjny wyznaczający ramy współpracy, który pozwoli elastycznie reagować na zapotrzebowanie informacyjne. W ślad za listem powstał szczegółowy plan zawierający listę zadań do realizacji, w tym m.in. uruchomienie nowych badań statystycznych, zwiększenie prób już prowadzonych badań pozwalających na dezagregację terytorialną wskaźników.
W ramach tej współpracy uruchomiono bazę STRATEG, w której znajdą się i są na bieżąco aktualizowane wskaźniki rezultatu na poziomie strategicznym, m.in. umowy partnerstwa oraz programów operacyjnych.

Kryterium 2

W zakresie **kryterium drugiego** (lit. b) Instytucja Zarządzająca RPO WM przedstawia w programie wskaźniki rezultatu, które:

- odzwierciedlają motywację, jaką kierowano się przy projektowaniu interwencji, tj. w przypadku EFRR obrazują pożądaną zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej, a w przypadku EFS – pozwalają uchwycić zmianę sytuacji wspieranych podmiotów lub uczestników,
- posiadają określoną (skwantyfikowaną) wartość bazową, odnoszącą się do najnowszych dostępnych danych,
- posiadają wartość docelową, tj. dla EFRR wartość dla każdego wskaźnika rezultatu strategicznego została określona ilościowo lub jakościowo, w przypadku EFS – cele określone dla wskaźników odzwierciedlają stan jaki zaplanowano do osiągnięcia w wyniku interwencji,
- posiadają źródło danych oraz informacje o częstotliwości pozyskiwania danych,
- spełniają kryteria poprawności metodologicznej.

W celu zapewnienia jednolitego podejścia oraz spójnych zapisów w programach operacyjnych, Instytucja Zarządzająca RPO WM stosuje zapisy instrukcyjne „Szablonu Programu Operacyjnego 2014-2020 w Polsce z komentarzem", tzn. w tabeli nr 3 Programu poprawnie określa wskaźniki rezultatu, a w przypadku EFS w tabeli nr 4 - wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu oraz w tabeli 4a – wskaźniki rezultatu dla YEI, w tabeli nr 5 - wskaźniki produktu i w tabeli nr 6 - wskaźniki ram wykonania. W przypadku braków informacyjnych w zakresie wskaźników (brak wartości bazowej i docelowej wskaźnika rezultatu dla CT 2, PI 2c) – w sekcji 9 w tabeli nr 24 Programu została umieszczona właściwa informacja o częściowym spełnieniu warunku ex-ante nr 7. W tabeli nr 25 Programu - zamieszczono opis działań zmierzających do spełnienia odpowiedniego kryterium warunku wstępnego, wskazuje podmioty odpowiedzialne oraz harmonogram prac.

Kryterium 3

Dla spełnienia **kryterium trzeciego** (lit. c), stosowane są zapisy właściwych aktów prawnych (rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, rozporządzenia wykonawcze KE) oraz wytyczne KE The programming period 2014-2020 guidance document on monitoring and evaluation - European Regional Development Fund and Cohesion Fund, oraz The programming period 2014-2020 guidance document on monitoring and evaluation – European Social Fund, stosowane zapisy instrukcyjne „Szablonu Programu Operacyjnego 2014-2020 w Polsce z komentarzem".
Ponadto, procedury zapewniające, że wszystkie operacje finansowane z programu stosują skuteczny system wskaźników zapewnione są przez wytyczne MIiR oraz procedury wewnętrzne Instytucji Zarządzającej RPO WM.

IV. Przewidywany termin spełnienia warunku:

Zgodnie z harmonogramem zatwierdzania programów operacyjnych do realizacji wskazanym w tabeli nr 25 RPO, lecz nie później niż do końca 2016 r.

V. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego monitoruje działania właściwych podmiotów, mające na celu wypełnienie określonych warunków ex-ante aż do momentu całkowitego spełnienia wszystkich warunków.

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje zaangażowane
Dane bazowe dla wskaźnika rezultatu w CT 2 będą dostępne w GUS w I połowie 2015 r. Po uzyskaniu tych danych IZ RPO WM oszacuje wartość docelową wskaźnika. Po oszacowaniu wartości docelowej, IZ przedłoży wniosek o modyfikację Programu w celu wprowadzenia brakujących danych i ostatecznego wypełnienia warunku ex-ante 7.	III kwartał 2015	GUS / IZ RPO WM

WARUNEK TEMATYCZNY 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
1.1 Badania naukowe i innowacje: Istnienie krajowych lub regionalnych strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji.	Gotowa jest krajowa lub regionalna strategia na rzecz inteligentnej specjalizacji, która:	-	**Częściowo spełniony**
	1. opiera się na analizie SWOT lub podobnej analizie, aby skoncentrować zasoby na ograniczonym zestawie priorytetów badań i innowacji,	**Częściowo**	
	2. przedstawia działania na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój,	**Częściowo**	
	3. obejmuje mechanizm monitorowania.	**Częściowo**	
	Przyjęto ramy określające dostępne środki budżetowe na badania i innowacje	**Częściowo**	

I. **Instytucja odpowiedzialna za wypełnienie warunku:** *Zarząd Województwa Małopolskiego*

II. **Zastosowanie warunku:** *RPO WM*

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** *średnie*

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Szerokie ramy strategiczne dla regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji zapewnia, przyjęta w 2014 r., Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020. Dodatkowo, opracowany został Action Plan wskazujący ścieżkę dojścia do pełnej realizacji warunku ex-ante w IV kwartale 2015 r.

Kryterium pierwsze

RSI WM zawiera analizę SWOT, która w tym zakresie będzie aktualizowana i pogłębiana w ramach działań przewidzianych w Action Planie, stanowiącym załącznik do projektu RPO WM.

Kryterium drugie

Kryterium spełniane jest częściowo przez RSI WM, która w tym zakresie będzie aktualizowana i pogłębiana w ramach działań przewidzianych w Action Planie.

Kryterium trzecie

W RSI WM znajduje się ramowy opis systemu zarządzania. Action Plan przewiduje działania związane z wdrożeniem mechanizmu monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji regionu, w sposób umożliwiający weryfikację aktualnych i identyfikowanie nowych specjalizacji.

Kryterium czwarte

Środki budżetowe zostały określone w RSI WM. Budżet strategii będzie aktualizowany w ramach realizacji Action Planu.

V. **Przewidywany termin spełnienia warunku:** listopad 2015 r.

VI. **Plan działań na rzecz wypełnienia warunku**

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Okresowy przegląd i aktualizacja RSI WM w zakresie opisu działań dotyczących przebiegu procesu identyfikowania inteligentnych specjalizacji regionalnych, zgodnie z koncepcją przedsiębiorczego odkrywania	31 listopada 2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
Weryfikacja analizy SWOT w ramach RSI WM w kierunku pełniejszego uwzględnienia wyników części diagnostycznej oraz ograniczenia liczby priorytetów w zakresie badań i innowacji	31 listopada 2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
Weryfikacja logiki interwencji RSI WM w kierunku pełniejszego powiązania priorytetów z częścią diagnostyczną i zweryfikowaną analizą SWOT oraz wzmocnienia działań na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój	31 listopada 2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
Określenie mechanizmu monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji regionu, w sposób umożliwiający weryfikację aktualnych i identyfikowanie nowych specjalizacji, w których region ma szansę osiągnąć przewagę konkurencyjną	31 listopada 2015	Zarząd Województwa Małopolskiego
Weryfikacja ram finansowych RSI WM, określających szacunkową wielkość środków na badania i rozwój, możliwych do zaangażowania w okresie realizacji strategii	31 listopada 2015	Zarząd Województwa Małopolskiego

Sposób realizacji planowanych działań

Działanie 1. Okresowy przegląd i aktualizacja RSI WM w zakresie opisu działań dotyczących przebiegu procesu identyfikowania inteligentnych specjalizacji regionalnych, zgodnie z koncepcją przedsiębiorczego odkrywania.

Sposób realizacji:

1.1. Podjęcie działań zapewniających kontynuację procesu przedsiębiorczego odkrywania (**Entrepreneurial discovery process**, EDP), którego efektem będzie elastyczny system pozwalający na zaangażowanie odpowiednich interesariuszy, aby mogli oni odegrać swoją rolę zgodnie z doświadczeniem, profilem i możliwościami.

Proces oparty będzie o funkcjonujące obecnie oraz nowe narzędzia, takie jak:

- Małopolska Rada Innowacji (cel, skład, regulamin prac Rady usankcjonowany został uchwałą Zarządu Województwa, zgodnie z kompetencjami nadanymi samorządom regionalnym w Polsce);
- Grupy robocze dedykowane inteligentnym specjalizacjom powołane w celu opracowania map drogowych dla poszczególnych obszarów;
- Badania i analizy powiązane z systemem monitorowania specjalizacji;
- Spotkania z przedstawicielami przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, organizacji biznesowych,

przedstawicieli nauki;

- Działania informacyjno-promocyjne m.in. Małopolski Festiwal Innowacji, Małopolskie Targi Innowacji, warsztaty, panele dyskusyjne, informacje w mediach. mające na celu: a) dzielenie się wiedzą wynikającą z systemu monitorowania specjalizacji, b) informację i promocję w zakresie specjalizacji, c) umożliwienie wszystkim interesariuszom aktywnego uczestnictwa w procesie EDP, d) wskazywanie i promocję dobrych praktyk i *success stories* z realizowanych działań i projektów – jako wartości dodanej wybranych specjalizacji, e) zapewnienie spójnej informacji nt. mechanizmów unijnych, krajowych i regionalnych ukierunkowanych na rozwój i wdrażanie B+R+I i wykorzystanie jej w procesie wdrażania regionalnych (jak również krajowych) inteligentnych specjalizacji.

1.2 Aktualizacja opisu przebiegu procesu przedsiębiorczego odkrywania (EDP) z przedstawieniem udziału przemysłu, sektora edukacji i instytucji badawczych oraz użytkowników innowacji, grup reprezentujących punkt widzenia strony popytowej oraz konsumentów, a także organizacji typu *non-profit* reprezentujących obywateli i pracowników.

Działanie 2. Weryfikacja analizy SWOT w ramach RSI WM w kierunku pełniejszego uwzględnienia wyników części diagnostycznej oraz ograniczenia liczby priorytetów w zakresie badań i innowacji.

Sposób realizacji:

2.1. Przeformułowanie diagnostycznej części RIS3 w układ 3-blokowy agregujący wiedzę o zagadnieniach infrastruktury GOW, innowacyjności przedsiębiorstw oraz społeczeństwa informacyjnego. Zastosowanie układu 3-blokowego w analizie SWOT. Przegląd części projekcyjnej pod kątem ograniczenia liczby projektów kluczowych.

Działanie 3. Weryfikacja logiki interwencji RSI WM w kierunku pełniejszego powiązania priorytetów z częścią diagnostyczną i zweryfikowaną analizą SWOT oraz wzmocnienia działań na rzecz pobudzenia prywatnych inwestycji w badania i rozwój.

Sposób realizacji:

3.1. Przeformułowanie projekcyjnej części RIS3 w formułę silniej korespondującą z wątkami analitycznymi dotyczącymi innowacyjności przedsiębiorstw i ich nakładów na B+R oraz zwiększenie koncentracji na tej grupie interwencji, jako dominującej względem działań na rzecz wzmocnienia potencjału sektora nauki.

3.2. Dalsza analiza regionalnego potencjału w zakresie możliwości zaangażowania nakładów prywatnych na B+R+I.

Działanie 4. Określenie mechanizmu monitorowania i ewaluacji inteligentnych specjalizacji regionu, w sposób umożliwiający weryfikację aktualnych i identyfikowanie nowych specjalizacji, w których region ma szansę osiągnąć przewagę konkurencyjną, przy uwzględnieniu, że:

(a) proces ten będzie prowadzony w sposób ciągły i otwarty, przy zaangażowaniu środowiska gospodarczego i naukowego oraz partnerów społecznych, zgodnie z koncepcją, przedsiębiorczego odkrywania, a jego wyniki będą podstawą do uruchomienia przeglądu RSI WM,

(b) podstawą weryfikacji obszarów inteligentnej specjalizacji będą analizy endogenicznych potencjałów w nauce i gospodarce (podaż) oraz potrzeb zgłaszanych przez środowisko gospodarcze (popyt),

(c) w celu oddolnego i konkurencyjnego badania potrzeb przedsiębiorstw, w RPO WM wyodrębnione zostaną strumienie środków przeznaczonych na wsparcie przedsięwzięć w obszarach innych niż określone w aktualnej RSI WM (mechanizm eksperymentacji dla identyfikowania nowych specjalizacji).

Sposób realizacji:

4.1 Systemowe wzmocnienie procesu przedsiębiorczego odkrywania, poprzez:

- rozszerzenie kompetencji Małopolskiej Rady Innowacji w systemie zarządzania regionalną strategią

inteligentnej specjalizacji:

— gremium dostarczające Zarządowi Województwa rekomendacje o charakterze strategicznym w oparciu o wnioski z monitorowania RIS, w tym rekomendacje formułowane przez grupy robocze;

- organizacja grup roboczych dedykowanych poszczególnym obszarom specjalizacji z udziałem przedstawicieli środowiska gospodarczego, otoczenia biznesu oraz sektora nauki:

— zespoły dostarczające Zarządowi Województwa oraz Małopolskiej Radzie Innowacji rekomendacje o charakterze operacyjnym, w oparciu o wnioski z badania potrzeb przedsiębiorstw oraz efektów wdrażania instrumentów wsparcia, w tym programów operacyjnych: krajowego i regionalnego;

— zespoły wypracowujące mapy drogowe dla rozwoju poszczególnych obszarów specjalizacji regionalnej, które mogą stanowić rekomendację dla Instytucji Zarządzającej RPO, Instytucji Pośredniczącej we wdrażaniu programu oraz Komitetu Monitorującego w przedmiocie ukierunkowania wsparcia dystrybuowanego w ramach odpowiednich instrumentów programu regionalnego;

— zespoły animujące działania na rzecz współpracy cross-sektorowej: przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi, otoczeniem biznesu i partnerami społecznymi (w formule konsorcjów, klastrów lub innych form kooperacji) w celu przygotowania i realizacji wspólnych przedsięwzięć zgłaszanych w procedurach naboru ogłaszanych w związku z realizacją programów operacyjnych: krajowego i regionalnego;

- wypracowanie mechanizmu identyfikowania przez Zarząd Województwa propozycji regionalnych agend badawczych opartych na regionalnych inteligentnych specjalizacjach, które zgodnie z założeniami Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Małopolskiego strona samorządowa może zgłosić samodzielnie lub wspólnie z innymi województwami – w przypadku kiedy strona rządowa przeznaczy w programie krajowym środki na rzecz realizacji regionalnych agend badawczych;

- wypracowanie mechanizmu animowania współpracy służącej przygotowaniu projektów prowadzonych przez jednostki naukowe oraz konsorcja jednostek naukowych i uczelni z przedsiębiorcami (w których liderem jest jednostka naukowa) – w odpowiedzi na konkursy dedykowane regionalnym agendom badawczym, ogłaszane w ramach programu krajowego;

- zaprojektowanie w systemie realizacji programu regionalnego mechanizmu eksperymentacji: w celu oddolnego i konkurencyjnego badania potrzeb przedsiębiorstw prowadzącego do identyfikowania nowych obszarów przewagi konkurencyjnej regionu; w programie regionalnym wyodrębnione zostaną uzupełniające strumienie środków przeznaczonych na wsparcie przedsięwzięć w obszarach innych niż dziedziny zidentyfikowane jako aktualne obszary specjalizacji regionalnej.

  Wyniki przeprowadzonych badań i analiz będą jedną z przesłanek dla decyzji zarządczych dotyczących przeglądu i aktualizacji RSI WM.

4.2. Podstawy informacyjne dla decyzji zarządczych dotyczących przeglądu i aktualizacji RSI WM, dostarczane przy wykorzystaniu małopolskiego obserwatorium rozwoju regionalnego:

- ustalenie zakresu i harmonogramu prowadzenia okresowych analiz ilościowych i jakościowych, dostarczających danych do monitorowania i ewentualnej weryfikacji potencjału oraz prognoz rozwoju gospodarczego i naukowego w obszarach specjalizacji regionalnej;

- ustalenie zakresu, metodologii i harmonogramu cyklicznych badań regionalnych dotyczących potrzeb i kierunków działalności przedsiębiorstw, w sposób zapewniający identyfikowanie obszarów niszowych, wykazujących potencjał w kierunku przekształcenia się w nowe przewagi konkurencyjne regionu;

- ustalenie mechanizmu agregowania danych wynikających z analiz ilościowych i jakościowych oraz badań regionalnych – w celu przenoszenia ich na poziom rekomendacji operacyjnych oraz strategicznych, które mogą być podstawą do decyzji o uruchamianiu procesu aktualizacji RSI WM.

Wyniki przeprowadzonych badań i analiz będą jedną z przesłanek dla decyzji zarządczych dotyczących przeglądu i aktualizacji RSI WM.

4.3. 3. Działania na rzecz koordynacji i komplementarności z poziomem krajowym, innymi politykami i źródłami finansowania (UE, krajowe):

- ustalenie harmonogramu i zakresu cyklicznych przeglądów funkcjonowania mechanizmów unijnych, krajowych i regionalnych, pod kątem tworzonych przez nie możliwości wspierania działań wynikających z RSI WM;
- kontynuowanie bieżącej współpracy z administracją rządową, w szczególności z instytucjami odpowiedzialnymi za koordynację i komplementarność we wdrażaniu oraz monitorowaniu działań wynikających z KIS;
- zapewnienie spójności działań na poziomie regionalnym w zakresie monitorowania inteligentnych specjalizacji z działaniami na poziomie krajowym.

Działanie 5. Weryfikacja ram finansowych RSI WM, określających szacunkową wielkość środków na badania i rozwój, możliwych do zaangażowania w okresie realizacji strategii.

Sposób realizacji:

Dokonana zostanie weryfikacja ram finansowych RSI WM, określających szacunkową wielkość środków na badania i rozwój, możliwych do zaangażowania w okresie realizacji strategii. Wskazane zostaną środki kierowane na obszary inteligentnych specjalizacji w ramach działań planowanych w RPO oraz uzupełniającego strumienia środków dla projektów wykraczających poza te obszary (mechanizm eksperymentacji umożliwiający oddolne identyfikowanie nowych specjalizacji).

Weryfikacja zostanie przeprowadzona m.in. w oparciu o:

- zredukowaną liczbę działań i przedsięwzięć strategicznych RIS3,
- aktualne informacje w zakresie dopuszczalnego montażu finansowego w projektach uwzględniających więcej niż jedno źródło finansowania.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
1.2. Infrastruktura badań i innowacji. Istnienie wieloletniego planu dotyczącego budżetu i priorytetów inwestycji.	Przyjęto orientacyjny wieloletni plan dotyczący budżetu i priorytetów inwestycji związanych z priorytetami UE oraz – w odpowiednich przypadkach – z Europejskim Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych ESFRI).	**Tak**	**Spełniony**

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku:**

Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

II. **Zastosowanie warunku:**

POIR, wszystkie RPO

III. **Ryzyko niespełnienia warunku: -**

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Warunek jest spełniony przez dokument Polska Mapa Drogowa Infrastruktury Badawczej, który został przyjęty w 2011 r. Realizuje on rekomendacje Europejskiego Forum Strategicznego Infrastruktur Badawczych (ESFRI) w tym zakresie. W 2012 r. opracowany został system finansowania projektów dużej infrastruktury badawczej objętych Mapą, który zakłada 10-letni (2013-2023) horyzont czasowy. Mapa została zaktualizowana w sierpniu 2014 r. Dodatkowo, poniżej przedstawiona została tabela prezentująca wieloletnie ramy finansowania inwestycji w infrastrukturę B+R.

Tabela zawiera szacunki dotyczące całości wydatków na finansowanie infrastruktury B+R, pochodzących z różnych źródeł. Podstawą prawną do ustalenia wydatków pochodzących ze środków europejskich (wraz z wymaganym wkładem krajowym) są programy operacyjne przyjmowane uchwałą Rady Ministrów (zgodnie z art.,. 14j ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. 2006 nr 227 poz. 1658 z późn. zmianami). Natomiast dla wydatków pochodzących z budżetu państwa podstawą prawną są Wieloletnie Plany Finansowe Państwa, sporządzane na podstawie art. 103-108 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240 z późn. zmianami) i uchwalane przez Radę Ministrów.

Tabela została sporządzona w oparciu o następujące założenia:

- środki przeznaczone na finansowanie infrastruktury B+R wyniosą ok. 600 mln EUR, a kurs EUR-PLN przyjęty na potrzeby obliczeń to 4,2 PLN/EUR;
- zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, wsparcie uzyskają projekty o możliwie wysokim stopniu finansowania ze środków prywatnych; na potrzeby obliczeń w tabeli zostały przyjęte pewne szacunki, jednak ostateczne proporcje finansowania zależeć będą od wyników konkursu, w którym kryteria wyboru projektów preferować będą inwestycje angażujące najwyższe środki ze źródeł prywatnych;
- wkład własny w programach 2014-20 oznacza wkład własny rzeczowy lub finansowy wniesiony przez beneficjenta, który nie musi być wolny od pomocy publicznej.

Koordynacja EAC 1.2

Zgodnie z Umową Partnerstwa, inwestycje w projekty dotyczące infrastruktury badawczej sektora nauki są realizowane na poziomie krajowym, na podstawie PMDIB. Z poziomu regionalnego wspierana będzie jedynie infrastruktura badawcza uzgodniona w Kontrakcie Terytorialnym. W zakresie infrastruktury B+R Kontrakt Terytorialny określa kluczowe z punktu widzenia rozwoju regionów przedsięwzięcia, przeznaczone do finansowania ze środków RPO, uzgodnione przez stronę rządową i samorządową.

Wykorzystanie Kontraktu Terytorialnego do uzgodnienia projektów z zakresu infrastruktury nauki będzie miało na celu koordynację działań podejmowanych na poziomie krajowym i regionalnym, w szczególności uniknięcie zjawiska wsparcia podobnych przedsięwzięć infrastrukturalnych w różnych regionach (w tym powielania infrastruktury już sfinansowanej w latach 2007-2013). W ocenie propozycji władz regionalnych zgłoszonych do KT dotyczących infrastruktury B+R na poziomie regionalnym uczestniczą przedstawiciele ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, ministra właściwego ds. nauki oraz NCBiR.

W ramach Kontraktu Terytorialnego możliwe będzie uzgodnienie inwestycji przeznaczonych do sfinansowania w ramach RPO, przy spełnieniu kryteriów wynikających z Umowy Partnerstwa i zapewnieniu zgodności z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami, zarówno wpisanych na PMDIB, jak i przedsięwzięć nie wpisanych na PMDIB, ocenionych pod względem potencjału i doskonałości naukowej przez MNiSW i NCBR według jednolitych kryteriów zawartych w fiszce projektowej. Warunkiem uzyskania wsparcia będzie pozytywna weryfikacja fiszki, szczególnie w zakresie źródeł finansowania projektu, wkładu własnego oraz zapewnienia trwałości finansowania po zakończeniu projektu.

Wieloletni plan finansowania infrastruktury badawczej w Polsce (w mln PLN)											Podstawa prawna
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	
Zakup lub wytworzenie aparatury naukowo-badawczej oraz inwestycji budowlanych	210,4	166,4	170,5	174,8	179,2	*185*	*190*	*195*	*200*	*205*	Poddziałanie 10.1.2.1.1 Wieloletni Plan Finansowy Państwa 2014-2017 (kursywa na niebiesko – projekcja / szacunek MNiSW)
Finansowanie inwestycji w zakresie infrastruktury informatycznej nauki	27,2	30,1	30,1	30,2	30,2	*30,3*	*30,3*	*30,4*	*30,4*	*30,5*	Poddziałanie 10.1.2.2.1 WPFP 2014-2017 (kursywa na niebiesko – projekcja / szacunek MNiSW)
XFEL i FAIR	20,6	51**	25**	0,3**	0,6**						Poddziałanie 10.2.2.2.1 WPFP 2014-2017 (** - wysokość nakładów zależy od stopnia realizacji przedsięwzięć na który PL nie ma wpływu)
PO IG - środki europejskie	693	1049	1254								POIG
PO IG - wkład publiczny krajowy	122	185	221								POIG
PO IG - wkład prywatny	0	0	0								POIG
RPO – środki europejskie*	355	484	547								RPO
RPOs – wkład publiczny krajowy*	105	94	115								RPO
RPOs - wkład prywatny*	11	23	26								RPO
PO IR - środki europejskie				*360*	*360*	*360*	*360*	*360*	*360*	*360*	POIR (kursywa na niebiesko – projekcja/szacunek MNiSW)
PO IR - wkład własny				*42*	*42*	*42*	*42*	*42*	*42*	*42*	
PO IR - wkład prywatny				*120*	*120*	*120*	*120*	*120*	*120*	*120*	
RPO – środki europejskie				*360*	*360*	*360*	*360*	*360*	*360*	*360*	RPO (kursywa na niebiesko – projekcja/szacunek MNiSW)
RPOs – wkład własny				*42*	*42*	*42*	*42*	*42*	*42*	*42*	
RPOs - wkład prywatny				*120*	*120*	*120*	*120*	*120*	*120*	*120*	
Inne (w tym międzynarodowe)											Europejski Fundusz na Rzecz Inwestycji, Horyzont 2020

WARUNEK TEMATYCZNY 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
2.1 Rozwój cyfrowy: Strategiczne ramy polityki w dziedzinie rozwoju cyfrowego w celu pobudzenia rynku przystępnych, dobrej jakości i interoperacyjnych usług, prywatnych i publicznych, wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, a także aby przyspieszyć ich asymilację przez obywateli, grupy w trudnej sytuacji, przedsiębiorstwa i administrację publiczną, w tym inicjatywy transgraniczne.	Strategiczne ramy polityki rozwoju cyfrowego, na przykład w ramach krajowej lub regionalnej strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji zawierają: – budżet i priorytety działań określone na podstawie analizy SWOT lub podobnej analizy spójnej z tabelą wyników europejskiej agendy cyfrowej; – została przeprowadzona analiza równoważenia wsparcia dla popytu i podaży TIK; – wskaźniki miary postępów interwencji w takich dziedzinach jak umiejętności cyfrowe, e-integracja, e-dostępność, oraz postęp w zakresie e-zdrowia w granicach określonych w art.168 TFUE, spójne w stosownych przypadkach z istniejącymi odpowiednimi unijnymi, krajowymi lub regionalnymi strategiami sektorowymi; – ocenę potrzeb w zakresie budowania większego potencjału TIK	 **Tak** **Tak** **Tak** **Tak**	**Spełniony**

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku**

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

II. **Zastosowanie warunku**

POPC, wszystkie RPO

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** -

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Dokumenty spełniające warunek ex-ante:

1. Strategia Sprawne Państwo (SSP) przyjętą przez Radę Ministrów w dniu 12 lutego 2013 roku (http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/136/1), która stanowi ramy dla działań związanych ze zwiększeniem przejrzystości i efektywności administracji publicznej – zasady otwartego rządu w tym wzrostu udostępniania zasobów sektora publicznego, podniesieniu sprawności instytucjonalnej państwa poprzez wykorzystanie nowoczesnych systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz poprawę świadczenia usług publicznych w tym tych dotyczących wymiaru sprawiedliwości w oparciu o wykorzystanie TIK.
2. Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 roku stanowiący dokument wykonawczy do SSP (https://mac.gov.pl/projekty/program-zintegrowanej-informatyzacji-panstwa-do-2020-r), określający działania zmierzające do dostarczenia społeczeństwu wysokiej jakości elektronicznych usług publicznych w administracji, na rynku pracy, w ochronie zdrowia,

wymiarze sprawiedliwości oraz usług obejmujących bezpieczeństwo i powiadamianie ratunkowe, prowadzenie działalności gospodarczej, rozliczanie podatków, ubezpieczeń społecznych i udostępniania zasobów informacyjnych administracji i nauki.

3. Policy paper dotyczący cyfrowego rozwoju Polski do 2020 r., aktualizowany przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Dokument zbierający i uzupełniający zagadnienia z zakresu TIK poruszane we wszystkich strategiach zintegrowanych i prezentujący wizję rozwoju cyfrowego Polski do 2020 r. w zakresie dostępu do internetu szerokopasmowego, usług dostępnych przy wykorzystaniu internetu i kompetencji cyfrowych. Dokument został przyjęty przez Komitet Rady Ministrów ds. Cyfryzacji w dniu 15 listopada 2012 r., a następnie został zaktualizowany przez MAC i ponownie przyjęty przez KRMC w dniu 21 maja 2014 r.
4. Plan Działań na rzecz wdrażania strategii „Sprawne Państwo 2020 przygotowany w marcu 2014 roku przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, jako narzędzie wdrażania SSP w perspektywie do 2020 roku zawierający katalog zadań dotyczący realizacji działań związanych z e-usługami oraz zwiększeniem dostępności do zasobów informacyjnych sektora publicznego. Dokument ten został przyjęty 20 czerwca 2014 roku przez Komitet Koordynacyjny do spraw Polityki Rozwoju.

Kryterium 1
SSP zawiera część priorytetów dot. rozwoju cyfrowego: e-administracja, otwarte zasoby publiczne, dostęp do internetu szerokopasmowego, aspekty rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce. Szczegółowe priorytety w tych obszarach określone są w PZIP, który przedstawia też planowany budżet.

Kryterium 2
Wsparcie dla popytu na technologie teleinformatyczne (TIK) polega przede wszystkim na zwiększaniu zainteresowania obywateli i zwiększania ich umiejętności wykorzystania nowych technologii; kwestia podaży tylko częściowo wchodzi w zakres SSP (dostęp do internetu, usługi e-administracji). Analiza w odniesieniu do rozwoju e-administracji, w tym zapotrzebowania społecznego na jej usługi, kompetencji cyfrowych, została przeprowadzona w PZIP. Szczegółowa analiza dotycząca popytu i podaży w odniesieniu do dostępności sieci internetu znajduje się w NPS.

Kryterium 3
Wskaźniki monitorowania na poziomie strategicznym znajdują się w Strategii Sprawne Państwo.
Uzupełnieniem i uszczegółowieniem w tym zakresie jest PZIP.

Kryterium 4
SSP odnosi się do kwestii potrzeb w zakresie budowy sieci szerokopasmowych (kierunek interwencji 5.6. Powszechna dostępność wysokiej jakości usług szerokopasmowego dostępu do Internetu). Dokumentem wspierającym jest program rozwoju – Narodowy Plan Szerokopasmowy. SSP wskazuje też, że jednym z wyzwań rozwojowych jest szerokie wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w budowaniu sprawnego państwa. Znajduje to odzwierciedlenie przekrojowe we wszystkich 7 celach szczegółowych Strategii. Obecnie kluczowym elementem dla sprawnie funkcjonującego państwa jest pełne, kompleksowe i wszechstronne wykorzystanie nowych technologii informatycznych w celu uproszczenia usług i udostępnienia ich drogą elektroniczną. Z tego tytułu płynąć będą wymierne korzyści zarówno dla obywateli, jak i administracji publicznej. Ponadto dokumentem konkretyzującym w zakresie e-administracji jest Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
2.2. Infrastruktura sieci nowej generacji : Istnienie krajowych lub regionalnych planów sieci nowej generacji uwzględniających działania regionalne na rzecz osiągnięcia celów Unii dotyczących dostępu do szybkiego internetu, koncentrujących się na obszarach, na których rynek nie zapewnia otwartej infrastruktury po przystępnych kosztach i jakości, zgodnych z przepisami unijnymi w zakresie konkurencyjności i pomocy państwa, a także świadczących usługi dostępne dla grup w trudnej sytuacji.	Gotowy jest krajowy lub regionalny plan sieci nowej generacji, który zawiera: – plan inwestycji w infrastrukturę oparty na analizie ekonomicznej uwzględniającej istniejącą infrastrukturę i plany inwestycyjne sektora prywatnego i publicznego; – modele zrównoważonych inwestycji, które zwiększają konkurencyjność i zapewniają dostęp do otwartej, przystępnej cenowo i dobrej jakości infrastruktury i usług, uwzględniających przyszłe potrzeby; – środki na stymulowanie inwestycji prywatnych.	**Tak** **Tak** **Tak**	**Spełniony**

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

II. Zastosowanie warunku

POPC

III. Ryzyko niespełnienia warunku: -

IV. Sposób realizacji kryteriów

Dokument spełniający warunek ex-ante:

1. Narodowy Plan Szerokopasmowy przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 stycznia 2014 r. stanowiący dokument wykonawczy do SSP (https://mac.gov.pl/files/narodowy_plan_szerokopasmowy_-_08.01.2014_przyjety_przez_rm.pdf). Dokument określa działania oraz środki dla realizacji celu jakim jest zapewnienie powszechnego szerokopasmowego dostępu do internetu.
2. Dla pełnego spełnienia warunków ex ante 2.2 MAC zaktualizował Policy Paper dotyczący cyfrowego rozwoju Polski do 2020r., w tym sieci szerokopasmowych. . Pierwsza wersja dokumentu została przyjęta przez Komitet Rady Ministrów ds. Cyfryzacji w dniu 15 listopada 2012 r., natomiast wersja po aktualizacji została przyjęta przez KRMC w dniu 21 maja 2014 r.

Kryterium 1

Narodowy Plan Szerokopasmowy (NPS) został opracowany przy uwzględnieniu znanych planów inwestycyjnych operatorów telekomunikacyjnych. Informacje te były pozyskiwane od Urzędu Komunikacji Elektronicznej, który zgodnie z obowiązkami nałożonymi ustawowo, corocznie sporządza inwentaryzację pokrycia infrastrukturą telekomunikacyjną i publicznymi sieciami telekomunikacyjnymi. W NPS zostały przedstawione estymacje co do wartości i kierunków inwestycji operatorów prywatnych do 2020 r., jak również koszty realizacji niezbędnych inwestycji.

Kryterium 2
NPS wskazuje na rozważane modele interwencji publicznej w przyszłej perspektywie finansowej stanowiąc tym samym wytyczne dla opracowania Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Wskazuje również model polityki państwa w zakresie wsparcia rozwoju sieci szerokopasmowych.

Kryterium 3

Jednym z kluczowych celów NPS jest tworzenie warunków sprzyjających prowadzeniu inwestycji telekomunikacyjnych przez podmioty prywatne. W celu poprawy warunków i procesu inwestycyjnego, a także maksymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury i eliminacji zachowań antykonkurencyjnych, NPS wskazuje na konieczność zapewnienia stabilnego, sprzyjającego inwestycjom środowiska prawno-regulacyjnego. Działania te traktowane są jako punkt wyjścia zarówno dla interwencji publicznej z wykorzystaniem środków unijnych, jak i pobudzenia samodzielnych inwestycji prywatnych. Będą one wdrażane w ramach następujących działań:

- Aktywna promocja otoczenia prawno-regulacyjnego sprzyjającego inwestycjom w infrastrukturę szerokopasmową;
- Promocja współinwestycji;
- Zapewnienie dostępu do informacji o infrastrukturze, projektach i popycie.

W tym zakresie NPS wskazane są szczegółowe narzędzia, jak np. przegląd przepisów prawa pod kątem barier inwestycyjnych i ich likwidacji, mające w szczególności na celu obniżenie kosztów i czasu realizacji inwestycji. Ponadto jako jeden z kluczowych elementów stymulowania inwestycji prywatnych wskazano konieczność utworzenia mechanizmu długoterminowego finansowania rozwoju infrastruktury szerokopasmowej.

WARUNEK TEMATYCZNY 3 Przedsiębiorczość

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
3.1. Przeprowadzono konkretne działania wspierające promowanie przedsiębiorczości z uwzględnieniem programu „Small Business Act”	(1) wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	(2) wprowadzono środki mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu „Small Business Act”;	**Nie**	
	(3) wprowadzono mechanizm monitorowania procesu wdrażania programu „Small Business Act” i oceny wpływu prawodawstwa na MŚP.	**Nie**	

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku**

Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości

II. **Zastosowanie warunku**

Ułatwienie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** niskie.

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Kryterium 1

Dostęp do rejestracji własnej działalności gospodarczej dla osoby fizycznej oraz rejestracji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością możliwy jest poprzez skorzystanie z portalu https://prod.ceidg.gov.pl (następuje przekierowanie do odpowiednich podstron).

- Rejestracja własnej działalności gospodarczej dla osoby fizycznej:

Rejestracja własnej działalności gospodarczej odbywa się elektronicznie poprzez wykorzystanie wniosku CEIDG-1 na portalu https://prod.ceidg.gov.pl/ceidg.cms.engine/ prowadzonym (administrowanym) przez Departament Handlu i Usług Ministerstwa Gospodarki. **Rejestracja własnej działalności gospodarczej z wykorzystaniem wniosku CEIDG-1 jest darmowa**. Przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis. **Wpis jest dokonywany nie później, niż następnego dnia roboczego po dniu wpływu do CEIDG poprawnego wniosku.**

Składany wniosek jest równocześnie:

– wnioskiem o uzyskanie, zmianę albo skreślenie wpisu w rejestrze REGON;

- zgłoszeniem identyfikacyjnym albo aktualizacyjnym do naczelnika urzędu skarbowego (NIP);
- oświadczeniem o wyborze formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych;
- zgłoszeniem albo zmianą zgłoszenia płatnika składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- oświadczeniem o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników.

Platforma CEIDG umożliwia, oprócz rejestracji własnej działalności, również:

- wprowadzenie zmiany danych (aktualizacja);
- zawieszenie działalności gospodarczej bądź jej wznowienie;
- zakończenie działalności gospodarczej.

Osoba rejestrująca własną działalność gospodarczą musi dokonać swojego zgłoszenia, a także ewentualnych zatrudnionych pracowników do ubezpieczeń społecznych lub ubezpieczenia zdrowotnego. Proces ten następuje poza systemem rejestracji własnej działalności (wniosek do CEIDG), z wykorzystaniem platformy elektronicznej ZUS. Zgłoszenie ubezpieczonych do ZUS jest bezpłatne.

Dodatkowo, przyjęta przez Sejm RP w dniu 23 października 2014 r. ustawa *o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej* znosi obowiązek uzyskiwania potwierdzenia zgłoszenia rejestracyjnego dla celów podatkowych, a tym samym obniża koszt prowadzenia działalności gospodarczej (koszt opłaty za rejestrację to 170 zł).

Podstawą dla ww. działań są przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807):

- art. 29 dot. wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;
- art. 25.3 przewiduje obowiązek dokonania wpisu nie później niż następnego dnia roboczego po dniu wpływu wniosku do systemu teleinformatycznego CEIDG;
- art. 14.1 przewiduje możliwość rozpoczęcia działalności gospodarczej już w dniu złożenia wniosku.

- Rejestracja własnej działalności gospodarczej dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością:

Rejestracja sp. z o.o. odbywa się elektronicznie poprzez wykorzystanie systemu S24 na portalu https://ems.ms.gov.pl/ prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

System umożliwia elektroniczne wypełnienie formularza rejestracji spółki, który następnie jest przekazywany do sądu właściwego terytorialnie. **Koszt rejestracji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wynosi 500 zł. Czas trwania procesu rejestracji wynosi przeciętnie 1 dzień roboczy.**

Zawiązanie spółki nie wymaga wizyty u notariusza, jako że w stosunku do umowy spółki „internetowej" nie jest wymagana forma aktu notarialnego. W zamian za to przedsiębiorca uzyskuje umowę spółki zawieraną przy wykorzystaniu wzorca dostępnego podczas rejestracji spółki. Wzorzec oferuje szereg możliwości personalizacji kształtu spółki dla jej właściciela.

Do powstania spółki nie jest wymagane wniesienie wkładów na pokrycie kapitału zakładowego przed rejestracją spółki. Pokrycie kapitału zakładowego powinno nastąpić nie później, niż w terminie 7 dni od dnia wpisania spółki z o.o. do rejestru i musi mieć postać tylko i wyłącznie wkładów pieniężnych.

W kierunku usprawnienia zasady jednego okienka w odniesieniu do spółek z o.o. idzie ustawa z dnia 26 czerwca 2014 r. o zmianie **ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz zmianie niektórych innych ustaw, która obowiązuje od 1 grudnia 2014 r.**

Powyższe zmiany umożliwiają wprowadzenie rozwiązania polegającego na nadawaniu podmiotom wpisanym do Krajowego Rejestru Sądowego identyfikatora podatkowego NIP oraz numeru identyfikacyjnego REGON (na podstawie danych przekazanych z KRS do Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników i rejestru GUS) automatycznie po dokonaniu wpisu podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego, przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego. Nadane identyfikatory są także automatycznie zamieszczane w KRS bezpośrednio po ich nadaniu, bez konieczności wydawania przez sąd rejestrowy orzeczenia w tym zakresie. W praktyce moment wpisu podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego jest dniem, od którego można rozpocząć działalność, w tym działalność gospodarczą.

Działanie nowopowstającego podmiotu ogranicza się wyłącznie do obowiązku złożenia wniosku o wpis podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego. Informacje o podmiocie zawarte w KRS będą stanowić podstawowy pakiet danych, z których korzystać będą inne instytucje – urząd skarbowy, GUS i ZUS. Oznacza to, że urzędy między sobą będą mogły wymieniać dane dotyczące przedsiębiorcy.

Obowiązek zgłoszeniowy po stronie przedsiębiorcy został ograniczony do tzw. danych uzupełniających. Są to dane, które nie podlegają wpisowi do KRS, a są niezbędne dla Urzędu Skarbowego, Głównego Urzędu Statystycznego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i będą uzupełniane przez podmiot, w późniejszym terminie, już po rozpoczęciu działalności. Chodzi o m.in. o dane takie, jak: numer rachunku bankowego, dane kontaktowe, przewidywana liczba zatrudnianych, które albo mają charakter danych „wrażliwych", albo nie są podmiotowi jeszcze znane w chwili rejestracji w KRS. Przedsiębiorca będzie je zamieszczał na jednym formularzu i składał w ciągu 21 dni od wpisu do KRS w urzędzie skarbowym, który przekaże je do GUS i ZUS. Składanie danych uzupełniających w formie papierowej lub elektronicznej nie będzie wstrzymywało rozpoczęcia przez podmiot działalności, w tym działalności gospodarczej.

Wskutek wprowadzenia powyższych rozwiązań podmiot już w dniu dokonania wpisu do KRS otrzymuje identyfikator podatkowy NIP oraz numer identyfikacyjny REGON i może faktycznie rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej.

- Koszty związane z zakładaniem przedsiębiorstwa

W przypadku zalecenia dotyczącego obniżenia kosztów założenia nowego przedsiębiorstwa do 100 euro, zgodnie z *Przeglądem programu Small Business Act dla Europy*, należy zaznaczyć, **że w Polsce 92% prowadzonych działalności należy do osób fizycznych, których rejestracja jest bezpłatna. Jedynie 8% stanowią osoby prawne i jednostki niemające osobowości prawnej, dla których koszt rejestracji spółki wykracza nieznacznie powyżej 100 euro** i jest znacząco niższy niż średnia UE (zgodnie z *Arkuszem kalkulacyjnym SBA 2014*, opracowywanym przez KE, średni koszt założenia spółki w UE wynosi 318 euro).

Działania w ramach CT 3 skupiają się przede wszystkim na wsparciu rozwoju istniejących przedsiębiorstw z sektora MŚP, co jest zgodne ze stanowiskiem KE prezentowanym podczas negocjacji programów operacyjnych. Wsparcie w zakresie zakładania firm będzie jedynie elementem projektów w ramach instrumentów finansowych (fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – przewidziane w PO IR oraz kilku RPO), czy platform startowych, realizowanych w ramach PO PW. W zasadzie jedynie w przypadku wsparcia poprzez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka, powstające firmy będą na pewno przybierać formę spółek, co wynika ze specyfiki tego instrumentu.

Biorąc powyższe pod uwagę, działania, które bezpośrednio dotyczą zakładania spółek stanowią nieznaczny procent alokacji przeznaczonej na CT 3.

Mając na uwadze powyższe oraz art. 19 Rozporządzenia PE i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., który wskazuje, że warunki wstępne maja zastosowanie jedynie w takim zakresie, w jakim są niezbędne do efektywnego i wydajnego osiągnięcia szczegółowego celu w przypadku priorytetu inwestycyjnego lub priorytetu unijnego, a także mają bezpośredni i rzeczywisty związek z osiągnięciem tego celu oraz bezpośrednio wpływają na ten proces, kryterium dotyczące kosztów zakładania przedsiębiorstw w zasadzie nie powinno być stosowane do instrumentów planowanych w CT 3.

Instytucja wiodąca: MG (CEIDG), MS (S24)

Instytucja współpracująca: MPiPS, RCL i inne instytucje publiczne

Kryterium 2

Reglamentacja możliwości podjęcia działalności gospodarczej w Polsce oparta jest o zapisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807) – Rozdział 4 Koncesje oraz regulowana działalność gospodarcza:

- art. 46 dot. **koncesji** (działalności związane z wydobyciem kopalin, produkcją i obrotem bronią, obrót i przechowywanie nośników energii, gry hazardowe, przewozy lotnicze, programy TV);
- art. 65-66 dot. **wpisu do rejestru działalności regulowanej** (działalność w zakresie prowadzenia agencje zatrudnienia – pośrednictwa pracy, produkcja alkoholu, prowadzenie archiwum, produkcja biopaliw, usługi detektywistyczne, handel dewizami, leczenie zwierząt, praktyki lekarskie i dentystyczne, nasiennictwo, usługi pielęgniarskie, usługi pocztowe, szkolenia z ochrony roślin, handel środkami ochrony roślin, telekomunikacja, transport ludności, transport Kolejowy, turystyka oraz produkcja tytoniu.
- art. 75.1 dot. **zezwoleń** (działalności związane z handlem alkoholem, usługami komunalnymi, usługi finansowe, bankowe i ubezpieczeniowe);
- art. 75.3 dot. **licencji** (transport drogowy i kolejowy);
- art. 75.4 dot. **zgody** (prowadzenie rozliczeń papierów wartościowych).

Zapisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wyraźnie stwierdzają (art. 66), iż **wpis do rejestru działalności regulowanej następuję w terminie 7 dni** od momentu poprawnie złożonych dokumentów do organu prowadzącego taki rejestr. **Działalność regulowana obejmuje najczęściej podejmowane rodzaje aktywności ekonomicznej spośród tych obszarów, do których dostęp jest reglamentowany bądź ograniczany przez państwo.**

Uzyskanie licencji (art. 75.3) jest procedurą administracyjną zgodną z KPA, tj. decyzja powinna być wydana w ciągu 30 dni.

Wskazujemy przy tym na inne zapisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807), dotyczące czasu wydania zgody na podjęcie działalności:

- art. 11.1: Właściwy organ jest obowiązany do załatwiania spraw przedsiębiorców **bez zbędnej zwłoki**;
- art. 11.4: Potwierdzenie (wpływu sprawy przedsiębiorcy) zawiera wskazanie daty wpływu oraz **terminu rozpatrzenia wniosku.**

Koncesje nie powinny być brane pod uwagę przy analizie spełnienia kryterium drugiego, gdyż aktywności nimi regulowane dotykają obszarów związanych z ekologią, eksploatacją kopalin bądź obronnością państwa.

Dodatkowo, dnia 12 czerwca 2014 r. Prezydent RP podpisał ustawę o standaryzacji niektórych wzorów pism w procedurach administracyjnych, która umożliwi określenie i udostępnienie wzorów pism w formie dokumentów elektronicznych dla niektórych procedur administracyjnych. Dzięki temu wprowadzone zostały jednolite w skali kraju wzory pism, przede wszystkim dotyczące wydania zezwolenia, wpisu do rejestru czy wydania zaświadczenia. Celem jest przyspieszenie procedur administracyjnych, w tym czasu potrzebnego na uzyskanie dokumentów potrzebnych do rozpoczęcia działalności gospodarczej.

- Deregulacja zawodów

Ponadto bezpośrednio do spełnienia kryterium drugiego odnosi się działalność legislacyjna Ministerstwa Sprawiedliwości, która prowadzi **program deregulacji zawodów oraz aktywności gospodarczej w Polsce**:

- I transza - Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów - weszła w życie.
- II transza - Ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych - podpisana przez Prezydenta RP w dniu 30 maja 2014 r.

- III transza - Projekt ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów. Projekt ustawy został przekazany do Sejmu i w dniu 7 maja 2014 r. odbyło się jego I czytanie.

Trzy transze przygotowane w Ministerstwie Sprawiedliwości zawierają zapisy dotyczące łącznie aż 246 zawodów:

- Pierwsza transza – 51 zawodów,
- Druga transza – 91 zawodów,
- Trzecia transza – 104 zawody.

W odniesieniu do III transzy deregulacji zawodów – prace postępują zgodnie z założonym harmonogramem. Od samego początku prac nad deregulacją przyjęte zostało założenie o realizacji reformy w sekwencji trzech transz - ze względu na szeroki zakres materii i potrzebę przeprowadzenia wyczerpujących konsultacji społecznych. Projekt III transzy wpłynął do Sejmu 15 kwietnia 2014 r., pierwsze czytanie odbyło się 7 maja 2014 r. Przewiduje się, że ustawa zostanie ogłoszona na przełomie I/II kwartału 2015 r.

Instytucja wiodąca: MG, MS

Instytucja współpracująca: Instytucje publiczne zaangażowane w wydawanie koncesji lub zezwoleń (MG, MS, MF, MŚ, URE, UKE, KRRiTV, MIR, MSW, jst)

Kryterium 3

- Monitoring *Small Business Act*

Monitoring *Small Business Act* prowadzony będzie w ramach corocznego raportu *Przedsiębiorczość w Polsce,* opracowywanego przez Ministerstwo Gospodarki. Pierwsze sprawozdanie z monitorowania SBA zostało zawarte w tegorocznej (12.) edycji raportu Przedsiębiorczość w Polsce, który ukazał się 1.10.2014 r. (opublikowany na stronie MG).
Raport „Przedsiębiorczość w Polsce" jest corocznie opracowywany i publikowany przez MG od 2003 r. (wszystkie edycje raportu są na stronie http://www.mg.gov.pl/Analizy+i+prognozy/Przedsiebiorczosc). Każdorazowo dokument publikowany jest również w formie książkowej i przekazywany adresatom zewnętrznym (m.in. ministerstwa, wybrane komisje sejmowe i senackie, partnerzy społeczni i gospodarczy).

- Konsultacje on-line

Platforma konsultacji online, która została uruchomiona w Ministerstwie Gospodarki w marcu 2013 r. i jest dostępna na stronie konsultacje.gov.pl, od kwietnia 2014 r. została objęta pilotażem rządowym - oprócz projektów Ministerstwa Gospodarki są w nim zamieszczane także wybrane inicjatywy pięciu innych ministerstw (Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Ministerstwa Zdrowia). Konsultowane są w szczególności projekty wzbudzające kontrowersje i duże zainteresowanie publiczne. **Trwają prace nad włączeniem pozostałych resortów do ww. platformy, w celu dalszego ułatwienia interesariuszom udziału w procesie legislacyjnym, w tym mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom**. Planowane zakończenie powyższych prac do połowy 2015 r.
Jednocześnie wszystkie projekty aktów normatywnych i projekty założeń projektów ustawy, nad którymi toczą się prace, są udostępnione w **systemie informatycznym Rządowy Proces Legislacji, prowadzonym przez Rządowe Centrum Legislacji.**

- Ocena wpływu regulacji na sektor MSP

Test MŚP, zgodnie z obowiązującymi obecnie "Wytycznymi do Oceny Skutków Regulacji" z 2006 r., jest elementem obligatoryjnym oceny wpływu projektowanej regulacji na przedsiębiorstwa. Jest w nich jasno wskazane, że „szczególną uwagę należy zwrócić na analizę kosztów i korzyści dla przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich" i w sposób graficzny przedstawiony sposób działania w tym zakresie. Jeśli z analizy wynika,

że regulacja będzie miała istotny wpływ na sektor MŚP, według Wytycznych należy zwrócić się o opinię do Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Dodatkowo, zgodnie z Programem „Lepsze Regulacje 2015", przyjętym przez Radę Ministrów 22 stycznia 2013 r., **opracowywane są nowe „Wytyczne do przeprowadzania Oceny Wpływu w rządowym procesie legislacyjnym".** W dokumencie tym zostaną zintegrowane obecnie obowiązujące wytyczne z zakresu OSR i konsultacji publicznych. **Nowe Wytyczne będą uwzględniały potrzebę pogłębionej analizy wpływu regulacji na sektor MŚP i szczegółowo opisywały, jak jej dokonać, bazując m.in. na wytycznych KE.**

Zgodnie z projektem 'Wytycznych…" wpływ na sektor MŚP powinien być badany zawsze, jeżeli istnieje potencjalna możliwość, że problem i projektowane rozwiązania mogą dotyczyć tego sektora. Oznacza to, że odstąpienie (zgodnie z zasada proporcjonalności) od przeprowadzania wspomnianej analizy (tzw. Testu MŚP) powinno być wyraźnie uzasadnione. Podobnie jak wpływ na inne podmioty, Test MŚP powinien identyfikować liczbę podmiotów w poszczególnych grupach (również według wielkości zatrudnienia) oraz wpływ na każdą z wyróżnionych grup. Informacje wykorzystane w tym miejscu powinny zostać zweryfikowane w drodze konsultacji z przedstawicielami MŚP. Jeżeli projektowane rozwiązanie okaże się zbyt obciążające dla przedsiębiorstw z tego sektora należy rozważyć możliwość wyłączenia ich z części nakładanych przez nie obowiązków. Zarówno wyłączenia jak i ich brak należy uzasadnić.

Od stycznia 2014 r. obowiązują nowe wzory formularzy do Oceny Wpływu regulacji:

- formularz Testu regulacyjnego - przygotowywanego na etapie projektu założeń projektu ustawy,
- formularz Oceny Skutków Regulacji - opracowywanej na etapie projektu aktu normatywnego,
- formularz Oceny funkcjonowania ustawy (tzw. OSR ex post) – przeprowadzanej na etapie obowiązywania aktu prawnego.

W ww. formularzach wyszczególnione jest pole, w którym należy określić grupy podmiotów, na które wpływa dana regulacja, oszacować ich liczebność, ale także opisać sposób oddziaływania regulacji na te podmioty. Jedną z grup wskazywanych w niniejszym polu, stosownie do wskazówek wypełniania formularzy, są **mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.**

Ponadto we wzorze Testu regulacyjnego i Oceny Skutków Regulacji znajduje się pole dotyczące oceny wpływu projektowanego rozwiązania na mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które jest kluczowe z punktu widzenia testu wpływu na sektor MŚP. Wpływ ten należy wykazać i oszacować (tam, gdzie to możliwe) w ujęciu pieniężnym, niepieniężnym i niemierzalnym w okresie 10 lat, wskazując jednocześnie konkretnie na czym to oddziaływanie będzie polegało. Szacowane skutki projektowanego rozwiązania na sektor MŚP będą następnie weryfikowane w ramach dokonywanych OSR ex post, zgodnie z Programem "Lepsze Regulacje 2015" i **nowym Regulaminem pracy Rady Ministrów**. W OSR ex post będą wskazywane faktyczne koszty i korzyści odnoszone przez małe i średnie przedsiębiorstwa w wyniku obowiązywania danej regulacji prawnej.

Szczegółowe i kompletne wypełnianie ww. pól, które stanowią wyraz przeprowadzenia analizy wpływu regulacji na sektor MŚP, będzie zapewnione dzięki **zespołom ds. OSR**, które zostały utworzone w każdym ministerstwie w celu zapewnienia wysokiej jakości Ocen Wpływu.

Dodatkowo, z uwagi na kluczowe znaczenie sektora MŚP dla gospodarki, zgodnie z Programem "Lepsze Regulacje 2015", zainicjowano pilotażowe wdrożenie pogłębionej analizy wpływu na ten sektor przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości. Do końca 2015 r. pilotażem ma być objętych 10 projektów. Na podstawie wyników pilotażu zostaną określone dalsze działania w zakresie efektywnego wdrażania tego instrumentu w procesie tworzenia prawa.

Wśród działań wspierających sektor MŚP należy wymienić także powołanie przez Ministra Gospodarki Zespołu do spraw Doskonalenia Regulacji Gospodarczych, który jest organem pomocniczym Ministra oraz wspiera prace Pełnomocnika Rządu ds. deregulacji gospodarczych. Do zadań Zespołu należy m.in. identyfikacja barier prawnych rozwoju przedsiębiorczości i formułowanie propozycji działań służących ich likwidacji lub ograniczeniu, proponowanie rozwiązań w zakresie poprawy warunków podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz poprawy jakości regulacji prawnych. W skład Zespołu wchodzą członkowie

wskazani przez reprezentatywne organizacje pracodawców oraz organizacje reprezentujące środowisko prawnicze. Członkiem Zespołu jest m.in. przedstawiciel Związku Rzemiosła Polskiego, czyli organizacji pracodawców reprezentujących sektor małych i średnich przedsiębiorstw. Udział takiej organizacji w pracach Zespołu zapewnia wypracowywanie rozwiązań z uwzględnieniem specyfiki sektora MŚP i jego kluczowej roli dla gospodarki.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: 31.12.2015 r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Wejście w życie ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów - III transza deregulacji (kryterium II)	01.05.2015 r.	MS
Wdrożenie elektronicznej platformy konsultacyjnej dla innych resortów (ułatwienia interesariuszom udziału w procesie legislacyjnym, w tym mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom).	1.07.2015	RCL/MG
Opracowanie (przyjęcie przez RM) wytycznych do przeprowadzania Oceny Wpływu w rządowym procesie legislacyjnym	1.07.2015	MG/KPRM
Zakończenie pilotażu w zakresie testu MŚP – pogłębiona analiza wpływu na MŚP	31.12.2015	PARP/MG

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
4.1. Przeprowadzono działania promujące racjonalne kosztowo ulepszenie efektywnego końcowego wykorzystania energii oraz racjonalne kosztowo inwestycje w efektywność energetyczną przy budowaniu lub renowacji budynków.	(1) Działania służące zapewnieniu wdrożenia minimalnych wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, zgodnie z art. 3, 4 i 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE1;	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	(2) Działania konieczne do utworzenia systemu certyfikacji w odniesieniu do charakterystyki energetycznej budynków spójnego z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE;	**Nie**	
	(3) Działania służące zapewnieniu planowania strategicznego w dziedzini efektywności energetycznej, spójne z art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady2012/27/UE2;	**Tak**	
	(4) Działania spójne z art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/32/WE1 w sprawie końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych, aby zapewnić dostarczenie klientom końcowym indywidualnych liczników w zakresie, w jakim jest to możliwe technicznie, racjonalne finansowo i proporcjonalne w odniesieniu do potencjalnych oszczędności energii.	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (kryterium 1 i 2), Ministerstwo Gospodarki (kryterium 3 i 4)

II. Zastosowanie warunku

POIiŚ, wszystkie RPO

III. Ryzyko niespełnienia warunku: -

IV. Sposób realizacji kryteriów

Dokumenty spełniające warunek ex-ante

1. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 czerwca 2014 roku w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej.
2. Rozporządzenie Ministra Transportu Budownictwa i Gospodarki Morskiej zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki oraz ich usytuowanie – obowiązuje od 1 stycznia 2014 r.

3. Informacja w sprawie krajowego celu indykatywnego w zakresie efektywności energetycznej dla Polski ustalonego na podstawie art. 3 ust. 1 dyrektywy 2012/27/UE - przekazana przez Ministerstwo Gospodarki do Komisji Europejskiej.
4. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne wraz z aktami wykonawczymi.
5. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (podpisana przez Prezydenta RP w dniu 8 września 2014 r.).

Kryterium 1

W dniu 3 czerwca 2014 r. zostało podpisane przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju rozporządzenie w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej. Rozporządzenie weszło w życie w dniu 2 października 2014 roku. Rozporządzenie to wdraża postanowienia art. 3 oraz częściowo 11 w powiązaniu z załącznikiem I do dyrektywy 2010/31/UE.

Minimalne wymagania dotyczące charakterystyki energetycznej w celu osiągnięcia poziomów optymalnych pod względem kosztów, o których mowa w art. 4 dyrektywy, zostały określone w nowelizacji rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.). Wymagania te obowiązują od 1 stycznia 2014 r. W § 328 ust. 1a w/w rozporządzenia wskazano, że wymagania minimalne uznaje się za spełnione dla budynku podlegającego przebudowie, jeżeli przegrody oraz wyposażenie techniczne budynku podlegające przebudowie odpowiadają przynajmniej wymaganiom izolacyjności cieplnej określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia. Zatem w przypadku przebudowy zostały określone wymagania dla konkretnych przegród, np. dla okien, ścian zewnętrznych, dachów i stropodachów.

Poza tym art. 5 wdraża wyznaczenie optymalnego poziomu wymagań minimalnych w zakresie charakterystyki energetycznej oraz przekazane w dniu 3 czerwca 2013 r. Komisji Europejskiej Sprawozdanie ze wszystkich danych wyjściowych i założeń użytych do celów obliczenia optymalnego pod względem kosztów poziomów wymagań minimalnych dotyczących charakterystyki energetycznej i następnie jego uzupełnienie, które zostało przekazane KE we wrześniu 2014 r.

Kryterium 2

W związku z uchyleniem przepisów ustawy Prawo budowlane upoważniających do wydania rozporządzenia sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej i przeniesieniem tych uregulowań do ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (Dz. U. poz. 1200), a także oceną KE **w zakresie wdrożenia art. 11 dyrektywy 2010/31/UE obecnie procedowany jest projekt rozporządzenia w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku, sposobu sporządzania oraz wzorów świadectw charakterystyki energetycznej** na podstawie upoważnienia określonego w art. 15 ustawy o charakterystyce energetycznej budynków. Rozporządzenie ma zapewnić pełną zgodność z art. 11 dyrektywy 2010/31/UE, w zakresie:

- zaleceń dotyczących działań w związku z ważniejszą renowacją,

- zaleceń dotyczących działań w odniesieniu do poszczególnych elementów budynku niezależnie od ważniejszej renowacji,

- technicznej wykonalności zaleceń.

Art. 11 ust. 2 dyrektywy 2010/31/UE został wdrożony rozporządzeniem MIR w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej. Rozporządzenie to w dniu 3 czerwca br. zostało podpisane przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju i weszło w życie dnia 2 października 2014 r. W załącznikach nr 3-5 do ww. rozporządzenia, na trzeciej stronie we wzorze świadectwa wskazano, że osoba uprawniona do sporządzenia świadectwa umieszcza informację, gdzie można uzyskać szczegółowe informacje dotyczące opłacalności ekonomicznej zawartych w świadectwie zaleceń oraz informację dotyczącą działań, jakie należy podjąć w celu wypełnienia zaleceń.

Art. 11 ust. 5 dyrektywy nie wymaga dodatkowego wdrożenia w trybie legislacyjnym. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 2a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r., poz. 1409, z późn. zm.), w przypadku istniejących budynków poddawanych przebudowie lub przedsięwzięciu służącemu poprawie efektywności energetycznej w rozumieniu przepisów o efektywności energetycznej, które są użytkowane przez jednostki sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, zaleca się stosowanie urządzeń wykorzystujących energię wytworzoną w odnawialnych źródłach energii, a także technologie mające na celu budowę budynków o wysokiej charakterystyce energetycznej. Ponadto, zgodnie z art. 10. ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. Nr 94, poz. 551, z późn. zm.), jednostka sektora publicznego, realizując swoje zadania, stosuje co najmniej dwa z niżej wymienionych środków poprawy efektywności energetycznej:

- umowa, której przedmiotem jest realizacja i finansowanie przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej;
- nabycie nowego urządzenia, instalacji lub pojazdu, charakteryzujących się niskim zużyciem energii oraz niskimi kosztami eksploatacji;
- wymiana eksploatowanego urządzenia, instalacji lub pojazdu na urządzenie, instalację lub pojazd, o których mowa w pkt 2, albo ich modernizacja;
- nabycie lub wynajęcie efektywnych energetycznie budynków lub ich części albo przebudowa lub remont użytkowanych budynków, w tym realizacja przedsięwzięcia termomodernizacyjnego w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. z 2014 r., poz. 712);
- sporządzenie audytu energetycznego w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów eksploatowanych budynków w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r., poz. 1409, z późn. zm), o powierzchni użytkowej powyżej 500 m2, których jednostka sektora publicznego jest właścicielem lub zarządcą.

Tego typu obowiązki i zachęty bezpośrednio wpłyną na wypełnienie zaleceń zawartych w świadectwie charakterystyki energetycznej i nie ma potrzeby wprowadzania dodatkowych przepisów w tym zakresie w polskim prawie.

Kryterium 3

Kryterium spełnione poprzez przekazanie przez Ministerstwo Gospodarki do Komisji Europejskiej Informacji w sprawie krajowego celu indykatywnego w zakresie efektywności energetycznej dla Polski ustalonego na postawie art. 3 ust. 1 dyrektywy 2012/27/UE.

Kryterium 4

Ustawa Prawo energetyczne w pełni wdraża postanowienia Dyrektywy 2006/32/WE. Dyrektywa 2006/32/WE w art.13 ust.1 wskazuje warunki, w których Państwa Członkowskie mają zapewnić, aby na tyle, na ile jest to technicznie wykonalne, uzasadnione finansowo i proporcjonalne do potencjalnych oszczędności energii, odbiorcy końcowi energii elektrycznej, gazu, centralnego ogrzewania lub chłodzenia oraz ciepłej wody użytkowej mieli możliwość nabycia po konkurencyjnych cenach indywidualnych liczników, które dokładnie oddają rzeczywiste zużycie energii przez odbiorcę końcowego i informują o rzeczywistym czasie korzystania z energii.

W odniesieniu do sektora ciepła, zgodnie z art. 3 ust 13, 13a i 13b ustawy Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz.U.2012.1059 j.t.) odbiorcą jest każdy, kto otrzymuje lub pobiera paliwa lub energię na podstawie umowy z przedsiębiorstwem energetycznym. Jednocześnie art. 45a ust 6 ustawy Prawo energetyczne precyzyjnie określa, iż w przypadku gdy wyłącznym odbiorcą paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła dostarczanych do budynku jest właściciel lub zarządca budynku wielolokalowego, jest on odpowiedzialny za rozliczanie na poszczególne lokale całkowitych kosztów zakupu paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła. Ponadto Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych określa m.in. warunki przyłączenia do sieci, w tym wymagania techniczne w zakresie przyłączania do sieci urządzeń wytwórczych i instalacji odbiorców, sposób prowadzenia obrotu ciepłem, warunki świadczenia usług przesyłania, dystrybucji ciepła,

prowadzenia ruchu sieciowego i eksploatacji sieci, zakres i sposób przekazywania informacji między przedsiębiorstwami energetycznymi oraz między przedsiębiorstwami energetycznymi a odbiorcami.

Na mocy ust. 1 Artykułu 13 Dyrektywy 2006/32/WE Państwa Członkowskie są zobowiązane do zapewnienia, by na tyle, na ile jest to technicznie wykonalne, uzasadnione finansowo i proporcjonalne do potencjalnych oszczędności energii, odbiorcy końcowi energii elektrycznej, gazu, centralnego ogrzewania lub chłodzenia oraz ciepłej wody użytkowej mieli możliwość nabycia po konkurencyjnych cenach indywidualnych liczników, które dokładnie oddają rzeczywiste zużycie energii przez odbiorcę końcowego (zarówno w przypadku wymiany liczników jak i podłączania nowych liczników w nowych budynkach lub przy wykonaniu ważniejszych renowacji budynków).

Dla budynków oddanych do użytku po roku 2002 kwestie zaopatrzenia instalacji cieplnych w indywidualne liczniki ciepła reguluje rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z dnia 15 czerwca 2002 r.). Zgodnie z tymi przepisami w budynkach z instalacją ogrzewczą wodną zasilaną z sieci ciepłowniczej powinny znajdować się urządzenia służące do rozliczania zużytego ciepła: ciepłomierz do pomiaru ilości ciepła dostarczanego do instalacji ogrzewczej budynku oraz urządzenia umożliwiające indywidualne rozliczanie kosztów ogrzewania poszczególnych mieszkań lub lokali użytkowych w budynku. W praktyce w budynkach wielolokalowych na wejściach cieplnych do lokali mieszkalnych montowane są indywidualne ciepłomierze, mierzące rzeczywistą ilość ciepła dostarczona do lokalu za pomocą instalacji cieplnej.

W budownictwie oddawanym do użytku przed rokiem 2002, a w szczególności w budownictwie wielolokalowym z lat 70-tych i 80-tych, nośniki ciepła są rozprowadzane w tzw. pionach grzewczych, które oprócz funkcji dystrybucji ciepła do grzejników i odbioru schłodzonego nośnika ciepła zostały zaprojektowane, poprzez odpowiednie rozmieszczenie i dobór parametrów technicznych, do częściowego ogrzewania mieszkań w tych budynkach. Jak pokazują pomiary prowadzone przez instytucje zajmujące się zagadnieniami rozliczania ciepła w budynkach wielolokalowych, ciepło emitowane przez piony grzewcze dostarcza często ponad połowę zapotrzebowania mieszkania na tą energię. Natomiast urządzenia wskaźnikowe są montowane miejscowo i szacują jedynie przybliżoną wartość emisji jednego grzejnika. Nie zapewniają one zbiorczego zestawienia informacji o zużyciu i zapotrzebowaniu mieszkania na ciepło, w tym z pionów grzewczych, którego z przyczyn technicznych nie można opomiarować.

Zgodnie z ust. 2. Artykułu 13 Dyrektywy 2006/32/WE Państwa Członkowskie zapewniają, by rachunki wystawiane przez dystrybutorów energii, operatorów systemu dystrybucji i przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii opierały się na rzeczywistym zużyciu energii i były sformułowane w sposób jasny i zrozumiały. dla odbiorców końcowych.

Należy zwrócić uwagę, że ustawa Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz.U.2012.1059 j.t.) w art. 3 ust 13, 13a i 13b definiuje odbiorcę (w tym odbiorcę końcowego) jako każdego, kto otrzymuje lub pobiera paliwa lub energię na podstawie umowy z przedsiębiorstwem energetycznym. W związku z powyższym w przypadku budynków wielolokalowych odbiorcą końcowym jest jego właściciel lub zarządca, i to on odpowiedzialny jest za rozliczenie na poszczególne lokale kosztów zakupu przede wszystkim ciepła oraz paliwa gazowego i energii elektrycznej zużywanych na cele wspólne (art. 45a ust. 6 ustawy Prawo energetyczne).

Warto podkreślić, że art. 45a ust. 4-12 ustawy Prawo energetyczne reguluje kwestie związane z rozliczaniem kosztów zakupu m.in. ciepła, co jest zgodne z postanowieniami Dyrektywy 2006/32/WE w tym zakresie.

Zgodnie z ust. 3. Artykułu 13 Dyrektywy 2006/32/WE Państwa Członkowskie zapewniają, by dystrybutorzy energii lub przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii udostępniały odbiorcom końcowym wraz z rachunkami m. in. informacje o rzeczywistych aktualnych cenach oraz rzeczywistym zużyciu energii, również w porównaniu obecnego zużycia energii przez odbiorcę końcowego ze zużyciem za ten sam okres w roku poprzednim.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz. U. z dnia 19 października 2010 r.) określa nie tylko szczegółowe zasady kształtowania taryf przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się wytwarzaniem, magazynowaniem, przetwarzaniem, przesyłaniem, dystrybucją lub obrotem ciepłem, ale również kalkulacji taryf dla ciepła oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (analogiczne rozporządzenia funkcjonują dla rozliczeń w obrocie energią elektryczną oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi).

Ponadto należy podkreślić, iż Dyrektywa 2006/32/WE nie wymagała wykazania czy zastosowanie indywidualnych liczników nie jest technicznie wykonalne lub nie jest opłacalne. Taki obowiązek nakłada w art. 9 ust. 3 Dyrektywa 2012/27/UE, która mówi, że w przypadku gdy zastosowanie indywidualnych liczników nie jest technicznie wykonalne lub nie jest opłacalne, do pomiarów zużycia energii cieplnej na każdym grzejniku stosowane są indywidualne podzielniki kosztów ciepła, chyba że dane państwo członkowskie wykaże, że montaż takich podzielników kosztów ciepła nie byłby opłacalny (termin wdrożenia ust. 3 mija 31 grudnia 2016 r.).

W przypadku Polski wprowadzenie indywidualnych liczników na ciepło, m.in. ze względu na sposób rozprowadzania ciepła w już istniejących budynkach wielolokalowych, nie było technicznie wykonalne i uzasadnione finansowo.

Natomiast w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko obligatoryjnym elementem projektów dotyczących głębokiej modernizacji energetycznej budynków będzie założenie licznika (w tym indywidualnych w pomieszczeniach) ciepła, chłodu, ciepłej wody użytkowej, a także termostatów i zaworów podpionowych. Stanowić będzie koszt kwalifikowany.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: I połowa 2015 r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Planowane działania	**Termin realizacji**	**Instytucje odpowiedzialne**
Wydanie rozporządzenia w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku, sposobu sporządzania oraz wzorów świadectw charakterystyki energetycznej (obecnie zakończono zbieranie uwag do projektu rozporządzenia w ramach konsultacji publicznych)	I połowa 2015 r	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
4.2. Przeprowadzono działania promujące wysoko wydajną kogenerację energii cieplnej i elektrycznej.	Wsparcie dla kogeneracji opiera się na popycie na użytkową energię cieplną i oszczędności energii pierwotnej zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 9 ust. 1 lit. a) i b) dyrektywy 2004/8/WE; państwa członkowskie lub ich właściwe organy oceniły istniejące prawodawstwo i ramy regulacyjne pod kątem procedur udzielania zezwoleń lub innych procedur, aby: (1) zachęcać do projektowania jednostek kogeneracji dla pokrycia ekonomicznie uzasadnionego zapotrzebowania na ciepło użytkowe i unikania produkcji ciepła w ilościach przekraczających zapotrzebowanie na ciepło użytkowe oraz (2) ograniczyć regulacyjne i pozaregulacyjne bariery utrudniające rozwój kogeneracji.	**Tak**	**Spełniony**

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku**

Ministerstwo Gospodarki

II. **Zastosowanie warunku**

POIiŚ, RPO

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** -

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

<u>Dokumenty spełniające warunek ex-ante</u>

1. Ustawa o zmianie ustawy – prawo energetyczne z dnia 14 marca 2014 r.

Kryterium 1 i 2

Ustawa o zmianie ustawy – prawo energetyczne z dnia 14 marca 2014 r. przedłuża wsparcie dla wytwarzania energii elektrycznej i ciepła we wszystkich rodzajach jednostek wysokosprawnej kogeneracji (tj. opalanych paliwami gazowymi lub o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej źródła poniżej 1 MW, opalanych metanem lub gazem uzyskiwanym z przetwarzania biomasy oraz w pozostałych jednostkach kogeneracji) do końca 2018 r. z rozliczeniem do 30 czerwca 2019 r. Ustawa weszła w życie z dniem 30 kwietnia 2014 r. Natomiast system wsparcia dla wytwórców energii elektrycznej w technologii wysokosprawnej kogeneracji znajduje się w notyfikacji KE.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
4.3. Przeprowadzono działania promujące wytwarzanie i dystrybucję odnawialnych źródeł energii.	(1) Gotowe są przejrzyste systemy wsparcia, priorytetowy lub gwarantowany dostęp do sieci oraz pierwszeństwo w dystrybucji, jak również standardowe zasady odnoszące się do ponoszenia i podziału kosztów dostosowań technicznych, które to zasady zostały podane do publicznej wiadomości, zgodnie z art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 2 oraz art. 16 ust. 3 dyrektywy 2009/28/WE.	**Tak**	**Spełniony**
	(2) Państwo członkowskie przyjęło krajowy plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE.	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Gospodarki

II. Zastosowanie warunku

POIiŚ, RPO

III. Ryzyko niespełnienia warunku: -

IV. Sposób realizacji kryteriów

<u>Dokumenty spełniające warunek ex-ante</u>

1. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne wraz z aktami wykonawczymi
2. Ustawa z dnia 21 marca 2014 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw
3. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2010 r.
4. Polityka Energetyczna do 2030 roku

Kwestie związane z wdrożeniem dyrektywy 2009/28/WE w zakresie objętym warunkowością ex ante zostały doprecyzowane w polskim porządku prawnym poprzez przyjęcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 946) tj. tzw. „mały trójpak". Ustawa ta weszła w życie w dniu 11.09.2013 r. oraz ustawy o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych w zakresie wdrożenia schematów certyfikacji biokomponentów pod kątem kryteriów zrównoważonego rozwoju.

Niezależnie od wdrożenia postanowień dyrektywy 2009/28/WE, aktualnie projektowany jest nowy system wsparcia OZE w Polsce, który zawarty jest w dedykowanej ustawie dotyczącej OZE. Projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 kwietnia 2014 roku. Celem tego projektu jest objęcie całości problematyki dotyczącej wytwarzania energii z OZE (za wyjątkiem biokomponentów i biopaliw, które uregulowane są w odrębnej ustawie).

Kryterium 1

Kwestie związane z wdrożeniem dyrektywy 2009/28/WE w zakresie objętym warunkowością ex ante zostały doprecyzowane w polskim porządku prawnym poprzez przyjęcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 946) tj. tzw. „mały trójpak". Ustawa ta została podpisana przez Prezydenta RP w dniu 16 sierpnia 2013 r. i weszła w życie w dniu 11.09.2013 r. oraz ustawy o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych w zakresie wdrożenia schematów certyfikacji biokomponentów pod kątem kryteriów zrównoważonego rozwoju.

Niezależnie od wdrożenia postanowień dyrektywy 2009/28/WE, aktualnie projektowany jest nowy system wsparcia OZE w Polsce, który zawarty jest w dedykowanej ustawie dotyczącej OZE. Projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 8 kwietnia 2014 roku. Celem tego projektu jest objęcie całości problematyki dotyczącej wytwarzania energii z OZE (za wyjątkiem biokomponentów i biopaliw, które uregulowane są w odrębnej ustawie).

Kryterium 2

Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych został przyjęty w 2010 r.

Sprawozdanie z realizacji Krajowego Planu Działań w zakresie energii odnawialnej za lata 2011-2012 zostało przyjęte w trybie obiegowym przez Radę Ministrów w dniu 06.03.2014 r. Pismem z dnia 24 marca 2014 r. Ministerstwo Gospodarki przesłało sprawozdanie do Stałego Przedstawiciela RP przy UE z prośba o przekazanie dokumentu do KE. Stałe Przedstawicielstwo RP przy UE przekazało do KE pismo w tej sprawie 31 marca 2014 r. w wersji elektronicznej, a oficjalnym pismem 3 kwietnia 2014 r.

Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
5.1. Zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem: Istnienie krajowych lub regionalnych ocen ryzyka na potrzeby zarządzania klęskami i katastrofami, uwzględniających dostosowanie do zmian klimatu.	Gotowa jest krajowa lub regionalna ocena ryzyka zawierająca następujące elementy:		**Spełniony**
	(1) opis procesu, metodologii, metod i niewrażliwych danych wykorzystywanych w ocenach ryzyka, jak również opartych na ryzyku kryteriów określania inwestycji priorytetowych;	**Tak**	
	(2) opis scenariuszy zakładających jeden rodzaj ryzyka i scenariuszy zakładających wiele rodzajów ryzyka;	**Tak**	
	(3) uwzględnienie, w stosownych przypadkach, krajowych strategii dostosowania do zmiany klimatu.	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, Ministerstwo Środowiska

II. Zastosowanie warunku

POIiŚ, RPO

III. Ryzyko niespełnienia warunku: -

IV. Sposób realizacji kryteriów

Dokumenty spełniające warunki ex-ante

1. Dokument opracowany przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa pt. „**Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego**" - wyciąg z niejawnego dokumentu „Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego", przyjętego uchwałą Rady Ministrów w dniu 12 lipca 2013 r. – przekazany KE. (http://rcb.gov.pl/wp-content/uploads/ocenaryzyka.pdf)
2. **Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)** – przyjęty przez Radę Ministrów 29 października 2013 r. http://klimada.mos.gov.pl/dokument-spa-2020

Kryterium 1 i 2

13 lutego 2014 r. do KE został przekazany dokument opracowany przez Rządowe Centrum Bezpieczeństwa pt. „Ocena ryzyka na potrzeby zarządzania kryzysowego. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego", który stanowi wyciąg z niejawnego dokumentu „Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego", przyjętego uchwałą Rady Ministrów w dniu 12 lipca 2013 r.

Opis wypełniania tego kryterium znajduje się na stronach 4-9 dokumentu „Ocena ryzyka (…)", a w zakresie kategorii skutków branych pod uwagę znajduje się na str. 11-12. Wyniki Raportu były konsultowane ze wszystkimi stronami (ministerstwami, urzędami centralnymi, województwami) przed przedstawieniem Raportu Radzie Ministrów. Sam Raport nie został przedstawiony publicznie ze względu na klauzulę, jaką mu nadano (dokument zastrzeżony). Jednak istnieje ustawowy obowiązek, aby „kierunki działania wynikające z wniosków z Raportu stanowiły element Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego oraz były uwzględniane w planach zarządzania kryzysowego" (na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym). Plany te są jawne i publicznie dostępnie. W planach zawarta jest charakterystyka zagrożeń oraz ocena ryzyka ich wystąpienia, w tym dotyczących infrastruktury krytycznej, oraz mapy ryzyka i mapy zagrożeń. Proces komunikowania zagrożeń odbywa się w formie przyjętej w danym regionie.

Jednym z elementów branym pod uwagę przy analizie bezpieczeństwa jest kategoria zagrożeń, które mogą dotyczyć terytorium RP lub jej obywateli, mimo możliwego występowania w innym państwie. Wynika to z Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego

Raport określa tzw. cele strategiczne, tj. cele, jakie należy osiągnąć, aby zminimalizować możliwość wystąpienia zagrożenia lub jego skutków. Dokument zawiera wnioski wraz z hierarchicznie uporządkowaną listą przedsięwzięć niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych, a szczególnie tych, których realizacja wymaga działań wykraczających poza posiadane kompetencje oraz katalog sił i środków niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych. W odniesieniu do scenariuszy, właściwe informacje zostały zamieszczone na stronach 16-54.

Kryterium 3

Kryterium zostało spełnione przez przyjęcie **Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)** przez Radę Ministrów w dniu 29 października 2013 r. http://klimada.mos.gov.pl/dokument-spa-2020

SPA 2020 obejmuje swoim zakresem m.in.: przedstawienie scenariuszy zmian klimatu dla Polski z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych, określenie wpływu zmian klimatu na sektory gospodarcze, w tym w szczególności takie sektory jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, ochrona wybrzeża, budownictwo, transport, energetyka, gospodarka przestrzenna, a także wskazanie działań adaptacyjnych w odniesieniu do sektorów oraz kosztów tych działań.

„Ocena ryzyka", zawiera elementy SPA, dotyczące zagrożeń związanych ze zmianami klimatu (np. wskutek zjawisk meteorologicznych), w tym opisy poszczególnych zagrożeń zjawiskami meteorologicznymi, typy i przyczyny występowania, kryteria oceny stopnia zagrożenia oraz graficznie przedstawione obszary występowania poszczególnych zagrożeń - mapy ryzyka (o których mowa w Rozporządzeniu RM z dn. 10.04.2010r. ws. Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego), przedstawiające zasięg geograficzny poszczególnych zagrożeń z przypisanym prawdopodobieństwem wystąpienia i oceną skutków wystąpienia dla ludności, gospodarki lub środowiska

Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
6.1. Gospodarka wodna: Istnienie – w odniesieniu do inwestycji wspieranych przez programy – a) polityki taryfowej w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych oraz b) odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami w dorzeczu.	– w sektorach wspieranych z EFRR i Funduszu Spójności państwo członkowskie zapewniło wkład różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w podziale na sektory, zgodnie z art. 9 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 2000/60/WE, przy uwzględnieniu w stosownych przypadkach skutków społecznych, środowiskowych i gospodarczych zwrotu, jak również warunków geograficznych i klimatycznych dotkniętego regionu lub dotkniętych regionów;	**Częściowo spełnione**	**Częściowo spełniony**
	– przyjęcie planu gospodarowania wodami w dorzeczu dla obszaru dorzecza spójnego z art. 13 dyrektywy 2000/60/WE.	**Nie**	

<u>Dokumenty spełniające warunkowość ex-ante</u>

1. **Nowelizacja ustawy prawo wodne (dla kryterium 1)**

   Decyzja odnośnie do likwidacji zwolnień z opłat za pobór wód, zgodnie z ustaleniami podjętymi przez Stały Komitet Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 2 października br., zostanie rozstrzygnięta na etapie prac nad projektem ustawy. Decyzja została podtrzymana przez Radę Ministrów w dniu 21 października 2014 r., na którym to posiedzeniu zostały przyjęte Założenia do projektu ustawy – Prawo wodne.

2. **Aktualizacja planów gospodarowania wodami w dorzeczach (dla kryterium 1 i 2)**

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku**

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej / Ministerstwo Środowiska

II. **Zastosowanie warunku** (do jakich programów lub obszarów warunek ma zastosowanie)

PO IiŚ, RPO

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** średnie.

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

<u>Kryterium pierwsze – częściowo spełnione</u>

W odniesieniu do inwestycji wspieranych przez EFRR i Fundusz Spójności (gospodarka wodno-ściekowa), **zwrot kosztów w sektorze komunalnym jest na odpowiednim poziomie,** określonym w zatwierdzonych planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.

- Analiza zwrotu kosztów usług wodnych, z uwzględnieniem kosztów środowiskowych i zasobowych (o których mowa w Art. 9 ust. 1) dla sektorów: komunalnego, przemysłu i rolnictwa, została przeprowadzona zarówno w I. jak i w II. cyklu planistycznym.
- Podjęto również próbę oszacowania kosztów w tzw. pozostałych formach korzystania z wód – hydroenergetyka, żegluga, zarządzanie ryzykiem powodziowym.
- W poszczególnych planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce, zgodnie z załącznikiem VII. RDW, znajduje się jedynie podsumowanie analiz, pełny dokument pn. *Analizy ekonomiczne korzystania z wód na obszarach dorzeczy w Polsce,* a także *Analiza polityki opłat za wodę*, zawierająca przegląd istniejącego w Polsce systemu opłat za pobór wód i zrzut ładunków zanieczyszczeń, zostały przesłane do KE w marcu 2010 r. wraz z raportem dotyczącym planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.
- W roku 2011 dokonano przeglądu metodyk i weryfikacji podejścia do opracowania analiz ekonomicznych korzystania z wód oraz szacowania kosztów środowiskowych i zasobowych (metodyki dostępne pod adresem: http://rdw.org.pl/materialy-metodyki-i-opracowania.html).
- Ukończone zostały również prace związane z opracowaniem analiz ekonomicznych korzystania z wód w regionach wodnych i na obszarach dorzeczy, a także analizy kosztów środowiskowych i zasobowych, z wyodrębnieniem poszczególnych sektorów (komunalny, rolnictwo, przemysł, a także pozostałe formy korzystania z wód) na potrzeby II. cyklu planistycznego. **Obydwa opracowania zostały przekazane do KE bezpośrednio przez Ministerstwo Środowiska (w formie elektronicznej oraz pismem z dnia 31 marca br., znak: DZW-II-500-3/13269/14/MŻ). Będą one stanowić materiał źródłowy dla potrzeb aktualizacji planów gospodarowania wodami, podsumowanie wyników analizy ekonomicznej korzystania z wód, zgodnie z załącznikiem VII RDW oraz art. 114 ustawy Prawo wodne zostanie zawarte w aktualizacji PGW.**
- Przyjęta metodyka szacowania kosztów środowiskowych i zasobowych w I. cyklu planistycznym została zawarta w dokumencie *Analizy ekonomiczne korzystania z wód na obszarach dorzeczy w Polsce* (2010 r.)

Zmiana metodyki obliczeń dla kosztów zasobowych w II. cyklu planistycznym, połączona ze szczegółowymi badaniami terenowymi doprowadziła do uchwycenia i skwantyfikowania pewnego strumienia tych kosztów. Szczegóły opisane są w nowym opracowaniu dot. analiz ekonomicznych.

Zasada zwrotu kosztów usług wodnych jest realizowana na gruncie przepisów Prawo wodne (art. 113b ustawy - z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2012 r. poz. 145, z późń. zm.) oraz systemu opłat za korzystanie ze środowiska w ustawie Prawo ochrony środowiska.

- Użytkownicy wód w Polsce zobowiązani są do ponoszenia kosztów korzystania z zasobów wodnych poprzez uiszczanie opłat za pobór wód i zrzut ładunków zanieczyszczeń, na podstawie ustalanych corocznie przez Radę Ministrów stawek opłat, przyczyniając się w ten sposób do realizacji zapisów art. 9 RDW. W sektorze rolnictwa dodatkowo członkowie spółek wodnych oraz użytkownicy gruntów odnoszących korzyści z urządzeń spółek wodnych uiszczają składki na rzecz spółek wodnych. Spółki wodne przeznaczają te składki na wykonywanie zadań statutowych, tj. utrzymywania melioracji wodnych szczegółowych.
- Polityka w zakresie cen wody została w 2009 r. oceniona i podsumowana w dokumencie *Analiza polityki opłat za wodę.*
- Należy jednak mieć na uwadze, iż w polskim systemie prawnym funkcjonuje również system zwolnień z opłat, wynikający z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Zwolnienia dotyczą pewnej części sektora rolnictwa (zwolnienie z opłat wody pobieranej do nawodnień i napełniania stawów rybnych, przy czym wykorzystanie do celów rolniczych wody z sieci komunalnych podlega normalnym płatnościom zgodnie z zasadą pełnego zwrotu kosztów) oraz przemysłu (hydroenergetyka – zwolnienie dotyczy wyłącznie zwrotnych poborów wody; pobory bezzwrotne są objęte opłatami we wszystkich obszarach działalności przemysłowej, dotyczy to również wód chłodniczych; zrzut ładunków zanieczyszczeń - tutaj przyrost temperatury - jest również objęty opłatami). **Zwolnienia z opłat za pobór wód nie dotyczą sektorów objętych wsparciem PO IiŚ i RPO.**

W związku z powyższym, w Polsce opracowane zostały założenia do nowej ustawy Prawo wodne, mające na celu m.in.: zapewnienie komplementarności polityce opłat za wodę, z uwzględnieniem zasady pełnego „zwrotu kosztów za usługi wodne".

Zgodnie z założeniami do ustawy – Prawo wodne, propozycje zmian w zakresie opłat za wodę miały być uzależnione od rozstrzygnięcia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie, w której Komisja Europejska zarzuca Republice Federalnej Niemiec zawężenie pojęcia „usług wodnych" tylko do usług wodociągowo-kanalizacyjnych. W związku z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-525/12, istnieją przesłanki do pozostawienia istniejącej polityki opłat w zakresie poboru wód. Decyzja odnośnie do likwidacji zwolnień z opłat za pobór wód, zgodnie z ustaleniami podjętymi przez Stały Komitet Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 2 października br., oraz Radę Ministrów (w dn. 21 października 2014 r.) zostanie rozstrzygnięta na etapie prac nad projektem ustawy.

Ponadto, PL zapewni wypełnienie zobowiązań wynikających z *Planu działania w zakresie planowania strategicznego w gospodarce wodnej* z 2013 roku i przeprowadzi reformę instytucjonalną oraz zapewni podejście do strategicznego zarządzania zasobami wodnymi w zgodności z RDW.

Kryterium drugie – niespełnione

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce (PGW) zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów 22 lutego 2011 r. Ich aktualizacja zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną oraz krajowym porządkiem prawnym nastąpi w 2015 r. **Plany gospodarowania będą oparte na monitoringu i ocenie stanu wód zgodnej z Ramowa Dyrektywa Wodna. Wszelkie derogacje będą wystarczająco uzasadnione i opisane w planach. Ponadto, PL zapewni wypełnienie zobowiązań wynikających z 'Planu działania w zakresie planowania strategicznego w gospodarce wodnej' z 2013 roku i przeprowadzi reformę instytucjonalną oraz zapewni podejście do strategicznego zarządzania zasobami wodnymi w zgodności z RDW.**

• W grudniu 2012 r. Komisja Europejska oceniła przyjęte dotychczas PGW, przedstawiając zalecenia do podjęcia działań w II. cyklu planistycznym. Zalecenia te są uwzględniane w ramach poszczególnych prac planistycznych II. cyklu, zmierzających do aktualizacji PGW. Aktualnie prowadzone są prace nad przygotowaniem projektów aktualizacji PGW, które zostaną przedłożone do konsultacji społecznych i będą podlegać strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Nowe plany będą w pełni zgodne z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej, będą uwzględniać wyniki monitoringu stanu wód, zgodnie z Art. 8 RDW i opierać się na ocenie stanu jednolitych części wód, na podstawie danych monitoringowych za lata 2010-2012, zgodnie z załącznikiem V do RDW. Zaktualizowane plany gospodarowania wodami będą uwzględniać przedsięwzięcia infrastrukturalne mogące wywierać wpływ na stan wód i dla których możliwe jest zastosowanie odstępstw, zgodnie z art. 4 RDW.

• Jednocześnie, w związku z oczekiwaniami KE, strona polska zobowiązała się do opracowania przejściowych dokumentów w gospodarce wodnej, tzw. Masterplanów dla obszarów dorzeczy Wisły i Odry, stanowiących uzupełnienie obowiązujących PGW. Masterplany zostały **opracowane i zatwierdzone w sierpniu br. (uchwała Rady Ministrów nr 172/2014 z dnia 26 sierpnia 2014 r. - w sprawie przyjęcia przejściowego dokumentu strategicznego - Masterplanu dla obszaru dorzecza Wisły oraz uchwała Rady Ministrów nr 173/2014 z 26 sierpnia 2014 r. - w sprawie przyjęcia przejściowego dokumentu strategicznego - Masterplanu dla obszaru dorzecza Odry**). Dokonano w nich oceny projektów infrastrukturalnych z sektorów: ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki wodnej, żeglugi śródlądowej i morskiej oraz hydroenergetyki (w zakresie ich wpływu na stan wód – w rozumieniu art. 4 RDW).

Plan działań na rzecz spełnienia warunku 6.1	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Kryterium pierwsze - częściowo spełnione **a) Przyjęcie nowej ustawy – Prawo wodne, Szczegółowy harmonogram:** - skierowanie projektu ustawy – Prawo wodne do rozpatrzenia przez RM; - przekazanie uchwalonego przez RM projektu ustawy Prawo wodne do Marszałka Sejmu RP. Zakłada się, że **przepisy ustawy wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.**, wraz z początkiem roku budżetowego.	**I kwartał 2016 r.** I kwartał 2015 r. II kwartał 2015 r.	Instytucja wiodąca: MŚ

b) Aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce, zawierających podsumowanie analiz ekonomicznych korzystania z wód, przeprowadzonych w drugim cyklu planistycznym gospodarowania wodami: - przeprowadzenie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ) dla projektów aktualizacji PGW (wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych); - opracowanie ostatecznych wersji aktualizacji PGW; - zatwierdzenie aktualizacji PGW przez RM; Przekazanie do KE raportu wraz z kopiami aktualizacji PGW planowane jest w I kw. 2016 r.	**IV kw. 2015 r.** kwiecień 2015 r. październik 2015 r. grudzień 2015 r.	Instytucja wiodąca: KZGW Instytucja współpracująca: MŚ
Kryterium drugie – niespełnione **Aktualizacja planów gospodarki wodami na obszarach dorzeczy w Polsce** - przeprowadzenie SOOŚ dla projektów aktualizacji PGW (wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych) - opracowanie ostatecznych wersji aktualizacji PGW - zatwierdzenie aktualizacji PGW przez RM Przekazanie do KE raportu wraz z kopiami aktualizacji PGW planowane jest w I kwartale 2016 r.	- **IV kw. 2015 r.** kwiecień 2015 r. październik 2015 r. grudzień 2015 r.	Instytucja wiodąca: KZGW Instytucja współpracująca: MŚ

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
6.2. Gospodarka odpadami: Promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów.	– zgodnie z wymogami art. 11 ust. 5 dyrektywy 2008/98/WE Komisji przekazano sprawozdanie z realizacji dotyczące postępów w osiąganiu celów określonych w art. 11 dyrektywy 2008/98/WE;	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	– istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE;	**Nie**	
	– istnienie programów zapobiegania powstawaniu odpadów, zgodnie z wymogami art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;	**Tak**	
	– przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE.	**Nie**	

Dokumenty spełniające warunkowość ex-ante

1. **Sprawozdanie o wdrażaniu Dyrektywy ramowej o odpadach (2008/98/WE) - dla kryterium 1**
2. **Aktualizacja Krajowego planu gospodarki odpadami 2014 (Kpgo) - dla kryterium 2**
3. **Aktualizacje Wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) zawierające plany inwestycyjne - dla kryterium 2**
4. **Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów (Kpzpo) - dla kryterium 3**

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku**

Ministerstwo Środowiska, Urzędy Marszałkowskie

II. **Zastosowanie warunku** (do jakich programów lub obszarów warunek ma zastosowanie)

PO IiŚ, RPO

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** średnie.

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Kryterium pierwsze - spełnione

27 września 2013 r. sprawozdanie o wdrażaniu dyrektywy ramowej o odpadach zostało wysłane przez eDAMIS (**E**lectronic **D**ata Files **A**dministration and **M**anagement **I**nformation **S**ystem) w formie plików, a 30 września 2013 r. został wypełniony w tym systemie formularz zawierający dane liczbowe ze sprawozdania.

Kryterium drugie – niespełnione

Spełnienie kryterium polega na uchwaleniu i notyfikowaniu KE Krajowego planu gospodarki odpadami (Kpgo) i wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) zgodnych z wymaganiami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE.

Polska zdecydowała się na aktualizacje dotychczasowych planów gospodarki odpadami ze względu na zmianę podejścia do systemu gospodarki odpadami komunalnymi. W tym celu Ministerstwo Środowiska opracuje wytyczne do aktualizacji krajowego oraz wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z planami inwestycyjnymi stanowiącymi załącznik do wojewódzkich planów. Krajowy Plan **zostanie zaktualizowany do końca 2015 r.**, a wojewódzkie plany gospodarki odpadami **zostaną opracowane do końca 2016 r.**

W celu realizacji powyższego zadania planuje się, że wytyczne zostaną opracowane przez Ministerstwo Środowiska przy udziale Grupy Roboczej ds. Gospodarki Odpadami działającej w ramach ENEA („Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju" - krajowa sieć organów środowiskowych oraz instytucji zarządzających funduszami unijnymi.). W skład ww. grupy wejdą: Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, urzędy marszałkowskie (odpowiedzialne za opracowywanie wojewódzkich planów gospodarowania odpadami oraz instytucje zarządzające regionalnymi programami operacyjnymi), Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wraz z Regionalnymi Dyrekcjami Ochrony Środowiska.

Wytyczne powinny zawierać rekomendacje, etapy i sposób postępowania zmierzające do opracowania krajowego i wojewódzkich planów gospodarki odpadami. Wytyczne powinny określić, w jaki sposób będą gromadzone dane na temat strumieni i ilości odpadów wytwarzanych w województwach, a także dane dotyczące wielkości istniejących instalacji, w tym planowanych do zamknięcia. Będą to dane wyjściowe do analizy potrzeb inwestycyjnych w regionach i działań, które muszą zostać podjęte w celu osiągnięcia celów określonych w dyrektywach.

Wytyczne zostaną opracowane do końca pierwszego kw. 2015 r. Dane będą pochodzić m.in. ze sprawozdań z realizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami, oraz z centralnej i wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami. Obecnie w Ministerstwie Środowiska trwają prace nad utworzeniem nowej Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, która zgodnie z art. 238 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. poz. 21, z późn. zm.) powinna zostać utworzona do 23 stycznia 2016 r.

Pierwszym etapem będzie sporządzenie krajowego planu gospodarki odpadami, który będzie zawierał strategię wdrażania dyrektyw UE oraz osiągnięcie celów na rok 2020 z uwzględnieniem roku 2030. Krajowy Plan oceni obecny stan wdrażania dyrektyw UE, istniejącą infrastrukturę oraz wskaże kierunki działań niezbędnych do podjęcia w poszczególnych województwach w celu zapewnienia spójnej sieci gospodarowania odpadami zaplanowanej zgodnie z hierarchia postępowania z odpadami. Krajowy plan będzie określał również ewentualne potrzeby w skali kraju (instalacje o znaczeniu ponad wojewódzkim) w zakresie infrastruktury niezbędnej do pełnego zagospodarowania poszczególnych rodzajów odpadów.

Krajowy plan zostanie zaktualizowany w terminie do końca 2015 r. Następnie na podstawie krajowego planu gospodarki odpadami zostaną opracowane plany wojewódzkie. Plany wojewódzkie będą realizować działania określone w krajowym planie, a także będą stanowić podstawowy dokument planistyczny w sektorze gospodarki odpadami w województwach. Potrzeby inwestycyjne zidentyfikowane w planach wojewódzkich zostaną zawarte w planach inwestycyjnych zatwierdzanych następnie przez Ministra Środowiska. Będą one podstawą do wydatkowania środków publicznych zarówno unijnych (POIiŚ i RPO), jak i krajowych (fundusze ochrony środowiska).

Zakłada się, że do końca 2016 r. zostanie przeprowadzona aktualizacja wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Wojewódzkie plany gospodarki odpadami będą opiniowane przez Ministra Środowiska, a plany inwestycyjne – zatwierdzane, co zapewni ich spójność z polityką państwa, a tym samym pozwoli na osiągnięcie celów wynikających z prawa UE.

Dotychczas zrealizowano następujące działania:

- **Działania legislacyjne:**

1) Senacka Komisja Środowiska, na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, wniosła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach

oraz niektórych innych ustaw. Treść przedmiotowej zmiany ustawy została zapisana w druku senackim 615 z dnia 24 kwietnia 2014 r. Projekt ustawy wprowadza obowiązek dokonania aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wpgo, najpóźniej do końca 2015 r. Zgodnie z projektem ustawy, plan inwestycyjny będzie określał potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi przeznaczoną do zagospodarowania odpadów komunalnych i remontowo-budowlanych, zapewniającą osiągnięcie celów wyznaczonych w przepisach prawa Unii Europejskiej;

2) Senat RP w dniu 7 sierpnia 2014 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw;

3) Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Środowiska określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego, który został poddany wstępnym konsultacjom w ramach resortu środowiska.

- **Działania organizacyjne:**

Działania związane z postępowaniem z nielegalnymi składowiskami odpadów wskazywane są regularnie w planach gospodarki odpadami – krajowym i wojewódzkim.

Ponadto zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.) posiadacz odpadów jest obowiązany do niezwłocznego usunięcia odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania. Natomiast zgodnie z art. 148 ust. 1 ustawy o odpadach, w przypadku gdy zarządzający składowiskiem odpadów nie wystąpił z wnioskiem o wyrażenie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części, a zachodzą następujące okoliczności:

1) składowisko odpadów lub jego wydzielona część nie spełnia wymogów technicznych lub formalnych określonych w przepisach prawa lub

2) w wyniku przeprowadzonej kontroli wojewódzki inspektor ochrony środowiska stwierdzi, że na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na którym są składowane odpady komunalne, co najmniej od roku nie są przyjmowane odpady, lub

3) pojemność składowiska odpadów, określona w zatwierdzonej instrukcji prowadzenia składowiska odpadów, została zapełniona

– właściwy organ, sporządza ekspertyzę dotyczącą zamknięcia składowiska odpadów lub jego wydzielonej części oraz nową instrukcję prowadzenia składowiska odpadów.

Na tej podstawie właściwy organ wydaje decyzję o zamknięciu składowiska odpadów lub jego wydzielonej części (z urzędu).

- **Inne działania:**

W 2013 r. zlecono ekspertyzę mającą na celu przegląd instalacji do mechaniczno–biologicznego przetwarzania odpadów istniejących w Polsce. W ramach ekspertyzy dokonano analizy w zakresie istniejących mocy przerobowych instalacji do mechaniczno–biologicznego przetwarzania odpadów. W ramach ekspertyzy przeprowadzono ankietyzację oraz wizytację instalacji MBP, których celem była ocena ich efektywności w zakresie ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz uzyskanie informacji dotyczących przepływu strumieni odpadów, ich ilości i rodzajów. Realizacja III etapu ekspertyzy ma na celu przygotowanie oceny stosowanych rozwiązań pod kątem spełnienia wymagań wynikających z obowiązującego prawodawstwa unijnego i krajowego.

Przygotowana ekspertyza będzie mogła stanowić potencjalne źródło informacji i danych analitycznych potrzebnych do przygotowania zaktualizowanych planów gospodarki odpadami.

Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały także opisane w Tabeli: Plan działań na rzecz spełnienia warunku 6.2.

Dodatkowo informacje nt. działań zrealizowanych oraz tych, które mają zostać podjęte w celu realizacji kryterium 2 zostały szczegółowo opisane w Załączniku do *Planu działań RP w celu wypełnienia kryteriów 2 i 4 dla warunku wstępnego 6.2. (gospodarka odpadami)*, który to dokument został przekazany KE.

Kryterium trzecie - spełnione

Na poziomie krajowym Kpgo 2014 spełnia wymagania art. 29 dyrektywy 2008/98/WE – zgodnie z ustawą o odpadach zawiera część poświęconą zapobieganiu powstawaniu odpadów, w której są zawarte poziomy odniesienia (diagnoza stanu aktualnego - dane dotyczące ilości wytwarzanych odpadów), a także opisane i ocenione istniejące środki zapobiegania powstawaniu odpadów. W rozdziale 5 określono kierunki działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. Natomiast w harmonogramie (rozdział 6) zaproponowano kolejne zadania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów (np. w zakresie prac naukowo-badawczych).

W związku ze stwierdzonymi brakami w wpgo w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, został opracowany, jako odrębny dokument **Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów (Kpzpo), obejmujący zarówno działania na poziomie krajowym, jak i województw. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 26 czerwca 2014 r. i przekazany Komisji Europejskiej.**

Kryterium czwarte – niespełnione

Wypełnienie tego kryterium będzie związane z podjęciem przez Polskę następujących działań (i przedstawienie ich w dokumentach typu: plany gospodarki odpadami lub sprawozdanie z transpozycji i wdrażania dyrektywy 2008/98/WE, o którym mowa w kryterium 1) warunkowości ex-ante:

a) Przeprowadzenie prac legislacyjnych umożliwiających realizację celów roku 2020:
- wprowadzenie przepisów dotyczących nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi (już zrealizowane);
- wzmocnienie instrumentów finansowych;

b) Skuteczna egzekucja prawa;

c) Realizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych (na poziomie Ministerstwa Środowiska i gmin), budowa spójnej sieci gospodarowania odpadami zaplanowanej zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami.

Szczegółowe działania jakie zostaną podjęte w celu spełnienia kryterium zostały opisane w Tabeli: Plan działań na rzecz spełnienia warunku 6.2.

Dodatkowo informacje nt. działań zrealizowanych oraz tych, które mają zostać podjęte w celu realizacji kryterium 4 zostały szczegółowo opisane w Załączniku do *Planu działań RP w celu wypełnienia kryteriów 2 i 4 dla warunku wstępnego 6.2. (gospodarka odpadami)*, który to dokument został przekazany KE.

Dotychczas zrealizowano następujące działania:

1) Reforma systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez nowelizację przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – nowy system zaczął funkcjonować na terenie całej Polski od 1 lipca 2013 r. – ustawa wprowadziła nowy system gospodarki odpadami komunalnymi poprzez przekazanie gminom odpowiedzialności za organizowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi na swoim terenie. W nowym systemie obowiązuje selektywne zbieranie odpadów u źródła m.in. poprzez odbieranie odpadów surowcowych z gospodarstw domowych i tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów dla mieszkańców. W ustawie przewidziano również model naliczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranej przez gminy od właścicieli nieruchomości.

2) W ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2014 r., wprowadzono przepisy obligujące organizacje odzysku (działające w imieniu wprowadzających produkty w opakowaniach) do uwzględnienia odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych w uzyskiwanych przez nie poziomach odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych. Udział odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych w uzyskanych przez organizacje poziomach docelowo ma wynieść 50% w roku 2020 (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych (Dz. U. poz. 412) określa w tym zakresie cele pośrednie na poszczególne lata do 2020 r., począwszy od 32% w 2014 r.). Tym samym wprowadzający produkty w opakowaniach będą za pośrednictwem organizacji odzysku współfinansować system zbierania i zagospodarowania odpadów opakowaniowych powstających w gospodarstwach domowych.

3) Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi wprowadza obowiązek finansowania przez wprowadzających produkty w opakowaniach oraz działające w ich imieniu organizacje odzysku publicznych kampanii edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami opakowaniowymi, możliwym wpływie odpadów opakowaniowych na środowisko i zdrowie ludzi, dostępnych systemach zwrotu, zbierania i odzysku, w tym recyklingu, odpadów opakowaniowych, w tym kampanie w środkach masowego przekazu, ulotki i broszury informacyjne, plakaty, konkursy, konferencje oraz imprezy o charakterze informacyjno-edukacyjnym, określając przy tym wysokość środków finansowych, jakie na ten cel corocznie muszą ponieść te podmioty.

4) Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami umożliwia tworzenie przez wprowadzających produkty w opakowaniach oraz podmioty przetwarzające odpady opakowaniowe, w porozumieniu z Ministrem Środowiska, odrębnych systemów zbierania odpadów opakowaniowych z zastosowaniem dodatkowych instrumentów finansowych, takich jak kaucja (depozyt) za opakowania. Ustawa nie narzuca obowiązku tworzenia takich systemów, mając na uwadze potencjalne zagrożenia, jakie takie systemy mogą stanowić m.in. dla swobodnego przepływu towarów pomiędzy krajami członkowskimi UE. Podjęto decyzji o przeprowadzeniu szczegółowych analiz, co do możliwości wprowadzenia systemu depozytowego dla niektórych rodzajów odpadów opakowaniowych.

5) Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach zawiera przepis art. 105, który wskazuje, że odpady przed umieszczeniem na składowisku odpadów poddaje się procesowi przekształcenia fizycznego, chemicznego, termicznego lub biologicznego, włącznie z segregacją, w celu ograniczenia zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub dla środowiska oraz ograniczenia ilości lub objętości składowanych odpadów, a także ułatwienia postępowania z nimi lub prowadzenia odzysku. Zatem zgodnie z art. 105 ustawy o odpadach, zmieszane odpady komunalne nie mogą trafić na składowisko bez przeprowadzenia ww. procesów, co jest tożsame z funkcjonowaniem zakazu składowania zmieszanych odpadów komunalnych. Ponadto przyjęte zgodnie z prawem UE kryteria dopuszczania odpadów do składowania wymuszają również poddanie wspomnianym procesom zmieszanych odpadów komunalnych.

6) Przejęcie przez gminy organizacji i nadzoru nad systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym pobieranie opłat od mieszkańców, określanie standardów dla firm odbierających odpady komunalne i zlecanie im zamówień w tym zakresie, a także kontrola jakości usług świadczonych przez wyłonione firmy, kontrola przestrzegania przepisów dotyczących postępowania z odpadami komunalnymi przez mieszkańców, również na terenach wiejskich.

7) Tworzenie przez gminy systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, ustalanie standardów dla selektywnego zbierania odpadów, określanie podmiotów odpowiedzialnych za dostarczenie odpowiednich pojemników oraz worków do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określanie kryteriów kontroli selektywnego zbierania przez podmioty działające na zlecenie gmin.

8) Tworzenie przez gminy miejsc selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów zielonych oraz WEEE – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zapewnia dofinansowanie na tworzenie takich miejsc.

9) Promowanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych przez mieszkańców poprzez ustalenie niższych opłat za odbieranie odpadów selektywnie zbieranych – średnio na terenie Polski w 2013 r. opłaty za odbieranie odpadów selektywnie zbieranych były o 50% niższe niż opłaty za odbieranie odpadów zmieszanych.

10) Możliwość wprowadzania przez gminy zwolnień przedmiotowych, np. w przypadku kompostowania bioodpadów w przydomowych kompostownikach.

11) Możliwość finansowania etatów dedykowanych gospodarce odpadami komunalnymi w samorządach ze środków z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranymi od właścicieli nieruchomości – w latach 2011-2014 większość samorządów utworzyło nowe etaty dedykowane organizacji i kontroli systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz zwiększeniu egzekucji prawa i wydatkowaniu środków krajowych i unijnych na inwestycje w zakresie gospodarki odpadami.

12) Monitorowanie uzyskiwania określonych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych przez podmioty odbierające odpady komunalne oraz samorządy gminne – zobowiązanie gmin do kontrolowania podmiotów odbierających odpady.

13) Działania edukacyjne - w latach 2013-2014 Ministerstwo Środowiska przeprowadziło następujące kampanie informacyjne:

a) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w Internecie naszesmieci.pl – cel: informowanie o zmianie przepisów w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, nowych zasad opłaty za odbieranie odpadów komunalnych oraz informacja na temat segregacji odpadów – utworzenie strony internetowej oraz mailing materiałów informacyjnych dla gmin;

b) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i Internecie dotycząca racjonalnego wykorzystania zasobów „Ekodzieciaki.pl" – cel: wyrobienie wśród dzieci nawyku segregowania odpadów komunalnych i oszczędzania zasobów w domu.

W 2014 r. prowadzona jest ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i Internecie promująca właściwe postępowanie z odpadami – cel: promowanie idei segregacji odpadów – kampania telewizyjna (spoty oraz lokowanie idei w popularnych serialach), Internet (promocja strony www.naszesmieci.pl – oficjalnej strony dla mieszkańców dotyczącej systemu gospodarki odpadami, udostępnianie infografik).

Ponadto kampanie edukacyjno-informacyjne na temat segregacji odpadów i systemu opłat za odbieranie odpadów komunalnych w latach 2011-2013 prowadziły wszystkie gminy w Polsce. Kampanie te opierały się na dystrybucji ulotek, publikacji materiałów w lokalnych mediach (w kampanie te włączali się przedsiębiorcy działający na lokalnych rynkach, np. Ikea w Gdańsku).

14) Wraz z wprowadzeniem nowych przepisów (w latach 2011-2013) udzielono gminom wsparcia w zakresie realizacji nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez:

a) uruchomienie podstrony www.mos.gov.pl/komunalne, na której umieszczane są aktualne interpretacje przepisów prawnych oraz materiały, które mogą być przydatne gminom we wprowadzaniu nowego systemu;

b) zlecenie wykonania podręcznika dla gmin „Wytyczne dla gmin dotyczące wdrażania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi", zawierającego wskazówki i informacje przydatne gminom w projektowaniu nowego systemu, który został umieszczony na stronach Ministerstwa Środowiska i przekazany w formie elektronicznej do urzędów, przygotowano i umieszczono również przewodnik dla gmin w zakresie selektywnego zbierania i gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji;

c) współpraca z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie możliwości wsparcia finansowego dla gmin we wdrażaniu nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi;

d) zatrudnienie zespołu ekspertów, wspierających gminy we wdrażaniu nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi;

e) wsparcie w działaniach edukacyjnych i informacyjnych (przygotowanie spotów, plakatów, ulotek, krótkich filmów, infografik);

f) przygotowanie przewodnika zawierającego zestaw dobrych praktyk w obszarze komunikowania zmiany systemu gospodarowania odpadami oraz konieczności sortowania odpadów.

15) Przeprowadzono szkolenia m.in. dla policji i inspekcji ochrony środowiska w zakresie zagospodarowania odpadów w 2010 r. Podobne szkolenie planowane jest na rok 2015. Jednocześnie na bieżąco prowadzone są spotkania z przedstawicielami administracji lokalnej oraz z wojewódzkimi inspektoratami ochrony środowiska dotyczącymi tych problemów.

16) W zakresie zwiększenia opłat za składowanie odpadów dokonana została analiza obecnie obowiązujących stawek opłat za składowanie odpadów. Wskazano 87 rodzajów odpadów (odpadów komunalnych oraz innych odpadów, w odniesieniu do których Polska jest zobowiązana uzyskiwać określone poziomy zbierania, odzysku i recyklingu (opakowania, sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, pojazdy wycofane z eksploatacji)), dla których konieczny jest znaczący wzrost opłaty za korzystanie ze środowiska. Docelowa stawka opłaty za składowanie tego typu odpadów została przyjęta na poziomie 270 zł. Wysokość jednostkowej stawki opłaty za umieszczenie niektórych rodzajów odpadów na składowisku

odpadów na poziomie 270 zł za Mg jest stawką, która jednoznacznie wskazuje, że dla wybranych rodzajów odpadów metoda unieszkodliwiania poprzez składowanie jest wysoce niepożądana i te rodzaje odpadów powinny zostać poddane innym procesom przekształcania i stawka została zaproponowana na poziomie wystarczająco wysokim, na jakim pozwala przyjąć tę stawkę wysokość górnej jednostkowej stawki opłaty za umieszczenie odpadów na składowisku, wynikająca z ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Przed reformą systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, wprowadzoną nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w 2011 r. w Polsce funkcjonował system, w którym w większości przypadków opłata za odbieranie odpadów była uzależniona od ilości oddawanych odpadów (liczonej w workach lub pojemnikach). Ze względu na fakt, że mieszkańcy, szukając oszczędności, pozbywali się odpadów w sposób niezgodny z prawem (wyrzucanie do miejsc do tego nieprzeznaczonych, spalanie w paleniskach domowych) zrezygnowano z takiego kształtu systemu. Obecnie, aby zapobiec takim praktykom opłata pobierana od mieszkańców jest uniezależniona od ich faktycznie wytwarzanej ilości. Natomiast w kampaniach edukacyjnych zachęca się mieszkańców do ograniczania ilości wytwarzanych odpadów. Zachęca się również gminy do promowania działań ograniczających wytwarzanie odpadów, np. poprzez promowanie przydomowych kompostowników.

Nie wyklucza się w perspektywie kilku – kilkunastu lat możliwości wprowadzenia zasady PAYT, ale na obecnym etapie istotne jest wyrobienie w społeczeństwie nawyku oddawania odpadów do legalnego systemu zbierania.

W zakresie wprowadzenia podatku od spalania odpadów i przetwarzania w instalacjach mechaniczno-biologicznego przetwarzania, w celu zwiększenia opłacalności recyklingu, w 2016 r. planowane jest przeprowadzenie analizy systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Przewiduje się, że do tego czasu zostanie w pełni wdrożony system gospodarki odpadami komunalnymi. Celem ww. analizy będzie ocena skuteczności funkcjonowania systemu gospodarki odpadami oraz efektu wprowadzonych zmian w wysokości stawek opłat za składowanie odpadów. Analiza powinna wskazać kierunki dalszych działań (np. dalsze zwiększanie opłat za składowanie odpadów lub konieczność podjęcia innych działań mogących wpłynąć na wzrost wymaganych poziomów recyklingu i odzysku, np. wprowadzenie opłaty za korzystanie ze środowiska w przypadku mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów lub spalania odpadów). Zatem w obliczu braku wystarczającej infrastruktury technicznej w zakresie zagospodarowania odpadów innego niż składowanie, **wcześniejsze przeprowadzenie przedmiotowej analizy oraz ustanawianie nowych instrumentów finansowych, wydaje się niezasadne**.

Zgodnie z przepisami ustawy – Prawo ochrony środowiska dotyczącymi redystrybucji opłat i kar za korzystanie ze środowiska, wpływy z opłat za składowanie odpadów są przekazywane do funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz zasilają budżety gmin i powiatów. Wpływy z opłat są przeznaczane m.in. na rozwój infrastruktury dotyczącej zbierania i zagospodarowania odpadów.

Tabela. Plan działań na rzecz spełnienia warunku 6.2.

Plan działań na rzecz spełnienia warunku 6.2.	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Kryterium drugie: **Szczegółowy harmonogram:**		
1. Wprowadzenie ustawowego obowiązku sporządzania przez zarządy województw planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, które będą stanowić załączniki do wojewódzkich planów gospodarki odpadami	Zakończenie realizacji: IV kw. 2014 r.	Parlament
2. Wydanie rozporządzenia określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego	Zakończenie realizacji: I kw. 2015	Ministerstwo Środowiska
3. Opracowanie wytycznych dla sporządzenia planów gospodarki odpadami	II kw. 2015 r.	Ministerstwo Środowiska
4. Spotkania z przedstawicielami urzędów marszałkowskich dotyczące problematyki warunku wstępnego (ex ante), mające	Cykliczne spotkanie – średnio raz na kw.;	Ministerstwo

na celu wsparcie prac w zakresie aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami i przygotowania planów inwestycyjnych	Zakończenie realizacji: IV kw. 2015..	Środowiska
5. Powołanie grupy roboczej z udziałem przedstawicieli urzędów marszałkowskich, MIiR i MŚ	IV kw. 2014 r.	Ministerstwo Środowiska
6. Aktualizacja Krajowego planu gospodarki odpadami, po dokonaniu analizy sprawozdań z realizacji dotychczasowych wojewódzkich planów gospodarki odpadami, z uwzględnieniem sprawozdania z realizacji krajowego planu gospodarki odpadami oraz prac nad nowelizacją dyrektyw w zakresie gospodarki odpadami	IV kw. 2015 r.	Ministerstwo Środowiska/Rada Ministrów Marszałkowie Województw/ Sejmiki Województw
7. Aktualizacja wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi	IV kw. 2016 r.	
Kryterium czwarte: **Szczegółowy harmonogram:**		
1. Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	IV kw. 2014 r.	Parlament RP
2. Wprowadzenie standardów segregacji odpadów komunalnych obowiązujących w całym kraju – rozporządzenie w sprawie obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów	Zakończenie realizacji: II kw. 2015 r.	Ministerstwo Środowiska
3. Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska, które będzie również obejmowało podwyższenie opłat dla strumieni odpadów, które powinny być poddane recyklingowi	Zakończenie realizacji: IV kw. 2015 r.	Ministerstwo Środowiska/ Rada Ministrów
4. Uchwalenie nowej ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym zobowiązującej zbierających zużyty sprzęt, przed przekazaniem zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania zapewnili, w miarę możliwości, do wyselekcjonowania w punkcie zbierania zużytego sprzętu przeznaczonego do przygotowania go do ponownego użycia oraz wprowadzającej przepisy zobowiązujące sprzedawców do odbioru z miejsca dostawy zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (door-to-door)	Okres realizacji: 2014 r. – I kw. 2015 r.	Parlament RP
5. Wydanie nowego rozporządzenia w sprawie wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych oraz realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi – w celu poprawienia jakości pozyskiwanych danych dotyczących odpadów komunalnych, z uwzględnieniem odpadów opakowaniowych	Zakończenie realizacji: Grudzień 2015 r.	Ministerstwo Środowiska
6. Wydanie rozporządzenia dotyczącego audytu na podstawie art. 51 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888)	Realizacja w latach: 2014-2015	Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Środowiska
7. Zorganizowanie eksperckich spotkań z jednostkami samorządu terytorialnego i przedsiębiorcami oraz przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej upowszechnienia informacji nt. konieczności i potrzeby podwyższenia stawek opłat za składowanie odpadów	Zakończenie realizacji: IV kw. 2015 r.	Ministerstwo Środowiska podstawa

8. Wzmocnienie dodatkowych systemów zbierania odpadów, w tym odpadów komunalnych poprzez możliwość finansowania innych form zbierania odpadów np. różnego rodzaju obwoźnych punktów zbierania, akcyjnego zbierania poszczególnych rodzajów odpadów, itp.	Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.	prawna, Gminy – działania organizacyjne Ministerstwo Środowiska – kampania ogólnopolska, Gminy – kampanie lokalne Polskie Centrum Akredytacyjne we współpracy z Ministerstwem Środowiska Minister Środowiska, Marszałkowie Województw Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Środowiska
9. Działania edukacyjne: Przeprowadzenie kampanii, której główny obszar komunikacyjny skierowany jest do mieszkańców i dotyczy promocji recyklingu oraz selektywnego zbierania odpadów komunalnych i przydomowego kompostowania odpadów komunalnych (m.in. upowszechnienie informacji o korzyściach z nowego systemu gospodarowania odpadami i zasadach jego funkcjonowania, kreowanie mody na segregowanie odpadów komunalnych, zwiększenie motywacji do segregowania)	Realizacja w latach: 2015-2016; Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.	
10. Opracowanie programu akredytacyjnego dla audytorów, którzy zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, przeprowadzać będą audyty przedsiębiorców przetwarzających odpady opakowaniowe oraz wywożących poza terytorium kraju odpady opakowaniowe do ich przetworzenia	Realizacja w latach: 2014-2015	
11. Wprowadzenie do priorytetów finansowania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pilotażowych projektów związanych ze zbieraniem i przetwarzaniem odpadów ulegających biodegradacji	Realizacja w latach: 2015- 2016; Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.	
12. Opracowanie zasad i zakresu audytu wewnętrznego, któremu, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888), będą podlegać przedsiębiorcy prowadzący przetwarzanie odpadów opakowaniowych o zdolnościach przetwarzania przekraczających 400 Mg oraz wywożący poza terytorium kraju odpady opakowaniowe do przetworzenia o masie przekraczającej 400 Mg; celem audytu będzie sprawdzenie wiarygodności danych dotyczących masy przetworzonych odpadów opakowaniowych	Realizacja w latach: 2014-2015 IV kw. 2014 r. – przekazanie projektu do notyfikacji technicznej KE styczeń 2015 r. – wejście w życie rozporządzenia	
13. Zwiększenie możliwości dokonywania odzysku odpadów budowlano-rozbiórkowych w związku z przyjęciem nowego rozporządzenia w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami		

Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
7.1. Transport: Istnienie kompleksowego planu/ planów lub kompleksowych ram w zakresie inwestycji transportowych zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksową i bazową siecią TEN- T.	(1) Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych spełniających wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	(2) Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających wkład w jednolity europejski obszar transportu zgodnie z art. 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013, w tym priorytetów w zakresie inwestycji w: – bazową i kompleksową sieć TEN-T, w których przewiduje się inwestycje w ramach EFRR i Funduszu Spójności, oraz – wtórną łączność.	**Nie**	
	(3) Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających identyfikację odpowiedniej ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów, które mają być wspierane w ramach EFRR i Funduszu Spójności	**Nie**	
	(4) Istnienie kompleksowego planu/ planów transportu lub ram w zakresie inwestycji transportowych określających działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	**Nie**	

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku:** *Zarząd Województwa Małopolskiego*

II. **Zastosowanie warunku:** *RPO WM*

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** *brak*

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Na poziomie regionalnym funkcjonują obecnie dwa dokumenty strategiczne określające ramy dla realizowanej z poziomu regionalnego polityki transportowej, tj.:

- *Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020* (http://www.malopolskie.pl/RozwojRegionalny/Aktualizacja/?id=1881) (SRWM), wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2011/Prognoza%20.pdf) oraz

- *Strategia rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2020* (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/STRATEGIA_ROZWOJU_TRANSPORTU.pdf), z odnośnikiem do raportu z konsultacji społecznych strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/Raport_z_konsultacji_spolecznych.pdf).

Zgodnie z obowiązującym prawem, dla obydwu dokumentów przeprowadzono postępowania w/s strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Samorząd województwa przygotowuje pakiet 10 programów strategicznych, w tym dedykowanego transportowi pn. *Transport i komunikacja*, które jako sposób realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* będą najważniejszym narzędziem zarządzania rozwojem regionu.

Zakłada się, że w województwie małopolskim dokumentem wypełniającym wymogi tematycznych warunków dostępowych 7.1 oraz 7.2 będzie *Program Strategiczny Transport i Komunikacja* (prace w toku).

Kryterium 1

Dla projektu *Programu Strategicznego Transport i Komunikacja* (PS TiK), wypełniającego warunki dla regionalnego planu transportowego, po uzgodnieniu z właściwymi organami, tj. Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (w załączniku 1b do niniejszego dokumentu zamieszczono korespondencję prowadzoną w tym zakresie z RDOŚ oraz PWIS).

Kryterium 2

PS TiK będzie zawierał listę inwestycji regionalnych w perspektywie 2014-2020 przyczyniających się do realizacji celów założonych w programie strategicznym oraz celów szczegółowych interwencji w obszarze transportu opisanych w RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Zapewniona zostanie, tam gdzie to możliwe, komplementarność projektów realizowanych na poziomie regionalnym z projektami szczebla krajowego, które ujęte zostały w DI. Inwestycje wskazane w DI są zgodne z wytycznymi w zakresie rozwoju sieci TEN-T określonymi w Rozporządzeniu nr 1315/2013. Planowane inwestycje stanowią połączenie najważniejszych węzłów i połączenia z innymi krajami.

W zakresie inwestycji dotyczących dróg lokalnych, dla których przewiduje się zastosowanie procedury konkursowej, nie planuje się ich wskazywania na liście inwestycji transportowych.

Kryterium 3

W PS TiK przedstawione zostaną listy projektów, ze wskazaniem beneficjenta, kosztu całkowitego projektu oraz planowanego źródła unijnego współfinansowania. Ponadto, będzie określony wstępny harmonogram realizacji projektów ze wskazaniem terminów realizacji następujących etapów:

- opracowania studium wykonalności,
- uzyskania decyzji środowiskowej,
- ogłoszenia pierwszego przetargu na roboty budowlane oraz

- zakończenia robót.

W związku z wymogiem priorytetyzacji projektów w planie, planowane przedsięwzięcia zostaną przedstawione wg uzyskanej liczby punktów (gdzie oceniano m. in. gotowość projektu do realizacji) - zastosowane kryteria oceny zostaną przedstawione w dokumencie.

Kryterium 4

PS TiK będzie zawierał opis działań do zrealizowania przez beneficjentów mających na celu osiągnięcie przez nich zdolności do efektywnego przygotowania i realizacji zidentyfikowanych projektów transportowych. W przypadku projektów zarządzanych przez podmioty krajowe (PKP PLK), w regionalnym planie transportowym znajdzie się odniesienie do działań z zakresu zwiększenia zdolności administracyjnych przewidzianych w DI.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: październik 2015r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku:

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac na potrzeby dostosowania PS TiK do wymogów warunkowości ex-ante	**31 marca 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego
Dostosowanie projektu regionalnego planu transportowego (PS TiK) do wymagań warunkowości ex-ante (warunki 7.1 oraz 7.2)	**31 sierpnia 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego
Przyjęcie regionalnego planu transportowego przez ZWM	**30 września 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego
Przekazanie przyjętego dokumentu wraz z podsumowaniem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego	**30 października 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego
Podanie do publicznej wiadomości informacji o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią wraz z uzasadnieniem i podsumowaniem	**30 października 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego

Projekty drogowe i kolejowe – wstępne listy zadań oraz korespondencja w/s SOOS zostały przedstawione w załączniku 1b do niniejszego dokumentu.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
7.2. Kolej: Istnienie w kompleksowym planie/ kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucyjną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), która wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksową i bazową siecią TEN-T. Inwestycje obejmują tabor, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału.	(1) Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei spełniającej wymogi prawne dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	(2) Istnienie w kompleksowym planie/planach lub ramach dotyczących transportu części odnoszącej się do rozwoju kolei identyfikującej odpowiednia ilość realistycznych i zaawansowanych w przygotowaniu projektów (wraz z harmonogramem i budżetem)	**Nie**	
	(3) Działania mające na celu zapewnienie zdolności instytucji pośredniczących i beneficjentów do realizacji projektów	**Nie**	

I. **Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku:** *Zarząd Województwa Małopolskiego*

II. **Zastosowanie warunku:** *RPO WM*

III. **Ryzyko niespełnienia warunku:** *brak*

IV. **Sposób realizacji kryteriów**

Na poziomie regionalnym funkcjonują obecnie dwa dokumenty strategiczne określające ramy dla realizowanej z poziomu regionalnego polityki transportowej, tj.:

- *Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020* (http://www.malopolskie.pl/RozwojRegionalny/Aktualizacja/?id=1881) (SRWM), wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2011/Prognoza%20.pdf) oraz

- *Strategia rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2020* (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/STRATEGIA_ROZWOJU_TRANSPORTU.pdf), z odnośnikiem do raportu z konsultacji społecznych strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/Raport_z_konsultacji_spolecznych.pdf).

Zgodnie z obowiązującym prawem, dla obydwu dokumentów przeprowadzono postępowania w/s strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Samorząd województwa przygotowuje pakiet 10 programów strategicznych, w tym dedykowanego transportowi pn. *Transport i komunikacja*, które jako sposób realizacji *Strategii Rozwoju*

Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 będą najważniejszym narzędziem zarządzania rozwojem regionu.

Zakłada się, że w województwie małopolskim dokumentem wypełniającym wymogi tematycznych warunków dostępowych 7.1 oraz 7.2 będzie *Program Strategiczny Transport i Komunikacja* (prace w toku).

Kryterium 1

Dla projektu *Programu Strategicznego Transport i Komunikacja* (PS TiK), wypełniającego warunki dla regionalnego planu transportowego, po uzgodnieniu z właściwymi organami, tj. Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (w załączniku 1b do niniejszego dokumentu zamieszczono korespondencję prowadzoną w tym zakresie z RDOŚ oraz PWIS).

Kryterium 2

W PS TiK przedstawione zostaną listy projektów, ze wskazaniem beneficjenta, kosztu całkowitego projektu oraz planowanego źródła unijnego współfinansowania. Ponadto, będzie określony wstępny harmonogram realizacji projektów ze wskazaniem terminów realizacji następujących etapów:

- opracowania studium wykonalności,
- uzyskania decyzji środowiskowej,
- ogłoszenia pierwszego przetargu na roboty budowlane oraz
- zakończenia robót.

W związku z wymogiem priorytetyzacji projektów w planie, planowane przedsięwzięcia zostaną przedstawione wg uzyskanej liczby punktów (gdzie oceniano m. in. gotowość projektu do realizacji) - zastosowane kryteria oceny zostaną przedstawione w dokumencie.

Kryterium 3

PS TiK będzie zawierał opis działań do zrealizowania przez beneficjentów mających na celu osiągnięcie przez nich zdolności do efektywnego przygotowania i realizacji zidentyfikowanych projektów transportowych. W przypadku projektów zarządzanych przez podmioty krajowe (PKP PLK), w regionalnym planie transportowym znajdzie się odniesienie do działań z zakresu zwiększenia zdolności administracyjnych przewidzianych w DI.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: październik 2015r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku:

Planowane działania	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Zebranie i analiza materiałów wejściowych oraz określenie zakresu niezbędnych do wykonania prac na potrzeby dostosowania PS TiK do wymogów warunkowości ex-ante	**31 marca 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego
Dostosowanie projektu regionalnego planu transportowego (PS TiK) do wymagań warunkowości ex-ante (warunki 7.1 oraz 7.2)	**31 sierpnia 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego

Przyjęcie regionalnego planu transportowego przez ZWM	**30 września 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego
Przekazanie przyjętego dokumentu wraz z podsumowaniem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego	**30 października 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego
Podanie do publicznej wiadomości informacji o przyjęciu dokumentu i o możliwościach zapoznania się z jego treścią wraz z uzasadnieniem i podsumowaniem	**30 października 2015**	Zarząd Województwa Małopolskiego

Projekty drogowe i kolejowe – wstępne listy zadań oraz korespondencja w/s SOOS zostały przedstawione w załączniku 1b do niniejszego dokumentu.

Cel tematyczny 8 ***Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników***

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
8.1 Została opracowana i jest realizowana aktywna polityka rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia[1]	Służby zatrudnienia mają możliwość zapewnienia i faktycznie zapewniają zindywidualizowane usługi, oraz aktywne i zapobiegawcze środki rynku pracy na wczesnym etapie, które są otwarte dla wszystkich osób poszukujących pracy, przy jednoczesnym koncentrowaniu się na grupach znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym osobach ze społeczności zmarginalizowanych.	**Tak**	**Spełniony**
	Służby zatrudnienia mają możliwość zapewnienia i faktycznie zapewniają systematyczne i przejrzyste dla wszystkich informacje na temat nowych miejsc pracy oraz nieustanną analizę rynku pracy w celu określenia zmian strukturalnych zapotrzebowania na zawody i umiejętności.	**Tak**	
	Służby zatrudnienia utworzyły formalne lub nieformalne ustalenia dotyczące współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi podmiotami.	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do celu tematycznego 8, w tym przede wszystkim priorytetu inwestycyjnego 8.vii.

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

IV. Sposób realizacji kryteriów

Opis spełnienia warunku 8.1 należy analizować łącznie z opisem spełnienia warunku 8.3. By uniknąć powtarzania informacji odnoszących się do tych samych kryteriów, w opisie warunku 8.1 wskazano głównie działania wynikające z obecnie obowiązującej ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, natomiast w opisie warunku 8.3 - działania, które wynikają z jej nowelizacji.

Kryterium 1 spełnione

Obecnie obowiązująca ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy weszła w życie w dniu 20 kwietnia 2004 roku. Do chwili obecnej miały miejsce cztery jej nowelizacje. Zakończono prace nad piątą nowelizacją (podpis Prezydenta - 24.04.2014).

Obecna ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku reguluje współpracę urzędów pracy z bezrobotnymi, w tym znajdującymi się w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz poszukującymi pracy,

a także osobami niezarejestrowanymi w urzędach pracy. Przepisy ustawy określają też, że urzędy pracy zobowiązane są przygotować indywidualny plan działania dla bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Pozostałym osobom urzędy pracy mogą również zaoferować pomoc poprzez przygotowanie IPD (Art. 34 a ustawy o promocji…).

Indywidualne Plany Działania (IPD) w Polsce są obowiązkowe dla osób bezrobotnych, które pozostają nieprzerwanie co najmniej 180 dni od dnia rejestracji w urzędzie pracy, a IPD nie został przygotowany dla nich wcześniej i należą do następujących kategorii: nie ukończyły 25 roku życia, mają powyżej 50 lat, nie posiadają kwalifikacji zawodowych, nie posiadają doświadczenia zawodowego, po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia.

Zasady świadczenia zindywidualizowanych usług rynku pracy ujednoliciło rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 14 września 2010 r. w sprawie standardów i warunków prowadzenia usług rynku pracy. Ponadto rozporządzenie to określiło minimalne wymagania w zakresie liczby pracowników zatrudnianych w urzędach pracy, którzy realizują usługi rynku pracy (pośrednik pracy, doradca zawodowy etc.), co powinno pozytywnie wpłynąć na zwiększenie dostępu do tych usług.

Ponadto, Ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2008 r., Nr 6, poz. 33) wprowadzono instytucję programów specjalnych (Rozdział 13 a ustawy o promocji…), które zostały zdefiniowane, jako zespół działań mających na celu dostosowanie posiadanych lub zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych oraz wsparcie zagrożonych likwidacją lub istniejących i tworzonych miejsc pracy.

Programy specjalne umożliwiają urzędom pracy finansowanie niestandardowych działań wspierających zatrudnienie bezrobotnych i poszukujących pracy, w sposób uwzględniający indywidualne potrzeby tych osób. Działania te mogą być realizowane przez urzędy pracy samodzielnie lub we współpracy z innymi organami, organizacjami i podmiotami zajmującymi się problematyką rynku pracy.

Programem specjalnym obejmuje się w pierwszej kolejności bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz dodatkowo pozostałych bezrobotnych i niektóre kategorie osób poszukujących pracy.

Innowacyjnością programów specjalnych jest możliwość łączenia ustawowych usług i instrumentów rynku pracy ze specyficznym elementem wspierającym zatrudnienie, które wspomagają proces aktywizacji i stwarzają większe szanse na zatrudnienie. Elementy specyficzne mogą obejmować w szczególności zakup środków trwałych, materiałów i usług niezbędnych w procesie aktywizacji zawodowej lub utrzymaniu miejsc pracy, co oznacza że katalog wydatków jest otwarty. Jednocześnie łączna kwota wydatków poniesionych na specyficzne elementy wspierające zatrudnienie, związane z realizacją programu specjalnego, nie może przekroczyć 20% wysokości środków Funduszu Pracy, przeznaczonych na realizację programu specjalnego. Otwarty katalog wydatków stwarza możliwość ostatecznego dopasowania formy wsparcia inicjatorom programów specjalnych, jednakże ten element programu powinien zostać opisany wraz z podaniem uzasadnienia potrzeby jego zastosowania, a także z podaniem przewidywanych skutków dla zatrudnienia lub utrzymania miejsc pracy. Planowane do zastosowania w programach specjalnych elementy specyficzne wspierające zatrudnienie, z których skorzystają uczestnicy programu specjalnego, mają przede wszystkim na celu zlikwidowanie barier zatrudnieniowych, a także powinny umożliwić podjęcie czy też utrzymanie zatrudnienia po zakończeniu uczestnictwa w zainicjowanym i zrealizowanym programie specjalnym.

Obowiązki pracodawców, którzy planują lub dokonują redukcji zatrudnienia wynikające z *ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* reguluje art. 70, zgodnie z którym pracodawca zamierzający zwolnić co najmniej 50 pracowników w okresie 3 miesięcy jest obowiązany uzgodnić z powiatowym urzędem pracy właściwym dla siedziby tego pracodawcy lub ze względu na miejsce wykonywania pracy zakres i formy pomocy dla zwalnianych pracowników, dotyczące w szczególności:

1. pośrednictwa pracy;
2. poradnictwa zawodowego;
3. szkoleń;
4. pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.

Ponadto, w przypadku zwolnienia monitorowanego pracodawca jest obowiązany podjąć działania polegające na zapewnieniu pracownikom przewidzianym do zwolnienia lub będącym w trakcie wypowiedzenia lub w okresie 6 miesięcy po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego usług rynku pracy realizowanych w formie programu.

Kryterium 2 spełnione

Kryterium jest spełnione przez upowszechnianie ofert pracy w siedzibach urzędów (art. 36 ustawy o promocji (…)) oraz automatyczne ich przekazywanie przez system SYRIUSZ obsługujący powiatowe urzędy pracy, do Centralnej Bazy Ofert Pracy – internetowej bazy ofert pracy.

Informacje o ofertach pracy zgłaszanych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy są automatycznie przekazywanie do Centralnej Bazy Ofert Pracy (www.psz.praca.gov.pl) za pośrednictwem systemu operacyjnego SYRIUSZ obsługującego te urzędy. Internetowa baza ofert pracy CBOP to serwis stworzony i udostępniony powiatowym urzędom pracy przez ministra właściwego do spraw pracy.

System operacyjny obsługujący wojewódzkie urzędy pracy to WUP Viator, który umożliwia wymianę danych z systemem operacyjnym Syriusz. Wymiana danych pomiędzy urzędami powiatowymi i wojewódzkim umożliwia przekazywanie informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, prowadzenie bieżącej statystyki oraz usprawnia obsługę klientów korzystających z usług rynku pracy.

Viator działa zgodnie z założeniami od 1 lipca 2012 r., natomiast w ramach umowy na utrzymanie go w sprawności i rozwoju (umowa CRZL) jest doskonalony zgodnie z potrzebami użytkowników z WUP-ów i MPiPS. Będzie doskonalony także w ramach następnych umów utrzymaniowych i zmian prawnych.

Ponadto, funkcjonuje Centrum „Zielona Linia" www.zielonalinia.gov.pl, które zapewnia poprzez portal internetowy dostęp do aktualnej bazy ofert pracy zgłaszanych bezpośrednio przez pracodawców jak również przez publiczne służby zatrudnienia. W ramach Zielonej Linii funkcjonuje system 7/24 oferowania informacji poprzez „call center".

Dostęp do większych możliwości zatrudnienia w krajach UE/EOG i Szwajcarii jest zapewniony poprzez rozwinięte usługi sieci EURES dostępne w wojewódzkich i powiatowych urzędach pracy i związane głównie z międzynarodowym pośrednictwem pracy i informowaniem o warunkach życia i pracy w ww. krajach. Oferty pracy polskich pracodawców zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy w systemie SYRIUSZ są transferowane do Centralnej Bazy Ofert Pracy, a następnie przekazywane z tej bazy na portal EURES Komisji Europejskiej.

Dzięki tym nowoczesnym narzędziom, z których korzystają osoby poszukujące pracy, bezrobotni oraz pracodawcy następuje systematyczna poprawa dostępu do informacji o ofertach pracy oraz pomocy świadczonej przez urzędy pracy. Rozwiązania te sprzyjają także poprawie wizerunku publicznych służb zatrudnienia jako nowoczesnej, przyjaznej i sprawnie działającej organizacji.

Ponadto, ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. nr 69 z 2008 r., poz. 415, art. 8, ust. 1 pkt 3 i art. 9, ust.1 pkt 9) zobowiązuje Publiczne Służby Zatrudnienia (PSZ) do opracowywania analiz rynku pracy, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych (w tym celu tworzone są np. Obserwatoria Rynku Pracy przy WUP). Dzięki temu możliwe jest pozyskanie istotnych informacji dotyczących m.in. poziomu i struktury bezrobocia czy potrzeb kadrowych pracodawców. Monitoring służy również koordynacji szkoleń bezrobotnych oraz jako baza do kształtowania oferty edukacyjnej (ze szczególnym uwzględnieniem szkół zawodowych). Takie rozwiązanie wspomaga sieć PSZ w określaniu oferty usług i instrumentów adekwatnej do lokalnych uwarunkowań oraz indywidualnych potrzeb.

W 2012 r. zakończyła się realizacja projektu „Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy" finansowanego w ramach EFS. W trakcie realizacji projektu wypracowano nowe zalecenia metodyczne prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy; przeszkolono 405 pracowników urzędów pracy zajmujących się monitoringiem zawodów deficytowych i nadwyżkowych na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym. W celu wdrożenia wypracowanych zaleceń metodycznych MPiPS, w ramach środków Funduszu Pracy, prowadzi pracę mające na celu opracowanie narzędzia informatycznego umożliwiającego wykorzystanie przez urzędy pracy nowej metodologii monitoringu zawodów. Niniejsze narzędzie zostanie udostępnione przez MPiPS po zakończeniu pilotażu (planowany I kwartał 2015 r.)

Kryterium 3 spełnione

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dn. 20 kwietnia 2004 r. reguluje współpracę urzędów pracy z:

- pracodawcami: W Publicznych Służbach Zatrudnienia, tworzących ogólnopolską sieć urzędów pracy, pracodawca krajowy ma zapewnioną pomoc m.in. w zakresie doboru kandydatów na stanowisko zgłoszone w krajowej ofercie pracy oraz w jego rozwoju zawodowym lub rozwoju zawodowym wskazanych przez niego pracowników. Pomoc pracodawcy reguluje *Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* jak również akt wykonawczy do tej ustawy, tj. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 września 2010 r. *w sprawie standardów i warunków prowadzenia usług rynku pracy*. Pracodawcy, którzy utworzyli fundusz szkoleniowy (założyli odrębne konto z przeznaczeniem na szkolenia) mogą ubiegać się o częściową refundację ze środków Funduszu Pracy kosztów szkolenia własnych pracowników (na podstawie art. 69. ust 1. ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy). Ponadto, publiczne służby zatrudnia we współpracy z pracodawcami organizują staże i przygotowanie zawodowe dorosłych - bezrobotni nabywają umiejętności praktyczne do wykonywania pracy bezpośrednio u pracodawców.

- instytucjami szkoleniowymi i innymi partnerami społecznymi (art. 6 oraz Rozdział 8 ustawy o promocji (…)): W Polsce można mówić o forum współpracy PSZ / pracodawcy i inni partnerzy społeczni, jakim są Rady Zatrudnienia - jest to ciało opiniodawcze dla PSZ. Na poziomie centralnym jest Naczelna Rada Zatrudnienia i odpowiednio wojewódzkie i powiatowe rady zatrudnienia. Są to ciała opiniodawczo-doradcze ministra właściwego ds. pracy, marszałków województw i starostów powiatów. Sieci sformalizowane porozumieniem o trójstronnej współpracy realizujące konkretne działania istnieją w Polsce jedynie w pojedynczych przypadkach, np. WUP Kraków.

Współpraca powiatowych urzędów pracy z instytucjami szkoleniowymi polega na kontraktowaniu szkoleń bezrobotnych i poszukujących pracy (w oparciu o rozpoznanie potrzeb szkoleniowych pracodawców). Szkolenia są zlecane na warunkach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 września 2010 r. w *sprawie standardów i warunków prowadzenia usług rynku pracy* oraz na zasadach określonych przez prawo zamówień publicznych. Przepisy ww. rozporządzenia mają na celu m.in. zapewnienie wysokiej jakości i efektywności zleconych szkoleń. Powiatowe urząd pracy jednocześnie monitorują przebieg zleconego instytucji szkolenia, w szczególności przez: wizytację zajęć, analizę dokumentacji szkolenia, analizę wyników ankiet wypełnianych przez uczestników szkolenia.

Ponadto we współpracy z instytucjami szkoleniowymi jest tworzony Rejestr Instytucji Szkoleniowych. Jest to narzędzie pozwalające na gromadzenie i upowszechnianie informacji o instytucjach szkoleniowych działających na rynku usług edukacyjnych w Polsce.

- z agencjami zatrudnienia: Zgodnie z art. 61b *ustawy o promocji (…)* starosta może zawrzeć z agencją zatrudnienia umowę na doprowadzenie skierowanego bezrobotnego będącego w szczególnej sytuacji na rynku pracy do zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej roku. Umowa określa m.in. termin zawarcia umowy o pracę z bezrobotnym, warunki, tryb przekazania środków Funduszu Pracy przysługujących agencji zatrudnienia (i ich wysokość).

Nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia (…) wprowadza rozwiązanie umożliwiające dostęp tych osób do działań aktywizacyjnych świadczonych przez podmioty zewnętrzne - realizatora działań aktywizacyjnych.
Marszałek województwa będzie mógł zlecać w ramach środków Funduszu Pracy wykonanie działań aktywizacyjnych dla długotrwale bezrobotnych, realizatorom działań aktywizacyjnych.
Wynagrodzenie przysługujące realizatorowi działań aktywizacyjnych za aktywizację skierowanych do niego bezrobotnych będzie uzależnione od osiąganego przez realizatora wskaźnika skuteczności zatrudnieniowej oraz wskaźnika utrzymania w zatrudnieniu.
- z ośrodkami pomocy społecznej (art. 50 ustawy o promocji (…)): Bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania, a w przypadku bezrobotnych bez prawa do zasiłku w okresie 6 miesięcy od dnia rejestracji na wniosek ośrodka pomocy społecznej może skierować do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym. W takim przypadku powiatowy urząd pracy oraz ośrodek pomocy społecznej są obowiązane informować się wzajemnie o planowanych działaniach wobec bezrobotnych w trybie określonym w zawartym porozumieniu.

Należy także wskazać, że w projekcie ustawy o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw znalazł się zapis dotyczący współpracy Akademickich Biur Karier oraz Centrów Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w zakresie opracowania, aktualizacji i upowszechniania informacji zawodowych o zasięgu lokalnym i regionalnym.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej współpracuje z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) w zakresie rozwoju Akademickich Biur Karier, tj.:

- W 2012 r. Minister pracy wystosował apel do Marszałków województw, by podległe im wojewódzkie urzędy pracy intensywniej współpracowały z ABK. Kluczową rolę tej współpracy mają odgrywać Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, Regionalne Obserwatoria Rynku Pracy i Agencje Zatrudnienia.
- We wrześniu 2012 r. Ministrowie obu resortów wystosowali list do rektorów polskich uczelni, w którym zawarta była prośba o wspieranie ABK w realizacji zobowiązań wynikających z ww. zadań ustawowych ABK, a także w zakresie realizacji i promowania programu „Twoja Kariera – Twój Wybór".
- W grudniu 2012 r. odbył się Kongres Akademickich Biur Karier i jednostek uczelnianych odpowiedzialnych za „Monitorowanie karier zawodowych absolwentów-dobre praktyki" zorganizowany przez MNiSW, Uniwersytet Warszawski oraz Rzecznika Praw Absolwenta. Celem tego kongresu była wymiana dobrych praktyk oraz omówienie problemów w zakresie wdrażania systemu monitoringu losów zawodowych absolwentów. Druga edycja Kongresu Akademickich Biur Karier odbyła się w grudniu 2013r.

W ramach reformy szkolnictwa wyższego, w celu zapewnienia lepszego dostosowywania programów kształcenia do potrzeb rynku pracy, w 2011 r. zobowiązano uczelnie do monitorowania karier zawodowych swoich absolwentów. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przygotowało projekt nowelizacji ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym przekazany pod obrady Rady Ministrów. W ramach tej nowelizacji planowane jest m.in. stworzenie ogólnopolskiego systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów.

W celu poprawy efektywności działań adresowanych do osób bezrobotnych konieczne jest wdrożenie rozwiązań ułatwiających inicjowanie i realizację działań gwarantujących kompleksowe wsparcie w celu przywrócenia na rynek pracy bezrobotnych, którzy z powodu swoich deficytów i dysfunkcji są oddaleni od rynku pracy. Nowelizacja ustawy o promocji zakłada dwa równorzędne sposoby aktywizacji osób bezrobotnych oddalonych od rynku pracy, na które składać się będą:

– I. zlecanie działań aktywizacyjnych - przekazanie obsługi bezrobotnych podmiotom zewnętrznym zwiększy dostępność do zindywidualizowanych usług niezbędnych w procesie aktywizacyjnym (Rozdział 13c znowelizowanej ustawy *o promocji (…)*- Zlecanie usług aktywizacyjnych)

oraz

– II. program PAI – w ramach, którego bezrobotny otrzyma wieloaspektowe wsparcie mające na celu przezwyciężenie istniejących deficytów i pomoc w podjęciu zatrudnienia (Rozdział 12a znowelizowanej ustawy o promocji (…) - Program Aktywizacja i Integracja. Więcej w pkt. 8.3.

Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 598) weszła w życie w dniu 27 maja 2014 r., z wyjątkiem przepisu zawierającego upoważnienie do wydania rozporządzenia w sprawie refundacji wynagrodzeń pracowników młodocianych, przepisu dotyczącego finansowania ze środków Funduszu Pracy kosztów wynagrodzeń pracowników nowo zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy do obsługi projektów współfinansowanych z EFS oraz przepisów dotyczących prac interwencyjnych i robót publicznych, które weszły w życie z dniem 1 lipca 2014 r. Natomiast z dniem 1 stycznia 2015 r. wchodzą w życie m.in. przepisy ustawy dotyczące pośrednictwa pracy w ramach EURES prowadzonego przez OHP oraz dotyczące udostępniania danych przez ZUS publicznym służbom zatrudnienia.

Ponadto, opublikowane zostały następujące rozporządzenia:

1) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rad rynku pracy (Dz. U. poz. 630)

2) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie profilowania pomocy dla bezrobotnego (Dz. U. poz. 631)

3) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru wniosku o akredytację do prowadzenia pośrednictwa pracy w ramach sieci EURES (Dz. U. poz. 632)

4) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie programów specjalnych (Dz. U. poz. 638)

5) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przyznawania środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego (Dz. U. poz. 639)

6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie dodatku do wynagrodzenia dla pracowników publicznych służb zatrudnienia oraz Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. poz. 640)– ww. rozporządzenia weszły w życie z dniem 27 maja 2014 r.,

7) Z dniem 27 maja 2014 weszło również w życie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy (Dz. U. poz. 667), z wyjątkiem jego przepisów dotyczących pośrednictwa pracy w ramach EURES prowadzonego przez OHP, które wchodzą w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

Dodatkowo opublikowane zostały rozporządzenia związane ze zmianą rodzaju pomocy publicznej:

8) z dniem 18 kwietnia 2014 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. poz. 497);

9) z dniem 30 czerwca 2014 r. weszły w życie:

a) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie przyznawania środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych (Dz. U. poz. 845),

b) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 846);

10) z dniem 1 lipca 2014 r. weszły w życie:

a) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych oraz jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne (Dz. U. poz. 864),

b) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie refundowania ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom (Dz. U. poz. 865).

W celu wdrożenia przepisów ww. aktów pranych opracowano i zamieszczono na stronie internetowej publicznych służb zatrudnienia:

– ujednolicony tekst ustawy o promocji zatrudnienia (…) oraz tekst nowelizacji wraz z komentarzem,

– kierunkowe wytyczne (12 materiałów) dot. najistotniejszych rozwiązań w reformie rynku pracy.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
8.2. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu	Kryterium 1 Gotowe są strategiczne ramy polityki na rzecz wspierania nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu obejmujące następujące elementy: – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na rozpoczęcie działalności gospodarczej i zmniejszenie kosztów zakładania przedsiębiorstw, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act;	**Tak**	**Spełniony**
	Kryterium 2 – wprowadzono działania mające na celu skrócenie czasu potrzebnego na uzyskanie licencji i pozwoleń na podjęcie i prowadzenie szczególnego rodzaju działalności w ramach przedsiębiorstwa, z uwzględnieniem celów programu Small Business Act;	**Tak**	
	Kryterium 3 – działania łączące odpowiednie usługi rozwoju przedsiębiorstw i usługi finansowe (dostęp do kapitału), w tym – w razie konieczności – kontakty w celu zaangażowania grup lub obszarów w niekorzystnej sytuacji	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Gospodarki / Ministerstwo Sprawiedliwości / Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

II. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

III. Sposób realizacji kryteriów

Ramy strategiczne w zakresie wsparcia przedsiębiorstw, w tym sprzyjających włączeniu społecznemu, zapewniają następujące dokumenty:

1. Program Rozwoju Przedsiębiorstw przyjęty przez Radę Ministrów 8 kwietnia 2014 r. (http://www.mg.gov.pl/Wspieranie+przedsiebiorczosci/Polityki+przedsiebiorczosci+i+innowacyjnosci/Program+Rozwoju+Przedsiebiorstw) (działania horyzontalne skierowane do wszystkich rodzajów przedsiębiorstw)
2. Program „Lepsze regulacje 2015" (http://www.mg.gov.pl/Prawo+dla+przedsiebiorcy/Program+Lepsze+regulacje+2015) (działania horyzontalne ukierunkowane na polepszenie warunków prowadzenia działalności gospodarczej)
3. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2014/pozycja/811).

Kryterium 1

Kryterium spełnione poprzez następujące rozwiązania funkcjonujące w krajowym porządku prawnym:

a) Rejestracja własnej działalności gospodarczej dla osoby fizycznej:

Rejestracja własnej działalności gospodarczej odbywa się elektronicznie poprzez wykorzystanie wniosku CEIDG-1 na portalu https://prod.ceidg.gov.pl/ceidg.cms.engine/ prowadzonym (administrowanym) przez Departament Handlu i Usług Ministerstwa Gospodarki. Rejestracja własnej działalności gospodarczej z wykorzystaniem wniosku CEIDG-1 jest darmowa. Przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis. Wpis jest dokonywany nie później, niż następnego dnia roboczego po dniu wpływu do CEIDG poprawnego wniosku.

Składany wniosek jest równocześnie:

- wnioskiem o uzyskanie, zmianę albo skreślenie wpisu w rejestrze REGON;
- zgłoszeniem identyfikacyjnym albo aktualizacyjnym do naczelnika urzędu skarbowego (NIP);
- oświadczeniem o wyborze formy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych;
- zgłoszeniem albo zmianą zgłoszenia płatnika składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- oświadczeniem o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników.

Platforma CEIDG umożliwia, oprócz rejestracji własnej działalności, również:

- wprowadzenie zmiany danych (aktualizacja);
- zawieszenie działalności gospodarczej bądź jej wznowienie;
- zakończenie działalności gospodarczej.

Osoba rejestrująca własną działalność gospodarczą musi dokonać swojego zgłoszenia, a także ewentualnych zatrudnionych pracowników do ubezpieczeń społecznych lub ubezpieczenia zdrowotnego. Proces ten następuje poza systemem rejestracji własnej działalności (wniosek do CEIDG), z wykorzystaniem platformy elektronicznej ZUS. Zgłoszenie ubezpieczonych do ZUS jest bezpłatne.

Obowiązkiem przedsiębiorcy jest dokonanie zgłoszenia w Urzędzie Skarbowym, jeżeli będzie on płatnikiem podatku VAT (najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia sprzedaży towarów lub świadczenia usług objętych VAT). Opłata za rejestrację wynosi 170 zł.

Podstawą dla ww. działań są przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807):

- art. 29 dot. wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej;
- art. 25.3 przewiduje obowiązek dokonania wpisu nie później niż następnego dnia roboczego po dniu wpływu wniosku do systemu teleinformatycznego CEIDG;
- art. 14.1 przewiduje możliwość rozpoczęcia działalności gospodarczej już w dniu złożenia wniosku.

b) Rejestracja własnej działalności gospodarczej dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością:

Rejestracja sp. z o.o. odbywa się elektronicznie poprzez wykorzystanie systemu S24 na portalu https://ems.ms.gov.pl/ prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

System umożliwia elektroniczne wypełnienie formularza rejestracji spółki, który następnie jest przekazywany do sądu właściwego terytorialnie. Koszt rejestracji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wynosi 600 zł. Czas trwania procesu rejestracji wynosi przeciętnie 1 dzień roboczy.

Zawiązanie spółki nie wymaga wizyty u notariusza, jako że w stosunku do umowy spółki „internetowej" nie jest wymagana forma aktu notarialnego. W zamian za to przedsiębiorca uzyskuje umowę spółki zawieraną przy wykorzystaniu wzorca dostępnego podczas rejestracji spółki. Wzorzec oferuje szereg możliwości personalizacji kształtu spółki dla jej właściciela.

Do powstania spółki nie jest wymagane wniesienie wkładów na pokrycie kapitału zakładowego przed rejestracją spółki. Pokrycie kapitału zakładowego powinno nastąpić nie później, niż w terminie 7 dni od dnia wpisania spółki z o.o. do rejestru i musi mieć postać tylko i wyłącznie wkładów pieniężnych.

Kryterium 2

Reglamentacja możliwości podjęcia działalności gospodarczej w Polsce oparta jest o zapisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807) – Rozdział 4 Koncesje oraz regulowana działalność gospodarcza:

- art. 46 dot. koncesji (działalności związane z wydobyciem kopalin, produkcją i obrotem bronią, obrót i przechowywanie nośników energii, gry hazardowe, przewozy lotnicze, programy TV);
- art. 65-66 dot. wpisu do rejestru działalności regulowanej (działalność w zakresie prowadzenia agencje zatrudnienia – pośrednictwa pracy, produkcja alkoholu, prowadzenie archiwum, produkcja biopaliw, usługi detektywistyczne, handel dewizami, leczenie zwierząt, praktyki lekarskie i dentystyczne, nasiennictwo, usługi pielęgniarskie, usługi pocztowe, szkolenia z ochrony roślin, handel środkami ochrony roślin, telekomunikacja, transport ludności, transport Kolejowy, turystyka oraz produkcja tytoniu.
- art. 75.1 dot. zezwoleń (działalności związane z handlem alkoholem, usługami komunalnymi, usługi finansowe, bankowe i ubezpieczeniowe);
- art. 75.3 dot. licencji (transport drogowy i kolejowy);
- art. 75.4 dot. zgody (prowadzenie rozliczeń papierów wartościowych).

Zapisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wyraźnie stwierdzają (art. 66), iż wpis do rejestru działalności regulowanej następuję w terminie 7 dni od momentu poprawnie złożonych dokumentów do organu prowadzącego taki rejestr. Działalność regulowana obejmuje najczęściej podejmowane rodzaje aktywności ekonomicznej spośród tych obszarów, do których dostęp jest reglamentowany bądź ograniczany przez państwo.

Uzyskanie licencji (art. 75.3) jest procedurą administracyjną zgodną z KPA, tj. decyzja powinna być wydana w ciągu 30 dni.

Wskazujemy przy tym na inne zapisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173 poz. 1807), dotyczące czasu wydania zgody na podjęcie działalności:

- art. 11.1: Właściwy organ jest obowiązany do załatwiania spraw przedsiębiorców bez zbędnej zwłoki;
- art. 11.4: Potwierdzenie (wpływu sprawy przedsiębiorcy) zawiera wskazanie daty wpływu oraz terminu rozpatrzenia wniosku.

Koncesje nie powinny być brane pod uwagę przy analizie spełnienia kryterium drugiego, gdyż aktywności nimi regulowane dotykają obszarów związanych z ekologią bądź obronnością państwa.

Ponadto bezpośrednio do spełnienia kryterium drugiego odnosi się działalność legislacyjna Ministerstwa Sprawiedliwości, która prowadzi program deregulacji zawodów oraz aktywności gospodarczej w Polsce.

W dniu 11 marca br. Rada Ministrów przyjęła przygotowany w Ministerstwie Sprawiedliwości projekt ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych (tzw. III transza deregulacji). Projekt ustawy obejmuje 101 zawodów podlegających siedmiu Ministrom – poza Ministrem Sprawiedliwości są to: Minister Finansów, Gospodarki, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Środowiska.

Do drugiego kryterium odnosi się również pośrednio Program „Lepsze regulacje 2015". Program ten został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22 stycznia 2013 r. Realizacja Programu „Lepsze Regulacje 2015" polepsza otoczenie prawne dla wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Program nie jest skierowany jedynie do podmiotów sprzyjających włączeniu społecznemu.

Należy podkreślić, iż realizacji działań Programu wymaga współpracy pomiędzy różnymi instytucjami odpowiedzialnymi za tworzenie regulacji gospodarczych w Polsce.

W ramach działań podejmowanych przez resorty są rozwiązania, które mają na celu skrócenie czasu i kosztów rozpoczynania działalności gospodarczej (np. procedowana w ramach projektu ustawy o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej propozycja zniesienia opłaty 170 zł za rejestrację dla celów VAT). Są to też działania uwidocznione w raporcie Doing Business w subindeksie Starting a business (np. zniesienie liczby organów, do których należy się zgłosić, rozpoczynając działalność gospodarczą – połączenie zgłoszenia do Państwowej Inspekcji Pracy z Państwową Inspekcją Sanitarną).

Kryterium 3

Kryterium zostało spełnione przez przyjęcie przez rząd Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (12.08.2014 r.). KPRES określa kierunki działań, które będą podejmowane w okresie 2014-2020 m.in. w celu zapewnienia dostępu do wysokiej jakości usług rozwojowych dla przedsiębiorstw społecznych jak również w celu poprawy dostępu do kapitału dla tych przedsiębiorstw.

Dokument zawiera diagnozę sytuacji sektora ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, uwzględniającą zróżnicowanie form prawnych przedsiębiorstw społecznych, wskazując na obszary deficytowe, które wymagają wzmocnienia.

W KPRES zaplanowano działania mające zapewnić przedsiębiorstwom społecznym dostęp do usług zwiększających ich kompetencje w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem i z uwzględnieniem wielu różnorodnych aspektów funkcjonowania przedsiębiorstwa (finanse, podatki, planowanie strategiczne i inne). Poprawienie dostępu do tych usług ma na celu zwiększyć stabilność przedsiębiorstw społecznych i wspierać ich rozwój.

Jednocześnie równolegle do działań z zakresu edukacji finansowej i biznesowej dla przedsiębiorstw społecznych w KPRES zaplanowano działania na rzecz poprawy dostępu do kapitału dla przedsiębiorstw społecznych. Dokument zakłada rozwój zwrotnych instrumentów finansowych uwzględniający różnorodność tych instrumentów, wynikającą z różnorodności potrzeb rozwojowych poszczególnych przedsiębiorstw społecznych.

Zgodnie z KPRES usługi wspierające rozwój istniejących przedsiębiorstw społecznych będą realizowane w sposób zintegrowany z działaniami o charakterze animacyjnym (pobudzanie osób i podmiotów do tworzenia przedsiębiorstw społecznych) i inkubacyjnych (wyposażenie w wiedzę i kompetencje potrzebne do utworzenia i prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego).

KPRES zakłada także bezzwrotne wsparcie finansowe umożliwiające stworzenie przedsiębiorstw społecznych, a tym samym miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Działania w zakresie wsparcia dotacyjnego będą skorelowane z działaniami inkubacyjnymi.

Projekt KPRES został opracowany przez Zespół ds. Rozwiązań Systemowych w Zakresie Ekonomii Społecznej, działający przy MPiPS. W skład Zespołu wchodzą przedstawiciele administracji publicznej, podmiotów, działających w obszarze ekonomii społecznej, jednostek samorządu terytorialnego, środowisk naukowych.

KPRES pokazuje kluczowe kierunki interwencji publicznej mające służyć tworzeniu jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

KPRES jest dokumentem tworzącym ramy do programowania wsparcia w obszarze ekonomii społecznej na lata 2014-2020. Ma on umożliwić realizację działań na rzecz ekonomii społecznej w wymiarze prawnym, organizacyjnym, finansowym i edukacyjnym, zapewniając zgodność i komplementarność działań z nowymi programami operacyjnymi na poziomie krajowym i regionalnym. Na jego podstawie MPiPS zaplanowało interwencję w zakresie ekonomii społecznej z poziomu centralnego. Jednocześnie stanowi on podstawę rekomendacji dla regionów w zakresie kierunków planowania wsparcia w niniejszym obszarze.

KPRES składa się z:

- Diagnozy –uwzględnia kontekst strategii Europa 2020, kontekst EFS, kontekst krajowego programowania strategicznego, opisuje stan rozwoju ekonomii społecznej (w tym stan organizacji obywatelskich, stan spółdzielczości w Polsce), stan finansów ekonomii społecznej, jakościową ocenę wsparcia oraz wnioski z diagnozy. Wnioski te dotyczą m. in.: rosnącego znaczenia problematyki ekonomii społecznej na poziomie europejskim, czy też niewykorzystanego potencjału ekonomii społecznej, łączącego w sobie elementy o charakterze prozatrudnieniowym, integracyjnym, tworzącego rozwój lokalny, dostarczającego usług użyteczności publicznej i tworzącego niezbędny kapitał społeczny.
- KPRES jest ukierunkowany na wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, które jednakże nie jest celem w samym sobie, a ma przyczyniać się do realizacji krajowych celów rozwojowych, m.in. takich jak zwiększenie zatrudnienia, szczególnie osób z grup trudno zatrudnialnych. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne są z natury pracodawcą zorientowanym na zatrudnienie niniejszych grup lub na realizację usług ważnych społecznie.
- Cele – cel nadrzędny KPRES brzmi: W roku 2020 ekonomia społeczna stanowi ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego. Cel strategiczny KPRES natomiast wskazuje, że: do roku 2020 podmioty ekonomii społecznej staną się ważnym elementem aktywizacji osób

w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczycielem usług użyteczności publicznej działającymi we wspólnotach samorządowych. Zaś cele operacyjne dotyczą: wzmocnienia roli podmiotów ekonomii społecznej we wspólnotach samorządowych, powstania i utrzymania 35 tys. miejsc prac w przedsiębiorstwach społecznych, wzrostu skuteczności mechanizmów zarządzania i koordynacji polityki ekonomii społecznej, wzrostu kompetencji w obszarze ekonomii społecznej w społeczeństwie.

- Priorytety: I. Ekonomia społeczna na społecznie odpowiedzialnym terytorium; II. Działania regulacyjne w zakresie ekonomii społecznej; III. System wsparcia ekonomii społecznej; IV. Włączenie ekonomii społecznej do głównego nurtu polityk publicznych na poziomie krajowym i regionalnym; V. Edukacja dla ekonomii społecznej.
- Założenia dotyczące monitorowania realizacji KPRES – proponowany system monitorowania rozwoju przedsiębiorczości społecznej opiera się na następujących założeniach: standaryzacji danych i narzędzi, publicznej prezentacji danych, uzupełnianiu i wykorzystywaniu dostępnych danych, agregowalności, dezagregacji, porównywalności danych na każdym poziomie.

Problematyka ekonomii społecznej jest również zawarta w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (w zakresie aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym).

Ponadto, tematyka przedsiębiorczości społecznej została także uwzględniona w Programie Rozwoju Przedsiębiorstw do 2020 r. Jednym z instrumentów wsparcia przedsiębiorczości określonych w Programie Rozwoju Przedsiębiorstw jest instrument: Przedsiębiorstwa społeczne: wzrost innowacyjności i efektywności (Priorytet 3.1: Zrównoważona gospodarka).

Instrument zakłada: ułatwienie dostępu do zwrotnych instrumentów finansowych (pożyczek, poręczeń) dedykowanych dla przedsiębiorstw społecznych, zapewnienie dostępu do dotacji na założenie przedsiębiorstwa społecznego, wprowadzenie rozwiązań prawnych, definiujących przedsiębiorstwo społeczne oraz warunki jego funkcjonowania, zapewnienie trwałego systemu wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych, obejmującego dostęp do szkoleń i doradztwa w zakresie działalności ekonomicznej, inicjowanie procesów integracji, kooperacji i samoorganizacji przedsiębiorstw społecznych na potrzeby wzajemnego wsparcia i wymiany doświadczeń, takich jak klastry oraz promocji oznakowań i certyfikatów, mogących mieć zastosowanie do towarów i usług wytworzonych przez przedsiębiorstwa społeczne, inicjowanie tworzenia partnerstw międzysektorowych pomiędzy przedsiębiorstwami społecznymi a sektorem administracji publicznej, biznesu oraz pozarządowym.

W Priorytecie 1.2: Finansowanie innowacyjności Programu Rozwoju Przedsiębiorstw wskazane są działania na rzecz poprawienia dostępu przedsiębiorstw do finansowania pochodzącego zarówno ze środków publicznych, jak również prywatnych, dostosowanych do etapu życia danego przedsiębiorstwa i jego potrzeb.

W PRP wskazano działania na rzecz m.in. funduszy VC, wsparcia sieci „Aniołów Biznesu", zmian w systemie podatkowym, utworzenie systemu finansowych instrumentów zwrotnych skierowanych na zakup nowoczesnych technologii, maszyn oraz urządzeń.

Należy podkreślić, iż ww. działania odnoszą się do wszystkich przedsiębiorstw, nie tylko do podmiotów należących do sektora przedsiębiorczości społecznej.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
8.4 Aktywne i zdrowe starzenie się: Została opracowana polityka dotycząca aktywnego starzenia się w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia.	Właściwe zainteresowane strony są zaangażowane w opracowywanie polityki aktywnego starzenia się i związane z nią działania następcze z myślą o utrzymaniu starszych pracowników na rynku pracy i promowanie ich zatrudnienia;	**Tak**	**Częściowo spełniony**
	Państwo członkowskie przygotowało działania mające na celu promowanie aktywnego starzenia się.	**Nie**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Ministerstwo Zdrowia

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do celu tematycznego 8, w tym przede wszystkim priorytetu inwestycyjnego 8.vi.

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1

Działania związane z aktywnym i zdrowym starzeniem się realizowane są przez podmioty na poziomie centralnym (ministerstwa oraz agencje rządowe), a także na poziomie regionalnym przez instytucji koordynujące wydatkowanie środków z EFS (urzędy marszałkowskie oraz urzędy wojewódzkie), jednostki samorządu terytorialnego czy też organizacje pozarządowe. Przedstawiciele wszystkich tych podmiotów byli zaangażowani w pracę nad poszczególnymi dokumentami.

Program *Solidarność Pokoleń 50+* (odnowiony program - przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 grudnia 2013 r., http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/program-solidarnosc-pokolen/), Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL, http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2) oraz Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej (ZDPS, przyjęte przez Radę Ministrów 24 grudnia 2013 r., http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/zalozenia-dlugofalowej-polityki-senioralnej-w-polsce-na-lata-20142020/) zostały poddane konsultacjom zarówno wewnątrz, jak i międzyresortowym oraz konsultacjom społecznym. Zawartość dokumentów omówiono w opisie spełnienia kryterium.

Odnowiony Program Solidarność Pokoleń 50+ jak i ZDPS, powstały przy zaangażowaniu:

a) Rady ds. Polityki Senioralnej – powołanej w lutym 2013 r. jako organ pomocniczy Ministra Pracy i Polityki Społecznej, wspierający go w opracowaniu ZDPS. Do stałego udziału w jej pracach zostali zaproszeni przedstawiciele ministerstw oraz centralnych organów administracji publicznej jak również przedstawiciele organizacji jednostek samorządu terytorialnego, organizacji trzeciego sektora oraz eksperci.

b) Rady Społecznej 50+ - powołanej w kwietniu 2013 r. jako organ pomocniczy Ministra Pracy i Polityki Społecznej, wspierający go w opracowaniu Programu. Do stałego udziału w jej pracach zostali zaproszeni m.in. przedstawiciele środowisk naukowych, organizacji pozarządowych, związków zawodowych, resortów oraz centralnych i regionalnych organów administracji publicznej.

W programie bardzo mocno podkreśla się, iż działania na rzecz aktywności zawodowej osób w wieku 50+ wymagają współpracy wielu jednostek i instytucji i z tego względu istnieje konieczność sprostania takim wyzwaniom, jak:

- niewystarczająca spójność, współpraca i koordynacja działań różnych podmiotów odpowiedzialnych, jak i wspierających aktywizację osób 50+ na poziomie krajowym i regionalnym (zarówno horyzontalna, jak i wertykalna),
- niewystarczające zaangażowanie partnerów społecznych w politykę rynku pracy i prowadzone działania aktywizacyjne,
- niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w działaniach służących aktywizacji zawodowej i zatrudnieniu osób 50+,
- brak uwzględniania kwestii polityki zdrowotnej w prowadzonej polityce rynku pracy oraz współpracy na poziomie lokalnym w tym zakresie,
- niewystarczająca współpraca szeregu instytucji mających wpływ na sytuację na lokalnym rynku pracy, brak skoordynowanych działań różnych podmiotów odpowiedzialnych jak i wspierających aktywizację osób 50+ na poziomie regionalnym/lokalnym.

Jednym z celów odnowionego Programu *Solidarność Pokoleń 50+* jest więc rozwój współpracy na rzecz wzrostu zatrudnienia, w tym stworzenie i rozwijanie stałych form współpracy i koordynacji działań rządu, samorządów regionalnych, organizacji pracodawców, związków zawodowych, reprezentacji organizacji pozarządowych, reprezentacji podmiotów ekonomii społecznej, środowisk naukowych i mediów w sferze aktywizacji zawodowej i zatrudnienia osób w wieku 50+.

Ważne jest też to, że planuje się zaangażowanie interesariuszy nie tylko na etapie tworzenia, ale także na etapie realizacji i monitorowania Programu *Solidarność Pokoleń 50+*. Planuje się, że Rada Społeczna będzie funkcjonowała do czerwca/lipca br., a ramy dalszej współpracy z partnerami społecznymi i różnymi interesariuszami zostaną określone w późniejszym okresie.

Syntetyczne podsumowanie spełniania kryterium pierwszego przedstawia poniższa tabela:

Lp.	**Kryterium**	**Ocena spełniania**	**Krótkie uzasadnienie**
1.	***Relevant stakeholders are involved in the design and follow-up of active ageing policies with a view to retaining elderly workers on the labour market and promote their employment***		
1a.	*There is a clear identification of all actors involved.*	✓	Program *Solidarność Pokoleń 50+* przewiduje: -stworzenie i rozwijanie stałych form współpracy i koordynacji działań: rządu, samorządu, organizacji pracodawców, związków zawodowych, reprezentacji organizacji pozarządowych, reprezentacji podmiotów ekonomii społecznej, środowisk naukowych i mediów, -realizację istotnych działań nie tylko przez rząd, ale też przez urzędy marszałkowskie oraz urzędy wojewódzkie, jednostki samorządu terytorialnego czy też organizacje pozarządowe.
1b.	*Relevant stakeholders are involved in the design and follow-up of active ageing policies*	✓	Program *Solidarność Pokoleń 50+* został przygotowany przy udziale Rady Społecznej 50+. Planuje się zaangażowanie interesariuszy także na etapie realizacji i monitorowania programu.

Kryterium 2

Kryterium wypełniają następujące dokumenty:

- Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Program Solidarność Pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+ (kluczowy dokument),
- Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne,
- Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (http://www.mpips.gov.pl/seniorzyaktywne-starzenie/rzadowy-program-asos/),
- Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego (http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000378&type=2).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) została przyjęta przez Radę Ministrów w czerwcu 2013 r. Strategia określa główne działania służące rozwojowi kapitału ludzkiego i wzrostowi aktywności zawodowej w Polsce w perspektywie całego życia. Jest w związku z tym dokumentem nadrzędnym w stosunku do dwóch kolejnych, a jednocześnie wskazuje na ważne działania, które są istotne z punktu widzenia aktywnego i zdrowego starzenia się i które muszą być podejmowane wobec osób w różnym wieku, nie tylko osób starszych.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Jednym z celów szczegółowych SRKL jest natomiast wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. Strategia zakłada w tym obszarze m.in.: upowszechnienie dostępu do opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3 oraz do wychowania przedszkolnego, harmonizację specjalnych systemów emerytalnych z systemem powszechnym, stworzenie warunków do rozwoju „srebrnej gospodarki", promowanie edukacji osób starszych, zarówno w wymiarze formalnym, jak i pozaformalnym, zwłaszcza z uwzględnieniem rozwoju kompetencji cyfrowych, zwiększenie dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych adresowanych do osób starszych poprzez wsparcie działań samopomocowych oraz tworzenie sieci wyszkolonych wolontariuszy, poprawienie dostępności do ambulatoryjnych i szpitalnych świadczeń zdrowotnych w zakresie geriatrii, rozwój systemu usług adresowanych do osób niesamodzielnych i ich rodzin, w tym rozwój opieki długoterminowej, rozwój i upowszechnianie wiedzy i rozwiązań wspomagających tworzenie zdrowych i bezpiecznych warunków pracy dla osób starszych.

Program Solidarność Pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+ został przyjęty w 2008 roku i realizowany jest w latach 2008-2020. Celem programu jest wzrost wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 55-64 lat do poziomu 50%, poziomu określonego w Strategii Lizbońskiej. Program w sposób kompleksowy odnosi się do problemu niskiej aktywności zawodowej osób starszych i obejmuje m.in. wspieranie pracodawców w zakresie wdrażania strategii zarządzania wiekiem, zmiany legislacyjne dotyczące m.in. obniżenia pozapłacowych kosztów pracodawców zatrudniających osoby po 50 roku życia, realizację zdrowotnych programów profilaktycznych, wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, wprowadzanie rozwiązań promujących uczestnictwo w szkoleniach pracowników po 50 roku życia, czy też zniesienie możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę.

W okresie od 2008 do 2013 roku większość założonych w Programie działań zostało zrealizowanych. W szczególności obniżono koszty pracy dla osób powyżej 50. roku życia poprzez obniżenie składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz kosztów wynagrodzeń za czas choroby ponoszonych przez pracodawców. Wprowadzono emerytury pomostowe i bardzo istotnie ograniczono możliwości korzystania z wcześniejszych emerytur. Od 2013 r. stopniowo podnoszony jest ustawowy wiek emerytalny kobiet i mężczyzn –do 67 roku życia dla obu płci (w przypadku mężczyzn będzie on osiągnięty w 2020 r. a w przypadku kobiet w 2040 r.).

Odnowiony Program Solidarność Pokoleń 50+ został przyjęty Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 24. grudnia 2013 r. i opublikowany w Monitorze Polskim 4 lutego 2014 r. (Poz. 115).

Zaktualizowana została diagnoza Programu, zweryfikowane zostały też jego cele (m.in. w zakresie uwzględnienia specyficznych działań wspierających osoby po 60 roku życia na rynku pracy, w związku z wprowadzonym stopniowym wydłużaniem wieku emerytalnego). Rewizja programu została podjęta w związku z procesem porządkowania dokumentów strategicznych w Polsce oraz sformułowaniem długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju Polski, a także strategii zintegrowanych, wobec czego działania na rzecz osób w wieku 50+ powinny wynikać z priorytetów i kierunków działań określonych w tych dokumentach. Wprowadzone zmiany miały na celu dostosowanie zakresu i sposobu realizacji Programu do propozycji wdrażania programów operacyjnych dot. EFS w perspektywie finansowej 2014-2020.

Nowe cele szczegółowe programu obejmują:

Cel 1. Dostosowanie kompetencji oraz podniesienie kwalifikacji osób 45+ z perspektywy potrzeb rynku pracy

Cel 2. Rozwój kultury organizacji i środowiska pracy bardziej przyjaznych pracownikom w wieku 50+

Cel 3. Zwiększenie skuteczności i efektywności działań promujących zatrudnienie i aktywność zawodową

Cel 4. Wspieranie idei aktywnego i zdrowego starzenia się

Cel 5. Rozwój współpracy na rzecz wzrostu zatrudnienia osób 50+

Cel 6. Transfery społeczne wspierające aktywność zawodową osób w wieku przedemerytalnym

W Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej przygotowano też *Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014 – 2020*. Projekt ZDPS został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 24 grudnia 2013 r

Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020 są dokumentem ramowym, wyrazem kompleksowego ujęcia problematyki wynikającej ze starzenia się społeczeństwa w Polsce i obejmuje zestaw konkretnych działań niezbędnych do podjęcia w obszarach takich jak m.in. samodzielność i zdrowie, w tym rozwój systemu usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych, aktywność społeczna osób starszych, w tym edukacyjna, wolontariat, zaangażowanie obywatelskie, uczestnictwo w kulturze, jak również aktywność zawodowa, relacje międzypokoleniowe. ZDPS adresowane są do szerokiego grona odbiorców, w tym do władz publicznych wszystkich szczebli, sektora prywatnego oraz pozarządowego i partnerów społecznych.

ZDPS stanowią komponent systemowy Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012 – 2013 (ASOS), który ma być kontynuowany w ramach *Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020*. Celem programu ASOS jest wspieranie aktywności społecznej osób w wieku 60+.

W zakresie działań niezwiązanych wprost z rynkiem pracy, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej odwołuje się do zapisów Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKS) przyjętej przez Radę Ministrów w marcu 2013 r. Jeden z celów tej strategii dotyczy poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Strategia zakłada w szczególności rozwój i wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.

Przedstawione powyżej dokumenty strategiczne w sposób kompleksowy podchodzą więc do kwestii aktywnego i zdrowego starzenia się. Z jednej strony bowiem rozpatrują ten problem w całym cyklu życia, a z drugiej strony obejmują kwestie funkcjonowania osób starszych nie tylko na rynku pracy. Takie a nie inne ujęcie tej materii w dokumentach strategicznych jest też zgodne z przyjętą w Polsce hierarchią i logiką uporządkowania dokumentów strategicznych.

Opracowywanie odnowionego *Programu Solidarność pokoleń 50+* oraz ZDPS było ściśle koordynowane w ramach MPiPS. Należy zauważyć, że pierwszy z dokumentów koncentruje się bardziej na aktywności zawodowej i jej różnych uwarunkowaniach, zaś drugi zwraca większą uwagę na szerszy wymiar funkcjonowania osób starszych w społeczeństwie, także po zakończeniu aktywności zawodowej i ze szczególnym uwzględnieniem aktywności społecznej, edukacyjnej i obywatelskiej osób starszych. Obie inicjatywy są więc komplementarne wobec siebie i się uzupełniają, a razem z ASOS, SRKL i SRKS tworzą kompleksowy, spójny system promowania aktywnego i zdrowego starzenia się w Polsce.

O spójności polityki w obszarze aktywnego i zdrowego starzenia się świadczy także fakt przekazania do konsultacji międzyresortowych oraz społecznych obu dokumentów w jednym pakiecie, tak by umożliwić potencjalnym odbiorcom uzyskanie całościowego obrazu polityki państwa w tym obszarze.

Z kolei *Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne* zawiera analizę systemu opieki zdrowotnej w Polsce. Dokument ten obejmuje szczegółowy opis poszczególnych poziomów świadczenia usług medycznych, w tym sposób funkcjonowania podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz opieki szpitalnej, jak również zawiera opis systemu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego w Polsce. W *Policy paper* zostały wskazane kluczowe problemy ochrony zdrowia w Polsce przy jednoczesnym określeniu koncepcji ich rozwiązania za pomocą konkretnych narzędzi implementacji.

Pierwsza część *„Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020" - Krajowe Ramy Strategiczne* zawiera pogłębioną diagnozę epidemiologiczno-demograficzną oraz diagnozę systemu opieki zdrowotnej z wykazaniem problemów i potrzeb właściwych dla całego kraju i poszczególnych województw Polski. W diagnozie opisano między innymi zawarte w wytycznych KE do warunkowości ex ante zagadnienia dotyczące organizacji świadczeń zdrowotnych, zasoby kadrowe w systemie opieki zdrowotnej oraz zasoby infrastrukturalne systemu opieki zdrowotnej w Polsce w ujęciu krajowym i regionalnym. Nierówności w zdrowiu wykazano w załączniku nr 1 w postaci graficznej tzw. boxplotów (mapping poszczególnych województw).

W dokumencie zawarta jest analiza SWOT, która stanowi podstawę opisanej w dokumencie logiki interwencji w latach 2014-2020 - przejrzystego opisu **celów**, **kierunków interwencji** oraz **narzędzi implementacyjnych** finansowanych zarówno z budżetu środków krajowych jak i z budżetu środków europejskich. Opis projektowanych na lata 2014-2020 działań poprzedzony jest analizą doświadczeń z realizacji działań finansowanych w obecnej perspektywie finansowej.

W drugiej części, strategiczno-wdrożeniowej, *Policy paper* określono cele długoterminowe oraz cele operacyjne, jak również narzędzia implementacji, które przyczynią się do:

- Rozwoju profilaktyki zdrowotnej, diagnostyki i medycyny naprawczej ukierunkowanego na główne problemy epidemiologiczne w Polsce
- Przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym poprzez rozwój opieki nad matką i dzieckiem oraz osobami starszymi
- Poprawy efektywności i organizacji systemu opieki zdrowotnej w kontekście zmieniającej się sytuacji demograficznej i epidemiologicznej oraz wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji w ochronie zdrowia,
- Wsparcia systemu kształcenia kadr medycznych w kontekście dostosowania zasobów do zmieniających się potrzeb społecznych.

<u>Kryterium zostanie spełnione po zakończeniu prac nad *Policy paper* (kompleksowe informacje na temat sposobu zakończenia prac nad dokumentem znajdują się w opisie dla warunku ex ante 9.3)</u>

Syntetyczne podsumowanie spełniania kryteriów przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Kryterium	Ocena spełniania	Krótkie uzasadnienie
2.	***A Member State has measures in place to promote active ageing:***		
2a.	*There is an analysis of the labour market situation of older workers and an identification of the main reasons for poor performance in the area of active ageing*	✓	Zaktualizowana została diagnoza Programu *Solidarność Pokoleń 50+*.
2b.	*There is a clear identification of, and link with, the measures proposed.*	✓	Program proponuje konkretne kierunki interwencji jasno powiązane z celami i priorytetami.
2c	*There are measures in place to maintain the employability of older workers.*	-	Jednym z celów interwencji jest rozwój kultury organizacji i środowiska pracy bardziej przyjaznych pracownikom w wieku 50+ praz

			dostosowanie kompetencji oraz podniesienie kwalifikacji osób 45+ z perspektywy potrzeb rynku pracy. Dodatkowo, w ramach Policy paper przewidziano interwencję, która ma przyczynić się do utrzymania aktywności zawodowej starszych pracowników. Zakłada ona m.in. realizację programów profilaktycznych, programów rehabilitacji medycznej ułatwiających powroty do pracy, programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy czy wsparcie podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych na rzecz osób dorosłych dedykowanych chorobom, które są istotną przyczyną dezaktywizacji zawodowej.
2d.	*There are measures in place to eliminate obstacles to working longer and/or there are incentives in place to working longer*	-	Jednym z celów interwencji jest stopniowe ograniczanie alternatywnych dróg dezaktywizacji zawodowej z wykorzystaniem systemu świadczeń społecznych oraz wydłużanie efektywnego wieku emerytalnego. Dodatkowo, w ramach Policy paper przewidziano interwencję, która ma przyczynić się do utrzymania aktywności zawodowej starszych pracowników. Zakłada ona m.in. realizację programów profilaktycznych, programów rehabilitacji medycznej ułatwiających powroty do pracy, programów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy czy wsparcie podmiotów leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych na rzecz osób dorosłych dedykowanych chorobom, które są istotną przyczyną dezaktywizacji zawodowej.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: I połowa 2015 r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Zaplanowane działania/kamienie milowe	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Modyfikacje Policy paper		
Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe ramy strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r. w kwestiach takich jak: ▪ Skoordynowane działania celem	31 stycznia 2015	Ministerstwo Zdrowia

poprawy dostępu do opieki zdrowotnej ▪ Działania proefektywnościowe w sektorze zdrowotnym ▪ System monitorowania i przeglądu ▪ Ramy określające zasoby budżetowe - z uwzględnieniem niezbędnych zmian, które zostaną wprowadzone w kolejnych latach zgodnie z polskim prawodawstwem i polityką Rządu RP w zakresie ochrony zdrowia.		
Przekazanie w trybie roboczym poprawionej wersji Policy paper do Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju	28 lutego 2015	Ministerstwo Zdrowia
Podjęcie działań proceduralnych mających na celu przyjęcie Policy paper przez Kierownictwo Ministerstwa Zdrowia	28 lutego 2015	Ministerstwo Zdrowia
Przyjęcie Policy paper przez Kierownictwo Ministerstwa Zdrowia	31 marca 2015	Ministerstwo Zdrowia
Podjęcie działań proceduralnych mających na celu przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziome krajowym	31 marca 2015	Ministerstwo Zdrowia
Konsultacje międzyresortowe	30 kwietnia 2015	Ministerstwo Zdrowia
Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziome krajowym	30 czerwca 2015	Ministerstwo Zdrowia

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
8.5 Przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian: Istnienie polityk sprzyjających przewidywaniu i dobremu zarządzaniu zmianami i restrukturyzacją.	Gotowe są instrumenty mające na celu wspieranie partnerów społecznych i władz publicznych w opracowywaniu i monitorowaniu proaktywnych podejść do zmian i restrukturyzacji, które obejmują działania:		**Spełniony**
	(1) Działania służące promowaniu przewidywania zmian: – działania umożliwiające długofalowe planowanie, adaptacyjność i zatrudnialność – narzędzia umożliwiające przewidywanie zapotrzebowania na kwalifikacje	**Tak**	
	(2) Działania służące promowaniu przygotowania procesu restrukturyzacji i zarządzania nim: – działania służące przygotowaniu i zarządzaniu procesem restrukturyzacji są podejmowane na wczesnym etapie – dostępne jest indywidualne wsparcie dla zwalnianych pracowników – w proces restrukturyzacji są zaangażowane wszystkie zainteresowane strony, w tym: władze lokalne i regionalne, partnerzy społeczni, firmy i ich dostawcy	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Gospodarki

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do celu tematycznego 8, w tym przede wszystkim priorytetu inwestycyjnego 8.v

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1

Warunek zostanie spełniony przed wszystkim poprzez przyjęcie Programu "Polityka Nowej Szansy" przez Radę Ministrów, za który odpowiada Ministerstwo Gospodarki (http://bip.mg.gov.pl/node/20367).

„Polityka Nowej Szansy" jest dokumentem, który w sposób spójny i całościowy reguluje kwestię wspierania przedsiębiorstw przechodzących proces restrukturyzacji oraz przedsiębiorstw znajdujących się w szeroko rozumianym kryzysie. Dokument obejmuje zagadnienia związane z:

a) prewencją niewypłacalności, polegającą na promowaniu strategicznego podejścia do zarządzania firmą oraz zastosowaniu różnego rodzaju instrumentów wczesnego ostrzegania przed mogącymi nastąpić sytuacjami kryzysowymi w przedsiębiorstwie,
b) wspieraniem przedsiębiorstwa znajdującego się w kryzysie, zarówno poprzez stworzenie rozwiązań prawnych umożliwiających szybką i mało kosztowną procedurę upadłościową (likwidacja przedsiębiorstwa) oraz wsparcie finansowe przeznaczone na ratowanie i restrukturyzację (naprawa, układ) oraz
c) wsparcie doradcze, informacyjne, psychologiczne dla przedsiębiorców na etapie ponownego podejmowania działalności gospodarczej.

Ministerstwo Gospodarki publikuje również regularnie (raz na kwartał) raporty na temat stanu gospodarki, które odnoszą się m.in. do sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotów gospodarczych oraz miesięczne informacje o wynikach w gospodarce. Badania te są podstawą do formułowania długofalowych strategii rozwoju gospodarki, w tym do podejmowania decyzji w zakresie wsparcia branż i sektorów notujących spadek rentowności oraz znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Stworzone zostały również dodatkowe instrumenty, które pozwalają na efektywne antycypowanie zmian dokonujących się w gospodarce oraz na realizację działań prewencyjnych na poziomie mikro i makroekonomicznym. Działania te będą realizowane w ramach kontynuacji projektu „Instrument Szybkiego Reagowania" (realizowanego w ramach PO KL w latach 2009-15). Planowane jest wykorzystanie metod i narzędzi prowadzenia monitoringu gospodarki i uruchamiania interwencji o charakterze prewencyjnym, w tym m.in.:

- prowadzenie cyklicznych badań pozwalających prognozować zmiany dynamiki kluczowych trendów mikro- i makroekonomicznych, zachodzących na poziomie gospodarki oraz określonych branż/sektorów;
- interpretacja wyników ww. badań oraz ocena potencjalnych zagrożeń dla gospodarki - mogących wywoływać negatywne skutki w sektorach/branżach i działających w nich przedsiębiorstwach - realizowana będzie przez panel interpretacyjny, w którym udział wezmą niezależni eksperci - przedstawiciele instytucji finansowych, branż/sektorów oraz uczelni wyższych;
- przedstawianie rekomendowanych działań mających wpływ na kształtowanie polityki prewencyjnej na poziomie krajowym i regionalnym. Na poziomie regionalnym, wyniki prowadzonych badań będą wyznaczały kierunki i zakres wsparcia prewencyjnego skierowanego do przedsiębiorstw;
- wykorzystanie narzędzia autodiagnozy, które pozwala pojedynczemu przedsiębiorcy na ocenę swojej kondycji finansowej. Narzędzie on-line pomoże w identyfikowaniu potencjalne zagrożenia dla kondycji finansowej firm (nie zastąpi ono rzetelnej i niezależnej analizy, a jedynie będzie ja wspierać);
- prowadzenie działań świadomościowych skierowanych do przedsiębiorstw, które mają na celu wskazanie korzyści i sposobów przewidywania i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi oraz racjonalnego podejścia do zagadnienia porażki biznesowej.

Kluczową rolę w zakresie wspomagania procesów decyzyjnych w skali lokalnej i regionalnej odgrywają wojewódzkie Obserwatoria Rynku Pracy (prowadzone przez Wojewódzkie Urzędy Pracy), które monitorują zmiany społeczno-gospodarcze zachodzące na poziomie regionu, a także Regionalne Obserwatoria Terytorialne, których powołanie wiąże się z nową koncepcją polityki rozwoju wynikającą z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Do głównych zadań ROT należy m.in.:

- prowadzenie bieżących analiz i ewaluacji polityk publicznych,
- prowadzenie badań i analiz strategicznych dot. aktualnej sytuacji, trendów rozwojowych i prognozowania zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w regionie,
- prowadzenie prac diagnostycznych na potrzeby działalności operacyjnej i planowania strategicznego,
- wspieranie budowy odpowiedniego systemu monitorowania procesów rozwojowych w regionie i efektów prowadzonej polityki rozwoju w ujęciu terytorialnym,
- tworzenie scenariuszy dla przyszłości i dostarczenie informacji umożliwiających wybór najlepszej ścieżki rozwoju,
- współpraca ze wszystkimi instytucjami systemu monitorowania polityki regionalnej w regionie wspierającymi zarządzanie polityką.

Dodatkowo, na poziomie regionalnym realizowane są działania o charakterze reaktywnym (np. programy typu outplacement), stanowiące odpowiedź na występujące problemy oraz sytuacje kryzysowe przedsiębiorstw przechodzących proces restrukturyzacji.

Aktualnie funkcjonuje lub jest planowane do wdrożenia szereg narzędzi, które pozwalają na prognozowanie zapotrzebowania na kwalifikacje i kompetencje w perspektywie długofalowej

Badanie Bilans Kapitału Ludzkiego (BKL) obejmuje prowadzenie cyklicznych, ogólnopolskich badań obszarów, które mają wpływ na kompetencje na rynku pracy, w tym identyfikowanie potrzeb w zakresie zatrudnienia i umiejętności - gromadzenie informacji i danych na temat podaży i popytu na rynku pracy.

Badanie obejmuje zarówno pracodawców, jak i analizy ofert pracy, badania ludności, firm i instytucji szkoleniowych oraz analizy kierunków kształcenia. Wyniki prowadzonych badań są udostępniane za pośrednictwem strony internetowej www.bkl.parp.gov.pl, zarówno w formie raportów, jak i baz danych, wszystkim zainteresowanym osobom i instytucjom. Z baz danych korzystają przede wszystkim przedstawiciele jednostek analitycznych pracujących w centralnych i regionalnych instytucjach publicznych. Dostęp do wyników badania mają wszystkie zainteresowane osoby i instytucje rynku pracy (urzędy pracy i instytucje szkoleniowe), partnerzy społeczni i gospodarczy, instytucje systemu oświaty i szkolnictwa wyższego, przedsiębiorcy.

Dzięki temu badaniu możliwe jest przeprowadzanie badań kompetencji występujących na rynku pracy, tak, by instytucje zaangażowane w Polsce w opracowywanie i realizację projektów szkoleniowo-doradczych mogły opierać swoje działania programowe na rzetelnych informacjach o lukach kompetencyjnych na rynku pracy oraz aktualnych i prognozowanych potrzebach szkoleniowych przedsiębiorstw.

Badanie jest prowadzone zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym (16 województw).

Badanie Bilansu Kapitału Ludzkiego w Polsce będzie kontynuowane w ramach perspektywy finansowej 2014-2020. Wyniki BKL stanowić będą podstawę do prowadzenia polityk publicznych związanych z podnoszeniem jakości kapitału ludzkiego na polskim rynku pracy.

W 2012 r. zakończyła się realizacja projektu „Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy" finansowanego w ramach EFS. W trakcie realizacji projektu wypracowano nowe zalecenia metodyczne prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy; przeszkolono 405 pracowników urzędów pracy zajmujących się monitoringiem zawodów deficytowych i nadwyżkowych na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym. W celu wdrożenia wypracowanych zaleceń metodycznych MPiPS, w ramach środków Funduszu Pracy, prowadzi pracę mające na celu opracowanie narzędzia informatycznego umożliwiającego wykorzystanie przez urzędy pracy nowej metodologii monitoringu zawodów. Planuje się że niniejsze narzędzie zostanie udostępnione przez MPiPS w II/III kwartale 2014 roku.

Ponadto, realizowany jest projekt systemowy PO KL „Analiza procesów zachodzących na polskim rynku pracy i w obszarze integracji społecznej w kontekście prowadzonej polityki gospodarczej". Projekt da wsparcie instytucjom rynku pracy poprzez dostarczenie i rozwój systemu analizowania, monitorowania i prognozowania sytuacji na rynku pracy w kontekście prowadzonej polityki społeczno-gospodarczej. Projekt wypracuje założenia i rekomendacje oraz modelowe rozwiązania o charakterze systemowym. Powstanie narzędzie, zintegrowany system prognostyczno-informacyjny umożliwiający prognozowanie zatrudnienia według grup zawodów, podregionów i sektorów.

System ma służyć, po pierwsze, lepszemu dostosowaniu kwalifikacyjno-zawodowego pomiędzy podażową i popytową stroną rynku pracy, a po drugie, zwiększeniu skuteczności działań podejmowanych przez instytucje edukacyjne i instytucje rynku pracy, w szczególności publiczne służby zatrudnienia. Docelowo system będzie generował prognozy zatrudnienia do 2020 roku w przekroju grup zawodów (zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy), sektorów ekonomicznych i podregionów (NUTS II).

Głównym źródłem danych statystycznych w badaniu jest Bank Danych Lokalnych GUS dostarczający wiarygodnych i powszechnie dostępnych danych dla analiz przekrojowych.

Z zintegrowanego systemu prognostyczno-informacyjnego, korzystać będą przede wszystkim instytucje rynku pracy (zwłaszcza publiczne służby zatrudnienia, agencje zatrudnienia oraz instytucje szkoleniowe), a także instytucje: pomocy społecznej, edukacyjne oraz organa administracji rządowej oraz samorządowej. Jego odbiorcami będą w przyszłości także osoby pozostające bez pracy, które uzyskają źródło informacji, w jakim kierunku powinny się przekwalifikować. W dłuższej perspektywie system będzie adresowany także

bezpośrednio do osób poszukujących pracy oraz ludzi młodych, planujących dopiero karierę zawodową i stojących przed wyborem kierunku kształcenia. System prognozowania zatrudnienia wyposażony jest również w narzędzie prognostyczne dostępne on-line na stronie www.prognozowaniezatrudnienia.pl System będzie gotowy do końca 2014 roku.

Kryterium 2

Warunek zostanie spełniony przed wszystkim poprzez przyjęcie Programu "Polityka Nowej Szansy" przez Radę Ministrów, za który odpowiada Ministerstwo Gospodarki (http://bip.mg.gov.pl/node/20367).

Dokument „Polityka Nowej Szansy" określa pakiet działań na rzecz przedsiębiorców znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej. Należą do nich:

- opracowanie i uruchomienie narzędzia on-line, które pomoże przedsiębiorcy dostrzec odpowiednio wcześniej ewentualne problemy w prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym zagrożenie niewypłacalnością; jak również będzie stanowiło instrument popularyzacji działań restrukturyzacyjnych,
- zapewnienie przedsiębiorcy, który znalazł się w sytuacji kryzysowej, możliwości uzyskania wsparcia w celu opracowania planu rozwoju działalności;
- upowszechnianie oraz ułatwienie dostępu do szkoleń z zakresu zarządzania ryzykiem, zarządzania zmianą, itp. w następstwie wyników uzyskanych w drodze badania dotyczącego systemu przewidywania zmiany gospodarczej ;
- uruchomienie usług informacyjnych i doradczych dla przedsiębiorców w zakresie zarządzania zmianą, zarządzania finansami, itp. w następstwie wyników uzyskanych w drodze badania dotyczącego systemu przewidywania zmiany gospodarczej;
- promocja zróżnicowanych źródeł finansowania działalności gospodarczej oraz źródeł finansowania restrukturyzacji.

Dodatkowo, 23 listopada 2013 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 października 2013 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z ochroną miejsc pracy, przygotowana przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Celem ustawy jest umożliwienie przedsiębiorcom, skorzystania ze wsparcia polegającego na finansowaniu z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych świadczeń na rzecz ochrony miejsc pracy pracowników zagrożonych zwolnieniami w sytuacji gdy przejściowo pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej u tych przedsiębiorców, oraz umożliwienie tym przedsiębiorcom skorzystania z dofinansowania z Funduszu Pracy kosztów szkolenia pracowników. Ustawa zawiera niektóre instrumenty sprawdzone wcześniej w ustawie z dnia 1 lipca 2009 r. o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców, które ustalone były z partnerami społecznymi w trakcie dialogu prowadzonego w ramach Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych.

Pomoc kierowana do przedsiębiorców na świadczenia na rzecz ochrony miejsc pracy dla pracowników zagrożonych zwolnieniami oraz na dofinansowanie kosztów szkolenia tych pracowników ma na celu poprawę sytuacji ekonomicznej firmy. Przewidziana w ustawie pomoc finansowa ma charakter bezzwrotny i jest udzielana na zasadach pomocy *de minimis* przyznanej zgodnie z warunkami dopuszczalności pomocy *de minimis*, z której będą mogli skorzystać wyłącznie przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Ze środków Funduszu Pracy dofinansowywane są koszty szkoleń pracowników objętych przestojem ekonomicznego lub obniżonym wymiaru czasu pracy, w szczególności koszty:

- należności przysługujących instytucji szkoleniowej z tytułu szkolenia;
- przejazdów związanych z udziałem w szkoleniach;
- badań lekarskich lub psychologicznych niezbędnych do rozpoczęcia szkolenia;
- obowiązkowego ubezpieczenia przez instytucję szkoleniową pracownika od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku ze szkoleniem oraz w drodze do miejsca szkolenia i z powrotem.

Dodatkowo, funkcjonuje Instrument Szybkiego Reagowania składający się z dwóch podsystemów, tj.:

1) Systemu Wczesnego Ostrzegania

2) Systemu Wczesnego Reagowania.

System Wczesnego Ostrzegania (SWO) obejmuje badania sytuacji przedsiębiorstw w celu identyfikacji przesłanek do udzielenia im wsparcia. Podstawowym zadaniem Systemu Wczesnego Ostrzegania jest określenie poziomu ryzyka wystąpienia w skali gospodarki krajowej oraz w poszczególnych jej sektorach takich

zakłóceń, które uzasadniają podejmowanie przez rząd i jego agendy szczególnych działań prewencyjnych i pomocowych. Zakłócenia te są identyfikowane w sferze mikro- i makroekonomicznej. Podejście SWO zawiera dwa mechanizmy ostrzegawcze: prognozy i oceny makroekonomiczne o horyzoncie 6 kwartałów oraz narzędzia analizy mikroekonomicznej o horyzoncie ok 12 m-cy (mikroekonomiczne prognozowanie upadłości przedsiębiorstw z większym wyprzedzeniem jest – co potwierdzają doświadczenia międzynarodowe – mniej skuteczne). Prognozowanie w obszarze mikroekonomicznym ma za zadanie konkretyzowanie ostrzeżeń – lokalizacji branżowej, a także szacunku wartości straty w przypadku zrealizowania się prognozy. Powyższe terminy wydają się dostateczne dla podjęcia z dostatecznym wyprzedzeniem decyzji i działań przez sprawny sektor rządowy na poziomie Systemu Wczesnego Reagowania.

System Wczesnego Reagowania (SWR) obejmuje działania dotyczące wdrażania narzędzi interwencyjnych. Na system ten składa się ogół działań, jakie występują od momentu stwierdzenia stanu zagrożenia (sygnalizacji ze strony Systemu Wczesnego Ostrzegania), poprzez podjęcie decyzji o uruchomieniu interwencji (działania prewencyjne), realizację interwencji aż po ocenę jej efektów. Doświadczenia zebrane przez PARP wskazują, że firmy, które na odpowiednio wczesnym etapie zostały objęte wsparciem w zakresie reagowania na symptomy spowolnienia, mogą – dzięki dobremu programowi naprawczemu albo rozwojowemu – istotnie poprawić własną sytuację i ograniczyć perspektywę gorszych wyników lub upadłości. Pomoc pozwala firmom zniwelować luki strategiczne, zmodyfikować strategię oraz poczynić różnego rodzaju kroki restrukturyzacyjne czy rozwojowe, które pomagają wrócić na ścieżkę wzrostu albo na nią wejść. W procesie naboru firm do usługi, wykorzystywane są, tzw. modele predykcji bankructwa. Ich zadaniem jest ujawnienie symptomów pogarszającej się sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstw, w tym zwłaszcza odnoszących się do możliwego pojawienia się zagrożenia bankructwem, a w dalszej kolejności upadłością. Modele te cechują się wysoką sprawdzalnością – powyżej 90% - i pozwalają zidentyfikować symptomy bankructwa (czy występują i jaką mają siłę) w okresie od jednego do dwóch lat przed ich wystąpieniem.

Kwestia wsparcia pracowników objętych zwolnieniami grupowymi została kompleksowo uregulowana na gruncie przepisów prawa krajowego. Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy należy inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Zgodnie z art. 70 pracodawca zamierzający zwolnić co najmniej 50 pracowników w okresie 3 miesięcy jest obowiązany uzgodnić z powiatowym urzędem pracy właściwym dla siedziby tego pracodawcy lub ze względu na miejsce wykonywania pracy zakres i formy pomocy dla zwalnianych pracowników, dotyczące w szczególności:

- pośrednictwa pracy;
- poradnictwa zawodowego;
- szkoleń;
- pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.

Ponadto, w przypadku zwolnienia monitorowanego pracodawca jest obowiązany podjąć działania polegające na zapewnieniu pracownikom przewidzianym do zwolnienia lub będącym w trakcie wypowiedzenia lub w okresie 6 miesięcy po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego usług rynku pracy realizowanych w formie programu.

W przypadku mobilności pracowników, zgodnie z nowelizacją ustawy o promocji zatrudnienia (….)- art. 66 n: „Na wniosek bezrobotnego do 30 roku życia starosta, na podstawie umowy, może przyznać bon na zasiedlenie w związku z podjęciem przez niego poza miejscem dotychczasowego zamieszkania zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej,

Wsparcie na rzecz realizacji programów typu outplacement przewidziane jest również na poziomie regionalnym, w ramach projektów finansowanych ze środków EFS. W tym przypadku pomoc kierowana jest do pracowników zwolnionych, przewidzianych do zwolnienia i zagrożonych zwolnieniem z zakładu pracy. Dodatkowo, w przypadku programów outplacementowych, pracodawca nie musi spełniać warunków zwolnień grupowych określonych w ustawie o promocji zatrudnienia).

Interwencja EFS przewidziana na poziomie regionalnym będzie ukierunkowana na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw przechodzących procesy restrukturyzacyjne i ich pracowników. Narzędziem skierowanym ściśle do tej grupy są tzw. programy typu outplacement, tj. programy aktywizacji zawodowej osób, które zostały zwolnione z przyczyn zakładu pracy, a także osób przewidzianych do zwolnienia i zagrożonych zwolnieniem.

Celem outplacementu jest pomoc pracownikom w odnalezieniu się na rynku pracy, a także wsparcie w zakresie mobilności zawodowej i poszukiwania zatrudnienia. Outplacement może obejmować szeroki wachlarz instrumentów i usług rynku pracy, w tym zwłaszcza: doradztwo psychologiczne, doradztwo zawodowe, pomoc w szukaniu nowego miejsca pracy, określenie optymalnej ścieżki rozwoju zawodowego, finansowanie szkoleń, kursów doszkalających, doradztwo i pomoc finansową w zakresie rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej, pomoc w podjęciu zatrudnienia w miejscu oddalonym od miejsca zamieszkania, itp. Outplacement jest jednocześnie programem kompleksowym, który stanowi zestaw uzupełniających się działań, mających na celu wsparcie pracownika i pracodawcy w procesie restrukturyzacji.

Działania realizowane w tym zakresie przez samorząd województwa będę stanowiły kontynuację programów wdrażanych w latach 2007-2013 i będą w dużym stopniu wykorzystywać doświadczenia zdobyte w tym okresie. Jednym z instrumentów, które charakteryzowały się największą skutecznością były tzw. projekty szybkiego reagowania, w ramach których operator świadczący usługi na rzecz zwalnianych pracowników pozostawał cały czas w trybie gotowości do świadczenia wsparcia - w zależności od potrzeb występujących w danym momencie.

Projekty typu outplacement będą również komplementarne do działań podejmowanych na poziomie ogólnopolskim, związanych z budową systemu wczesnego ostrzegania i szybkiego reagowania na zmiany gospodarcze i będą ukierunkowane na wsparcie przedsiębiorcy, który znalazł się w sytuacji kryzysowej w zakresie lepszego dostosowania się do zmian gospodarczych.

Proces planowania i zarządzania zmianą w przedsiębiorstwie obejmuje aktywne włączenie pracowników w proces zmian. Szczególną rolę w tym zakresie przypisuje się dialogowi pracodawca-pracownicy. W drodze dialogu społecznego, prowadzonego na różnych szczeblach, wprowadzane są nowe formy i metody organizacji pracy, zarządzania oraz planowania strategicznego w celu lepszego wykorzystanie zasobów ludzkich oraz zwiększenia potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw.

W Polsce funkcjonuje obecnie szereg instytucji, których działanie ukierunkowane jest na dialog i współpracę z partnerami, której celem jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw, zachowanie istniejących miejsc pracy oraz równowagi pomiędzy elastycznością i konkurencyjnością a bezpieczeństwem zatrudnienia. Tym samym zapewnione są instrumenty promujące zarządzanie zmianą oraz ułatwiające przygotowania do procesów restrukturyzacyjnych.

Do tych instytucji należą m.in. Trójstronna Komisja ds. Społeczno-Gospodarczych (działająca na podstawie ustawy) oraz trójstronne zespoły branżowe – ciała o charakterze trójstronnym (rząd – pracodawcy – pracownicy), którym zadaniem jest wspólne wypracowywanie rozwiązań w sprawach kontroli nad zmiennymi czynnikami społeczno-ekonomicznymi w skali makro i mikro. Na poziomie regionalnym funkcjonują dwa rodzaje instytucji dialogu społecznego, które mogą kształtować warunki sprzyjające dobremu zarządzaniu zmianami i restrukturyzacją:

– Wojewódzkie Komisje Dialogu Społecznego (działające na podstawie ustawy o Trójstronnej Komisji i WKDS), biorące udział w procesie formułowania zasad i priorytetów regionalnych strategii rynku pracy, jak również rozpatrujące sprawy społeczne lub gospodarcze, powodujące konflikty między pracodawcami i pracownikami – w celu zachowania spokoju społecznego.

– Wojewódzkie Rady Zatrudnienia (działające na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy), stanowiące organ opiniotwórczo-doradczy marszałka województwa w zakresie polityki rynku pracy, do których zadań należy m.in. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia w województwie, opiniowanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatowych danego województwa na finansowanie programów dotyczących promocji zatrudnienia, składanie wniosków i wydawanie opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w województwie.

Na poziomie zakładu pracy w procesy restrukturyzacyjne zaangażowane mogą być rady pracownicze, działające na podstawie ustawy o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji.

Dodatkowo dialog realizowany może być poprzez zawieranie układów zbiorowych pracy (na poziomie zakładu pracy, jak i w formie ponadzakładowej) - przepisy zawarte w dziale XI Kodeksu pracy - oraz konsultacje i opiniowanie, będące realizacją uprawnień organizacji partnerów społecznych wynikających z ustawodawstwa ich dotyczącego (ustawa o związkach zawodowych, ustawa o organizacjach pracodawców.

Cel tematyczny 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
9.1. Istnienie i realizacja krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa mających na celu, w świetle wytycznych w sprawie zatrudnienia, aktywne włączenie osób wykluczonych z rynku pracy[1].	Gotowe są krajowe strategiczne ramy polityki na rzecz ograniczania ubóstwa, które mają na celu aktywne włączenie i które: (1) zapewniają wystarczające podstawy do opracowywania polityk ograniczania ubóstwa i monitorowania zmian;	**Tak**	**Spełniony**
	(2) zawierają środki pomagające w osiągnięciu krajowego celu dotyczącego walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym (zgodnie z definicją w krajowym programie reform), co obejmuje promowanie możliwości trwałego zatrudnienia wysokiej jakości dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ze społeczności marginalizowanych;	**Tak**	
	(3) angażują w zwalczanie ubóstwa właściwe zainteresowane strony;	**Tak**	
	(4) w zależności od rozpoznanych potrzeb – zawierają działania umożliwiające przejście od opieki instytucjonalnej do opieki zapewnianej przez społeczności lokalne	**Tak**	
	(5) Na wniosek i w uzasadnionych przypadkach zainteresowane strony otrzymają wsparcie przy składaniu wniosków dotyczących projektów oraz przy wdrażaniu wybranych projektów i zarządzaniu nimi.	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

2. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
3. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (w zakresie kryterium 5)

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do:

4. EFS (Priorytet Inwestycyjny 9.i *Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie)*
5. EFRR (Priorytet inwestycyjny 9a *Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowania włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych*, 9b *Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich)*

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

IV. Sposób realizacji kryteriów

Warunek i kryteria 1-4 zostały spełnione poprzez K*rajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji.*

Kryterium 1

W celu zapewnienia zintegrowanego podejścia do redukcji ubóstwa, zgodnie z celem przyjętym w Strategii Europa 2020 powstał dokument p.n. *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji*, który stanowi również uszczegółowienie i uzupełnienie dokumentów strategicznych, w szczególności celu szczegółowego 3 Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL), w zakresie objętym warunkiem ex-ante.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji jest programem rozwoju (w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) i stanowi załącznik do Uchwały Rady Ministrów. Jest to dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowiony w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii Rozwoju Kraju 2020" oraz Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz innych strategii rozwoju. Wyodrębnienie problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego jest wyrazem nowej metodologii programowania rządu. Program został zapowiedziany w przyjętym przez Radę Ministrów w kwietniu 2013 r. Krajowym Programie Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020 (Aktualizacja KPR 2013/2014) i stanowi realizację krajowej polityki społecznej, w szczególności celu szczegółowego 3 Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, jak również w zakresie objętym warunkiem 9.1 warunkowości ex ante dla EFS, dotyczącym istnienia i realizacji krajowych strategicznych ram polityki na rzecz ograniczania ubóstwa i aktywnej integracji osób wykluczonych.

Kryterium 2

Proponowane w dokumencie działania odpowiadają na zidentyfikowane w analizie wyzwania i przyczyniają się do osiągnięcia celu jakim jest redukcja ubóstwa.

Dla osiągnięcia celu głównego wyznaczono pięć celów szczegółowych oraz sześć priorytetów zawierających działania. Zarówno cele jak i priorytety są związane i wynikają z diagnozy. Diagnoza zawiera główne obszary społeczne i grupy zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym zaś wszystkie działania zaplanowane w dokumencie mają wpływ na osiągnięcie w 2020 roku celu głównego.

Do badania stopnia osiągnięcia celu głównego i celów szczegółowych opracowane zostały wskaźniki, pozwalające badać wpływ realizacji poszczególnych Działań na ograniczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Przy każdym Działaniu został wskazany harmonogram realizacji Działania, indykatywne źródła finansowania do 2020 roku oraz koordynatorzy instytucjonalni, co zapewnić ma spójne wdrożenie Programu i jego monitorowanie. System monitorowania Programu opiera się na następujących założeniach: standaryzacji danych i narzędzi; publicznej prezentacji danych; uzupełnianiu i wykorzystywaniu dostępnych danych; agregowalności, dezagregacji, porównywalności danych stron na każdym poziomie. Do zbierania i analizowania danych wykorzystane zostaną m. in. narzędzia wypracowane w ramach projektów POKL. W regionach za gromadzenie danych i przeprowadzanie badań regionalnych odpowiedzialne będą Obserwatoria Integracji Społecznej (OIS), które funkcjonują przy Regionalnych Ośrodkach Polityki Społecznej. Na poziomie krajowym w monitoring Programu włączona zostanie Krajowa Platforma Badawcza (podmiot partnerski złożony z przedstawicieli administracji rządowej partnerów społecznych i organizacji obywatelskich oraz ekspertów). Od 2015 roku corocznie będzie powstawał raport o postępie realizacji Programu.

Kryterium 3

W walkę z ubóstwem zostały zaangażowane wszystkie strony/interesariusze: jednostki samorządu terytorialnego, jednostki administracji centralnej, organizacje obywatelskie.

W pracach nad dokumentem wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, które koordynowało prace nad jego utworzeniem. Ponadto w pracach wzięły udział lub swoje uwagi złożyły: Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Ministerstwo Finansów i inne resorty, jak również eksperci organizacji obywatelskich i instytucji naukowych. Projekt Krajowego Programu został skierowany do uzgodnień międzyresortowych oraz do szerokich konsultacji społecznych m.in. do ok. 50 organizacji pozarządowych. Konsultowany był na forum Centrów Integracji Społecznej oraz prezentowany i dyskutowany na wielu spotkaniach w Polsce. Z uwagi na charakter dokumentu ,który zawiera działania z szeroko rozumianej polityki społecznej w zakresie walki z ubóstwem

i przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, konsultacje społeczne trwały od lipca do grudnia 2013 r. W czasie konsultacji uwagi, opinie i rekomendacje zgłosiły zarówno resorty jak również jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe.

Zarządzanie Programem będzie realizowane poprzez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Ważnym elementem procesu zarządzania będą Krajowa Platforma Badawcza mająca charakter publiczno-społeczny realizująca działania analityczne i wspierająca prace eksperckie na rzecz MPiPS oraz Ogólnopolska Platforma Usług Społecznych jako partnerstwo publiczno-społecznego działająca na rzecz standaryzacji usług społecznych, współpracy publiczno-społecznej w ramach realizacji usług oraz prowadząca działalność edukacyjno-doradczą w zakresie wdrażania standardów usług społecznych.

Kryterium 4

Obszary dotyczące deinstytucjonalizacji zostały uwzględnione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Problematyka deinstytucjonalizacji pojawia się już w części diagnostycznej Programu, następnie zaś widoczna jest w zapisach dotyczących planowanych działań. Są to m. in.:

- Działania na rzecz deinstytucjonalizacji oraz promocji i rozwoju systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej:
  - kształcenie i doskonalenie zawodowe kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej świadczących usługi na rzecz dzieci i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
  - wsparcie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej i podwyższanie wieku oraz zmniejszenie liczby dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (idea deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej została ugruntowana w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, z późn. zm.), która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. i która położyła nacisk na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz zmniejszanie liczby dzieci i podwyższanie wieku dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (wprowadzone zmiany mają charakter etapowy - standardy dotyczące placówek zakładają że z dniem 1 stycznia 2020 r. wiek dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych nie będzie niższy niż 10 lat, natomiast placówki opiekuńczo-wychowawcze z początkiem 2021 r. uzyskają standard 14-osobowy);
  - rozwój placówek wsparcia dziennego poprzez tworzenie nowych i rozwój już istniejących placówek wsparcia dziennego w gminach i powiatach;
  - kształcenie i doskonalenie osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego jak również kandydatów na asystentów rodziny.
- Przygotowanie zmian do ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w zakresie opracowania i testowania systemu usług asystenckich wspierających aktywność społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych (m.in. badania, analizy, testowanie rozwiązań w zakresie usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych).
- Wsparcie rodzin w zakresie świadomego rodzicielstwa – obejmujące działania doradcze, edukacyjne i opiekuńcze oraz wsparcie asystentów rodzin – poprzez organizowanie zintegrowanych działań organizacji i podmiotów zajmujących się m.in. wsparciem rodzin w pełnieniu ról opiekuńczo – wychowawczych w celu zapobiegania umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej oraz wsparciem rodzin w celu umożliwienia dzieciom będących w pieczy zastępczej powrotu do rodzin biologicznych.
- Rozwój systemu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – dążenie do upowszechnienia zróżnicowanych form opieki (sprawowanej w żłobkach, klubach dziecięcych, przez dziennych opiekunów oraz nianie) przede wszystkim poprzez zwiększenia dostępności terytorialnej i finansowej opieki nad dziećmi.
- Wsparcie pomiotów leczniczych, w zakresie tworzenia i rozwoju form medycznej opieki środowiskowej
- Wsparcie merytoryczne i finansowe dla rozwoju i tworzenia dziennych domów pomocy dla osób starszych w środowiskach lokalnych poprzez:
  - zapewnienie niezbędnej liczby miejsc w dziennych domach pomocy w regionie, określonej na podstawie diagnozy potrzeb pomocy społecznej; co z jednej strony obniży koszty obsługi opieki jak również zapewni wyższy komfort dla osób potrzebujących;
  - zapewnienie realizacji usług otwartych (terenowych) przez dzienne domy pomocy – np. w formie dowożenia posiłków do potrzebujących bądź świadczenia usług opiekuńczych;
  - wsparcie finansowe dla przebudowy, rozbudowy i modernizacji obiektów poprzez połączenie wsparcia budżetowego wsparcia zakresie tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni

i domów dla bezdomnych, w tym wprowadzenie możliwości dofinansowania budowy, remontu, kupna lokali z przeznaczeniem na dzienne domy pomocy

W Polsce system pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, rynku pracy i inne systemy społeczne oparte są na zasadzie równego traktowania, solidarności społecznej oraz zapewnienia obywatelom równego dostępu do wszelkiego rodzaju świadczeń finansowanych ze środków publicznych (np. fakt istnienia ubezpieczenia zdrowotnego nie powoduje blokowania możliwości skorzystania z placówek ochrony zdrowia- regulują to odrębne przepisy). Zaplanowane w Programie rozwiązania mają na celu, w myśl tej zasady, zarówno umożliwienie, jak również poprawę możliwości do skorzystania z usług skierowanych do zainteresowanych stron, w tym szczególnie do osób ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym i nie zostały wpisane w Programie żadne ograniczenia uniemożliwiające uczestnictwo w Działaniach Programu.

Kryterium 5

W perspektywie finansowej 2014-2020 swoją działalność kontynuowała będzie Sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich (PIFE), która zapewni potencjalnym beneficjentom dostęp do kompleksowej informacji o funduszach europejskich. W tym zakresie będzie współpracować z punktami kontaktowymi przy instytucjach pośredniczących. Punkty sieci PIFE będą się znajdowały na terenie całego kraju. Dodatkowo w celu zwiększenia dostępu do informacji o Funduszach Europejskich organizowane są mobilne punkty informacyjne w miejscowościach, w których nie ma siedziby PIFE.

Sieć świadczy szerokie usługi informacyjne dotyczące programów operacyjnych realizowanych w ramach Narodowej Strategii Spójności. Od 2014 r. obejmuje także swoim zakresem programy operacyjne w ramach Umowy Partnerstwa oraz świadczy usługi informacyjne uzupełniające o programach polityki rolnej i rybackiej.

Zakres usług Sieci obejmuje:

- diagnozę klienta – zaklasyfikowanie pomysłu na projekt do konkretnego priorytetu i działania w programie finansowanym z Funduszy Europejskich,
- informowanie o warunkach, kryteriach i procedurach przyznania dotacji,
- przedstawienie „krok po kroku" procesu ubiegania się o dofinansowanie w tym: przekazanie danych kontaktowych do instytucji, które przyznają dotacje zgodnie ze zdiagnozowanym pomysłem na projekt,
- pomoc beneficjentom ostatecznym w znalezieniu odpowiedniego projektu,
- usługi informacyjne i szkoleniowe przy przygotowywaniu wniosków/projektów – obejmuje wsparcie w zakresie przygotowywanego wniosku/projektu oraz szkolenia organizowane przed przeprowadzonym konkursem w ramach danego działania,
- pomoc w realizacji projektów - zakres tej usługi obejmuje pomoc przy problemach pojawiających się w trakcie realizacji projektów np. zasady konkurencyjności przy ponoszeniu wydatków, zasady dokumentowania realizowanych przedsięwzięć,
- wstępną pomoc w rozliczaniu projektów, zakres tej usługi obejmuje informowanie o etapach, procedurach, wymaganych dokumentach, terminach związanych z procesem rozliczania projektu, informowanie o wymogach przy opisywaniu dokumentów finansowo-księgowych, oraz wstępne doradztwo dla beneficjentów przy wypełnianiu wniosków o płatność pod względem formalnym poprzez objaśnianie instrukcji wypełniania i przygotowania dokumentu,
- indywidualne konsultacje u klienta, polegające na tym, że po wcześniejszym zaplanowaniu, specjaliści ds. funduszy europejskich świadczyć będą usługi informacyjne u klienta. Zakres usług będzie taki sam jak dla konsultacji w punkcie. Indywidualne konsultacje u klienta są możliwe w przypadku, gdy klient jest osobą z niepełnosprawnością.
- organizowanie spotkań informacyjnych oraz szkoleń dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, w tym tematycznych, np. dotyczących możliwości dofinansowania z FE dla osób prowadzących działalność gospodarczą,
- organizowanie spotkań informacyjnych, szkoleń dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów,
- organizowanie Mobilnych Punktów Informacyjnych polegających na pełnieniu dyżurów specjalistów ds. funduszy europejskich w miejscowościach, w których PIFE nie ma siedziby.

Usługi świadczone są bezpłatnie oraz dostępne dla każdego zainteresowanego.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
9.3. Zdrowie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki zdrowotnej w zakresie określonym w art. 168 TFUE, zapewniających stabilność gospodarczą	1) Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zdrowotnej, które zawierają:	**Nie**	**Niespełniony**
	2) skoordynowane działania poprawiające dostęp do świadczeń zdrowotnych;	**Nie**	
	3) działania mające na celu stymulowanie efektywności w sektorze opieki zdrowotnej poprzez wprowadzanie modeli świadczenia usług i infrastruktury;	**Nie**	
	4) system monitorowania i przeglądu.	**Nie**	
	5) Państwo członkowskie lub region przyjęły ramy określające szacunkowo dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną oraz efektywną pod względem kosztów koncentrację środków przeznaczonych na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej.	**Nie**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Zdrowia

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do **celu tematycznego 9**, w tym przede wszystkim **priorytetu inwestycyjnego 9.iv** (EFS) *ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych leżących w interesie ogólnym* oraz **priorytetu inwestycyjnego 9.a** (EFRR) *inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowania włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych.*

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie

IV. Sposób realizacji kryteriów

Kryterium 1

Ramy polityki zdrowotnej państwa wyznaczają przyjęte akty prawne regulujące system opieki zdrowotnej w Polsce oraz zapisy zawarte w przyjętych przez rząd dokumentach strategicznych:

- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/121
- Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2020 http://monitorpolski.gov.pl/mp/2012/882/1
- Strategii „Sprawne Państwo 2020" http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/136/1
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2013/pozycja/640
- Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki Dynamiczna Polska 2020 http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/73/1.

Strategiczne ramy polityki w obszarze zdrowia na poziomie regionalnym wyznaczają:

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie**, http://monitorpolski.gov.pl/MP/2011/s/36/423
- **Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020** http://www.monitorpolski.gov.pl/mp/2012/839/1

oraz przyjęte we wszystkich województwach zaktualizowane strategie rozwoju województw do roku 2020:

- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD_2020-final.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego http://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/strategia/20131024_strategia/SRW.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 http://www.bip.lublin.pl/um/upload/pliki/559_zalacznik.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego http://www.bip.lubuskie.pl/system/obj/14608_SRWL_2020_z_zalacznikami_1.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 http://dziennik.lodzkie.eu/WDU_E/2013/1881/akt.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 http://www.wrotamalopolski.pl/NR/rdonlyres/9088090A-7683-48EE-833E-635C341C2EFD/879306/uchwala183zal.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Inteligentne Mazowsze http://www.mbpr.pl/user_uploads/image/PRAWE_MENU/STRATEGIA%20ROZWOJU%20WOJEWODZTWA%20MAZOWIECKIEGO%20DO%20ROKU%202030/SRWM_do_2030.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. http://umwo.opole.pl/docs/uchwala_sejmiku_wojewodzt11.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020 http://www.umwp.podkarpackie.pl/attachments/article/2634/Strategia%20Województwa%20Podkarpackiego_28.08.2013.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 http://www.strategia.wrotapodlasia.pl/pl/ps2/var/resources/154/248/4/srwp_2020_1.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 http://www.pomorskie.eu/res/strategia2020/pomorskie_srwp2020.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+" http://bip.slaskie.pl/dokumenty/2013/07/09/1373369697.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 https://bip.sejmik.kielce.pl/dopobrania/2013/3123/uchwala.nr.XXXIII.589.13.pdf
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko- Mazurskiego do roku 2025 http://strategia2025.warmia.mazury.pl/artykuly/72/strategia-2025.html
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Wielkopolska 2020 http://www.wrpo.wielkopolskie.pl/zalaczniki1/2013/Zaktualizowana_Strategia_RWW_do_2020.pdf
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 http://bip.wzp.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=25668:uchwaa-nr-xlii48210-sejmiku-wojewodztwa-zachodniopomorskiego&catid=589:2010a&Itemid=387

Warunek zostanie spełniony przede wszystkim dzięki dokumentowi pt. *„Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020"* - Krajowe Ramy Strategiczne – jest to dokument o charakterze strategiczno-wdrożeniowym, opracowany przez Ministerstwo Zdrowia, stanowiący podsumowanie i przełożenie na konkretne działania przyjętych przez Rząd dokumentów strategicznych zawierających zapisy dotyczące polityki zdrowotnej Polski.

Należy zaznaczyć, że kluczowe elementy strategiczne Policy Paper uzyskały akceptację Rady Ministrów w ramach istniejących strategii (cele i kierunki interwencji wynikają z tzw. strategii zintegrowanych, reformy - z obowiązujących lub projektowanych aktów prawnych, narzędzia implementacji – są analogiczne jak w programach operacyjnych przyjmowanych przez Radę Ministrów). Warto podkreślić, że nowe podejście dotyczące zarządzania rozwojem Polski charakteryzuje odejście od wąskiego, sektorowego spojrzenia - na rzecz integracji obszarów oraz przenikania się różnych zjawisk i procesów. Dlatego w nowym systemie zarządzania rozwojem Polski przewidziano DSRK 2030, SRK 2020 i 9 strategii zintegrowanych - nie uwzględniono wśród strategii zintegrowanych odrębnej strategii dotyczącej ochrony zdrowia. Policy Paper zatem nie może być 10 strategią zintegrowaną przyjętą przez RM.

Policy Paper został przyjęty przez Kierownictwo Ministerstwa Zdrowia w dniu 10 września 2014 r. oraz pozytywnie zaopiniowany przez Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju w dniu 17 września 2014 r. Jednakże w związku z zastrzeżeniami Komisji Europejskiej prace nad dokumentem będą kontynuowane, przewidywane zakończenie prac nad Policy paper to połowa 2015 roku.

Policy paper zawiera opis obowiązujących rozwiązań i wdrażanych zmian wynikających z krajowej polityki w sektorze zdrowia w zakresie treści dotyczących spełnienia kryteriów warunkowości ex ante.

Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne zawiera analizę systemu opieki zdrowotnej w Polsce. Dokument ten obejmuje szczegółowy opis poszczególnych poziomów świadczenia usług medycznych, w tym sposób funkcjonowania podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz opieki szpitalnej, jak również zawiera opis systemu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego w Polsce. W Policy paper zostały wskazane kluczowe problemy ochrony zdrowia w Polsce przy jednoczesnym określeniu koncepcji ich rozwiązania za pomocą konkretnych narzędzi implementacji.

Pierwsza część „Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020" - Krajowe Ramy Strategiczne zawiera pogłębioną diagnozę epidemiologiczno-demograficzną oraz diagnozę systemu opieki zdrowotnej z wykazaniem problemów i potrzeb właściwych dla całego kraju i poszczególnych województw Polski. W diagnozie opisano między innymi zawarte w wytycznych KE do warunkowości ex ante zagadnienia dotyczące organizacji świadczeń zdrowotnych, zasoby kadrowe w systemie opieki zdrowotnej oraz zasoby infrastrukturalne systemu opieki zdrowotnej w Polsce w ujęciu krajowym i regionalnym. Nierówności w zdrowiu wykazano w załączniku nr 1 w postaci graficznej tzw. boxplotów (mapping poszczególnych województw).

*W dokumencie zawarta jest analiza SWOT, która stanowi podstawę opisanej w dokumencie logiki interwencji w latach 2014-2020 - przejrzystego opisu **celów**, **kierunków interwencji** oraz **narzędzi implementacyjnych** finansowanych zarówno z budżetu środków krajowych jak i z budżetu środków europejskich. Opis projektowanych na lata 2014-2020 działań poprzedzony jest analizą doświadczeń z realizacji działań finansowanych w obecnej perspektywie finansowej.*

W drugiej części, strategiczno-wdrożeniowej, Policy paper określono cele długoterminowe oraz cele operacyjne, jak również narzędzia implementacji, które przyczynią się do:

- Rozwoju profilaktyki zdrowotnej, diagnostyki i medycyny naprawczej ukierunkowanego na główne problemy epidemiologiczne w Polsce
- Przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym poprzez rozwój opieki nad matką i dzieckiem oraz osobami starszymi
- Poprawy efektywności i organizacji systemu opieki zdrowotnej w kontekście zmieniającej się sytuacji demograficznej i epidemiologicznej oraz wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji w ochronie zdrowia,
- Wsparcia systemu kształcenia kadr medycznych w kontekście dostosowania zasobów do zmieniających się potrzeb społecznych.

Kryterium 2

Policy paper zawiera opis obowiązujących rozwiązań i wdrażanych zmian wynikających z krajowej polityki w sektorze zdrowia w zakresie treści dotyczących spełnienia kryterium 2.

W Policy paper została opisana organizacja świadczeń opieki zdrowotnej (w części I Analiza i diagnoza) w szczególności już obecnie wdrażane rozwiązania poprawiające dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej. Szczegółowo omówiono organizację świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki zdrowotnej Zostały także wskazane kluczowe problemy i potrzeby systemu opieki zdrowotnej w Polsce w ujęciu krajowym i regionalnym przy jednoczesnym określeniu koncepcji ich rozwiązania za pomocą wdrażanych i planowanych do wdrożenia reform, jak również konkretnych narzędzi implementacji, które ukierunkowane są na poprawę organizacji opieki zdrowotnej, W szczególności opisano działania projakościowe dedykowane dla podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w każdym obszarze opieki zdrowotnej (podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, leczenia szpitalnego etc.,), jak również wykorzystanie organizacji opieki koordynowanej do polepszenia jakości i efektywności dostawy publicznych usług zdrowotnych, co ma szczególne znacznie dla wzmocnienia organizacji dostępności do kompleksowej obsługi pacjentów i przeciwdziałaniu fragmentacji opieki nad pacjentem. Ponadto, zaplanowane i opisane w Policy paper działania przyczynią się do lepszego wykorzystania i efektywnego geograficznego alokowania zasobów systemu, co zostanie osiągnięte m.in. poprzez system koordynacji inwestycji infrastrukturalnych oraz stymulowanie kształcenia przed i podyplomowego kadr medycznych oraz także poprzez wsparcie przedsięwzięć analitycznych przyczyniających się do poprawy systemu monitorowania potrzeb zdrowotnych i stałej poprawy analizy zapotrzebowania na kadry medyczne, infrastrukturę oraz identyfikację „białych plam" w opiece zdrowotnej. Poprawie wykorzystania zasobów systemu służyć będą również m.in.: działania związane z upowszechnieniem wymiany elektronicznej dokumentacji medycznej, wykorzystaniem telemedycyny, wykorzystaniem systemów rejestrowych i systemów klasyfikacji, udostępnianiem informatycznych narzędzi wsparcia efektywnego zarządzania systemem ochrony zdrowia oraz rozwój kompetencji cyfrowych świadczeniodawców i świadczeniobiorców.

W odniesieniu do zagadnienia dotyczącego dostępu fizycznego dla osób niepełnosprawnych i starszych należy podkreślić, iż kryterium zostało spełnione poprzez uchwalenie i wejście w życie ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Ponadto przepisy nakładające obowiązek zapewniania dostępności dla osób niepełnosprawnych, odnoszące się do środowiska fizycznego oraz informacji, komunikacji i różnych innych usług, są zawarte w wielu ustawach (np. w ustawie – Prawo budowlane, ustawie – Prawo o ruchu drogowym, ustawie o transporcie kolejowym, ustawie – Prawo telekomunikacyjne, ustawie – Prawo pocztowe, ustawie – Prawo zamówień publicznych, ustawie – o języku migowym i innych środkach komunikowania się, ustawie – Kodeks wyborczy) i aktach wykonawczych do wielu ustaw. Prowadzone są działania na rzecz zapewniania dalszego postępu w tym zakresie, obejmujące m.in. rozpoznawanie potrzeb w obszarze niezbędnych zmian prawa i poprawy jego wdrażania, jak również kontynuowanie propagowania idei uniwersalnego projektowania. Od 2010 roku organizowane są przez Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych ogólnopolskie konferencje nt. uniwersalnego projektowania oraz upowszechniane publikacje na temat stosowania tej koncepcji. W odniesieniu do funduszy strukturalnych i inwestycyjnych kwestie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami uregulowane zostały w *Agendzie działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020.*

W zakresie dotyczącym dostępu do leków należy podkreślić, że ustawa o refundacji obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. wprowadzona w celu wdrożenie dyrektywy Rady 89/105/EWG *z dnia 21 grudnia 1988 r. dotyczącej przejrzystości środków regulujących ustalanie cen na produkty lecznicze przeznaczone do użytku przez człowieka oraz włączenia ich w zakres krajowego systemu ubezpieczeń zdrowotnych,* nakłada na ministra właściwego do spraw zdrowia obowiązek dysponowania środkami publicznymi, mając na uwadze uzyskanie jak największych efektów zdrowotnych w ramach dostępnych środków publicznych wynoszących 17% całkowitego budżetu przeznaczonego na ochronę zdrowia. Środki te przeznaczone są do zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia wszystkich obywateli we wszystkich stanach klinicznych. Obowiązujące w Polsce prawo zobowiązuje do podejmowania decyzji dotyczących alokacji publicznych zasobów systemowych w oparciu o jednolite, powtarzalne i przejrzyste kryteria stosowane wobec zróżnicowanych potrzeb zdrowotnych wielu grup polskich pacjentów.

W Policy paper opisane zostały także inne pozostałe działania potwierdzające spełnienie kryterium dotyczącego poprawienia dostępu do usług zdrowotnych np. wprowadzony został nowy rozdział dotyczący zarządzania informacją medyczną, przedstawiający planowane działania w celu usprawnienia dostępu do e-zdrowia.

Kryterium 3

Policy paper zawiera opis obowiązujących rozwiązań i wdrażanych zmian wynikających z krajowej polityki w sektorze zdrowia w zakresie treści dotyczących spełnienia kryterium 3

Poprawa efektywności w sektorze opieki zdrowotnej jest jednym z celów operacyjnych w ***Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne.*** W dokumencie opisano także sposób, w jaki narzędzia Polityki Spójności powiązane są z reformami systemu ochrony zdrowia, które przyczynią się do stymulowania efektywności w sektorze, w tym m. in.:

a) wdrożenie *ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej* (weszła w życie 1 lipca 2011 r.). Ustawa kompleksowo reguluje sytuację prawną podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych. Wprowadza ona m.in. nową terminologię oraz systematykę podmiotów wykonujących działalność leczniczą, a także przewiduje możliwość tworzenia podmiotów leczniczych w formie spółek kapitałowych. Kluczową z punktu widzenia efektywności systemu ochrony zdrowia zmianą jest prawne uregulowanie przekształcenia samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej - SPZOZ – w spółkę kapitałową.

b) nowelizacja z dnia 11 października 2013 r. oraz 21 marca 2014 r. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W ramach pierwszej nowelizacji zwiększono gwarancję jakości świadczeń opieki zdrowotnej - poprzez określenie w ustawie pojęcia ciągłości i kompleksowości udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej, służących jako kryteria oceny ofert złożonych w postępowaniu o zawarcie umowy z NFZ o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Ponadto, dokonano modyfikacji zasad kontraktowania świadczeń zdrowotnych, w celu zwiększenia efektywności kosztowej świadczeń opieki zdrowotnej (usprawniono postępowania odwoławcze w postępowaniach o zawarcie umów, wprowadzono możliwość przedłużenia okresu obowiązywania umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej itp.). Druga nowelizacja wprowadziła rozwiązania ukierunkowane na poprawę efektywności w podstawowej opiece zdrowotnej. Rozszerzono możliwość udzielania świadczeń zdrowotnych w POZ przez lekarzy pediatrów i lekarzy internistów.

c) istotne zmiany w systemie wprowadziła Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia (Dz.U. nr 113, poz. 657, z późn. zm.). Określiła ona organizację i zasady działania systemu informacji w ochronie zdrowia oraz wprowadziła rozwiązania, mające na celu zwiększenie efektywności systemu ochrony zdrowia. Ponadto tworzony jest System Informacji Medycznej (SIM) oraz dziedzinowe systemy teleinformatyczne. Dodatkowo utworzono Platformę udostępniania on-line usług i zasobów cyfrowych rejestrów medycznych (tzw. Platforma on-line). W finalnej fazie tworzenia jest Elektroniczna Platforma Gromadzenia, Analizy i Udostępnienia Zasobów Cyfrowych o Zdarzeniach Medycznych (tzw. Platforma P1).

d) w obszarze kształcenia kadr ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. z 2011 r. Nr 113, poz. 658) zmieniono dotychczasowy system kształcenia przeddyplomowego lekarzy i lekarzy dentystów. Zgodnie z wprowadzonymi zmianami, studenci, którzy rozpoczęli studia 1 października 2012 roku kształceni są według nowego systemu kształcenia podyplomowego. Zamiast osobnego stażu podyplomowego, szkolenie praktyczne zostało włączone do programu studiów, a od 2013 r. Lekarski Egzamin Końcowy (LEK) i Lekarsko-Dentystyczny Egzamin Końcowy (L-DEK) zastąpiły odpowiednio Lekarski Egzamin Państwowy (LEP) i Lekarsko–Dentystyczny Egzamin Państwowy (L-DEP). Reforma kształcenia objęła także zmiany w systemie szkolenia specjalizacyjnego lekarzy i lekarzy dentystów poprzez opracowanie i wdrożenie systemu kształcenia modułowego.

e) Istotne zmiany dokonały się także w kształceniu pielęgniarek i położnych - od dnia 24 sierpnia 2015 r. obowiązywać będzie nowe *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie wykazu dziedzin pielęgniarstwa oraz dziedzin mających zastosowanie w ochronie zdrowia, w których może być prowadzona specjalizacja i kursy* (Dz. U. 2013 poz. 1562) gwarantujące elastyczność

i uniwersalność wykorzystania specjalizacyjnego kształcenia podyplomowego w ochronie zdrowia. Jednym z efektów reformy będzie zmniejszenie liczby dziedzin specjalizacyjnych. Przed reformą szkolenia specjalizacyjne dla pielęgniarek i położnych były zbyt zawężone tematycznie co ograniczało możliwości wykonywania przez pielęgniarki i położne specjalistycznych zadań w różnych rodzajach świadczeń.

f) tzw. pakiet kolejkowy i onkologiczny, stanowiący zbiór przepisów wprowadzających istotne zmiany w systemie ochrony zdrowia w Polsce. Pakiet tworzą znowelizowane w dniu 22 lipca 2014 r. trzy ustawy: o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, o konsultantach w ochronie zdrowia, o zawodach pielęgniarki i położnej. Jednym z kluczowych założeń reformy jest zapewnienie pacjentom onkologicznym kompleksowej opieki na każdym etapie choroby oraz wprowadzenie rozwiązań zwiększających dostęp do świadczeń onkologicznych i poprawiających standard opieki nad pacjentem onkologicznym. Zakłada się wprowadzenie zmian w zakresie zasad prowadzenia list oczekujących na świadczenia opieki zdrowotnej, ukierunkowane na rozwiązanie problemów wynikających z nieprawidłowego prowadzenia list oczekujących.

g) W związku z opisaną powyżej reformą w ramach tzw. pakietu onkologicznego i kolejkowego, który m.in. przewiduje zwiększenie uprawnień zawodowych pielęgniarek i położnych, zaplanowano zmianę obowiązujących standardów kształcenia dla tych grup zawodowych na studiach pierwszego i drugiego stopnia. W standardach tych zostaną rozszerzone szczegółowe efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności w ramach farmakologii oraz doboru stosownych metod diagnostycznych w poszczególnych stanach klinicznych. Nowe standardy kształcenia będą obowiązywały od roku akademickiego 2015/2016.

W ramach niniejszych zmian planuje się wprowadzenie map potrzeb zdrowotnych. Będą one służyć do analiz bieżącej i prognozowanej sytuacji demograficznej i zdrowotnej ludności, z uwzględnieniem posiadanych zasobów i infrastruktury medycznej, jak również wskazywać prognozowane potrzeby w zakresie konsumpcji świadczeń zdrowotnych, stanowiąc tym samym wyznacznik priorytetów w zakresie kontraktowania świadczeń zdrowotnych oraz narzędzie umożliwiające podejmowanie racjonalnych decyzji inwestycyjnych. Regionalne Mapy Potrzeb Zdrowotnych będą tworzone dla każdego z województw (z uwzględnieniem sytuacji w poszczególnych powiatach) i będą zawierały opis potrzeb zdrowotnych ludności na poziomie powiatu i województwa w oparciu o analizy i prognozy epidemiologiczno-demograficzne, analizę wyposażenia w infrastrukturę medyczną (dane ilościowe i jakościowe) oraz stopnia jej wykorzystania a także analizę zachowań ludności (migracje w celu zaspokojenia potrzeba zdrowotnych). W oparciu o mapy regionalne tworzona będzie Ogólnopolska Mapa Potrzeb Zdrowotnych, uzupełniona o całościową analizę polskiego systemu opieki zdrowotnej (tzn. uzupełniona m.in. o analizę świadczeń zapewnianych na poziomie krajowym). Pierwsze mapy potrzeb zdrowotnych powstaną w 2015 r. **Zakładany harmonogram poszczególnych prac w zakresie mapowania potrzeb zdrowotnych został przedstawiony w tabeli na końcu opisu warunku.**

Mapy będą podstawą definiowania przez wojewodów tzw**. priorytetów polityki zdrowotnej,** określających, które z potrzeb zdrowotnych zawartych w mapach maja charakter priorytetowy. Mapy oraz priorytety polityki zdrowotnej będą następnie wykorzystywane w procesie kontraktacja świadczeń zdrowotnych. NFZ podczas kontraktowania świadczeń będzie uwzględniać wnioski płynące z map oraz potrzeby wskazane przez wojewodów w priorytetach polityki zdrowotnej, a następnie odzwierciedlone w rocznych **planach zakupów świadczeń**. Zapewni to przeprowadzenie ww. procesu z pkt widzenia popytu, a nie podaży świadczeń.

Mapy będą także podstawą wydania przez wojewodę (korzystając z wiedzy eksperckiej Wojewódzkich Rad do Spraw Potrzeb Zdrowotnych) **opinii o celowości planów inwestycyjnych** (podejmowania nowych inwestycji oraz tworzenia na danym obszarze nowych podmiotów wykonujących działalność leczniczą oraz jednostek lub komórek organizacyjnych przedsiębiorstwa podmiotu leczniczego udzielających świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych). Opinia o celowości inwestycji nie będzie stanowić promesy kontraktu z NFZ, będzie jednak skutkowała przyznaniem większej liczby pkt w procesie kontaktowania świadczeń. Opinia stanowić będzie również narzędzie planowania podaży świadczeń w taki sposób, aby przeciwdziałać żywiołowemu rozwojowi infrastruktury medycznej, który nie uwzględnia rzeczywistych potrzeb w tym zakresie, na danym obszarze. Będzie również zwiększać pewność inwestora, że jego inicjatywa w zakresie rozwoju danej działalności jest uzasadniona ekonomicznie.

Należy podkreślić, że wsparcie z EFSI będzie realizowane w oparciu o mechanizm koordynacji, którego celem jest zapewnienie skutecznego (dostosowanego do zdefiniowanych potrzeb) i efektywnego (w szczególności kosztowo) wykorzystania funduszy europejskich, dedykowanych ochronie zdrowia.

Głównym narzędziem koordynacji jest Komitet Sterujący ds. koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia, który powołuje i prowadzi minister właściwy ds. zdrowia. Komitet na bieżąco analizuje kwestie związane z ochroną zdrowia, w szczególności pod kątem zapewnienia skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji ze środków UE, osiągania oczekiwanych rezultatów oraz wpływu realizacji Planu działań na cele Policy Paper oraz cele UP i PO.

Warunkiem koniecznym dla podejmowania interwencji jest ich zgodność z uzgodnionym przez Komitet Sterujący Planem działań w sektorze zdrowia (Plan działań). Plan działań – bezpośrednio powiązany z UP oraz uwzględniający inwestycje podejmowane ze środków krajowych – zawiera m.in. listę potencjalnych projektów utworzoną po analizie pod kątem komplementarności i efektywności kosztowej propozycji przedstawionych przez IZ, zasady dotyczące trybów i kryteriów wyboru projektów. Skoordynowaniu podlegać będzie także podejście do problematyki pomocy publicznej w ramach wsparcia sektora zdrowia. Zadaniem Komitetu Sterującego będzie również zapewnienie spójności zasad dla EFSI z mechanizmami mającymi zastosowanie dla wydatków krajowych, określającymi plany potrzeb zdrowotnych.

Wybór projektów będzie oparty o dane wynikające z map potrzeb zdrowotnych oraz Wojewódzkich Planów Działania Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (WPDSPRM). Projekty dotyczące infrastruktury w zakresie opieki szpitalnej będą kwalifikowalne do wsparcia ze środków EFRR w ramach POIS wyłącznie po przygotowaniu map potrzeb zdrowotnych w dziedzinie medycyny oraz rodzaju świadczeń zbieżnym tematycznie z zakresem danego projektu Projekty dotyczące infrastruktury w zakresie opieki szpitalnej w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych będą certyfikowane do wsparcia ze środków EFRR także wyłącznie po przygotowaniu map potrzeb zdrowotnych w dziedzinie medycyny oraz rodzaju świadczeń zbieżnym tematycznie z zakresem danego projektu Bezpośrednio po przyjęciu Planu działań, kwalifikowalne będą projekty dotyczące infrastruktury służącej działalności leczniczej o zasięgu ogólnokrajowym i charakterze unikalnym w skali kraju, a także inwestycje z zakresu POZ i AOS oraz opieki środowiskowej i deinstytucjonalizacji opieki medycznej.

Inwestycje będą realizowane wyłącznie w podmiotach leczniczych posiadających umowę na świadczenie usług opieki zdrowotnej finansowanych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń zdrowotnych. W przypadku poszerzenia działalności, wymagane będzie zobowiązanie do posiadania ww. umowy najpóźniej w kolejnym okresie kontraktowania świadczeń po zakończeniu realizacji projektu.

Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi sytuację demograficzną i epidemiologiczną (odpowiednio identyfikowaną na poziomie województwa – w zależności od specyfiki podmiotu leczniczego i oferowanych przez niego usług) oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze.

Kryterium 4

Policy paper zawiera opis obowiązujących rozwiązań i wdrażanych zmian wynikających z krajowej polityki w sektorze zdrowia w zakresie treści dotyczących spełnienia kryterium 4

W dokumentach strategicznych zaplanowano kierunki interwencji odpowiadające na zidentyfikowane problemy systemu opieki zdrowotnej w Polsce, w szczególności mające na celu poprawę dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych, zwiększenie efektywności systemu ochrony zdrowia, zmniejszenie nierówności w zdrowiu, poprawę dostępu do e-zdrowia, rozwój alternatywnych wobec opieki instytucjonalnej form opieki środowiskowej dla osób przewlekle chorych, starszych, niesamodzielnych, dostosowanie kadr medycznych do potrzeb systemu opieki zdrowotnej, rozwój profilaktyki i promocji zdrowia.
Ponadto, operacjonalizację celów zawartych w ww. dokumentach strategicznych zawarto w dokumentach implementacyjnych, których realizacja będzie monitorowana, takich jak np.

- Plan działań na rzecz wdrażania SSP w perspektywie do 2020 roku
- Dokument Implementujący do Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (DI SRKL),

- dokument pn. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, http://dokumenty.rcl.gov.pl/M2014001078701.pdf
- dokument pn. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej na lata 2014-2020 (http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2014/pozycja/118),
- dokument pn. Program Solidarności Pokoleń. Działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+ (http://dokumenty.rcl.gov.pl/MP/rok/2014/pozycja/115).

W dokumentach strategicznych zawierających strategiczne kierunki interwencji dla zdrowia zawarte są wskaźniki kontekstowe monitorujące długookresowe cele w tym obszarze. Na potrzeby monitorowania wartości wskaźników kontekstowych w ramach projektu GUS powstała baza wskaźników kluczowych w ramach Systemu Monitorowania Rozwoju STRATEG, która znacząco przyczyni, się do jeszcze efektywniejszego wykorzystania zasobów informacyjnych statystyki publicznej w procesie monitorowania i ewaluowania szeroko rozumianego rozwoju społeczno-gospodarczego. Ponadto, realizacja strategii podlega procesowi strategicznego monitorowania poprzez wprowadzenie dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację DSRK, ŚSRK i 9 strategii zintegrowanych obowiązku sprawozdawczego w formie rocznych sprawozdań na temat postępów realizacji działań (warunek dotyczący zapewnienia systemu monitorowania i przeglądu).

Ponadto w **Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne** zawarty jest rozdział opisujący system monitorowania i przeglądu działań wdrążających cele strategiczne wraz ze wskaźnikami produktu i rezultatu projektowanych działań. Monitoring wdrażania poszczególnych celów, jak również wyznaczenie głównych wyzwań dla poszczególnych podmiotów zaangażowanych w proces jego realizacji będzie odbywać się, jak już wspomniano, w oparciu o prace Komitetu Sterującego do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia**.**

W Policy paper opisano system koordynacji planowanych działań na poziomie kraj – region i mechanizmy zapewniające maksymalizację skuteczności i efektywności wdrażanych w latach 2014-2020 działań.

Koordynacja działań podejmowanych w poszczególnych celach tematycznych jest zapewniona w sposób instytucjonalny:

- wiodąca rola ministra właściwego ds. zdrowia w tworzeniu i aktualizacji ram strategicznych dla sektora ochrony zdrowia poprzez wyznaczanie głównych kierunków działań oraz

- wiodąca rola ministrów ds. rozwoju regionalnego oraz ds. zdrowia w zakresie określania głównych kierunków i obszarów interwencji podejmowanej w ramach programów operacyjnych służących realizacji polityki spójności.

Komplementarność i koordynacja działań realizowanych w poszczególnych celach tematycznych zostanie również zapewniona za pomocą odpowiednich mechanizmów w procesach wdrożeniowych (np. Komitet Sterujący do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia, wytyczne horyzontalne określające ramy dla realizacji interwencji w poszczególnych obszarach). Powyższe rozwiązania zapewnią realizację spójnej interwencji zarówno pomiędzy poszczególnymi celami tematycznymi, jak również pomiędzy działaniami podejmowanymi na poziomie krajowym i regionalnym.

W celu koordynacji wsparcia w obszarze zdrowia powołany zostanie Komitet Sterujący do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia, którego rolą będzie:

- uzgadnianie dla każdego programu operacyjnego na poziomie krajowym i regionalnym Planów działań dotyczących ochrony zdrowia, z uwzględnieniem projektów realizowanych ze współfinansowania krajowego;
- dokonywanie oceny efektywności i skuteczności wykorzystania funduszy strukturalnych w sektorze zdrowia;
- opracowywanie rozwiązań służących efektywnemu wdrażaniu środków funduszy strukturalnych w sektorze zdrowia;
- weryfikowanie i akceptowanie propozycji projektów pozakonkursowych w sektorze zdrowia;
- ewaluacja Planów działań i wydawanie rekomendacji dla instytucji zarządzających programami operacyjnymi w części dotyczącej sektora zdrowia;
- przygotowywanie opinii, rekomendacji, wytycznych, podręczników itp. jako elementu harmonizacji podejmowanych działań.

W skład Komitetu wchodzić będą m. in. przedstawiciele następujących instytucji: Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, samorządowych władz wojewódzkich, Narodowego Funduszu Zdrowia (w tym oddziałów wojewódzkich), Centrum Monitowania Jakości w Ochronie Zdrowia, Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia, a także łącznie 3 przedstawicieli podmiotów reprezentujących organizacje pacjenckie, organizacje pracodawców i organizacje pracowników - w randze stałych obserwatorów. Przewodniczący może zapraszać do udziału w pracach Komitetu Sterującego w charakterze obserwatorów, bez prawa głosu, osoby niebędące członkami Komitetu Sterującego.

Istotnym instrumentem w zakresie monitoringu jest możliwość zlecania przez MZ przeglądu jakości i zgodności podejmowanych działań finansowanych ze środków publicznych służących realizacji celów określonych w Policy paper. MZ corocznie przygotuje raport oceniający stan realizacji poszczególnych celów. Dodatkowo, na wniosek Komitetu Sterującego do spraw koordynacji interwencji EFSI w sektorze zdrowia możliwe będzie zlecanie badań ewaluacyjnych i ekspertyz w zakresie dotyczącym realizowanych celów. Ponadto, w 2018 r. zostanie przeprowadzony śródokresowy przegląd założeń „Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020", który stanie się podstawą ewentualnej korekty jego zapisów.

Kryterium 5

Policy paper zawiera opis obowiązujących rozwiązań i wdrażanych zmian wynikających z krajowej polityki w sektorze zdrowia w zakresie treści dotyczących spełnienia kryterium 5.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 wyznacza ramy określające dostępne środki budżetowe dla realizacji priorytetowych kierunków strategicznej interwencji w obszarze ochrony zdrowia. Zgodnie z zapisami SRK 2020 planowane jest zwiększenie nakładów w obszarze ochrony zdrowia. Precyzyjnie adresowana profilaktyka, zmniejszenie liczby zachorowań i zgonów poprzez profilaktykę chorób cywilizacyjnych, a w szczególności chorób o najwyższym wskaźniku umieralności, wymagać będzie zwiększenia wydatków na ochronę zdrowia do 6,1% PKB w roku 2020. Wzrost nakładów w obszarze ochrony zdrowia z 5,1% PKB w 2011 r. do 6,1% PKB w 2020 r. związany będzie z reorientacją wydatków w tym obszarze. Przewiduje się wzrost wydatków na usługi w zakresie zdrowia publicznego o 1,2 pkt proc, wzrost wydatków na B+R w zdrowiu o 0,1 pkt proc oraz wzrost wydatków na produkty, urządzenia i sprzęt medyczny o 0,2 pkt proc. W związku z powyższym, wzrośnie udział w wydatkach rozwojowych wydatków na ochronę zdrowia z 30,2 % w 2011 r. do 33,9 *% w* 2020 r.

Ponadto, warunek dotyczący istnienia ram zapewniających odpowiednie środki budżetowe na zadania z zakresu ochrony zdrowia wypełnia także ujęcie powyższych wydatków jako wydatków rozwojowych w ramach Wieloletniego Planu Finansowego Państwa (WPFP) w części dotyczącej działań rozwojowych - dokument stanowi odzwierciedlenie priorytetów i głównych kierunków interwencji ŚSRK oraz realizujących je strategii w perspektywie wieloletniej.

W związku z uwagą KE dodatkowo w Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 - Krajowe Ramy Strategiczne uwzględniono rozdział opisujący ramy finansowe: dostępne środki budżetowe na opiekę zdrowotną ze szczególnym wykazaniem efektywnej pod względem kosztów koncentracji tych środków na priorytetowe potrzeby opieki zdrowotnej. Ponadto, w dokumencie opisane są środki finansowe przeznaczone na wykazane w jednym z załączników do ustawy budżetowej, programy wieloletnie odnoszące się do sektora ochrony zdrowia - stanowiące instrumenty wdrożeniowe dla ww. dokumentów strategicznych. Takie rozwiązanie wynika z konieczności zapewnienia finansowania (*de facto* wieloletniego) istotnych, z punktu widzenia interesów państwa, działań.

Ponadto należy podkreślić, że opisane w Policy paper zmiany w zakresie organizacji i funkcjonowania systemu ochrony zdrowia zmierzają w kierunku zwiększenia roli POZ i AOS w ww. systemie, a ich odzwierciedlenie znajduje się już planie finansowym NFZ na 2015 rok, w którym przewidziano wzrost finansowania opieki przedszpitalnej, przy jednoczesnym zmniejszeniu poziomu wydatków na rzecz opieki szpitalnej. W odniesieniu do szpitalnictwa, warto również zwrócić uwagę na spadek poziomu zobowiązań wymagalnych szpitali, zmniejszenie liczby łóżek szpitalnych oraz dostosowanie ich struktury do aktualnych potrzeb.

V. Przewidywany termin spełnienia warunku: II połowa 2016 r.

VI. Plan działań na rzecz wypełnienia warunku

Zaplanowane działania/kamienie milowe	Termin realizacji	Instytucje odpowiedzialne
Komitet Sterujący do spraw koordynacji Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI)		
Ustanowienie Komitetu Sterującego (który będzie koordynował interwencję EFSI w sektorze opieki zdrowotnej) z przedstawicielem organizacji pacjenckich jako członkiem.	31 marca 2015	Ministerstwo Zdrowia Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
Modyfikacje Policy paper		
Uzupełnienie Policy paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020. Krajowe ramy strategiczne. Dokument zostanie zweryfikowany w kontekście uwag zgłoszonych przez KE na spotkaniu w dniu 16 października 2014 r. w kwestiach takich jak: ▪ Skoordynowane działania celem poprawy dostępu do opieki zdrowotnej ▪ Działania proefektywnościowe w sektorze zdrowotnym ▪ System monitorowania i przeglądu ▪ Ramy określające zasoby budżetowe - z uwzględnieniem niezbędnych zmian, które zostaną wprowadzone w kolejnych latach zgodnie z polskim prawodawstwem i polityką Rządu RP w zakresie ochrony zdrowia.	31 stycznia 2015	Ministerstwo Zdrowia
Przekazanie w trybie roboczym poprawionej wersji Policy paper do Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju	28 lutego 2015	Ministerstwo Zdrowia
Podjęcie działań proceduralnych mających na celu przyjęcie Policy paper przez Kierownictwo Ministerstwa Zdrowia	28 lutego 2015	Ministerstwo Zdrowia
Przyjęcie Policy paper przez Kierownictwo Ministerstwa Zdrowia	31 marca 2015	Ministerstwo Zdrowia
Podjęcie działań proceduralnych mających na celu przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziome krajowym	31 marca 2015	Ministerstwo Zdrowia

Konsultacje międzyresortowe	30 kwietnia 2015	Ministerstwo Zdrowia
Przyjęcie Policy paper przez właściwe władze na poziome krajowym	30 czerwca 2015	Ministerstwo Zdrowia
Mapowanie potrzeb zdrowotnych (potrzeby zdrowotne, świadczenia, infrastruktura, zasoby ludzkie)		
Na poziomie krajowym istnieje mechanizm koordynacji, który zapewnia (1) zgodność pomiędzy 16 istniejącymi mapami dla systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (Wojewódzkie Plany Działania Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, zgodnie z ustawą o Państwowym Ratownictwie Medycznym i właściwymi rozporządzeniami) - mapy już istnieją (podlegają aktualizacji), (2) całościową spójność w zakresie świadczeń ratownictwa medycznego udzielanych na bazie infrastruktury regionalnej i ponadregionalnej.	31 marca 2015	Wojewodowie, Ministerstwo Zdrowia
Wprowadzenie systemu audytowego dla leczenia onkologicznego – system monitorowania udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie onkologii (POZ, AOS, lecznictwo szpitalne).	31 stycznia 2015	Ministerstwo Zdrowia, NFZ, świadczeniodawcy
Wprowadzenie systemu publikacji wyników w ramach systemu audytowego dla leczenia onkologicznego.	31 marca 2015	Ministerstwo Zdrowia, NFZ
Sporządzenie „map potrzeb" dla onkologii i kardiologii obejmujących elementy systemu na poziomie POZ, AOS, lecznictwa szpitalnego (projekt nr POKL.02.03.03-00-010/14 finansowany z EFS w ramach POKL 2007-13). Mapy zostaną przygotowane w następującym porządku (1) mapy potrzeb, (2) mapy świadczeń, (3) mapy infrastruktury zdrowotnej uwzględniające tworzoną infrastrukturę lub infrastrukturę użytkowaną (4) mapy dostępnych zasobów ludzkich.	31 grudnia 2015	Ministerstwo Zdrowia
Przeszkolenie kadry zarządzającej podmiotami leczniczymi i przedstawicieli samorządu terytorialnego z korzystania z informatycznej implementacji wypracowanych rozwiązań w zakresie map dla potrzeb kardiologicznych oraz onkologicznych.	31 grudnia 2015	Ministerstwo Zdrowia
Sporządzenie map potrzeb zdrowotnych, o których mowa w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej	30 kwietnia 2016	Ministerstwo Zdrowia

finansowanych ze środków publicznych (zakładających prognozowanie liczby pacjentów, wykorzystanie oraz potrzeby w zakresie infrastruktury i zasobów finansowych w lecznictwie szpitalnym)		
Stworzenie „map potrzeb" dla innych chorób obejmujących wszystkie elementy systemu t.j. POZ, AOS, lecznictwo szpitalne (w ramach projektu planowanego do realizacji z EFS w ramach PO WER). Mapy powinny być uzupełnieniem map potrzeb zdrowotnych utworzonych na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i przygotowane w następującym porządku (1) mapy potrzeb, (2) mapy świadczeń, (3) mapy infrastruktury zdrowotnej uwzględniające tworzoną infrastrukturę lub infrastrukturę użytkowaną, (4) mapy dostępnych zasobów ludzkich. Kamienie milowe i szczegółowy zakres zostanie przedstawiony w Policy Paper. Mapy będą przygotowywane w kolejności wynikającej z istotności danej choroby dla kosztów systemu oraz dla ograniczeń w dostępności do świadczeń (listy oczekujących).	31 grudnia 2016	Ministerstwo Zdrowia wojewodowie , wojewódzkie rady ds. potrzeb zdrowotnych, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (planowany udział w szkoleniu)
Aktualizowanie i udoskonalanie map potrzeb zdrowotnych obejmujących onkologię, kardiologię oraz inne choroby dla których mapy zostaną przygotowane w ramach funkcjonowania całości systemu mapowania potrzeb (potrzeby pacjentów, świadczenia, infrastruktura, zasoby ludzkie), obejmujące wszystkie jego elementy (POZ, AOS, lecznictwo szpitalne) – po 2016 r. jako proces ciągły.	31 grudnia 2016	Ministerstwo Zdrowia, wojewodowie we współpracy z wojewódzkimi radami ds. potrzeb zdrowotnych, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny

Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
10.1. Przedwczesne zakończenie nauki: Istnienie strategicznych ram polityki na rzecz ograniczenia przedwczesnego zakończenia nauki w zakresie nie wykraczającym poza zakres określony w art. 165 TFUE.	Gotowy jest system gromadzenia i analizowania danych i informacji dotyczących przedwczesnego zakończenia nauki na odpowiednich szczeblach, który: – zapewnia wystarczające podstawy do opracowywania ukierunkowanych polityk i umożliwia monitorowanie rozwoju sytuacji.	**Tak**	**Spełniony**
	Gotowe są strategiczne ramy polityki dotyczące przedwczesnego zakończenia nauki, które: – opierają się na dowodach;	**Tak**	
	– obejmują właściwe sektory edukacji, w tym wczesny rozwój dziecka, są skierowane w szczególności do grup w trudnej sytuacji, w których występuje największe ryzyko przedwczesnego zakończenia nauki, w tym do osób ze społeczności marginalizowanych, i poruszają kwestię środków zapobiegawczych, interwencyjnych i wyrównawczych;	**Tak**	
	– obejmują wszystkie sektory polityki oraz zainteresowane podmioty, które są istotne dla rozwiązania kwestii przedwczesnego zakończenia nauki.	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Edukacji Narodowej

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do celu tematycznego 10, przede wszystkim do priorytetu inwestycyjnego 10.i

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie.

IV. Sposób realizacji kryteriów

Polska należy do liderów UE w ograniczaniu zjawiska wczesnego kończenia nauki (ESL).

Polska posiada ramy polityki dotyczącej ograniczania zjawiska ESL. Ramy te są zgodne z treścią zalecenia Rady UE z 28.06.2011 r. Działania związane z realizacją tych ram są określone w strategiach rozwoju, w tym zwłaszcza w SRKL (przyjętej w czerwcu 2013 r.), łącznie z dodatkowym dokumentem strategicznym pn. „Perspektywa uczenia się przez całe życie", wynikającym ze zobowiązań UE. W „Perspektywie" uwzględniono cel z zakresie obniżania wskaźnika ESL z 5,3% (2009) do 4,5% (2020). „Perspektywa" została przyjęta przez Radę Ministrów 10 września 2013 r.

W obu dokumentach nie tworzy się odrębnych rozdziałów dotyczących ograniczenia zjawiska ESL. Przewiduje się natomiast zestaw działań, które z jednej strony podporządkowane są celom wynikającym z diagnozy wyzwań dla polityki edukacyjnej w Polsce (ograniczania zjawiska ESL nie zaliczono do najważniejszych wyzwań,

m.in. dlatego, że Polska należy od dłuższego czasu do liderów w tym zakresie w UE), a z drugiej strony zgodne są z działaniami zalecanymi w ww. dokumencie Rady UE z 28.06.2011 r. w zakresie: (1) gromadzenia i analizowania odpowiednich danych; (2) działań zapobiegających ESL zanim problem się pojawi; (3) działań interwencyjnych realizowanych możliwie najszybciej, gdy problem staje się widoczny; (4) działań kompensacyjnych, gdy problemu w swoim czasie nie udało się ograniczyć i trzeba to nadrobić na stosunkowo późnych etapach kształcenia.

Takie podejście łączy realizację zobowiązań europejskich w dziedzinie edukacji ze specyfiką uwarunkowań edukacji w Polsce. Wyrazem tej specyfiki jest to, że Polska nie otrzymywała zaleceń Rady UE dotyczących krajowego programu reform (CSR) odnoszących się do potrzeby ograniczania zjawiska ESL.

Kryterium 1

Gotowy jest system gromadzenia i analizowania danych. Wdrażany od 2005 r. System Informacji Oświatowej (SIO) umożliwia monitorowanie na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym realizacji trzech zakresów obowiązkowej edukacji: (1) rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, (2) obowiązku szkolnego (do ukończenia gimnazjum, czyli szkoły na poziomie ISCED 2 i najpóźniej do ukończenia 18 roku życia), (3) obowiązku nauki (do ukończenia 18 roku życia).

Pozwala to na identyfikację zagrożeń wpływających na kończenie nauki przez osoby w wieku 18-24 lat, które mają wykształcenie co najwyżej na poziomie gimnazjum, czyli zjawiska tzw. wczesnego kończenia nauki (ESL). Identyfikacja tych zagrożeń prowadzona jest od 5 roku życia, tj. od wieku obowiązkowego wychowania przedszkolnego i trwa przez wszystkie poziomy i rodzaje kształcenia - do ukończenia 18 roku życia. Tym samym identyfikacja zagrożeń obejmuje kształcenie od poziomu ISCED 0 do ISCED 3. Obejmuje też kształcenie ogólne, zawodowe, specjalne, a także w szkołach publicznych i niepublicznych. Od 2011 r. trwają prace nad modernizacją SIO, których celem jest m.in. uzyskiwanie indywidualnych danych o uczniach na podstawie unikatowego numeru identyfikacyjnego. Od połowy roku 2012 system ten jest stopniowo wdrażany. Modernizowane SIO umożliwia lepsze diagnozowanie przyczyn zjawiska ESL. Mechanizm ten opiera się na przetwarzaniu indywidualnych danych dotyczących ww. grup dzieci, młodzieży i młodych osób dorosłych. Dane o nich można analizować w dowolnym układzie terytorialnym oraz z podziałem na typy szkół i placówek edukacyjnych. W SIO znajduje się również szereg danych kontekstowych, np. o skali zidentyfikowanego niedostosowania bądź zagrożenia niedostosowaniem społecznym. Mimo tego, że w SIO nie przewiduje się gromadzenia indywidualnych danych o uczniach bezpośrednio dotyczących np. statusu społecznego oraz wyznania, to jednak jest wystarczająca liczba danych kontekstowych, które umożliwią szersze niż dotychczas analizy, mówiące o:

- całej drodze edukacyjnej z określeniem typu szkoły, do której uczeń uczęszcza i profilu kształcenia,
- rodzaju oddziałów m.in. ogólnodostępnych, specjalnych lub terapeutycznych, do których uczęszcza uczeń,
- promocji lub jej braku,
- miejscu zamieszkania oraz korzystania z dowozów,
- korzystaniu z indywidualnego programu lub toku nauki,
- korzystaniu z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego oraz nauki języka i kultury kraju pochodzenia,
- spełnianiu obowiązku przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą,
- uczestniczeniu w nauce języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego z określeniem tego języka,
- korzystaniu z przedłużonego okresu nauki,
- miejscu odbywania praktycznej nauki zawodu (w przypadku kształcenia zawodowego), statusie młodocianego pracownika,
- ukończeniu lub nieukończeniu szkoły i uzyskaniu lub nieuzyskaniu dyplomu,
- uczestniczeniu w dodatkowych zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia,
- korzystaniu z pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym i socjalnym.

Ponadto, należy pamiętać, że system ten wspomaga nadzorowanie przez odpowiednie organy realizacji trzech rodzajów obowiązkowej edukacji (obowiązkowego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki). Polska należy do zaledwie kilku państw UE, gdzie obowiązki te trwają najdłużej (od 5 do 18 roku życia).

W roku 2014 będzie możliwe prowadzenie analiz statystycznych z użyciem ww. danych indywidualnych.

Dotychczasowe wyniki badania zjawiska kończenia nauki lub przerywania nauki w okresie ww. obowiązków w zakresie edukacji, pokazują, że problem ten dotyczy stosunkowo małej liczby dzieci i młodzieży. Ta stosunkowo niewielka liczba nie ma wyraźnie określonych cech grup docelowych. Na przykład - problem ten nie ma cech wyraźnego skoncentrowania terytorialnego, nie jest też silnie powiązany na szerszą skalę z określonymi grupami społecznymi, np. z mniejszościami narodowymi lub etnicznymi, z imigrantami.

Kryterium 2

Gotowe są strategiczne ramy polityki dotyczące ograniczania zjawiska przedwczesnego kończenia nauki, na które składają się działania zapobiegawcze, interwencyjne i kompensacyjne, które mogą mieć wpływ na dalszą poprawę wartości wskaźnika ESL. Działania te są obecne w przyjętych przez Radę Ministrów strategiach rozwoju (przede wszystkim w SRKS (http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000378&type=2) i SRKL (http://isip.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20130000640&type=2). Podobny charakter mają też zapisy w ww. „Perspektywie uczenia się przez całe życie". W związku z ograniczoną skalą problemu ESL w Polsce, najistotniejsze dla ograniczenia tego zjawiska w Polsce są działania zapobiegające. W konsekwencji w ww. dokumentach strategicznych kładzie się nacisk przede wszystkim na działania tego rodzaju.

Kryterium 3

W ramach przeciwdziałania ESL w polskim systemie oświaty główny nacisk i inwestycje są kierowane na rozwój niesegregacyjnych cech głównego nurtu edukacji, w tym szczególnie na: upowszechnienie wczesnej edukacji, zwiększenie elastyczności procesu kształcenia ogólnego oraz zawodowego, podniesienie jakości kształcenia dzieci i młodzieży. Do ważnych działań w tym zakresie należy także: zorientowanie kształcenia ogólnego na kształcenie kompetencji kluczowych, w tym kompetencji cyfrowych, indywidualizacja procesu kształcenia, wdrażanie nowego modelu kształcenia zawodowego, wzmocnienie funkcji prewencyjnej w szkołach, integracyjne podejście do kształcenia dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Przewiduje się również działania w zakresie wczesnej interwencji oraz działania kompensacyjne. Działania te są wymienione w SRKL oraz w „Pespektywie".

W zakresie interwencji podkreśla się rolę interwencji możliwie najwcześniejszej, zaraz po wykryciu pierwszych objawów zagrożeń, w tym nawet przed kształceniem na poziomie ISCED 0.

Działania na rzecz kompensacji zjawiska ESL określone są w ramach wsparcia młodzieży w dokończeniu nauki w systemie szkół dla dorosłych lub w rozwijanym systemie kwalifikacyjnych kursów zawodowych. W ramach tych systemów młodzież otrzymuje oferty kształcenia i szkolenia tzw. „drugiej szansy". Skuteczność tych systemów podwyższa m.in. to, że zapewniają one możliwość bezpłatnego uzupełniania wykształcenia w publicznych placówkach edukacyjnych dla dorosłych. Działania kompensacyjne uzupełnianie są w systemie promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy. Zaletą podejścia do interwencji i kompensacji w ww. strategiach jest podejście zintegrowane, tj. nieograniczające się jedynie do stosowania narzędzi o charakterze edukacyjnym, ale łączenie tych narzędzi ze wsparciem w innych zakresach, w tym przede wszystkim wsparciem rodzin, w których wychowują się dzieci i młodzież zagrożone zjawiskiem ESL.

Kryterium 4

Horyzontalne podejście do zagadnienia ESL, właściwa identyfikacja działań na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku w projektowanych strategiach rozwoju, a następnie wdrażanie tych działań przez odpowiednie resorty w kooperacji z innymi interesariuszami, gwarantują zaangażowanie wszystkich kluczowych podmiotów w realizację polityki państwa w tym obszarze. Monitorowanie zjawiska ESL, m.in. z wykorzystaniem zmodernizowanego SIO, jest istotne dla polityki prowadzonej w tym zakresie przez władze samorządu terytorialnego.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
10.3. Uczenie się przez całe życie: Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, w zakresie określonym w art. 165 TFUE.	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki w zakresie uczenia się przez całe życie, które obejmują działania: (1) mające na celu wspieranie rozwoju i łączenia usług na potrzeby programu uczenia się przez całe życie, w tym ich wdrażania, i podnoszenia kwalifikacji (tj. potwierdzanie kwalifikacji, doradztwo, kształcenie i szkolenie) oraz zapewnienie zaangażowania i partnerstwa właściwych zainteresowanych stron;	**Tak**	**Spełniony**
	(2) mające na celu świadczenie usług rozwoju umiejętności poszczególnych grup docelowych, w przypadku gdy nadano im priorytetowy charakter w krajowych lub regionalnych strategicznych ramach polityki (na przykład dla młodych ludzi odbywających szkolenie zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami);	**Tak**	
	(3) mające na celu zwiększenie dostępu do programu uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem starań na rzecz skutecznego wdrożenia narzędzi przejrzystości (na przykład europejskich ram kwalifikacji, krajowych ram kwalifikacji, europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym , europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym);	**Tak**	
	(4) mające na celu poprawę adekwatności kształcenia i szkolenia względem rynku pracy oraz dostosowanie ich do potrzeb określonych grup docelowych (na przykład młodych ludzi odbywających szkolenia zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami).	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Instytucje współpracujące: Członkowie Międzyresortowego Zespołu ds. spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji: MPiPS, MNiSW, MG, MIR, MSZ, KPRM oraz władze regionalne (SRW)

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do celu tematycznego 10, przede wszystkim do priorytetu inwestycyjnego 10.iii

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie.

IV. Sposób realizacji kryteriów

Problematyka uczenia się przez całe życie jest zagadnieniem horyzontalnym, które pojawia się we wszystkich strategiach rozwoju kraju (w tym zwłaszcza w *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego*, ale również w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego). Każda ze strategii określa działania na rzecz uczenia się przez całe życie oraz jego efektów – rozwoju kompetencji i kwalifikacji osób według swojej właściwości, niemniej ramy dla tych działań wskazuje *Perspektywa uczenia się przez całe życie*. Perspektywa jest ważnym dokumentem programowym określającym **strategiczne ramy polityki w zakresie uczenia się przez całe życie (LLL)** oraz zapewniającym spójność działań realizowanych bądź planowanych do realizacji w Polsce w ww. obszarze.

Perspektywa ma status dodatkowego dokumentu strategicznego wynikającego z przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych w zakresie ustanowienia europejskiego obszaru LLL, a także osiągnięcia celów zdefiniowanych w strategii Europa 2020. Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów 10 września 2013 roku.

Perspektywa została przygotowana przez powołany przez Prezesa Rady Ministrów *Międzyresortowy Zespół do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji*. Zespół składa się z przedstawicieli kluczowych dla obszaru LLL resortów, w tym Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Przyjęcie takiego rozwiązania gwarantuje współodpowiedzialność wszystkich resortów za ostateczny kształt polityki LLL w Polsce.

Główny cel działań polityki LLL w Polsce został określony w *Perspektywie* jako: **Dzieci i młodzież dobrze przygotowane do uczenia się przez całe życie oraz osoby dorosłe poszerzające i uzupełniające swoje kompetencje i kwalifikacje odpowiednio do stojących przed nimi wyzwań w życiu zawodowym, społecznym i osobistym**.

Działania przewidziane w Perspektywie zostały skoncentrowane wokół 5 obszarów interwencji:

1. Kreatywność i innowacyjność osób
2. Przejrzysty i spójny krajowy system kwalifikacji
3. Różnorodna i dostępna oferta form wczesnej opieki i edukacji
4. Kształcenie i szkolenie dopasowane do potrzeb zrównoważonej gospodarki, zmian na rynku pracy i potrzeb społecznych
5. Środowisko pracy i zaangażowania społecznego sprzyjające uczeniu się przez całe życie.

Dwa pierwsze dotyczą całego obszaru uczenia się, w tym wszystkich obszarów strategii rozwoju w części dotyczącej kompetencji i kwalifikacji osób. Pierwszy, zorientowany jest na wzmocnienie działań mających wywołać wzrost innowacyjności i kreatywności osób. Procesy edukacyjne promujące kreatywność i innowacyjność powinny być spójne z systemami identyfikacji, oceny i potwierdzania efektów uczenia się, tj. nadawania im statusu kwalifikacji. Mają to podkreślić działania zorientowane na osiągnięcie drugiego celu. Drugi cel dotyczy wszystkich kwalifikacji nadawanych w Polsce.
Ostatnie trzy cele są odpowiedzią na diagnozę najsłabiej rozwiniętych obszarów uczenia się w Polsce, to znaczy: wczesnej opieki i edukacji w okresie poprzedzającym obowiązkowe kształcenie (3), dostosowania kształcenia i szkolenia do potrzeb gospodarki (4) oraz uczenia się dorosłych (5).

Ramy czasowe *Perspektywy* odnoszą się do okresu 2014 - 2020.

Dodatkowo, warunek został spełniony przez przyjęcie *Dokumentu Implementacyjnego SRKL* przez Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju w dn. 4 czerwca 2014 r. Dokument implementacyjny stanowi narzędzie do realizacji celów określonych w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, w tym celu głównego: **rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.**

Kryterium 1

Działania mające na celu wspieranie rozwoju i łączenia usług na potrzeby programu uczenia się przez całe życie, w tym ich wdrażania, i podnoszenia kwalifikacji (tj. potwierdzanie kwalifikacji, doradztwo, kształcenie i szkolenie) oraz zapewnienie zaangażowania i partnerstwa właściwych zainteresowanych stron;

Perspektywa uczenia się przez całe życie wyznacza główne kierunki polityki, która obejmuje działania na rzecz:

- uczenia się w różnych kontekstach (formalnym, pozaformalnym i nieformalnym)

- uczenia się we wszystkich etapach życia, począwszy od najmłodszych lat do później starości

- identyfikacji, oceny i potwierdzania zdobytych w toku takiej edukacji efektów uczenia się.

Działania w powyższym zakresie zostały przewidziane w ramach wszystkich celów operacyjnych wskazanych w ww. dokumencie (cele od 1 do 5).

Obejmują one kompleksowo wszystkie formy uczenia się, wszystkie okresy w rozwoju człowieka i poziomy efektów uczenia się (od przedszkola, przez edukację podstawową, gimnazjalną i ponadgimnazjalną, szkolnictwo wyższe, jak i kształcenie osób dorosłych), a jednocześnie są ukierunkowana na zapewnienie spójności między tymi formami, etapami i poziomami uczenia się.

Analogiczne podejście zastosowane zostało w ramach Dokumentu Implementacyjnego SRKL, zgodnie z którym narzędzia, czyli działania służące realizacji SRKL, zostały przyporządkowane do poszczególnych etapów życia człowieka: 1) wczesne dzieciństwo, 2) edukacja szkolna, 3) edukacja na poziomie wyższym, 4) aktywność zawodowa, uczenie się dorosłych, rodzicielstwo, 5) starość. Taka struktura ma umożliwić realizację założeń strategii w nowatorskim podejściu, zakładającym powiązanie cyklu życia z cyklem kariery.

W związku z tak szeroko ujętym zakresem interwencji polityki uczenia się przez całe życie, zdefiniowanym w *Pespektywie* realizacja poszczególnych działań wymaga zaangażowania wielu podmiotów. W ramach powyższego dokumentu podkreślona została konieczność zapewnienia współpracy rządu, samorządu terytorialnego i zawodowego, pracodawców, pracobiorców, organizacji obywatelskich oraz podmiotów oferujących kształcenie i szkolenie (przykładowo: w ramach celu 1 zaplanowane zostały działania ukierunkowane na ustanowienie tradycji partnerskiego dialogu w tworzeniu programów kształcenia i szkolenia na wszystkich etapach edukacji z udziałem przedstawicieli z zakresu określonych dziedzin wiedzy, pracodawców, pracobiorców, społeczeństwa obywatelskiego i osób uczących się - działanie 1.1. Z kolei w ramach celu 5 planowane jest rozwijanie mechanizmów koordynacji działań na rzecz uczenia się dorosłych – działanie 5.1). Działania w powyższym zakresie przewidziane zostały również w ramach Dokumentu implementacyjnego SRKL (Narzędzie 44 Rozwijanie skutecznego mechanizmu koordynacji działań resortów na rzecz uczenia się dorosłych).

Perspektywa Uczenia się przez całe życie określa również kierunki wzmocnienia i rozwoju narzędzi i instytucji służących zbieraniu danych i opracowywania analiz pozwalających na prowadzenie skutecznej polityki (*evidence-informed policy*). W szczególności mają być prowadzone regularne badania reprezentacyjne kompetencji (wykorzysujące doświadczenie i podejście badań PISA i PIAAC). Dodatkowo zostanie wzmocniony system analiz i prognoz zapotrzebowania na kwalifikacje w gospodarce. Działania w powyższym zakresie przewidziane zostały w ramach celu 1 (działanie 1.6 *Tworzenie polityki opartej na faktach*).

Ponadto, przewiduje się, że całość polityki LLL będzie regularnie monitorowana przez ww. Zespół Międzyresortowy ds. uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych ram Kwalifikacji, oraz przez zespoły wdrażania poszczególnych strategii rozwoju w części dotyczącej rozwoju kompetencji i kwalifikacji, która ma charakter horyzontalny i jest zaznaczona we wszystkich strategiach rozwoju.

Zgodnie z zapisami DI SRKL do 2020 roku planowane jest stworzenie efektywnego i spójnego system monitorowania i ewaluacji rozwoju oświaty, uwzględniający procesy, warunki oraz efekty uczenia się, pozwalający na formułowanie rekomendacji dotyczących kierunków dalszego rozwoju edukacji. System ten będzie stanowił solidną i trwałą podstawę dla prowadzenia polityki edukacyjnej wykorzystującej dane i opracowania analityczne oraz wspieranej otwartą debatą publiczną (Narzędzie 19 Rozwój systemu monitorowania oświaty.)

Kryterium 2

Działania mające na celu świadczenie usług rozwoju umiejętności poszczególnych grup docelowych, w przypadku gdy nadano im priorytetowy charakter w krajowych lub regionalnych strategicznych ramach polityki (na przykład dla młodych ludzi odbywających szkolenie zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami);

Perspektywa oraz powiązane z nią Strategie Rozwoju wśród grup docelowych, wymagających szczególnego wsparcia, wskazują:

- dzieci nieobjęte wczesną opieką i edukacją,
- młodzież ze szkół zawodowych,
- bezrobotnych młodych osób dorosłych,
- bezrobotnych i nieaktywnych ekonomicznie osób pod koniec wieku produkcyjnego,
- nieaktywnych edukacyjnie i społecznie seniorów.

Uzasadnienie dla wyboru tych grup zostało zaprezentowane w diagnozie uczenia się na kolejnych etapach życia i kariery (Perspektywa, s. 7-26).

Działania zaplanowane w *Pespektywie* stanowią odpowiedź na wyzwania zdefiniowane w diagnozie (dotyczy to działań przewidziane w celach 3, 4 i 5, które zostały ukierunkowane na wsparcie najsłabiej rozwiniętych obszarów kształcenia się w Polsce).

Kryterium 3

Działania mające na celu zwiększenie dostępu do programu uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem starań na rzecz skutecznego wdrożenia narzędzi przejrzystości (na przykład europejskich ram kwalifikacji, krajowych ram kwalifikacji, europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym , europejskich ram odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym);

Konieczność opracowania i skutecznego wdrożenia narzędzi ułatwiających dostęp do uczenia się przez całe życie podkreślona została w ramach celu 2 *Perspektywy* ukierunkowanego na zapewnienie przejrzystego i spójnego krajowego systemu kwalifikacji. Do głównych działań w tym zakresie należy zaliczyć m. in.:

- opracowanie i wdrożenie nowego instrumentu systematyzowania kwalifikacji z różnych sektorów w Polsce i porównywania ich z kwalifikacjami w państwach UE (Krajowe Ramy Kwalifikacji) zgodnie z zasadami stanowiącymi europejskie ramy kwalifikacji (działanie 2.1.)

- standaryzowanie opisu kwalifikacji w krajowym systemie kwalifikacji, jako efektów uczenia się, w tym przede wszystkim tworzenie krajowego rejestru kwalifikacji (działanie 2.4)

- wdrażanie zasad na rzecz jakości kwalifikacji z uwzględnieniem zasad stanowiących Europejskie Ramy Kwalifikacji oraz ustaleń Procesu Kopenhaskiego i Procesu Bolońskiego (działanie 2.5)

Opracowanie i przyjęcie przez Rząd oraz Grupę Doradczą ds. ERK (EQF Advisory Group) Raportu Referencyjnego http://ec.europa.eu/eqf/documentation_en.htm stanowi podstawę do wdrożenia działań służących realizacji tego celu.

Działania w powyższym zakresie przewidziane zostały również w ramach Dokumentu Implementacyjnego SRKL (narzędzie nr 45 *budowa Polskiej Ramy Kwalifikacji jako części europejskiej przestrzeni uczenia się przez całe życie i spójnej z Europejską Ramą Kwalifikacji),* zgodnie z którym do 2020 r. zintegrowany zostanie krajowy system kwalifikacji, w tym wdrożona zostanie Polska Rama Kwalifikacji i Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji.

Ponadto, w ramach celu 5 Perspektywy *Środowisko pracy i zaangażowania społecznego sprzyjające uczeniu się* wskazany został szereg działań, które mają na celu zwiększeniu udziału osób dorosłych w edukacji. Działania ukierunkowane na zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w edukacji wskazane zostały w ramach narzędzia nr 44 oraz 46 DI SRKL.

Jednocześnie, należy mieć na uwadze, że w Polsce, poza osobami dorosłymi, które w niskim stopniu uczestniczą w różnych formach kształcenia i szkolenia ma znaczących liczebnie grup mających utrudniony dostęp do

edukacji. Wyjątek stanowi edukacja przedszkolna, gdzie przeszkodą jest brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury. Dlatego też jeden z celów strategicznych wymienionych w *Perspektywie* dotyczy zwiększenia dostępu do edukacji przedszkolnej.

Kryterium 4

Działania mające na celu poprawę adekwatności kształcenia i szkolenia względem rynku pracy oraz dostosowanie ich do potrzeb określonych grup docelowych (na przykład młodych ludzi odbywających szkolenia zawodowe, dorosłych, rodziców powracających na rynek pracy, osób o niskich kwalifikacjach i osób starszych, migrantów, a także innych grup w niekorzystnej sytuacji, w szczególności osób z niepełnosprawnościami).

Działania ukierunkowane na dostosowanie kształcenia i szkolenia do zapotrzebowania, jakie kreuje rynek pracy zdefiniowane zostały w ramach celu 4 Perspektywy *Kształcenie i szkolenie dopasowane do potrzeb zrównoważonej gospodarki, zmian na rynku pracy i potrzeb społecznych* oraz narzędzia nr 12 wskazanego w ramach DI SRKL.

W ramach tego celu podkreślona została przede wszystkim konieczność ukierunkowania działań na wyposażenie uczestników procesów edukacyjnych w kompetencje kluczowe, niezbędne do poruszania się po rynku pracy czy też zmiany ścieżki edukacyjnej lub zawodowej. Powyższe wyzwanie znajduje odzwierciedlenie w działaniu 4.1 *Poprawa poziomu kompetencji kluczowych jako efektu kształcenia ogólnego, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kształcenia na poziomie wyższym*.

W ramach zdefiniowanego na poziomie Perspektywy celu 4 zaplanowane zostały również działania ukierunkowane na *podnoszenie atrakcyjności i elastyczności kształcenia i szkolenia zawodowego (działanie 4.2).* Wśród kluczowych kierunków interwencji wskazane zostało m. in rozwój elastycznych form oraz treści kształcenia i szkolenia zawodowego, rozwijanie współpracy szkół z ich otoczeniem czy tworzenie w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy. Perspektywa wskazuje również na potrzebę podnoszenia i aktualizowania kwalifikacji nauczycieli kształcenia i szkolenia zawodowego (działanie 4.5).

Wśród strategicznych kierunków interwencji polityki uczenia się przez całe życie w Polsce wskazane zostało również *wzmocnienie zaangażowania pracodawców w kształcenie zawodowe młodzieży oraz w podnoszenie kompetencji i podwyższanie kwalifikacji pracowników i poszukujących pracy*. Zapewnienie współpracy pomiędzy systemem edukacji, szkolnictwa wyższego a rynkiem pracy umożliwi dostosowanie programów kształcenia i szkolenia do zmian społeczno-gospodarczych oraz zapotrzebowania na kwalifikacje, które kreuje rynek pracy. Będzie to możliwe dzięki stworzeniu systemu identyfikacji potrzeb kwalifikacyjno-zawodowych na rynku pracy we współpracy m. in. pracodawcami. Zakres planowanej interwencji został szczegółowo opisany w ramach działania 4.3 Perspektywy.

Perspektywa wskazuje również na konieczność podjęcia działań ukierunkowanych na wyposażenie uczestników procesów kształcenia i szkolenia w praktyczne umiejętności, niezbędne do podjęcia zatrudnienia (działanie 4.4 *Rozwijanie kształcenia i szkoleń zawodowych opartych na wykonywanej pracy*). Jednocześnie, obszarem zmian w celu dostosowania systemu kształcenia i szkolenia do rynku pracy jest system oceny osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, który powinien umożliwiać potwierdzanie efektów uczenia się zdobytych w sposób inny niż formalny (działanie 4.6 *Modernizacja systemu oceny osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym*). Uzupełnieniem działań w powyższym zakresie powinno być:

- rozwijanie poradnictwa edukacyjnego i zawodowego przez całe życie (działanie 4.8)

- rozwijanie edukacji dla zrównoważonego rozwoju (działanie 4.9)

- tworzenie zasobów wiedzy (działanie 4.10)

Z uwagi na niski wskaźnik uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu osób dorosłych, działania ukierunkowane na upowszechnienie uczenia się dorosłych, w tym dostosowanie tego typu kształcenia do zmieniających się warunków gospodarczych zostały wyodrębnione w ramach oddzielnego celu strategicznego Perspektywy (cel 5 *Środowisko pracy i zaangażowania społecznego sprzyjające uczeniu się* dorosłych). Wśród głównych działań wskazane zostało m. in. tworzenie systemu potwierdzania efektów uczenia się innego niż formalne (działanie 5.2), rozwijanie modelu uczenia się dorosłych, którego podstawą jest uczenie praktyczne (działanie 5.3), promowanie dobrych praktyk uczenia się dorosłych, rozwijanie systemu wsparcia przedsiębiorców w zakresie szkolenia i kształcenia pracowników czy upowszechnienie popytowych sposobów finansowania kształcenia

i szkolenia osób dorosłych (działanie 5.11). Działania ukierunkowane na zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w edukacji wskazane zostały w ramach narzędzia nr 44 oraz 46 DI SRKL.

Perspektywa kładzie również silny akcent na wspieranie edukacji osób z utrudnionym dostępem do edukacji, w zwłaszcza z grup defaworyzowanych na rynku pracy, takich jak osoby bezrobotne i poszukujących pracy, niepełnosprawne oraz inne (działanie 5.6, 5.7, 5.9, 5.10).

Jednocześnie podkreślone zostało, że efektywność tych działań zależy od współodpowiedzialności wszystkich resortów (działanie 5.1), a także rozwijania partnerstw z JST, pracodawcami, pracobiorcami, organizacjami społecznymi na rzecz edukacji (działanie 5.8). Konieczność zapewnienia współpracy pomiędzy ww. podmiotami wskazana została również w ramach DI SRKL, który zakłada m. in powołanie Rady Programowej ds. Kompetencji, w skład której wejdą przedstawiciele sektora przedsiębiorstw, organizacji przedsiębiorców, przedstawiciele szkół, instytucji i firm szkoleniowych, przedstawiciele kluczowych Ministerstw (MEN, MNiSW, MG, MPiPS) oraz Sektorowych Rad ds. Kompetencji (narzędzie nr 42). Efektem tych działań powinno być dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy.
Zgodnie z zapisem DI SRKL (narzędzie nr 42 *stworzenie jednolitego systemu prognozowania i monitorowania popytu na pracę*) do 2020 roku planowane jest również stworzenie jednolitego systemu prognozowania zmian sytuacji na rynku pracy oraz popytu i podaży pracy, który będzie w stanie dostarczać niezbędnych informacji do podejmowania decyzji w zakresie polityki edukacyjnej. Jednocześnie planuje się podjąć działania ukierunkowane na doskonalenie i upowszechnianie metod i narzędzi określania zapotrzebowania na kwalifikacje na lokalnych i regionalnych rynkach pracy.

Warunek	Kryteria wypełnienia	Spełnienie kryterium	Status warunku
10.4 Istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki na rzecz zwiększania jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE.	Gotowe są krajowe lub regionalne strategiczne ramy polityki zwiększania jakości i efektywności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego w zakresie określonym w art. 165 TFUE, które obejmują następujące środki:	**Tak**	**Spełniony**
	(1) na rzecz lepszego dostosowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym za pomocą mechanizmów prognozowania umiejętności, , dostosowania programów nauczania oraz umocnienia rozwoju systemu nauczania poprzez pracę w różnych formach;	**Tak**	
	(2) szkolenia zawodowego, w tym poprzez stworzenie krajowego podejścia do zapewnienia jakości kształcenia i szkolenia zawodowego (na przykład zgodnie z europejskimi ramami odniesienia na rzecz zapewnienia jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym) oraz wdrożenie narzędzi służących przejrzystości i uznawaniu, na przykład europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).	**Tak**	

I. Instytucje odpowiedzialne za wypełnienie warunku

Ministerstwo Edukacji Narodowej

II. Zastosowanie warunku

Warunek ma zastosowanie do celu tematycznego 10, przede wszystkim do priorytetu inwestycyjnego 10.iv

III. Ryzyko niespełnienia warunku: niskie.

IV. Sposób realizacji kryteriów

Podstawowe dokumenty zapewniające spełnienie warunku, które zostały już przyjęte to:

– Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK) - dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r.

– Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK 2020) - dokument stanowiący aktualizację Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjęty 25 września 2012 r. przez Radę Ministrów.

– Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (SRKL) jako jedna ze strategii rozwoju realizujących średnio i długookresową strategię rozwoju kraju, przyjęta przez Radę Ministrów 18 czerwca 2013 r.

Kryterium 1

1 września 2012 w szkołach ponadgimnazjalnych zawodowych rozpoczęło się wdrażanie modernizacji systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego, wynikające z wejścia w życie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr 205, poz. 1206). W wyniku prac Zespołu opiniodawczo-doradczego powołanego przez Ministra Edukacji Narodowej w czerwcu 2008 r. i skupiającego głównych interesariuszy kształcenia zawodowego, w systemie edukacji zawodowej wprowadzono takie zmiany, aby wiedza i umiejętności nabywane w procesie kształcenia umożliwiały osobom uczącym się odnalezienie swojego miejsca na rynku pracy zgodnie z potwierdzonymi kwalifikacjami, jak najbliższymi zapotrzebowaniu pracodawców, w tym:

- zmodyfikowano klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego (zawody podzielono na kwalifikacje /252/, możliwe do uzyskania zarówno w szkołach, jak i w formach pozaszkolnych (kursowych), co pozwoli młodzieży i dorosłym na elastyczne nabywanie i uzupełnianie wiedzy i umiejętności zawodowych,
- wprowadzono nową podstawę programową kształcenia w zawodach (uwzględniając oczekiwania pracodawców opisano w języku efektów uczenia się wiadomości i umiejętności zawodowe oraz tzw. kompetencje miękkie)
- wzmocniono praktyczny aspekt kształcenia zawodowego oraz stworzono możliwość lepszej współpracy szkół zawodowych i pracodawców (wprowadzono wymóg uzyskania opinii wojewódzkiej i powiatowej rady zatrudnienia przed uruchomieniem kształcenia w danym zawodzie, zwiększono możliwości włączania się pracodawców w proces kształcenia i egzaminowania),
- zmodernizowano system egzaminów zawodowych (ujednolicono wymagania w zakresie kształcenia i egzaminowania, zwiększono aspekt praktyczny egzaminu zawodowego w technikum, otwarto system egzaminowania na efekty uczenia się uzyskane poza formalnym systemem kształcenia /możliwość walidacji kompetencji nabytych w toku doświadczenia zawodowego/
- uelastyczniono system kształcenia zawodowego (umożliwiono szybsze reagowanie szkół na zmieniające się potrzeby rynku pracy poprzez organizowanie form kursowych – kwalifikacyjnych kursów zawodowych dla osób dorosłych/

W ostatnich latach odsetek uczniów zasadniczych szkół zawodowych uczących się w ramach tzw. przygotowania zawodowego młodocianych pracowników, tj. w polskim odpowiedniku kształcenia dualnego, znaczenie wzrósł i osiągnął 61% w roku szkolnym 2012/2013, w porównaniu z 53% w roku szkolnym 2009/2010.

W październiku 2013 r. MEN rozpoczęło cykl regionalnych spotkań z pracodawcami upowszechniających współpracę szkół zawodowych z biznesem poprzez włączenie pracodawców w proces kształcenia i egzaminowania.

Proces wdrażania zmian w kształceniu zawodowym wprowadzonych z dniem 1 września 2012 r. zakończy się w roku 2017. Działania mające na celu doskonalenie nowego modelu kształcenia zawodowego w ramach nowej perspektywy finansowej potrwają do roku 2023. Działania planowane na lata 2013-2015 przewidują:

- doskonalenie kadry zarządzającej i nauczycieli szkół zawodowych w oparciu o wyniki monitorowania, w zakresie wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach oraz prowadzenia ewaluacji wewnętrznej procesu wdrażania
- organizację spotkań regionalnych z przedstawicielami pracodawców poświęconych prezentacji przykładów dobrych praktyk współpracy szkół zawodowych z otoczeniem gospodarczym oraz promujących większe zaangażowanie środowiska pracodawców w proces kształcenia zawodowego i egzaminowania
- włączenie pracodawców w system potwierdzania kwalifikacji w zawodach poprzez tworzenie ośrodków egzaminacyjnych oraz powierzanie pracodawcom funkcji egzaminatorów
- upowszechnienie kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych,
- udostępnienie organizatorom pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego multimedialnych kursów do prowadzenia zajęć na odległość
- przeprowadzenie szkoleń dla przedstawicieli wszystkich szkół gimnazjalnych z zakresu realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego

–doskonalenie podstawy programowej kształcenia w zawodach w oparciu o wyniki monitorowania.

Instytucja wiodąca we wdrażaniu zmian: MEN.

Instytucje współpracujące: KOWEZiU, CKE, OKE, kuratoria oświaty, placówki doskonalenia nauczycieli, jednostki samorządu terytorialnego

Kryterium 2

W ramach systemu oświaty funkcjonuje system nadzoru pedagogicznego jako narzędzie zapewniania jakości procesu kształcenia, obejmujące również szkoły prowadzące kształcenie zawodowe (VET). Określa ono wymagania dla szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe. Uzupełnieniem tego narzędzia są tzw. standardy jakości kształcenia zawodowego, opracowane jako krajowe podejście do wdrożenia inicjatywy EQAVET. Standardy te stanowią dobrowolne narzędzie, które może być wykorzystywane przez dyrektorów i nauczycieli szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe przy podejmowaniu działań mających na celu podnoszenie jakości pracy, zwiększenie efektywności prowadzonego kształcenia oraz poprawę wizerunku szkoły lub placówki. Ponadto 26 września 2012 r. przy Krajowym Ośrodku Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej powołano krajowy punkt referencyjny ds. zapewniania jakości i promocji kształcenia zawodowego.

W związku z konkursem ogłoszonym w 2011 r. przez Komisję Europejską adresowanym do Narodowych Agencji Programu „Uczenie się przez całe życie", przy Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji powołano grupę krajowych ekspertów w zakresie europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET). Celem projektu jest utworzenie platformy do dyskusji i wymiany doświadczeń pomiędzy decydentami i ekspertami oraz innymi zainteresowanymi stronami na temat możliwości i sposobu wdrożenia systemu ECVET w Polsce.

Działania związane z implementacją systemu ECVET ujęto również w dodatkowym dokumencie strategicznym „Perspektywa uczenia się przez całe życie"

Instytucja wiodąca we wdrażaniu zmian: FRSE. Instytucje współpracujące: MEN, KOWEZiU, kuratoria oświaty, placówki doskonalenia nauczycieli, jednostki samorządu terytorialnego

Załącznik 1a

INFORMACJA NA TEMAT DOTYCHCZASOWYCH DZIAŁAŃ DLA WYPEŁNIENIA TEMATYCZNEGO WARUNKU EX ANTE 1.1 (REGIONALNA STRATEGIA INTELIGENTNEJ SPECJALIZACJI)

CEL TEMATYCZNY 1 – REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

I.1. GŁÓWNE ETAPY PROCESU PRZEDSIĘBIORCZEGO ODKRYWANIA W MAŁOPOLSCE

Proces przedsiębiorczego odkrywania od początku prac nad Regionalną Strategią Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020 (RSI WM) stanowił kluczowy paradygmat. Od grudnia 2011 r. Województwo Małopolskie bazowało w tym względzie na zapisach podręcznika „Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations" (RIS3 Guide).

Sposób prowadzenia procesu przedsiębiorczego odkrywania w Małopolsce został generalnie pozytywnie oceniony podczas warsztatów peer-review w Sewilli (S3 Peer Review Workshop on Digital Growth, 3-4.12.13 – Małopolska wraz z Andaluzją (ES) i Szkocją (UK) była przedmiotem analizy uczestników spotkania w tym przedstawicieli KE, ekspertów i innych regionów).

Na wszystkich etapach powstawania dokumentu RSI WM (tj. w latach 2011-2014), Małopolska włączyła w proces przedsiębiorczego odkrywania najszersze grono interesariuszy realizując podejście quadruple helix: środowisko przedsiębiorców, sektor naukowo-badawczy, przedstawicieli administracji, a także obywateli. Fakt rzeczywistego wdrożenia modelu quadruple helix w Małopolsce (w odniesieniu do sektora ICT, który był przedmiotem analizy) wskazany został w raporcie z warsztatów peer-review w Sewilli. Pozostałe specjalizacje Małopolski opracowywane były z zastosowaniem bliźniaczych metod qudraple helix.

Mając świadomość zasadniczej roli procesu przedsiębiorczego odkrywania, Małopolska zaangażowała wszystkie możliwe narzędzia w ramach istniejącego systemu instytucjonalnego, aby przeprowadzić proces przedsiębiorczego odkrywania w sposób najpełniejszy. Wykorzystano więc:

1. **Regionalny foresight technologiczny przeprowadzony w latach 2008-2010**. Badanie z udziałem ok. 1000 ekspertów reprezentujących szerokie spektrum interesariuszy (sektor gospodarki, nauki, administracji, a także mass media i społeczeństwo) pozwoliło wyłonić 10 technologii kluczowych dla rozwoju Małopolski w perspektywie do 2020 r. Proces foresightu kontynuowany jest w ramach Ośrodka Prognoz Technologicznych;

2. **Badania z udziałem przedsiębiorców i innych uczestników systemu innowacji oraz analizy w zakresie potencjałów i przewag konkurencyjnych Małopolski**. Proces badawczo-analityczny w odniesieniu do obszarów inteligentnej specjalizacji jest w Małopolsce procesem ciągłym, który funkcjonuje także obecnie, już po przyjęciu RSI WM 2014-2020 przez władze Małopolski;

3. **Zaangażowanie wszelkich gremiów i środowisk w proces wyłaniania specjalizacji**: m.in. stałe zangażowanie, konsultacje i opiniowanie przez wszystkie funkcjonujące w obszarze gospodarki i innowacji ciała doradcze dla Zarządu Województwa Małopolskiego: Małopolska Rada Innowacji, Małopolska Rada Gospodarcza, Małopolska Rada ds. Społeczeństwa Informacyjnego, Komisja Wspólna Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych Małopolski. Do koordynowania całego procesu przygotowania RSI WM 2013-2020 (w tym procesu przedsiębiorczego odkrywania) Zarząd Województwa Małopolskiego wyznaczył Eksperta Strategicznego i Zespół Zdaniowy;

4. **Konsultacje m.in. z indywidualnymi przedsiębiorcami w ramach otwartych i regularnych konsultacji społecznych.** Konsultacje odbyły się w trzech turach: 3 VII – 27 IX 2012, 4 IV – 10 V 2013 oraz 30 X 2013 r. – 28 XI 2013 r.;

5. **Otwarty nabór pomysłów na projekty istotne z punktu widzenia gospodarki i innowacji Województwa Małopolskiego w perspektywie do 2020 r.** (nabór w ramach tzw. Banku Projektów Regionalnych);

6. **Działania animujące aktywność aktorów systemu innowacji**: spotkania, warsztaty, konferencje branżowe, propagowanie informacji na temat powstawania RSI WM podczas konferencji tematycznych i masowych wydarzeń skierowanych do przedstawicieli biznesu, nauki, obywateli, administracji;

7. **Pozyskiwanie dobrych praktyk i benchmarking w zakresie określania i wdrażania inteligentnej specjalizacji z udziałem zagranicznych regionów** (w ramach projektu OECD TIP Smart Specialisation Project, S3 Peer Review Workshop on Digital Growth, Vanguard Initiative for New Growth through Smart Specialisation);
8. **Uwzględnienie wyników powyższych działań w zatwierdzonej RSI WM** (uchwała nr 586/14 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 3 czerwca 2014 r.);
9. **Prowadzony w trybie ciągłym proces badawczo-analityczny obszarów inteligentnej specjalizacji**.

Przeważający zakres prac w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania i przygotowania RSI WM 2014-2020 realizowany jest za pomocą projektu dofinansowanego ze środków UE (EFS) „Regionalny System Innowacji Województwa Małopolskiego. Projekt Pilotażowy" (PO Kapitał Ludzki).

I.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ Z INNYMI INSTRUMENTAMI:

Aktualna RSI WM została przygotowana z uwzględnieniem oraz w sposób komplementarny wobec:

(a) **kontraktu terytorialnego**, jako mechanizmu koordynacyjnego dla weryfikacji inwestycji w publiczną infrastrukturę B+R:

- w pracach nad RSI WM, z wykorzystaniem otwartych konsultacji społecznych oraz otwartego naboru Banku Projektów Regionalnych, zidentyfikowane zostały propozycje przedsięwzięć priorytetowych z zakresu infrastruktury badawczej jednostek naukowych, spośród których ostatecznie wyłoniona została grupa 7 przedsięwzięć kluczowych dla obszarów specjalizacji regionalnej – wskazanych bezpośrednio w RSI WM oraz rekomendowanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego do weryfikacji przez stronę rządową w ramach mechanizmu kontraktu terytorialnego;

(b) **Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej** (PMDIB):

- wśród priorytetów RSI WM ujęte zostały w szczególności inwestycje regionalne – uzupełniające strategiczną infrastrukturę badawczą w ramach PMDIB, które w większości stanowią dopełnienie istniejących zasobów, w tym przedsięwzięć uruchomionych przy udziale funduszy europejskich w perspektywie 2007-2013, mając jednocześnie zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia potencjału badawczego w dziedzinach zidentyfikowanych jako obszary specjalizacji gospodarczej Małopolski;

(c) **Umowy Partnerstwa**:

- priorytety 1 i 2 RSI WM stanowią punkt odniesienia dla interwencji regionalnych, odnoszących się do zakresu wsparcia objętego CT 1, a częściowo również – CT 3, zarówno w kontekście wsparcia planowanego w RPO WM, jak i zamierzeń inwestycyjnych adresowanych potencjalnie do PO Inteligentny Rozwój;
- priorytet 3 RSI WM stanowi punkt odniesienia dla interwencji regionalnych, odnoszących się do wsparcia objętego zakresem CT 2, zarówno w kontekście wsparcia planowanego w RPO WM, jak i zamierzeń inwestycyjnych adresowanych potencjalnie do PO Polska Cyfrowa;

(d) **krajowej strategii inteligentnej specjalizacji**:

- wskazane w RSI WM obszary inteligentnej specjalizacji regionalnej zostały zidentyfikowane w procesie przeprowadzonym zgodnie z zaleceniami metodyki RIS3, m.in. w oparciu o reguły tzw. przedsiębiorczego odkrywania; proces ten był prowadzony równolegle z pracami nad krajową strategią inteligentnej specjalizacji; koordynacja i komplementarność wsparcia dedykowanego interwencji w obszarze inteligentnych specjalizacji zostanie zapewniona w ramach reguł określających podział interwencji pomiędzy RPO oraz PO Inteligentny Rozwój;

(e) **Programem Rozwoju Przedsiębiorstw**:

- w warstwie strategicznej RSI WM wpisuje się w cele krajowej Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki oraz Programu Rozwoju Przedsiębiorstw (dokument wykonawczy wskazujący szeroki wachlarz instrumentów wsparcia rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw); w tym zakresie RSI WM przewiduje w szczególności wsparcie działań służących poprawie dostępu przedsiębiorstw do kapitału na działalność badawczo-rozwojową, wprowadzenie zachęt do podejmowania działalności innowacyjnej w powiązaniu z popytowym wspieraniem usług sektora B+R (np. małopolski bon na innowacje) oraz zapewnieniem odpowiednich zasobów wiedzy i pracy na rzecz gospodarki regionalnej (w szczególności Działanie E. Konkurencyjność, innowacyjność i kooperacja przedsiębiorstw, Priorytet 2. Kreowanie popytu na innowacje).

I.3. OPIS PRZEBIEGU PROCESU PRZEDSIĘBIORCZEGO ODKRYWANIA W PROCESIE PRZYGOTOWANIA RSI WM 2014-2020

L.p.	Działanie	Termin realizacji	Opis dotyczący metody prac / zaangażowania poszczególnych środowisk, szczególnie gospodarczych
1.	**Przeprowadzenie regionalnego foresightu technologicznego**	2008-2010	Cel foresightu: wyłonienie 10 technologii kluczowych dla rozwoju Małopolski w perspektywie do 2020 r. Koordynacja procesu: Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o. Metoda prac: posługując się metodyką foresight, wykorzystano pełną paletę technik badawczych, włączając do debaty reprezentatywnych przedstawicieli sektora gospodarki, nauki, administracji, a także mass media i społeczeństwo. Formy uczestnictwa: panele ekspertów, wywiady, ankiety, warsztaty, grupy robocze, konferencje. Mierniki: • zaangażowanie ok. 1000 ekspertów (zarządzający jednostkami sektora badań i rozwoju, kierujący wyższymi uczelniami, przedsiębiorcy, samorządowcy), • ponad 40 spotkań i warsztatów, • ponad 10 raportów cząstkowych, • ponad 20 artykułów i relacji prasowych z przebiegu prac, konferencji i wydarzeń organizowanych w związku z realizacją badania. Wykorzystane techniki: analiza SWOT, metoda delficka, metoda krzyżowej analizy wpływów, metoda technologii krytycznej (kluczowej). Etap I – Analiza: – identyfikacja technologii przyszłości, – analiza potencjału rozwoju technologii w wybranych centrach wiedzy i analiza zdolności klastrów do wykorzystania potencjałów rozwoju nowych technologii, – analiza SWOT, – opracowanie raportu strategicznego dla 20 wybranych technologii. Etap II – Mapy drogowe dla 10 kluczowych technologii: – identyfikowanie 10 wiodących technologii, – wybór grupy „laboratoriów foresight" w ramach wybranych centrów wiedzy i klastrów, – opracowanie strategii rozwoju dla 10 wybranych technologii (mapy drogowe rozwoju technologii oraz ramowe plany operacyjne).

			Etap III – Rozpowszechnianie – mobilizacja i budowa wizerunku: – opracowanie modelu dla Małopolskiego Obserwatorium Technologicznego przy KPT, – forum „Małopolska – Region Wiedzy”, – raport końcowy. Foresight wskazał 10 kluczowych dla rozwoju Małopolski technologii, sklasyfikowanych w 3 obszarach: 1) Medycyna i zdrowie: inżynieria tkankowa; leki i technologie miejscowo niszczące nowotwory; monitoring i kontrola stanów chorobowych; usprawnienie procesu leczenia w oparciu o analizę danych; 2) Informacja i wizualizacja: bezdotykowy interfejs komputerowy; systemy inteligentne; uniwersalny dostęp do informacji; 3) Bezpieczeństwo i komfort życia: budownictwo samowystarczalne energetycznie; czyste technologie energetyczne, inżynieria materiałowa i nanotechnologie dla zastosowań specjalnych. Foresight przeprowadzony został w ramach projektu „Perspektywa Technologiczna Kraków – Małopolska 2020”. Projekt współfinansowany ze środków EFRR w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007–2013.
2	**Kontynuacja regionalnego foresightu technologicznego – Ośrodek Prognoz Technologicznych**	2011-2014	Rola Ośrodka Prognoz Technologicznych (OPT): kontynuacja projektu Foresight, wzmocnienie Województwa Małopolskiego jako regionu specjalizacji tematycznych, dostarczenie danych do stworzenia programu intensyfikacji działań na rzecz rozwoju technologii ICT (zidentyfikowanie zagrożeń oraz czynników warunkujących efektywny ich rozwój). Koordynacja prac OPT: Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o., Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, przy współpracy Województwa Małopolskiego. Metoda prac: metody scenariuszowe, PEST, SWOT, SPACE, wskaźniki gotowości TRL – Technology Readiness Levels, technologiczne mapy drogowe (TRM). Skład: trzy zespoły branżowe, do których zaproszono liderów następujących tematów: bezdotykowy interfejs, systemy inteligentne, uniwersalny dostęp do informacji – łącznie 12 osób (przedsiębiorcy, przedstawiciele wiodących krakowskich uczelni) oraz moderatorzy. Efektem prac OPT jest opracowanie raportu końcowego. Wyniki prac zawarte w dokumencie potwierdziły słuszność wyboru trzech kluczowych technologii ICT, dokonanego w projekcie „Foresight technologiczny Małopolska – Kraków 2020”. Zebrane informacje wskazują na istotny i rosnący potencjał regionu w obszarze technologii: bezdotykowy interfejs, systemy inteligentne oraz uniwersalny dostęp do informacji. Zatem prace nad praktycznym wdrażaniem inteligentnej specjalizacji powinny być kontynuowane. Inteligentna specjalizacja powinna znaleźć swoje odbicie w polityce ściągania do Małopolski inwestorów, z wyraźną

			preferencją dla firm z obszaru trzech wymienionych powyżej kluczowych technologii ICT, a także innych technologii, powiązanych z dziedzinami analizowanymi oraz wymienionymi w projekcie foresight technologiczny. OPT rozpoczął funkcjonowanie w ramach projektu pn. „Broker innowacji jako narzędzie dla efektywnego rozwoju systemu nowoczesnej gospodarki Małopolski", gdzie Liderem projektu było Województwo Małopolskie.
3	**Implementacja wyników regionalnego foresightu technologicznego do Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020**	2009-2011	10 kluczowych dla rozwoju Małopolski technologii zidentyfikowanych w procesie regionalnego foresightu technologicznego 2008-2010 zostało wpisanych do Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 (SRWM). Dokument wskazuje, że polityka samorządu koncentrować będzie się na wdrożeniu mechanizmów preferujących rozwój 10 technologii, których potencjał wskazuje, że mogą w przyszłości określić specjalizację Małopolski. SRWM została przygotowana, pod kierunkiem Zarządu Województwa Małopolskiego, w wyniku trwających ponad dwa lata prac, w szczególności w oparciu o wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach szerokiej debaty publicznej, której elementem były m.in. konsultacje terytorialne poświęcone potencjałom i barierom oraz najważniejszym obszarom interwencji w perspektywie do 2020 r., cykl konferencji regionalnych oraz liczne spotkania konsultacyjne z udziałem przedstawicieli kluczowych środowisk i instytucji regionalnych, w tym: – spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami środowiska biznesowego, – konferencja regionalna „Wiedza-Przedsiębiorczość-Inwestycje. Wybór strategii gospodarczej dla Małopolski", – konsultacje terytorialne w pięciu subregionach Małopolski.
4	**Przeprowadzenie badań z udziałem przedsiębiorców i innych uczestników systemu innowacji oraz przeprowadzenie serii analiz w zakresie potencjałów i przewag konkurencyjnych Małopolski**	2010-nadal	Celem przeprowadzonych badań i analiz było uzyskanie wiedzy lub jej weryfikacja w zakresie potencjałów gospodarczych i innowacyjnych Małopolski ze szczególnym uwzględnieniem aktywnego włączenia przedsiębiorców i pozostałych interesariuszy systemu innowacji. Badania z udziałem przedsiębiorców i innych uczestników systemu innowacji: • „Wdrażanie wyników prac dyplomowych w kontekście 10 kluczowych technologii przyszłości dla Małopolski" (2010) Określenie potencjału tworzenia nowych firm, wykorzystujących wiedzę nabytą podczas przygotowania pracy dyplomowej związanej z technologia przyszłości. Poza badaniem źródeł przeprowadzono badanie 398 jednostek uczelnianych na poziomie katedr/instytutów, metodą ankiety internetowej, ankiety przesyłanej pocztą elektroniczną oraz wywiadu telefonicznego. Ponadto przeprowadzono pogłębione wywiady indywidualne z 15 przedstawicielami uczelni wyższych i 5 przedstawicielami instytucji pośredniczących. • „Efekty realizacji projektów innowacyjnych, zrealizowanych w ramach środków unijnych wpisujących się w cele taktyczne Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2008-2013" (2010).

			W ramach badania zastosowane zostały, poza badaniem źródeł – następujące techniki badawcze: – indywidualne wywiady pogłębione (33 w gronie przedsiębiorców realizujących i nierealizujących projekty innowacyjne, oraz przedstawicieli JBR i IOB realizujących i nierealizujących projekty innowacyjne); – komputerowo wspomagane wywiady telefoniczne (300 z przedsiębiorcami); • „Weryfikacja trendów rozwojowych zachodzących w ramach kluczowych technologii przyszłości w Małopolsce wyznaczonych metodą foresightu w 2010 r." (2011) Badania przeprowadzone w małopolskich firmach i jednostkach podaży innowacji - wywiady ankietowe w grupie 37 firm oraz 42 podmiotów podaży innowacji. Badanie poprzedzone identyfikacją podmiotów w obu grupach. • „Badanie stopnia wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego w ramach dedykowanego systemu monitoringu – III etap prac (2012). Opis narzędzi metodycznych oraz wyników badania w ramach procesu monitorowania, ewaluacji oraz planowania działań zmierzających do podniesienia stopnia innowacyjności Małopolski. Poza szeregiem analiz i badań na źródłach, badaniami ilościowymi objęto 495 firm (wywiady telefoniczne) i 40 JBR (ankieta internetowa wspomagana wywiadem telefonicznym). Na próbach badawczych o zbliżonych wielkościach zrealizowano wcześniejsze, bliźniacze realizacje: II etap prac i I etap prac (2011 i 2009). Wyniki opracowania były prezentowane i dyskutowane podczas posiedzenia Małopolskiej Rady Innowacji. • „Ekspertyza polegająca na rozpoznaniu struktury małopolskiego środowiska start-up'owego oraz diagnozie jego oczekiwań w zakresie wsparcia" (2013). Poza badaniami na źródłach zrealizowano 3 wywiady pogłębione z kluczowymi przedstawicielami środowiska start-up'owego, 9 jawnych obserwacji w ramach wydarzeń start up'owych, ankietę internetową z 48 przedstawicielami start up'ów oraz grupowe konsultacje mailowe z kluczowymi osobami ze środowiska start up'owego. Wyniki opracowania prezentowane i dyskutowane podczas posiedzenia Małopolskiej Rady Innowacji. • „Badania postrzegania Małopolskich Targów Innowacji i Małopolskiego Festiwalu Innowacji" (6 realizacji: 2009-2014) Ocena efektywności i trafności kreowania systemu innowacji poprzez realizację wydarzenia konferencyjno-wystawienniczego. Na przestrzeni lat badaniami ilościowymi objęto ponad 6000 uczestników Targów, 122 przedsiębiorców i 64 instytucji wystawiających się na Targach i około 300 uczestników flagowych konferencji Festiwalu.

			• „Analiza weryfikacyjna obszarów inteligentnej specjalizacji regionalnej województwa małopolskiego" (2014) Analiza dostępnych, a zarazem najbardziej aktualnych danych ekonomicznych o sektorach małopolskiej gospodarki i nauki jako argumentów umożliwiających podjęcie przez organy Samorządu Województwa Małopolskiego optymalnych decyzji w sprawie wyboru obszarów inteligentnej specjalizacji regionalnej Małopolski. W efekcie ostatecznie przesądzono o wyborze 7 specjalizacji regionalnych, które uwzględniono w RIS3. Wyniki opracowania prezentowane i dyskutowane podczas posiedzenia Małopolskiej Rady Innowacji. • „Charakterystyka dziedzin wytyczonych przez inteligentną specjalizację regionu" – 2 realizacje (2014). Rozpoznanie oczekiwań małopolskich przedsiębiorstw działających w obrębie obszarów inteligentnych specjalizacji. Oprócz analiz i badań na źródłach zrealizowano badania jakościowe – 7 grupowych wywiadów zogniskowanych (4 realizowane na wiosnę, a 3 na jesieni 2014) w środowisku przedsiębiorców reprezentujących poszczególne inteligentne specjalizacje. W sumie objętych badaniami zostało ok. 50 przedsiębiorców. Wyniki opracowania prezentowane i dyskutowane podczas posiedzenia Małopolskiej Rady Innowacji. Analizy i opracowania eksperckie: • „Diagnoza pogłębiona innowacyjności gospodarki Małopolski" (2012) Opracowanie przygotowane na potrzeby prac nad Regionalną Strategią Innowacji Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Zawiera szereg jakościowych i ilościowych danych obrazujących innowacyjność regionu, w tym odnoszących się do sytuacji przedsiębiorstw. • „Handel zagraniczny w Polsce i Małopolsce w 2011 roku" (2012) Wybrane aspekty handlu zagranicznego Małopolski na tle pozostałych województw Polski, a także pogłębiona analiza wymiany handlowej w Małopolsce. Opracowanie oparte na analizie danych dla eksportu i importu na poziomie ogólnopolskim oraz wojewódzkim. • „Identyfikacja trendów technologicznych w obszarze ICT z wykorzystaniem statystki patentowej" (2012) Analiza statystyczna. • „Oferta krakowskich szkół wyższych i instytutów badawczych w zakresie prowadzonych badań (2011; aktualizacja 2014) Wykaz prowadzonych przez małopolskie uczelnie badań, ze szczególnym uwzględnieniem zgłoszeń patentowych oraz liczby wdrożeń, badań realizowanych z zakresu wysokich technologii oraz potencjału ludzkiego i infrastrukturalnego.
5	**Koordynacja procesu przygotowania RSI WM**	2011-2014	Rola Eksperta Strategicznego i Zespołu Zdaniowego w procesie przedsiębiorczego odkrywania: zapewnienie optymalnej formuły współpracy oraz wymiany informacji, a także koordynacji działań związanych z przygotowaniem RSI WM.

	2013-2020 w tym procesu przedsiębiorczego odkrywania - Prace Eksperta Strategicznego i Zespołu Zdaniowego ds. przygotowania RSI WM 2014-2020		Forma powołania: uchwała Zarządu Województwa Małopolskiego (nr 1179/2011 z 6.10.2011 r.). Skład: 20 przedstawicieli kluczowych instytucji regionalnych i ekspertów zewnętrznych. Metoda prac: Ekspert Strategiczny wraz z Zespołem Zadaniowym stanowili najważniejsze ciało konsultujące i wyznaczające kierunki prac nad RSI WM. Zespół stanowił centrum pracy nad RSI WM m.in. zbierał i opracowywał wszystkie głosy i uwagi płynące z poszczególnych gremiów, środowisk i społeczeństwa zaangażowanych w proces przedsiębiorczego odkrywania. Zespół spotykał się cyklicznie (w sumie 10 spotkań w latach 2011-2014). Pracowano także obiegowo w formie elektronicznej. Dodatkowo Ekspert Strategiczny niezależnie od Województwa Małopolskiego promował proces powstawiania strategii. Efekty prac Eksperta Strategicznego oraz Zespołu Zadaniowego były przedkładane do rozpatrzenia i akceptacji przez Zarząd Województwa Małopolskiego. W spotkaniach Zespołu Zadaniowego uczestniczyli również regularnie eksperci zewnętrzni zapraszani w zależności od tematu posiedzenia (reprezentujący m.in. przedstawicieli klastrów, firm itp.). Wsparcie stanowili także m.in. przedstawiciele Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) zaangażowani równolegle w międzynarodowy projekt poświęcony inteligentnej specjalizacji: *OECD TIP Smart Specialisation Project.* Pracownicy MNiSW intensywnie wspierali Małopolskę w zakresie właściwego zrozumienia i wdrożenia koncepcji inteligentnej specjalizacji podczas prac nad RSI WM.
6	**Prace Małopolskiej Rady Innowacji**	2011-2014	Rola Małopolskiej Rady Innowacji (MRI) w procesie przedsiębiorczego odkrywania: wsparcie Eksperta Strategicznego i Zespołu Zadaniowego w pracach nad RSI WM w szczególności w procesie przedsiębiorczego odkrywania z punktu widzenia ekspertów z obszaru polityki innowacyjnej reprezentujących naukę, administrację i biznes (zadanie to Zarząd Województwa Małopolskiego wyznaczył MRI w uchwale powołującej Eksperta Strategicznego i Zespół Zadaniowy). MRI to stałe gremium opiniodawczo-doradcze dla Zarządu Województwa Małopolskiego w zakresie polityki innowacyjnej Województwa. Forma powołania: uchwała Zarządu Województwa Małopolskiego (MRI zainaugurowała działalność w 2006 r. – uchwała nr 75/06 z 26.01.2006 r.) Skład: 36 przedstawicieli przedsiębiorców, instytucji wspierających biznes, szkół wyższych i instytucji badawczych, administracji publicznej. Przewodniczącym MRI jest Marszałek Województwa Małopolskiego. Metoda prac: MRI stanowiła podstawowe ciało konsultacyjne w zakresie inteligentnych specjalizacji, priorytetów i kierunków prac nad RSI WM. Rada miała możliwość wpływu na kierunek i przebieg prac podczas całego procesu przygotowywania RSI WM. MRI była na bieżąco informowana o przebiegu i wyzwaniach związanych z procesem przedsiębiorczego odkrywania. W latach 2011-2014

			MRI zebrała się na 10 posiedzeniach.
7	**Prace Zarządu Województwa Małopolskiego**	2011-2014	Rola Zarządu Województwa Małopolskiego w procesie przedsiębiorczego odkrywania: strategiczna koordynacja zmierzająca do przygotowania RSI WM w oparciu o inteligentne specjalizacje wyłonione w procesie przedsiębiorczego odkrywania. ZWM to organ wykonawczy Województwa Małopolskiego, który m.in. koordynuje regionalną politykę w zakresie innowacji. Metoda prac: ZWM bardzo mocno i w sposób systematyczny zaangażowany był w przygotowanie RSI WM (m.in. regularne warsztaty Zarządu z dyrektorami departamentów na temat programów strategicznych, w tym RSI WM). Pełną listę warsztatów Zarządu z radnymi i dyrektorami w Województwie Małopolskim zawiera Kalendarium prac nad projektem Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020 (załącznik nr 4 do RSI WM).
8	**Zaangażowanie Radnych Województwa Małopolskiego**	2012-2014	W prace nad RSI WM zaangażowani byli także Radni Województwa Małopolskiego, którzy wraz z Zarządem Województwa Małopolskiego uczestniczyli w warsztatach strategicznych poświęconym wkładowi w kształt i kierunki RSI WM. Prezentacja projektu RSI WM Radnym Województwa Małopolskiego podczas prac Komisji Sejmiku Województwa Małopolskiego.
9	**Prace Małopolskiej Rady Gospodarczej**	2012-2014	Rola Małopolskiej Rady Gospodarczej (MRG) w procesie przedsiębiorczego odkrywania: wsparcie Eksperta Strategicznego i Zespołu Zadaniowego w pracach nad RSI WM w szczególności w procesie przedsiębiorczego odkrywania z punktu widzenia wiodących firm i uczelni w Małopolsce. Forma powołania: uchwała Zarządu Województwa Małopolskiego (nr 1028/11 z 31.08.2011) Skład: 15 przedstawicieli wiodących małopolskich firm i środowisk naukowych. Metoda prac: MRG stanowiła ciało konsultacyjne, w ramach którego środowisko gospodarcze czołowych firm mogło dokonać wkładu w zakresie inteligentnych specjalizacji, priorytetów i kierunków prac nad RSI WM.
10	**Prace Komisji Wspólnej Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych Małopolski**	2012-2014	Rola Komisji Wspólnej Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych Małopolski (KWSTIGM) w procesie przedsiębiorczego odkrywania: wsparcie Eksperta Strategicznego i Zespołu Zadaniowego w pracach nad RSI WM w szczególności w procesie przedsiębiorczego odkrywania z punktu widzenia samorządów gospodarczych i terytorialnych w Małopolsce. Forma powołania: uchwała Zarządu Województwa Małopolskiego (KWSTIGM zainaugurowała działalność w 2003 r. – uchwała nr 665/03 z 6.10.2003 r.) Skład: 18 reprezentantów samorządów gospodarczych (w tym izby gospodarcze np. Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie) i samorządów terytorialnych Metoda prac: KWSTIGM stanowiła ciało konsultacyjne, w ramach którego samorządy gospodarcze i terytorialne mogły dokonać

			wkładu w zakresie inteligentnych specjalizacji, priorytetów i kierunków prac nad RSI WM.
11	**Prace Małopolskiej Rady ds. Społeczeństwa Informacyjnego**	2012-2014	Rola Małopolskiej Rady ds. Społeczeństwa Informacyjnego (MRSI) w procesie przedsiębiorczego odkrywania: wsparcie Eksperta Strategicznego i Zespołu Zadaniowego w pracach nad RSI WM w szczególności w procesie przedsiębiorczego odkrywania z punktu widzenia przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, nauki i administracji kluczowych dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie. Forma powołania: uchwała Zarządu Województwa Małopolskiego (MRSI zainaugurowała działalność w 2004 r. – uchwałą nr 172/04 z 20.03.2004 r.) Skład: 34 przedstawicieli, instytucji otoczenia biznesu, nauki i administracji kluczowych dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie. Metoda prac: MRSI stanowiła ciało konsultacyjne, w ramach którego środowiska działające w obszarze społeczeństwa informacyjnego (gospodarcze, naukowe, administracja, IOB) mogły dokonać wkładu w zakresie inteligentnych specjalizacji, priorytetów i kierunków prac nad RSI WM.
12	**Prace Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski**	2012-2014	Rola Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski (FWBiPM) w procesie przedsiębiorczego odkrywania: wsparcie Eksperta Strategicznego i Zespołu Zadaniowego w pracach nad RSI WM 2014-2020 w szczególności w procesie przedsiębiorczego odkrywania z punktu widzenia organizacji pozarządowej skupiającej samorządowców z terenu Małopolski. Forma powołania: Forum jest autonomiczną organizacją konsultacyjno-szkoleniową, która funkcjonuje przy Małopolskim Instytucie Samorządu Terytorialnego i Administracji w Krakowie. Skład: wójtowie, burmistrzowie i prezydenci gmin i miast z terenu Małopolski zrzeszeni w ramach Forum. Metoda prac: Forum stanowiło ciało konsultacyjne, w ramach którego reprezentanci samorządów (wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast z terenu Małopolski) mogli dokonać wkładu w zakresie inteligentnych specjalizacji, priorytetów i kierunków prac nad RSI WM. Pracowano także obiegowo w formie elektronicznej.
13	**Cykl otwartych konsultacji społecznych**	2012-2013	Konsultacje społeczne projektu RSI WM przeprowadzono w trzech turach na różnych etapach prac nad RSI: I Konsultacje społeczne i środowiskowe: 3.07.2012 – 27.09.2012 (zgłoszono 40 uwag) II Konsultacje społeczne: 4.04.2013 – 10.05.2013 (zgłoszono 93 uwagi) III Konsultacje społeczne: 30.10.2013 – 28.11.2013 (zgłoszono 35 uwag) Metoda prac: Konsultacje prowadzone były w trybie otwartym (możliwość zgłaszania uwag przez wszystkie zainteresowane

			podmioty) za pomocą formularza znajdującego się na stronach internetowych Województwa Małopolskiego. Listę wszystkich uwag (w sumie 168 w trzech turach konsultacji społecznych) przedstawia Załącznik nr 2 do RSI WM. Załącznik wskazuje także sposób uwzględnienia każdej zgłoszonej uwagi. W wyniku konsultacji społecznych dodano cztery dodatkowe obszary specjalizacji regionalnej: • Chemia, • Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych, • Elektrotechnika i przemysł maszynowy, • Przemysły kreatywne i czasu wolnego.
13	**Otwarty nabór propozycji projektów do Banku Projektów Regionalnych – zaangażowanie uczestników systemu innowacji**	2012-2013	Województwo Małopolskie przeprowadziło otwarty nabór pomysłów na projekty istotne z punktu widzenia gospodarki i innowacji regionu w perspektywie do 2020 r. (nabór w ramach tzw. Banku Projektów Regionalnych). W wyniku naboru zidentyfikowane zostały propozycje przedsięwzięć priorytetowych z zakresu infrastruktury badawczej jednostek naukowych, spośród których ostatecznie wyłoniona została grupa 7 przedsięwzięć kluczowych dla obszarów specjalizacji regionalnej – wskazanych bezpośrednio w RSI WM oraz rekomendowanych przez Zarząd Województwa Małopolskiego do weryfikacji przez stronę rządową w ramach mechanizmu kontraktu terytorialnego.
15	**Cykl Małopolskich Festiwali Innowacji – włączenie szerokiego grona interesariuszy systemu innowacji przy wykorzystaniu festiwalu technologicznego**	2012-nadal	Celem Festiwalu (MFI) jest integracja różnorodnych środowisk, umożliwiająca ich konkretną współpracę oraz szeroką dyskusję m.in. nt. inteligentnych specjalizacji regionu. Zadaniem Festiwalu jest także promowanie transferu technologii, innowacyjności, przedsiębiorczości, a także przekazanie zainteresowanym konkretnej wiedzy na ten temat. Podczas Festiwalu do współpracy zachęcani są przedsiębiorcy, naukowcy, przedstawiciele administracji i instytucji otoczenia biznesu oraz lokalne społeczności i reprezentanci innych inicjatyw. MFI w 2012 r.: • Zasięg wydarzenia: Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Chrzanów, Nowy Targ, Rabka Zdrój • Liczba partnerów: 12 (uczelnie, IOB i klastry; m.in. Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej) • Liczba wydarzeń: 27 W ramach Festiwalu odbywały się m.in. Małopolskie Targi Innowacji**,** tematyczna konferencja oraz panele dyskusyjne. W Targach udział wzięło 53 wystawców, z czego 30 stanowili innowacyjne przedsiębiorstwa różnych branż, a 23 instytucje. Wśród firm nacisk został położony na firmy z branży ICT (16 firm reprezentujących sektor w różnych dziedzinach, m.in. 4 firmy produkujące gry). Wśród instytucji znalazły się m.in. instytuty badawcze, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości, agencje rozwoju, klastry, UPRP, PARP. Konferencja „Innowacje - niezbędny czynnik nowoczesnej architektury gospodarczej” – dotyczyła konstruowania polityki

			innowacyjnej w województwie szczególnie w zakresie smart specialisation. Na konferencję w roli prelegentów zaproszono specjalistów w tym zakresie reprezentujących różnorodne środowiska m.in. Marka Przeora z KE, prof. dr hab. Ewę Okoń-Horodyńską – eksperta strategicznego ds. RSI. Na konferencji podniesiony został również temat wspierania i promowania młodej innowacyjnej przedsiębiorczości. Głos na ten temat zabrał m.in. znany na świecie ekspert w tej dziedzinie - Aape Pohjavirta z inkubatora Aalto Venture Garage (Finlandia) oraz Jaromir Działo – założyciel 3 udanych startupów oraz firmy Topicmarks.com w Dolinie Krzemowej. Szczególny nacisk został położony na przedsiębiorczość wpisującą się w inteligentne specjalizacje regionu. MFI w 2013 r.: • Zasięg wydarzenia: Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Chrzanów, Trzebinia, Oświęcim, Nowy Targ, Bruksela • Liczba partnerów: 24 (uczelnie, IOB, JBR, klastry, przedsiębiorstwa; m.in. UPRP, PARP, ABB, Delphi, Instytut Odlewnictwa) • Liczba wydarzeń: 56 W ramach Festiwalu odbywały się m.in. Małopolskie Targi Innowacji, tematyczna konferencja oraz panele dyskusyjne. W Targach udział wzięło 59 wystawców, z czego 30 stanowili innowacyjne przedsiębiorstwa różnych branż, a 29 instytucje. Wśród firm wiele było takich, które wykorzystują nowoczesne technologie IT na potrzeby innych branż (m.in. dla medycyny – Silvermedia,; zrównoważonej energii – DLJM System, Amreco technologie dla natury, ZDANIA; przemysłów kreatywnych – Nowoczesny Wymiar Edukacji, Lava Vision; oraz innych – Magielek RFID, Flytech). Wśród instytucji znalazły się m.in. instytuty badawcze, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości, agencje rozwoju, klastry, Urząd Patentowy RP. Konferencja „Młoda przedsiębiorczość - nowe pokolenie w biznesie" – była próbą odpowiedzi na szereg pytań związanych z młodą przedsiębiorczością i wyzwaniami stojącymi przed ludźmi myślącymi o własnym biznesie. W dyskusji brali udział polscy i zagraniczni specjaliści, głównie praktycy reprezentujący zainteresowane środowiska m.in.: Helen Köpman z KE, Daniel Maksym z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Chris Burry z US Market Access Center, Aape Pohjavirta z fińskiego Start-upu Sauna, Paweł Skruch z Delphi. Szczególny nacisk został położony na przedsiębiorczość wpisującą się w inteligentne specjalizacje regionu. MFI w 2014 r.: • Zasięg wydarzenia: Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Chrzanów, Trzebinia, Oświęcim, Nowy Targ, • Liczba partnerów: 34 (uczelnie, IOB, JBR, klastry, przedsiębiorstwa; m.in.: Cisco, Ateknea, Jordan Group, Eurokreator s.c., Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, Instytut Odlewnictwa, Instytut Przemysłu Skórzanego, Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy) • Liczba wydarzeń: 118 W ramach Festiwalu odbywały się m.in. Małopolskie Targi Innowacji, tematyczna konferencja oraz panele dyskusyjne. Podczas Targów w jednym miejscu i czasie skupiono kreatorów regionalnej gospodarki pokazując ich najmocniejsze strony. Wystawcy i odwiedzający mieli okazję do wymiany wiedzy i doświadczeń, oraz co najistotniejsze nawiązania współpracy. Z informacji

			uzyskanych od wystawców wiadomo, że taką współpracę wielokrotnie udało się nawiązać. W Targach udział wzięło 52 wystawców, z czego 30 stanowili innowacyjne przedsiębiorstwa różnych branż, a 22 instytucje. Wśród firm wyróżniały się te związane z energią zrównoważoną (m.in. MCE Małopolskie Centrum Ekologiczne, STALMARK, PHU KOŁTON, TECH, K&K Recykling System, Bioenergia, BBTB Group). Wśród instytucji znalazły się m.in. instytuty badawcze, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości, agencje rozwoju, klastry, UPRP, PARP. Na Małopolskich Targach Innowacji spotykali się małopolscy przedsiębiorcy, pracownicy naukowi, studenci, przedstawiciele administracji i wszyscy Ci, którzy są zainteresowani innowacjami, przedsiębiorczością, transferem technologii i współpracą na linii biznes-nauka. Konferencja **„**Dzisiejsze inspiracje innowacją przyszłości – Małopolska Case Study**”** - podczas konferencji zaprezentowane zostały m.in. konkretne przykłady wdrożonych innowacji w wiodących firmach regionu, dynamiczna, krakowska scena start'upowa, a także sposoby komercjalizacji i wdrażania prac B+R do gospodarki. Obecność osobistości ze świata nauki, biznesu, specjalistów ekonomii oraz analityków rynków gospodarczych pozwoliła na przybliżenie uczestnikom konferencji najnowszych trendów oraz rozwiązań w zakresie rozwoju gospodarczego z perspektywy różnych środowisk. Część konferencji miała charakter panelu dyskusyjnego, podczas którego zostały poddane analizie możliwości wspierania innowacji i badań w małopolskich przedsiębiorstwach przy równoczesnym wykorzystaniu kształcenia i edukacji, wiedzy oraz doświadczenia Małopolan przede wszystkim w zakresie inteligentnej specjalizacji regionu.
16	**Cykl paneli dyskusyjnych "Przy kawie o innowacjach" – stymulowanie udziału środowiska biznesowego, naukowego, administracji publicznej i obywateli**	2012-nadal	2012: Przeprowadzono cztery panele dyskusyjne „Przy kawie o innowacjach” dotyczące zmiany gospodarczej w oparciu m.in. o branże life science, ICT, zrównoważona energia (obszary te w toku przedsiębiorczego odkrywania wskazywały największy potencjał Małopolski): • Panel pt. „Innowacje zmieniają świat – jakie są szanse na zmianę Małopolski?” Wydarzenie, które skupiło ekspertów wcielających się w rolę prelegentów, wywodzących się ze środowiska naukowego, instytucji otoczenia biznesu oraz przedsiębiorstw. W gronie odbiorców (30 osób) znaleźli się przedstawiciele środowiska biznesowego, naukowego, administracji publicznej i obywateli. Uzupełnienie odbiorców stanowili reprezentanci instytucji otoczenia biznesu. Dyskusja panelistów i zebranej publiczności miała za zadanie wskazać możliwości zaistnienia innowacji regionalnych przyczyniających się do zmiany gospodarczej i wizerunkowej Małopolski. • Panel pt. „Czy wsparcie obszaru life science stanie się sposobem na wsparcie rozwoju bio-biznesu w Małopolsce jako jednej z kluczowych branż regionu?”. Panel dyskusyjny przeznaczony był dla 30 odbiorców-reprezentantów środowiska biznesowego, naukowego, instytucji otoczenia biznesu, administracji publicznej i obywateli. Panel prowadzili dyrektorzy oraz prezesi i przedstawiciele zarządów

			firm i instytucji zajmujący czołowe miejsca na regionalnym rynku lifescience w Małopolsce (m.in. Selvita S.A., Silvermedia Sp. z o.o.). Dyskusja skierowana była na dotychczasowe osiągnięcia w dziedzinie „nauk o życiu" oraz możliwości i zasady ich rozwoju w regionie. • Panel pt. „Obszar ICT – sposób wzmacniania konkurencyjności Regionu i gospodarki Małopolski?" Warsztat mający na celu uwypuklenie znaczenia obszaru ICT jako jednego z dominujących w gospodarce regionalnej Małopolski. Uczestnikami dyskusji obok ekspertów, środowiska naukowego i biznesowego byli przedstawiciele kancelarii i biur patentowych, fundacji środowiskowych, administracji, firm i przedsiębiorstw. Panel skierowany był do 30 osobowej widowni. • Panel pt. „Zrównoważona energia jest szansą gospodarczą dla Europy. Czy globalne wyzwanie może być inteligentną specjalizacją regionu?". Panel stanowił próbę odpowiedzi na postawione w jego tytule pytanie. Prelegenci wywodzący się ze środowiska naukowego, ale i przedsiębiorcy branżowi potwierdzili duże znaczenie energetyki dla stabilnego rozwoju gospodarki krajowej i regionalnej, wskazując przy tym na dużą szansę eksploatacji gazu łupkowego. Panel przygotowany był dla 30 osobowej publiczności. 2013: Przeprowadzono trzy panele dyskusyjne „Przy kawie o innowacjach" dotyczące zmiany gospodarczej poprzez ekoinnowacje, tworzenie warunków dla rozwoju innowacji i komercjalizację innowacyjnych rozwiązań: • Panel pt. „Instrumenty wsparcia dla eko-innowacji". Warsztat mający na celu przybliżenie złożoności problemu ekoinnowacji oraz wskazania sposobów jej wsparcia. Eksperci środowiska naukowego i finansowego (szkoła wyższa, instytut PAN, bank) szukali najtrafniejszych rozwiązań w ww. temacie. Przedstawiciele fundacji, przedsiębiorstw i firm oraz społeczności lokalnych uczestniczyli w dyskusji wraz z ekspertami. • Panele pt. „Jak zbudować skuteczne środowisko dla rozwoju innowacji?". Reprezentanci krakowskich społeczności opartych na otwartej współpracy i budowaniu kreatywnych inicjatyw starali się podczas panelu obronić tezę – „Miasto, jako ekosystem rozwoju innowacji." Panel skierowany do 30 osobowej widowni skupił przede wszystkim ludzi młodych i kreatywnych będących przedstawicielami firm i lokalnych społeczności. • „Wprowadzenie innowacyjnego produktu/usługi na rynek – szybki sukces czy droga przez mękę?" Przedstawiciel innowacyjnej firmy ABB przedstawił zebranym na sali proces wprowadzania innowacyjnego produktu na rynek. Podczas wystąpienia określone zostały problemy i sukcesy całego procesu. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele firm,

			administracji samorządowej i świata nauki, ale też społeczności lokalnych. Panel przeznaczony był dla 30 odbiorców. 2014: W obszarach inteligentnej specjalizacji przeprowadzono jeden panel dyskusyjne „Przy kawie o innowacjach", pod hasłem „Design Thinking – działanie projektowe dla innowacji". Celem panelu było stymulowanie kreatywnego i innowacyjnego myślenia opartego o metodę design thinking. Wydarzenie skierowane było do ok. 30 przedstawicieli różnych sektorów gospodarki, nauki, administracji i obywateli.
17	**Platforma spotkania przedsiębiorców i nauki w ramach projektu SPIN**	2012-nadal	W ramach projektu SPIN – model transferu innowacji w Małopolsce realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (EFS) powołano testowo cztery centra stymulujące współprace i transfer innowacji w obszarach objętych inteligentną specjalizacją: • CISI – Centrum Inteligentnych Systemów Informatycznych (z udziałem Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie) • MCBE – Małopolskie Centrum Budownictwa Energooszczędnego (z udziałem Politechniki Krakowskiej im. T. Kościuszki) • MOMT – Małopolski Ośrodek Medycyny Translacyjnej (Collegium Medicum UJ) • MCB – Małopolskie Centrum Biotechnologii (Uniwersytet Jagielloński) Centra prowadzą aktywną działalność z przedsiębiorcami np. Centrum Inteligentnych Systemów Informatycznych: – spotkania z partnerem strategicznym z przemysłu: 14 – spotkania z przedsiębiorcami: 71 – ilość podpisanych umów/ porozumień: 9 – uzyskane granty: - DEMONSTRATOR + „Innowacyjna elektrownia wiatrowa z pionową osią obrotu, o mocy 1,5 MW wyposażona w układ przekształtnikowy umożliwiający uzyskanie wysokiej efektywności przetwarzania energii wiatru w energię elektryczną przy niskich prędkościach wiatru." - INTELIGENTNE SIECI ENERGETYCZNE „Pilotażowa Modernizacja Oświetlenia ulicznego Miasta Krakowa, wraz z rozbudową warstwy telemetrycznej, stworzeniem systemu sterowania, oraz budową instalacji PV". – warsztaty Fotowoltaiczne – Liczba uczestników: 46 (w tym przedsiębiorców: 20, przedstawicieli JST: 6, naukowcy: 20) – warsztaty „Zapewnienie jakości systemów oświetleniowych"; Liczba uczestników: 30 (w tym przedsiębiorców: 18, przedstawicieli JST: 9, naukowcy: 3) – szkolenia: Instalacje i konfiguracje systemów klasy DMS - zarządzanie dystrybucją energii elektrycznej; Liczba uczestników: 6 (przedsiębiorcy: 1, naukowcy: 5)

			Małopolskie Centrum Budownictwa Energooszczędnego: – nawiązane kontakty biznesowe: 257, w tym: spotkania z przedsiębiorcami: 34 – ilość podpisanych umów/ porozumień: 39 – szkolenia z różnych aspektów budownictwa energooszczędnego, w tym Kampania na rzecz szkolnictwa zawodowego – 307 uczestników (w tym: przedsiębiorcy, uczniowie szkół zawodowych, przedstawiciele JST, naukowcy, studenci) Małopolski Ośrodek Medycyny Translacyjnej: – spotkania z przedsiębiorcami: 9 – ilość podpisanych umów/ porozumień: 9 – kurs „Praktyczne aspekty projektowania, monitorowania i analizy wyników randomizowanych eksperymentów klinicznych" (5 dniowy) – liczba uczestników: 330; – „Skuteczne zarządzanie projektem" **- 27–29 czerwca 2014 r.** (3-dniowy blok szkoleniowy) - liczba uczestników: 20 – szkolenia z zakresu kompetencji miękkich (m.in. negocjacje w projektach naukowych, przywództwo dla profesjonalistów nauki, dynamika zespołów badawczych i wdrożeniowych) – liczba uczestników: 50 Małopolskie Centrum Biotechnologii: – spotkania z przedsiębiorcami: 126 – ilość podpisanych umów/ porozumień: 4 – ilość uzyskanych grantów 5, w tym złożonych jest 20. – pozyskanie finansowania na badania prowadzące do rozwoju technologii z firmy Celon Pharma (100 000 zł) – SONATA BIS Nowe kinazy o istotnej roli w procesie nowotworowym - charakterystyka strukturalna, budżet: 1,5 mln PLN – SYMFONIA Zewnątrzkomórkowa aktywność proteolitycznaludzkiego epithelium - rola w modulacji przekazu sygnału w obrębie nabłonka, budżet: 1,5 mln PLN – SYMFONIA Dwoista rola światła niebieskiego - interdyscyplinarne badanie wpływu krótkiej fali światła widzialnego na rytmikę okołodobową i neuronalne aspekty funkcjonowania poznawczego i emocjonalnego u ludzi oraz wpływu światła na degenerację i patologie siatkówki oka; budżet 6,5 mln PLN Konferencje branżowe organizowane przez Centra: • Energetyczne Spotkania przy kawie w ramach MFI 2013, 6 czerwca 2013, liczba uczestników: 80 • Konferencja „Smart Future – technologie jutra", 27.05.2014, liczba uczestników: 18. • 11 Międzynarodowa Konferencja Cellular Automata in Research and Industry (ACRI 2014), 22-25.09.2014, Liczba uczestników: 95 • Evidence - based medicine a prawdy i mity w medycynie – 7.10.2014 - liczba uczestników: 140; • Badania kliniczne w chorobach rzadkich – 07.05.2014, liczba uczestników: 120 • CHALLENGES OF BIOTECHNOLOGY IN 21st CENTURY, 12/13.05.2014; liczba uczestników: 200

			• *Brain Health Ageing* 24.06.2014, dotyczące problemów i wyzwań związanych ze zdrowiem i starzeniem się mózgu, liczba uczestników: 30 • *EXO- & ENDOGENOUS SIGNALLING* poświęcona strigolaktonom (FA1206) oraz endofitom (FA1103), 14-18.09.2014, liczba uczestników: 100 • Minisympozjum w zakresie wyprowadzania linii komórek produkcyjnych, 30.09.2014, liczba uczestników: 40 osób.
18	**Wydarzenia promujące i włączające uczestników poczwórnej helisy w proces przedsiębiorczego odkrywania**	2012-nadal	• Konferencja „Inteligentna specjalizacja – droga do transformacji gospodarczej" (2012). Konferencja organizowana w ramach III Forum Nowej Gospodarki. Forum organizują wspólnie przedstawiciele świata nauki, administracji oraz otoczenia biznesu. Wiodącym tematem III Forum Nowej Gospodarki była praktyczna realizacja idei inteligentnej specjalizacji na szczeblu regionu, makroregionu i kraju. Przedmiotem debaty w ramach kolejnych bloków tematycznych były zarówno aspekty strategiczne, jak i identyfikacja i prezentacja konkretnych inicjatyw. Tematem przewodnim III Forum było poszukiwanie inteligentnej specjalizacji na szczeblu regionu, makroregionu i kraju. W szczególności zaprezentowane zostały koncepcje konkretnych, modelowych, projektów o znaczeniu ponadregionalnym, które pozwolą wyznaczyć standardy działań dla Polski. Projekty były analizowane w ramach warsztatów: Inteligentna gospodarka wodna, Centrum innowacyjnej medycyny, Inteligentny ekosystem energetyczny oraz Nowe technologie w „starych" przemysłach. Istotnym elementem programu III Forum była dyskusja strategiczna wokół rozwiązań przyjętych w Strategii dla rozwoju makroregionu małopolsko-śląskiego do roku 2020. Kolejne sesje poświęcone były kluczowym czynnikom inteligentnej specjalizacji – efektywnym formom współpracy gospodarki i nauki oraz kompleksowemu wspieraniu innowacyjnej przedsiębiorczości, a także roli ICT jako kluczowej technologii o ogólnym zastosowaniu. Obrady III Forum zwieńczyła sesja, podczas której eksperci ze środowisk gospodarki, nauki i administracji przedstawili rekomendacje dotyczące implementacji kluczowych projektów i dalszych działań wspierających realizację idei inteligentnej specjalizacji na szczeblu regionu, makroregionu i kraju. Forum zgromadziło ponad 100 osób reprezentujących wszystkich uczestników poczwórnej helisy. • Polsko-Węgierskie Forum Gospodarcze w Tarnowie (2013) . Debata „inteligentna specjalizacja szansą rozwoju regionów". Podczas debaty przedstawione zostały różnice i podobieństwa w zakresie wdrażania inteligentnej specjalizacji pomiędzy Polską/Małopolską a Węgrami – krajami ściśle ze sobą współpracującymi m.in. w ramach Grupy Wyszehradzkiej. W debacie wzięli udział przedstawiciele wiodących małopolskich firm, sektora IOB i administracji.

			• Regionalna Strategia Innowacji w kontekście propozycji utworzenia Małopolskiego Centrum Innowacyjnej Medycyny (2012) – spotkanie przedsiębiorców, sektora B+R i administracji. Podczas spotkania omawiano perspektywy powstania Małopolskiego Centrum Innowacyjnej Medycyny – wiodącego w Polsce i mogącego konkurować z najlepszymi na świecie ośrodka medycyny z wykorzystaniem małopolskich zasobów oraz zaangażowaniem czołowych zagranicznych ekspertów. Spotkanie zgromadziło ok. 40 przedstawicieli branży life science w Krakowie reprezentujących biznes, naukę i administrację. • Konferencja Małopolska Technology Trends (2013). Wydarzenie poświęcone rozwojowi technologii informacyjnych w Małopolsce i na świecie. Formuła wydarzenia: panele dyskusyjne i warsztaty dotyczące następujących zagadnień: new types of games, cloud computing, smart city, trends in BCI, telemedycyna. Dodatkowo zorganizowano wydarzenie dedykowane branży start-upowej tj. warsztaty w oparciu o metodykę Customer Development. Organizator: Krakowski Park Technologiczny przy współpracy Województwa Małopolskiego. Uczestnicy: 160 odbiorców–przedstawicieli firm, ośrodków badawczych i wdrożeniowych, pracownicy naukowi oraz studenci, 44 ekspertów zaangażowanych w poszczególne warsztaty (przedstawiciele firm z branży technologii informacyjnych oraz czołowi polscy naukowcy). Podczas dwóch dni konferencji rozmawiano na temat najnowszych projektów w wybranych, innowacyjnych obszarach ICT, zarówno o charakterze naukowo-badawczym, jak i wdrożeniowym, realizowanych bezpośrednio przez firmy. W efekcie konsultacji oraz prowadzonych dyskusji podczas warsztatów podkreślono fakt, iż nowe technologie nie są już wynikiem nakładów badawczo-rozwojowych pojedynczych przedsiębiorstw lecz powstają w wyniku współpracy przedsiębiorstw z innymi przedsiębiorstwami lub przedsiębiorstw z jednostkami naukowo-badawczymi. Dlatego tak ważne jest pozyskanie informacji w zakresie m.in.: określenia potencjału technologicznego oraz produkcyjnego regionu, wskazania potrzeb rynku i stworzenia programu pozwalającego na intensyfikację działań w zakresie rozwoju technologii. Działania takie mogą w długim horyzoncie czasu przyczynić się do podniesienia konkurencyjności regionu, natomiast realizowane wydarzenia branżowe (takie jak wspomniana konferencja) mają za zadanie upowszechniać tą wiedzę. Konferencja zrealizowana w ramach projektu pn. „Broker innowacji jako narzędzie dla efektywnego rozwoju systemu nowoczesnej gospodarki Małopolski”, gdzie Liderem projektu było Województwo Małopolskie. • Konferencja Digital Dragons (2012-nadal). Jedna z największych konferencji branżowych w Europie Środkowo-Wschodniej, skierowana do przedstawicieli branży cyfrowej rozrywki, mająca na celu szeroką promocję przemysłu gier oraz stworzenie platformy współpracy w zakresie

			Business to Business oraz Business to Academics. Organizator: Krakowski Park Technologiczny przy współpracy Województwa Małopolskiego. Uczestnicy: przedstawiciele producentów, wydawców gier, mediów branżowych, biznesowych, opiniotwórczych oraz przedstawiciele środowisk akademickich (2012 r. - 300 osób, 2013 r. - 598 osób, 2014 r. - 822 osoby). Formuła wydarzenia: wykłady, warsztaty, panele dyskusyjne oraz część biznesowa (ekspozycja i spotkania networkingowe). Podsumowanie edycji Digital Dragons 2014: 74 wykładowców, w tym 43 zagranicznych (z 11 krajów-ekspertów z zakresu programowania, grafiki, gamedesignu, zarządzania, monetaryzacji, marketingu, 13 funduszy kapitałowych na VC Speed Networking, 40 prezentacji projektów, 437 odbytych spotkań biznesowych. Rosnąca liczba uczestników wydarzenia i opinie zawarte w podsumowaniach z kolejnych edycji potwierdzają konieczność podejmowania działań w zakresie wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, ukierunkowanego na konkretne branże – w tym przypadku na branżę gier, charakteryzującą się dużym potencjałem wzrostu. Ukierunkowując się na kompleksowe wsparcie – z inicjatywy Parku powołany został klaster Digital Entertainemnet Cluster, który z wykorzystaniem potencjału osób i instytucji tworzy warunki do rozwoju małopolskiego gamedevu, a także inicjuje współpracę pomiędzy poszczególnymi partnerami klastra. Dwie pierwsze edycje konferencji zrealizowano w ramach projektu pn. „Broker innowacji jako narzędzie dla efektywnego rozwoju systemu nowoczesnej gospodarki Małopolski”, gdzie Liderem projektu było Województwo Małopolskie. • Program „Małopolska – tu technologia staje się biznesem” (2013-nadal). Dzięki realizacji Programu Województwo aktywnie włącza się w organizację przedsięwzięć technologicznych, tzw. tech-eventów, stając się ich Partnerem, promując jednocześnie region jako miejsce sprzyjające rozwojowi innowacyjnej przedsiębiorczości. Dotychczas w ramach Programu Województwo było partnerem takich przedsięwzięć jak m.in. TedxKraków, Hive53, TechCamp, Bitspiration, Eurobiotech. Na etapie oceny zgłoszeń do Programu składanych przez organizatorów jednym z merytorycznych kryteriów punktowych jest tematyka przedsięwzięcia wpisująca się w inteligentne specjalizacje regionu. Ma to na celu wyłonienie tych wydarzeń, podczas których uczestnicy dyskutują na temat poszczególnych technologii, panujących trendów i perspektyw dalszego rozwoju. Takie podejście koresponduje z celem Programu, który ma z założenia promować Małopolskę jako region przyjazny rozwojowi przedsiębiorczości opartej na nowoczesnych technologiach, a także jest zbieżne z zapisami Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego, która definiuje inteligentne specjalizacje. • Konferencja „SPIN - Model transferu innowacji w Małopolsce” (2014). Podczas 4 osobnych paneli konferencyjnych, poruszono m.in. tematy: „Model SPIN sposobem na innowacje", „Lighting,

			wiatraki – inteligentna informatyka" - AGH, „Budownictwo energooszczędne – moda czy standard?" - PK, „Biotechnologia – laboratoria przyszłości" – MCB i „ Z laboratorium do łóżka chorego" – CM UJ. W konferencji udział wzięło ok. 300 osób. Znaczącą część stanowili przedsiębiorcy. Pełna lista wydarzeń stanowi załącznik nr 4 do RSI WM.
19	**Projekt OECD TIP Smart Specialisation Project – pozyskiwanie dobrych praktyk i benchmarking w zakresie określania i wdrażania inteligentnej specjalizacji z udziałem zagranicznych regionów**	2011-2013	Województwo Małopolskie jako jedyny region z Polski było przedmiotem analizy case study w ramach projektu OECD TIP Smart Specialisation Project (projekt po stronie polskiej koordynowało Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Projekt był ważny z punktu widzenia Małopolski ponieważ pozwalał na wymianę wiedzy i doświadczeń (dzięki pomocy MNiSW) w zakresie prawidłowego rozumienia koncepcji inteligentnej specjalizacji z innymi regionami na świecie. Realizacja projektu zbiegła się z pracami nad RSI WM stąd też wiedza pozyskana w ramach współpracy z MNiSW w ramach projektu była na bieżąco wykorzystywana podczas prac nad RSI. Wnioski wypracowane dzięki realizacji projektu zostały opublikowane w wydawnictwie OECD, a także zostały umieszczone na stronach Komisji Europejskiej: http://ec.europa.eu/regional_policy/activity/research/index_en.cfm#4
20	**S3 Peer Review Workshop on Digital Growth – pozyskiwanie dobrych praktyk i benchmarking w zakresie określania i wdrażania inteligentnej specjalizacji z udziałem zagranicznych regionów**	2013	Małopolska poddała RSI WM pod krytyczną ocenę przedstawicieli KE, ekspertów i innych regionów podczas warsztatów peer-review w Sewilli (S3 Peer Review Workshop on Digital Growth, 3-4.12.13). W raporcie przekazanym Małopolsce z warsztatów, w odniesieniu do procesu przedsiębiorczego odkrywania brak jest zarzutów, że Małopolska nie przeprowadziła procesu przedsiębiorczego odkrywania lub, że jego przeprowadzenie jest wadliwe. W raporcie znalazło się jedynie zalecenie, aby dokonać poprawek w tym procesie polegających na zwiększeniu zaangażowania interesariuszy: „Policy suggestions for Malopolska were made in terms of increasing the involvement of stakeholders (e.g. improving the entrepreneurial discovery process)" (S3 Peer review workshop on Digital growth: Workshop Report, s. 21). Małopolska włączyła w proces przedsiębiorczego odkrywania, przez cały okres powstawania dokumentu RSI WM (tj. w latach 2011-2014), najszersze grono interesariuszy: środowisko przedsiębiorców, sektor naukowo-badawczy, przedstawicieli administracji a także obywateli (quadruple helix). Fakt rzeczywistego wdrożenia w Małopolsce modelu quadruple helix w odniesieniu do ICT (które było przedmiotem sewilskich warsztatów) wskazany został w raporcie z warsztatów peer-review w Sewilli (S3 Peer review workshop on Digital growth: Workshop Report, s. 17). Pozostałe specjalizacje Małopolski opracowywane były w bliźniaczej metodologii do specjalizacji z zakresu ICT, co daje podstawy do twierdzenia, że quadruple helix funkcjonuje w regionie prawidłowo.
21	**Małopolska współinicjatorem Vanguard Initiative for New Growth**	2013-nadal	Zaangażowanie Małopolski w tematykę inteligentnej specjalizacji, i rozumienie jej wagi znalazło swoje odzwierciedlenie w zaproszeniu Małopolski, jako współinicjatora do Vanguard Initiative for New Growth through Smart Specialisation. The Vanguard Initiative New Growth through Smart Specialisation is an initiative that is driven by a political commitment of regions to use smart

	through Smart Specialisation – pozyskiwanie dobrych praktyk i benchmarking w zakresie określania i wdrażania inteligentnej specjalizacji z udziałem zagranicznych regionów		specialisation strategy for boosting new growth through bottom-up entrepreneurial innovation and industrial renewal in European priority areas (http://www.s3vanguardinitiative.eu/ambitions). Inicjatywa Vanguard to europejskie przedsięwzięcie, które skupia obecnie 21 regionów UE (w tym dwa z Polski: Województwo Małopolskie i Województwo Śląskie). Inicjatywa Vanguard jest unikalnym porozumieniem regionów zainicjowanym w listopadzie 2013 r. Ma ona na celu wsparcie odrodzenia przemysłu w Unii Europejskiej dzięki współpracy gospodarczej w obszarach inteligentnej specjalizacji. Inicjatywa Vanguard to szansa na nowe podejście do wdrażania innowacji polegające na wzmocnieniu inteligentnych specjalizacji Małopolski dzięki współpracy przedsiębiorców, naukowców z regionów skupionych w ramach Vanguard.

I.4. ETAPY IDENTYFIKOWANIA INTELIGENTNYCH SPECJALIZACJI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

metoda lub ścieżka identyfikacji lub weryfikacji / obszar inteligentnej specjalizacji regionu	Nauki o życiu (life sciences)	Energia zrównoważona	Technologie informacyjne i komunikacyjne	Chemia	Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych	Elektrotechnika i przemysł maszynowy	Przemysły kreatywne i czasu wolnego
Etap 1. Regionalny foresight technologiczny							
	X	**X**	**X**				
Przeprowadzenie regionalnego foresightu technologicznego (metody: analiza SWOT, metoda delficka, metoda krzyżowej analizy wpływów, metoda technologii krytycznej (kluczowej).	X	X	X				
Obserwatorium Prognoz Technologicznych (metody: analiza scenariuszowa otoczenia, analiza potencjału w regionie, SWOT, metoda delficka, metoda krzyżowa analiza wpływów, metody technologii krytycznej powiązanej z tworzeniem map drogowych wdrażania wybranych zastosowań technologii).			X				
Weryfikacja trendów rozwojowych zachodzących w ramach kluczowych technologii przyszłości w Małopolsce wyznaczonych metodą foresight w 2010 r.	X	X	X				
Etap 2. Pogłębiona diagnoza innowacyjności Małopolskiej gospodarki. Analizy ilościowe i jakościowe							
	X	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**
Diagnoza pogłębiona innowacyjności gospodarki Małopolski. Diagnoza w obszarach:							
Eksport				X	X	X	
Zatrudnienie	X		X		X		X

Infrastruktura kultury							X
Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości	X		X				
Klastry	X	X	X		X		X
Weryfikacja obszarów inteligentnej specjalizacji regionalnej województwa małopolskiego	X	X	X	X	X	X	X
Charakterystyka dziedzin wytyczonych przez inteligentną specjalizację regionu – 2 badania	X	X	X	X	X	X	X
Efekty realizacji projektów innowacyjnych, zrealizowanych w ramach środków unijnych, wpisujących się w cele taktyczne Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2008-2013	X	X	X	X	X	X	X
Wdrażanie wyników prac dyplomowych w kontekście 10 kluczowych technologii przyszłości dla Małopolski	X	X	X				
Handel zagraniczny w Polsce i Małopolsce w 2011 roku	X	X	X	X	X	X	X
Badanie stopnia wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego w ramach dedykowanego systemu monitoringu – III etap prac	X	X	X	X	X	X	X
Identyfikacja trendów technologicznych w obszarze ICT z wykorzystaniem statystki patentowej			X				
Ekspertyza polegająca na rozpoznaniu struktury małopolskiego środowiska start-up'owego oraz diagnozie jego oczekiwań w zakresie wsparcia.			X				X
Małopolskie inkubatory inwestycyjne, beneficjenci działania 3.1PO IG	X	X	X				
Branże projektów (określone kodem PKD) najczęściej realizowanych w ramach PO IG 2007-2013 (analiza MG w ramach prac nad KIS)	X		X	X	X	X	X
Przedsięwzięcia umieszczone na Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej		X	X		X		
Etap 3. Wyłonienie inteligentnych specjalizacji. Konsultacje i synteza na poziomie strategicznym							
	X	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**
Analiza strategiczna gospodarki województwa małopolskiego	X	X	X	X	X	X	X
Konsultacje społeczne Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011 – 2020	X	X	X				X

Zgłoszone potrzeby m.in. przedsiębiorstw przedstawione w ramach konsultacji środowiskowych: 3.07.2012 – 27.09.2012 (zgłoszono 40 uwag)	X	X	X				
Zgłoszone potrzeby m.in. przedsiębiorstw przedstawione w ramach otwartych konsultacji społecznych: konsultacje społeczne: 4.04.2013 – 10.05.2013 (zgłoszono 93 uwagi)				X			
Zgłoszone potrzeby m.in. przedsiębiorstw przedstawione w ramach otwartych konsultacji społecznych: konsultacje społeczne: 30.10.2013 – 28.11.2013 (zgłoszono 35 uwag)					X	X	X
Wyniki otwartego naboru propozycji przedsięwzięć strategicznych w ramach Banku Projektów Regionalnych	X	X	X	X	X	X	X
Wyniki prac zaangażowanych w proces gremiów (Małopolska Rada Innowacji, Zespół Zadaniowy, Rada Gospodarcza, Komisja Wspólna Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych, Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski)	X	X	X	X	X	X	X
„Regionalny System Innowacji Województwa Małopolskiego. Projekt pilotażowy": działania animujące aktorów systemu innowacji (Małopolski Festiwal Innowacji, Targi Innowacji, konferencje, seminaria, warsztaty)	X	X	X	X	X	X	X
„SPIN – Model transferu innowacji w Małopolsce" (działalność branżowych jednostek pobudzających współpracę B+R: Małopolskie Centrum Budownictwa Energooszczędnego, Centrum Inteligentnych Systemów Informatycznych, Małopolski Ośrodek Medycyny Translacyjnej, Małopolskie Centrum Biotechnologii)	X	X	X				
Cykl warsztatów poświęconych inteligentnym specjalizacjom „Przy kawie o innowacjach…"	X	X	X	X	X	X	X
Pozostałe działania animująco – informujące (spotkania, konferencje, seminaria, warsztaty)	X	X	X	X	X	X	X

Załącznik 1b

Informacja na temat dotychczasowych działań na rzecz wypełnienia z poziomu regionalnego tematycznych warunków dostępowych 7.1 oraz 7.2 dla celu tematycznego 7. *Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej*

W odniesieniu do tematycznych warunków dostępowych 7.1 oraz 7.2 dla celu tematycznego 7. *Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej,* realizowanych na poziomie regionalnym, dotychczas podjęto następujące działania.

Na poziomie regionalnym funkcjonują obecnie dwa dokumenty strategiczne określające ramy dla realizowanej z poziomu regionalnego polityki transportowej, tj.:

- *Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020* (http://www.malopolskie.pl/RozwojRegionalny/Aktualizacja/?id=1881) (SRWM), wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2011/Prognoza%20.pdf) oraz

- *Strategia rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2020* (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/STRATEGIA_ROZWOJU_TRANSPORTU.pdf), z odnośnikiem do raportu z konsultacji społecznych strategii wraz z prognozą oddziaływania na środowisko (http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/Raport_z_konsultacji_spolecznych.pdf).

Obydwa dokumenty powstawały przy szerokim udziale społecznym. W debatach na temat w/w strategii udział wzięli m.in. naukowcy, przedstawiciele administracji rządowej, przedsiębiorcy, samorządowcy, reprezentanci organizacji pozarządowych. Dodatkowo, dla strategii rozwoju województwa zorganizowano m.in.: konsultacje terytorialne, konsultacje z udziałem samorządów wszystkich szczebli, konsultacje branżowe, konsultacje z udziałem organizacji pozarządowych, seminaria, debaty, konferencje, spotkania z przedstawicielami mediów.

Zgodnie z obowiązującym prawem, dla obydwu dokumentów przeprowadzono postępowania w/s strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Samorząd województwa przygotowuje pakiet 10 programów strategicznych, **w tym dedykowanego transportowi pn. *Transport i komunikacja*,** które jako sposób realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* będą najważniejszym narzędziem zarządzania rozwojem regionu.

Programy strategiczne mają zapewnić jak najlepsze wykorzystanie atutów regionu, a także zapewnić poprawę w tych dziedzinach, w których zdiagnozowano problemy. W dokumentach tych znajdą się propozycje przedsięwzięć, które są kluczowe dla osiągnięcia wyznaczonych celów.

W marcu 2013 r. ZWM przyjął projekty **9 programów, w tym PS TiK, następnie** projekty tych programów zostały skierowane do **konsultacji społecznych**, które trwały od 4 kwietnia do 10 maja 2013 r**.** Trwają prace nad **Subregionalnym Programem Rozwoju 2014-2020** (SPR), który będzie zajmował szczególne miejsce w zestawieniu tych dokumentów strategicznych. SPR ma za zadanie wskazać politykę rozwoju dla każdego z pięciu obszarów funkcjonalnych województwa (Krakowski Obszar Metropolitalny, Małopolska Zachodnia oraz subregiony: tarnowski, sądecki, podhalański)

w oparciu o ich atuty. Ma także przyczynić się do większego zaangażowania i współpracy lokalnych środowisk na rzecz przygotowania wspólnych przedsięwzięć ważnych dla rozwoju subregionu.

Przy opracowaniu regionalnego planu transportowego zostaną wykorzystane następujące dokumenty – docelowo wypełnieniu tematycznych warunków dostępowych 7.1 oraz 7.2 służyć ma w przypadku województwa małopolskiego Program Strategiczny Transport i Komunikacja:

a) *Strategia rozwoju województwa małopolskiego na lata 2011-2020*

b) *Strategia rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2020*

c) *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim*
(w trakcie opracowywania)

d) *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego*

e) *Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)* (dalej: SRT)

f) *Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.)* (dalej: DI)

Dotychczasowy przebieg prac nad *Programem Strategicznym Transport i Komunikacja*

Przedział czasowy	Działania
grudzień 2011 r.	Uchwała Nr 1590/11 Zarządu Województwa Małopolskiego (ZWM) z dn. 22.12. 2011 r. - przyjęcie Planu Zarządzania Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 , podjęcie przygotowań do opracowywania pakietu Programów Strategicznych do 2020 r.
luty – czerwiec 2012r.	Opracowanie założeń do PS Transport i Komunikacja
czerwiec 2012 r.	Opracowywanie kart dla przedsięwzięć inwestycyjnych uwzględnionych w przedmiotowym programie
3 lipca – 21 września 2012r.	Konsultacje założeń i nabór projektów do Programów Strategicznych za pośrednictwem Banku Projektów Regionalnych
październik 2012r. – marzec 2013r.	Opracowywanie projektu PS Transport i Komunikacja
20 listopad 2012r.	RDOŚ wyraził zgodę na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla PS TiK.
19 marca 2013 r.	Przyjęcie projektu PS Transport i Komunikacja (Uchwała 321/13 ZWM)
4 kwietnia – 10 maja 2013	Konsultacje społeczne projektu PS Transport i Komunikacja
maj – grudzień 2013	Dostosowywanie PS Transport i Komunikacja do uwag zgłoszonych podczas konsultacji oraz ocena możliwości wsparcia przedsięwzięć ujętych w przedmiotowym dokumencie w perspektywie UE 2014-2020.
grudzień 2013 - czerwiec 2014	Opracowywanie wskaźników produktu i rezultatu dla PS Transport i Komunikacja
w toku	Dostosowanie PS Transport i Komunikacja do wymogów warunku dostępowego, w tym uzupełnienie o brakujące elementy

Korespondencja w/s SOOŚ dla opracowywanego na potrzeby tematycznych warunków dostępowych 7.1 oraz 7.2 *Programu Strategicznego Transport i Komunikacja*

Kraków, dn. 19.09.2012 r.

Nasz znak: TK-I.8050.21.3.2012

Szanowny Pan
Rafał Rostecki
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Krakowie

Uprzejmie informuję, że Samorząd Województwa przygotowuje 10 programów strategicznych, które wraz ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 (SRWM) będą najważniejszym narzędziem zarządzania rozwojem regionu. Jednym z tych programów jest program „Transport i Komunikacja", który jako cel główny zakłada wysoką zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną regionu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej.

Zakres docelowy Programu to przedsięwzięcia realizowane w ramach działań skondensowanych w czterech priorytetach:

1. Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej.
2. Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych.
3. Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie.
4. Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportowymi.

Realizacja ww. priorytetów przyczyni się do podniesienia standardu systemu transportu, w tym skrócenia czasu przejazdu a także zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, zmniejszenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego i zwiększenia konkurencyjności systemu transportu zbiorowego do transportu indywidualnego.

Województwo Małopolskie wdrażając przedsięwzięcia ujęte w Programie „Transport i Komunikacja", podejmuje działania na rzecz powstrzymania niekorzystnego dla środowiska planowania inwestycji, promując takie sposoby wykorzystania środków UE, które poprawią standard życia lokalnych społeczności, a jednocześnie pozwolą ochronić przyrodniczy potencjał regionów. Ponadto promuje możliwości korzystania ze środków UE na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Jednocześnie informuję, że cel główny Programu przytoczony powyżej i zawarty w Obszarze 3 SRWM pn.: Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej (Uchwała nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku) jest tożsamy z celem strategicznym określonym w Strategii rozwoju transportu na lata 2010-2030

(Uchwała nr 1434/10 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 25 listopada 2010 roku), tj.: „tworzenie nowoczesnego, wielogałęziowego, zrównoważonego, odpowiadającego potrzebom wynikającym z szybkiego rozwoju gospodarczego i społecznego, systemu transportowego sprzyjającego pełnemu wykorzystaniu zasobów ludzkich, naturalnych i przyrodniczych oraz zwiększeniu krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarczej Małopolski, wspierający współpracę regionalną, zwiększający dostępność transportową regionów Małopolski oraz zapewniającego spójność przestrzenną województwa" i powiązany z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, który zakłada wielotorowe działania w kierunku usprawnienia funkcjonowania i obsługi transportu pasażerskiego – regionalnej komunikacji zbiorowej.

W kontekście międzynarodowym i krajowym Program powiązany jest z Polityką transportową Unii Europejskiej (Biała Księga: Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu KOM (2011)144) oraz Polityką transportową Państwa na lata 2006–2025. Dokumenty te opierają działania na zasadach zrównoważonego rozwoju, polegających na kompromisie między celami przestrzennymi, społecznymi, ekonomicznymi i ochrony środowiska.

Opracowywany program realizacji strategii jest w całej rozciągłości współbrzmiący z ww. dokumentami a przedsięwzięcia przyjęte do realizacji są wymienione w Strategii rozwoju transportu na lata 2010-2030, dla której w 2011 r. została wykonana strategiczna ocena oddziaływania.

Biorąc powyższe pod uwagę, w tym powiązania programu strategicznego Transport i Komunikacja z działaniami przewidzianymi w ww. dokumentach, jak i przydatność przedsięwzięć ujętych w Programie w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, zgodnie z art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), spełnione są uwarunkowania do odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym zgodnie z art. 48 ww. ustawy proszę o wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.

DYREKTOR
Departamentu Transportu i Komunikacji
mgr inż. Jacek Cabuła

Otrzymują:
1. Adresat
2. a/a.

TK-I.8050.21.3.2012

REGIONALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

WPŁYNĘŁO
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Transportu i Komunikacji
2012 -10- 10
Nr 105706/10074 dw
Podpisuje ..... Otrzymuje .....

OO.410.17.3.2012.JJ

Kraków, dnia 05 PAŹ. 2012

WPŁYNĘŁO
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
DZIENNIK PODAWCZY
2012 -10- 09
Nr 105706 Ilość załączników .....
Podpis ..... Otrzymuje TK

Pani
Irena Cebula
Dyrektor
Departamentu Transportu i Komunikacji
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Dotyczy: Programu „Transport i Komunikacja".

W nawiązaniu do Pani wystąpienia z dnia 19 września 2012 r. znak: TK-I.8050. 21.2012-1/12, w sprawie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Programu „Transport i Komunikacja", uprzejmie informuję, iż zasady i tryb postępowania w sprawach ocen oddziaływania na środowisko określone zostały w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

W art. 46 ww. ustawy wymienione zostały projekty dokumentów, które obligatoryjnie wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko - należą do nich m. in. programy w dziedzinie transportu. Zgodnie z art. 50 przywołanej ustawy, przeprowadzenie tej procedury wymagane jest również w przypadku wprowadzania zmian do już przyjętych dokumentów.

Równocześnie, zgodnie z art. 48 tej ustawy organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 pkt 1 i 2, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, iż realizacja postanowień tego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

Przy odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, bierze się pod uwagę szereg uwarunkowań, które zostały określone w art. 49 ustawy *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*. Dotyczą one zarówno charakteru działań przewidzianych w projekcie, jak i skalę oddziaływania na środowisko oraz cechy obszaru, który będzie podlegał oddziaływaniu.

Zgodnie z art. 48 pkt 3 odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko **wymaga uzasadnienia**, zawierającego informacje o tych uwarunkowaniach, co nie zostało uwzględnione w Pani wystąpieniu.

31-112 Kraków, ul. Smoleńsk 29-31 * tel. +48 (12) 61 98 135 *fax. +48 (12) 61 98 122
e-mail: sekretariat@rdos.krakow.pl
www.krakow.rdos.gov.pl

Tym samym, w ocenie tutejszej Dyrekcji, brak jest podstaw do uzgodnienia możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Programu „Transport i Komunikacja", w oparciu o zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.*

Otrzymują:
1. Adresat,
2. OO. JJ.a/a.

Regionalny
Dyrektor Ochrony Środowiska
w Krakowie
mgr Rafał Rostecki

Kraków, dn. 9.11.2012 r.

Nasz znak: TK-I.8050.21.3.2012

Szanowny Pan
Rafał Rostecki
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Krakowie

W odpowiedzi na pismo znak: OO.410.17.3.2012.JJ z dnia 5.10.2012 r. oraz w nawiązaniu do pisma znak TK-I.8050.21.2012 z dnia 19.09.2012 r. uprzejmie informuję, że Program strategiczny Transport i Komunikacja jest dokumentem mającym na celu realizację przyjętej Uchwałą Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26.09.2011r. „Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020" oraz przyjętej przez Zarząd Województwa Małopolskiego „Strategii rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2030".

Dla obu tych dokumentów w ubiegłym roku została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Projekt Strategii rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010 – 2030 wraz z prognozą został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska pismem znak: OO.410.1.18.2011ASl z dnia 19.08.2011 r., z którego wynika, że „Strategia rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010 – 2030" ze względu na swoją specyfikę, nie ocenia wpływu poszczególnych zadań na środowisko, ale wskazuje w jaki sposób powinny być prowadzone prace na etapie realizacji poszczególnych inwestycji, co należy uwzględnić i zapewnić na etapie indywidualnych procedur projektowych i administracyjnych, aby zminimalizować stopień negatywnego oddziaływania na środowisko.

W myśl zapisów art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199 poz.1227 z późn. zm.) projekt dokumentu Program strategiczny Transport i Komunikacja:

- nie wyznacza ram dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowiskowych, ponieważ jest dokumentem, który realizuje postanowienia

„Strategii rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2030", będącej uszczegółowieniem „Strategii rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020"

- z uwagi na swój charakter nie oddziaływuje na środowisko, gdyż wybór szczegółowych rozwiązań technicznych dla poszczególnych działań zapisanych w Programie Transport i Komunikacja, które mogą negatywnie wpływać na środowisko przyrodnicze, będzie zgodnie z ustawowymi wymogami, poprzedzany szczegółową analizą ich wpływu na środowisko, w tym z uwzględnieniem wszystkich cech obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko.

W związku z powyższym zgodnie z art. 48 ww. ustawy proszę o wyrażenie zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu: Program strategiczny Transport i Komunikacja.

DYREKTOR
Departamentu Transportu i Komunikacji

mgr inż. Irena Cebula

TK-I.8050.21.3.2012

REGIONALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA W KRAKOWIE

WPŁYNĘŁO 2012-11-23 123159/1029

OO.410.17.4.2012.JJ

Kraków, dnia 20 LIS. 2012

2012-11-23 123159 TK

Pani
Irena Cebula
Dyrektor
Departamentu Transportu i Komunikacji
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

TK-I 23.11.12 P. Siudek 26.11.2012

Dotyczy: odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Programu Transport i Komunikacja .

W odpowiedzi na Pani wystąpienie z dnia 9 listopada 2012 r. znak: TK-I.8050. 21.3.2012, w sprawie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla *Programu strategicznego Transport i Komunikacja*, działając w oparciu o art. 48 i art. 49, w nawiązaniu do art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.), uzgadniam odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla ww. *Programu*.

Jak wynika z przedłożonego wystąpienia *Program strategiczny Transport i Komunikacja*, jest dokumentem mającym na celu realizację przyjętej *„Strategii rozwoju transportu w województwie małopolskim na lata 2010-2030"*, który to dokument podlegał strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko i został wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* pozytywnie zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie.

Biorąc pod uwagę, iż opracowywany *Program strategiczny Transport i Komunikacja* jest dokumentem, którego zadaniem jest stworzenie warunków do racjonalnego wykorzystanie środków UE dla realizacji głównych celów strategicznych , przyjętych w dokumencie nadrzędny oraz, iż *Program* ten z założenia nie wprowadza do realizacji nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, istnieją podstawy do uzgodnienia odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie
mgr Rafał Rostecki

Otrzymują:
1. Adresat.
2. OO. JJ.a/a.

31-112 Kraków, ul. Smoleńsk 29-31 ^ tel. +48 (12) 61 98 135 °fax. +48 (12) 61 98 122
e-mail: sekretariat@rdos.krakow.pl
www.krakow.rdos.gov.pl

Projekty drogowe i kolejowe – wstępne listy zadań drogowych i kolejowych

Poniżej zaprezentowano wstępne listy zadań drogowych rozważanych pod kątem RPO WM 2014-2020 oraz zadań kolejowych proponowanych przez PKP PLK S.A. do realizacji w ramach małopolskiego RPO.

Wstępna lista zadań z zakresu infrastruktury drogowej rozważanych pod kątem realizacji w ramach RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Lp	Charakterystyka inwestycji			Harmonogram realizacji				
	Nazwa zadania (nr drogi; typ inwestycji: budowa/przebudowa/zmiana przebiegu; nazwa odcinka)	Zakres rzeczowy inwestycji	Szacowany koszt całkowity [zł]	Uzyskanie decyzji środowiskowej	Pozwolenie na budowę	Studium wykonalności	Przetarg na roboty budowlane	Planowany termin zakończenia robót budowlanych
1	*2*	*3*	*4*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*
1	**Połączenie drogowe węzła autostradowego A4 Bochnia z drogą krajową nr 4**	**2 km**	**94 000 000**	IV kw.2014	II kw.2016	2016	2016	2018
2	**- Budowa połączenia węzła autostrady A4 w Wierzchosławicach ze SAG w Tarnowie** **- Obwodnica Łętowic i Wierzchosławic - Etap I (obwodnica Łętowic) i Etap III (rozprowadzenie ruchu z autostrady A4)**	**droga + 2 mosty** **6 km**	**135 000 000**	IV kw. 2014 I kw. 2015	2015 IV kw. 2015	2015 2016	2015 2016	2016 2017
3	**Budowa dodatkowego węzła drogowego na autostradzie A4 (na odcinku Wielicka – Szarów)**	**estakada droga 2 km**	**70 000 000**	2015	2016	2016	2016	2018
4	**Połączenie ul. Księcia Józefa z południową autostradową obwodnicą Krakowa poprzez Węzeł Mirowski, DW 780**	**1,1 km**	**30 500 000**	24.01.2013	II kw.2015	2016	2016	2017
5	**Przebudowa DW 968 Lubień-Zabrzeż odc. Lubień-Mszana Dolna**	**9 km**	**22 500 000**	2015	2017	2016	2016	2018
6	**Obwodnica Babic, DW 780 i DW 781**	**4,8 km 2 mosty**	**40 000 000**	IV kw.2014	IV kw.2015	2016	2016	2017
7	**Budowa północno-zachodniej obwodnicy Nowego Sącza - połączenie m. Brzezna z drogą krajową nr 28**	**7,2 km 3 mosty**	**68 000 000**	2016	2017	2017	2017	IV kw. 2020
8	**Przebudowa DW 973 Borusowa-Tarnów ETAP I odc. Borusowa - Żabno**	**10 km**	**25 000 000**	2015	2017	2016	2016	2017

9	**Budowa mostu na Wiśle w m. Borusowa wraz z dojazdem do DW 973**	**most na Wiśle**	**80 000 000**	2015	2017	2017	2017	2019
10	**Obwodnica Oświęcimia od ronda ul. Chemików i ul. Fabrycznej w Oświęcimiu do DW nr 933 w m. Bobrek**	**6,5 km**	**160 000 000**	13.06.2014	2015	2015	2015	2017
11	**Obwodnica Chrzanowa, (zachodnia)DW 933**	**2,7 km 2 ronda**	**30 000 000**	06.07.2013	I kw. 2015	2014	2014	2015
12	**Przebudowa DW 958 Chabówka-Zakopane odc. Chabówka-Czarny Dunajec, Zakopane**	**14 km**	**38 000 000**	2015	2017	2016	2016	2018
13	**Obwodnica Skawiny Etap II, DW 953**	**2,5 km**	**49 000 000**	II kw. 2015	IV kw.2015	2016	2016	2017
14	**Przebudowa DW 948 Oświęcim-Kęty odc. Oświęcim- Kęty**	**9 km**	**22 500 000**	2015	2017	2016	2016	2018
15	**Obwodnica Miechowa, DW 783**	**8 km**	**83 800 000**	22.07.2014	IV kw.2015	2015	IV kw.2015	2018
16	**Obwodnica Gdowa Etap II, DW 967**	**2,3 km most**	**50 000 000**	IV kw.2014	I kw. 2016	2016	2016	2019
17	**Obwodnica Zakopanego, DW 958**	**0,9 km 2 estakady**	**93 570 000**	III kw.2014	IV kw.2015	2016	2016	2020
18	**Obwodnica Tuchowa, DW 977**	**2,7 km 3 wiadukty**	**80 000 000**	III-IV kw.2014	IV kw.2015	2015	2015	2018
19	**Przebudowa DW 984 Lisia Góra-Nowa Jastrząbka odc. Lisia Góra-granica województwa**	**10 km**	**30 000 000**	2015	2017	2016	2016	2018
20	**Przebudowa DW 975 Dąbrowa Tarnowska-Dąbrowa ETAP I odc. Paleśnica-Dąbrowa**	**25 km**	**80 000 000**	IV kw. 2015	2017	2016	2016	2018
21	**Obwodnica Lisiej Góry, DW 984**	**2,5 km**	**20 000 000**	2015	2017	2017	2018	2019
22	**Obwodnica Wolbromia etap I - od ul. Miechowskiej do ul. Brzozowskiej, DW 794**	**1 km**	**17 600 000**	19.10.2012	2014/2015	2015	2015	2016
23	**Obwodnica Wolbromia etap II - od ul. Brzozowskiej do ul. Skalskiej, DW 794**	**2,7 km**	**42 500 000**	19.10.2012	2014/2015	2015	2015	2017

24	**Przebudowa DW 966 Wieliczka-Tymowa odc. Wieliczka, Gdów-Tymowa**	**25 km**	**30 000 000**	2015	2017	2016	2016	2018
25	**Budowa połączenia drogowego pomiędzy DK 28 i DK 79 Zator-Spytkowice-Alwernia-Węzeł Rudno-Wola Filipowska**	**20 km most na Wiśle**	**250 000 000**	II kw.2015	2016	2016	2016	2020
26	**Przebudowa DW 969 Nowy Targ-Stary Sącz odc. Nowy Targ-Stary Sącz**	**10 km**	**25 000 000**	2015	2017	2016	2016	2018
27	**Przebudowa DW 964 Kasina Wielka-Biskupice Radłowskie odc. Wieliczka-Ispina**	**10 km**	**25 000 000**	2015	2017	2016	2016	2018
28	**Obwodnica Wolbromia - etap III**	**1 km**	**12 000 000**	19.10.2012	2014/2015	2017	2017	2018
29	**Obwodnica Zielonek, DW 794**	**4 km**	**86 000 000**	I kw.2015	2017	2017	2018	2020
30	**Przebudowa DW 957 Białka-Nowy Targ odc. Zawoja-Jabłonka-Czarny Dunajec**	**13 km**	**32 500 000**	2015	2017	2016	2016	2018
31	**Przebudowa DW 977 Tarnów-Konieczna odc. Ciężkowice-Gorlice**	**6 km**	**18 000 000**	2015	2017	2016	2016	2018
32	**Obwodnica Skały, DW 794**	**4,7 km 4 ronda**	**48 500 000**	15.05.2012	I kw. 2015	2015	2015	2016
33	**Obwodnica Nowego Targu, DW 969**	**6,5 km**	**65 000 000**	2015	2018	2019	2019	2020
34	**Obwodnica Chochołowa, DW 958**	**5,5 km**	**65 000 000**	2016	2019	2019	2019	2020
35	**Rozbudowa skrzyżowania DK 47 z DW 961 w m. Poronin**	**most na rzece Biały Dunajec**	**2 500 000**	III kw.2014	II kw.2015	2015	2015	2016
36	**Obwodnica Bobowej, DW 981**	**1,5 km**	**17 000 000**	4.03.2008	27.10.2009	2014	2014	2015
37	**Obwodnica Muszyny Etap II, DW 971**	**5 km**	**55 000 000**	III kw.2016	II kw.2017	2017	2017	2020
38	**Obwodnica Grybowa, DW 981**	**7,5 km**	**80 000 000**	I kw. 2015	2018	2019	2019	2020

39	**Przebudowa DW 965 Zielona-Limanowa ETAP I odc. Nowy Wiśnicz-Łąkta Górna**	**10 km**	**25 000 000**	2015	2017	2016	2016	2018
40	**Obwodnica Kęt, DW 948**	**2 km**	**25 000 000**	2020	2020	2020	2020	2020
41	**Przebudowa DW 791 Rodaki-Trzebinia odc. Olkusz-Trzebinia**	**9 km**	**22 500 000**	2018	2019	2018	2018	2020
42	**Obwodnica Gorlic, DW 977 i DW 993**	**14,5 km**	**119 000 000**	I kw.2016	2018	2018	2019	2020
43	**Obwodnica Koszyc, DW 768**	**2 km**	**20 000 000**	2015	2018	2019	2019	2020
44	**Obwodnica Proszowic - etap II (północno-wschodnia), DW776**	**1,7 km**	**15 000 000**	2019	2019	2019	2019	2020
45	**Obwodnica Zatora DW 781**	**3,6 km**	**33 600 000**	III kw.2014	2016	2017	2018	2019
46	**Obwodnica Krynicy, DW 971**	**3,5 km tunel 2 km**	**330 000 000**	2019	2019	2019	2019	2020
47	**Przebudowa DW 946 Kuków-Sucha Beskidzka odc. Granica województwa-Sucha Beskidzka**	**11 km**	**27 500 000**	2019	2020	2020	2020	2020
48	**Przebudowa DW Krynica-Piwniczna 971 odc. Krynica-Piwniczna**	**9 km**	**22 500 000**	2017	2018	2018	2018	2019
49	**Przebudowa DW 960 Bukowina Tatrzańska-Brzegi odc. Bukowina Tatrzańska-granica Państwa**	**7 km**	**17 500 000**	2016	2017	2017	2017	2018
50	**Przebudowa DW 953 Skawina-Kalwaria Zebrzydowska odc. Skawina-Kalwaria Zebrzydowska**	**9 km**	**22 500 000**	2019	2019	2019	2019	2020
51	**Przebudowa DW 956 Biertowice-Zembrzyce odc. Sułkowice-Zembrzyce**	**9 km**	**22 500 000**	2019	2019	2019	2019	2020
52	**Przebudowa DW 981 Zborowice-Krynica odc. Zborowice-Grybów, Krynica**	**17 km**	**42 500 000**	2016	2018	2017	2017	2019
53	**Obwodnica Słomnik, DW 775**	**3,2 km**	**75 000 000**	2020	2020	2020	2020	2020

54	**Przebudowa DW Brzeszcze-Przeciszów 949 odc. Osiek-Przeciszów**	**6 km**	**15 000 000**	2019	2020	2019	2020	2020
55	**Przebudowa DW Moszczenica - Zagórzany 979 odc. Moszczenica-Zagórzany**	**5 km**	**12 500 000**	2019	2020	2019	2020	2020
56	**Obwodnica Szczurowej, Etap II (południowa), DW 964**	**4,4 km**	**48 000 000**	30.11.2009	2019	2019	2019	2020
57	**Przebudowa DW 993 Gorlice-Bednarka odc. Gorlice-granica województwa**	**8 km**	**20 000 000**	2019	2019	2019	2019	2020
	SUMA		**3 089 070 000**					
58	**Przebudowa DW 973 Borusowa-Tarnów ETAP II odc. Żabno-Łęg Tarnowski**	**8 km**	**17 000 000**	2015	2017	2016	2019	2020
59	**Przebudowa DW 768 Koszyce-Brzesko odc. granica województwa-Brzesko**	**10 km**	**25 000 000**	2015	2017	2016	2019	2020
60	**Przebudowa DW 977 Tarnów-Konieczna odc. Gorlice-granica Państwa (EWT)**	**19 km**	**32 000 000**	2015	2017	2016	2019	2020
61	**Przebudowa DW 781 Chrzanów-Targanice odc. Zator-granica województwa**	**15 km**	**37 500 000**	2017	2017	2017	2019	2020
62	**Przebudowa DW 965 Zielona-Limanowa ETAP II odc. Rozdziele-Sowliny**	**5 km**	**12 500 000**	2015	2017	2016	2019	2020
63	**Przebudowa DW 975 Dąbrowa Tarnowska-Dąbrowa ETAP II odc. Radłów - Wierzchosławice**	**8 km**	**16 000 000**	IV kw. 2015	2017	2016	2019	2020
	SUMA		**140 000 000**					

Lista indykatywna projektów z zakresu rozwoju transportu kolejowego proponowanych przez PKP PLK S.A. do realizacji w ramach RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

L.p.	Charakterystyka inwestycji			Harmonogram realizacji				
	Nazwa zadania (*)	Zakres rzeczowy inwestycji	Szacowany koszt całkowity [zł]	Studium wykonalności - podpisanie umowy	Uzyskanie decyzji środowiskowej (**)	Przetarg na roboty budowlane (w systemie PiB) Ogłoszenie	Pozwolenie na budowę	Planowany termin zakończenia robót budowlanych
1.	*2.*	*3.*	*4.*	*5.*	*6.*	*7.*	*8.*	*9.*
1.	**Rewitalizacja linii kolejowej nr 117 Wadowice – granica województwa (zgodnie z KT dla Województwa Małopolskiego - projekt podstawowy do realizacji w ramach RPO WM)**	Prace na linii kolejowej nr 117 Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona – Bielsko Biała Główna na odcinku Wadowice – granica województwa małopolskiego/śląskiego, długości 29,6 km linii kolejowej (drugorzędnej, jednotorowej, zelektryfikowanej, nie będącej w wykazie linii znaczenia państwowego).	120 000 000	IV kw. 2015	II kw. 2017	III kw. 2017	II kw. 2019	IV kw. 2020
2.	**Rewitalizacja linii kolejowej nr 96 na odcinku Stróże – Muszyna (***) (zgodnie z KT dla Województwa Małopolskiego - projekt warunkowy, którego realizacja jest uzależniona m.in. od dostępności środków finansowych z RPO WM)**	Prace na linii kolejowej nr 96 Tarnów - Leluchów na odcinku Stróże – Muszyna, długości 81,4 km linii.	250 000 000	IV kw. 2015	II kw. 2017	III kw. 2017	III kw. 2019	III kw. 2021
3.	**Rewitalizacja linii kolejowej nr 97 na odcinku Sucha Beskidzka – gr. województwa (Żywiec) (***) (zgodnie z KT dla Województwa Małopolskiego – projekt warunkowy , którego realizacja jest uzależniona m.in. od dostępności środków finansowych z RPO WM)**	Prace na linii kolejowej nr 97 Skawina – Żywiec, na odcinku Sucha Beskidzka – granica województwa małopolskiego/śląskiego, długości 17,7 km linii jednotorowej, zelektryfikowanej, nie będącej w wykazie linii znaczenia państwowego.	75 000 000	II kw. 2018	IV kw. 2019	I kw. 2020	II kw. 2021	III kw. 2022
4.	**Rewitalizacja linii kolejowej nr 108 na odcinku Stróże – gr. Województwa(***) (zgodnie z KT dla Województwa Małopolskiego - projekt warunkowy, którego realizacja jest uzależniona m.in. od dostępności środków finansowych z RPO WM)**	Prace na linii kolejowej nr 108 Stróże – Krościenko na odcinku Stróże – granica województwa małopolskiego/podkarpackiego, długości 29,7 km linii jednotorowej, zelektryfikowanej, nie będącej w wykazie linii znaczenia państwowego.	91 000 000	II kw. 2018	IV kw. 2019	I kw. 2020	II kw. 2021	QIII 2022
5.	**Rewitalizacja linii kolejowej nr 105 na odcinku Muszyna – Krynica(***)**	Prace na linii kolejowej nr 105 Muszyna - Krynica, długości 10,8 km linii drugorzędnej, jednotorowej, zelektryfikowanej	40 000 000	II kw. 2018	IV kw. 2019	I kw. 2020	II kw. 2021	III kw. 2022

* przygotowania będą prowadzone tylko do tych inwestycji, które mają przypisane źródło finansowania robót budowlanych

** przy założeniu otrzymania decyzji środowiskowej na podstawie KIP

*** wdrożenie poszczególnych etapów / zadań w ramach przyporządkowanych im w harmonogramie okresów realizacji uzależnione od nadania projektowi statusu przedsięwzięcia podstawowego i dostępności jego sfinansowania.

Załącznik nr 2 do projektu Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

EWALUACJA EX-ANTE PROJEKTU REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

RAPORT KOŃCOWY

Wykonawca:

Agrotec Polska sp. z o.o.

ul. Dzika 19/23 lok. 55

00-172 Warszawa

Zamawiający:

Województwo Małopolskie

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Departament Polityki Regionalnej

ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków

adres do korespondencji:

ul. Racławicka 56, 30-017 Kraków

Agrotec POLSKA Sp. z o.o.
doradztwo ekspertyzy ewaluacje szkolenia

Warszawa, grudzień 2013

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI dla rozwoju Polski

Małopolska

UNIA EUROPEJSKA

Zadanie współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 oraz ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013.

Spis treści

Wykaz skrótów 6
STRESZCZENIE 8
1 WPROWADZENIE 15
1.1 Uzasadnienie badania 15
1.2 Przedmiot badania 15
1.3 Cel badania 15
2 SYNTETYCZNY OPIS ZASTOSOWANYCH METOD BADAWCZYCH 16
3 OGÓLNA OCENA PROJEKTU PROGRAMU 16
4 MODUŁ I – OCENA TRAFNOŚCI I SPÓJNOŚCI WEWNĘTRZNEJ RPO 20
4.1 Ocena trafności RPO do wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych 20
4.1.1 Wstęp 20
4.1.2 Zasadność interwencji publicznej w poszczególnych osiach priorytetowych programu 20
4.1.3 Trafność interwencji w kontekście diagnozy społeczno-ekonomicznej 23
4.1.4 Priorytetyzacja zidentyfikowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych 26
4.1.5 Aktualność i trafność analiz trendów społeczno-ekonomicznych wykorzystanych w diagnozie 27
4.1.6 Trafność zaproponowanych celów w kontekście zidentyfikowanych wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych 28
4.2 Ocena logiki interwencji 31
4.2.1 Wstęp 31
4.2.2 Analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych 31
4.2.3 Ocena wpływu realizacji programu operacyjnego na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju lub regionu 32
4.2.4 Analiza alternatywnych sposobów realizacji założonych celów 40
4.2.5 Sposób zastosowania koncentracji alokacji i zasady koncentracji tematycznej. Adekwatność wielkości i struktury nakładów finansowych 43
4.2.6 Spójność wewnętrzna celów i działań planowych do realizacji 45
4.2.7 Trafność sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego 50
4.2.8 Trafność zakładanych form wsparcia – instrumentów finansowych 54
4.2.9 Wpływ projektów dużych i kluczowych 55
4.2.10 Realność osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji 56
4.2.11 Uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu operacyjnego 56
5 MODUŁ II – OCENA SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ RPO 58

5.1 Ocena spójności programu operacyjnego z dokumentami zewnętrznymi 58
5.1.1 Wstęp 58
5.1.2 Strategia EUROPA 2020 z odwołaniem do Krajowego Programu Reform 58
5.1.3 Wspólne Ramy Strategiczne 61
5.1.4 Projekt Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 62
5.1.5 Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 62
5.1.6 Zalecenia Rady Europy 63
5.1.7 Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 oraz Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030 63
5.1.8 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Regiony. Miasta. Obszary Wiejskie 65
5.1.9 Projekt Regionalnej Strategii Innowacji WM 2013-2020 66
5.1.10 Projekt programu strategicznego Transport i Komunikacja 2013-2020 67
5.1.11 Projekt programu strategicznego Ochrona Środowiska 2013-2020 67
5.2 Ocena uwzględnienia w programie operacyjnym celów polityk horyzontalnych 68
5.2.1 Stopień i zakres uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie programowania 68
5.2.2 Przewidywany wkład programu operacyjnego do realizacji celów polityk horyzontalnych 69
6 MODUŁ III – OCENA SYSTEMU REALIZACJI RPO 70
6.1 Ocena systemu realizacji i potencjału administracyjnego 70
6.1.1 Wstęp 70
6.1.2 Ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL 70
6.1.3 Ocena koncepcji systemu realizacji zawarta w projekcie RPO 77
6.2 Ocena założeń procesów monitorowania i ewaluacji 78
6.2.1. Wstęp 78
6.2.2. Ocena trafności wskaźników produktu i rezultatu strategicznego 79
6.2.3. Ocena doboru wskaźników dla oceny realizacji celów pośrednich („kamieni milowych”) .. 80
6.2.4. Ocena sposobów umożliwiających terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych 81
6.2.5. Ocena źródeł oraz metod generowania danych oraz sposobów służących zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych 82
6.2.6. Ocena zasobów ludzkich oraz potencjału instytucjonalnego systemu monitorowania i ewaluacji 82
6.2.7. Ocena założeń programu pod kątem realizacji zasady *evidence based policy* 83
7 MODUŁ IV - WSTĘPNA KONCEPCJA PROCESU EWALUACJI RPO 84
7.1 Wstęp 84
7.2 Koncepcja procesu ewaluacji programu operacyjnego 84

8 WNIOSKI I REKOMENDACJE 85

9 Aneksy 92

9.1 Indeks odniesień do wymagań Komisji Europejskiej dotyczących zakresu ewaluacji ex-ante wskazanych w art. 48 projektu rozporządzenia ogólnego. 92

9.2 Koncepcja procesu ewaluacji programu operacyjnego 94

9.3 Synteza Oceny Oddziaływania na Środowisko 99

9.4 Raport metodologiczny 102

Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie skrótu
CT	Cel tematyczny
CAWI	Wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www (ang. *Computer-Assisted Web Interview*)
DFE	Departament Funduszy Europejskich - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
DSRK	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KE	Komisja Europejska
KPR	Krajowy Program Reform
MCP	Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości
MRPO	Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
OP	Oś priorytetowa
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej
PI	Priorytet Inwestycyjny
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
POIR	Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020
RPO	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020
SKA	Szybka Kolej Aglomeracyjna
SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
SRWM	Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020
SWOT	Mocne strony, Słabe strony, Szanse, Zagrożenia (ang. *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*)
ŚSRK	Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju

UE	Unia Europejska
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
UP	Umowa Partnerstwa – projekt z lipca 2013 r.
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WLWK	Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych MRR
WRS	Wspólne Ramy Strategiczne
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

STRESZCZENIE

Przedmiot badania

Przedmiotem ewaluacji ex-ante jest projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (RPO).

Przez projekt RPO rozumiano dokumenty opracowywane w okresie realizacji przedmiotowego zamówienia, począwszy od Założeń regionalnego programu operacyjnego dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020 (dokument przyjęty Uchwałą Nr 810/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dn. 24 czerwca 2013 r.) oraz Wstępnego projektu regionalnego programu operacyjnego dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020 (wersja 1.0, dokument przyjęty Uchwałą Nr 939/13 z dn. 18 lipca 2013 r.), a także materiały cząstkowe, przygotowane w ramach prac nad kolejną wersją projektu programu (wersja 2.0), w tym m.in. tabele wskaźników dla poszczególnych osi priorytetowych oraz ocena spełniania tematycznych warunków ex-ante dla RPO.

Cel badania

Głównym celem ewaluacji ex-ante była ocena logiki interwencji przyjętej w ramach projektu RPO. Ewaluacja ex-ante udzieliła odpowiedzi na pytania sformułowane w dwóch podstawowych obszarach badawczych:

1. ocena, czy planowane w ramach programu interwencje publiczne znalazły uzasadnienie społeczno-ekonomiczne,
2. ocena, czy realizacja tych interwencji przyczyniła się do osiągnięcia pożądanych celów rozwojowych, zaspokojenia i rozwiązania zdiagnozowanych potrzeb oraz problemów społeczno-ekonomicznych.

Syntetyczny opis zastosowanych metod badawczych

Zastosowano następujące metody badawcze i analityczne:

- Analiza dokumentów (desk research),
- Panele eksperckie z udziałem członków zespołu ewaluacyjnego oraz pracowników Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego (UMWM),
- Wywiady pogłębione (UMWM, Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, eksperci zewnętrzni, pracownicy WFOŚiGW i Urzędów Marszałkowskich w województwach, gdzie WFOŚiGW pełnił rolę jednej z jednostek pośredniczących),
- Badanie ilościowe z potencjalnymi instytucjonalnymi beneficjentami RPO,
- Badanie ilościowe z beneficjentami POIiŚ, w przypadku których jednostką pośredniczącą był WFOŚiGW,
- Ekspertyzy.

MODUŁ I – OCENA TRAFNOŚCI I SPÓJNOŚCI WEWNĘTRZNEJ RPO

1. Ocena trafności RPO do wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych

Zasadność interwencji publicznej w poszczególnych osiach priorytetowych programu

Biorąc pod uwagę, iż województwo małopolskie plasuje się na jednym z wyższych miejsc w kraju pod względem wskaźników rozwojowych w ramach poszczególnych celów głównych projektu Umowy Partnerstwa (UP), zasadność interwencji publicznej w ramach RPO uwarunkowana jest celowością wsparcia tendencji rozwojowych potencjału endogennego, a także celowością odpowiedzi na tendencje stagnacyjne bądź konsekwencje spowolnienia gospodarczego. W ramach

badania ex-ante nie stwierdzono braku zasadności interwencji w ramach poszczególnych Priorytetów Inwestycyjnych (PI), włączonych w zakres projektu RPO.

Trafność interwencji w kontekście diagnozy społeczno-ekonomicznej

W Osiach Priorytetowych (OP) zaproponowane działania są adekwatne i w większości w dużym stopniu odpowiadają na zdiagnozowane problemy i wyzwania społeczno-gospodarcze.

Dobór działań wskazanych w RPO zapewnia oddziaływanie w stopniu bezpośrednim i pośrednim na wskazane w diagnozie problemy i wyzwania. Nie stwierdzono luk w zakresie realizacji poszczególnych wyzwań i problemów.

Stwierdzono jednak nieścisłości w formułowaniu odniesień poszczególnych obszarów interwencji do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. W nielicznych wypadkach w diagnozie zawarto szczegółowy opis zjawisk i wyzwań, do których nie odnoszą się ani bezpośrednio, ani pośrednio planowane typy operacji. Stwierdzono także występowanie obszarów interwencji, które nie znalazły w pełni udokumentowanego odniesienia w diagnozie społeczno-gospodarczej regionu.

Priorytetyzacja zidentyfikowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych

Projekt RPO został wypracowany w oparciu o trwające od 2009 r. prace, najpierw nad Strategią Rozwoju Województwa, a następnie nad pakietem 10 nowych programów strategicznych do 2020 roku. Zidentyfikowane w dokumentach strategicznych kierunki polityki były główną – poza uwarunkowaniami wynikającymi z wytycznych dotyczących programowania krajowego – kategorią danych determinujących zakres i strukturę interwencji zaplanowanych w RPO. Diagnoza wykonana na potrzeby programu nie priorytetyzuje zidentyfikowanych wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych w regionie[1].

Aktualność i trafność analiz trendów społeczno-ekonomicznych wykorzystanych w diagnozie

Zdefiniowano nieliczne luki i nieścisłości w opisie statystycznym i definiowaniu trendów społeczno-ekonomicznych. Luki te dotyczyły zarówno niepełnych danych, jak i braku wystarczającej liczby odniesień. Należy jednak nadmienić, iż tendencje zostały opisane prawidłowo, mechanizm przyczynowo skutkowy rozpoczęcia bądź zaniechania interwencji został określony trafnie.

Trafność zaproponowanych celów w kontekście zidentyfikowanych wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych

Cele szczegółowe dla poszczególnych PI przyczyniają się do realizacji celów OP. Kierunek zmian określany jest prawidłowo, w sposób spójny ze zdiagnozowanymi trendami. Występują jednak nieścisłości w formułowaniu celów. W zdecydowanej większości obrazują one nie tyle efekty, ile procesy mające do nich doprowadzić.

2. Ocena logiki interwencji

Analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych

W trakcie ewaluacji ex-ante odnotowano bezpośrednie i pośrednie związki przyczynowo-skutkowe między zdiagnozowanymi problemami a planowanymi działaniami oraz między zaplanowanymi produktami i rezultatami. Zależności te mają uzasadnienie empiryczne i teoretyczne. Występują jednak nieścisłości i braki logiczne interwencji – szczególnie w zakresie związku między działaniami a planowanymi rezultatami.

[1] Aktualny szablon PO nie wymaga sformułowania w/w elementów. Nie oznacza to, że problemy te nie zostały właściwie rozpoznane – odniesienia do nich znajdują się w ramach różnych części diagnozy. W praktyce uniemożliwia to jednak ewaluatorowi wykonanie oceny konstrukcji wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych w kategoriach właściwych proporcji przyczyniania się Programu do zmiany społeczno-gospodarczej.

Ocena wpływu realizacji programu operacyjnego na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju lub regionu

W toku oceny ex-ante nie stwierdzono zagrożenia negatywnego oddziaływania Programu na sytuację społeczno-gospodarczą. Architektura celów i interwencji jest zgodna z kierunkiem pożądanych zmian oraz zdiagnozowanymi trendami.

Spójność wewnętrzna celów i działań planowych do realizacji

Zaplanowane działania charakteryzują się dużą komplementarnością wewnątrzfunduszową i międzyfunduszową. Występują powiązania między celami poszczególnych OP, cele poszczególnych osi wzmacniają się wzajemnie. Nie występuje sytuacja, w której cele jednej OP osłabiają efekty innej.

Trafność sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego

W ramach programu przewidziano zastosowanie 2 typów instrumentów rozwoju terytorialnego. Pierwszy w formie ZIT, tj. instrument dedykowany interwencji w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa (obszar strategicznej interwencji państwa). Drugi w formie Subregionalnego programu rozwoju, tj. instrument dedykowany interwencji w ramach 5 subregionów funkcjonalnych.

Zakres oraz formuła stosowanych rozwiązań wobec ZIT wykazuje dużą zbieżność z wymaganiami stawianymi przez KE i MRR. Jednak ostateczne zaprojektowanie tego mechanizmu wymaga przede wszystkim podjęcia prac nad *Strategią ZIT* w oparciu o rozstrzygnięcia w zakresie obszaru realizacji ZIT na Małopolsce.

W obecnym kształcie można stwierdzić, że proponowana wstępna koncepcja ZIT nie jest sprzeczna ze Strategią Europa 2020, jak również prawodawstwem unijnym i krajowym. Przeprowadzona analiza projektu RPO wskazuje na konieczność uszczegółowienia przedstawionych w nim informacji w zakresie m.in. organizacji systemu wdrażania ZIT, jak i systemu wyboru projektów. Wskazane jest poszerzenie informacji zawartej w RPO poza zakres minimalny.

Trafność zakładanych form wsparcia – instrumentów finansowych

Ogólna ocena umiejscowienia IIF w strukturze RPO jest pozytywna. Nie zidentyfikowano niezgodności z Wytycznymi MRR oraz regulacjami prawa krajowego i UE. Proponuje się rozważyć możliwości wytworzenia rozwiązań mieszanych łączących wsparcie zwrotne i bezzwrotne.

Wpływ projektów dużych i kluczowych

W opisach poszczególnych OP zawarto kierunkowe zasady wyboru projektów dla danych PI w trybie konkursowym i pozakonkursowym. Zastosowanie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów z jednej strony umożliwia wczesną identyfikację i wsparcie projektów o strategicznym znaczeniu dla realizacji programu. Z drugiej, w wymiarze pragmatycznym, usprawnia proces jego wdrażania. W przypadku wprowadzenia trybu pozakonkursowego dokonano opisu uzasadnienia. Brak jest aktualnie listy projektów dużych, które powinny być wprowadzone w Tabeli 27: Lista projektów. Będzie ona przygotowana na dalszych etapach prac[2].

Realność osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji

W ramach analizy nie stwierdzono braku realności uzyskania zakładanej wartości docelowej wskaźników, opracowanych roboczo na potrzeby ewaluacji. Należy jednak nadmienić, iż ocena ta nie została oparta o proponowane zapisy programowe, ze względu na brak wartości docelowych. Szacunki wartości docelowej poszczególnych wskaźników produktu zostały ocenione jako ostrożne i w sposób gwarantujący realizację zakładanych celów.

Uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu operacyjnego

[2] W pracach nad RPO zidentyfikowane zostały dwa projekty duże. Informacje na ich temat zostały zawarte w projekcie RPO.

W trakcie oceny ex-ante zdiagnozowano występowanie licznych czynników zewnętrznych mogących mieć wpływ na skuteczność i efektywność realizacji Programu. Określono także stopień wrażliwości poszczególnych rezultatów na wystąpienie zdiagnozowanych czynników interferencyjnych.

W RPO dokonano identyfikacji tematycznych warunków ex-ante dla programu[3], za których spełnienie współodpowiedzialne są samorządy regionalne. Wskazano odniesienia do dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i instytucje odpowiedzialne za realizację oraz harmonogram.

W RPO brak jest opisu spełnienia ogólnych warunków ex-ante. W projekcie RPO słusznie wskazuje się, że Sekcja RPO zostanie uzupełniona po przekazaniu ze strony MRR jednolitego wsadu spełniania warunków tematycznych i ogólnych ex-ante.

MODUŁ II – OCENA SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ RPO

3. Ocena spójności programu operacyjnego z dokumentami zewnętrznymi

W ramach procesu ewaluacji ex-ante dokonana została ocena spójności założeń i celów programu operacyjnego z najważniejszymi unijnymi (Strategia EUROPA 2020, Zalecenia Rady Europy, Wspólne Ramy Strategiczne), krajowymi (Krajowy Program Reform, Projekt UP, Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 oraz Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Regiony. Miasta. Obszary Wiejskie.) i regionalnymi (Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, projekt Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego na lata 2013-2020, projekt Programu Strategicznego Transport i Komunikacja na lata 2013-2020, projekt Programu Strategicznego Ochrona Środowiska na lata 2013-2020) celami strategicznymi.

Cele określone w ramach priorytetów Programu są komplementarne w stosunku do założeń i wytycznych przygotowanych na poziomie wspólnotowym oraz krajowym. Wyniki analizy pokazały, że w tym zakresie nie występują żadne istotne odstępstwa treści Programu od dokumentów strategicznych.

4. Ocena uwzględnienia w programie operacyjnym celów polityk horyzontalnych

Zasada zrównoważonego rozwoju jest podstawową zasadą uwzględnianą przez Województwo Małopolskie w pracach nad dokumentami strategicznymi i operacyjnymi. Opis stopnia i zakresu uwzględniania tej zasady należy jednak uznać za niewystarczający. Zgodnie z Szablonem Programu Operacyjnego w projekcie Programu należy przedstawić instrumenty zapewnienia zgodności z tą zasadą. Instrumenty te mogą dotyczyć mechanizmów selekcji, mechanizmów kontroli bądź mechanizmów sprawozdawczych. Rekomenduje się uwzględnienie w opisie sposobu i zakresu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju konkretnych punktów egzekwowania od beneficjentów przestrzegania realizacji jej celów zarówno w interwencjach EFRR, jak i EFS.

W zakresie zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci zawarto w projekcie programu zapisy niewystarczające. Nie uzasadniono wyłączenia tych kwestii z projektów współfinansowanych z EFFR.

Uwzględnienie zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji oraz zasady równości płci zostało przeprowadzone w sposób wystarczający. Zidentyfikowano konkretne grupy docelowe, objęte interwencją horyzontalną, wskazano obszary realizacji celów horyzontalnych oraz konkretne mechanizmy selekcji i monitoringu interwencji wraz z procedurami kontroli. W ramach diagnozy społeczno-gospodarczej dokonano dokładnego opisu sytuacji enumerowanych kategorii społecznych w obszarach wskazanych w Programie.

MODUŁ III – OCENA SYSTEMU REALIZACJI RPO

5. Ocena systemu realizacji i potencjału administracyjnego

[3] Ocena spełnienia warunkowości ex-ante została dokonana na podstawie wersji RPO 2.0, listopad 2013

Projekt RPO w części poświęconej systemowi instytucjonalnemu nie zawiera wszystkich niezbędnych elementów, stąd wykonanie punktu drugiego nie było możliwe. Niemniej przeprowadzono analizę mocnych i słabych stron różnych rozwiązań.

Z punktu widzenia efektywności przygotowania przyszłego okresu programowania, wydaje się, iż najefektywniejszym rozwiązaniem będzie dostosowanie już istniejących struktur do wdrażania funduszy na lata 2014-2020. Takie rozwiązanie jest rekomendowane ze względu na:

1. Duże doświadczenie w wdrażaniu EFS i EFRR poszczególnych jednostek,
2. Duże doświadczenie pracowników poszczególnych jednostek – zarówno w obszarze obsługi wniosków, jak też merytorycznie (pracownicy powinni zostać zaangażowani w ocenę merytoryczną wniosków),
3. Wyspecjalizowanie pracowników w zakresie obsługi różnego typu projektów,
4. Wypracowane w ostatnich latach elastyczne zarządzanie kadrami,
5. Przetarte ścieżki komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej między jednostkami,
6. Krótki czas, jaki pozostał do momentu uruchomienia programu (wdrożenie nowych struktur będzie czaso- i kosztochłonne, a przy tym może opóźnić proces desygnacji),
7. Konieczność zamknięcia obecnej perspektywy, co przy znacznych zmianach w strukturze spowoduje wzrost kosztów oraz wymagać będzie więcej czasu przy większych zasobach,
8. Dotychczasowe skuteczne budowanie wizerunku poszczególnych jednostek jako podmiotów obsługujących środki unijne,
9. Dobrze oceniane przygotowanie techniczne jednostek.

Argumentami za zmianą dotychczasowego systemu są:

- Brak wiedzy merytorycznej w niektórych obszarach wsparcia – stąd wskazanie na możliwość rozszerzenia struktur o kolejne jednostki, takie jak WFOŚiGW. Z drugiej strony można wykorzystać potencjał merytoryczny tych jednostek angażując ich pracowników na zasadzie ekspertów zewnętrznych,
- Brak doświadczenia pracowników IZ MRPO we wdrażaniu środków EFS, a WUP – we wdrażaniu EFRR – jest to szczególne zagrożenie w przypadku dwufunduszowych osi priorytetowych, co wymaga opracowania spójnych procedur realizacji.

6. Ocena założeń procesów monitorowania i ewaluacji

Ocena trafności wskaźników produktu i rezultatu strategicznego

W wyniku oceny całościowego systemu wskaźników osi priorytetowych stwierdzono, że:

1) W zakresie wskaźników produktu dla większości OP przyjęte wskaźniki spełniają kryteria kompletności, przyporządkowania, uzasadnienia merytorycznego, spójności wewnętrznej i zewnętrznej. Określone wartości docelowe wskaźników produktu są realne, biorąc pod uwagę dane historyczne i proponowaną alokację.
2) W zakresie wskaźników rezultatu strategicznego dla większości osi finansowanych z EFRR słusznie określone zostały jeden lub maksymalnie dwa wskaźniki rezultatu strategicznego wykorzystując – tam gdzie jest to możliwe – wskaźniki z projektu UP lub ich uszczegółowienie.
3) W zakresie wskaźników rezultatu długoterminowego dla osi finansowanych z EFS, określone zostały wskaźniki rezultatu długoterminowego lub wskaźniki rezultatu bezpośredniego co jest zgodne z zapisami Szablonu PO 2014-2020 w Polsce oraz Wspólnej Liście Wskaźników

Kluczowych (WLWK). Wskaźniki rezultatu długoterminowego w osiach priorytetowych finansowanych z EFS podane są % a nie w postaci liczb bezwzględnych.

Ocena SMART każdego ze wskaźników

Przyjęte w RPO wskaźniki produktu są proste i jasno zdefiniowane, odnoszą się do problemów, którym dedykowane są wybrane typy interwencji. Wskaźniki mierzą zaplanowane efekty interwencji. Zgodnie z wytycznymi MRR, wskaźniki pochodzą z WLWK 2014, spełniają zatem wymagania SMART (Konkretność i dokładność, Mierzalność, Dostępność, Realistyczność, Terminowość i częstotliwość pomiaru).

Ocena doboru wskaźników dla oceny realizacji celów pośrednich („kamieni milowych")

Dobór wybranych wskaźników do oceny realizacji celów pośrednich jest możliwy do zaakceptowania. Nie wszystkie PI mają ustawione wskaźniki kamieni milowych: PI 4.3, PI 8.7, PI 8.8, PI 8.9, PI 8.10, PI 9.4, PI 9.4, PI 9.7, PI 9.8, PI 10.3. Dla OP1, OP2 wprowadzono cele końcowe (2023) oraz wskazano wartość wskaźnika w pozycji Cel końcowy (2023). Nie wprowadzono celów końcowych (2023) dla OP3, OP4 (nie wprowadzono wskaźników kamieni milowych dla PI 4.3), OP6, OP7, OP9, OP10, OP11. W wyniku analizy RPO ustalono, że z zastrzeżeniem dla OP5 w RPO nie wprowadzono celów pośrednich (2018) na potrzeby ram wykonania.

Po analizie nakładów finansowych oraz dostępnych danych można wskazać na realność wybranych celów końcowych. Wskaźniki „kamienie milowe" celów pośrednich i końcowych (Sekcja 2.A.4) pokrywają się z wybranymi wskaźnikami produktów dla poszczególnych PI (Sekcja 2.A.2.5). Zapewniona została reprezentatywność celu końcowego odzwierciedlona udziałem finansowym interwencji objętych danym wskaźnikiem w odniesieniu dla całości interwencji przewidzianej w priorytecie. Opis adekwatności wskaźnika pozostawiano na dalszy etap pracy na RPO.

Ocena sposobów umożliwiających terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych

W RPO brak opisu systemu monitorowania programu. Nie został opisany również system ewaluacji. W sekcji 7. System instytucjonalny programu, brak opisu systemu kontroli, systemu informatycznego oraz systemu informacji i promocji programu w zakresie określonym w Szablonie programu operacyjnego.

Ocena źródeł oraz metod generowania danych oraz sposobów służących zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych

W ramach analizy ustalono, że część wskaźników produktu będzie liczona przez beneficjentów, natomiast niektóre ze wskaźników będą wyliczane na podstawie danych GUS lub badań ewaluacyjnych zlecanych przez IZ. Badani beneficjenci MRPO 2007-2013 (CAWI) wskazywali, że obszar monitorowania wskaźników sprawiał trudności na etapie oceny i rozliczania wniosku. Rekomenduje się opracowanie metodologii szacowania wartości wskaźników wybranych do projektów przez beneficjentów. Należy umożliwić beneficjentom wybór tylko takich wskaźników, które dotyczą ich typu projektu, a także należy powiązać ze sobą wybór wskaźnika produktu z wyborem wskaźnika rezultatu.

MODUŁ 4 - Wstępna koncepcja procesu ewaluacji RPO WM 2014-2020

Na podstawie analizy programu oraz ogólnych zasad systemu ewaluacji w okresie 2014-2020 (które m.in. wskazują obowiązek przeprowadzenia przynajmniej jednej ewaluacji w okresie programowania dla każdego PI) opracowano listę obszarów i zagadnień tematycznych rekomendowanych do uwzględnienia w pracach nad planowaniem procesu ewaluacji RPO WM 2014-2020. Wskazano dwa typy zagadnień, jakie powinny zostać uwzględnione. Pierwszy typ to zagadnienia o charakterze horyzontalnym - przekrojowym dla całego programu. Dotyczą one m.in. takich kwestii, jak: informacja i promocja, system wdrażania, bariery realizacyjne, ocena efektów całego programu (ewaluacja mid-term i ex post). Drugi typ zagadnień to kwestie przypisane do

poszczególnych osi, choć wyniki badań w wielu przypadkach posłużą także do analiz przekrojowych (np. w ramach ewaluacji mid-term i ex-post). Należy także zarezerwować pulę środków na badania „ad hoc". Ich tematyka powinna wynikać z analizy danych monitoringowych (sygnalizujących problemy we wdrażaniu) oraz analizy uwarunkowań zewnętrznych (ew. zmiany prawne, gospodarcze).

1 WPROWADZENIE

1.1 Uzasadnienie badania

Zobowiązanie do przeprowadzenia ewaluacji ex-ante programu operacyjnego wynika z zapisów projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 (rozporządzenie ogólne).

Zakres i ogólne zasady realizacji ewaluacji ex-ante programów operacyjnych w ramach polityki spójności w okresie 2014-2020 zostały zdefiniowane w art. 48 ww. projektu rozporządzenia ogólnego.

Komisja Europejska doprecyzowała zapisy rozporządzenia w dokumencie *Programming Period 2014-2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. Guidance document on ex-ante evaluation. European Regional Development Fund. European Social Fund. Cohesion Fund*.

Ponadto założenia metodologiczne dotyczące sposobu ewaluacji ex-ante programów operacyjnych w Polsce zawarte zostały w dokumencie *Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020*, przygotowanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

1.2 Przedmiot badania

Przedmiotem ewaluacji ex-ante jest projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (RPO).

Przez projekt RPO rozumiano dokumenty opracowywane w okresie realizacji przedmiotowego zamówienia, począwszy od Założeń regionalnego programu operacyjnego dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020 (dokument przyjęty Uchwałą Nr 810/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dn. 24 czerwca 2013 r.) oraz Wstępnego projektu regionalnego programu operacyjnego dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020 (wersja 1.0, dokument przyjęty Uchwałą Nr 939/13 z dn. 18 lipca 2013 r.), a także materiały cząstkowe, przygotowane w ramach prac nad kolejną wersją projektu programu (wersja 2.0), w tym m.in. tabele wskaźników dla poszczególnych osi priorytetowych oraz ocena spełniania tematycznych warunków ex-ante dla RPO.

1.3 Cel badania

Głównym celem ewaluacji ex-ante była ocena logiki interwencji przyjętej w ramach projektu programu operacyjnego. Ewaluacja ex-ante udzieliła odpowiedzi na pytania sformułowane w dwóch podstawowych obszarach badawczych:

1. ocena, czy planowane w ramach programu interwencje publiczne znalazły uzasadnienie społeczno-ekonomiczne,
2. ocena, czy realizacja tych interwencji przyczyniła się do osiągnięcia pożądanych celów rozwojowych, zaspokojenia i rozwiązania zdiagnozowanych potrzeb oraz problemów społeczno-ekonomicznych.

Ewaluacja ex-ante jest ściśle powiązana z procesem programowania. Głównym produktem badania są wnioski i rekomendacje, zawierające propozycje zmian w projekcie programu operacyjnego.

Zamawiający określił cztery moduły ewaluacji ex-ante:

Schemat 1. Moduły badawcze w ramach oceny ex-ante RPO

Źródło: SOPZ

Głównym produktem badania jest niniejszy raport. Został on przygotowany w sposób, który ma pomóc Instytucji Zarządzającej (IZ) w trakcie negocjacji z KE uzasadnić decyzje strategiczne, zawarte w projekcie programu operacyjnego.

2 SYNTETYCZNY OPIS ZASTOSOWANYCH METOD BADAWCZYCH

Zgodnie z oczekiwaniami Zamawiającego, przedmiotem badania w ramach ewaluacji ex-ante była przede wszystkim zastosowana w ramach projektu programu teoria zmiany i zaprojektowana na jej podstawie logika interwencji. Stosowane były głównie metody typu desk research: przegląd literatury oraz wyników badań naukowych i ewaluacyjnych. Ponadto metodyka badania uwzględniała metody jakościowe i eksperckie[4]:

- Panele eksperckie z udziałem członków zespołu ewaluacyjnego oraz pracowników Departamentu Polityki Regionalnej UMWM,
- Wywiady pogłębione z przedstawicielami instytucji zaangażowanych we wdrażanie perspektywy finansowej 2007-2013 oraz ekspertami zewnętrznymi,
- Badanie ilościowe CAWI z potencjalnymi instytucjonalnymi beneficjentami RPO,
- Badanie ilościowe CAWI z beneficjentami POIiŚ, w przypadku których jednostką pośredniczącą był WFOŚiGW,
- Ekspertyzy (Komponent A. Instrumenty finansowe i Komponent B. Instrumenty terytorialne).

3 OGÓLNA OCENA PROJEKTU PROGRAMU

Rekomendujemy wprowadzenie do RPO **celu głównego Programu**. W projekcie RPO, będącym przedmiotem oceny ex-ante, nie został on zdefiniowany. Odniesienia referencyjne do określenia zgodności celu głównego z dokumentami strategicznymi stanowią zapisy zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego (SRWM) oraz założenia UP[5]. Biorąc pod uwagę stopień spójności celów poszczególnych osi priorytetowych RPO i SRWM, można rekomendować, aby cel główny RPO odpowiadał celowi SRWM, którym jest: *efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim*.

Polityka rozwoju regionu, wyrażona w SRWM, koncentrować się ma przede wszystkim na działaniach zorientowanych na strategiczne dziedziny decydujące o konkurencyjności województwa. Jest to strategia pomnażania środków na rozwój regionu, a nie tylko ich redystrybucji. Zaplanowane działania mają służyć pobudzaniu aktywności gospodarczej we wszystkich subregionach i wspieraniu konkurencyjności. Celem jest również sprzyjanie włączeniu społecznemu oraz racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią i środowiskiem. Chodzi o jak najlepsze wykorzystanie istniejących potencjałów. Zgodnie z zapisami SRWM sukces województwa

[4] Szczegółowy opis zastosowanych metod znajduje się w załączniku nr 9.2 Koncepcja procesu ewaluacji programu operacyjnego oraz 9.4 Raport metodologiczny.
[5] Więcej na temat powiazania celów RPO z dokumentami strategicznymi w rozdziale 5.1 Ocena spójności programu operacyjnego z dokumentami zewnętrznymi.

nie jest możliwy bez wykorzystania kapitału ludzkiego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Z kolei w projekcie UP zawarto zapis, iż wyzwaniem dla Polski jest stworzenie warunków funkcjonowania stabilnej i dynamicznie rozwijającej się gospodarki wykorzystującej nowoczesne technologie, wysokiej jakości prace badawczo-rozwojowe i innowacje oraz doskonalący się kapitał intelektualny.

REKOMENDACJA: Cel główny projektu RPO mógłby zatem odpowiadać zapisom referencyjnych dokumentów strategicznych. Rekomenduje się jednak – dla zachowania pełnej spójności oraz konsekwentnego, agregowalnego systemu monitorowania celu głównego RPO ze wskaźnikami celów SRWM i UP – sformułowanie zapisu celu głównego RPO odnoszącego się jedynie do poziomu regionalnego (bez odwołania do wymiaru krajowego i europejskiego). Tak określony cel będzie spójny z przyjętymi w RPO wskaźnikami monitorowania.

REKOMENDACJA: Dodatkowo należy zwrócić uwagę na znaczenie rynku pracy i wspierania zatrudnialności, co podkreślono w projekcie UP. Cele tematyczne przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu sprofilowane są właśnie na zwiększenie zatrudnialności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z kolei zapisy programowe dotyczące ujęcia terytorialnego działań w ramach RPO odnoszą się bezpośrednio do spójności terytorialnej i społecznej. Stąd rekomendujemy, aby uzupełnić cel główny RPO o ten aspekt.

W projekcie RPO zamieszczono **diagnozę wyzwań, potrzeb i potencjałów** sektorów objętych programem, a także opis, w jaki sposób Program przyczyni się do realizacji Strategii Europa 2020. Punktem odniesienia części diagnostycznej są cele tematyczne, którym przypisano cele szczegółowe poszczególnych osi priorytetowych (OP). Trafność zaproponowanych działań w OP jest generalnie wysoka. W większości odpowiadają one na zdiagnozowane problemy i wyzwania społeczno-gospodarcze.

Stwierdzono jednak nieścisłości w formułowaniu odniesień poszczególnych obszarów interwencji do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. W nielicznych wypadkach w diagnozie zawarto szczegółowy opis zjawisk i wyzwań, do których nie odnoszą się ani bezpośrednio, ani pośrednio planowane typy operacji. Stwierdzono także występowanie obszarów interwencji, które nie zostały w wystarczającym stopniu udokumentowane i uzasadnione w diagnozie społeczno-gospodarczej regionu[6]. Nie we wszystkich przypadkach opisano problemy w diagnozie zgodnie z rekomendowaną ścieżką dojścia do ustalonego rezultatu. Sekwencja opisu problemów w diagnozie powinna być następująca:

1. Opis deficytu/ zjawiska wraz z przywołaniem danych statystycznych,
2. Przełożenie deficytu na problem lub wyzwanie,
3. Opis potrzeby (do czego dążymy).

Zgodnie z Szablonem Programu Operacyjnego (zwanego dalej *Szablonem…*), z wyżej wymienionymi punktami powinny być spójne opisy OP, w których powinien zostać zawarty opis pożądanych mierzalnych efektów (opis zmiany oraz efekty i rezultaty spodziewane w wyniku planowanych działań)

Uzupełnienia wymaga również **opis diagnozy osi pomocy technicznej**, gdzie brak jest wskazania problemów w odniesieniu do potrzeb rozwojowych i wyzwań w obszarach kwalifikowalnych do wsparcia. Powodem braku opisu w diagnozie może być przeświadczenie o konieczności skupienia się w opisie na diagnozie potrzeb społeczno-rozwojowych regionu zapominając o potrzebach Instytucji Zarządzającej (IZ) i Pośredniczącej (IP) związanych z zagwarantowaniem właściwej realizacji programu operacyjnego.

[6] Więcej w rozdziale 4.1.3 Trafność interwencji w kontekście diagnozy społeczno-ekonomicznej.

W projekcie RPO przedstawiono, zgodnie z Szablonem…, **uzasadnienie wyboru Celów Tematycznych (CT) i Priorytetów Inwestycyjnych (PI)**, odwołując się przy tym do założeń głównych dokumentów strategicznych na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym. Brak z kolei uzasadnienia podziału środków między CT i PI, który z założenia powinien pokazywać związek między: 1. zidentyfikowanymi wyzwaniami, potrzebami i potencjałami, 2. celami szczegółowymi i oczekiwanymi rezultatami, 3. układem CT i PI wybranych do realizacji oraz 4. rozkładem środków finansowych. W odniesieniu do **rozkładu środków finansowych** przedstawiono plan finansowy programu operacyjnego w podziale na alokację na:

- OP, fundusze, kategorie regionów, CT oraz źródła finansowania,
- fundusze i lata z uwzględnieniem poszczególnych kategorii regionów,
- fundusze z uwzględnieniem podejścia terytorialnego (zintegrowane przedsięwzięcia na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, z zakresu odnowy obszarów wiejskich, a także ZIT).

Konstrukcja OP odpowiada w głównej mierze założeniom:

- „1 CT – 1 OP". Wyjątkiem są osie: 5. Ochrona środowiska naturalnego oraz 6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna.
- „1 CT – 1 fundusz". Wyjątkiem są osie: 6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna, 9. Region spójny społecznie oraz 10. Wiedza i kompetencje mieszkańców.

W projekcie RPO przedstawiono **listę wskaźników produktu i rezultatu strategicznego** (EFRR) i **wskaźników rezultatu długoterminowego** (EFS). W większości przypadków wskaźniki dobrano trafnie i spełniają one zalecenia MRR, tj. dla większości osi finansowanych z EFRR określone zostały jeden lub maksymalnie dwa wskaźniki rezultatu strategicznego z wykorzystaniem – tam gdzie jest to możliwe – wskaźniki z UP lub ich uszczegółowienie. Z kolei wskaźniki produktu spełniają kryteria kompletności, przyporządkowania, uzasadnienia merytorycznego, spójności wewnętrznej i zewnętrznej. Określone wartości docelowe wskaźników produktu są realne, biorąc pod uwagę dane historyczne i proponowaną alokację. Szczegółowa ocenia systemu wskaźników znajduje się w Rozdziale 6.2. Ocena założeń procesów monitorowania i ewaluacji.

W opisach poszczególnych OP zawarto **kierunkowe zasady wyboru projektów**. Zgodnie z *Szablonem…* tryb konkursowy stanowi podstawowy tryb wyboru projektów, tryb pozakonkursowy powinien zostać ograniczony jedynie do niezbędnego minimum, i wynikać bądź to z monopolu kompetencyjnego wnioskodawcy w danym obszarze, bądź ze strategicznego charakteru obszaru tematycznego/przedsięwzięcia[7].

W opisach poszczególnych OP przedstawiono opisy planowanego wykorzystania **instrumentów finansowych**. Pod tym względem ogólna ocena RPO jest pozytywna. Nie zidentyfikowano niezgodności z Wytycznymi MRR oraz regulacjami prawa krajowego i UE[8].

W projekcie RPO prawidłowo zamieszczono opis **zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego**, biorąc pod uwagę treść i cele programu oraz projekt UP, ze wskazaniem, jak takie podejście przyczyni się do realizacji celów szczegółowych i oczekiwanych rezultatów programu. W obecnym kształcie można stwierdzić, że proponowana wstępna koncepcja ZIT nie jest sprzeczna ze Strategią Europa 2020, jak również prawodawstwem unijnym i krajowym. Przeprowadzona analiza projektu RPO wskazuje na konieczność uszczegółowienia przedstawionych w nim informacji w

[7] Szablon programu operacyjnego 2014-2020, s. 12
[8] Więcej informacji o ocenie trafności zastosowania IIF w rozdziale 4.2.8 Trafność zakładanych form wsparcia – instrumentów finansowych.

zakresie m.in. organizacji systemu wdrażania ZIT, jak i systemu wyboru projektów. Wskazane jest poszerzenie informacji zawartej w RPO poza zakres minimalny[9].

W odniesieniu do opisu **systemu instytucjonalnego** prawidłowo zamieszczono podstawowe informacje na temat najważniejszych podmiotów zaangażowanych w realizację RPO. Generalnie jednak ta część projektu RPO wymaga uzupełnień, które możliwe będą po ostatecznym podjęciu decyzji co do kształtu systemu zarządzania i wdrażania RPO.

Uzupełnione również powinny zostać sekcje traktujące o systemach: monitorowania i sprawozdawczości, ewaluacji, kontroli, systemach informatycznych, a także informacji i promocji oraz zarządzania finansowego. Do tej części RPO odnosić się również powinien opis roli partnerów w procesach przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji programu.

W RPO przedstawiono opis rozwiązań mających za zadanie zmniejszenie **obciążeń administracyjnych** dla beneficjentów. Część ta została przygotowana prawidłowo i jest zgodna z *Szablonem…*, tj. zawiera:

- identyfikację głównych źródeł obciążeń w latach 2007-2013,
- główne działania już podjęte w celu zmniejszenia obciążeń w latach 2014-2020,
- potencjalny zakres dalszych redukcji, odnosząc się do danych statystycznych, wyników ewaluacji i analiz.

W wyniku ewaluacji ex-ante przygotowano szczegółową analizę doświadczeń w obszarze obciążeń administracyjnych w latach 2007-2013. Rekomendujemy wykorzystanie wyników tej analizy w celu uzupełnienia projektu RPO w tym zakresie.

W projekcie RPO znajduje się rozdział poświęcony uwzględnieniu w Programie **zasad horyzontalnych**, tj.:

- zrównoważonego rozwoju,
- równości szans i przeciwdziałania dyskryminacji,
- równości płci.

Prawidłowo określono zastosowanie tych zasad na różnych etapach wdrażania RPO, tj. w planowanych działaniach, w procesie przygotowywania Programu, na etapie realizacji Programu, w tym oceny projektów oraz w ramach prowadzonych działań z zakresu promocji i informacji. Niemniej opisy te nie są kompletne w przypadku poszczególnych zasad horyzontalnych i wymagają uzupełnienia[10].

Podsumowując, **ogólna ocena projektu RPO jest pozytywna**, choć poszczególne elementy wymagają zmian i uzupełnień. Konieczne jest także ustrukturyzowanie informacji (tabele, sekwencja informacji) wg zaleceń przedstawionych w *Szablonie…*

[9] Więcej na temat oceny trafności sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego w rozdziale 4.2.7 Trafność sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego.
[10] Szczegółowe rekomendacje przedstawiono w rozdziale 5.2 Ocena uwzględnienia w programie operacyjnym celów polityk horyzontalnych.

4 MODUŁ I – OCENA TRAFNOŚCI I SPÓJNOŚCI WEWNĘTRZNEJ RPO

4.1 Ocena trafności RPO do wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych

4.1.1 Wstęp

Poniższy rozdział odpowiada na pytanie badawcze 1: Czy interwencja publiczna w postaci RPO trafnie odpowiada na wyzwania i potrzeby społeczno-ekonomiczne zdiagnozowane w aktualnych dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim.

4.1.2 Zasadność interwencji publicznej w poszczególnych osiach priorytetowych programu

Zasadność interwencji publicznej w poszczególnych OP oceniana jest pod względem:

a) odpowiedzi na wyzwania, płynące z korzystnych tendencji rozwojowych przybliżających województwo małopolskie do średniej europejskiej;
b) odpowiedzi na potrzeby, wynikające z deficytów krajowych polityk, bądź z opóźnień rozwojowych potransformacyjnych;
c) odpowiedzi na ryzyka zewnętrzne, związane z ogólnoświatowym spowolnieniem gospodarczym.

Biorąc pod uwagę, iż województwo małopolskie plasuje się na jednym z wyższych miejsc w kraju pod względem wskaźników rozwojowych w ramach poszczególnych celów głównych projektu UP: 1) Zwiększenie konkurencyjności gospodarki, 2) Poprawa spójności społecznej i terytorialnej, 3) Podniesienie sprawności i efektywności Państwa – zasadność interwencji publicznej w ramach RPO uwarunkowana jest celowością odpowiedzi na tendencje stagnacyjne bądź konsekwencje spowolnienia gospodarczego.

W ramach badania ex-ante nie stwierdzono braku zasadności interwencji w ramach poszczególnych PI, włączonych w zakres projektu RPO. Ich generalne uzasadnienie przedstawione jest w tabeli poniżej:

Tabela 1. Zasadność interwencji w poszczególnych Osiach Priorytetowych

Oś Priorytetowa	Zasadność przeprowadzenia interwencji	Priorytet inwestycyjny
1. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy	Wiodący potencjał endogenny w kraju, ulokowany w jednostkach naukowo-badawczych. Potrzeba jego zdyskontowania w kierunku transferu technologii i wzmocnienia mechanizmów wspierania innowacyjności sektora MŚP.	PI 1.1. Uzasadnieniem jest potrzeba bezpośredniego wsparcia infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych na potrzeby wsparcia B+R dziedzin objętych inteligentną specjalizacją regionu. PI 1.2. Uzasadnieniem jest potrzeba pośredniego lub bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw z horyzontalną zasadą preferowania projektów realizowanych we współpracy z jednostkami naukowymi i w obszarach specjalizacji regionalnej
2. Cyfrowa Małopolska	Duże zasoby cyfrowe o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym oraz wynikająca z tego potrzeba digitalizacji zasobów dla większego ich udostępnienia. Deficyt w zakresie interoperacyjności publicznych systemów informacyjnych, przyczyniający się do nieszczelności systemu i niskiego poziomu usług publicznych (w stosunku do średniej	Oś priorytetowa obejmuje jeden PI: 2.3. Uzasadnieniem dla projektów ukierunkowanych na rozwijanie regionalnych i ponadlokalnych systemów teleinformatycznych jest problem niskiego poziomu kompatybilności pomiędzy systemami wykorzystywanymi przez różne instytucje oraz fragmentaryczność lub lokalny charakter dotychczasowych inwestycji. Uzasadnieniem dla projektów ukierunkowanych na informatyzację procedur w ramach urzędów oraz upowszechnienie systemów

	europejskiej).	elektronicznego zarządzania dokumentacją jest dążenie do podniesienia efektywności pracy urzędów. Z kolei budowa i długookresowa ochrona zasobów cyfrowych jest istotnym czynnikiem warunkującym rozwój ekonomiczny Polski oraz ważnym elementem tworzenia społeczeństwa informacyjnego.
3. Aktywna gospodarczo Małopolska	Występuje potrzeba interwencji ukierunkowanej na wsparcie procesów wykorzystania potencjału endogennego związanego z dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym.	PI 3.1. Zasadnym jest uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, sprzyjających powstawaniu miejsc pracy i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu. PI 3.2. Małopolskie przedsiębiorstwa w zbyt małym stopniu wykorzystują korzystne położenie regionu. Powiązania gospodarcze z innymi obszarami mierzone np. wielkością eksportu są zbyt małe. Wsparcie służyć ma przełamywaniu barier, głównie wizerunkowych, ograniczających konkurencyjność małopolskich przedsiębiorstw. PI 3.3. MŚP z regionu – szczególnie działające na terenach niecharakteryzujących się rozwojem gospodarczym - nie są w stanie realizować znaczących procesów inwestycyjnych w zakresie innowacji zarówno w oparciu o środki własne jak i we współpracy z komercyjnymi instytucjami finansowymi.
4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Interwencja uzasadniona jest wysokim, niewykorzystanym potencjałem OZE, brakiem oddolnego rynku producentów OZE przy wysokim zanieczyszczeniu środowiska wynikającym z emisji produktów standardowej energii i nieprzystosowanym transportem publicznym.	PI 4.1 ma wpłynąć na wzrost udziału OZE w produkcji energii w regionie, co wpłynie także na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego regionu. PI 4.2 ma przyczynić się do wzrostu efektywności energetycznej przedsiębiorstw oraz wykorzystania OZE. PI 4.3 ma przyczynić się do wzrostu efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych oraz zwiększanie udziału OZE. PI 4.5 ma na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnego ogrzewania mieszkań, procesów przemysłowych i energetyki oraz transportu w miastach poprzez rozwój przyjaznego dla środowiska transportu miejskiego.
5. Ochrona środowiska naturalnego	Interwencja uzasadniona jest deficytem wynikającym z zagrożenia naturalnego, niedostatecznym obecnym stanem rozwoju inwestycji wspierających ochronę środowiska, koniecznością kompleksowych działań wspierających zrównoważony rozwój przy deficycie polityki krajowej.	PI 5.2 poprawi sytuację w zakresie ochrony przed wezbraniami oraz osuwiskami, wzmocni systemy wczesnego ostrzegania i szybkiego reagowania w sytuacjach awaryjnych (klęski żywiołowej) poprzez wsparcie jednostek OSP PI 6.1 poprzez rozbudowę systemu zbiórki odpadów komunalnych segregowanych, wsparcie systemów ich przeróbki jako surowców wtórnych, wsparcie zakładów utylizacji odpadów, organizację punktów zbiórki odpadów niebezpiecznych oraz usuwania azbestu, rekultywację składowisk przyczyni się do poprawy jakości środowiska, rozwoju zrównoważonego. PI 6.2 poprzez rozwój sieci kanalizacyjnej, oraz oczyszczalni ścieków, systemu zagospodarowania osadów ściekowych przyczyni się do poprawy jakości wód w regionie i Polsce.
6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	Interwencja publicznej uzasadniona jest koniecznością wykorzystania potencjału endogennego województwa, wynikającego z unikatowego w skali kraju dziedzictwa przyrodniczego oraz wiodącej roli dziedzictwa kulturowego. Zakłada się, iż interwencja publiczna w tym	PI 6.3 jest uzasadniony potrzebą ochrony, promowania i rozwoju dziedzictwa kulturowego i naturalnego – interwencje bezpośrednio odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby i deficyty. PI 6.4 jest uzasadniony potrzebą ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej, ochrony i rekultywacji gleby oraz promowania usług ekosystemowych, w tym programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury. Poprzez ochronę środowiska

	obszarze stanie się jednym z głównych bodźców rozwojowych. Po wtóre, konieczność interwencji wynika z zagrożeń dla środowiska naturalnego, związanych z brakiem mechanizmów kanalizujących ruch turystyczny. Interwencje z zakresu rewitalizacji społecznej i fizycznej miast i uzdrowisk należy uznać za zasadne, gdyż bez wsparcia ze strony środków europejskich wektor tendencji mógłby ulec odwróceniu, bądź nastąpiłaby niekorzystna stagnacja.	naturalnego działania przyczynią się zachowania potencjału endogennego regionu w obliczu zagrożenia niekontrolowanego ruchu turystycznego. PI 6.5 działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów poprzemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza - interwencje wpisują się bezpośrednio w cel wzmocnienia potencjału endogennego, jakim jest środowisko przyrodnicze i kulturowe. PI 9.2 Ze względu na kierunkową lokalizację interwencji na obszarach znajdujących się na szlakach potencjału kulturowego i przyrodniczego działania te bezpośrednio wpisują się w uzasadnienie osi. PI 9.4. Interwencja przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności i konkurencyjności obszarów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego poprzez zmniejszenie skali zagrożenia bezpieczeństwa wskutek patologii społecznych oraz poprzez wzmacnianie kapitału społecznego tych terenów dla zapewnienia szybkiego wzrostu gospodarczego.
7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego	Zasadność interwencji wynika z konieczności rozwojowych związanych z wiodącą rolą KOM, koniecznością wzmocnienia dostępności i powiązań ośrodków subregionalnych oraz przystosowania infrastruktury komunikacyjnej do wyzwań płynących z tendencji rozwojowych konkurencyjnej gospodarczo Małopolski.	PI 7.2 potrzeba bezpośredniego wsparcia dostępności miast w ramach infrastruktury drogowej. 7.3. brak możliwości zwiększenia dostępności potencjałowej południowej części województwa poprzez skuteczne inwestycje w infrastrukturę drogową lub kolejową wskutek ograniczeń wynikających z dziedzictwa przyrodniczego. Transport lotniczy wydaje się najbardziej optymalnym kanałem komunikacji masy towarowej i pasażerskiej na tych terenach. PI 7.4 potrzeba wsparcia dostępności KOM w ramach uzupełnienia taboru Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA)
8. Otwarty rynek pracy	Zasadność interwencji wynika z niedopasowania podaży i popytu na rynku pracy przy jego wysokim potencjale zatrudnieniowym. Wynika ona jednocześnie ze zdiagnozowanej potrzeby wsparcia pracowników opiekujących się osobami zależnymi oraz wzmocnieniem procesów adaptacyjnych przedsiębiorstw w obliczu możliwych konsekwencji spowolnienia gospodarczego.	PI 8.5 potrzeba zapewnienia dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo. PI 8.7 potrzeba wsparcia tych osób spośród poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, które chcą same stworzyć dla siebie miejsce pracy zakładając działalność gospodarczą. PI 8.8 trudniejsza sytuacja kobiet niż mężczyzn na rynku pracy województwa małopolskiego. Jedną z jego przyczyn jest opieka nad osobami zależnymi (np. dziećmi), którą świadczą przede wszystkim kobiety. PI 8.9 Województwo małopolskie jest regionem z dużym potencjałem przedsiębiorstw oraz przedsiębiorczych mieszkańców, jednak sytuacja gospodarcza nieustannie się zmienia. Uzasadnia to wsparcie pracowników i przedsiębiorców w adaptacji do zmian - zarówno tych istniejących, jak i tych, które nastąpią w przyszłości. PI 8.10 W ciągu najbliższych 20-30 lat będzie następowało szybkie starzenie się małopolskiej społeczności. Dlatego konieczne jest przygotowanie się na tę zmianę poprzez podjęcie działań profilaktycznych, także w obszarze rynku pracy.
9. Region spójny społecznie	Zasadność interwencji wynika z utrzymywania się a nawet pogłębiania negatywnych tendencji liczby ludności zagrożonej wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin i osób niepełnosprawnych przy jednoczesnych deficytach	PI 9.1. przyczyni się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych, co odpowiada na zdiagnozowane wyzwania związane w wykluczeniem związanym z opieką nad osobami zależnymi oraz niską dostępnością usług zdrowotnych

	systemowych związanych z sektorem usług społecznych dobra ogólnego. Brak interwencji spowodowałby pogłębienie skali wykluczenia społecznego przy niewykorzystaniu potencjału małopolskiego, rosnącego rynku pracy.	wysokiej jakości. PI 9.4 Bezpośrednie wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. PI 9.7 Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Stworzenie nowych usług, zwiększenie ich skali umożliwi osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z powodu opieki nad osobami zależnymi powrót na rynek pracy. PI 9.8 W ramach wsparcia ekonomii społecznej tworzone będą bezpośrednio miejsca pracy dla osób wykluczonych społecznie oraz tworzone będą struktury realizujące zadania sektora usług społecznych dobra ogólnego.
10. Wiedza i kompetencje mieszkańców	Zasadność interwencji wynika z potrzeby wykorzystania potencjału endogennego Małopolski, jakim jest relatywnie wysoki poziom kapitału ludzkiego. Występuje pilna potrzeba zapełnienia deficytu w zakresie szkolnictwa zawodowego oraz rozpoczęcie działań idących w kierunku zwiększenia spójności społecznej i terytorialnej poziomu kapitału ludzkiego w województwie.	PI 10.1 konieczność zapobiegania i ograniczania przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz promowania dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, podstawowej i ponadpodstawowej. PI 10.3 konieczność poprawy dostępności do kształcenia ustawicznego, doskonalenia umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz zwiększanie dostosowania systemów edukacji i szkolenia do potrzeb rynku pracy. Zwiększenie profesjonalizacji szkolnictwa ustawicznego i zawodowego – ze szczególnym uwzględnieniem inteligentnych specjalizacji regionu poprzez powiązanie z rynkiem pracy i wyzwaniami regionalnymi oraz szkolnictwem wyższym. PI 10.4 Wspierać będzie potrzeby infrastrukturalne realizujące potrzeby zdiagnozowane w ramach poprzednich PI (EFS).

Źródło: opracowanie własne

4.1.3 Trafność interwencji w kontekście diagnozy społeczno-ekonomicznej

Trafność interwencji w kontekście diagnozy społeczno-ekonomicznej określana jest poprzez dobór PI oraz planowanych grup działań (obszarów interwencji) w ramach poszczególnych OP w stosunku do zdiagnozowanych wyzwań i problemów.

W OP zaproponowane działania są adekwatne i w większości w dużym stopniu odpowiadają na zdiagnozowane problemy i wyzwania społeczno-gospodarcze.

Dobór działań wskazanych w RPO zapewnia oddziaływanie w stopniu bezpośrednim i pośrednim na wskazane w diagnozie problemy i wyzwania. Nie stwierdzono luk w zakresie realizacji poszczególnych wyzwań i problemów.

Stwierdzono jednak nieścisłości w formułowaniu odniesień poszczególnych obszarów interwencji do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb. W nielicznych wypadkach w diagnozie zawarto szczegółowy opis zjawisk i wyzwań, do których nie odnoszą się ani bezpośrednio, ani pośrednio planowane typy operacji. Stwierdzono także występowanie obszarów interwencji, które nie znalazły w pełni udokumentowanego odniesienia w diagnozie społeczno-gospodarczej regionu.

Poniżej przedstawiono zestawienie deficytów, luk i niespójności w poszczególnych osiach priorytetowych programu wraz z rekomendacją zmian.

Tabela 2. Zestawienie deficytów, luk i niespójności w zakresie trafności doboru interwencji do problemów zdefiniowanych w diagnozie

Stwierdzony brak trafności	Rekomendacja
I. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy	
Brak niespójności	Brak rekomendacji
II. Cyfrowa Małopolska	
Niedostatecznie opisany w diagnozie problem z fragmentarycznym lub lokalnym charakterem inwestycji wspartych w latach 2007-2013.	W diagnozie warto przytoczyć dane z raportu „Wpływ cyfryzacji na działanie urzędów administracji publicznej w Polsce w 2012 r.", zgodnie z którymi jedynie 26% urzędów udostępnia swoje e-usługi na platformie regionalnej. Zważywszy, że na te działania przeznacza się zdecydowaną większość środków w ramach osi – należy położyć większy akcent na ten problem, np. dezintegracja i brak interoperacyjności systemów informacyjnych; w zakresie e-zdrowia występują problemy w obszarze autonomizacji systemów i zasobów informacyjnych sektora publicznego (dotychczas przeprowadzane działania cyfryzacji służby zdrowia nie korespondowały ze sobą, były odrębnymi projektami, skutkiem tego jest istnienie w Polsce kilkudziesięciu rejestrów i ewidencji, przez co infrastruktura ochrony zdrowia jest nieuporządkowana).
Brak jest w diagnozie opisu problemu, jakim jest niewystarczający dostęp obywateli do zasobów cyfrowych kultury i nauki.	Rekomenduje się uzupełnienie diagnozy o brakujący element. RPO zakłada się realizację interwencji w tym obszarze m.in. w trybie pozakonkursowym, argumentując to rozwiązanie tym, że jest to grupa przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów OP oraz związanych z realizacją zadań publicznych. Zatem ze względu na wagę tych inwestycji warto opisać potrzebę regionu, jaka za tym stoi. Nie są dostępne dane statystyczne obrazujące problem, tj. dostępność do zasobów cyfrowych kultury i nauk w regionie, czego przyczyną jest rozproszenie inicjatyw oraz brak koordynacji działań. Dostępność zasobów została oszacowana jedynie w odniesieniu do poziomu państwowego. Przywołać można jednak zapisy Strategii digitalizacji dóbr kultury oraz gromadzenia, przechowywania i udostępniania obiektów cyfrowych w Polsce w latach 2009-2020, przyjętej przez MKiDN w 2009 roku.
III. Aktywna gospodarczo Małopolska	
Brak niespójności	Brak rekomendacji
IV. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	
Brak podpunktu odnoszącego się do stanu świadomości ekologicznej mieszkańców województwa (w zakresie efektywności energetycznej, zrównoważonej konsumpcji	Rekomenduje się uzupełnienie diagnozy o brakujący element. Tego typu problem (wciąż niska, choć systematycznie rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców) może być adresowany także na poziomie regionalnym poprzez realizację ZIT w ramach PI 4.5, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego

oraz wzrostu udziału odnawialnych źródeł energii)	transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych gdzie właśnie wspierane są działania informacyjno-promocyjne dotyczące np. oszczędności energii czy kampanie promujące budownictwo zero emisyjne, a także kampanie mające na celu uświadomienie szkodliwości spalania odpadów w piecach do tego nie przeznaczonych w domach jednorodzinnych.
V. Ochrona środowiska naturalnego	
Zidentyfikowany problem – brak miejskich planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony przed skutkami klęsk żywiołowych (powodzie, osuwiska)	Brak przewidywanych działań odpowiadających na dany problem Rekomenduje się uzupełnienie diagnozy o element dotyczący problemu niecałkowitego pokrycia terenów zagrożonych powodziami i ruchami masowymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego a w związku tym brakiem możliwości kontroli aktywności ludzkiej na tych terenach: wkraczanie zabudowy podcinanie stoków, zmiana stosunków wodnych, które zwiększają zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi a także majątku. Jaka część tych terenów posiada mpzp, które biorą pod uwagę zagrożenie powodziowe i osuwiskowe oraz wprowadzają odpowiednie zagospodarowanie dla tych terenów.
Brak kwestii zagospodarowywania osadów ściekowych	Rekomenduje się uzupełnienie diagnozy.
VI. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	
Brak niespójności	Brak rekomendacji
VII. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego	
Brak jednoznacznego stanowiska odnośnie dopuszczalności wsparcia rozwoju infrastruktury lotnisk regionalnych	Kwestia ta będzie przedmiotem negocjacji z KE. Znaczenie regionalne projektowanej interwencji (lotnisko, ulokowane w południowej części województwa) jest kluczowe dla infrastruktury transportowej warunkującej spójność gospodarczą województwa. Ograniczenia wynikające z dziedzictwa przyrodniczego uniemożliwiają rozbudowanie infrastruktury drogowej i kolejowej, które w sposób skuteczny zwiększyłyby dostępność potencjałową tej części regionu zarówno dla masy pasażerskiej, jak i towarowej. Budowa lotniska, mogącego spełniać te funkcje jest najmniej kosztownym dla dziedzictwa przyrodniczego rozwiązaniem.
VIII. Otwarty rynek pracy	
Brak niespójności	Brak rekomendacji
IX. Region spójny społecznie	
Brak niespójności	Brak rekomendacji
X. Wiedza i kompetencje mieszkańców	

Brak niespójności	Brak rekomendacji

Źródło: opracowanie własne

4.1.4 Priorytetyzacja zidentyfikowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych

Podczas oceny ex-ante starano się określić zasadność priorytetyzacji zidentyfikowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb, która powinna mieć wpływ na logikę alokacji oraz przyporządkowanie liczby i typów operacji do danego PI, realizowanego w ramach RPO.

Projekt RPO został wypracowany w oparciu o trwające od 2009 r. prace najpierw nad SRWM, a następnie nad pakietem 10 nowych programów strategicznych do 2020[11]. Zidentyfikowane w dokumentach strategicznych kierunki polityki były główną – poza uwarunkowaniami wynikającymi z wytycznych dotyczących programowania krajowego – kategorią danych determinujących zakres i strukturę interwencji zaplanowanych w RPO. Niemniej w projekcie RPO generalnie stwierdzono brak priorytetyzacji potrzeb i wyzwań na etapie diagnozy i opisu poszczególnych OP. Cele główne, sformułowane dla poszczególnych OP nie pozwalają na rangowanie a więc priorytetyzację poszczególnych celów szczegółowych, odpowiadającym PI.

W przypadku niektórych OP, w tym osi EFS oraz osi 3, brak priorytetyzacji ze względu na obszar działania należy uznać za prawidłowy ze względu na komplementarność poszczególnych interwencji. Interwencje realizowane w ramach osi EFS dotyczą różnych celów szczegółowych, które składają się na realizację tego samego wskaźnika rezultatu odroczonego (dla przykładu w OP 8 – zatrudnialności, a w OP 9 – zmniejszenia skali wykluczenia społecznego,) przyczyniając się poprzez swoją różnorodność do objęcia interwencją różnych grup docelowych.

W pozostałych przypadkach brak priorytetyzacji należy uznać za słabą stronę Programu, uniemożliwiającą dokonanie oceny wpływu poszczególnych planowanych interwencji na sytuację społeczno-gospodarczą w kraju i regionie. Poprzez brak priorytetyzacji działań i nadawanie równej wagi w diagnozie poszczególnym składowym celów głównych OP nie można wyeliminować zagrożenia, iż planowane alokacje przyczyniać się będą raczej do gaszenia „średnioterminowych pożarów", czyli odpowiadania na bieżące potrzeby niż do ukierunkowania zmiany społeczno-gospodarczej, tj. kanalizowania procesów w kierunku trwałej zmiany, dyskontowanej po zakończeniu okresu programowania.

REKOMENDACJA: Podstawą priorytetyzacji powinna być w osiach współfinansowanych z EFRR ocena wkładu poszczególnych celów szczegółowych dla realizacji celu głównego. W diagnozie należy podkreślić, iż na przykład (Oś 7) zwiększenie spójności wewnątrzregionalnej przede wszystkim realizowane jest poprzez modernizację i budowę infrastruktury drogowej, ze względu na niską dostępność powiatów ościennych województwa do ośrodków subregionalnych przy ograniczeniach dziedzictwa przyrodniczego[12]. Drugim priorytetem w ramach zwiększenia spójności powinno stać się – w świetle rozdziału alokacji na CT 7 – zwiększenie dostępności KOM jako regionalnego bieguna wzrostu i inwestycje w tabor Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA). Priorytetyzacja potrzeb powinna być elementem uzasadnienia dla OP, w którym powinna znaleźć się informacja, w jaki sposób realizacja danego PI bądź typu operacji w danym PI przyczyni się do realizacji celu głównego OP.

[11] Patrz też rozdział o spójności zewnętrznej (Rozdz. 5.1).
[12] W RPO przyjęto wskaźnik rezultatu strategicznego za UP, tj. wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej. Stąd dostępność ośrodków subregionalnych oraz KOM dla masy towarowej i pasażerskiej powiatów ościennych jest kluczowa dla wyniku (wartości wskaźnika).

4.1.5 Aktualność i trafność analiz trendów społeczno-ekonomicznych wykorzystanych w diagnozie

W trakcie oceny ex-ante zdefiniowano nieliczne luki i nieścisłości w opisie statystycznym i definiowaniu trendów społeczno-ekonomicznych. Luki te dotyczyły zarówno niepełnych danych, jak i braku wystarczającej liczby odniesień. Należy jednak nadmienić, iż tendencje zostały opisane prawidłowo, mechanizm przyczynowo-skutkowy rozpoczęcia bądź zaniechania interwencji został określony trafnie.

Tabela 3. Zestawienie luk i nieścisłości w opisie statystycznym w poszczególnych Osiach Priorytetowych

Luki i nieścisłości w opisie statystycznym	Rekomendacja
I. **Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy**	
Brak danych dynamicznych dotyczących innowacyjności regionu, uniemożliwiających określenie wektora tendencji.	Rekomenduje się odniesienie do wyników badań opisujących przyczynę i logikę występowania negatywnych zjawisk oraz wyzwań stojących przed potencjałem innowacyjności Małopolski oraz wskazanie na wyniki badań diagnozujących „imitacyjną innowacyjność" przedsiębiorstw, traktowaną jako narzędzie minimalizowania ryzyka związanego z kapitałochłonnymi innowacjami pierwotnymi oraz potrzebę wsparcia prac przygotowawczych dla minimalizacji tego ryzyka.
II. **Cyfrowa Małopolska**	
Takie projekty, jak inwestycje w elektroniczną obsługę wniosku o potwierdzenie wpisu do Ewidencji Działalności Gospodarczej, mające charakter systemowy i ogólnokrajowy, są, zgodnie z projektem UP i linią demarkacyjną, zarezerwowane do wsparcia na poziomie krajowym. Nie jest zatem zasadne przywoływanie danych statystycznych dotyczących problemu z tą e-usługą, skoro nie jest to problem przekładający się na interwencję w ramach RPO, ani nie stanowi kontekstu dla innych działań.	Dla zobrazowania problemu niskiego wykorzystania systemów informatycznych we wprowadzaniu e-usług dla obywateli, należy przywołać dane dla Małopolski. Proponujemy w diagnozie przywołać dane mówiące o poziomie dostępności e-usług publicznych. Zgodnie z wynikami przywołanego badania 38% urzędów udostępnia usługi elektroniczne inne niż oparte o tzw. wzór pisma ogólnego, co plasuje województwo na trzeciej pozycji (*ex aequo* z woj. opolskim), niemniej daleko z tyle za najlepszym województwem śląskim, gdzie takich urzędów jest 65%. Najczęściej usługi elektroniczne są udostępniane na platformie ePUAP przez urzędy w województwie małopolskim (95%), a najrzadziej przez te z województwa lubelskiego (47%). Patrząc na udostępnianie usług elektronicznych administracji w poszczególnych województwach oraz zapotrzebowanie na nie, wyrażone w odsetkach internautów, którzy próbowali załatwiać sprawy urzędowe przez internet, można stwierdzić, że oczekiwania w zakresie dostępu do usług e-administracji wśród mieszkańców są duże. 38% internautów wskazało, że w 2012 roku próbowało załatwić sprawy urzędowe przez internet, co plasuje region pod tym względem na trzecim miejscu[13].
III. **Aktywna gospodarczo Małopolska**	
Pominięty w diagnozie został obszar problemowy dotyczący sytuacji przedsiębiorców z terenów wiejskich.	Obszary wiejskie borykają się obecnie z wieloma problemami. W wyniku reform gospodarczych rolnictwo znalazło się w trudnej sytuacji. Przez długie lata tereny wiejskie traktowane były jako miejsce wytwarzania przede wszystkim produktów rolniczych. Warunki gospodarki rynkowej wymagają jednak odchodzenia od rolnictwa jako dominującej funkcji gospodarczej na wsi. MŚP są nadzieją na zmniejszenie problemów wiejskiego rynku pracy. Pomimo niższego poziomu wykształcenia mieszkańców oraz licznych barier, które utrudniają rozwój, ich udział w pozarolniczej działalności jest spory. Brak opisu w diagnozie problemów przedsiębiorców z terenów wiejskich wynikać może z założenia, że wsparcie dla tej grupy beneficjentów będzie dostępne z EFRROW, podczas gdy przedsiębiorcy będą również beneficjentami RPO zgodnie z przyjętą

[13] Społeczeństwo informacyjne w liczbach 2013.

	linią demarkacyjną.
IV. **Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku**	
Brak opisu sytuacji w województwie w zakresie instalacji wytwarzania energii w skojarzeniu oraz rozproszonych źródeł energii o małych mocach zainstalowanych.	Sugeruje się uzupełnienie diagnozy o opis sytuacji w zakresie instalacji wytwarzania energii w skojarzeniu oraz rozproszonych źródeł energii o małych mocach zainstalowanych. W diagnozie powinny znaleźć się także informacje o potencjale regionu w tym zakresie.
Braki w zakresie informacji nt. wartości strat w systemie elektroenergetycznym na terenie Małopolski.	Sugeruje się uzupełnienie diagnozy w zakresie informacji nt. wartości strat w systemie elektroenergetycznym na terenie Małopolski (wartość strat dla kraju wynosi ok. 14 TWh w skali roku), analogicznie jak zostało to zrobione dla sieci ciepłowniczych (długość, straty itp.).
V. **Ochrona środowiska naturalnego**	
Brak danych o zakresie pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego gmin w województwie oraz o istocie kontynuowania prac w tym zakresie.	Sugeruje się uzupełnienie diagnozy RPO o kwestię ilości (wielkości powierzchni) mpzp zawierających uwarunkowania odnoszące się do zidentyfikowanych zagrożeń dotyczących ruchów masowych (osuwisk) oraz terenów zagrożonych powodziami do całkowitej ilości terenów o zidentyfikowanym zagrożeniu zjawiskami masowymi i podtopieniami na terenie województwa.
Brak danych w kwestii zagospodarowywania osadów ściekowych.	Rekomenduje się uzupełnienie diagnozy.
VI. **Dziedzictwo i przestrzeń regionalna**	
Brak zdiagnozowanych niespójności.	Brak rekomendacji
VII. **Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego**	
Brak danych i opisu statystycznego złego stanu nawierzchni, złej jakości infrastruktury kolejowej.	Dane do uzupełnienia.
VIII. **Otwarty rynek pracy**	
Brak zdiagnozowanych braków	Brak rekomendacji
IX. **Region spójny społecznie**	
Brak zdiagnozowanych braków	Brak rekomendacji
X. **Wiedza i kompetencje mieszkańców**	
Brak zdiagnozowanych braków	Brak rekomendacji

Źródło: opracowanie własne

4.1.6 Trafność zaproponowanych celów w kontekście zidentyfikowanych wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych

Cele szczegółowe dla poszczególnych PI przyczyniają się do realizacji celów OP. Kierunek zmian określany jest prawidłowo w sposób spójny ze zdiagnozowanymi trendami. Występują jednak nieścisłości w formułowaniu celów. W zdecydowanej większości obrazują one nie tyle efekty, ile procesy mające do nich doprowadzić.

Tabela 4. Trafność zaproponowanych celów w kontekście zdiagnozowanych wyzwań[14]

Oś Priorytetowa	Cele szczegółowe	Ocena/ Rekomendacja
I. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy	Wzmocnienie potencjału jednostek sektora nauki w zakresie zdolności do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej. Zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną ponoszonych w sektorze przedsiębiorstw.	Wektor zmian spójny z diagnozą i opisywanymi trendami.
II. Cyfrowa Małopolska	Zwiększenie zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej. Poprawa dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.	Wektor zmian spójny z diagnozą i opisywanymi trendami.
III. Aktywna gospodarczo Małopolska	Tworzenie warunków zwiększających atrakcyjność inwestycyjną regionu oraz promowanie przedsiębiorczości i kreowanie postaw przedsiębiorczych. Podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności małopolskich MŚP.	Ze względu na znaczny potencjał przedsiębiorczości w regionie, promocja przedsiębiorczości powinna być wyspecjalizowana, tj. ukierunkowana na podejmowanie działań wspierających kreowanie przedsiębiorczości, które miałyby na celu m.in. wsparcie młodych firm, np. w promocji i rozwoju na rynkach międzynarodowych, organizację wydarzeń i akcji promujących postawy przedsiębiorcze, konkursy na wyłonienie pomysłów biznesowych, które zostaną wdrożone w Małopolsce.
IV. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	Zwiększenie produkcji i wykorzystania rozproszonych odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie energochłonności w sektorze publicznym, mieszkaniowym i w przedsiębiorstwach. Dostosowanie sieci dystrybucyjnych do rozwijającego się rynku odnawialnych źródeł energii oraz poprawa ich stanu technicznego. Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do powietrza pochodzących z indywidualnego ogrzewania mieszkań, procesów przemysłowych i energetyki. Stworzenie warunków dla budowy sprawnych, przyjaznych dla podróżnych, ekologicznych i zintegrowanych systemów transportu miejskiego.	Wektor zmian spójny z diagnozą i opisywanymi trendami. Rekomenduje się jednak przeformułowanie celu szczegółowego nr 3, ponieważ odnosi się on do działań, a nie do spodziewanych efektów.
V. Ochrona środowiska naturalnego	Zapewnienie stabilności ekosystemów oraz odporności na wpływ zewnętrznych zakłóceń środowiska oraz zapobieganie i minimalizowanie ryzyka wystąpienia klęsk żywiołowych. Ochrona zasobów wodnych poprzez ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych, gleb oraz działania na rzecz poprawy jakości wód. Zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do	Wektor zmian prawidłowy. Rekomenduje się jednak przeformułowanie celów szczegółowych w kierunku określenia efektów, a nie procesów, prowadzących do ich osiągnięcia.

[14] Zasadność przeprowadzenia interwencji przedstawiono dla poszczególnych OP i PI w tabeli 1 Zasadność interwencji w poszczególnych Osiach Priorytetowych

	ponownego ich użycia oraz intensyfikacja odzysku odpadów, a tym samym ograniczenie ich ilości na składowiskach.	
VI. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	Zachowanie dziedzictwa kulturowego i włączanie go w obieg gospodarczy, społeczny i kulturowy poprzez twórcze wykorzystywanie jego zasobów. Zachowanie wysokiej jakości przyrodniczej i walorów krajobrazu oraz zapobieganie degradacji środowiska naturalnego, przy jednoczesnym wykorzystaniu tych zasobów na cele turystyczne. Kompleksowa odnowa fizyczna i społeczna miast, uzdrowisk i obszarów wiejskich oraz wzrost aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców tych obszarów.	Wektor zmian prawidłowy. Rekomenduje się jednak przeformułowanie celów szczegółowych w kierunku określenia efektów, a nie procesów, prowadzących do ich osiągnięcia. Na przykład cel: *Zachowanie dziedzictwa kulturowego i włączanie go w obieg gospodarczy, społeczny i kulturowy poprzez twórcze wykorzystywanie jego zasobów* należy przeformułować: *odnowa dziedzictwa kulturowego (albo zmniejszenie skali jego degradacji) i zwiększenie jego udziału w obiegu gospodarczym, społecznym i kulturowym* (…). Zachowanie dziedzictwa kulturowego nie jest celem możliwym do realizacji w ramach programu operacyjnego.
VII. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego	Tworzenie sprawnego układu drogowego o znaczeniu regionalnym, z uwzględnieniem jego powiazań z siecią istniejących i planowanych dróg krajowych. Wzmocnienie systemu kolejowych regionalnych przewozów pasażerskich. Rozwój transportu lotniczego ukierunkowanego w szczególności na wzmocnienie potencjału turystycznego południowej Małopolski.	Wektor zmian prawidłowy. Rekomenduje się przeformułowanie celu szczegółowego nr 1 w kierunku pokazania efektu (zwiększenie dostępności drogowej) a nie procesu, prowadzącego do osiągnięcia efektu.
VIII. Otwarty rynek pracy	Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób do 30 r.ż. oraz osób +50. Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy. Wzmocnienie potencjału pracowników oraz adaptacja do zmian. Zapewnienie warunków do łączenia życia zawodowego z rodzinnym. Stworzenie warunków do wydłużenia wieku aktywności zawodowej.	Wektor zmian prawidłowy. Rekomenduje się przeformułowanie celów szczegółowych w kierunku pokazania efektów, a nie procesów prowadzących do ich osiągnięcia.
IX. Region spójny społecznie	Wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób będących w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej. Zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych w regionie. Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych w oparciu o inicjatywy ekonomii społecznej.	Wektor zmian spójny z diagnozą i opisywanymi trendami.
X. Wiedza i kompetencje mieszkańców	Stworzenie warunków do podniesienia jakości edukacji ogólnej i zawodowej. Zwiększenie udziału osób w edukacji całożyciowej. Zwiększenie dostępności i adekwatności infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.	Wektor zmian spójny z diagnozą i opisywanymi trendami. Rekomenduje się jednak przeformułowanie celu szczegółowego nr 1 w kierunku opisu pożądanego efektu, a nie procesu prowadzącego do jego osiągnięcia.

Źródło: opracowanie własne

4.2 Ocena logiki interwencji

4.2.1 Wstęp

Poniższy rozdział odpowiada na pytanie badawcze 2. Czy zaproponowana w ramach RPO logika interwencji umożliwi realizację zakładanych celów rozwojowych.

Ten komponent stanowi meritum ewaluacji ex-ante. Składają się na niego kompleksowe i wzajemnie powiązane zagadnienia, stanowiące podstawę oceny zasadności zaproponowanej strategii.

4.2.2 Analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych

W trakcie ewaluacji ex-ante odnotowano bezpośrednie i pośrednie związki przyczynowo-skutkowe między zdiagnozowanymi problemami a planowanymi działaniami oraz między zaplanowanymi produktami i rezultatami. Zależności te mają uzasadnienie empiryczne i teoretyczne. Występują jednak nieścisłości i braki logiczne interwencji – szczególnie w zakresie związku między działaniami a planowanymi rezultatami.

W OP **1 Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy** logika interwencji opiera się na uzyskaniu efektu stymulowania nakładów, głównie prywatnych, na działalność B+R w obszarze inteligentnej specjalizacji i wzmacniania potencjału endogennego jednostek naukowych regionu. Wydaje się jednak, iż wskaźniki produktu i rezultatu strategicznego nie mierzą w pełni spodziewanej zmiany społeczno-gospodarczej. Wysokość wskaźników rezultatu strategicznego netto, mierząca wpływ Programu na nakłady na działalność B+R w skali całego regionu odwzorowuje bieżące wydatkowania w ramach RPO, stosownie do zasad współfinansowania EFRR. Na tle nakładów, jakie zostaną poniesione poza strumieniem funduszy europejskich oraz w ramach środków europejskich w PO IR – nakłady planowane w ramach RPO będą relatywnie ograniczone – a w ślad za tym wpływ RPO na wartość brutto wskaźnika zakładanego dla Małopolski będzie także ograniczony[15]. Nie wskazano mechanizmów zapewniających, iż prognozowany wzrost nakładów na B+R w relacji do PKB będzie podlegał po zakończeniu prognozowania tendencjom wzrostowym. Mimo bezspornych związków empirycznych i teoretycznych[16] między zdiagnozowanymi problemami a planowanymi działaniami, zastosowana logika interwencji nie gwarantuje stworzenia trwałego potencjału współpracy po zakończeniu okresu programowania. Przyjęcie w ramach zarówno PI 1.1. i 1.2. mechanizmów konkursowych wspierających współpracę przedsiębiorców z jednostkami naukowo-badawczymi oraz zachęcających w ramach bonów na innowacje przedsiębiorców do podejmowania tej współpracy nie daje gwarancji utrzymania tendencji po zakończeniu okresu programowania. Trwałość realizowanych inwestycji zależy od działań, realizowanych w ramach CT 3 w zakresie wsparcia IOB, oferujących usługi audytu technologicznego, walidacji rynkowej i biznesowej pionowego transferu technologii. Rekomenduje się więc zaprogramowanie działań w ramach OP 3 w kierunku wzmocnienia sektora IOB w zakresie wskazanych wyżej usług.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się wzmocnienie mechanizmów wdrażania PI 1.1. warunkujących uzyskanie wsparcia od przeznaczenia go na realizację badań stosowanych i prac rozwojowych, na przykład poprzez określenie dodatkowych kryteriów dotyczących długości współfinansowania inwestycji ze środków prywatnych albo warunków gwarantujących komercjalizacje wyników w dłuższym okresie dla zapewnienia trwałości efektu odroczonego[17]. Rozwiązaniem wspierającym trwałość zakładanych rezultatów jest np. finansowanie jedynie pierwszego etapu procesu badawczo-rozwojowego, przy założeniu, iż kolejne jego etapy będą finansowane przez przedsiębiorców – np. w mechanizmie instrumentów zwrotnych w ramach Osi 3. Innym przykładem

[15] Niemniej wskaźnik rezultatu strategicznego ma być mierzony na podstawie projektów i odpowiadać na pytanie, jaki jest wkład RPO do wskaźników na poziomie regionu.
[16] Teoria regionów uczących się w koncepcji polityki endogenicznego rozwoju regionalnego B. Asheim (1995) jak i koncepcja procesu rozprzestrzeniania się wiedzy i umiejętności (knowlaedge spill-over) w nowej teorii wzrostu G.Tondl (2001).
[17] Brak jest kryteriów optymalizacji wsparcia w projekcie Programu, stąd nie wiadomo, w jakim zakresie zalecenia UP będą stosowane.

wsparcia prac badawczo-rozwojowych, gwarantujących trwałość rezultatów byłoby uzyskanie od IOB zobowiązania wykorzystania wspieranej infrastruktury przez okres 2 lat po zakończeniu projektu również na cele badań stosowanych – na przykład poprzez pozyskanie zleceń na takie badania.

W OP **2 Cyfrowa Małopolska** stwierdzono prawidłowość logiki interwencji w kategoriach mechanizmów przyczynowo-skutkowych w tej osi, wskazując jednocześnie na konieczność uzupełnienia diagnozy o opis problemu, jaki wynika z kolejnych treści projektu RPO, a mianowicie niewystarczający dostęp obywateli do zasobów treści cyfrowych.

Logika interwencji w jest prawidłowa w przypadku OP: **3, 4, 5, 6 oraz 7.**

Stwierdzono zasadność i pełną prawidłowość logiki interwencji w OP 8 **Otwarty rynek pracy**, 9 **Region spójny społecznie**, 10 **Wiedza i kompetencje mieszkańców**, projektujących interwencje współfinansowane w ramach EFS, opartą o dane empiryczne i teorie rozwoju społecznego.

4.2.3 Ocena wpływu realizacji programu operacyjnego na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju lub regionu

W toku oceny ex-ante nie stwierdzono zagrożenia negatywnego oddziaływania Programu na sytuację społeczno-gospodarczą. Architektura celów i interwencji jest bowiem zgodna z kierunkiem pożądanych zmian oraz zdiagnozowanymi trendami.

Należy podkreślić pewne symptomy i zależności oddziaływania programu na sytuację społeczno-ekonomiczną regionu, wynikające z logiki interwencji.

W ramach OP 1 **Warunki rozwoju gospodarki opartej na wiedzy** należy założyć, iż przy przyjętej logice interwencji efekty planowanych działań wyrażone w definicji celów szczegółowych pozostaną odroczone oraz silnie zależne od czynników zewnętrznych i polityki publicznej po zakończeniu programowania 2014-2020. Po okresie wymaganym warunkami trwałości inwestycji i po zakończeniu realizacji projektów, inwestycje w infrastrukturę jednostek badawczo-rozwojowych i wyższych szkół zawodowych mogą być wykorzystywane zgodnie z obecnymi tendencjami również bądź głównie do realizacji badań podstawowych, bądź na zlecenie instytucji publicznych krajowych i europejskich (granty). Realizacja badań stosowanych na zlecenie rynku (cel szczegółowy nr 2) będzie silnie uzależniona od skuteczności działań realizowanych w sektorze IOB, ze szczególnym uwzględnieniem usług w zakresie walidacji biznesowej i rynkowej innowacji przedsiębiorstw. Efekty tych interwencji w okresie programowania nie będą jednak monitorowane. Efekty dotyczyć będą skali regionalnej (podniesienie konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw) i krajowej (podniesienie potencjału jednostek naukowych). Wpływ na rozwój sytuacji regionu będzie pośredni, zależny od stopnia zaangażowania przedsiębiorstw i specjalizacji naukowych wpływających na branże potencjału endogennego województwa.

W OP 1 w sposób niewystarczający opisano sekwencje wpływu na zmianę społeczno-gospodarczą regionu. Wskazano w ramach konstrukcji celów szczegółowych kierunki planowanych inwestycji, odpowiadających na potrzeby zidentyfikowane w diagnozie przy wykorzystaniu potencjału endogennego małopolskich jednostek naukowo-badawczych. Zasygnalizowano, iż wspierane będą branże wynikające z foreseightu technologicznego, czyli tzw. branże inteligentnej specjalizacji z silnym efektem mnożnikowym. Zgodnie z tym, co napisano wcześniej, należy zagwarantować, iż nakłady infrastrukturalne będą przyczyniać się w kolejnych latach do realizowania prac B+R na rzecz przedsiębiorców, a nie do realizowania łatwiejszych w pozyskaniu i realizacji badań podstawowych, tak jak dzieje się to w obecnym okresie programowania.

W kontekście trwałości efektów Programu, wartości docelowe wskaźników produktu PI 1.1 wskazują na realizację zaledwie 6 projektów skierowanych do 6 podmiotów. Wydaje się ryzykowne założenie, iż wsparcie zaledwie kilku jednostek naukowych w ramach RPO odpowie na

zdiagnozowane wyzwanie niedostatecznego wykorzystania potencjału licznych w Małopolsce JBR w zakresie badań stosowanych w obszarze inteligentnych specjalizacji. Należy jednak podkreślić, iż na tle innych regionów w Małopolsce planowane nakłady na ten typ interwencji w RPO 2014-2020 należą do najwyższych.

Bezpośrednią podstawą do określenia listy projektów kluczowych w tym obszarze będą projekty wskazane w RSI. Z uwagi na: (a) wielkość środków, jakie wyodrębniono na ten typ interwencji, (b) potrzebę większej koncentracji na interwencjach w ramach PI 1.2, (c) ale także ograniczenia w możliwości dalszego wspierania infrastruktury B+R w jednostkach naukowych – wsparcie w RPO będzie dotyczyć wyłącznie projektów stanowiących niezbędne dopełnienie inwestycji uruchomionych w bieżącej perspektywie lub niezbędnych do znaczącego rozszerzenia działalności badawczej.

Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego większej liczby jednostek niż wynikającej z wartości docelowej wskaźnika produktu mogłoby przyczynić się do stworzenia masy krytycznej usług JBR skierowanych na wsparcie innowacyjności w obrębie inteligentnych specjalizacji. Można stwierdzić, iż zwiększenie wartości docelowej wskaźnika produktu przyczyniłoby się do zwiększenia potencjału zmiany gospodarczej po zakończeniu programu. Biorąc jednak pod uwagę, iż w zakresie strategii inwestycyjnej w CT 1, priorytetem są interwencje w PI 1.2 – zwiększające nakłady prywatne a nie publiczne na B+R, przy obecnej konstrukcji Programu zwiększenie skali wspartych JBR jest trudne do osiągnięcia.

Wsparcie przewidziane w ramach PI 1.2, skierowane do przedsiębiorstw zakłada większą skalę oddziaływania. Zakładana wartość docelowa wskaźnika produktu *Liczba przedsiębiorstw uzyskujących dotacje*, przy przyjętej metodologii obliczania wartości docelowej wskaźnika oraz koncentracji wsparcia w obszarze inteligentnych specjalizacji regionu prognozuje uzyskanie znaczącej zmiany. Jej trwałość po zakończeniu okresu programowania będzie jednak zależna od skuteczności działań realizujących wskaźnik *Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu – ośrodki innowacji*. Skuteczność ta będzie zależna nie tyle od wartości docelowej (zakładana – 12) ile od dostępności infrastruktury B+R dla sektora przedsiębiorstw w skali całego regionu. Ograniczenie wartości docelowej do 12 IOB uniemożliwia dokonanie oceny ryzyka i prognozowanego wpływu na zmianę społeczno-gospodarczą w zakresie wspierania realizacji badań stosowanych przez przedsiębiorstwa bez dodatkowych założeń dotyczących ich terytorializacji i zakresu oddziaływania (potencjału jednostkowego IOB do realizowania x badań stosowanych w skali roku).

Wpływ działań realizowanych w ramach OP 2 **Cyfrowa Małopolska** nie będzie jednoznaczny. Realizacja wskaźników pozwoli odnieść się do problemów opisanych w diagnozie, a nie pożądanej zmiany społeczno-gospodarczej (bo takiego opisu brak). Efekty będą widoczne od razu. Efektem długoterminowym będzie zmniejszenie wykluczenia cyfrowego.

Efekty projektów konkursowych ukierunkowanych na rozwój infrastruktury teleinformatycznej będą miały charakter przeważnie lokalny. Interwencja ma na celu uzupełnienie potrzeb poszczególnych urzędów, ale efektem będzie zwiększenie dostępności usług świadczonych przez administrację w skali regionalnej.

Efekty projektów kluczowych ukierunkowanych na rozwój zasobów cyfrowych będą przynosić efekty w skali przede wszystkim regionu, ale też kraju.

Efekty projektów kluczowych ukierunkowanych na rozwój regionalnych i ponadlokalnych systemów teleinformatycznych, zapewniających dostępność, integrację i poprawę jakości usług publicznych świadczonych on-line będą przynosić efekty w skali regionu.

Dla osi 2 wskazano typy interwencji oraz rozwiązania, które pozwolą maksymalizować wpływ osi 2 na sytuację społeczno-ekonomiczną:

- Wzmocnieniu efektów projektów w zakresie funkcjonowania cyfrowych urzędów, będą sprzyjać działania szkoleniowe podnoszące kwalifikacje urzędników w zakresie korzystania z nowych narzędzi informatycznych.
- Warto preferować projekty dotyczące e-usług na poziomie 3. (dwustronna interakcja) i 4. (transakcyjność) oraz tworzenia systemów automatycznie komunikujących się z innymi systemami informatycznymi beneficjenta.
- Trwałości i integrację rozwiązań w ramach interwencji w zakresie rozwoju systemów informatycznych posłuży zastosowanie wśród kryteriów oceny projektów kryterium skalowalności, tj. możliwości zapewnienia harmonijnego rozrastania się systemu/sieci w miarę upływu czasu i pomnażania liczby usług, zwiększania liczby przetwarzanych procesów itp. bez konieczności zasadniczych zmian projektowych.
- Zwiększeniu interoperacyjności technicznej i komplementarności projektów sprzyjać będzie kryterium preferujące projekty w ramach konkursów, które integrują się z rozwiązaniami regionalnymi i/lub centralnymi. Należy w związku z tym rekomendować sformułowanie kryterium dotyczącego zgodności ze standardami oraz zgodności (kompatybilności, interoperacyjności) z platformami regionalnymi i centralnymi.

Wpływ OP 3 **Aktywna gospodarczo Małopolska** na sytuację społeczno-gospodarczą nastąpi w obszarach:

- rozwoju innowacyjności – remedium na niską innowacyjność gospodarki stanowić będą środki wsparcia i promowanie działań innowacyjnych; dodatkowo efekt zostanie osiągnięty poprzez działania IOB na rzecz przedsiębiorców,
- efektu zatrudnienia – poprzez tworzenie nowych miejsc pracy,
- efektu ekologicznego – poprzez wskazanie kryteriów konkursowych i przyjęty system konkursowy,
- rozwoju produkcji lokalnej – poprzez wykorzystanie zasobów ludzkich, kapitałowych i surowcowych z regionu,
- skuteczności radzenia sobie przez małe firmy z recesją, kryzysem gospodarczym, załamaniem koniunktury,
- efektu regionalnej decentralizacji – poprzez przyjęcie uwarunkowań terytorialnych wsparcia przedsiębiorców,
- mobilizacji kapitału – poprzez realizację wsparcia w ograniczonym zakresie w formie dotacji i realizacji instrumentów finansowych.

Efekty wsparcia będą widoczne od razu poprzez wsparcie bezpośrednie przedsiębiorców. Efektem odroczonym będzie wzmocnienie potencjału małopolskiej przedsiębiorczości oraz tworzenie korzystnych warunków do lokowania na jego obszarze przedsiębiorstw i inwestycji.

Dla osi 3 wskazano typy interwencji oraz rozwiązania, które pozwolą maksymalizować wpływ osi na sytuację społeczno-ekonomiczną:

- Wnioski z badań udzielanego wsparcia przedsiębiorcom ze środków RPO[18] pozwalają stwierdzić, że bezzwrotna pomoc nie zawsze jest najbardziej skutecznym sposobem wsparcia przedsiębiorców. Słusznie w RPO wprowadza się szerszy zakres instrumentów finansowych o charakterze zwrotnym. Ostateczne przesądzenia zapadną na bazie wyników badania dot. instrumentów finansowych zleconego przez UM.
- Dotacje powinny dominować w typach projektów o charakterze nieinwestycyjnym, w których ocena oczekiwanego okresu zwrotu jest utrudniona, a jednocześnie nie ma oferty rynkowej w zakresie długoterminowego finansowania tego typu przedsięwzięć. Dotacje w

[18]Raport z badania Oceny efektywności wykorzystania RPO i JEREMIE w działalności funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oraz rozwoju przedsiębiorczości, PAG Uniconsult, Warszawa 2012

większym stopniu będą zatem dotyczyć następujących rodzajów przedsięwzięć: doradcze, promocyjne oraz częściowo informatyczne. Poziom wsparcia instrumentów zwrotnych oraz dotacji powinien być tożsamy w przeliczeniu na ekwiwalent dotacji netto. REKOMENDACJA: Rekomendujemy tworzenie mechanizmów hybrydowych, łączących finansowanie zwrotne z dotacją[19].

- Badanie CAWI wykazało, że dla 30,6% przedsiębiorców korzystających z MRPO 2007-2013 całą dokumentację aplikacyjną opracowała firma lub osoba zewnętrzna. Przyczyną były skomplikowane procedury aplikowania i konieczność opracowania przez specjalistę niektórych załączników. Wyniki potwierdzają wcześniej formułowane wnioski z badań wskazujące, że największy problem podczas aplikowania o dofinansowanie sprawia beneficjentom nadmierna liczba dokumentów, które należy przygotować i złożyć[20]. REKOMENDACJA: Należy uprościć proces aplikowania o wsparcie, realizacji projektu oraz jego rozliczania, w obszarze formalno-administracyjnych obowiązków spoczywających na beneficjencie. Pożądanym kierunkiem będzie przeprowadzenie przeglądu wszystkich wymaganych dokumentów i załączników pod kątem ich celowości[21].
- Badanie CAWI wykazało, że kwoty dofinansowania są uznawane przez beneficjentów w większości przypadków za niesatysfakcjonujące. Wyniki badania potwierdzają, że zbyt niska kwota wsparcia może zniechęcać do aplikowania o dofinansowania. Ten problem szczególnie dotykał przedsiębiorców aplikujących w ramach Schematu 2.2.B. realizowanego przez MCP[22]. REKOMENDACJA: Należy znacząco podnieść maksymalną kwotę wsparcia, przy współpracy z przedsiębiorstwami, gdyż obecna jest zbyt mała dla osiągnięcia założonych efektów. Także za cenę wsparcia mniejszej liczby przedsiębiorstw.
- Należy ukierunkować wsparcie w ramach OP w oparciu o wskaźniki oraz cele polityki strategicznej regionu. Kryteria oceny projektów należy powiązać ze wskaźnikami zdefiniowanymi dla programu, a w procesie oceny projektów zwiększyć wagę wskaźników projektu spójnych ze wskaźnikami programu.
- W największym stopniu rozwój firm jest ograniczony przez problemy z uzyskiwaniem należności za sprzedane towary. Barierą w rozwoju jest również niedobór pracowników szczególnie nisko i średnio wykwalifikowanych[23]. Odpowiedzią na te zidentyfikowane wewnętrzne czynniki rozwoju firm może być wsparcie IOB oraz szkolenie dla pracowników dostępne w PI 8.9.
- Sektor MŚP nie stanowi jednolitej grupy podmiotów gospodarczych, dlatego też udzielone wsparcie powinno być kierowane do określonej grupy odbiorców. Wskazane jest dostosowanie systemu wsparcia do wielkości przedsiębiorstwa, fazy rozwoju i branży, w której ono działa[24].
- System wsparcia MŚP powinien być dostosowany specyfiki regionu. Produkty regionalne z Małopolski po ich rejestracji w odpowiednich instytucjach UE, mogą stać się przedmiotem zainteresowania konsumentów z innych krajów unijnych. Wsparcie ze środków RPO

[19] Forma hybrydowa często stosowana jest w licznych dotychczasowych instrumentach pożyczkowych, które przewidują możliwość umorzenia części pożyczki/kredytu w przypadku spełnienia konkretnych warunków (stosowana np. w Działaniu 4.3. PO IG Kredyt Technologiczny, instrumentach NFOŚiGW i innych).
[20] Ocena wpływu dotacji z RPO WL na wzrost konkurencyjności oraz innowacyjności beneficjentów z sektora MŚP, Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source" Korczyński i Sarapata sp.j.
[21] Por. Ocena efektów działań informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych w ramach MRPO - raport końcowy, Public Profits na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Poznań 2012 s. 36.
[22] Por. Identyfikacja i ocena barier w realizacji projektów inwestycyjnych w ramach schematu 2.2.B MRPO, Projekty inwestycyjne przedsiębiorstw z zakresu B+R – raport końcowy, Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Kraków 2010, s. 131
[23] Gancarczyk M., Gancarczyk J., Czynniki rozwoju przedsiębiorczości w województwie małopolskim, Sądecka Izba Gospodarcza Wyższa Szkoła Biznesu, Nowy Sącz 2007, str. 36
[24] Woźniak M., System wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w Małopolsce, rozprawa doktorska Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Zarządzania, Kraków 2010, str. 182

powinno zapewnić ich wypromowanie i wprowadzenie na nowe rynki w sposób komplementarny do pomocy dostępnej dla MŚP ze środków PROW 2014-2020 (EFRROW).

- Małopolska to region atrakcyjny turystycznie, lecz mało znany za granicą. Wykorzystanie jego atrybutów stanowi szansę MŚP z sektora turystycznego (projekt strategiczny - przedsięwzięcia związane z promocją gospodarczą i turystyczną regionu).

Realizacja OP 4 **Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku** może wpłynąć na poprawę sytuacji społeczno-ekonomicznej w skali lokalnej oraz regionalnej. Efekty realizacji planowanych działań będą wiązały się z zarówno z efektami, które pojawią się bezpośrednio po realizacji projektów, jak i dopiero w pewnym odroczeniu czasowym.

Realizacja projektów w ramach tej OP w sposób bezpośredni powinna przyczynić się do poprawy efektywności energetycznej, rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza. W sposób pośredni i bezpośredni pojawią się także efekty ekonomiczne (oszczędności energii, czasu, zasobów) oraz społeczne (poprawa jakości życia, czy też poprawa wizerunku na poziomie lokalnym i regionalnym).

Dla osi 4 wskazano typy interwencji oraz rozwiązania, które pozwolą maksymalizować wpływ osi na sytuację społeczno-ekonomiczną:

- Największy bezpośredni wpływ na sytuację społeczno-ekonomiczną będą miały projekty inwestycyjne, lecz nie należy zapominać, iż istotna jest także zmiana świadomości mieszkańców i przedsiębiorców. By maksymalizować wpływ działań na poprawę sytuacji społeczno-ekonomicznej należy faworyzować projekty efektywne kosztowo przynoszące wymierne efekty w postaci faktycznej redukcji emisji zanieczyszczeń oraz mierzalnej poprawy efektywności energetycznej[25].

W ramach OP 5 **Ochrona środowiska naturalnego** w przypadku działań polegających na zwiększeniu naturalnej retencji dolin rzecznych, zapobieganiu suszy oraz przeciwdziałaniu ruchom masowym (PI 5.2), efektów społeczno-ekonomicznych należy spodziewać się raczej w skali długoterminowej. Zwiększenie bezpieczeństwa i zapobieganie powstawaniu klęsk żywiołowych będzie powodowało zmniejszenie potencjalnych strat w majątku mieszkańców i zakładów przemysłowych, JST a także w infrastrukturze w wypadku wystąpienia zjawisk ekstremalnych (podtopienia, powodzie, ruchy masowe - osuwiska). Nie będą to efekty bezpośrednie. Zostaną osiągnięte tylko, jeśli działania dotyczące małej retencji oraz przeciwdziałania ruchom masowym będą wypełniane według ustalonego planu a zidentyfikowane obszary zagrożone wystąpieniem klęsk żywiołowych zostaną wprowadzone do planów zagospodarowania przestrzennego. Dzięki temu na tych terenach wprowadzone zostaną odpowiednie działania: prace zabezpieczające na terenach osuwisk oraz wymagania dotyczące zagospodarowania danych terenów, np. zakaz zabudowy mieszkalnej lub nakaz wykorzystania specjalnych technik w budownictwie lub tez nakaz innego zagospodarowania tych terenów. Działania wykonywane w tym typie interwencji skierowane będą na minimalizację ewentualnych strat, które w przypadku wystąpienia zjawisk ekstremalnych są zawsze duże, jeśli dotyczą terenów zamieszkanych przez ludzi.

Działania polegające na tworzeniu skuteczniejszych systemów wczesnego ostrzegania i wzmacnianiu potencjału służb ratowniczych (PI 5.2), nie będą miały bezpośredniego przełożenia na sytuację ekonomiczną, ale podobnie jak działania zabezpieczające przed klęskami żywiołowymi, będą miały na celu minimalizację ewentualnych strat, w tym szczególnie będą miały na celu ratowanie życia i zdrowia ludzkiego.

[25] Jeśli przy wyborze projektów do realizacji zostaną wzięte przede wszystkim spodziewane efekty w postaci wymiernej emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz poprawy efektywności energetycznej – to wpływ osi na sytuacje społeczno-ekonomiczna będzie maksymalny. Ponadto, efektywności w przypadku tej osi sprzyjałaby realizacja inwestycji strategicznych, które w systematycznie pozwalałaby osiągać cele. Projekty rozproszone będą miały niższy wpływ na sytuacje społeczno-ekonomiczną niż projekty zintegrowane i realizowane w ramach programów subregionalnych.

Działania wypełniające PI 6.1 i 6.2 będą miały wymiernie szybkie efekty w postaci poprawy jakości wody u odbiorców usług oraz poprawy gospodarki ściekowej na terenach gmin. Wymierne efekty ekonomiczne będą możliwe tylko jeśli wykonanie tych działań spowoduje spadek cen dla odbiorców za pobór wody i odbiór ścieków oraz odpadów.

Działania polegające na budowie instalacji do odwadniania osadów ściekowych instalacji do przetwarzania surowców wtórnych i unieszkodliwiania osadów ściekowych będą miały wymierny efekt dla podmiotów obsługujących usługi komunalne w danym regionie i ich efekty ekonomiczno-społeczne powinny być od razu widoczne. Ponadto zwiększenie stopnia przerobu odpadów i unieszkodliwienia osadów ściekowych będzie miało także efekty długoterminowe w postaci redukcji ilości odpadów składowanych na składowiskach i zwiększenia potencjalnej pojemności tych obiektów.

Usuwanie azbestu będzie miało prawdopodobnie odroczony efekt społeczno-ekonomiczny wynikający z usunięcia z otoczenia substancji szkodliwej dla zdrowia mieszkańców.

Wszystkie te efekty dotyczące pojedynczych przedsięwzięć wspieranych w ramach działania będą miały raczej charakter lokalny a w niewielkim stopniu regionalny (zwiększenie retencji i ograniczenie zjawisk ekstremalnych), natomiast skumulowany efekt będzie miał charakter regionalny a w połączeniu z efektami pozostałych RPO – krajowy.

Dla osi 5 wskazano typy interwencji oraz rozwiązania, które pozwolą maksymalizować wpływ osi na sytuację społeczno-ekonomiczną:

- Najważniejszymi, w świetle prognozowanych zmian klimatu i obserwowanych zjawisk ekstremalnych na terenie Woj. Małopolskiego, są działania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej (zwiększenie retencji) i ochrony przed osuwiskami, ponieważ te działania mają na celu ochronę już wypracowanego kapitału i majątku zgromadzonego na tym terenie oraz zapewnienie stabilnych warunków do dalszego rozwoju. Działania te powinny być przeprowadzane według konkretnego planu i nie mogą mieć charakteru działań incydentalnych, aby działania podjęte w jednej części zlewni nie spowodowały zwiększenia zagrożenia w innych jej częściach.

Realizacja OP 6 **Dziedzictwo i przestrzeń regionalna** odpowiada na zdiagnozowane potrzeby i wyzwania regionu w obszarze dziedzictwa naturalnego i kulturowego w sposób wystarczający i wyczerpujący. Wpływ ex-ante projektowanych interwencji można określić jako znaczący w zakresie wykorzystania potencjału rozwojowego Małopolski, wynikającego z ruchu turystycznego. Prognozowane działania przyczynią się do wzrostu odwiedzin dłuższych niż turystyka jednodniowa w stosunku do referencyjnego roku 2012[26], pociągając za sobą efekty mnożnikowe w animowaniu gospodarki regionu. Inwestycje zaplanowane w obszarze parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody zahamują negatywną tendencję dewastacji dziedzictwa przyrodniczego, skutkującego potencjalnym osłabieniem tempa wzrostu gospodarczego wynikającego z ograniczenia ruchu turystycznego na terenach atrakcyjnych przyrodniczo. Pozytywny wpływ przyniesie objęcie planami ochrony tych terenów, co pozwoli na kanalizowanie i racjonalizację ekonomiczną przepływów ruchu. Interwencje w zakresie rewitalizacji fizycznej i społecznej oraz rekultywacji obszarów miejskich i poprzemysłowych ze szczególnym uwzględnieniem uzdrowisk i miejsc potencjalnie atrakcyjnych turystycznie przyczyni się do zmniejszenia zagrożenia depopulacji, co skutkować powinno ożywieniem gospodarczym i społecznym tych obszarów.

Efekty planowanych działań pozostaną odroczone w zakresie PI CT 9 oraz bezpośrednie w zakresie PI CT 6. Atrakcyjność turystyczna Małopolski wzrośnie od razu na rewitalizowanych, rekultywowanych i wzmocnionych dodatkowymi funkcjami obszarach miejskich ze szczególnym uwzględnieniem uzdrowisk i szlaków turystycznych (efekt bezpośredni CT6).

[26] Dokładne szacowanie wskaźników, będzie przedmiotem dodatkowego badania.

Efekty kompleksowych planów rewitalizacyjnych na terenach wiejskich i miejskich pozostaną jednak odroczone i silnie zależne od zewnętrznych czynników ryzyka, takich jak: koszt utrzymania (trwałość efektów rewitalizacji) oraz podtrzymanie zainteresowania lokalnych społeczności działaniami wspierającymi włączenie społeczne mieszkańców tych obszarów. Przyjmując bowiem, zgodnie z zapisami UP, iż projekty rewitalizacji miejskiej realizowane będą na obszarach zaniedbanych również pod względem tkanki społecznej, pozytywny wpływ na zmianę społeczno-gospodarczą może być uzależniony od dodatkowych interwencji np. w OP 3, OP 8, animującej atrakcyjność tych terenów dla mieszkańców.

Działania realizowane w ramach OP 7 **Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu** dostarczą efektów w skali lokalnej i regionalnej. Należy założyć, iż przy przyjętej logice interwencji efekty planowanych działań pozostaną odroczone w zakresie PI CT 7. Terminowość uzyskanych efektów jest silnie zależna od zewnętrznych czynników ryzyka, takich jak: wzrost kosztów utrzymania inwestycji drogowych i kolejowych. Działania realizowane w ramach OP 7 realizują kompleksowo cel zwiększenia międzygałęziowej wewnętrznej dostępności potencjałowej Małopolski. Wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą regionu będzie bezpośrednio korzystny. Koncentrowanie budowy nowych dróg na obwodnicach miast pełniących rolę centrów subregionalnych jest przedsięwzięciem gwarantującym wysoki przyrost wartości wskaźnika rezultatu strategicznego[27]. Podział alokacji na wsparcie różnych gałęzi transportu przy rozbudowie systemów integracji gwarantuje efekt synergii zaplanowanych działań. Wartości docelowe wskaźników produktu przy zastosowaniu celowości ukierunkowania wsparcia (obwodnice miast subregionalnych, lotnisko subregionalne, uzupełnienie taboru kolejowego w celu zwiększenia dostępności KOM) gwarantują osiągnięcie zmiany społeczno-gospodarczej na poziomie 16% wzrostu międzygałęziowej wewnętrznej dostępności potencjałowej Małopolski.

Zwiększenie dostępności ośrodków subregionalnych oraz KOM spowoduje wzrost mobilności zawodowej i gospodarczej, co przyczyni się do wzrostu konkurencyjności regionu. Z kolei umożliwienie użytkownikom ruchu kołowego skorzystanie z transportu kolejowego przyczyni się do zmniejszeni obciążeń klimatycznych i środowiskowych regionu.

Planowana budowa lotniska subregionu południowego jest celową inwestycją optymalizującą dostępność tych terenów dla masy towarowej i pasażerskiej na terenach dziedzictwa przyrodniczego.

Efekty interwencji Programu, realizowanych w ramach OP 8 **Otwarty Rynek Pracy** widoczne będą zarówno od razu, jak później. Należy przy tym pamiętać, że realizacja RPO będzie kontynuacją (wzmocnieniem) działań prowadzonych w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013. Wsparcie widoczne będzie przede wszystkim w skali lokalnej, a dopiero skala lokalna przełoży się na efekt na poziomie regionu.

Wszystkie zaproponowane typy interwencji są ważne dla regionalnego rynku pracy, pozwalają bowiem niwelować skutki obecnych na nim zjawisk (bezrobocie), jak im przeciwdziałać poprzez podnoszenie kompetencji osób pracujących, wsparcie procesów adaptacyjnych w przedsiębiorstwach.

Dla osi 8 wskazano typy interwencji oraz rozwiązania, które pozwolą maksymalizować wpływ osi na sytuację społeczno-ekonomiczną:

- W średniej perspektywie czasowej niezwykle istotne są działania nakierowane na wydłużenie aktywności zawodowej. Są one bowiem odpowiedzią na zmiany demograficzne, których wpływ na rynek pracy nie jest znany z doświadczenia, a tylko z prognoz. Działania takie przewidziano w programie.

[27] Ocena wpływu projektów drogowych realizowanych w ramach RPO na wzrost dostępności potencjałowej województw, IGiPZ PAN 2011

W przypadku działań realizowanych w ramach OP 9 **Region spójny społecznie** należy spodziewać się pożądanego wpływu na zmianę społeczno-gospodarczą, która będzie miała charakter zarówno bezpośredni jak i odroczony. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym będzie oddziaływać lokalnie, stąd kluczowa wydaje się terytorializacja podejścia w celu osiągnięcia efektu skali w ramach regionu. Realizacja celu szczegółowego nr 2 dostarczy efektu odroczonego, dyskontującego korzyści interwencji w kolejnych latach poprzez de instytucjonalizację sektora usług społecznych dobra ogólnego. Działania podejmowane w sektorze ekonomii społecznej nie spowodują znaczącej zmiany społeczno-gospodarczej bez kompleksowych działań wspierających urynkowienie przedsiębiorczości społecznej oraz zmianę statusu organizacji pozarządowych w stronę rozszerzania źródeł finansowania i rozpoczynania działalności gospodarczej. Logiczny związek wskaźników produktu, rezultatu bezpośredniego i długoterminowego wskazuje na konsekwentne i kompleksowe oddziaływanie na redukcję skali zagrożenia wykluczeniem społecznym poprzez aktywizację zawodową, oraz stworzenie mechanizmów trwałego wsparcia w zakresie usług społecznych i zdrowotnych w regionie umożliwiających wychodzenie z bezradności.

Dla osi 9 wskazano typy interwencji oraz rozwiązania, które pozwolą maksymalizować wpływ osi na sytuację społeczno-ekonomiczną:

- Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – dla wykorzystania potencjału regionalnego rynku pracy oraz kompleksowe formy pomocy społecznej dla rodzin, wsparte inwestycjami w infrastrukturę społeczną i zdrowotną w celu uniknięcia dziedziczenia bezrobocia i petryfikacji zjawiska.

Interwencje podejmowane w ramach OP 10 **Wiedza i kompetencje mieszkańców** będą miały zarówno efekt bezpośredni jak i odroczony. Wpływ na zmianę społeczno-gospodarczą w sposób szczególnie newralgiczny zależy od jakości i kompleksowości działań regionalnych ukierunkowanych na większy związek jakości i kierunku kształcenia z wymaganiami małopolskiego rynku pracy. Kluczowe także stanie się rozwinięcie struktur kształcenia ustawicznego, adekwatnego do oczekiwań pracodawców.

Dla osi 10 wskazano typy interwencji oraz rozwiązania, które pozwolą maksymalizować wpływ osi na sytuację społeczno-ekonomiczną:

- Zgodnie z zapisami zawartymi w diagnozie społeczno-gospodarczej Programu należy spodziewać się znaczącego wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą wsparcia kształcenia zawodowego, w tym programów współpracy szkolnictwa zawodowego z przedsiębiorcami – m.in. staży dla uczniów i uczennic. Należy podkreślić, iż działania objęte interwencją RPO powinny być przeprowadzane przy zachowaniu komplementarności z działaniami realizowanymi w ramach OP 3 i OP 8.
- Dynamicznie rozwijająca się konkurencyjność Małopolski – nawet przy niekorzystnych tendencjach spowolnienia gospodarczego, wspierana w ramach Osi 3 pozostaje w synergii z efektem zindywidualizowanych ścieżek kształcenia (m.in. bony szkoleniowe) w kontekście funkcjonowania na rynku pracy oraz promocji i rozwoju szkoleń dla osób dorosłych prowadzonych metodami aktywnymi i bazujących na doświadczeniu (w tym z wykorzystaniem e-learningu).
- Realizacja wskaźników rezultatu bezpośredniego pozwoli zmierzyć wpływ na zmianę społeczno- gospodarczą poprzez bezpośrednie zwiększenie skali kształcenia ustawicznego. Na poziomie Programu nie zostanie jednak zmierzony efekt wsparcia infrastrukturalnego oraz wsparcia edukacji przedszkolnej, angażującej największą część alokacji. Nie będzie również możliwy pomiar efektywności i skuteczności inwestycji w profesjonalizacje i urynkowienie szkolnictwa zawodowego w Małopolsce ze względu na brak wskaźnika rezultatu strategicznego.

W osiach 11 i 12 **Pomoc techniczna EFRR i EFS** zgodnie z *Szablonem…* nie przewiduje się wymogu odniesienia do sytuacji społeczno-ekonomicznej kraju lub regionu. Środki wsparcia pomocy technicznej będą jednak oddziaływać na właściwe wsparcie wydatkowania środków z dwóch funduszy (EFRR i EFS) w ramach poszczególnych osi Programu. W RPO nie zdecydowano się na zastosowanie pomocy technicznej w celu rozwijania potencjału administracyjnego instytucji i beneficjentów, które implikowałyby konkretne działania związane z daną OP. W projekcie RPO Sekcja 2.A.6 pozostaje zatem pusta. Opis sekcji zgodny jest z Szablonem... W przypadku wyboru WFOŚiGW jako IP2 konieczne wydawać się będzie jednak zwiększenie zakresu szkoleń pracowników tej instytucji w celu minimalizacji ryzyka, jakim jest brak doświadczenia we wdrażaniu MRPO 2007-2013 oraz doświadczenia we wdrażaniu funduszy europejskich na większą skalę (znacznie większa liczba projektów)[28].

4.2.4 Analiza alternatywnych sposobów realizacji założonych celów

Ze względu na objęcie Programem wszystkich z możliwych obszarów interwencji w stosunku do propozycji wynikających z projektowanej linii demarkacyjnej pomiędzy programami krajowymi i RPO, określenie alternatywnych sposobów realizacji założonych celów poprzez dobór innych typów interwencji jest niezasadne.

Alternatywne sposoby realizacji założonych celów dotyczyć będą jednak oceny zasadności braku delimitacji PI, obszerności pola interwencji, nadmiernej „elastyczności" zapisów programowych.

W ramach OP 1 **Warunki rozwoju gospodarki opartej na wiedzy** zwraca uwagę fakt, iż inwestycje infrastrukturalne w jednostki naukowe nie muszą w proponowanym w projekcie kształcie przyczynić się do wyprofilowania usług tych jednostek naukowych w pożądanym kierunku, pomimo mechanizmów zapewniających użytkowanie jej zgodnie z przeznaczeniem (badania stosowane na rzecz branż inteligentnej specjalizacji) w ramach realizacji projektu. Wzmocni się potencjał infrastrukturalny realizacji badań stosowanych przez jednostki naukowe na zlecenie sektora przedsiębiorstw. Niemniej planowane wsparcie niewielkiej liczby ośrodków innowacji w zakresie inwestycji infrastrukturalnych, umożliwiających małopolskim przedsiębiorcom zlecanie badań stosowanych, nie prognozuje wystarczającego potencjału rozwojowego umożliwiającego dyskontowanie wskaźnika rezultatu strategicznego również po zakończeniu okresu programowania (patrz rozdział 4.2.3 Ocena wpływu realizacji programu operacyjnego na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju lub regionu).

REKOMENDACJA: Rekomenduje się rozważenie możliwości zwiększenia liczby JBR objętych wsparciem w zakresie inwestycji infrastrukturalnych umożliwiających realizację badań stosowanych w dziedzinach inteligentnej specjalizacji dla zwiększenia masy krytycznej zasobów infrastrukturalnych w regionie. Zaleca się również rozważenie przeznaczenia większej kwoty alokacji na wsparcie centrów badawczo rozwojowych w samych przedsiębiorstwach dla zachowania trwałości realizowanych działań również po zakończeniu okresu programowania.

Opis alternatywnych sposobów realizacji założonych celów dla OP 2 **Cyfrowa Małopolska.** Nie stwierdzono innych dostępnych, skutecznych i efektywnych rozwiązań prowadzących do osiągnięcia celów osi 2. Zakładane działania wskazują na sprawdzone sposoby osiągania rezultatów i – w konsekwencji – celów osi. Zaprojektowanie OP wydaje się być optymalne zarówno pod względem typów działań, formy wsparcia (wyłącznie bezzwrotne dotacje, co jest adekwatną formą dla wymienionych w osi potencjalnych beneficjentów – instytucje sektora publicznego).

Pod względem alokacji oś również jest optymalnie zaprojektowana – biorąc pod uwagę zakładane produkty i rezultaty oddziaływanie osi w skali regionalnej będzie znaczące w poszczególnych obszarach (e-administracja, rozwijanie regionalnych i ponadlokalnych systemów teleinformatycznych, rozwijanie zasobów treści cyfrowych).

[28] Por. Ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL (materiał przygotowany w ramach badania ex-ante projektu RPO woj. małopolskiego na lata 2014-2020).

Efektywność kosztowa projektów będzie wysoka biorąc pod uwagę trwałość efektów projektów. Zwiększeniu trwałości będzie służyć wdrożenie odpowiednich kryteriów oceny projektów

W ramach analizy dokonano oceny słuszności poszczególnych typów interwencji planowanych do realizacji w OP 3 **Aktywna gospodarczo Małopolska**. Nie rekomenduje się rezygnacji z poszczególnych PI. Można wskazać natomiast typy interwencji, które z uwagi na rozdrobnienie alokacji, niską wysokość docelową wskaźników, niegenerującą zmiany społeczno-gospodarczej, należy rozważyć do usunięcia z PI 3.1:

- Wsparcie inwestycyjne dla nowopowstałych firm (start-up) - wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia realizowane będzie ze środków EFS w ramach CT8. Działanie będzie miało na celu ograniczenie rozdrobnienie środków wsparcia kierowanych prowadzących działalność innowacyjną,
- Tworzenie i rozwój infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości oraz ośrodków wspierających przedsiębiorczość akademicką – ilościowy rozwój przedsiębiorczości w województwie nie idzie w parze z rozwojem jakościowym, prowadzącym do wzrostu innowacyjności i konkurencyjności regionu. Jednocześnie niewystarczająca jest liczba nowych wysoko innowacyjnych firm działających na styku gospodarka - sektor B+R lub realizujących nowatorskie przedsięwzięcia. Środki powinny zostać przeznaczone na wsparcie innowacyjnych MŚP w ramach RSI.

W ramach analizy nie wskazano zasadności zwiększania alokacji na typy interwencji z uwagi na brak wsparcia realizowane na poziomie krajowym. Analizując efektywność kosztową poszczególnych działań można rekomendować przyjęcie wariantu alternatywnych w stosunku do zakresu działania zaproponowanego w RPO polegającego na realizacji usługi o charakterze diagnostyczno - doradczym skierowanej do MŚP: Audyt innowacyjności.

W przypadku projektu OP 4 **Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku** należy pamiętać, by projekty mające na celu udogodnienia dla ruchu niezmotoryzowanego, w sposób efektywny przyczyniły się do zmiany środka transportu przez użytkowników ruchu drogowego (np. zamiast samochodem do pracy można poruszać się bezpiecznie rowerem, co powoduje zmianę zachowań mieszkańców, którzy rezygnują z samochodu na rzecz roweru). Tylko w tego typu przypadkach działania te przyczynią się do realizacji celów priorytetu. Należy pamiętać by projekty mające na celu udogodnienia dla ruchu niezmotoryzowanego (pieszego i rowerowego) wpisywały się w element projektu mającego na celu poprawę jakości transportu publicznego. Przy wyborze poszczególnych projektów do dofinansowania należy zadbać o to, by w wyniku realizacji różnych projektów występował efekt synergii, a więc na przykład by planowane do realizacji ścieżki rowerowe wpisywały się w spójny system poprawy jakości transportu miejskiego i stanowiły faktyczne ułatwienie i zachętę do korzystania w życiu codziennym z tej formy transportu przez mieszkańców.

W zakresie wspierania alternatywnych źródeł energii realizacja wskazanych typów działań[29] będzie wzmacniać się wzajemnie. I tak np. wspieranie produkcji urządzeń mających na celu wytwarzanie OZE będzie wzmacniać rozwój infrastruktury służącej do produkcji OZE. Zaś rozwój infrastruktury służącej dystrybucji energii w celu przyłączania nowych instalacji OZE wspiera dwa wyżej wymienione działania. Bez właściwej infrastruktury dystrybucyjnej realizacja dwóch pozostałych typów działań może być utrudniona. Może też wystąpić sytuacja, w której powstałe w ramach wsparcia urządzenia, instalacje i technologie wytwarzania energii z OZE będą eksportowane do innych regionów. W takim przypadku nie zostaną osiągnięte cele związane ze wzrostem udziału OZE w produkcji energii. Należy monitorować, czy brak realizacji projektów w zakresie rozwoju

[29] Rozwój infrastruktury służącej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych i alternatywnych; Wspieranie produkcji i dystrybucji urządzeń/ instalacji/ technologii/wytwarzania energii z odnawialnych źródeł oraz wytwarzania biokomponentów i biopaliw przez przedsiębiorców; Rozwój i modernizacja infrastruktury służącej do dystrybucji energii w celu przyłączania nowych instalacji OZE oraz ograniczenia strat sieciowych (niskie i średnie poziomy napięć)

infrastruktury dystrybucyjnej OZE nie hamuje realizacji działań mających na celu rozwój infrastruktury i wspieranie produkcji OZE.

W przypadku działań proponowanych do realizacji w ramach OP 5 **Ochrona środowiska naturalnego** rozwiązania alternatywne są możliwe, ale mogą się okazać nieefektywne i niekorzystne ze względów środowiskowych i społecznych lub niezgodne z polityką rozwoju województwa, np. wysiedlenie ludności zamieszkującej tereny zagrożone powodziami i ruchami masowymi lub budowa zamiast systemu małych retencji jednego lub kliku dużych zbiorników zaporowych; dostarczanie wody pitnej spoza terenu województwa – przerzuty wód z innych zlewni, wprowadzenie ograniczeń w rodzajach odpadów, jakie mogą powstawać na terenie województwa np. zakaz sprzedaży produktów w określonych rodzajach opakowań. Nie wydaje się, aby którykolwiek z PI w osi 5 mógł być odrzucony, wypełniają one ważne, zdiagnozowane potrzeby województwa.

Działania zaplanowane w projekcie RPO w odniesieniu do OP 6 **Dziedzictwo i przestrzeń regionalna** przyczyniają się do realizacji celu zwiększenia atrakcyjności i konkurencyjności obszarów dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Kwestia ta wynika z zastosowania wyczerpującej liczby typów operacji, możliwych do zastosowania na poziomie regionalnym w przyszłym okresie programowania. Związek planowanych kompleksowych działań rewitalizacyjnych z realizacją celu głównego OP 6 przyczynia się do wzmocnienia konkurencyjności Małopolski poprzez zapobieganie wyludniania się obszarów atrakcyjnych przyrodniczo i turystycznie oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu ich mieszkańców.

Zdaniem ewaluatora, realizacja celu głównego Osi byłaby optymalna w przypadku połączenia inwestycji rekultywacji oraz rewitalizacji obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego, a także rewitalizacji społecznej z inwestycjami wspierającymi lokalną przedsiębiorczość**,** generującą miejsca pracy. Odroczony wpływ kompleksowych projektów rewitalizacyjnych jest bowiem silnie uzależniony od trwałości rezultatów strategicznych takich jak saldo migracji. W związku z tym rekomenduje się wzmocnienie działań realizowanych w ramach OP zastosowaniem w wybranych przypadkach (lokalizacjach, na których występuje znaczne zagrożenie wykluczeniem społecznym i silne tendencje depopulacyjne) podejścia zintegrowanego (wiązki projektów) realizujących również działania w ramach CT 3. Rekomenduje się zastosowanie konkursów dedykowanych – opartych o terytorializację wsparcia w ramach PI 3.1. ograniczoną do obszarów rewitalizowanych dla wsparcia trwałości procesów Osi 6.

Opis alternatywnych sposobów realizacji założonych celów dla osi 7 **Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego.** Należy uznać, iż sposoby realizacji założonych celów dla OP 7 są optymalne. Należałoby rozważyć realokację środków zwiększając jeszcze dodatkowo pulę środków na działania z obszaru infrastruktury drogowej ze szczególnym uwzględnieniem obwodnic miast powiatowych i innych dróg po nowym śladzie, które pociągają za sobą najwyższy przyrost wewnętrznej dostępności potencjałowej województwa w wiodących korytarzach transportowych.

Opis alternatywnych sposobów realizacji założonych celów dla osi 8 **Otwarty rynek pracy.** Nie stwierdzono innych dostępnych, skutecznych i efektywnych rozwiązań prowadzących do osiągnięcia celów osi 8. Zakładane działania wskazują na sprawdzone sposoby osiągania rezultatów i - w konsekwencji – celów osi. Ponieważ cele osi zostały określone dość szeroko, obejmują różnorodne grupy docelowe istniejące na rynku pracy, to także działania są określone szeroko. Obecne zapisy projektu RPO (wersja 2.0, alokacja na PI wg informacji Zamawiającego z dnia 12.11.2013) właściwie określają tryb wyboru projektów oraz alokacją na poszczególne działania (PI). W osi 8 wszystkie działania mają charakter synergiczny, dotyczą bowiem całości rynku pracy, na którym w ciągu życia zawodowego niejednokrotnie przechodzi się z kategorii bycia aktywnym zawodowo do bycia poszukującym pracy czy nieaktywnym zawodowo. Dlatego działania nakierowane np. na wsparcie pracodawców i osób pracujących powodują, że potencjalnie mniej osób korzystać będzie ze wsparcia jako osoby bezrobotne.

Opis alternatywnych sposobów realizacji założonych celów dla osi 9 **Region spójny społecznie.** Wsparcie proponowane w projekcie Programu przewiduje wzrost jakości i dostępności usług społecznych poprzez kierowanie strumienia finansowania do obecnie istniejących struktur i instytucji. Należy rozważyć rekonstrukcję PI 9.7 w kierunku rozwijania mechanizmów outsourcingu usług społecznych do podmiotów ekonomii społecznej. Ten alternatywny sposób realizacji celów w osi 9 zakłada wówczas zwiększenie alokacji na interwencje wspierające powstawanie przedsiębiorstw społecznych z ukierunkowaniem ich działalności na de instytucjonalizację sektora usług społecznych dobra ogólnego. Zwiększenie alokacji byłoby niezbędne w kierunku działań szkoleniowych, zmieniających profil podmiotów ekonomii społecznej w kierunku usług społecznych i uruchamiania działalności gospodarczej. Taki mechanizm gwarantowałby trwałość inwestycji poprzez możliwość łączenia źródeł finansowania w przyszłości, niemożliwych do realizacji przez instytucje samorządowe.

Opis alternatywnych sposobów realizacji założonych celów dla osi 10 **Wiedza i kompetencje mieszkańców**. W RPO występuje odniesienie do uczenia się w warunkach formalnych i nieformalnych. Oba typy kształcenia są dopuszczone do wsparcia. Nie stwierdzono innych dostępnych, skutecznych i efektywnych rozwiązań prowadzących do osiągnięcia celów osi. Zakładane działania wskazują na sprawdzone sposoby osiągania rezultatów i – w konsekwencji – celów osi.

W obszarze osi 11 i 12 **Pomoc techniczna EFRR i EFS** wskazano szeroki zakres możliwych typów interwencji nawet wobec braku zidentyfikowanych w diagnozie problemów, na które może wpłynąć wsparcie. W ramach pomocy technicznej można wskazać na alternatywny sposób realizacji celu Osi poprzez wsparcie wybranych projektów strategicznych na etapie przygotowywania i weryfikacji dokumentacji projektowej. Ułatwiona realizacja strategicznych projektów poprzez finansowanie etapu ich przygotowania do właściwego aplikowania o wsparcie w ramach Osi Programu. Urzeczywistnienie tego rezultatu obrazowałby stopień osiągnięcia wskaźnika produktu *Liczba wspartych projektów strategicznych, które uzyskały dofinansowanie*.

4.2.5 Sposób zastosowania koncentracji alokacji i zasady koncentracji tematycznej. Adekwatność wielkości i struktury nakładów finansowych

Ocena zastosowania koncentracji alokacji

Ze względu na obszerność pojęciową sformułowań celów głównych poszczególnych OP niezawężających potencjalnego zakresu CT, ocena sposobu zastosowania zasady koncentracji alokacji w stosunku do priorytetyzacji potrzeb w diagnozie społeczno-gospodarczej jest trudna do przeprowadzenia.

Kolejny etap oceny zastosowania zasady koncentracji środków odnosić się będzie do relacji pomiędzy wartością docelową wskaźników rezultatu strategicznego a przewidywaną zmianą społeczno-gospodarczą obrazowaną statystyką publiczną. Generalnie można stwierdzić, iż koncentracja alokacji następuje w Programie z dwóch przesłanek:

a) Kosztowych (inwestycyjnych),

b) Skali interwencji (liczebności).

Należy podkreślić, iż zastosowanie drugiej z tych przesłanek w koncentracji alokacji w osiach współfinansowanych z EFS trzeba uznać za zasadne. W przypadku interwencji, realizowanych w osiach współfinansowanych w ramach EFFR przyjęcie przesłanki kosztowego klucza koncentracji alokacji (oczywiście w zgodności z *ring-fencing*) może okazać się błędne.

W ramach OP 3 **Aktywna gospodarczo Małopolska** można odnotować niekonsekwencję koncentracji finansowej alokacji. Zasadne będzie wskazanie alokacji na poszczególne PI w ramach OP. W zakresie PI 3.3 planowany zakres interwencji odpowiada wsparciu realizowanemu w MRPO 2007-2013. Na podstawie danych z lat 2007-2013 można przyjąć do wyliczenia uogólnienie

kosztów łącznie na działanie, średni koszt jednostkowy wskaźnika: 152 815 191,16 euro[30]/1615 umów[31]. Wartość wskaźnika w nowym RPO dla PI 3.3 wyliczona na podstawie planowanej alokacji (1109) jest niższa niż wartość wskaźnika na podstawie danych historycznych za okres do 2013 roku (1615). Rekomenduje się zatem zwiększenie alokacji na ten PI.

W przypadku OP 6 **Dziedzictwo i przestrzeń regionalna** sposób koncentracji środków wskazuje na dominantę celów rewitalizacji fizycznej obszarów miejskich i wiejskich, na których występują problemy społeczne. Kierunek interwencji silnie uzależniony jest nie tyle od potencjału rozwojowego danego obszaru, ile od skali występujących problemów społecznych. Sytuacja ta stwarza ryzyko wystąpienia sprzeczności z głównym celem osi, jakim jest podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności regionu oraz spójności wewnątrzregionalnej w oparciu walory dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz potencjał miast, uzdrowisk i obszarów wiejskich Małopolski. Środki finansowe bowiem z założenia realizacji PI 9.2 kierowane będą na obszary, na których zdiagnozowano problemy społeczne i zagrożenie wykluczeniem, bez kierowania się kryterium atrakcyjności i konkurencyjności gospodarczej obszaru. Wydaje się, iż logika wiodąca CT 9 (spójność społeczna) pozostaje w sprzeczności z celem głównym OP – podniesienia atrakcyjności i konkurencyjności obszarów dziedzictwa naturalnego i kulturowego jako bodźca rozwojowego dla regionu. Zwraca uwagę, iż dwa pierwsze cele szczegółowe realizują mniej niż 50% zakładanej alokacji. Można zauważyć więc niespójność konstrukcji celu głównego, akcentującego potencjał rozwojowy dziedzictwa naturalnego i kulturowego i podziału alokacji.

Ocena zastosowania zasady koncentracji tematycznej

Zgodnie z treścią UP z dnia 12 lipca poziom ring fencing czyli koncentracji tematycznej dla województwa małopolskiego, podobnie jak dla pozostałych, mniej rozwiniętych regionów powinien spełniać następujące parametry:

CT objęte ring fencing czyli CT 1, CT 2, CT 3, CT 4 powinny łącznie stanowić minimum 51,6% alokacji EFRR

W projekcie RPO przeznaczono 71% alokacji na cele EFRR. Cele tematyczne: CT 1, CT 2, CT 3 i CT 4 stanowią łącznie 1207 mln euro co stanowi 88% alokacji przeznaczonej na EFRR (przy ogólnej kwocie alokacji na EFRR wynoszącej 1 367,28 mln. euro).

CT 4 powinien zostać objęty minimum 16,72% alokacji EFRR w ramach wskazanej wyżej koncentracji tematycznej

CT 4 stanowi 46,8% alokacji EFRR przeznaczonej na wskazane powyżej cele koncentracji tematycznej.

Na CT 9 powinny zostać przeznaczone środki stanowiące 30,76% alokacji EFS (przy ogólnej kwocie alokacji wynoszącej 556,38 mln.euro).

Łącznie przeznaczono na realizację CT 9 około 63,6% alokacji EFS.

Poziom środków przeznaczony na Pomoc Techniczną nie może przekraczać 3,5% alokacji danego RPO.

Poziom środków przeznaczonych na Pomoc Techniczną wynosi 3,5% środków RPO.

Co najmniej 60% środków EFS powinno zostać przeznaczone na maksymalnie cztery PI.

PI 9.4., 9.7, 8.5 i 10.1 stanowią łącznie ponad 69% alokacji EFS.

Podsumowując należy stwierdzić, że **zasada koncentracji tematycznej została w pełni zachowana w ramach RPO**.

[30] Wartość umów o dofinansowanie.
[31] Na podstawie sprawozdania na koniec 2012 roku dla MRPO 2007-2013.

4.2.6 Spójność wewnętrzna celów i działań planowych do realizacji

Zaplanowane działania charakteryzują się dużą komplementarnością wewnątrz- i międzyfunduszową. Poniższa tabela w syntetyczny sposób pokazuje powiązania między celami poszczególnych osi priorytetowych.

Tabela 5. Komplementarność między osiami

OP	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.		0	+1	+1	0	0	0	+1	0	+1
2.	0		+1	0	0	0	0	+1	+1	+1
3.	+1	+1		+1	0	0	0	+1	0	0
4.	1	0	1		1	1	0	0	0	0
5.	+1	+1	+1	+1		+1	+1	+1	0	0
6.	0	0	+1	0	0		0	+1	+1	0
7.	0	0	+1	+1	0	0		+1	+1	0
8.	0	0	+1	0	0	+1	0		+1	+1
9.	0	0	+1	0	0	+1	0	+1		0
10.	+1	0	+1	0	0	0	0	+1	+1	

+1 – wpływ pozytywny, wzmocnienie; **0** – brak wpływu; **-1** – wpływ negatywny, osłabienie

Źródło: opracowanie własne

Poniżej szczegółowo opisano powiązania między celami i działaniami poszczególnych osi priorytetowych.

1 Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
3 - wpływ pozytywny	Wpływ pozytywny poprzez rozwinięcie infrastruktury badawczo-rozwojowej sprzyjającej zwiększeniu konkurencyjności małopolskich MŚP, w tym ich internacjonalizacji (3.2., w szczególności w celu internacjonalizacji).
Cel szczegółowy nr 1 OP 4 - wpływ pozytywny	Wpływ pozytywny poprzez zwiększenie produkcji i wykorzystania rozproszonych odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie energochłonności w sektorze publicznym, mieszkaniowym i w przedsiębiorstwach w ramach rozwijania kompetencji sektora B+R w zakresie inteligentnej specjalizacji.
8 - wpływ pozytywny	Obie osie wspierają ten sam obszar, ale w różny sposób – infrastrukturalny i miękki, co wzajemnie wzmacnia efekty.
10 - wpływ pozytywny	Wpływ pozytywny poprzez wsparcie infrastrukturalne oraz zmianę profilu na bardziej popytowy jednostek naukowych, pozwalając na osiągnięcie efektu

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
	synergii.

2. Cyfrowa Małopolska

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
3 - wpływ pozytywny	Realizacja interwencji polegających na rozwijaniu elektronicznej administracji oraz e-usług publicznych przyczyni się do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz tworzenie korzystnych warunków do lokowania na jego obszarze przedsiębiorstw i inwestycji (badania pokazują, iż istotnym elementem tej atrakcyjności jest jakość komunikacji z lokalnym samorządem). Ponadto budowa, rozbudowa i modernizacja rejestrów publicznych ułatwi przedsiębiorcom/ potencjalnym inwestorom dostęp do istotnych danych on-line).
8 - wpływ pozytywny	Inwestycje, których beneficjentami będą podmioty publiczne, w sposób pośredni będą mogły przyczynić się do poprawienia dostępu do informacji istotnych dla poszukujących pracy oraz ułatwić im komunikację z urzędem.
9 - wpływ pozytywny	Jednym z celów szczegółowych osi 9 jest zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych w regionie. Z tym celem komplementarne są interwencje osi 2 w zakresie rozwoju regionalnych i ponadlokalnych systemów teleinformatycznych, zapewniających dostępność, integrację i poprawę jakości usług publicznych świadczonych on-line.
10 - wpływ pozytywny	Celem głównym OP 10 jest rozwój kapitału intelektualnego mieszkańców jako podstawy budowania silnej pozycji regionu. Do tego celu przyczyni się realizacja osi 2 poprzez projekty w zakresie digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego, edukacji i nauki oraz tworzenia.

3. Aktywna gospodarczo Małopolska

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
1 - wpływ pozytywny	W ramach PI 1.2 realizowane będzie bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej. Wsparcie w ramach CT1 i CT3 będzie dotyczyło przede wszystkim obszarów, które zostaną zidentyfikowane jako inteligentna specjalizacja regionu.
4 - wpływ pozytywny	Województwo małopolskie dysponuje dużym potencjałem OZE. W ramach PI 4.2 promowana będzie efektywność energetyczna i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa. Działanie to skierowane będzie do firm.
8 - wpływ pozytywny	Ze środków EFS przewidziane jest wsparcie w ramach PI 8.7 w postaci szkoleń i doradztwa na etapie rozpoczęcia działalności oraz dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W ramach PI 8.9 przewiduje się wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia poprzez adaptację pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, nabycie nowych umiejętności i kwalifikacji. Interwencje te są komplementarne do działań inwestycyjnych w ramach OP 3.

4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
1 - wpływ pozytywny	Może zachodzić wzmocnienie efektów np. działalność badawczo-rozwojowa może przynieść nowe techniki produkcji energii z OZE, bardziej energooszczędne technologie, czy też inwestycje z zakresu czystszej produkcji oraz rozwiązania dla bardziej sprawnych i inteligentnych systemów transportu.
3 - wpływ pozytywny	Lepsze warunki inwestycyjne w regionie mogą przyciągać inwestorów w technologie OZE.
5 - wpływ pozytywny	Np. instalacje OZE mogą być realizowane na projektach małej retencji, a instalacje mające na celu spalanie odpadów i odpadów ściekowych mogą rozwiązać problem odpadów powstałych w instalacjach projektów zrealizowanych w ramach priorytetu ochrona środowiska.
6 - wpływ pozytywny	Poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń będzie wpływać na lepsze zachowanie obiektów zabytkowych oraz lepszą kondycję terenów uzdrowiskowych, a także ogólną poprawę wizerunku regionu. Ponadto lepsza jakość powietrza będzie wzmacniać cel związany z zachowaniem wysokiej jakości przyrodniczej i walorów krajobrazu oraz zapobieganie degradacji środowiska naturalnego, przy jednoczesnym wykorzystaniu tych zasobów na cele turystyczne.

5 Ochrona środowiska naturalnego

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
1 - wpływ pozytywny	Wsparcie jednostek naukowych w zakresie działalności badawczo-rozwojowej w obszarach specjalizacji regionalnej może działać synergicznie z PI 6.1 poprzez zastosowanie innowacyjnych technologii w zakresie zagospodarowania odpadów, technik rekultywacji, bezpiecznego unieszkodliwiania azbestu i ograniczania produkcji odpadów w procesach technologicznych oraz technik recyklingu odpadów, które mogą powstać na skutek wspierania działalności badawczo-rozwojowej.
2 - wpływ pozytywny	Rozwój usług cyfrowych w administracji w ramach osi 2 może poprawić dostępność informacji dla ludności o możliwych zagrożeniach związanych z klęskami żywiołowymi. Informacje przestrzenne gromadzone w systemie cyfrowym powinny zawierać dane dotyczące zasięgu i możliwości występowania klęsk żywiołowych: podtopień, powodzi i osuwisk.
3 - wpływ pozytywny	Wzmocnienie w zakresie CT 6 poprzez stymulację powstawania nowych przedsiębiorstw zajmujących się zagospodarowaniem i przetwarzaniem odpadów, rekultywacją.
4 - wpływ pozytywny	Rozbudowa i budowa nowych instalacji do oczyszczania ścieków oraz zwiększanie długości sieci kanalizacyjnych, będzie powodowało powstawanie coraz większej ilości osadów czynnych z oczyszczalni. Rozwój instalacji do odwadniania i zagospodarowania osadów może stymulować rozwój przedsięwzięć związanych z OZE: biogazownie unieszkodliwiające osady ściekowe w procesie fermentacji i wytwarzania biogazu, który może być używany jako paliwo w lokalnych kotłowniach i wytwórniach energii elektrycznej i cieplnej, albo salarnie osuszonych osadów – także jako OZE produkujące energię cieplną i elektryczna w kogeneracji. Należy pamiętać o możliwości wykorzystania osadów ściekowych w procesie uzyskiwania biogazu lub suchej masy i możliwości wykorzystania ich w lokalnych OZE elektrociepłowniach na potrzeby np. przedsiębiorstw przetwarzających odpady.

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
6 - wpływ pozytywny	Renaturalizacja dolin rzecznych i tworzenie obiektów małej retencji a także odtwarzanie terenów zalewowych będzie sprzyjało tworzeniu i utrzymaniu już istniejących siedlisk o dużej różnorodności biologicznej. Przy realizacji projektów małej retencji i renaturalizacji dolin rzecznych należy zwrócić szczególną uwagę na poprawę warunków w już istniejących siedliskach cennych z uwagi na dużą różnorodność biologiczną oraz na niepogarszanie warunków na tych siedliskach.
8 - wpływ pozytywny	Wzmocnienie w zakresie CT 6 i PI 6.1 poprzez stymulację powstawania nowych przedsiębiorstw zajmujących się zagospodarowaniem i przetwarzaniem odpadów, rekultywacją, usuwaniem odpadów niebezpiecznych Rozbudowa systemów kanalizacji i zaopatrzenia w wodę pozwoli na powstawanie nowych przedsiębiorstw. Przy wspieraniu powstawania nowych przedsiębiorstw należy mieć także na względzie wspieranie inicjatyw w dziedzinie zagospodarowania i przetwarzania odpadów, innowacyjnego recyclingu, bezpiecznego unieszkodliwiania odpadów szkodliwych.

6 Dziedzictwo i przestrzeń regionalna

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
3 - wpływ pozytywny	Interwencje rewitalizujące fizycznie obszary dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego, podobnie jak działania nadające obiektom kulturalnym i zabytkowym gospodarczy charakter wpłyną na podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw zlokalizowanych na tych obszarach (OP 3), ze szczególnym uwzględnieniem branży turystycznej, co przyczyni się też do generowania nowych miejsc pracy (OP8).
8 - wpływ pozytywny	
9 - wpływ pozytywny	Rewitalizacja społeczna na obszarach dziedzictwa kulturowego i społecznego realizuje cele Osi 9.

7 Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
3 - wpływ pozytywny	Nowoczesna infrastruktura drogowa, zwiększająca potencjał masy towarowej jest czynnikiem bezpośrednio zwiększającym lokalny wzrost gospodarczy.
4 - wpływ pozytywny	Działania PI 7.4. i 7.3. będą komplementarne do rozwiązań zaplanowanych do realizacji w ramach PI 4.5. Interwencje Osi 7 wspierać będą zintegrowane systemy transportu miejskiego w kierunku umożliwienia transportu intermodalnego oraz umożliwienia zwiększenia przepustowości dróg.
8 - wpływ pozytywny	Zwiększenie przepustowości dróg oraz pojemności SKM wpłynie na wzrost mobilności pracowników, oraz zwiększy dostępność rynku pracy w KOM.
9 - wpływ pozytywny	Zwiększenie możliwości mobilności oraz zwiększenie dostępu do rynku pracy w KOM będzie wspierać procesy Osi 9 w zakresie zmniejszania skali wykluczenia społecznego, wynikającego np. z zamieszkiwania obszarów wiejskich i peryferyjnych.

8. Otwarty rynek pracy

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
3 - wpływ pozytywny	Rozwój gospodarczy regionu przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy, które mogą objąć osoby poszukujące zatrudnienia wsparte w ramach projektów osi 8. Z kolei wsparcie kadr i przedsiębiorstw w osi 8 przyczyni się do ich większej konkurencyjności na rynku, a także dostarczy wykwalifikowanych pracowników na potrzeby gospodarki regionu.
4 - wpływ pozytywny	Inwestycje w ramach osi 4 generują nowe miejsca pracy dla osób przygotowywanych do jej podjęcia (lub kontynuacji zatrudnienia) w ramach osi 8.
6 - wpływ pozytywny	Działania w ramach osi 6 przyczyniają się do generowania nowych miejsc pracy dla osób przygotowywanych do jej podjęcia (lub kontynuacji zatrudnienia) w ramach osi 8. Kompleksowa odnowa fizyczna i społeczna miast, uzdrowisk i obszarów przyczynia się do rozwoju gospodarczego regionu. W rezultacie generowane będą nowe miejsca pracy dla osób przygotowywanych do jej podjęcia (lub kontynuacji zatrudnienia) w ramach osi 8.
7 - wpływ pozytywny	Tworzenie nowoczesnego systemu transportowego przyczyna się do rozwoju gospodarczego regionu. W rezultacie generowane będą nowe miejsca pracy.
9 - wpływ pozytywny	Osoby będące w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej wspierane w ramach osi 9 mogą skorzystać z działań oferowanych w osi 8 w celu wejścia na rynek pracy.
10 - wpływ pozytywny	Zwiększanie liczby miejsc w placówkach przedszkolnych (oś 10) stanowi bezpośrednie wsparcie godzenia życia rodzinnego i zawodowego (oś 8). Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców w różnym wieku w ramach osi 10 sprawia, że ich sytuacja na rynku pracy jest lepsza. W ramach osi 8 możliwe jest nabycie nowych lub podnoszenie kompetencji zawodowych przez te same osoby.

9 Region spójny społecznie

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
3 - wpływ pozytywny	Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym dostarczy podaży pracy dla sektora MŚP, co przyczyni się do wzrostu gospodarczego.
6 - wpływ pozytywny	Działania realizowane w ramach PI 9.7 dostarczą efektów podtrzymujących rezultaty rewitalizacji społecznej na terenach dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
8 - wpływ pozytywny	Aktywizacja społeczna zwiększa szanse aktywizacji zawodowej i zmniejszenia skali bezrobocia w regionie.

10 Wiedza i kompetencje mieszkańców

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
1 - wpływ pozytywny	Zwiększenie jakości nauczania na poziomie kształcenia ogólnego oraz większe dopasowanie oferty edukacyjnej małopolskich szkół zawodowych do wymagań branż inteligentnej specjalizacji wzmacniać będą efekty Osi 1.
3 - wpływ pozytywny	Działania realizowane w szkolnictwie zawodowym oraz kształceniu

Nr osi priorytetowych komplementarnych	Opis komplementarności, efektów synergicznych
	ustawicznym przełożą się bezpośrednio na zwiększenie konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw ze względu na podniesienie kompetencji kadr.
8 - wpływ pozytywny	Poprzez podniesienie jakości nauczania na szczeblu ponadpodstawowym oraz rozszerzenie skali kształcenia ustawicznego zmniejszy się skala niedopasowania podaży i popytu pracy wynikającego z niedostatecznych kwalifikacji, co wpłynie na zmniejszenie skali bezrobocia.
9 - wpływ pozytywny	Kształcenie ustawiczne dla dorosłych stworzy możliwość osobom aktywizowanym społecznie do skutecznego wejścia na rynek pracy.

Źródło: opracowanie własne

4.2.7 Trafność sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego

W przedstawionym do analizy projekcie RPO założono, że realizacja interwencji RPO nastąpi na obszarach strategicznej interwencji:

- Subregiony – wsparcie planowane jest w ramach *Subregionalnego Programu Rozwoju* realizowanego w pięciu subregionach funkcjonalnych Województwa Małopolskiego;
- Miasto wojewódzkie i jego obszary funkcjonalne – planowane są działania w ramach zintegrowanej inwestycji terytorialnej – obejmującej Kraków i jego obszar funkcjonalny;
- Miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji – planowane są działania w zakresie rewitalizacji fizycznej i społecznej zdegradowanych obszarów miejskich wynikające z programów rewitalizacji miast; ewentualne wsparcie wynikać będzie musiało ze zdiagnozowanych problemów społecznych[32].

W ramach programu przewidziano zastosowanie dwóch typów instrumentów rozwoju terytorialnego. Pierwszy w formie zintegrowanej inwestycji terytorialnej, tj. instrument dedykowany interwencji w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa (obszar strategicznej interwencji państwa). Drugi w formie *Subregionalnego programu rozwoju*, tj. instrument dedykowany interwencji w ramach 5 subregionów funkcjonalnych (obszary strategicznej interwencji regionu): Krakowski Obszar Metropolitalny, Małopolska Zachodnia, Subregion tarnowski, Subregion sądecki oraz Subregion podhalański[33].

Interwencja w ramach ZIT przyczyniająca się bezpośrednio do osiągnięcia celów określonych dla OSI państwa – „miasto wojewódzkie wraz z obszarem funkcjonalnym" – będzie realizowana na terenie miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa i została uwzględniona w następujących osiach priorytetowych:

- Oś priorytetowa 3, w zakresie:
  - infrastruktury rozwoju gospodarczego – 30 mln euro
- Oś priorytetowa 4, w zakresie:
  - rozbudowy i modernizacji systemów ciepłowniczych i grzewczych – 55 mln euro,
  - zrównoważonego transportu miejskiego – 35 mln euro,
- Oś priorytetowa 7, w zakresie:

[32] Projekt RPO, s. 134.
[33] Projekt RPO, s. 135.

- transportu kolejowego o znaczeniu regionalnym – rozwiązania integrujące różne środki transportu – 45 mln euro.

Łącznie przewidywana alokacja na ZIT wynosi 165 mln euro, co stanowi 5,66% całkowitej alokacji wskazanej w programie[34].

W RPO ostateczne podejście, zakres oraz formuła stosowanych rozwiązań wobec ZIT wykazuje dużą zbieżność z wymaganiami stawianymi przez KE i MRR. Jednak ostateczne zaprojektowanie tego mechanizmu wymaga przed wszystkim podjęcia prac nad *Strategią ZIT* w oparciu o podjęcie rozstrzygnięć w zakresie obszaru realizacji ZIT na Małopolsce.

REKOMENDACJA: Postulowane jest wskazanie szczegółów zastosowania ZIT w ramach opisu poszczególnych OP.

Proponowana wstępna koncepcja ZIT nie jest sprzeczna ze Strategią Europa 2020, jak również prawodawstwem unijnym i krajowym. Odpowiedź na pytanie, czy ujęcie ZIT przyczynia się do zachowania wymaganych przez KE poziomów *ring-fencingów* będzie możliwa dopiero po ostatecznym zaprojektowaniu tego narzędzia oraz samego RPO, w tym podziale kwot pomiędzy OP.

Ostateczna liczebność uczestników ZIT jest kluczowa dla sukcesu podjętych działań. Proponowana przez MRR delimitacja obejmująca 22 gminy oraz Kraków, wydaje się - z punktu widzenia zarówno realnie funkcjonalnych oddziaływań, jak i skali środków zaplanowanych do wykorzystania w RPO WM 2014-2020 na ZIT - niezasadna. Przedłożona w materiałach roboczych propozycja ZWM delimitacja na potrzeby ZIT w wymiarze 13 gmin (najbliżej położone) oraz Krakowa jest wystarczająca i bezpośrednio prezentująca oddziaływania wzajemne ośrodka rozwojowego, jakim jest Kraków na bezpośrednio sąsiadujące gminy.

Mając na uwadze, że ostateczne ustalenia w zakresie doboru CT i PI nastąpią na etapie negocjacji kontraktu terytorialnego oraz ustalania zawartości programów operacyjnych, to jednak już na etapie projektu RPO można zauważyć zbyt wąskie ujęcie ZIT w ramach projektu RPO. REKOMENDACJA: W związku z powyższym rekomenduje się, w nawiązaniu do zamierzeń deklarowanych przez IZ RPO, aby z uwagi na fakt, że we wstępnym projekcie nie wyczerpano całości alokacji przeznaczonej na ZIT (ok. 233 mln euro, podczas gdy alokowane zostało 165 mln) wskazać inne dziedziny, które zostałyby ujęte w ramach ZIT. Zasadnie pod rozwagę poddano propozycję objęcia ZIT rewitalizacji miast (działanie 6.3) oraz kwestii związanych z rozwojem kształcenia ogólnego, m.in. przedszkoli (działanie 10.1). Jednak należy zauważyć, że możliwości są szersze, a obszary tematyczne do wsparcia w ramach ZIT mogą objąć:

- Rozwój zrównoważony, sprawny transport łączący miasto i jego obszar funkcjonalny *(CT 4 i 7);*
- Przywracanie funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obszarów miejskiego obszaru funkcjonalnego, rozumiane w sposób zintegrowany *(CT 6, 8, 9, 10);*
- Poprawę stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta – głównie małe projekty *(CT 6);*
- Wspieranie efektywności energetycznej *(CT 4);*
- Wzmacnianie rozwoju funkcji symbolicznych budujących międzynarodowy charakter i ponadregionalną rangę miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz poprawę dostępu i jakości usług publicznych w całym obszarze funkcjonalnym *(CT 2, 6, 8, 9).*
- Wzmacnianie badań, rozwoju technologicznego oraz innowacji *(CT 1, 3).*

Warto zauważyć, że system realizacji ZIT odzwierciedlony zostanie w projektowanej obecnie ustawie o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w

[34] Projekt RPO, s. 136.

perspektywie finansowej 2014-2020. Mając to na uwadze, należy zapewnić spójność zaprojektowanych rozwiązań w ramach RPO szczególnie z zapisami art. 29 (ewentualnie przy uruchamianiu grantu globalnego również art. 30 i 31) ustawy.

REKOMENDACJA: Należy rozważyć wydzielenie środków na poziomie działań; obecnie przedstawiana jest informacja na poziomie OP. Ponadto, w przypadku pozytywnej decyzji wobec zastosowania w RPO grantu globalnego, należy wyłonić to rozwiązanie w prezentacji danych finansowych.

Przeprowadzona analiza projektu RPO wskazuje na konieczność poszerzenia obecnego zakresu zastosowania ZIT w ramach RPO, jak również uszczegółowienia przedstawionych w nim informacji w zakresie m.in. organizacji systemu wdrażania ZIT, jak i systemu wyboru projektów.

Wskazane jest poszerzenie informacji zawartej w RPO poza zakres minimalny. Mając na uwadze, że szczegółowe rozwiązania przedstawione zostaną w Strategii ZIT i/lub Strategii grantu globalnego, jak również w dokumencie uszczegółowiającym RPO, to jednak następujące zagadnienia powinny zostać poruszone w podstawowym dokumencie:

- zasady i tryby stosowania pomocy publicznej;
- opis kierunkowych zasad wyboru projektów w ramach ZIT;
- planowane wykorzystanie instrumentów finansowych w ramach ZIT;
- wskaźniki produktu i rezultatu zaplanowane do osiągnięcia w ramach ZIT oraz identyfikację ich wpływu na osiąganie wskaźników produktu i rezultatu w ramach poszczególnych OP, w których założono ZIT;
- wskazanie kategorii interwencji objętej ZIT;
- w ramach poszczególnych OP, wskazanie, jaki typ projektów i na jakich zasadach będzie możliwy do uruchomienia w ramach ZIT;
- opis formy organizacyjnej ZIT, potwierdzenie zdolności instytucjonalnej (zasady finansowania powstałej instytucji);
- określenie zasad monitorowania ZIT;
- wskazanie na dodatkowe (poza ogólnymi w ramach RPO) mechanizmy audytu i kontroli gwarantujące bezpieczeństwo środków publicznych w ramach ZIT[35].

Ostateczny RPO wymaga dodatkowo przedstawienia wyników (preferowana forma tabelaryczna) szczegółowej analizy komplementarności, która powinna zostać przeprowadzona w ramach *Strategii ZIT* obrazującej relacje z innymi instrumentami wsparcia miast tj.: Platformą Rozwoju Obszarów Miejskich, Innowacyjnymi działaniami w zakresie zrównoważonego rozwoju miast, Programem sieciowania miast URBACT, czy też Instrumentami finansowymi typu JESSICA[36].

Pożądana jest również w RPO skrócona diagnoza będąca podstawą wyboru interwencji w ramach ZIT, skwantyfikowane cele rozwojowe, mechanizmy koordynacji zaplanowanych działań, czy przywoływana wyżej komplementarność. Brak rozstrzygnięć w tych kwestiach uniemożliwił przedstawienie opisu systemu wdrażania i mechanizmów oceny projektów. Informacje te będą uzupełniane w następnych etapach formułowania projektu Programu, gdyż są bezpośrednio związane z pracami nad Strategią ZIT.

Podsumowując można stwierdzić, że na obecnym etapie projektowania narzędzia w formie ZIT w ramach RPO **nie zidentyfikowano**:

[35] Część z wymienionych kwestii wynikać będzie ze Strategii ZIT, część z porozumienia Związku ZIT z IZ, niemniej warto w RPO w rozdziale poświęconym ZIT i podejściu terytorialnemu zasygnalizować zasady realizacji.
[36] Bez ustalenia ostatecznego zakresu ZIT, w tym wskazania jego obszaru oraz przewidzianych interwencji w ramach osi priorytetowych powyższa analiza jest niewykonalna. Dlatego wskazano Strategię ZIT, jako adekwatną do przeprowadzenia takiej analizy.

- uzasadnienia zastosowania narzędzia ZIT, obejmującego zintegrowany charakter inwestycji oraz opis, że poszczególne projekty realizowane w ramach ZIT będą miały większy efekt rozwojowy, jeżeli zostaną zrealizowane wspólnie;
- propozycji wskaźników, które w najlepszy sposób będą mogły skwantyfikować cele osiągnięte w ramach realizacji ZIT (powinny obowiązywać wskaźniki dla poszczególnych osi; bardziej szczegółowe wskaźniki będą mogły zostać zastosowane na poziomie uszczegółowienia programu i/lub strategii ZIT);
- struktury źródeł finansowania ZIT (w tym możliwości zaangażowania środków prywatnych oraz IIF[37]), która zakładałyby osiągnięcie najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach;
- realnego okresu realizacji ZIT wraz z podaniem tzw. „kamieni milowych" oraz sposobów zapewnienia trwałości projektu;
- struktury zarządzania ZIT wraz z podaniem informacji dotyczących zdolności instytucjonalnej (przygotowania ZIT, jej realizacji i fazy operacyjnej);
- zagrożeń realizacji ZIT oraz sposobów ich ograniczania.

Zakłada się jednak, że powyższe analizy zostaną ujęte w *Strategii ZIT* przygotowanej przy udziale wszystkich partnerów oraz w porozumieniu pomiędzy IZ a Związkiem ZIT, zaś wnioski ze Strategii ZIT zostaną zawarte w docelowym dokumencie RPO.

Zgodnie z założeniami RPO, podejście zintegrowane realizowane będzie również w ramach **programów subregionalnych**, uwzględniających zarówno politykę wspierania poszczególnych subregionów, jak i uzgodnione listy przedsięwzięć

Realizacja części programu poprzez mechanizm subregionalny ma na celu bezpośrednie zaangażowanie partnerów samorządu województwa, zarówno z sektora samorządowego, gospodarczego, jak i społecznego, do udziału w procesie wdrażania regionalnej polityki rozwoju, której program regionalny jest głównym instrumentem realizacyjnym. W związku z tym, na poziomie subregionalnym, realizowana będzie ta część programu, która dotyka zagadnień przekraczających zasięg ściśle lokalny, ale niemająca jeszcze charakteru ogólnowojewódzkiego. Takie podejście wynika również ze stosowania zasady subsydiarności. Wskazane podejście jest logiczne i właściwe.

Na etapie uszczegółowienia RPO zasadne będzie wskazanie kryteriów wyboru projektów wykluczających możliwość podwójnego finansowania projektów przez mechanizm subregionalny i ogólny konkursowy. Demarkacja zostanie zapewniona przez wyłączność realizacji danego typu interwencji poprzez formułę subregionalną. Dalsze doprecyzowanie zasadne będzie na etapie kryteriów wyboru projektów (minimalnych wymogów). Do postulowanych kryteriów podziału, które mogłyby posłużyć realnemu oddzieleniu typów projektów finansowanych z ramach rozwiązań subregionalnych należałoby zaliczyć oddziaływanie na obszary problemowe zdefiniowane w ramach SRWM, które posłużyły do delimitacji obszarów subregionalnych.

W projekcie RPO zawarte zostały informacje nt. typów interwencji planowanych do realizacji w trybie projektów subregionalnych oraz określone zostały ramy finansowe dla tego instrumentu. Należy uznać, że trafnie wytypowano działania do realizacji w formule subregionalnej – w świetle założeń dotyczących charakteru projektów, sposobu ich typowania, roli forów.

Wadą projektu RPO jest brak zdefiniowania pojęcia „zintegrowanego podejścia" w sposób umożliwiający ocenę jego trafności pod względem możliwej do osiągnięcia skuteczności planowanych działań (np. na podstawie mierników osiągania celów). Warto jest odnieść się w tym

[37] wymagane tabele finansowe zostały wypełnione, lecz brak jest informacji dotyczącej zastosowania instrumentów finansowych.

aspekcie do diagnoz przeprowadzonych w SRWM identyfikując wyłaniające się z nich wnioski, które posłużyły projektowaniu rozwiązań subregionalnych.

4.2.8 Trafność zakładanych form wsparcia – instrumentów finansowych

W RPO wskazano, że podstawową funkcją instytucji wspierających innowacyjność przedsiębiorstw jest zapewnienie dostępu do kapitału na inwestycje. Podkreślono, że dalszy rozwój instrumentów kapitałowych powinien stanowić odpowiedź na potrzebę zapewnienia dostępu do pozabankowych źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. Trafnie uznano, że zwiększenie efektywności działania instytucji tego sektora wymaga wzmacniania strony popytowej w sposób wymuszający lepsze dopasowanie usług do potrzeb przedsiębiorstw oraz świadczenie ich w szerszym zakresie na zasadach komercyjnych.

Jednoznacznie, w większości zasadnie, wyłączono zastosowanie tych instrumentów z OP: 2, 5, 7, 9, 10, 11 oraz 12. Szczegółowa ocena zastosowania IIF dla poszczególnych osi została zawarta w opinii stanowiącej materiał dodatkowy z badania.

Ocena adekwatności zaproponowania poszczególnych narzędzi w kontekście przepisów prawa krajowego i prawa UE oraz zasadności formalnej i merytorycznej zgodnie z Wytycznymi MRR – Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020 jest utrudniona z uwagi na ograniczony zakres identyfikacji konkretnych rozwiązań przy prezentowaniu działań w poszczególnych osiach.

REKOMENDACJE:

1. Proponuje się rozważyć możliwości wytworzenia rozwiązań mieszanych łączących wsparcie zwrotne i bezzwrotne w odniesieniu do projektów infrastrukturalnych w ramach osi, w których wobec tego typu interwencji wsparcie IIF zostało albo całkowicie wyłączone, albo ograniczone do innych aktywności (przykładem może być oś 3). W tym celu można przygotować rozwiązanie w formie schematów ze wsparciem, zwrotnym, bezzwrotnym i mieszanym.
2. Na etapie uszczegółowienia RPO wskazane będzie jednoznaczne zaprezentowanie w RPO powiązania zaplanowanych interwencji w formach zwrotnych i bezzwrotnych z PI, szczególnie w obszarach identyfikujących interwencję w formie IIF.
3. Wskazane jest przygotowanie czytelnej mapy wiążącej poszczególne typy beneficjentów z zaplanowanymi działaniami w różnych formach. Na poziomie uszczegółowienia możliwe jest to poprzez ponumerowanie działań (prezentacja w formie schematów interwencji w ramach poszczególnych działań) i wskazanie, do których z numerów przyporządkowani są poszczególni beneficjenci. Łączne prezentowanie grupy beneficjentów oraz całości działań ogranicza możliwość oceny i identyfikacji, czy zastosowane narzędzia są adekwatne do konkretnego odbiorcy. Pomimo świadomości, że szersze informacje zostaną zawarte w dokumencie uszczegóławiającym RPO, to należy zauważyć, że obecna forma zapisu i prezentacji informacji w ocenianym dokumencie jest niewystarczająca, a często wręcz niejednoznaczna.
4. Warto byłoby rozważyć szersze zastosowanie mechanizmów mieszanych, uzupełniających wsparcie bezzwrotne narzędziami z IIF, szczególnie tam, gdzie ograniczenie wsparcia wynikać będzie z konieczności zastosowania programów pomocowych wobec projektów objętych pomocą publiczną. Wówczas możliwość zastosowania IIF może poszerzyć wartość transferów - ułatwić prefinansowanie i finansowanie inwestycji, przy zachowaniu wymaganej programem pomocowym wielkości EDB wsparcia.
5. Sugerowane jest poszerzenie zastosowania IIF w ramach osi 7 na obszary transportu mulitmodalnego/intermodalnego oraz transportu lotniczego. Proponuje się tu zastosowanie narzędzi mieszanych.

6. Wskazane jest poszerzenie zaprezentowanego odniesienia w ramach poszczególnych osi priorytetowych do pozostałych narzędzi poza RPO (*Zewnętrzna komplementarność programu*) o analizę wskazującą instrumenty i narzędzia, których łączenie będzie możliwe przy realizacji projektów finansowanych z RPO. Ponadto warto byłoby jednoznacznie zdefiniować linie demarkacyjne, które ograniczyłby ryzyka niedopuszczalnego łączenia/zamiany narzędzi. Na przykład, zasadne wydaje się wprowadzenia linii demarkacyjnej dotyczącej typu interwencji bądź beneficjenta, który w danej osi priorytetowej może realizować interwencje wyłącznie przy użyciu IFF.
7. Należy jednoznacznie dokonać rozstrzygnięcia, z jaką formą wsparcia w ramach IIF w wymiarze pomocowym będziemy mieli do czynienia. Wskazane jest zaplanowanie obu trybów: pomocowego i niepomocowego, w każdym z działań.

4.2.9 Wpływ projektów dużych i kluczowych

Realizację projektów dużych zaplanowano w następujących OP:

- 2 - przedstawiono jeden projekt duży/strategiczny. Opisano jego wkład w realizację celu szczegółowego PI. Projekt ma uzasadnienie w diagnozie.
- 3 - na obecnym etapie prac wstępnie zidentyfikowane projekty duże mogą dotyczyć infrastruktury stref aktywności gospodarczej. Nie wskazano natomiast planowanych terminów realizacji projektów.
- 7 - zakłada realizację następujących dużych projektów: budowy szybkiej kolei aglomeracyjnej i infrastruktury lotniskowej,
- 9 - przedstawiono jeden projekt duży/strategiczny: budowa nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie – Prokocimiu.

Brak jest aktualnie listy projektów dużych, które powinny być wprowadzone w Tabeli 27: Lista projektów. Będzie ona przygotowana na dalszych etapach prac.

W ramach projektu RPO niemal w każdej OP zostały zaplanowane projekty strategiczne, wybierane w trybie pozakonkursowym.

Zastosowanie pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów z jednej strony umożliwia wczesną identyfikację i wsparcie projektów o strategicznym znaczeniu dla realizacji programu. Z drugiej, w wymiarze pragmatycznym, usprawnia proces jego wdrażania. W przypadku wprowadzenia trybu pozakonkursowego dokonano opisu uzasadnienia. Zgodnie z projektem ustawy o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (projekt z 18 września 2013), w trybie pozakonkursowym mogą być wybierane wyłącznie projekty o strategicznym znaczeniu dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju lub regionu, lub projekty dotyczące realizacji zadań publicznych. Zastosowanie trybu pozakonkursowego zgodne jest z wnioskami z ewaluacji trybu pozakonkursowego – w zakresie rekomendacji dla tego typu projektów w ramach nowego RPO[38].

REKOMENDACJA: Rekomenduje się uzupełnienie opisu wyboru projektów dużych zgodnie z wytycznymi MRR *Zasady wsparcia projektów strategicznych oraz dużych projektów w perspektywie finansowej 2014-2020*. W obecnym kształcie projekty strategiczne, przewidziane do realizacji w ramach RPO pełnią funkcję dużych projektów obecnego okresu programowania. Ich realizacja wpisuje się w zadania samorządu, określone w dokumentach strategicznych – SRWM. Jednak ze względu na przyporządkowanie dużej części alokacji na projekty kluczowe, realizowane na terenie gminy miejskiej Kraków, zaleca się rozważenie przesunięcia planowanych projektów do ZIT.

[38] Patrz. Ocena pozakonkursowej ścieżki wyboru projektów: Indykatywny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2007-2013, raport końcowy, IBS, 2013, str. 37

4.2.10 Realność osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji

Celem analiz jest realność osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji (produktów i rezultatów) w kontekście zaproponowanej logiki interwencji, w tym alokowanych środków finansowych z uwzględnieniem czynników zewnętrznych.

W ramach analizy wartości docelowych[39] nie stwierdzono braku realności uzyskania zakładanej wartości docelowej wskaźników. Szacunki wartości docelowej poszczególnych wskaźników produktu zostały ocenione jako ostrożne i w sposób gwarantujący realizację zakładanych celów. Przewidywany wyższy niż historyczny koszt jednostkowy odpowiada na potrzebę bieżącego okresu programowania akcentującego kompleksowość podejmowanych działań. Szczegółowa ocenia systemu wskaźników znajduje się w Rozdziale 6.2. Ocena założeń procesów monitorowania i ewaluacji.

4.2.11 Uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu operacyjnego

Uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu operacyjnego

W trakcie oceny ex-ante zdiagnozowano występowanie licznych czynników zewnętrznych mogących mieć wpływ na skuteczność i efektywność realizacji Programu. Określono także potencjał wrażliwości poszczególnych rezultatów na wystąpienie zdiagnozowanych czynników interferencyjnych.

Czynnikiem ryzyka zdiagnozowanym w ramach oceny logiki interwencji w OP **1** jest pogorszenie się sytuacji finansowej przedsiębiorstw w związku ze spowolnieniem gospodarczym. Ze względu na relatywnie duży popyt na wsparcie, czynnik ten nie powinien jednak wpływać na absorpcję środków. Rekomenduje się jednak regularne monitorowanie zjawiska ze szczególnym uwzględnieniem branż inteligentnej specjalizacji dla zapewnienia realizacji celów OP1. Monitorowanie tego czynnika ryzyka jest również niezbędne ze względu na skuteczność realizacji celów OP3.

Czynnik ryzyka, jakim jest niski popyt na wsparcie ze strony IOB, w związku z nasyceniem pracami przygotowawczymi dla przedsiębiorstw w kierunku pozyskania wsparcia może zostać zniwelowany poprzez zastosowanie odpowiednio dużego progu finansowego wsparcia przy kilkuletnim okresie realizacji projektu, stwarzającego pozytywny bodziec dla IOB do pozyskania projektu długofalowego.

Należy również regularnie monitorować popularność rozwiązań wspierających sektor MŚP w ramach PRP. Obecna komplementarność obu rozwiązań może, przy wystąpieniu wskazanych wyżej czynników ryzyka, zamienić się w konkurencyjność, przeciwdziałając skuteczności realizacji celów zarówno OP1 Jak i OP3.

Podstawowe czynniki ryzyka związane z realizacją OP **2** wiążą się z brakiem standardów współpracy, niejednoznacznością prawną rozwiązań interoperacyjności zasobów publicznych. Monitorowanie tych barier jest czynnikiem koniecznym dla zapewnienia skuteczności i efektywności wsparcia.

W ramach realizacji działań OP **4** możliwe jest wystąpienie istotnych czynników ryzyka, takich jak zmiana prawodawstwa krajowego dotyczącego emisji energetycznej oraz wzrost produkcji w Polsce skutkujący proporcjonalnym wzrostem emisji. Uwzględnianie wpływu tych czynników stanowić może o szacowaniu efektu brutto i netto realizowanych przedsięwzięć. Należy także monitorować stopień zainteresowania JST podejmowaniem inwestycji ramach OP 4 oraz ich skłonność do tworzenia partnerstw projektowych. Wskazane powyżej czynniki zewnętrzne, mogące wpłynąć na skuteczność i efektywność realizacji celów priorytetowych należy także odnieść do przedsięwzięć, zaplanowanych do realizacji w ramach OP 5.

[39] Przy szacowaniu wartości docelowych wskaźników w projekcie RPO brano pod uwagę koszty jednostkowe z danych historycznych, planowaną alokację oraz wstępnie identyfikowane projekty kluczowe i nowe zasady pomocy publicznej.

W celu zapewnienia skuteczności i efektywności interwencji, zaprojektowanych dla OP **6** należy przede wszystkim monitorować wzrost kosztów utrzymania i eksploatacji obiektów dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz zmiany norm krajowych w tym zakresie. Jest to podstawowy czynnik ryzyka w świetle zdiagnozowanego zadłużenia gmin małopolskich. Mimo, iż ryzyko to ma charakter horyzontalny, ze względu na konieczność wysokich kosztów zapewnienia trwałości przedsięwzięcia, bez możliwości stosowania montażu finansowego najsilniej zagraża właśnie uzyskaniu zakładanych rezultatów w PI infrastrukturalnych Osi 6.

Zagrożeniem skuteczności i efektywności inwestycji proponowanych w OP **7** jest zarówno niski stan finansów JST, jak i procesy społeczne prowadzące do dalszej migracji wewnętrznej i rozproszenia osadnictwa stwarzające konieczność dalszych inwestycji w celu zwiększenia dostępności transportowej.

Podstawowym czynnikiem zewnętrznym wpływającym na skuteczność i efektywność działań w OP **8** oraz OP **9** są tendencje rynku pracy wynikające ze zmian w gospodarce, np. ze spowolnienia gospodarczego. Zagrożenie mogą stanowić także czynniki związane z zadłużeniem JST, uniemożliwiającym wsparcie powstających PES w fazie „rozruchu" (problemy finansowe mogą ograniczać skalę wsparcia PES) oraz niski stopień zainteresowania lokalnych społeczności współpracą przy tworzeniu sektora usług społecznych dobra ogólnego.

Stan spełnienia warunkowości ex-ante[40]

W RPO brak jest opisu spełnienia ogólnych warunków ex-ante (Zapobieganie dyskryminacji, Równouprawnienie płci, Niepełnosprawność, Zamówienia publiczne, Pomoc państwa, Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA), Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu). Zgodnie z zapisami Szablonu programu operacyjnego 2014-2020, opis tych warunków powinien zostać określony również na poziomie regionalnym.

Warunki ogólne wypełniane będą z poziomu krajowego – zgodnie z deklaracją MRR wszystkie programy operacyjne otrzymają z MRR jednakowy wkład do tej sekcji.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się dokonanie opisu spełnienia warunków ogólnych ex-ante w formie tabeli nr 24: Wykaz warunków ex-ante obowiązujących program oraz ocena ich spełnienia, której wzór został określony w *Szablonie*…, a następnie zgodnie z samooceną Tabeli 25: Działania do podjęcia w celu spełnienia obowiązujących ogólnych warunków ex-ante. W RPO słusznie wskazano, że sekcja zostanie uzupełniona po otrzymaniu zaleceń od MRR po konsultacjach z KE.

W RPO dokonano identyfikacji tematycznych warunków ex-ante dla programu, za których spełnienie współodpowiedzialne są samorządy regionalne (określenie strategii inteligentnej specjalizacji, przedstawienie planów gospodarki odpadami oraz planów inwestycyjnych w sektorze transportu). W Rozdziale 9. RPO przeprowadzono ocenę czy warunek jest spełniony na dzień złożenia programu. Wprowadzony opis, wykaz instytucji odpowiedzialnych oraz harmonogram spełnia wymagania określone dla projektu programu operacyjnego zgodnie ze *Szablonem*... W projekcie słusznie wskazano, że sekcja RPO dotycząca wypełnienia tematycznych ex-ante zostanie uzupełniona w oparciu o jednolity wkład przygotowany przez MRR.

[40] Ocena spełnienia warunkowości ex-ante została dokonana na podstawie wersji RPO 2.0, listopad 2013

5 MODUŁ II – OCENA SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ RPO

5.1 Ocena spójności programu operacyjnego z dokumentami zewnętrznymi

5.1.1 Wstęp

W ramach procesu ewaluacji ex-ante dokonana została ocena spójności założeń i celów programu operacyjnego z najważniejszymi unijnymi, krajowymi i regionalnymi celami strategicznymi.

Ocena spójności zewnętrznej odnosi się do następujących dokumentów strategicznych:

- Strategii Europa 2020, z uwzględnieniem Krajowego Programu Reform (KPR),
- Wspólnych Ram Strategicznych,
- Projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020[41],
- Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,
- Zaleceń Rady Europy,
- Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju Polska 2030,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
- Dokumenty strategiczne Województwa Małopolskiego, stanowiące punkt odniesienia dla oceny spełniania warunków ex-ante, mających zastosowanie do RPO 2014-2020, tj.
    - projektu Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2013-2020,
    - projektu programu strategicznego Transport i Komunikacja 2013-2020,
    - projektu programu strategicznego Ochrona Środowiska 2013-2020.

Ocenie poddano następujące elementy w ramach każdego dokumentu:

a) Spójność założeń i celów RPO 2014-2020 z celami i diagnozą przedstawioną w dokumencie strategicznym,
b) Analiza wpływu RPO na realizację celów strategicznych,
c) Powiązanie wskaźników RPO ze wskaźnikami dokumentów strategicznych.

Cele określone w ramach priorytetów Programu są komplementarne w stosunku do założeń i wytycznych przygotowanych na poziomie wspólnotowym oraz krajowym. Wyniki analizy pokazały, że w tym zakresie nie występują żadne istotne odstępstwa treści Programu od dokumentów strategicznych.

Zgodnie z zaleceniami ewaluacji ex-ante opracowane zostały diagramy pokazujące związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy celami RPO 2014-2020, a celami dokumentów strategicznych regionalnych, krajowych i europejskich[42]. Powiązania pokazano również na poziomie wskaźników zawartych w dokumentach strategicznych. Przyporządkowano im wskaźniki z RPO, które będą agregowalne lub bezpośrednio powiązane ze wskaźnikami Strategii.

5.1.2 Strategia EUROPA 2020 z odwołaniem do Krajowego Programu Reform

Cele RPO są ściśle powiązane z priorytetami i projektami przewodnimi Strategii Europa 2020. Cele szczegółowe wszystkich osi priorytetowych będą stanowiły wkład do realizacji założeń zawartych w projektach przewodnich.

Wysoki stopień spójności celów RPO i założeń Strategii jest logiczną konsekwencją wypracowanych dokumentów określających wdrażanie funduszy europejskich, które są głównym instrumentem służącym osiągnięciu priorytetów i celów Strategii Europa 2020. Założenie dotyczące powiązania funduszy europejskich z celami Strategii Europa 2020 znalazło swoje praktyczne zastosowanie w projektach rozporządzeń UE na lata 2014-2020. Komisja Europejska wskazuje w nich katalog 11

[41] Projekt z lipca 2013 roku.
[42] Stanowią materiał dodatkowy z ewaluacji ex-ante.

obszarów tematycznych, odpowiadających celom Strategii Europa 2020, spośród których państwo członkowskie wybiera te, na które planuje skierować wsparcie z funduszy unijnych. Efektem jest przygotowywana UP, której projekt jest bezpośrednim wyznacznikiem założeń do regionalnych programów operacyjnych.

Niektóre obszary, szczególnie ważne dla osiągnięcia celów Strategii Europa 2020, wymagają od państw członkowskich przeznaczenia określonych, minimalnych poziomów środków z funduszy unijnych. Dotyczy to np. badań i innowacyjności, technologii informacyjno-komunikacyjnych, gospodarki niskoemisyjnej, czy włączenia społecznego. Ten nowy mechanizm nazywany jest „koncentracją tematyczną".

Poniższa matryca pokazuje, które osie priorytetowe RPO na lata 2014-2020 w sposób bezpośredni lub pośredni będą przyczyniać się do osiągnięcia nadrzędnych celów Strategii Europa 2020, wraz z odwołaniem do Krajowego Programu Reform, który jest bezpośrednią odpowiedzią na unijną Strategię. Jest to dokument łączący polityki krajowe ze wspólnotowymi. Celem tego dokumentu jest zdefiniowanie trwałych podstaw wzrostu gospodarczego, przez łączenie celów unijnych z priorytetami krajowymi. Przedstawione w nim reformy, ukierunkowane na wzrost inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu, mają umożliwić przezwyciężenie barier wzrostu (tzw. wąskich gardeł) hamujących potencjał rozwojowy państw członkowskich UE, jednocześnie przyczyniając się do wzmocnienia pozycji UE na arenie międzynarodowej.

KPR na rzecz realizacji Strategii „Europa 2020" określa dla Polski wartości docelowe założeń określonych w Strategii Europa 2020. Wymienione wyżej wartości stanowią zobowiązanie dla całego kraju. Choć nie określono tych zobowiązań na poziomie regionalnym, stanowią one ważny horyzont także dla RPO.

W sposób bezpośredni na realizację kluczowych celów Strategii Europa 2020 i KPR przekładać się będą interwencje w ramach:

- OP **1** – poprzez rozwój działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej oraz zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną, ponoszonych w sektorze przedsiębiorstw.

  Cele te będą mogły być mierzone poprzez zastosowanie w RPO wskaźników: *nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB* oraz *nakłady sektora rządowego na działalność B+R w relacji do PKB*, które bezpośrednio mogą być agregowane do wskaźników Strategii i KPR.

- OP **3** – poprzez wzmacnianie konkurencyjności małopolskich przedsiębiorstw, co bezpośrednio przekładać się będzie na tworzenie bądź utrzymanie miejsc pracy, a także poprzez podnoszenie innowacyjności MŚP (np. poprzez rozwój powiazań kooperacyjnych i klastrowych) oraz możliwość realizacji interwencji ukierunkowanych na wspieranie przedsiębiorstw i działalności w sektorach niskoemisyjnych.

  Wśród wskaźników mierzących strategiczne założenia Strategii Europa 2020 i KPR brak jest takich, które tematycznie odnoszą się do zakresu osi 3, stąd żaden ze wskaźników określonych dla osi 3 nie jest bezpośrednio powiązany z tymi ze Strategii. W sposób pośredni istnieje związek między wskaźnikiem RPO *Udział przedsiębiorstw przemysłowych oraz sektora usług, które wprowadziły innowacje w % ogółu przedsiębiorstw (sektor średnich przedsiębiorstw)* a wskaźnikiem Strategii Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB.

- OP **4** – poprzez ukierunkowanie całej osi na zwiększenie produkcji i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do powietrza,

  Wpływ interwencji w ramach osi priorytetowej na realizację założeń określonych w Strategii

i KPR będą mierzyć wskaźniki RPO dokładnie odpowiadające miernikom określonym w dokumentach strategicznych: *zużycie energii pierwotnej, emisja gazów cieplarnianych* oraz *udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto*.

- OP **5** – poprzez intensyfikację odzysku energetycznego odpadów, w tym zwiększenie ilości przetwarzanych komunalnych osadów ściekowych oraz osadów przekształcanych metodami termicznymi.
- OP **6** – poprzez realizację działań wspierających rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich, co będzie sprzyjać zmniejszeniu wykluczenia społecznego. Interwencja programu w części celu tematycznego 6, wpisuje się także w wyzwania zdefiniowane w Strategii Europa 2020, w części dotyczącej Rozwoju zrównoważonego - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektem przewodnim Polityka przemysłowa w erze globalizacji (w części dotyczącej zwiększania konkurencyjności europejskiej turystyki) oraz projektem Europa efektywnie korzystająca z zasobów (w części dotyczącej racjonalnego korzystania przez społeczeństwo ze wszystkich swoich zasobów).
- OP **8** – poprzez realizację działań ukierunkowanych bezpośrednio na zwiększenie zatrudnialności.

  Wskaźnikowi określonemu w Strategii Europa 2020 i KPR odpowiadać będą, choć nie będą się do niego agregować, wskaźniki z poziomu RPO: *liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni), liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 m-cy po uzyskaniu wsparcia finansowego, liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy, liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni),* a także *liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni)*.
- OP **9** – poprzez realizację interwencji ukierunkowanych na wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób będących w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej, co będzie przekładało się na zmniejszenie problemu wykluczenia społecznego. Temu drugiemu celowi sprzyjać też będą, w sposób pośredni, działania skierowane na poprawę dostępności usług społecznych.
- Wskaźnikiem powiązanym ze wskaźnikiem Strategii Europa 2020 jest wskaźnik RPO *liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* (istnieją pewne różnice w metodologiach obliczania wskaźników).
- OP **10** – poprzez wsparcie tworzenie warunków do podniesienia jakości edukacji ogólnej i zawodowej i zwiększanie udziału osób w edukacji całożyciowej. Sprzyjać to będzie zmniejszaniu odsetka osób wcześnie porzucających naukę, a sposób pośredni przyczyni się do zwiększania liczby osób z wykształceniem wyższym oraz zmniejszenia poziomu ubóstwa.

  Wskaźnikiem na poziomie Strategii Europa 2020 będzie odsetek młodzieży niekontynuujący nauki. W RPO przewidziano wskaźnik *liczba uczniów objętych wsparciem w programie*, który powiązany jest ze wskaźnikiem Strategii.

Pozostałe osie będą przyczyniać się do tworzenia korzystnych warunków sprzyjających osiąganiu celów nadrzędnych Strategii Europa 2020, np. OP 7, której celem jest zwiększenie mobilności wewnętrznej mieszkańców i dostępności transportowej wewnętrznej i zewnętrznej województwa, czy osi 2, poprzez poprawę dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną, co będzie sprzyjać zwiększeniu poziomu wykorzystania TIK przez mieszkańców i przedsiębiorców. Ta sama oś, poprzez digitalizację i udostępnienie zasobów kulturowych województwa będzie sprzyjać

tworzeniu warunków dla podnoszenia poziomu edukacji w regionie.

W projekcie RPO znajduje się rozdział poświęcony wkładowi Programu w realizację Strategii Europa 2020. Opis przedstawiono w podziale na cele tematyczne. Opisy te w ocenie ewaluatora nie są kompletne, choć charakter rekomendowanych zmian nie jest kluczowy. Brak jest odwołania (rozdział 2.2 Wkład programu w realizację strategii EUROPA 2020) do wszystkich celów ilościowych wynikających z UE 2020 oraz KPR.

REKOMENDACJA: Rekomendujemy opisanie wpływu RPO na osiągnięcie celów ilościowych wynikających ze strategii Europa 2020 (z odwołaniem do KPR) w przypadku obszarów:

- 4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku – odwołanie do celu Strategii EU 2020 *Osiągnięcie celów „20/20/20" w zakresie klimatu i energii – zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z 1990 r., zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnych zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%.* W ramach tego celu tematycznego wskaźniki rezultatu przekładają się w sposób bezpośredni na wskaźniki celu zdefiniowane w Strategii.
- 6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna - odwołanie do celu Strategii EU 2020 *Zmniejszenie ubóstwa poprzez wydźwignięcie co najmniej 20 mln osób z ubóstwa lub wykluczenia społecznego* oraz *Wzrost wskaźnika zatrudniania osób w przedziale wiekowym 20-64 lata do poziomu 75%.*

5.1.3 Wspólne Ramy Strategiczne

Zgodnie z założeniami WRS, EFRR wniesie wkład do wszystkich celów tematycznych i będzie koncentrować się na obszarach inwestycji związanych z otoczeniem, w którym działają przedsiębiorstwa (infrastruktura, usługi i wsparcie dla przedsiębiorstw, innowacje, technologie informacyjno-komunikacyjne oraz badania) i związanych ze świadczeniem usług dla obywateli w niektórych dziedzinach (energia, usługi internetowe, edukacja, infrastruktura opieki zdrowotnej i socjalnej oraz infrastruktura badawcza, dostępność, jakość środowiska naturalnego). **Wszystkie te elementy zostały uwzględnione w RPO**.

Zgodnie z założeniami WRS, EFS będzie programowany w ramach czterech celów tematycznych:

- zatrudnienia i mobilności zawodowej;
- kształcenia, umiejętności i uczenia się przez całe życie;
- wspierania włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa;
- tworzenia potencjału administracyjnego.

W ramach RPO przewidziano wsparcie bezpośrednie na realizację trzech pierwszych celów tematycznych WRS.

Zgodnie z założeniami WRS, działania wspierane z EFS będą także przyczyniać się do realizacji innych celów tematycznych. Powiązanie działań finansowanych z EFS z działaniami finansowanymi z EFRR zostało w RPO pokazane między innymi poprzez utworzenie dwufunduszowych osi priorytetowych. Takie podejście miało na celu dążenie do zapewnienia możliwie wysokiego poziomu komplementarności pomiędzy działaniami społecznymi i infrastrukturalnymi. Opisano również mechanizm finansowania krzyżowego (cross-financing), który planowany jest w OP:

- 1 - w zakresie dotyczącym rozwijania potencjału kadr w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej tj. interwencji przypisanej tradycyjnie EFS – zastosowane zostanie finansowanie w ramach EFRR,
- 4 - w zakresie dotyczącym wspierania wdrażania zintegrowanego systemu planowania energetycznego w małopolskich gminach, polegającego na rozwijaniu potencjału ekspertów energetycznych w gminach, opracowywaniu metodologii oraz gminnych planów energetycznych,
- 8 - w zakresie uzupełniającego wsparcia dotyczącego dostosowania infrastruktury umożliwiającej funkcjonowanie podmiotów opieki nad osobami zależnymi oraz

dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych,
- 9 – w zakresie uzupełniającego wsparcia dotyczącego inwestycji w infrastrukturę społeczną.

W WRS (załącznik 1) określono w sposób zintegrowany, w odniesieniu do każdego z celów tematycznych, główne cele, które należy zrealizować, kluczowe działania dla każdego funduszu WRS i odpowiadające im ogólne zasady realizacji pomocy, aby zapewnić skuteczne i wydajne wykorzystanie funduszy. W ramach analizy spójności zewnętrznej dokonano powiązania głównych założeń WRS w odniesieniu do poszczególnych celów tematycznych ujętych w RPO – szczegółowe wyniki stanowią materiał dodatkowy z badania.

5.1.4 Projekt Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020

Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest oparcie rozwoju na dalszym **(1)** zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, **(2)** poprawie spójności społecznej i terytorialnej i **(3)** podnoszeniu sprawności i efektywności państwa.

W projekcie RPO nie ma bezpośrednich powiązań celów Programu z celami strategicznymi UP. Niemniej analiza diagnozy, uzasadnienie dla wyboru celów tematycznych oraz opis wkładu RPO w realizację Strategii Europa 2020, do której również odnosi się UP, pozwala ocenić, iż Program przyczyni się do realizacji wszystkich trzech celów. Oba dokumenty są również spójne na poziomie diagnozy.

Powiązanie celów RPO z celami strategicznymi UP

Zgodnie z zaleceniami KE co do konstrukcji programu operacyjnego, w RPO należy określić, jaki konkretny cel przyświeca realizacji danego PI w ramach danej OP. Jednocześnie cel szczegółowy PI należy zdefiniować w taki sposób, aby korespondował z oczekiwanymi rezultatami strategicznymi określonymi dla celów tematycznych w projekcie UP[43].

Założenie, że cel szczegółowy PI powinien być zdefiniowany w taki sposób, aby korespondował z oczekiwanymi rezultatami strategicznymi określonymi dla celów tematycznych w UP, zostało spełnione, chociaż sformułowane cele szczegółowe nie zawsze zawierają bezpośrednie odniesienie do wskaźników rezultatu strategicznego w projekcie UP. Szczegóły przedstawiono w materiale dodatkowym do Raportu.

5.1.5 Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020

Najważniejszym dokumentem regionalnym, będącym bazą dla programowania RPO 2014-2020 jest „Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020" zgodna zarówno z wytyczonymi kierunkami rozwoju całej Unii Europejskiej, jak i z zapisami krajowych dokumentów strategicznych. Strategia tworzy spójny system planowania strategicznego w regionie.

SRWM stanowi zatem podstawę do wyznaczenia obszarów wsparcia dla dwufunduszowego RPO na lata 2014-2020[44]. Z celami określonymi w SRWM spójne są wszystkie PI wybrane do realizacji w ramach RPO.

Realizacji celów SRWM będzie sprzyjać przyjęty w RPO tryb wyboru projektów pozakonkursowy, który będzie stosowany wyłącznie w uzasadnionych przypadkach. Niniejszy tryb przeznaczony będzie dla projektów dotyczących realizacji celów lub zadań publicznych o strategicznym znaczeniu dla społeczno-gospodarczego rozwoju regionu, które m.in. służyć będą zapełnieniu zdiagnozowanych luk o charakterze strategicznym, zgodnych z regionalnymi dokumentami strategicznymi (w tym SRWM i programami strategicznymi). Projekty strategiczne są to projekty o kluczowym znaczeniu dla realizacji programu, wskazane przez Instytucję Zarządzającą. Projekty strategiczne identyfikowane są głównie w celu realizacji inwestycji o szerokim zasięgu,

[43] Szablon Programu Operacyjnego 2014-2020 w Polsce z komentarzem, str. 9
[44] Szczegółowe powiązanie celów obu dokumentów przedstawiono w formie tabelarycznej w materiałach dodatkowych (10.1).

kompleksowo rozwiązujących zdiagnozowany problem.

W SRWM ujęto także wymiar terytorialny. Ze względu na potrzebę terytorialnego zróżnicowania polityki wobec obszarów funkcjonalnych, której głównym instrumentem jest RPO, jako ważnych obszarów integracji przestrzennej, w SRWM wskazano pięć subregionów funkcjonalnych mających różne potencjały i deficyty. RPO, oprócz podejścia problemowego (tematycznego), zakłada zastosowanie mechanizmów, mających na celu lepsze dopasowanie interwencji do specyficznych cech obszarów funkcjonalnych zidentyfikowanych w regionie.

Realizacji celów SRWM powinny sprzyjać także kryteria przyznawania wsparcia, które powinny promować inwestycje związane z rozwojem branż kluczowych dla województwa, zidentyfikowanych przez SRWM roku oraz RSI.

5.1.6 Zalecenia Rady Europy

Zalecenie Rady z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie Krajowego Programu Reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2016, określa szereg wskazówek dla Polski.

Poniżej wymieniono te, które mają zastosowanie w odniesieniu do RPO. Wskazano również OP, które dane zalecenie będą realizować.

Lp.	Zalecenie Rady mające zastosowanie dla RPO	Osie priorytetowe realizujące zalecenie
1.	Wzmocnienie mechanizmów rocznej i średniookresowej koordynacji budżetowej na różnych poziomach administracji	11/12 Pomoc Techniczna
2.	Obniżanie bezrobocia osób młodych	8. Otwarty rynek pracy
3.	Zacieśnienie współpracy szkół i pracodawców	10. Wiedza i kompetencje mieszkańców
4.	Poprawa jakości nauczania	
5.	Zwalczanie ubóstwa	6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna 9. Region spójny społecznie
6.	Zwalczanie segmentacji rynku pracy	8. Otwarty rynek pracy
7.	Zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy (inwestowanie w opiekę nad dziećmi i nauczanie przedszkolne oraz zapewnienie stabilnego finansowania i wykwalifikowanego personelu)	10. Wiedza i kompetencje mieszkańców (w zakresie edukacji przedszkolnej)
8.	Wdrażanie środków zwiększających szanse starszych pracowników na zatrudnienie	
9.	Stworzenie otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom (wsparcie w obszarach badań, innowacji i przemysłu)	1. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy 3. Aktywna gospodarczo Małopolska
10.	Rozwój instrumentów finansowych i zachęt podatkowych oraz lepsze ukierunkowanie istniejących instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji.	
11.	Poprawa gospodarki odpadami i gospodarki wodnej	5. Ochrona środowiska naturalnego 6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna

5.1.7 Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 oraz Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030

ŚSRK wskazuje, w jaki sposób osiągane będą cele strategii Europa 2020, przy uwzględnieniu polskiej specyfiki i uwarunkowań, które przyczynią się do realizacji założonych krajowych celów rozwojowych.

Średniookresowe odniesienia dla RPO dla Małopolski 2014-2020 formułuje ŚSRK. Zgodnie z tym dokumentem głównym celem w perspektywie do 2020 roku ma być wzmocnienie gospodarczych,

społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę życia ludności.

W wymiarze długookresowym RPO wpisuje się w DSRK, w sformułowane w tym dokumencie trzy następujące filary:

1. Filar innowacyjności (modernizacji): Nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych, co daje w efekcie większą konkurencyjność, obejmujący Polskę cyfrową, kapitał ludzki oraz bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.
2. Filar terytorialnego równoważenia rozwoju (dyfuzji): Zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski, obejmujący rozwój regionalny oraz transport.
3. Filar efektywności: Usprawniający funkcje przyjaznego i pomocnego państwa działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji, obejmujący kapitał społeczny i sprawne państwo.

Zgodnie z uzasadnieniem dla wybranych PI przedstawionym w RPO wszystkie działania podejmowane w ramach Programu będą przyczyniać się do realizacji założeń ŚSRK.

Mocno w ŚSRK podkreśla się znaczenie koncentracji tematycznej interwencji publicznych na kluczowych dla rozwoju dziedzinach i wynikających z nich przedsięwzięciach. Założeniem stojącym u podstaw wskazanych w ŚSRK zadań państwa jest przekonanie, że interwencje publiczne powinny być kierowane przede wszystkim na te dziedziny i przedsięwzięcia, które przynoszą największą wartość dodaną dla osiągnięcia określonych celów i efektów rozwojowych. Koncentracja tematyczna, przy niezbędnej dla uzyskania oczekiwanego wpływu wielkości angażowanych środków, powinna wzmacniać istniejące potencjały rozwojowe i ich lepsze wykorzystanie. Takie podejście wzmacnia impulsy rozwojowe oraz umożliwia ich rozprzestrzenianie na inne obszary. Koncentracja publicznych środków finansowych na realizacji ograniczonej liczby priorytetów, mających podstawowe znaczenie dla zapewnienia wzrostu gospodarczego i wzrostu konkurencyjności gospodarki pozwoli zapobiec ich rozpraszaniu, a przez to często mało efektywnemu wykorzystaniu.

Odwołanie do konkurencyjności gospodarczej Małopolski znajdziemy w celu głównych OP 1, ukierunkowanej na innowacje oraz 3, gdzie wspierana będzie przedsiębiorczość. Konkurencyjność pojawia się również w celu głównym osi 7, gdzie zwraca się również uwagę na spójność przestrzenną regionu.

Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego będzie realizowane m.in. poprzez oś 2, gdzie zaplanowano działania ukierunkowane na rozwój e-administracji. Niemniej w celu głównym tej osi nie znajdziemy odwołania do efektywności działania struktur regionalnych i lokalnych.

Odwołanie do zrównoważonego rozwoju znajduje się w celach głównych osi 4 i 5.

W ŚSRK podkreśla się rolę kapitału społecznego w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego i postuluje się wspieranie budowania jego potencjału poprzez angażowanie partnerów społecznych w procesy rozwoju, budowanie sieci współpracy, itp.

Celem głównym OP 8 jest wzrost zatrudnienia. Interwencja programu przyczyni się do wspierania gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną, co opisano w projekcie RPO 2014-2020 w kontekście wpływu na realizację Strategii Europa 2020. Do rozwoju kapitału mieszkańców odwołuje się również cel główny osi priorytetowej 10.

Cel główny OP 9 odwołuje się do spójności wewnątrzregionalnej w wymiarze społecznym i zdrowotnym. W ramach tej osi realizowane będą interwencje ukierunkowane na wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób będących w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej, zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych w regionie oraz rozwój ekonomii społecznej.

Ważnym zadaniem jest zapewnienie środków na działania rozwojowe. W pierwszym okresie realizacji strategii (tj. w latach 2012-2015) działania państwa nie powinny ograniczać się wyłącznie do niwelowania skutków spowolnienia gospodarczego spowodowanego kryzysem światowym, ale również tworzyć podstawy do budowy nowych przewag konkurencyjnych polskiej gospodarki. Zaplanowane interwencje w ramach RPO w większości w optymalny sposób realizować będą to założenie. Dostępne, ograniczone środki budżetowe zostały w większości skoncentrowane i ukierunkowane na wybrane obszary, które w największym stopniu przyczyniają się do zwiększania konkurencyjności gospodarki, np. poprzez rozwój innowacji, współpracy między sektorem badawczo-rozwojowym i przedsiębiorcami, inwestycje podnoszące konkurencyjność i innowacyjność małopolskich MŚP, działania wspierające rozwój kapitału ludzkiego i wzrost zatrudnialności, w tym ekonomii społecznej. Zastosowanie mechanizmów w postaci ZIT i programów subregionalnych dodatkowo powinno wzmacniać ten element.

5.1.8 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Regiony. Miasta. Obszary Wiejskie.

13 lipca 2010 r. Rada Ministrów przyjęła „Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie" (KSRR), tj. kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Uwzględnienie najważniejszych kierunków działań wynikających z celów określonych w tym dokumencie służyć ma zapewnieniu spójnego podejścia do wspierania procesów rozwojowych zarówno ze szczebla krajowego, jak i regionalnego. Dlatego przy dostosowywaniu zapisów strategii rozwoju województwa do zapisów KSRR, szczególnie w odniesieniu do celów, należy wziąć pod uwagę kierunki wsparcia wypływające z 3 celów KSRR.

RPO będzie przyczyniało się do **realizacji celu KSRR nr 1** – Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność), celu szczegółowego 1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych poprzez osiąganie celów szczegółowych w OP, w których zaplanowano działania w ramach zintegrowanej inwestycji terytorialnej – obejmującej Kraków i jego obszar funkcjonalny: 3, 4, 6. Ponadto cel realizowany będzie przez wybrane kluczowe projekty realizowane na terenie Krakowa i obszaru funkcjonalnego (np. w ramach osi 1 lub 2).

Cel 1.2 Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza ośrodkami wojewódzkimi realizowane będą działania ukierunkowane na zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej (oś 7), wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych (m.in. poprzez wybrane projekty kluczowe zlokalizowane w miastach regionu oraz realizację programów subregionalnych; brak jest działań dedykowanych wyłącznie ośrodkom pozawojewódzkim w regionie), rozwój obszarów wiejskich (w ramach osi 6, w działaniu Odnowa obszarów wiejskich).

Cel 1.3 Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne będzie realizowany przez wszystkie osie priorytetowe RPO, ze względu na to, że cel ten odnosi się zarówno do rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego (wspieranego w ramach EFS), jak i działań infrastrukturalnych we wszystkich obszarach.

RPO będzie przyczyniało się do **realizacji celu KSRR nr 2 -** Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność) w następujący sposób:

Cel szczegółowy 2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym – nie dotyczy, gdyż wyzwania związane z tym celem KSRR dotyczą co prawda rozwoju regionów, ale są ujęte w sposób kompleksowy – na tle całego kraju.

Cele szczegółowe 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe oraz 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze będą

realizowane poprzez OP 6, w ramach której dedykowano działania w zakresie rewitalizacji fizycznej i społecznej zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich. Ewentualne wsparcie wynikać będzie musiało ze zdiagnozowanych problemów społecznych.

RPO nie będzie w sposób bezpośredni realizować celu KSRR 2.4. Przezwyciężanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE, gdyż nie ma dedykowanych działań w tym obszarze. Brak w tym przypadku bezpośredniej zależności, jednak wprowadzenie mechanizmu subregionalnego daje szansę na bardziej priorytetowe traktowanie przedsięwzięć wyzyskujących przygraniczne położenie subregionów sądeckiego i podhalańskiego

Cel szczegółowy 2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności będzie realizowany poprzez oś 7.

RPO będzie przyczyniało się do **realizacji celu KSRR nr 3 -** Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność) w sposób pośredni, poprzez wdrożenie mechanizmów i rozwiązań na różnych etapach: programowania, a także zarządzania i wdrażania RPO.

W większości wskaźniki rezultatu określone w RPO nie będą się przekładały w sposób bezpośredni na wskaźniki KSRR, ze względu na to, iż wskaźniki strategiczne w Strategii mają charakter horyzontalny.

5.1.9 Projekt Regionalnej Strategii Innowacji WM 2013-2020

Projekt Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego (RSI WM) 2013-2020[45] to dokument kierunkowy województwa małopolskiego określający działania, które mają przyczynić się do podniesienia poziomu innowacyjności i konkurencyjności regionu. RSI WM koncentruje się na wskazaniu celów strategicznych i taktycznych, a także konkretnych działań, których realizacja przyczyni się do wzrostu poziomu innowacyjności Małopolski.

Cele i typy interwencji RPO są spójne z niemal wszystkimi działaniami i przedsięwzięciami strategicznymi określonymi w projekcie RSI.

Cele Priorytetu 1 RSI (Rozwój infrastruktury gospodarki opartej na wiedzy) realizowane będą poprzez oś 1 i 3 RPO. W ramach osi 1 przewidziano wsparcie warunków zewnętrznych dla prowadzenia działalności innowacyjnej sektora nauki i przedsiębiorstw. W ramach osi 3 wspierana będzie infrastruktura istniejących stref aktywności gospodarczej oraz tworzenie i rozbudowa infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości.

Cele Priorytetu 2 RSI (Kreowanie popytu na innowacje) realizowane będą poprzez oś 1 i 3 RPO. Działanie D. Kompetencje i kooperacja kadr nowoczesnej gospodarki będzie realizowane w ramach osi 1, w której zaplanowano uzupełniające do działań inwestycyjnych działania związane z rozwijaniem kompetencji kadr małopolskich ośrodków innowacji oraz kadr B+R poprzez wsparcie finansowe dla przedsiębiorstw przeznaczone m.in. na organizację staży pracowników naukowych i studentów w przedsiębiorstwach, jak również staży pracowników w jednostkach naukowych. W tym zakresie przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego. Z kolei Działanie E. Konkurencyjność, innowacyjność i kooperacja przedsiębiorstw będzie realizowane w ramach dwóch osi RPO – 1 i 3, poprzez wsparcie działalności B+R przedsiębiorstw, wsparcie rozwoju przedsiębiorstw, w tym mikroprzedsiębiorstw oraz rozwój klastrów.

Cele Priorytetu 3 RSI (Rozwój społeczeństwa informacyjnego) realizowane będą poprzez oś 2 RPO, przy czym dotyczy to dwóch z trzech działań w tym priorytecie. Ze względu na linię demarkacyjną, RPO nie będzie przyczyniać się do osiągnięcia założeń działania F. Rozwój regionalnej sieci szerokopasmowej. W ramach pozostałych dwóch działań oś 2 RPO przyczyniać się będzie do

[45] Program strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2013-2020 – projekt, październik 2013, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 131/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 25 października 2013 r.

poszerzenia zakresu dostępnych e-usług i zwiększenia ich dostępności dla mieszkańców Małopolski.

W RSI określono szereg projektów indywidualnych, które ze względu na swój zakres oraz strategiczne znaczenie dla rozwoju innowacyjności województwa mogą być ujęte na liście projektów kluczowych i strategicznych RPO i finansowane w ramach formuły pozakonkursowej. w Projekty kluczowe wskazane w RSI będą bezpośrednią podstawą do określenia listy projektów kluczowych w osi 1 realizowanych w trybie pozakonkursowym.

W większości wskaźniki w RPO nie będą się przekładały w sposób bezpośredni na wskaźniki RSI, ze względu na to, iż wskaźniki osiągnięć celu głównego RSI WM 2013-2020 mają charakter horyzontalny.

5.1.10 Projekt programu strategicznego Transport i Komunikacja 2013-2020

Program Strategiczny „Transport i Komunikacja" jest dokumentem stanowiącym narzędzie realizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 – 2020. Przedmiotowy program strategiczny prezentuje cele, kierunki rozwoju oraz kluczowe projekty w dziedzinie transportu. Przedstawia obecny stan systemu transportowego Małopolski w odniesieniu do poszczególnych gałęzi transportu[46].

Celom Strategii tematycznie odpowiadają OP 7 oraz 4 (w ramach PI 4.5). Strategia zawiera listę konkretnych przedsięwzięć (projektów) strategicznych, które ze względu na zakres i strategiczne znaczenie dla zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej regionu mogą być ujęte na liście projektów kluczowych i strategicznych RPO. Aktualnie brak jest takiej listy, stąd nie można ocenić, na ile RPO będzie realizował założenia Strategii. Niemniej biorąc pod uwagę cele szczegółowe RPO, opisy typów interwencji można przyjąć, że ich wdrożenie będzie przyczyniać się do osiągnięcia celu głównego Strategii: Wysoka zewnętrzna i wewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej.

Wskaźniki określone w Strategii mają charakter wskaźników produktu. Wskaźnikom tym w sposób bezpośredni odpowiadają przyjęte wskaźniki produktu RPO dla osi 7: *długość nowych/ przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km), Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego (szt.), liczba wybudowanych węzłów przesiadkowych, w tym obiektów Park&Ride (szt.)*. W Strategii nie określono wskaźników mierzących efekty projektów odnoszących się do transportu lotniczego[47].

5.1.11 Projekt programu strategicznego Ochrona Środowiska 2013-2020

Program Strategiczny Ochrona Środowiska Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochrona zasobów środowiska dla rozwoju Małopolski, realizowany jest poprzez 8 priorytetów.

RPO odnosi się do 7 z nich (poza priorytetem 8, który dotyczy edukacji ekologicznej, kształtowania i promocji postaw w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa publicznego oraz usprawnienia mechanizmów administracyjno-prawnych i ekonomicznych).

Program jest realizowany przez cztery OP: 4, 5, 6 oraz 7.

Część wskaźników zastosowanych w RPO odpowiada tym z programu strategicznego, np. liczba wybudowanych obiektów Park&Ride, powierzchnia zrekultywowanych składowisk odpadów, pojemność nowych zbiorników retencyjnych. Te wskaźniki programu strategicznego mają swoje odpowiedniki we wskaźnikach RPO.

Wskaźniki mierzące skuteczność całej Strategii to wskaźniki monitorowania polityki ochrony środowiska w województwie małopolskim, do których wykorzystywane będą przede wszystkim dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska i Głównego Urzędu Statystycznego.

[46] Program Strategiczny Transport i Komunikacja, Załącznik do uchwały 321/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 19 marca 2013 r.
[47] W RPO przewidziano wskaźnik Liczba wspartych lotnisk (szt.).

Realizacja niektórych wskaźników RPO będzie agregować się do wskaźników Strategii, np. *długość sieci kanalizacyjnej, ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków, procent powierzchni parków narodowych, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody objętych planami zadań ochronnych/planami ochrony, odpady komunalne zebrane ogółem w tym zebrane selektywnie, ilość odpadów komunalnych przekazywanych do składowania*.

Realizacja niektórych wskaźników RPO będzie wpływać na wartość wskaźników Strategii, choć nie będzie się bezpośrednio agregować, np. *jakość wód powierzchniowych i podziemnych, ścieki komunalne wymagające oczyszczenia, osiągnięcie poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku odpadów komunalnych*.

5.2 Ocena uwzględnienia w programie operacyjnym celów polityk horyzontalnych

Poniższy rozdział odpowiada na pytanie badawcze 4: Czy i w jakim zakresie zapisy RPO uwzględniają i przyczyniają się do realizacji celów polityk horyzontalnych, w tym zasad: równości płci, równości szans oraz zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z zapisami programowymi realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 ma przyczynić się do realizacji następujących celów horyzontalnych Strategii Europa 2020:

1. Zasady zrównoważonego rozwoju,
2. Zasady równości szans,
3. Zasady równości płci.

5.2.1 Stopień i zakres uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie programowania

Jak wynika z zapisów projektu Programu zasada zrównoważonego rozwoju jest podstawową zasadą uwzględnianą przez Województwo Małopolskie w pracach nad dokumentami strategicznymi i operacyjnymi. W projekcie programu zasada zrównoważonego rozwoju została uwzględniona w szczególności w następujących OP:

- 4, w zakresie wymogów ochrony środowiska, efektywności wykorzystania zasobów oraz minimalizacja i przystosowanie do skutków zmian klimatu,
- 5, w zakresie wymogów ochrony środowiska, odporności na klęski żywiołowe i zapobieganie i zarządzanie ryzykiem.

Dalej w programie podkreśla się horyzontalny charakter zasady zrównoważonego rozwoju, zatem w wymienionych powyżej osiach priorytetowych będzie ona wdrażana ze szczególnym naciskiem, natomiast uwzględniona będzie musiała być we wszystkich osiach priorytetowych programu i realizowana przez każde przedsięwzięcie, jakie otrzyma dofinansowanie ze środków programu. Jej egzekwowanie stanowić będzie wymóg formalny, obligatoryjnie sprawdzany w procesie wyboru oraz realizacji przedsięwzięć, ze szczególnym uwzględnieniem projektów o charakterze infrastrukturalnym.

Opis stopnia i zakresu uwzględniania zasady zrównoważonego rozwoju należy uznać za niewystarczający. Zgodnie z *Szablonem…*[48] w projekcie Programu, oprócz wskazania tzw. *specific action* (osi priorytetowych i działań poświęconych realizacji zasady) należy także przedstawić instrumenty zapewnienia zgodności z zasadą. Instrumenty te mogą dotyczyć mechanizmów selekcji, mechanizmów kontroli bądź mechanizmów sprawozdawczych – wskaźniki dla pozostałych projektów infrastrukturalnych.

[48] MRR, wrzesień 2013

REKOMENDACJA: Rekomenduje się uwzględnienie w opisie sposobu i zakresu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju konkretnych punktów egzekwowania od beneficjentów przestrzegania realizacji jej celów zarówno w interwencjach EFRR, jak i interwencjach EFS.

Na przykład rekomenduje się wprowadzenie zapisu, iż warunkiem formalnym (kryterium dostępu) projektów w OP 7 będzie uwzględnienie środków finansowych na realizację działań zapobiegawczych i łagodzących oddziaływanie infrastruktury na środowisko.

W zakresie inwestycji modernizacyjnych w ramach rewitalizacji fizycznej (Oś 6) rekomenduje się przyznanie premii punktowej za efektywność energetyczną i oszczędność energii.

Zgodnie z zapisami UP należy uzasadnić wyłączenie niektórych Osi EFS (Oś 8) z konkretnych zapisów dotyczących realizowania zasady zrównoważonego rozwoju. Można jednak rozważyć możliwość realizowania interwencji skierowanych na tzw. „zielone miejsca pracy" w ramach inteligentnej specjalizacji regionu.

W zakresie zasady równości płci zawarto w projekcie programu zapisy niewystarczające. Nie uzasadniono wyłączenia kwestii zapobiegania dyskryminacji i nierówności szans z projektów współfinansowanych z EFFR.

Zgodnie z zapisami *Szablonu…* IZ powinna zapewnić realizację równości szans płci w ramach zaproponowanego systemu wdrażania programu proponując konkretne rozwiązania z zakresu procedury wyboru i realizacji projektów, czy systemu monitorowania i ewaluacji. Powiązane jest to z zapisami rozporządzenia ramowego, które nakładają obowiązek w ramach rocznych sprawozdań z realizacji składanych w 2017 i 2019 umieszczenia odpowiednio informacji określonych w art. 101.2 CPR, a także ocenę konkretnych przedsięwzięć mających na celu promowanie równouprawnienia płci oraz zapobieganie dyskryminacji, w tym dostępność dla osób niepełnosprawnych i uzgodnienia wdrożone, aby zapewnić włączenie perspektywy płci do programu i projektów.

W przypadku systemu monitorowania należy również zwrócić uwagę, że IZ ma za zadanie dopilnować, aby dane dotyczące wskaźników były podzielone według płci w przypadkach wymaganych załącznikiem nr 1 do rozporządzenia EFS (*Common output and result indicators for ESF investments*).

W projekcie Programu uwzględnienie zasady równości szans zostało przeprowadzone w sposób wystarczający. Zidentyfikowano konkretne grupy docelowe, objęte interwencją horyzontalną, wskazano obszary realizacji celów horyzontalnych oraz konkretne mechanizmy selekcji i monitoringu interwencji wraz z procedurami kontroli. W ramach diagnozy społeczno-gospodarczej dokonano dokładnego opisu sytuacji enumerowanych kategorii społecznych w obszarach wskazanych w Programie.

Przyjęto zasadę prowadzenia odrębnej statystyki monitorującej dla poszczególnych kategorii społecznych objętych zasadą równości szans i równości płci.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się uwzględnienie oceny realizacji polityk horyzontalnych przez beneficjentów w planie ewaluacji Programu oraz wskazanie sposobu, w jaki wyniki monitorowania i ewaluacji zostaną wykorzystane.

5.2.2 Przewidywany wkład programu operacyjnego do realizacji celów polityk horyzontalnych

W projekcie wytycznych dotyczących stosowania zasady równości płci i zasady równości szans w projektach EFS w latach 2014-2020[49] podkreślono potrzebę adekwatnego zaplanowania środków, mających na celu promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zapobieganie dyskryminacji. Jest to kwestia o tyle istotna, iż będzie ona podlegać analizie w ramach obowiązkowej ewaluacji ex-ante dla każdego programu operacyjnego. Dlatego też obowiązkiem

[49] Wrzesień 2013

każdej instytucji zarządzającej jest przeznaczenie odpowiednio wysokich środków na realizację tej zasady horyzontalnej. Zapisy Programu – wskutek braku wytycznych i zaleceń MRR w tym zakresie – nie odnoszą się jednak do udziału celów zasad horyzontalnych w projekcie Programu. Wartość docelowa podwskaźników odnoszących się do grup dyskryminowanych oraz do kobiet zostanie przedstawiona dopiero na poziomie Uszczegółowienia.

Innym instrumentem realizacji polityki równościowej na etapie finansowania programu i projektu może być przeznaczenie odrębnej puli środków tylko i wyłącznie na działania równościowe, które konkretnie zostaną zdefiniowane w toku konsultacji z ich ostatecznymi odbiorcami.

Należy jednak nadmienić, iż zobowiązania dla IZ RPO, wynikające z projektu UP nie nakładają obowiązku określania budżetu przeznaczonego na realizację celów horyzontalnych. Wskaźniki monitorowania – z wyjątkiem wskaźników realizujących zasadę zrównoważonego rozwoju w osiach tematycznych (Oś Priorytetowa nr 4 oraz Oś Priorytetowa nr 5) zostaną określone dopiero na poziomie Uszczegółowienia RPO w późniejszym okresie programowania.

6 MODUŁ III – OCENA SYSTEMU REALIZACJI RPO

6.1 Ocena systemu realizacji i potencjału administracyjnego

6.1.1 Wstęp

Poniższy rozdział odpowiada na pytanie badawcze 5: Czy i w jakim zakresie koncepcja systemu realizacji będzie wystarczająca do skutecznej i efektywnej realizacji celów RPO w kontekście obecnego potencjału administracyjnego, w tym zasobów jednostek zaangażowanych w realizację MRPO 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL.

Zgodnie z SOPZ, analiza w tym zakresie składała się z dwóch części:

1. ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL (z uwzględnieniem WFOŚiGW jako jednostki, która być może będzie pełnić zadania IP2 w RPO na lata 2014-2020) [50],
2. ocena koncepcji systemu realizacji zawarta w projekcie RPO na lata 2014-2020.

Projekt RPO w części poświęconej systemowi instytucjonalnemu nie zawiera jeszcze wszystkich niezbędnych elementów, stąd wykonanie punktu drugiego nie było możliwe. Niemniej przeprowadzono analizę mocnych i słabych stron różnych rozwiązań.

6.1.2 Ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL

Mocne strony systemu zarządzania i wdrażania MRPO 2007-2013:

- Jednolite podejście w zakresie informacji i interpretacji, spójność informacji oraz czytelność w zakresie właściwości jednostek i ogłaszanych konkursów – dotychczasowy system zarządzania i wdrażania był pod tym względem czytelny – wsparcie infrastrukturalne skierowane do beneficjentów instytucjonalnych zarządzane było z poziomu UMWM, do przedsiębiorców – z poziomu MCP, a projekty „miękkie", społeczne – z poziomu WUP.
- Szybsze otrzymanie desygnacji – z dużą dozą prawdopodobieństwa można założyć, iż bazowanie w nowej perspektywie na dotychczasowych strukturach, rozwiązaniach, procedurach, systemach informatycznych, przyspieszy proces desygnacji.

[50] Szczegółowe wyniki analiz znajdują się w dokumencie Ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL (załącznik nr 10.2 do niniejszego raportu).

- Niższe koszty zamknięcia perspektywy finansowej 2007-2013 – zamykanie wdrażania obecnej perspektywy wiąże się z koniecznością archiwizacji dokumentacji. Ewentualne zmiany w strukturach zarządzania w przyszłej perspektywie finansowej mogłyby też oznaczać, że koszty zamykania obecnego okresu programowania musiałyby być ponoszone przez jednostki, których już nie ma w systemie. Z punktu widzenia ciągłości prac nad rozliczeniem perspektywy 2007-2013 oraz wdrażania perspektywy 2014-2020 bardziej efektywny wydaje się być model maksymalnego wykorzystania układu instytucjonalnego z bieżącej perspektywy finansowej.

Słabe strony systemu zarządzania i wdrażania MRPO 2007-2013 oraz zagrożenia i wyzwania dla kolejnej perspektywy finansowej:

- Niewystarczająca wiedza pracowników jednostek w specyficznych obszarach tematycznych – pracownicy są, mimo coraz większej wiedzy merytorycznej, wyspecjalizowani przede wszystkim we wdrażaniu projektów. Mniejsza liczba IP2 oznaczać może brak dostępu do wystarczającego potencjału merytorycznego, co może mieć znaczenie dla jakości projektów wybieranych do realizacji. REKOMENDACJA: Rozwiązaniem może być albo przekazanie zadań IP2 jednostkom merytorycznym (np. WFOŚiGW w ochronie środowiska, ROPS w obszarze pomocy społecznej) lub angażowanie zasobów merytorycznych jednostek bez tworzenia IP2 (korzystanie z ekspertów).
- Różnice między wdrażaniem RPO a PO KL –Nie wynikają one z różnego zakresu i charakteru projektów (infrastrukturalne versus miękkie), ale z różnego podejścia do sposobu wdrażania i rozliczania. REKOMENDACJA: Konieczne będzie połączenie wiedzy i doświadczenia we wdrażaniu obu funduszy, wypracowanie procedur, które będą jasne dla beneficjentów ze środków dwóch funduszy. Zagrożenie jest szczególnie istotne w przypadku realizacji osi dwufunduszowych, gdzie zespoły zajmujące się tymi obszarami powinny posiadać wiedzę i doświadczenie, zarówno z wdrażania EFS, jak i EFRR. Należy szczegółowo określić sposoby wdrażania takich działań. Warto również zadbać o właściwe przygotowanie kadr nie tylko poprzez szkolenia, ale także wymianę informacji i doświadczeń pracowników zajmujących się środkami EFRR i EFS.
- Ryzyko rotacji kadr – znaczące zmiany w systemie zarządzania mogą spowodować odpływ doświadczonych pracowników. Szczególnie początek wdrażania kolejnej perspektywy może nieść to ryzyko, gdyż wraz z uruchomieniem środków wzrośnie zapotrzebowanie na konsultantów przygotowujących dokumentacje projektowe. Doświadczeni pracownicy IZ mogą tutaj mieć szczególne szanse.
- Zmieniające się wytyczne KE i MRR, zbyt późne przygotowanie dokumentów – czynnikiem zagrażającym sprawnej realizacji kolejnego RPO jest niestabilność systemu i przepisów oraz zbyt późne opracowywanie dokumentów (np. pozwalających na uruchomienie środków). Czynnik ten jest niezależny od IZ RPO.
- Nowe wyzwania w perspektywie finansowej 2014-2020 – nowe obszary merytoryczne wdrażania funduszy UE, które stanowią wyzwanie dla jednostek zarządzających i wdrażających (wymagają odpowiedniego przygotowania struktur i kadr):
    - Dwufunduszowość: Ryzykiem dla nowej perspektywy jest dwufunduszowość: osoby dotychczas obsługujące projekty EFRR oraz EFS nie znają wzajemnie specyfiki tych programów;
    - Instrumenty zwrotne: Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, jedynie MCP posiada pewną praktykę w tym zakresie. REKOMENDACJA: Należy rozważyć, na ile wiedza pracowników MCP może być przydatna innym jednostkom i zaangażować ich do przeprowadzenia szkoleń. Alternatywą jest zaangażowanie ekspertów zewnętrznych;

- Rozbudowa IZ o funkcje związane z certyfikacją wydatków: Są to zadania nowe, wymagające zmian w strukturach UMWM i odpowiedniego przygotowania pracowników.

Rekomendacje:

- Dla zachowania spójności organizacyjnej i wizerunkowej, warto zachować, a nawet wzmocnić „specjalizację" jednostek zaangażowanych we wdrażanie RPO, np. UMWM jako partner dla beneficjentów instytucjonalnych, MCP – przedsiębiorców w zakresie projektów inwestycyjnych, WUP – partner w projektach „miękkich", WFOŚiGW – projektach z zakresu ochrony środowiska;
- Czynnikiem zmniejszającym ryzyko rotacji kadr jest satysfakcjonujący poziom płac, adekwatny jednocześnie do zakresu i ilości wykonywanych obowiązków, a także odpowiedni system motywacyjny, zależny m.in. od jakości wykonywanych zadań i zakresu odpowiedzialności.

UMWM – Departament Funduszy Europejskich (DFE)

Mocne strony DFE:

- Wysoki potencjał merytoryczny wynikający z doświadczenia we wdrażaniu MRPO na lata 2007-2013;
- Elastyczne zarządzanie kadrami – tam, gdzie pojawiają się „wąskie gardła" wzmacniano potencjał pracownikami z innych zespołów/wydziałów (weryfikacja wniosków o dofinansowanie, rozliczanie, etc.). Wypracowany system pozwala dynamicznie reagować na pojawiające się potrzeby;
- Specjalizacja pracowników wynikająca z podziału zadań – doświadczenie kadr we wdrażaniu różnych typów projektów, np. projektów większych, bardziej złożonych i mniejszych, mniej skomplikowanych;
- Wszechstronna wiedza na temat wszystkich etapów wdrażania projektów, ze względu na elastyczne przesunięcia kadr do zadań, które w danym momencie są najbardziej pracochłonne;
- Wysoki potencjał organizacyjny wynikający z wypracowanych procedur i rozwiązań usprawniających wdrażanie MRPO na lata 2007-2013;
- Wysokie oceny beneficjentów na temat współpracy z DFE oraz deklaracje o chęci współpracy w przyszłości, które świadczą o zbudowanym pozytywnym wizerunku UMWM jako jednostki oferującej wsparcie z funduszy europejskich;
- Gotowość instytucjonalna (zaplecze techniczne) – odpowiednie wyposażenie biurowe, dostęp do szerokopasmowego internetu, sprzęt komputerowy, warunki lokalowe (planowana jest zmiana siedziby DFE);
- Efektywność związana z kontynuacją zadań w strukturze instytucjonalnej – w sytuacji, kiedy system zarządzania i wdrażania w nowym RPO będzie zbliżony do tego w obecnej perspektywie, zapewniona zostanie wysoka efektywność pracy wynikająca z następstwa odpowiedzialności jednostek i zespołów pracowników;
- Gotowość instytucjonalna (zaplecze kadrowe) – liczba pracowników pozwalająca na sprawną realizację zadań (aczkolwiek ze wskazaniami do zwiększenia zatrudnienia), odpowiednia polityka szkoleniowa, sprawdzone sposoby przekazywania informacji przez kierowników/ naczelników do pracowników szeregowych (komunikacja pionowa).

Słabe strony DFE:

- Rozbudowane struktury jednostek realizujących zadania IZ RPO – w DFE występują nawet 20 osobowe zespoły, co, zdaniem ich kierowników, jest liczbą zbyt dużą, gdyż zarządzanie przestaje być efektywne i sprowadza się do funkcji administracyjnej, tracąc funkcję zarządczą i merytoryczną;
- Niewystarczający poziom merytoryczny asesorów oraz oparcie całej oceny merytorycznej na asesorach – Dodatkowo zwracano uwagę na to, iż często wiedza ekspertów jest bardzo teoretyczna, co nie pozwala w wystarczającym stopniu ocenić np. realności wdrożenia projektu (harmonogram, założenia finansowe);
- Niskie oceny beneficjentów dotyczące etapu oceny wniosku o dofinansowanie – problemem okazywał się niedostateczny dostęp do informacji, na jakim etapie oceny jest wniosek. O postrzeganiu sprawności działania jednostki wdrażającej przez beneficjenta będzie decydować jego pierwszy kontakt, a więc właśnie etap oceny wniosku o dofinansowanie. Dodatkowo w tym pierwszym etapie nie ma wypracowanej z instytucją wdrażającą sposobów kontaktu;
- Problem zmian na stanowiskach opiekunów projektów, problem niedostatecznej znajomości specyfiki projektu przez kolejne osoby w DFE, problem otrzymywania sprzecznych informacji od pracowników DFE – problemy rzadko były oceniane przez beneficjentów jako znaczące, niemniej stanowią dla nich utrudnienie i negatywnie wpływają na wizerunek UMWM;
- Niższe oceny współpracy z DFE wystawione przez przedsiębiorców – porównanie ocen przedsiębiorców współpracujących z DFE i z MCP wskazuje na to, że współpraca i komunikacja z MCP przebiega sprawniej;
- Brak jednego opiekuna projektu na wszystkich etapach jego realizacji RPO, szczególnie na etapie rozliczania projektu.

Rekomendacje indywidulane:

- Wykorzystanie w przyszłej perspektywie finansowej potencjału, jakim jest wyspecjalizowanie się pracowników we wdrażaniu różnego typu projektów i rozdzielenie w przyszłej strukturze instytucji zarządzającej i pośredniczących oddzielnych zespołów bądź podzespołów ds. wdrażania projektów dużych oraz mniejszych i mniej skomplikowanych;
- W nowym okresie programowania ocenę merytoryczną wniosków powinny prowadzić pary złożone z pracownika oraz asesora, zamiast oceny prowadzonej przez jednego lub dwóch asesorów. Dotyczy w szczególności analiz finansowych. Ocena merytoryczna przez pracownika oraz asesora z jednej strony zapewni, że wybrany projekt będzie miał wysoką jakość merytoryczną, a z drugiej będzie dobrze przygotowany;
- Wdrożenie dotychczas stosowanych rozwiązań poprzez posiłkowanie się ekspertami zewnętrznymi w sytuacji, kiedy wiedza merytoryczna pracowników nie jest wystarczająca (ekspertyzy, ale też konsultacje i szkolenia, wsparcie eksperta przy opracowaniu np. dokumentu, który dotyczy „trudnych" kwestii, np. kwestie instrumentów inżynierii finansowej i ZIT);
- Planując kolejną perspektywę należy wziąć pod uwagę, iż dotychczasowe struktury IZ MRPO są już nasycone pod względem liczby pracowników. Z tego względu scenariusz zakładający rozszerzenie dotychczasowych struktur osobami, które odpowiadać będą za wdrażanie wsparcia współfinansowanego z EFS niesie ryzyko niskiej efektywności;
- Usprawnienie systemu informacji na etapie oceny wniosku o dofinansowanie, poprzez stworzenie elektronicznego systemu informacji, gdzie wnioskodawca (ale też każdy pracownik jednostki) może sprawdzić, na jakim etapie oceny znajduje się wniosek.

Rozważyć można również wprowadzenie rozwiązania, polegającego na informowaniu wnioskodawcy przy pomocy smsa;

- Rozważenie, czy wprowadzenie rozwiązania „jednego opiekuna" w kolejnej perspektywie finansowej jest możliwe i czy koszty nie przeważą korzyści (tj. czy przygotowanie pracowników dotychczas zajmujących się wdrażaniem do rozliczania projektów oraz reorganizacja struktur nie będzie zbyt czaso- i kosztochłonna);
- Stworzenie systemu wewnętrznego, w którym zapisywane byłyby wszystkie istotne informacje o projekcie, zniwelowałoby się do minimum niedogodności wynikające ze zmian osób na stanowiskach opiekunów projektów, a także usprawniłoby wdrażanie Programu w sytuacji, kiedy nie zostanie przyjęte rozwiązanie jednego opiekuna projektu na wszystkich etapach wdrażania.

Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości

Mocne strony MCP:

- Wysoki potencjał merytoryczny wynikający z doświadczenia we współpracy z przedsiębiorcami w obecnej perspektywie finansowej;
- Wysoki potencjał organizacyjny wynikający z wypracowanych procedur i rozwiązań usprawniających wdrażanie MRPO na lata 2007-2013;
- Wysoki potencjał wizerunkowy wynikający z doświadczeń obecnej perspektywy – wg większości badanych beneficjentów, MCP jest postrzegane jako profesjonalny partner dla przedsiębiorców w Małopolsce a marka MCP jest rozpoznawana wśród tych podmiotów;
- Gotowość instytucjonalna (zaplecze techniczne) – odpowiednie wyposażenie biurowe, dostęp do szerokopasmowego internetu, sprzęt komputerowy, warunki lokalowe (planowana jest zmiana siedziby);
- Efektywność związana z kontynuacją zadań w strukturze instytucjonalnej – w sytuacji, kiedy system zarządzania i wdrażania będzie zbliżony do tego w obecnej perspektywie, zapewniona zostanie wysoka efektywność pracy wynikająca z następstwa odpowiedzialności jednostek i zespołów pracowników;
- Gotowość instytucjonalna (zaplecze kadrowe) – liczba pracowników pozwalająca na sprawną realizację zadań, odpowiednia polityka szkoleniowa, sprawdzone sposoby przekazywania informacji przez kierowników do pracowników szeregowych (komunikacja pionowa);
- Doświadczenie we wdrażaniu instrumentów zwrotnych.

Słabe strony MCP:

- Dość niskie oceny beneficjentów dotyczące etapu oceny wniosku o dofinansowanie – wskazywano na problem długotrwałego procesu oceny, zbytniego przywiązania przez MCP do formalności, brak dostępu do informacji, na jakim etapie oceny jest ich wniosek;
- Problem zmian na stanowiskach opiekunów projektów – podobnie, jak w przypadku DFE, problem ten rzadko był oceniany jako znaczący, niemniej stanowi utrudnienie dla beneficjentów i negatywnie wpływa na wizerunek MCP.

Rekomendacje indywidulane:

- Funkcjonowanie MCP jako jednostki dedykowanej do współpracy wyłącznie z przedsiębiorcami; w dalszej i szerszej perspektywie MCP mogłoby świadczyć inne usługi przedsiębiorcom niż wynikają z pełnienia roli instytucji pośredniczącej (np. zadania IOB);

- Powierzenie wdrażania wszystkich projektów, gdzie beneficjentem jest przedsiębiorca przez MCP: biorąc pod uwagę specyfikę przedsiębiorców oraz porównanie ocen współpracy z DFE i MCP (na korzyść MCP), warto zapewnić im możliwość współpracy z jednostką, która jest wyłącznie dedykowana do tych celów;
- Usprawnienie komunikacji z wnioskodawcą na etapie oceny wniosku o dofinansowanie – stworzenie elektronicznego systemu informacji, gdzie wnioskodawca (ale też każdy pracownik MCP) może sprawdzić, na jakim etapie oceny znajduje się wniosek. Rozważyć można również wprowadzenie rozwiązania, polegającego na informowaniu wnioskodawcy przy pomocy smsa;
- Rozważenie, na ile wiedza pracowników MCP w zakresie instrumentów zwrotnych może być przydatna innym jednostkom i zaangażować ich do przeprowadzenia szkoleń. Alternatywą jest zaangażowanie ekspertów zewnętrznych;
- Stworzenie systemu wewnętrznego, w którym zapisywane byłyby wszystkie istotne informacje o projekcie, zniwelowałoby do minimum niedogodności wynikające ze zmian osób na stanowiskach opiekunów projektów oraz problem sprzecznych informacji płynących z MCP, których odbiorcą jest beneficjent.

Wojewódzki Urząd Pracy

Mocne strony WUP:

- Doświadczenie we wdrażaniu projektów „miękkich", społecznych – biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, jedynie WUP posiada doświadczenie w tym zakresie;
- Gotowość instytucjonalna (zaplecze techniczne) – odpowiednie wyposażenie biurowe, dostęp do szerokopasmowego internetu, sprzęt komputerowy, warunki lokalowe (planowana jest zmiana siedziby);
- Dość wysoka efektywność pracy wynikająca z następstwa odpowiedzialności jednostek i zespołów pracowników w sytuacji, kiedy system zarządzania i wdrażania w nowym RPO będzie zbliżony do tego w obecnej perspektywie, z zastrzeżeniem części beneficjentów do przygotowania merytorycznego niektórych pracowników (patrz słabe strony);
- Gotowość instytucjonalna (zaplecze kadrowe) – liczba pracowników pozwalająca na sprawną realizację zadań, odpowiednia polityka szkoleniowa.

Słabe strony WUP:

- Brak doświadczenia we wdrażaniu RPO – specyfika wdrażania RPO na lata 2014-2020, mimo iż będzie zawierać komponent EFS, będzie inna, niż PO KL, przez co dotychczasowe doświadczenia pracowników i instytucji będą mogły być wykorzystane w mniejszym zakresie;
- Niskie oceny wystawione przez część beneficjentów pod względem współpracy z WUP – w tym słabe oceny przygotowania merytorycznego pracowników WUP i punktów konsultacyjnych, co osłabia wizerunek WUP jako partnera przy wdrażaniu funduszy unijnych;
- Bardzo słabe oceny dostępności opiekunów – możliwy kontakt telefoniczny w wybranych godzinach np. tylko przez 2 dni w tygodniu, długie czekanie na odpowiedź mailem;
- Problem zmian na stanowiskach opiekunów projektów – co powodowało problem niespójności przekazywanych informacji do beneficjenta.

Rekomendacje indywidulane:

- Intensywne działania przygotowujące pracowników w zakresie wdrażania nowego RPO;
- Podniesienie wiedzy merytorycznej pracowników w obszarach wspieranych przez EFS oraz, na etapie oceny wniosków o dofinansowanie, posiłkowanie się ekspertami zewnętrznymi;
- Podniesienie kompetencji pozazawodowych pracowników WUP, którzy pełnić będą rolę opiekunów – w zakresie umiejętności komunikacyjnych, współpracy z klientem, etc. Być może rozwiązaniem poprawiającym wizerunek WUP byłoby opracowanie standardów komunikacji i współpracy z beneficjentem;
- Podjęcie zdecydowanych kroków (w obecnej perspektywie finansowej) w zakresie poprawy dostępności telefonicznej dla beneficjentów oraz komunikacji elektronicznej;
- Stworzenie systemu wewnętrznego, w którym zapisywane byłyby wszystkie istotne informacje o projekcie.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Mocne strony WFOŚiGW w Małopolsce:

- Doświadczenie we wdrażaniu POIiŚ – istotne jest nie tylko to, że Fundusz zna specyfikę wdrażania projektów unijnych, ale też, że w ramach POIiŚ odpowiadał za ich całość wdrażania (od wyboru do dofinansowanie po rozliczanie);
- Znajomość potrzeb w zakresie ochrony środowiska w województwie – instytucja najlepiej zna sytuację środowiska w województwie, wie, jakie jest zapotrzebowanie, gdzie występują problemy i jak sobie z nimi radzić.

Słabe strony WFOŚiGW w Małopolsce:

- Brak wypracowanych procedur, ścieżek komunikacji i współpracy pomiędzy IZ (UMWM) a WFOŚiGW jako IP2 oraz brak doświadczenia we wdrażaniu funduszy europejskich na większą skalę (w RPO będzie znacznie większa liczba projektów) – co może ujemnie wpłynąć na sprawność procesu przygotowania do zadań wdrożeniowych oraz samego procesu wdrażania (niedostateczna umiejętność przewidywania ryzyk i ich eliminowania, ryzyko słabej koordynacji posiadanych zasobów), a także procesu rozliczania (sprawność obsługi funduszy);
- Słabe oceny wystawione przez beneficjentów projektów POIiŚ wdrażanych przez Fundusz na etapie oceny wniosku o dofinansowanie – podobnie jak w przypadku pozostałych instytucji, problemem było niedostateczne poinformowanie wnioskodawców, na jakim etapie oceny znajduje się ich wniosek;
- Problem rotacji kadr, niespójności informacji przekazywanych przez różnych pracowników – podobnie jak w przypadku pozostałych instytucji, problemy te utrudniały pracę beneficjentów;
- Przeciętne oceny współpracy na etapie rozliczania wniosku o płatność – wskazywano na niespójność informacji, przeciągające się procedury;
- Brak przygotowania struktur Funduszu do wdrażania nowych zadań.

Rekomendacje indywidualne dotyczące wdrażania POIiŚ oraz sytuacji, kiedy podjęta zostanie decyzja o włączenie WFOŚiGW w strukturę wdrażania RPO na lata 2014-2020 jako IP2:

- Szczegółowe rozpisanie kompetencji między IZ a IP i zawarcie ich w porozumieniu[51];
- Intensywne działania przygotowujące pracowników w zakresie wdrażania nowego RPO;
- Stworzenie systemu wewnętrznego, w którym zapisywane byłyby wszystkie istotne informacje o projekcie;
- W przypadku wyboru WFOŚiGW jako IP2, istotne jest by Fundusz został zaangażowany w etap konsultacji zapisów, uszczegółowień, przygotowywania wytycznych, dokumentów i kryteriów ocen – analizowane przypadki (w województwach lubuskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim) potwierdzają, że tam, gdzie ten warunek był spełniony, WFOŚiGW miał mniej problemów w trakcie wdrażania;
- Stopniowe przekazywanie do WFOŚiGW całej odpowiedzialności za wdrażanie poszczególnych działań MRPO – doświadczenia z innych województw pokazują, że inne rozwiązania powodują wydłużanie się procedur, niepotrzebne dublowanie zadań i osłabienie wizerunku IP2 w oczach beneficjenta;
- Jak najszybsze rozpoczęcie procesu opracowania wewnętrznych procedur, podręczników, podziału zadań, korzystając z dobrych rozwiązań z innych instytucji;
- Przeprowadzenie wewnętrznej oceny zasobów zarówno sprzętowych jak i kadrowych;
- Przygotowanie struktur do wdrażania nowych zadań (wydzielenie nowych wydziałów, zatrudnienie i przeszkolenie pracowników, utworzenie zespołów).

6.1.3 Ocena koncepcji systemu realizacji zawarta w projekcie RPO

Z punktu widzenia efektywności przygotowania przyszłego okresu programowania, wydaje się, iż najefektywniejszym rozwiązaniem będzie dostosowanie już istniejących struktur do wdrażania funduszy z perspektywy 2014-2020. Takie rozwiązanie powinno pomóc rozpocząć merytoryczną pracę w zakresie wdrażania funduszy (tj. skrócić czas potrzebny na przygotowywanie procedur, struktur itp.). W istniejące instytucje wdrażania funduszy UE oraz w osoby w nich zatrudnione „inwestuje się" pod kątem odpowiedniego przygotowania do wykonywania zadań od przeszło 9 lat, co doprowadziło do zbudowania poważnego kapitału w tym obszarze.

Nie należy również zbyt optymistycznie podchodzić do próby „transferu" części pracowników z obecnych instytucji do nowych. W ślad za przenosinami pracowników (np. w modelu instytucjonalnym zakładającym utworzenie nowej instytucji na bazie pracowników posiadających doświadczenie we wdrażaniu funduszy z obecnej perspektywy) trudne i czasochłonne będzie przeniesienie wiedzy z zakresu zarządzania i funkcjonowania w obszarze wdrażania funduszy UE.

Układ instytucjonalny RPO WM na lata 2014-2020 powinien zatem w maksymalnym stopniu wykorzystać zasoby wypracowane w obecnej perspektywie: kadrowe, organizacyjne, komunikacyjne. Takie rozwiązanie jest rekomendowane ze względu na:

1. Duże doświadczenie w wdrażaniu EFS i EFRR poszczególnych jednostek,
2. Duże doświadczenie pracowników poszczególnych jednostek – zarówno w obszarze obsługi wniosków, jak też merytorycznie,
3. Wyspecjalizowanie pracowników w zakresie obsługi różnego typu projektów,

[51] Zapis ten dotyczy również MCP oraz WUP, ale jest szczególnie wart podkreślenia w odniesieniu do WFOŚiGW, ze względu na brak wypracowanych procedur, ścieżek komunikacji i współpracy pomiędzy IZ (UMWM) a WFOŚiGW jako IP2 ze względu na to, że WFOŚiGW nie pełnił żadnej roli w systemie realizacji MRPO na lata 2007-2013.

4. Wypracowane w ostatnich latach elastyczne zarządzanie kadrami,
5. Przetarte ścieżki komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej między jednostkami,
6. Krótki czas, jaki pozostał do momentu uruchomienia programu (wdrożenie nowych struktur będzie czaso- kosztochłonne, a przy tym może opóźnić proces desygnacji),
7. Konieczność zamknięcia obecnej perspektywy, co przy znacznych zmianach w strukturze spowoduje wzrost kosztów oraz wymagać będzie więcej czasu, przy większych zasobach,
8. Dotychczasowe skuteczne budowanie wizerunku poszczególnych jednostek jako podmiotów obsługujących środki unijne: UMWM dla beneficjentów instytucjonalnych, MCP – przedsiębiorców, WUP – beneficjentów projektów miękkich,
9. Dobrze oceniane przygotowanie techniczne jednostek (wyposażenie, sprzęt), możliwość zbudowania nowych systemów informatycznych na bazie doświadczeń z obecnej perspektywy (warto zwrócić uwagę na to, iż systemy informatyczne np. w UMWM w sposób ciągły ewoluowały – były rozbudowywane i ulepszane; niewątpliwie te doświadczenia warte są wykorzystania na etapie przygotowania nowej perspektywy).

Argumentami za zmianą dotychczasowego systemu są:

- Brak wiedzy merytorycznej w niektórych obszarach wsparcia – stąd wskazanie na możliwość rozszerzenia struktur o kolejne jednostki, takie jak WFOŚiGW (waga tego argumentu ulega znaczącemu osłabieniu w przypadku wykorzystania potencjału merytorycznego tych jednostek angażując ich pracowników na zasadzie ekspertów zewnętrznych),
- Brak doświadczenia pracowników IZ MRPO we wdrażaniu środków EFS, a WUP – we wdrażaniu EFRR – jest to szczególne zagrożenie w przypadku osi dwufunduszowych, co wymaga opracowania spójnych procedur realizacji i rozliczania takich przedsięwzięć.

Jeżeli w strukturach wdrażania RPO IZ przyjmie rozwiązanie polegające na przekazaniu części odpowiedzialności innym instytucjom, zasadne jest, aby podmioty te posiadały duży zakres samodzielności i kompetencji. Takie rozwiązanie:

- Usprawni realizację zadań w instytucjach,
- Pozwoli w największym stopniu wykorzystać potencjał poszczególnych podmiotów (zarówno merytoryczny, ale też organizacyjny – każda instytucja będzie mogła podejmować decyzje zgodne z tym potencjałem i kulturą organizacji),
- Usprawni komunikację między podmiotami (w strukturze komunikacja będzie zatem odbywała się bezpośrednio pomiędzy IZ i IW),
- Skróci ścieżki decyzyjne w sytuacjach, kiedy decyzja będzie miała charakter międzyinstytucjonalny.

6.2 Ocena założeń procesów monitorowania i ewaluacji

6.2.1. Wstęp

Sprawny system monitorowania i ewaluacji jest podstawowym warunkiem realizacji zasady zorientowania polityki spójności na rezultaty i jako taki powinien być przedmiotem szczególnego zainteresowania w ramach procesu ewaluacji ex-ante programów operacyjnych. W ramach przyszłej perspektywy finansowej nastąpiły zmiany dotyczące podejścia do programowania polityki rozwoju. Najważniejsze z nich, mające jednocześnie wpływ na system monitorowania i ewaluacji, w tym w szczególności na formułowanie celów dokumentów strategicznych, to:

1) silniejsza orientacja na osiągnięcie rezultatów i podejście zintegrowane,
2) zmiana logiki interwencji publicznej,

3) wprowadzenie rozliczania z osiągnięcia zamierzonych efektów (ang. *performance framework*).

6.2.2. Ocena trafności wskaźników produktu i rezultatu strategicznego

6.2.2.1. Analiza całościowa systemu wskaźników

Dokonano analizy całościowej systemu wskaźników według kryterium kompletności, przyporządkowania, uzasadnienia merytorycznego, spójności wewnętrznej, spójności zewnętrznej, realności wartości docelowej[52].

Zidentyfikowano braki informacji dotyczącej wartości docelowych we wskaźnikach rezultatu strategicznego. REKOMENDACJA: Konieczne jest się uzupełnienie o wartość bazową i docelową wskaźników rezultatu strategicznego.

W przypadku **OP 4** lista zaproponowanych wskaźników nie jest kompletna. Typy interwencji, które nie posiadają właściwego wskaźnika produktu to: inwestycje w rozwiązania umożliwiające integrację różnych środków transportu, jak np. węzły (centra) przesiadkowe, systemy Park & Ride, systemy wspólnych opłat za przewozy, organizacja i koordynacja rozkładów jazdy (różne środki transportu, różni przewoźnicy); inwestycje w urządzenia / rozwiązania z zakresu telematycznych systemów zarządzania ruchem i obsługi podróżnych, w tym m.in. rozwiązań wykorzystujących systemy satelitarne - wyłącznie jako element szerszego projektu, pod warunkiem jednak, że element ten stanowi mniej niż 50% wartości całego projektu; rozwiązania z zakresu organizacji ruchu, ułatwiające sprawne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej oraz poniesienie świadomości mieszkańców i przedsiębiorców. REKOMENDACJA: Należy uzupełnić listę wskaźników tak, by pozwoliły na monitorowanie wszystkich typów interwencji. Dwa wskaźniki monitorują to samo zjawisko – spadek emisji gazów cieplarnianych oraz emisja gazów cieplarnianych. REKOMENDACJA: Sugeruje się usunięcie tego drugiego wskaźnika.

REKOMENDACJA: Wskaźniki: *Liczba jednostek wytwarzających energię elektryczną i cieplną z OZE*; *Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i cieplnej w wyniku realizacji projektu*; *Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych*, powinny zostać rozdzielone, tak by mierzyć konkretne zjawiska.

W przypadku **OP 5** wskaźniki nie ukazują realizacji wszystkich działań w ramach OP nie zaproponowano wskaźnika dla rozwoju sieci wodociągowej oraz wskaźników dla systemu wczesnego ostrzegania przed klęskami żywiołowymi oraz wsparcia służb ratowniczych; usuwania azbestu i rekultywacji składowisk odpadów. Nie zaproponowano także wskaźników obrazujących ochronę przed osuwiskami. REKOMENDACJA: Należy rozważyć rozszerzenie listy wskaźników oraz opracowanie wskaźników specyficznych dla ochrony przed osuwiskami. Należy opracować wspólny wskaźnik rezultatu dla ochrony przed powodzią i osuwiskami, oparty na powierzchni terenów, na których wprowadzone działania spowodowały wzrost bezpieczeństwa.

W przypadku **OP 8** w odniesieniu do wskaźnika Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech - konieczne jest doprecyzowanie, co oznacza „miejsce opieki" – wątpliwości budzi, czy mowa jest o miejscu (instytucji) o liczbie dzieci. Dopiero wtedy możliwe będzie ocenienie dla niego realności wartości docelowej.

W przypadku **OP 9** dla PI 9.7. nie wskazano wskaźnika rezultatu długoterminowego. REKOMENDACJA: Rekomenduje się uzupełnienie listy wskaźników.

W przypadku **OP 10** wskaźnik produktu dla PI 10.4 nie ma wartości docelowej. REKOMENDACJA: Rekomenduje się uzupełnienie.

[52] Szczegółowe analizy znajdują się w materiałach dodatkowych do Raportu końcowego.

W przypadku **OP 11** i **OP 12** zaleca się wskazanie wartości docelowych wskaźników produktu i wprowadzenie wskaźników koniecznych do monitorowania w przypadku finansowania pomocy technicznej zgodnie z wytycznymi MRR.

W wyniku oceny całościowego system wskaźników osi priorytetowych stwierdzono, że:

1) W zakresie wskaźników produktu: Dla większości OP przyjęte wskaźniki spełniają kryteria kompletności, przyporządkowania, uzasadnienia merytorycznego, spójność wewnętrznej i zewnętrznej. Określone wartości docelowe wskaźników produktu są realne, biorąc pod uwagę dane historyczne i proponowaną alokację.

2) W zakresie wskaźników rezultatu strategicznego: Dla większości osi finansowanych z EFRR określone zostały jeden lub maksymalnie dwa wskaźniki rezultatu (strategicznego) wykorzystując – tam gdzie jest to możliwe – wskaźniki z UP lub ich uszczegółowienie. W ramach analizy stwierdzono, że dla PI w ramach Oś 4, 5, 11, 12 nie zostały przyporządkowane wskaźniki rezultatu strategicznego. Stwierdzono brak wartości bazowych i docelowych wskaźników rezultatu strategicznego, z zastrzeżeniem dla Osi 6, gdzie wskaźniki te mają zarówno wartości bazowe i docelowe. Dla wskaźnika rezultatu strategicznego PI 9.4, gdzie określono wartość docelową nie określono wartości bazowej.

3) W zakresie wskaźników rezultatu długoterminowego: Wskaźniki rezultatu długoterminowego w osiach priorytetowych finansowanych z EFS zgodnie z WLWK 2014 - podane są % a nie postaci liczb bezwzględnych. Brak jest wartości bazowej, która powinna być populacja objęta działaniami w programie, które składają się na dany wskaźnik.

6.2.2.2. Ocena SMART każdego ze wskaźników

Analiza wskaźników przebiegała z zastosowaniem metody SMART, co oznacza, że każdy wskaźnik został zbadany pod względem następujących kryteriów: Konkretność i dokładność (ang. *Specific*), Mierzalność (ang. *Measurable*), Dostępność (ang. *Available*), Realistyczność (ang. *Realistic*), Terminowość i częstotliwość pomiaru (ang. *Timebound*). Przyjęte w RPO wskaźniki produktu są proste i jasno zdefiniowane, odnoszą się do problemów, któremu dedykowane są wybrane typy interwencji. Wskaźniki mierzą zaplanowane efekty interwencji. Zgodnie z wytycznymi MRR, wskaźniki pochodzą z WLWK 2014, spełniają zatem wymagania SMART.

6.2.3. Ocena doboru wskaźników dla oceny realizacji celów pośrednich („kamieni milowych")

Zgodnie z rozporządzeniem ogólnym oraz *Szablonem…* (Sekcja 2.A.4) dla każdej OP należy oznaczyć wskaźniki, które będą uwzględniane na potrzeby ram wykonania i przypisać im oprócz wartości bazowej i docelowej również wartość pośrednią dla 2018. Po ustaleniu struktury programu i opracowaniu ram wykonania należy zadbać o to, aby dla każdej OP przewidziano mechanizmy wdrożeniowe, które będą promować inwestycje przyczyniające się w największym stopniu do realizacji celów pośrednich i końcowych, tzn. kryteriów wyboru projektów, wskaźników wykorzystywanych do pomiaru efektów poszczególnych projektów, kolejności naboru projektów itp. Należy także wskazać powiązania wskaźnikami projektów a ramami wykonania.

Dobór wybranych wskaźników do oceny realizacji celów pośrednich jest możliwy do zaakceptowania. Nie wszystkie PI mają ustawione kamienie milowe: PI 4.3, PI 8.7, PI 8.8, PI 8.9, PI 8.10, PI 9.4, PI 9.4, PI 9.7, PI 9.8, PI 10.3. REKOMENDACJA: Należy uzupełnić RPO w tym zakresie.

Zakłada się, że rezerwa wykonania dla OP 12 wynosi 0%. Pomoc techniczna została wyłączona bowiem z rezerwy wykonania[53]. Zgodnie z *Szablonem…*, do określania celów pośrednich i celów końcowych wykorzystanie zostały wskaźniki produktu z WLWK 2014.

Dla OP1, OP2 wprowadzono **cele końcowe (2023)** oraz wskazano wartość wskaźnika w pozycji Cel końcowy (2023). Nie wprowadzono celów końcowych (2023) dla OP3, OP4 (dla PI 4.3), OP6, OP7, OP9, OP10, OP11. REKOMENDACJA: Należy uzupełnić RPO w tym zakresie.

Po analizie nakładów finansowych wskazanych oraz dostępnych danych można wskazać na **realność** wybranych celów końcowych. Wskaźniki kamienie milowe celów pośrednich i końcowych (Sekcja 2.A.4) pokrywają się z wybranymi wskaźnikami produktów dla poszczególnych PI (Sekcja 2.A.2.5). Zapewniona została **reprezentatywność** celu końcowego odzwierciedlona udziałem finansowym interwencji objętych danym wskaźnikiem w odniesieniu dla całości interwencji przewidzianej w priorytecie. Opis **adekwatności** wskaźnika pozostawiano na dalszy etap pracy na RPO.

Z zastrzeżeniem OP5, w RPO nie wprowadzono **celów pośrednich (2018)** na potrzeby ram wykonania. W RPO nie wskazano wartości wskaźników dla celów pośrednich. Nie można zatem dokonać oceny realności wybranych celów końcowych ani analizy ryzyka z uwzględnieniem. REKOMENDACJA: Należy wskazać cele pośrednie dla wszystkich OP (z wyjątkiem OP5) uwzględniając czynniki zewnętrzne i dotychczasowe doświadczenia na podstawie dostępnych analiz i ewaluacji, w celu uniknięcia popełniania tych samych błędów oraz zastosowania antycypacyjnego podejścia.

Dla OP5 PI 5.2. ustalono kamienie milowe dla typu interwencji: doposażenie służ ratowniczych. W ramach PI 5.2 realizowane mają być również inwestycje rozwój kompleksowych systemów małej retencji. Mając na uwadze diagnozę OP5 można wskazać, że większość środków w ramach PI wydatkowanych będzie na rozwój systemów małej retencji[54]. Wskaźnik ustanowiony dla tego typu interwencji wydaje się zatem adekwatny dla PI 5.2.

Dla wskaźników kamieniu milowych ustanowionych w Programie nie wskazano wartości pozycji: Kwota rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r. i Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika. Zaznaczono, że na dalszym etapie prac uzupełniony zostanie opis adekwatności wskaźników[55].

REKOMENDACJA: Należy wprowadzić kwotę rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r. W sumie rezerwy wykonania na poszczególnych osiach priorytetowych powinny złożyć się na 7% alokacji dla danego programu. Zgodnie z wytycznymi MRR ryzyko związane z realokacją rezerwy powinno być równo rozłożone na wszystkie osie.

6.2.4. Ocena sposobów umożliwiających terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych

Zgodnie z *Szablonem…*, w programie powinien zostać opisany ogólny system umożliwiający rejestrowanie, przechowywanie i zgłaszanie informacji statystycznych na temat realizacji programu niezbędnych do celów monitorowania (**system monitorowania i ewaluacji programu**). W RPO brak takiego opisu. Nie został opisany również system ewaluacji programu ani system kontroli, system informatyczny oraz system informacji i promocji programu.

Opracowanie ram dla monitorowania i ewaluacji RPO obarczone jest w chwili obecnej ryzykiem wynikającym z braku przesądzeń co do rozwiązań systemowych na wyższych poziomach realizacji

[53] Zgodnie z Szablonem programu, należy zaznaczyć, że takie jest stanowisko Polski, ale w tym momencie nie można zagwarantować, że przepisy unijne rzeczywiście pozwolą na wyłączenie PT z rezerwy wykonania (str. 17).
[54] Na podstawie danych historycznych realizowanych projektów obiektów małej retencji można oszacować średni koszt jednostkowy tys. m^3 na poziomie 35 tys. zł.
[55] Przyjęte cele na potrzeby ram wykonania RPO oraz brakujące kamienie milowe zostały szczegółowo omówione w materiałach dodatkowych do raportu.

polityki spójności (trwające konsultacje projektu UP). Należy jednak wprowadzić do RPO zapisy określające minimum systemu monitorowania i ewaluacji określone w *Szablonie*… (str. 37-38).

W RPO należy opisać decyzję o wdrożeniu na poziomie regionalnym Lokalnego Systemu Informatycznego, który będzie kompatybilny z systemem krajowym[56] i będzie zapewniał zasilanie go informacjami w zakresie określonym w odpowiednich wytycznych. Opracowanie opisu systemu monitorowania i ewaluacji powinno zostać poprzedzone analizą koncepcji teoretycznych dotyczących zarządzania przez cele oraz narzędzi i modeli monitorowania polityk publicznych (analiza polityk publicznych, *balance scorecard*, *Performance Prism*, *Tableau de Bord*, *Developmental Evaluation*). Rekomenduje się aby system monitorowania i ewaluacji składał się z następujących podsystemów: celów, wskaźników, podsystemu sprawozdawczego, informatycznego, analizy danych, ewaluacji[57].

6.2.5. Ocena źródeł oraz metod generowania danych oraz sposobów służących zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych

W ramach analizy ustalono, że część wskaźników produktu będzie liczona przez beneficjentów, natomiast niektóre ze wskaźników będą wyliczane na podstawie danych GUS lub badania ewaluacyjnego zlecanego przez IZ. Wyniki badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami pokazują, że dobrze oceniane są wskaźniki zarówno pod kątem ich zrozumienia, określania wartości bazowej i docelowej, czy ich użyteczności (rozumianej jako możliwość opisania nimi efektów projektu). Badani beneficjenci MRPO 2007-2013 i komponentu regionalnego PO KL wskazywali, że obszar monitorowania wskaźników sprawiał trudności na etapie oceny i rozliczania wniosku[58]. Najczęstszym powodem były problemy na etapie realizacji projektu, które uniemożliwiły osiągnięcie zakładanej wartości wskaźnika, a także przeszacowanie/niedoszacowanie ich wartości.

REKOMENDACJA: Rekomenduje się opracowanie metodologii szacowania wartości wskaźników wybranych do projektów przez beneficjentów. Przygotowanie systemu wskaźników na poziomie IZ powinno się zakończyć przed ogłoszeniem pierwszego konkursu. Należy umożliwić beneficjentom wybór tylko takich wskaźników, które dotyczą ich typu projektu, a także należy powiązać ze sobą wybór wskaźnika produktu z wyborem wskaźnika rezultatu. Nastąpić powinno zatem zawężenie możliwości wyboru wskaźników w systemie informatycznym tylko do tych, które dotyczą danego działania, czy wręcz typu projektu. Zasadne będzie ujednolicenie sposobu nadawania numeracji wskaźników – również w odniesieniu do kategorii interwencji (w sposób analogiczny jak w przypadku KSI).

6.2.6. Ocena zasobów ludzkich oraz potencjału instytucjonalnego systemu monitorowania i ewaluacji

Realizacja przez poszczególne jednostki funkcji IW i IP powoduje zwiększenie ilości zadań związanych z procesami programowania, zarządzania i wdrażania RPO, ale również monitorowania i ewaluacji. W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na jakość wykonywanych funkcji. Konieczne staje się wsparcie instytucjonalne instytucji i jednostek zaangażowanych w te procesy w zakresie: zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanego personelu, szkoleń pracowników, wyposażenia w niezbędny sprzęt (szczególnie komputerowy), organizacji i obsługi Komitetów Monitorujących. W ramach pomocy technicznej realizowane będzie wsparcie procesów monitorowania i ewaluacji.

W ramach PO KL w Województwie Małopolskim proces ewaluacji funkcjonuje dwupłaszczyznowo. Z jednej strony realizowana jest ewaluacja, której elementem jest ocena systemu zarządzania PO KL.

[56] Zgodnie z art. 112 ust. 3, system centralny zapewnia pełną komunikację drogą elektroniczną pomiędzy beneficjentem a właściwą instytucją. Dodatkowo, obsługuje on całościowo procesy od momentu podpisania umowy o dofinansowanie pomiędzy beneficjentem a właściwą instytucją udzielającą wsparcia (w zakresie wniosków o dofinansowanie i procesu oceny projektów gromadzi jedynie minimalny zakres informacji, tak jak to ma miejsce w systemie dla perspektywy 2007-2013).
[57] Por. Ocena funkcjonowania systemu monitorowania RPO WŁ Raport końcowy, EGO s.c., 2012 na zlecenie UM WŁ
[58] na podstawie badania CAWI z beneficjentami MRPO i POKL.

Za jej przeprowadzanie odpowiedzialna jest IP PO KL, której rolę pełni Departament Polityki Regionalnej UMWM. Z drugiej strony realizowane są badania i analizy dotyczące procesów społeczno-gospodarczych, m.in. w kontekście głównych założeń MRPO. Za powyższy proces odpowiedzialne są Małopolskie Obserwatoria Rozwoju Regionalnego, tj. Małopolskie Obserwatorium Polityki Regionalnej, Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej, Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji oraz Małopolskie Obserwatorium Gospodarki[59]. Dla RPO zadania dotyczące programowania i ewaluacji realizuje Departament Polityki Regionalnej UM (Zespół Planowania Strategicznego).

W okresie przejściowym pomiędzy zamykaniem MRPO 2007-2013 i wdrożeniem RPO 2014-2020 można spodziewać się zwiększenia zadań związanych z monitorowaniem i ewaluacją MRPO 2007-2013. Z punktu widzenia efektywności przygotowania przyszłego okresu programowania, wydaje się, iż najefektywniejszym rozwiązaniem będzie dostosowanie już istniejących struktur do wdrażania funduszy z perspektywy 2014-2020.

REKOMENDACJA: W okresie przejściowym przed wdrożeniem nowego programu regionalnego należy zapewnić utrzymanie niezbędnych zasobów ludzkich oraz stworzenie warunków sprzyjających skutecznemu wykonywaniu obowiązków związanych z monitorowaniem i ewaluacją RPO.

6.2.7. Ocena założeń programu pod kątem realizacji zasady *evidence based policy*

Praktycznym sposobem na urzeczywistnienie zasady *evidence based policy* jest wprowadzenie analizy polityk publicznych jako stałego systemu programowania i realizacji interwencji władz samorządowych. Celem realizacji analizy polityk jest określenie, które z różnych rozwiązań/alternatywnych modeli wdrażania polityki ma największe szanse na osiągnięcie zakładanych celów[60]. Jak zauważa Jarosław Górniak i Stanisław Mazur (2011) istniejący w Polsce system ewaluacji stanowi dobrą podstawę do tworzenia takich właśnie rozwiązań[61].

Za przejaw integracji monitoringu i ewaluacji można uznać również fakt umieszczenia w RPO wskaźników rezultatu strategicznego i rezultatu długoterminowego. Ich zmierzenie w wielu przypadkach będzie wymagało prowadzenia dedykowanych badań. Zatem weryfikacja założonej teorii zmiany będzie wymagała danych monitoringowych na poziomie produktów i rezultatów oraz ewaluacji na poziomie oddziaływań. Zakłada się, że wskaźniki na poziomie oddziaływania będą badane poprzez system monitorowania lub badania IZ, zatem cele osi będą mierzone poprzez dane z badań i analiz, zatem generalnie zasada *evidence based policy* będzie realizowana.

W RPO **brak opisu systemu monitorowania programu**, który powinien obejmować realizację założonych celów RPO i UP, jak również wypełniania warunków koncentracji tematycznej (art. 16 rozporządzenia ogólnego, art. 4 rozporządzenia ws. EFRR). W Sekcji 7. dodatkowo należy umieścić informacje nt. systemu monitorowania i sprawozdawczości, w tym: główne zasady monitorowania postępów realizacji programu, oparte na regulacjach unijnych i krajowych, informacje na temat komitetu monitorującego, odpowiedzialności IZ za prawidłowy przebieg procesu sprawozdawczości, obowiązku monitorowania i sprawozdawczości w sposób systematyczny i terminowo przez cały okres programowania, prowadzenia monitorowania i sprawozdawczości na wszystkich poziomach instytucjonalnych, wdrażania programu oraz przez wszystkich beneficjentów programu operacyjnego, a także oparcia monitorowania postępu rzeczowego projektów przede wszystkim o wskaźniki z WLWK.

[59] Ewaluacja w Małopolsce http://www.fundusze.malopolska.pl/pokl/Strony/ewaluacja_malopolska.aspx [dostęp: 26.10.2013]
[60] Nagel, Stuart S., ed. (1999). Policy Analysis Methods. New Science Publishers
[61] Górniak, J. Mazur, S. (2011) Analiza polityk publicznych i programowanie w obszarze strategii rozwoju w Górniak, J. Mazur, S/ red./ System zarządzania rozwojem Polski, MRR.

W RPO brak opisu systemu ewaluacji programu. W sekcji 7. należy umieścić informacje nt. systemu ewaluacji, zgodnego z Wytycznymi KE oraz z zapisami projektu UP w tym zakresie.

7 MODUŁ IV - WSTĘPNA KONCEPCJA PROCESU EWALUACJI RPO

7.1 Wstęp

Dokonana analiza programu pozwoliła opracować listę obszarów i zagadnień tematycznych rekomendowanych do uwzględnienia w pracach nad planowaniem procesu ewaluacji RPO 2014-2020. Kwestie te zostały przyporządkowane do etapów / lat realizacji programu i uzasadnione. Wskazano także ogólny zarys metodologii badania.

Przygotowując poniższe zestawienie wzięto pod uwagę także ogólne zasady systemu ewaluacji w okresie 2014-2020, które m.in. wskazują obowiązek przeprowadzenia przynajmniej jednej ewaluacji w okresie programowania dla każdego priorytetu.

7.2 Koncepcja procesu ewaluacji programu operacyjnego

Na potrzeby przygotowania planu ewaluacji programu wskazano dwa typy zagadnień, jakie powinny w nim zostać uwzględnione. Pierwsze mają charakter horyzontalny – przekrojowy dla całego programu. Drugie są przypisane do poszczególnych osi, choć wyniki badań w wielu przypadkach posłużą także do analiz przekrojowych (np. w ramach ewaluacji mid-term i ex-post).

Należy także zarezerwować pulę środków na badania „ad hoc". Ich tematyka powinna wynikać z analizy danych monitoringowych (sygnalizujących problemy we wdrażaniu) oraz analizy uwarunkowań zewnętrznych (ewentualne zmiany prawne, gospodarcze)[62].

[62] Proponowane obszary i zakres badań ewaluacyjnych wraz z metodologią przedstawiono w materiałach dodatkowych do raportu.

8 WNIOSKI I REKOMENDACJE

Lp.	Moduł badania/ pytanie badawcze	Wniosek	Rekomendacja	Miejsce w projekcie RPO	Typ rekomendacji
1.	Moduł I. Pytanie badawcze 1	Brak priorytetyzacji potrzeb i wyzwań na etapie diagnozy nie pozwala na rangowanie a tym samym priorytetyzację poszczególnych celów szczegółowych. Brak uzasadnienia doboru PI oraz poszczególnych typów działań w ramach opisów osi nie pozwala na ocenę zastosowania sekwencji opartej o logikę porządkującą wagę poszczególnych interwencji jako wkładu w realizację celu głównego inaczej niż na wysokim poziomie ogólności.	Zaleca się sformułowanie celów głównych poszczególnych OP w zakresie wskazującym wiodącą logikę planowanych interwencji, uniemożliwiającą równorzędne traktowanie celów szczegółowych, co nie znajduje zastosowania w podziale alokacji. Wyjątek stanowią osie współfinansowane z EFS oraz oś 3, w których brak priorytetyzacji należy uznać za uzasadniony komplementarnością interwencji. Podstawą priorytetyzacji powinna być w osiach współfinansowanych z EFRR ocena wkładu poszczególnych celów szczegółowych dla realizacji celu głównego.	3. Opis osi priorytetowych	horyzontalna
2.	Moduł I. Pytanie badawcze 1	Cele szczegółowe OP 6 sformułowane są w kategoriach opisu procesów a nie efektów.	Rekomenduje się przeformułowanie celów szczegółowych w kierunku określenia efektów, a nie procesów, prowadzących do ich osiągnięcia poprzez zastosowanie określeń: zwiększenie, optymalizacja, zmniejszenie – pokazujących zamierzony wektor zmian	3. Opis osi priorytetowych – OP 6	operacyjna
3.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	W OP 1 logika interwencji wspierająca celowo w ramach projektów pozakonkursowych 4 największe JBR i 7 ośrodków innowacji nie gwarantuje stworzenia trwałego potencjału współpracy po zakończeniu okresu programowania	Rekomenduje się wzmocnienie mechanizmów wdrażania PI 1.1. warunkujących uzyskanie wsparcia od przeznaczenia go na realizację badań stosowanych i rozwojowych, na przykład poprzez określenie dodatkowych kryteriów dotyczących długości współfinansowania inwestycji ze środków prywatnych albo warunków gwarantujących komercjalizacje wyników w dłuższym okresie dla zapewnienia trwałości efektu odroczonego.	3. Opis osi priorytetowych – OP 1	strategiczna

Lp.	Moduł badania/ pytanie badawcze	Wniosek	Rekomendacja	Miejsce w projekcie RPO	Typ rekomendacji
4.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	Działania zaprojektowane w ramach OP 6 nie są opracowane w sposób optymalny. Połączenie efektu bezpośredniego działań realizowanych w ramach PI CT 6 z efektami odroczonymi kompleksowych programów rewitalizacji na tych obszarach nie jest optymalnym środkiem realizacji celu głównego OP.	Realizacja celu głównego Osi byłaby optymalna w przypadku połączenia inwestycji rekultywacji oraz rewitalizacji obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego, a także rewitalizacji społecznej z inwestycjami wspierającymi lokalną przedsiębiorczość, generującą miejsca pracy. Odroczony wpływ kompleksowych projektów rewitalizacyjnych jest bowiem silnie uzależniony od trwałości rezultatów strategicznych takich jak saldo migracji. Rekomenduje się wzmocnienie działań realizowanych w ramach OP zastosowaniem w wybranych przypadkach podejścia zintegrowanego (wiązki projektów) realizujących również działania w ramach CT3.	3. Opis osi priorytetowych – OP 6	operacyjna
5.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	W ewaluowanym projekcie RPO zidentyfikowano luki w opisie zastosowania ZIT.	Ostateczny RPO WM 2014-2020 wymaga dodatkowo przedstawienia wyników szczegółowej analizy komplementarności, która powinna zostać przeprowadzona w ramach Strategii ZIT obrazującej relacje z innymi instrumentami wsparcia miast tj.: Platformą Rozwoju Obszarów Miejskich, Innowacyjnymi działaniami w zakresie zrównoważonego rozwoju miast, Programem sieciowania miast URBACT, czy też Instrumentami finansowymi typu JESSICA.	5. Zintegrowane podejście terytorialne	strategiczna
6.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	Konsekwentnie IIF ujęto szeroko w ramach RPO prawie we wszystkich priorytetach programu. Nie wskazano jednak przyporządkowania alokacji IIF w podziale na działania i grupy beneficjentów.	Proponuje się rozważyć możliwości wytworzenia rozwiązań mieszanych łączących wsparcie zwrotne i bezzwrotne w odniesieniu do projektów infrastrukturalnych w ramach osi, w których wobec tego typu interwencji wsparcie IIF zostało albo całkowicie wyłączone, albo ograniczone do innych aktywności (przykładem może być oś 3). Postuluje się jednoznaczne określenie form IIF, jakie zostaną użyte w ramach poszczególnych osi, ze wskazaniem przyporządkowania do konkretnych zaplanowanych działań i grup beneficjentów.	3. Opis osi priorytetowych	horyzontalna

Lp.	Moduł badania/ pytanie badawcze	Wniosek	Rekomendacja	Miejsce w projekcie RPO	Typ rekomendacji
7.	Moduł I. Pytanie badawcze 1	W diagnozie i SWOT pominięte zostały problemy, do których może się odnosić pomoc techniczna. Powodem braku opisu w diagnozie może być przeświadczenie o konieczności skupienia się w opisie na diagnozie potrzeb społeczno-rozwojowych regionu zapominając o potrzebach IZ i IP związanych z zagwarantowaniem właściwej realizacji programu operacyjnego.	Rekomenduje się wprowadzenie zdiagnozowanych wyzwań dla pomocy technicznej: utrzymanie niezbędnych zasobów ludzkich oraz stworzenie warunków sprzyjających skutecznemu wykonywaniu obowiązków związanych z realizacją Programu, wzmocnienie procesu zarządzania i wdrażania oraz konieczność zapewnienia komunikacji i promocji Programu. Zaleca się wprowadzenie do tabeli wskaźników produktu pomocy technicznej w pozycji wartość docelowa wyrazów: „nie dotyczy”. Należy uzgodnić z MRR zasadność odstąpienia od wprowadzenia do programu operacyjnego opisu diagnozy i Analizy SWOT problemów odnoszących się do pomocy technicznej.	3. Opis osi priorytetowych, Oś 11 Pomoc techniczna EFRR, Oś 12 Pomoc techniczna EFS	operacyjna
8.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	W opisie typów interwencji brak jest możliwego wsparcia przygotowywania i realizacji projektów strategicznych i ZIT.	Rekomenduje się uzupełnienie typów interwencji o system wsparcia projektów kluczowych lub innowacyjnych oraz ZIT Należy również wskazać kierunki wykorzystania PT w kontekście wzmacniania zdolności administracyjnych instytucji systemu wdrażania programu i kluczowych beneficjentów oraz interesariuszy PS, np. partnerów społeczno-gospodarczych.	3. Opis osi priorytetowych, Oś 11 Pomoc techniczna EFRR, Oś 12 Pomoc techniczna EFS.	operacyjna
9.	Moduł I. Pytanie badawcze 1	W RPO nie zdecydowano się na zastosowanie PT w celu rozwijania potencjału administracyjnego instytucji i beneficjentów, które implikowałyby konkretne działania związane z daną OP.	W przypadku wyboru WFOŚiGW jako IP2 konieczne będzie zwiększenie zakresu szkoleń pracowników tej instytucji w celu minimalizacji ryzyka, jakim jest brak doświadczenia we wdrażaniu MRPO 2007-2013 oraz doświadczenia we wdrażaniu funduszy europejskich na większą skalę (znacznie większa liczba projektów). Rekomenduje się uzupełnienie opisu Osi 5 w punkcie odnoszącym się do zastosowania środków PT.	3. Opis osi priorytetowych, Oś 5. Ochrona środowiska naturalnego	operacyjna

Lp.	Moduł badania/ pytanie badawcze	Wniosek	Rekomendacja	Miejsce w projekcie RPO	Typ rekomendacji
10.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	W opisie osi 3 stwierdzona została luka i brak działań przewidzianych w PI 3.1. Pomimo wskazania w opisie realizacji PI 3.4. nie zostały przypisane wskaźniki odpowiadające temu PI. Na obecnym etapie prac nad RPO nie przewiduje się wykorzystania PI 3.4 – zakres wstępnie jemu przypisywany, tj. klastry i powiązania kooperacyjne mieściłby się w PI 3.3. Nie wskazano uzasadnienia realizacji projektów w trybie pozakonkursowym.	Ujednolicenie opisu Osi poprzez wskazanie, że działania osi realizują PI 3.1, PI 3.2, PI 3.3. Uzasadnieniem wyboru dla projektów związanych z promocją gospodarczą i turystyczną regionu oraz promocją przedsiębiorczości będzie SRWM.	3. Opis osi priorytetowych, Oś 3. Aktywna gospodarczo Małopolska	operacyjna
11.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	W RPO dokonano identyfikacji tematycznych warunków ex-ante dla programu, za których spełnienie współodpowiedzialne są samorządy regionalne. Wskazano odniesienia do dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i instytucje odpowiedzialną za realizację oraz harmonogram. W projekcie RPO słusznie wskazuje się, że Sekcja RPO zostanie uzupełniona po przekazaniu jednolitego wsadu ze strony MRR spełnienie warunków tematycznych ex-ante	Należy uzupełnić Sekcję RPO dotycząca wypełnienia ogólnych warunków ex-ante w oparciu o jednolity wkład przygotowany przez MRR	10. Warunkowość ex-ante	strategiczna
12.	Moduł I. Pytanie badawcze 2	W RPO brak jest opisu spełnienia ogólnych warunków ex-ante (Zapobieganie dyskryminacji, Równouprawnienie płci, Niepełnosprawność, Zamówienia publiczne, Pomoc państwa, Prawodawstwo w dziedzinie ochrony środowiska w zakresie ocen oddziaływania na środowisko (EIA) oraz strategicznych ocen oddziaływania na środowisko (SEA), Systemy statystyczne i wskaźniki rezultatu). W projekcie RPO słusznie wskazuje się, że Sekcja RPO zostanie uzupełniona po przekazaniu ze strony MRR jednolitego wsadu spełniania warunków ogólnych ex-ante.	Należy uzupełnić Sekcję RPO dotycząca wypełnienia tematycznych warunków ex-ante w oparciu o jednolity wkład przygotowany przez MRR	10. Warunkowość ex-ante	strategiczna

Lp.	Moduł badania/ pytanie badawcze	Wniosek	Rekomendacja	Miejsce w projekcie RPO	Typ rekomendacji
13.	Moduł II. Pytanie badawcze 4	Opis stopnia i zakresu uwzględniania zasady zrównoważonego rozwoju należy uznać za niewystarczający. Zgodnie z Szablonem… w projekcie Programu należy przedstawić instrumenty zapewnienia zgodności z zasadą. Instrumenty te mogą dotyczyć mechanizmów selekcji, mechanizmów kontroli bądź mechanizmów sprawozdawczych.	Rekomenduje się uwzględnienie w opisie sposobu i zakresu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju konkretnych punktów egzekwowania od beneficjentów przestrzegania realizacji jej celów zarówno w interwencjach EFRR jak i interwencjach EFS.	12. Zasady horyzontalne	operacyjna
14.	Moduł III. Pytanie badawcze 6	W RPO brak jest opisu system monitorowania i programu zgodnie z Szablonem programu operacyjnego przygotowanym przez MRR.	W sekcji 7. System instytucjonalny programu należy dodatkowo umieścić informacje nt.: systemu monitorowania i sprawozdawczości, w tym: główne zasady monitorowania postępów realizacji programu, oparte na regulacjach unijnych i krajowych, informacje nt. komitetu monitorującego, informacje nt. odpowiedzialności IZ za prawidłowy przebieg procesu sprawozdawczości, informacje nt. obowiązku monitorowania i sprawozdawczości w sposób systematyczny i terminowo przez cały okres programowania, informacje nt. prowadzenia monitorowania i sprawozdawczości na wszystkich poziomach instytucjonalnych, wdrażania programu oraz przez wszystkich beneficjentów programu operacyjnego, informacje nt. oparcia monitorowania postępu rzeczowego projektów przede wszystkim o wskaźniki z listy wskaźników kluczowych.	Rozdział 8. System instytucjonalny	strategiczna
15.	Moduł III. Pytanie badawcze 6	W RPO brak opisu system ewaluacji programu zgodnie z Szablonem programu operacyjnego przygotowanym przez MRR.	W sekcji 7. System instytucjonalny programu należy dodatkowo umieścić informacje nt.: systemu ewaluacji, zgodnego z Wytycznymi KE oraz z zapisami UP w tym zakresie, w tym informacje nt. obowiązków JE wyznaczonych przez IZ PO do przeprowadzenia procesu ewaluacji PO, informacji o zapewnieniu odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego JE oraz wskazanie, w jaki sposób zapewniony zostanie odpowiedni poziom funkcjonalnej niezależności	Rozdział 8. System instytucjonalny	strategiczna

Lp.	Moduł badania/ pytanie badawcze	Wniosek	Rekomendacja	Miejsce w projekcie RPO	Typ rekomendacji
			podmiotów realizujących badania ewaluacyjne, informacji nt. planów ewaluacji w systemie ewaluacji PO, które IZ PO ma przygotować na cały okres programowania i przedstawić do akceptacji KM nie później niż rok od przyjęcia PO, informacji nt. w jaki sposób zapewniona zostanie koordynacja procesu ewaluacji działań finansowanych z EFS i EFRR, informacji nt. w jaki sposób wykorzystywane będą wyniki badań ewaluacyjnych.		
16.	Moduł III. Pytanie badawcze 6	Dla większości osi priorytetowych przyjęte wskaźniki spełniają kryteria kompletności, przyporządkowania, uzasadnienia merytorycznego, spójność wewnętrznej i zewnętrznej. Określone wartości docelowe wskaźników produktu są realne, biorąc pod uwagę dane historyczne i proponowaną alokację. W poszczególnych osiach stwierdzono jednak braki w systemie wskaźników produktu.	Dla osi priorytetowej 5. należy rozważyć rozszerzenie listy wskaźników oraz opracowanie wskaźników specyficznych da ochrony przed osuwiskami. Dla osi priorytetowej 8. rekomenduje się zastosowanie jednego wskaźnika mierzącego liczbę osób powyżej 50 r.ż. korzystających ze wsparcia RPO. Należy uzupełnić wartość docelową wskaźnika produktu dla PI 10.4 oraz wskaźników produktu Osi pomocy technicznej EFRR i EFS.	Rozdział 3. Opis osi priorytetowych	operacyjna
17.	Moduł III. Pytanie badawcze 6	Dla większości osi finansowanych z EFRR określone zostały jeden lub maksymalnie dwa wskaźniki rezultatu (strategicznego) wykorzystując – tam gdzie jest to możliwe – wskaźniki z UP lub ich uszczegółowienie. W ramach analizy stwierdzono, że dla PI w ramach Oś 4, 5, 11, 12 nie przyporządkowano wskaźników rezultatu strategicznego. Stwierdzono brak wartości bazowych i docelowych wskaźników rezultatu strategicznego, z zastrzeżeniem dla Osi 6., gdzie wskaźniki te mają zarówno wartości bazowe i docelowe.	Rekomenduje się wprowadzenie wartości bazowych i docelowych wskaźników rezultatu strategicznego dla PI, z zastrzeżeniem dla Osi 6., gdzie wskaźniki te mają zarówno wartości bazowe i docelowe.	Rozdział 3. Opis osi priorytetowych	operacyjna
18.	Moduł III. Pytanie badawcze 6	Dobór wybranych wskaźników do oceny realizacji celów pośrednich jest możliwy do zaakceptowania. W wyniku analizy RPO ustalono, że w RPO przyjęto wskaźnik kamieni milowych dla wszystkich osi priorytetowych. Nie wszystkie PI mają ustawione KEW: PI 4.3, PI 8.7, PI 8.8, PI 8.9, PI 8.10, PI 9.4, PI 9.4, PI 9.7, PI 9.8, PI 10.3.	Rekomenduje się wprowadzenie brakujących opisów do Sekcji 2.A.4. adekwatności wskaźników w tabeli zgodnie z Szablonem programu. Dla części alokacji osi priorytetowej, nieobjętej ramami wykonania należy przedstawić wyjaśnienie, powody za tym przemawiające i w jaki sposób interwencje wyłączone z ram wykonania przyczyniają się do osiągnięcia celów	Rozdział 3. Opis osi priorytetowych	strategiczna

Lp.	Moduł badania/ pytanie badawcze	Wniosek	Rekomendacja	Miejsce w projekcie RPO	Typ rekomendacji
		Dla OP1, OP2 wprowadzono cele końcowe (2023) oraz wskazano wartość wskaźnika w pozycji Cel końcowy (2023). Nie wprowadzono celów końcowych (2023) dla OP3, OP4 (nie wprowadzono wskaźnik dla PI 4.3), OP6, OP7, OP9, OP10, OP11. W wyniku analizy RPO ustalono, że z zastrzeżeniem OP5 w RPO nie wprowadzono celów pośrednich (2018) na potrzeby ram wykonania. W RPO nie wskazano wartości wskaźników dla celów pośrednich. Nie można zatem dokonać oceny realności wybranych celów końcowych ani analizy ryzyka z uwzględnieniem.	szczegółowych OP. Rekomenduje się wprowadzenie opisu wyjaśnienia dla OP nieobjętej w pełni ramami wykonania wyjaśnienia, powody za tym przemawiające i w jaki sposób interwencje wyłączone z ram wykonania przyczyniają się do osiągnięcia celów szczegółowych. Należy wprowadzić kwotę rezerwy wykonania, która zostanie ostatecznie alokowana w 2019 r. Szczegóły w rozdziale 6.2.3. Ocena doboru wskaźników dla oceny realizacji celów pośrednich („kamieni milowych").		
19.	Moduł III. Pytanie badawcze 6	Badani beneficjenci MRPO 2007-2013 wskazywali, że obszar monitorowania wskaźników sprawiał trudności na etapie oceny i rozliczania wniosku.	Rekomenduje się opracowanie metodologii szacowania wartości wskaźników wybranych do projektów przez beneficjentów. Należy umożliwić beneficjentom wybór tylko takich wskaźników, które dotyczą ich typu projektu, a także należy powiązać ze sobą wybór wskaźnika produktu z wyborem wskaźnika rezultatu.	Rozdział 3. Opis osi priorytetowych	operacyjna
20.	Moduł III. Pytanie badawcze 6	W okresie przejściowym pomiędzy zamykaniem MRPO 2007-2013 i wdrożeniem RPO 2014-2020 można spodziewać się zwiększenia zadań związanych z monitorowaniem i ewaluacją MRPO 2007-2013.	W okresie przejściowym przed wdrożeniem programu 2014+ należy zapewnić utrzymanie niezbędnych zasobów ludzkich oraz stworzenie warunków sprzyjających skutecznemu wykonywaniu obowiązków związanych z monitorowaniem i ewaluacją RPO. Należy dokonać przeglądu procedur pod kątem podziału zadań w ramach istniejących zasobów kadry i wprowadzić odpowiednie zapisy do zakresów obowiązków.	Rozdział 8. System instytucjonalny	operacyjna

9 Aneksy

9.1 Indeks odniesień do wymagań Komisji Europejskiej dotyczących zakresu ewaluacji ex-ante wskazanych w art. 48 projektu rozporządzenia ogólnego.

Lp.	Wymagania Komisji Europejskiej w art. 48 projektu rozporządzenia ogólnego	Rozdział	Strony w raporcie
1.	Analiza wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy uwzględnieniu wybranych celów tematycznych i priorytetów oraz potrzeb krajowych i regionalnych;	5.1.2 Strategia EUROPA 2020 z odwołaniem do Krajowego Programu Reform	56-59
2.	Analiza spójności wewnętrznej proponowanego programu lub działania i jego związku z innymi istotnymi instrumentami;	4.2 Ocena logiki interwencji	29-56
3.	Analiza spójności alokacji zasobów budżetowych z celami programu;	4.2.5 Sposób zastosowania koncentracji alokacji i zasady koncentracji tematycznej. Adekwatność wielkości i struktury nakładów finansowych	41-43
4.	Analiza spójności wybranych celów tematycznych, priorytetów i odpowiadających im celów programów ze wspólnymi ramami strategicznymi, umową partnerską oraz zaleceniami dla poszczególnych państw przyjętymi na podstawie art. 121 ust. 2 Traktatu oraz zaleceniami Rady przyjętymi na podstawie art. 148 ust. 4 Traktatu;	5.1 Ocena spójności programu operacyjnego z dokumentami zewnętrznymi	56-66
5.	Analiza adekwatności i zrozumiałości proponowanych wskaźników właściwych dla programu;	6.2.2. Ocena trafności wskaźników produktu i rezultatu strategicznego	77-78
6.	Analiza sposobu, w jaki oczekiwane produkty/usługi przyczynią się do osiągnięcia rezultatów;	4.2.3 Ocena wpływu realizacji programu operacyjnego na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju lub regionu	30-38
7.	Analiza, czy wartości docelowe ujęte ilościowo dotyczące wskaźników są realistyczne, przy uwzględnieniu przewidywanego wsparcia z funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych;	6.2.2. Ocena trafności wskaźników produktu i rezultatu strategicznego	56-66
8.	Analiza uzasadnienia proponowanej formy wsparcia;	4.2.8 Trafność zakładanych form wsparcia – instrumentów finansowych	52-53

9.	Analiza adekwatności zasobów ludzkich i zdolności administracyjnych do zarządzania programem;	6.1 Ocena systemu realizacji i potencjału administracyjnego	68-76
10.	Analiza przydatności procedur monitorowania programu oraz gromadzenia danych koniecznych do przeprowadzenia ocen;	6.2.4. Ocena sposobów umożliwiających terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych 6.2.5. Ocena źródeł oraz metod generowania danych oraz sposobów służących zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych	79-80
11.	Analiza przydatności celów pośrednich wybranych na potrzeby podstawy oceny wykonania;	6.2.3. Ocena doboru wskaźników dla oceny realizacji celów pośrednich („kamieni milowych")	78-79
12.	Analiza adekwatności planowanych środków mających na celu promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zapobieganie dyskryminacji;	5.2.2 Przewidywany wkład programu operacyjnego do realizacji celów polityk horyzontalnych	67-68
13.	Analiza adekwatności planowanych środków mających na celu promowanie zrównoważonego rozwoju.	5.2.2 Przewidywany wkład programu operacyjnego do realizacji celów polityk horyzontalnych	67-68

9.2 Koncepcja procesu ewaluacji programu operacyjnego

Można zdefiniować **trzy główne etapy procesu programowania**, podczas których w projektowaniu programu powinni brać udział przeprowadzający ocenę ex-ante, a podawane przez nich informacje zwrotne oraz zalecenia należy włączać do powstającego programu:

Etap 1: Analiza i ocena potrzeb;

Etap 2: Budowa logiki interwencji programu, w tym przydział zasobów budżetowych, ustalenie celów oraz ram oceny wykonania;

Etap 3: Zdefiniowanie systemów rządzenia, zarządzania i realizacji

Pierwszym etapem procesu programowania jest **analiza SWOT i ocena potrzeb**.

Instytucja Zarządzająca (IZ) przygotowuje ocenę potrzeb dla terytorium danego programu. W ramach ewaluacji ex-ante, przeprowadzający ocenę podaje informacje zwrotne dotyczące tych analiz. Zadaniem ewaluatora była analiza wskaźników wpływu, ocena spójności i kompletności potrzeb, jakie mają być zaspokojone poprzez interwencje. Jego zadaniem było także wskazanie wszelkich zidentyfikowanych luk i podanie zaleceń celem uzupełnienia/poprawienia opisu i analizy.

Prace te prowadzone były w **Module I w ramach pytania badawczego 1** (Czy interwencja publiczna w postaci RPO WM 2014-2020 trafnie odpowiada na wyzwania i potrzeby społeczno-ekonomiczne zdiagnozowane w aktualnych dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim?).

Drugim etapem procesu programowania jest **budowa logiki interwencji programu**, w tym przydział zasobów budżetowych, ustalenie celów oraz ram oceny wykonania.

IZ przygotowuje logikę interwencji i określa cele, środki i działania, jakie ma obejmować program. Instytucja zarządzająca sugeruje również przydział zasobów, planowane produkty/usługi, cele wspólne i specyficzne dla programu oraz wartości celów pośrednich dla wykonania.

Najważniejszym zadaniem ewaluacji ex-ante była weryfikacja logiki programu operacyjnego poprzez odniesienie jej do istniejącej wiedzy naukowej i eksperckiej (w tym wyników badań ewaluacyjnych). Innymi słowy jest to proces „testowania" logiki interwencji za pomocą dostępnych „dowodów" (evidence). Ewaluacja ex-ante bazująca na badaniu logiki przebiegała zatem w następujących etapach/modułach:

1. **Odtworzenie logiki programu operacyjnego**

Ewaluator na podstawie badania dokumentacji programowej, uzupełnionej o dane uzyskane metodami jakościowymi (wywiady pogłębione, analizy eksperckie, panele eksperckie) i ilościowe (badanie CAWI wśród potencjalnych beneficjentów), zbudował model logiczny oceny programu operacyjnego i poszczególnych osi priorytetowych, obrazujący związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy zidentyfikowanymi potrzebami i planowanymi do podjęcia działaniami a spodziewanymi efektami.

2. **Stworzenie ram koncepcyjnych badania**

Ewaluator dokonał zebrania i przeglądu wiedzy naukowej i eksperckiej (przegląd literatury oraz wyników badań naukowych i ewaluacyjnych krajowych i zagranicznych, ekspertyz, analiz, metody eksperckie), użytecznej dla wyjaśnienia/weryfikacji mechanizmów przyczynowo-skutkowych przedstawionych w odtworzonej logice oceny programu operacyjnego i osi priorytetowych.

3. **Ewaluacja logiki programu operacyjnego**

Ewaluator porównał założenia programu (odtworzoną logikę oceny interwencji) z wiedzą naukową i ekspercką, a następnie dokonał oceny projektu programu operacyjnego. Celem ewaluacji była

przede wszystkim ocena siły powiązań przyczynowo-skutkowych pomiędzy interwencją a efektami. Niemniej jednak ewaluacja poza odpowiedzią na pytanie, CZY spodziewane efekty/zmiany wystąpią w wyniku wdrożenia interwencji, udzieliła również odpowiedzi na pytania, W JAKI SPOSÓB i DLACZEGO (wraz ze szczegółowym opisem/uzasadnieniem).

Elementem oceny w tym zakresie było również badanie alternatywnych sposobów realizacji założonych celów. Badanie alternatywnych sposobów realizacji założonych celów miało odzwierciedlenie w opracowanych dla nich rekomendacjach.

Na podstawie przeprowadzonej oceny ewaluator sformułował wnioski i rekomendacje (rekomendowane zmiany w programie) oraz przedstawił rekomendowany model logiczny programu operacyjnego spójny z dostępną wiedzą naukową i ekspercką (m.in. w postaci diagramu wraz z opisem oraz odniesieniem do teorii/wyników badań). Wnioski i rekomendacje sformułowane przez ewaluatora powinny być użyteczne dla Instytucji Zarządzającej w trakcie prac na szczegółowym opisem priorytetów na późniejszych etapach programowania.

Przeprowadzający ocenę ex-ante dostarczył też informacji zwrotnych na temat logiki interwencji proponowanej w odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb, spójności wewnętrznej i zewnętrznej, spójności między oczekiwanymi produktami/usługami i rezultatami, przydziału zasobów budżetowych, istotności i klarowności wskaźników wspólnych i specyficznych dla programu oraz realności wartości docelowych i wartości, jakie w ramach oceny wykonania proponowane są dla celów pośrednich.

Prace były prowadzone w **Module I w ramach pytania badawczego 2** (Czy zaproponowana w ramach RPO WM 2014-2020 logika interwencji umożliwi realizację zakładanych celów rozwojowych?).

Wykonawca przeprowadził również analizę spójności zapisów projektu RPO WM z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym. Zadaniem ewaluatora było również wyrażenie opinii na temat odpowiedniego uwzględnienia w programie kwestii horyzontalnych, takich jak zrównoważony rozwój oraz promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zapobiegania dyskryminacji.

Prace były prowadzone w ramach **Modułu II** Ocena spójności zewnętrznej programu operacyjnego.

Trzecim etapem procesu programowania jest **zdefiniowanie systemu zarządzania programem**.

Przeprowadzający ocenę ex-ante na tym etapie podał informacje zwrotne na temat adekwatności zdolności zasobów ludzkich i zdolności administracyjnych do zadania zarządzania programem, a także proponowanego systemu monitorowania i oceny. Tym tematom poświęcony był **Moduł III badania**. Jeden z elementów tego Modułu był realizowany niezależnie od pozostałych prac (także w innych Modułach). Jest to ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL (opis podejścia metodologicznego przedstawiono w rozdziale 4.5).

Jednym z produktów ewaluacji ex-ante są przygotowane przez Wykonawcę **diagramy**, obrazujące związki przyczynowo-skutkowe zachodzące pomiędzy zaplanowanymi w ramach programu działaniami i ich produktami, a oczekiwanymi rezultatami. Diagramy powinny przedstawiać rekomendowane przez Wykonawcę modele logiczne programu i osi priorytetowych oraz zawierać szczegółowy opis związków przyczynowo-skutkowych wraz z odniesieniem do wyników badań oraz teorii społeczno-ekonomicznych. Wykonawca przygotował również diagramy obrazujące związki przyczynowo-skutkowe zachodzące pomiędzy spodziewanymi efektami programu, a celami najważniejszych strategii na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym, w tym w szczególności celami Strategii Europa 2020.

Ostatnim elementem badania jest opracowanie **wstępnej koncepcji procesu ewaluacji** programu operacyjnego.

Materiał ten posłuży Instytucji Zarządzającej do przygotowania Planu ewaluacji RPO WM 2014-2020. Prace były prowadzone w ramach **Modułu IV** - Wstępna koncepcja procesu ewaluacji RPO WM 2014-2020.

Punktem wyjścia do rozpoczęcia prac badawczych był **Raport metodologiczny**, zawierający uszczegółowioną metodologię badania z uwzględnieniem uwag Zamawiającego, w tym propozycją sposobu współpracy w zakresie koordynacji procesu ewaluacji i procesu programowania. Istotne było wpisanie harmonogramu prac badawczych w proces przygotowania programu operacyjnego. Opracowanie tego typu dokumentu tzw. *mapy drogowej* było niezbędne w celu uniknięcia problemów na etapie realizacji badania. Charakter tego dokumentu jednocześnie dopuszcza wprowadzanie zmian, np. zastosowanie opcjonalnych działań w celu dopasowania przebiegu ewaluacji do zmieniającej się sytuacji zewnętrznej (negocjacje z Komisją Europejską, zmiany programu, konsultacje społeczne).

Poniżej przedstawiamy schemat logiki badania ewaluacyjnego.

Rysunek . Schemat badania ewaluacyjnego

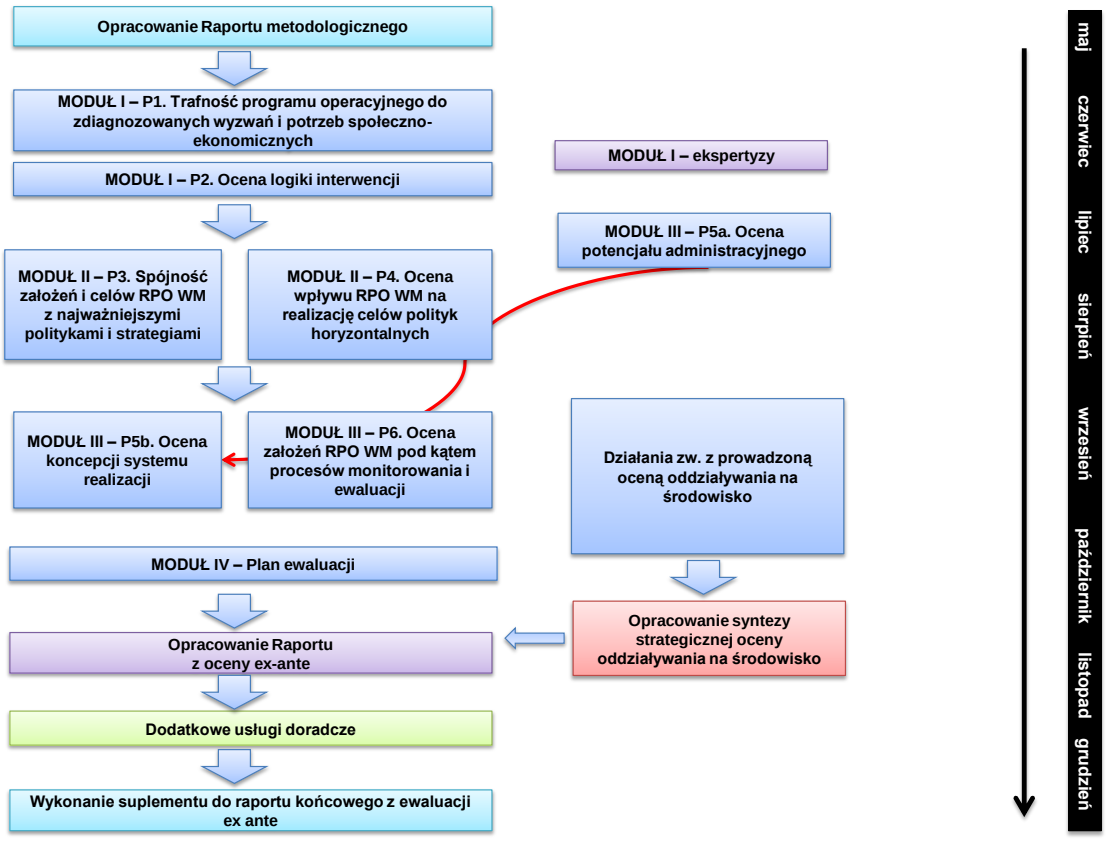

Źródło: opracowanie własne

Poniżej wymieniono i opisano zastosowane w badaniu metody badawcze i analityczne.

Analiza dokumentów (desk research)

W niniejszym badaniu na analizę danych zastanych został położony szczególny nacisk, gdyż jednym z głównych celów ewaluacji ex-ante jest osadzenie procesu programowania w ramach

teoretycznych poprzez wykorzystanie dostępnej wiedzy do poprawy jakości programu operacyjnego[63]. Dlatego też proces badawczy bazował na ewaluacji opartej na teorii (*theory based evaluation*) wykorzystując głównie metody typu desk research. Realizacja badania rozpoczęła się od analizy dokumentów. Analiza, która była jednym z kluczowych etapów badania, miała kilka zasadniczych celów. Po pierwsze skupiła się na analizie zapisów dokumentów programowych, co było punktem wyjścia do przeprowadzenia oceny szacunkowej programu. Analiza ogólnodostępnych danych zastanych i opracowań naukowych była niezbędna do udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze odnośnie diagnozy potrzeb i SWOT.

Panele eksperckie z udziałem członków zespołu ewaluacyjnego oraz pracowników Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Zostały zrealizowane 4 panele eksperckie poświęcone zagadnieniom: spójność zewnętrzna, spójność wewnętrzna Programu, systemowi zarządzania i wdrażania oraz zastosowaniu podejścia terytorialnego. Panele eksperckie odbyły się z udziałem członków zespołu ewaluacyjnego oraz pracowników Departamentu Polityki Regionalnej (DPR) Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego odpowiedzialnych za przygotowanie projektu RPO.

Wywiady pogłębione

Metodą uzupełniającą analizę dokumentów i analizy eksperckie były wywiady pogłębione. Wywiady zostały przeprowadzone z osobami wiodącymi z punktu widzenia programowania RPO, których wiedza bądź opinia jest istotna dla uzyskania odpowiedzi na pytania ewaluacyjne. Byli to pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego oraz Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości odpowiedzialni za realizację MRPO 2007-2013 i/lub przygotowanie projektu RPO 2014-2020, a także eksperci zewnętrzni zaangażowani w ten proces.

W odniesieniu do Modułu III, gdzie jednym z zadań Wykonawcy była ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w realizację MRPO 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL, wywiadami objęci zostali także pracownicy instytucji wdrażającej komponent regionalny PO KL.

Poniżej zamieszczono wykaz przeprowadzonych wywiadów

Tabela 1. Lista wywiadów pogłębionych

Liczba osób	Stanowisko i instytucja
5	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Departament Polityki Regionalnej
4	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Departament Funduszy Europejskich Zespół ds. Wyboru Projektów Zespół ds. Wspierania Wdrażania Funduszy Europejskich Wydział Wdrażania Programów Regionalnych
1	Instytucja Pośrednicząca we wdrażaniu RPO Województwa Małopolskiego - Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości
5	Instytucja Pośrednicząca POKL II stopnia w województwie małopolskim - Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
4	Eksperci zewnętrzni
3	Pracownicy WFOŚiGW zaangażowani we wdrażanie RPO w województwach gdzie WFOŚiGW pełnił rolę jednej z jednostek pośredniczących
1	Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
1	Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego

[63] por. Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020.

Źródło: opracowanie własne

Badanie ilościowe CAWI z potencjalnymi instytucjonalnymi beneficjentami RPO

Wywiad kwestionariuszowy realizowany przez Internet (ang. *Computer Assisted Web Interview*) został zastosowany przy ocenie celowości i trafności planowanych rozwiązań w zakresie efektywności systemu zarządzania RPO (moduł III). Narzędziem badawczym w badaniu CAWI był kwestionariusz standaryzowany (zawierający pytania otwarte i zamknięte).

Badanie ankietowe techniką CAWI z beneficjentami MRPO na lata 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL zostało zrealizowane w okresie 9-20 września 2013 r. Ankieta została wysłana na 4029 unikalnych adresów mailowych przygotowanych na podstawie bazy danych przekazanej przez Zamawiającego. (ok. 700 z nich okazało się błędnych)[64]. W badaniu wzięło udział 513 respondentów (24 respondentów zostało wykluczonych w trakcie analizy danych – wskazali, iż nie realizowali projektów w ramach MRPO lub PO KL) co daje zwrotność ankiety na poziomie ok. 15% przy wykluczeniu błędnych adresów. Badaniem objęto wszystkie grupy beneficjentów MRPO 2007-13 i komponentu regionalnego PO KL.

Badanie ilościowe CAWI z beneficjentami POIiŚ, w przypadku których jednostką pośredniczącą był WFOŚiGW

Ze względu na to, iż w pracach nad systemem wdrażania RPO rozważa się także wprowadzenie nowego podmiotu, jakim jest Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), przeprowadzono dodatkowe badania w tym zakresie. Ze względu na to, że podmiot ten nie uczestniczył we wdrażaniu MRPO na lata 2007-2013, jego potencjał zbadano w sposób pośredni – poprzez ocenę procesu wdrażania działań POIiŚ, w których WFOŚiGW pełnił funkcję instytucji wdrażającej (badanie ankietowe techniką CAWI z udziałem beneficjentów POIiŚ, w przypadku których jednostką pośredniczącą był WFOŚiGW).

Badanie to zostało przeprowadzone w okresie: 9 września – 3 października 2013 r. Ankieta została wysłana do 27 beneficjentów. Zwrotność wyniosła 21 ankiet, co daje 78%. W trakcie badania zostało wysłane 4 razy przypomnienie w odstępach kilkudniowych. Dodatkowo w dniach 19-20 września został wykonany monit telefoniczny. Udało skontaktować się ze wszystkimi respondentami i ankiety dotarły do wszystkich beneficjentów.

Ekspertyzy

Dodatkowo w ramach Modułu I Ocena trafności i spójności wewnętrznej RPO Wykonawca przeprowadził ewaluację ex-ante w zakresie dwóch, dodatkowo wyodrębnionych komponentów: Komponent A. Instrumenty finansowe i Komponent B. Instrumenty terytorialne. W wyniku tych prac powstały dwie odrębne opinie zewnętrzne: ocena ex-ante propozycji zastosowania w programie instrumentów finansowych oraz ocena ex-ante instrumentów rozwoju terytorialnego, w zakresie dotyczącym zintegrowanej inwestycji terytorialnych oraz programów subregionalnych

9.3 Synteza Oceny Oddziaływania na Środowisko

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji wstępnego projektu MRPO 2014-2020, której elementem jest niniejsza prognoza, jest spełnieniem obowiązku prawnego wynikającego z dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz zapewnieniem zgodności z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2013, poz. 1235 z późn. zm.). Zakres prognozy jest zgodny z art. 51 ust. 2 ww. ustawy.

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest wstępny projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020r., zwany dalej „MRPO 2014-2020", z jednoczesnym uwzględnieniem materiałów cząstkowych przygotowywanych w ramach prac nad kolejną wersją projektu programu (wersja 2.0). Celem prognozy jest określenie skutków dla środowiska wynikających z realizacji ustaleń przedmiotowego dokumentu.

Analiza stanu środowiska w województwie małopolskim wskazuje na konieczność podjęcia działań szczególnie w zakresie tych komponentów/obszarów gospodarki, w których problemy mają najwyższy priorytet tj. w zakresie powietrza atmosferycznego, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz zagrożeń naturalnych (powódź, susza i osuwiska). Ogólny stan środowiska jest dobry za wyjątkiem bardzo złego stanu sanitarnego powietrza i niewłaściwej gospodarki odpadami, a także gospodarki wodno-ściekowej. Presja wywierana na środowisko w regionie, podobnie jak w całym kraju, ma swoje źródło w działalności gospodarczo-bytowej człowieka (antropopresja). Kluczowe problemy środowiskowe, których rozwiązanie pozwoli na uzyskanie podstawowych standardów jakości środowiska i racjonalne wykorzystanie jego zasobów dotyczy: przekroczeń poziomów normatywnych wartości stężeń dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu; niewystarczającego stopnia skanalizowania poszczególnych gmin województwa (54% ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej); przewagi składowania odpadów komunalnych nad procesami odzysku i recyklingu. Dużym obciążeniem dla przyrody, a szczególnie parków narodowych jest ruch rekreacyjno – turystyczny; zagrożeniem dla gleb jest przede wszystkim erozja wodna, która obejmuje ponad połowę (57%) obszaru Małopolski. Erozja wodna jest silnie związana z często występującymi w województwie powodziami i podtopieniami. Najbardziej priorytetowe działania naprawcze dotyczą obszarów wskazanych powyżej, konieczność realizacji zadań, mających na celu poprawę stanu środowiska wynika ze zobowiązań prawnych, które nakłada na Polskę obowiązek osiągnięcia odpowiednich norm jakości i stanu środowiska.

Analiza projektu MRPO 2014-2020 w kontekście uwzględnienia celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach międzynarodowych, wspólnotowych i krajowych potwierdza istnienie zbieżności zapisów z dokumentami wyższych szczebli. Wizja województwa, kładąca nacisk na zachowanie walorów środowiskowych, chęć rozwoju gospodarczego zgodnego z zasadami ochrony środowiska pozwala uznać, że MRPO 2014-2020 doskonale wpisuje się w cele i priorytety obowiązujących polityk prośrodowiskowych.

Biorąc pod uwagę główne ustalenia MRPO 2014-2020 należy zaznaczyć, że w kreowaniu wizji rozwoju województwa duży nacisk położono na zachowanie środowiska w dobrym stanie, szczególnie w obszarze energetycznym, gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony powietrza.

Przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko wykorzystano metodykę szeroko opisaną w załączniku do niniejszego dokumentu tj. „Opis wybranej i zastosowanej metodologii oraz źródła informacji wykorzystywanych w badaniu" (Raport metodologiczny).

Najistotniejszym elementem przeprowadzonych analiz w ramach prognozy oddziaływania MRPO 2014-2020 na środowisko było wskazanie przewidywanych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska. Analiza i ocena poszczególnych osi, celów i działań nie wykazała możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego i długoterminowego oddziaływania, w takim stopniu, aby mogło nastąpić wyraźne, trwałe pogorszenie stanu któregokolwiek z komponentów środowiska. Negatywne oddziaływania będą miały przeważnie charakter chwilowy (w trakcie realizacji inwestycji). Krótkotrwały negatywny wpływ na środowisko będą miały wszystkie działania związane z budową nowej infrastruktury (np. emisja pyłów w trakcie budowy, zwiększony ruch samochodowy). Skutki negatywne mogą wystąpić również w sferze społecznej i gospodarczej. Ponieważ integralnym i najważniejszym elementem środowiska jest człowiek, wszystkie planowane działania mają na celu poprawę życia w otaczającym go środowisku. Pozostałe oddziaływania (poza wskazanymi negatywnymi) będą miały znaczenie pozytywne.

Narzędziem ułatwiającym analizę ze względu na czas oddziaływania jest macierz relacyjna elementów środowiska i badanych typów operacji w ramach osi priorytetowych. Możliwe oddziaływania negatywne będą

miały miejsce w przypadku osi priorytetowych, w których realizowane będą duże przedsięwzięcia inwestycyjne, zmierzające w kierunku rozwoju infrastruktury:

- 4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku (np. płoszenie ptaków i nietoperzy na trasach przelotów – farmy wiatrowe; zagrożenie zniszczenia lub zamurowywania siedlisk ptaków i nietoperzy podczas termomodernizacji budynków; pylenie podczas prac remontowo-budowlanych; powstawanie odpadów budowlanych);

- 5. Ochrona środowiska naturalnego (np. niszczenie siedlisk wodno-błotnych w przypadku budowy infrastruktury hydrotechnicznej; zmiana reżimu hydrologicznego; uciążliwości związane z procesem budowy infrastruktury służącej ochronie środowiska);

- 6. Dziedzictwo regionalne (większa presja na środowisko wynikająca ze wzmożonego ruchu turystycznego; zwiększony pobór wód, produkcja odpadów i ścieków oraz emisja zanieczyszczeń związana z intensyfikacją transportu na rzecz turystyki; przekształcenie powierzchni ziemi związane z budową i modernizacją zbiorników oraz budowli piętrzących);

- 7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego (rozwój infrastruktury drogowej przyczyni się do zwiększenia emisji zanieczyszczeń do powietrza wskutek intensyfikacji transportu samochodowego; usuwanie drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji oraz zmniejszenie się powierzchni terenów zielonych; płoszenie zwierząt na terenach realizacji i późniejszego funkcjonowania inwestycji; fragmentacja ekosystemów i przerwania korytarzy ekologicznych; przekształcenie profilu glebowego i ograniczenie powierzchni gleb; powstawanie nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych; wzrost wydobycia surowców budowlanych; wzrost emisji hałasu na terenach sąsiadujących).

Biorąc pod uwagę możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań na środowisko należy uwzględnić fakt, że wszystkie nowe inwestycje muszą mieć wykonaną rzetelną ocenę oddziaływania na środowisko, która wykaże wariant najmniej to środowisko obciążający, który będzie realizowany, jeśli okaże się wykonalny technicznie i racjonalny ekonomicznie. Na etapie realizacji i funkcjonowania inwestycji należy preferować technologie niskoemisyjne i energooszczędne. Powinny być one także przedmiotem znacznego wsparcia w zakresie działań na rzecz B+R.

Planowanie budowy infrastruktury technicznej przeciwpowodziowej powinno być poprzedzone analizą reżimu hydrologicznego zlewni, na którą będą oddziaływać tak, aby maksymalnie ograniczać negatywne zmiany stosunków wodnych i ekosystemów zależnych od wód powierzchniowych.

Działania związane z budową lub przebudową dróg powinny być realizowane przy zastosowaniu środków minimalizujących typu:

- ograniczenie prac budowlanych i przekształceń powierzchni ziemi do niezbędnego minimum,

- ograniczanie do minimum wycinki drzew i krzewów oraz zapewnienie ochrony drzew przed ewentualnym uszkodzeniem podczas prowadzenia robót budowlanych,

- prowadzenie prac związanych z wycinką drzew i krzewów poza okresem lęgowym ptaków (jeśli tam gniazdują) i rozrodem płazów,

- prowadzenie nowych instalacji w sposób zapobiegający (lub minimalizujący) przecinaniu i defragmentacji cennych struktur przyrodniczych, w tym obszarów objętych ochroną oraz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych nie objętych ochroną,

- budowa odpowiedniej ilości i jakości przejść dla zwierząt,

- wprowadzenie nasadzeń zieleni wzdłuż dróg,

- odtwarzanie siedlisk w miejscach zastępczych,

- materiał ziemny wykorzystywany przy pracach wykończeniowych powinien być pochodzenia lokalnego, tak aby nie zawierał bazy nasion gatunków obcych temu regionowi

- zastosowanie odpowiedniego oświetlenia drogi, w celu ograniczenia niekorzystnego efektu przyciągania nietoperzy.

W celu minimalizacji negatywnego oddziaływania na krajobraz konieczne jest lokalizowanie inwestycji na obszarach, w których nie wpłynęłyby one istotnie na zastane walory krajobrazowe, dostosowywanie wyglądu i otoczenia inwestycji do lokalnego charakteru krajobrazu. W przypadku inwestycji z zakresu wykorzystania OZE (np. wiatraki) należy dążyć do poprawy praktyk wykonywania ocen oddziaływania na środowisko w tym

zakresie (np. poprzez promowanie inwestycji, które już na etapie projektu mają wykonywane studia krajobrazowe, polegające na jak najlepszym wpasowaniu inwestycji w otoczenie). Inwestycje infrastruktury ściekowej, wodociągowej, związanej z gospodarką odpadami, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się odorów i hałasu powinny być otoczone pasami zieleni.

Rozważając warianty alternatywne dla konkretnych działań, należy brać pod uwagę warianty lokalizacyjne, warianty organizacyjno-techniczne (inne sposoby prowadzenia inwestycji) i technologiczne (wykorzystujące BAT). Należy mieć na względzie, że niektóre inwestycje, mimo potencjalnie negatywnego wpływu na środowisko są dla regionu wyzwaniem cywilizacyjnym (np. budowa sieci transportowej) lub kwestia bezpieczeństwa (jak zwiększenie naturalnej retencji, ochrona przeciwpowodziowa), i zachowania dobrego stanu środowiska (rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, infrastruktury gospodarki odpadami, a także wspieranie rozwoju potencjału gospodarczego regionu w obszarze kultury i turystyki). Zatem, pomimo potencjalnie negatywnego oddziaływania nie można zaniechać działań w tym zakresie, jednocześnie właściwie przeprowadzać inwestycje pod względem technicznym i proceduralnym. Rzetelnie wykonana ocena oddziaływania konkretnego przedsięwzięcia pozwala na uniknięcie szkody w środowisku już na etapie planowania. Jednym z kluczowych narzędzi w prowadzeniu skutecznej polityki ekologicznej jest także sprawny system planowania przestrzennego i pokrycie całego województwa miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, uwzględniającymi potrzeby ochrony przyrody i krajobrazu.

Analiza MRPO 2014-2020 wykazała brak możliwości wariantowania dla inwestycji planowanych jako konieczność rozwoju społeczno-gospodarczego, a także rozwoju tych dziedzin, które mają służyć polepszeniu stanu środowiska, w szczególności w zakresie: rozwoju sieci komunikacyjnej, ochrony przeciwpowodziowej, ochrony powietrza, gospodarki odpadami oraz realizacji inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Zaprzestanie realizacji MRPO 2014-2020 może przyczynić się zapewne do negatywnego wpływu na środowisko. Brak realizacji działań może mieć bowiem potencjalne negatywne skutki dla środowiska m.in. poprzez brak poprawy stanu jakości powietrza, nieosiągnięcie wymaganych poziomów odzysku i recyklingu wybranych rodzajów odpadów oraz odpadów komunalnych, zanieczyszczenie środowiska gruntowo-wodnego, z powodu dalszego deponowania nieprzetworzonych odpadów komunalnych na składowiskach, brak poprawy jakości wód powierzchniowych, spowodowanych niepełnym skanalizowaniem gmin regionu jak również niszczenie środowiska naturalnego poprzez niekontrolowany i nieuporządkowany ruch turystyczny itp.

MRPO 2014-2020 powinno podlegać odpowiedniemu systemowi monitoringu, w zakresie osiągania wyznaczonych celów i priorytetów. System monitoringu opracowany w projekcie MRPO 2014-2020 opiera się na założeniach systemu wskaźników, zawartych w Umowie partnerstwa i programach operacyjnych dla perspektywy lat 2014-2020. W projekcie dokumentu przedstawiono dwa rodzaje wskaźników rezultatu strategicznego oraz produktu. Przyjęty system monitorowania jest spójny z zapisami strategicznych opracowań na szczeblu krajowym tj. m.in.: Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego. Częstotliwość przeprowadzania badań powinna wynosić co najmniej jeden raz w roku.

W MRPO 2014-2020 wyznaczono wskaźniki środowiskowe dla monitorowania osi 4, 5 i 6. Poddając analizie zaproponowane wskaźniki przedstawiono rekomendacje, które dotyczą rozszerzenia zakresu wskaźników lub dodanie nowych, wraz z określeniem źródeł danych.

9.4 Raport metodologiczny

Ewaluacja ex-ante projektu regionalnego programu operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

RAPORT METODOLOGICZNY

Wykonawca:

Agrotec Polska sp. z o.o.

ul. Dzika 19/23 lok. 55

00-172 Warszawa

Zamawiający:

Województwo Małopolskie |

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Departament Polityki Regionalnej

z siedzibą w Krakowie

ul. Basztowa 22

Maj 2013

Wykaz skrótów

Skrót	Rozwinięcie skrótu
AGO	Technika *Cele, Zadania, Zamiary (ang. Aims, Goals and Objectives)*
APC	Technika *Możliwe Wybory (ang. Alternatives, Possibilities or Choices*)
CAF	Technika *Rozważ Wszystkie Czynniki (ang. Consideration of All Factors)*
CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny (ang. *Computer Assisted Telephone Interview*)
CAWI	Wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony www (ang. *Computer-Assisted Web Interview*)
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
EFMR	Europejski Fundusz Morski i Rybacki
EUWT	Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
FGI	Zogniskowany wywiad grupowy (ang. *Focus Group Interviews*)
FIP	Technika *Najpierw Najważniejsze* (ang. *First Important Priorities*)
FS	Fundusz Spójności
IDI	Indywidualny Wywiad Pogłębiony (ang. *Individual In-Depth Interview*)
KE	Komisja Europejska
MRPO	Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013
MRR	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
OPV	Technika Inne Punkty Widzenia (ang. Other People's Views)
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PMI	Technika *Plusy, Minusy i To, Co Interesujące* (ang. *Plus, Minus and Interesting*)
PSM	Analiza wrażliwości cenowej (ang. *Price Sensitivity Meter)*
RPO WM	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020
SMART	Macierz Oceny Spójności Wskaźników (ang. *Specyfic, Measurable, Achievable,*

	Realistic, Timebound)
SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
SWOT	Mocne strony, Słabe strony, Szanse, Zagrożenia (ang. *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*)
ŚSRK	Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
UE	Unia Europejska
WRS	Wspólne Ramy Strategiczne
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

1. CEL GŁÓWNY OCENY EX-ANTE I UZASADNIENIE DLA JEJ PRZEPROWADZENIA

1.1. Uzasadnienie badania

Zobowiązanie do przeprowadzenia ewaluacji ex-ante programu operacyjnego wynika z zapisów projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 (rozporządzenie ogólne).

Zakres i ogólne zasady realizacji ewaluacji ex-ante programów operacyjnych realizowanych w ramach polityki spójności w okresie 2014-2020 zostały zdefiniowane w art. 48 ww. projektu rozporządzenia ogólnego. Zgodnie z zapisami projektu art. 48, przewiduje się, że:

1. Państwa członkowskie przeprowadzają oceny ex ante w celu poprawy jakości projektowania każdego programu.
2. Za przeprowadzenie ocen ex ante odpowiada organ odpowiedzialny za przygotowanie programów. Oceny są przekazywane Komisji w tym samym czasie, co program, wraz ze streszczeniem. W przepisach dotyczących poszczególnych funduszy można ustanowić progi, poniżej których ocena ex ante może zostać połączona z oceną innego programu.
3. Oceny ex ante obejmują analizę:
    a. wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, przy uwzględnieniu wybranych celów tematycznych i priorytetów oraz potrzeb krajowych i regionalnych;
    b. spójności wewnętrznej proponowanego programu lub działania i jego związku z innymi istotnymi instrumentami;
    c. spójności alokacji zasobów budżetowych z celami programu;
    d. spójności wybranych celów tematycznych, priorytetów i odpowiadających im celów programów ze wspólnymi ramami strategicznymi, umową partnerską oraz zaleceniami dla poszczególnych państw przyjętymi na podstawie art. 121 ust. 2 Traktatu oraz zaleceniami Rady przyjętymi na podstawie art. 148 ust. 4 Traktatu;
    e. adekwatności i zrozumiałości proponowanych wskaźników właściwych dla programu;
    f. sposobu, w jaki oczekiwane produkty/usługi przyczynią się do osiągnięcia rezultatów;
    g. czy wartości docelowe ujęte ilościowo dotyczące wskaźników są realistyczne, przy uwzględnieniu przewidywanego wsparcia z funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych;
    h. uzasadnienia proponowanej formy wsparcia;
    i. adekwatności zasobów ludzkich i zdolności administracyjnych do zarządzania programem;
    j. przydatności procedur monitorowania programu oraz gromadzenia danych koniecznych do przeprowadzenia ocen;
    k. przydatności celów pośrednich wybranych na potrzeby podstawy oceny wykonania;

l. adekwatności planowanych środków mających na celu promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zapobieganie dyskryminacji;

m. adekwatności planowanych środków mających na celu promowanie zrównoważonego rozwoju.

4. Ocena ex ante obejmuje, w stosownych przypadkach, wymogi dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko określone w wykonaniu Dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Komisja Europejska doprecyzowała zapisy rozporządzenia w dokumencie Programming Period 2014- 2020. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. Guidance document on ex-ante evaluation. European Regional Development Fund. European Social Fund. Cohesion Fund.

Ponadto założenia metodologiczne dotyczące sposobu ewaluacji ex-ante programów operacyjnych w Polsce zawarte zostały w dokumencie *Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020*, przygotowanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (zwane dalej *Zalecaniami*…).

1.2. Przedmiot badania

Przedmiotem ewaluacji ex-ante jest **projekt regionalnego programu operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020** (RPO WM 2014-2020).

Przez projekt RPO WM 2014-2020 rozumie się dokumenty opracowywane w okresie realizacji przedmiotowego zamówienia, począwszy od wstępnej koncepcji / zarysu tego dokumentu poprzez wstępny projekt oraz kolejne wersje projektu RPO WM 2014-2020.

1.3. Cel badania

Głównym celem ewaluacji ex-ante jest ocena logiki interwencji przyjętej w ramach projektu programu operacyjnego. Ewaluacja ex-ante powinna udzielić odpowiedzi na pytania sformułowane w dwóch podstawowych obszarach badawczych:

3. ocena, czy planowane w ramach programu interwencje publiczne znajdują uzasadnienie społeczno-ekonomiczne,

4. ocena, czy realizacja tych interwencji przyczyni się do osiągnięcia pożądanych celów rozwojowych, zaspokojenia i rozwiązania zdiagnozowanych potrzeb oraz problemów społeczno-ekonomicznych.

Ewaluacja ex-ante jest ściśle powiązana z procesem programowania. Głównym produktem badania będą **wnioski i rekomendacje, zawierające propozycje zmian w projekcie programu operacyjnego**.

Celem ewaluacji ex-ante jest także osadzenie procesu programowania w ramach teoretycznych poprzez wykorzystanie dostępnej wiedzy eksperckiej do poprawy jakości programu. Ewaluacja ex-ante jest realizowana zgodnie z zasadą oparcia polityk publicznych na dowodach (e*vidence based policy*): wiedza i doświadczenie zespołów programujących uzupełniane są w sposób usystematyzowany wiedzą naukową. W konsekwencji, wartością dodaną ewaluacji jest lepsze zrozumienie przez zespoły osób zaangażowanych w projektowanie i wdrażanie programu mechanizmów jego funkcjonowania.

Zadaniem Wykonawcy jest odpowiedź na sformułowane zagadnienia ewaluacyjne w ramach poszczególnych modułów badawczych. Na podstawie odpowiedzi na pytania badawcze Wykonawca sformułuje wnioski i rekomendacje w zakresie zmian w zapisach projektu RPO WM 2014-2020. Proces ewaluacji przebiegać powinien wg modułów i logiki zaprezentowanej poniżej.

Obszary badawcze zostały sformułowane na podstawie oczekiwań Zamawiającego w SOPZ oraz dokumentu Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych 2014-2020 (zwane dalej *Zaleceniami…*). Zgodnie z *Zaleceniami…* nie ma jednego uniwersalnego sposobu organizacji oceny ex-ante i jej włączenia w cały proces programowania. Istotne są jednak następujące kwestie: **RPO WM 2014-2020 musi być powiązany strukturalnie z Umową Partnerstwa oraz ocena ex-ante musi być powiązana strukturalnie z RPO WM 2014-2020**.

Ewaluacja ex ante zostanie przeprowadzona w oparciu o kryteria:

- **trafność** – analiza dotyczyć będzie adekwatności celów programu względem zidentyfikowanych problemów lub wyzwań społeczno-gospodarczych,
- **przewidywana skuteczność** – w kolejnym kroku, po ocenie celów programu, analiza dotyczyć będzie tego, czy działania zostały prawidłowo dobrane pod kątem osiągnięcia wyznaczonych celów, a zakładane zasoby i proponowany system wdrażania dają szansę na osiągnięcie skwantyfikowanych celów interwencji,
- **przewidywana efektywność** – zostanie ocenione, czy realne do osiągnięcia cele uzasadniają poniesienie przewidywanych nakładów oraz dokonać oceny optymalizacji alokacji zasobów, tak by wykorzystać przeznaczone zasoby w sposób jak najbardziej ekonomiczny,
- **spójność (zewnętrzna i wewnętrzna)** – analiza dotyczyć będzie dokumentacji programowej i strategicznej, na podstawie której operować ma program, konieczne będzie też zbadanie, czy nie zachodzą tu jakieś sprzeczności między celami programu a priorytetami i działaniami oraz między całym dokumentem a dokumentami wyższego rzędu lub dokumentami równorzędnymi.[65]
- Zamawiający określił cztery moduły ewaluacji ex-ante (Rysunek) w poniższej logiki oceny interwencji:

Rysunek 1. Moduły badacze w ramach oceny ex-ante RPO WM 2014-2020

Źródło: SOPZ

[65] Źródło: Opracowanie własne na podstawie K. Olejniczak, Monitoring i ewaluacja, [w:] J. Górniak, S. Mazur, Strategiczne zarządzanie rozwojem. Poradnik, MRR, w druku.

2. SZCZEGÓŁOWY OPIS METODOLOGII EWALUACJI EX-ANTE

2.1. Etapy badania logiki interwencji

Można zdefiniować **trzy główne etapy procesu programowania**, podczas których w projektowaniu programu powinni brać udział przeprowadzający ocenę ex-ante, a podawane przez nich informacje zwrotne oraz zalecenia należy włączać do powstającego programu:

Etap 1: Analiza i ocena potrzeb;

Etap 2: Budowa logiki interwencji programu, w tym przydział zasobów budżetowych, ustalenie celów oraz ram oceny wykonania;

Etap 3: Zdefiniowanie systemów rządzenia, zarządzania i realizacji

Pierwszym etapem procesu programowania jest **analiza SWOT i ocena potrzeb**.

Instytucja Zarządzająca (IZ) przygotowuje ocenę potrzeb dla terytorium danego programu. W ramach ewaluacji ex-ante, przeprowadzający ocenę podaje informacje zwrotne dotyczące tych analiz. Zadaniem ewaluatora będzie analiza wskaźników wpływu, ocena spójności i kompletności potrzeb, jakie mają być zaspokojone poprzez interwencje. Jego zadaniem będzie także wskazanie wszelkich zidentyfikowanych luk i podanie zaleceń celem uzupełnienia/poprawienia opisu i analizy.

Prace te prowadzone będą w **Module I w ramach pytania badawczego 1** (Czy interwencja publiczna w postaci RPO WM 2014-2020 trafnie odpowiada na wyzwania i potrzeby społeczno-ekonomiczne zdiagnozowane w aktualnych dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim?).

Drugim etapem procesu programowania jest **budowa logiki interwencji programu**, w tym przydział zasobów budżetowych, ustalenie celów oraz ram oceny wykonania.

IZ przygotowuje logikę interwencji i określa cele, środki i działania, jakie ma obejmować program. Instytucja zarządzająca sugeruje również przydział zasobów, planowane produkty/usługi, cele wspólne i specyficzne dla programu oraz wartości celów pośrednich dla wykonania.

Najważniejszym zadaniem ewaluacji ex-ante jest weryfikacja logiki programu operacyjnego poprzez odniesienie jej do istniejącej wiedzy naukowej i eksperckiej (w tym wyników badań ewaluacyjnych). Innymi słowy jest to proces „testowania" logiki interwencji za pomocą dostępnych „dowodów" (evidence). Ewaluacja ex-ante bazująca na badaniu logiki przebiegała będzie zatem w następujących etapach/modułach:

4. **Odtworzenie logiki programu operacyjnego**

Ewaluator na podstawie badania dokumentacji programowej, uzupełnionej o dane uzyskane metodami jakościowymi (wywiady pogłębione, analizy eksperckie, panele eksperckie) i ilościowe (badanie CAWI wśród potencjalnych beneficjentów), buduje model logiczny oceny programu operacyjnego i poszczególnych osi priorytetowych, obrazujący związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy zidentyfikowanymi potrzebami i planowanymi do podjęcia działaniami a spodziewanymi efektami.

5. **Stworzenie ram koncepcyjnych badania**

Ewaluator dokona zebrania i przeglądu wiedzy naukowej i eksperckiej (przegląd literatury oraz wyników badań naukowych i ewaluacyjnych krajowych i zagranicznych, ekspertyz, analiz, metody eksperckie), użytecznej dla wyjaśnienia/weryfikacji mechanizmów przyczynowo-skutkowych przedstawionych w odtworzonej logice oceny programu operacyjnego i osi priorytetowych.

6. **Ewaluacja logiki programu operacyjnego**

Ewaluator porówna założenia programu (odtworzoną logikę oceny interwencji) z wiedzą naukową i ekspercką a następnie dokona oceny projektu programu operacyjnego. Celem ewaluacji jest przede wszystkim ocena siły powiązań przyczynowo-skutkowych pomiędzy interwencją a efektami. Niemniej jednak ewaluacja poza odpowiedzią na pytanie, CZY spodziewane efekty/zmiany wystąpią w wyniku wdrożenia interwencji, powinna również udzielić odpowiedzi na pytania, W JAKI SPOSÓB i DLACZEGO (wraz ze szczegółowym opisem/uzasadnieniem).

Elementem oceny w tym zakresie będzie również badanie alternatywnych sposobów realizacji założonych celów. Badanie alternatywnych sposobów realizacji założonych celów będzie miało (o ile jest to uzasadnione) odzwierciedlenie w opracowanych dla nich rekomendacjach.

Na podstawie przeprowadzonej oceny ewaluator sformułuje wnioski i rekomendacje (rekomendowane zmiany w programie) oraz przedstawi rekomendowany model logiczny programu operacyjnego spójny z dostępną wiedzą naukową i ekspercką (m.in. w postaci diagramu wraz z opisem oraz odniesieniem do teorii/wyników badań). Wnioski i rekomendacje sformułowane przez ewaluatora powinny być użyteczne dla Instytucji Zarządzającej w trakcie prac na szczegółowym opisem priorytetów na późniejszych etapach programowania.

Przeprowadzający ocenę ex-ante dostarczy też informacji zwrotnych na temat logiki interwencji proponowanej w odniesieniu do zidentyfikowanych potrzeb, spójności wewnętrznej i zewnętrznej, spójności między oczekiwanymi produktami/usługami i rezultatami, przydziału zasobów budżetowych, istotności i klarowności wskaźników wspólnych i specyficznych dla programu oraz realności wartości docelowych i wartości, jakie w ramach oceny wykonania proponowane są dla celów pośrednich.

Prace będą prowadzone w **Module I w ramach pytania badawczego 2** (Czy zaproponowana w ramach RPO WM 2014-2020 logika interwencji umożliwi realizację zakładanych celów rozwojowych?).

Wykonawca przeprowadzi również analizę spójności zapisów projektu RPO WM z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym. Zadaniem ewaluatora będzie również wyrażenie opinii na temat odpowiedniego uwzględnienia w programie kwestii horyzontalnych, takich jak zrównoważony rozwój oraz promowanie równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zapobiegania dyskryminacji.

Prace będą prowadzone w ramach **Modułu II** Ocena spójności zewnętrznej programu operacyjnego.

Trzecim etapem procesu programowania jest **zdefiniowanie systemu zarządzania programem**.

Przeprowadzający ocenę ex-ante na tym etapie poda informacje zwrotne na temat adekwatności zdolności zasobów ludzkich i zdolności administracyjnych do zadania zarządzania programem, a także proponowanego systemu monitorowania i oceny. Tym tematom poświęcony będzie **Moduł III badania**. Jeden z elementów tego Modułu będzie realizowany niezależnie od pozostałych prac (także w innych Modułach). Jest to ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL (opis podejścia metodologicznego przedstawiono w rozdziale 4.5).

Jednym z produktów ewaluacji ex-ante będą przygotowane przez Wykonawcę **diagramy**, obrazujące związki przyczynowo-skutkowe zachodzące pomiędzy zaplanowanymi w ramach programu działaniami i ich produktami, a oczekiwanymi rezultatami. Diagramy powinny przedstawiać rekomendowane przez Wykonawcę modele logiczne programu i osi priorytetowych oraz zawierać szczegółowy opis związków przyczynowo-skutkowych wraz z odniesieniem do wyników badań oraz teorii społeczno-ekonomicznych. Wykonawca przygotuje również diagramy obrazujące związki przyczynowo-skutkowe zachodzące pomiędzy spodziewanymi efektami programu, a celami najważniejszych strategii na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym, w tym w szczególności celami Strategii Europa 2020.

Ostatnim elementem badania będzie opracowanie **wstępnej koncepcji procesu ewaluacji** programu operacyjnego.

Materiał ten posłuży Instytucji Zarządzającej do przygotowania Planu ewaluacji RPO WM 2014-2020. Prace będą prowadzone w ramach **Modułu IV** - Wstępna koncepcja procesu ewaluacji RPO WM 2014-2020.

Punktem wyjścia do rozpoczęcia prac badawczych jest niniejszy **Raport metodologiczny**, zawierający uszczegółowioną metodologię badania z uwzględnieniem uwag Zamawiającego, w tym propozycją sposobu współpracy w zakresie koordynacji procesu ewaluacji i procesu programowania. Istotne jest wpisanie harmonogramu prac badawczych w proces przygotowania programu operacyjnego. Opracowanie tego typu dokumentu tzw. *mapy drogowej* jest niezbędne w celu uniknięcia problemów na etapie realizacji badania. Charakter tego dokumentu jednocześnie dopuszcza wprowadzanie zmian, np. zastosowanie opcjonalnych działań w celu dopasowania przebiegu ewaluacji do zmieniającej się sytuacji zewnętrznej (negocjacje z Komisją Europejską, zmiany programu, konsultacje społeczne).

2.2. Metody badawcze i analityczne

Zgodnie z oczekiwaniami Zamawiającego, przedmiotem badania w ramach ewaluacji ex-ante będzie przede wszystkim zastosowana w ramach projektu programu teoria zmiany i zaprojektowana na jej podstawie logika oceny interwencji. Stosowane będą głównie metody typu desk research: przegląd literatury oraz wyników badań naukowych i ewaluacyjnych. Ponadto metodyka badania będzie uwzględniać metody jakościowe pozwalające na udzielenie odpowiedzi na pytania ewaluacyjne oraz służące uspołecznieniu procesu ewaluacji.

Poniżej wymieniono i opisano proponowane metody badawcze i analityczne, wskazane przez Zamawiającego oraz dodatkowe, zaproponowane przez Wykonawcę.

Analiza dokumentów (desk research)

W niniejszym badaniu na analizę danych zastanych zostanie położony szczególny nacisk, gdyż jednym z głównych celów ewaluacji ex-ante jest osadzenie procesu programowania w ramach teoretycznych poprzez wykorzystanie dostępnej wiedzy do poprawy jakości programu operacyjnego[66]. Dlatego też proces badawczy bazować będzie na ewaluacji opartej na teorii (*theory based evaluation*) wykorzystując głównie metody typu desk research. Realizacja badania rozpocznie się od analizy dokumentów. Analiza, która jest jednym z kluczowych etapów badania, ma kilka zasadniczych celów. Po pierwsze skupia się na analizie zapisów dokumentów programowych, co będzie punktem wyjścia do przeprowadzenia oceny szacunkowej programu. Analiza ogólnodostępnych danych zastanych i opracowań naukowych będzie niezbędna do udzielenia odpowiedzi na pytania badawcze odnośnie diagnozy potrzeb i SWOT. Literatura przedmiotu będzie stanowić tutaj teoretyczne ramy analiz.

Analizą zostaną objęte dokumenty wskazane przez Zamawiającego w SOPZ oraz inne, określone przez Wykonawcę w ***Załączniku nr 4.1*** do Raportu metodologicznego.

Panele eksperckie z udziałem członków zespołu ewaluacyjnego oraz pracowników Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Panele eksperckie z udziałem członków zespołu ewaluacyjnego oraz pracowników Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego odpowiedzialnych za przygotowanie projektu RPO WM (spotkania realizowane w etapie pierwszym zamówienia w ramach

[66] por. Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020.

prac nad raportem końcowym). **Zostaną zrealizowane 4 panele eksperckie poświęcone zagadnieniom ujętym w 4 modułach ewaluacji ex-ante.**

Przewidujemy, iż panele eksperckie będą realizowane na koniec prac analitycznych w poszczególnych Modułach ewaluacji. Miejsce realizacji paneli zostanie uzgodnione z Zamawiającym

Przewidujemy, iż spotkania odbędą się w siedzibie Zamawiającego lub w wynajętej sali przystosowanej organizacyjnie, tj. wyposażonej w rzutnik multimedialny, ekran, rozkład miejsc siedzących umożliwiający z jednej strony dyskusję uczestników, a z drugiej, kontrolę moderatora nad przebiegiem spotkania. Wielkość sali oraz rozkład siedzeń jest również istotny ze względu na to, że spotkania będą nagrywane (za zgodą uczestników).

Wywiady pogłębione

Metodą uzupełniającą analizę dokumentów i analizy eksperckie będą wywiady pogłębione. Wywiady zostaną przeprowadzone z osobami wiodącymi z punktu widzenia programowania RPO WM, których wiedza bądź opinia jest istotna dla uzyskania odpowiedzi na pytania ewaluacyjne. Będą to pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego odpowiedzialni za przygotowanie projektu RPO WM, a także eksperci zewnętrzni zaangażowani w ten proces.

W odniesieniu do Modułu III, gdzie jednym z zadań Wykonawcy będzie ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w realizację MRPO 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL, wywiadami obejmiemy także pracowników instytucji wdrażającej/cych komponent regionalny PO KL.

Wywiady pogłębione będą prowadzone w ramach pierwszego i trzeciego Modułu badawczego. Dobór próby do wywiadów indywidualnych zostanie oparty o zasadę celowości. Dlatego do wywiadów wybrane zostaną osoby kluczowe - tak aby wszystkie (większość) pytania i obszary badawcze zostały znalazły się w kompetencji respondentów. Wykonawca dopuszcza możliwość zrealizowania diad i triad, dla pozyskania jak największej liczby punktów widzenia i doświadczeń instytucjonalnych związanych z bieżącym okresem programowania zarówno w obszarze EFRR jak i komponentu regionalnego EFS.

DOBÓR PRÓBY: Poniżej zamieszczono listę osób do wywiadów pogłębionych:

Liczba wywiadów	Stanowisko i instytucja
5	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Departament Polityki Regionalnej
4	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Departament Funduszy Europejskich Zespół ds. Wyboru Projektów Zespół ds. Wspierania Wdrażania Funduszy Europejskich Wydział Wdrażania Programów Regionalnych
1	Instytucja Pośrednicząca we wdrażaniu RPO Województwa Małopolskiego - Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości
1	Instytucja Pośrednicząca POKL II stopnia w województwie małopolskim - Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
4	Wykonawca planuje zrealizowanie wywiadów pogłębionych z ekspertami zaangażowanymi w przygotowanie diagnozy strategicznej województwa na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 i aktualizowanej RSI WM. Potencjalnymi rozmówcami są również przedstawiciele Komitetu Monitorującego MRPO.

UZASADNIENIE: Dzięki wywiadom pogłębionym pozyskane zostaną informacje umożliwiające w szczególności udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze odnośnie:

- w ramach modułu I: diagnozy społeczno-gospodarczej, spójności wewnętrznej,

- w ramach modułu III: potencjału administracyjnego, a także procesów w Programie, w tym monitorowanie i ewaluacja.

Ponadto warto zwrócić uwagę, iż ewaluacja prowadzona będzie równolegle z procesem programowania. Zgodnie z tym założeniem metodyka badania powinna uwzględniać metody jakościowe, w tym właśnie wywiady indywidualne służące zastosowaniu partycypacyjnego modelu ewaluacji. Istotną wartością dodaną ewaluacji jest bowiem również lepsze zrozumienie przez osoby zaangażowane we wdrażanie programu mechanizmów jego funkcjonowania. Z tego względu ewaluatorzy będą współpracować z osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie programu, dzięki czemu ewentualne rekomendowane zmiany w programie wprowadzane będą na bieżąco. Współpraca pozwoli także na prowadzenie konstruktywnego dialogu i osiągnięcie konsensusu w zakresie sposobu uwzględnienia rekomendacji[67].

Narzędzia badawcze: Projekty scenariuszy do wywiadów pogłębionych znajdują się w ***załącznikach 4.4*** *i* ***4.5*** do niniejszego Raportu.

Badanie ilościowe CAWI z instytucjonalnymi potencjalnymi beneficjentami RPO

OPIS METODY: Wywiad kwestionariuszowy realizowany przez Internet (ang. *Computer Assisted Web Interview*) jest to technika stosowana w badaniach ilościowych, wykorzystująca Internet do realizacji wywiadów z respondentami. W ramach niniejszej ewaluacji metoda ta zostanie zastosowana przy:

- ocenie celowości i trafności planowanych rozwiązań w zakresie efektywności systemu zarządzania RPO WM 2014-2020[68] (moduł III) – blok pytań skierowany będzie do wszystkich respondentów (instytucje i przedsiębiorcy)[69],
- szacunkowej wartości wskaźników produktu i rezultatu (patrz Moduł I badania - metodologia oceny wartości wskaźników) – blok pytań będzie skierowany do instytucji.

Narzędziem badawczym w badaniu CAWI będzie kwestionariusz standaryzowany (zawierający pytania otwarte i zamknięte). Projekt kwestionariusza zostanie poddany konsultacjom z Zamawiającym oraz pilotażowi badawczemu. Wnioski z konsultacji i pilotażu wpłyną na ostateczny kształt kwestionariusza (doprecyzowanie pytań i kafeterii, zidentyfikowanie pytań wrażliwych / trudnych). Kwestionariusz będzie się składał z bloków tematycznych oraz zawierał metryczkę. Projekt kwestionariusza stanowi ***załącznik 4.3*** do niniejszego Raportu metodologicznego.

DOBÓR PRÓBY: Badanie CAWI zrealizowane zostanie wśród przedsiębiorców, przedstawicieli administracji samorządowej oraz instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie polityk publicznych na poziomie regionalnym, wszystkich kategorii instytucjonalnych potencjalnych beneficjentów Programu (według listy bieżących beneficjentów RPO WM oraz komponentu regionalnego PO KL). Będą to zarówno potencjalni beneficjenci programu, jak i ew. instytucje ich reprezentujące (np. ROPS dla OPS i PCPR).

W badaniu zostanie wykorzystana baza danych kontaktowych beneficjentów MRPO 2007-2013 oraz PO KL, przekazana przez Zamawiającego.

Badaniem zostanie objęta cała dostępna populacja podmiotów. Do każdego podmiotu zostanie skierowana jedna ankieta, niezależnie od tego, ile projektów w ramach MRPO i komponentu regionalnego PO KL dany podmiot realizował.

[67] por. Zalecenia w zakresie ewaluacji ex-ante programów operacyjnych na lata 2014-2020.
[68] Badanie koncentrować się będzie na zbadaniu opinii / uwag beneficjentów nt. aktualnych obciążeń związanych z realizacją projektów unijnych (szczególnie RPO) oraz propozycji działań / obszarów możliwej redukcji tych obciążeń (dotyczy zarówno systemu wyboru projektów, jak i ich realizacji).
[69] Do badania w tym obszarze zostanie wykorzystane narzędzie przekazane Wykonawcy przez Zamawiającego. Ze względu na to, że otrzymany kwestionariusz wymaga modyfikacji – ten blok pytań nie został dołączony do niniejszego Raportu metodologicznego i będzie przedmiotem konsultacji z Zamawiającym w kolejnych tygodniach badania.

DOBÓR PRÓBY – LISTA PODMIOTÓW:

Główne grupy beneficjentów MRPO 2007-13:

1. Jednostki samorządu terytorialnego, w tym samorządy gminne, samorządy powiatowe oraz Województwo Małopolskie (19 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu oraz 15 gmin miejskich, 41 miejsko-wiejskich, 126 wiejskich)
2. Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. Jednostki naukowe i szkoły wyższe
4. Organizacje pozarządowe
5. Instytucje otoczenia biznesu
6. Przedsiębiorcy (beneficjenci MRPO 2007-2013)
7. Instytucje kultury
8. Zakłady opieki zdrowotnej

Wybrane grupy beneficjentów wsparcia w ramach komponentu regionalnego PO KL.

UZASADNIENIE: W obecnym okresie programowania system monitoringu i zakres danych gromadzonych w KSI SIMIK 2007-2013 uniemożliwia rejestrację danych pozwalających na oszacowanie kosztów jednostkowych poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu. Kwerenda badań ewaluacyjnych również wskazuje na niepełny obraz kosztów jednostkowych i uniemożliwia przeprowadzenie wyczerpujących analiz benchmarkowych. Dodatkowo projekty infrastrukturalne są zazwyczaj złożone, tak więc proste wyliczenie kosztów jednostkowych na podstawie ogólnych wartości nie będzie wiarygodne – otrzymamy zbyt dużą wariancję. Stąd wskazane jest zebranie danych u źródła, tj. wśród instytucji publicznych - potencjalnych beneficjentów RPO WM 2014-2020.

Pytania w ankiecie będą dotyczyły celowości i trafności planowanych rozwiązań oraz szacunkowej wartości wskaźników produktu i rezultatu, możliwych do osiągnięcia na poziomie projektu dla poszczególnych typów interwencji. Wyniki badania CAWI będą stanowiły materiał do symulacji kosztu jednostkowego wskaźnika w zależności od skali finansowej oraz złożoności działań w projekcie. Skierowane zostaną do przyszłych instytucjonalnych beneficjentów RPO WM, realizujących projekty infrastrukturalne oraz projekty wspierające działalność statutową jednostek podległych[70]. Ocena elastyczności kosztowej jednostkowego wskaźnika będzie prowadzona w triangulacji z analizą porównawczą na podstawie baz danych i sprawozdań merytorycznych realizacji projektów w obecnym okresie programowania – odwołanie do danych źródłowych (dane historyczne z projektów wspartych w bieżącej perspektywie) oraz do danych źródłowych z przeprowadzonego w 2012 naboru do Banku Projektów Regionalnych – w zakresie deklaracji beneficjentów złożonych w fiszkach projektowych (dane w dyspozycji Zamawiającego).

Wykonawca nie zakłada objęcia badaniem przedstawicieli przedsiębiorców ze względu na brak realnej możliwości standaryzacji kosztu (koszt uzależniony od typu inwestycji i branży).

Zaletą badania CAWI przy ewaluacji ex-ante jest możliwość rozszerzenia badania o nowe grupy respondentów instytucjonalnych. Konieczność taka może wynikać np. z kolejnych wersji programu, być wynikiem wywiadów grupowych czy indywidualnych. Raz przygotowane narzędzie może być wielokrotnie wykorzystywane oraz (w pewnym stopniu) modyfikowane (np. można je przygotować w sposób modułowy).

[70] Ocena elastyczności kosztowej jednostkowego wskaźnika nie dotyczy beneficjentów i projektów z zakresu EFS, ani przedsiębiorców. Oszacowanie kosztu jednostkowego inwestycji na podstawie danych historycznych czy tez deklaracji respondentów z sektora przedsiębiorstw jest niecelowe – występuje zbyt duża wariancja co uniemożliwia predyktywność narzędzia

Tabela 1. Czynniki zagrażające niezrealizowaniu próby badawczej oraz sposoby ich eliminacji

Czynnik zagrażający niezrealizowaniu zaproponowanej wielkości próby	Środki minimalizacji/eliminacji czynnika
Słaba jakość bazy kontaktowej (niepoprawne adresy e-mail, brak adresów e-mail)	• Działania naprawcze w porozumieniu z Zamawiającym (wykorzystanie innych baza będących w posiadaniu Zamawiającego), • Uzupełnianie bazy kontaktowej poprzez wykorzystanie zasobów Internetu, • Docieranie do przedstawicieli beneficjentów metodą "kuli śnieżnej", • Bieżący monitoring realizacji zakładanej próby pozwalający z wyprzedzeniem zarządzać ryzykiem.
Niska zwrotność (responsywność) badania CAWI	• Odpowiednio wczesne poinformowanie respondentów badania o planach ich zaangażowania - przedstawienie listu polecającego od Zamawiającego zachęcającego do współpracy z ewaluatorem (oraz uwiarygodniającego ewaluatora), • Odpowiednio długi czas realizacji tego elementu badania - Wykonawca w harmonogramie przewidział odpowiednie bufory czasowe, • Respondentom zapewniona zostanie poufność przekazywanych informacji, a na etapie opracowywania wyników anonimowość prezentowanych danych, • Utworzenie helpdesk - infolinii dla respondentów, którzy mieliby problemy (techniczne, merytoryczne) z wypełnieniem ankiety, • Wysyłanie przypomnień / monitów, a w ostateczności również kontakt telefoniczny w celu zachęcenia do wzięcia udziału w badaniu CAWI, • Bieżące monitorowanie poziomu responsywności w celu podjęcia środków zaradczych w odpowiednim momencie. Cały proces badania będzie monitorowany - w każdym momencie dostępna będzie informacja o zaawansowaniu badania.
Nieadekwatne narzędzie badawcze (długość, tematyka, zakres pytań, forma pytań)	• Dostosowanie długości kwestionariusza do możliwości rozmówcy, • Atrakcyjny wygląd platformy do realizacji badania CAWI, • Pilotaż narzędzia badawczego przed rozpoczęciem właściwej realizacji badania CAWI, • Zaangażowanie w tworzenie narzędzia badawczego osób (członków zespołu) posiadających bogatą wiedzę i doświadczenie w tym aspekcie, • Konsultacje narzędzia badawczego z Zamawiającym.

Źródło: Opracowanie własne

Warsztat heurystyczny

Proponujemy w ramach Modułu III, na zakończenie prac nad oceną potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL, zorganizować dodatkowe spotkanie z Zamawiającym, mające na celu przedstawienie wyników prac nad tym obszarem (Moduł III). Szczególna uwaga zostanie poświęcona symulacjom

możliwości zmniejszenia obciążeń finansowych systemu zarządzania MRPO 2007-2014 z uwzględnieniem udziału kosztów zewnętrznych (oceny asesorów) oraz etapowania systemu oceny.

UZASADNIENIE: Dodatkowe spotkanie będzie niezależne od paneli eksperckich wymaganych przez Zamawiającego w SIWZ. Zgodnie z oczekiwaniami, analiza w tej części przeprowadzona zostanie w pierwszym etapie realizacji ewaluacji ex ante, a jej wyniki będą wykorzystane w pracach nad opisem systemu realizacji w projekcie RPO WM 2014-2020. Spotkanie poświęcone prezentacji wyników, wniosków i rekomendacji oraz dyskusji nad nimi będzie wartością dodaną i pozwoli na konstruktywne zweryfikowanie wyników prac ewaluacyjnych.

Macierze, matryce

Ze względu na złożony charakter badania oraz wielość danych i informacji, Wykonawca zamierza zastosować liczne techniki pozwalające na uporządkowanie danych, usystematyzowanie analiz i ocen. Techniki te zostały opisane w poniższych rozdziałach przy omówieniu podejścia badawczego w ramach poszczególnych Modułów ewaluacji. Są to m.in.:

- Matryca adekwatności działań w każdym z priorytetów do zidentyfikowanych problemów,
- Macierz komplementarności i konfliktów RPO WM,
- Matryca agregowalności wskaźników,
- Macierz oceny spójności wskaźników (model SMART),
- Macierze przystawalności (spójności) RPO WM z politykami wspólnotowymi, krajowymi oraz regionalnymi,
- Matryca podobieństw systemów wdrażania MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020.
- Matryca porównawcza systemów wdrażania MRPO 2007-13 i innych RPO, objętych benchmarkingiem zgodnie z opisem w Module III

* * *

Poniższe podrozdziały prezentują podejście badawcze w odniesieniu do poszczególnych Modułów i pytań badawczych.

2.3. MODUŁ I – Ocena trafności i spójności wewnętrznej RPO WM 2014-2020

Pytanie badawcze 1: Czy interwencja publiczna w postaci RPO WM 2014-2020 trafnie odpowiada na wyzwania i potrzeby społeczno-ekonomiczne zdiagnozowane w aktualnych dokumentach strategicznych na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim?

Zgodnie z SIWZ w tej części badania, zadaniem Wykonawcy będzie m.in. ocena, czy zidentyfikowane problemy stanowią przesłankę do podjęcia interwencji publicznej w danym obszarze tj. czy dany problem ma charakter niesprawności rynku (ang. *market failure*) lub stanowi istotny problem społeczny, którego rozwiązanie nie byłoby możliwe bez interwencji państwa. Celem ewaluacji ex-ante w tej części jest m.in. identyfikacja obszarów, których wsparcie ze środków publicznych w ramach programu powinno zostać ograniczone z uwagi na ryzyko wystąpienia efektu „jałowej straty" (ang. *deadweight*[71]). Identyfikacja nieuzasadnionych obszarów wsparcia służy m.in. realizacji zasady koncentracji zasobów na najistotniejszych wyzwaniach i potrzebach rozwojowych.

Udzielając odpowiedzi na wskazane powyżej pytanie Wykonawca uwzględni następujące kwestie:

a) zasadność interwencji publicznej w poszczególnych osiach priorytetowych programu,
b) trafność interwencji w kontekście diagnozy społeczno-ekonomicznej,
c) priorytetyzacja zidentyfikowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych,
d) aktualność i trafność analiz trendów społeczno-ekonomicznych wykorzystanych w diagnozie,
e) trafność zaproponowanych celów w kontekście zidentyfikowanych wyzwań i potrzeb społeczno-ekonomicznych:
   - czy problemy (kwestie) przedstawione w diagnozie przekładają się we właściwych proporcjach na cele priorytetów i programu,
   - czy poszczególnym kwestiom nadana została odpowiednia waga,
   - czy trafnie zastosowana została zasada koncentracji tematycznej,
   - czy, a jeżeli tak, to z jakiego powodu problemy zidentyfikowane w diagnozie zostały pominięte.

PODEJŚCIE BADAWCZE

W pierwszym kroku ewaluacji zostanie poddane analizie, czy diagnoza społeczno-gospodarcza RPO WM została opracowana w sposób trafny, tzn. uwzględniający analizę obecnych trendów społeczno–gospodarczych, a także czy zawiera aktualne dane. W tym celu Wykonawca dokona kwerendy opracowań naukowo-badawczych i ewaluacyjnych z lat 2004-2012 dotyczących obszarów RPO. Zostanie przeprowadzona **analiza luk** (tj. czy z jakiegoś powodu problemy zidentyfikowane w diagnozie zostały w Programie pominięte, a jeżeli tak, to które) oraz **analiza równowagi źródeł i informacji** (*balance analysis*) dla poszczególnych osi priorytetowych (jest to technika analityczna polegająca na analizie zawartości treści pod względem: liczby informacji zobiektywizowanych, określeń oceniających (konotacji) oraz interpretacji i odniesień. Pozwala na ocenę stopnia wyważenia informacji dla celów ich priorytetyzacji).

Dzięki tym analizom w kolejnym kroku Wykonawca oceni, czy **priorytetyzacja proponowanych w ramach diagnozy społeczno-gospodarczej wyzwań i potrzeb** została poprawnie skonstruowana w stosunku do sytuacji społeczno-gospodarczej regionu. W pierwszej kolejności ocenione zostanie, czy jasno zdefiniowano dotychczasowe i zakładane determinanty społeczno-

[71] Tj. zaistnienia sytuacji, gdy przedsięwzięcie, któremu udzielono pomocy, mogłoby zostać zrealizowane również bez wsparcia ze środków publicznych.

gospodarczego rozwoju (tj. czynniki, bariery), a następnie, w jakim stopniu diagnoza ujmuje analizę możliwości wzmacniania stymulant rozwoju i neutralizowania barier.

W kolejnym kroku Wykonawca oszacuje trafność strategii w stosunku do zidentyfikowanych potrzeb. Na strategię programu składają się jego cele oraz priorytety, dzięki którym cele te będą osiągane. Na tym etapie ewaluator zatem oszacuje trafność celów programu w stosunku do wspomnianych wyżej potrzeb. Zastosowanie **metod macierzowych** pozwoli na analizę powiązań pomiędzy problemami i potrzebami zidentyfikowanymi w diagnozie a celami poszczególnych osi priorytetowych, w tym na analizę względem wagi poszczególnych problemów. Zastosowana zostanie **matryca adekwatności działań w każdym z priorytetów do zidentyfikowanych problemów** (na skali zostanie ocenione, na ile działanie odpowiada na problem zidentyfikowany w diagnozie i ocenie potrzeb):

	Problem 1	Problem 2	Problem 3	Problem 4	Problem 5
Priorytet I ↓					
Działanie 1	0	0	1	2	2
Działanie 2	2	2	2	1	1
Działanie 3	1	1	1	1	0
Działanie 4	2	1	2	2	1
Działanie 5	1	1	0	2	2

Skala:

***0** – nie odpowiada na problem zidentyfikowany w diagnozie i ocenie potrzeb*

***1** – częściowo odpowiada na problem zidentyfikowany w diagnozie i ocenie potrzeb*

***2** – w dużym stopniu odpowiada na problem zidentyfikowany w diagnozie i ocenie potrzeb*

*- Działanie odpowiada na problem w sposób **bezpośredni***

*- Działanie odpowiada na problem w sposób **pośredni***

Źródło: opracowanie własne

W ramach odpowiedzi na pytanie o trafność zastosowania **zasady koncentracji tematycznej** analizować będziemy, czy koncentracja tematyczna, zaproponowana w Programie jest uzasadniona w kontekście sytuacji społeczno-gospodarczej oraz czy zaproponowany w projekcie Programu balans alokacji ze względu na konieczność zastosowania zasady ring fencing jest optymalny.

Kluczową metodą badawczą będzie **analiza dokumentów** - analiza literatury, analiza wyników badań naukowych i ewaluacyjnych krajowych i zagranicznych, ekspertyz (z wykorzystaniem różnorodnych narzędzi, takich jak macierze oraz analiza metodą drzewa problemów i celów – polegająca na identyfikacji problemów i celów, w tym problemów głównych, określeniu związków przyczynowo-skutkowych i przedstawieniu powiązań na diagramie). W analizach w ramach pytania badawczego nr 1 zostanie zastosowane podejście sektorowe, tj. każdy z priorytetów będzie analizowany oddzielnie.

W celu wypracowania wniosków i rekomendacji zostanie zastosowana **metoda delficka**, tj. ustrukturyzowana i wielokrotna wymiany informacji między członkami Zespołu badawczego prowadząca do wypracowania spójnych i rzetelnych wniosków.

Na ostatnim etapie zostanie przeprowadzony **panel ekspercki** z udziałem członków zespołu ewaluacyjnego oraz pracowników Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego odpowiedzialnych za przygotowanie projektu RPO WM.

Metodą dodatkową będą **wywiady pogłębione** z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego odpowiedzialnymi za przygotowanie projektu RPO WM (Departament Polityki Regionalnej), a także ekspertami zewnętrznymi zaangażowanymi w ten proces.

Pytanie badawcze 2. Czy zaproponowana w ramach RPO WM 2014-2020 logika interwencji umożliwi realizację zakładanych celów rozwojowych?

Ten komponent stanowi meritum ewaluacji ex-ante. Składają się na niego kompleksowe i wzajemnie powiązane zagadnienia, stanowiące podstawę oceny zasadności zaproponowanej strategii.

Zgodnie z zapisami w SOPZ udzielając odpowiedzi na powyższe pytanie Wykonawca uwzględni następujące kwestie:

(a) analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy zaplanowanymi w ramach programu działaniami i ich produktami, a oczekiwanymi rezultatami,

(b) ogólna ocena wpływu realizacji programu operacyjnego na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju lub regionu, w tym prawdopodobne, a jednocześnie dotychczas nieprzewidziane w projekcie programu pozytywne i negatywne efekty oddziaływania programu,

(c) analiza alternatywnych sposobów realizacji założonych celów,

(d) sposób zastosowania zasady koncentracji tematycznej (uzasadnienie oraz spójność z logiką interwencji, w tym w szczególności z celami programu),

(e) adekwatność wielkości i struktury nakładów finansowych w stosunku do wyzwań i potrzeb, planowanych działań oraz założonych celów,

(f) spójność wewnętrzna celów i działań planowych do realizacji w ramach osi priorytetowych, jak i pomiędzy poszczególnymi osiami priorytetowymi, w celu oceny stopnia i zakresu ich komplementarności, w tym spodziewanych efektów synergicznych (m.in. w aspekcie komplementarności międzyfunduszowej),

(g) trafność sposobu uwzględnienia wymiaru terytorialnego interwencji oraz zasady zintegrowanego podejścia do rozwoju społeczno-ekonomicznego w tym w szczególności w odniesieniu do interwencji ukierunkowanych na obszary problemowe,

(h) przewidywany wpływ na realizację celów priorytetów i programu:

- projektów dużych (o ile występują),
- projektów kluczowych (indywidualnych),

(i) uzasadnienie empiryczne i teoretyczne związków przyczynowo-skutkowych, na których zbudowana jest logika interwencji programu i osi priorytetowych:

- czy logika interwencji programu wynika z ogólnie przyjętych teorii społecznoekonomicznych,
- czy oparta jest na przytoczonych w programie dowodach empirycznych w postaci badań naukowych, badań ewaluacyjnych, analiz, studiów itp.,

(j) realność osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji (produktów i rezultatów) w kontekście zaproponowanej logiki interwencji, w tym alokowanych środków finansowych z uwzględnieniem czynników zewnętrznych,

(k) wpływ na realizację założeń i celów programu pozostałych polityk, strategii i programów wdrażanych na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym oraz innych czynników zewnętrznych związanych z bieszącą i prognozowaną sytuacją społeczno-ekonomiczną,

(l) uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu operacyjnego, mające wpływ na jego skuteczność i efektywność, w tym warunki wstępne w ramach zasady warunkowości ex-ante, zgodnie z zapisami projektu rozporządzenia ogólnego:

- zasadność zastosowanych dla programu warunków wstępnych: Czy spełnienie zaproponowanych warunków wstępnych przyczyni się do zwiększenia skuteczności i efektywności realizacji programu?
- zakres i stopień spełnienia warunków wstępnych: Czy i w jakim zakresie warunki zaproponowane dla programu zostały spełnione? Jakie są możliwości spełnienia w przewidzianych terminach pozostałych do uwzględnienia warunków wstępnych (ocena zaplanowanych działań zmierzających do spełnienia warunków)?
- inne istotne uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu nie uwzględnione w ramach zasady warunkowości wstępnej: Czy istnieją inne niespełnione warunki zewnętrzne, mające istotny wpływ na skuteczność i efektywność realizacji programu? Jaki będzie wpływ nie spełnienia innych istotnych warunków zewnętrznych na skuteczność i efektywności programu operacyjnego? Jakie są możliwości i perspektywa czasowa spełnienia innych istotnych warunków zewnętrznych?

PODEJŚCIE BADAWCZE

Analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy zaplanowanymi w ramach programu działaniami i ich produktami, a oczekiwanymi rezultatami opierać się będzie na modelu logicznym interwencji, zgodnie z którym istnieje łańcuch przyczynowo-skutkowy: potrzeby – zidentyfikowany problem – wkład – działania (produkty interwencji) – pożądana zmiana (rezultaty interwencji).

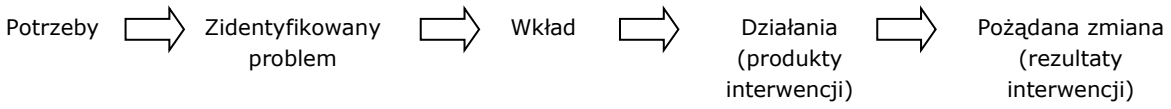

Potrzeby odnoszą się do wymogów społeczno-ekonomicznych lub wyzwań, na które program powinien odpowiadać. Nakłady to zasoby finansowe i/lub administracyjne, które generują produkty i które pozwolą osiągnąć zamierzone cele poprzez działania w ramach programu. Wynikające z tego rezultaty to najbardziej bezpośrednie efekty oddziaływania pomocy, czyli wkład celów operacyjnych w realizację celów szczegółowych.

W analizach zostanie wykorzystana **macierz logiczna** pokazująca powiązania pomiędzy ww. elementami. Następnie Wykonawca dokona oceny trafności i kompletności wykazanych powiązań.

Ogólna ocena wpływu realizacji programu operacyjnego na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju lub regionu, w tym prawdopodobne, a jednocześnie dotychczas nieprzewidziane w projekcie programu **pozytywne i negatywne efekty oddziaływania programu**, polegać będzie na identyfikacji **potencjału i zagrożenia wystąpienia następujących efektów projektowanych interwencji**:

- efekt jałowej straty (*efekt deadweight*) – finansowania interwencji, wobec których nie zidentyfikowano w analizie SWOT występowania luki rynkowej,
- efekt substytucji,
- efekt przesiąkania,
- efekt wyciekania.

Wykonawca określi też – na podstawie analiz społeczno-ekonomicznych, teorii rozwoju regionalnego oraz wiedzy ekspertów tematycznych – możliwy kierunek efektów mnożnikowych (dodatkowości – podażowych i popytowych) działań określonych ocenianą logiką interwencji.

Zgodnie z założeniami oceny ex-ante Wykonawca będzie przykładał szczególną wagę do analizy **alternatywnych sposobów realizacji założonych celów**. Zastosuje metodę *Reverse Thinking Technology*, opierającą się na analizie logicznej w oparciu o różnorodne paradygmaty oraz techniki umożliwiające przyjęcie odmiennych punktów widzenia niż projektodawca RPO.

- technika *Rozważ Wszystkie Czynniki* (CAF) ma na celu poszerzanie perspektywy widzenia problemu;
- technika *Plusy, Minusy i To, Co Interesujące* (PMI) pozwala ustalić, które z czynników lub elementów problemu mają charakter sprzyjający, a które nie, które zaś są neutralne, ale warte uwagi;
- technika *Najpierw Najważniejsze* (FIP) to technika wyboru i oceny priorytetów;
- technika *Cele, Zadania, Zamiary* (AGO) polega na poszerzaniu perspektywy działania poprzez zdefiniowanie celów i tworzenia planu;
- technika *Następstwa i Ciąg Dalszy* pozwala dokonać analizy planu poprzez planowanie działań, określenie przedziałów czasowych poszczególnych jego etapów oraz ich konsekwencji;
- technika *Możliwe Wybory* (APC) polega na rozważeniu alternatywnych decyzji;
- technika *Inne Punkty Widzenia* (OPV) ma na celu rozważenie problemu z innych punktów widzenia.

Dla oceny **stopnia synergii, komplementarności oraz potencjału efektów dodatkowości** Wykonawca posłuży się techniką **Diagram Venna** – opierającą się na analizie wspólnych i rozdzielnych części zbiorów. Każdy ze zbiorów odpowiadać będzie poszczególnym osiom RPO WM oraz poszczególnym krajowym programom operacyjnym i programom krajowym i regionalnym, współfinansowanym z innych środków. Analiza wspólnych i rozdzielnych części zbiorów odnosić się będzie do: celów, produktów i rezultatów w ujęciu przestrzennym i w ujęciu podmiotowym. Określenie poziomu zbieżności i/lub sprzeczności poszczególnych możliwych interwencji pozwoli na dobór kategorii interwencji, wskaźnika oraz trybu realizacji projektu optymalizujących efekty dodatkowe w skali regionu. Wykonawca przeprowadzi symulację spodziewanych produktów i rezultatów w każdym ze zbiorów, określając ich wpływ na wysokość wskaźników monitorowania na poziomie regionu, w tym wskaźników określonych w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 oraz aktualizowanej Regionalnej Strategii Innowacji WM. Zostanie wykonana prognoza efektu brutto RPO WM, przy uwzględnieniu wpływu interwencji krajowych programów operacyjnych.

Kolejnym etapem wnioskowania będzie **analiza sposobu zastosowania zasady koncentracji tematycznej**, jego uzasadnienia oraz spójności z logiką interwencji w tym w szczególności z celami programu.

Kluczowym zagadnieniem w ramach oceny logiki interwencji będzie **analiza adekwatności wielkości i struktury nakładów finansowych** w stosunku do wyzwań i potrzeb planowanych działań oraz założonych celów. W sytuacji, kiedy zasoby są ograniczone, potrzeba ustalenia priorytetów i koncentracji jest jeszcze ważniejsza. W Programie przydział zasobów finansowych na działania powinien być zrównoważony i odpowiedni do wyznaczonych celów. Zwiększa to wartość dodaną wsparcia ze środków publicznych i sprzyja bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów. Przeprowadzający ocenę ex-ante zbada zatem:

- w jakim zakresie wydatki ukierunkowane są na potrzeby i wyzwania określone w diagnozie;

- w jakim stopniu na realizację celów, które mają większy wpływ i większą wartość strategiczną, przeznacza się również większą część budżetu;
- spójność pomiędzy jednostkowymi kosztami przewidywanych działań a proponowanym poziomem efektywności kosztowej;
- szerszy obraz, przy uwzględnieniu innych interwencji w ramach polityki i źródeł wsparcia, w szczególności z innych funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych.

Optymalizacja podziału alokacji środków na poszczególne priorytety RPO WM stanowić będzie ważny wkład na rzecz zrozumienia podstaw strategii programu. Aby ocenić adekwatności alokacji zasobów finansowych (poziom i struktura nakładów) w kontekście założonych celów (skwantyfikowanych w postaci wskaźników), jakość założeń systemu realizacji, a w szczególności skuteczność i efektywność przyjętych w systemie realizacji instrumentów wsparcia oraz ocenić szacunkowe skutki strategii przeprowadzone zostaną **analizy finansowo-ekonomiczne**. Weryfikacja adekwatności zaproponowanych wielkości alokacji finansowych pod kątem trafności w poszczególnych priorytetach programu odbędzie się w dwóch etapach. (1) W pierwszym etapie ewaluatorzy dokonają przeglądu zakładanych wartości docelowych wskaźników stanowiących podstawę pomiaru skuteczności i efektywności celów programu. (2) W sytuacji, gdy ocena wskaźników wykaże, że nie mogą stanowić odpowiednich podstaw do pomiaru wyznaczonych celów (np. część wskaźników nie koresponduje z celami przedstawionymi RPO, brak jest wartości bazowych i docelowych dla poszczególnych wskaźników), Wykonawca dokona weryfikacji zakładanych alokacji finansowych względem postawionych celów w sposób bardziej „miękki", tj. **w oparciu o własne wnioski, istniejące publikacje** (w tym analizę danych historycznych dotyczących kosztów jednostkowych projektów realizowanych w okresie programowania 2007-2013) oraz **wyniki wywiadów pogłębionych** z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego odpowiedzialnych za przygotowanie projektu RPO WM. Dzięki analizom w tym obszarze odpowiemy na pytania o to, czy realistyczne są przyjęte założenia projekcji finansowej w kontekście zaplanowanych celów i czy osiągnięcie zaplanowanych celów jest realistyczne w przewidzianym czasie i przy przewidzianych możliwościach wykonawczych.

Kolejnym krokiem w ramach ewaluacji będzie analiza **spójności wewnętrznej celów i działań planowych do realizacji w ramach osi priorytetowych**, jak i pomiędzy poszczególnymi osiami priorytetowymi, w celu oceny stopnia i zakresu ich komplementarności, w tym spodziewanych efektów synergicznych (m.in. w aspekcie komplementarności międzyfunduszowej).

Polegać to będzie na określeniu pozytywnych i negatywnych zależności w kategoriach:

- **Sprzeczności** – tj. zbadanie, czy rezultaty jednego działania nie wpływają negatywnie na osiągnięcie celów innego działania),
- **Konkurencji** – np. oferowanie tej samej grupie beneficjentów działania, którego użycie uzależnione jest na przykład od ograniczonych zasobów (wkład własny), a skorzystanie przez beneficjenta z jednej interwencji uniemożliwia mu skorzystanie z kolejnej,
- **Nakładania się** tych samych interwencji w ramach np. dwóch różnych działań (priorytetów) lub w ramach wsparcia ze środków krajowych i unijnych,
- **Luk** w zakresie form wsparcia w ramach programu,
- **Neutralności** – braku związku, interakcji między różnymi działaniami,
- **Komplementarności** – czyli wzajemnego wzmacniania realizacji działań,
- **Synergii** – determinującej efekt dźwigni oraz efekt uzyskania znacznie szerszego zakresu realizacji celów niż przewidywany.

W trakcie oceny spójności w zakresie logiki interwencji Wykonawca weźmie pod uwagę następujące przykłady powiązań logicznych:

- Cel szczegółowy (działanie i produkt) stanowi/nie stanowi wkładu do osiągnięcia celu priorytetu,
- Cele priorytetów dostarczają/nie dostarczają uzasadnienia dla celów szczegółowych (działania i produkt),
- Dwa cele/rezultaty wzmacniają się.

W rezultacie Wykonawca dokona **analizy porównawczej**, pokazującej **poziom wpływu** (wynik poziomy) i **poziom wrażliwości** na wpływ (wynik pionowy) pozwalający na klasyfikację działań i celów według następujących typów:

1. Cele/działania o znaczącym wpływie na osiągnięcie rezultatów innych działań (wyższym od średniej) i niskiej wrażliwości na oddziaływanie innych celów. Mogą one stanowić dźwignię dla logiki interwencji.
2. Cele/działania, których rezultaty są silnie uzależnione od skuteczności/rezultatów pozostałych działań.
3. Cele/działania, które zarówno wywierają duży wpływ na osiągnięcie rezultatów innych działań, jak też są bardzo wrażliwe na oddziaływanie rezultatów innych działań – są to cele strategiczne „szczególnej uwagi" ze względu na potencjał tworzenia efektów mnożnikowych.
4. Cele /działania neutralne, niewykazujące ani wpływu, ani wrażliwości na pozostałe działania.

W wyniku powyższych analizy Wykonawca będzie mógł przedstawić rekomendacje dotyczące **pożądanych realokacji** zasobów bądź zmiany hierarchii celów i działań.

Do realizacji tego obszaru badawczego wykorzystane zostanie narzędzie - **macierz komplementarności i konfliktów RPO WM**. Jest to technika pozwalająca na zbadanie wzajemnej relacji pomiędzy priorytetami, tj. na ile działania jednego priorytetu wpływają na cel innego priorytetu. Przyjęta zostanie wieloskalowa punktacja związków między celami (ujemna = negatywna; dodatnia = pozytywna). Związek negatywny to taki, w którym realizując cel 1 stwarza się warunki niekorzystne, utrudniające realizację celu 2. Związek pozytywny to relacja odwrotna.

Wzór macierzy przedstawiono poniżej:

	Priorytet 1	Priorytet 2	Priorytet 3	Priorytet 4	Priorytet 5	Priorytet 6	Priorytet xx
Priorytet 1		+n	+n	+n	+n	+n	0
Priorytet 2	+n		0	-n	0	+n	0
Priorytet 3	+n	-n		-n	+n	+n	0
Priorytet 4	+n	-n	+n		+n	+n	0
Priorytet 5	+n	+n	-n	0		+n	0
Priorytet 6	+n	+n	-n	0	+n		0
Priorytet xx	+n	+n	0	0	+n	+n	

Skala:
+3 *silny wpływ negatywny (osłabienie)*
+2 *średni wpływ negatywny (osłabienie)*
+1 *niewielki wpływ negatywny (osłabienie)*
0 *brak wpływu*
-1 *niewielki wpływ pozytywny (wzmocnienie)*
-2 *średni wpływ pozytywny (wzmocnienie)*
-3 *silny wpływ pozytywny (wzmocnienie)*

Źródło: opracowanie własne

Metoda ta pomoże w analizie wewnętrznej spójności dokumentu – struktury zaproponowanych kierunków, priorytetów, przedsięwzięć i działań. Dzięki zastosowaniu macierzy ewaluatorzy będą mogli zidentyfikować potencjalne pola konfliktu i komplementarności. Wystąpienie **pól konfliktu** może oznaczać, że niektóre typy interwencji mogą się wzajemnie wykluczać, ewentualnie negatywnie oddziaływać na sienie, przez co efekt końcowy może być ograniczony. Taka informacja umożliwi podjęcie ewentualnych działań naprawczych, np. poprzez modyfikację zakresu niektórych działań. Z kolei wartością dodaną macierzy będzie identyfikacja **pól komplementarności** między poszczególnymi działaniami RPO WM, co wskazywać może na wzmocnienie i realizację szerszych założeń programowych.

W ramach kolejnego etapu oceny ex ante zostanie przeprowadzona **analiza uwzględniania wymiaru terytorialnego** (regionalnego, subregionalnego i funkcjonalno-przestrzennego) w doborze działań i zakładanych rezultatów oraz **analiza stopnia zastosowania zintegrowanego podejścia do rozwoju społeczno-ekonomicznego**.

Przewidywany wpływ projektów dużych i kluczowych

Indywidualne projekty kluczowe stanowią przedsięwzięcia inwestycyjne o strategicznym znaczeniu dla realizacji programu operacyjnego, których wdrożenie jest niezwykle istotne z punktu widzenia osiągnięcia zakładanych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, danego sektora bądź województwa. Projekty te w znaczący sposób przyczyniają się do realizacji założeń zawartych w Strategii Rozwoju Kraju, politykach/strategiach sektorowych oraz strategiach rozwoju województw. r.

Podczas analizy projektu Programu wykonawca dokona weryfikacji systemu instytucjonalnego Programu w przedmiocie przewidywanego wpływu projektu na realizację celów priorytetów i programu:

- projektów dużych (o ile występują),
- projektów kluczowych (indywidualnych),

W tym celu wykonawca dokonana analizy eksperckiej zgodności Programu z Wytycznymi MRR dla tzw. projektów strategicznych.

Jednym z elementów analiz będzie ocena **uzasadnienia empirycznego i teoretycznego związków przyczynowo-skutkowych, na których zbudowana jest logika interwencji programu i osi priorytetowych**, tj. czy logika interwencji programu wynika z ogólnie przyjętych teorii społeczno-ekonomicznych, a także, czy oparta jest na przytoczonych w programie dowodach empirycznych w postaci badań naukowych, badań ewaluacyjnych, analiz, studiów itp.[72] Prace będą opierać się na **eksperckiej analizie** projektu dokumentu programowego.

Kolejnym krokiem postępowania ewaluacyjnego będzie **weryfikacja i ocena realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników** realizacji w kontekście zaproponowanej logiki interwencji w kategorii analizy ryzyka wynikających z czynników zewnętrznych mogących wpłynąć na ich osiągnięcie.

Poniżej przedstawiono metodologię oceny wartości wskaźników

METODOLOGIA OCENY WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW

Metodologia oceny wartości wskaźników zostanie przeprowadzona w następujących etapach.

- W pierwszym kroku oceniona zostanie **wrażliwość „realizacyjna”** poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu zarówno w ujęciu podatności na ryzyka zewnętrzne jak i zależności od etapu realizacyjnego poszczególnych typów interwencji. Czynniki te są szczególnie istotne w kontekście konieczności osiągnięcia zaplanowanej w dokumencie programowym realizacji celów pośrednich tzw. „kamieni milowych”, ang. *milestones* (trafność doboru - czy wskaźniki dostarczają odpowiedniej informacji na temat postępów we wdrażaniu; realność ich osiągnięcia w wyznaczonych terminach, dostępność niezbędnych danych; czynniki zewnętrzne mogące mieć wpływ na realizację wskaźników rezultatu. Ponadto ewaluator udzieli odpowiedzi na pytanie, czy wskaźniki wybrane jako podstawa do dokonywania ewentualnych korekt finansowych są reprezentatywne dla działań podejmowanych w ramach poszczególnych priorytetów.
- W kolejnym kroku oszacowany zostanie **koszt jednostkowy wskaźnika**, na którego podstawie obliczona zostanie możliwa do osiągnięcia pośrednia i docelowa wartość docelowa wskaźników produktu i rezultatu w ramach przeznaczonej alokacji dla poszczególnych zaplanowanych typów interwencji. Ocena elastyczności kosztowej jednostkowego wskaźnika będzie prowadzona w triangulacji z analizą porównawczą na podstawie baz danych i sprawozdań merytorycznych realizacji projektów w obecnym okresie programowania – odwołanie do danych źródłowych (dane historyczne z projektów wspartych w bieżącej perspektywie) oraz do danych źródłowych z przeprowadzonego w 2012 naboru do Banku Projektów Regionalnych

[72] W tym w szczególności na dokumentach ewaluacyjnych takich jak np. Evidence-based Cohesion Policy and its role in achieving Europe 2020 objectives; Wnioski z realizacji Polityki Spójności w świetle wyników prac analityczno-ewaluacyjnych okresu 2004-2006; Ewaluacja ex-post Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004-2006.

Metodologia oceny wartości wskaźników odpowiadać będzie na następujące pytania szczegółowe:

1. Czy wartości docelowe wskaźników (produktu i rezultatu) są możliwe do osiągnięcia w kontekście zaproponowanych terminów, logiki interwencji i środków finansowanych przeznaczonych na Program? Czy dobrze oszacowano ich koszt jednostkowy?
2. Czy zaproponowane wartości docelowe dla wskaźników są wiarygodne?
3. Czy zaproponowane wartości docelowe dla wskaźników wykorzystują doświadczenia z obecnego okresu programowania?
4. Czy zaproponowane wartości bazowe wskaźników rezultatu zostały prawidłowo oszacowane? Na podstawie doświadczeń komponentu regionalnego PO KL obecnego okresu programowania można stwierdzić, iż był to kluczowy czynnik niskiej skuteczności realizowania skwantyfikowanych celów.

Szacowanie wartości bazowych, pośrednich i docelowych wskaźników monitorowania RPO WM 2014-2020 w oparciu o koszt jednostkowy wskaźnika odbywać się będzie w następujących krokach badawczych:

1. Analiza trendów rozwojowych w poszczególnych celach tematycznych i priorytetach inwestycyjnych (scenariusz bez interwencji RPO WM);

2. Analiza trendów rozwojowych dla poszczególnych wskaźników monitorowania (prognoza i scenariusz bez interwencji RPO WM);

3. Ocena prognozy wartości bazowej wskaźników monitorowania – analiza szeregów czasowych;

4. Analiza poziomu nasycenia (możliwości organizacyjnych i zewnętrznych) wykonania danego wskaźnika) dla jednego projektu w ramach danego typu interwencji w podziale na okresy wyznaczane przez tzw. kamienie milowe;

5. Analiza potencjału zrealizowania jednego wskaźnika poprzez drugi wskaźnik (np. możliwość kierowania różnych interwencji, realizujących różne wskaźniki do jednego beneficjenta w ramach projektu)

6. Analiza kosztu brutto zrealizowania jednego wskaźnika na podstawie **benchmarku strukturalnego**, czyli analizy kosztu brutto zrealizowania wskaźnika w perspektywie finansowej 2007-2013 przy uwzględnieniu cen bieżących z 2012 roku w podziale na kategorie interwencji. W ramach triangulacji badawczej koszt brutto dla wybranych wskaźników zostanie także skontrolowany poprzez szacunki potencjalnych beneficjentów RPO WM na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami samorządów. Symulacja maksymalnej wysokości wskaźnika do zrealizowania w jednym projekcie systemowym RPO WM w zależności od wysokości dofinansowania w projekcie przy zastosowaniu techniki PSM (*Price Sensitivity Meter*), mierzącej koszt przyrostu jednostkowego wskaźnika w zależności od efektu skali (wartości projektu ogółem);

7. Analiza kosztu netto zrealizowania jednego wskaźnika na podstawie szacunków udziałowych, tj. kosztu wskaźnika przy danych kosztach stałych projektowych. Analiza kosztu netto zrealizowania jednego wskaźnika zostanie przeprowadzona dla każdego typu interwencji oddzielnie. Wskaźnik efektywności kosztowej netto (nakłady/wysokość wskaźnika);

8. Prognoza osiągnięcia zakładanej wartości docelowej poszczególnych wskaźników monitorowania na podstawie oszacowania kosztu brutto przy danej alokacji na koniec każdego okresu wyznaczanego przez tzw. kamienie milowe (cele pośrednie). Rekomendacje dotyczące typów interwencji oraz metodyk realizacji wskaźników w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych;

9. Prognoza osiągnięcia zakładanej wartości wskaźników na poziomie Programu. Ocena realności uzyskania zakładanej wartości wskaźników dla poszczególnych lat realizacji Programu. Potencjał ewaluacyjny systemu wskaźników przy zaplanowanej alokacji.
10. Szacunek ex- ante efektu netto RPO WM.

Wpływ pozostałych polityk, strategii i programów

Zagadnieniem poddanym ocenie w ramach badania ex-ante RPO WM 2014-2020 **będzie spełnianie warunków ex-ante.** Unijne zasady[73] przewidują, że jeżeli nie zostaną one spełnione przed rozpoczęciem wdrażania programów, to konieczne będzie przedstawienie w programach operacyjnych harmonogramu działań mających na celu ich wypełnienie do końca 2016 r. Jeśli do tego momentu warunki nie zostaną spełnione, Komisja będzie mogła zawiesić płatności dla danego programu aż do momentu spełnienia warunków albo do momentu przesunięcia środków do tych programów, dla których wszystkie odpowiednie warunki wstępne zostały spełnione.

W projekcie rozporządzenia ogólnego, warunki ogólne mają zastosowanie do wszystkich interwencji z funduszy WRS – mają one na celu promocję stosowania zasad horyzontalnych UE (walka z dyskryminacją ze względu na niepełnosprawność, płeć czy z innych powodów), prawidłowe przestrzeganie horyzontalnych przepisów unijnych w zakresie pomocy publicznej, zamówień publicznych, oceny oddziaływania na środowisko oraz zapewnienie wysokiej jakości systemów monitorowania, zbierania i zarządzania danymi statystycznymi. Warunki tematyczne powiązane są z 11 obszarami (celami) tematycznymi oraz przypisanymi do nich priorytetami inwestycyjnymi.

Zgodnie z Założeniami Umowy Partnerstwa[74] wstępna ocena spełnienia przez Polskę warunków wstępnych wskazuje, że w sierpniu 2012[75] spośród 40 warunków ex-ante Polska spełnia 7 warunków (2 ogólne, 3 tematyczne dot. EFRR i EFS, 2 specyficzne dla EFRROW), częściowo spełnia 19 i nie spełnia 14 warunków. Nie ma ani jednego celu tematycznego, dla którego Polska spełniałaby wszystkie warunki ex-ante, co – na dzień dzisiejszy – może oznaczać brak możliwości sfinansowania interwencji w latach 2014-2020.[76]

Aby wyjść z kryzysu gospodarczego, Unia Europejska (UE) potrzebuje inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu[77]. Wymaga to **kompleksowej europejskiej strategii innowacyjnej**, zgodnie z treścią dokumentu **„Unia Innowacji"**[78], opublikowanego w październiku 2010 r. Jest on ukierunkowany na **inwestowanie w badania, innowację i przedsiębiorczość** w każdym państwie członkowskim i regionie UE w celu pełnego wykorzystania potencjału Europy. Komisja oczekuje od władz regionalnych przygotowania strategii badawczych i innowacyjnych na rzecz inteligentnej specjalizacji w celu umożliwienia wykorzystania unijnych funduszy strukturalnych w sposób bardziej efektywny i zwiększenia synergii między różnymi politykami unijnymi, krajowymi i regionalnymi, a także inwestycjami publicznymi i prywatnymi.

Jednym z warunków ex-ante dla programów operacyjnych jest **wypełnienie do 2016 roku wymogów związanych z inteligentnymi specjalizacjami**. Inteligentna specjalizacja oznacza identyfikowanie wyjątkowych cech i aktywów każdego kraju i regionu, podkreślanie przewagi konkurencyjnej każdego regionu oraz skupianie regionalnych partnerów i zasobów wokół wizji ich przyszłości ukierunkowanej na osiągnięcia. Warunki dot. inteligentnej specjalizacji na poziomie regionu ujęte zostały w Celu dot. badań i rozwoju (art. 9 ust. 1) Główne kryterium: Gotowa

[73] Zgodnie z częściowym stanowiskiem Rady UE do pakietu legislacyjnego dla funduszy WRS, przyjętym na posiedzeniu Rady do Spraw Ogólnych w dn. 24 kwietnia 2012 r.
[74] Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Założenia Umowy Partnerstwa, MRR, projekt 15.01.2013.
[75] Raport na temat warunkowości ex ante dla 5 funduszy WRS w ramach perspektywy finansowej UE 2014-2020. Ocena spełniania przez Polskę warunków wstępnych dla 5 funduszy WRS (EFRR, EFS, FS, EFRROW i EFMR) oraz działania konieczne do ich terminowego wypełnienia w ramach prac nad programowaniem wsparcia unijnego na lata 2014-2020.
[76] Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Założenia Umowa Partnerstwa, MRR, projekt 16 listopada 2012 rok, str. 73
[77] http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm
[78] http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

krajowa lub regionalna strategia badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (Art. 9 ust. 1) oraz Celu dot. szerokopasmowego Internetu (art. 9.ust 2) Główne kryterium: Istnienie w krajowej lub regionalnej strategii innowacji rozdziału na temat rozwoju cyfrowego (Art. 9 ust. 2). Na poziomie kraju realizowane będzie Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki, natomiast na poziomie regionalnym rodzi się konieczność stworzenia odrębnych strategii na rzecz inteligentnych specjalizacji lub komponentów w aktualizowanych lub nowych strategiach rozwoju lub branżowych.

Uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu operacyjnego, mające wpływ na jego skuteczność i efektywność, w tym warunki wstępne w ramach zasady warunkowości ex-ante, zgodnie z zapisami projektu rozporządzenia ogólnego:

- zasadność zastosowanych dla programu warunków wstępnych: Czy spełnienie zaproponowanych warunków wstępnych przyczyni się do zwiększenia skuteczności i efektywności realizacji programu?
- zakres i stopień spełnienia warunków wstępnych: Czy i w jakim zakresie warunki zaproponowane dla programu zostały spełnione? Jakie są możliwości spełnienia w przewidzianych terminach pozostałych do uwzględnienia warunków wstępnych (ocena zaplanowanych działań zmierzających do spełnienia warunków)?
- inne istotne uwarunkowania zewnętrzne w stosunku do programu nie uwzględnione w ramach zasady warunkowości wstępnej: Czy istnieją inne niespełnione warunki zewnętrzne, mające istotny wpływ na skuteczność i efektywność realizacji programu? Jaki będzie wpływ nie spełnienia innych istotnych warunków zewnętrznych na skuteczność i efektywności programu operacyjnego? Jakie są możliwości i perspektywa czasowa spełnienia innych istotnych warunków zewnętrznych?

DODATKOWE ELEMENTY BADANIA

Dodatkowo w ramach Modułu I Ocena trafności i spójności wewnętrznej RPO WM 2014-2020 przeprowadzi ewaluację ex ante w ramach dwóch, dodatkowo wyodrębnionych komponentów: Komponent A. Instrumenty finansowe i Komponent B. Instrumenty terytorialne.

Komponent A. Instrumenty finansowe

W tej części badania, zadaniem Wykonawcy będzie ocena ex-ante propozycji zastosowania w programie **instrumentów finansowych**.

W perspektywie finansowej 2007-2013 funkcjonują już zwrotne instrumenty finansowe dofinansowywane ze środków unijnych (dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w ramach regionalnych programów operacyjnych, zwrotne instrumenty finansowe w ramach inicjatywy JEREMIE) i krajowych (kredyty preferencyjne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa). Zwrotne instrumenty finansowe, takie jak poręczenia kredytów czy preferencyjne kredyty mają być na dużo większą skalę niż obecnie stosowane w ramach programów operacyjnych realizowanych w ramach unijnego budżetu na lata 2014-2020. W ostatnim, piątym sprawozdaniu Komisji Europejskiej nt. spójności[79], który zawiera m.in. propozycje zmian w finansowaniu polityki strukturalnej w ramach budżetu na lata 2014- 2020, jako jeden z pięciu instrumentów służących lepszemu wydatkowaniu środków z funduszy strukturalnych podaje się znacznie większe zastosowanie instrumentów inżynierii finansowej (zwrotnych instrumentów finansowych). W przypadku środków dla firm wprost mówi się, że dla prostych projektów inwestycyjnych będą stosowane zwrotne instrumenty finansowe, granty bezzwrotne mają być zarezerwowane wyłącznie dla projektów wysoko innowacyjnych, gdyż tego rodzaje inwestycje

[79] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz europejskiego banku inwestycyjnego. Wnioski z piątego sprawozdania w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej: przyszłość polityki spójności, Bruksela, COM(2010) 642/3

mogą mieć problem z uzyskaniem finansowania zwrotnego[80]. Również w opublikowanym w październiku 2011 roku pakiecie Rozporządzeń dotyczących funduszy unijnych na lata 2014-2020 Komisja Europejska zwróciła uwagę na znaczenie instrumentów finansowych w nowej perspektywie finansowej. W projekcie ogólnego rozporządzenia dotyczącego funduszy strukturalnych aż 9 artykułów dotyczy instrumentów:

- Efektywne wykorzystanie ograniczonych środków publicznych przeznaczonych na politykę spójności (maksymalizacja efektów społeczno-gospodarczych);
- Koncentracja na rezultatach;
- Uproszczenie systemu wdrażania programów przy zachowaniu jego jakości;

Ograniczenie obciążeń administracyjnych dla beneficjentów (ale również dla Komisji oraz państw członkowskich).

Wykonawca przygotuje 1 pisemną opinię ekspercką, uwzględniającą co najmniej następujące zagadnienia:

- ocenę trafności projektowanego zastosowania instrumentów finansowych,
- ocenę spójności proponowanego rozwiązania, w tym również z innymi formami interwencji publicznej, dostępnymi na tym samym rynku oraz możliwych implikacji tego typu pomocy państwa,
- ocenę proporcjonalności planowanej interwencji i środków w celu minimalizacji zidentyfikowanych zakłóceń rynku lub nieoptymalnego poziomu inwestycji,
- ocenę wartości dodanej, jaką mogą wygenerować instrumenty finansowe proponowane w ramach programu.

Pisemna opinia ekspercka w zakresie, o którym mowa powyżej, będzie integralną częścią raportu końcowego z ewaluacji ex ante. Ekspertyza zostanie przygotowana przez **eksperta ds. instrumentów finansowych** posiadającego doświadczenie w zarządzaniu ryzykiem rynkowym oraz modelowaniu finansowym; posiadającego ugruntowaną wiedzę z zakresu instrumentów pochodnych i finansowych oraz metod ich wyceny**.**

Analizie zostaną poddane w szczególności planowane i dostępne obecnie instrumenty wsparcia dotacyjnego i zwrotnego w regionie oraz proponowaną strategię inwestycyjną w zakresie wdrażania instrumentów finansowych na poziomie regionu. Analizą zostanie objęta oferta w ramach Horizon 2020 Equity and Risk Sharing Instruments.

Komponent B. Instrumenty terytorialne

W tej części badania, zadaniem Wykonawcy będzie **ocena ex-ante instrumentów rozwoju terytorialnego**.

W przyszłym okresie programowania 2014-2020 planuje się realizację Zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Pośród najważniejszych instrumentów służących realizacji tego kierunku wskazać należy: **Zintegrowane inwestycje terytorialne (ang. *integrated teritorial investment* ZIT).** Celem propozycji Komisji Europejskich, dotyczących polityki spójności na lata 2014–2020, jest wspieranie zintegrowanej polityki miejskiej na rzecz wspomagania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w celu wzmacniania roli miast w kontekście polityki spójności. Zgodnie z zamierzeniami Komisji Europejskiej w okresie programowania 2014-2020 co najmniej 5% alokacji krajowej EFRR ma wspierać zintegrowane

[80] Por. Zapewnienie inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Piąte sprawozdanie w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, DG REGIO, 2010, ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/.../mag36_pl.pdf

działania na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego i to przy powierzeniu zainteresowanym (czyli miastom) co najmniej współudziału przy wyborze finansowanych operacji. Jednym ze sposobów wydatkowania tych środków mogą być Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Celem ZIT będzie realizacja zintegrowanej polityki miejskiej (np. mechanizmy wspierające inwestycje transportowe). Specjalnie dla realizacji ZIT ma być powoływany związek komunalny, który opracuje program działań.

W tej części badania Wykonawca dokona również oceny propozycji MRPO 2014-2020 dotyczących **mechanizmu przedsięwzięć subregionalnych.** Zgodnie z założeniami nowej formuły kontraktu terytorialnego, instrument ten będzie wynikiem uzgodnień pomiędzy rządem i samorządami województw – wskazując w przestrzeni regionalnej obszary strategicznej interwencji tj. określone tematycznie i geograficznie dziedziny (subregionalny Program Rozwoju Założenia 2014-2020, Zarząd Woj. Małopolskiego, załącznik do uchwały Nr 1077/12 ZWM z dn. 31 sierpnia 2012 r.).

Analiza w tym zakresie składać będzie się z 2 części, w ramach których Wykonawca przygotuje 2 pisemne opinie eksperckie, dotyczące odpowiednio:

- oceny zastosowania w ramach RPO WM zintegrowanej inwestycji terytorialnej,
- oceny zastosowania w ramach RPO WM mechanizmu przedsięwzięć subregionalnych wraz z ewaluacją ex-ante programów subregionalnych.

Podstawą analiz w obu częściach będą dokumenty przekazane przez Zamawiającego, celem:

a) eksperckiej weryfikacji i oceny pod kątem kompletności, poprawności metodologicznej oraz spójności z dokumentami wyższego rzędu,

b) sformułowania wniosków i rekomendacji służących ewentualnej modyfikacji i/lub uzupełnieniu treści przekazanych dokumentów.

Dokumenty, które będą potrzebne do oceny ZIT i zastosowania mechanizmu przedsięwzięć subregionalnych obejmą:

- Projekty rozporządzeń Rady i Parlamentu dot. przyszłej perspektywy finansowej
- Strategia Europa 2020
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
- Linia demarkacyjna nowej perspektywy finansowej
- Projekt Umowy Partnerskiej
- Wytyczne MRR dot. stosowania ZIT
- Strategia Rozwoju WM
- Projekt RPO WM
- Projekty Programów Działań ZIT
- Projektu Programów Subregionalnych

W ramach ekspertyzy projekt Programu poddany zostanie analizie zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa[81] oraz ogólnymi zasadami funkcjonowania i delegowania zadań określonymi przez MRR (Wytyczne MRR dot. stosowania ZIT)[82]. W ramach ekspertyzy poddany ocenie zostanie projekt Programu działań dla ZIT. Program ten musi zawierać szczegóły zamierzeń obejmujące te obszary tematyczne i zagadnienia, które będą objęte ZIT. Program będzie wskazywać, w jaki sposób będzie zapewniona spójność interwencji wspieranej w ramach ZIT, zachowany zintegrowany charakter

[81] Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Założenia Umowy Partnerstwa, MRR, projekt 15.01.201316
[82] Ogólne zasady funkcjonowania i delegowania zadań określi MRR. MRR będzie także koordynował i monitorował przebieg wdrażania ZIT na poziomie Podkomitetu ZIT w ramach Komitetu Koordynacyjnego ds. Umowy Partnerstwa

projektów oraz mechanizmy koordynacji to zapewniające. Dodatkowo dokumentem źródłowym poddanym ocenie będzie projekt Strategii rozwoju obszaru funkcjonalnego miasta, która jest przewidziana w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030[83] oraz projekty Programów Subregionalnych.

Pisemne opinie eksperckie w zakresie, o którym mowa powyżej będą integralną częścią raportu końcowego z ewaluacji ex ante. Ekspertyzy zostaną przygotowane przez **eksperta ds. ekonomiki i finansów samorządu terytorialnego.**

[83] Zgodnie z KPZK 2030 strategia ta powinna zawierać systemowe rozwiązania dotyczące następujących kluczowych zagadnień: zintegrowanego systemu transportu publicznego, energooszczędnych struktur przestrzennych (zwarte miasto, efektywne systemy sieci infrastruktury technicznej i gospodarki komunalnej), rewitalizacji zdegradowanej tkanki miejskiej na całym obszarze metropolitalnym, spójnego systemu inwestycyjnego, szczególnie w zakresie infrastruktury drogowej i komunalnej, zintegrowanego i spójnego zarządzania zasobami przyrodniczymi, wodnymi (w tym wodami opadowymi), uspójnienia z planami zagospodarowania przestrzennego na styku jednostek administracyjnych, współpracy z innymi obszarami metropolitalnymi oraz prowadzenia systemu monitoringu danych przestrzennych połączonego z systemem monitoringu rozwoju regionalnego, tworzenia baz danych przestrzennych i środowiskowych, zarządzania zasobami kulturowymi połączonego z inwentaryzacją zasobów dziedzictwa kulturowego.

2.4. MODUŁ II – Ocena spójności zewnętrznej RPO WM 2014-2020

Pytanie badawcze 3. Czy założenia i cele RPO WM 2014-2020 są spójne z najważniejszymi politykami i strategiami na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym, w tym w szczególności:

a) Strategią Europa 2020,
b) Wspólnymi Ramami Strategicznymi,
c) Założeniami Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020,
d) Strategią Rozwoju Kraju 2020,
e) Krajowym Programem Reform
f) Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020,
g) Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,
h) innymi dokumentami strategicznymi, stanowiącymi punkt odniesienia dla oceny spełniania warunków ex ante, mających zastosowanie do RPO WM 2014-2020?

Udzielając odpowiedzi na powyższe pytanie Wykonawca uwzględni co najmniej kwestie:

(a) spójność założeń i celów programu operacyjnego, w tym zdefiniowanych w diagnozie wyzwań i potrzeb rozwojowych z celami najważniejszych polityk regionalnych, krajowych i unijnych: W jakim stopniu spodziewane efekty przyczynią się do realizacji celów strategicznych tych polityk?

(b) spójność programu operacyjnego z rekomendacjami Rady Unii Europejskiej, wskazanymi w projekcie rozporządzenia ogólnego (art. 48 pkt. 3 (d)).

W ramach badania przewiduje się analizę spójności i komplementarności RPO WM 2014-2020 z wyżej wymienionymi i opisanymi unijnymi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi (lub ich projektami):

- Strategia Europa 2020 oraz Krajowy Program Reform
- Wspólne Ramy Strategiczne,
- Założenia Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,

Dodatkowo zgodnie z wymaganiami art. 48 pkt. 3 (d) rozporządzenia ogólnego ewaluator dokona **oceny spójności programu operacyjnego ze wskazanymi w projekcie rozporządzenia rekomendacjami Rady Unii Europejskiej**.

Oprócz tego oceniona zostanie spójność celów RPO WM **z innymi dokumentami strategicznymi, stanowiącymi punkt odniesienia dla oceny spełniania warunków ex-ante**, mających zastosowanie do RPO WM 2014-2020.

Uwzględnione zostaną w analizie:

- projekt Regionalnej Strategii Innowacji 2013-2020
- projekt programu strategicznego Transport i Komunikacja
- projekt programu strategicznego Ochrona Środowiska
- projekt programu strategicznego Włączenie Społeczne oraz projekt Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2013-2020

- projekt programu strategicznego Kapitał Intelektualny i Rynek Pracy
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt)
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (projekt)
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (projekt)
- Krajowy Program Działań na rzecz równego traktowania (projekt)

Z uwagi na brak ostatecznych przesądzeń dotyczących zakresu warunków ex ante, za które odpowiadać będą regiony – możliwe są zmiany w odniesieniu do katalogu ww. dokumentów, w tym rozszerzenie listy.

PODEJŚCIE BADAWCZE

Ewaluator oceni, w jakim stopniu spodziewane **efekty programu operacyjnego przyczynią się do realizacji celów strategicznych na różnych poziomach**. Ocena spójności zewnętrznej zostanie przeprowadzona na poziomie **całego programu** (celu głównego) oraz jego **poszczególnych priorytetów** (celów szczegółowych).

W pierwszym etapie prac Wykonawca przewiduje przeprowadzenia **analiz porównawczych** zapisów dokumentów strategicznych i wykonawczych na poziomie europejskim i krajowym z zapisami projektowanych dokumentów programowych RPO WM 2014-2020. W analizach wykorzystane zostanie narzędzie – **macierze przystawalności (spójności) osi priorytetowych, celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych RPO WM z politykami wspólnotowymi, krajowymi oraz regionalnymi**. Dla każdego dokumentu zewnętrznego zostanie opracowana osobna macierz. W wyniku postępowania ewaluacyjnego określony zostanie stopień harmonizacji i koordynacji RPO z politykami ogólnymi oraz sektorowymi na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym.

Macierze przystawalności (spójności) RPO WM z politykami wspólnotowymi, krajowymi oraz regionalnymi - przykład

	Cel szczegółowy Strategii Europa 2020 (1)	Cel szczegółowy Strategii Europa 2020 (2)	Cel szczegółowy Strategii Europa 2020 (3)	Cel szczegółowy Strategii Europa 2020 (4)	Cel główny Strategii Europa 2020 (1)	Cel główny Strategii Europa 2020 (2)
Cel ogólny RPO WM →	+2	+3	+2	+1	+3	+3
Cel szczegółowy (Oś Priorytetowa) RPO WM 1	0	0	+2	+2	+2	+2
Cel szczegółowy (Oś Priorytetowa) RPO WM 2	+1	+1	0	0	+1	0
Cel szczegółowy (Oś Priorytetowa) RPO WM 3	-1	-1	+2	+2	0	+1
Cel szczegółowy (Oś Priorytetowa) RPO WM 4	+3	+3	0	0	+3	+3

Skala:

-1	Wpływ negatywny RPO na osiągnięcie celów danego dokumentu
0	Brak wpływu
+1	Niewielki wpływ
+2	Średni wpływ
+3	Bardzo duży wpływ

W drugim etapie Wykonawca dokona oceny wpływu (interakcji) spodziewanych efektów RPO WM 2014-2020 na realizację celów strategicznych tych polityk.

Na użytek analizy i oceny spójności zewnętrznej programu ewaluator przygotuje **diagramy** obrazujące związki przyczynowo-skutkowe, zachodzące pomiędzy spodziewanymi efektami programu a celami najważniejszych strategii na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym.

Pytanie badawcze 4: Czy i w jakim zakresie zapisy RPO WM 2014-2020 uwzględniają i przyczyniają się do realizacji celów polityk horyzontalnych, w tym zasad: równości kobiet i mężczyzn, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju?

Udzielając odpowiedzi na powyższe pytanie Wykonawca uwzględni następujące kwestie:

a. Stopień i zakres uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie programowania:
   - czy w ramach przygotowywania diagnozy oraz całego programu brane były pod uwagę zasady równości szans płci, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju,
   - czy w procesie programowania uczestniczyły podmioty zaangażowane w promocję zasad horyzontalnych,

b. Przewidywany wkład programu operacyjnego do realizacji celów polityk horyzontalnych:
   - czy w ramach programu przewidziane zostały konkretne działania lub instrumenty służące realizacji zasad horyzontalnych,
   - jaka będzie ich spodziewana skuteczność i efektywność,

c. Sposób uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie wdrażania, monitorowania i ewaluacji programu.

Polityki horyzontalne to priorytetowe kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego Unii Europejskiej. Projekt RPO WM 2014-2020 zostanie oceniany w kontekście zgodności z podstawowymi politykami: zasadą równości szans płci, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju.

Zasada równości szans i niedyskryminacji

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wyraźnie wskazuje, iż zasada równości szans jest jedną z naczelnych zasad określających ramy prawne funkcjonowania UE. Zgodnie z art. 10 TFUE, UE w swoich przedsięwzięciach będzie dążyć do zwalczania jakichkolwiek przejawów dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Ponadto, art. 8 TFUE zobowiązuje każde państwo członkowskie do tego, by we wszystkich swoich działaniach zmierzały do zniesienia nierówności oraz wspierały równość mężczyzn i kobiet.

Zasada równości szans mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji

Zasada równości szans mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacja zostały uznane za obowiązkowe na każdym z etapów wdrażania funduszy strukturalnych w projekcie rozporządzenia ogólnego dla przyszłej perspektywy finansowej.. Wcześniejszy komunikat Komisji Europejskiej nr 2008/2171 wskazuje cztery sposoby faktycznej realizacji zasady równych szans, są to:

- Podnoszenie świadomości (w zakresie dyskryminacji, przepisów dot. równego traktowania itp.);
- Wprowadzanie polityki równości do głównego nurtu działań w każdym obszarze (*equality mainstreaming*);

- Zbieranie i analizowanie danych (dotyczących faktycznego położenia grup narażonych na dyskryminację, mające na celu oszacowanie skali zjawiska dyskryminacji i ocenę postępów);
- Stosowanie konkretnych działań wyrównawczych (*positive action*).

Zrównoważony rozwój

Podejmując analizę zgodności programów i projektów współfinansowanych w ramach polityki spójności UE z zasadami ochrony środowiska, należy mieć na uwadze dwa aspekty tego zagadnienia. Pierwszym z nich jest wspieranie zrównoważonego rozwoju poprzez fundusze. Bezpośrednio, realizując projekty służące ograniczaniu negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko i pośrednio, poprzez projekty wspierające rozwój - kształtujące świadomość i postawę ekologiczną. Drugim aspektem jest zgodność realizowanych przedsięwzięć z prawodawstwem w obszarze ochrony środowiska. Wynika to m.in. z art. 11 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. UE C 115 9.05.2008), który stanowi, że przy ustalaniu realizacji polityk i działań Unii, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, muszą być brane pod uwagę wymogi ochrony środowiska, a następnie z art. 17 rozporządzenia rady (WE) nr 1083/2006, stanowiącym, że cele funduszy osiągane są w ramach zrównoważonego rozwoju oraz propagowania na poziomi Wspólnoty celu, jakim jest ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego określonego w art. 6 Traktatu.

PODEJŚCIE BADAWCZE

Zgodnie z SOPZ prace badawcze będą prowadzone w trzech obszarach związanych z głównym pytaniem badawczym nr 4:

1. Stopień i zakres uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie programowania

W ramach tego obszaru Wykonawca planuje:

- dokonać analizy procesu programowania i zakresu, w jakim cele związane z promowaniem równości i niedyskryminacji wzięto pod uwagę podczas przygotowywania programu, a także, czy w procesie programowania uczestniczyły podmioty zaangażowane w promocję zasad horyzontalnych,
- dokonać analizy dokumentów dotyczących programowania oraz zweryfikować, czy powyższe zasady zostały prawidłowo włączone do różnych podsekcji w ramach programu.

W ramach tego obszaru Wykonawca planuje ocenić, czy zasady polityk horyzontalnych zostały zaplanowane na każdym etapie programowania RPO WM 2014-2020 tzn.:

- Na etapie diagnozy - czy w ramach diagnozy zostały zidentyfikowane najważniejsze problemy i wyzwania dla zrównoważonego rozwoju, równości szans płci i niedyskryminacji a także zasady partnerstwa i wielopoziomowego systemu zarządzania, w tym, czy został zawarty opis wpływu realizacji programu na sytuację kobiet i mężczyzn (*gender impact assessment*) oraz czy wskazano jak Program przyczyni się do realizacji tych polityk. W wyniku badania zostanie określona trafność analizy SWOT oraz diagnozy luk, deficytów i możliwości/ zagrożeń RPO WM w kontekście zgodności z zapisami polityk horyzontalnych.
- Na etapie określenia celów, priorytetów i działań – czy w ramach Programu zostały zaplanowane cele na rzecz wyrównywania szans płci, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju, partnerstwa a także wielopoziomowego systemu zarządzania,
- Na etapie określenia typów interwencji projektowych, przeznaczonych do dofinansowania – zostanie przeprowadzona analiza zestawienia kategorii kosztowych pod względem ich znaczenia dla realizacji zasad polityk horyzontalnych (dodatkowe kryterium użyteczności) wraz ze wskazaniem luk i deficytów dla budowania efektu *spillover* oraz dla większej

skuteczności RPO WM 2014-2020 we wdrażaniu ich zapisów. Dokonana zostanie ocena kategorii kosztowych pod względem pozytywnego vs. neutralnego bądź negatywnego wpływu na cele przedmiotowych polityk,

- Na etapie planowania finansowego - czy wysokość środków przeznaczonych na rzecz promowania zrównoważonego rozwoju i równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz zapobiegania dyskryminacji pozwoli na skuteczne realizowanie niniejszych polityk horyzontalnych,
- Na etapie konsultowania - czy Program był lub będzie konsultowany z podmiotami działającymi na rzecz promowania równości szans płci i niedyskryminacji, a także zrównoważonego rozwoju,

Podstawową metodą badawczą będzie **analiza dokumentów przekazanych przez Zamawiającego**. Uzupełniającym źródłem danych będą **wywiady pogłębione** z przedstawicielami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego oraz ekspertami zewnętrznymi zaangażowanymi w przygotowanie programu w aspekcie polityk horyzontalnych.

2. Przewidywany wkład programu operacyjnego do realizacji celów polityk horyzontalnych

W ramach tego obszaru Wykonawca planuje:

- W pierwszym kroku wykonać analizę i ocenę spójności, zgodności i komplementarności dokumentów programowych RPO WM 2014-2020 z przepisami wspólnotowymi dotyczącymi przedmiotowych polityk horyzontalnych (analiza struktury RPO WM pod kątem tego, czy w ramach programu przewidziane zostały konkretne działania lub instrumenty służące realizacji zasad horyzontalnych). Wykorzystane zostanie narzędzie - **macierz zgodności RPO WM z politykami horyzontalnymi.**
- W drugim kroku dokonać oceny stopnia oddziaływania RPO WM 2014-2020 na osiągnięcie celów polityk horyzontalnych.

Przykładowa macierz zgodności RPO WM z politykami horyzontalnymi/zasada zrównoważonego rozwoju na etapie diagnozy

Cel szczegółowy (operacyjny) RPO WM	Zrównoważone wykorzystywania zasobów	Stymulowanie proekologicznych wzorców konsumpcji i produkcji	Zrównoważona gospodarka energią	Ograniczanie emisji do środowiska	Zmniejszanie ekologicznego ryzyka zdrowotnego	Zapobieganie wykluczeniu społecznemu, zwiększenie spójności

Obszary tematyczne analizowanego wpływu działań programowych RPO WM 2014-2020 na realizację celów horyzontalnej polityki równości szans i niedyskryminacji dotyczą:

a) rynku pracy (nawiązania i rozwiązywania stosunku pracy, warunków zatrudnienia, warunków awansowania, szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, wynagrodzenia),

b) systemu zabezpieczeń społecznych,

c) rynku dóbr i usług,

d) edukacji,

e) kariery zawodowej,

f) godzenia ról rodzinnych i zawodowych,

g) podejmowania decyzji gospodarczych.

3. Sposób uwzględnienia zasad horyzontalnych w procesie wdrażania, monitorowania i ewaluacji programu

W ramach tego obszaru Wykonawca planuje ocenić, czy zasady: równości szans płci, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju zostały zaplanowane na każdym etapie realizacji RPO WM 2014-2020 tzn.:

- Na etapie wdrażania – czy przy określeniu systemu wyboru i oceny projektów uwzględniono politykę równych szans, zrównoważonego rozwoju i zasady partnerstwa, a także czy skład Komitetu Monitorującego zakłada uczestnictwo organizacji działających na rzecz promowania równości szans płci, niedyskryminacji i zrównoważonego rozwoju a także czy wybór jego członków jest zgodny z zasadą partnerstwa i odzwierciedla wielopoziomowy system zarządzania. Podstawą do analiz w tym punkcie będzie ekspercka analiza zapisów dokumentu programowego.
- Na etapie monitorowania – czy system monitoringu zapewnia monitorowanie wskaźników polityk horyzontalnych.

Wyniki analiz w ramach Modułu II, wnioski i rekomendacje zostaną zaprezentowane i przedyskutowane podczas **panelu eksperckiego dot. Modułu II**.

2.5. MODUŁ III – Ocena systemu realizacji RPO WM 2014-2020

Pytanie badawcza 5: Czy i w jakim zakresie koncepcja systemu realizacji będzie wystarczająca do skutecznej i efektywnej realizacji celów RPO WM 2014-2020 w kontekście obecnego potencjału administracyjnego, w tym zasobów jednostek zaangażowanych w realizację MRPO 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL?

Wdrożenie i realizacja programu będą zagrożone bez odpowiednich zasobów, organizacji i zdolności związanych z zarządzaniem i administrowaniem. Podobnie, jeśli informacje na temat programu nie zostaną odpowiednio rozpowszechnione, zagrożona może być jego dostępność i przydatność dla beneficjentów, a wsparcie może nie dotrzeć do miejsc, którego go wymagają i na które ukierunkowany jest program – tym samym wyniki programu będą poniżej optymalnych.

Odpowiednie zapewnienie zasobów ludzkich i zdolności administracyjnych do zarządzania programem, w tym przewidywanej współpracy między kluczowymi instytucjami (takimi jak instytucja zarządzająca, agencja płatnicza i komitet monitorujący) w trakcie wdrażania programu i monitorowania postępów w jego realizacji, jest więc kluczową i integralną częścią strategii skutecznego programu i powinno podlegać ocenie ex ante.

Paradygmat *New Public Management* bazuje na przeświadczeniu, że administracja publiczna musi w coraz większym stopniu stosować wzorce funkcjonowania organizacji biznesowej - z jednym zastrzeżeniem, że kryterium maksymalizacji zysku zastępuje kryterium minimalizacji kosztowej przy określonym poziomie realizacji wyznaczonych celów. Zgodnie z tymi założeniami, nowe zarządzanie publiczne kładzie nacisk na właściwe wyznaczanie celów i monitorowanie wyników, zarządzanie finansami (efektywność), wyznaczanie standardów usług, korzystanie z rozwiązań benchmarkingowych (możliwości dokonywania porównań na próbie sprawdzonych, dobrych rozwiązań) oraz nowoczesnego zarządzania zasobami ludzkimi. Środki pomocy technicznej powinny pozwalać na wprowadzanie pozytywnych zmian w administracji zgodnie z założeniami nowego zarządzania publicznego. Powinny także umożliwiać reagowanie na potencjalne obszary ryzyka wdrożenia Programu ze szczególnym uwzględnieniem wypełniania warunków tzw. kamieni milowych.

Głównym zadaniem ewaluatora w tej części badania będzie zatem **ocena potencjału administracyjnego**, w tym zasobów ludzkich instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie programu operacyjnego. Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem **identyfikacji obszarów ryzyka i barier** dla skutecznej i efektywnej realizacji programu.

Zgodnie z SOPZ, analiza w tym zakresie składać będzie się z dwóch części:

a. **część pierwsza**: **ocena potencjału administracyjnego** jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL, obejmująca:

   - ocenę zasobów ludzkich w oparciu o takie czynniki jak: wiedza i doświadczenie pracowników (w tym system szkoleń), system rekrutacji i selekcji, system motywacyjny, fluktuacja kadr, warunki pracy, zasoby materialne,
   - ocenę struktur oraz rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych w ramach oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji, w tym: podział kompetencji (zadań), mechanizmy współpracy i koordynacji, mechanizmy zapewnienia i monitorowania komplementarności efektów podejmowanych działań, komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna, systemy elektronicznej wymiany danych,
   - określenie obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji programu,

- sformułowanie rekomendacji dotyczących koncepcji systemu instytucjonalnego – w postaci wariantowych modeli rozwiązań w odniesieniu do systemu realizacji RPO WM 2014-2020, przy uwzględnieniu rozwiązań przyjętych w ramach wybranych programów regionalnych 2007-2013 (RPO Województwa Śląskiego oraz RPO Województwa Mazowieckiego);

Analiza w tej części przeprowadzona zostanie w pierwszym etapie realizacji ewaluacji ex ante – w celu wykorzystania jej wyników w pracach nad opisem systemu realizacji w projekcie RPO WM 2014-2020.

b. **część druga**: **ocena koncepcji systemu realizacji** zawarta w projekcie RPO WM 2014-2020, w tym:

- ocena zasobów ludzkich,
- ocena struktur oraz rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych w ramach oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji,
- określenie obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji programu.

Prace badawcze w ramach części pierwszej **ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL** będą przebiegały w następujących krokach:

1. **Opracowanie schematu zarządzania** MRPO oraz komponentem regionalnym PO KL – na podstawie analizy dokumentów zostanie opracowany schemat struktur oraz rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych w ramach oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji, w tym: podział kompetencji (zadań), mechanizmy współpracy i koordynacji, mechanizmy zapewnienia i monitorowania komplementarności efektów podejmowanych działań, komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna, systemy elektronicznej wymiany danych. Będzie to punkt wyjścia do późniejszej oceny.
2. **Analiza danych zastanych na temat stanu faktycznego** – podstawowym dokumentem, który dostarczy danych o stanie zatrudnienia, wykształceniu pracowników, wynagrodzeniach, szkoleniach etc. będzie raport „Potencjał administracyjny systemu instytucjonalnego Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 – 2013" MRR. Raport zawiera informacje na temat wybranych aspektów zdolności administracyjnej jednostek zaangażowanych w realizację programów operacyjnych w latach 2007-2013. Dzięki cyklicznemu gromadzeniu danych w dokumencie opisano zmiany obserwowane w potencjale instytucji. Zakładamy, iż dodatkowe dane będą pozyskiwane z dokumentów przekazanych przez Zamawiającego lub pozyskanych samodzielnie przez Wykonawcę od instytucji zaangażowanych we wdrażanie MRPO i regionalnego komponentu PO KL.

   Wykorzystane będą też sprawozdania, a także wyniki dotychczas zrealizowanych badań ewaluacyjnych, gdzie identyfikować będziemy bariery dla sprawnej realizacji MRPO i regionalnego komponentu PO KL związane z systemem wdrażania i potencjałem instytucji.

   W celu usystematyzowania danych, będą one gromadzone w przygotowanych matrycach.

~~3.~~ **Zebranie danych uzupełniających** – przeprowadzone zostaną wywiady pogłębione z przedstawicielami jednostek zaangażowanych w realizację MRPO 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL, mającymi wiedzę na temat jakości systemu zarządzania i wdrażania, potencjału instytucjonalnego, a także występujących barier:

   - Instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie i wdrażanie MRPO - Departamentu Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego,

- Instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie osi II MRPO - Małopolskiego Centrum Przedsiębiorczości,
- Instytucji Pośredniczącej POKL w komponencie regionalnym w województwie małopolskim - Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego,
- Instytucji Pośredniczącej POKL II stopnia w województwie małopolskim - Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie.

4. **Ocena potencjału administracyjnego** jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL – na podstawie danych zastanych oraz zebranych poprzez badania terenowe, zostanie dokonana ocena potencjału administracyjnego instytucji w elementach wymienionych w SOPZ.
5. **Określenie obszarów ryzyka i barier** - kolejnym krokiem będzie określenie obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji programu.
6. **Analiza rozwiązań przyjętych w ramach wybranych programów regionalnych 2007-2013** – równolegle do prac prowadzonych w ramach punktów 1-5, przeprowadzona zostanie analiza rozwiązań przyjętych w ramach systemów zarządzania i wdrażania wybranych programów regionalnych 2007-2013 (RPO Województwa Śląskiego oraz RPO Województwa Mazowieckiego).
7. **Sformułowanie rekomendacji dotyczących koncepcji systemu instytucjonalnego** – na podstawie wszystkich wcześniejszych analiz zostaną sformułowane rekomendacje dotyczące koncepcji systemu instytucjonalnego – w postaci wariantowych modeli rozwiązań w odniesieniu do systemu realizacji RPO WM 2014-2020.
8. W wyniku prac powstanie **opracowanie cząstkowe**, które zostanie przekazane Zamawiającemu, tak, aby mógł wykorzystać jego wyniki w pracach nad opisem systemu realizacji w projekcie RPO WM 2014-2020. Proponujemy również zorganizowanie spotkania z Zamawiającym, którego celem będzie prezentacja wniosków i przedyskutowanie rekomendacji (**warsztat heurystyczny**)[84].

Prace badawcze w ramach części drugiej **ocena koncepcji systemu realizacji zawarta w projekcie RPO WM 2014-2020** będą przebiegały w następujących krokach:

1. **Przygotowanie schematu zarządzania programem** – na podstawie informacji z wywiadów pogłębionych i analizy dokumentów programowych Wykonawca przygotuje schemat zarządzania RPO WM 2014-2020 z uwzględnieniem zadań związanych z: promocją, wdrażaniem, monitoringiem i ewaluacją.
2. **Analiza porównawcza** – na podstawie informacji zebranych w części pierwszej i analizy dokumentów programowych Wykonawca opracuje narzędzie - **matrycę podobieństw**, co pozwoli na identyfikację potencjalnych podobieństw w procesach wdrażania RPO w obecnym i przyszłym okresie programowania. Pozwoli to na określenie, w jakim stopniu doświadczenia z perspektywy finansowej 2007-2013 mają zastosowanie w nowym RPO WM. Pod uwagę brane będą wszystkie obszary realizacji programu: proces planowania, procesy aplikacyjne i naboru projektów, zarządzanie, kontrola, realizacja płatności i certyfikacja, monitoring, ewaluacja, promocja i informacja.
3. **Ocena koncepcji systemu realizacji** – po opracowaniu schematu zarządzania RPO WM 2014-2020 i dokonaniu wstępnej oceny funkcjonalności systemu zarządzania RPO, Wykonawca przeprowadzi ocenę koncepcji systemu realizacji zawartą w projekcie RPO WM 2014-2020, w

[84] Warsztat heurystyczny będzie dodatkowym spotkaniem w stosunku do panelu eksperckiego, który zostanie zorganizowany na koniec prac w Module III.

tym ocenę zasobów ludzkich, ocenę struktur oraz rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych w ramach oraz pomiędzy instytucjami funkcjonującymi w systemie realizacji, a także określi obszary ryzyka i bariery dla skutecznej i efektywnej realizacji programu.

4. **Sformułowanie rekomendacji** – na podstawie wyników prac w pierwszej i drugiej części możliwe będzie sformułowanie wskazówek dotyczących uzupełnienia i modyfikacji opisu programu w części dotyczącej struktur wdrażania; tam, gdzie będzie to możliwe, Wykonawca zaproponuje konkretne zapisy, które powinny się znaleźć w tej części.
5. **Panel ekspercki** – prezentacja wyników analiz, wniosków i rekomendacji będzie miała miejsce podczas panelu eksperckiego dot. Modułu III. W efekcie dyskusji dopracowane zostaną zapisy w Raporcie końcowym.

Pytanie badawcze 6. Czy założenia RPO WM 2014-2020 umożliwiają skuteczną i efektywną realizację procesów monitorowania i ewaluacji?

Udzielając odpowiedzi na powyższe pytanie Wykonawca powinien uwzględnić co najmniej następujące kwestie:

a. trafność, przejrzystość, wiarygodność statystyczna, agregowalność, dostępność, solidność (ang. *robustness*) przyjętych wskaźników realizacji: produktu i rezultatu,
b. dobór wskaźników (oraz wartości) dla oceny realizacji celów pośrednich („kamieni milowych"):
   - czy wskaźniki dostarczają odpowiedniej informacji na temat postępów we wdrażaniu,
   - realność ich osiągnięcia w wyznaczonych terminach, dostępność niezbędnych danych,
   - czynniki zewnętrzne mogące mieć wpływ na realizację wskaźników rezultatu,
   - czy wskaźniki wybrane jako podstawa do dokonywania ewentualnych korekt finansowych są reprezentatywne dla działań podejmowanych w ramach poszczególnych priorytetów,
c. sposoby umożliwiające terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych m.in. na użytek sprawozdań rocznych,
d. źródła oraz metody generowania danych oraz sposoby służące zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych,
e. potrzeby w zakresie dostępu do danych niezbędnych do skutecznej realizacji procesu ewaluacji, w tym w szczególności dla zaawansowanych metodologicznie badań ewaluacyjnych przeprowadzanych m.in. za pomocą metod kontrfaktycznych (identyfikacja luk informacyjnych w tym zakresie oraz zaproponowanie sposobów pozyskiwania niezbędnych danych),
f. zasoby ludzkie oraz potencjał instytucjonalny systemu monitorowania i ewaluacji (obszary ryzyka i bariery dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji),
g. ocena założeń programu pod kątem realizacji zasady evidence based policy.

Sprawny system monitorowania i ewaluacji jest podstawowym warunkiem realizacji zasady zorientowania polityki spójności na rezultaty i jako taki powinien być przedmiotem szczególnego zainteresowania w ramach procesu ewaluacji ex-ante programów operacyjnych.

W okresie programowania 2014-2020 następuje istotne przeniesienie akcentów ze sprawozdawania z postępów w wydatkowaniu środków na dostarczanie informacji o efektach realizacji interwencji publicznych podejmowanych w ramach polityki spójności. Znajduje to odzwierciedlenie w zapisach projektu rozporządzenia ogólnego oraz wytycznych Komisji Europejskiej dotyczących

monitorowania i ewaluacji, w tym m.in. dot. zakresu sprawozdań, których składową powinny być wiarygodne wyniki badań ewaluacyjnych.

W tym kontekście szczególnie istotne jest dokonanie oceny sposobów umożliwiających terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych m.in. na użytek sprawozdań rocznych. Analizie powinny zostać poddane źródła oraz metody generowania danych a także sposoby służące zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych.

Wykazywanie i zwiększanie skuteczności polityki zależą od odpowiedniego monitorowania i oceny. Dlatego też w ramach Programu powinna zostać przeprowadzona analiza potrzeb związanych z monitorowaniem i oceną oraz sporządzony opis systemu monitorowania i metod gromadzenia danych, a także plan oceny.

System monitorowania i oceny powinien dostarczyć aktualnych informacji na temat postępów we wdrażaniu programu i jego osiągnięć, a także umożliwić ocenę oddziaływania, skuteczności, efektywności i znaczenia realizowanych interwencji. Aby osiągnąć te cele, kluczowe informacje na temat wdrażania należy zarejestrować, przechowywać i pogrupować zgodnie z rozmaitymi zapotrzebowaniami na informacje. W systemie monitorowania i oceny określa się wykaz wskaźników wspólnych i specyficznych dla programu, dotyczących zarówno sytuacji wyjściowej, jak i realizacji finansowej, produktów, rezultatów i wpływu programu.

PODEJŚCIE BADAWCZE

Jednym z elementów badania w ramach Modułu III będzie ocena systemu wskaźników. Poniżej przedstawiamy podejście metodologiczne, jakie zastosujemy w tym obszarze. Zakres analiz jest ściśle powiązany z pracami wykonanymi w ramach Modułu I (metodologia oceny wartości wskaźników).

METODOLOGIA OCENY SYSTEMU WSKAŹNIKÓW

Analiza całościowa systemu wskaźników będzie przebiegała w następujących krokach oraz z zastosowaniem następujących kryteriów:

1. **Kompletność** - sprawdzenie kompletności wskaźników, ustalenie ewentualnych braków i propozycje ich uzupełnienia (powiązania: wskaźniki produktu dla priorytetów -> wartości bazowe i docelowe dla wszystkich wskaźników celów -> wskaźniki rezultatu dla osi priorytetowych -> wskaźniki dla celów szczegółowych -> wskaźnik oddziaływania dla celu głównego);
2. **Przyporządkowanie** - ocena wskaźników oddziaływania i rezultatu z punktu widzenia ich właściwego przyporządkowania, czyli rozróżnienia pomiędzy bezpośrednim efektem (rezultatem) u beneficjenta a skutkami pośrednimi dla regionu (oddziaływaniem);
3. **Uzasadnienie merytoryczne** - ocena wskaźników z punktu widzenia ich merytorycznego uzasadnienia, czyli sprawdzenie, czy istnieje uznany przez naukę związek pomiędzy mierzoną wielkością zjawiska a stanem danego systemu oraz czy istnieje związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy produktami, rezultatami i oddziaływaniami;
4. **Spójność wewnętrzna** - ocena wskaźników z punktu widzenia ich wewnętrznej spójności, czyli sprawdzenie możliwości syntetycznej oceny skutków RPO WM dzięki kompletności, współzależności i podobnemu poziomowi szczegółowości wskaźników;
5. **Zgodność zewnętrzna** - ocena wskaźników z punktu widzenia ich zgodności ze wskaźnikami stosowanymi w programach wyższego rzędu i programach współzależnych;
6. **Realność wartości docelowych** - ocena realności proponowanych wartości docelowych wskaźników. Ze względu na długi okres programowania i brak wiarygodnych prognoz

dotyczących sytuacji gospodarczej kraju, UE i świata, większość wskaźników oddziaływania powinna mieć charakter dynamiczny.

Do analizy całościowej systemy wskaźników wykorzystana zostanie matryca, której wzór proponujemy poniżej:

Priorytet	Kryterium oceny	Ocena	Uzasadnienie
Priorytet 1	Kompletność	+ lub -	
	Przyporządkowanie	+ lub -	
	Uzasadnienie merytoryczne	+ lub -	
	Spójność wewnętrzna	+ lub -	
	Zgodność zewnętrzna	+ lub -	
	Realność wartości docelowych	+ lub -	
UWAGI OGÓLNE:			

Analiza poszczególnych wskaźników będzie przebiegała z zastosowaniem metody SMART, co oznacza, że każdy wskaźnik zostanie zbadany pod względem następujących kryteriów:

1. **Konkretność i dokładność** (ang. *Specific*) - należy zastanowić się czy dany wskaźnik jest konkretny i dokładny, czyli szczegółowo opisany i powiązany z konkretnymi problemami oraz prosto skonstruowany,
2. **Mierzalność** (ang. *Measurable*) - należy zastanowić się czy dany wskaźnik jest mierzalny, czyli możliwy do pomiaru przy użyciu odpowiednich do tego narzędzi,
3. **Dostępność** (ang. *Available*) - należy zastanowić się czy dany wskaźnik jest dostępny, czyli informacje potrzebne do pomiaru wskaźnika są lub będą dostępne podczas realizacji projektu po akceptowalnym koszcie,
4. **Realistyczność** (ang. *Realistic*) – należy zastanowić się czy dany wskaźnik jest realistyczny, czyli możliwy do wykonania lub urzeczywistnienia przy dostępnych zasobach,
5. **Terminowość i częstotliwość pomiaru** (ang. *Timebound*) - należy zastanowić się czy dany wskaźnik jest określony w czasie, czyli powinien zostać określony termin, w jakim zostanie osiągnięta założona wartość wskaźnika, jak również częstotliwość jego pomiaru.

W ramach pierwszego toku analizy ex-ante oceniana będzie adekwatność wskaźników produktu do poszczególnych typów interwencji oraz do celów priorytetów i poszczególnych działań. Adekwatność będzie oceniana pod kątem agregowalności wskaźników na poziomie działań i priorytetów do wskaźników programowych oraz wskaźników oddziaływania. Oceniony zostanie stopień zdolności wskaźników produktu i rezultatu do monitorowania postępu realizacji celu. Oceniony zostanie także poziom kompletności pomiaru celów poprzez dobrane wskaźniki, czyli ich potencjał monitoringowy i ewaluacyjny. Doświadczenia bieżącego i poprzedniego okresu programowania środków strukturalnych wskazują bowiem na brak pełnej kwantyfikacji celów poprzez wskaźniki monitorowania w poszczególnych regionalnych programach operacyjnych.

Oprócz zastosowania metodologii SMART i Listy Atkinsona (lista pytań uszczegóławiających ocenę wg kryteriów SMART) Wykonawca przeprowadzi analizę logiczną w metodyce drzewa celów i problemów w celu uzyskania informacji na temat zakresu pomiaru celów szczegółowych i celu głównego regionalnego programu operacyjnego poprzez zastosowany system wskaźników. Przyjmując założenie, iż dobór wskaźników powinien odpowiadać przyjętej logice interwencji Wykonawca oprócz opracowania matrycy agregowalności wskaźników przeprowadzi także analizę ich zakresu oraz wzajemnego oddziaływania w ramach jednego typu interwencji w kategoriach: **spójności**, **konkurencyjności**, **sprzeczności**, **neutralności**, **komplementarności** bądź **synergii** poszczególnych wskaźników. Oszacowany zostanie potencjał pozyskania wskaźnika rezultatu w ramach poszczególnych wskaźników produktu.

Do oceny systemu wskaźników oraz oceny realności osiągnięcia ich wartości docelowych zostaną zastosowane techniki analityczne:

- **Matryca agregowalności** wskaźników wykorzystana zostanie do oceny wskaźników oddziaływania i rezultatu z punktu widzenia ich właściwego przyporządkowania, czyli rozróżnienia pomiędzy bezpośrednim efektem (rezultatem) u beneficjenta a skutkami pośrednimi dla regionu (oddziaływaniem), a także do oceny ich zgodności ze wskaźnikami stosowanymi w programach wyższego rzędu i programach współzależnych;

Macierz agregowalności

Nazwa wskaźnika	Nr wskaźnika na poziomie projektu/ Działania	Stopień agregowalności				
		Poziom Działania	Poziom Osi Priorytetowej	Poziom celu tematycznego (RPO)	Poziom wskaźnika Zaktualizowanej SRWM/RSI WM	Poziom Instytucji Koordynującej (krajowy)

- **Macierz oceny spójności wskaźników (model SMART)** – ewaluatorzy dokonają oceny pojedynczych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania poszczególnych priorytetów wg metodologii SMART. Ocena eksperta będzie polegać na nadaniu odpowiedniej liczby punktów każdemu wskaźnikowi wg 5 kryteriów SMART. Po weryfikacji wszystkich wskaźników dla priorytetów, Wykonawca dokona kompleksowej oceny systemu wskaźników.

Jednym z efektów analiz będzie wskazanie wskaźników nieużytecznych lub nieadekwatnych. W wyniku opracowanych rekomendacji instytucja zarządzająca będzie mogła dokonać niezbędnych poprawek w proponowanych zestawach wskaźników. Będzie miało to m.in. znaczenie dla przyszłego procesu ewaluacji mid-term i ex-post programu.

Macierz oceny spójności wskaźników (model SMART)

Priorytet/ Działanie	**Wskaźnik**	**Konkretność i dokładność**	**Mierzalność**	**Dostępność**	**Realistyczność**	**Terminowość /częstotliwość pomiaru**	**Średnia ocena**	**Uzasadnienie dla ocen**
	Wskaźnik 1	Skala 1-5	Skala 1-5	Skala 1-5	Skala 1-5	Skala 1-5		
	Wskaźnik 2							
	Wskaźnik 3							
	Wskaźnik 4							
	Wskaźnik …							

Skala oceny dla każdego wskaźnika:

1 – ocena niedostateczna
2 – ocena mierna
3 – ocena dostateczna
4 – ocena dobra
5 – ocena bardzo dobra

Prace w tym obszarze badawczym będą opierały się głównie na analizie eksperckiej. Wykorzystane zostaną dane zastane i dokumenty, m.in. monitoringowe i sprawozdawcze z obecnego okresu programowania, raporty z ewaluacji, również innych RPO 2007-2013. Metodą uzupełniającą będą wywiady pogłębione z osobami odpowiedzialnymi za programowanie RPO WM 2014-2020.

Ewaluatorzy dokonają konsolidacji wniosków odnoszących się do oceny pojedynczych wskaźników oraz całego systemu, po czym wypracują stosowne zalecenia. Wnioski i rekomendacje będą poddane dyskusji na panelu eksperckim dot. Modułu III badania.

Przedmiotem analiz w ramach ewaluacji ex-ante będą też następujące elementy:

- **Przydatność wskaźników dla systemu monitorowania i sprawozdawczości oraz ewaluacji**

Ocena ex ante powinna zagwarantować, że istnieje odpowiedni system umożliwiający rejestrowanie, przechowywanie i zgłaszanie informacji statystycznych na temat realizacji programu niezbędnych do celów monitorowania. Stąd przedmiotem analizy w ramach badania będą:

  - Sposoby umożliwiające terminowe dostarczanie odpowiedniego zakresu danych m.in. na użytek sprawozdań rocznych,
  - Źródła oraz metody generowania danych oraz sposoby służące zapewnieniu wysokiej jakości pozyskiwanych danych,

Potrzeby w zakresie dostępu do danych niezbędnych do skutecznej realizacji procesu ewaluacji, w tym w szczególności dla zaawansowanych metodologicznie badań ewaluacyjnych przeprowadzanych m.in. za pomocą metod kontrfaktycznych (identyfikacja luk informacyjnych w tym zakresie oraz zaproponowanie sposobów pozyskiwania niezbędnych danych),

- **Jakość systemu monitorowania**

Przedmiotem analizy będzie ocena, czy system monitorowania jest rzetelny, umożliwiający skuteczne zarządzanie nim, kompatybilny z innymi systemami monitorowania na szczeblu krajowym oraz z systemami przetwarzania danych na szczeblu unijnym, a także wystarczająco elastyczny, aby zaspokoić zróżnicowane zapotrzebowanie na informacje (które nie jest w pełni znane na etapie oceny ex ante).

Zadaniem ewaluatora będzie ocena przydatności procedur monitorowania programu oraz gromadzenia danych koniecznych do przeprowadzenia ocen, a także zawartości planu oceny oraz ocenienia, czy przydzielono zasoby odpowiednie dla zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb. W ramach oceny ex-ante zadane zostanie pytanie o to, czy istnieje odpowiedni system umożliwiający rejestrowanie, przechowywanie i zgłaszanie informacji niezbędnych do celów monitorowania, a także czy istnieją odpowiednie procedury oraz gromadzone są dane celem zbierania i przechowywania kluczowych informacji na potrzeby oceny (np. wskaźniki wspólne i specyficzne dla programu), zgodnie z planem oceny.

- **Zasoby ludzkie oraz potencjał instytucjonalny systemu monitorowania i ewaluacji**

System monitorowania i ewaluacji zostanie zbadany pod kątem jakości zasobów ludzkich oraz potencjału instytucjonalnego. Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji.

- **Realizacja zasady *evidence based policy***

Ponadto ewaluator oceni czy założenia programu operacyjnego umożliwiają realizację zasady *evidence based policy* (m.in. czy w ramach programu przewidziane zostały działania polegające na realizacji analiz, ewaluacji, badań, ekspertyz na potrzeby związane z wdrażaniem i oceną programu operacyjnego).

Prace na raportem w tym zakresie tematycznym prowadzone będą w oparciu o **dostępne dokumenty** oraz **wiedzę ekspertów**.

W pierwszym kroku Wykonawca przeprowadzi analizę porównawczą (z wykorzystaniem matrycy podobieństw) systemu monitoringu i sprawozdawczości obecnego i przyszłego RPO oraz obecnego systemu monitorowania i sprawozdawczości komponentu regionalnego PO KL (w takim zakresie, na jaki pozwalają zapisy w projektach dokumentów). Pozwoli to na określenie, w jakim stopniu doświadczenia z perspektywy finansowej 2007-2013 będą mogły mieć zastosowanie w nowym RPO WM.

Podstawą do oceny będzie **analiza danych zastanych** (m.in. wnioski z dotychczasowych ewaluacji MRPO 2007-2013 oraz POKL 2007-2013) oraz **wywiady pogłębione** z osobami odpowiedzialnymi za system monitoringu, sprawozdawczości i oceny MRPO 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL. Pod uwagę wzięte zostaną wymagania, jakie będą musiały spełniać te systemy w programach operacyjnych w nowej perspektywie 2014-2020.

W wyniku analizy zostaną opisane mocne i słabe stron planowanego systemu monitorowania i oceny, a także planu oceny Programu oraz szanse i zagrożenia dla jego prawidłowego funkcjonowania. Analiza będzie elementem wyjściowym do formułowania wniosków i rekomendacji dla systemu.

Wyniki przeprowadzonych analiz podsumowane zostaną w formie **panelu eksperckiego** dla Modułu III.

2.6. MODUŁ IV - Wstępna koncepcja procesu ewaluacji RPO WM 2014-2020

W ramach tej części ewaluacji ex-ante Wykonawca przygotuje **wstępną koncepcję procesu ewaluacji programu operacyjnego**, która posłuży Instytucji Zarządzającej do przygotowania Planu ewaluacji RPO WM 2014-2020.

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej Plan ewaluacji powinien zawierać:

- listę tematów badań ewaluacyjnych wraz z uzasadnieniem ich realizacji,
- metody przewidziane do zastosowania wraz z określeniem zapotrzebowania na dane,
- sposoby zapewnienia dostarczenia odpowiedniego zakresu danych na użytek ewaluacji,
- harmonogram procesu ewaluacji,
- sposoby komunikacji wyników ewaluacji,
- zasoby ludzkie,
- budżet,
- plan szkoleń.

PODEJŚCIE BADAWCZE

Prace w ramach Modułu IV będą miały charakter **analizy eksperckiej** i będą opierały się na **wnioskach płynących z trzech wcześniejszych modułów** badania, szczególnie analiz dotyczących wskaźników realizacji programu oraz oceny założeń RPO WM 2014-2020 pod kątem procesów monitorowania i ewaluacji.

Wstępna koncepcja procesu ewaluacji będzie zatem ściśle wynikać z logiki interwencji programu oraz zawierać m.in.:

- zakres tematyczny ewaluacji,
- harmonogram realizacji ewaluacji,
- uzasadnienie dla przeprowadzenia ewaluacji,
- propozycje metodologiczne dla poszczególnych badań wraz z określeniem zapotrzebowania na dane.

Rolą ewaluatora będzie również wskazanie barier w pozyskiwaniu danych oraz sposobów ich przezwyciężenia. Przeprowadzający ocenę ex ante powinien również sprawdzić, czy plan oceny jest kompletny oraz, w stosownych przypadkach, przedstawić propozycje poprawy jego jakości. Plan oceny powinien spełniać minimalne wymagania oraz być wystarczająco precyzyjny i kompleksowy, aby wyznaczał działania w zakresie oceny.

Wstępna koncepcja procesu ewaluacji RPO WM będzie przedmiotem dyskusji podczas **panelu eksperckiego** dla Modułu IV.

3. SZCZEGÓŁOWY PLAN DZIAŁAŃ W RAMACH EWALUACJI EX-ANTE

3.1. Opis planowanych działań cząstkowych w ramach realizacji badania oraz harmonogram

W poniższej tabeli przedstawiono działania cząstkowe w ramach realizacji badania wraz ze wskazaniem osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań, a także szczegółowy harmonogram, określający terminy realizacji poszczególnych działań cząstkowych, liczonych od dnia podpisania umowy.

Harmonogram w formie wykresu Gantta stanowi również załącznik do niniejszego Raportu metodologicznego (***załącznik 4.6***).

Działania cząstkowe/ opis	Termin wykonania – od dnia zawarcia umowy	Osoby odpowiedzialne
FAZA WSTĘPNA		
Spotkanie organizacyjne Zespołu badawczego	Niezwłocznie po podpisaniu umowy	Wszyscy członkowie Zespołu badawczego
Przygotowanie Raportu metodologicznego, przekazanie Zamawiającemu oraz prezentacja projektu RM w siedzibie Zamawiającego	Przekazanie RM – **21 maja** Prezentacja RM – **24 maja**	A. Rudolf – nadzór M. Cichowicz-Major J. Ratajczak J. Chojecki C. Przybył P. Pijanowski M. Marciniak
Przygotowanie i przekazanie Zamawiającemu ostatecznej wersji Raportu metodologicznego	**28 maja**	A. Rudolf – nadzór M. Cichowicz-Major J. Ratajczak J. Chojecki C. Przybył P. Pijanowski M. Marciniak
MODUŁ I – Ocena trafności i spójności wewnętrznej RPO WM 2014-2020		
Kwerenda dokumentów, publikacji, ekspertyz, raportów, danych statystycznych	Od **13 maja** do **17 czerwca**	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna S. Pałka, D. Smolarczyk, P. Huras - kwerenda
Analiza ekspercka projektu RPO WM	Po przekazaniu dokumentu przez Zamawiającego (po akceptacji Raportu metodologicznego, tj. **od 28 maja** do **3 czerwca**)	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna A. Rudolf J. Ratajczak P. Pijanowski M. Marciniak
Opracowanie matryc adekwatności działań do zidentyfikowanych problemów (ocena, na ile działania RPO WM odpowiadają na problem zidentyfikowany w SWOT)	Do **24 czerwca**	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna A. Rudolf M. Marciniak
Realizacja wywiadów pogłębionych - metoda uzupełniająca	Do **17 czerwca**	M. Cichowicz-Major J. Ratajczak

Działania cząstkowe/ opis	Termin wykonania – od dnia zawarcia umowy	Osoby odpowiedzialne
Analizy eksperckie - analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy zaplanowanymi w ramach programu działaniami i ich produktami, a oczekiwanymi rezultatami (opracowanie macierzy logicznych)	Od 6 do 8 tygodnia – po zakończeniu prac nad oceną adekwatności działań do zidentyfikowanych problemów	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna A. Rudolf M. Marciniak
Analizy eksperckie - analiza spójności wewnętrznej celów i działań planowych do realizacji w ramach osi priorytetowych (macierz komplementarności i konfliktów RPO WM)	Od **18 czerwca** do **8 lipca**	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna A. Rudolf M. Marciniak
Analizy finansowo-ekonomiczne (analiza adekwatności wielkości i struktury nakładów finansowych)	Od **18 czerwca** do **8 lipca**	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna C. Przybył J. Chojecki
Analizy eksperckie - analiza wpływu projektów dużych i kluczowych	Od **18 czerwca** do **8 lipca**	M. Marciniak
Przygotowanie badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami (metoda konieczna do weryfikacji i oceny realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników)	Do **10 czerwca**	C. Przybył J. Chojecki
Realizacja badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami	Od **11 czerwca** do **1 lipca**	C. Przybył J. Chojecki
Analiza wyników badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami	Od **1 lipca** do **8 lipca**	C. Przybył J. Chojecki P. Huras
Analizy eksperckie - weryfikacja i ocena realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników	Od **9 lipca** do **22 lipca**	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna C. Przybył J. Chojecki P. Pijanowski
Analizy eksperckie - analiza spełniania warunków ex-ante	Od **25 czerwca** do **15 lipca**	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna M. Marciniak
Opracowanie ekspertyzy - Komponent A. Instrumenty finansowe	Do **22 lipca**	M. Goleń
Opracowanie ekspertyz - Komponent B. Instrumenty terytorialne	Do **22 lipca**	I. Ratuszniak
Opracowanie diagramów obrazujących związki przyczynowo-skutkowe zachodzące pomiędzy zaplanowanymi w ramach programu działaniami i ich produktami, a oczekiwanymi rezultatami	**22 lipca** (po zakończeniu prac nad analizą spójności wewnętrznej celów i działań oraz adekwatności wielkości i struktury nakładów finansowych)	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna C. Przybył
Spotkanie Zespołu badawczego - podsumowanie prac w Module I (metoda warsztatowa)	Od **23 lipca** do **29 lipca**	Wszyscy członkowie Zespołu badawczego
Opracowanie wyników (pierwsza wersja rozdziału do raportu końcowego) oraz przygotowanie materiałów na panel ekspercki	Do **5 sierpnia**	M. Cichowicz-Major – koordynacja merytoryczna A. Rudolf J. Ratajczak J. Chojecki C. Przybył P. Pijanowski M. Marciniak

Działania cząstkowe/ opis	Termin wykonania – od dnia zawarcia umowy	Osoby odpowiedzialne
Panel ekspercki	Od **6 sierpnia** do **13 sierpnia**	M. Cichowicz-Major A. Rudolf
MODUŁ II – Ocena spójności zewnętrznej RPO WM 2014-2020		
Prace w ramach Modułu II rozpoczną się równolegle z pracami w Module I		
Kwerenda dokumentów objętych analizą w ramach Modułu II, w tym dot. polityk horyzontalnych	Od **18 czerwca** do **1 lipca**	A. Rudolf – koordynacja merytoryczna S. Pałka, D. Smolarczyk, P. Huras - kwerenda
Analiza ekspercka – przygotowanie macierzy przystawalności RPO WM z politykami wspólnotowymi, krajowymi oraz regionalnymi	Od **2 lipca** do **15 lipca**	A. Rudolf – koordynacja merytoryczna M. Marciniak J. Ratajczak
Analiza ekspercka - ocena wpływu (interakcji) spodziewanych efektów RPO WM 2014-2020 na realizację celów strategicznych tych polityk	Od **16 lipca** do **29 lipca**	A. Rudolf – koordynacja merytoryczna M. Marciniak J. Ratajczak
Realizacja wywiadów pogłębionych - metoda uzupełniająca	Od **16 lipca** do **22 lipca**	J. Ratajczak M. Marciniak
Opracowanie diagramów obrazujących związki przyczynowo-skutkowe zachodzące pomiędzy spodziewanymi efektami programu, a celami najważniejszych strategii na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym	Od **23 lipca** do **29 lipca**	A. Rudolf – koordynacja merytoryczna C. Przybył
Analizy eksperckie - podsumowanie wniosków w Module II	Od **23 lipca** do **29 lipca**	A. Rudolf C. Przybył M. Marciniak
Spotkanie Zespołu badawczego - podsumowanie prac w Module II (metoda warsztatowa)	Od **6 sierpnia** do **12 sierpnia**	Wszyscy członkowie Zespołu badawczego
Opracowanie wyników (pierwsza wersja rozdziału do raportu końcowego)	Od **30 lipca** do **12 sierpnia**	A. Rudolf C. Przybył M. Marciniak
Panel ekspercki	między **13 sierpnia** a **19 sierpnia**	A. Rudolf M. Marciniak
MODUŁ III – Ocena systemu realizacji RPO WM 2014-2020		
Część 1 - Ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL		
Opracowanie schematu zarządzania MRPO oraz komponentem regionalnego PO KL	Do **10 czerwca**	P. Pijanowski – koordynacja merytoryczna S. Pałka
Analiza danych zastanych nt. potencjału administracyjnego	Do **10 czerwca**	P. Pijanowski – koordynacja merytoryczna S. Pałka D. Smolarczyk P. Huras
Realizacja wywiadów pogłębionych	Od **18 czerwca** do **24 czerwca**	P. Pijanowski
Przygotowanie opracowania cząstkowego, które zostanie przekazane Zamawiającemu, tak, aby mógł wykorzystać jego wyniki w pracach nad opisem systemu realizacji w projekcie RPO WM 2014-2020	Od **2 lipca** do **8 lipca**	P. Pijanowski – koordynacja merytoryczna

Działania cząstkowe/ opis	Termin wykonania – od dnia zawarcia umowy	Osoby odpowiedzialne
		C. Przybył
Przekazanie opracowania cząstkowego	Od **9 lipca** do **15 lipca**	P. Pijanowski/ A. Rudolf
Warsztat heurystyczny	Między **9** a **15 lipca** – po przekazaniu Zamawiającemu opracowania cząstkowego	P. Pijanowski A. Rudolf
Część 2 - Ocena koncepcji systemu realizacji zawarta w projekcie RPO WM 2014-2020		
Przygotowanie schematu zarządzania RPO WM 2014-2020 – po przekazaniu dokumentu przez Zamawiającego uwzględniającego wyniki ww. opracowania cząstkowego	Do **26 sierpnia**	M. Marciniak – koordynacja merytoryczna P. Pijanowski
Analiza porównawcza MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020	Od **27 sierpnia** do **2 września**	M. Marciniak – koordynacja merytoryczna A. Rudolf P. Pijanowski
Realizacja wywiadów pogłębionych	Od **3 września** do **9 września**	M. Marciniak A. Rudolf P. Pijanowski
Analizy eksperckie - ocena systemu wskaźników (wg założeń SMART)	Od **27 sierpnia** do **9 września**	M. Marciniak – koordynacja merytoryczna M. Cichowicz-Major J. Chojecki
Analizy eksperckie - ocena założeń dot. procesów monitorowania i ewaluacji	Od **27 sierpnia** do **9 września**	M. Marciniak – koordynacja merytoryczna M. Cichowicz-Major J. Chojecki
Spotkanie Zespołu badawczego - podsumowanie prac w Module III (metoda warsztatowa)	Między **10** a **16 września**	Wszyscy członkowie Zespołu badawczego
Opracowanie wyników (pierwsza wersja rozdziału do raportu końcowego)	Od **10 września** do **23 września**	M. Marciniak P. Pijanowski A. Rudolf M. Cichowicz-Major J. Chojecki
Panel ekspercki	Między **27** a **23 września**	M. Marciniak A. Rudolf
MODUŁ IV - Wstępna koncepcja procesu ewaluacji RPO WM 2014-2020		
Analiza wyników prac w Modułach I - III	Od **24 września** do **30 września**	J. Ratajczak – koordynacja merytoryczna A. Rudolf J. Chojecki
Analiza dokumentów, w tym wytycznych dot. procesu ewaluacji na lata 2014-2020	Od **27 września** do **30 września**	J. Ratajczak – koordynacja merytoryczna A. Rudolf J. Chojecki
Opracowanie wstępnej koncepcji procesu ewaluacji programu operacyjnego	Między **24 września** a **30 września**	J. Ratajczak – koordynacja merytoryczna A. Rudolf J. Chojecki
Panel ekspercki	Między **1** a **7 października**	J. Ratajczak A. Rudolf
PRACE NAD RAPORTEM KOŃCOWYM		
Opracowanie projektu Raportu końcowego	Od **10 września** do **7**	A. Rudolf – nadzór

Działania cząstkowe/ opis	Termin wykonania – od dnia zawarcia umowy	Osoby odpowiedzialne
(wykorzystane zostaną wyniki prac z poszczególnych Modułów, w tym przygotowane pierwsze wersje rozdziałów	**października**	merytoryczny Wszyscy członkowie Zespołu badawczego
Przekazanie Zamawiającemu projektu Raportu końcowego	Do **7 października**	A. Rudolf
Konsultacje projektu Raportu końcowego - zgłoszenie uwag Zamawiającego do projektu Raportu końcowego	Od **8 października** do **28 października**	-
Prezentacja projektu Raportu końcowego w siedzibie Zamawiającego	Między **8** a **14 października**	A. Rudolf M. Cichowicz-Major M. Marciniak
Przygotowanie ostatecznej wersji Raportu końcowego	Od **15 października** do **28 października** (w zależności od terminu przekazania uwag przez Zamawiającego)	A. Rudolf – nadzór merytoryczny Wszyscy członkowie Zespołu badawczego
Przekazanie ostatecznej wersji Raportu końcowego	Do **28 października**	A. Rudolf
Prezentacja Raportu końcowego	W terminie ustalonym z Zamawiającym	A. Rudolf M. Cichowicz-Major M. Marciniak
DODATKOWE USŁUGI DORADCZE		
Udział w spotkaniach służących prezentowaniu wniosków i rekomendacji eksperckich, dotyczących treści dokumentów i projektów dokumentów przekazywanych przez Zamawiającego w związku z pracami nad projektem RPO WM	Od daty odbioru Raportu końcowego do dnia 10 grudnia 2013 roku – w terminach ustalonych z Zamawiającym	Wszyscy członkowie Zespołu badawczego (w zależności od potrzeb i zakresu prac)
Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante	Od daty odbioru Raportu końcowego do dnia 10 grudnia 2013 roku – w terminach ustalonych z Zamawiającym	Wszyscy członkowie Zespołu badawczego (w zależności od potrzeb i zakresu prac)
DZIAŁANIA ZW. Z PROWADZONĄ OCENĄ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO		
Współpraca i wymiana informacji z wykonawcą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	W zależności od potrzeb i postępów prac nad strategiczną oceną oddziaływania na środowisko	P. Pijanowski – koordynacja merytoryczna i organizacyjna
Uwzględnienie bieżących wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w ewaluacji ex-ante	W zależności od potrzeb i postępów prac nad strategiczną oceną oddziaływania na środowisko	P. Pijanowski – koordynacja merytoryczna i organizacyjna M. Marciniak S. Pałka
Opracowanie syntezy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (przygotowanie załącznika do RK)	W zależności od potrzeb i postępów prac nad strategiczną oceną oddziaływania na środowisko	P. Pijanowski – koordynacja merytoryczna i organizacyjna M. Marciniak S. Pałka

Należy podkreślić, iż Wykonawca jest gotowy do bieżącej weryfikacji i aktualizacji wniosków wypracowanych w poszczególnych Modułach w sytuacji, gdy zmianie ulegnie dokument źródłowy tj. projekt RPO WM 20014-2020.

3.2. Opis sposobu zapewnienia standardów rzetelności oraz kontroli jakości działań prowadzonych w ramach badania – w odniesieniu do procesu zbierania danych oraz ich analizy i interpretacji.

Triangulacja

Przeprowadzenie rzetelnej analizy będzie zagwarantowane poprzez zastosowanie **wielowymiarowej triangulacji**. W niniejszym badaniu triangulację zastosowano na poziomie:

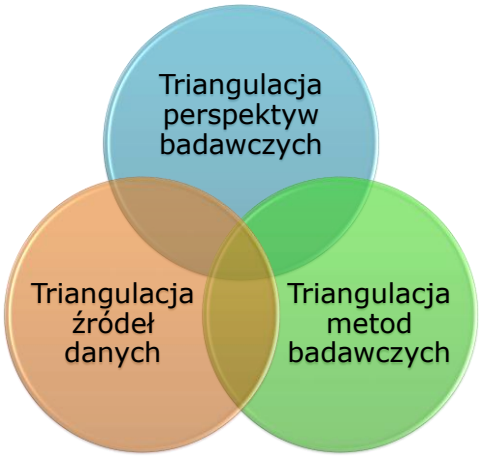

- **metod** - zestaw metod badawczych zaproponowany w niniejszym badaniu ma charakter kompleksowy i uzupełniający się wzajemnie, dzięki czemu pozyskane zostaną informacje o charakterze jakościowym, jak i eksperckim. Różne techniki gromadzenia informacji i ich analizy pozwoli lepiej poznać i zrozumieć przedmiot badania oraz stworzy możliwość dokonywania odniesień i porównań. Jednocześnie informacje zebrane na poszczególnych etapach badania pozwolą na udoskonalanie i doprecyzowanie narzędzi badawczych;

Rysunek 4. Graficzny schemat triangulacji

- **źródeł danych** - badanie obejmie grupy respondentów wskazane przez Zamawiającego w SIWZ oraz zaproponowane przez Wykonawcę.

- doświadczeń i **punktów widzenia członków zespołu badawczego** - w skład zespołu weszły osoby doświadczone w realizacji badań jakościowych oraz w prowadzeniu ewaluacji o zakresie pokrywającym się z przedmiotowym badaniem.

Powyżej, w formie schematu graficznego, przedstawiony został model triangulacji, który będzie stosowany w ewaluacji.

Uwzględnienie stanu wiedzy naukowej

Analiza dokumentów będzie kluczową metodą zastosowaną w tym badaniu. Dlatego też na wszystkich etapach realizacji badania Wykonawca będzie odnosił się istniejącego stanu wiedzy dotyczącego przedmiotu badania. W tym celu już na etapie przygotowania badania zapoznał się z kontekstem badania (spis wykorzystanej literatury znajduje się bibliografii), tak by jak najlepiej dopasować jego metodologię do zidentyfikowanych potrzeb. Do należytej analizy zostaną wykorzystane dostępne publikacje (zarówno prace naukowe jak i raporty, ekspertyzy, etc.) oraz aktualne dane dotyczące woj. małopolskiego.

Sposób rejestracji danych jakościowych

Przed rozpoczęciem wywiadów ewaluatorzy będą zwracali się do respondentów z prośbą o wyrażenie zgody na rejestrację przebiegu wywiadu za pomocą dyktafonu. W wypadku uzyskania takiej zgody, przebieg wywiadu będzie rejestrowany, a nagrania będą gromadzone przez Wykonawcę.

Wcześniejsze doświadczenia Wykonawcy pokazują jednak, że nagrywanie wywiadu deprymuje większość respondentów, dlatego przewidziano robienie notatek w trakcie wywiadu a następnie przygotowanie raportu podsumowującego wywiad. Notatki z wywiadów będą gromadzone przez Wykonawcę.

Zgromadzone dane jakościowe zostaną poddane analizie przeprowadzonej wielopoziomowo i będą wykorzystywane jako element do budowania wniosków, konkluzji i rekomendacji prezentowanych w Raporcie końcowym. Będą także stanowiły podstawę następnych etapów badania.

Sekwencja etapów badania

Dbałość o należytą jakość narzędzi i prac badawczych zostanie odzwierciedlona w harmonogramie ewaluacji. Planowana jest następująca sekwencja badania:

1. Przed rozpoczęciem badań terenowych zostaną pozyskane bazy danych oraz dokumentacja niezbędna do rzetelnego przeprowadzenia ewaluacji.
2. Zespół zapozna się z dostępną dokumentacją dotyczącą przedmiotu badania, co pozwoli na opracowanie narzędzi badawczych – scenariuszy do badań jakościowych.
3. Badania terenowe (badania jakościowe + panele eksperckie) uzupełniane będą na bieżąco wnioskami z prowadzonej na bieżąco analizy dokumentów.
4. W kolejnym kroku zaplanowane zostały analizy, których wyniki pozwolą na opracowanie wstępnej wersji Raportu końcowego.

Przedstawiona powyżej sekwencja prac doskonale wpisuje się w praktykę realizowanych przez nas badań, w których członkowie zespołu starannie przygotowują się do realizacji poszczególnych elementów ewaluacji, tak by zapewnić wysoką jakość wyników oraz adekwatność rekomendacji.

Standardy ewaluacji

Całe badanie będzie realizowane zgodnie ze „Standardami ewaluacji”[85] Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego, wśród których znajdują się także zapisy zobowiązujące ewaluatorów do dbałości o zachowanie rzetelności narzędzi i prac badawczych (pogrubioną czcionką)

Standardy ewaluacji[86]:

1. Zapewnienie niezależności ewaluacji,
2. Zapewnienie zgodności z zasadami etycznymi,
3. Zapewnienie wysokiej jakości ewaluacji,
4. Zapewnienie trafności i rzetelności badań ewaluacyjnych,
5. Dbanie o partycypacyjność i jakość współpracy w procesie ewaluacji,
6. Przestrzeganie warunków umowy,
7. Dbanie o jakość relacji ewaluator – badani,
8. Zachowanie przejrzystości struktury i języka raportu ewaluacyjnego,
9. Zapewnienie rzetelność raportu ewaluacyjnego,
10. Formułowanie precyzyjnych wniosków i rekomendacji.

Zespół doświadczonych badaczy

[85] Standardy ewaluacji dostępne są na stronie www.pte.org.pl
[86] Wymienione standardy odnoszą się do zakresu zadań Wykonawcy, standardy dotyczące Zamawiającego zostały pominięte; Całość standardów dostępna na stronie www.pte.org.pl

Badanie będzie realizowane przez doświadczony Zespół badawczy, których doświadczenie i wzajemnie uzupełniające się kompetencje i kwalifikacje będą służyły profesjonalnej i rzetelnie przeprowadzonej analizie przedmiotu badania.

W celu prawidłowego zarządzania funkcjonowaniem projektem dla każdego z czterech modułów badania powołani zostali **koordynatorzy merytoryczni**, czyli osoby, których zadaniem będzie bieżący kontakt z Kierownikiem badania oraz odpowiednie rozdysponowywanie zadań wśród ekspertów wchodzących w skład danego zespołu. Dobór koordynatorów był wypadkową wiedzy i doświadczenia osoby w danym obszarze tematycznym oraz posiadania kompetencji pozwalających na koordynację działań (umiejętność współpracy w grupie i zarządzania).

W skład zespołu włączeni zostali **eksperci posiadający wiedzę w obszarze problematyki oceny wpływu programów i projektów** współfinansowanych ze środków funduszy Unii Europejskiej na **rozwój społeczno-gospodarczy**. Są to osoby, które oprócz doświadczenia w prowadzeniu badań ewaluacyjnych i redagowaniu raportów, wielokrotnie projektowały metodologię takich badań, tworzyły narzędzia, a następnie uczestniczyły w realizacji badania oraz analizie i interpretacji wyników, w tym w analizach eksperckich.

W zespole znajdą się także **eksperci ds. badań ilościowych i jakościowych,** którzy wiedzę i doświadczenie zdobyli w trakcie realizacji badań społecznych poprzez prowadzenie analiz i interpretacji zebranych danych.

Od strony merytorycznej i organizacyjnej pracami będzie zarządzał **Kierownik badania** (zespołu badawczego) – Pani **Agnieszka Rudolf**. Kierownik Zespołu badawczego będzie odpowiedzialny za nadzór merytoryczny pozostałych członków zespołu. Agnieszka Rudolf jest osobą doświadczoną prowadzeniu wielu projektów ewaluacyjnych, w tym kierowaniu dużymi zespołami ekspertów, posiadająca wiedzę z zakresu wdrażania programów operacyjnych (zarówno krajowych, jak i regionalnych), programów finansowanych z różnych funduszy (EFS, EFRR, FS), oraz wiedzę z zakresu rozwoju społeczno-gospodarczego. Jako doświadczony ewaluator, ekspert w zakresie stosowania metod i technik badań społecznych zapewni prawidłową realizację badania z perspektywy wymogów badań ewaluacyjnych oraz zagwarantuje spójność merytoryczną przygotowywanych w ramach badania raportów. Ekspertka posiada wiedzę na temat funkcjonowania systemu wdrażania funduszy Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 oraz założeń na 2014-2020. Będzie również pełniła funkcję **Koordynatora merytorycznego w II Module badania** (Ocena spójności zewnętrznej RPO WM 2014-2020).

Funkcję **Koordynatora merytorycznego w I Module badania** (Ocena trafności i spójności wewnętrznej RPO WM 2014-2020) będzie pełniła **Pani Cichowicz-Major**. Ekspertka posiada doświadczenie w kierowaniu zespołami projektowymi, a także wiedzę na temat funkcjonowania systemu wdrażania funduszy Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 oraz założeń na 2014-2020. Ponadto posiada dyplom MBA zdobyty w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania).

Koordynacja merytoryczna w **Module III** Ocena systemu realizacji RPO WM 2014-2020 (**część 1** tj. Ocena potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL) została powierzona Panu **Pawłowi Pijanowskiemu**. Ekspert posiada wiedzę na temat funkcjonowania administracji publicznej, uczestniczył również w badaniach, gdzie jednym z celów była analiza i ocena potencjału administracyjnego instytucji zaangażowanych w zarzadzania i wdrażania programami operacyjnymi. Ekspert będzie również pełnił rolę **koordynatora działań zw. z prowadzoną oceną oddziaływania na środowisko**, tj. odpowiedzialny będzie za współpracę i wymianę informacji z wykonawcą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, nadzór nad uwzględnianiem bieżących wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w ewaluacji ex-ante oraz opracowaniem syntezy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (przygotowanie załącznika do RK). Ekspert posiada doświadczenie w zakresie sporządzania

dokumentów o charakterze ocen ex-ante (realizacja strategicznych ocen oddziaływania na środowisko) dla strategii rozwoju regionalnego i strategii ustalających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć). Uczestniczył w realizacji strategicznej OOŚ dla Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz dokumentów z sektora transportu i turystyki. Ekspert posiada kilkuletnie doświadczenie w prowadzeniu badań ewaluacyjnych m.in. dotyczących oceny proces realizacji projektów / programów, których realizacja bezpośrednio wpływa na rozwój społeczno-gospodarczy (na poziomie województw oraz całego kraju. Ekspert posiada doświadczenie w stosowaniu metod i technik prowadzenia badań ewaluacyjnych (doświadczenie w prowadzeniu badań ilościowych i jakościowych) oraz wiedzę na temat funkcjonowania systemu wdrażania funduszy Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 oraz założeń na 2014-2020.

Michał Marciniak jest ekspertem ds. funduszy europejskich (prawnik). Bogate doświadczenie oraz posiadane kwalifikacje predysponują Pana Michała Marciniaka do objęcia funkcji koordynatora **merytorycznego w Module III** (Ocena systemu realizacji RPO WM 2014-2020, **część 2** tj. Ocena koncepcji systemu realizacji zawarta w projekcie RPO WM 2014-2020). Pan Michał Marciniak latach 2009-11 był dyrektorem Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich MRiRW, wcześniej pracował w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Autor licznych raportów z oceny własnej (ewaluacji) stowarzyszeń i fundacji LGD w ramach Osi Leader PROW na lata 2007-2013 i ewaluacji stowarzyszeń LGR w ramach Osi priorytetowej 4 PO RYBY na lata 2007-2013. Ekspert posiada szeroką wiedzę na temat funkcjonowania administracji publicznej, a także kilkuletnie doświadczenie w prowadzeniu badań ewaluacyjnych oraz wiedzę na temat funkcjonowania systemu wdrażania funduszy Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 oraz założeń na 2014-2020.

Koordynatorem merytorycznym w Module IV (Wstępna koncepcja procesu ewaluacji RPO WM 2014-2020) będzie **Pani Justyna Ratajczak.** Pani Justyna Ratajczak jest członkiem Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego (wiceprezes i założyciel). Ponadto posiada doświadczenie w realizacji badań ewaluacyjnych (ex-ante, on going, ex post). W swoim doświadczeniu zawodowym brała udział w sporządzaniu planów ewaluacji dla instytucji wdrażających fundusze europejskie. Jest również wykładowcą z zakresu ewaluacji. Posiada również bogatą wiedzę z zakresu realizacji polityk horyzontalnych, edukacji, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz III sektora.

W realizację badania zaangażowani zostaną **eksperci ds. badań ilościowych**: Pan **Jarosław Chojecki** oraz Pan **Cezary Przybył**. Są to osoby posiadające bogate doświadczenie w zakresie prowadzenia analiz statystycznych, analiz finansowych oraz ekspertyz z zakresu szacowania wartości wskaźników (produktu/rezultatu) dla Programów Operacyjnych. Osoby te posiadają wieloletnie, teoretyczne i praktyczne doświadczenie w zakresie projektowania i stosowania metod i technik badań społecznych, umiejętność obsługi programów do analizy ilościowej (SPSS) i jakościowej (Atlas.ti) oraz doświadczenie we wszystkich etapach procesu ewaluacyjnego: projektowanie badań ewaluacyjnych, dobór prób badawczych, projektowanie narzędzi badawczych (jakościowe, ilościowe), realizacja badań przy użyciu metod ilościowych i jakościowych – w tym samodzielne moderowanie wywiadów indywidualnych i dyskusji grupowych, analiza i interpretacja danych ilościowych i jakościowych, opracowywanie raportów i prezentacji, opracowywanie rekomendacji. Ponadto Pan Jarosław Chojecki jest członkiem Polskiego Towarzystwa Ewaluacyjnego (członek Komisji Rewizyjnej) oraz trenerem i absolwentem szkoły STOP (Stowarzyszenia Trenerów Organizacji Pozarządowych). Ekspert prowadzi zajęcia ze studentami w zakresie ewaluacji.

Wykonawca zaangażuje w przygotowanie ekspertyzy w zakresie „Instrumentów finansowych" (Komponent A) **dr Marka Golenia**. Pan Marek Goleń jest ekspertem w zakresie instrumentów finansowych (adiunkt w Zakładzie Rozwoju Lokalnego i Regionalnego Katedry Ekonomiki i Finansów Samorządu Terytorialnego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, od 17 listopada 2008 doktor nauk ekonomicznych, doktorat pt. „Polityka inwestycyjna gmin polskich"). Pan Marek Goleń specjalizuje się w zakresie: zarządzania w samorządzie terytorialnym; polityki inwestycyjnej gmin;

gospodarki komunalnej; finansów samorządu terytorialnego; rozwoju obszarów wiejskich; polityki energetycznej oraz e-government. Jest autorem publikacji z zakresu instrumentów finansowych.

W przygotowanie ekspertyzy w zakresie „Instrumenty terytorialne" (Komponent B) Pana Ireneusz Ratuszniaka. Pan **Ireneusz Ratuszniak** jest autorem ekspertyz z zakresu instrumentów terytorialnych: (1) ekspertyza na zlecenie MRR pn. Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce – styczeń 2012 r.; (2) ekspertyza na zlecenie Miasta Wrocław pn. Realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na obszarze Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Wrocławia – marzec 2013 r.

Ze względu na rozległy zakres i krótki czas realizacji badania, Wykonawca planuje w realizację projektu zaangażować **ekspertów wspierających/ asystentów zespołu badawczego.** Angażowanie ekspertów wspierających Wykonawcy w pracochłonne, ale mniej skomplikowane etapy realizacji badania (np. systematyzowanie i sporządzanie notatek z prowadzonych wywiadów, kontakty z interesariuszami badania, pomoc w umawianiu wywiadów dla kluczowych członków zespołu badawczego, wyszukiwanie danych, wybrane analizy dokumentów, pomoc bieżąca ekspertom) jest kluczowym czynnikiem gwarantującym efektywne dysponowanie zadań do realizacji w ramach projektu. Funkcję ekspertów wspomagających będą pełniły następujące osoby: Pani **Dorota Smolarczyk**, Pan **Sebastian Pałka** oraz Pan **Paweł Huras**.

Poniżej przedstawiono szczegółowy opis zakresu obowiązków i odpowiedzialności członków zespołu.

Tabela 2. Szczegółowy opis zakresu obowiązków i odpowiedzialności członków zespołu

Imię i nazwisko eksperta	Zakres zadań
Agnieszka Rudolf	**Kierownik badania (zespołu badawczego)** **Koordynator merytoryczny w II Module badania** Szczegółowy zakres zadań: • Bieżące kontakty z Zamawiającym • Przedstawianie na żądanie Zamawiającego elektronicznego raportu z postępu i realizacji badania • Przygotowanie Raportu metodologicznego • Analiza ekspercka projektu RPO WM • Opracowanie matryc adekwatności działań do zidentyfikowanych problemów • Analizy eksperckie - analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych • Analizy eksperckie - analiza spójności wewnętrznej celów i działań planowych do realizacji w ramach osi priorytetowych • Prowadzenie panelu ekspertów • Kwerenda dokumentów objętych analizą w ramach Modułu II, w tym dot. polityk horyzontalnych • Analiza ekspercka – przygotowanie macierzy przystawalności RPO WM z politykami wspólnotowymi, krajowymi oraz regionalnymi • Analiza ekspercka - ocena wpływu (interakcji) spodziewanych efektów RPO WM 2014-2020 na realizację celów strategicznych tych polityk • Opracowanie diagramów obrazujących związki przyczynowo-skutkowe • Warsztat heurystyczny • Analiza porównawcza MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020 • Analiza dokumentów, w tym wytycznych dot. procesu ewaluacji na lata 2014-2020 • Opracowanie wstępnej koncepcji procesu ewaluacji programu operacyjnego • Opracowanie Raportu końcowego

	• Dodatkowe usługi doradcze • Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante • Prezentacja Raportu końcowego
Marta Cichowicz-Major	**Koordynator merytoryczny w I Module badania** Szczegółowy zakres zadań: • Przygotowanie Raportu metodologicznego • Kwerenda dokumentów, publikacji, ekspertyz, raportów, danych statystycznych • Analiza ekspercka projektu RPO WM • Realizacja wywiadów pogłębionych • Analizy eksperckie - analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych • Analizy eksperckie - analiza spójności wewnętrznej celów i działań planowych do realizacji w ramach osi priorytetowych • Analizy finansowo-ekonomiczne • Analizy eksperckie - weryfikacja i ocena realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników • Analizy eksperckie - analiza spełniania warunków ex-ante • Opracowanie diagramów obrazujących związki przyczynowo-skutkowe • Prowadzenie panelu ekspertów • Analizy eksperckie - ocena systemu wskaźników (wg założeń SMART) • Analizy eksperckie - ocena założeń dot. procesów monitorowania i ewaluacji • Opracowanie Raportu końcowego • Dodatkowe usługi doradcze • Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante • Prezentacja Raportu końcowego
Paweł Pijanowski	**Koordynator merytoryczny w III Module badania – część 1** **Koordynator działań zw. z prowadzoną oceną oddziaływania na środowisko** Szczegółowy zakres zadań: • Przygotowanie Raportu metodologicznego • Analiza ekspercka projektu RPO WM • Analizy eksperckie - analiza spójności wewnętrznej celów i działań planowych do realizacji w ramach osi priorytetowych • Analizy eksperckie - weryfikacja i ocena realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników • Opracowanie schematu zarządzania MRPO oraz komponentem regionalnego PO KL • Analiza danych zastanych nt. potencjału administracyjnego • Realizacja wywiadów pogłębionych • Warsztat heurystyczny • Przygotowanie schematu zarządzania RPO WM 2014-2020 • Analiza porównawcza MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020 • Opracowanie Raportu końcowego • Dodatkowe usługi doradcze • Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante • Współpraca i wymiana informacji z wykonawcą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko • Uwzględnienie bieżących wyników strategicznej oceny oddziaływania na

	środowisko w ewaluacji ex-ante • Opracowanie syntezy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
Michał Marciniak	**Koordynator merytoryczny w III Module badania – część 2** Szczegółowy zakres zadań: • Przygotowanie Raportu metodologicznego • Analiza ekspercka projektu RPO WM • Opracowanie matryc adekwatności działań do zidentyfikowanych problemów • Analizy eksperckie - analiza i ocena związków przyczynowo-skutkowych • Analizy eksperckie - analiza wpływu projektów dużych i kluczowych • Analizy eksperckie - analiza spełniania warunków ex-ante • Prowadzenie panelu ekspertów • Analiza ekspercka – przygotowanie macierzy przystawalności RPO WM z politykami wspólnotowymi, krajowymi oraz regionalnymi • Analiza ekspercka - ocena wpływu (interakcji) spodziewanych efektów RPO WM 2014-2020 na realizację celów strategicznych tych polityk • Realizacja wywiadów pogłębionych • Przygotowanie schematu zarządzania RPO WM 2014-2020 • Analiza porównawcza MRPO 2007-2013 i RPO WM 2014-2020 • Analizy eksperckie - ocena systemu wskaźników (wg założeń SMART) • Analizy eksperckie - ocena założeń dot. procesów monitorowania i ewaluacji • Opracowanie Raportu końcowego • Dodatkowe usługi doradcze • Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante • Uwzględnienie bieżących wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w ewaluacji ex-ante • Opracowanie syntezy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko • Prezentacja Raportu końcowego
Justyna Ratajczak	**Koordynator merytoryczny w IV Module badania** Szczegółowy zakres zadań: • Przygotowanie Raportu metodologicznego • Analiza ekspercka projektu RPO WM • Realizacja wywiadów pogłębionych • Analiza ekspercka – przygotowanie macierzy przystawalności RPO WM z politykami wspólnotowymi, krajowymi oraz regionalnymi • Analiza ekspercka - ocena wpływu (interakcji) spodziewanych efektów RPO WM 2014-2020 na realizację celów strategicznych tych polityk • Analiza dokumentów, w tym wytycznych dot. procesu ewaluacji na lata 2014-2020 • Opracowanie wstępnej koncepcji procesu ewaluacji programu operacyjnego • Opracowanie Raportu końcowego • Dodatkowe usługi doradcze • Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante
Jarosław Chojecki	**Ekspert ds. badań ilościowych** Szczegółowy zakres zadań: • Przygotowanie Raportu metodologicznego

	• Analizy finansowo-ekonomiczne • Przygotowanie badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami • Realizacja badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami • Analiza wyników badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami • Analizy eksperckie - weryfikacja i ocena realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników • Analizy eksperckie - ocena systemu wskaźników (wg założeń SMART) • Analizy eksperckie - ocena założeń dot. procesów monitorowania i ewaluacji • Analiza dokumentów, w tym wytycznych dot. procesu ewaluacji na lata 2014-2020 • Opracowanie wstępnej koncepcji procesu ewaluacji programu operacyjnego • Opracowanie Raportu końcowego • Dodatkowe usługi doradcze • Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante
Cezary Przybył	**Ekspert ds. badań ilościowych** Szczegółowy zakres zadań: • Przygotowanie Raportu metodologicznego • Analizy finansowo-ekonomiczne • Przygotowanie badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami • Realizacja badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami • Analiza wyników badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami • Analizy eksperckie - weryfikacja i ocena realności osiągnięcia wartości docelowych wskaźników • Opracowanie diagramów obrazujących związki przyczynowo-skutkowe • Opracowanie Raportu końcowego • Dodatkowe usługi doradcze • Wykonanie suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante
Marek Goleń	Szczegółowy zakres zadań: • Opracowanie ekspertyzy w zakresie „Instrumentów finansowych” (Komponent A) • Opracowanie projektu Raportu końcowego
Ireneusz Ratuszniak	Szczegółowy zakres zadań: • Opracowanie ekspertyzy w zakresie „Instrumenty terytorialne” (Komponent B) • Opracowanie projektu Raportu końcowego
Dorota Smolarczyk	Szczegółowy zakres zadań: • Kwerenda dokumentów, publikacji, ekspertyz, raportów, danych statystycznych • Kwerenda dokumentów objętych analizą w ramach Modułu II, w tym dot. polityk horyzontalnych • Analiza danych zastanych nt. potencjału administracyjnego • Opracowanie Raportu końcowego (wsparcie)
Sebastian Pałka	Szczegółowy zakres zadań: • Kwerenda dokumentów, publikacji, ekspertyz, raportów, danych statystycznych • Kwerenda dokumentów objętych analizą w ramach Modułu II, w tym dot. polityk horyzontalnych • Opracowanie schematu zarządzania MRPO oraz komponentem regionalnego PO KL

	• Analiza danych zastanych nt. potencjału administracyjnego • Opracowanie Raportu końcowego (wsparcie) • Uwzględnienie bieżących wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w ewaluacji ex-ante • Opracowanie syntezy strategicznej oceny oddziaływania na środowisko
Paweł Huras	Szczegółowy zakres zadań: • Kwerenda dokumentów, publikacji, ekspertyz, raportów, danych statystycznych • Analiza wyników badania CAWI z potencjalnymi beneficjentami • Kwerenda dokumentów objętych analizą w ramach Modułu II, w tym dot. polityk • Analiza danych zastanych nt. potencjału administracyjnego horyzontalnych • Opracowanie Raportu końcowego (wsparcie)

Udział ekspertów branżowych i tematycznych

Dostarczenie rzetelnej i pogłębionej wiedzy na temat projektu RPO i jego wpływu na rozwój województwa wymagać będzie zastosowania metod oraz wiedzy eksperckiej. Przeprowadzenie analizy efektywności i skuteczności realizacji działań podejmowanych w ramach Programu będzie odbywało się również (w razie potrzeby) poprzez zaangażowanie dodatkowych ekspertów tematycznych – nie będących członkami zespołu badawczego. Jako głos ekspercki traktowane będą także opinie przedstawicieli instytucji zarządzającej RPO Województwa Małopolskiego.

3.3. Organizacja współpracy z Zamawiającym

Ewaluacja ex-ante ma charakter partycypacyjny, tzn. prowadzona jest równolegle z procesem programowania. Wykonawca współpracuje z osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie programu, aby na bieżąco dokonywać analizy i oceny zgodnie z zakresem wskazanym w SOPZ.

Realizacja przedmiotu zamówienia składa się z dwóch zasadniczych etapów tj.

- etap pierwszy, który obejmuje:

  (a) opracowanie raportu metodologicznego ewaluacji ex ante,

  (b) opracowanie raportu końcowego z przeprowadzonej ewaluacji ex-ante,

- etap drugi, w trakcie którego wykonywane będą dodatkowe usługi doradcze, świadczone przez członków zespołu ewaluacyjnego w związku z przygotowaniem końcowej wersji projektu RPO WM: świadczenie usług doradczych polegać będzie na:

  (a) prezentowaniu wniosków i rekomendacji eksperckich, dotyczących treści dokumentów i projektów dokumentów przekazywanych przez Zamawiającego w związku z pracami nad projektem RPO WM – w maksymalnym wymiarze 30 godzin, w ramach nie więcej niż 5 spotkań, przeprowadzonych w terminach ustalonych przez Zamawiającego,

  (b) wykonaniu suplementu do raportu końcowego z ewaluacji ex ante, w ramach którego uwzględniony zostanie dodatkowy zakres wniosków i rekomendacji eksperckich, sformułowanych w konsekwencji postępu prac nad projektem RPO WM oraz wynikającej z tego potrzeby wprowadzania uzupełnień lub modyfikacji w szczególności w zakresie wynikającym z konsultacji społecznych oraz prac nad końcową wersją Umowy Partnerstwa (dotyczy ewentualnej potrzeby uwzględnienia zmian zarówno w treści projektu programu, jak i w raporcie końcowym z ewaluacji).

W związku z faktem, iż ocena ex ante stanowi element programowania i jest przeprowadzana w jego wstępnej fazie, przedmiot badania (Program Operacyjny) będzie ulegał zmianom w trakcie prowadzenia badania. Wykonawca do przygotowania poszczególnych raportów będzie brał pod uwagę najbardziej aktualną wersję Programu, przekazywaną każdorazowo przez Zamawiającego, a także wszystkich dodatkowych materiałów (np. raporty z konsultacji Programu), które powstaną w trakcie realizacji badania.

Wykonawca zobowiązuje się prowadzić badanie w taki sposób, aby wspomagało proces prac nad kształtem programu m.in. poprzez gotowość do uwzględnienia zmian wprowadzanych na bieżąco w Programie, przygotowywanie komunikatywnych i użytecznych raportów oraz bieżącą współpracę i informowanie o rezultatach prowadzonych analiz.

Wykonawca zobowiązuje się do sprawnej i terminowej realizacji zamówienia oraz ścisłej współpracy z Zamawiającym, w tym:

- realizacji badania zgodnie z założeniami i konsultowania z Zamawiającym wszystkich narzędzi badawczych;
- pozostawania w stałym kontakcie z Zamawiającym (spotkania odpowiednio do potrzeb, kontakt telefoniczny, e-mail, wyznaczenie osoby do kontaktów roboczych);
- prezentacji wyników badania;
- przedstawiania bezzwłocznie na żądanie Zamawiającego elektronicznego raportu z postępu i realizacji badania;
- niezwłocznego informowania o pojawiających się problemach, trudnościach i innych zagadnieniach istotnych dla realizacji badania;

- konsultowania z Zamawiającym wszelkich decyzji związanych z metodologią, podejmowanych w wyniku trudności pojawiających się w trakcie realizacji badania;
- uczestnictwa w spotkaniach wskazanych zespołów i grup roboczych/sterujących;
- przekazania Zamawiającemu na zakończenie badania pełnej dokumentacji badania ewaluacyjnego;

.

3.4. Raport końcowy

Finalnym produktem procesu ewaluacji ex-ante RPO WM 2014-2020 będzie raport końcowy z ewaluacji ex-ante. Wykonawca dostarczy raport końcowy w wersji elektronicznej (CD-ROM) oraz papierowej w 3 egz. (łącznie max. 100 str. bez aneksów). Raport powinien zostać przygotowany w języku polskim (oraz w języku angielskim w wersji ostatecznej) i mieć następującą strukturę:

(1) streszczenie raportu – nie więcej niż 5 stron A4;

(2) spis treści;

(3) wprowadzenie;

(4) syntetyczny opis zastosowanych metod badawczych;

(5) opis wyników badania, w tym m.in. w ramach odrębnych części:

(a) ogólna ocena projektu programu;

(b) ocena przeprowadzona w ramach każdego z modułów, o których mowa w cz. III SOPZ

(6) wnioski i rekomendacje;

(7) aneksy, w tym m.in.:

(a) opis zakresu i sposobu uwzględnienia w programie operacyjnym wniosków i rekomendacji (zmiany / usprawnienia programu operacyjnego),

(b) raport metodologiczny,

(c) koncepcja procesu ewaluacji programu operacyjnego,

(d) synteza wyników strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wnioski i rekomendacje będą wprowadzane na bieżąco w trakcie całego procesu ewaluacji toczącego się równolegle z procesem programowania. Punkty (5) i (6) powinny zostać zatem ujęte w raporcie w postaci opisu procesu ewaluacji (opis przedstawiający w ciągu logicznym sposób przeprowadzenia i wyniki badania, wnioski i rekomendacje oraz sposób ich uwzględnienia w programie operacyjnym). Ostateczna wersja raportu powinna jednocześnie zawierać wyodrębniony z tekstu załącznik (7a) tj. „opis zakresu i sposobu uwzględnienia w programie operacyjnym wniosków i rekomendacji (zmiany / usprawnienia programu operacyjnego)”.

OPINIA PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DS. RÓWNEGO TRAKTOWANIA NA TEMAT REALIZACJI PRZEZ PROGRAM ZASAD HORYZONTALNYCH

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW
SEKRETARZ STANU
PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DS. RÓWNEGO TRAKTOWANIA

Agnieszka Kozłowska-Rajewicz

WPŁYNĘŁO
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
DZIENNIK PODAWCZY
2014 -03- 20
Nr 30659 Ilość załączników
Podpis Joanna I. Pluta Otrzymuje PR

Warszawa, 14 marca 2014 r.

BPRT - 4420-34(10) 14/BW

WPŁYNĘŁO
URZĄD MARSZAŁKOWSKI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
Departament Polityki Regionalnej
2014 -03- 21 306SP/1967
Nr ..... Ilość załączników .....
Podpis ..... Otrzymuje .....

Pan
Marek Sowa
Marszałek Województwa Małopolskiego

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do pisma z dnia 10 lutego 2014 r. *znak PR-I. 410. 5. 2014* dotyczącego konsultacji społecznych projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 poniżej przedstawiam, co następuje.

Opisany w dokumencie sposób realizacji zasad horyzontalnych, w tym równości szans i zapobiegania dyskryminacji oraz równości płci, wskazuje na stosowanie ww. zasad na każdym etapie wdrażania Programu, co jest warunkiem koniecznym ich przestrzegania.

Jednocześnie kwestią zasługującą na pozytywne podkreślenie jest uwzględnienie w projekcie Programu zjawiska dyskryminacji krzyżowej, co świadczy o pogłębionej analizie skomplikowanej materii będącej przedmiotem zasad horyzontalnych.

Z poważaniem,

Agnieszka Kozłowska – Rajewicz

Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania

Streszczenie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Opis programu	**Główne cele** Program ma na celu podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności regionu, zrównoważony rozwój terytorialny oraz poprawę jakości życia mieszkańców. **Priorytety wsparcia** Program koncentruje się na 12 głównych priorytetach: • pobudzanie i wzmocnienie gospodarki regionalnej poprzez wzrost jej innowacyjności, rozwój badań naukowych i nowych technologii; • uproszczenie i przyspieszenie dostępu do usług publicznych dzięki technologiom komunikacyjnym i informacyjnym; • wzmocnienie sektora MŚP przyczyniającego się do zapewnia wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy; • budowa gospodarki niskoemisyjnej opartej na efektywności energetycznej wykorzystaniu OZE i zastosowaniu technologii ograniczających zanieczyszczenie powietrza oraz rozwoju transportu miejskiego; • ochrona środowiska, wzmocnienie bezpieczeństwa ekologicznego i zapobieganie klęskom żywiołowym; • ochrona i wykorzystanie dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego do zwiększania atrakcyjności regionu i tworzenia miejsc pracy; • stworzenie sprawnego systemu połączeń komunikacyjnych w regionie; • tworzenie nowych miejsc pracy i zwiększanie zatrudnienia w regionie; • wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich aktywizacja społeczna i zawodowa; • poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży, wzmocnienie kształcenia zawodowego i ustawicznego; • odnowa fizyczna i społeczna zdegradowanych, zaniedbanych i odizolowanych obszarach miejskich i wiejskich; • zwiększona dostępność do wybranych usług społecznych w zakresie ochrony zdrowia i edukacji.

	Spodziewane skutki (przykłady najważniejszych rezultatów /wskaźniki produktu) • 719 przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w zakresie działalności B+R+I • 49 urzędów, które wdrożyły rekomendacje dotyczące awansu cyfrowego • 1 432 przedsiębiorstw z sektora MŚP otrzymujących wsparcie • 26 600 zmodernizowanych źródeł ciepła (wymienionych nieekologicznych źródeł ogrzewania) • 480 km zbudowanej sieci kanalizacji sanitarnej • 28 zabytków nieruchomych objętych wsparciem • 274 km nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych • 40 340 osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie • 23 900 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie • 54 000 uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie • 370 ha obszarów objętych rewitalizacją • 24 wsparte podmioty lecznicze
Dane kontaktowe Instytucji Zarządzającej	Zarząd Województwa Małopolskiego obsługiwany przez Urząd Marszałkowski Woj. Małopolskiego – Departament Zarządzania Programami Operacyjnymi, ul. Basztowa 22, 31 – 156 Kraków, Polska

1. Ogólne dane ekonomiczne dotyczące regionu

Ogóle dane ekonomiczne		
Wskaźnik	**Rok**	**Wartość**
Stolica regionu	2013	Kraków
Powierzchnia całkowita (km^2)	2013	15183
Ludność (w tysiącach)	2013	3360,6
Gęstość zaludnienia	2013	221
PKB na mieszkańca (ceny bieżące)	2011	34107 PLN
Polska =100	2011	86
(UE27 =100)	2011	56

Stopa bezrobocia	2013	10,8

2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

…….. Komisja Europejska zatwierdziła regionalny program operacyjny dla regionu Małopolska „Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego". Całkowity budżet programu wynosi około **2 878,2 mln EUR**, w tym wkład unijny z EFRR **2 068,6 mln EUR** oraz wkład z EFS **809,6 mln EUR** (w przybliżeniu 3,5% całkowitych środków europejskich inwestowanych w Polsce w ramach polityki spójności 2014-2020).

2.1. Główne cele szczegółowe (oczekiwane zmiany) programu operacyjnego

- Wzrost innowacyjności gospodarki regionalnej, wyrażający się głównie zwiększeniem nakładów na działalność badawczo-rozwojową.
- Zwiększenie poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie udostępniania zasobów i realizacji zadań publicznych.
- Zwiększanie konkurencyjności gospodarki, w szczególności, w zakresie dotyczącym wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza poprzez tworzenie warunków dla bardziej elastycznego funkcjonowania na rynku podmiotów sektora MŚP oraz wzrostu ich znaczenia gospodarczego.
- Stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju w regionie uwzględniającego aspekty nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu miejskiego, zapewniającego bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców regionu oraz poprawę jakości ich życia, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska.
- Wzmocnienie stanu bezpieczeństwa ekologicznego regionu z zachowaniem zasad równowagi pomiędzy poprawą stanu środowiska, racjonalnym użytkowaniem zasobów naturalnych oraz minimalizowaniem niekorzystnych oddziaływań na środowisko i jego zasoby.
- Podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionalnego, zarówno kulturowego, jak i przyrodniczego.
- Tworzenie nowoczesnego systemu transportowego efektywnie zaspokajającego potrzeby rozwoju gospodarczego oraz adekwatnego do potrzeb mobilnego społeczeństwa, poprzez rozwój infrastruktury transportowej sprzyjającej konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej regionu, przyczyniającej się do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko.
- Wsparcie zatrudnienia na regionalnym rynku pracy, w szczególności poprzez: zwiększenie poziomu zatrudnienia osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji (powyżej 50 r.ż., długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, niskowykwalifikowanych oraz kobiet), zwiększenie liczby nowych i trwałych mikroprzedsiębiorstw, zwiększenie poziomu zatrudnienia osób, które pełnią funkcje opiekuńcze nad dziećmi, zwiększenie poziomu uczestnictwa osób w wieku aktywności zawodowej w programach zdrowotnych.

- Wzrost spójności wewnątrzregionalnej w wymiarze społecznym i zdrowotnym, w szczególności: poprzez aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym dzięki poprawie oraz wzmocnieniu ich szans na zatrudnienie, zwiększenie dostępności do usług społecznych i zdrowotnych, wyższy poziom zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej.

- Rozwój kapitału intelektualnego mieszkańców jako podstawa budowania silnej pozycji regionu w szczególności poprzez: zwiększenie liczby miejsc edukacji przedszkolnej oraz rozszerzenie oferty dodatkowej placówek wychowania przedszkolnego, podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw niezbędnych na rynku pracy, poprawę efektywności kształcenia zawodowego, podwyższanie kompetencji zawodowych osób dorosłych.

- Ograniczenie problemów społecznych w miastach i na obszarach wiejskich poprzez przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej i przestrzennej w oparciu o programy rewitalizacji

- Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych w regionie.

- Utworzenie regionalnego ośrodka popularyzowania nauki i innowacji

2.2 Osie priorytetowe programu operacyjnego

Podział EFSI w alokacji na obszary priorytetowe (w EUR)

Nr	Osie priorytetowe	CT/PI	Wkład z funduszy unijnych	Wkład krajowy (publiczny)	Finansowanie ogółem	% udział w całkowitej alokacji
1.	**Gospodarka wiedzy**	CT 1/ PI 1a, 1b	250 018 348	44 120 885	294 139 233	8,69%
2.	**Cyfrowa Małopolska**	CT 2/ PI 2c	140 000 000	24 705 883	164 705 883	4,86%
3.	**Przedsiębiorcza Małopolska**	CT 3/ PI 3a, 3b, 3c	240 000 000	42 352 942	282 352 942	8,34%
4.	**Regionalna polityka energetyczna**	CT 4/ PI 4a, 4b, 4c, 4e	404 275 507	71 342 737	475 618 244	14,05%
		CT 6/PI 6e	15 724 493	2 774 911	18 499 404	0,55%
5.	**Ochrona środowiska**	CT 5/ PI 5b	31 000 000	5 470 589	36 470 589	1,08%
		CT 6/ PI 6a, 6b	107 000 000	18 882 353	125 882 353	3,72%
6.	**Dziedzictwo regionalne**	CT 6/ PI 6c, 6d	89 069 362	15 718 123	104 787 485	3,09%
		CT 8/ PI 8b	80 000 000	14 117 647	94 117 647	2,78%
7.	**Infrastruktura transportowa**	CT 7/ PI 7b, 7d	390 500 000	68 911 765	459 411 765	13,57%
8.	**Rynek pracy**	CT 8/	270 764 148	47 781 909	318 546 057	9,41%

		PI 8i, 8iii, 8iv, 8v, 8vi				
9.	**Region spójny społecznie**	CT 9/ PI 9i, 9iv, 9v	232 000 000	40 941 177	272 941 177	8,06%
10.	**Wiedza i kompetencje**	CT 10/ PI 10i, 10iii, 10iv	204 930 638	36 164 231	241 094 869	7,12%
11.	**Rewitalizacja przestrzeni regionalnej**	CT 9/ PI 9b	170 000 000	30 000 000	200 000 000	5,91%
12.	**Infrastruktura społeczna**	CT 9/ PI 9a	131 000 000	23 117 647	154 117 647	4,55%
		CT 10/ PI 10a	20 000 000	3 529 412	23 529 412	0,69%
13.	**Pomoc techniczna**	CT 11	101 933 476	17 988 261	119 921 737	3,54%
	Całkowita wartość programu		**2 878 215 972**	**507 920 472**	**3 386 136 444**	**100,00%**

Alokacja na cele tematyczne

CT	EFRR	% całkowitej alokacji	EFS	% cakowitej alokacji	Razem
1	250 018 348	12,09%		0,00%	250 018 348
2	140 000 000	6,77%		0,00%	140 000 000
3	240 000 000	11,60%		0,00%	240 000 000
4	404 275 507	19,54%		0,00%	404 275 507
5	31 000 000	1,50%		0,00%	31 000 000
6	211 793 855	10,24%		0,00%	211 793 855
7	390 500 000	18,88%		0,00%	390 500 000
8	80 000 000	3,87%	270 764 148	33,44%	350 764 148
9	301 000 000	14,55%	232 000 000	28,66%	533 000 000
10	20 000 000	0,97%	204 930 638	25,31%	224 930 638
11		0,00%	101 933 476	12,59%	101 933 476
Razem	**2 068 587 710**	**100,00%**	**809 628 262**	**100,00%**	**2 878 215 972**

2.2 Wymogi dotyczące koncentracji tematycznej

Założone w programie poziomy koncentracji wynikają z UP i pozwalają zachować wymagane na poziomie UP przez rozporządzenia unijne poziomy koncentracji. Rozkład interwencji jest zgodny z określonymi na poziomie rozporządzeń KE minimalnymi poziomami koncentracji tematycznej:

CT 1–4: 50,00% środków EFRR

CT 4: 19,54% środków EFRR

CT 9: 28,66% środków EFS

5 PI (8i, 9i, 9iv, 10i, 10iv) realizowanych z EFS: 64,81% środków tego funduszu.

2.3 Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie wyklucza się wykorzystania instrumentów finansowych w następujących osiach priorytetowych programu (PI):

- 1. oś priorytetowa (PI 1b)

- 3. oś priorytetowa (PI 3a, 3b, 3c)

- 4. oś priorytetowa (PI 4a, 4b, 4c, 4e, 6e)

- 5. oś priorytetowa (PI 6a)

- 6. oś priorytetowa (PI 8b)

- 8. oś priorytetowa (PI 8iii, 8v)

- 11. oś priorytetowa (PI 9b)

Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące zakresu zaangażowania instrumentów finansowych, wskazania typów instrumentów oraz ich ewentualnego łączenia z wsparciem w postaci instrumentów finansowych, a także warunków korzystania z tego typu wsparcia, przedstawione zostaną w dokumencie uszczegóławiającym program operacyjny w oparciu o wyniki analizy wymaganej przepisami art. 37 rozporządzenia ogólnego.

2.4 Zintegrowane Inwestycje Terytorialne/RLKS

W ramach RPO przewiduje się zastosowanie zintegrowanej inwestycji terytorialnej, tj. instrumentu dedykowanego interwencji w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa – Metropolia Krakowska (MK), o alokacji 236,06 mln euro.

W ramach RPO nie będzie zastosowany instrument RLKS w formule bezpośredniej. W ramach programu planuje się wsparcie Lokalnych Grup Działania (LGD) jako potencjalnych beneficjentów. Instytucja Zarządzająca RPO dopuszcza możliwość zastosowania rozwiązania zgodnie, z którym interwencja RPO będzie stanowiła uzupełnienie wsparcia EFRROW i EFMR na terytorium danej LGD i będzie realizowana w oparciu o Lokalną Strategię Rozwoju.

2.5 Szacunkowa kwota wsparcia na cele związane ze zmianami klimatu

360 mln euro (12,5% alokacji całego programu).

2.6 Duże projekty

Indykatywna lista dużych projektów

Nazwa projektu	Organ odpowiedzialny za realizację	Przyznana kwota (mln EUR)	Współfinasowanie UE (mln EUR)
Wyposażenie nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim	**Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medicum**	60	60

DIAGNOZA I ANALIZA SWOT

1.1 DIAGNOZA

[1. Potencjał naukowo-badawczy i innowacyjny regionu]

1. W rankingu innowacyjności regionów europejskich Małopolska, wraz z województwami mazowieckim, podkarpackim, śląskim i dolnośląskim, zaliczana jest do kategorii „umiarkowanych innowatorów". Poza czynnikami systemowymi, innowacyjność gospodarki regionalnej jest warunkowana osiągnięciem „masy krytycznej" zasobów mających decydujące znaczenie dla przewagi konkurencyjnej regionu. Potencjał ten tworzy przede wszystkim aktywny w działalności badawczo-rozwojowej sektor przedsiębiorstw, ale także odpowiednie otoczenie instytucjonalne, a więc zorientowany na potrzeby gospodarcze sektor nauki oraz proinnowacyjne otoczenie biznesu, dysponujące odpowiednią infrastrukturą oraz świadczące usługi wynikające z potrzeb rynkowych firm. **Diagnoza aktualnej pozycji rozwojowej oraz obszarów możliwej przewagi konkurencyjnej Małopolski jest punktem wyjścia do realizacji strategii inteligentnej specjalizacji**. Koncepcja ta jest ukierunkowana na wzmacnianie dziedzin, w których region oferuje trudno zastępowalne zasoby, a wspólny potencjał sektora nauki i przedsiębiorstw umożliwia osiąganie wysokiej wartości dodanej oraz wywołuje efekt gospodarczej zmiany, pozytywnie oddziałując na inne, także tradycyjne dziedziny gospodarki. **W Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 określone zostały obszary inteligentnej specjalizacji, wyłonione w szczególności w oparciu wyniki regionalnego foresightu technologicznego[1], a także zweryfikowane w toku szerokich konsultacji z udziałem sektora przedsiębiorstw, nauki oraz proinnowacyjnego otoczenia biznesu.**

2. W stosunku do średniej unijnej, Małopolska odnotowuje znacznie niższy poziom nakładów na badania i rozwój w relacji do PKB, szczególnie w sektorze przedsiębiorstw. Sytuacja ta jest jednak charakterystyczna dla regionów i krajów o niższym poziomie rozwoju technologicznego. W 2012 r. regionalny wskaźnik nakładów ogółem na B+R w relacji do PKB kształtował się na poziomie 1,39% (wobec 0,92% w 2007 r.). Stawia to Małopolskę na 2. pozycji za Mazowszem i znacznie powyżej średniej dla kraju (0,9%). Jednocześnie wartość nakładów prywatnych w relacji do PKB wyniosła 0,52%, wyraźnie powyżej średniej krajowej (0,33%). **Odnotowany w ostatnich latach wzrost regionalnego wskaźnika nakładów na B+R był pochodną głównie wzrostu nakładów publicznych, które dominują nad wydatkami ponoszonymi przez podmioty prywatne. Jednocześnie w sektorze przedsiębiorstw nakłady na działalność B+R częściej ponoszą duże przedsiębiorstwa, niż podmioty z sektora MŚP.**

3. W wymiarze krajowym, Małopolska należy do regionów wiodących pod względem potencjału sektora nauki. Realizowane w ostatnich latach liczne inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego i nauki przyczyniły się do znaczącej poprawy warunków kształcenia oraz prowadzenia

[1] *Perspektywa Technologiczna Kraków-Małopolska 2020*, Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o., 2010

działalności badawczej. Wśród zrealizowanych inwestycji widoczna jest koncentracja na infrastrukturze nauk technicznych i ścisłych oraz przyrodniczych, medycznych i nauk o zdrowiu[2]. Z przeprowadzonej oceny efektów interwencji MRPO 2007-2013 wynika, iż **podstawowe potrzeby regionu w zakresie infrastruktury dydaktycznej szkolnictwa wyższego zostały zaspokojone[3].**

Jednocześnie w Małopolsce nadal identyfikowane są znaczące potrzeby w zakresie infrastruktury badawczo-rozwojowej sektora nauki. W ramach przyjętej w 2014 r. listy 53 przedsięwzięć składających się na Polską Mapę Drogową Infrastruktury Badawczej, aż 12 koordynowanych jest przez jednostki z Małopolski tj. Uniwersytet Jagielloński, Akademię Górniczo-Hutniczą, Instytut Fizyki Jądrowej PAN. Projekty te dotyczą takich dziedzin jak: astronomia i fizyka, badania interdyscyplinarne związane m.in. z wykorzystaniem promieniowania synchrotronowego, energetyka, zaawansowane materiały i technologie oraz inteligentne systemy i infrastruktura. Poza Mapą Drogową identyfikowane są także projekty o kluczowym znaczeniu dla specjalizacji regionalnej, stanowiące kontynuację inwestycji rozpoczętych w perspektywie 2007-2013. **W ramach małopolskiej strategii inteligentnej specjalizacji, wyzwaniem pozostaje uzupełnienie infrastruktury badawczej sektora nauki, w zakresie warunkującym uruchomienie lub rozwinięcie działalności badawczej w obszarach powiązanych ze specjalizacją regionalną. Interwencja w tym obszarze powinna jednocześnie zapewnić, aby efekty badań naukowych były skuteczniej transferowane do działalności gospodarczej, przyczyniając się zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw.**

4. Uzasadnieniem dla selektywnej kontynuacji działań inwestycyjnych jest wysoki potencjał i aktywność badawcza naukowców z regionu. W 7. Programie Ramowym Wspólnoty Europejskiej na rzecz badań, rozwoju technologicznego i wdrożeń, Małopolska zajmuje relatywnie wysokie miejsca wśród polskich regionów pod względem liczby zespołów, zarówno w kategorii złożonych wniosków, jak i dofinansowanych projektów. Naukowcy z Małopolski przodują również pod względem aktywności badawczej w programach krajowych finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki. Wśród realizowanych projektów widoczna jest specjalizacja w naukach przyrodniczych, medycznych, ścisłych i technicznych. Ponadto Akademia Górniczo-Hutnicza jest koordynatorem 1 z 6 węzłów w ramach Wspólnoty Wiedzy i Innowacji, uczestnicząc w realizacji projektu KIC-InnoEnergy pod auspicjami Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii. Węzeł CC PolandPlus stanowi konsorcjum uczelni wyższych i jednostek naukowych, przedsiębiorstw oraz samorządu województwa, działających na rzecz badań w zakresie efektywności energetycznej. **Generalnie jednak potencjał badawczy sektora nauki nie przekłada się na poziom innowacyjności przedsiębiorstw. Wytwarzana i gromadzona w jednostkach naukowych wiedza o potencjale aplikacyjnym nie jest skutecznie transferowana do rynkowej działalności firm, a tym samym nie wpływa bezpośrednio na innowacyjność gospodarki regionalnej.**

5. Ważnym miernikiem innowacyjności jest odsetek przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie, tj. firm, które wprowadzają innowacje produktowe lub procesowe, bądź też realizują projekty innowacyjne. W latach 2010-2012 Małopolska odnotowała spadek z 3. na 7. miejsce pod względem udziału aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych (18,8% wobec 20,2% w latach 2009-2011; region wyprzedziły w tym okresie województwa: podlaskie, dolnośląskie,

[2] *Mapa inwestycji w obszarze nauk i szkolnictwa wyższego*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2013
[3] *Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 1. Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013*, Instytut Badań Strukturalnych, 2011

śląskie i warmińsko-mazurskie). Jednocześnie Małopolska awansowała z 6. na 3. miejsce pod względem udziału aktywnych innowacyjnie firm z sektora usług (15,1% wobec 12,1% w latach 2009-2011, ustępując miejsca jedynie województwom: mazowieckiemu i kujawsko-pomorskiemu). Region zajmował także 1. miejsce pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje organizacyjne (12,5%). Analiza nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych wskazuje, że w 2012 r. stanowiły one 6,3% nakładów krajowych ogółem, co oznacza, że w wymiarze nominalnym wartość nakładów ponoszonych w Małopolsce była ponad 2-krotnie niższa niż w województwie śląskim i niemal 4-krotnie niższa niż na Mazowszu. Istotnym aspektem działalności innowacyjnej firm jest także współpraca z innymi podmiotami prywatnymi, instytucjami niekomercyjnymi i otoczeniem biznesu – w ramach projektów, służących zwiększeniu dostępu do wiedzy i nowych technologii, a także obniżeniu kosztów prowadzonej działalności i wymianie doświadczeń. Pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej wśród przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie, w latach 2010-2012 Małopolska zajmowała odległe 10. miejsce (32%). Znacznie lepiej pod tym względem przedstawiała się sytuacja przedsiębiorstw z sektora usług – region zajmował 2. miejsce w kraju (36,1%). **Głównymi barierami w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw pozostają: względnie niska skłonność do podejmowania ryzyka, koszty i ograniczenia w dostępie do kapitału. Małopolskę, podobnie jak inne polskie regiony, nadal charakteryzuje także rozwój gospodarczy oparty na „imitacyjnej innowacyjności" – polegającej głównie na wykorzystywaniu rozwiązań dostępnych już na rynku i stosowanych w działalności gospodarczej. Wyzwaniem dla administracji regionalnej pozostaje wdrożenie mechanizmów stymulujących popyt przedsiębiorstw na innowacje, w celu zwiększenia nakładów na działalność innowacyjną oraz wzmocnienia współpracy z sektorem B+R, szczególnie wśród MŚP, które rzadziej niż duże firmy podejmują taką współpracę.**

6. **Ważnym obszarem regionalnego systemu wspierania innowacji jest działalność prowadzona w ośrodkach takich jak parki technologiczne, inkubatory technologiczne, czy centra badawcze**, których funkcją jest świadczenie usług na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw, prowadzących działalność w zaawansowanych technologicznie branżach, szczególnie w zakresie transferu technologii i komercjalizacji badań. W 2012 r. z 54 parków technologicznych funkcjonujących w kraju, w Małopolsce zlokalizowane były 4 takie ośrodki, natomiast 1 pozostawał w fazie rozwoju[4]. W wymiarze krajowym działalność tego typu ośrodków innowacji jest zróżnicowana pod względem zakresu i jakości świadczonych usług. Zdecydowanie lepiej oceniane jest funkcjonowanie infrastruktury parkowej w regionach, będących jednocześnie silnymi ośrodkami akademickimi, posiadającymi zaplecze naukowe i jednostki kształcące w grupach nauk ścisłych i inżynierskich. Doświadczenia wskazują jednocześnie, że oferta usług świadczonych w tego typu ośrodkach powinna być ukierunkowana na wspieranie firm technologicznych oraz uwzględniać dążenie do specjalizacji i koncentracji firm działających w danym sektorze lub sektorach powiązanych[5]. Ponadto w Małopolsce rozwija się stosunkowo młody, ale dynamiczny segment firm technologicznych w fazie start-up, związany głównie z sektorem nowoczesnych technologii informacyjnych oraz informacyjno-komunikacyjnych. Firmy te typu powstają na bazie innowacyjnych pomysłów, przekształcanych w innowacyjne produkty i usługi. Z tego względu różnią się od typowych mikroprzedsiębiorstw zarówno pod względem poziomu ryzyka związanego z prowadzoną działalnością, jak i struktury popytu na usługi wspierające ich funkcjonowanie.

[4] *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2012
[5] *Wdrażanie innowacji przez szkoły wyższe i parki technologiczne. Informacja o wynikach kontroli*, Najwyższa Izba Kontroli, 2013

Dostosowana do specyficznych potrzeb przedsiębiorstw, oferta wsparcia ze strony ośrodków innowacji może skutecznie stymulować powstawanie i rozwój w początkowej fazie działalności nowych firm technologicznych, ale także swobodny przepływ wiedzy pomiędzy sektorem B+R, dużymi przedsiębiorstwami i firmami typu start-up, sprzyjając otwartym innowacjom.

[2. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych]

7. Zgodnie ze stanowiskiem Rady Unii Europejskiej[6], pomimo wysiłków podejmowanych w ostatnich latach, Polskę nadal dzieli znaczący dystans wobec innych państw członkowskich w zakresie wykorzystania potencjału rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych. Poza niskim zasięgiem stacjonarnej łączności szerokopasmowej, wskazuje się na względnie niską sprawność administracji publicznej oraz bezpośrednio wpływający na ten stan – stosunkowo niski poziom rozwoju e-administracji. Czynnikiem wpływającym na powodzenie tej interwencji w województwie małopolskim będzie zakończenie budowy regionalnej sieci szerokopasmowej w ramach MRPO 2007-13. Realizacja projektu zapewnić powinna możliwość dostępu do szerokopasmowych usług telekomunikacyjnych, aplikacji i zasobów informacji w sieci – na obszarach, gdzie obecnie nie ma takiej możliwości bądź brak konkurencji nie zapewnia ich wyboru lub zadawalającej jakości. **Poprawa efektywności funkcjonowania administracji wymaga dalszych działań w obszarze cyfryzacji, służących zapewnieniu szerszego i łatwiejszego dostępu do informacji oraz usług świadczonych przez instytucje publiczne. W konsekwencji celem Programu Zintegrowanej Informatyzacji Państwa[7] jest zapewnienie obywatelom i przedsiębiorcom, ale również samej administracji, dostępu do użytecznych, bezpiecznych, prostych w stosowaniu narzędzi, które będą powszechnie dostępne i przygotowane do funkcjonowania w środowiskach wykorzystujących różne technologie.**

8. Analiza stanu rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwach, przeprowadzona przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji[8] wskazuje, że pod względem poziomu cyfrowego rozwoju administracji, Małopolska zajmuje pozycje zbliżone lub nieco wyższe od średnich dla kraju. Z przeprowadzonego badania wynika, że 38% urzędów udostępniało usługi elektroniczne, co oznacza 4. miejsce wśród regionów (wobec 65% w zajmującym 1. pozycję województwie śląskim). Natomiast pod względem wartości syntetycznego wskaźnika wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego, z wartością 24% Małopolska zajmuje 2. miejsce (po województwie śląskim – 32%). Wskaźnik ten obrazuje oddziaływania urzędów zarówno na podaż usług i treści, jak i na popyt na nie, uwzględniając m.in. zachęcanie do korzystania z e-administracji, monitorowanie zainteresowania usługami elektronicznymi oraz satysfakcji klientów, wprowadzanie nowych usług i doskonalenie istniejących, wykorzystanie funduszy unijnych do wdrażania usług i działań w zakresie społeczeństwa informacyjnego, dbanie o użyteczność stron internetowych i ich dostępność w kontekście potrzeb osób niepełnosprawnych, a także posiadanie strategii cyfryzacji. **Przeprowadzone badanie wskazuje, że cyfryzacja procesów wewnętrznych i zewnętrznych nie zawsze korespondują ze sobą, co obrazują złożone wskaźniki skuteczności cyfryzacji urzędów oraz wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Małopolska zaliczana jest do regionów najlepiej radzących**

[6] Zalecenie Rady z dnia 9 lipca 2013 r. w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012-2016 (2013/C 217/16)
[7] Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dn. 8.01.2014
[8] *Społeczeństwo informacyjne w liczbach 2013*, MAiC, 2013 oraz badanie *Wpływ cyfryzacji na działanie urzędów w Polsce w 2012 r.* na zlecenie MAiC wśród urzędów administracji samorządowej, rządowej i państwowej (udział 1556 urzędów)

sobie w obu aspektach (podobnie jak województwa: zachodniopomorskie, śląskie, dolnośląskie i pomorskie).

9. Realizowane w ostatnich latach, szczególnie przy udziale funduszy europejskich, liczne inwestycje w obszarze społeczeństwa informacyjnego w Małopolsce przyczyniły się do informatyzacji administracji oraz zwiększenia dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Z ewaluacji interwencji MRPO na lata 2007-2013 wynika, że w obszarze społeczeństwa informacyjnego realizowane były inwestycje obejmujące przede wszystkim informatyzację jednostek samorządu terytorialnego, zakładów opieki zdrowotnej, systemy informacji geograficznej, systemy zarządzania uczelniami oraz digitalizację zbiorów kultury. Zakres realizowanych projektów objął kompleksowe rozwiązania, zarówno w kontekście łączenia kilku rodzajów przedsięwzięć w obrębie jednej inwestycji (np. budowa systemów zarządzania instytucją oraz systemów udostępniania e-usług), jak również różnych elementów w obrębie jednego typu (np. digitalizacja i archiwizacja zbiorów oraz tworzenie platform ich udostępniania). Jednocześnie **znaczna część wspartych inwestycji miała charakter fragmentaryczny lub lokalny, koncentrując się na rozwiązywaniu problemów w skali jednej instytucji lub jednej jednostki terytorialnej, dlatego ich wpływ na rozwój społeczeństwa informacyjnego w skali regionalnej jest ograniczony**.

10. Przeprowadzona w ostatnich latach informatyzacja szeregu procesów w administracji, w wyniku której udostępniona została znaczna liczbę usług elektronicznych w różnych sektorach działalności państwa. Jednocześnie najważniejszymi obszarami ze względu na potrzebę zapewnienia dostępu do e-usług publicznych nadal pozostają: **sprawy administracyjne, w tym obywatelskie, rynek pracy, ochrona zdrowia, wymiar sprawiedliwości i sądownictwo, bezpieczeństwo i powiadamianie ratunkowe, działalność gospodarcza, działalność związana z rolnictwem i rozwojem obszarów wiejskich, podatki i cła, dane przestrzenne, dane statystyczne, kultura i dziedzictwo narodowe.**

11. Założeniem Strategii „Europa 2020" jest efektywne wykorzystywanie zasobów dla osiągania celów społecznych i gospodarczych. Jedną z istotnych kategorii zasobów są dane gromadzone przez instytucje sektora publicznego. Sukcesywne ich udostępnianie wraz z zapewnieniem możliwości ponownego wykorzystania jest warunkiem efektywności i przejrzystości funkcjonowania instytucji publicznych. Ponadto w 2013 r. Rada UE przyjęła zmianę dyrektywy 2003/98/WE w sprawie ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego, która rozszerza zakres jej stosowania na biblioteki, muzea i archiwa – jako instytucje posiadające bogaty zbiór cennych zasobów informacji sektora publicznego, przy czym w ostatnich latach przedsięwzięcia w zakresie digitalizacji zwielokrotniły ilość dorobku cyfrowego wchodzącego w zakres domeny publicznej. **Otwieranie dostępu do danych publicznych przyczynia się do osiągania korzyści gospodarczych, ale również społecznych, zachęcając do większego udziału obywateli w życiu publicznym i przeciwdziałając wykluczeniu**[9]. **Doświadczenia wynikające z tworzenia repozytoriów lub katalogów zasobów cyfrowych wskazują, że do najbardziej przydatnych i w związku z tym udostępnianych w pierwszej kolejności, należą m.in. dane przestrzenne, demograficzne, o działalności gospodarczej, zdrowotne, prawne i edukacyjne. Ze względu na specyfikę regionalną, w Małopolsce szczególne znaczenie ma również udostępnianie bogatych zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego oraz zasobów i usług wspierających rozwój turystyki.**

[9] Komunikat Komisji do Parlamentu, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, *Otwarte dane – siła napędowa innowacji, wzrostu gospodarczego oraz przejrzystego zarządzania*, KOM (2011) 882

[3. Podnoszenie konkurencyjności małopolskich MŚP oraz tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego]

12. W województwie małopolskim na koniec 2012 r. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wyniosła 343,4 tys. Stanowi to 8,6% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Tym samym, ze względu na liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych Małopolska znajduje się na 4. miejscu wśród wszystkich województw.

    Sektor prywatny liczył 335,3 tys. (97,6% ogólnej liczby), a sektor publiczny 8,1 tys. (2,4% ogólnej liczby) podmiotów. W rejestrze znalazło się 257,5 tys. przedsiębiorstw prowadzonych w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, co stanowi 76,8 % ogółu wszystkich podmiotów sektora prywatnego. Najwięcej podmiotów gospodarczych znajduje się na terenie Krakowa (powiat grodzki) – 121,2 tys., (35,3% ogółu), a w następnej kolejności w powiatach: krakowskim – 26,4 tys. (7,7%), wadowickim – 15,9 tys. (4,6%), nowotarskim – 14,6 tys. (4,2%), nowosądeckim – 14,2 tys. (4,1%) oraz oświęcimskim – 14 tys. (4,1%).

    Na terenie Małopolski działało 327,5 tys. mikroprzedsiębiorstw, co daje 2. pozycję w kraju, 13,1 tys. małych przedsiębiorstw, 2,5 tys. średnich przedsiębiorstw oraz 354 podmioty zatrudniające ponad 250 osób (przedsiębiorstwa duże). Warto również dodać, że pod względem liczby przedsiębiorstw zaliczanych do sektora MŚP, obejmującego mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, Małopolska znalazła się na 2. pozycji w kraju, ustępując miejsca tylko Mazowszu.

    W 2012 r. w województwie małopolskim zarejestrowano 32,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych, z czego 80% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcjach: handel (7,4 tys.), budownictwo (5,2 tys.), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,9 tys.) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (2,2 tys.). Liczba wyrejestrowanych jednostek w tym samym roku to 20,2 tys. **Przywołane dane wskazują m.in. na znaczny potencjał przedsiębiorczy mieszkańców regionu.**

13. W Małopolsce, w roku 2012, odnotowano spadek **wyniku finansowego** brutto przedsiębiorstw. Niższa dynamika przychodów z całokształtu działalności od dynamiki kosztów ich uzyskania wpłynęła na pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów o 0,2 p. proc. w skali roku. Nastąpiło również obniżenie wskaźników rentowności obrotu brutto (z 4,7% w 2011 r. do 4,5% w 2012 r.) oraz wskaźnika rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 4,8% w 2011 r. do 4,3% w 2012 r.). Wskaźnik rentowności obrotu netto utrzymał się na tym samym poziomie, co w roku poprzednim (3,8%)[10].

14. Z kolei w **odniesieniu do nakładów inwestycyjnych**, zwraca uwagę sytuacja, w której, po spadkach zanotowanych w latach 2009-2010 r., w roku 2011 i 2012 zaobserwowano ich wzrost. W 2012 r. nakłady inwestycyjne były większe o 14,7% w porównaniu z 2011 r., a ich wartość wyniosła 7598,5 mln zł - jednak w ujęciu rocznym zmniejszyła się liczba nowych inwestycji o 5,9%, przy jednoczesnym wzroście ich wartości kosztorysowej o 13,5%. Najwięcej nakładów inwestycyjnych na środki trwałe przeznaczono na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (48,2% udziału), o 1,3 p. proc. mniej niż w roku poprzednim. Inwestycje polegające na ulepszeniu (tj. przebudowie, rozbudowie, rekonstrukcji lub modernizacji) stanowiły 37,6% liczby

[10] *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w 2012 roku*, Urząd Statystyczny w Krakowie, 2013

wszystkich nowo rozpoczętych inwestycji w województwie, a ich wartość kosztorysowa stanowiła 45,8% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych w województwie.[11]

15. Analiza danych dotyczących celów inwestycji podejmowanych przez małopolskie firmy w latach 2005-2008 oraz planowanych na lata 2009-2013 wskazywała m.in. na zmieniające się podejście do stosowanych przez przedsiębiorców strategii inwestycyjnych. I tak, w porównaniu z inwestycjami zrealizowanymi w latach 2005-2008, plany inwestycyjne na lata 2009-2013 pokazywały, znacznie większe zorientowanie na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw w sytuacji rywalizacji z innymi podmiotami gospodarczymi na malejącym i niepewnym rynku. **Tendencja ta przejawia się w zwiększeniu się roli inwestycji, których celem jest sprostanie wymaganiom klienta, rozszerzeniu zakresu oferowanych usług i prowadzonej działalności, oraz zmniejszeniu kosztów własnych.** Uwagę zwraca kwestia trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na planowane inwestycje - dla wielu przedsiębiorców (49,2% odpowiedzi) było to istotnym utrudnieniem. Znacznie częściej problem ten dotykał firmy o krótkim stażu działalności (59,5% wskazań w tej grupie). [12]

    Z uwagi na zróżnicowany profil oraz potrzeby rozwojowe małopolskich przedsiębiorstw, szczególnie firm funkcjonujących w obszarach specjalizacji regionalnej, celowe jest zapewnienie różnorodnej oferty instrumentów wsparcia, w tym wsparcia doradczego i inwestycyjnego.

16. W Unijnym Rankingu Konkurencyjności Regionalnej za 2010 r.[13] Małopolska zajmowała 3. miejsce pod względem konkurencyjności gospodarczej wśród polskich regionów oraz 176. miejsce wśród 268 regionów europejskich. Wyższe pozycje zajęły województwa: mazowieckie (147) oraz śląskie (168).

17. Podstawową funkcją instytucji wspierających innowacyjność przedsiębiorstw jest zapewnienie dostępu do kapitału na inwestycje. W 2009 r. w Małopolsce 11,3% nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych finansowanych było z kredytów bankowych.

18. Sektor otoczenia biznesu w Małopolsce jest zróżnicowany pod względem zakresu świadczonych usług i ich jakości. **Zwiększenie efektywności działania instytucji tego sektora wymaga wzmacniania strony popytowej w sposób wymuszający lepsze dopasowanie usług do potrzeb przedsiębiorstw oraz świadczenie ich w szerszym zakresie na zasadach komercyjnych.**

19. Wśród gospodarczych potencjałów i atutów regionu wskazać należy również turystykę i zabytki regionu, potencjał kulturowy oraz przyrodniczy. Znaczenia nabierają także tzw. przemysły kreatywne – od 2009 r. odnotowywany jest sukcesywny przyrost liczby podmiotów działających w tym sektorze. Intensywny rozwój turystyki i jej znaczenie w gospodarce Małopolski powoduje, że może ona odgrywać istotną rolę w generowaniu wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, stając się coraz ważniejszym rodzajem działalności w gospodarce regionu.

    Samorząd Województwa Małopolskiego od kilku lat stale zwiększa swoją aktywność na rzecz budowy i promocji regionalnej marki, w tym promocji gospodarczej. Wśród najważniejszych inicjatyw należy wymienić powstanie Centrum Business in Małopolska, służące usprawnieniu obsługi inwestorów i eksporterów oraz promocji gospodarczej Województwa Małopolskiego. Celem Business in Małopolska jest tworzenie spójnego i kompleksowego systemu współpracy

[11] j.w.
[12] *Potencjał rozwojowy małopolskich przedsiębiorstw*, Małopolskie Obserwatorium Gospodarki, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2010
[13] *EU Regional Competitiveness Index 2010,* European Commission, 2010

instytucji w Małopolsce, aby skutecznie promować potencjał gospodarczy regionu, podnosić standardy obsługi inwestorów oraz zwiększać wsparcie dla małopolskich przedsiębiorstw w zakresie działalności eksportowej. Ważnym wydarzeniem, ukierunkowanym na promocję innowacji w biznesie i przedsiębiorczości jest Małopolski Festiwal Innowacji obejmując cykl wydarzeń skierowanych do przedsiębiorców, pracowników naukowych, doktorantów, absolwentów, studentów. Pozytywny wpływ na pro-gospodarczy wizerunek regionu ma również organizacja Forum Ekonomicznego w Krynicy, dla którego Województwo Małopolskie jest głównym partnerem.

Wysoką aktywność samorząd województwa przejawia również w obszarze promocji opartej w dużej części o potencjał turystyczny Małopolski, ukierunkowanej na rynki krajowy i zagraniczny. Jest to zgodne z mapą percepcji województw z 2010 r.[14], zgodnie z którą najsilniejszym wymiarem, przez który postrzegana jest Małopolska, jest turystyka. Z kolei badanie znajomości kampanii promocyjnych samorządów[15] pokazało, że aktywność promocyjna Małopolski jest zauważalna (drugie miejsce po województwie warmińsko-mazurskim – promocja zauważona przez 44,9% badanych). Wskaźniki te przekładają się na turystyczną atrakcyjność województwa przejawiającą się liczbą odwiedzających region turystów[16].

Biorąc pod uwagę powyższe działania związane z promocją gospodarczą i turystyczną należy uznać, że działania Regionu należą do najistotniejszych inicjatyw stymulujących rozwój gospodarczy regionu, mających również wpływ na wzmacnianie sektora MŚP.

[4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku]

20. **Województwo Małopolskie zajmuje 9. pozycję w Polsce pod względem produkcji energii elektrycznej tj. 6 384,5 GWh, natomiast 10. pozycję biorąc pod uwagę udział w tej produkcji odnawialnych źródeł energii, czyli 886,3 GWh.** Od 2008 r. udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w Małopolsce systematycznie wzrasta: 2008 r. – 4,2%; 2009 r. – 6,6%, 2010 r. – 11,4% i 2011 r. – 12,4%, 2012 r. – 13,9%[17]. Łączna moc koncesjonowanych instalacji wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii w Małopolsce wynosi obecnie ok. 199,7 MW. **Produkcja energii odnawialnej w Województwie Małopolskim opiera się głównie na elektrowniach wodnych (188,8 MW) i w niewielkim stopniu na pozyskiwaniu energii z biogazu (6,8 MW), wiatru (3 MW) oraz słońca (1,1 MW). Źródła te można uznać za potencjały województwa w oparciu, o które planowane będzie inwestowanie w wytwarzanie energii z odnawialnych źródeł.** Rozmieszczenie przestrzenne źródeł odnawialnych jest bardzo nierównomierne. Najwięcej energii elektrycznej produkowane jest w powiecie nowotarskim (elektrownia wodna Niedzica) oraz nowosądeckim (elektrownia wodna Rożnów – 50 MW)[18].

21. Zakłady wykorzystujące biogaz to głównie przedsiębiorstwa zajmujące się gospodarką odpadami i odzyskujące gaz składowiskowy. Do głównych producentów energii elektrycznej z biogazu należą: MPO Spółka z o.o. w Krakowie (składowisko odpadów komunalnych w Baryczy - produkcja ok. 8 500 MWh energii/rok), ZGK Bolesław sp. z o.o. (składowisko odpadów komunalnych koło Olkusza – produkcja 2 000 MWh energii/rok) oraz Nova sp. z o.o. (gmina

[14] Indeks atrakcyjności województw, TNS OBOP, 2010 r. – za projektem *Programu Strategicznego Marketing Terytorialny*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 2013 r.
[15] Badanie na reprezentatywnej grupie Polaków powyżej 15 roku życia, Brand At Heart, 2011 r. – za projektem *Programu Strategicznego Marketing Terytorialny*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, 2013 r.
[16] Patrz diagnoza: Dziedzictwo regionalne.
[17] GUS, 2012
[18] URE, 30.09.2013 r.

Nowy Sącz – produkcja 1 223 MWh energii elektrycznej oraz 4 890 GJ ciepła/rok). Biogaz jest również produkowany przez oczyszczalnie ścieków Płaszów i Kujawy zarządzane przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. (produkcja roczna energii elektrycznej i ciepła wynosi 12550 MWh). W województwie małopolskim znajdują się również instalacje wykorzystujące energię geotermalną do produkcji ciepła, a najważniejszą z nich jest instalacja zarządzana przez PEC Geotermia Podhalańska S.A. o mocy 15,5 MW. **Z raportu Polskiej Akademii Nauk wynika, że Małopolska nie wykorzystuje w pełni swego naturalnego bogactwa, jakim są wody geotermalne, jednakże są one wykorzystywane coraz szerzej.**

22. **Zestawienie możliwości produkcyjnych producentów energii elektrycznej na terenie Małopolski (6 384,5 GWh) z jej zużyciem (12 750 GWh), wykazuje niedobór podaży producentów znajdujących się na terenie województwa w stosunku do zużycia energii[19].**

    Wynika z tego, że Małopolska jest regionem-konsumentem energii. Zdecydowana większość producentów wykorzystuje paliwa konwencjonalne (węgiel kamienny), jedna trzecia z nich opiera swoją działalność o źródła odnawialne i alternatywne energii, głównie energię wody.

    Ocenia się, że w najgorszym stanie znajduje się infrastruktura energetyczna średniego i niskiego napięcia na terenach wiejskich, budowana w latach 50-tych i 60-tych XX wieku. Województwo małopolskie jest jednym z regionów, w których ten problem jest istotny. Niedoinwestowanie Krajowego Systemu Przesyłowego powoduje zwiększenie strat sieciowych. Straty te w krajowym systemie elektroenergetycznym są znaczne i wynoszą rocznie około 14 TWh. Możliwości przesyłowe sieci nie pozwalają na rozwój nowych mocy energetycznych, natomiast zapotrzebowanie na energię rośnie i przewiduje się, że będzie się stale zwiększać. Podejmowane działania inwestycyjne, mają często na celu utrzymanie i konserwację bieżącej infrastruktury natomiast rzadko wymienia się ją na nową ze względu na duże koszty i wysokie ryzyko inwestycji. Stąd też konieczna jest modernizacja infrastruktury dystrybucyjnej w regionie, dzięki czemu możliwe będzie zrealizowanie postulatu dotyczącego przyłączenia nowych odnawialnych źródeł wytwórczych, wzmocnienie potencjału implementacji nowych technologii w obszarze dystrybucji takich jak np. smart grid (inteligentne systemy) oraz poprawa, jakości usług i pewność zasilania w województwie małopolskim. Modernizacja infrastruktury dystrybucyjnej przyczyni się również do poprawy efektywności energetycznej poprzez ograniczenia start przesyłowych oraz otwarcie możliwości wdrożenia rozwiązań ukierunkowanych na zarządzania popytem.

23. **Na tle krajów Europy Polska jest krajem o jednym z największych zanieczyszczeń powietrza pyłem PM10 i PM2,5**. **Jednocześnie wielkości stężeń pyłu PM10 i PM2,5 w województwie małopolskim należą do najwyższych w Polsce. Szczególnie niekorzystanie wypada Kraków, który jest miastem o najwyższych stężeniach pyłu PM10 w Polsce.** Na przestrzeni ostatnich lat (2002-2012) poza pyłem PM10, PM2,5; odnotowywane są przekroczenia poziomów normatywnych stężeń również innych zanieczyszczeń powietrza: benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu oraz dwutlenku siarki. W 2011 r. z obszaru Małopolski do powietrza wyemitowane zostało 31,9 tys. Mg pyłu PM10, w tym 28,2 tys. Mg pyłu PM2,5. Największa wielkość emisji pyłu PM10 i pyłu PM2,5 pochodzi ze źródeł powierzchniowych, głównie z sektora komunalno-bytowego. **Przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu PM10** (40 µg/m³) występują **w 24 gminach**. Natomiast obszar przekroczeń dopuszczalnej częstości **przekroczeń poziomu średniodobowego pyłu PM10** (50 µg/m³) **obejmuje aż 91 gmin**. Poziom dopuszczalny stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM2,5 (25 µg/m³) został przekroczony na terenie 52 gmin.

[19] Bank Danych Lokalnych, GUS, 2012 r.

24. W 2013 r. w celu ochrony zdrowia mieszkańców oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania zanieczyszczeń na środowisko i na zabytki wprowadzone zostało **ograniczenie rodzajów paliw** dopuszczonych do stosowania na obszarze miasta Krakowa. Zakaz stosowania w celu ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej innych paliw niż węglowodorów gazowych i lekkiego oleju opałowego obowiązuje od 29 grudnia 2013 r. dla nowych lokali i budynków, natomiast od 1 września 2018 r. obejmie wszystkie istniejące lokale i budynki w Krakowie.

25. **Poziom zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w kraju jest zróżnicowany, ale przekroczenia występują praktycznie na obszarze całego kraju.** W 2011 r. emisja benzo(a)pirenu wynosiła 10,7 Mg. Benzo(a)piren ze względu na specyfikę emitowany jest głównie ze źródeł powierzchniowych (95%) oraz źródeł punktowych (5%). Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu we wszystkich 182 gminach województwa przekraczają poziom docelowy 1 ng/m^3.

26. **Z roku na rok notowane są coraz wyższe stężenia dwutlenku azotu.** Emisja dwutlenku azotu następuje głównie ze źródeł przemysłowych i ze źródeł związanych z transportem drogowym, co szczególnie widoczne jest w dużych aglomeracjach. Obszarami Aglomeracji Krakowskiej o podwyższonych stężeniach średniorocznych NO_2 są tereny położone wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych szczególnie w centrum miasta i wzdłuż autostrady A4[20]. W wielkości emisji NO_2 największe znaczenie mają źródła przemysłowe i źródła liniowe. W 2011 r. emisja NO_2 wynosiła 43,1 tys. Mg/rok.

27. Emisja dwutlenku siarki z terenu województwa małopolskiego w 2012 r. wyniosła 61,5 tys. Mg. Największy udział w emisji mają źródła powierzchniowe (około 52%) oraz źródła punktowe (45%). **Średniodobowe stężenia dopuszczalne dwutlenku siarki w strefie małopolskiej przekraczane były więcej niż 3 dni w roku w 10 gminach.[21]**

28. Emisja dwutlenku węgla z obszaru województwa małopolskiego wyniosła w 2011 r. 25,7 mln Mg CO_{2e}, w tym 42% z przemysłu, 27% z mieszkalnictwa i 21% z transportu. Na jednego mieszkańca Małopolski przypadła więc emisja dwutlenku węgla w wysokości 7,66 Mg CO_2e, co daje wynik poniżej średniej krajowej, która w 2010 roku wynosiła 9,56 Mg CO_{2e} na mieszkańca.

    W 2012 r. podmioty gospodarcze z terenu województwa wyemitowały 10,8 mln MG dwutlenku węgla, 51,1 tys. Mg metanu, 2 tys. Mg podtlenku azotu. Oznacza to łączny potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP)[22] w wysokości 12,7 mln Mg. który spadł o 3,05% w stosunku do roku 2011.

    Analiza dotychczasowych efektów działań naprawczych w tym zakresie wskazuje, że ich skala oraz tempo jest zbyt niskie w stosunku do potrzeb. Zastosowanie alternatywnych źródeł ciepła, takich jak instalacje kolektorów słonecznych, nie przynosi dużego efektu ekologicznego w porównaniu z likwidacją węglowego źródła spalania. **Największe efekty przynosiły działania związane z likwidacją starych źródeł spalania i wymianą na nowe niskoemisyjne**, w tym np. miejski program ograniczenia niskiej emisji w Krakowie (lata 2010-2011 wstrzymana realizacja ze względu na zmianę Prawa ochrony środowiska). **Dodatkowo znaczna część prowadzonych inwestycji w zakresie podniesienia efektywności energetycznej również ma istotny wpływ na osiągnięcie efektu ekologicznego w postaci obniżenia zużycia paliw do ogrzania obiektu.**

[20] *Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2011 roku*, WIOŚ Kraków
[21] *Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, Województwo małopolskie 2013 r.*
[22] Potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP) w horyzoncie czasowym 100 lat przyjęty przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) dla dwutlenku węgla wynosi 1, dla metanu 25, ale podtlenku azotu 298, natomiast dla heksafluorku siarki 22 800

W latach 2008-2012 zrealizowane zostały inwestycje, dzięki którym stare kotły węglowe zostały zlikwidowane w 13,8 tys. lokali. Zgodnie z założeniami przyjętymi do realizacji do 2012 r., obniżenie emisji pyłu PM10 nastąpiło tylko w 15,4%, co pozwala na wyciągnięcie wniosków, że dotychczasowe działania w tym zakresie są znacznie poniżej założeń[23].

Działania służące poprawie jakości powietrza w dużej mierze powinny koncentrować się na ograniczeniu emisji powierzchniowej (z ogrzewania indywidualnego mieszkań, domów) ponieważ jest ono głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza. Wśród działań zmierzających do poprawy jakości powietrza należy wymienić: wymianę ogrzewania mieszkań niskosprawnymi piecami i kotłami na paliwa stałe na podłączenia do sieci ciepłowniczych, ogrzewanie gazowe, olejowe, nowoczesnymi kotłami na paliwa stałe lub odnawialnymi źródłami energii; rozwój i modernizację sieci ciepłowniczych oraz podłączaniu nowych użytkowników, poprawę efektywności energetycznej budynków; wspieranie budownictwa energooszczędnego i pasywnego[24].

29. **System ciepłowniczy w Małopolsce posiada wystarczające rezerwy mocy aby móc podłączyć nowych odbiorców w obszarze swojego działania. Znaczne rezerwy występują zarówno w źródłach ciepła jak i w przepustowości systemów przesyłowych.** Sieci przesyłowe, ciepłownicze w Małopolsce są stale modernizowane i ich stan utrzymuje się na zadowalającym poziomie, jednakże nadal wymaga rozbudowy aby w pełni wykorzystać te rezerwy. Sprawność techniczna małopolskich urządzeń ciepłowniczych wytwarzających ciepło w 2012 roku wynosiła 85,4%, a sprawność przesyłania była na poziomie 87,8%[25]. Długość sieci cieplnej na terenie województwa małopolskiego w 2012 roku wg GUS wynosiła łącznie 1 889 km, w tym 1 363 km sieci cieplnej przesyłowej i 526,3 km sieci cieplnej przyłączy do budynków i innych obiektów. Większość długości sieci ogółem (724,9 km) przypadała na Miasto Kraków, które posiada drugi co do długości system ciepłowniczy w Polsce. Od kilku lat w Polsce zintensyfikowane są działania mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki a tym samym zwiększenie jej konkurencyjności. Należą do nich głównie inwestycji w zakresie obniżenia zużycia energii, w tym termomodernizacja, zwiększenie sprawności przedsiębiorstw, rozwój i dostosowanie infrastruktury sieciowej oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie **racjonalnego wykorzystania energii i płynących z tego oszczędności.**

30. Na terenie województwa małopolskiego sektor budownictwa mieszkaniowego zajmuje ok. 64% powierzchni użytkowej, pozostałe to budownictwo użyteczności publicznej 15% oraz budownictwo produkcyjno-usługowe i handlowe 20,5%[26]. **Biorąc pod uwagę fakt, iż budynki te odpowiadają za ok. 40% zużycia energii są potencjalnie istotnym źródłem w ramach oszczędności energii.**

31. Kształtowanie gospodarki energetycznej na poziomie lokalnym opiera się o działalność gmin w tym zakresie. W większości z nich brak jest nadal gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe lub ich aktualizacji. Obecnie w posiadaniu projektów założeń do planów zaopatrzenia są 73 gminy, co stanowi 40% ogółu. Z tego względu ważne jest **wsparcie gmin w zakresie kształtowania gospodarki energetycznej** w sposób optymalny i uporządkowany uwzględniając przy tym specyficzne warunki lokalne gminy.

[23] *Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego*
[24] *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Strategicznego Ochrona Środowiska*, Województwo Małopolskie
[25] *Energetyka cieplna w liczbach*, 2012, URE
[26] *Projekt Regionalnego Planu Energetycznego dla województwa małopolskiego na lata 2013-2020.*

32. Istotnym źródłem uciążliwości i problemów w zakresie emisji substancji szkodliwych, zwłaszcza w aglomeracjach miejskich, jest transport drogowy. Transportem drogowym realizowanych jest w Polsce 83,6% lądowego transportu pasażerskiego i 75,9% lądowego transportu towarowego. Według danych statystycznych, w skali kraju sektor ten odpowiedzialny jest za ponad 28% całkowitej emisji tlenków azotu, przeszło 27% emisji tlenku węgla oraz powyżej 15% zanieczyszczeń pyłowych. W dużych miastach, zwłaszcza o scentralizowanym systemie ciepłownictwa, udział transportu drogowego w całkowitej emisji tych zanieczyszczeń jest zdecydowanie większy, dochodząc w dzielnicach centralnych nawet do 90%[27]. **Problemy towarzyszące rozwojowi transportu, szczególnie transportu drogowego, wymagają podjęcia działań pozwalających ograniczać zagrożenia z tym związane, m.in. poprzez zwiększenie znaczenia transportu zbiorowego**.

[5. Ochrona środowiska naturalnego]

33. Województwo małopolskie charakteryzuje się największą w Polsce ilością opadów ale równocześnie sprzyjającą ich odpływowi rzeźbą terenu, który dzięki temu jest prawie dwukrotnie wyższy od przeciętnego odpływu notowanego dla Polski. **Oznacza to, iż województwo jest rejonem Polski o największej zmienności przepływów, co wskazuje na potrzebę zwiększania retencji**. Duża zmienność przepływów generuje zagrożenia powodziowe; szczególnie dużym potencjałem powodziowym charakteryzują się karpackie dopływy Wisły. **Województwo małopolskie należy uznać za obszar szczególnie zagrożony powodziami.** Na ogólną liczbę 182 gmin województwa 146 (tj. 80%) jest zagrożonych możliwością wystąpienia powodzi. Zagrożenie powodziowe i związana z nim skala szkód wynika głównie z uwarunkowań naturalnych. Jednakże nie bez znaczenia jest wzrost antropopresji na ekosystemy leśne i łąkowe, eksploatacja gleb torfowych oraz „prostowanie" i całkowite betonowanie koryt wstrzymujące przesiąkanie wody płynącej do gruntów. Ponadto na terenie Małopolski obserwuje się ekstremalne zjawiska pogodowe związane m.in. z wysokością opadów – lata mokre z powodziami oraz lata z małą ilością opadów i dotkliwą suszą. **Z punktu widzenia głównych celów małej retencji, czyli retencjonowania wody dla zaspokojenia występujących zapotrzebowań oraz dla ochrony przed powodzią – można uznać, że zapotrzebowanie na tę retencję występuje na całym terenie województwa. Szczególnie zapotrzebowanie na zwiększenie zasobów wodnych, w kontekście suszy, które występowały w ostatnich latach, można uznać za występujące na całym obszarze[28].**

34. **Tereny województwa małopolskiego są obszarem wyjątkowo podatnym na ruchy masowe, a w szczególności osuwiska.** Jest to związane ze specyficzną budową geologiczną obszaru fliszu karpackiego – naprzemiennie ułożonych warstw łupków ilastych i piaskowców. Przy dużym nawodnieniu warstw przypowierzchniowych i znacznym nachyleniu terenu ryzyko wystąpienia osuwiska jest bardzo duże. Zjawiska ekstremalne, jakimi są powodzie, często stanowią czynnik, który gwałtownie zmienia warunki wodne na zboczach i powoduje uruchomienie ruchów osuwiskowych. Jak wynika z dotychczasowego rozpoznania osuwiska występują nie tylko w górzystym terenie Karpat zewnętrznych i wewnętrznych, ale także na obszarze zapadliska karpackiego i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej[29]. **Fragmentaryczne rozpoznanie obszarów o tendencjach osuwiskowych powoduje brak zahamowania działalności inwestycyjnej naruszającej równowagę zboczy oraz wykonywanie prac powodujących podcinanie**

[27] „Zagrożenia środowiskowe ze strony transportu", A. J. Badyda, Nauka (4/2010)
[28] Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Strategicznego Ochrony Środowiska
[29] *Osuwiska w województwie małopolskim, Atlas-przewodnik*, 2012 r. Państwowy Instytut Badawczy

i nadmierne obciążanie stoków, a także zmianę stosunków wodnych. Susza podobnie jak powódź zaliczana jest do zjawisk katastrofalnych[30].

35. Województwo małopolskie położone w dorzeczu górnej Wisły posiada wysoką rangę w skali kraju w zakresie gospodarki wodnej ze względu na gęstą sieć rzeczną, jej górski charakter i wielkość zasobów wód powierzchniowych (15% zasobów kraju). Jego południowy obszar obejmuje karpacka część zlewni rzeki Wisły. Jest to obszar o największej gęstości źródeł i sieci rzecznych.

    Województwo charakteryzuje się małymi zasobami eksploatacyjnymi wód podziemnych (640 hm^3 – 3,67% zasobów kraju)[31] i nierównomiernym rozmieszczeniem przestrzennym ich zbiorników, z czego wynikają deficyty tych wód (szczególnie tereny wschodnie i północno-wschodnie). Znaczące zasoby wód podziemnych rozmieszczone są na południu i w części północno – zachodniej Małopolski

36. **Małopolska jest regionem o jednym z najwyższych poborów wody.** W 2012 r. wynosił on 554,6 hm^3, co stanowiło ok. 5% wody ujętej w Polsce (5. miejsce w kraju). Struktura poboru wody kształtowała się następująco: na potrzeby produkcyjne pobrano 344,8 hm^3 (92,8% z wód powierzchniowych), na eksploatację sieci wodociągowej 157,5 hm^3 (67,7% z wód powierzchniowych), na cele nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych 52,3 hm^3. **Blisko 84% stanowiła woda pochodząca z ujęć powierzchniowych. Stąd też bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni, szczególnie powyżej ujęć wody pitnej.[32]**

37. W 2012 roku z terenu województwa odprowadzono do wód powierzchniowych lub do ziemi łącznie 559,0 hm^3 ścieków, w tym 81,8% bezpośrednio z zakładów i 18,2% siecią kanalizacyjną. Spośród ścieków odprowadzonych z zakładów przemysłowych 63,7% stanowiły wody pochłodnicze, umownie czyste. Obsługą ścieków w 2012 roku zajmowało się 75 oczyszczalni przemysłowych oraz 238 komunalne. Łącznie emisja ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia wynosiła 267,6 hm^3 (48%). W latach 2000-2012 ilość odprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków wymagających oczyszczania uległa zmniejszeniu, przede wszystkim dzięki spadkowi o ok. 16% ilości ścieków przemysłowych. Obniżyła się także ilość ścieków oczyszczanych tylko mechanicznie oraz nieoczyszczanych na rzecz oczyszczania biologicznego i z podwyższonym usuwaniem biogenów. **Jednak nadal największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w województwie małopolskim pozostaje gospodarka komunalna z uwagi na olbrzymi ładunek zanieczyszczeń, jaki odprowadza do odbiorników.** Jednocześnie na przestrzeni ostatnich lat zwiększył się odsetek ludności obsługiwanej przez komunalne oczyszczalnie ścieków, co jest pozytywnym symptomem w zakresie ochrony wód (2012 r. – 58,1% ludności województwa). Najkorzystniejsza sytuacja była w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu i powiecie oświęcimskim. **Niemniej jednak inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska, szczególnie intensywne w ostatnich latach, nie były w stanie wyeliminować wieloletnich zaniedbań, w tym zakresie, co ma odzwierciedlenie szczególnie w niezadowalającej jakości wód.**

    Istotnym źródłem presji na środowisko wodne jest niedostateczna sanitacja, głównie obszarów wiejskich. Pomimo dynamicznego rozwoju, przede wszystkim w ramach KPOŚK, stosunek sieci kanalizacyjnej do wodociągowej wyniósł tylko 60%. Dopiero w latach 2005-2012 przyrost sieci

[30] *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*
[31] *Ochrona środowiska, 2012 r., GUS*
[32] *Raport o stanie województwa*, 2013

kanalizacyjnej był większy od przyrostu sieci wodociągowej. W Małopolsce w 2012 r. przybyło 741,3 km sieci kanalizacyjnej (długość kanalizacji wyniosła 11 390,4 km), podczas gdy w 2011 r. przyrost ten wyniósł 640,9 km.[33] **Mimo w dalszym ciągu bardzo dużych braków w infrastrukturze kanalizacyjnej występuje wyraźny wzrost długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w tym szczególnie dynamiczny rozwój sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich.** W 2005 roku kanalizacje wiejskie stanowiły 51,9% ogółu długości sieci kanalizacyjnej, natomiast w 2012 r. kanalizacje na wsi stanowiły już 60,5% ogółu długości sieci kanalizacyjnej województwa.

Niezależnie od rozwoju sieci wodociągowej, coraz częściej występuje zjawisko braku wody w sieciach wodociągowych na obszarach wiejskich, co spowodowane jest obniżaniem się poziomu wody w studniach i brzegowych ujęciach infiltracyjnych. Zjawisko to miało dotychczas wymiar lokalny, niemniej jednak w obliczu prognozowanych zmian klimatu, w przyszłości może mieć znacznie szerszy zasięg.

38. W 2012 r. w Małopolsce wytworzonych zostało 83,1 tys. ton suchej masy **osadów**, w tym 40,2 tys. ton z oczyszczalni ścieków przemysłowych a 42,9 tys. ton z oczyszczalni ścieków komunalnych. Sposoby zagospodarowania tych osadów to: zastosowanie w rolnictwie (3,37%), do rekultywacji terenów (3,61%), przekształcenie termicznie (13%), **składowanie na składowiskach odpadów (47,53%)**, zmagazynowanie czasowo na terenie oczyszczalni (2,65%), do upraw roślin przeznaczonych do produkcji kompostu (10,23%) oraz inne (19,64%).

39. W Małopolsce w 2012 r. wytworzono 7 787,9 mln ton odpadów, z czego 12,93% stanowiły odpady komunalne, a 87,07% odpady przemysłowe. Pod względem wytworzonych odpadów Małopolska zajmuje 5 miejsce wśród województw.

40. Ilości odpadów komunalnych wytworzonych w 2012 r. w Małopolsce wynosiła 1 007 mln ton. Zbiórką odpadków komunalnych objęte było 77,3% ludności (12 miejsce). Mieszkaniec województwa wytworzył w ciągu roku 300 kg (11 miejsce).

41. W 2012 r. z terenu województwa zebrano około 712 tys. ton odpadów komunalnych, w tym ilość odpadów zebrana w sposób selektywny wynosiła 103 tys. ton, co stanowi 14,47% ogólnej masy odpadów. Pozostała ilość odpadów tj. 609 tys. ton są to odpady zmieszane. Źródłami pochodzenia tych odpadów są: gospodarstwa domowe (397 tys. ton), handel, mały biznes, biura i instytucje (191 tys. ton) oraz usługi komunalne (20 tys. ton). W miastach w ten sposób zabrano 448,2 tys. ton, na obszarach wiejskich 160,5 tys. ton. Na przestrzeni lat 2007-2012 ilość zebranych selektywnie odpadów stale wzrasta mimo to ich udział w ilości zbieranych odpadów pozostaje wciąż niezadawalający. **Głównym sposobem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa małopolskiego jest nadal ich deponowanie na składowiskach**: 87,85% zmieszanych odpadów komunalnych zostało unieszkodliwione przez składowanie, 5,75% zostało wysegregowane z odpadów zmieszanych, a 6,4% odpadów unieszkodliwiono biologicznie. W 2012 r. w województwie małopolskim odpady komunalne składowano na 27 składowiskach.

42. Mając na uwadze cele planowane do osiągnięcia w 2020 r. istotne jest aby zmniejszyła się ilość składowanych odpadów do 60%. Zmniejszyć powinna się również ilość odpadów biodegradowalnych kierowanych na składowiska do 35%. W odniesieniu do działań z zakresu recyklingu i odzysku odpadów opakowaniowych obecny poziom 42,3% powinien wzrosnąć

[33] GUS, 2012 r.

do 60%. Obecne osiągnięte poziomy recyklingu w odniesieniu do wymaganych wg rodzajów odpadów wynoszą: szkło – 58,5%, papier i tektura – 38,3%, tworzywa sztuczne – 19%.

43. **Nadal niedostateczny pozostaje stan świadomości ekologicznej mieszkańców skutkujący ograniczoną możliwością zapobiegania powstawania odpadów. Celowym jest promowanie świadomych postaw konsumenckich oraz technologii niskoodpadowych i bezodpadowych.**

44. W 2012 r. w Małopolsce wytworzono 6 780,9 tys. ton odpadów przemysłowych (4. miejsce). Głównym sposobem zagospodarowania jest ich odzysk 90,23%, następnie unieszkodliwianie – 6,01% oraz czasowe magazynowanie – 3,76%. Głównymi źródłami odpadów były: energetyka, przemysł wydobywczy, budownictwo, hutnictwo, sektor komunalny oraz przemysł spożywczy.

[6. Dziedzictwo regionalne]

45. Założeniem Strategii Europa 2020 jest efektywne wykorzystywanie zasobów dla osiągania celów społecznych i gospodarczych. Jedną z istotnych kategorii zasobów jest dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze. W regionie znajduje się najwięcej w Polsce (14 z 29 w kraju) zespołów obiektów chronionych jako światowe dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze UNESCO[34] oraz pięć zespołów zabytków uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii[35]. Rejestr zabytków nieruchomych na obszarze województwa małopolskiego w 2013 roku obejmował 5 079 obiektów (jednocześnie ewidencja zabytków obejmowała 47 400 obiektów)[36], natomiast do rejestru zabytków ruchomych wpisanych było 31 479 obiektów[37]. Obiekty te wymagają ciągłego procesu odnowy, aby skutecznie powstrzymać degradację i rozpad substancji zabytkowej. Przy tej skali i randze obiektów doraźne interwencje są daleko niewystarczające. Głównie z powodu utraty wartości historycznej albo zniszczenia zabytku, z ewidencji zabytków na obszarze województwa małopolskiego w latach 2010-2012 skreślono ok. 12 750 obiektów (tj. ok. 25% zasobu), które zostały rozebrane lub zniszczone albo całkowicie pozbawione wartości zabytkowych[38], co skłania do zwiększenia skali działań związanych z ochroną regionalnego dziedzictwa. W ramach diagnozy stanu obiektów zabytkowych w regionie zweryfikowana została (opracowana w 2010 roku) lista obiektów szczególnie zagrożonych, które powinny zostać objęte pracami ratunkowymi i interwencyjnymi. Z bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego województwa małopolskiego 29 zabytków (różnego rodzaju, głównie jednak zabytków nieruchomych) uznaje się jako szczególnie zagrożone nieodwracalnym zniszczeniem.[39] Poza obiektami, których istnienie jest szczególnie zagrożone zidentyfikowano 338 zabytków nieruchomych, których stan techniczny wymaga podjęcia pilnych prac konserwatorskich i robót budowlanych. Główną przyczyną złego stanu zachowania substancji zabytkowych jest brak użytkowania i brak zabezpieczeń budynków.[40] Widoczne jest skupienie zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru w Krakowie i okolicach,

[34] Historyczne centrum Krakowa, Kopalnia Soli w Wieliczce, Zamek Żupny w Wieliczce, Kopalnia Soli w Bochni, Auschwitz-Birkenau- były niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady, Kalwaria Zebrzydowska-zespół architektoniczno-krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy, Kościoły drewniane południowej Małopolski: Binarowa, Dębno Podhalańskie, Lipnica Murowana, Sękowa. Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat: Brunary Wyżne, Kwiatoń, Owczary, Powroźnik

[35] Pełna lista obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO oraz uznanych przez Prezydenta RP za Pomnik Historii dostępna jest na stronie internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa: www.nid.pl

[36] Stan na dzień 31 lipca 2013 r., dane z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie oraz http://www.wuoz.malopolska.pl/images/2013_rejestr/rejestr%20powiaty_aktualne.pdf.

[37] Stan na dzień 31 grudnia 2013 r., dane z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie.

[38] Wg danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie [za:] *Sprawozdanie z realizacji w latach 2010-2011 wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami pn. Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2010-2013*, uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego Nr XXX/508/12 z dnia 17 grudnia 2012 roku

[39] Stan na 30 czerwca 2013 r. Weryfikacji danych dokonał Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków oraz Narodowy Instytut Dziedzictwa – Oddział Terenowy w Krakowie [za:] projekt Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014-2017

[40] Stan na koniec 2013 r., dane z Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Oddziału Terenowego w Krakowie [za:] projekt Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014-2017

a także w południowej części regionu – powiatach: sądeckim i gorlickim (subregion sądecki), nowotarskim (subregion podhalański) oraz tarnowskim (subregion tarnowski). Najmniej zabytków nieruchomych znajduje się na północy województwa: w powiecie miechowskim (subregion Krakowski Obszar Metropolitalny), dąbrowskim (subregion tarnowski) i chrzanowskim (Małopolska Zachodnia)[41] Małopolska obok bogactwa krajobrazu i bogactwa kultury materialnej może poszczycić się niezwykłą różnorodnością i bogactwem kultury niematerialnej, tworzonej przez wieki przez kilkanaście zamieszkujących te tereny grup etnograficznych. Krakowiacy, Górale, Lachy, Pogórzanie, Zagórzanie, Rusini, Żydzi, Romowie, osadnicy niemieccy stworzyli na tym terenie niezwykle barwną mozaikę kulturową. Elementy tradycyjnej kultury Małopolski stały się znakami rozpoznawczymi kultury polskiej (m.in. tradycyjne stroje ludowe, bogactwo muzyki, tańca i obyczaju). Dla zachowania tożsamości kulturowej i żywotności kultury regionalnej konieczne jest zintensyfikowanie działań na rzecz ochrony tego dziedzictwa zgodnie z przyjętą przez Polskę dnia 8 lutego 2011 r. Konwencją UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Małopolska ma ponadto dobrze przygotowaną ofertę szlaków turystyczno-kulturowych, prezentujących różne aspekty dziedzictwa kulturowego regionu[42], m.in. Małopolska Trasa UNESCO, Szlak Architektury Drewnianej, Szlak Żydów Małopolskich, Szlak Cerkwi Łemkowskich, Szlak Jana Pawła II, Szlak Solny, Szlak Orlich Gniazd, Szlak Rzemiosła Tradycyjnego, które wymagają dalszego rozwoju i poprawy ich funkcjonowania. Kluczowym elementem systemu opieki nad zabytkami są muzea. Pod względem ich liczby oraz znaczenia zbiorów Małopolska znajduje się w ścisłej krajowej czołówce. W 2012 r. w Małopolsce działało 108 muzeów (co stanowi 14,1% wszystkich muzeów w Polsce). Tym samym Małopolska utrzymała drugą pozycję w Polsce, za Mazowszem (w 2012 r. – 115 muzeów). W posiadaniu małopolskich muzeów w 2012 r. znajdowało się 4,3 mln muzealiów, co stanowi 27,4% wszystkich muzealiów w Polsce. W 2012 r. małopolskie muzea odwiedziło 7,5 mln osób, tj. 28,1 % ogółu odwiedzających muzea w Polsce w 2012 r.[43]

46. Pod względem liczby podmiotów prowadzących działalność kulturalną Małopolska znajduje się w ścisłej krajowej czołówce. Na koniec 2013 r. w ogólnej liczbie 1 637 tych podmiotów największy odsetek stanowiły biblioteki i placówki informacyjno-biblioteczne (58,3%), domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (26,3%), muzea (7,3%), galerie i salony sztuki (4%), kina (3%) oraz teatry i instytucje muzyczne (1,1%). W liczbie tej ujęto państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz pozostałe podmioty działające w obszarze kultury, prowadzone przez osoby prawne, osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej[44]. Najwięcej – 246 instytucji (15% ogółu instytucji w województwie) działało w Krakowie. Drugie miejsce pod względem liczby działających instytucji zajmował powiat nowosądecki – 113 instytucji (8,0%), następnie tarnowski – 95 (6,7%) oraz nowotarski – 93 (6,6%)[45]. W 2013 r. zdecydowana większość instytucji należała do sektora publicznego (rozumianego jako administracja rządowa i samorządowa): wszystkie biblioteki; 96,0% domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic; 88,9% teatrów i instytucji muzycznych; 80,7% muzeów. Mimo znaczącego wzrostu liczby kin prywatnych: z 27,3% w 2012 roku do 49% w 2013 r., nadal jedynie wśród galerii i salonów sztuki przeważały podmioty sektora prywatnego: na koniec 2013 r. stanowiły one 53%[46]. Dlatego ważne

[41] projekt Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014-2017
[42] Wg danych Małopolskiego Instytutu Kultury przez region przebiega ponad **100 szlaków turystyczno-kulturowych**, www.mik.krakow.pl
[43] *Kultura w województwie małopolskim w 2012 r.*, Informacja sygnalna nr 9 Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2013 oraz *Działalność instytucji kultury w Polsce w 2012 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 23 lipca 2013 r.
[44] *Kultura w województwie małopolskim w 2013 r.*, Informacja sygnalna Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2014
[45] *Działalność instytucji kultury w województwie małopolskim w 2013 r.*, Informacja sygnalna Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2014, str. 2
[46] *Działalność instytucji kultury w województwie małopolskim w 2013 r.*, Informacja sygnalna Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2014

jest podejmowanie działań wpływających na udział instytucji kultury w tworzeniu i korzystaniu z zasobów dziedzictwa kulturowego i kultury, a tym samym sprzyjających włączeniu społecznemu, edukacji i wzrostowi zatrudnienia, w szczególności na obszarach wymagających rewitalizacji.

47. Jednocześnie warto zaznaczyć, że w 2010 r. w całym województwie odbyło się około 190 tys. imprez, z których większość została zorganizowana przez sektor prywatny (66,2%). Imprezy zorganizowane przez instytucje należące do sektora publicznego wyniosły 30,7%, a pozarządowego tylko 3,1%. Wśród instytucji publicznych najbardziej aktywne pod względem liczby zorganizowanych imprez były domy kultury (48% ogółu imprez), a wśród instytucji prywatnych i pozarządowych – kina (odpowiednio 98,9% i 70,2% ogółu imprez). Jednocześnie, mimo że sektor prywatny przeważał pod względem liczby zorganizowanych imprez, to jednak większość uczestników wybierała imprezy zorganizowane przez publiczne instytucje: 75,7% uczestników imprez zarejestrowano w instytucjach należących do sektora publicznego, 19,1% – organizowanych przez sektor prywatny oraz 5,2% – przez sektor pozarządowy[47].

48. Niezwykłe bogactwo regionu (dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze) sprawia, że Małopolska jest jedną z najbardziej popularnych destynacji w kraju, z utrzymującą się od wielu lat stałą tendencją wzrostową w ruchu turystycznym. W 2013 roku Małopolskę odwiedziło 12,6 mln osób (w tym 9,9 mln stanowili odwiedzający krajowi, a 2,7 mln to odwiedzający z zagranicy). Oznacza to, iż liczba odwiedzających region wzrosła w stosunku do 2012 r. o 4,2%, a więc utrzymuje się trend wzrostowy zapoczątkowany po 2009 r.[48]. Dodatkowo w regionie odnotowano najwięcej osób korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych (3 470 tys.). Natomiast pod względem liczby udzielonych noclegów (9 563 tys.) województwo zajmowało drugą lokatę (po województwie zachodniopomorskim).[49] W 2012 r. gęstość bazy noclegowej 2,5-krotnie przewyższała średnią dla Polski, a liczba turystów i udzielonych im noclegów w stosunku do liczby ludności była 1,8 razy wyższa od ogólnokrajowej[50].

Dla zachowania regionalnej różnorodności i oryginalnych cech kulturowych ważne jest wzmocnienie systemu wspierania prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych oraz prac zabezpieczających przed zniszczeniem prowadzonych przy zabytkach oraz podejmowanie działań na rzecz upowszechniania i promocji dziedzictwa kulturowego. Poprzez nadanie obiektom zabytkowym nowych funkcji (kulturalnych, turystycznych, społecznych etc.) zmniejszony zostanie obszar koncentracji środków publicznych, które zamiast na utrzymanie dotychczas popadających w ruinę obiektów będą przeznaczane na działania tworzące nowe miejsca pracy i włączające dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy[51]. Inicjatywy na rzecz zwiększenia efektywności wykorzystania zasobów kulturowych, stanowiących fundament tożsamości regionalnej, korzystnie wpłyną na rozwój społeczny i gospodarczy całego regionu. Poprzez podjęcie działań na rzecz ochrony, udostępnia i promocji dziedzictwa kulturowego regionu, stworzone zostaną jednocześnie warunki dla dalszego rozwoju sektora turystyki, stanowiącego trzeci pod

[47] *Potencjał małopolskich przemysłów kreatywnych,* op. cit., str. 11-12
[48] Na podstawie: *Badanie ruchu turystycznego w województwie Małopolskim w 2013 r. Raport końcowy za rok 2013*
[49] *Turystyka w Województwie Małopolskim w 2012 r*., Urząd Statystyczny w Krakowie, str. 24, tabl. 7, tabl. 15
[50] *Turystyka w województwie Małopolskim w 2012 roku*, str. 26
[51] *Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 3. MRPO „Turystyka i przemysł kulturowy" na podniesienie konkurencyjności turystycznej regionu wraz z opracowaniem raportu końcowego z przeprowadzonego badania* - Centrum Studiów Regionalnych UniRegio

względem znaczenia obszar działalności społeczno-gospodarczej w UE[52]. Działania w zakresie rozwoju infrastruktury kultury wzmocnią procesy przekształcania instytucji kultury w nowoczesne centra dostępu do wiedzy i oferty kulturalnej oraz lokalne ośrodki życia społecznego.

49. Małopolskę wyróżnia różnorodność krajobrazu wynikająca w dużej mierze z rzeźby terenu, warunków klimatycznych, hydrologicznych i glebowych. Dzięki temu występują tu niejednolite zespoły ekosystemów. Szeroki i urozmaicony wachlarz siedlisk stwarza dogodne warunki egzystencji licznym gatunkom roślin i zwierząt oraz decyduje w wysokim stopniu o różnorodności biologicznej. Ponad połowa powierzchni regionu objęta jest ochroną prawną (około 8% wszystkich obszarów chronionych w Polsce). Pod względem udziału powierzchni prawnie chronionej Małopolska zajmuje drugie miejsce w kraju[53].

Mapa 1. Położenie przyrodniczych obszarów i obiektów chronionych w województwie małopolskim

źródło: *Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa małopolskiego 2014*, Załącznik do UCHWAŁY Nr 912/14 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 26 sierpnia 2014 r.

[52] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Europa- najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie-nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego* (Bruksela dn. 30.6.2010 KOM (2010) 352

[53] Na podstawie zbiorczego opracowania Głównego Urzędu Statystycznego „Ochrona Środowiska 2013" Warszawa 2013, str. 283

W województwie zlokalizowanych jest najwięcej w Polsce (6 z 23) parków narodowych, zajmujących łącznie ok. 2,5% powierzchni województwa, w tym 2 uznane za Rezerwat Biosfery UNESCO. Ponadto funkcjonuje 11 parków krajobrazowych (zajmujących łącznie ok. 17,4% powierzchni województwa), 10 obszarów chronionego krajobrazu (zajmujących łącznie ok. 37% powierzchni województwa), 85 rezerwatów przyrody (zajmujących ok. 0,1% powierzchni województwa), ok. 2.000 pomników przyrody, 80 stanowisk dokumentacyjnych, 33 użytki ekologiczne, 3 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. W województwie położonych jest 99 obszarów NATURA 2000, tj. 11 Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 oraz 88 Obszarów Ochrony Siedlisk Natura 2000[54] (w tym unikatowy w skali Europy obszar Pustyni Błędowskiej objęty programem ochrony Natura 2000, usytuowany na terenie subregionu Małopolski Zachodniej oraz województwa śląskiego). Małopolska ze względu na uwarunkowania geograficzne posiada duży potencjał do tworzenia oferty dla spędzania aktywnego wypoczynku, wędrówek pieszych i rowerowych, w otoczeniu zasobów cennych przyrodniczo. Według raportu przygotowanego przez Ministerstwo Sportu i Turystyki, długość szlaków turystycznych w Polsce[55] w 2010 r. wynosiła 67,8 tys. km. Największą długością szlaków turystycznych mogą pochwalić się województwa: małopolskie (9,3 tys. km szlaków turystycznych), zachodniopomorskie (6,7 tys. km) oraz dolnośląskie (6,1 tys. km)[56]. Pod względem długości wyznaczonych szlaków rowerowych czołowe pozycje zajmują województwa: zachodniopomorskie (2,6 tys. km), małopolskie (2,2 tys. km), lubuskie (2,3 tys. km) oraz wielkopolskie (2,1 tys. km)[57].

Biorąc pod uwagę niezwykły potencjał regionu bazujący na cennych zasobach naturalnych, konieczne jest przede wszystkim podejmowanie działań zmierzających do zachowania oraz poprawy ochrony różnorodności biologicznej. Ponadto niezwykle ważne jest realizowanie przedsięwzięć zmierzających do rozwoju infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny (niekontrolowany może stanowić poważne zagrożenie dla cennych obiektów przyrodniczych). Nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych jest zagrożeniem dla rozwoju terytorialnego, natomiast współdziałanie z przyrodą i w harmonii z lokalnym pejzażem jest opłacalna i pozwala zachować cechy fizyczne i tożsamość danej okolicy[58]. Realizacja przedsięwzięć dotyczących rozwoju infrastruktury turystycznej, jeśli towarzyszyć jej będzie wysoka wrażliwość ekologiczna, może przynieść zatem korzystne efekty środowiskowe i społeczno - gospodarcze. Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o środowisku, edukacja ekologiczna oraz kampanie informacyjne i programy szkoleniowe przyczynić się mogą do ukształtowania świadomości użytkowników środowiska i postaw konsumenckich. Intensywne wsparcie obszarów cennych przyrodniczo, w szczególności objętych różnymi formami ochrony, jest dodatkowo uzasadnione przez fakt, iż bardzo często są to obszary peryferyjne, zagrożone wykluczeniem.[59] Przede wszystkim jednak są to tereny bardzo atrakcyjne pod względem turystycznym, a tym samym poddane silnej presji antropogenicznej. Dlatego konieczne jest podejmowanie interwencji w celu stworzenia warunków dla zrównoważonego i odpowiedzialnego rozwoju sektora turystyki.

[54] Pełny rejestr form ochrony przyrody w województwie małopolskim dostępny jest na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie: www.krakow.rdos.gov.pl

[55] Dot. szlaków turystycznych wytyczonych i znajdujących się pod opieką oddziałów PTTK - *Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007-201,1*, Ministerstwo Sportu i Turystyki Warszawa, luty 2013

[56] *Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007-201,1* Ministerstwo Sportu i Turystyki Warszawa, luty 2013, str. 153, 154

[57] *Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007-2011*, Ministerstwo Sportu i Turystyki Warszawa, luty 2013, str. 40

[58] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów *Zielona Infrastruktura - zwiększanie kapitału naturalnego Europy* /* COM/2013/0249 final

[59] *Polityka Spójności oparta na wynikach i jej rola w realizacji celów Strategii Europa 2020*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Warszawa 2012

50. Zasoby naturalne, krajobraz przyrodniczy, ukształtowanie terenu są jednymi z endogenicznych czynników decydujących o rozwoju Małopolski**.** Dzięki niepowtarzalnej architekturze krajobrazu Małopolska stanowi doskonałe warunki dla rozwoju przemysłów czasów wolnego. Rola sektora turystycznego w rozwoju gospodarczym jest bardzo ważna. Turystyka dynamicznie wpływa na rozwój innych sektorów, stymuluje wzrost PKB oraz nowych miejsc pracy. W latach 2007-2011 udział gospodarki turystycznej w PKB Polski wynosił 5-6%.[60] Światowa Rada Podróży i Turystyki (WTTC) podaje, że liczba osób pracujących w sektorze turystyki w Polsce wyniosła w 2011 r. 306 tys. osób (ok. 2% ogółu pracujących). Największe zatrudnienie w turystyce w latach 2007-2011 zarejestrowano (zaraz za województwem mazowieckim i śląskim) w Małopolsce – ok. 20 tys. osób.[61] Nierozerwalnie związane z krajobrazem regionu są malowniczo usytuowane cieki i zbiorniki wodne w szczególności: Dobczycki (subregion Krakowski Obszar Metropolitalny), Czorsztyński (subregion podhalański), Świnna Poręba (gł. subregion Małopolska Zachodnia), Rożnowski, Czchowski, Klimkówka (subregion sądecki), tereny po żwirowiskach (subregion tarnowski), które ze względu na swój wielofunkcyjny charakter, oprócz pełnienia roli przeciwpowodziowych czy zaopatrzenia w wodę pitną odgrywają istotną rolę w ochronie bioróżnorodności, a także są miejscem wypoczynku i rekreacji. Małopolska, to obok Dolnego Śląska, drugi wiodący region oferty **uzdrowiskowej** w Polsce, o uznanej tradycji i bogatej historii. Na obszarze województwa znajduje się 9 spośród 45 polskich uzdrowisk, stanowiących doskonałą bazę dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej i usług zdrowotnych. Południowa część województwa stanowi najbogatszy region w kraju pod względem wielkości i jakości złóż i wykorzystania wód do celów balneologicznych oraz rozlewnictwa wód mineralnych. Turystyka uzdrowiskowa i prozdrowotna obejmuje wszelkie pobyty związane z wykorzystaniem bogactw naturalnych w celach zdrowotnych, profilaktycznych, rekreacyjnych oraz odnowy biologicznej**.** Najbardziej znanymi uzdrowiskami regionu są posiadające wieloletnie tradycje: Krynica Zdrój, Szczawnica Zdrój oraz Rabka Zdrój, ale również miejscowości: Muszyna, Wysowa-Zdrój, Żegiestów, Kraków-Swoszowice, Piwniczna-Zdrój, Wapienne, dysponujące unikalnym dobrem stanowią przewagę konkurencyjną na rynku usług turystycznych.

Bazując na endogenicznych potencjałach Małopolski, konieczne jest podejmowanie działań związanych z dalszym rozwojem sektora turystyki, który będzie tworzył nowe miejsca pracy oraz przyczyni się do poprawy warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia w regionie.

51. Małopolskę wyróżnia bardzo duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni z przewagą charakteru górskiego i wyżynnego. W regionie zidentyfikowano ponad 70 gmin, położonych na terenach podgórskich i górskich, w których co najmniej 50% użytków rolnych leży powyżej 350 m n.p.m.[62]. Obszary te charakteryzuje wysoka wartość przyrodnicza i związany z tym duży udział terenów objętych różnymi formami ochrony, atrakcyjność krajobrazowa oraz nagromadzenie różnorodnych zasobów turystycznych, w tym uzdrowisk. Jednocześnie obszary te posiadają trudniejsze warunki dla gospodarowania, rozwoju infrastruktury i przedsiębiorczości. **Tym samym zaplanowana w programie interwencja przyczyni się do niwelowania barier oraz wykorzystywania potencjału obszarów górskich.**

[60] *Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007 - 2011*, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa, luty 2013, str.6
[61] *Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007 - 2011*, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa, luty 2013, str.79
[62] Rozporządzenie Nr 22/03 Wojewody Małopolskiego z dnia 17 lipca 2003 r. w sprawie wykazu miejscowości województwa małopolskiego położonych na terenach podgórskich i górskich

[7. Nowoczesna infrastruktura transportowa]

52. **Dostępność transportowa, wpływając na różnorodne sfery życia społecznego i gospodarczego, stanowi istotny element organizacji przestrzeni**. Dobra dostępność do Krakowa i pozostałych ośrodków subregionalnych jest kluczowym czynnikiem przyczyniającym się do zapewnienia spójności terytorialnej województwa. Dostępność jest ważna zarówno z perspektywy miast, gdyż wiąże się z ich potencjalnym oddziaływaniem, wielkością obsługi, możliwością pozyskiwania pracowników, klientów usług itd. Jest ona także ważna z perspektywy pozostałych miast i gmin wiejskich, z których to dostępność do Krakowa i ośrodków subregionalnych oznacza możliwość zaspokojenia potrzeb usługowych (handel, kultura, edukacja, zdrowie), a także wiąże się z dostępem do rynków pracy tych ośrodków. Tylko przy istnieniu dobrej dostępności z każdego zamieszkanego miejsca województwa do tych ośrodków możliwe jest zapewnienie spójności terytorialnej województwa[63].

53. Przeprowadzona analiza czasowej dostępności drogowej i kolejowej potwierdza, że Małopolska jest regionem o znacznej skali wyzwań w tym zakresie. Województwo małopolskie ze względu na ukształtowanie terenu i przebieg pasm górskich i braku dróg ekspresowych jest jedynym polskim regionem, w którym notuje się czas dojazdu z najodleglejszych gmin (Muszyna, Sękowa) do jego stolicy powyżej 180 minut. Warto zdać sobie sprawę, że w takim samym czasie można obecnie dojechać z Krakowa do gmin wiejskich leżących po zachodniej stronie Legnicy lub w okolice Łodzi[64].

54. Dostępność czasowa do głównych ośrodków miejskich ma istotne znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności całego regionu. Dobra dostępność czasowa ośrodków miejskich jest warunkiem nie tylko spójności przestrzennej obszaru województwa, ale również rozprzestrzeniania się impulsów rozwojowych oraz pełniejszego wykorzystania posiadanych atutów i potencjałów, w tym potencjału ludzkiego. Dlatego też program akcentuje wsparcie dla rozwoju zrównoważonego pod względem środowiska naturalnego systemu transportowego regionu, podnoszenie poziomu transportu zbiorowego oraz tworzenie warunków dla zwiększania jego atrakcyjności, w szczególności transportu kolejowego.

55. Szkielet komunikacyjny Małopolski tworzą linie kolejowe o znaczeniu międzynarodowym, tj. linia E30 oraz C-E30, należące także do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego Berlin – Wrocław – Katowice – Kraków – Kijów oraz dwa główne szlaki drogowe stanowiące fragmenty ciągów międzynarodowych: E77 relacji Gdańsk – Warszawa – Kraków – Zvolen – Budapeszt, w ramach którego zlokalizowana jest droga krajowa nr 7 oraz E40, włącznie z przebiegiem autostrady A4, stanowiącej fragment transeuropejskiego korytarza relacji Berlin – Wrocław – Katowice – Kraków – Kijów.

    Krzyżowanie się na terenie Małopolski ważnych szlaków komunikacyjnych w połączeniu z położeniem tranzytowym oraz posiadanymi walorami krajobrazowymi i turystycznymi oraz planowanym rozwojem społeczno-gospodarczym, to czynniki, które wymuszają znaczące nakłady na infrastrukturę transportową w regionie.

[63] *Dostępność komunikacyjna wybranych miast Małopolski*, dr R. Guzik, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, Kraków 2011
[64] Badanie dostępności komunikacyjnej (drogowej i kolejowej) wybranych miast Małopolski w latach 2011 oraz 2020 miało na celu oszacowanie liczby mieszkańców Małopolski oraz spoza województwa zamieszkujących w izochronach 30, 60, 90 oraz 120 minut od wybranych miast (Krakowa, Tarnowa, Nowego Sącza, Oświęcimia, Nowego Targu)
http://www.politykarozwoju.obserwatoria.malopolska.pl/CmsContent.mvc/NewsDetails/63/226

56. Sieć drogowa Małopolski tworzy powiązany i wzajemnie uzupełniający się system, w ramach którego podstawowy układ drogowy województwa tworzą drogi krajowe, oraz drogi wojewódzkie. Układ uzupełniający, stanowiący ważny element komunikacji wewnętrznej regionu, to drogi powiatowe oraz drogi gminne**.**

    Istotnym problemem małopolskich dróg jest bardzo duże obciążenie ruchem, szczególnie sieci dróg krajowych i wojewódzkich. Stan ten potwierdzają kolejne pomiary ruchu przeprowadzane zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym. Generalny pomiar ruchu (GPR) wykonany na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) w roku 2010 plasuje Małopolskę na 2. pozycji w kraju (po województwie śląskim), ze średnim dobowym natężeniem ruchu na poziomie 12 953 (średnia dla kraju – 9 888 pojazdów). Odnotowana dynamika wzrostu natężenia ruchu to 21,8%, wobec przeciętnej dla kraju wynoszącej 8 244 – z dynamiką na poziomie 19,9%. Średniodobowe natężenie ruchu na drogach wojewódzkich, zgodnie z pomiarem przeprowadzonym w roku 2010, wynosi 5 524 pojazdy/dobę (przeciętny wzrost ruchu o około 26%), natomiast w przypadku 24 odcinków objętych badaniem przekracza ono 10 000 pojazdów/dobę.

    Wzmożone obciążenie ruchem samochodowym przenoszone jest również na nieprzystosowane do takiego nasilenia drogi powiatowe i gminne, **stwarzając dodatkowe niebezpieczeństwo dla uczestników ruchu przemieszczających się po tych drogach**.

57. Obok silnego obciążenia ruchem małopolskich dróg, **istotnym problemem w zakresie transportu drogowego jest zły stan nawierzchni, co niewątpliwie wpływa m.in. na bezpieczeństwo ruchu**. Sytuację komplikuje dodatkowo fakt, że ponad 30% powierzchni województwa to tereny górskie, co znacznie utrudnia i podraża powstawanie nowych ciągów komunikacyjnych. Sieć dróg wojewódzkich na terenie Małopolski obejmuje 39. ciągów drogowych o łącznej długości 1411,5 km (stan na 2012 r.). W ramach przeglądu technicznego dróg przeprowadzonego w roku 2011, dokonano oceny ich stanu technicznego – analizowane odcinki podzielono na 3 grupy, w zależności od stanu technicznego, grupując je w ramach następujących kategorii: A – stan dobry (brak potrzeby wykonywania zabiegów remontowych), B – stan zadawalający (potrzeba zabiegów utrzymaniowych do wielkości 20% powierzchni) oraz C – stan zły (ponad 20% powierzchni nawierzchni wykazuje znaczne odkształcenia). **Przeprowadzona analiza wskazała na koniec 2011 r., że 34% sieci dróg wojewódzkich posiada nawierzchnię w złym stanie technicznym (grupa C), a więc wymaga szybkich prac modernizacyjnych, dodatkowo około 12% nawierzchni wymaga pewnych prac i korekt (grupa B)**. Analogicznie, w odniesieniu do oceny stanu technicznego 323 obiektów mostowych zlokalizowanych na ciągu dróg wojewódzkich w Małopolsce, przegląd wykazał, że stan niedostateczny to 10% a stan niepokojący to 33% tych obiektów.[65]

58. Warto zauważyć, że w Małopolsce drogi wojewódzkie są znaczącym uzupełnieniem układu dróg krajowych – w większości przypadków drogi wojewódzkie stanowią alternatywne szlaki komunikacyjne dla dróg krajowych. **Dlatego też stan sieci krajowych w Małopolsce znacząco oddziałuje na stan sieci dróg wojewódzkich, a zgodnie z danymi statystycznymi, w województwie małopolskim odcinki dróg krajowych o złym stanie występują na poziomie wyższym aniżeli średnia krajowa[66]**.

59. Stan techniczny sieci dróg nie jest bez znaczenia dla bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu. Z policyjnych danych wynika, że wśród czynników o decydującym wpływie

[65] *Plan rozwoju sieci dróg wojewódzkich w Małopolsce do roku 2020*, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie, Kraków 2012, str.32-40.
[66] *Raport o stanie technicznym sieci dróg krajowych na koniec 2012 roku*, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

na bezpieczeństwo w ruchu drogowym, najbardziej znaczącym jest błąd człowieka, nie bez znaczenia są jednak również inne czynniki, a wśród nich stan nawierzchni drogi, oznaczenia oraz inne rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo ruchu. Pomimo dokonującego się od 2000 r. sukcesywnego spadku liczby wypadków drogowych, w 2012 r. (i poprzednich) najwięcej wypadków drogowych (powyżej i około 4000 rocznie) notowano w województwach: śląskim, małopolskim i łódzkim[67]. Wskaźnik liczby wypadków na 100 tys. mieszkańców w przypadku Małopolski wyniósł w 2012 r. 116,6 (wobec średniej krajowej 96,1) i uplasował region na 3. pozycji w kraju, za województwami łódzkim i pomorskim[68].

60. Pomimo stosunkowo wysokiego wskaźnika ogólnej gęstości dróg w regionie (1,99 km/km^2, tj. 2. pozycja w kraju – stan za 2011 r.), szczególnie w południowej oraz wschodniej części Małopolski, **odczuwalny jest brak połączeń komunikacyjnych, zwłaszcza o wysokich parametrach pojemności i przepustowości**. Podobnie **problemem jest duże natężenie ruchu tranzytowego odbywającego się przez centra wielu miast i miejscowości**, co wiąże się nie tylko ze znaczną emisją spalin i hałasu na ich terenie ale również znaczącym obniżeniem komfortu i bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców.

61. Sieć kolejową na obszarze województwa małopolskiego tworzy 1124 km linii normalnotorowych, co stanowi 5,6% długości linii kolejowych eksploatowanych w Polsce. Wskaźnik gęstości sieci kolejowej dla województwa małopolskiego wynosi 7,4 km/100 km^2 i jest wyższy od średniego dla Polski wynoszącego 6,5 km/100 km^2 (według danych za 2011 r.). Największe zagęszczenie sieci linii kolejowych występuje w pobliżu Krakowa, oraz w zachodniej części województwa, graniczącej z województwem śląskim. W zakresie infrastruktury linii kolejowych, poważnym problemem pozostaje jej jakość, ograniczająca dopuszczalne prędkości na niektórych szlakach.

62. Począwszy od roku 2001 Województwo rozpoczęło realizację zadań związanych z organizowaniem i dofinansowaniem regionalnych, kolejowych przewozów pasażerskich. Pomimo rosnących wydatków na dopłaty do przewozów pasażerskich w regionie, rola tego środka transportu z roku na rok maleje, a świadczy o tym liczba pasażerokilometrów obsługiwanych corocznie w ramach regionalnych przewozów kolejowych – przykładowo w 2012 r. wyniosła ona 542 mln w porównaniu z 639 mln rok wcześniej, czy 1,6 mld w 2001 r.

63. Badania przeprowadzone na potrzeby opracowywanego przez Województwo Małopolskie *Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim* wykazują, że główną przyczyną tego stanu rzeczy są możliwości pozyskiwania pasażerów z powodu mało atrakcyjnej oferty jakościowej usług. **Główne powody takiej sytuacji tkwią w stanie infrastruktury (niskie prędkości handlowe na sieci, oddalenie przystanków od skupisk ludności w mniejszych ośrodkach, niska częstotliwość kursowania pociągów w okresach szczytów przewozowych)**[69]. Badanie dotyczące oceny i satysfakcji z istniejącej obsługi publicznym transportem zbiorowym przeprowadzone na potrzeby prac nad w/w Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim pokazało, że najgorzej oceniana jest komunikacja kolejowa, a najwyższe różnice w ocenach występują w następujących parametrach: czas podróży, liczba koniecznych przesiadek oraz częstość kursowania (na korzyść mikrobusów)[70]. Województwo Małopolskie jako organizator publicznego transportu zbiorowego w regionie chce nadać preferencje transportowi kolejowemu,

[67] *Bezpieczeństwo. Raport o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2012 r.,* Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2013, str. 270-271.
[68] *Wypadki drogowe w Polsce w 2012 r.,* Komenda Główna Policji, Warszawa 2013, str. 14.
[69] *Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w województwie małopolskim (projekt z października 2013)* Konsorcjum wykonawców: Politechnika Krakowska, PBS sp. z o.o., J. Friedberg, EKKOM Sp. z o.o., IMS Sp. z o.o.,
[70] j/w, str. 33

dlatego też konieczne jest podjęcie działań na rzecz zwiększenia jego konkurencyjności w stosunku do transportu drogowego, w szczególności poprzez poprawę jakości oferty przewozowej.

Jako podstawowe wyzwania w tym zakresie rysują się działania związane z unowocześnieniem taboru, budową węzłów przesiadkowych oraz parkingów park&ride na rzecz integrowania różnych środków transportu, koordynacja rozkładów jazdy oraz propagowanie i wdrożenie biletu zintegrowanego.

64. **Jednym z elementów stanowiących próbę zapobiegnięcia potencjalnemu paraliżowi komunikacyjnemu oraz problemom towarzyszącym postępującej metropolizacji i suburbanizacji jest koncepcja stworzenia, w oparciu o istniejącą sieć kolejową, szybkiej kolei aglomeracyjnej** (SKA), mającej szczególne znaczenie dla obsługi połączeń z Krakowem innych miast Małopolski – docelowo tworzącej zintegrowany system z transportem autobusowym i prywatnym poprzez powstawanie intermodalnych węzłów przesiadkowych. **Coraz bardziej odczuwalny jest brak rozwiązań sprzyjających integrowaniu różnych środków transportu, zwłaszcza transportu prywatnego z transportem zbiorowym, w tym w szczególności transportem kolejowym**. Dlatego też, celem podejmowanych działań powinna być m.in. poprawa w zakresie wykorzystania kolei dla transportu publicznego oraz maksymalizacja obszaru skomunikowanego z Krakowem w czasie 60 minut w całym zasięgu SKA[71].

[8. Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników][72]

65. Analiza trzech najważniejszych wskaźników obrazujących potencjał małopolskiego rynku pracy, tj. wskaźnika aktywności zawodowej, wskaźnika zatrudnienia oraz wskaźnika bezrobocia oraz tendencji zmian, jakie miały miejsce w okresie 2009-2013[73] wskazuje, iż:

- współczynnik aktywności zawodowej ludności osób w wieku produkcyjnym[74] w Małopolsce, od 2009 r. kształtował się na poziomie mniej korzystnym niż średnio dla kraju.

Dynamika wzrostu wskaźnika była do 2012 r. bardziej widoczna w kraju niż w regionie, jednak w 2013 sytuacja uległa zmianie. W stosunku do roku poprzedniego wzrost w kraju wyniósł 0,6 p.p i osiągnął poziom 73,5%, natomiast w Małopolsce wzrósł o 0,9 p.p i wyniósł **73,1%.** Zauważyć można dodatkowo **znaczną, pogłębiającą się** różnicę w wartości wskaźnika dla kobiet (67,5% – tj. 1,5 p.p niżej niż średnio dla Polski) i mężczyzn (78,1% tj. 0,7 p.p wyżej niż średnia krajowa).

- Analiza struktury ludności Małopolski, wg aktywności ekonomicznej w 2013 r. wskazuje, iż osoby aktywne zawodowo stanowiły 55,77% ogółu ludności w wieku 15+ (w tym 49,72 % to osoby pracujące, a 6,05% osoby bezrobotni), natomiast bierni zawodowo stanowili 44,23%. **Najliczniejszą grupą aktywnych zawodowo bezrobotnych stanowiły kolejno:**[75]

[71] *Aktualizacja Wstępnego Studium Wykonalności Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA) w Aglomeracji Krakowskiej*, Zespół Doradców Gospodarczych TOR Sp. z o.o. (na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego), str. 40

[72] Zakres regionalnego programu operacyjnego jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, określone dla regionu w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty. W tym kontekście, analiza społeczno-ekonomiczna – uaktualniana corocznie i przedstawiana Komisji Europejskiej – uwzględniająca uaktualnianą rocznie listę elementów zestawu diagnostycznego uzgodnionego z Komisją Europejską (w zależności od dostępności danych), zostanie wzięta pod uwagę. Zestaw diagnostyczny uzgodniony z Komisją Europejską nie stanowi przedmiotu sprawozdawczości w rozumieniu właściwych przepisów dotyczących sprawozdawczości rocznej (Dotyczy osi priorytetowych 8-10)

[73] Bank Danych Lokalnych GUS, http://www.stat.gov.pl/bdl

[74] Wiek produkcyjny - wiek zdolności do pracy; obejmuje mężczyzn w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat

[75] Opracowanie własne na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, GUS

- osoby w wieku 15-29 lat (77 tys. osób; wzrost o 7 tys. w stosunku do 2012 r.),
- osoby w wieku 30-39 (30 tys.; wzrost o 1 tys.),
- osoby powyżej 50 r.ż (29 tys.; wzrost o 5 tys.),
- osoby w wieku 40-49 (24 tys.; spadek o 4 tys.).

Wszystkie wyżej ujęte proporcje w regionie kształtują się mniej korzystnie niż średnio dla kraju (55,93% aktywni zawodowo, 44,06% bierni, 50,16% pracujący, 5,77% bezrobotni).

- W Małopolsce wśród osób aktywnych zawodowo 55,32% stanowią mężczyźni, w Polsce odsetek ten wynosi 55,11%. Wśród osób biernych zawodowo w regionie oraz w Polsce przeważają znacznie kobiety (61,20% z 1170 tys.), w Polsce jest to 61,34%.
- **W Małopolsce wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 maleje** i pod koniec 2013 r. wyniósł 64,6%. Tendencja spadkowa utrzymywała się w ciągu ostatnich 5 lat za wyjątkiem 2011 r., kiedy nastąpił 0,5 % wzrost z stosunku do roku poprzedniego. W Polsce sytuacja wygląda nieco lepiej – wskaźnik zatrudnienia od 2010 r. (z poziomu 64,3%) systematycznie rośnie i wyniósł na koniec 2013 r. 64,9%. Można przypuszczać, że trend ten w regionie uległ już wyhamowaniu i w kolejnych latach zmiany wartości wskaźnika dla Małopolski będą zgodne ze zmianami ogólnopolskimi.
- **Obserwowana jest także stale, zarówno na polskim, jak i regionalnym rynku pracy**, **trudniejsza sytuacja kobiet** – różnica między wielkością wskaźnika zatrudnienia w Małopolsce dla kobiet (57,1%) i mężczyzn (72,3%) wyniosła w 2013 r. aż 15,2p.p. (w kraju 14,5 p.p.).
- Najwyższe wskaźniki zatrudnienia od lat utrzymują się w grupie 30-sto (79,7%) i 40-sto latków (80,2%), niemniej jednak nawet wśród tych grup występuje ogromne **zróżnicowanie między wielkością wskaźnika zatrudnienia dla kobiet i mężczyzn** (wśród 30-latków różnica wynosi aż 17 p.p., wśród 40-latków 8,9 p.p.).
- **Od kilku lat zaobserwować można wyjątkowo trudną sytuację na rynku pracy w grupie osób młodych, w wieku 15-29 lat, wchodzących dopiero na rynek pracy**. Wskaźnik zatrudnienia tej grupy w 2013 r. w Małopolsce wyniósł 42,1% (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,8 p.p) i był niższy o 0,8 p.p. w stosunku do wskaźnika zarejestrowanego na poziomie krajowym. W przypadku osób w wieku 15-24 lat, wartość wskaźnika regionalnego jest jeszcze niższa i wynosi 23,3% (tj. o 0,9 p.p. mniej niż w przypadku średniej krajowej). **Także w przypadku grupy osób młodych, bilans wartości wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn wypada na niekorzyść tych pierwszych**.
- **Trudnej sytuacji na małopolskim rynku pracy doświadczają osoby starsze w wieku 50+,** choć sytuacja w przypadku tej grupy w ciągu ostatnich lat ulega niewielkiej poprawie. W 2013 r. wskaźnik zatrudnienia osób tej grupy wyniósł w województwie 31% (wśród mężczyzn 38,3%, kobiet 25,1%), natomiast w kraju 31,6%.

Mapa 2. Stopa bezrobocia 2013 – ujęcie terytorialne

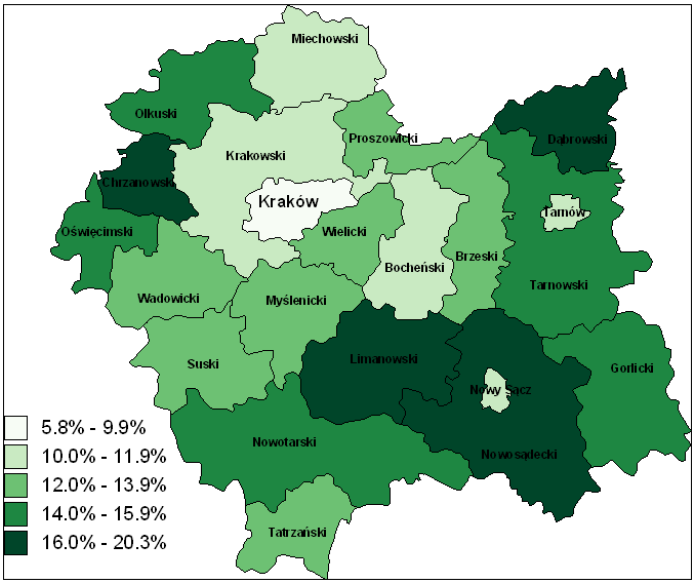

źródło: Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego

- W 2013 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wyniosła 11,5% tj. poniżej średniej dla kraju (13,4%) i wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 0,1 p.p. Małopolska od kilku lat sytuuje się pod względem wartości tego wskaźnika na 4 miejscu w rankingu województw. Pomimo jednak ogólnie lepszej w skali regionalnej sytuacji w zakresie bezrobocia rejestrowanego, jest ono w Małopolsce **znacznie zróżnicowane terytorialnie** (5,8% w Krakowie, powiat dąbrowski 20,3 %), a stopa bezrobocia w większości powiatów kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia wojewódzka. Stopa bezrobocia w przeciągu ostatniego roku wzrosła w 15 powiatach, a spadła w 7 powiatach. Dość dynamicznie wzrasta bezrobocie na wsiach[76]. Na tych obszarach wyzwanie stanowi dodatkowo ukryte bezrobocie, dotykające małżonków i domowników rolników. Szacuje się, że ukryte rezerwy zasobów pracy wśród tych grup stanowią 42% (ok. 66 tys. osób)[77].
- Stopa bezrobocia w województwie wg BAEL wyniosła ogółem 10,8% tj. powyżej średniej dla kraju (10,3%) i kształtuje się mniej korzystnie dla kobiet (11,5%) niż dla mężczyzn (10,3%)[78].
- Na koniec 2013 r. liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w małopolskich powiatowych urzędach pracy wyniosła 164 434, w tym 79 900 mężczyzn oraz 84 534 kobiet (51,4%). W stosunku do roku poprzedniego odnotowano 2% procentowy wzrost tej liczby (w przeciwieństwie do 2011 i 2012 r. kiedy saldo między napływem i odpływem bezrobotnych wyniosło 16 tys., co stanowiło wzrost o 11%). Ponad 38% bezrobotnych to osoby, które pozostają bez pracy ponad 12 miesięcy, a ponad 80% z nich ma wykształcenie co najwyżej średnie.

Mając na uwadze uwidocznione problemy konieczne jest z jednej strony **– podjęcie efektywnych i kompleksowych działań, które ułatwiają osobom pozostających bez zatrudnienia powrót/ wejście na rynek pracy** oraz z drugiej – działań, które przyczynią się do tworzenia nowych miejsc pracy w regionie oraz **kreowania i wzmacniania postaw przedsiębiorczych i przedsiębiorczości**. Indywidualne przygotowane wsparcie kierowane będzie do osób, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza tj. osób dojrzałych (+50), długotrwale bezrobotnych,

[76] „Szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w ujęciu regionalnym", Warszawa 2012
[77] Dane na podstawie informacji z MRiRW dot. osób ubezpieczonych w KRUS (2012)
[78] Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL),Dane średnioroczne (2013)

osób niepełnosprawnych, niskowykwalifikowanych oraz kobiet. Ważną kwestią będzie **zapewnienie właściwego doboru pakietu narzędzi do potrzeb i umiejętności odbiorców wsparcia oraz bazowanie podczas opracowywania indywidualnych ścieżek rozwoju zawodowego** na dotychczasowych doświadczeniach życiowych osób, którym pomoc jest udzielana oraz ścisła współpraca z potencjalnym pracodawcą.

66. Dane charakteryzujące małopolski rynek pracy wskazują na zdecydowanie trudniejszą sytuację kobiet. **Kobiety częściej, niż mężczyźni zasilają szeregi osób bezrobotnych, mniejszy jest też w porównaniu do mężczyzn – odsetek kobiet aktywnych zawodowo**. Taka sytuacja jest widoczna praktycznie w przypadku każdej grupy wiekowej – wyjątek stanowi grupa bezrobotnych powyżej 55 r.ż., którą od lat stanowią w większości mężczyźni (w 2013 – 67,4%)[79]. Szczególnie wyraźna różnica w liczbie bezrobotnych mężczyzn i kobiet widoczna jest w przypadku osób w wieku 25-34 lata (różnica 7tys. osób), czyli wówczas gdy kobiety najczęściej rodzą dzieci[80]. Analiza struktury grupy biernych zawodowo według płci także potwierdza zdecydowaną przewagę liczebną biernych zawodowo kobiet (716 tys.) nad mężczyznami (454 tys.). Wyniki przeprowadzonego w regionie badania jakościowego[81] wskazują, iż istnieje co najmniej kilka przyczyn mniejszej aktywności zawodowej kobiet: niedopasowanie wykształcenia kobiet do potrzeb rynku (kobiety częściej wybierają studia humanistyczne), pełnienie przez kobiety funkcji opiekuńczych nad osobami zależnymi (dziećmi, wnukami, rodzicami), brak żłobków i przedszkoli, dyskryminacja kobiet na rynku pracy, tradycje kulturowe, gdzie rolą mężczyzny jest zarabianie na utrzymanie rodziny, a kobiety – zajmowanie się domem, brak motywacji lub chęci do podejmowania pracy zawodowej, relatywnie niska samoocena kobiet i brak wiary we własne siły.

    Analiza głównych przyczyn bierności zawodowej[82] w dużym stopniu znajduje pokrycie w opiniach przedstawicieli społeczności lokalnych. W 2013 r. głównymi przyczynami nieposzukiwania pracy prócz emerytury (538 tys.), podejmowania nauki i uzupełniania kwalifikacji (280 tys.) oraz choroby, niepełnosprawności (172 tys.) była właśnie konieczność wypełniania obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu (130 tys.). Nie ujmując w analizie emerytów, **osoby bierne zawodowo z powodu konieczności pełnienia funkcji opiekuńczych nad osobami zależnymi, stanowią ponad 21%.** Jednocześnie w rejestrach małopolskich urzędów pracy widnieje niemal 16,5 tys. bezrobotnych kobiet (10,2% ogółu bezrobotnych), które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Zdecydowana większość z nich (59,5%) jest pozostaje bezrobotnymi ponad rok[83]. Jest to więc znaczna grupa kobiet, którym kompleksowe wsparcie oferowane w ramach programu operacyjnego powinno umożliwić wejście/powrócenie na rynek pracy. Aktywizacja zawodowa kobiet jest szczególnie istotna, biorąc pod uwagę także wyniki analiz stosunku liczby bezrobotnych kobiet do liczby bezrobotnych mężczyzn oraz liczby pracujących kobiet do pracujących mężczyzn dla 22 powiatów Małopolski. Analiza wskazuje bowiem na ścisłą ujemną korelację obu zmiennych. Oznacza to, że obie zmienne są niejako swoim odbiciem – duży odsetek pracujących kobiet oznacza stosunkowo niski odsetek bezrobotnych i odwrotnie[84].

[79] Zdecydowanie niższa liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w wieku 55+ niż mężczyzn w tym samym wieku, ma zapewne ścisły związek z perspektywą stosunkowo szybkiego przejścia na emeryturę w wieku 60 lat i niezgłaszanie się starszych kobiet do PUP (przed wprowadzeniem reformy emerytalnej)

[80] Najwyższe wskaźniki płodności (urodzenia żywe na 1000 kobiet) w Małopolsce w roku 2011 dotyczą kolejno kobiet w wieku 25-29: 93,4, w wieku 30-34: 75,8, w wieku 20-24: 48,5, w wieku 35-39: 33,2

[81] Problemy rynku pracy, edukacji i przedsiębiorczości w opinii przedstawicieli społeczności lokalnych Małopolski. Raport z prowadzonych dyskusji grupowych. Kraków, listopad 2011

[82] Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), GUS

[83] Źródło: Rynek pracy w Małopolsce 2013 WUP Kraków

[84] *Gospodarcze uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Małopolsce*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2012

67. W nowym okresie programowania konieczne jest podjęcie próby spojrzenia na problem niskiej aktywności zawodowej kobiet w sposób wieloaspektowy i wielowymiarowy. Należy więc **w większym niż do tej pory zakresie kierunkować interwencje na zwiększanie dostępności do instytucjonalnej i nieinstytucjonalnej opieki nad osobami zależnymi.** Doświadczenia krajów wysokorozwiniętych, wyniki badań naukowych, a także analiza barier ograniczających aktywność zawodową i zatrudnienie kobiet (młodych matek) wskazują, iż kluczową dziedziną, w której potrzebne jest wprowadzenie zmian (prócz zmian podatkowych i uregulowań prawnych w zakresie długości urlopów macierzyńskich i wychowawczych oraz dotyczących wprowadzania rozwiązań dotyczących elastyczności form i czasu pracy) jest zwiększanie dostępu do instytucjonalnych form opieki i edukacji dla dzieci (do lat 5)[85]. W 2013 r. w województwie małopolskim funkcjonowały jedynie 123 placówki, świadczące usługi opieki nad dziećmi do lat 3 (97 żłobków, 2 oddziały żłobkowe, 24 kluby dziecięce), w których dostępnych było ponad 4,8 miejsc[86]. Opieką żłobkową objęte było 4,3% dzieci w wieku 0-3 lata[87]. Uwagę zwraca duże zróżnicowanie terytorialne w dostępności do ww. placówek, są one zlokalizowane jedynie w 33 (na 182) małopolskich gminach, przy czym są to głównie gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Od 2011 r. możliwe jest również sprawowanie opieki nad najmłodszymi dziećmi przez dziennego opiekuna, niemniej jednak ta forma nieinstytucjonalnej opieki nie cieszy się popularnością. W 2013 r. w Małopolsce jedynie w 3 gminach (Kraków, Zielonki, Słopnice) opiekę nad dziećmi sprawowało 18 opiekunów[88]. Biorąc pod uwagę liczbę dzieci w wieku do 3 lat , która na koniec 2013 r. wynosiła ponad 105,8 tys.[89], prognozy liczby ludności w tym wieku do 2020 r. (prawie 103 tys.)[90] oraz dane MPiPS dot. niezespojonego zapotrzebowania na miejsca opieki w regionie **istniejące zaplecze instytucjonalne jest niewystarczające i stanowi istotną barierę utrudniającą pracę zawodową rodziców i opiekunów najmłodszych Małopolan.**

68. Województwo małopolskie jest regionem z dużym potencjałem przedsiębiorstw, które ze względu na dynamiczną sytuację makroekonomiczną muszą mieć **zapewniony dostęp do adekwatnego, dostosowanego od etapu rozwoju firmy i jej potrzeb – różnorakiego wsparcia na rzecz wzmocnienia konkurencyjności i adaptacyjności, w tym szczególnie w zakresie rozwoju kadr**. Wyniki badania OECD pokazują jednak, iż większość MŚP nie jest w stanie ocenić zapotrzebowania pracowników w zakresie niezbędnych do pozyskania umiejętności i najczęściej deklaruje, iż takich potrzeb nie ma wcale. Może to wskazywać na trudności firm w diagnozie deficytów kompetencyjnych i planowaniu rozwoju swoich kadr, jak i ogólny problem z planowaniem biznesowym. Dodatkowo MŚP nie postrzegają szkoleń, jako działań wpływających na uzyskiwanie realnych korzyści ekonomicznych dla firmy. Podobnie nisko oceniają wartość szkoleń dla biorących w udział pracowników[91]. Takie podejście MŚP, a także wskazywany przez firmy problem zbyt wysokich kosztów szkoleń, skutkuje niskim zaangażowaniem przedsiębiorstw w podnoszenie kwalifikacji swoich kadr[92] – co stanowi poważną barierę dla ich rozwoju, a także wyzwanie dla polityki regionalnej w tym zakresie. Podejmowanie interwencji w tym zakresie jest szczególne istotne w kontekście rozwoju mniejszych firm, którym trudno nadążyć z utrzymaniem wysokiego poziomu zasobów materialnych, jak u większych konkurentów i które powinny opierać swoją konkurencyjność głównie na czynnikach

[85] *Matka Polka Pracująca, czyli jak zwiększyć aktywność zawodową młodych kobiet?* FOR, Warszawa październik 2010
[86] Dane MPiPS
[87] Bez 3-latków
[88] Opiekun sprawuje opiekę nad maksymalnie pięciorgiem dzieci. Dane MPiPS, 2013 http://www.zlobki.mpips.gov.pl/dla-rodzica/znajdz-instytucje/
[89] BDL GUS, http://www.stat.gov.pl/bdl Ludność. Stan ludności i prognozy. Ludność wg pojedynczych roczników wieku i płci
[90] BDL GUS, http://www.stat.gov.pl/bdl Ludność. Stan ludności i prognozy. Ludność wg płci i funkcjonalnych grup wieku
[91] *Rozwój umiejętności i szkolenia w MSP*; OECD 2010
[92] *Potrzeby szkoleniowe firm zatrudniających do 49 osób. Raport z badania telefonicznego przygotowywanego dla PARP*, PARP 2007

niematerialnych, głównie związanych z kwalifikacjami pracowników[93]. Jednocześnie biorąc pod uwagę zmieniające się stale warunki do prowadzenia działalności gospodarczej oraz fakt, iż od 2011 r. następuje znaczny wzrost liczby osób, które utraciły pracę z przyczyn dotyczących zakładów pracy (4,1 tys. w 2011 r. do 11,2 tys. w 2013 r.), **konieczne jest zapewnienie dostępności kompleksowego wsparcia dla osób, które są zagrożone zwolnieniem lub zostały zwolnione z pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy**.

W obliczu przemian demograficznych, jakim ulega polski oraz – chociaż w wolniejszym tempie – także małopolski rynek (szczególnie rynek pracy), konieczne staje się podejmowanie na szerszą niż do tej pory skalę, prewencyjnych działań skoncentrowanych na utrzymaniu zatrudnienia dojrzałych pracowników[94]. Choć obecnie Małopolska należy do województw charakteryzujących się jedną z najlepszych sytuacji ludnościowych w Polsce, prognozy wskazują, iż w perspektywie najbliższych 20-30 lat będzie następowało szybkie starzenie się małopolskiej społeczności. Małopolska gospodarka odczuje stale spadającą liczbę osób młodych wchodzących na rynek pracy, co będzie wymuszało w coraz większym stopniu konieczność wykorzystania przez pracodawców potencjału osób dojrzałych (50, a nawet 60-latków). Przyrost naturalny w Małopolsce, w 2013 r. wynosił 1,2 na 1 000 ludności i był wyższy niż przyrost naturalny w Polsce (-0,5), lecz trzeba mieć na uwadze obserwowany systematyczny jego spadek na przestrzeni ostatnich lat. W ogólnej strukturze ludności w 2013 r., odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wynosił 19,2%, w wieku produkcyjnym – 63,1%, w wieku poprodukcyjnym – 17,7%. Należy zaznaczyć, że program badań statystyki publicznej obejmował wiek zdolności do pracy dla mężczyzn 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Fakt wydłużenia aktywności zawodowej człowieka do 67 roku generuje nowe wyzwania w zakresie utrzymania dobrego stanu zdrowia populacji w wieku produkcyjnym, jak również upoważnia do stwierdzenia, że stan zdrowia kończących w przyszłości pracę zawodową osób w wieku 67 lat, może znacząco różnic się od stanu zdrowia osób aktualnie będących w tym wieku[95.] W 2013 r. wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia dla mężczyzn w Małopolsce wynosił 74,8 lata (w Polsce 73,1), a dla kobiet w Małopolsce 82 (w Polsce 81,1), a dalsze przeciętne trwanie życia wolno aczkolwiek systematycznie ulega wydłużeniu. Należy także zwrócić uwagę, iż procesy związane z depopulacją i emigracją będą przebiegały w sposób zróżnicowany terytorialnie[96]. Konieczne i racjonalne staje się więc już teraz podejmowanie działań, które przyczynią się do spowolnienia niekorzystnych trendów i złagodzenia ich skutków, poprzez **wspieranie szeroko rozumianych interwencji na rzecz wydłużania aktywności zawodowej**[97], skierowanych zarówno do osób dojrzałych (pracujących i pozostających bez zatrudnienia) oraz pracodawców, także poprzez uwzględnienie w programie kwestii ochrony i profilaktyki zdrowotnej. Szczególnie istotne w tym zakresie w nowym okresie programowania będzie nie tylko wsparcie osób, wśród których ryzyko przerwania aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych jest wysokie, ale także podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy stanu zdrowia mieszkańców poprzez realizację programów zdrowotnych służących przeciwdziałaniu i wczesnemu wykrywaniu chorób będących najczęstszą przyczyną dezaktywacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych, w tym chorób onkologicznych, chorób układu krążenia, chorób układu kostno-stawowo-mięśniowego, chorób (zaburzeń) zdrowia psychicznego, chorób układu oddechowego.

[93] *Wykształcenie pracowników a pozycja konkurencyjna przedsiębiorstw*, PARP 2010

[94] Takie wnioski potwierdziły także wyniki grantu „Wrażliwy klient (uczestnik) projektów POKL, którego liderem było województwo małopolskie

[95] Dane demograficzno-społeczne na podstawie Banku Danych Lokalnych

[96] Opracowanie „Gospodarcze uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Małopolsce" Instytut Rozwoju Miast Kraków 2012. Procesy okażą się szczególnie dotkliwe w 3 powiatach: Tarnów, miechowski i chrzanowski

[97] Konieczność podjęcia działań w odpowiedzi na wyzwanie starzejącego się społeczeństwa tj. działania na rzecz wydłużania aktywności zawodowej, wsparcie produktywności pracy, rozwijanie warunków przyjaznych starszym pracownikom zostały podniesione także w dokumencie „Wyzwania Małopolski w kontekście starzenia się społeczeństwa. Podejście strategiczne", Kraków Październik 2010

[9. Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym]

69. W 2011 r. **28,6% spośród ponad 3,3 mln mieszkańców Małopolski było zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Poziom tego wskaźnika w regionie był wyższy zarówno od średniej krajowej (27,2%), jak i unijnej (24,2%)[98].** Po okresie spadku jego wartości w latach 2005-2010, w 2011 r. odnotowano niewielki wzrost w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 1. Udział procentowy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w okresie 2005-2012. Porównanie dla UE-27, Polski i województwa Małopolskiego

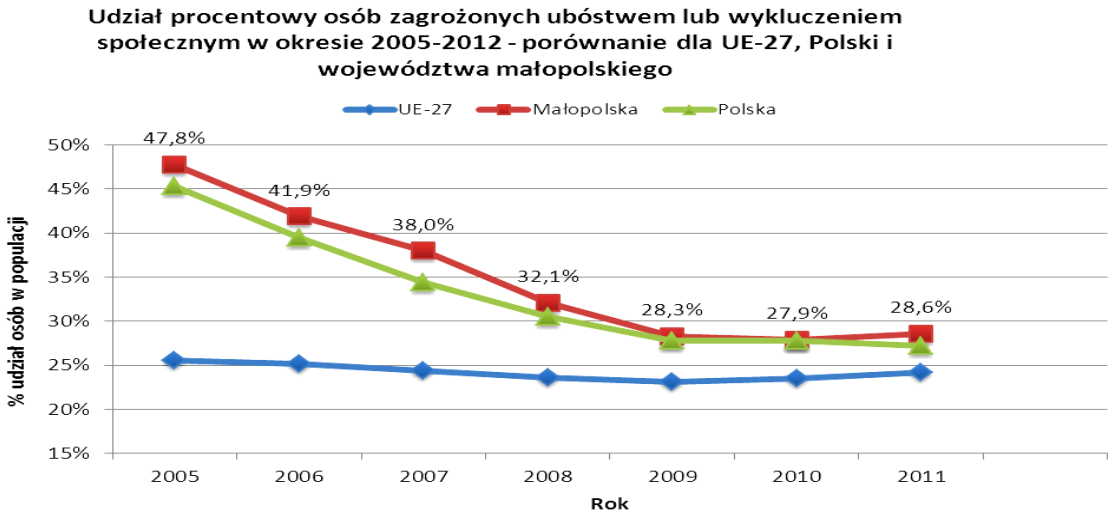

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

70. Analizując dodatkowo 3 podwskaźniki (wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach socjalnych[99], wskaźnik pogłębionej deprywacji materialnej[100] oraz wskaźnik niskiej intensywności pracy[101]), których wypadkową stanowi wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, można zaobserwować, że:

– W 2011 r. stosunkowo wysoki był wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach socjalnych (20,4% w porównaniu ze średnią dla kraju wynoszącą 17,7% oraz średnią UE na poziomie 16,9%). Niepokojąca jest jednocześnie obserwowana od 2008 r. tendencja wzrostowa tego wskaźnika w regionie.

[98] Eurostat na podstawie wyników z badania EU-SILC 2011

[99] Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów socjalnych) jest obliczany jako udział osób, których roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji (po uwzględnieniu transferów społecznych) jest niższy od granicy ubóstwa, w ogólnej liczbie ludności. Granica ubóstwa ustalona jest na poziomie 60% mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji w danym kraju.

[100] Osoby w gospodarstwach domowych deklarujące brak możliwości realizacji ze względów finansowych przynajmniej 4 z 9 wymienionych potrzeb:
1. Deklaracja braku środków finansowych na opłacenie tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa domowego na wypoczynek raz w roku
2. Deklaracja braku możliwości, ze względów finansowych, jedzenia mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień
3. Deklaracja braku możliwości, ze względu na trudności finansowe, ogrzewania mieszkania odpowiednio do potrzeb
4. Brak możliwości pokrycia niespodziewanego wydatku (w wysokości odpowiadającej miesięcznej wartości przyjętej w danym kraju granicy ubóstwa relatywnego)
5. Zaległości w terminowych opłatach związanych z mieszkaniem, spłatach rat i kredytów
6. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, telewizora kolorowego
7. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, samochodu
8. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, pralki
9. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, telefonu (stacjonarnego lub komórkowego)

[101] Odsetek osób w wieku 0-59 lat mieszkających w gospodarstwach domowych, w których osoby dorosłe w wieku produkcyjnym (18-59 lat) w minionym roku przepracowały mniej niż 20% ich całkowitego potencjału pracy

- W 2011 r. 10,7% mieszkańców regionu było dotkniętych deprywacją materialną, co oznacza, że z powodów finansowych nie byli oni w stanie zaspokoić potrzeb uznanych za podstawowe w warunkach europejskich. Wskaźnik ten kształtował się na poziomie niższym niż średnia krajowa (13%), a jednocześnie wyższym od średniej unijnej (8,8%).
- 6,2% mieszkańców Małopolski żyło w 2011 r. w gospodarstwach domowych, w których nikt nie pracował (lub których członkowie pracowali w bardzo małym zakresie). Pomimo obserwowanego od 2010 r. wzrostu tego odsetka, jego poziom jest stosunkowo niski w porównaniu zarówno do średniej dla Polski (6,9%), jak i UE (10%).

71. W 2013 r. (w porównaniu do roku poprzedniego) można zaobserwować zwiększenie liczby mieszkańców Małopolski żyjących poniżej progów: relatywnej granicy ubóstwa[102] – 15,8%, ustawowej granicy ubóstwa[103] – 12,2% oraz zmniejszenie w przypadku granicy ubóstwa skrajnego[104] – 6,0%. Co istotne ich wartości pozostają nadal niższe od średnich krajowych. Warto jednocześnie zwrócić uwagę, iż **niektóre osoby lub grupy osób znajdują się w najtrudniejszej sytuacji materialnej** i w związku z tym powinny być przedmiotem szczególnego wsparcia. Badanie *Ubóstwo w Polsce w 2012 r.* wskazuje, iż należą do nich przede wszystkim: gospodarstwa domowe z osobami bezrobotnymi[105], dzieci i młodzież[106], rodziny wielodzietne i niepełne[107] oraz gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi[108]. Z badania wynika również, że zagrożenie ubóstwem w znacznie większym stopniu dotyczy mieszkańców wsi niż ośrodków miejskich.

72. Wyniki spisu ludności 2011 r. wskazują, że liczba osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie w Małopolsce wynosiła ponad 394 tys., co stanowiło 11,8% ludności województwa, wobec średniej dla kraju wynoszącej 12,2%. Istotnym problem w przypadku tej grupy osób pozostaje nadal bardzo niski poziom uczestnictwa w rynku pracy. W 2013 r. wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata w regionie kształtował się na poziomie 19,8% w porównaniu do 20,9% w skali kraju[109], a jednocześnie udział tej grupy w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych wynosił zaledwie 5,1%. Dane statystyczne GUS wskazują, że niepełnosprawność jest jednym z istotnych czynników pauperyzacji gospodarstw domowych, co wynika nie tylko z trudności z podjęciem pracy przez samą osobę niepełnosprawną, ale i obowiązków opiekuńczych spadających na członków rodziny, przy jednoczesnym wzroście wydatków (leczenie, rehabilitacja, aktywizacja).

[102] Relatywna granica ubóstwa - 50% średnich wydatków (ekwiwalentnych) gospodarstw domowych
[103] Ustawowa granica ubóstwa - kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej
[104] Poziom minimum egzystencji obliczany jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS) jako granica ubóstwa skrajnego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. W 2012 r. wartość minimum egzystencji dla samotnej osoby dorosłej wyniosła 521,11 zł. Dla gospodarstwa z dwójką dzieci na utrzymaniu wyniosło prawie 443 zł na osobę, a dla rodziny z trójką dzieci 456 zł na osobę.
[105] Zgodnie z *Informacją sygnalną GUS „Ubóstwo w Polsce w 2012 r."* w 2012 r. wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna zagrożonych ubóstwem skrajnym było ok. 13% osób, a w przypadku gospodarstw gdzie bezrobotne były przynajmniej 2 osoby – stopa ubóstwa skrajnego wynosiła ok. 33%.
[106] Zgodnie z *Informacją sygnalną GUS „Ubóstwo w Polsce w 2012 r."* w 2012 r. w Polsce częściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci. W 2012 roku wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym wśród dzieci i młodzieży do lat 18 wyniósł ok. 9% (podobnie jak w roku poprzednim), a osoby w tym wieku stanowiły prawie jedną trzecią populacji zagrożonej ubóstwem skrajnym podczas gdy w populacji ogółem do tej grupy wiekowej należała mniej więcej co piąta osoba.
[107] Zgodnie z *Informacją sygnalną GUS „Ubóstwo w Polsce w 2012 r."* rodziny wielodzietne stanowią grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem skrajnym. W 2012 r. poniżej minimum egzystencji żyło ok. 27% osób w gospodarstwach małżeństw z 4 i większą liczbą dzieci. Osoby tworzące rodziny niepełne były we względnie lepszej sytuacji. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym dla rodzin niepełnych wyniósł ok. 9%.
[108] Zgodnie z *Informacją sygnalną GUS „Ubóstwo w Polsce w 2012 r."* obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem. Stopa ubóstwa skrajnego wśród osób w gospodarstwach domowych z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną wyniosła ok. 10% (w gospodarstwach bez osób niepełnosprawnych – ok. 6%). W najtrudniejszej sytuacji były rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi (12% osób skrajnie ubogich).
[109] Bank Danych Lokalnych, GUS

73. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu MPiPS-03, w 2013 r. świadczeniami pomocy społecznej w Małopolsce objętych zostało ponad 81,6 tysięcy rodzin, a w nich ponad 235 tysięcy osób, co stanowi 7% mieszkańców regionu. Wskaźnik dotyczący udziału korzystających z pomocy społecznej w ludności Małopolski spadał sukcesywnie od 2003 r. (gdy wynosił prawie 15%) i w 2013 r. był niższy od średniej dla kraju wynoszącej 8,6%. Warto zwrócić uwagę, że wśród osób korzystających z pomocy społecznej w województwie małopolskim bardzo liczną grupę stanowią rodziny z dziećmi (ponad 40 tys. rodzin w 2013 r.). W grupie rodzin z dziećmi, które skorzystały za świadczeń pomocy społecznej w 2013 r., prawie 37% stanowiły rodziny wielodzietne (tj. posiadające troje lub więcej dzieci), a rodziny niepełne – ponad 26%. W 2013 r., podobnie jak w latach poprzednich, **najczęściej występującymi przesłankami udzielania pomocy społecznej w Małopolsce były: ubóstwo** (ponad 63% ogółu klientów pomocy społecznej), **bezrobocie** (ponad 47%), **długotrwała lub ciężka choroba** (ponad 36%), **bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** (32%), **niepełnosprawność** (ponad 30%), **potrzeba ochrony macierzyństwa** (ponad 23%) oraz **wielodzietność** (ponad 19%)[110].

74. Biorąc pod uwagę zdiagnozowane problemy, konieczne jest kontynuowanie działań mających na celu zmniejszenie skali zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w regionie, przede wszystkim poprzez podjęcie **kompleksowych oraz dostosowanych do potrzeb konkretnych osób lub grup działań na rzecz ich aktywizacji społeczno-zawodowej.** Wsparcie kierowane będzie w szczególności do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej, w tym m.in. osób niepełnosprawnych. Mając jednocześnie na uwadze fakt, iż zagrożenie ubóstwem dotyczy w dużym stopniu rodzin, których członkowie borykają się z problemem bezrobocia, a brak pracy stanowi jedną z głównych przyczyn korzystania z pomocy społecznej, działania te koncentrować się będą przede wszystkim na zwiększaniu szans na zatrudnienie osób defaworyzowanych na rynku pracy. Zagrożenie ubóstwem rodzin staje się też naturalną przesłanką do tzw. dziedziczenia ubóstwa mającego bardzo negatywny wpływ na sytuację dzieci i to już na samym początku ich drogi życiowej i zawodowej. Dlatego też działania podejmowane na rzecz rodzin muszą szczególnie dotyczyć dzieci w taki sposób aby maksymalnie ograniczyć wpływ sytuacji materialnej rodziny na ich motywację do nauki, postawę życiową i wiarę we własne możliwości.

75. Bardzo istotną kwestią będzie odpowiedni dobór form wsparcia kierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Biorąc pod uwagę wnioski z badania, *Analiza potrzeb instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz działań prowadzonych na poziomie centralnym i regionalnym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w kontekście zmniejszania obszarów zjawiska wykluczenia społecznego*, największą skutecznością charakteryzują się takie instrumenty skierowane do osób wykluczonych, które przede wszystkim:
    - odwołują się do rzeczywistych potrzeb osób wykluczonych, poziomu ich motywacji do zmiany własnej sytuacji oraz celu jakim jest usamodzielnianie; różnicują ich sytuacje, są **dopasowane, adekwatne do sytuacji wykluczonych**, a nie stosowane w sposób formalny;
    - realizacja ich wpisana jest w **całościowy system wsparcia** kierowanych do tych sposób, skuteczność ich zależy od tego, na ile uzupełniają się z innymi instrumentami;

[110] Przedstawione wartości nie sumują się do 100%, ponieważ w rodzinach może występować więcej niż jedna przyczyna korzystania z pomocy społecznej

- **stosowane są w zależności od fazy wykluczenia**, np. stosowanie instrumentów aktywizacji zawodowej w przypadku osób trwale wykluczonych, jako pierwszych jest zupełnie nieskuteczne;
- realizowane są **we współpracy z innymi partnerami społecznymi** (instytucjami publicznymi i/lub organizacjami pozarządowymi), w sieciach współpracy międzysektorowej.

W badaniu wskazano również, że na wzrost jakości usług świadczonych przez instytucje pomocy i integracji społecznej składa się m.in. możliwość podejmowania różnych działań i wykorzystywania różnorodnych form wsparcia udzielanego osobom wykluczonym, poszerzenie palety form, metod i procedur postępowania, a jednocześnie przyzwolenie na innowacyjność działań skierowanych do osób wykluczonych.

76. Jednym z czynników utrudniających skuteczną walkę z ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym, mogą być istniejące w regionie deficyty w dostępie do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych. W Małopolsce **niedostatecznie rozwinięta jest oferta wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, niwelująca ich deficyty rodzinne i rozwojowe.** W 2013 r. w regionie funkcjonowało 109 placówek wsparcia dziennego (z łączną liczbą 5 260 miejsc), w których dzieciom można zagospodarować czas wolny, zapewnić opiekę i wychowanie, a także w razie zdiagnozowanej potrzeby, poddać oddziaływaniom terapeutycznym, korekcyjnym, logopedycznym, itp. Placówki tego typu są istotnym wsparciem zarówno dla pracujących rodziców w sprawowaniu przez nich obowiązków opiekuńczych, jak również pełnią funkcję prewencyjną wobec wykluczenia społecznego. Łącznie tego typu placówki, finansowane przez samorząd terytorialny, funkcjonowały w 42 gminach i 3 powiatach, co oznacza, że aż w 140 małopolskich gminach taka forma wsparcia rodziny nie była prowadzona z poziomu samorządu gminy. Należy również zauważyć, iż w 2013 r. w regionie funkcjonowało 2 374 rodzin zastępczych, w których przebywało 3 530 dzieci. Ważną kwestią jest **brak na terenie województwa ośrodka preadopcyjnego**, zapewniającego opiekę dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej (do ukończenia przez nie pierwszego roku życia), które w okresie oczekiwania na przysposobienie wymagają specjalistycznej opieki medycznej. Istotnym problemem jest również **ograniczony dostęp do wysokiej jakości specjalistycznych usług pomocy rodzinie, w tym usług interwencji kryzysowej**, która ma na celu przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W publikacji „Standardy usług pomocy społecznej, w tym standard usług interwencji kryzysowej (…)" wskazano na niską jakość usług oferowanych w ramach interwencji kryzysowej[111]. Na gruncie ww. opracowania określono również następujące cechy modelowego ośrodka interwencji kryzysowej:
    - placówka funkcjonuje w trybie ciągłym, tzn. całą dobę, siedem dni w tygodniu, także w dni świąteczne i ustawowo wolne od pracy;
    - realizuje optymalny zakres działań interwencyjnych;
    - zasięg działania – teren powiatu lub gminy, w sytuacjach kryzysowych masowych, katastrof lub innych związanych z bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia ludzi, może podjąć działania w miejscu przebywania osób poszkodowanych;

[111] *Przyznać trzeba jednak, że za szybkim rozwojem placówek często nie nadąża satysfakcjonująca jakość oferowanych tam usług. Z jednej strony rosną potrzeby w zakresie szybkiej, krótkiej i maksymalnie skutecznej psychologicznej ingerencji (...). Z drugiej zaś (...) ośrodki interwencji kryzysowej różnią się między sobą znacznie. Nie brakuje przykładów placówek wzorcowych, które stanowią znakomity model instytucji interwencji kryzysowej godny naśladowania, jednak nie brakuje też placówek, w których szyld „interwencji kryzysowej" maskuje nieumiejętnie podejmowane działania, niepodporządkowane jakimkolwiek rygorom formalnym (...).*

- dysponuje bazą hostelową do udzielania tymczasowego schronienia oraz pomieszczeniami do udzielania doraźnego schronienia;
- zatrudnia personel o kwalifikacjach pozwalających realizować działania w zakresie optymalnym lub współpracuje ze specjalistami o wymaganych kwalifikacjach.

Jednocześnie wśród podstawowych zasad świadczenia usług interwencji kryzysowej wskazano na bliskość – usługa powinna być dostępna możliwie blisko obszaru codziennego funkcjonowania osoby w kryzysie lub zdarzenia.

W kontekście powyższych zapisów, należy zauważyć, że w 2013 r. w regionie funkcjonowało 14 ośrodków interwencyjnych (w 13 z 22 małopolskich powiatów). Mieszkańcy aż 9 powiatów nie mieli więc dostępu do usług ośrodka interwencji kryzysowej na swoim terenie. Niektóre z tych powiatów, mimo że same nie prowadzą OIK, nie zawarły porozumień z innymi funkcjonującymi już placówkami. Tym samym nie jest przestrzegana wspomniana powyżej zasada bliskości. Jednocześnie dostępna oferta świadczonych usług jest niewystarczająca i niedopasowana do potrzeb odbiorców[112]. Jednym ze zdiagnozowanych problemów jest fakt, że ponad połowa małopolskich placówek nie działa w trybie całodobowym, co oznacza, że nie są one w stanie udzielić natychmiastowej, niezbędnej pomocy osobom będącym w sytuacji kryzysowej. Ponadto, nie wszystkie ośrodki oferują miejsca tymczasowego schronienia, czyli jedną z form pomocy najbardziej oczekiwaną przez osoby korzystające z usług interwencji kryzysowej (np. przez osoby będące ofiarami przemocy).

Biorąc pod uwagę zdiagnozowane deficyty oraz fakt, że zagrożenie ubóstwem w przypadku dzieci i młodzieży jest znacznie większe niż osób dorosłych, kluczowym zadaniem jest **wzmocnienie wsparcia na rzecz dzieci i młodzieży, a także działań mających na celu pomoc rodzinom, w szczególności zagrożonym dysfunkcją lub przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.**

77. W Małopolsce zaobserwować można **niewystarczający dostęp do usług wczesnej interwencji oraz wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, wykazującego nieprawidłowości w rozwoju psychoruchowym.** Wobec problemów, z którymi spotyka się rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym, niezwykle istotne jest stworzenie kompleksowego systemu oddziaływań profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczo-rehabilitacyjnych i terapeutyczno-edukacyjnych, skierowanych zarówno do małych dzieci jak również ich rodzin, które mogą prowadzić do całkowitego wyrównania zaburzeń rozwojowych u niektórych dzieci lub też ograniczyć prawdopodobieństwo ich niezdolności do samodzielnego funkcjonowania w późniejszym życiu. Działania z zakresu zapobiegania i minimalizowania skutków niepełnosprawności są szczególnie istotne, mając na uwadze ich wpływ na możliwość podjęcia zatrudnienia przez opiekunów osób niesamodzielnych (np. rodziców). Obecnie w Małopolsce funkcjonują zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. Według danych Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, w 2009 r. zespoły takie funkcjonowały w zaledwie 17 miejscach w regionie, z czego prawie 50% zlokalizowanych było w Krakowie. **Rozwoju wymaga również system wsparcia osób niepełnosprawnych, które nie wymagają opieki całodobowej**. Szczególnie ważne w tym zakresie są działania na rzecz rodzin oraz innych nieformalnych opiekunów osób z niepełnosprawnością. Mając na uwadze fakt, iż obecność osoby niepełnosprawnej w rodzinie jest jednym z czynników znacznie zwiększających zagrożenie ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym, a jednocześnie Małopolska jest regionem o wysokim udziale osób niepełnosprawnych w populacji, niezbędne jest **podjęcie szerokich działań na rzecz wsparcia tej**

[112] Na podstawie *Oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2012*

grupy, w szczególności w obszarze działań zwiększających dostęp do wczesnej interwencji i rehabilitacji oraz upowszechniania usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.

78. **Jedną z konsekwencji postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, jest wzrost liczby mieszkańców Małopolski w starszym wieku**, którzy wymagają opieki lub wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Efektem tego jest zwiększający się popyt na usługi opiekuńcze. Wzrostowi zapotrzebowania na opiekę towarzyszy jednocześnie spadek liczby potencjalnych opiekunów osób starszych (głownie członków rodzin), co jest związane m.in. ze zmieniającym się modelem rodziny (np. opóźnianiem decyzji o posiadaniu dzieci) oraz mniejszą skłonnością do tworzenia wielorodzinnych gospodarstw domowych. W kontekście zwiększającego się popytu na opiekę, w Małopolsce zauważyć można **znaczne braki w zakresie dostępności półstacjonarnych form usług opiekuńczych dla osób starszych.** W 2013 r. w regionie funkcjonowało zaledwie 8 dziennych domów pomocy, w tym 4 prowadzone przez samorząd terytorialny (po jednym w gminach: Chrzanów, Kraków, Oświęcim i Tarnów) oraz dodatkowo 4 ośrodki wsparcia dla osób starszych prowadzone przez podmioty niepubliczne na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków[113]. Dlatego też, niezbędne jest podjęcie **działań na rzecz rozwoju systemu opieki nad osobami w podeszłym wieku opartego m.in. o dzienne domy pomocy, a jednocześnie wsparcie rozwoju opiekunów nieformalnych takich osób**.

79. Bardzo istotne w kontekście przeciwdziałania ubóstwu oraz wykluczeniu społecznemu są działania na rzecz dalszego rozwoju sektora ekonomii społecznej, który zarówno stwarza szanse na aktywizację, usamodzielnienie oraz integrację osób znajdujących się w trudnej sytuacji społeczno – zawodowej, jak również może dostarczać usługi użyteczności publicznej lub usługi deficytowe w społecznościach lokalnych (np. w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi). Województwo małopolskie charakteryzuje się **dość dynamicznym rozwojem sektora ekonomii społecznej**. W porównaniu do innych regionów, potencjał tego sektora mierzony liczbą aktywnych podmiotów jest stosunkowo wysoki. Jedną z najważniejszych grup podmiotów ekonomii społecznej stanowią organizacje pozarządowe działające w sferze pożytku publicznego. Na koniec 2010 r. na terenie Małopolski aktywną działalność prowadziło 6,8 tys. stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji społecznych, co plasowało region na 3 miejscu w kraju. W organizacjach tych zatrudnionych było na podstawie stosunku pracy 8,1 tys. osób. Status organizacji pożytku publicznego posiadało ok. 600 organizacji. Wyższa od średniej krajowej była także dostępność aktywnych stowarzyszeń, fundacji i organizacji dla ludności w Małopolsce. Średnio w Polsce w przeliczeniu na 10 tys. osób przypadało 19,9 ww. organizacji, natomiast w Małopolsce dostępność ta kształtowała się na poziomie 21,2 organizacji na 10 tys. mieszkańców. Ważnymi podmiotami sektora ekonomii społecznej są również organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą. Na koniec 2010 r. działalność gospodarczą prowadziło 10% aktywnych stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji społecznych tj. ok. 680 organizacji. Kolejnym typem podmiotów ekonomii społecznej są podmioty integracyjne, umożliwiające reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W województwie małopolskim relatywnie dobrze rozwinięta jest infrastruktura warsztatów terapii zajęciowej – w 2013 r. działały 63 podmioty tego typu. W regionie funkcjonowało natomiast zaledwie 6 zakładów aktywności zawodowej oraz 20 jednostek zatrudnienia socjalnego (w tym 6 centrów integracji społecznej oraz 14 klubów integracji społecznej). Analizując sytuację sektora ekonomii społecznej w regionie, warto również zwrócić szczególną uwagę na jedną z form przedsiębiorstwa społecznego, jaką jest spółdzielnia socjalna. Zgodnie z danymi Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych, na koniec września 2014 r. w regionie

[113] Na podstawie *Oceny zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego za rok 2012*

zarejestrowane były 82 spółdzielnie socjalne. Jednocześnie w Małopolsce obserwuje się dynamiczny wzrost liczby tego typu podmiotów w ostatnim okresie.

80. Na terenie Małopolski realizowanych jest szereg inicjatyw mających na celu wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. *Pakt na rzecz Ekonomii Społecznej*, który łączy różne sektory w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Jednak pomimo funkcjonujących w regionie instytucji wspierających podmioty ekonomii społecznej oraz podejmowania licznych przedsięwzięć promujących i wspomagających te podmioty, wciąż obserwuje się pewne bariery utrudniające pełne wykorzystanie potencjału tego sektora. Podmioty ekonomii społecznej są nadal często **uzależnione od zewnętrznych źródeł finansowania.** Spośród 104 podmiotów ekonomii społecznej objętych badaniem *Monitoring podmiotów ekonomii społecznej w Małopolsce 2011* ponad 60% stwierdziło, iż finansuje swoją działalność krajowych środków publicznych (rządowych lub samorządowych), natomiast ponad 40% wskazało te środki jako podstawowe źródło finansowania swojej działalności. Sytuacja taka jest w dużym stopniu spowodowana **lukami kompetencyjnymi kadr podmiotów ekonomii społecznej,** w tym przede wszystkim niewystarczającymi kompetencjami osób nimi zarządzających do profesjonalnej ekonomizacji prowadzonej działalności. Wiąże się to m.in. z trudnościami z pozyskiwaniem klientów oraz poszukiwaniem środków finansowych innych niż publiczne, pasywnością w pozyskiwaniu partnerów, brakiem strategii prowadzenia działalności ekonomicznej, słabą promocją i marketingiem. Problemem jest również **niewystarczający poziom współpracy podmiotów ekonomii społecznej z otoczeniem zewnętrznym, a także innymi podobnymi organizacjami.** Wyniki badania *Monitoring podmiotów ekonomii społecznej w Małopolsce 2011* wskazują, że większość podmiotów nie współpracuje w ogóle z biznesem (ani w formie rynkowej ani pozarynkowej np. pozyskując sponsorów lub darowizny) czy też jakimikolwiek sieciami organizacji. Odsetek podmiotów ekonomii społecznej współpracujących z podobnymi organizacjami jest stosunkowo wysoki[114], jednak współpraca ta jest częściej nawiązywana między podmiotami o podobnej formie prawnej niż zbliżonym profilu działalności, co może świadczyć o tym, że częstszym motywem jej podejmowania jest chęć przezwyciężenia specyficznych w danej grupie problemów niż prowadzenie wspólnych działań z podmiotami o podobnych celach społecznych. Pomimo dość wysokiego odsetka podmiotów ekonomii społecznej współpracujących z jednostkami samorządu terytorialnego[115], działania mające na celu podejmowanie wspólnych inicjatyw przez te podmioty powinny być zintensyfikowane. O niewystarczającej współpracy podmiotów ekonomii społecznej z samorządem lokalnym może świadczyć m.in. wciąż bardzo niewielka liczba małopolskich jednostek, które korzystają z możliwości stosowania klauzul społecznych[116]. Badanie *Sprawozdanie z badania opinii na temat skuteczności realizowanych interwencji służących rozwojowi ekonomii społecznej w Małopolsce* wskazuje dodatkowo, iż **obecny system wsparcia nie jest w wystarczającym stopniu ukierunkowany na kreowanie popytu na usługi i produkty podmiotów ekonomii społecznej.** Dotyczy to przede wszystkim kwestii promocji, która w zbyt małym stopniu koncentruje się na ofercie konkretnych podmiotów ekonomii społecznej, a jednocześnie nie dociera do potencjalnych klientów (np. przedstawicieli JST oraz przedsiębiorców).

81. Mając na uwadze zdiagnozowane problemy, a jednocześnie duży potencjał podmiotów ekonomii społecznej, konieczne jest **zapewnienie kompleksowej oferty wsparcia dla tego sektora,**

[114] 70% badanych podmiotów współpracowało z organizacją o takiej samej formie prawnej, a 50% wskazało na współpracę z organizacjami o podobnym rodzaju działalności społecznej

[115] Ponad 70% badanych podmiotów współpracowało z samorządem lokalnym, a ponad 50% wskazało na współpracę z samorządem regionalnym

[116] Zgodnie z badaniem *Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w Małopolsce w 2012*, wśród 190 badanych jst jedynie 5 jednostek gminnych stosowało klauzule społeczne

obejmującej zarówno działania inicjujące oraz wspomagające tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, jak również wsparcie podmiotów już funkcjonujących, przede wszystkim w zakresie profesjonalizacji ich działalności biznesowej. Oferowane formy wsparcia powinny być równocześnie w większym stopniu ukierunkowane na zwiększanie popytu na produkty i usługi oferowane przez podmioty ekonomii społecznej (m.in. poprzez skuteczniejszą promocję czy też wzmocnienie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego).

[10. Edukacja i uczenie się przez całe życie]

82. Od 2007 r. **wskaźnik edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3-5 lat** systematycznie rośnie zarówno w skali kraju, jak i w województwie małopolskim. **W 2013 r.** w tej kategorii wiekowej objętych edukacją przedszkolną w województwie było **73,4% dzieci** (w Polsce 74,1%) z czego **w miastach 89,9%** (Polska – 87,6%), a **na wsi 60,1 %** (Polska – 55,7%)[117]. W pewnej mierze wzrost ten zawdzięczać można środkom z funduszy europejskich, a w szczególności Europejskiemu Funduszowi Społecznemu, ale także przeprowadzanym reformom w systemie oświaty i stopniowym obniżaniem wieku obowiązku przedszkolnego i szkolnego, a także zmianie świadomości rodziców/opiekunów oraz nadaniem większej wagi przez samorządy kwestii upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Pomimo coraz lepszej sytuacji w tym zakresie oraz wyeliminowania „białych plam" w edukacji przedszkolnej w regionie, **co roku brakuje miejsc dla kilkudziesięciu tysięcy dzieci w regionie.** Konieczność inwestowania w tworzenie nowych miejsc w przedszkolach, punktach i zespołach przedszkolnych oraz oddziałach przy szkole jest oczywista. Uczestniczenie w edukacji przedszkolnej stanowi dla dzieci przygotowanie do dalszego procesu edukacji oraz wpływa na zwiększenie dynamiki rozwoju dziecka. Z drugiej strony rodzicom i opiekunom dzieci (także tym samodzielnie je wychowującym) „dobrze zaopiekowanym" w placówkach edukacji przedszkolnej, ułatwia to łączenie obowiązków zawodowych z życiem prywatnym/rodzinnym.

83. Szczególnie ważna jest edukacja przedszkolna dla dzieci z rodzin biedniejszych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dzieci niepełnosprawnych. Uczestnictwo chłopców i dziewczynek w zajęciach przedszkolnych, kontakt z rówieśnikami i innym środowiskiem, niż tylko domowe, może być pierwszym krokiem **w zapobieganiu zjawisku dziedziczenia biedy, przezwyciężania deficytów rozwojowych, czy nabywania kompetencji społecznych**, a tym samym wyrównywania szans przed wejściem na kolejne etapy edukacji. Dla niepracujących rodziców/opiekunów, w tym w szczególności kobiet może to być szansa na podjęcie działań skierowanych na poszukiwanie i znalezienie pracy. Jednocześnie kształcenie w okresie dzieciństwa ma przełożenie na kształtowanie się późniejszej ścieżki edukacyjnej dziecka niepełnosprawnego. Jedną z ważniejszych misji edukacji przedszkolnej jest **wyrównywanie szans rozwojowych dzieci**, w tym w szczególności rozwoju społecznego dzieci niepełnosprawnych.

84. Programując wsparcie na okres 2014-2020 należy wziąć pod uwagę zmiany zachodzące w systemie oświaty w Polsce związane z finansowaniem wychowania przedszkolnego oraz wprowadzanym od 1 września 2017 r. prawem 3 i 4-latków do korzystania z wychowania przedszkolnego. Oznacza to, iż nadal ważną kwestią jest **zwiększanie ilości miejsc w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego oraz podniesienie jakości wychowania przedszkolnego.** Jednocześnie należy zapewnić, aby miejsca powstawały tam, gdzie są deficyty w tym zakresie, a więc z jednej strony na obszarach wiejskich, gdzie wskaźnik

[117] Bank Danych Lokalnych GUS, http://www.stat.gov.pl/bdl

upowszechnienia edukacji jest niższy niż w miastach, przy czym muszą temu towarzyszyć działania zachęcające rodziców i opiekunów do wysyłania dzieci do placówek przedszkolnych, a z drugiej strony w miastach gdzie pomimo wysokiego wskaźnika upowszechnienia edukacji przedszkolnej, bezwzględna ilość brakujących miejsc jest wysoka.

Mapa 3. Brakujące miejsca w edukacji przedszkolnej wg powiatów

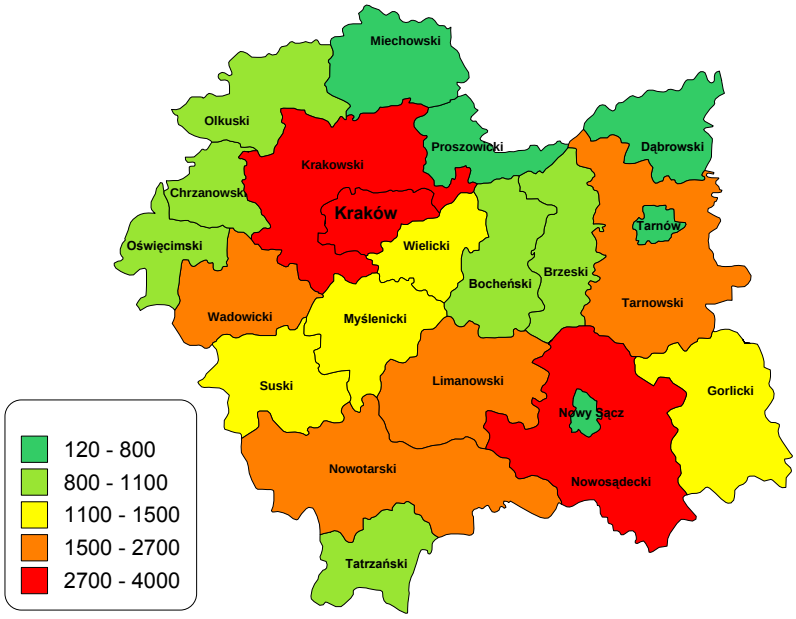

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2013 r.

85. Kształcenie ogólne obejmuje (poza wychowaniem przedszkolnym) kształcenie w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych oraz artystycznych. Problemem z którym w najbliższych latach będą borykać się małopolskie szkoły, to zmniejszająca się liczba dzieci i młodzieży uczącej się wynikająca ze zmian demograficznych, które mają miejsce nie tylko w regionie ale dotyczą całej Polski, a nawet szerzej – Europy. Co roku liczba dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych i gimnazjalnych zmniejsza się o parę tysięcy, przy czym spadek jest większy na wsiach, niż w miastach[118]. Samorządy w regionie, jako organy prowadzące szkoły będą musiały przemyśleć kwestie zarządzania podległymi szkołami, licząc się z koniecznością likwidacji części z nich, jednocześnie pamiętając o konieczności zapewnienia odpowiedniej ich dostępności oraz jakości kształcenia.

86. Dzieci i młodzież z Małopolski osiągają **lepsze średnie wyniki z egzaminów zewnętrznych w stosunku do średniej w Polsce.** Wyniki sprawdzianu po szkole podstawowej, to w Polsce w 2013 r. średnio 24,03 pkt na możliwych 40, natomiast wynik dla Małopolski to 25,13 pkt. Dziewczynki otrzymują średnio wyższe wyniki od chłopców, natomiast dzieci i młodzież ze szkół w miastach powyżej 100 tysięcy mieszkańców osiągnęli średni wynik wyższy od średnich wyników osiąganych na wsi i w mniejszych miastach, a różnica ta, jest największa w odniesieniu do wyników szkół wiejskich[119].

[118] Bank Danych Lokalnych GUS, http://www.stat.gov.pl/bdl
[119] Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2013, CKE; *Sprawozdanie ze sprawdzianu w szóstej klasie szkoły podstawowej w roku 2013*, OKE w Krakowie

Tabela 1. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2013[120] (średnia ilość uzyskanych punktów)

Zadania z zakresu języka polskiego (część humanistyczna)		Zadania z zakresu matematyki (część matematyczno-przyrodnicza)		Zadań z zakresu przedmiotów przyrodniczych (część matematyczno-przyrodnicza)	
Polska	Małopolska	Polska	Małopolska	Polska	Małopolska
62%	64%	48%	51%	59%	63%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych CKE i OKE

87. **Egzamin maturalny w 2013 r. w Małopolsce zdało 83,5%** przystępujących do niego. Poziom zdawalności egzaminu w Małopolsce jest różny, w zależności od typu szkoły – najlepiej egzamin zdają uczący się w liceach ogólnokształcących, a potem technikach, liceach profilowanych, a najgorzej wypada on w liceach i technikach uzupełniających[121].

    Poziom zdawalności egzaminów zewnętrznych w Małopolsce jest nieznacznie wyższy niż w Polsce, dlatego interwencja ukierunkowana będzie na wzmacnianie potencjałów uczniów, a z drugiej strony na **podniesie jakości nauczania** tak, aby wyniki z egzaminów były jeszcze lepsze.

    Potencjał dzieci i młodzieży zdolnej w regionie, osiągającej dobre wyniki w nauce i w sprawdzianach wewnętrznych, a także odnoszących sukcesy w olimpiadach i konkursach przedmiotowych, nadal powinien być wzmacniany. Wciąż usprawnienia wymaga zarówno proces identyfikacji osób uzdolnionych, właściwe metody pracy z tymi uczniami, jak również organizacja wsparcia, które pomagałoby uczniom na pełne wykorzystanie ich zdolności i talentów.

88. Analizując wyniki międzynarodowego badania umiejętności 15-latków PISA (ang. Programme for International Student Assessment) można stwierdzić, że Polska należy do nielicznej grupy krajów, w których w ostatnich latach znacząco poprawiły się wyniki we wszystkich badanych obszarach i to uczniów pochodzących z różnych środowisk. Jednocześnie, jak pokazuje badanie, absolwenci gimnazjum mogą znacząco różnić się poziomem kompetencji, część z nich potrafi rozwiązywać tylko najprostsze, typowe zadania, a część, tych osiągających najwyższe wyniki w badaniu, potrafi modelować złożone sytuacje, łączyć informacje, przeprowadzać wnioskowanie itd. Oznacza to, że o ile wyniki dla Polski poprawiają się to jednak jest to grupa wewnętrznie zróżnicowana, a co za tym idzie nadal wyzwaniem pozostaje wyrównywanie i podnoszenie kompetencji kluczowych, bo ich niski poziom stanowi istotną barierę w dalszym rozwoju edukacyjnym, a dalej staje się przyczyną trudności na rynku pracy. Najgorzej gimnazjaliści wypadli w części komputerowej badania, co pokazuje, że te kompetencje powinny w szczególności być wspierane na etapie edukacji ogólnej[122].

89. Wyzwaniem przed którymi stoją przedszkola i szkoły jest edukacja włączająca rozumiana jako dbałość o warunki kształcenia i przygotowania szkoły na przyjęcie uczniów o różnorodnych potrzebach, w tym uczniów z niepełnosprawnościami[123]. Celem działań podejmowanych w tym obszarze jest, w jak największym stopniu, umożliwienie osobom ze specjalnymi potrzebami uczestniczenia w edukacji powszechnej w najbliższym jej otoczeniu, najlepiej w placówce rejonowej, poprzez diagnozowanie potrzeb w tym zakresie (po stronie osób, ale z drugiej strony

[120] Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2013 r., CKE w Warszawie; Rozkłady wyników i parametry statystyczne rozkładu wyników egzaminu gimnazjalnego w kwietniu 2013 r. Województwo małopolskie, OKE w Krakowie
[121] Osiągnięcia maturzystów w roku 2013 , CKE w Warszawie; Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2013, OKE w Krakowie
[122] *Raport o stanie edukacji 2013 r .- Liczą się nauczyciele, Ibe, Warszawa 2014 r.*
[123] D.Wiszejko-Wierzbicka, *Specjalne potrzeby ucznia czy szkoły? Przewodnik po edukacji włączającej pomocą w rozwijaniu kształcenia i uczestnictwa w życiu szkoły*., Niepełnosprawność – zagadnienia, problemy, rozwiązania. Nr III/2012(4)

po stronie placówek) i likwidowanie barier. Statystyki pokazują, że dzieci niepełnosprawne częściej uczą się w placówkach prowadzących kształcenie specjalne, a nie w placówkach ogólnodostępnych. Taka sytuacja nie gwarantuje równych szans wszystkich osób w dostępie do zasobów i korzystania w pełni z prawa do edukacji.

90. Atutem Małopolski, a jednocześnie całego kraju jest stosunkowo **niski wskaźnik przerywania nauki**. Przedwczesne opuszczanie systemu edukacji przez dzieci i młodzież nie jest widocznym problemem naszego regionu. Cel krajowy w zakresie ograniczenia tego wskaźnika oszacowany został na poziomie 4,5%. W Polsce wskaźnik przerywania nauki w 2008 r. był na poziomie 5,0 %, a w Małopolsce nawet 3,2%. I choć w Polsce widoczny jest nieznaczny wzrost w stosunku do lat poprzednich – 5,6% (2013 r.), to w Małopolsce wskaźnik ten jest jeszcze niższy: 2,3 % w 2013 r.[124] Należy pamiętać, iż **ryzyko wcześniejszego przerwania nauki jest statystycznie częstsze wśród mężczyzn niż wśród kobiet.**

    Aby podtrzymać pozytywny trend, wsparcie ukierunkowane zostanie przede wszystkim na **podniesienie jakości edukacji i rozwijanie oferty edukacyjnej** szkoły w zakresie zajęć szkolnych, ale także w obszarze czasu pozalekcyjnego. Działania będą się też koncentrować na wczesnej interwencji w odniesieniu do dzieci i młodzieży, która potencjalnie bardziej może być narażona na przedwczesne opuszczenie szkoły np. ze względu na niepełnosprawność. Interwencja będzie dotyczyć z jednej strony identyfikowania i przełamywania barier w dostępie do edukacji, a z drugiej strony nakierowana zostanie na zapewnienie zajęć wyrównawczych oraz innych działań dla osób wymagających wsparcia.

91. Aktualnie obserwuje się **znaczące rozbieżności pomiędzy tym, co oferowane jest w szkołach, a tym czego wymagają pracodawcy**. Nauczanie w szkołach zawodowych, odbywa się z wykorzystaniem przestarzałej bazy techno-dydaktycznej oraz zawiera za mało zajęć praktycznych, szczególnie prowadzonych bezpośrednio w firmach, u potencjalnych pracodawców. Nieadekwatność kształcenia przekłada się na problemy pracodawców z zatrudnianiem pracowników. Działania podejmowane w ostatnich kilku latach w zakresie modernizacji kształcenia zawodowego w Małopolsce są odpowiedzią na te problemy, a że przynoszą już oczekiwane efekty, powinny być kontynuowane i wzmocnione w kolejnych latach. Badania wskazują, że 75% absolwentów szkół zawodowych w Małopolsce w rok po ukończeniu szkoły zawodowej pracuje lub łączy naukę z pracą, lub kontynuuje naukę, **co czwarty absolwent w wykształceniem zawodowym ma kłopoty w wejściem na rynek pracy**[125]. Przyczynę tego stanu rzeczy, młodzież widzi w niedostatecznym teoretycznym i praktycznym poznaniem zawodu oraz niemożnością przetestowania umiejętności w realnych warunkach pracy. Znacząca część szkół wymaga modernizacji, przede wszystkim w obszarze wyposażenia w materiały dydaktyczne, jak również urządzenia służące praktycznej nauce zawodu. W przypadku nauczania niektórych zawodów, ze względu na duży koszt wyposażenia pracowni (związany np. z zakupem drogich maszyn), zasadne byłoby tworzenie centrów, których warsztaty mogłyby obsługiwać więcej niż jedną szkołę. Szkoły powinny zapewnić również nauczycielom możliwość podnoszenie wiedzy i umiejętności tak, by nadążała za wymogami i oczekiwaniami rynku i pracodawców. **Pracodawcy odgrywają kluczową rolę w procesie kształcenia zawodowego** młodzieży, lecz współpraca środowiska szkolnego i praktyki gospodarczej jest niewystarczająca. Kierownicy praktycznej nauki zawodu wskazują, że znalezienie pracodawców spełniających wszystkie

[124] Za Eurostat
[125] *Zawodowy start. Raport z badania losów absolwentów szkół zawodowych 2011*, Wojewódzki Urząd Pracy, Kraków 2012

warunki i wymogi do praktycznej nauki jest bardzo trudne[126]. W ich ocenie, firmy powinny dawać sygnały dotyczące oczekiwań od przyszłych absolwentów kształcenia zawodowego, świadczyć wsparcie dla kadry uczącej w szkołach (w obszarze nauczania teoretycznej i praktycznej nauki zawodu), jak również oferować miejsce praktyk dla młodzieży, celem przetestowania zdobytych w szkole umiejętności na stanowisku pracy. Współpraca pomiędzy szkołami zawodowymi, a pracodawcami wydaje się więc kluczowa i korzystna dla obydwu stron. **Podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego sprawi także, że szkoła zawodowa stanie się szkołą pozytywnego wyboru** – co jest zjawiskiem pożądanym z punktu widzenia młodzieży stojącej przed dylematem do jakiej szkoły pójść – w przypadku wyboru szkoły zawodowej nie będzie się to wiązało z uszczerbkiem dla jakości uzyskanego tam wykształcenia.

92. Z ewaluacji interwencji w inwestycje w infrastrukturę edukacyjną kształcenia zawodowego w ramach MRPO na lata 2007-2013 wynika, że wsparte projekty w znacznym stopniu przyczyniają się do poprawy warunków kształcenia, dzięki rozbudowie bazy dydaktycznej oraz wyposażeniu w sprzęt służący praktycznej nauce zawodu. W okresie 2014-2020 utworzona zostanie na terenie Małopolski sieć Centrów Kształcenia Zawodowego stanowiąca bazę dydaktyczną wyposażoną w wysokiej jakości sprzęt i narzędzia, która będzie służyć wszystkim szkołom i placówkom prowadzącym kształcenie zawodowe.

93. Jak wynika z Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych PIAAC[127], w ramach którego przebadanych zostało 166 tys. osób w wieku 16-65 lat z 24 krajów, **przeciętny poziom umiejętności Polaków** w tej grupie wiekowej **jest niższy niż przeciętny poziom umiejętności mieszkańców krajów OECD**. Stosunkowo wysoki jest odsetek osób, które posiadają niskie umiejętności we wszystkich trzech badanych obszarach, tzn. w zakresie umiejętności rozumienia tekstu, rozumowania matematycznego, a szczególnie w zakresie umiejętność wykorzystywania TIK. Wyraźna jest też różnica w poziomie umiejętności pomiędzy osobami młodymi (16-24 lat), a osobami starszymi (szczególnie po 55 roku życia) na niekorzyść starszych. Umiejętności Polaków w ostatnich latach poprawiły się, jednak nadal pozostają poniżej średnich wyników międzynarodowych.

94. **Odsetek osób dorosłych angażujących się w uczenie się przez całe życie** jest bardzo niski (wskaźnik *Participation of adults aged 25-64 in education and training* dla kraju w 2013 r. wynosił 4,3%, a dla **Małopolski 4,7%**[128]). Inne badania pokazuje, że wskaźnik dla Polski dotyczący uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu formalnym i pozaformalnym (dotyczy 4 tygodni poprzedzających wywiad) na przestrzeni lat 2003-2012 praktycznie się nie zmieniał i wahał się w granicach 5,6%-6,5%, a w 2013 r. wynosił 5,7%. Dla wielu Polaków udział w edukacji kończy się na etapie szkoły, a więc systemu formalnego, co oznacza, że nie nabywają oni nowych kompetencji, co w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości powoduje, że nie są oni zdolni do podjęcia pracy na innych niż najniższe stanowiskach, a ich umiejętności i kompetencje często są zdezaktualizowane. Jednocześnie w pracach nad Programem Strategicznym Kapitał Intelektualny i Rynek Pracy wykazano, iż Małopolska pozytywnie wyróżnia się na tle kraju, zarówno jeśli chodzi o poziom uczestnictwa mieszkańców w dokształcaniu jak i poziom inwestycji pracodawców w kadry: jest jednym z dwóch najaktywniejszych w zakresie dokształcania województw, wraz z podlaskim. W 2013 r. w różnych formach dokształcało się 26%

[126] *Nauka zawodu. Szkoła czy pracodawca? Raport z badania praktycznej nauki zawodu realizowanej przez małopolskich przedsiębiorców*, Wojewódzki Urząd Pracy, Kraków 2009
[127] *Umiejętności Polaków-wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIACC), IBE*
[128] za Eurostat

pracujących i 15% bezrobotnych Małopolan[129]. Grupy klientów, które wymagają szczególnie mocnej aktywizacji, to osoby powyżej 45. roku życia, osoby z niższym poziomem wykształcenia, pracownicy MŚP. Dodatkowo, grupą wśród której należy dążyć do zwiększenia aktywności edukacyjnej są osoby na niższy stanowiskach – zgodnie z badaniami *Bilans kapitału ludzkiego* częściej w kursach uczestniczą osoby pracujące na stanowiskach kierowniczych, specjaliści oraz technicy średniego szczebla.[130] Niska aktywność w zakresie dokształcania wynika najczęściej z braku poczucia takiej potrzeby. Jednocześnie podkreślić należy, iż wskaźniki odnoszące się do uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu pomijają całe spektrum dotyczące kształcenia nieformalnego – a więc przyswajania wiedzy i nabywania umiejętności w sposób incydentalny np. w miejscu pracy, w trakcie realizowania różnych działań. Przygotowywany przez MEN Krajowy System Kwalifikacji pozwalał będzie na potwierdzanie kwalifikacji zdobytych także drogą nieformalną, co może przyczynić się zwiększenia rangi tego kształcenia i uznania, iż kształcenie takie należy uwzględnić w metodologii obliczania powyższego wskaźnika.

95. Biorąc pod uwagę konieczność podwyższania umiejętności osób dorosłych, szczególnie w tak podstawowych obszarach, pozwalających dobrze funkcjonować na rynku pracy, jak rozumienie tekstu, rozumowanie matematyczne, czy wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, **działania przyczyniające się do zwiększenia odsetka osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym**, będą jednym z ważniejszych kwestii w ramach interwencji w obszarze edukacji. Niski poziom uczestnictwa w uczeniu się dorosłych w Polsce, „*stanowi ważną barierę wzrostu konkurencyjności gospodarki oraz poprawy spójności społecznej"*[131].

96. **W Polsce, odsetek osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie, w 2012 r. wyniósł 39,1%, a w 2013 r. – 40,5%**[132]. **W Małopolsce** odpowiednio było to **39,9% i 40,7%**. Założenia do Umowy Partnerstwa wskazują, iż wartość docelowa tego wskaźnika dla Polski powinna wynosić 45%. Osiągnięciu zakładanej przez UE wartości tego wskaźnika sprzyja obecna sytuacja demograficzna, a więc duża ilość dostępnych miejsc na studiach wyższych w stosunku do ilości potencjalnych kandydatów. Wyzwaniem w tym obszarze będzie przede wszystkim w kolejnych latach podniesienie jakości studiów i adekwatności kształcenia w odniesieniu do zmieniających się wymagań rynku pracy i gospodarki.

    Jednocześnie warto podkreślić, iż zdecydowanie lepiej wykształcone są kobiety – w tym przedziale wiekowym w Małopolsce odsetek kobiet z wyższym wykształceniem w 2012 r. był na poziomie 47%, a 2013 r. – 46,9%, w porównaniu do mężczyzn, dla których odpowiednio było to w 2012 r. – 33,7%, w 2013 r. – 34,6%. Odrębnym problem jest w tym zakresie adekwatność wykształcenia do zapotrzebowania na rynku pracy na absolwentów czy absolwentki różnych kierunków studiów i **konieczność zwiększenia, szczególnie w grupie kobiet, osób wybierających studia z zakresu nauk ścisłych, technicznych i przyrodniczych**. Istotne w tym zakresie będzie **położenie nacisku na doradztwo zawodowe w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych** bez powielania stereotypowych przekazów, dotyczących rozwoju kariery czy wyboru ścieżki zawodowej przez kobiety i mężczyzn. Ze względu na brak bezpośrednich działań w programie dotyczących kształcenia na poziomie wyższym, podejmowane interwencje jedynie w sposób pośredni przyczynią się do zwiększenia wartości wskaźnika dotyczącego odsetka osób posiadających wyższe wykształcenie.

[129] Na podstawie wyników badania „Bilans Kapitału Ludzkiego" –Rozwijanie kompetencji przez dorosłych Polaków, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2014
[130] jak w przypisie 13
[131] jak w przypisie 6
[132] Za Eurostat

97. Podsumowując, dążąc do osiągnięcia celów wyznaczonych w europejskich, krajowych, a także regionalnych dokumentach strategicznych, **wsparcie** w obszarze edukacji będzie ukierunkowane na **dzieci i młodzież uzdolnioną**, a z drugiej strony na **wyrównywanie szans tych, którzy przejawiają trudności** w kształceniu lub których pozycja społeczna czy sytuacja materialna utrudnia dostęp do dobrej jakości usług edukacyjnych. Uwzględniając zapotrzebowanie lokalnych i regionalnych rynków pracy nacisk zostanie położony na **doradztwo edukacyjne**, rozwój **kompetencji kluczowych**, a także w obrębie szkolnictwa zawodowego na **współpracę szkół z pracodawcami i szkołami wyższymi** – także w celu zachęcania młodzieży do kontynuowania nauki na studiach wyższych. Zmieniająca się sytuacja demograficzna w kraju i na świecie[133] – starzejące się społeczeństwo i konieczność dłuższego utrzymania osób na rynku pracy, a także coraz częściej wymuszana przez sytuację gospodarczą elastyczność w wykonywanej pracy i umiejętność przekwalifikowania się, **wzmacniają rolę idei LLL (*Long Life Learning*) i uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego** osób dorosłych.

[11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej]

98. Procesem wpływającym wyraźnie na poziom zaludnienia województwa są migracje ludności. Małopolska jest od wielu lat drugim (1,3‰) po Mazowszu (2,7‰) regionem o wysokim dodatnim saldzie migracji. Podobna sytuacja, ale o niższym wskaźniku występuje jedynie w woj. pomorskim, wielkopolskim i dolnośląskim. W 2011 r. został utrzymany najwyższy od 2000 r. poziom salda migracji – przybyło 4,3 tys. osób, czyli prawie dwukrotnie więcej niż w 2008 r. (2,2 tys. osób) [134].

99. Silne procesy suburbanizacyjne wokół największych miast Małopolski powodują spadek liczby i starzenie się społeczności miejskich, a równocześnie wywołują wielorakie skutki przestrzenne w tworzących się strefach podmiejskich, przejawiające się w szczególności rozproszeniem zabudowy, nasileniem presji na środowisko oraz zwiększeniem kosztów infrastrukturalnych. Problemy suburbanizacyjne zaczynają narastać również w miastach średnich. Główne przyczyny tych procesów, oprócz osobistych aspiracji mieszkańców miast przeprowadzających się do strefy podmiejskiej, wynikają ze słabnącej atrakcyjności miast, w szczególności ich centrów, jako miejsc zamieszkania czy też problemów społecznych często dotykających znaczne obszary miast.

100. Prawidłowy rozwój miast i obszarów wiejskich (często wykazujących bariery rozwojowe uniemożliwiające pełne wykorzystanie ich potencjałów) staje się obecnie wyzwaniem niezbędnym dla przestrzennego równoważenia rozwoju województwa oraz poprawy spójności wewnątrzregionalnej. Odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne tych obszarów powinna być kompleksowa rewitalizacja (stanowiąca połączenie przekształceń przestrzennych, społecznych, gospodarczych i środowiskowych), która jest istotnym czynnikiem rozwoju na poziomie lokalnym, oddziałującym na atrakcyjność społeczno-gospodarczą regionu.

101. Największym miastem, a zarazem stolicą regionu, jest Kraków (759 tys. mieszkańców). Dynamicznie rozwijająca się strefa podmiejska, obejmująca pierścień gmin otaczających miasto (14 gmin, które, oprócz Krakowa objęte będą interwencją w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych), licząca 275 tys. mieszkańców, stanowi wraz ze stolicą regionu Krakowski Obszar Funkcjonalny, liczący 1 034 tys. mieszkańców (w ramach subregionu Krakowski Obszar Metropolitalny). Pozostałe duże miasta Małopolski to ośrodki subregionalne: Tarnów – 112 tys.

[133] Szacuje się, że w następstwie negatywnych zjawisk demograficznych do 2020 r. zmniejszy się liczba ludności w ok. 1/3 regionów europejskich (*Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010—2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, str. 41)*

[134] *Województwo Małopolskie 2012*, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2012, str. 30

mieszkańców (subregion tarnowski), Nowy Sącz – 84 tys. mieszkańców (subregion sądecki), Nowy Targ – 34 tys. mieszkańców, Zakopane – 28 tys. mieszkańców (subregion podhalański), Oświęcim – 40 tys. mieszkańców, Chrzanów – 38 tys. mieszkańców, Olkusz – 37 tys. mieszkańców (subregion Małopolska Zachodnia). Jednak charakterystyczną cechą miejskiej sieci osadniczej województwa jest znacząca przewaga małych i średnich miast. Spośród 61 miast województwa, ponad połowa to miasta poniżej 10 tys. mieszkańców. Małopolskie miasta zamieszkuje 1 637 tys. osób (48,7% ludności województwa).

102. System osadniczy obszarów wiejskich to 1 990 wsi, które zamieszkuje 1 723 tys. osób (51,3% ludności województwa). Tereny wiejskie posiadają bardzo wysoki stopień zaludnienia – 121 osób na km^2, co stawia Małopolską na pierwszym miejscu w kraju (przy średniej krajowej 50 osób na km^2)[135]. Obszary wiejskie w Małopolsce podlegają w ostatnich latach dynamicznym przemianom gospodarczym, społecznym i przestrzennym, stymulowanym przez procesy inwestycyjne. W województwie notuje się najniższą średnią powierzchnię gospodarstw, działki rolnicze szczególnie w górach i na pogórzu są bardzo rozdrobnione i rozproszone terytorialnie. W wyniku postępujących przemian Małopolska, szczególnie jej południowa część, w ostatnich 20 latach przeobraziła się z regionu „głodu ziemi" w region borykający się z problemami w racjonalnym jej zagospodarowaniu i użytkowaniu. Zjawisko to (podobnie jak wiele innych) charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem w obrębie województwa[136].

103. Małopolska zawdzięcza swą bogatą bioróżnorodność i wysokie walory krajobrazu wiejskiego dogodnym warunkom naturalnym oraz zachowaniu się na znacznych obszarach średnio intensywnych i ekstensywnych form rolnictwa. Dzięki temu krajobrazy małopolskie charakteryzują się różnorodnością pól, są bogate w miedze, ugory, zadrzewienia śródpolne i łąki, z naturalnymi siedliskami roślin. Pod tym względem województwo wykazuje się wyższą konkurencyjnością w odniesieniu do większości regionów UE i w większym stopniu spełnia współcześnie stawiane rolnictwu wymagania w zakresie tzw. ekologizacji rolnictwa i ochrony bioróżnorodności[137].

104. Groźnym zjawiskiem staje się marginalizacja obszarów wiejskich z uwagi na niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę i braki w zakresie dostępu do usług publicznych, szczególnie widoczna z perspektywy pogłębiających się różnic w poziomie rozwoju między miastem a wsią. Jej wynikiem jest postępująca migracja z obszarów wiejskich, szczególnie kobiet, osób młodych i wysoko wykwalifikowanych, a w ich konsekwencji – zmiana struktury wiekowej ludności charakteryzująca się wzrostem udziału osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców obszarów wiejskich.

105. Biorąc pod uwagę zapisy unijnych i krajowych dokumentów strategicznych, które wskazują, iż jednym z priorytetowych obszarów interwencji w perspektywie 2014-2020 powinny być miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji, należy zwrócić szczególną uwagę właśnie na sytuację małopolskich miast. W regionie od lat postępuje proces dezurbanizacji, czyli systematycznego zmniejszania się udziału ludności miejskiej w całej populacji. Dane wskazują jednoznacznie, że przy kontynuacji trendów w ciągu najbliższych 15-20 lat, wszystkie miasta Małopolski zostaną dotknięte spadkiem liczby mieszkańców na dużą skalę[138]. Należy zatem dążyć do skupienia się na

[135] Na podstawie materiału roboczego dot. zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, str. 16
[136] *Program Strategiczny Obszary Wiejskie* (projekt), str. 17
[137] Tamże, str. 18
[138] Małopolskie Studia Regionalne 1/27/2013 *Polityka miejska Województwa Małopolskiego*, Opracowanie eksperckie (Janusz Sepioł, dr hab. Aleksander Noworól, prof. UJ, prof. dr hab. Bolesław Domański, dr Magdalena Dej, dr Jarosław Działek, Paweł Hałat), Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju , str. 12

lepszym zagospodarowaniu terenów już zurbanizowanych i przekształcaniu słabo wykorzystywanych działek w obszary zwartej zabudowy. Priorytetem musi stać się finansowanie rewitalizacji i odnowy, działań, które można nazwać „recyclingiem miejskim"[139]. Przyspieszenie procesów rewitalizacji zdegradowanych dzielnic śródmiejskich i wielkich osiedli miejskich prowadziłoby także do zmniejszenia presji suburbanizacyjnej. Daleko idące konsekwencje dla wsparcia procesów rewitalizacji kosztem suburbanizacji miałoby ograniczenie łatwości inwestowania na terenach niezabudowanych (greenfield) w granicach miast i w gminach podmiejskich oraz tworzenie zachęt do wykorzystania i zwiększenia opłacalności inwestowania na zdegradowanych obszarach zurbanizowanych (brownfield)[140].

106. Z doświadczeń perspektywy finansowej UE 2007-2013 wynika, że potrzeby działań rewitalizacyjnych występują we wszystkich małopolskich miastach, jednak skala potrzeb oraz sposoby interwencji są zróżnicowane w zależności od wielkości oraz funkcji ośrodków. W ramach *Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013,* wsparcie na rewitalizację miast (działanie 6.1 *Rozwój Miast,* Schemat A. *Projekty realizowane wyłącznie w ramach programów rewitalizacji*) cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem ze strony władz miejskich. Spośród 61 małopolskich miast Lokalne Programy Rewitalizacji (LPR) przygotowały i złożyły do oceny aż 52 miasta (wartość projektów wpisanych do tych programów przekraczała 1,6 mld zł). Ostatecznie dofinansowanych zostało 47 projektów, które zostały zrealizowane w 37 miastach. W przypadku projektów dotyczących odnowy obszarów wiejskich (działanie 6.2 *Rozwój obszarów wiejskich,* Schemat A *Odnowa centrów wsi*) działania te również cieszyły się dużą popularnością wśród beneficjentów. W ramach konkursu złożonych zostało 116 wniosków, których całkowita wartość przekroczyła 256 mln zł. Ostatecznie wybranych do dofinasowania zostało 29 projektów, których dofinasowanie wyniosło ok. 44 mln zł.

107. Biorąc pod uwagę, że procesy rewitalizacji powinny odnosić się do kompleksowych, wieloaspektowych działań, zmierzających do ożywienia społeczno-gospodarczego podejmowanych z udziałem lokalnych społeczności, należy zwrócić uwagę, że w województwie małopolskim istnieje duża grupa osób wykluczonych społecznie. W 2011 r. 28,6% spośród ponad 3,3 mln mieszkańców Małopolski było zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Poziom tego wskaźnika w regionie był więc wyższy zarówno od średniej krajowej (27,2%), jak i unijnej (24,2%)[141]. Analizując sytuację w obszarze wykluczenia społecznego, warto również zwrócić uwagę na liczbę mieszkańców Małopolski, którzy korzystają z pomocy społecznej. W 2012 r. świadczeniami pomocy społecznej objętych zostało ponad 79 tysięcy rodzin, a w nich ponad 230 tysięcy osób, co stanowi 6,9% mieszkańców regionu. Analiza przestrzennego zróżnicowania odsetka beneficjentów pomocy społecznej w populacji poszczególnych powiatów pokazuje znaczące dysproporcje w tym zakresie pomiędzy różnymi częściami Małopolski. Podkreślić należy również, iż powiaty, w których występuje wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, w dużym stopniu charakteryzują się jednocześnie wysoką stopą bezrobocia, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w realizacji projektów kompleksowych uwzględniających zarówno działania o charakterze społecznym jak i zawodowym. Dodatkowo niepokojący jest fakt, iż często obszarom o kumulacji problemów społecznych towarzyszy ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, w tym przede wszystkim społecznych, które mogłyby być wykorzystywane do walki z istniejącymi problemami. Sytuacja dużego nagromadzenia problemów społecznych w połączeniu z deficytem narzędzi i instrumentów ich rozwiązywania,

[139] Tamże, str. 15
[140] Tamże, str. 62
[141] Eurostat na podstawie wyników z badania EU-SILC 2011

może natomiast prowadzić do dalszego utrwalania się sytuacji marginalizowania niektórych obszarów regionu.

Miasta oraz obszary wiejskie województwa małopolskiego, podobnie jak w całej Polsce, borykają się z wieloma wyzwaniami rozwojowymi. Na części z tych obszarów doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych oraz do degradacji fizycznej i społecznej. Dlatego zaplanowana w programie interwencja w obszarze dotyczącym kompleksowej rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich powinna koncentrować się na uruchomieniu procesu odnowy wybranych obszarów, nie tylko poprzez poprawę estetyki i spójności przestrzennej zaniedbanych, odizolowanych, zdegradowanych terenów, ale także na działaniach sprzyjających włączeniu społecznemu, które przełożą się na wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia i przedsiębiorczości. Dla zrównoważonego rozwoju regionu niezwykle istotne jest zatem podejmowanie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne, poprzez wprowadzenie do odnowionych przestrzeni nowych funkcji społecznych i gospodarczych, wspieranie włączenia społecznego, a także podejmowanie inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego.

[12. Infrastruktura społeczna]

108. Na koniec 2013 r. w województwie małopolskim w ramach stacjonarnej opieki medycznej funkcjonowało: 13 wojewódzkich jednostek opieki stacjonarnej (w tym 2 szpitale psychiatryczne) działających w formie spzoz, 19 szpitali powiatowych, 8 szpitali resortowych. Ponadto działa także 46 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej działających w formie spółek, 3 niepubliczne psychiatryczne zakłady stacjonarnej opieki zdrowotnej oraz 44 publicznych i niepublicznych zakładów opieki długoterminowej tj. zakładów opiekuńczo-leczniczych, zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjów. Wskaźnik liczby łóżek ogółem w jednostkach publicznych i niepublicznych na koniec 2013 r. wynosił 56,2/10 000 mieszkańców województwa.

    W województwie małopolskim zatrudnionych jest 7 621 lekarzy (podstawowe miejsce zatrudnienia), co stanowi 9% lekarzy zatrudnionych Polsce. Wskaźnik liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców województwa jest na poziomie 22,7, co daje 6 miejsce w kraju (wskaźnik na 10 tys. mieszkańców Polski). Dla porównania – wskaźniki dla krajów Unii Europejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosiły w 2011 r.: maks. dla Grecji 6,1/1000 mieszkańców, następnie Austria, 4,8/1000, Włochy 4,1/1000, Niemcy 3,8/1000, natomiast minimalny wskaźnik wykazuje Polska 2,2/1000 mieszkańców zaraz po Luksemburgu 2,8/1000, Irlandii 2,7/1000 oraz Słowenii 2,5/1000 mieszkańców.

    W zakresie grupy zawodowej pielęgniarek – zatrudnionych jest w województwie małopolskim 16 978 pielęgniarek, co stanowi 8% ogółu pielęgniarek w Polsce. Wskaźnik liczby pielęgniarek na 10 tys. ludności województwa małopolskiego jest na poziomie 50,6 co daje 12 miejsce w kraju. Dla porównania – wskaźniki dla krajów Unii Europejskiej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2011 roku wynosiły: maks. dla Danii i Belgii 15,4/1000 mieszkańców, następnie Irlandia 12,2/1000, Holandia 11,8/1000, natomiast minimalny wskaźnik wykazuje Grecja 3,3/1000, następnie Polska 5,2/1000, Hiszpania 5,5/1000 mieszkańców.

109. Onkologia. Zmiany demograficzno-społeczne takie jak wydłużenie przeciętnego trwania życia, coraz dłuższa ekspozycja na czynniki chorobotwórcze środowiska życia i pracy, podejmowanie

zachowań ryzykownych itp. sprzyjają rozwojowi przewlekłych problemów zdrowotnych, w tym schorzeń nowotworowych, stanowiących zasadniczy problem epidemiologiczno-zdrowotny (współczynnik standaryzowany na 100 tys./mieszk. dla zachorowań na nowotwory w 2011 r. w Małopolsce: kobiety – 210,3, mężczyźni – 244,8; odpowiednio w Polsce współczynnik standaryzowany na 100 tys./mieszk. dla zachorowań na nowotwory w 2011 r.: kobiety – 207,3, mężczyźni – 251,5; współczynnik standaryzowany na 100 tys./mieszk. zgonów na nowotwory w 2011 r.: kobiety – 97,6, mężczyźni – 173,5). Wśród 11 049 nowych zachorowań (dane po weryfikacji)[142] na nowotwory złośliwe odnotowanych w Małopolsce w 2010 r., najwyższy odsetek zachorowań u obu płci łącznie dotyczył nowotworów: płuca, piersi, jelita grubego, gruczołu krokowego, pęcherza moczowego. Wśród mężczyzn najczęściej rejestrowano zachorowania na nowotwory złośliwe: płuca, gruczołu krokowego, jelita grubego, pęcherza moczowego i żołądka. U kobiet najczęściej stwierdzano zachorowania na nowotwory złośliwe: piersi, jelita grubego, trzonu macicy, płuca i jajnika[143]. Wśród 7 394 zgonów (dane po weryfikacji) na nowotwory złośliwe odnotowanych w Małopolsce, w 2010 r. najwyższy odsetek zgonów u obu płci łącznie dotyczył nowotworów: płuca, jelita grubego, żołądka, piersi i trzustki. Wśród mężczyzn zgony na nowotwory złośliwe najczęściej dotyczyły: płuca, jelita grubego, gruczołu krokowego, żołądka i pęcherza moczowego. U kobiet zgony na nowotwory złośliwe najczęściej dotyczyły: piersi, płuca, jelita grubego, jajnika i trzustki[144]. Choroby onkologiczne stanowią drugą przyczynę zgonu po chorobach układu krążenia, jednak poziom zabezpieczenia medycznego w zakresie kardiologii interwencyjnej jest zadowalający, aczkolwiek posiadany potencjał wymaga sukcesywnej wymiany, celem utrzymania uzyskanego poziomu zabezpieczenia potrzeb zdrowotnych. Natomiast posiadane zasoby w zakresie onkologii, zarówno rzeczowe i kadrowe, wskazują na brak zabezpieczenia potrzeb zdrowotnych populacji.

Wykres 2. Najczęstsze przyczyny zgonów w Małopolsce w 2011 r. (dane przed weryfikacją dostępne z opóźnieniem)[145]

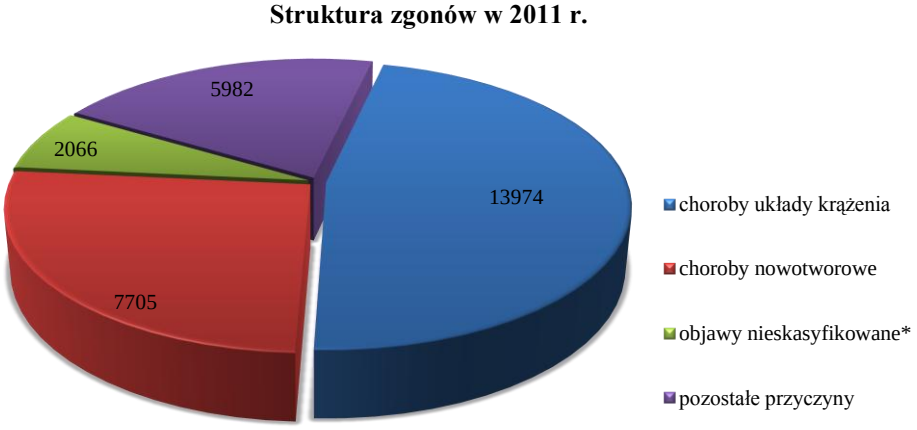

*Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane

[142] dane o umieralności szczegółowej np. z powodu chorób nowotworowych (pomimo, że mogą być dostępne na podstawie analizy kart zgonu) podlegają obowiązkowej weryfikacji w oparciu o karty zgłoszenia choroby nowotworowej wpływające do Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie Oddział w Krakowie i dostępne są przynajmniej z 2-letnim (do 2,5 roku) opóźnieniem

[143] J. Rachtan, A. Sokołowski, M. Geleta, A. Widawska, R. Żmurko, Ł. Moląg, *Nowotwory złośliwe w województwie małopolskim w 2010 roku*, Centrum Onkologii Instytut im. M. Skłodowskiej-Curie Oddz. w Krakowie, Kraków 2012, str. 14

[144] opracowanie na podst. J. Rachtan, A. Sokołowski, M. Geleta, A. Widawska, R. Żmurko, Ł. Moląg, *Nowotwory złośliwe w województwie małopolskim w 2010 roku*, Centrum Onkologii Instytut im. M. Skłodowskiej-Curie Oddz. w Krakowie, Kraków 2012, str. 15

[145] dane dostępne na podstawie analizy kart zgonu, ponadto patrz: przypis 1

źródło: opracowanie własne Departamentu Zdrowia i Polityki Społecznej UMWM na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

110. W związku z wydłużaniem się średniej wieku oraz w korelacji z innymi czynnikami **prognozowany jest stały wzrost liczby chorych na nowotwory**. Konieczne jest zatem podjęcie działań mających na celu wyrównanie szans mieszkańców Małopolski w zakresie **równomiernego dostępu do diagnostyki i leczenia, poprzez zapewnienie pacjentom z podejrzeniem oraz rozpoznaniem choroby onkologicznej możliwości korzystania z nowoczesnej diagnostyki i ciągłości leczenia systemowego** (m.in. radioterapii).

Syntetyczne źródło wiedzy nt. dostępności do leczenia onkologicznego stanowi *Analiza dostępności do leczenia onkologicznego oraz finansowania świadczeń z zakresu chemioterapii w 2012 roku*[146], której fragmenty zamieszczono poniżej.

Dostępność do świadczeń onkologicznych mierzona wartością umów oraz wartością świadczeń w przeliczeniu na 1 mieszkańca mieściła się w przedziale od 40,90 zł (podkarpackie) do 84,01 zł (mazowieckie) i kształtowała się następująco:

- największa była w województwach: mazowieckim, śląskim i dolnośląskim,
- najmniejsza była w województwach: warmińsko-mazurskim, opolskim i podkarpackim.

W Małopolsce przedmiotowa wartość wynosiła 50,03 zł.

Województwo małopolskie w ogólnej charakterystyce dostępności do leczenia onkologicznego przedstawiało się następująco:

— większość świadczeń (63%) z zakresu chemioterapii jest finansowana w warunkach szpitalnych (hospitalizacja),

— Centrum Onkologii w Krakowie posiada dopiero trzeci co do wysokości w województwie małopolskim kontrakt w zakresie chemioterapia-hospitalizacja,

— Szpital Uniwersytecki w Krakowie posiada w województwie małopolskim kontrakty o największej wartości (15,5 mln zł) w zakresie chemioterapia-hospitalizacja, chemioterapii w trybie jednodniowym (10,2 mln zł) oraz chemioterapii w warunkach ambulatoryjnych (2,1 mln zł),

— wskaźnik dostępności *per capita* do leczenia w ramach chemioterapii w warunkach szpitalnych (hospitalizacja) (17,27 zł) poniżej średniej krajowej 19,62 zł (11. miejsce w Polsce),

— wskaźnik dostępności *per capita* do leczenia w ramach chemioterapii w trybie jednodniowym (7,84 zł) poniżej średniej krajowej 9,55 zł (9. miejsce w Polsce),

— wskaźnik dostępności *per capita* do leczenia w ramach chemioterapii w warunkach ambulatoryjnych (2,06 zł) poniżej średniej krajowej 3,07 zł (12. miejsce w Polsce),

— wskaźnik dostępności *per capita* do leczenia w ramach programu lekowego leczenie raka piersi (4,66 zł) poniżej średniej krajowej 7,68 zł (15. miejsce w Polsce),

— wskaźnik dostępności *per capita* do leczenia w ramach programu lekowego leczenie przewlekłej białaczki szpikowej (7,90 zł) powyżej średniej krajowej 6,13 zł (2. miejsce w Polsce),

[146] Instytut Organizacji Ochrony Zdrowia Uczelni Łazarskiego, *Analiza dostępności do leczenia onkologicznego oraz finansowania świadczeń z zakresu chemioterapii w 2012 roku,* projekt badawczy realizowany dzięki wsparciu Pfizer Polska, Warszawa, styczeń 2013, str. 94 i 61

— wskaźnik dostępności *per capita* do leczenia w ramach programu lekowego leczenie raka nerki (1,602 zł) poniżej średniej krajowej 2,51 zł (14. miejsce w Polsce),

— wskaźnik dostępności *per capita* do leczenia w ramach chemioterapii niestandardowej (3,02 zł) poniżej średniej krajowej 3,81 zł (8. miejsce w Polsce).

111. Psychiatria i uzależnienia. Statystyki wskazują, że **coraz więcej osób cierpi na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne**. Według danych za 2012 r. w województwie małopolskim było leczonych 143 951 osób z zaburzeniami psychicznymi, tj. 4,3% mieszkańców całego województwa. W ostatnich latach liczba leczonych w poradniach zdrowia psychicznego ciągle wzrasta, a najczęstszą przyczyną leczenia w ww. poradniach są zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne – 37 597 (26%) przypadków. Zaburzenia zachowania i zaburzenia psychiczne są powszechnymi chorobami dotykającymi ponad 25% ludzi w różnych okresach życia. Szczególną grupę pacjentów stanowią osoby starsze, których w związku z wydłużaniem się średniej długości życia przybywa (często cierpią one na depresję, demencję starczą, Alzhaimera itp.). Baza leczenia psychiatrycznego powinna być oparta na zasobach, które są w województwie, ale muszą również pojawić się **nowe inwestycje sprzyjające decentralizacji w tej dziedzinie** (Szpital Specjalistyczny im. dr. J. Babińskiego to jeden duży szpital na cały region, co powoduje koncentrację opieki psychiatrycznej). Priorytetowym działaniem w skali województwa powinno być wypełnienie białej plamy na mapie zasobów stacjonarnej opieki psychiatrycznej w subregionie tarnowskim oraz rozwój psychiatrii w subregionie sądeckim. Z tego względu **konieczna jest właściwa i skuteczna reorganizacja systemu opieki psychiatrycznej**. Zasadnym jest tworzenie Centrów Zdrowia Psychicznego jako nowych wieloprofilowych jednostek organizacyjnych spełniających standardy wyznaczone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, a także zgodnych z Małopolskim Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego.

112. Geriatria. Mieszkańcy Małopolski należą do społeczności demograficznie starych. W ogólnej strukturze ludności w 2012 r., odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wynosił 19,4%, w wieku produkcyjnym – 63,4%, w wieku poprodukcyjnym – 17,3%. Należy zaznaczyć, że program badań statystyki publicznej w 2012 r. obejmował wiek zdolności do pracy dla mężczyzn 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat. Fakt wydłużenia aktywności zawodowej człowieka do 67 roku generuje nowe wyzwania w zakresie utrzymania dobrego stanu zdrowia populacji w wieku produkcyjnym i latach następnych, jak również upoważnia do stwierdzenia, że stan zdrowia kończących w przyszłości pracę zawodową osób w wieku 67 lat, może znacząco różnic się od stanu zdrowia osób aktualnie będących w tym wieku[147]. W 2012 r. wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia dla mężczyzn w Małopolsce wynosił 74 lata (w Polsce 72,7), a dla kobiet w Małopolsce 81,9 (w Polsce 81). Dalsze przeciętne trwanie życia wolno aczkolwiek systematycznie ulega wydłużeniu. W Małopolsce wartości są wyższe niż średnia dla Polski. Przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzny w Polsce jest krótsze od życia kobiety o około 8,3 lata, dalsze trwanie życia mężczyzny w Małopolsce jest krótsze od życia kobiety o około 7,9 lat[148]. Analiza demograficzna wskazuje że przeciętna długość życia mieszkańca Małopolski będzie nadal wzrastała. Dlatego konieczne jest **dostosowanie profilu świadczeń do potrzeb rosnącej grupy osób starszych.** System opieki zdrowotnej będzie musiał zostać zreorganizowany w taki sposób, aby zabezpieczyć opiekę medyczną tej grupie pacjentów, a jednocześnie dostosować poziom świadczonych usług, w szczególności pod względem technologicznym, do możliwości jakie

[147] dane demograficzno-społeczne na podstawie Banku Danych Lokalnych
[148] na podstawie tablic trwania życia GUS

stwarza postęp w dziedzinie geriatrii. W 2013 r. w Małopolsce stacjonarne świadczenia zdrowotne w zakresie geriatrii udzielane są przez 3 podmioty lecznicze, zlokalizowane w trzech powiatach. Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne w zakresie geriatrii udzielane są przez 10 podmiotów zlokalizowanych w sześciu powiatach (w tym 5 poradni zlokalizowanych w Krakowie).

W opinii konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie geriatrii[149] dostępność do świadczeń geriatrycznych w Małopolsce jest niewielka w wyniku liczby zakontraktowanych specjalistycznych usług stacjonarnych i ambulatoryjnych. Większość pacjentów nie korzysta ze specjalistycznych świadczeń ponieważ są one zlokalizowane zbyt daleko od miejsca zamieszkania chorego. Natomiast chorzy, którzy docierają do jednostek specjalistycznych, pomoc otrzymują stosunkowo szybko. Czas oczekiwania na przyjęcie planowe do oddziału specjalistycznego wynosi 7-14 dni, jednak liczba oddziałów geriatrycznych jest niewystarczająca. Dobrą dostępność do świadczeń ambulatoryjnych odnotowuje się na terenie Miasta Krakowa. Poza tym obszarem starszemu niepełnosprawnemu pacjentowi trudno jest korzystać z poradni geriatrycznych. W 2012 r. na terenie Małopolski było 15 geriatrów z tzw. aktywną specjalizacją wśród 47 specjalistów ogółem. W opinii konsultanta wojewódzkiego sytuacja demograficzna i zdrowotna mieszkańców Małopolski wskazuje na potrzebę dalszego rozwoju tej dziedziny medycyny w zakresie posiadanych zasobów rzeczowych oraz liczby aktywnych specjalistów i równomiernego ich rozmieszczenia.

113. W obszarze ochrony zdrowia istnieje tendencja do przesuwania działań z form głównie leczniczych na działania profilaktyczne. Dla osiągnięcia założonych celów zdrowotnych ważne jest prowadzenie **skutecznych działań profilaktycznych oraz edukacji zdrowotnej**. Wypromowane muszą zostać działania wspierające i promujące różnorodne inicjatywy, mające na celu m.in. upowszechnianie zasad zdrowego stylu życia, w tym ograniczenie czynników ryzyka zwiększających zachorowalność. Wszystkie działania prowadzone na terenie województwa powinny wynikać z rozeznanych i uzasadnionych potrzeb zdrowotnych mieszkańców Małopolski.

114. Wzrost zapadalności na schorzenia o istotnym znaczeniu epidemiologicznym stanowi wyzwanie dla naszego regionalnego systemu ochrony zdrowia. W związku z tym główny wysiłek powinien koncentrować się na kształtowaniu odpowiedzialnej polityki zdrowotnej i kreowaniu postaw prozdrowotnych. Zagrożenia epidemiologiczne zostały wykazane i kierunki do dalszego działania są uzasadnione przede wszystkim w obszarach chorób: nowotworowych oraz psychicznych (w tym zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży) oraz w zakresie dostosowania profilu różnorodnych świadczeń medycznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

Tabela 2. Łóżka na oddziałach psychiatrycznych w publicznych i niepublicznych zakładach ogólnych stacjonarnej opieki zdrowotnej na terenie województwa małopolskiego w 2013

Nazwa oddziału	Szpitale publiczne i niepubliczne			z tego					
				szpitale publiczne			szpitale niepubliczne		
	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia
Oddział psychiatryczny	454	5 416	148 489	357	4 237	117 473	97	1 179	31 016
Oddział psychiatryczny dla dzieci	36	392	11 285	36	392	11 285	0	0	0
Oddział/ośrodek leczenia uzależnień	93	707	33 301	93	707	33 301	0	0	0
Oddział/ośrodek leczenia alkoholowych zespołów	30	1 118	10 487	30	1 118	10 487	0	0	0

[149] na podstawie sprawozdania rocznego z działalności konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie geriatrii w 2012 r.

Tabela 3. Działalność publicznych i niepublicznych psychiatrycznych zakładów stacjonarnej opieki zdrowotnej na terenie województwa małopolskiego w 2013 roku

Nazwa oddziału	Szpitale publiczne i niepubliczne			w tym szpitale niepubliczne		
	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia
Psychiatryczny ogólny	465	6 280	167 989	-	-	-
Rehabilitacji psychiatrycznej	81	538	30 768	-	-	-
Leczenia zaburzeń osobowości i nerwic	35	176	12 120	-	-	-
Psychogeriatryczny	116	1 093	41 565	-	-	-
Psychiatryczny pulmonologiczny	35	193	11 609	-	-	-
Psychiatrii sądowej	65	101	24 194	-	-	-
	2	0	0	2	0	0
Leczenia alkoholowego, detoksykacyjny	62	2 190	22 036	2	2	10
Terapii uzależnień od alkoholu,	148	1 339	56 817	18	27	576
Neurologiczny	14	815	5 947	-	-	-
Udarowy	16	172	2 799	-	-	-
Ośrodek terapii uzależnień od subst. psychoaktywnych	72	332	26 778	72	332	26 778
Ośrodek leczniczo-rehab., detoksykacja	17	418	3 712	17	418	3 712

Tabela 4. Działalność publicznych i niepublicznych zakładów opiekuńczo-leczniczych, pielęgnacyjno-opiekuńczych i hospicjów i oddziałów opieki paliatywnej na terenie województwa małopolskiego w 2013

Nazwa oddziału	Zakłady publiczne i niepubliczne			z tego					
				zakłady publiczne			zakłady niepubliczne		
	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych	liczba osobodni leczenia
WOJ. MAŁOPOLSKIE	**3 024**	**9 341**	**1 053 694**	**1 172**	**4 544**	**457 695**	**1 852**	**4 797**	**595 999**
Podmiot/oddział pielęgnacyjno-opiekuńczy	98	250	33 077	0	126	17 439	98	124	15 638
Podmiot/oddział opiekuńczo-leczniczy	2 365	4 630	836 677	877	1 906	339 147	1 488	2 724	497 530
Podmiot/oddziłał opiekuńczo-leczniczy dla dzieci i młodzieży	4	9	1 460	0	0	0	4	9	1 460
Podmiot/oddział opiekuńczo-leczniczy psychiatryczny	208	237	74 620	142	167	51 134	66	70	23 486
Hospicjum stacjonarne	189	1 868	55 168	20	260	6 578	169	1 608	48 590
Podmiot/oddział opieki paliatywnej	160	2 347	52 692	133	2 085	43 397	27	262	9 295

Tabela 5. Łóżka geriatryczne w publicznych zakładach ogólnych stacjonarnej opieki zdrowotnej na terenie województwa małopolskiego w 2013

Nazwa oddziału	Kod resortowy	Szpitale publiczne i niepubliczne			z tego szpitale publiczne		
		liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia
Oddział geriatryczny	4060	70	2 217	20 444	70	2 217	20 444

Tabela 6. Łóżka na oddziałach neurologicznych w publicznych i niepublicznych zakładach ogólnych stacjonarnej opieki zdrowotnej na terenie woj. małopolskiego w 2013

Nazwa oddziału	Kod resortowy	Szpitale publiczne i niepubliczne			z tego					
					szpitale publiczne			szpitale niepubliczne		
		liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia
Oddział neurologiczny	4220	455	22 093	128 558	388	17 500	114 391	67	4 593	14 167
Oddział neurologiczny dla dzieci	4221	42	1 226	13 269	42	1 226	13 269	0	0	0

Tabela 7. Łóżka na oddziałach onkologicznych w publicznych i niepublicznych zakładach ogólnych stacjonarnej opieki zdrowotnej na terenie woj. małopolskiego w 2013

Nazwa oddziału	Szpitale publiczne i niepubliczne			z tego					
				szpitale publiczne			szpitale niepubliczne		
	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia	liczba łóżek stan 31.12.2013	liczba leczonych z ruchem międzyod-działowym	liczba osobodni leczenia
Oddział onkologiczny	230	12 725	54 987	200	10 491	47 533	30	2 234	7 454
Oddział onkologii klinicznej/chemioterapii	35	3 444	6 826	35	3 444	6 826	0	0	0
Oddział radioterapii	32	756	10 314	32	756	10 314	0	0	0
Oddział onkologii i hematologii dziecięcej	59	2 565	19 572	59	2 565	19 572	0	0	0

Tabela 8. Lekarze specjaliści zatrudnieni w placówkach ochrony zdrowia, według podstawowego miejsca zatrudnienia (stan na 31.12 2013)

województwo		psychiatrii	neurologii	radiologii
POLSKA	*2012*	***2 563***	***2 696***	***2 518***
	2013	***2 678***	***2 635***	***2 527***
Dolnośląskie		173	162	207
Kujawsko-pomorskie		150	134	140
Lubelskie		141	177	170
Lubuskie		74	66	56
Łódzkie		203	173	144
Małopolskie		**238**	**207**	**192**
Mazowieckie		511	465	426
Opolskie		67	63	39
Podkarpackie		120	179	126
Podlaskie		109	73	92
Pomorskie		167	121	164
Śląskie		299	387	343
Świętokrzyskie		87	86	89
Warmińsko-mazurskie		104	93	69
Wielkopolskie		144	153	155
Zachodniopomorskie		91	96	115

źródło danych: Biuletyn Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2013

Zatrudnienie w Małopolsce – geriatria

Do roku 1999 r. obowiązywał dwustopniowy system specjalizacji. Po dwóch – trzech latach szkolenia lekarz otrzymywał tytuł "lekarza danej specjalności" np. lekarz chorób wewnętrznych – tzw. I stopień specjalizacji. Jeśli zdecydował się na kontynuowanie specjalizacji, mógł zdobyć tzw. specjalizację II stopnia i tytuł "lekarza specjalisty" danej specjalności – np. lekarz specjalista chorób wewnętrznych. Obecnie funkcjonuje jednostopniowy system specjalizacji – tj. możliwe jest jedynie uzyskanie tytułu specjalisty danej specjalności w trakcie jednolitego szkolenia. Poniższa tabela wykazuje specjalistów I i II stopnia (specjalizacje uzyskane wg zasad obowiązujących do 1999 r.) oraz specjalistów (specjalizacje uzyskane w toku jednostopniowego systemu specjalizacji). Jednocześnie należy mieć na uwadze fakt, że liczba lekarzy geriatrów czynnych zawodowo nie jest tożsama z liczbą osób, które posiadają specjalizację w dziedzinie geriatrii w Małopolsce (ogółem 47 osób).

Tabela 9. Zatrudnienie lekarzy specjalistów geriatrii w Małopolsce, w latach 2008-2012

Dziedzina	zatrudnieni ogółem 2010			zatrudnieni ogółem 2011			zatrudnieni ogółem 2012		
	stopnia		specjaliści	stopnia		specjaliści	stopnia		specjaliści
	Iº	IIº		Iº	IIº		Iº	IIº	
Geriatria	x	8	5	x	10	6	x	12	5

X – specjalizacja nie występuje
źródło: opracowanie własne na podstawie: *Biuletynów statystyczno-informacyjnych ochrony zdrowia województwa małopolskiego z lat 2008-2011* oraz *Zabezpieczenie opieki zdrowotnej na terenie województwa małopolskiego w 2012 r.*

1.2 ANALIZA SWOT

<table>
<tr><th colspan="2">BADANIA I INNOWACJE ORAZ KONKURENCYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW</th></tr>
<tr><th>MOCNE STRONY</th><th>SŁABE STRONY</th></tr>
<tr><td>Rosnące nakłady na B+R w relacji do PKB, w tym nakłady ogółem (GERD) oraz nakłady w sektorze przedsiębiorstw (BERD)
Wysoki potencjał kadr dla nauki i techniki, szczególnie w obszarach specjalizacji regionalnej
Rozwinięte zasoby infrastruktury B+R sektora nauki, szczególnie w obszarach specjalizacji regionalnej
Wysoka aktywność naukowców w europejskich i krajowych programach badawczych, w tym powiązanych ze specjalizacją regionalną
Wysoka przedsiębiorczość Małopolan – rosnący wskaźnik przedsiębiorczości
Rosnący udział aktywnych innowacyjnie firm z sektora usług
Obecność w regionie dużych firm sektora IT oraz dynamiczny rozwój firm start-up związanych z tym sektorem</td><td>Znaczący dystans wobec regionów europejskich w rankingach konkurencyjności gospodarczej i innowacyjności
Niekorzystna struktura nakładów na B+R, w której środki publiczne wyraźnie dominują nad prywatnymi
Przeciętny na tle kraju poziom zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej, szczególnie w sektorze prywatnym
Słabe powiązania oraz brak systemowych zachęt do współpracy pomiędzy sektorem nauki i przedsiębiorstwami w obszarze B+R+I
Malejący udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych
Przeciętnie rozwinięta infrastruktura ośrodków innowacji typu parki technologiczne
Ograniczona oferta zaawansowanych i proinnowacyjnych usług IOB</td></tr>
<tr><th>SZANSE</th><th>ZAGROŻENIA</th></tr>
<tr><td>Zwiększenie alokacji na działalność B+R+I – w nawiązaniu do celów strategicznych na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym
Wdrożenie regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji, poprzez preferencje dla przedsięwzięć realizowanych w obszarach specjalizacji regionalnej
Zróżnicowanie instrumentów wsparcia (zwrotne i bezzwrotne) w zależności od poziomu ryzyka związanego z realizacją przedsięwzięcia oraz ograniczenie związanej z tym dominacji innowacyjności o charakterze imitacyjnym
Wdrożenie mechanizmów wymuszających konkurencyjność sektora nauki, w tym nowe reguły finansowania jednostek naukowych
Wdrożenie systemowych zachęt stymulujących sektor prywatny, szczególnie MŚP do zwiększania nakładów na działalność B+R+I</td><td>Niski popyt na wsparcie w zakresie badań i prac B+R, szczególnie ze strony mikro- i małych firm wskutek bariery związanej z brakiem doświadczeń oraz utrwalonym modelem imitacyjnej innowacyjności
Brak systemowych zachęt – prawnych i finansowych do podnoszenia nakładów na działalność B+R+I w przedsiębiorstwach
Brak bezpośredniego przełożenia efektów reform podejmowanych w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego na wzrost zainteresowania jednostek naukowych współpracą z przedsiębiorstwami
Niedostateczna atrakcyjność inwestycyjna regionu
Zjawiska kryzysowe w gospodarce</td></tr>
<tr><th colspan="2">SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE</th></tr>
<tr><th>MOCNE STRONY</th><th>SŁABE STRONY</th></tr>
<tr><td>Wysoka aktywność instytucji sektora publicznego w procesie informatyzacji procedur administracyjnych, dostarczających znaczną liczbę e-usług publicznych
Rosnąca aktywność obywateli i przedsiębiorców w korzystaniu z usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną</td><td>Fragmentaryczny lub lokalny charakter znacznej części inwestycji wspartych funduszami europejskimi w perspektywie 2007-13
Brak koordynacji i standardów w procesie informatyzacji podmiotów publicznych, skutkujący brakiem interoperacyjności systemów teleinformatycznych oraz powielaniem</td></tr>
</table>

	funkcjonalności • Nadal niedostatecznie rozwinięty zakres i niski poziom dojrzałości e-usług w wielu obszarach zadań publicznych, kluczowych dla obywateli i przedsiębiorców
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Zapewnienie możliwości dostępu do Internetu szerokopasmowego na obszarach, gdzie dotychczas nie było takiej możliwości – w wyniku zakończenia budowy regionalnej sieci szerokopasmowej do 2015 • Zakończenie sektorowych i ponadsektorowych projektów informatycznych, dostarczających e-usługi dla użytkowników w skali całego kraju i wyznaczające ramy dla projektów regionalnych i lokalnych	• Prawne i instytucjonalne ograniczenia w dostępie oraz upowszechnianiu zasobów treści cyfrowych Brak gotowanych do wdrożenia standardów w części obszarów związanych z informatyzacją podmiotów publicznych i świadczeniem przez nie usług drogą elektroniczną
WSPIERANIE PRZEJŚCIA NA GOSPODARKĘ NISKOEMISYJNĄ WE WSZYSTKICH SEKTORACH	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• System monitoringowy jakości powietrza oraz prognozowanie ryzyka przekroczenia dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń • Zmniejszenie presji zakładów przemysłowych na środowisko • Wystarczające rezerwy mocy dla podłączenia nowych odbiorców do systemów ciepłowniczych • Potencjalne źródła energii odnawialnej i alternatywnej (m.in. hydroenergetyka, geotermia, biomasa, odpady) • Silne ośrodki akademickie – możliwości rozwoju innowacji w sektorze energetyki, OZE oraz czystych technologii • Dobre praktyki w regionie w ramach inwestycji w OZE	• Występowanie przekroczeń poziomów zanieczyszczeń powietrza w wielu miejscowościach województwa • Zbyt duża liczba mieszkańców korzystająca z węglowych kotłów i pieców indywidualnych – niska emisja • Warunki klimatyczne i topograficzne regionu • Wysoka energochłonność gospodarki • Niski udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym • Dekapitalizacja techniczna infrastruktury energetycznej • Przewidywany wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną • Ograniczona liczba producentów urządzeń i instalacji dla OZE • Małopolska – konsumentem energii • Niska świadomość energetyczna konsumentów
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Systematyczna modernizacja zakładów przemysłowych skutkująca zmniejszeniem ich uciążliwości dla środowiska • Rozwój odnawialnej energetyki rozproszonej i prosumenckiej • Możliwość rozbudowy systemu geotermalnego ogrzewania • Zwiększenie możliwości dystrybucyjnej sieci elektroenergetycznej • Zmiany aktów prawnych gwarantujące rozwój energetyki rozproszonej	• Wysokie koszty inwestycyjne energetyki odnawialnej • Wysokie koszty technologii ochrony środowiska • Wytwarzanie ciepła w oparciu o węgiel kamienny • Wzrost natężenia ruchu komunikacyjnego przy jednoczesnym złym stanie dróg (zanieczyszczenie powietrza i hałas) • Duże oddziaływanie sektora energetyki na środowisko naturalne • Brak odpowiednich przepisów prawnych umożliwiających skuteczną ochronę powietrza oraz rozwój odnawialnej energetyki rozproszonej

OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Stały wzrost ilości mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków • Malejący udział ścieków nieoczyszczonych w ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do wód powierzchniowych lub do ziemi • Efektywny system zbiórki odpadów azbestowych pochodzących z gospodarstw domowych • Wysoki odsetek odzysku odpadów przemysłowych, w tym odpadów niebezpiecznych • Stały wzrost udziału zebranych selektywnie odpadów w ogólnej masie zebranych odpadów komunalnych	• Brak gminnych planów zagospodarowania przestrzennego • Niezadowalająca jakość zasobów wodnych wód powierzchniowych • Niekorzystny stosunek sieci kanalizacyjnej do wodociągowej • Występowanie zjawiska suszy • Problem gospodarki osadami ściekowymi w większości oczyszczalni • Niedostateczny rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi • Duży udział odpadów komunalnych składowanych na składowiskach • Zły stan istniejących urządzeń przeciwpowodziowych, niedostateczny monitoring przeciwpowodziowy • Niewystarczający poziom retencji wodnej • Brak świadomości ekologicznej
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Dobra jakość wód podziemnych, jako źródło wody pitnej • Duże potencjalne zasoby wód powierzchniowych oraz liczne obszary źródliskowe rzek i potoków • Zbiorniki retencyjne na najważniejszych ciągach rzecznych województwa • Zwiększająca się świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz usprawnienie mechanizmów administracyjno-prawnych i ekonomicznych	• Wysoki stopień zagrożenia powodziowego • Zwiększenie częstotliwości gwałtownych zdarzeń pogodowych • Zagrożenie występowaniem suszy w wyniku wysokiego deficytu wody w regionie • Występowanie na dużą skalę zjawisk i procesów o charakterze osuwiskowym • Stosowanie odpadów jako surowca w paleniskach domowych na obszarach miejskich i wiejskich • Niedostateczne finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ochrony przyrody

DZIEDZICTWO REGIONALNE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Różnorodność, bogactwo i unikatowość dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego – główne źródła atrakcyjności regionu, tworzące jego przewagę konkurencyjną • Duży udział terenów o wysokich wartościach przyrodniczych, wysoka różnorodność siedlisk, ekosystemów, gatunków – ponad połowa powierzchni regionu objęta ochroną prawną • Największa liczba zespołów obiektów chronionych jako światowe dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze UNESCO w Polsce oraz wyjątkowy w skali europejskiej zasób sakralnych zabytkowych obiektów architektury drewnianej i zabytkowego budownictwa drewnianego • Różnorodność i bogactwo kultury niematerialnej, tworzonej przez zamieszkujące Małopolskę grupy	• Niewystarczająca ochrona regionalnego dziedzictwa kulturowego ze względu na wysokie koszty prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach • Brak mechanizmów włączających dziedzictwo w obieg gospodarczy • Niezadawalające działania w zakresie udostępniania i promocji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu • Deficyt dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody • Zdegradowane, zanieczyszczone i odizolowane tereny na obszarach miejskich • Niewystarczająca oferta uzdrowiska w stosunku do dużego popytu na usługi w zakresie lecznictwa

etnograficzne. • Jeden z najbardziej popularnych regionów turystycznych w Polsce (stała tendencja wzrostowa w ruchu turystycznym), bogata sieć szlaków kulturowych • Wysoki potencjał instytucji kultury w regionie • Bogata i zróżnicowana oferta kulturalna • Funkcjonowanie uzdrowisk o uznanej tradycji i historii	uzdrowiskowegoBrak dostatecznej infrastruktury turystycznej w regionie • Silne zróżnicowanie w dostępie do kultury – nierówność lokalizacji geograficznej siatki instytucji kultury
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Włączenie dziedzictwa kulturowego w obieg gospodarczy, przy jednoczesnym zachowaniu priorytetu ochrony zabytku i autentyczności dziedzictwa • Zwiększenie roli niematerialnego dziedzictwa jako ważnego elementu promocji regionu • Rozwój zrównoważonej oferty turystycznej i rekreacyjnej z wykorzystaniem walorów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego • Rozwój infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny zapewniającej lepszą ochronę wartości przyrodniczych • Tworzenie w zdegradowanych i odizolowanych dzielnicach miast warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego • Rozwój infrastruktury turystycznej bazującej na endogenicznych potencjałach regionu (np. zbiorniki wodne) • Rozwój bazy dla uprawiania turystyki uzdrowiskowej i usług zdrowotnych (pobyty kuracyjne, wypoczynek zdrowotny) • Rosnąca indywidualizacja i świadomość potrzeb odbiorców kultury wymuszająca konkurencyjność • Instytucje kultury (nowoczesne, po zmianie świadomościowej) miejscami spędzania czasu wolnego	• Postępująca degradacja stanu obiektów zabytkowych • Utrata charakteru krajobrazu kulturowego, a tym samym ustalonej, wysokiej pozycji kulturowej i turystycznej regionu • Zagrożenie cennych zasobów naturalnych niekontrolowanym rozwojem ruchu turystycznego • Pogarszający się stan środowiska miejskiego, postępująca izolacja terenów zdegradowanych • Utrata atrakcyjności i konkurencyjności małopolskich uzdrowisk w wyniku spadku jakości usług i degradacji przestrzeni • Utrata autentyczności niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu ze względu na promowanie standardowych bądź nieadekwatnych wzorców grożących wyparciem lokalnych odrębności kulturowych • Zanik aspiracyjnego modelu korzystania z kultury – użytkownicy oczekujący coraz łatwiejszej oferty kulturalnej, traktujący ją jako formę rozrywki • Korzystanie z oferty kulturalnej głównie w domach, za pośrednictwem nowych technologii
TRANSPORT	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• Położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych • Bezpośredni dostęp do korytarzy TEN-T • Stosunkowo wysoka gęstość sieci drogowej i kolejowej • Znaczny ruch tranzytowy towarów, skoncentrowany głównie w korytarzu wschód-zachód, wzdłuż autostrady A4 • Rozwijający się, drugi co do wielkości w kraju, międzynarodowy port lotniczy	• Duże obciążenie ruchem układu drogowego • Niezadowalający stan techniczny infrastruktury transportowej • Występowanie w regionie obszarów o bardzo niskiej dostępności komunikacyjnej • Brak spójnego systemu dróg szybkiego ruchu • Bariery naturalne (szczególnie w południowej części regionu) znacząco podrażające koszty inwestycji infrastrukturalnych • Słaba integracja różnych form transportu • Brak rozwiniętego systemu lotnisk lokalnych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**

• Uzupełnienie sieci krajowej o nowe odcinki o wysokich parametrach przepustowości • Planowane połączenie Krakowa z systemem szybkich kolei • Rozwój ruchu lotniczego oraz rosnący popyt na usługi tej gałęzi transportu – możliwości rozwoju kilku mniejszych portów lotniczych • Wysoka atrakcyjność turystyczna regionu, rozwój przedsiębiorczości i rosnący dobrobyt społeczeństwa	• Dokonująca się dekapitalizacja znacznej części infrastruktury transportowej • Brak inwestycji lub znaczne opóźnienia w budowie i rozwoju krajowych ciągów komunikacyjnych • Brak rozwiązań realnie zwiększających atrakcyjność komunikacji zbiorowej promujących komunikację zbiorową w miejsce komunikacji indywidualnej • Ograniczenia w finansowaniu inwestycji transportowych w okresie programowania 2014-2020
OBSZARY RYNKU PRACY, EDUKACJI I WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• Stosunkowo niska stopa bezrobocia w regionie • Duży potencjał mieszkańców w zakresie tworzenia i rozwijania własnej działalności gospodarczej • Relatywnie wysoka aktywność podmiotów ekonomii społecznej • Wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym • Niski odsetek osób przedwcześnie opuszczających system edukacji • Przyrost ludności regionu oparty na ruchu naturalnym i migracyjnym	• Znaczne zróżnicowanie terytorialne bezrobocia • Niski wskaźnik zatrudnienia osób młodych, dojrzałych (+ 50) oraz kobiet • Niska dostępność do usług opieki nad dziećmi do lat 3 • Stosunkowo wysoki odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Stosunkowo duże zróżnicowanie terytorialne w zakresie dostępności do usług społecznych • Wciąż niski wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej w grupie wiekowej 3-4 lat • Stały wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Planowana nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i wzrost efektywności instytucji rynku pracy • Planowana nowelizacja ustawy o pomocy społecznej i wzrost efektywności systemu pomocy społecznej • Postępująca reforma systemu edukacji oraz zmiany w finansowaniu edukacji przedszkolnej	• Dynamiczna sytuacja makroekonomiczna i jej bezpośredni wpływ na regionalny rynek pracy • Przedłużający się proces opracowania i wdrożenia: Krajowych Ram Kwalifikacji, standardów i wytycznych opracowywanych na poziomie krajowym, Rejestru Usług Rozwojowych
REWITALIZACJA PRZESTRZENI REGIONALNEJ	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• Historycznie ukształtowany ład przestrzenny, zespoły staromiejskie, tradycyjne ruralistyczne zespoły osadnicze • Policentryczny układ miejski regionu: ośrodek metropolitalny, ośrodki subregionalne, sieć małych i średnich miast	• Koncentracja dotychczasowych działań rewitalizacyjnych na projektach infrastrukturalnych bez dostatecznego uwzględnienia społecznego aspektu rewitalizacji • Niedostateczna partycypacja społeczna w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**

• Kompleksowa odnowa zdegradowanych obszarów poprzez realizację wieloaspektowych projektów rewitalizacyjnych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne • Wzrost wrażliwości estetycznej i poczucia współodpowiedzialności za przestrzeń publiczną lokalnych społeczności	• Kontynuacja podejścia do procesu rewitalizacji z koncentracją na działaniach infrastrukturalnych • Nasilanie się negatywnych zjawisk na obszarach miejskich („rozlewanie" się miast wskutek niekontrolowanej suburbanizacji oraz związany z tym chaos przestrzenny w gminach podmiejskich, fragmentacja tkanki miejskiej)

INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Poprawa stanu wyposażenia jednostek ochrony zdrowia w sprzęt diagnostyczny i leczniczy. • Potencjał naukowo-badawczy Krakowa w dziedzinie medycyny • Skracanie średniego czasu pobytu pacjentów w szpitalach • Systematyczny wzrost liczby łóżek w opiece długoterminowej	• Baza leczenia onkologicznego nienadążająca za rosnącymi potrzebami • Problemy w dostępie do opieki geriatrycznej • Słaby rozwój opieki psychiatrycznej • Niedobory kadrowe lekarzy specjalistów • Zbyt niskie obłożenie łóżek szpitalnych • Niski poziom współpracy pomiędzy jednostkami ochrony zdrowia
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Rozwój telemedycyny • Wzrost zainteresowania sektora badawczego potencjałem medycznym Krakowa • Dostępność do światowej klasy sprzętu i technologii medycznych • Wzrost świadomości w zakresie zagrożeń zdrowotnych • Aktywizacja psycho-ruchowa osób starszych	• Wzrost zapotrzebowania na świadczenia zdrowotne ze względu na wydłużanie się średniej długości życia • Wzrost zachorowań na choroby nowotworowe • Rozwój chorób cywilizacyjnych • Rozpowszechnienie chorób psychicznych • Koszty wdrażania nowych rozwiązań informatycznych i telemedycznych • Pogarszająca się sytuacja finansowa podmiotów leczniczych

Załącznik 5a

ZESTAW DIAGNOSTYCZNY W OBSZARZE WSPARCIA EFS

Nr	In English	In Polish	Źródło danych (na podstawie wstępnej analizy MIiR)	Komentarz MIiR	MAŁOPOLSKA dane 2013 (jeśli dostępne)	Uwagi
1	Regional benchmarks for employment rate in 2023, and intermediate targets for 2018 and 2020	Benchmark na regionalny wskaźnik zatrudnienia na 2023 oraz pośrednie cele na 2018 i 2020 r.	statystyka publiczna		2018 r. - 66,5% 2020 r. - 67,4% 2023 r. - 68,7%	Prognoza MORR
2	Regional benchmark on reducing the number of persons at risk of poverty and social exclusion in 2023, and intermediate targets for 2018 and 2020	Benchmark na redukcję liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w regionie do 2023 oraz pośrednie cele na 2018 i 2020 r.	statystyka publiczna	Dane dot. wskaźników zagrożenia ubóstwem odnoszących się do celów strategii Europa 2020 są niedostępne na poziomie województw (od 2012 r. tylko na poziomie NUTS 1). W zależności od ich dostępności sytuacja województwa powinna być analizowana w oparciu o **wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym**	2018 r. - 15,6% 2020 r. - 15,4% 2023 r. - 15,2%	Prognoza MORR
3	Employment rate 20-64	Wskaźnik zatrudnienia 20-64	statystyka publiczna		64,6% (2013)	GUS
4	Persons at risk of poverty and social exclusion	Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	statystyka publiczna	Dane dot. wskaźników zagrożenia ubóstwem odnoszących się do celów strategii Europa 2020 są niedostępne na poziomie województw (od 2012 r. tylko na poziomie NUTS 1). W zależności od ich dostępności sytuacja województwa powinna być analizowana w oparciu o **wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym**	15,8% (2013 r.)	GUS
5	Population	Liczba mieszkańców	statystyka publiczna	Wskaźnik raczej nieprzydatny pod względem analitycznym - sama liczba ludności nie pokazuje w żaden sposób nasilenia zjawisk społeczno-gospodarczych i nie jest powiązana z działaniami RPO	Ogółem: 3 360 581, Kobiety: 1 730 245, Mężczyźni 1630336	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci

6	Individuals aged 18-64	Ludność w wieku produkcyjnym	statystyka publiczna	Jak wyżej	WIEK PRODUKCYJNY: Ogółem: 2 120 442, Kobiety: 1 010 325 Mężczyźni: 1 110 117 LUDNOŚĆ 20-64: 2 146 027	Uwaga wiek produkcyjny to 18-64 dla mężczyzn, dla kobiet to 18-59. Brak danych dot. 18-64 - jest 20-64
7	GDP per capita	PKB na mieszkańca	statystyka publiczna	Dane publikowane z 2-letnim opóźnieniem (w roku n, są dostępne dane dla roku n-2)	PKB na 1 mieszkańca (ceny bieżące) w 2011 r. - 34 107 zł	Dane GUS
8	Data on mobility (intra-EU/EEA workers) and on migration (net results)	Dane dotyczące mobilności (wewnątrz EU/EEA) i migracji (salda)	diagnoza specyficzna dla regionu	Duże trudności z pozyskaniem miarodajnych danych nawet na poziomie kraju - ze względu na trudności z "uchwyceniem" respondentów do badań, ich wysoką mobilność i częsty brak danych rejestrowych. Możliwość wykorzystania danych dot. mobilności międzywojewódzkiej	Saldo migracji stałej (wewnątrzkrajowa): +2824 Saldo migracji zewnętrznej (międzynarodowa): -951	Dane MORR na podstawie GUS
9	Economic activity rate (overall, men, women)	Wskaźnik aktywności zawodowej (całkowity, mężczyźni, kobiety)	statystyka publiczna		Ogółem - 73,1% Kobiety - 67,5 % Mężczyźni - 78,1%	Wskaźnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym
10	Employment levels for persons 55-64, women, people with disabilities, educational attainment level	Wskaźnik zatrudnienia osób 55-64, osób z niepełnosprawnością, wg poziomu wykształcenia	statystyka publiczna		WIEK 50+: 50+ Ogółem - 31,0 % 50+ Kobiety - 25,1% 50+ Mężczyźni - 38,3% WYKSZTAŁCENIE: wyższe: 73,4% policealne i średnie zawodowe: 59,2% średnie ogólnokształcące 37,1% zasadnicze zawodowe: 54,9% gimnazjalne, podstawowe i niższe: 13,2% NIEPEŁNOSPRAWNI: 19,8%	Brak danych dot.55-64
11	The number of unemployed (overall, men, women)	Liczba osób bezrobotnych (całkowity, mężczyźni, kobiety)	statystyka publiczna		164 434 bezrobotnych, 84 534 kobiet, 79 900 mężczyzn	GUS
12	Unemployment rate	Stopa bezrobocia rejestrowanego	statystyka publiczna		11,50%	GUS
13	The number of job seekers	Liczba osób poszukujących pracy	statystyka publiczna		4 167 osób poszukujących pracy, w tym 1 917 kobiet	Sprawozdanie MPiPS-01 (dane z WUP) Dane dotyczą osób poszukujących pracy zgodnie z definicją ustawową
14	The number of economically inactive people	Liczba osób nieaktywnych zawodowo	statystyka publiczna		1170 tys. osób	wg BAEL
15	The number of persons over 50	Liczba osób powyżej 50 roku życia	statystyka publiczna		990 963	Ludność wg grup wieku i płci
16	The number of women	Liczba kobiet	statystyka publiczna		Kobiety: 1 730 245	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci

17	The number of people with disabilities	Liczba osób z niepełnosprawnością	statystyka publiczna/ diagnoza specyficzna dla regionu	Dane szacunkowe na podstawie spisu powszechnego tylko za 2011 r. Kolejne w 2022 r.	394 309	NSP2011
18	The number of long-term unemployed	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	statystyka publiczna		62 935 (38,3%)	Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok
19	The number of low-skilled persons	Liczba osób niskowykwalifikowanych (ISCED 0-3)	statystyka publiczna	Zgodnie z definicją dla WLWK - osoby z wykształceniem do poziomu ISCED 3	2 219 843	Brak danych zgodnych z WLWK - tzn. wykształcenie średnie i policealne wskazane jest w statystykach łącznie. BDL - Ludność w wieku 13 lat i więcej wg płci i poziomu wykształcenia
20	Regional disparities of unemployment (e.g. particularily high level of unemployment in specific groups in some poviats)	Regionalne zróżnicowanie poziomu bezrobocia (np. szczególnie wysokie bezrobocie na poziomie kilku powiatów)	statystyka publiczna	MIiR rekomenduje pomiar zróżnicowania jako współczynnik zmienności liczony dla stopy bezrobocia rejestrowanego wg powiatów	mapa w RPO	stopa bezrobocia w ujęciu powiatowym na podstawie danych GUS
21	Other region-specific challenges (including within parts of the regions, e.g. on the level of poviats) identified as requiring dedicated assistance on the labour market (figures), if relevant	Inne zidentyfikowane zróżnicowane wewnątrz-regionalne wyzwania na rynku pracy (np. na poziomie niektórych powiatów), które wymagają dedykowanej interwencji (liczbowo), jeśli występują	diagnoza specyficzna dla regionu	Dane do monitorowania w zależności od specyfiki zakresu interwencji RPO	n/d	n/d
22	Other challenges specific to parts of the region in the scope of ESF, e.g. access to pre-school education particularly low in specific poviats	Inne wyzwania z obszaru interwencji EFSu występujące w części regionu, np. szczególnie niska dostępność opieki żłobkowej	diagnoza specyficzna dla regionu	Dane do monitorowania w zależności od specyfiki zakresu interwencji RPO	n/d	n/d
23	The number of children aged up to 3	Liczba dzieci w wieku do 3 lat	statystyka publiczna		105 851	Bez 3 latków; Ludność wg pojedynczych roczników wieku i płci
24	The number of children aged 3-5 (pre-school)	Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat)	statystyka publiczna		85 844 osoby	
25	NEET - the proportion of individuals aged 25-29 not in employment, education or training (in %)	NEET - odsetek osób w wieku 25-29 lat niepracujących i nieuczestniczących w kształceniu i szkoleniu (w %)	diagnoza specyficzna dla regionu	Dostępne dane statystyczne wyłącznie dot. osób 18-24 (EUROSTAT). KE proponuje pomiar wskaźnika na poziomie regionalnym w przyszłości przez MPiPS dzięki wsparciu finansowemu w ramach PO WER	Brak danych dot. tej grupy wiekowej	
26	The number of unemployed individuals classified as "active unemployed"	Liczba osób bezrobotnych zakwalifikowanych jako "bezrobotni aktywni"	statystyka publiczna	Dane dot. liczby osób bezrobotnych z ustalonym profilem pomocy (podział na profil nr 1, 2, 3,	Dane na VIII 2014 r. a. I profil 5,3%, b. II profil – 68,9%, c. III profil 25,8%	Dane WUP

27	The number of unemployed individuals classified as "in need of support"	Liczba osób bezrobotnych zakwalifikowanych jako "wymagający wsparcia"	statystyka publiczna	razem, kobiety) będą monitorowane w miesięcznych sprawozdaniach MPiPS. Pierwsze dane będą dostępne w lutym 2015 r. (za styczeń 2015 r.)		
28	The number of unemployed individuals classified as "distant from the labour market"	Liczba osób bezrobotnych zakwalifikowanych jako "oddaleni od rynku pracy"	statystyka publiczna			
29	EURES activities: the number of vacancies in the region filled in by non-Polish EEA/Swiss citizens via EURES	Działania sieci EURES: liczba wakatów w regionie zapełnionych przez uprawnione osoby spoza granic Polski za pomocą sieci EURES	dane EURES	dane MPIPS na podstawie informacji przekazywanych przez WUP (nie są ogólnodostępne)	b/d	Dostępne są dane roczne (2013) dot. pracy WUP w zakresie monitoringu EURES m.in.. 1) Liczba kontaktów z bezrobotnymi i poszukującymi pracy według tematyki; łącznie 12 561kontaktów 2) Liczby kontaktów z polskimi pracodawcami 3) Międzynarodowego pośrednictwa pracy dla pracodawców z Polski i z zagranicy 4) Targi pracy 5) Mobilności transgranicznej
30	EURES activities: the number of non-Polish EEA/Swiss vacancies filled in by inhabitants of the region via EURES	Działania sieci EURES: liczba wakatów poza regionem zapełnionych przez mieszkańców regionu za pomocą sieci EURES	dane EURES		b/d	
31	Analysis on the potential for a EURES target mobility scheme defining professions/sectors with labour shortage/labour surplus	Analiza potrzeb dla ukierunkowanego schematu mobilności pracowników definiującego zawody/sektory, w których występują braki/nadwyżki siły roboczej	diagnoza specyficzna dla regionu		Diagnozy opracowywane będą corocznie	
32	The number of economic entities	Liczba podmiotów gospodarki narodowej	statystyka publiczna		1. Łącznie: 58 381 w tym przedsiębiorstwa państwowe 21, spółdzielnie ogółem 1127, spółki handlowe 29 436, spółki cywilne 27 797 2. Liczba przedsiębiorstw (2012): 163 176, w tym 161 605 małe mikroprzedsiębiorstwa, 1330 małe, 241 duże	1. Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej (Dane GUS nie ujmują wszystkich form prawnych) 2. Przedsiębiorstwa i pracujący wg klas wielkości podmiotów
33	The number of newly registered (within a year) economic entities	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (rocznie)	statystyka publiczna		31 236	Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych (sekcja A-U)
34	The number of newly created job places (annual)	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy (rocznie)	statystyka publiczna		48 000	Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych

35	Structure of employment - per sector (industry, agriculture, etc.)	Struktura pracujących w sektorach (przemysł, rolnictwo, itd.)	statystyka publiczna		Ogółem za rok 2012 1 246 923; Sekcja A: 272 605 Sekcja B: 0 Sekcja C: 179 573 Sekcja D: 0 Sekcja E: 11 532 Sekcja F: 90 192 Sekcja G: 186 491 Sekcja H: 56 036 Sekcja I: 29 891 Sekcja J: 25 923 Sekcja K: 8 836 Sekcja L: 12 962 Sekcja M,N,O,P,Q,R,S,T,U: 335 129	Pracujący (faktyczne miejsce pracy) wg grup sekcji i płci (rok 2012)
36	List of Regional Smart Specialisations (RIS3) and - since 2017, monitoring of Return on Investment indicator within RIS3 monitoring	Regionalne Specjalizacje Inteligentne (RIS3) oraz - od 2017, monitorowanie Zwrotu na Inwestycji w ramach monitoringu RIS3	diagnoza specyficzna dla regionu		• Nauki o życiu (life sciences) • Energia zrównoważona • Technologie informacyjne i komunikacyjne • Chemia • Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych • Elektrotechnika i przemysł maszynowy • Przemysły kreatywne i czasu wolnego	
37	List of fast-growth sectors	Lista sektorów szybkiego wzrostu	diagnoza specyficzna dla regionu		• Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna • Informacja i komunikacja/Technologie Informacyjne i komunikacyjne • Działalność finansowa i ubezpieczeniowa • Działalność zw. Z kulturą, rozrywką i rekreacją/Przemysły kreatywne i czasu wolnego • Przetwórstwo przemysłowe • Transport i gospodarka magazynowa • Opieka zdrowotna i pomoc społeczna • Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca • Edukacja • Dostawa wody; Gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją • Handel hurtowy i detaliczny; Naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	Lista sporządzona w oparciu o analizę sytuacji poszczególnych grup przedsiębiorstw, w których w okresie 2011-2013 wystąpił wzrost zatrudnienia, największy pod względem średniej zmiany liczby pracujących oraz wykaz sektorów z RIS

					• Energia zrównoważona • Chemia • Produkcja metali i wyrobów metalowych oraz wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych • Elektronika i przemysł maszynowy	
38	The number of children in childcare	Liczba dzieci objętych opieką żłobkową	statystyka publiczna	dane MPiPS	4509	Tylko w żłobkach - BDL
39	The number of entities providing childcare	Liczba instytucji opieki żłobkowej	statystyka publiczna		123 placówki (97 żłobki, 24 kluby dziecięce, 2 oddziały żłobkowe)	
40	The number of places in entities providing childcare	Liczba miejsc opieki żłobkowej	statystyka publiczna		4,8 tys. miejsc	Tylko w żłobkach - BDL
41	The number of employers providing childcare (e.g. employers at whose premises childcare facilities are available)	Liczba pracodawców zaangażowanych w opiekę żłobkową (np. pracodawcy, na których terenie znajdują się formy opieki żłobkowej)	diagnoza specyficzna dla regionu	Ewentualnie posiłkowanie się danymi z SL 2014 dla danego regionu (wtedy tylko informacja o podmiotach wspartych z EFS)	0 - brak żłobków przyzakładowych w regionie	Dane GUS
42	Data on training undertaken by employees	Dane dotyczące szkoleń podejmowanych przez pracowników	diagnoza specyficzna dla regionu	Ewentualnie posiłkowanie się danymi z SL 2014 dla danego regionu (wtedy tylko informacja o podmiotach wspartych z EFS)	78 616 - Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach w Działaniu 8.1.1 POKL (VI 2014)	Dane POKL (Działanie 8.1.1; stan VI 2014)
43	The number of non-institutional entities providing childcare	Liczba form nie-instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3	statystyka publiczna	Dane MPiPS - dot. opiekunów dziennych (poza żłobkami i klubami dziecięcymi) - brak statystyk nt. nań	18 opiekunów dziennych w 3 gminach	dane MPiPS
44	The number of persons who benefit from social assistance	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	statystyka publiczna		235 009	Sprawozdanie MPIPS za 2013 r.
45	Intra-regional challenges on the risk of poverty (e.g. particular poviats with especially high poverty rates)	Zróżnicowanie wewnątrz-regionalne dotyczące zagrożenia ubóstwem (np. szczególnie wysokie zagrożenie ubóstwem w niektórych powiatach)	diagnoza specyficzna dla regionu	Dostępne są dane dot. beneficjentów pomocy społecznej na poziomie gminy, powiatu - do ew. wykorzystania przez IZ RPO	mapa w RPO	
46	Number of juveniles for which corrective measures were applied	Liczba nieletnich wobec których zastosowano środki wychowawcze lub poprawcze	diagnoza specyficzna dla regionu	Dane mogą być dostępne za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości. Dane zbierane są przez Ministerstwo z półrocznym opóźnieniem.	Liczba nieletnich, wobec których prawomocnie orzeczono środki wychowawcze, poprawcze lub kary w związku z czynami karalnymi w 2012 r. - 1 553	Dane Ministerstwa Sprawiedliwości
47	The number of social assistance entities	Liczba placówek opieki społecznej	statystyka publiczna		352	Sprawozdanie MPIPS za 2013 r. (liczba jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej)
48	The number of care centers	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych	statystyka publiczna		77	GUS-dane za 2013 r.

49	The number of places in care centers	Liczba miejsc w placówkach opiekuńczo–wychowawczych	statystyka publiczna		1 363	GUS-dane za 2013 r.
50	The number of foster families	Liczba rodzin zastępczych	statystyka publiczna		2 374	Ocena zasobów pomocy społecznej woj. Małopolskiego za 2013 r.
51	The number of children in foster care	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	statystyka publiczna		3 530	Ocena zasobów pomocy społecznej woj. Małopolskiego za 2013 r.
52	The number of children in institutional care	Liczba dzieci objętych opieką instytucjonalną	statystyka publiczna		1 301	GUS-dane za 2013 r. (liczba dzieci objętych instytucjonalną pieczą zastępczą)
53	The number of entities which support the homeless	Liczba placówek wspierających osoby bezdomne	statystyka publiczna		16	Sprawozdanie MPIPS za 2013 r. (liczba noclegowni, schronisk, domów dla bezdomnych)
54	The number of places in entities which support the homeless	Liczba miejsc w placówkach wspierających osoby bezdomne	statystyka publiczna		634	Sprawozdanie MPIPS za 2013 r. (liczba miejsc w noclegowniach, schroniskach, domach dla bezdomnych)
55	The number of sheltered housing units	Liczba mieszkań chronionych	diagnoza specyficzna dla regionu		41	Sprawozdanie MPIPS za 2013 r.
56	The number of training housing units	Liczba mieszkań treningowych	diagnoza specyficzna dla regionu		Brak danych	
57	The number of social economy entities	Liczba podmiotów ekonomii społecznej	diagnoza specyficzna dla regionu		1) Liczba aktywnych fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych na koniec 2010 r. - 6 800, w tym: a) organizacji pożytku publicznego - 600 b) organizacji prowadzących działalność gospodarczą - 680 2) Liczba spółdzielni socjalnych zarejestrowanych w KRS na 29.09.2014 r. - 82 3) Liczba podmiotów reintegracyjnych (CIS, KIS, ZAZ, WTZ) w 2013 r. - 89	1) Dane GUS 2) Dane Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych 3) Ocena zasobów pomocy społecznej woj. Małopolskiego za 2013 r.
58	The number of employees in social economy entities	Liczba zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej	diagnoza specyficzna dla regionu		Dostępne są jedynie dane nt. pracujących na podstawie stosunku pracy w aktywnych fundacjach, stowarzyszeniach i organizacjach społecznych na koniec 2010 r. - 8 100 osób	Dane GUS
59	The main health-related causes of absenteeism at work	Główne powody absencji chorobowej w pracy	statystyka publiczna		Rok 2013 - łącznie 16 582,2 dni 1) choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (2464,3) 2) choroby układu oddechowego (2368,8) 3) ciąża, poród i połóg (3362,2) 4) urazy, zatrucia (2313,8) 5) choroby układu	Liczba dni absencji chorobowej z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS według grup chorobowych oraz województw

					nerwowego (1321,5) 6) zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (951,7) 7) choroby układu krążenia (912,4) 8) choroby układu trawiennego (641,6) 9) nowotwory (951,7) 10) niektóre choroby zakaźne i pasożytnicze (184,5)	
60	The number of implemented health prevention programmes	Liczba wdrożonych zdrowotnych programów profilaktycznych	diagnoza specyficzna dla regionu		9 programów zdrowotnych w okresie 2011-2014, w tym 1 skierowany do dzieci	
61	The number of persons with different level of education (higher, vocational, etc.)	Liczba osób według wykształcenia (wyższe, zawodowe, itd.)	statystyka publiczna		wyższe- 494 005 osób średnie- 895 734 osób zasadnicze zawodowe- 656 014 osób gimnazjalne- 143 735 osób podstawowe ukończone- 491 476 osób podstawowe nieukończone i bezwykształcenia-32 884 osób	Stan na 2011 (NSP, GUS) (ludność w wieku 13 lat i więcej)
62	The number of children in pre-school education	Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną	statystyka publiczna		85 844 osoby	GUS
63	The exam results for pupils of elementary school, high school and "matura" exam results	Poziom wyników sprawdzianów uczniów szkół podstawowych, egzaminów gimnazjalnych oraz zdawalność egzaminów maturalnych	statystyka publiczna		jak w pkt 71	
64	The number of pupils	Liczba uczniów	statystyka publiczna		Kształcenie ogólne, 2013: 351 224 osoby (w tym ze specjalnymi potrzebami)	GUS
65	The number of pupils with special needs	Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	statystyka publiczna		Kształcenie ogólne, GUS, 2013: 2992 osoby	
66	Results of external exams	Wyniki egzaminów zewnętrznych (szóstoklasisty, gimnazjalny, maturalny)	statystyka publiczna	Dane dostępne w CKE, OKE	Sprawdzian po 6 klasie: średni wynik uczniów ze sprawdzianu to 62,84 %; Egzamin gimnazjalny, średnie wyniki: język polski: 64,12 % matematyka: 51,48 % przedmioty przyrodnicze: 62,80 % język angielski PP:64,28 % Matura: ogółem maturę zdało 83,5 % przystępujących	Dane ze sprawozdań OKE, 2013
67	The number of individuals aged 25-64 who study or participate in lifelong learning	Liczba osób w wieku 25-64 lata, które kształcą lub dokształcają się	statystyka publiczna		4,7 % osób w wieku 25-64 lat	Eurostat, 2013
68	Data on ICT competences (including of adults, pupils)	Dane dotyczące poziomu kompetencji cyfrowych (w tym osób dorosłych i uczniów)	diagnoza specyficzna dla regionu	W przypadku braku danych regionalnych KE wskazuje na możliwość skorzystania z danych z monitorowania projektów EFS	GUS, "Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2013 r.": 71,9 % odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu 69,3 % odsetek osób korzystających z komputera, ale tylko 7,4 % posiada umiejętności zw. z tworzeniem nowych	

					programów komputerowych. 62,8 % odsetek osób korzystających z internetu. Diagnoza spoleczna2013. Warunki i jakość życia Polaków (redakcja: J. Czapiński, T. Panek): 75,7 % - odsetek Polaków w wieku 16+ posiadających dostęp do internetu. Wśród tych, którzy nie maja dostępu do sieci 26,5 % jako powód podaje brak umiejętności korzystania. 8,1 % posiada umiejętność pisania programów komputerowych z użyciem języka programowania 22,6 % posiada umiejętność tworzenia elektronicznej prezentacji 42,9 % tworzy i modyfikuje strony www (zróżnicowanie duże ze względu na wiek i płeć). Badanie PIAAC: W badaniu 4 poziomy wykorzystania TIK. poniżej poz. l- 12 % populacji Polaków poz. 1 - 19 % populacji Polaków poz. 2 - 15,4 %populacji Polaków poz.3 - 3,8 % populacji Polaków.	
69	Data on foreign language competences (including of adults, pupils)	Dane dotyczące poziomu kompetencji językowych (w tym osób dorosłych i uczniów)	diagnoza specyficzna dla regionu	W przypadku braku danych regionalnych KE wskazuje na możliwość skorzystania z danych z monitorowania projektów EFS	Europejskie badanie kompetencji językowych ESCL, Raport krakowy 2011 (badanie dotyczy uczniów kończących gimnazjum): Ponad połowa badanych gimnazjalistów osiągnęła wyniki w zakresie języka angielskiego na poziomie A1 albo niższym. Udział uczniów, których kompetencje językowe odpowiadają poziomowi A2 wynosi 11-23%, w zależności od badanej sprawności językowej. Jednocześnie jedna czwarta uczniów osiągnęła poziom biegłości językowej oczekiwany od absolwentów szkół ponadgimnazjalnych– B1 lub B2. W przypadku języka niemieckiego, ponad 80% uczniów osiągnęło poziom A1 lub niższy, a około jedna dziesiąta uczniów osiągnęła poziom A2. Udział uczniów, których kompetencje w zakresie języka niemieckiego odpowiadają poziomowi B1 i B2 wynosi 5-7%, w	

					zależności od badanej sprawności	
70	The number of VET students	Liczba uczniów szkół zawodowych	statystyka publiczna		76 452 uczniów	GUS
71	Proportion of pupils in VET in the total population of pupils	Udział absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych	statystyka publiczna	dane SIO	Absolwenci ZSZ stanowią 16,04 % absolwentów szkół ponadgimnazjalnych (LO, średnie szkoły zawodowe, Licea Profilowane)	Dane GUS dot. Liczby absolwentów w poszczególnych typach szkół, 2013
72	The number of VET schools (including VET schools and centers, etc.)	Liczba szkół zawodowych (w tym szkoły zasadnicze zawodowe, technika, itd.)	statystyka publiczna	dane SIO	Liczba szkół prowadzących kształcenie zawodowe dla młodzieży w roku 2013 to 421 w tym 30 specjalnych: v Zasadnicze Szkoły Zawodowe w 2013 to 156 szkół w tym 26 specjalnych v Technika dla młodzieży w 2013 to 163 szkoły w tym 3 specjalne v Licea profilowane w 2013 r. to 15 szkół w tym 1 specjalne v Szkoły artystyczne w 2013 r. to 87 szkół	GUS
73	The number of unemployment among graduates of VET schools	Liczba bezrobotnych absolwentów szkół zawodowych	statystyka publiczna / diagnoza specyficzna dla regiony	Ogólnodostępne są dane z BAEL dot. stopy bezrobocia absolwentów szkół zasadniczych zawodowych oraz policealnych i średnich zawodowych - **dane tylko na poziomie kraju**	Zgodnie z opracowaniem Małopolskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji z 2014 r. *Edukacja – urząd pracy – zatrudnienie. Analiza sytuacji absolwentów rejestrujących się w małopolskich urzędach pracy,* w roku 2012 w małopolskich PUP zarejestrowanych było 4 078 absolwentów szkół zawodowych (str. 19)	
74	The number of VET schools, which implemented cooperation programme including schools, which implemented part of training at employers' premises	Liczba szkół zawodowych, które wdrożyły program współpracy z pracodawcami w tym szkoły, które wprowadziły część szkolenia bezpośrednio u pracodawców	diagnoza specyficzna dla regionu	Ustalono z KE możliwość analizy w odniesieniu do danych krajowych w przypadku braku dostępności danych dla województwa	213 szkół i placówek kształcenia zawodowego wdrożyło PRS we współpracy z przedsiębiorcami. Brak danych co do liczby szkół prowadzących szkolenia u pracodawców, natomiast: - w stażach płatnych (odbywających się u pracodawców) udział wzięło 3 540 uczniów (stan na wrzesień 2014) - w stażach-wizytach zawodoznawczych wzięło udział 26 975 uczniów (stan na wrzesień 2014)	Dane historyczne z projektu systemowego województwa małopolskiego *Modernizacja Kształcenia Zawodowego*
75	Data on the link between professional qualifications taught at VET schools and labour market needs	Dane dotyczące związku między kwalifikacji zawodowych zdobytych w szkołach edukacji zawodowej a potrzebami rynku pracy	diagnoza specyficzna dla regionu	Ustalono z KE możliwość analizy w odniesieniu do danych krajowych w przypadku braku dostępności danych dla województwa	Brak danych	
76	The number of entreprises/employers currently involved in VET	Liczba pracodawców/firm zaangażowanych w edukację zawodową	diagnoza specyficzna dla regionu	Ustalono z KE możliwość analizy w odniesieniu do danych krajowych w przypadku braku dostępności danych dla województwa	W 2014 roku 584 pracodawców współpracowało ze szkołami poprzez realizację staży – na podstawie danych zebranych od Partnerów projektu w październiku 2014	Dane historyczne z projektu systemowego województwa małopolskiego Modernizacja Kształcenia Zawodowego

ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE – OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

A. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE – OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI:

Zintegrowane podejście terytorialne ma na celu wykorzystanie specyficznych potencjałów terytorialnych i likwidację barier w rozwoju poszczególnych obszarów województwa, gdzie w określonych dziedzinach przeprowadzona zostanie interwencja, która zapewni bardziej efektywne wykorzystanie zasobów oraz niwelację deficytów. Podjęcie interwencji w danym obszarze powinno, obok wpisywania się w określone cele tematyczne i priorytety inwestycyjne, uwzględniać specyficzne potrzeby określonych terytoriów, jako **obszarów strategicznej interwencji** programu operacyjnego. Wymiar terytorialny zastosowany został tam, gdzie daje szansę na bardziej skuteczne przeprowadzenie interwencji, natomiast podejście sektorowe (tematyczne) pozostaje głównym sposobem realizacji interwencji programu.

Realizacja RPO na obszarach strategicznej interwencji (OSI):

Zaplanowana w programie interwencja przyczyni się do realizacji potrzeb lub niwelowania barier poszczególnych typów obszarów, w tym w szczególności terytoriów uznanych za obszary strategicznej interwencji, poprzez realizację projektów wprost na danym terytorium. Podstawowym instrumentem wsparcia OSI będzie udzielanie dotacji na wdrażanie działań w zidentyfikowanych obszarach. Mechanizmem promującym wsparcie OSI będzie m.in. preferencyjny podział środków w przypadku stosowania algorytmów podziału środków subregionalnych, kryteria wyboru projektów, zastosowanie mechanizmów komplementarności, wydzielenie odrębnej alokacji dla zidentyfikowanych obszarów. Biorąc pod uwagę specyfikę województwa w programie zastosowanie znajdują następujące OSI zidentyfikowane zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym. Zaprezentowane poniżej OSI zostały zidentyfikowane w oparciu o aktualnie dostępne dane w związku z czym możliwa jest dalsza weryfikacja ich zakresu, w przypadku wystąpienia okoliczności wskazujących na zasadność ich zmiany.

Obszary Strategicznej Interwencji zidentyfikowane w RPO:

Obszary Strategicznej Interwencji		Terytorialne instrumenty realizacji (CT)			Wsparcie horyzontalne – z poziomu regionalnego (CT)
		SPR	ZIT	programy rewitalizacji miast	
OSI krajowe	Miasto wojewódzkie i jego obszar funkcjonalny – Metropolia Krakowska		3/4/6/7/9/10		
	Miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji			8/9/10	3/4/6/8/9/10
	Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu				8/9/10

	mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe				
	Obszary przygraniczne				6/7/10 *zgodnie z programem współpracy transgranicznej PL - SK 2014-2020*
OSI regionalne	Subregiony	3/4/6/ 7/8/9/10			
	Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa kulturowego				6
	Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa przyrodniczego	8			6
	Obszary górskie	7/8			5/6/7
	Zbiorniki i cieki wodne	6/8			5
	Uzdrowiska				8
	Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych				5
	Obszary zagrożone deficytem jakościowym lub ilościowym wód	6	6		
	Polska Południowa	1/2/3/4/5/6/7/8/9/10			
	Obszary, na których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza – bezrobocie				8
	Obszary o niskim poziomie przedsiębiorczości mieszkańców				8
	Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi – ubóstwo				9
	Obszary o niskich wynikach egzaminów gimnazjalnych				10

OSI zidentyfikowane na poziomie krajowym:

Miasto wojewódzkie i jego obszar funkcjonalny – Metropolia Krakowska: Obszar funkcjonalny Krakowa, charakteryzujący się największą zdolnością do kreowania wzrostu gospodarczego w regionie, z uwagi na swoje walory ekonomiczne i społeczne (wysoki dostęp do szerokiego spektrum usług publicznych, wysokie zarobki, niski poziom bezrobocia, bardzo dobra dostępność komunikacyjna) jest magnesem przyciągającym zasoby ludzkie z innych obszarów województwa. Interwencja planowana w ramach Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego wdrażana będzie za pomocą Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej (ZIT), narzędzia, które pozwala na implementację programu operacyjnego w sposób przekrojowy oraz umożliwia finansowanie inwestycji z różnych osi priorytetowych programu operacyjnego. **Kryteria delimitacji**: interwencja w ramach zintegrowanej inwestycji terytorialnej będzie realizowana na terenie obszaru o intensywnych powiązaniach funkcjonalnych pomiędzy Krakowem i otaczającymi go gminami. Jest to Metropolia Krakowska tj. obszar wydzielony z subregionu Krakowski Obszar Metropolitalny.

Zastosowanie ZIT przyczyni się do efektywnego osiągnięcia poniższych celów szczegółowych i rezultatów programu:

- w ramach osi 3, poprzez realizację zadań w zakresie infrastruktury rozwoju gospodarczego, przyczyni się do tworzenia warunków dynamizujących rozwój społeczno-gospodarczy MK;
- w ramach osi 4, poprzez realizację zadań z zakresu: poprawy efektywności energetycznej, wsparcia gospodarki niskoemisyjnej oraz zrównoważonego transportu miejskiego, przyczyni się do poprawy stanu środowiska oraz jakości życia mieszkańców MK;
- w ramach osi 5, pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa ekologicznego na obszarze MK, dzięki inwestycjom w gospodarkę odpadami oraz kompleksowej ochronie zasobów wodnych poprzez rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, które będą przyczyniać się do poprawy jakości życia mieszkańców MK;
- w ramach osi 7, poprzez rozwój dróg o znaczeniu subregionalnym (**alokacja: 10,06 mln euro**) przyczyni się do zwiększenia dostępności transportowej oraz bezpieczeństwa na drogach MK;
- w ramach osi 9, dzięki wsparciu osób niesamodzielnych i ich opiekunów (z wyłączeniem opieki długoterminowej i teleopieki) oraz usługi interwencji kryzysowej, zapewni mieszkańcom MK szeroki dostęp do usług publicznych, a dzięki temu przyczyni się do zwiększenia spójności wewnątrzregionalnej;
- w ramach osi 10, przyczyni się do podniesienia kompetencji mieszkańców MK, poprzez wsparcie kształcenia zawodowego oraz tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego;
- w ramach osi 12, przyczyni się do zwiększenia spójności społecznej, poprzez zmniejszenie nierówności w dostępie do usług zdrowotnych (zadania z zakresu inwestycji w obiekty infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym).

Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego realizowanego w formule zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji: Miasta w Małopolsce borykają się z wieloma wyzwaniami rozwojowymi – problemami społecznymi i gospodarczymi wynikającymi m.in. z utraty dotychczasowych funkcji, globalizacji czy też spowolnienia gospodarczego. W niektórych ośrodkach miejskich lub na niektórych ich obszarach (dzielnicach) doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych oraz do degradacji fizycznej, gospodarczej, społecznej. Wpływa to m.in. na spadek liczby miejsc pracy na tych obszarach, wzrost odpływu ludności i zjawisk patologii społecznej. Dlatego prawidłowy rozwój miast staje się obecnie wyzwaniem niezbędnym do przestrzennego równoważenia rozwoju województwa oraz poprawy spójności wewnątrzregionalnej. **Kryteria delimitacji**: Miasta Małopolski wymagające rewitalizacji, powyżej 5 tysięcy mieszkańców. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia obszarów miejskich wymagających rewitalizacji, przy jednoczesnym zastosowaniu mechanizmów komplementarności działań finansowanych z EFRR i EFS. Dodatkowo na etapie wyboru projektów zastosowane zostaną preferencje dla miast powiatowych oraz miast powyżej 15 tysięcy mieszkańców.**

[Szczegółowe informacje dotyczące programów rewitalizacji miast w **części B. niniejszego załącznika**]

Obszary wiejskie, w szczególności o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe: Obszary wiejskie województwa małopolskiego należą do obszarów strategicznej interwencji o dużym zróżnicowaniu zarówno potencjałów rozwojowych jak i problemów natury społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Jako jedną z podstawowych przyczyn złych perspektyw rozwojowych obszarów wiejskich można uznać niski poziom dostarczania usług publicznych decydujących o rozwoju (m.in. z zakresu kultury, ochrony zdrowia, edukacji, ochrony środowiska, oraz opieki społecznej). Interwencją objęte zostaną obszary wiejskie i miasta do 5 tysięcy mieszkańców. Interwencja mająca na celu rozwój obszarów wiejskich będzie prowadzona w ramach różnych osi priorytetowych. Podobnie jak w przypadku obszarów miejskich, co do zasady w ramach osi priorytetowych nie przewidziano alokacji dedykowanych wyłącznie obszarom wiejskim. Wsparcie przeznaczone wyłącznie na realizację przedsięwzięć na obszarach wiejskich – zadania z zakresu kompleksowej odnowy obszarów wiejskich, zarówno w wymiarze fizycznym, jak i społecznym – zostało zaprogramowane w ramach PI 9b z przeznaczeniem na odnowę fizyczną obszarów wiejskich oraz komplementarnie do wsparcia z PI 9b – w ramach 8i, 8iv, 9i, 9iv, 10i z przeznaczeniem na odnowę społeczną. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie na etapie wyboru – preferencji dla obszarów o najniższym poziomie dostępności do usług publicznych. Jednocześnie zastosowany zostanie mechanizm komplementarności działań finansowanych z EFRR i EFS.**

Obszary przygraniczne: Obszary przygraniczne województwa małopolskiego odgrywają ważną rolę zarówno w procesach rozwojowych, jak i politycznych. Na obszarach przygranicznych, występują pozytywne bodźce dla wzrostu gospodarczego, rozwoju przedsiębiorczości, współpracy międzynarodowej, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk. Z drugiej jednak strony obszary te narażone są na zjawiska negatywne, związane z niską krajową dostępnością terytorialną, różnicami kulturowymi, społecznymi oraz odpływem zasobów ludzkich do regionów charakteryzujących się wyższym poziomem konkurencyjności. **Kryteria delimitacji i wsparcia**: Zgodnie z interwencją Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2014-2020 w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

OSI zidentyfikowane na poziomie regionalnym:

Subregiony: Subregiony województwa małopolskiego należą do podstawowych obszarów strategicznej interwencji, służącej optymalnemu wykorzystaniu zróżnicowanych przestrzennie potencjałów, wzmacniania czynników decydujących o atrakcyjności lokalizacyjnej, ale również niwelowania barier rozwojowych w wymiarze regionalnym. W *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020* wprowadzony został podział na 5 subregionów funkcjonalnych. W ich ramach w szczególności wsparte zostaną działania mające na celu wykorzystanie endogenicznych potencjałów poszczególnych subregionów, takich jak obszary, na których możliwe jest lokalizowanie stref aktywności gospodarczej, walory przyrodnicze, gospodarka wodno-kanalizacyjna, kapitał ludzki, w szczególności w kontekście tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego oraz organizacji systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego w subregionach. **Kryteria delimitacji**: *Krakowski Obszar Metropolitalny, Subregion tarnowski, Subregion sądecki, Subregion podhalański, Małopolska Zachodnia.* Z Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM), zostały wyodrębnione dwa obszary: miasto wojewódzkie i jego obszar funkcjonalny (Metropolia Krakowska) na terenie którego realizowane będą projekty w formule zintegrowanych inwestycji terytorialnych. Pozostałe gminy otaczające Metropolię Krakowską tworzą subregion Krakowski Obszar Metropolitalny. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI, będzie instrument rozwoju regionalnego *Subregionalny Program Rozwoju,* który realizować będzie politykę opartą na zintegrowanym podejściu, tj. ukierunkowanym na wykorzystanie wewnętrznego potencjału i zasobów terytorialnych, jak i umożliwiających realizację interwencji precyzyjnie dostosowanych do subregionalnych uwarunkowań.**

[Szczegółowe informacje dotyczące Subregionalnego Programu Rozwoju w **części B. niniejszego załącznika**]

Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa kulturowego: Różnorodność, bogactwo i unikatowość dziedzictwa kulturowego, to główne źródła atrakcyjności regionu, tworzące jego przewagę konkurencyjną. Dziedzictwo kulturowe powinno być traktowane jako znaczący element regionalnej szansy, warunkujący rozwój działalności opartej na przemysłach czasu wolnego. Nowe postrzeganie tego potencjału powinno prowadzić do przypisania mu roli ważnego czynnika rozwoju społeczno-ekonomicznego, kreującego znaczącą część regionalnego PKB w sferze usług i produkcji oraz generującego zatrudnienie. Dla zachowania regionalnej różnorodności i oryginalnych cech kulturowych ważne jest wzmocnienie systemu wspierania prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych oraz prac zabezpieczających przed zniszczeniem prowadzonych przy zabytkach. **Kryteria delimitacji**: Obiekty dziedzictwa kulturowego o charakterze regionalnym i ponadregionalnym (obiekty znajdujące się na liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO, parki kulturowe, zespoły zabytków uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii, zabytki wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków). **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji dla wybranych obiektów dziedzictwa kulturowego przy kryteriach wyboru projektów.**

Obszary o wysokim potencjale zasobów dziedzictwa przyrodniczego: Małopolskę wyróżnia różnorodność krajobrazu wynikająca w dużej mierze z rzeźby terenu, warunków klimatycznych, hydrologicznych i glebowych. Dzięki temu występują tu niejednolite zespoły ekosystemów. Szeroki i urozmaicony wachlarz siedlisk stwarza dogodne warunki egzystencji licznym gatunkom roślin i zwierząt oraz decyduje w wysokim stopniu o różnorodności biologicznej. Ponad połowa powierzchni regionu objęta jest ochroną prawną (około 8% wszystkich obszarów chronionych w Polsce). Pod względem udziału powierzchni prawnie chronionej Małopolska zajmuje drugie miejsce w kraju. Biorąc pod uwagę niezwykły potencjał regionu bazujący na cennych zasobach naturalnych, konieczne jest przede wszystkim podejmowanie działań zmierzających do zachowania oraz ochrony różnorodności biologicznej. **Kryteria delimitacji**: wybrane formy ochrony przyrody (parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty przyrody, pomniki przyrody, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszar Pustyni Błędowskiej). **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji dla projektów realizowanych na terenach cennych przyrodniczo przy kryteriach wyboru projektów.**

Obszary górskie: Obszary górskie charakteryzują się niekorzystnymi warunkami fizyczno-geograficznymi, klimatycznymi i glebowymi, powodującymi utrudnienia dla rolnictwa oraz rozwoju transportu, co generuje wyższe niż na obszarach nizinnych koszty budowy infrastruktury. **Kryteria delimitacji**: Miejscowości położne na trenach podgórskich i górskich, w których co najmniej 50% użytków rolnych leży powyżej 350 m n.p.m. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie m.in. zastosowanie preferencji dla wybranych działań przy kryteriach wyboru projektów.**

Zbiorniki i cieki wodne: Nierozerwalnie związane z krajobrazem regionu są malowniczo usytuowane zbiorniki wodne, które ze względu na swój wielofunkcyjny charakter, oprócz pełnienia roli przeciwpowodziowych czy zaopatrzenia w wodę pitną odgrywają istotną rolę w ochronie bioróżnorodności, a także są miejscem wypoczynku i rekreacji, generują miejsca pracy. Ponadto zbiorniki stanowią doskonałe miejsce dla rozwoju infrastruktury i działań na rzecz rozwoju gospodarczego. Biorąc pod uwagę ten wyjątkowy potencjał Małopolski należy zwrócić uwagę, iż inwestycje w zakresie rozwoju przemysłów czasu wolnego nie będą możliwe bez wcześniejszego

działania na rzecz ochrony i poprawy środowiska naturalnego oraz cennych przyrodniczo obszarów. Małopolska posiada warunki do stworzenia nowych produktów turystycznych, opartych na walorach przyrodniczych i przestrzennych. Liczne rzeki, potoki, kanały wodne posiadają wiele ukrytych zasobów, które mogą stanowić o przewadze konkurencyjnej danego miejsca. Właściwe wykorzystanie tych zasobów może stać się cennym czynnikiem, wspomagającym rozwój całego regionu, co pozwoli na osiągnięcie wielu korzyści w wymiarze społecznym i ekonomicznym. **Kryteria delimitacji**: Zbiorniki wodne: *Rożnowski, Czchowski, Klimkówka, Świnna Poręba, Dobczycki, Czorsztyński, tereny po żwirowiskach, cieki wodne, m.in.: rzeki, potoki, kanały wodne*. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji dla inwestycji z zakresu zagospodarowania otoczenia zbiorników wodnych i cieków przy kryteriach wyboru projektów.**

Uzdrowiska: Małopolska, to obok Dolnego Śląska, drugi wiodący region oferty **uzdrowiskowej** w Polsce o uznanej tradycji i bogatej historii. Na obszarze województwa znajduje się 9 spośród 45 polskich uzdrowisk, stanowiących doskonałą bazę dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej i usług zdrowotnych (pobyty kuracyjne, wypoczynek zdrowotny). Są to w większości wielowiekowe kurorty, o zabytkowej architekturze, doskonałym położeniu z punktu widzenia turystyki, walorów klimatycznych, krajobrazowych i przyrodniczych, a równocześnie często o utrudnionym dostępie komunikacyjnym i braku możliwości rozwoju przemysłu. Tym samym, możliwości rozwoju gospodarczego i utrzymania oraz powstawania miejsc pracy w regionach i subregionach uzdrowiskowych wiążą się nierozerwalnie z kondycją branży uzdrowiskowej i wielkością środków przeznaczanych na wsparcie dla miejscowości uzdrowiskowych. **Kryteria delimitacji**: miejscowości uzdrowiskowe. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla wsparcia uzdrowisk.**

Obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych: Województwo Małopolskie należy do obszarów o znacznym zagrożeniu wystąpieniem osuwisk, wynikającym z podatności podłoża skalnego, nachylenia powierzchni oraz charakteru zawodnienia przypowierzchniowych warstw skalnych. Zagrożenie osuwiskami jest ponadto potęgowane sposobem zagospodarowania terenu a szczególnie intensyfikacją zabudowy i rozwojem sieci dróg zakłócającym procesy odpływu wód. **Kryteria delimitacji**: Karpaty zewnętrzne i wewnętrzne, obszar zapadliska karpackiego i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie wyodrębnienie alokacji finansowej dla działań związanych z przeciwdziałaniem ruchom masowym.**

Obszary zagrożone deficytem jakościowym lub ilościowym wód: Cechami wód województwa decydującymi o zagrożeniu suszą są duża nierównomierność przepływów wód, nierównomierność obszarowa zasilania wód powierzchniowych wodami podziemnymi oraz czasowa zmienność odpływu powierzchniowego bezpośrednio zasilanego opadem. Obszary położone w części lewobrzeżnej Wisły są potencjalnie najwyżej zagrożone niedoborami wody. **Kryteria delimitacji**: Deficyt ilościowy i jakościowy wód podziemnych – północno-zachodnia część Województwa (gminy Wolbrom, Klucze, Olkusz, Bukowno Chrzanów, Trzebinia, Babice, Alwernia, Oświęcim, Kęty, Wadowice, Czernichów, Liszki, Zabierzów, Wielka Wieś, Skała, Trzyciąż) a także w gminach Kłaj i Niepołomice. Gminy o najwyższym zagrożeniu deficytem ilościowym wód podziemnych – gminy powiatów miechowskiego, proszowickiego, myślenickiego, tarnowskiego, gorlickiego i nowosądeckiego. Gminy o najwyższym zagrożeniu deficytem jakościowym przy wysokim zagrożeniu ilościowym występuje w gminie Kościelisko. Najwyższy stopień zagrożenia potencjału wód powierzchniowych stwierdzono w powiatach nowosądeckim, brzeskim i limanowskim. **Mechanizmem promującym wsparcie**

powyższego OSI będzie zastosowanie preferencji dla wybranych działań przy kryteriach wyboru projektów.

Polska Południowa: Polska Południowa zdefiniowana została jako makroregion obejmujący dwa województwa: Małopolskie i Śląskie. Oba regiony stanowią zwarty przestrzennie obszar zajmujący niemal 9% powierzchni Polski, zamieszkiwany przez 21% ludności kraju, której praca pozwoliła na wytworzenie w 2010 r. ponad 1/5 produktu krajowego brutto Polski. Uzasadnionym jest zatem określenie Polski Południowej jako szczególnego obszaru koncentracji potencjałów społecznych, gospodarczych i innowacyjnych. Analiza relacji Województw Małopolskiego i Śląskiego z innymi regionami Polski wskazuje, że słuszne jest oczekiwanie, że dla Śląskiego najważniejszym potencjalnym partnerem jest Małopolska, a dla Małopolski Województwo Śląskie. Nie oznacza to oczywiście negowania znaczenia relacji z innymi partnerami, jednak największa wartość dodana wiąże się z wykorzystaniem potencjału współpracy międzyregionalnej pomiędzy Województwami Małopolskim i Śląskim. Efektem tego będzie uzyskanie wyjątkowych synergii rozwojowych, korzystnych nie tylko dla tych dwóch regionów, ale także dla całego kraju. **Mechanizm promujący:** Projekty o znaczeniu ponadregionalnym i międzyregionalnym, wpisujące się w Strategię Rozwoju Polski Południowej do roku 2020, realizowane na terenie województwa małopolskiego: w partnerstwie z podmiotem z województwa śląskiego lub komplementarne wobec projektów realizowanych w województwie śląskim. **Interwencja planowana w RPO 2014-2020 będzie miała charakter horyzontalny, tj. w szczególności obejmować będzie przedsięwzięcia zacieśniające współpracę z Województwem Śląskim oraz przyczyniające się do rozwoju Polski Południowej.**

Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi – bezrobocie: Małopolskę z punktu widzenia poziomu bezrobocia i długotrwałego bezrobocia cechuje istotne zróżnicowanie terytorialne. Średni poziom bezrobocia rejestrowanego w Małopolsce to 11,4%. Jedynie w 6 z 22 powiatów regionu stopa bezrobocia rejestrowanego kształtuje się na poziomie korzystniejszym. Najgorsza sytuacja występuje w powiatach olkuskim, limanowskim, nowosądeckim i dąbrowskim. Co istotne, w przypadku powiatu dąbrowskiego poziom bezrobocia sięga niemal 20%. **Kryteria delimitacji**: Powiaty ze skumulowanym problemem w zakresie bezrobocia: bezrobocie rejestrowane. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie na etapie wyboru - preferencji dla projektów skierowanych do osób z powiatów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji ze względu na poziom bezrobocia.**

Obszary o niskim poziomie przedsiębiorczości: Małopolskę z punktu widzenia poziomu przedsiębiorczości cechuje istotne zróżnicowanie terytorialne. Średni liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców wynosi 162. Duże odstępstwa od wskazanej średniej dotyczą powiatów wschodniej Małopolski. Uzyskanie znaczącej poprawy na wskazanym obszarze będzie utrudnione poprzez nakładanie się zjawisk bezrobocia i ubóstwa i będzie wiązało się z koniecznością kumulowania znacznych środków finansowych przeznaczanych na szeroko rozumiane działania aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców. **Kryteria delimitacji**: Powiaty o niższej od średniej liczbie podmiotów gospodarczej przypadającej na 1000 mieszkańców. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie na etapie wyboru – preferencji dla projektów skierowanych do osób z powiatów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji ze względu na poziom przedsiębiorczości.**

Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi – ubóstwo: Małopolskę z punktu widzenia poziomu zamożności mieszkańców cechuje istotne zróżnicowanie terytorialne. **Z uwagi**

na złożoność problemu w ocenie sytuacji uwzględniono dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej, dzieci w wieku do 17 lat na które rodzice pobierają zasiłek oraz osób niepełnosprawnych. **Kryteria delimitacji**: Powiaty ze skumulowanym problemem w zakresie ubóstwa – wskaźnik syntetyczny uwzględniający: osoby korzystające z pomocy społecznej, osoby niepełnosprawne, dzieci do 17 roku życia na które pobierany jest zasiłek rodzinny. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie na etapie wyboru - preferencji dla projektów skierowanych do osób z powiatów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji ze względu na poziom ubóstwa.**

Obszary zagrożone skumulowanymi problemami społecznymi – wykształcenie: Analizując zróżnicowanie Małopolski ze względu na wyniki nauczania zwrócono uwagę na rozbieżności wewnątrzregionalne. Uwzględniona została analiza trendu wyników z egzaminów gimnazjalnych na przestrzeni ostatnich 5 lat. **Kryteria delimitacji**: Powiaty ze skumulowanym problemem w zakresie wykształcenia: wyniki egzaminów gimnazjalnych. **Mechanizmem promującym wsparcie powyższego OSI będzie zastosowanie na etapie wyboru - preferencji dla projektów skierowanych do osób z powiatów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji ze względu na wyniki egzaminów gimnazjalnych.**

B. SUBREGIONALNY PROGRAM ROZWOJU I PROGRAMY REWITALIZACJI MIAST JAKO INSTRUMENT ROZWOJU TERYTORIALNEGO

Subregionalny Program Rozwoju:

Subregionalny Program Rozwoju jako instrument rozwoju terytorialnego:

Subregionalny Program Rozwoju (SPR) stanowi ofertę samorządu województwa małopolskiego dla partnerów z sektora samorządowego, gospodarczego i społecznego mającą na celu uruchomienie oddolnych inicjatyw w celu **wykorzystania wewnętrznych potencjałów dla zbudowania „specjalizacji" poszczególnych subregionów**.

Interwencja w ramach SPR realizować będzie politykę opartą na zintegrowanym podejściu, co oznacza:

- ukierunkowanie na **wykorzystanie wewnętrznego potencjału i zasobów terytorialnych**;
- umożliwienie realizacji interwencji ukierunkowanych na generalne wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do **subregionalnych uwarunkowań**.

Za wykorzystaniem instrumentu w postaci SPR przemawiają trojakiego rodzaju argumenty:

- **zróżnicowanie wewnętrzne województwa**, co wymaga zróżnicowanej terytorialnie polityki rozwoju województwa,
- **oddolne podejście do polityki rozwoju województwa**, umożliwiające lepsze wykorzystanie endogenicznego potencjału poszczególnych subregionów (*multi-level governance)*,
- **stworzenie warunków stymulujących realizację wspólnych i/lub uzgodnionych projektów**, co jest odpowiedzią na występujący deficyt współpracy zarówno w ramach sektora publicznego, jak i we współpracy samorządów z partnerami społecznymi i gospodarczymi.

Subregiony:

W *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020,* wprowadzony został podział na **5 subregionów funkcjonalnych**: Krakowski Obszar Metropolitalny (KOM), Subregion sądecki, Subregion tarnowski, Subregion podhalański oraz Małopolska Zachodnia. W związku z realizacją zintegrowanych inwestycji terytorialnych z subregionu KOM, został wyodrębniony obszar miasto wojewódzkie i jego obszar funkcjonalny – Metropolia Krakowska, na terenie której realizowane będą projekty w formule ZIT. Pozostałe gminy tworzą subregion KOM. Interwencja podejmowana w ramach ZIT oraz subregionów **będzie rozłączna**, tj. Metropolia Krakowska nie bierze udziału w podziale środków w obszarach dedykowanych pozostałym subregionom, natomiast subregiony nie uczestniczą w podziale środków dedykowanych Metropolii Krakowskiej.

Należy podkreślić, że zdelimitowane subregiony **nie powinny być postrzegane jako nowe jednostki quasi-administracyjne**, ale ważne obszary funkcjonalne w ramach polityki rozwoju województwa.

Wybrane wyzwania rozwojowe subregionów – determinanty polityki rozwoju wobec subregionów:[1]

Metropolia Krakowska (Krakowski Obszar Funkcjonalny/ZIT):

- wsparcie funkcji metropolitalnych Krakowa;
- poprawa dostępności komunikacyjnej (w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym);
- poprawa stanu środowiska, w tym zwłaszcza zmniejszenie wysokiego zanieczyszczenia powietrza;
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej;
- poprawa dostępności usług publicznych.

Krakowski Obszar Metropolitalny:

- wzrost dostępności komunikacyjnej powiatów względem Krakowa;
- rozwój powiatów dzięki dostarczaniu usług dla Krakowa;
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej;
- poprawa bezpieczeństwa ekologicznego (w tym ochrona oraz minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych);
- wzrost atrakcyjności turystycznej (m.in. poprzez rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz produktów turystycznych).

Subregion tarnowski:

- rozwój obszarów wiejskich;
- wykorzystanie potencjału autostrady A4;
- szkolnictwo wyższe zawodowe ukierunkowane na rozwój lokalnej gospodarki;
- rozwój potencjału gospodarczego subregionu (m.in. poprzez tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej);
- pobudzanie funkcji Tranowa jako subregionalnego centrum usług publicznych oraz motoru rozwoju.

[1] Opracowano na podstawie: *Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020; Potencjał i trendy rozwojowe miast w województwie małopolskim,* Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju 2010; *Badanie możliwości rozwojowych subregionów funkcjonalnych województwa małopolskiego. Raport końcowy z badania,* Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju 2011.

Subregion sądecki:
- wykorzystanie lokalnego potencjału turystycznego;
- szkolnictwo wyższe zawodowe ukierunkowane na rozwój lokalnej gospodarki;
- rozwój przemysłów innowacyjnych;
- poprawa dostępności komunikacyjnej, w tym zwłaszcza obszarów peryferyjnych;
- pobudzanie funkcji Nowego Sącza jako subregionalnego centrum usług publicznych o znaczeniu ponadlokalnym.

Subregion podhalański:
- dalsze zwiększanie potencjału turystycznego;
- szkolnictwo wyższe zawodowe ukierunkowane na rozwój lokalnej gospodarki;
- wzrost dostępności komunikacyjnej subregionu, w tym zwłaszcza obszarów peryferyjnych;
- wzrost jakości życia mieszkańców;
- wzmacnianie funkcji Nowego Targu oraz Zakopanego jako ponadlokalnych ośrodków usług publicznych.

Małopolska Zachodnia:
- wykorzystanie potencjału autostrady A4;
- wykorzystanie położenia pomiędzy KOM a Konurbacją Górnośląską;
- modernizacja lokalnych przemysłów;
- odnowa terenów zdegradowanych;
- wzmocnienie potencjału turystycznego oraz rozwój przemysłów usług czasu wolnego;
- rozwój Oświęcimia, Chrzanowa oraz Olkusza jako ponadlokalnych centrów usług publicznych.

Zasady funkcjonowania SPR:

Zgodnie z założeniami, SPR uwzględniać będzie zarówno politykę wspierania poszczególnych subregionów, jak i uzgodnione listy przedsięwzięć. Przedsięwzięcia subregionalne rozumiane są jako przedsięwzięcia wspólne – realizowane przez kilku partnerów i/lub uzgodnione, tj. realizowane przez jeden podmiot, ale posiadające **szersze oddziaływanie terytorialne i poparcie innych partnerów**.

W każdym przypadku, gdy w rozdziale RPO zatytułowanym *Kierunkowe zasady wyboru projektów do dofinansowania*, wchodzącym w skład opisu poszczególnych osi priorytetowych, mowa jest o selekcji projektów z zastosowaniem *specjalnego mechanizmu opartego na ścieżce subregionalnej, jako szczególnej formy trybu konkursowego*, oznacza to wybór projektów w procedurze, w której wstępnym etapem jest identyfikacja potencjalnie możliwych do realizacji przedsięwzięć przez **Fora Subregionalne** – gremia powołane przez IZ, składające się z przedstawicieli samorządów terytorialnych, jednostek naukowych, przedsiębiorców, organizacji przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, lokalnych grup działania i innych instytucji z terenu danego subregionu. Rola Forów Subregionalnych będzie polegać na **poszukiwaniu ponadlokalnych projektów partnerskich** – wspólnych lub uzgodnionych pomiędzy partnerami, które dzięki partnerstwu będą synergicznie łączyć wysiłki zaangażowanych podmiotów, co prowadzić będzie do **bardziej efektywnego wykorzystania wsparcia europejskiego na rzecz rozwijania subregionalnych potencjałów i osłabiania barier rozwojowych**. Przedsięwzięcia uzgodnione przez Fora Subregionalne będą przekazane jako wyraz preferencji i rekomendacja dla IZ; dopiero dla tych przedsięwzięć, zaakceptowanych wstępnie przez IZ, opracowywana będzie pełna dokumentacja aplikacyjna, która po przedłożeniu do właściwej instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie podlegać będzie ocenie formalnej i merytorycznej. W efekcie **procedura ta będzie w szerszym stopniu niż zwykły konkurs opierać się na współpracy** pomiędzy

różnymi interesariuszami, ale w dalszym ciągu będzie uwzględniała rywalizację pomiędzy projektami, służącą wyborowi najlepszych projektów.

Interwencja ukierunkowana terytorialnie, planowana do realizacji w ścieżce subregionalnej pozwoli na efektywne osiąganie następujących celów szczegółowych RPO:

- w ramach **3. osi priorytetowej *Przedsiębiorcza Małopolska*,** poprzez wsparcie w zakresie infrastruktury rozwoju gospodarczego przyczyni się do tworzenia warunków dynamizujących rozwój społeczno-gospodarczy subregionów;
- w ramach **4. osi priorytetowej *Regionalna polityka energetyczna,*** umożliwi bardziej efektywne podejście do działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji na obszarze subregionów, co zostanie osiągnięte poprzez kompleksową termomodernizację, likwidację źródeł niskiej emisji, rozwój zrównoważonego transportu miejskiego oraz realizację zadań z zakresu sieci ciepłowniczych;
- w ramach **5. osi priorytetowej *Ochrona środowiska*,** pozwoli nie tylko na bardziej efektywną ochronę środowiska i jego elementów, ale również pozytywnie wpłynie na podniesienie jakości życia mieszkańców, co osiągnięte zostanie poprzez ograniczenie ilości odpadów oraz poprawę jakości wód (inwestycje w gospodarkę wodno-ściekową);
- w ramach **6. osi priorytetowe *Dziedzictwo regionalne*,** umożliwi kompleksową ochronę, udostępnianie i promocję unikatowego dziedzictwa naturalnego poszczególnych subregionów oraz wykorzystanie ich endogenicznych potencjałów na rzecz zwiększenia zatrudnienia oraz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej i społeczno-gospodarczej;
- w ramach **7. osi priorytetowej *Infrastruktura transportowa,*** przyczyni się do usprawnienia połączeń drogowych pomiędzy subregionami oraz do zwiększenia ich wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej (inwestycje w drogi o znaczeniu subregionalnym). Ponadto przyczyni się do stworzenia sprawnego systemu kolejowego, zachęcającego mieszkańców;
  do rezygnacji z korzystania ze środków transportu indywidualnego, na rzecz transportu zbiorowego oraz wspomagającego rozwój gospodarczy subregionów funkcjonalnych;
- w ramach **9. osi priorytetowej *Region spójny społecznie*,** dzięki wsparciu osób niesamodzielnych i ich opiekunów (z wyłączeniem opieki długoterminowej i teleopieki) oraz usług interwencji kryzysowej, umożliwi skuteczne zwiększenie spójności wewnątrzregionalnej, poprzez zapewnienie mieszkańcom subregionów szerokiego dostępu do usług publicznych;
- w ramach **10. osi priorytetowej *Wiedza i kompetencje*,** przyczyni się do podniesienia kompetencji mieszkańców, poprzez zwiększenie dostępności oraz poprawy warunków kształcenia od najmłodszych lat (inwestycje w zakresie tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego), a także zawodowego i ustawicznego;
- w ramach **12. osi priorytetowej *Infrastruktura społeczna,*** dzięki inwestycjom w obiekty infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym oraz zakup specjalistycznych urządzeń medycznych, przyczyni się do zwiększenia spójności społecznej subregionów, poprzez zmniejszenie nierówności w dostępie do usług zdrowotnych.

Programy rewitalizacji miast:

Rewitalizacja to kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na określonym obszarze proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez samorząd terytorialny (głównie lokalny) w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne. Wyprowadzenie ze stanu kryzysowego polega na znalezieniu dla tych obszarów nowego zastosowania lub przywrócenie ich pierwotnego stanu i funkcji wraz z doprowadzeniem do funkcjonalnego stanu obiektów znajdujących się na obszarze rewitalizacji i charakteryzuje się:

- **kompleksowością**, czyli całościowym spojrzeniem na zdegradowany obszar, na którym podejmowane działania w sferze infrastrukturalnej, gospodarczej, społecznej i środowiskowej są w pełni ze sobą zintegrowane i podporządkowane tym samym celom. Jest to również odpowiedzialność realizatora (koordynatora) procesu rewitalizacji nie za poszczególne etapy procesu, ale za końcowy efekt;
- **koordynacją działań**, czyli takim zarządzaniem procesem, aby prowadzony był zgodnie z ustalonym harmonogramem, przy optymalnym wykorzystaniu zasobów istniejących jak i powstałych dzięki realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- **wieloletniością** – stopień skomplikowania procesu rewitalizacji, konieczność podjęcia wielu działań oraz ich kosztochłonność zmusza do rozłożenia wysiłków na wiele lat (w zależności od obszaru rewitalizacji i jego degradacji).

Dla tak zdefiniowanej rewitalizacji wymagane są:

- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wskazanego w programie rewitalizacji oraz zdefiniowaniu dotykających go problemów;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie uzupełniających się działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- realizacja wynikającej z art. 5 rozporządzenia nr 1303/2013 zasady partnerstwa;
- podejście do rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy.

W związku z tym przewiduje się przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej i przestrzennej, co służyć będzie **poprawie spójności społecznej i terytorialnej**. W tym celu przewiduje się realizację programów rewitalizacji, które będą wspierane z dwóch funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Takie podejście umożliwi:

- powiązanie inwestycji infrastrukturalnych z realizacją działań mających cele społeczne;
- realizację działań inwestycyjnych jedynie w przypadkach, kiedy służą one rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych;
- koordynację czasową w procesie wyboru do finansowania wiązki wybranych typów interwencji wspieranych środkami obu funduszy.

Kompleksowa rewitalizacja **przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszarów dotkniętych problemami społecznymi**, tym samym podejmowane działania wpłyną na realizację celów szczegółowych UP.

Zasadniczym narzędziem planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych projektów z zakresu rewitalizacji są **programy rewitalizacji** opracowywane i przyjmowane przez samorządy gminne w drodze uchwały na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym.

Interwencja ukierunkowana terytorialnie, dedykowana miastom i dzielnicom miast wymagających rewitalizacji została uwzględniona w 11. Osi priorytetowej *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej* (ogólna alokacja dla osi – 170 mln euro).

Załącznik nr 2 do Uchwały Nr 1472/14
Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 18 grudnia 2014 r.

DODATKOWE DOKUMENTY W ZAKRESIE REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Kraków, grudzień 2014 roku

Dodatkowe dokumenty krajowe w zakresie RPO Województwa Małopolskiego 2014-2020

załącznik 2.1

Informacje na temat ustanowienia ram wykonania

dla RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Ramy wykonania są zgodne z zasadami funkcjonowania mechanizmu ram wykonania określonych w rozporządzeniach oraz w Umowie Partnerstwa. Prezentowane pośrednie i docelowe wartości dla wskaźników wybranych do ram wykonania zostały ustalone w oparciu o metodologię szacowania (załącznik do PO „Informacje na temat ustanowienia ram wykonania" zawierający informacje wymagane przez art. 4 rozporządzenia wykonawczego (UE) 215/2014, który jest udostępniany KE na jej prośbę), która została zaprezentowana KE w trakcie negocjacji.

Instytucja Zarządzająca przedstawiła w nim wszystkie uwarunkowania, jakie według jej obecnej wiedzy miały i mogą mieć wpływ na realizację przyjętych wartości. Udostępniona metodologia zawiera opis przyjętych założeń i głównych czynników, jakie miały wpływ na przyjętą (wyszacowaną) wartość docelową danego wskaźnika. Podstawowe kryteria szacowania wartości wskaźników bazują na danych historycznych, którymi dysponowała Instytucja Zarządzająca, uwzględniając dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu podobnych przedsięwzięć. Kryteria te, to: średnia wartość projektu, typ beneficjenta, rodzaj instrumentu / formy wsparcia, poziom danych (kraj/region), wielkość próby, tryb wyboru projektu, tempo realizacji wskaźników, poziom osiągnięcia założonych wskaźników. Dodatkowo, poza danymi historycznymi i kosztami jednostkowymi, szacując wartości docelowe została wzięta pod uwagę również dostępne opracowania dotyczące obecnej sytuacji oraz trendów społeczno-gospodarczych, np.: analizy i prognozy branżowe, grup docelowych, oczekiwania społeczne, popyt na dane wsparcie czy nasycenie wsparciem na rynku.

Instytucja Zarządzająca będzie na bieżąco monitorować realizację wartości dla ram wykonania i na bieżąco reagować na zjawiska, które mogą mieć wpływ na realizację założonych wartości, jak również dokonywać odpowiednich korekt po przeprowadzeniu stosownych analiz.

I. Część ogólna dotycząca całego programu

Informacje o tym, w jaki sposób zastosowano metodykę i mechanizmy zapewniające spójność w funkcjonowaniu ram wykonania, określone w Umowie Partnerstwa zgodnie z art. 15 ust. 1 lit. b) ppkt (iv) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013:

Ramy wykonania do RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 zostały opracowane z uwzględnieniem mechanizmów i zaleceń horyzontalnych, mających na celu zapewnienie odpowiedniego poziomu spójności z innymi programami operacyjnymi, tzn.:

1. informacje dotyczące wyboru wskaźników, szacowania ich wartości oraz innych czynników mających wpływ na osiągnięcie celów pośrednich i końcowych zostały przedstawione w niniejszym załączniku do programu operacyjnego, zgodnie ze wzorem opracowanym przez MIiR i obowiązującym wszystkie

programy operacyjne;

2. przedstawione w ramach wykonania wartości pośrednie odzwierciedlają taki etap realizacji osi priorytetowych, którego osiągnięcie na koniec 2018 r. umożliwi osiągnięcie również wartości końcowych na koniec 2023 r., zgodnie z posiadaną w momencie programowania wiedzą o istotnych czynnikach mających wpływ na proces wdrażania oraz z danymi historycznymi dotyczącymi cyklu i kosztów realizacji odpowiednich typów projektów;

3. **wskaźnik finansowy** – wszystkie PO stosują jedną nazwę wskaźnika – „całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych" – a jego wartości pośrednie i końcowe przedstawiono w EUR. W celu oszacowania celów pośrednich dla poszczególnych osi priorytetowych każdy PO zastosował poniższy algorytm w celu określenia minimalnego poziomu certyfikacji na koniec 2018 r.:

Krok		algorytm
1	Obliczenie minimalnej kwoty środków unijnych, które muszą być wykorzystane w ramach całego programu operacyjnego do końca 2018 r. (obliczenia oddzielnie dla każdego funduszu i – w przypadku EFRR i EFS – kategorii regionów).	(alokacja unijna PO na 2014 - rezerwa PO na 2014) + (alokacja unijna PO na 2015 - rezerwa PO na2015) - zaliczki początkowe (tzn. łącznie 3% * 94% alokacji unijnej dla PO) - zaliczka roczna dla 2018 (2,75% * 94% alokacji unijnej PO) = minimalna kwota wniosków o płatność w części wkładu przesłanych do KE na koniec 2018 r.
2	Obliczenie kwoty całkowitych wydatków kwalifikowalnych, które muszą zostać certyfikowane dla całego programu na koniec 2018 r.	Pełna kwota całkowitych wydatków kwalifikowalnych, które muszą zostać certyfikowane na koniec 2018 r. = wynik kroku 1: 0,85 (lub 0,80 dla Mazowsza)
3	Obliczenie pomocy technicznej (dotyczy tylko funduszu, z którego finansowana jest pomoc techniczna)	Całkowite wydatki kwalifikowalne certyfikowane do końca 2018 r. dla zwykłych osi priorytetowych = wynik kroku 2 – oszacowane wydatki kwalifikowalne certyfikowane na koniec 2018 r. dla osi pomocy technicznej
4	Rozłożenie otrzymanej kwoty po „zwykłych" osiach priorytetowych w zależności od specyficznego dla każdej z nich tempa certyfikacji	

Podczas ustalania celu końcowego dla wskaźnika finansowego wykonano podobne działania w celu określenia minimalnego poziomu certyfikacji na koniec 2023 r., tzn.:

Krok		algorytm
1	Obliczenie minimalnej kwoty środków unijnych, które muszą być wykorzystane w ramach całego programu operacyjnego do końca 2023 r. (obliczenia oddzielnie dla każdego funduszu i kategorii regionów).	Całkowita alokacja unijna dla programu w podziale na fundusz i kategorie regionów, uwzględniając rezerwę wykonania = minimalna kwota wniosków o płatność w części wkładu przesłanych do KE na koniec 2023 r.

2	Obliczenie kwoty całkowitych wydatków kwalifikowalnych, które muszą zostać certyfikowane dla całego programu na koniec 2023 r.	Pełna kwota całkowitych wydatków kwalifikowalnych, które muszą zostać certyfikowane na koniec 2023 r. = wynik roku 1: 0,85 (lub 0,80 dla Mazowsza)
3	Odliczenie pomocy technicznej (dotyczy tylko funduszu, z którego finansowana jest pomoc techniczna)	Całkowite wydatki kwalifikowalne certyfikowane do końca 2023 r. dla zwykłych osi priorytetowych = wynik kroku 2 – oszacowane wydatki kwalifikowalne certyfikowane na koniec 2023 r. dla osi pomocy technicznej
4	**W rezultacie cel końcowy powinien = całkowitej alokacji przewidzianej dla danej „zwykłej" osi, zgodnie z tabelą 18 PO (plan finansowy).**	

4. Kwoty będące wynikiem działań opisanych w punkcie 4. zostały przedstawione w **poniższej tabeli celów pośrednich i końcowych dla wskaźnika finansowego**, zakładanych dla każdej osi priorytetowej niebędącej osią pomocy technicznej. Podział kwoty obliczonej w punkcie 4. na poszczególne osie priorytetowe w przypadku celu pośredniego dla 2018 r., został dokonany w oparciu o następujące kryteria:

- Przeprowadzono analizę historyczną płatności dokonanych w poszczególnych osiach priorytetowych i działaniach wdrażanych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2007 – 2013 na koniec 2011 r., na tej podstawie zidentyfikowano potencjalne poziomy płatności w ramach poszczególnych rodzajów działań i przełożone je na tożsame działania planowane do realizacji w ramach RPO WM 2014 – 2020.
- Otrzymane kwoty płatności po dokonaniu analizy historycznej zostały poddane analizie pod kątem możliwości i potencjalnych problemów wdrożeniowych poszczególnych działań w latach 2014 – 2020, wynikających m. in. z takich czynników jak: opóźnienie w przyjęciu i zatwierdzeniu RPO WM przez KE, brak krajowych aktów prawnych umożliwiających udzielanie pomocy publicznej w poszczególnych obszarach, oraz inne wymogi formalno-prawne warunkujące możliwość rozliczania projektów w poszczególnych obszarach.
- Następnie otrzymane w poprzednim kroku kwoty płatności zostały zestawione z prognozowanymi wartościami wskaźników KEW i dostoswane do planowanej wartości kontraktacji w poszczególnych obszarach.

nr osi	**fundusz**	**kategoria regionów**	**alokacja UE**	***całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych w ujęciu narastającym***		**%**	**uzasadnienie**
				2018	***2023***	***2018/ 2023***	
1	EFRR	słabiej rozwinięte	250 018 348	62 960 656	294 139 233	21,41%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

2	EFRR	słabiej rozwinięte	140 000 000	33 388 226	164 705 883	20,27%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
3	EFRR	słabiej rozwinięte	240 000 000	51 513 264	282 352 942	18,24%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
4	EFRR	słabiej rozwinięte	420 000 000	85 855 439	494 117 648	17,38%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
5	EFRR	słabiej rozwinięte	138 000 000	38 157 973	162 352 942	23,50%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
6	EFRR	słabiej rozwinięte	169 069 362	46 743 517	198 905 132	23,50%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
7	EFRR	słabiej rozwinięte	390 500 000	70 592 250	459 411 765	15,37%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
8	EFS	słabiej rozwinięte	270 764 148	77 208 901,00	318 546 057	24,24%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
9	EFS	słabiej rozwinięte	232 000 000	44 528 291,00	272 941 177	16,31%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
10	EFS	słabiej rozwinięte	204 930 638	42 627 657,00	241 094 869	17,68%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

11	EFRR	słabiej rozwinięte	170 000 000	19 078 987	200 000 000	9,54%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
12	EFRR	słabiej rozwinięte	151 000 000	33 388 226	177 647 059	18,79%	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach
razem			2 776 282 496	606 043 387	3 266 214 707	18,55%	

5. **Wskaźniki produktu** – wszystkie wskaźniki produktu zastosowane w ramach wykonania zostały zaczerpnięte z tabeli 5 programu operacyjnego, dzięki temu ramy wykonania są związane bezpośrednio z realizacją celów szczegółowych danej osi. Zostały one zaczerpnięte ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych, dzięki czemu zapewniona została spójność systemu ram wykonania z systemem programowania i monitorowania postępów we wdrażaniu dla wszystkich programów operacyjnych. Kluczowy etap wdrażania (KEW) jest stosowany wówczas, gdy wartość celu pośredniego oszacowana dla wskaźnika produktu jest równa zeru, a może być stosowany również wtedy, gdy jest ona niewielka lub trudna do oszacowania. KEW jest bezpośrednio powiązany z jednym, konkretnym wskaźnikiem produktu, ale nie zastępuje go i jest dodatkowym elementem ram wykonania.

6. **Dla wszystkich programów operacyjnych przyjęto takie same parametry makroekonomiczne**, biorąc pod uwagę „Wytyczne dotyczące stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw" opracowane przez Ministerstwo Finansów (aktualizacja – czerwiec 2014 r.). W celu możliwie największego urealnienia tych prognoz, wykorzystano metodę wyliczenia średniej ważonej, przyjmując przy tym, że tempo wydatkowania środków w okresie 2014-2020 będzie podobne do tego dla lat 2007-2013. Na tej podstawie określono ważony **kurs EUR/PLN o wartości 3,55 zł** wspólny dla wszystkich programów operacyjnych. Uwzględniono również prognozowaną dynamikę cen specyficzną dla danego typu projektów, posługując się **trzema następującymi indeksami**:

   a. wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI – *Consumer Price Index*) – do zastosowania w projektach miękkich, dla których decydujące znaczenie maja wynagrodzenia pracowników. Zakłada się, że w ujęciu skumulowanym jego wartość ważona dla lat 2007-2013 wynosi 94,24%, a dla lat 2014-2023 – 113,79%,

   b. wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu (WCPSP) – do zastosowania w projektach związanych ze wsparciem przedsiębiorstw. Zakłada się, że w ujęciu skumulowanym jego wartość ważona dla lat 2007-2013 wynosi 96,77%, a dla lat 2014-2023 – 114,10%,

   c. wskaźnik cen produkcji budowlano-montażowej (WCPBM) – do zastosowania w projektach infrastrukturalnych. Zakłada się, że w ujęciu skumulowanym jego wartość ważona dla lat 2007-2013 wynosi 100,36%, a dla lat 2014-2023 – 110,71%.

7. Zgodnie z Umową Partnerstwa i w celu regularnego monitorowania postępów we wdrażaniu, **po zaakceptowaniu przez KE programu operacyjnego, IZ określi na potrzeby krajowe dodatkowe cele roczne na lata 2016, 2017, 2019-2022** w odniesieniu do wszystkich ram wykonania.

8. Narzędziem wspomagającym realizację założeń ram wykonania będzie również proces ewaluacji programów operacyjnych. Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie systemu ewaluacji polityki spójności oraz realizacji ewaluacji programów operacyjnych perspektywy 2014-2020", plany ewaluacji programów operacyjnych zawierać będą badania obligatoryjne dla wszystkich programów operacyjnych, których wyniki służyć będą bezpośrednio realizacji ram wykonania, w szczególności: „Ewaluacja systemu wdrażania PO" (badanie dotyczyć będzie m.in. kryteriów wyboru projektów i ich wpływu na realizację założeń ram wykonania) oraz „Ewaluacja *mid-term* dot. postępu rzeczowego danego PO dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania" (badania *mid-term* uzupełnione zostaną metaanalizą/przeglądem systematycznym dokonanym przez KJE). Wymienione badania realizowane będą przez Jednostki Ewaluacyjne funkcjonujące w ramach programów operacyjnych na podstawie odpowiednich wytycznych przygotowanych przez Krajową Jednostkę Ewaluacji. Ponadto, wytyczne MIiR w zakresie sprawozdawczości i monitorowania zapewniają regularne zbieranie danych dotyczących postępów w osiąganiu celów pośrednich i końcowych ram wykonania.

9. W Umowie Partnerstwa przedstawiono zasady horyzontalne dotyczące alokowania rezerwy wykonania podczas programowania i jej realokacji w wyniku przeglądu wyników w 2019 r.

II. Część szczegółowa dotycząca poszczególnych osi i ustanowionych dla nich ram wykonania

Oś priorytetowa 1: *Gospodarka wiedzy*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
1	wskaźnik produktu 1	1	**(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie**	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	104	-	-	719	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 64% alokacji osi priorytetowej
1	wskaźnik finansowy	2	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	62 960 656	-	-	294 139 233	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład: dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1:

Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana, przy założeniu że będzie on agregowany z **dwóch typów interwencji** realizowanych w **trybie konkursowym, tj.:**

- **bezzwrotnego wsparcia inwestycji przedsiębiorstw w obszarze B+R+I,** obejmujących realizację badań naukowych i prac rozwojowych, z uwzględnieniem prac demonstracyjnych i pilotażowych, walidacji, włącznie z uruchomieniem pierwszej produkcji i przygotowaniem do wdrożenia wyników prac B+R w działalności gospodarczej;
- **bezzwrotnego wsparcia projektów o małej skali w ramach bonów na innowacje.**

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: przedsiębiorstwa, w szczególności MŚP,
- typ projektu: projekty badawczo-rozwojowe, projekty celowe: od etapu B+R do pierwszej produkcji, projekty dotyczące infrastruktury B+R, projekty w ramach bonów na innowacje,
- forma wsparcia: dotacje,
- tryb wyboru projektów: konkursowy,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013) oraz kraj (PO IG 2007-2013), na podstawie list beneficjentów, zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji oraz sprawozdań dotyczących wskaźników postępu rzeczowego i finansowego w realizacji przedsięwzięć,
- maksymalna wartości projektu, w oparciu o ustalenia wynikające z prac nad linią demarkacyjną kraj-region, zgodnie z którymi zakłada się możliwość wsparcia w RPO:
  - projektów B+R: o wartości do 3 mln PLN,
  - projektów obejmujących pierwszą produkcję: o wartości do 25 mln PLN,
  - projektów obejmujących infrastrukturę B+R: o wartości do 25 mln PLN,
  - bonów na innowacje: o wartości do 50 tys. PLN,
- średni poziomu dofinansowania,
- intensywność pomocy publicznej,
- średnia wartości projektu (koszty kwalifikowane),
- zróżnicowanie kategorii pomocy zależnie od planowanego typu wsparcia,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu

oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksem cen produkcji sprzedanej przemysłu oraz uśrednionym kursem euro,

- inne uwarunkowania i zasady wdrażania mające zastosowanie do zbliżonych typów interwencji współfinansowanych w ramach MRPO 2007-13 oraz PO IG 2007-13, a także ze środków krajowych dystrybuowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju;

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- **założenie o możliwości zakwalifikowania jako wkład w realizację wskaźnika produktu, poza dotacjami na projekty inwestycyjne przedsiębiorstw, także wsparcia w formie bonów na innowacje, niezależnie od docelowego modelu wdrażania tego instrumentu.**

Na etapie prac nad RPO WM Instytucja Zarządzająca nie podjęła przesądzeń dotyczących modelu wdrażania bonów na innowacje, przy czym zakłada się, że wsparcie w ramach tego instrumentu może być wdrażane w formie dotacji udzielanych bezpośrednio przez Instytucję Pośredniczącą lub w modelu przewidującym udzielanie wsparcia MŚP na drugim poziomie – za pośrednictwem operatora zewnętrznego (np. przez wyłonioną w procedurze konkursowej wyspecjalizowaną instytucję otoczenia biznesu). Docelowy model wdrażania bonów zostanie określony w szczegółowym opisie osi priorytetowych.

Na potrzeby konstrukcji ram wykonania zakłada się możliwość objęcia wskaźnikiem produktu interwencji wspieranych w formie bonów na innowacje, niezależnie od modelu dystrybucji wsparcia, przy czym w przypadku zastosowania modelu pośredniego wdrażania bonów, w którym beneficjentem projektu (operacji) będzie zewnętrzny operator (np. instytucja otoczenia biznesu), która będzie udzielać następnie wsparcia podmiotom z sektora MŚP (beneficjent ostateczny), przedsięwzięcie polegające na wdrażaniu bonów będzie traktowane jako operacja obejmująca wkłady finansowe z programu dla operatora zewnętrznego oraz późniejsze wsparcie finansowe świadczone przez tego operatora.

Mając na uwadze powyższe i uwzględniając zapisy rozporządzenia Komisji nr 215/2014, zgodnie z którym cel pośredni i cel końcowy dla wskaźnika produktu dotyczą operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiągnięciu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności:

— w ramach szacowania wartości wskaźnika produktu przyjęto założenie o możliwości zaliczenia wsparcia udzielanego w ramach bonów na innowacje, jako wkładu w realizację wskaźnika produktu, niezależnie od docelowej decyzji Instytucji Zarządzającej odnośnie modelu wdrażania tego instrumentu,

— w odniesieniu do celu pośredniego przyjęto wartość na poziomie 104, przyjmując założenie, że w pierwszej fazie realizacji bonów na innowacje przeprowadzony zostanie pilotaż (ok. 20% alokacji), w ramach którego wsparcie w tej formie dla podmiotów sektora MŚP będzie dystrybuowane bezpośrednio przez Instytucję Pośredniczącą;

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości wskaźnika dla planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (zwiększenie nakładów ogółem na badania i rozwój, przede wszystkim poprzez zwiększenie nakładów ponoszonych przez sektor prywatny),

- analiza dziedzin zidentyfikowanych w ramach inteligentnej specjalizacji Małopolski oraz podmiotów działających w tych dziedzinach,
- kierunkowe zasady wyboru operacji, w tym koncentracja na wsparciu mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, przy jednoczesnym ograniczeniu finansowania inwestycji dużych firm oraz wymogu zgodności z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji (skoncentrowanie wsparcia na tych obszarach, przy jednoczesnej potrzebie zapewnienia mechanizmu elastyczności w celu umożliwienia identyfikowania nowych specjalizacji, w tym poprzez wyodrębnienie w ramach naborów w PI 1b odrębnych strumieni środków dla przedsiębiorstw spoza dziedzin zidentyfikowanych jako aktualne obszary specjalizacji regionalnej),
- doświadczenia z wdrażania analogicznych instrumentów (MRPO 2007-2013, PO IG 2007-2013) w zakresie dotyczącym m.in.: zainteresowania danym typem przedsięwzięć (w tym udział „powtarzalnych" beneficjentów projektów w ramach danego typu wsparcia), barier we wdrażaniu poszczególnych interwencji (np. opóźnienia w uruchomieniu wsparcia w konsekwencji opóźnień w przygotowaniu odpowiednich programów pomocowych), a także postępów w kontraktacji i osiąganiu zakładanych wartości wskaźników,
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu ogłaszania konkursów,
- podstawy formalno-prawne warunkujące uruchomienie interwencji (wypełnienie warunku *ex-ante* 1.1, zapewnienie podstaw prawnych dla udzielania pomocy publicznej) oraz związane z tym ryzyka mogące skutkować opóźnieniem w uruchomieniu konkursów.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano **potencjalną liczbę projektów możliwych do wsparcia w trybie konkursowym: w zakresie dotacji na projekty inwestycyjne przedsiębiorstw** (283) **oraz w zakresie bonów na innowacje** (1240).

Następnie uwzględniając metodologię wyliczania wartości wskaźnika, **pomniejszono potencjalną liczbę projektów w ramach obu typów przedsięwzięć o umowny odsetek „powtarzalnych beneficjentów"** (w oparciu o doświadczenia z wdrażania projektów w ramach MRPO 2007-13 realizowanych w obszarze B+R).

W ten sposób oszacowano potencjalną **liczbę „unikalnych" przedsiębiorstw objętych wsparciem w zakresie dotacji na projekty inwestycyjne przedsiębiorstw** (200) **oraz bonów na innowacje** (827).

Wartość celu końcowego wskaźnika produktu oszacowano na poziomie 719, jako sumę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w obu powyższych formach, pomniejszoną o umowny odsetek „powtarzalnych beneficjentów" (zakładając, że część przedsiębiorstw ubiegających się o wsparcie w zakresie projektów inwestycyjnych może być również beneficjentami bonów na innowacje).

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

W ramach szacowania wartości celu pośredniego przyjęto założenia, że:

- warunki formalne niezbędne do uruchomienia wsparcia (w tym dotyczące wypełnienia warunku *ex-ante* oraz zapewnienia niezbędnych podstaw formalno-prawnych m.in.

dotyczących pomocy publicznej) zostaną wypełnione przed końcem 2015 r.,

- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności,

oraz uwzględniono dodatkowe założenia, zgodnie z którymi:

(a) w zakresie dotacji na projekty inwestycyjne przedsiębiorstw:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w I poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w II poł. 2016 r.,
- średni czas realizacji projektu B+R wynosi 24-36 m-cy (dane historyczne na podstawie PO IG 2007-2013 w odniesieniu do projektów B+R),
- średni czas realizacji projektów z zakresu pierwszej produkcji oraz infrastruktury B+R może przekraczać 36 m-cy (na podstawie założeń dotyczących planowanych typów interwencji),

(b) w zakresie bonów na innowacje:

- w modelu bezpośredniego wdrażania przez Instytucję Pośredniczącą: pierwszy nabór dla MŚP może zostać ogłoszony w I poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w II poł. 2016 r.,

Uwzględniając powyższe czynniki, przyjęto założenia, że:

(a) w zakresie projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw: pierwsze zakończone projekty będzie można wykazywać na przełomie 2018 i 2019 r.,

(b) w zakresie projektów objętych bonami na innowacje:

- operacja polegająca na wdrażaniu bonów przez operatora zewnętrznego (w przypadku wyboru tego modelu przez Instytucję Zarządzającą) obejmuje łącznie: wkład finansowy z programu przekazywany operatorowi oraz późniejsze wsparcie finansowe udzielane przedsiębiorstwom przez tego pośrednika,
- operacja w powyższym rozumieniu obejmować będzie przedsięwzięcia, z których nie wszystkie zostaną w pełni zrealizowane przed końcem 2018 r.

W konsekwencji przyjęto założenie, że w pierwszej fazie realizacji bonów na innowacje przeprowadzony zostanie pilotaż oparty na wdrażaniu wsparcia bezpośrednio przez Instytucję Pośredniczącą. W tym wariancie Instytucja Zarządzająca przyjmuje za uzasadnione założenie, że wartość celu pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 r., w zakresie liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie może wynieść 104.

Wartość celu pośredniego oszacowano w oparciu o następujące założenia:

- wartości niezerowe dla celu pośredniego wskaźnika produktu są możliwe do wykazania w zakresie projektów objętych bonami na innowacje (12-24 m-ce),
- osiągnięcie wartości niezerowych na 2018 r. jest możliwe tylko w wariancie, w którym nabór dla MŚP zostanie uruchomiony w I poł. 2016 r.:
  - wartości niezerowe są możliwe do osiągnięcia tylko w wariancie bezpośredniego wdrażania bonów przez Instytucję Pośredniczącą (możliwość wcześniejszego uruchomienia wsparcia w związku z brakiem konieczności oczekiwania na wybór

operatora oraz zapewnienie jego pełnej zdolności do realizacji projektów),

- zakłada się wydzielenie puli 20% środków na przeprowadzenie pilotażu polegającego na przeprowadzeniu naboru ciągłego dla projektów trwających 12-24 m-cy, ogłaszanego i prowadzonego bezpośrednio przez Instytucję Pośredniczącą,
- zakłada się, że w ramach pilotażu, który zostałby uruchomiony w I poł. 2016 – ostatnie rzeczowo zakończone projekty z tego naboru mogłyby być wykazywane w II poł. 2018 r.,
- przewiduje się, że na podstawie pierwszych doświadczeń pilotażu do końca 2016 r. może zostać podjęta przez Instytucję Zarządzającą decyzja o utrzymaniu modelu bezpośredniego wdrażania bonów lub też o wszczęciu procedury wyłonienia operatora w celu wdrożenia wariantu zakładającego udział zewnętrznego pośrednika we wdrażaniu bonów,
- uwzględniając powyższe założenia szacuje się, że alokacja przeznaczona na pilotaż (20% łącznej alokacji na wdrażanie bonów) może pozwolić na wygenerowanie proporcjonalnego celu pośredniego (104), tj. na poziomie 20% wartości celu końcowego, pomniejszonego o liczbę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w formie dotacji inwestycyjnych (200).

Wartość celu pośredniego stanowi ok. 15% wartości celu końcowego.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 1b):

- **056** Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi,
- **059** Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (prywatna, w tym parki nauki) – 20 mln EUR,
- **061** Działania badawcze i innowacyjne w prywatnych ośrodkach badawczych, w tym tworzenie sieci,
- **062** Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP – 16 mln EUR,
- **064** Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne),
- **101** Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla przedsięwzięć typowych dla EFS, koniecznych dla zadowalającego wdrożenia części przedsięwzięć związanej bezpośrednio z EFRR) – 14 mln EUR.

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć 64% (160 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 1.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźnika produktu:

- wskaźnik jest najbardziej reprezentatywny dla głównych typów projektów oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ponad połowę alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikiem w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

Wskaźnik produktu odnosi się wyłącznie do **bezzwrotnej formy wspierania przedsiębiorstw**, której zastosowanie jest adekwatne do zakresu planowanej interwencji z uwagi na:

- poziom ryzyka związanego z realizacją przedsięwzięć w obszarze badań, rozwoju technologicznego i innowacji,
- poziom rozwoju przedsiębiorstw, mierzony wielkością nakładów na badania i rozwój ponoszonych przez sektor prywatny, a także skłonnością do podejmowania działalności związanej z ryzykiem oraz współpracy z sektorem badawczo-rozwojowym,
- wnioski z analizy w zakresie możliwości zastosowania zwrotnych instrumentów finansowych w województwie małopolskim w perspektywie 2014-2020, zgodnie z którymi jakiekolwiek zastosowanie instrumentów zwrotnych w obszarze badań, rozwoju technologicznego i innowacji byłoby teoretycznie uzasadnione, to jednak wymóg zwrotności środków w połączeniu z wciąż niewystarczającą preferencją przedsiębiorców dla aktywności w sferze B+R mógłby skutkować zahamowaniem procesów zmierzających do zwiększenia konkurencyjności i innowacyjności, szczególnie w firmach mikro i małych (w konsekwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów zwrotnych w tym obszarze interwencji),
- celowość wdrożenia systemowej zachęty dla podmiotów z sektora MŚP do zwiększenia aktywności w zakresie działalności badawczo-rozwojowej oraz współpracy z sektorem B+R.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - w odniesieniu do projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw uruchomionych zostanie co najmniej 10 naborów, w tym co najmniej połowa przed 2018 r.,
  - w odniesieniu do projektów objętych bonami w pierwszej fazie ich realizacji uruchomiony zostanie pilotaż w formie naboru ciągłego (decyzja o docelowym modelu wdrażania będzie uzależniona od efektów pilotażu),
  - uruchomienie ostatnich naborów nastąpi przed końcem 2020 r. w celu zapewnienia

możliwości osiągnięcia celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r.;

- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: zastosowanie w systemie wyboru projektów mechanizmu preferującego projekty przedsiębiorstw ubiegających się o wsparcie po raz pierwszy, w celu objęcia wsparciem jak największej liczby „unikalnych" przedsiębiorstw.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowania wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,
2) czynniki, które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania dotyczącego wypełnienia warunków wstępnych (*ex-ante*), które wykraczają poza kompetencje Instytucji Zarządzającej oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,
3) fluktuacja cen produkcji sprzedanej przemysłu,
4) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywania umów z beneficjentami, spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw formalno-prawnych na poziomie krajowym (w tym dokumenty wykonawcze, wytyczne, regulacje prawne w zakresie pomocy publicznej),
5) zbyt wysoki udział alokacji przeznaczonej na wspieranie projektów w obszarze badań, rozwoju technologicznego i innowacji w relacji do rzeczywistych zdolności absorpcyjnych beneficjentów oraz możliwości generowania projektów w tym obszarze interwencji – a także w warunkach zasadniczych zmian dotyczących zasad realizacji interwencji w perspektywie 2014-2020, w porównaniu do okresu 2007-2013, skutkujących zawężeniem grupy potencjalnych odbiorców wsparcia, ze względu na:
   - skoncentrowanie wsparcia na obszarach specjalizacji regionalnych,
   - skoncentrowanie wsparcia na projektach badawczo-rozwojowych, których realizacja wiąże się z wyższym poziomem ryzyka, co ma istotne znaczenie w kontekście poziomu rozwoju przedsiębiorstw w Polsce (w tym w Małopolsce), jak również skłonności do podejmowania ryzyka przez podmioty gospodarcze, szczególnie w sektorze MŚP,
   - ograniczenie dotyczące możliwości ubiegania się o wsparcie przez duże przedsiębiorstwa,
   - obniżenie maksymalnego poziomu dofinansowania projektów kwalifikowanych w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej, zgodnie z nową mapą pomocy regionalnej.

Oś priorytetowa 2: *Cyfrowa Małopolska*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
2	wskaźnik produktu 1	1	**Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	4	-	-	49	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 53,75% alokacji osi priorytetowej
2	wskaźnik finansowy	2	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	33 388 226	-	-	164 705 883	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład: dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1:

Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana, przy założeniu, że będzie on agregowany z **dwóch typów interwencji** realizowanych w **trybie konkursowym i pozakonkursowym, tj.:**

- **rozwój elektronicznej administracji,**
- **rozwój publicznych rejestrów geodezyjnych.**

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: głównie podmioty sektora publicznego,
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013), na podstawie list beneficjentów, zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji oraz sprawozdań dotyczących wskaźników postępu rzeczowego i finansowego w realizacji przedsięwzięć,
- tryb wyboru projektów: konkursowy, pozakonkursowy,
- średnia wartość projektu (koszty kwalifikowane): w odniesieniu do typów przedsięwzięć planowanych w trybie konkursowym,
- szacunkowa wartość projektów: w odniesieniu do przedsięwzięć planowanych do realizacji w trybie pozakonkursowym,
- średni poziom dofinansowania,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksem cen produkcji sprzedanej przemysłu oraz uśrednionym kursem euro.

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- awans cyfrowy jest rozumiany jako wdrożenie działań wykorzystujących rozwiązania cyfrowe (np. informatyzacja procedur wewnętrznych, bezpieczeństwo teleinformatyczne, stosowanie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, interoperacyjność istniejących systemów oraz ich integracja, wykorzystanie ePUAP, otwartość dostępu do informacji sektora publicznego, elektroniczna dostępność (*accessibility*) urzędu i jego usług dla osób niepełnosprawnych zgodnie ze standardami WCAG),
- urzędy mogą składać się z wielu biur/placówek – wystarczy objecie interwencją pojedynczego biura lub placówki, aby beneficjent podał wartość „1”; objęcie interwencją większej liczby biur lub placówek tego samego urzędu nie zwiększa wartości wskaźnika;

ze względu na metodę pomiaru wartość wskaźnika nie musi oznaczać awansu cyfrowego w ramach całego urzędu;

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości wskaźnika dla planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (zwiększony dostęp obywateli i przedsiębiorców do e-usług oraz elektronicznej administracji),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (zidentyfikowane wstępnie projekty strategiczne, analizy zapotrzebowania i gotowości do realizacji projektów w obszarach, na które przeznaczono znaczną część alokacji, np. rozwój cyfrowych rejestrów geodezyjnych),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów oraz przygotowania do realizacji potencjalnych projektów strategicznych.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę projektów możliwych do wsparcia w trybie konkursowym (52) oraz pozakonkursowym (4).

Następnie uwzględniając metodologię wyliczania wartości wskaźnika, w celu określenia liczby „unikalnych" urzędów objętych wsparciem (45) pomniejszono potencjalną liczbę projektów planowanych w trybie konkursowym o umowny odsetek „powtarzalnych beneficjentów" (w oparciu o doświadczenia z wdrażania projektów MRPO 2007-2013 realizowanych w obszarze informatyzacji oraz e-usług publicznych).

Wartość celu końcowego wskaźnika produktu oszacowano na poziomie 49, jako sumę unikalnych urzędów, objętych wskaźnikiem produktu w ramach trybu konkursowego i pozakonkursowego.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone na początku 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w połowie 2016 r.,
- średni czas realizacji projektu powyżej 36 m-cy, jednak w doświadczeniach perspektywy 2007-2013 związanych z realizacją projektów dotyczących e-usług w RPO:
  - 26% alokacji w projektach, których czas realizacji wynosił 48-60 m-cy,
  - 23% alokacji w projektach, których czas realizacji wynosił powyżej 60 m-cy,
  - 22% alokacji w projektach, których czas realizacji wynosił 24-36 m-cy,
  - 16% alokacji w projektach, których czas realizacji wynosił 36-48 m-cy,
- projekty informatyczne mają zazwyczaj złożony charakter, co generuje wyższe ryzyko wystąpienia problemów wdrożeniowych i opóźnień w ich realizacji,
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności,

przewiduje się możliwość wykazania pierwszych rzeczowo zakończonych projektów na koniec 2018 r. (4).

Wartość celu pośredniego oszacowano w oparciu o następujące założenia:

- biorąc pod uwagę dane historyczne dla projektów RPO z zakresu e-usług publicznych: 15% alokacji związanej było projektami, których średni czas realizacji wynosił do 24 m-cy,
- zakładając, że na 2018 r. możliwe będzie wykazanie rzeczowo zakończonych projektów – wyłącznie w odniesieniu do części alokacji przeznaczonej na konkursy dotyczące cyfrowych urzędów,

oszacowano, biorąc pod uwagę zakładaną alokację na projekty konkursowe (bez puli rejestrów geodezyjnych), że wartość celu pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 r. może wynieść 4 (urzędy).

Wartość celu pośredniego stanowi ok. 8% wartości celu końcowego.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 2c):

- **078** Usługi i aplikacje w zakresie e-administracji (w tym: elektronicznych zamówień publicznych, informatycznych środków wsparcia reformy administracji publicznej, bezpieczeństwa cybernetycznego, środków na rzecz zaufania i ochrony prywatności, e-sprawiedliwości i demokracji elektronicznej),
- **101** Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla przedsięwzięć typowych dla EFS, koniecznych dla zadowalającego wdrożenia części przedsięwzięć związanej bezpośrednio z EFRR).

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć 53,75% (75,25 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 2.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźnika produktu:

- wskaźnik jest najbardziej reprezentatywny dla głównych typów projektów oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ponad połowę alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikiem w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - uruchomione zostaną co najmniej 2 nabory, w tym co najmniej 1 nabór przed 2018 r.,
  - uruchomiony zostanie przed 2018 r. nabór ciągły o charakterze zamkniętym w odniesieniu do komponentu lokalnego interwencji związanej z rozwojem rejestrów geodezyjnych, co pozwoli na sukcesywny wybór do dofinansowania projektów lepiej i wcześniej przygotowanych do realizacji, a jednocześnie zrównoważy harmonogram wdrażania przedsięwzięcia, którego realizacja z uwagi na skalę, poziom złożoności oraz wartość finansową wymaga również uwzględnienia uwarunkowań dotyczących rynku potencjalnych wykonawców (realizacja projektu w formule jednego zintegrowanego przedsięwzięcia wiązałaby się z daleko idącym zwiększeniem ryzyka w zarządzaniu jego realizacją, kumulacją w czasie zamówień, mogącą prowadzić do podrożenia wartości projektu wskutek ograniczeń na rynku potencjalnych wykonawców),
  - zakontraktowane zostaną przed 2018 r. co najmniej 2 projekty strategiczne,
  - uruchomienie ostatnich naborów nastąpi przed końcem 2020 r. w celu zapewnienia możliwości osiągnięcia celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r.
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: zastosowanie w systemie wyboru projektów mechanizmu preferującego projekty instytucji ubiegających się o wsparcie po raz pierwszy, w celu objęcia wsparciem jak największej liczby „unikalnych" urzędów.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,
2) czynniki które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania dotyczącego wypełnienia warunków wstępnych (*ex-ante*), które wykraczają poza kompetencje Instytucji

Zarządzającej oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,

3) fluktuacja cen produkcji sprzedanej przemysłu,

4) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami, spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw formalno-prawnych na poziomie krajowym (w tym: dokumenty wykonawcze, wytyczne, regulacje prawne i standardy krajowe w obszarze informatyzacji oraz e-usług publicznych).

Oś priorytetowa 3: *Przedsiębiorcza Małopolska*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
3	wskaźnik produktu 1	1	**(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie**	przedsiębiorstwa	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	160	-	-	1432	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 62,5% alokacji osi priorytetowej
3	wskaźnik finansowy	2	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	51 513 264	-	-	282 352 942	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Brak rozstrzygnięć co do zakresu wykorzystania mechanizmów IF / wsparcia dotacyjnego, z uwagi na trwający proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład: dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu:

Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana, przy założeniu, że będzie on agregowany z **następujących typów interwencji** realizowanych w ramach osi priorytetowej 3, których **bezpośrednimi lub pośrednimi odbiorcami są przedsiębiorcy, tj.:**

- **wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających na rynku nie dłużej niż 24 m-ce,** w tym start-up (bez rozstrzygnięć co do zakresu wykorzystania mechanizmów IF / wsparcia dotacyjnego, z uwagi na trwający proces oceny *ex-ante* zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego),
- **wsparcie w formie niefinansowej**, czyli świadczone dla przedsiębiorców we wczesnej fazie rozwoju (j/w) przez IOB,
- **wsparcie bezzwrotne dla MŚP w zakresie umiędzynaradawiania,**
- **wsparcie bezzwrotne w ramach bonów na doradztwo specjalistyczne,**
- **wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających na rynku dłużej niż 24 m-ce,** (bez rozstrzygnięć co do zakresu wykorzystania mechanizmów IF / wsparcia dotacyjnego, z uwagi na trwający proces oceny *ex-ante* zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego).

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: przedsiębiorstwa, w szczególności MŚP,
- typ projektu (projekty inwestycyjne, doradcze),
- forma wsparcia: dotacje, IF,
- tryb wyboru projektów: konkursowy,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013) oraz kraj (PO IG 2007-2013), na podstawie list beneficjentów, zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji oraz sprawozdań dotyczących wskaźników postępu rzeczowego i finansowego w realizacji przedsięwzięć,
- średni poziom dofinansowania,
- średnia wartość projektu (koszty kwalifikowane),
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksem cen produkcji sprzedanej przemysłu oraz uśrednionym kursem euro,

- innych uwarunkowań i zasad wdrażania zbliżonych typów interwencji współfinansowanych w ramach MRPO 2007-2013 oraz PO IG 2007-2013.

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- **założenie o możliwości zakwalifikowania jako wkład w realizację wskaźnika produktu, poza dotacjami/IF (bez rozstrzygania zakresu ich wykorzystania), także wsparcia realizowanego w formie bonów na doradztwo niezależnie od docelowego modelu wdrażania tego instrumentu oraz wsparcia udzielanego MŚP przez IOB.**

Na obecnym etapie prac nad RPO WM, Instytucja Zarządzająca nie podjęła przesądzeń dotyczących zakresu wykorzystania IF, podobnie jak brak jest przesądzeń dotyczących modelu wdrażania bonów na doradztwo, przy czym zakłada się (analogicznie jak w przypadku bonów na innowacje), że wsparcie w ramach tego instrumentu może być wdrażanie zarówno w formie dotacji udzielanych bezpośrednio przez Instytucję Pośredniczącą, jak i w modelu przewidującym udzielanie wsparcia na drugim poziomie – za pośrednictwem operatora zewnętrznego, wyłonionego w procedurze konkursowej (np. instytucja otoczenia biznesu). Docelowy model wdrażania bonów zostanie określony w szczegółowym opisie osi priorytetowych. Mechanizm bonów na doradztwo wykorzystany zostanie w zakresie i formacie pozwalającym zapewnić demarkację oraz kompleksowy i efektywny system wsparcia doradczego dla podmiotów z sektora MŚP z systemowym wsparciem doradczym przygotowywanym z wykorzystaniem środków EFS. Nie wyklucza się jednak zastosowania innego mechanizmu wsparcia doradczego, przy założeniu, że będzie ono wykorzystywać mechanizm popytowy.

Na potrzeby konstrukcji ram wykonania zakłada się możliwość objęcia wskaźnikiem produktu interwencji wspieranych w formie bonów na innowacje niezależnie od modelu dystrybucji wsparcia, przy czym w przypadku zastosowania modelu pośredniego wdrażania bonów, w którym beneficjentem projektu (operacji) będzie zewnętrzny operator (np. instytucja otoczenia biznesu), która będzie udzielać następnie wsparcia podmiotom z sektora MŚP (beneficjent ostateczny), przedsięwzięcie polegające na wdrażaniu bonów będzie traktowane jako operacja obejmująca wkłady finansowe z programu dla operatora zewnętrznego oraz późniejszego wsparcia finansowego świadczonego przez tego operatora.

Mając na uwadze powyższe i uwzględniając zapisy rozporządzenia Komisji nr 215/2014, zgodnie z którym cel pośredni i cel końcowy dla wskaźnika produktu dotyczą operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiągnięciu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności:

— w ramach szacowania wartości wskaźnika produktu przyjęto założenie o możliwości zaliczenia wsparcia udzielanego w ramach bonów na innowacje, jako wkładu w realizację wskaźnika produktu niezależnie od docelowej decyzji Instytucji Zarządzającej odnośnie modelu wdrażania tego instrumentu,

— w odniesieniu do celu pośredniego na 2018 r. przyjęto wartość na poziomie 160, przyjmując założenie, że w pierwszej fazie realizacji bonów na doradztwo przeprowadzony zostanie pilotaż obejmujący ok. 20% alokacji, w ramach którego wsparcie w tej formie dla podmiotów sektora MŚP będzie dystrybuowane bezpośrednio przez Instytucję Pośredniczącą.

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- doświadczenia z wdrażania analogicznych instrumentów (MRPO 2007-2013, PO IG 2007-2013) w zakresie dotyczącym m.in.: zainteresowania danym typem przedsięwzięć (w tym udział „powtarzalnych" beneficjentów projektów w ramach danego typu wsparcia), barier we wdrażaniu poszczególnych interwencji (np. opóźnienia w uruchomieniu wsparcia w konsekwencji opóźnień w przygotowaniu odpowiednich programów pomocowych), postępów w kontraktacji i osiąganiu wartości wskaźników,
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu ogłaszania konkursów,
- podstawy formalno-prawne warunkujące uruchomienie interwencji (konieczność wypełnienia warunku *ex-ante* 3.1, konieczność zapewnienia podstaw prawnych dla udzielania pomocy publicznej) oraz związane z tym ryzyka mogące skutkować opóźnieniem w uruchomieniu konkursów.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając przyjęte założenia szacuje się potencjalną liczbę projektów możliwych do wsparcia:

(a) w zakresie dotacji /IF dla MŚP działających nie dłużej niż 24 m-ce (392 szt.),

(b) **w formie niefinansowej**, czyli świadczone dla przedsiębiorców we wczesnej fazie rozwoju (j/w) przez IOB – inkubatory przedsiębiorczości (470 szt.),

(c) **bezzwrotnego dla MŚP w zakresie umiędzynaradawiania** (200 szt.),

(d) **bezzwrotnego w ramach bonów na doradztwo specjalistyczne** (815 szt.),

(e) w zakresie dotacji /IF dla MŚP działających dłużej niż 24 m-ce (320 szt.),

które następnie pomniejszono w ramach typów przedsięwzięć o umowny odsetek „powtarzalnych beneficjentów" (w oparciu o doświadczenia z wdrażania projektów MRPO 2007-2013), szacując w ten sposób liczbę „unikalnych" przedsiębiorstw objętych wsparciem, co daje w sumie 1790 wspartych przedsiębiorstw z sektora MŚP.

Wartość celu końcowego wskaźnika produktu oszacowano na poziomie 1432, jako sumę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie we wskazanych powyżej zakresach (tj. 1790), pomniejszoną ponownie o umowny odsetek „powtarzalnych beneficjentów" (20%) - zakładając, że część przedsiębiorstw ubiegających się o wsparcie w zakresie projektów inwestycyjnych może być również beneficjentami bonów na doradztwo czy usług umiędzynaradawiania - korekta pomiędzy PI i instrumentami wsparcia, na bazie doświadczeń 2. osi priorytetowej MRPO 2007-2014, gdzie odsetek "powtarzalnych" przedsiębiorstw wyniósł średnio 20%).

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

W ramach szacowania wartości celu pośredniego przyjęto założenia, że:

- warunki formalne niezbędne do uruchomienia wsparcia (w szczególności dotyczące wypełnienia warunku wstępnego 3.1 oraz zapewnienia niezbędnych podstaw formalno-prawnych m.in. dotyczących pomocy publicznej) zostaną wypełnione nie później niż do końca 2015 r.,
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia

służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności,

oraz uwzględniono dodatkowe założenia, zgodnie z którymi:

(a) w zakresie dotacji / IF na projekty inwestycyjne MŚP:

- pierwsze nabory dla wsparcia bezzwrotnego mogłyby zostać ogłoszone w I poł. 2016 r., co pozwoliłoby na uruchomienie kontraktacji w II poł. 2016 r. / na przełomie 2016 i 2017 r.,
- przy wsparciu za pośrednictwem IF, termin ten odpowiednio wydłuża się w związku z koniecznością przygotowania i wdrożenia odpowiedniego rozwiązania – na bazie doświadczeń perspektywy 2007-2013 potrzeba na to ok. 2 lat, co pozwoliłoby na uruchomienie pożyczek w 2017 r.,

(b) w zakresie wsparcia doradczego świadczonego przez IOB:

- pierwszy nabór dla IOB może zostać ogłoszony najwcześniej w II poł. 2016 r., co pozwoliłoby na uruchomienie wsparcia doradczego w II poł. 2017 r.,

(c) w zakresie bonów na doradztwo:

- w modelu bezpośredniego wdrażania bonów – pierwszy nabór dla MŚP może zostać ogłoszony w II poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w I poł. 2017 r.

Uwzględniając powyższe czynniki, przyjęto założenia, że:

(a) w zakresie projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw: pierwsze zakończone projekty / udzielone pożyczki będzie można wykazywać na przełomie 2018 i 2019 r.,

(b) w zakresie projektów wsparcia doradczego świadczonego przez IOB – inkubatory przedsiębiorczości: pierwsze usługi doradcze mogłyby być świadczone w 2017 r.,

(c) w zakresie projektów objętych bonami na doradztwo:

- operacja polegająca na wdrażaniu pośrednim bonów (w przypadku wyboru tego modelu) może obejmować zarówno wkład finansowy z programu przekazywany operatorowi, jak i późniejsze wsparcie finansowe udzielane przedsiębiorstwo przez tego pośrednika,
- operacja w powyższym rozumieniu obejmować będzie przedsięwzięcia, z których nie wszystkie zostaną w pełni zrealizowane przed końcem 2018 r.

W związku z tym Instytucja Zarządzająca przyjmuje za uzasadnione założenie, że wartość celu **pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 r. – w zakresie liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie może osiągnąć wartość niezerową – szacowany poziom to 160,** w odniesieniu do doradztwa specjalistycznego dla MŚP (niezależnie od docelowego modelu wdrażania, np. formuła bonów na doradztwo specjalistyczne w zakresie wsparcia MŚP działających dłużej niż 24 m-ce z lub bez operatora zewnętrznego):

- podział alokacji na 5 naborów (coroczne nabory ciągłe, trwające każdorazowo 1 rok),

- nabór nr 1 o charakterze pilotażu (z alokacją 20%), mającego na celu rozpoznanie zainteresowania MŚP oraz wypracowanie warunków i rekomendacji dla najbardziej optymalnego rozwiązania,

- pilotaż wyłącznie w wariancie bezpośredniego wdrażania bonów przez Instytucję Pośredniczącą, co pozwoli na szybsze uruchomienie wsparcia z uwagi na brak konieczności wyboru operatora

oraz zapewnienia jego pełnej zdolności do realizacji wsparcia),

- uruchomienie naboru pilotażowego -> I poł. 2016 r. -> I poł. 2017 r./ II poł. 2018 r. zakończenie realizacji projektów bonowych

- szacuje się, że 20% alokacji przeznaczonej na pilotaż wygeneruje proporcjonalnie 20% wartości docelowej wskaźnika przewidywanej na rok 2023, tj.: 0,2*800 = 160 (PI 3c).

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 3a, 3b, 3c):

- **066** Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania),
- **067** Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw (w tym wsparcie dla przedsiębiorstw typu *spin-off* i *spin-out*).

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć 75% (180 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 3.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźnika produktu:

- wskaźnik jest najbardziej reprezentatywny dla głównych typów projektów oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **62,5% alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikiem w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- zastosowanie **kryteriów wyboru** gwarantujących koncentrację wsparcia na inwestycjach, które stanowią podstawę dla osiągnięcia właściwego poziomu wykonania wskaźników ujętych w ramach wykonania,
- założenia dotyczące **harmonogramu ogłaszania naborów** – mając na uwadze logikę wdrażania wsparcia w ramach PI 3a, 3b oraz 3c, wielkość alokacji oraz zakładaną pomoc publiczną w projektach, przewiduje się, że uruchomienie pierwszych naborów możliwe będzie najprawdopodobniej w 2016 r. (po opublikowaniu programów pomocowych). Uruchomienie ostatnich naborów planuje się przed końcem 2020 r. w celu zapewnienia możliwości osiągnięcia

celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,
2) czynniki które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planu działania dotyczącego spełnienia warunku wstępnego (*ex-ante*) 3.1, które wykraczają poza kompetencje Instytucji Zarządzającej oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tego warunku,
3) fluktuacja cen produkcji sprzedanej przemysłu,
4) brak rozstrzygnięć co do zakresu wykorzystania mechanizmów IF / wsparcia dotacyjnego, z uwagi na trwający proces oceny *ex-ante* zgodnie z art. 37 Rozporządzenia ogólnego,
5) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw formalno-prawnych na poziomie krajowym (w tym dokumenty wykonawcze, wytyczne, regulacje prawne w zakresie pomocy publicznej),
6) niskie zainteresowanie przedsiębiorców ofertą instrumentów finansowych,
7) zaostrzone kryteria przyznawania wsparcia IOB mogą być przyczyną obniżonego zainteresowania tego typu interwencją, a w konsekwencji koniecznością poszukiwania innych obszarów wsparcia służących zaabsorbowaniu tej alokacji.

Oś priorytetowa 4: *Regionalna polityka energetyczna*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
4	wskaźnik produktu 1	1.	**Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	670	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 1 typy projektów obejmują 2,8% alokacji osi priorytetowej
4	KEW powiązany z WP 1	2	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	382	-		nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 1
4	wskaźnik produktu 2	3	**Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	1330	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 2 typy projektów obejmują 5,5% alokacji osi priorytetowej
4	KEW powiązany z WP 2	4	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	758	-		nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 2
4	wskaźnik produktu 3	5	**Liczba budynków z lepszą klasą zużycia energii**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	9	-	-	48	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 3 typy projektów obejmują 16,7% alokacji osi priorytetowej
4	wskaźnik produktu 4	6	**Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	26 000	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 4 typy projektów obejmują 21,4% alokacji osi priorytetowej
4	KEW powiązany z WP 4	7	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	6 000	-	-	nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 4
4	wskaźnik produktu 5	8	**Długość wybudowanych/ przebudowanych sieci elektroenergetycznych**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	115	-	-	460	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 5 typy projektów obejmują 7,1% alokacji osi priorytetowej
4	wskaźnik finansowy	9	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	85 855 439			494 117 648,00	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźniki produktu 1 i 2:

- **Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE**
- **Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE**

Przy powyższych wskaźnikach zastosowano łączne podejście do opracowania ram wykonania, biorąc pod uwagę fakt, iż wskaźniki te będą przedstawiały realizację projektów, w ramach budowy nowych mocy energii i w większości będą określane przez podobne kryteria, realizowane przy podobnych założeniach i składane w ramach tego samego konkursu. Dodatkowo w ramach realizacji pojedynczego projektu może występować inwestowanie w oba źródła energii równocześnie.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: liczne podmioty sektora finansów publicznych, przedsiębiorcy, jednostki naukowe, instytucje kultury,
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji),
- tryb wyboru projektów: konkursowy,
- średnia wartość projektu (koszty kwalifikowane): w odniesieniu do typów przedsięwzięć planowanych w trybie konkursowym,
- średni poziom dofinansowania,
- obserwowane tempo wdrażania zbliżonych typów interwencji w MRPO 2007-2013;

(b) założeń dotyczących **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- w ramach interwencji wsparcie będzie skierowane na inwestowanie w jednostki wytwarzania energii definiowane, jako zespół urządzeń służących do wytwarzania energii elektrycznej lub cieplnej z odnawialnych źródeł energii;

(c) innych czynników mających wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (rozwój wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (zidentyfikowane wstępnie projekty w oparciu o wstępne nabory w ramach Subregionanego Programu Rozwoju, analizy zapotrzebowania i gotowości do realizacji projektów w obszarach, na które przeznaczono znaczną część alokacji),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów oraz przygotowania do realizacji

potencjalnych projektów,

- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu wykorzystano wspólne założenia związane z uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźników produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę jednostek wytwarzania energii, w podziale na energię cieplną (66%) i energię elektryczną (34%). Przyjęty został indykatywny podział alokacji skierowanej na rozwój OZE na poszczególne źródła energii. Następnie w oparciu o dane historyczne i dostępne analizy przyjęte zostały założenia dla kosztów jednostkowych oraz potencjalnych do pozyskania mocy ze źródeł. W ten sposób otrzymano liczbę jednostek w relacji do przyjętego udziału alokacji.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźników produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- warunki formalne niezbędne do uruchomienia wsparcia (w tym dotyczące zapewnienia niezbędnych podstaw formalno-prawnych m.in. dotyczących pomocy publicznej) zostaną wypełnione przed końcem 2015 r.,
- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w IV kwartale 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w IV kwartale2017 r.,
- średni czas realizacji projektu ok. 36 m-cy. Przy założeniu, iż w pierwszym roku realizowane są nadal prace projektowo-przygotowawcze i realizacja zakresu rzeczowego będzie w minimalnym zakresie 0-10%, w drugim roku zakres obejmować może już ok. 30%, w trzecim roku – 55%,
- doświadczenia perspektywy 2007-2013 potwierdzają iż, postęp wykonania rzeczowego projektów następował od drugiego roku od zawarcia umów z beneficjentami, co obecnie odpowiadałoby 2019 r. Dodatkowo było to wykonanie na poziomie ok. 14%,
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów znajdują się **nadal na etapie realizacji zakresu rzeczowego i finansowego,**

przewiduje się prawdopodobny brak możliwości wykazania w ramach celu pośredniego projektów zakończonych pod względem rzeczowym, co oznacza, że wartość celu wskaźnika produktu na koniec 2018 r. szacuje się na poziomie 0.

4. Oszacowanie kluczowego etapu wdrażania dla wskaźnika produktu (2018):

KEW: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie.

Uwzględniając założenia dotyczące:

- liczby planowanych do uruchomienia naborów (1) przed końcem 2018 r.,
- potencjalnej wartości środków EFRR zakontraktowanych w ramach uruchomionego naboru (ok. 57%),
- zakresu rzeczowego możliwego do wykonania w ramach przyjętej alokacji również w oparciu

o wskaźnik procentowy (57%),

wartość KEW oszacowano na poziomie:

- **382 jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE (WP1),**
- **758 jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE (WP2),**

jako sumę wartości wskaźników produktu zadeklarowanych w umowach zawartych przed końcem 2018 r. – w odniesieniu do projektów realizowanych w trybie konkursowym.

Wskaźnik produktu 3:

Liczba budynków z lepszą klasą zużycia energii

Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: głównie podmioty sektora publicznego,
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: krajowy i regionalny (POIŚ, NFOŚiGW i WFOŚIGW na podstawie wybranych projektów do dofinansowania dla zbliżonych typów interwencji),
- tryb wyboru projektów: konkursowy,
- średnia wartość projektu (koszty kwalifikowane): w odniesieniu do typów przedsięwzięć planowanych w trybie konkursowym,
- średni poziom dofinansowania,
- obserwowane tempo wdrażania podobnych typów projektów;

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- w ramach interwencji wsparcie będzie skierowane na przeprowadzenie kompleksowej termomodernizacji w **budynkach użyteczności publicznej**; zakłada się, iż zakres prac i koszty realizacji projektów będą zależne od ilości budynków wchodzących w skład projektu oraz zakresu termomodernizacji i rodzaju pełnionej przez budynek funkcji (np. urzędy, szpitale, szkoły),
- pojedynczy projekt może obejmować wsparcie termomodernizacji w ramach kilku budynków, jednak agregacja wskaźnika będzie następowała na poziomie wspartych budynków, a nie wspartych podmiotów;

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (zmniejszenie energochłonności budynków poprzez przeprowadzenie działań termomodernizacyjnych),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (zidentyfikowana wstępnie potencjalna liczba podmiotów objętych interwencją, analiza zapotrzebowania i gotowości do realizacji projektów w obszarach, na które przeznaczono znaczną część alokacji),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu przygotowania do realizacji potencjalnych

projektów,

- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o średnie koszty potencjalnych projektów, wykorzystano wspólne założenia związane z uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano **wartość celu końcowego wskaźnika produktu na poziomie 48 budynków, które zostaną poddane kompleksowej termomodernizacji.**

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w I poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji na przełomie 2016/2017 r.,
- średni czas realizacji projektu będzie uzależniony od zakresu rzeczowego inwestycji oraz od rodzaju budynku, podlegającego termomodernizacji. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, iż inwestycje te w fazie wdrożeniowej nie generują dużego ryzyka związanego z częścią inwestycyjną,
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których **wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane,**

oraz uwzględniono dodatkowe założenia, zgodnie z którymi:

- średni czas realizacji projektu wynosi 36-48 m-cy (dane na podstawie doświadczeń perspektywy 2007-2013),
- do końca 2018 r. zostaną zakontraktowane umowy na poziomie ok. 57% całkowitej alokacji pozwalające na realizację wskaźnika na poziomie ok. 27 budynków. Jednak biorąc pod uwagę ww. założenia dotyczące terminu ogłoszenia konkursu, ale przede wszystkim wymaganego czasu realizacji projektów, pewne jest iż zakres ten nie zostanie zrealizowany w pełni do końca 2018 r. W ramach I naboru będzie on na poziomie ok. 32%. W odniesieniu do całej alokacji będzie to wartość ok. 19%,
- interwencja będzie realizowana w formie trybu konkursowego i pozakonkursowego,
- warunki formalne niezbędne do uruchomienia wsparcia (np. zapewnienie niezbędnych podstaw formalno-prawnych) zostaną wypełnione nie później niż do końca 2015 r.

W związku z tym Instytucja Zarządzająca przyjmuje za uzasadnione założenie, że wartość celu pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 r. – w zakresie zakończonych inwestycji w ramach termomodernizacji budynków może wynieść 9.

Wskaźnik produktu 4:

Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) dane historyczne dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: głównie podmioty sektora publicznego,
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: regionalny (Programy Ograniczenia Niskiej Emisji np. w Krakowie – w oparciu o roczne statystyki, WFOŚiGW na podstawie wybranych projektów do dofinansowania dla zbliżonych typów interwencji),
- tryb wyboru projektów: konkursowy,
- średniej wartości projektu (koszty kwalifikowane): w odniesieniu do typów przedsięwzięć planowanych w trybie konkursowym,
- potencjalnego, średniego poziomu dofinansowania,
- obserwowanego tempa wdrażania podobnych typów projektów w ramach PONE, WFOŚiGW;

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- w ramach interwencji wsparcie będzie skierowane na likwidację nieekologicznego źródła ciepła i będzie agregowane ze wskaźników w ramach dwóch priorytetów inwestycyjnych PI 4e i PI 6e
- Różnica pomiędzy zakresem rzeczowym obu PI będzie polegała na zastosowaniu innego paliwa w wymienionych kotłach: PI 4e – kotły na biomasę i paliwa gazowe; PI 6e – paliwa stałe. Wspierane urządzenia powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020 r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.
- realizacja ww. działań będzie uwarunkowana przeprowadzeniem prac zwiększających efektywność energetyczną (termomodernizacja) budynków ;

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (poprawa jakości powietrza w regionie a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (zidentyfikowana wstępnie potencjalna liczba podmiotów objętych interwencją, analiza zapotrzebowania i gotowości do realizacji projektów w obszarach, na które przeznaczono znaczną część alokacji, czyli obszarach o przekroczonych poziomach niskiej emisji),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu przygotowania do realizacji potencjalnych projektów,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty, wykorzystano dotychczasowe doświadczenia w ramach realizacji podobnych projektów.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano **wartość celu końcowego wskaźnika produktu na poziomie wymiany ok. 26 600 nieekologicznych źródeł ogrzewania.** Składał się na to wskaźnik PI

4e z wartością 19 950 wymienionych kotłów oraz wskaźnik PI 6e z wartością 6 650 wymienionych kotłów.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w I poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w I połowie 2017 r.,
- średni czas realizacji projektu (24-36 miesięcy) będzie uzależniony od kilku czynników, czyli:
  - konieczności wcześniejszego przeprowadzenia termomodernizacji budynku,
  - liczby urządzeń grzewczych, które będą planowane do wymiany w ramach projektu,
  - wcześniejszego zachęcenia i przekonania mieszkańców do włączenia się w projekt, przekonania ich do celowości realizacji projektu a następnie uniknięcia wycofania się mieszkańców już w fazie realizacji. Dodatkowo ze względu na narzucone warunki, iż duża część alokacji została przeznaczona na inwestowanie w kotły na biomasę i paliwa gazowe, czyli źródła które w późniejszym zastosowaniu są droższe niż kotły na paliwa stałe, istnieje duże zagrożenie, iż będą one chętnie wybierane przez mieszkańców. Ten zakres projektu potencjalnie może generować wyższe ryzyko wystąpienia problemów wdrożeniowych i opóźnień w ich realizacji,
  - dostępność na rynku urządzeń grzewczych o narzuconych normach jakości, które powinny być stosowane w projekcie,
  - wcześniejszego wypracowania odpowiedniej ścieżki wdrożeniowej dla projektów w których beneficjentem jest np. gmina a odbiorcami końcowymi osoby fizyczne albo mechanizmu w którym wdrożenie będzie następowało poprzez wybrane podmioty wdrażające instrumenty finansowe skierowane bezpośrednio do zainteresowanych mieszkańców.
- oczekiwanie na dodatkowe regulacje prawne umożliwiające wdrażanie inwestycji (np. wymogi w zakresie norm jakości powietrza, wdrażanie wymogów dotyczących ekoprojektu),
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały rozpoczęte, ale nie zostały zrealizowane całkowicie w wymiarze rzeczowym i finansowym.

W związku z tym Instytucja Zarządzająca przyjmuje za uzasadnione założenie, że wartość celu pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 r. – w zakresie zakończonych inwestycji wymiany źródeł ciepła może wynieść 0.

4. Oszacowanie kluczowego etapu wdrażania dla wskaźnika produktu (2018):

KEW: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie

Uwzględniając założenia dotyczące:

- liczby planowanych do uruchomienia naborów (1) przed końcem 2018 r.,

- potencjalnej wartości środków EFRR zakontraktowanych w ramach uruchomionego naboru (ok. 22,5%),
- zakresu rzeczowego możliwego do wykonania w ramach przyjętej alokacji również w oparciu o wskaźnik procentowy (22,5%),

wartość KEW oszacowano na poziomie 6 000 wymienionych źródeł ciepła, jako **sumę wartości zadeklarowanych w umowach zawartych przed końcem 2018 r. – w odniesieniu do projektów realizowanych w trybie konkursowym. Wartość ta będzie agregowana z dwóch PI 4e i 6e.**

Wskaźnik produktu 5:

Długość wybudowanych/ przebudowanych sieci elektroenergetycznych

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: przedsiębiorcy – podmioty działające w obszarze energetyki (operator systemu dystrybucyjnego),
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: krajowy, (POIŚ 2007-2013, na podstawie wybranych projektów do dofinansowania dla zbliżonych typów interwencji), inwestycje własne przedsiębiorcy, regionalne programy operacyjne,
- tryb wyboru projektów: konkursowy,
- średnia wartość projektu (koszty kwalifikowane): w odniesieniu do typów przedsięwzięć planowanych w trybie konkursowym,
- średni poziom dofinansowania,
- obserwowane tempo wdrażania zbliżonych typów interwencji w POIŚ 2007-13 oraz innych RPO;

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- w ramach interwencji wsparcie będzie skierowane na budowę lub modernizację sieci napięcia poniżej 110kV. Rozwój sieci będzie ściśle skorelowany z potencjałami energii odnawialnej jakie będą zidentyfikowane w poszczególnych regionach województwa, będzie także wynikał z potrzeb ograniczenia awaryjności sieci na danym terenie;

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (rozwój odnawialnych źródeł będzie musiał być ściśle skorelowany z zabezpieczeniem odbioru dodatkowych, nowych mocy energii wprowadzanych do systemu oraz zmniejszeniem awaryjności sieci),
- potencjalne rozeznanie planów inwestycyjnych podmiotów wraz z innymi warunkami brzegowymi:
  - zidentyfikowane wstępnie analizy zapotrzebowania i gotowości do realizacji projektów na obszarach wykazujących potencjał w odnawialnych źródłach energii,

- skala zapotrzebowania na tego rodzaju projekty w oparciu o analizy liczby składanych wniosków o określenie warunków przyłączenia dotyczących OZE w latach 2010-2014 w podziale na poszczególne rodzaje OZE,

- analiza dotychczasowych nakładów inwestycyjnych poniesionych na przyłączenie nowych źródeł, w tym źródeł energii odnawialnej oraz plany przyjęty na dalsze lata inwestowania – potencjał przyłączenia nowych klientów,
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu przygotowania do realizacji potencjalnych projektów,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano dotychczasowe doświadczenia w ramach realizacji podobnych projektów.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano **wartość celu końcowego wskaźnika produktu na poziomie budowy ok. 460 km sieci dystrybucyjnej.**

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w IV kwartale 2015 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w II poł. 2016 r.,
- średni czas realizacji projektu zakładany na ok. 36 m-cy, przy założeniu iż etap przygotowania inwestycji jest etapem znacznie dłuższym niż etap realizacji. Dodatkowo z dotychczasowych doświadczeń wynika, iż inwestycje te mają zazwyczaj złożony i skomplikowany charakter, co generuje wyższe ryzyko wystąpienia problemów wdrożeniowych i opóźnień w ich realizacji, wynika to z:
  - braku systemowych rozwiązań dla regulacji prawa do nieruchomości,
  - ograniczony rynek projektantów,
  - długotrwały przebieg procesu administracyjnego,
  - długotrwałe procedury uchwalania zmian w planach zagospodarowania przestrzennego,
- oczekiwanie na dodatkowe regulacje prawne umożliwiające wdrażanie inwestycji (np. ustawa o korytarzach przesyłowych, ustawa o odnawialnych źródłach energii, rozporządzenia w zakresie pomocy publicznej),
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały rozpoczęte i zrealizowane całkowicie w wymiarze rzeczowym i finansowym (ok. 25% zakresu planowanego w ramach całej alokacji),
- warunki formalne niezbędne do uruchomienia wsparcia (np. zapewnienie niezbędnych podstaw formalno-prawnych m.in. dotyczących pomocy publicznej) zostaną wypełnione nie później niż do końca 2015 r.,
- interwencja będzie realizowana w formie trybu pozakonkursowego i w formie projektów strategicznych.

W związku z tym Instytucja Zarządzająca przyjmuje za uzasadnione założenie, że wartość celu pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 r. – w zakresie zakończonych inwestycji budowy kilometrów sieci dystrybucyjnych otrzymujących wsparcie może wynieść 115 km.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźniki produktu 1 i 2:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 4a):

- **009** Energia odnawialna: wiatrowa,
- **010** Energia odnawialna: słoneczna,
- **011** Energia odnawialna: z biomasy,
- **012** Pozostałe rodzaje energii odnawialnej (w tym hydroelektryczna, geotermalna i morska) oraz integracja energii odnawialnej (w tym magazynowanie, zamiana energii elektrycznej na gaz oraz infrastruktura wytwarzania energii odnawialnej z wodoru) ,
- **016** Wysokosprawna kogeneracja i centralne ogrzewanie.

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć:

- **2,8% (11,9 mln EUR) dla WP1,**
- **5,5% (23,1 mln EUR) dla WP2,**

alokacji osi priorytetowej 4.

Wskaźnik produktu 3 obrazuje projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 4c):

- **013** Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia.

Łącznie na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczyć 16,7% (70 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 4.

Przedstawione w punkcie a. założenia i szacowane wartości nie dotyczą wkładu instrumentów finansowych w realizację celu pośredniego i końcowego dla wskaźnika produktu w zakresie podnoszenie efektywności energetycznej w ramach budynków wielorodzinnych. Przyjęcie takiego rozwiązania wynikało z:

- zapewnienia odpowiedniej reprezentatywności ram wykonania (ponad 50% alokacji) na osi,
- braku wystarczających danych do przedstawienia nawet szacunkowych wartości dotyczących wkładu interwencji w ramach instrumentów finansowych w realizację wskaźnika produktu.

W ramach alokacji (90 mln EUR) przyjętej na interwencje skierowaną na zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach ok. 78% zostało zaplanowane na wsparcie inwestycji w zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, a 22% alokacji na interwencje

w budownictwo wielorodzinne.

Wskaźnik produktu 4 obrazuje projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 4e):

- **083** Działania w zakresie jakości powietrza.

Łącznie na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczyć 21,4% (90 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 4.

Wskaźnik produktu 5 obrazuje projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 4a):

- **005** Energia elektryczna (magazynowanie i przesył).

Łącznie na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczyć 7,1% (30 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 4.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru **wskaźników produktu 1 i 2**:

- oba wskaźniki produktu są najbardziej reprezentatywne dla głównych typów projektów oraz służą monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **8,2% alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikami w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

Uzasadnienie wyboru KEW:

- KEW bezpośrednio **nawiązują do zakresu rzeczowego wskaźników produktu**,
- KEW **są adekwatnym miernikiem postępu rzeczowego** w realizacji wskaźników produktu, prezentując szacowany poziom realizacji na koniec 2018 r. w kontekście zakładanej wartości docelowej.

Uzasadnienie wyboru **wskaźnika produktu 3**:

- biorąc pod uwagę **złożony charakter interwencji zaplanowanych w CT 4** ramy wykonania osi priorytetowej 4 opierają się na **monitorowaniu kilku wskaźników produktu**. Wybrany wskaźnik monitoruje jeden z najważniejszych obszarów interwencji jakim jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków w województwie,
- wskaźnik jest reprezentatywny dla jednego, ale istotnego typu projektu oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ok. 16,7% alokacji osi priorytetowej**,
- interwencja objęta wskaźnikiem warunkuje w istotnym zakresie realizację **celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

Uzasadnienie wyboru **wskaźnika produktu 4**:

- biorąc pod uwagę **złożony charakter interwencji zaplanowanych w CT 4** ramy wykonania osi priorytetowej 4 opierają się o **monitorowanie kilku wskaźników produktu**. Wybrany wskaźnik monitoruje jeden z najważniejszych obszarów interwencji jakim jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej i jednoczesna poprawa jakości powietrza w województwie. Wsparcie to jest odpowiedzią na jeden z najistotniejszych problemów jakim jest wyjątkowa skala zanieczyszczenia powietrza,
- wskaźnik jest reprezentatywny dla jednego, ale istotnego typu projektu oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ok. 21,4% alokacji osi priorytetowej**,
- interwencja objęta wskaźnikiem warunkuje w istotnym zakresie realizację **celu osi priorytetowej** oraz **celów szczegółowych dwóch priorytetów inwestycyjnych.**

Uzasadnienie wyboru **wskaźnika produktu 5**:

- biorąc pod uwagę **złożony charakter interwencji zaplanowanych w CT 4** ramy wykonania osi priorytetowej 4 opierają się o **monitorowanie kilku wskaźników produktu**. Wybrany wskaźnik monitoruje jeden z najważniejszych obszarów interwencji jakim jest rozwój odnawialnych źródeł energii,
- wskaźnik jest reprezentatywny dla jednego, ale istotnego typu projektu oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ok. 7% alokacji osi priorytetowej**,
- interwencja objęta wskaźnikiem warunkuje w istotnym zakresie realizację **celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Wskaźniki produktu 1 i 2:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - uruchomione zostaną 2 konkursy, w tym 1 w 2016 r., a drugi w 2019 r.,
  - przed 2018 r. zakontraktowanych zostanie ok. 57% alokacji,
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: konkursy będą realizowane w oparciu o ścieżki wyboru dla projektów konkursowych.

Wskaźnik produktu 3:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - zakontraktowane zostanie przed 2018 r. ok. **57% alokacji** objętej wskaźnikiem w ramach I naboru projektów (I połowa 2016 r.),
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: zastosowanie trybu konkursowego i pozakonkursowego.

Wskaźnik produktu 4:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - zakontraktowane zostanie przed 2018 r. co najmniej **22,5% alokacji** objętej wskaźnikiem w ramach I naboru projektów,
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: zastosowanie trybu konkursowego i pozakonkursowego.

Wskaźnik produktu 5:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - zakontraktowane zostaną przed 2018 r. środki na ok. **25% alokacji** objętej wskaźnikiem,
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: zastosowanie trybu pozakonkursowego w formie projektów strategicznych.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki horyzontalne:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,

2) czynniki, które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania, które wykraczają poza kompetencje Instytucji Zarządzającej oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,

3) fluktuacja cen,

dodatkowe czynniki specyficzne dla wskaźników 1 i 2:

1) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw prawnych na poziomie krajowym (dokumenty wykonawcze, m.in.: regulacje prawne, ustawa o odnawialnych źródłach energii, rozporządzenia w ramach pomocy publicznej),

2) wystąpienie zależności pomiędzy uruchomieniem naborów w ramach interwencji w rozwój odnawialnych źródeł (budowa lub modernizacja jednostek wytwarzania) i skorelowaniem tego z inwestycjami w rozwój sieci dystrybucyjnych na danym obszarze,

dodatkowe czynniki specyficzne dla wskaźnika 3:

1) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw prawnych na poziomie krajowym (dokumenty wykonawcze, m.in.: regulacje prawne, rozporządzenia w ramach pomocy publicznej),

2) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw wdrożeniowych na poziomie regionalnym (uruchomienie mechanizmów wdrożeniowych w formie zintegrowanej inwestycji terytorialnej, subregionalnego programu rozwoju),

dodatkowe czynniki specyficzne dla wskaźnika 4:

1) wcześniejsze przekonanie mieszkańców co do celowości realizacji projektu, a następnie uniknięcie wycofania się mieszkańców już w fazie realizacji. Ten zakres projektu będzie generował największe ryzyko wystąpienia problemów wdrożeniowych i opóźnień w ich realizacji,

2) kompleksowe podejście do realizacji interwencji. Wymiana nieekologicznych źródeł ciepła będzie uwarunkowana wcześniejszym przeprowadzeniem w budynkach prac zwiększających efektywność energetyczną (termomodernizacja). Ta część inwestycji jest stosunkowo kosztownym elementem projektu, co może przyczynić się do braku zainteresowania wśród mieszkańców. Dodatkowo realizacja tej części zakresu w oparciu o instrument finansowy również będzie działała niekorzystnie na podjęcie przez mieszkańców decyzji o realizacji projektu. Dotacje są bardziej korzystną formą zachęcenia beneficjentów do skorzystania ze środków unijnych,

3) wydłużony czas realizacji projektu przy wprowadzonym uwarunkowaniu połączenia wymiany źródła ciepła z przeprowadzeniem termomodernizacji,

4) przeznaczenie większej części alokacji na zastosowanie źródeł ciepła na paliwa będące droższe w codziennym użytkowaniu w porównaniu do paliwa jakim jest węgiel. Wymiar ekonomiczny jest ważniejszym argumentem za podjęciem decyzji przez mieszkańców o przystąpienia do projektu, co może skutecznie utrudnić wdrażanie interwencji.

5) uzależnienie rozpoczęcia wdrażania projektu od zakończenia wszystkich procedur formalno-prawnych związanych z określeniem odpowiedniego instrumentu finansowego oraz odrębnej procedury umożliwiającej rozliczanie prac realizowanych bezpośrednio przez indywidualnych odbiorców końcowych projektu,

6) konieczność przeprowadzenia wcześniejszych działań promujących, edukacyjnych; ewentualnego umożliwienia skorzystania z dodatkowych zachęt dla mniej zamożnych mieszkańców,

7) dodatkowe, nowe wymogi jakie mogą pojawić się w przyszłości w odniesieniu do norm środowiskowych jakie powinny być spełniane przez stosowane urządzenia grzewcze,

8) istnienie na rynku wystarczającej podaży urządzeń grzewczych spełniających wymogi norm środowiskowych,

dodatkowe czynniki specyficzne dla wskaźnika 5:

1. średni czas realizacji projektu będzie uzależniony od terenu na którym prowadzona jest inwestycja, czy jest to teren zurbanizowany czy teren leśny lub rolny. Dodatkowo poza wydłużaniem realizacji aspekt ten wpływa również na koszty inwestycji (droższe są tereny zurbanizowane na których występują dodatkowe koszty odtworzenia nawierzchni, chodników, przewierty pod drogami, wysoki koszt pozyskania terenu pod inwestycje),
2. brak odpowiednich uregulowań formalno-prawnych wpływających również na przebieg etapu wdrożeniowego:
   - braku systemowych rozwiązań dla regulacji prawa do nieruchomości,
   - ograniczony rynek projektantów,
   - długotrwały przebieg procesu administracyjnego,
   - długotrwałe procedury uchwalania zmian w planach zagospodarowania przestrzennego,
   - oczekiwanie na dodatkowe regulacje prawne umożliwiające wdrażanie inwestycji (np. ustawa o korytarzach przesyłowych, ustawa o odnawialnych źródłach energii, rozporządzenia w zakresie pomocy publicznej),
   - projekty mające charakter kompleksowy, składające się zazwyczaj z kilku podprojektów zlokalizowanych na stosunkowo zawężonym obszarze, ale niekoniecznie będące jednym ciągiem liniowym.

Oś priorytetowa 5: *Ochrona środowiska*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
5	wskaźnik produktu 1	1	**Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	12	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 1 typy projektów obejmują 35,7% alokacji osi priorytetowej
5	KEW powiązany z WP 1	2	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	5			nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 1
5	wskaźnik produktu 2	3	**Długość sieci kanalizacji sanitarnej**	km	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	480	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 2 typy projektów obejmują 11,9% alokacji osi priorytetowej
5	KEW powiązany z WP 2	4	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	206			nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 2
5	wskaźnik produktu 3	5	**Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	110	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu 3 typy projektów obejmują 9,06% alokacji osi priorytetowej
5	KEW powiązany z WP 3	6	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	55			nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 3
5	wskaźnik finansowy	7	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	38 157 973	-	-	162 352 942,00	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład: dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźniki produktu 1 i 2:

Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych

Długość sieci kanalizacji sanitarnej

Przy powyższych wskaźnikach zastosowano łączne podejście do opracowania ram wykonania, biorąc pod uwagę fakt, iż wskaźniki te będą przedstawiały realizację kompleksowych projektów, w których budowa sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków będzie realizowana w większości w ramach jednej inwestycji.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **danych historycznych** dotyczących porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typu beneficjenta: głównie podmioty sektora publicznego,
- formy wsparcia: dotacje,
- poziomu danych: region (MRPO 2007-2013, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji),
- trybu wyboru projektów: konkursowy,
- średniej wartości projektu (koszty kwalifikowane): w odniesieniu do typów przedsięwzięć planowanych w trybie konkursowym,
- potencjalnego, średniego poziomu dofinansowania,
- obserwowanego tempa wdrażania zbliżonych typów interwencji w MRPO 2007-2013.

(b) założeń dotyczących **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- zakres rzeczowy jaki jest planowany w ramach budowy sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków ściśle wynika z założeń przyjętych w IV aktualizacji Krajowego Planu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz Masterplanu; przyjmując planowane do realizacji w RPO WM interwencje kierowano głównie na wypełnienie zobowiązań wynikających z KPOŚK,
- jednocześnie na poziomie regionalnym wsparcie będzie kierowane na aglomeracje pomiędzy 2 tys. a 10 tys. RLM;

(c) innych czynników mających wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków komunalnych),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (zidentyfikowane wstępnie projekty strategiczne, analizy zapotrzebowania i gotowości do realizacji projektów w obszarach, na które przeznaczono znaczną część alokacji),

- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów oraz przygotowania do realizacji potencjalnych projektów w ramach Subregionalnego Programu Rozwoju oraz ZIT,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę kilometrów sieci kanalizacyjnej oraz liczbę oczyszczalni ścieków do wybudowania. Konieczny do zrealizowania zakres rzeczowy wynikający z aktualizacji KPOŚK w relacji do alokacji jaka jest do dyspozycji w ramach interwencji określił wskaźniki jakie są planowane do osiągniecia w 2023 r.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenie, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w I poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji na przełomie 2016/2017 r.,
- średni czas realizacji projektu ok. 36 m-cy,
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów znajdują się nadal na etapie realizacji zakresu rzeczowego i finansowego,
- do końca 2015 r. mają powstać Masterplany z którymi planowane inwestycje muszą wykazywać zgodność,

przewiduje się prawdopodobny brak możliwości wykazania w ramach celu pośredniego projektów zakończonych pod względem rzeczowym, co oznacza, że wartość celu wskaźnika produktu na koniec 2018 r. szacuje się na poziomie 0.

4. Oszacowanie kluczowego etapu wdrażania dla wskaźnika produktu (2018):

KEW: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie

Uwzględniając założenia dotyczące:

- liczby planowanych do uruchomienia naborów przed końcem 2018 r. (1),
- potencjalnej wartości środków EFRR zakontraktowanych w ramach uruchomionych naborów (ok. 43%),

wartość KEW oszacowano na poziomie:

- **206 km sieci kanalizacyjnych (WP2),**
- **5 oczyszczalni ścieków (WP1),**

jako sumę wartości wskaźników produktu zadeklarowanych w umowach zawartych przed końcem 2018 r. – w odniesieniu do projektów realizowanych w trybie konkursowym.

Wskaźnik produktu 3:

Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK)

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013 oraz ze środków własnych podmiotów zobowiązanych do realizacji systemu selektywnej zbiórki odpadów:

- typu beneficjenta: głównie podmioty sektora publicznego (gminy),
- formy wsparcia: dotacje,
- poziomu danych: region (MRPO 2007-2013, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji z zastrzeżeniem, iż tego typu interwencje nie były licznie realizowane ze względu na brak obowiązku tworzenia PSZOK), inwestycje własne beneficjentów,
- trybu wyboru projektów: konkursowy,
- średniej wartości projektu (koszty kwalifikowane): w odniesieniu do typów przedsięwzięć planowanych w trybie konkursowym lub finansowanymi poza wsparciem ze środków unijnych,
- potencjalnego, średniego poziomu dofinansowania (w ramach nielicznych projektów w MRPO 2007-2013),
- obserwowanego tempa wdrażania zbliżonych typów interwencji w MRPO 2007-2013 i poza środkami unijnymi;

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- interwencja jest skierowana na realizację inwestycji wspierających powstawanie PSZOK; zakres rzeczowy projektów będzie w większości wynikał z wymogów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która ściśle określa elementy jakie tworzą PSZOK;
- mając na uwadze obowiązek wynikający z ww. ustawy dotyczący zapewnienia przez gminę systemu gospodarki odpadami opartego na selektywnym zbieraniu, istnieje konieczność wybudowania PSZOK obsługującego gminę; założono, iż każda gmina będzie musiała być obsługiwana przez PSZOK, co jednak dopuszcza istnienie kilku PSZOK na terenie jednej gminy, jak również jednego PSZOK dla obsługi kilku gmin;

(c) innych czynników mających wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (zwiększony udział odpadów zbieranych w sposób selektywny, a tym samym ograniczanie ilości odpadów kierowanych na składowiska),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (zidentyfikowane wstępnie gminy posiadające PSZOK, jednocześnie określono zapotrzebowania do realizacji projektów w gminach, w których tego rodzaju punkty jeszcze nie istnieją),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów oraz przygotowania do realizacji potencjalnych projektów,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu wykorzystano wspólne założenia

związane z uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę projektów możliwych do wsparcia na poziomie ok. 110.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w I poł. 2017 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji pod koniec 2017 r.,
- średni czas realizacji projektu od 12 do 36 m-cy, w zależności od:
  - terenu na jakim powstaje: gmina wiejska/miejska,
  - wielkości i zaawansowania PSZOK,
  - dodatkowych wymogów dotyczących przygotowania inwestycji: wykup terenu, zagospodarowanie terenu,
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów znajdują się na etapie nie zakończonej realizacji zakresu rzeczowego i finansowego.

4. Oszacowanie kluczowego etapu wdrażania dla wskaźnika produktu (2018):

KEW: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie

Uwzględniając założenia dotyczące:

- liczby planowanych do uruchomienia naborów przed końcem 2018 r. (1),
- potencjalnej wartości środków EFRR zakontraktowanych w ramach uruchomionych naborów (ok. 50%),

wartość KEW oszacowano na poziomie 55 projektów, w ramach których powstaną PSZOK, jako sumę wartości wskaźnika produktu zadeklarowanego w umowach zawartych przed końcem 2018 r. – w odniesieniu do projektów realizowanych w trybie konkursowym.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania, oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźniki produktu 1 i 2:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 6b):

- **021** Gospodarka wodna i ochrona wody pitnej (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, dostarczanie wody, konkretne środki dostosowania do zmian klimatu, pomiary zużycia wody w wydzielonych obszarach sieci wodociągowej i u konsumentów, systemy naliczania opłat, ograniczanie wycieków),

- **022** Oczyszczanie ścieków.

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć:

- **35,7% (49,2 mln EUR) dla wskaźnika długości sieci kanalizacyjnych,**
- **11,9% (16,4 mln EUR) dla wskaźnika liczby oczyszczalni,**

alokacji osi priorytetowej 5.

Wskaźniki produktu 3:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 6a):

- **017** Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: minimalizacji, segregacji, recyklingu).

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć 9,06% (12,5 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 5.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Wskaźniki produktów 1 i 2:

Uzasadnienie wyboru wskaźników produktu:

- oba wskaźniki produktu są najbardziej reprezentatywne dla głównych typów projektów oraz służą monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **blisko połowę alokacji osi priorytetowej (47,6%),**
- interwencja objęta wskaźnikami w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

Uzasadnienie wyboru KEW:

- KEW bezpośrednio **nawiązują do zakresu rzeczowego wskaźników produktu**,
- KEW **są adekwatnym miernikiem postępu rzeczowego** w realizacji wskaźników produktu, prezentując szacowany poziom realizacji na koniec 2018 r. w kontekście zakładanej wartości docelowej.

Wskaźniki produktu 3:

Uzasadnienie wyboru wskaźników produktu:

- wskaźnik produktu jest najbardziej reprezentatywny dla głównych typów projektów oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **9,06% alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikiem w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

Uzasadnienie wyboru KEW:

- KEW bezpośrednio **nawiązują do zakresu rzeczowego wskaźników produktu**,
- KEW **są adekwatnym miernikiem postępu rzeczowego** w realizacji wskaźnika produktu, prezentując szacowany poziom realizacji na koniec 2018 r. w kontekście zakładanej wartości docelowej.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Wskaźniki produktów 1 i 2:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - uruchomione zostaną 2 konkursy, w tym 1 w 2016 r., drugi w 2018 r.,
  - przed 2018 r. zakontraktowanych zostanie ok. 43% alokacji,
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: konkursy będą realizowane w oparciu o ścieżki wyboru projektów dla Subregionalnego Programu Rozwoju oraz ZIT.

Wskaźnik produktu 3:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - uruchomione zostaną 2 konkursy, w tym 1 w 2017 r. a drugi w 2019 r.,
  - przed 2018 r. zakontraktowanych zostanie ok. 50% alokacji,
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: konkursy będą realizowane w oparciu o ścieżki wyboru projektów dla Subregionalnego Programu Rozwoju.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,
2) fluktuacja cen,
3) czynniki które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania dotyczących spełnienia warunków wstępnych (*ex-ante*), które wykraczają poza kompetencje Instytucji Zarządzającej oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,
4) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw prawnych na poziomie krajowym (dokumenty wykonawcze, m.in. aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych wraz z przyjmowaniem Masterplanu, aktualizacja granic aglomeracji, aktualizacja Planów Gospodarki Odpadami),
5) założenie przyjęte w RPO WM o konieczności wypełnienia wymogów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Oznacza to, konieczność osiągnięcia znacznego wzrostu poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia kilku frakcji odpadów. Ten wymóg może być spełniony poprzez działania narzucone na gminy, w tym realizacje przedsięwzięć w ramach budowy PSZOK. Zagrożeniem jest jednak brak odpowiednich sankcji w ustawie w przypadku braku podjęcia przez gminy działań w tym zakresie. To będzie wymagało podjęcia kroków w celu wcześniejszego zachęcenia i przekonania gmin do rozpoczęcia inwestowania w PSZOK, gdyż tylko one są tutaj beneficjentem wsparcia,
6) wyniki opracowanych Planów Inwestycyjnych, które będą miały na celu uporządkowanie działań inwestycyjnych planowanych w gminach, ocenę możliwości przerobowych istniejących instalacji oraz przedstawienie dalszych koniecznych do podjęcia działań.

Oś priorytetowa 6: *Dziedzictwo regionalne*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
6	wskaźnik produktu 1	1	**Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	4	-	-	28	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 19% alokacji osi priorytetowej
6	wskaźnik produktu 2	3	**Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	24	-	-	87	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 47% alokacji osi priorytetowej
6	wskaźnik finansowy	5	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	46 743 517	-	-	198 905 132,00	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1:

Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem

Założono, że wartość wskaźnika produktu będzie agregowana z **projektów w trybie konkursowym**: w zakresie przedsięwzięć dotyczących w szczególności prac konserwatorskich, restauratorskich i prac zabezpieczających przed zniszczeniem oraz robót budowlanych prowadzonych przy zabytkach nieruchomych.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: głównie jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, przedsiębiorstwa,
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji),
- tryb wyboru projektów: konkursowy, pozakonkursowy,
- średnia wartości projektu (koszty kwalifikowane),
- średni poziom dofinansowania,
- średni poziom intensywności wsparcia,
- obserwowane tempa wdrażania zbliżonych typów interwencji w MRPO 2007-2013.

(b) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (zwiększona dostępność zasobów kulturowych regionu oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju społeczno-gospodarczego),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (m.in. wyniki naboru do Banku Projektów Regionalnych, duże zainteresowanie projektami dotyczącymi wsparcia obiektów zabytkowych w poprzedniej perspektywie finansowej 2007- 2013),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów dla projektów dotyczących obiektów zabytkowych,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę zabytkowych obiektów nieruchomych możliwych do wsparcia w trybie konkursowym w ramach PI 6c. na poziomie **28 obiektów** (w oparciu o doświadczenia z wdrażania projektów MRPO 2007-2013 realizowanych w obszarze związanym ze wsparciem obiektów zabytkowych).

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w 2017 r.,
- na cykl realizacji typu projektów związanych ze wsparciem obiektów zabytkowych wpływ mogą mieć zasady pomocy publicznej w związku z czym zakłada się, że publikacja programów pomocowych nastąpi nie później niż do końca 2015 r. (dopiero wtedy będzie możliwe rozpoczęcie naborów),
- średni czas realizacji projektów dotyczących nieruchomych obiektów zabytkowych trwa **40 miesięcy** (na podstawie doświadczeń perspektywy 2007-2013 MRPO), jednak analizując czas realizacji poszczególnych projektów wyliczono, iż 14% z nich zostało zrealizowane w czasie krótszym niż dwa lata. Dlatego zakłada się, że spośród zakładanej wartości docelowej, tj. 28 obiektów (na koniec 2023 r.), 14% z nich zostanie zrealizowane do końca 2018 r., tj. **4 obiekty,**
- jednocześnie należy mieć na uwadze, że planowane do realizacji projekty obarczone są relatywnie większym poziomem ryzyka i trudności we wdrażaniu (m.in. długotrwały proces związany z zaleceniami i uzgodnieniami konserwatorskimi).

Wskaźnik produktu 2:

Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych

- Założono, że wartość wskaźnika produktu będzie agregowana z:

— **projektów w trybie konkursowym (ścieżka subregionalna):** w zakresie przedsięwzięć wykorzystujących lokalne zasoby przyrodnicze dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej tych obszarów (w tym m.in. budowa i rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej),

— **projektów w trybie konkursowym:** w zakresie przedsięwzięć wykorzystujących specyficzne walory uzdrowisk, w tym m.in. inwestycje w ogólnodostępne obiekty i infrastrukturę uzdrowiskową w miejscowościach uzdrowiskowych.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: głównie jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa,
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji),

- tryb wyboru projektów: konkursowy, pozakonkursowy,
- średnia wartość projektu (koszty kwalifikowane),
- średni poziom dofinansowania,
- średni poziom intensywności wsparcia,
- obserwowane tempo wdrażania zbliżonych typów interwencji w MRPO 2007-2013.

(b) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- znaczenie interwencji oraz kierunek oczekiwanej zmiany w wyniku jej realizacji (wzrost zatrudnienia na obszarach o wysokich walorach turystycznych),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (m.in. wyniki naboru do Banku Projektów Regionalnych, duże zainteresowanie projektami dotyczącymi obiektów turystycznych i rekreacyjnych w poprzedniej perspektywie finansowej 2007-2013),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów dla projektów dotyczących obiektów turystycznych i rekreacyjnych,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę obiektów turystycznych i rekreacyjnych możliwych do wsparcia w trybie konkursowym w ramach PI 8b na poziomie **87 obiektów** (w oparciu o doświadczenia z wdrażania projektów MRPO 2007-2013 realizowanych w obszarze związanym z rozwojem infrastruktury turystycznej).

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenie, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w 2017 r.,
- na cykl realizacji typu projektów związanych ze wsparciem obiektów turystycznych i rekreacyjnych wpływ mogą mieć zasady pomocy publicznej w związku z czym zakłada się, że publikacja programów pomocowych nastąpi nie później niż do końca 2015 r. (dopiero wtedy będzie możliwe rozpoczęcie naborów),
- średni czas realizacji projektów dotyczących wsparcia obiektów turystycznych i rekreacyjnych trwa średnio **33 miesiące** (na podstawie doświadczeń perspektywy 2007-2013), jednak analizując czas realizacji poszczególnych projektów wyliczono, iż 28% z nich zostało zrealizowane w czasie krótszym niż dwa lata. Dlatego zakłada się, że spośród zakładanej wartości docelowej 87 obiektów (na 2023 r.), 28% z nich zostanie zrealizowane do końca 2018 roku, tj. **24 obiekty,**
- jednocześnie należy mieć na uwadze, że planowane do realizacji projekty obarczone są relatywnie większym poziomem ryzyka i trudności we wdrażaniu (m.in. z uwagi na fakt, że wsparcie będzie warunkowane posiadaniem przez jednostkę/jednostki samorządu terytorialnego planu działań, opartego na strategii danego obszaru, wskazującego

powiązane ze sobą projekty. Interwencja realizowana ma być komplementarnie poprzez wiązkę jednofunduszowych projektów, współfinansowanych ze środków EFRR i EFS. Dodatkowo ocena dokonywana będzie w oparciu o specjalny mechanizm subregionalny).

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu 1 obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 6c):

- **094** Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa.

Wskaźnik produktu 2 obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 8b):

- **074** Rozwój i promowanie komercyjnych walorów turystycznych w MŚP,
- **092** Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych.

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć 66% (112 mln EUR) całości alokacji osi priorytetowej 6.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźników produktu *Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem* oraz *Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych*:

- wskaźniki są najbardziej reprezentatywne dla głównych typów projektów oraz służą monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ponad połowę alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikami w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego 6c oraz 8b.**

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania osi 6 zapewniono poprzez:

- zastosowanie **kryteriów wyboru** gwarantujących koncentrację wsparcia na inwestycjach, które stanowią podstawę dla osiągnięcia właściwego poziomu wykonania wskaźników ujętych w ramach wykonania. Tym samym preferowane będą projekty, które będą przyczyniać się do realizacji celów pośrednich i końcowych uwzględnionych w ramach wykonania,
- zastosowanie **trybu konkursowego** w odniesieniu do projektów związanych z rozwojem infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz wsparciem obiektów zabytkowych pozwoli

na wsparcie inwestycji, które przyczynią się do realizacji celów pośrednich i końcowych uwzględnionych w ramach wykonania. Tryb konkursowy (będący podstawowym trybem wyboru projektów do dofinasowania ze środków UE w latach 2014-2020), został zastosowany w powyższych obszarach z uwagi na spodziewaną potencjalnie dużą liczbę projektów i wnioskodawców. Stosując tryb konkursowy w przedmiotowych obszarach można osiągnąć lepsze efekty, pozwalając z jednej strony na zwiększenie przejrzystości procesu wyboru projektów i z drugiej, na mobilizację beneficjentów do szybkiego i sprawnego przygotowania dokumentacji aplikacyjnej,

- założenia dotyczące **harmonogramu ogłaszania naborów** – mając na uwadze logikę wdrażania wsparcia w ramach PI 6c i PI 8b, wielkość alokacji oraz zakładaną pomoc publiczną w projektach, przewiduje się, że uruchomienie pierwszych naborów możliwe będzie najprawdopodobniej w 2016 r. (po opublikowaniu programów pomocowych). Uruchomienie ostatnich naborów planuje się przed końcem 2020 r. w celu zapewnienia możliwości osiągnięcie celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania. Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla danej osi priorytetowej,
2) czynniki które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania dot. spełnienia warunków wstępnych (*ex-ante*), a które są poza kompetencjami IZ oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,
3) fluktuacja cen produkcji budowalno-montażowym czy produkcji sprzedanej przemysłu,
4) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw prawnych na poziomie krajowym (m.in. programy pomocowe dla RPO),
5) opóźnienie w realizacji projektów z uwagi na relatywnie wysoki poziom ryzyka i trudności we wdrażaniu (np. w przypadku działań w obiektach zabytkowych jest to długotrwały proces związany z zaleceniami i uzgodnieniami konserwatorskimi lub w przypadku inwestycji w infrastrukturę turystyczną mogą to być bariery instytucjonalne, np. problemy z uzyskaniem

wymaganych decyzji, pozwoleń i opinii czy bariery techniczno-prawne, np. nieuregulowany stan prawny gruntów, zmiana pozwoleń wodnoprawnych itp.),

6) ocena projektów w trybie konkursowym (ścieżka subregionalna) w ramach PI 8b, wiązać może się z opóźnieniem w procedurze wyboru projektów, w której wstępnym etapem jest identyfikacja potencjalnie możliwych do realizacji przedsięwzięć przez Fora Subregionalne, tj. gremia powołane przez IZ, składające się z przedstawicieli samorządów terytorialnych, jednostek naukowych, przedsiębiorców, organizacji przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, lokalnych grup działania i innych instytucji z terenu danego subregionu. Długotrwały proces wyboru projektów wiąże się z koniecznością uzgadniania wstępnej listy projektów pomiędzy partnerami z danego subregionu, które dzięki partnerstwu będą synergicznie łączyć wysiłki zaangażowanych podmiotów, co prowadzić będzie do bardziej efektywnego wykorzystania wsparcia na rzecz rozwijania subregionalnych potencjałów i osłabiania barier rozwojowych.

Oś priorytetowa 7: *Infrastruktura transportowa*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
7	wskaźnik produktu 1	1	**(13) i (14) Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych**	km	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	37	-	-	274	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 74,4% alokacji osi priorytetowej
7	wskaźnik finansowy	2	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	70 592 250	-	-	459 411 765	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład: dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1:

Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych

Wskaźnik stanowi agregat dwóch wskaźników z listy tzw. *common indicators*, oznaczonych numerami **(13) Całkowita długość nowych dróg** oraz **(14) Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg.**

Przyjęty agregat odnosi się do trzech kategorii interwencji (tj. 031, 032 oraz 034), odnoszących się do 74,4% alokacji 7. osi priorytetowej. Alokacja przypisana wyłącznie przebudowie lub budowie dróg nie absorbuje wymaganych co najmniej 50% alokacji osi.

Wartość wskaźnika została oszacowana, przy założeniu, że procedury konkursowe zostaną uruchomione jeszcze w 2015 r., co oznacza, że warunek dostępowy *ex-ante* nie stanowi potencjalnej bariery.

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana przy założeniu, że będzie on agregowany z **interwencji w zakresie inwestycji drogowych,** realizowanych w **trybie konkursowym oraz w przypadku ZIT jako projekty strategiczne.**

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta: jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- typ projektu: budowa, przebudowa oraz modernizacja dróg,
- forma wsparcia: dotacje,
- tryb wyboru projektów: konkursowy oraz projekty kluczowe,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013), na podstawie doświadczeń Zarządu Dróg Wojewódzkich (ZDW), głównego beneficjenta interwencji, odpowiedzialnego za inwestycje na drogach regionalnych (wojewódzkich),
- maksymalna wartość projektu, w oparciu o doświadczenia ZDW,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźnika produktu, wykorzystano doświadczenia ZDW oraz plany inwestycyjne tej jednostki, jako podmiotu odpowiedzialnego za inwestycje na drogach regionalnych,
- inne uwarunkowania i zasady wdrażania zbliżonych typów interwencji współfinansowanych w ramach MRPO 2007-2013.

(b) **oszacowanie celów pośredniego (2018) i końcowego wskaźnika produktu (2023)**:

- przyjmowane szacunki dla wartości docelowych wskaźników zostały wyliczone z uwzględnieniem planów inwestycyjnych jednostki odpowiedzialnej za realizację projektów drogowych, tj. Zarządu Dróg Wojewódzkich, w tym Wykazu Wieloletnich Przedsięwzięć Inwestycyjnych,
- przy szacowaniu wskaźnika, wzięto również pod uwagę zaawansowanie prac nad przygotowaniem dokumentacji technicznej oraz przewidywane terminy pozyskania niezbędnych uzgodnień i decyzji warunkujących realizację poszczególnych zadań inwestycyjnych,
- szacowane wartości wskaźnika na koniec 2018 r. przyjęto na podstawie zadań, dla których w obecnej chwili opracowywane są koncepcje wielowariantowe wraz z decyzją środowiskową. Przedmiotowe opracowania wg zawartych umów winny być zrealizowane do końca 2015 r.,
- dla wartości wskaźnika na koniec 2023 r. przyjęto zadania, które winny być zrealizowane ze względu na zidentyfikowane potrzeby regionu związane z poprawą bezpieczeństwa na drogach oraz usprawnieniem połączeń wewnątrzregionalnych,
- ponadto, w wyliczeniach wartości wskaźników na nowy okres programowania przyjęto doświadczenia w zakresie wykonania podobnych wskaźników w ramach okresu programowania 2007-2013,
- wartości docelowe wskaźnika, wskazane na 2018 i 2023 r., dotyczą projektów, które planowane są do rzeczowego zakończenia w zakładanych latach,
- szacunki wartości docelowych wskaźnika wykorzystują również doświadczenia z realizacji projektów w okresie programowania 2007-2013. Na podstawie dotychczasowych doświadczeń ZDW, można wskazać na następujące prawidłowości dotyczące projektów drogowych:
  - średni koszt budowy 1 km drogi wojewódzkiej – 10 mln PLN/km,
  - średni koszt przebudowy 1 km drogi wojewódzkiej – 3 mln PLN/km,
  - średni koszt dofinansowania dla budowy 1 km drogi – 8 mln PLN/km (80% kosztów kwalifikowanych),
  - średni koszt dofinansowania dla przebudowy 1 km drogi – 2 PLN/km (67% kosztów kwalifikowanych).

Przewiduje się, że w programie mogą być realizowane projekty o zróżnicowanym zakresie jak i o wartości znacznie odbiegającej od średniej.

- wykorzystując doświadczenia okresu programowania 2007-2013, jako punkt odniesienia dla szacowanych wartości docelowych wskaźnika na 2018 r. przyjęto dane dla 2011 r. (zadania zakończone), a dla 2023 r. – dane dla 2015 r. (zadania zarówno zakończone, jak i będące w realizacji),
- wyliczenia wartości wskaźników na nowy okres programowania przyjęto w oparciu o wykonanie podobnych wskaźników w ramach okresu programowania 2007-2013.

Omawiane relacje w zakresie wykorzystania doświadczeń odnoszących się do tempa realizacji wskaźników obrazuje poniższa tabela:

Długość przebudowanych dróg		
Wyszczególnienie:	Zakładany do wykonania wskaźnik produktu (projekty zakończone rzeczowo) RPO 2014-20 na koniec roku 2018:	Zakładany do wykonania wskaźnik wykonania RPO 2014-20 na koniec okresu finansowego, tj. na koniec 2023:
w km	35	233
w %	15%	100%
Długość nowobudowanych dróg		
w km	2	41
w %	6%	100%
Podsumowanie		
w km	37	274
w %	13,5%	100%

- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności (projekty zakończone rzeczowo, jednak niezakończone finansowo, co oznacza, że nie musiały one przejść procedury wniosku o płatność końcową oraz związanej z nią kontroli trwałości).

(c) czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- przeciętny okres realizacji inwestycji drogowej od daty pozyskania decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych (DUŚ) to 36 miesięcy; w ciągu pierwszych 12 miesięcy opracowywana jest dokumentacja techniczna wraz ze wszystkimi niezbędnymi uzgodnieniami, pozwoleniami i decyzjami, a kolejne 24 miesiące przeznaczone są na wykonanie robót,
- przyjęto dodatkowe założenie, zgodnie z którym pierwsze nabory mogą zostać uruchomione jeszcze w 2015 r. – istotny czynnik, znacząco wpływający na możliwość realizacji zakładanych na 2018 r. wartości pośrednich.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu odnosi się do projektów realizowanych w ramach kategorii interwencji dotyczących infrastruktury drogowej (PI 7b):

- **031** Pozostałe drogi krajowe i regionalne (nowo budowane) – 140 mln EUR,
- **032** Lokalne drogi dojazdowe (nowo budowane) – 7 mln EUR,
- **034** Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne) – 143,5 mln EUR.

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć 74% (290,5 mln EUR) alokacji osi priorytetowej 7.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźnika produktu:

- wskaźnik jest najbardziej reprezentatywny dla głównych typów projektów oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ponad połowę alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikiem w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - w odniesieniu do projektów z zakresu infrastruktury dróg regionalnych planuje się wykorzystanie konkursu z naborem otwartym (ciągłym), uruchomienie konkursu jeszcze w 2015 r. (II poł.),
  - w zakresie dróg lokalnych uruchomionych zostanie: 5 naborów subregionalnych oraz jako projekty strategiczne – projekty realizowane w ramach ZIT,
  - uruchomienie ostatnich naborów nastąpi przed końcem 2020 r. w celu zapewnienia możliwości osiągnięcia celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r.;
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: zastosowanie w systemie wyboru projektów mechanizmu preferującego projekty przygotowane do realizacji.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,

2) czynniki które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania dot. spełnienia warunków wstępnych (*ex-ante*), a które są poza kompetencjami IZ oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,

3) fluktuacja cen,

4) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw formalno-prawnych na poziomie krajowym (w tym: dokumenty wykonawcze, wytyczne, regulacje prawne w zakresie pomocy publicznej),

5) specyfika inwestycji infrastrukturalnych – kapitałochłonność, czasochłonność, duży udział prac budowalnych, przez co w znaczący sposób oddziałują na otoczenie. Skomplikowany charakter inwestycji infrastrukturalnych sprawia, że są one narażone na szereg zagrożeń dla ich terminowej realizacji – wśród głównych czynników ryzyka, powodujących, że okres realizacji ulega wydłużeniu wskazać należy m.in.:

   - specyfikę własności gruntów wyróżniającą Małopolskę na tle pozostałych regionów Polski. Zaszłości historyczne spowodowały bardzo duże rozdrobnienie gruntów, co stwarza ogromne trudności w procesie pozyskiwania gruntów pod inwestycje liniowe. *Ustawa o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych* do pewnego stopnia ułatwiła pozyskiwanie niezbędnych gruntów i wypłaty należnych za nie odszkodowań, jednakże daje równocześnie możliwości odwoływania się od decyzji o wysokości odszkodowań oraz od decyzji ZRID. Z powyższego prawa często korzystają właściciele nieruchomości, a to docelowo znacznie wydłuża proces inwestycyjny,
   - protesty mieszkańców przeciw proponowanym rozwiązaniom, spory o tzw. „sąsiedztwo", odwołania na którymś z etapów procesu inwestycyjnego,
   - nieprzewidywalne warunki pogodowe (np. przedłużająca się zima, ulewne deszcze) – charakterystyczną cechą sieci dróg w regionie jest znaczny odsetek (45%) sieci położonej na obszarze powyżej 350 m n.p.m. Powoduje to znacznie większą nieprzewidywalność warunków atmosferycznych niż w innych regionach Polski. Ilość dni w roku, w których ze względu na reżim technologiczny stosowany przy budowie dróg nie można prowadzić robót jest dużo większy i trudny do ustalenia w danym roku (powyższe przesłanki sprawiają, że proces inwestycyjny rozciąga się znacząco w czasie),
   - zmiany w projekcie, zwiększenie ilości robót,
   - prace dodatkowe towarzyszące inwestycji w rozmiarach znacznie przekraczających zakładane potrzeby (np. znaleziska archeologiczne, problemy z oceną sytuacji geologicznej),
   - problemy finansowe wykonawców (bankructwa, upadłości).

Oś priorytetowa 8: *Rynek pracy*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
8	wskaźnik produktu	1	**Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie**	osoby	EFS	słabiej rozwinięty	5720	8580	14300	16136	24204	40340	monitoring RPO	Wskaźniki agregują wszystkie osoby objęte wsparciem w ramach PI 8i i odpowiadają za 46% alokacji osi priorytetowej
8	wskaźnik produktu	2	**Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie**	osoby	EFS	słabiej rozwinięty	408	612	1020	1152	1728	2880	monitoring RPO	
8	wskaźnik produktu	3	**Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej**	osoby	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	560	-	-	2960	monitoring RPO	Wskaźnik odpowiada za 16% alokacji osi priorytetowej
8	wskaźnik finansowy	4	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych**	EUR	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	77 208 901	-	-	318 546 057	monitoring RPO	Wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia wydatków kwalifikowalnych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1 i 2 (PI 8i):

1. **Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie**
2. **Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie**

Wskaźniki łącznie obrazują wszystkie osoby, które zostaną objęte wsparciem w ramach PI 8i (zarówno w projektach pozakonkursowych, jak i pozakonkursowych), tj. osoby pozostające bez pracy, które są w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, tj. osoby długotrwale bezrobotne, osoby +50, osoby niskowykwalifikowane, osoby niepełnosprawne, kobiety.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:
(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

1) środki przeznaczone na projekty pozakonkursowe PUP wyniosą ponad 65 mln EUR EFS (tj. ponad 52% alokacji na PI),
2) na podstawie doświadczeń z realizacji działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy w ramach PO KL i wartości średniego kosztu wsparcia na uczestnika, który zakończył udział w projekcie przyjęto zróżnicowane koszty jednostkowe dla projektów konkursowych (średnia wartość wsparcia w projektach 6.1.3 i 6.1.1), jak i pozakonkursowych (średnia wartość wsparcia w projektach 6.1.3),
3) na podstawie doświadczeń z PO KL założono, iż 40% alokacji przeznaczonej na projekty pozakonkursowe zostanie wydatkowane na dotacje na zakładanie działalności gospodarczej,
4) maksymalny koszt dotacji stanowi ok. 6-krotność przeciętnego wynagrodzenia zgodnie z obowiązującymi stawkami wskazywanymi przez MPiPS (dane z sierpnia 2014 r.),
5) procentowy udział kobiet i mężczyzn w działaniach zaplanowanych w PI został określony na postawie doświadczeń z realizacji analogicznych działań w PO KL (60%),
6) na podstawie doświadczeń z PO KL założono, iż osoby bierne zawodowo będą stanowiły 15% ogółu wspartych w projektach konkursowych,
7) w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie oszacowania kosztu jednostkowego, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):
Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę:

- osób bezrobotnych, które zostaną objęte wsparciem w projektach na poziomie 40 340 osób, w tym 16 136 mężczyzn oraz 24 204 kobiet,

- osób biernych zawodowo, które zostaną objęte wsparciem w projektach na poziomie 2 880 osób, w tym 1 152 mężczyzn oraz 1 728 kobiet.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

1) pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2015 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji jeszcze w 2015 r.,
2) uczestnicy są wliczani do wskaźnika w momencie przystąpienia do projektu,
3) doświadczeń dot. tempa certyfikacji środków wydatkowanych w analogicznych projektach realizowanych w PO KL oraz jednoczesne opóźnienie w rozpoczęciu realizacji programu w okresie 2014-2020 w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej,

przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie **35,45%** wskaźników docelowych, tj.:

- łącznie 14 300 osób bezrobotnych, które zostaną objęte wsparciem w projektach na poziomie, w tym 5720 mężczyzn oraz 8580 kobiet,
- łącznie 1 020 osób biernych zawodowo, które zostaną objęte wsparciem w projektach, w tym 408 mężczyzn oraz 612 kobiet.

Wskaźnik produktu 3: PI 8iii:

Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej

(a) dane historyczne dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- na podstawie doświadczeń PO KL (Działanie 6.2) przyjęto średni koszt kompleksowego wsparcia na 1 uczestnika, który zakończył udział w projekcie,

(b) inne czynniki mające wpływ na szacowanie wartości planowanej interwencji:

- środki przeznaczone na wsparcie dla osób pozostających bez pracy, których sytuacja jest najtrudniejsza, tj. osób długotrwale bezrobotnych, niskowykwalifikowanych, 50+, niepełnosprawnych oraz kobiet, które pragną rozpocząć działalność gospodarczą (środki bezzwrotne) wyniosą łącznie 45 mln EUR EFS (90% alokacji na PI 8iii),
- potencjalny popyt na dany typ wsparcia (duże zainteresowanie projektami dotyczącymi dotacji na zakładanie działalności gospodarczej w poprzedniej perspektywie finansowej 2007- 2013),
- założona wysokość dotacji na założenie działalności gospodarczej (zbliżona do dotacji udzielanych w PUP) oraz wprowadzenie mechanizmu różnicowania wsparcia w zależności od liczby miejsc pracy w nowopowstałym przedsiębiorstwie (dodatkowe środki na stworzenie miejsca pracy),
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów dla projektów dotyczących wsparcia na zakładanie działalności gospodarczej,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu

oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę osób pozostających bez pracy, które otrzymają bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej – 2960 osób.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2015 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w 2015 lub 2016 r. (w zależności od daty publikacji krajowych programów pomocowych),
- uczestnicy są wliczani do wskaźnika w momencie otrzymania dotacji na założenie działalności gospodarczej,
- doświadczeń dot. tempa certyfikacji środków wydatkowanych w analogicznych projektach PO KL oraz jednoczesne opóźnienie w rozpoczęciu realizacji programu w okresie 2014-2020 w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej,
- na możliwość uruchomienia typu projektów związanych z udzielaniem wsparcia na założenie działalności gospodarczej wpływ mogą mieć zasady pomocy publicznej (dopiero wtedy będzie możliwe rozpoczęcie naborów) w związku z czym zakłada się, że publikacja krajowych programów pomocowych nastąpi nie później niż do końca 2015 r.,

przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie **18,84 %** wskaźnika docelowego, tj.: łącznie 560 osób bez pracy, otrzyma bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie.

Nie wszystkie wskaźniki produktu zostały uwzględnione w ramach wykonania dla danej osi priorytetowej. Metodologia potwierdza, że wskaźnik *„Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej”* jest używany w priorytecie inwestycyjnym 8i oraz 8iii, ale wartość docelowa wpisana w ramach wykonania odpowiada wyłącznie wartości docelowej dla tego wskaźnika w PI 8iii (z wyłączeniem wartości dla 8i).

Wskaźnik produktu mimo to reprezentuje większość alokacji dla danej osi priorytetowej (dokument dotyczący ram wykonania potwierdza tę reprezentatywność wskazując wyraźnie, z których priorytetów inwestycyjnych będzie monitorowana wartość wskaźnika produktu).

Instytucja zarządzająca będzie raportowała w ramach wykonania tylko dane na temat wartości osiąganych przez wskaźniki produktu wybrane do ram, a nie przez wszystkie jednakowo brzmiące wskaźniki w ramach danej osi priorytetowej.

Oszacowanie celów pośrednich wskaźników produktu w osi 8

Wartości pośrednie ww. wskaźników produktu zostały oszacowane proporcjonalnie do przewidywanego postępu finansowego w danym PI, obliczonego z uwzględnieniem minimalnego poziomu certyfikacji niezbędnego do spełnienia zasady n+3 (17,52%), jak również danych historycznych dotyczących tempa certyfikacji środków w ramach PO KL na koniec 2010 r. (nie wzięto pod uwagę danych za 2011 r. ze względu na znaczne opóźnienia w rozpoczęciu realizacji RPO

w stosunku do PO KL).

Na wstępie obliczono minimalną kwotę, jaka musi być certyfikowana na koniec 2018 r. w ramach CT 8-10 (zgodnie z algorytmem określonym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju), tj. kwotę 145 840 269,66 EUR. Następnie na podstawie danych historycznych PO KL określono szacunkowe tempo certyfikacji RPO (na podstawie wydatków certyfikowanych w ramach poszczególnych Działaniach PO KL do końca 2010 r.) w poszczególnych PI (jako % alokacji). Powyższe wartości procentowe posłużyły również do oszacowania wartości pośrednich wskaźników produktu.

W celu obliczenia realnego poziomu wydatków możliwych do certyfikowania na koniec 2018 r. zastosowane powyżej % pomnożono przez wartość alokacji na realizację nowego programu pomniejszoną o rezerwę wykonania.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania, oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźniki produktu 1 i 2 (PI 8i):
1. Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie
2. Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie

obrazują w całości projekty realizowane w ramach kategorii interwencji:

- **102** Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.

Na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczenie alokacji stanowiącej 46% całości alokacji przeznczonej na 8 oś priorytetową.

Wskaźnik produktu 3 (PI 8iii):
3. Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej

obrazuje w zdecydowanej większości (90% alokacji zostało przeznaczone na realizację przedmiotowego wskaźnika) projekty realizowane w ramach kategorii interwencji:

- **104** Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczenie alokacji stanowiącej 16% całości alokacji przeznaczonej na 8 oś priorytetową.

Łącznie na wszystkie 3 wskaźniki i na w/w 2 kategorie interwencji planuje się przeznaczyć 62% (169,76 mln EUR) całości alokacji przeznaczonej na 8 oś priorytetową.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

PI 8i:

- największa koncentracja środków na PI 8i w ramach 8 celu tematycznego (1 24,7 mln EUR EFS) – jako PI, który w największym stopniu przyczynia się do realizacji celów Strategii Europa 2020 dotyczy zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64, z czego większość środków (ponad 65 mln EUR) przeznaczona na projekty pozakonkursowe PUP,
- w przypadku projektów pozakonkursowych PUP ryzyko braku środków na pokrycie wkładu własnego praktycznie nie występuje, nie powinno być także trudności z rekrutacją uczestników,
- znaczny potencjał beneficjentów do realizacji projektów dotyczących aktywizacji zawodowej.

PI 8iii:

- koncentracja alokacji w PI na realizacji typu operacji który dotyczy udzielania bezzwrotnych środków na założenie działalności gospodarczej dla osób pozostających bez pracy, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza i który w największym stopniu przyczynia się do realizacji celów Strategii Europa 2020 dotyczących zwiększenia wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64,
- bardzo duże zainteresowanie projektami ze strony uczestników ostatecznych oraz bardzo duża efektywność zatrudnieniowa wsparcia,
- stosunkowo większe możliwości (niż w innych PI) pozyskania wkładu własnego od uczestników (pragnących założyć własną działalność gospodarczą), np. w formie niepieniężnej,
- znaczny potencjał beneficjentów do realizacji wsparcia na rzecz osób pragnących założyć własną działalność gospodarczą.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

PI 8i i 8iii:

1. Podczas ustalania harmonogramu ogłaszania naborów brany będzie pod uwagę dokonany wybór wskaźników do ram wykonania – w możliwie najwcześniejszym terminie ogłaszane będą nabory w ramach przedmiotowych PI, w przypadku których określone zostały cele pośrednie i końcowe dla potrzeb ram wykonania. W przypadku PI 8i przewiduje się, że uruchomienie pierwszych naborów możliwe będzie w 2015 r., w pierwszej kolejności w projektach pozakonkursowych PUP. W przypadku PI 8iii, biorąc pod uwagę zakładaną pomoc publiczną w projektach, uruchomienie pierwszych naborów powinno być możliwe także w 2015 r. lub na początku 2016 r.
2. W celu zapewnienia możliwości osiągnięcie celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r. uruchomienie ostatnich naborów projektów pozakonkursowych PUP, planuje się przed końcem 2021 r. W przypadku projektów konkursowych dotyczących aktywizacji zawodowej oraz projektów dot. udzielania wsparcia bezzwrotnego na założenie działalności gospodarczej uruchomienie ostatnich naborów planuje się przed końcem 2020 r.

3. Zastosowanie kryteriów wyboru gwarantujących koncentrację wsparcia na grupach, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza i które zostały wskazane w RPO, uwzględnianie w kryteriach wyboru doświadczenia i potencjału beneficjentów (kadrowego, technicznego i merytorycznego) w realizacji wsparcia na rzecz określonych grup docelowych.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania. Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla danej osi priorytetowej,
2) fluktuacja cen usług koniecznych dla aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, zmiany stawek i kwot,
3) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw prawnych na poziomie krajowym (m.in. programy pomocowe dla RPO, krajowe wytyczne horyzontalne (jeśli dotyczy),
4) opóźnienie w realizacji projektów z uwagi na relatywnie wysoki poziom ryzyka i trudności we wdrażaniu związane z koncentracją wsparcia na osobach, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza.

Oś priorytetowa 9: *Region spójny społecznie*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
9	wskaźnik produktu	1	**Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie**	os.	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	4 190	-	-	23 900	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów odpowiadają za 43% alokacji osi priorytetowej
9	wskaźnik produktu	2	**Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie**	os.	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	3 960	-	-	22 600	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów odpowiadają za 41% alokacji osi priorytetowej
9	wskaźnik finansowy	3	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych**	EUR	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	44 528 291	-	-	272 941 177	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowalnych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- środki przeznaczone na projekty z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej wyniosą łącznie 100 mln EUR EFS (tj. 100% alokacji na PI),
- biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, wskazujące na zasadność podejmowania w stosunku do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym działań kompleksowych, oparto się na danych dotyczących średniego kosztu wsparcia osoby w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 7.2.1 PO KL oraz Działania 7.4 PO KL,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym możliwych do wsparcia w ramach PI 9i na poziomie **23 900** (w oparciu o doświadczenia z realizacji projektów o podobnym charakterze w ramach PO KL).

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Biorąc pod uwagę:

- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów dla projektów z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej – pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2015 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w 2016 r.,
- zasadę, że uczestnicy projektów są wliczani do wskaźnika w momencie rozpoczęcia ich udziału w projekcie,
- doświadczenia dot. tempa certyfikacji środków wydatkowanych w analogicznych projektach PO KL oraz jednoczesne opóźnienie w rozpoczęciu realizacji programu w okresie 2014-2020 w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej,

przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie 17,52% wskaźnika docelowego, tj. łącznie 4 190 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zostanie objętych wsparciem w programie.

Nie wszystkie wskaźniki produktu zostały uwzględnione w ramach wykonania dla danej osi priorytetowej. Metodologia potwierdza, że wskaźnik *„Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie”* jest używany w priorytecie

inwestycyjnym 9i oraz 9v, ale wartość docelowa wpisana w ramach wykonania odpowiada wyłącznie wartości docelowej dla tego wskaźnika w PI 9i (z wyłączeniem wartości dla 9v).

Wskaźnik produktu mimo to reprezentuje większość alokacji dla danej osi priorytetowej (dokument dotyczący ram wykonania potwierdza tę reprezentatywność wskazując wyraźnie, z których priorytetów inwestycyjnych będzie monitorowana wartość wskaźnika produktu).

Instytucja zarządzająca będzie raportowała w ramach wykonania tylko dane na temat wartości osiąganych przez wskaźniki produktu wybrane do ram, a nie przez wszystkie jednakowo brzmiące wskaźniki w ramach danej osi priorytetowej.

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie:

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne**:

- środki przeznaczone na projekty z zakresu zwiększania dostępu do usług społecznych wyniosą łącznie 95,6 mln EUR EFS (tj. 83% alokacji na PI),
- do oszacowania wartości docelowej wskaźnika uwzględniono trzy główne typy interwencji, które są przewidziane do realizacji w ramach PI 9iv, tj. rozwój oferty wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, rozwój oferty wsparcia dziennego dla osób starszych, wsparcie miejsc pobytu czasowego,
- ze względu na brak doświadczeń w realizacji porównywalnych projektów w poprzedniej perspektywie finansowej 2007-2013, wykorzystano dostępne dane dotyczące funkcjonujących placówek świadczących usługi o podobnym do planowanego w RPO charakterze (m.in.: średni koszt utrzymania 1 miejsca w placówkach, średnia liczba osób korzystających z 1 miejsca w ciągu roku),
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro;

(b) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji:**

- potencjalne zapotrzebowanie na danego typu usługi (m.in.: standard województw z relatywnie dobrze rozwiniętą siecią dziennych domów pomocy, dane na temat liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, mogących potencjalnie skorzystać z usług placówek wsparcia dziennego).

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym możliwych do objęcia usługami społecznymi w ramach PI 9iv na poziomie **22 600**.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Biorąc pod uwagę:

- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów dla projektów z zakresu zwiększania dostępu do usług społecznych - pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2015 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w 2016 r.,
- zasadę, że uczestnicy projektów są wliczani do wskaźnika w momencie rozpoczęcia ich udziału w projekcie,
- możliwe opóźnienia w rozpoczęciu realizacji projektów, wynikające np. z zastosowania w odniesieniu do części interwencji zaplanowanych w ramach PI 9iv szczególnej formy trybu konkursowego (ścieżki subregionalnej),

przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie 17,52% wskaźnika docelowego, tj. łącznie 3 960 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zostanie objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie.

Oszacowanie celów pośrednich wskaźników produktu w osi 9:

Wartości pośrednie ww. wskaźników produktu zostały oszacowane proporcjonalnie do przewidywanego postępu finansowego w danym PI, obliczonego z uwzględnieniem minimalnego poziomu certyfikacji niezbędnego do spełnienia zasady n+3 (17,52%), jak również danych historycznych dotyczących tempa certyfikacji środków w ramach PO KL na koniec 2010 r. (nie wzięto pod uwagę danych za 2011 r. ze względu na znaczne opóźnienia w rozpoczęciu realizacji RPO w stosunku do PO KL).

Na wstępie obliczono minimalną kwotę, jaka musi być certyfikowana na koniec 2018 r. w ramach CT 8-10 (zgodnie z algorytmem określonym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju), tj. kwotę 145 840 269,66 EUR. Następnie na podstawie danych historycznych PO KL określono szacunkowe tempo certyfikacji RPO (na podstawie wydatków certyfikowanych w ramach poszczególnych Działaniach PO KL do końca 2010 r.) w poszczególnych PI (jako % alokacji). W przypadku nowych priorytetów inwestycyjnych, które nie mają odzwierciedlenia w Działaniach PO KL (np. PI 9iv), a także w priorytetach inwestycyjnych, w których poziom wynikający z danych historycznych kształtował się poniżej wymaganego minimum, założono, że będzie on wynosił 17,52%. Powyższe wartości procentowe posłużyły również do oszacowania wartości pośrednich wskaźników produktu.

W celu obliczenia realnego poziomu wydatków możliwych do certyfikowania na koniec 2018 r. zastosowane powyżej % pomnożono przez wartość alokacji na realizację nowego programu pomniejszoną o rezerwę wykonania.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu 1:

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie obrazuje w całości projekty realizowane w ramach kategorii interwencji:

- **109** Aktywne włączenie, w tym w celu promowanie równości szans i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie szans na zatrudnienie.

Na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczenie alokacji stanowiącej 43% całości alokacji przeznaczonej na 9 oś priorytetową.

Wskaźnik produktu 2:

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie obrazuje w większości (83% alokacji zostało przeznaczone na realizację przedmiotowego wskaźnika) projekty realizowane w ramach kategorii interwencji:

- **112** Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczenie alokacji stanowiącej 41% całości alokacji przeznaczonej na 9 oś priorytetową.

Łącznie na oba wskaźniki i na w/w 2 kategorie interwencji planuje się przeznaczyć 84% (195,6 mln EUR) całości alokacji przeznaczonej na 9 oś priorytetową.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźników produktu

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie oraz ***Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie***:

- interwencje objęte wybranymi wskaźnikami w największym stopniu przyczynią się do realizacji celu Strategii Europa 2020 dotyczącego zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem,
- koncentracja zdecydowanej większości środków w ramach 9 osi priorytetowej na działaniach z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej (100 mln EUR EFS) oraz zwiększania dostępu do usług społecznych (ok. 95,6 mln EUR EFS),
- potencjał i doświadczenie beneficjentów w realizacji działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

- podczas ustalania **harmonogramu ogłaszania naborów**, brany będzie pod uwagę dokonany wybór wskaźników do ram wykonania (w możliwie najwcześniejszym terminie ogłaszane będą nabory w ramach tych PI, w przypadku których określone zostały cele pośrednie i końcowe dla potrzeb ram wykonania),
- uwzględnianie w **kryteriach wyboru** doświadczenia i potencjału beneficjentów (kadrowego, technicznego i merytorycznego) w realizacji wsparcia na rzecz określonych grup docelowych, zastosowanie kryteriów wyboru gwarantujących koncentrację wsparcia w ramach PI 9iv na projektach skierowanych do osób znajdujących się najbardziej niekorzystnej sytuacji społeczno-zawodowej (co powinno zapewnić większy udział osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wśród wszystkich uczestników projektów).

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania. Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla danej osi priorytetowej,
2) fluktuacja cen usług, zmiany stawek i kwot,
3) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw prawnych na poziomie krajowym (m.in. krajowe wytyczne horyzontalne (jeśli dotyczy),
4) możliwe opóźnienia w rozpoczęciu realizacji projektów, wynikające, np. z zastosowania w odniesieniu do części interwencji zaplanowanych w ramach PI 9iv szczególnej formy trybu konkursowego (ścieżki subregionalnej), w której wstępnym etapem jest identyfikacja potencjalnie możliwych do realizacji przedsięwzięć przez Fora Subregionalne, tj. gremia powołane przez IZ, składające się z przedstawicieli samorządów terytorialnych, jednostek naukowych, przedsiębiorców, organizacji przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, lokalnych grup działania i innych instytucji z terenu danego subregionu.

Oś priorytetowa 10: *Wiedza i kompetencje*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
10	wskaźnik produktu 1	1	**Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie**	os.	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	11300	-	-	54000	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 12,76% alokacji osi priorytetowej
10	wskaźnik produktu 2	2	**Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie**	szt.	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	4	-	-	25	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 37,34 % alokacji osi priorytetowej
10	wskaźnik finansowy	3	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFS	słabiej rozwinięty	-	-	42 627 657	-	-	241 094 869	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład: dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1:

Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie

Założono, że wartość wskaźnika produktu będzie agregowana z projektów w trybie konkursowym oraz projektów w trybie pozakonkursowym.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- środki przeznaczone na wsparcie kompetencji kluczowych uczniów 30,7 mln EUR (tj. 29,5% alokacji przeznaczonej na PI 10i),
- do obliczenia wartości docelowej wskaźnika wykorzystano średni koszt wsparcia ucznia obliczony w oparciu o „Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-13" na koniec I półrocza 2014 r. oraz wartości wskaźnika oszacowane w ramach planowanych projektów pozakonkursowych;

(b) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów dla projektów dotyczących kształcenia ogólnego,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę uczniów możliwych do wsparcia w zakresie kompetencji kluczowych w ramach PI 10i na poziomie **54 000.**

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

1) pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2015 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji jeszcze w 2015 r.,
2) uczestnicy są wliczani do wskaźnika w momencie przystąpienia do projektu,
3) doświadczeń dot. tempa certyfikacji środków w projektach dotyczących wsparcia kształcenia ogólnego w ramach PO KL oraz jednoczesne opóźnienie w rozpoczęciu realizacji programu w okresie 2014-2020 w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej,

przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie 20,92% wskaźnika docelowego, tj. 11 296 uczniów zostanie objętych wsparciem w zakresie kompetencji kluczowych.

Wskaźnik produktu 2:

Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie.

Założono, że wartość wskaźnika produktu będzie agregowana z projektów w trybie konkursowym (ścieżka subregionalna, ZIT) oraz projektu w trybie pozakonkursowym.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) środki przeznaczone na tworzenie Centrów Kształcenia zawodowego i ustawicznego wynoszą 90 mln EUR (tj. 79,3% alokacji przeznaczonej na PI 10iii),

- do analizy w ramach której ustalono pożądaną ilość centrów pod uwagę wzięto następujące przesłanki:

    1. posiadaną przez dany podmiot (mogący pełnić zadania centrum) bazę dydaktyczną w danej branży,
    2. liczbę uczniów kształcąca się w powiecie w danej branży,
    3. wyniki egzaminów zewnętrznych,
    4. uwarunkowania komunikacyjno – logistyczne,
    5. funkcjonujące ośrodki egzaminacyjne OKE w danej branży;

(b) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- założenie, że tworzone Centra powinny bazować na szkołach i placówkach wyposażonych w sprzęt techno-dydaktyczny w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, projektu „Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce" i innych projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej oraz ze środków własnych organów prowadzących,
- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów dla projektów dotyczących kształcenia zawodowego,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia oszacowano potencjalną liczbę podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie w ramach PI 10iii na poziomie **25.**

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2015 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji jeszcze w 2015 r.,
- doświadczeń dot. tempa certyfikacji środków w projektach dotyczących wsparcia kształcenia zawodowego w perspektywie finansowej 2007-2013 w ramach PO KL oraz jednoczesne

opóźnienie w rozpoczęciu realizacji programu w okresie 2014-2020 w stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej,

przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie 17,52% wskaźnika docelowego, tj. 4 centra zostaną objęte wsparciem w programie.

Oszacowanie celów pośrednich wskaźników produktu w Osi 10

Wartości pośrednie ww. wskaźników produktu zostały oszacowane proporcjonalnie do przewidywanego postępu finansowego w danym PI, obliczonego z uwzględnieniem minimalnego poziomu certyfikacji niezbędnego do spełnienia zasady n+3 (17,52%) , jak również danych historycznych dotyczących tempa certyfikacji środków w ramach PO KL na koniec 2010 r. (nie wzięto pod uwagę danych za 2011 r. ze względu na znaczne opóźnienia w rozpoczęciu realizacji RPO w stosunku do PO KL).

Na wstępie obliczono minimalną kwotę, jaka musi być certyfikowana na koniec 2018 r. w ramach CT 8-10 (zgodnie z algorytmem określonym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju), tj. kwotę 145 840 269,66EUR. Następnie na podstawie danych historycznych PO KL określono szacunkowe tempo certyfikacji RPO (na podstawie wydatków certyfikowanych w ramach poszczególnych Działań PO KL do końca 2010 r.) w poszczególnych PI (jako % alokacji). W przypadku nowych priorytetów inwestycyjnych, które nie mają odzwierciedlenia w Działaniach PO KL (np. PI 9iv), a także w priorytetach inwestycyjnych, w których poziom wynikający z danych historycznych kształtował się poniżej wymaganego minimum, założono, że będzie on wynosił 17,52%. Powyższe wartości procentowe posłużyły również do oszacowania wartości pośrednich wskaźników produktu.

W celu obliczenia realnego poziomu wydatków możliwych do certyfikowania na koniec 2018 r. zastosowane powyżej % pomnożono przez wartość alokacji na realizację nowego programu pomniejszoną o rezerwę wykonania.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźniki 1 (PI 10i):

Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie

obrazuje (29,6 %) projektów realizowanych w ramach kategorii interwencji:

- **115** ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia.

Na tą kategorie interwencji przewiduje się przeznaczenie alokacji stanowiącej 43% całości alokacji przeznczonej na 10 oś priorytetową.

Wskaźnik 2 (PI 10iv):
Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie

obrazuje 79,3 % projektów realizowanych w ramach kategorii interwencji:

- **118** lepsze dopasowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowana w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Łącznie na oba wskaźniki i na w/w 2 kategorie interwencji planuje się przeznaczyć 50,1 % (102,66 mln euro EFS) całości alokacji przeznaczonej na 10 oś priorytetową.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

PI 10i

- największa koncentracja środków na PI 10i w ramach 10 celu tematycznego (88,4 mln EUR EFS), w tym na wsparciu kompetencji kluczowych uczniów szkół prowadzących kształcenie ogólne,
- znaczny potencjał beneficjentów do realizacji projektów,
- duża waga działań związanych ze wspieraniem kompetencji kluczowych uczniów jako interwencji będących bazą dalszego rozwoju edukacyjno-zawodowego osób.

PI 10iv

- koncentracja alokacji w PI na wspieraniu uczniów szkół zawodowych poprzez rozwój w regionie siatki dobrze wyposażonych Centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego, oferujących wysokiej jakości kształcenie m.in. w formach pozaszkolnych,
- koncentracja środków na PI 10iv w ramach 10 celu tematycznego (96,5 mln EUR EFS),
- duża efektywność tego wsparcia i pozytywny wpływ na późniejszą zatrudnialność absolwentów szkół zawodowych, a tym samym przyczynienie się do osiągnięcia celu szczegółowego PI.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

- podczas ustalania harmonogramu ogłaszania naborów, brany będzie pod uwagę dokonany wybór wskaźników do ram wykonania – w możliwie najwcześniejszym terminie ogłaszane będą nabory w ramach przedmiotowych PI, w przypadku których określone zostały cele pośrednie i końcowe dla potrzeb ram wykonania,
- zastosowanie kryteriów wyboru gwarantujących koncentrację wsparcia na grupach, których

sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza i które zostały wskazane w RPO, uwzględnianie w kryteriach wyboru doświadczenia i potencjału beneficjentów (kadrowego, technicznego i merytorycznego) w realizacji wsparcia na rzecz określonych grup docelowych.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania. Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla danej osi priorytetowej,
2) fluktuacja cen usług, zmiany stawek i kwot,
3) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów – spowodowane opóźnieniem w przygotowaniu niezbędnych podstaw prawnych na poziomie krajowym (m.in. krajowe wytyczne horyzontalne (jeśli dotyczy),
4) możliwe opóźnienia w rozpoczęciu realizacji projektów, wynikające np. z zastosowania w odniesieniu do części interwencji zaplanowanych w ramach PI 10iv szczególnej formy trybu konkursowego (ścieżki subregionalnej), w której wstępnym etapem jest identyfikacja potencjalnie możliwych do realizacji przedsięwzięć przez Fora Subregionalne, tj. gremia powołane przez IZ, składające się z przedstawicieli samorządów terytorialnych, jednostek naukowych, przedsiębiorców, organizacji przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, lokalnych grup działania i innych instytucji z terenu danego subregionu.

Oś priorytetowa 11: *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik rezultatu)	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych przypadkach)	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
11	wskaźnik produktu 1	1	**Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją**	ha	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	370	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 100% alokacji osi priorytetowej
11	KEW powiązany z WP 1	2	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	ha	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	70	-	-	nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 1
11	wskaźnik finansowy	3	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	19 078 987	-	-	200 000 000	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład: dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1:

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana przy założeniu, że będzie on dotyczyć całego zakresu interwencji w ramach osi priorytetowej obejmującego realizację działań inwestycyjnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i społeczne na obszarach miast i wsi poddanych procesom rewitalizacji i odnowy.

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta,
- forma wsparcia: dotacje (przy czym uwzględnia się możliwość zastosowania instrumentów finansowych do części alokacji w odniesieniu do projektów realizowanych na obszarach miejskich),
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji),
- tryb wyboru projektów: konkursowy (w specyficznej odmianie, z uwzględnieniem etapu oceny dokumentów planistycznych z zakresu rewitalizacji i odnowy),
- średni poziom dofinansowania,
- obserwowane tempo wdrażania zbliżonych typów interwencji w MRPO 2007-2013;

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- zakłada się, że ze względu na infrastrukturalny charakter interwencji każdy projekt objęty wsparciem będzie realizował przedmiotowy wskaźnik;

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów,
- w obliczeniach wartości docelowych wskaźników produktu, w zakresie wkładu oszacowanego w oparciu o koszty jednostkowe, wykorzystano wspólne założenia makroekonomiczne związane z indeksami cen oraz uśrednionym kursem euro.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe założenia, w szczególności dane historyczne, iloraz alokacji oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika pozwolił na arytmetyczne oszacowanie wartości wskaźnika (464,42ha). Jednak w związku z planowanymi działaniami dotyczącymi nadania procesom rewitalizacyjnym bardziej skoncentrowanego przestrzennie charakteru (plany IZ, projekt wytycznych MIiR w zakresie rewitalizacji) dokonano korekty jakościowej wartości wskaźnika

uzyskanej arytmetycznie. W związku z tym wartość docelową obniżono o 20%, co oznacza, że po korekcie wynosi ona 370 ha.

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone na początku 2016 r., ponieważ akcja informacyjna nt. zasad prowadzenia projektów rewitalizacyjnych musi zostać przeprowadzona z istotnym wyprzedzeniem w stosunku do naboru, gdyż potrzebny jest odpowiedni przedział czasowy umożliwiający opracowanie/modyfikację dokumentów planistycznych z zakresu rewitalizacji i odnowy,
- odpowiednio długi będzie również proces wyboru projektów ze względu na jego dwustopniowy charakter, tj. ocenę (w trybie negocjacyjnym) dokumentów planistycznych z zakresu rewitalizacji i odnowy, a następnie właściwą ocenę projektów rewitalizacyjnych (w MRPO 2007-2013 procedura wyboru projektów trwała ponad 300 dni),
- biorąc pod uwagę powyższe – uruchomienie kontraktacji będzie możliwe w 2017 r.,
- średni czas realizacji projektu w MRPO 2007-2013 wynosił 28 miesięcy,
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności,

przewiduje się prawdopodobny brak możliwości wykazania w ramach celu pośredniego projektów zakończonych pod względem rzeczowym, co oznacza, że wartość celu wskaźnika produktu na koniec 2018 szacuje się na poziomie 0.

4. Określenie kluczowego etapu wdrażania dla wskaźnika produktu (2018):

KEW: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie

Uwzględniając założenia dotyczące:

- liczby planowanych do uruchomienia naborów przed końcem 2018 r. (3 – jeden dotyczący miast i dwa – obszarów wiejskich) oraz założenie, że biorąc pod uwagę większy stopień złożoności istnieje ryzyko, że kontraktacja w zakresie naboru realizowanego na obszarach miejskich może nie zostać zakończona do końca 2018 r.,
- przyjmując, że nabory dotyczące obszarów wiejskich ogłoszone zostaną na całość dostępnej alokacji,

wartość KEW oszacowano na poziomie 70 ha.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 9b):

- **054** Infrastruktura mieszkalnictwa,
- **055** Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego.

Łącznie na te kategorie interwencji przewiduje się przeznaczyć 170 mln EUR, tj. 100% alokacji osi priorytetowej 11.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźnika produktu:

- wskaźnik jest najbardziej reprezentatywny dla wszystkich typów projektów oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **całość alokacji osi priorytetowej,**
- interwencja objęta wskaźnikiem w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

Uzasadnienie wyboru KEW:

- KEW bezpośrednio **nawiązuje do zakresu rzeczowego wskaźnika produktu**,
- KEW **jest adekwatnym miernikiem postępu rzeczowego** w realizacji wskaźnika produktu, prezentując szacowany poziom realizacji na koniec 2018 r. w kontekście zakładanej wartości docelowej.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - uruchomione zostaną co najmniej 3 nabory, wszystkie przed końcem 2018 r. (jeden dotyczący miast i dwa – obszarów wiejskich),
  - uruchomienie uzupełniającego naboru (jeśli zajdzie taka potrzeba) nastąpi przed końcem 2020 r. w celu zapewnienia możliwości osiągnięcia celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r.;
- **założenia dotyczące zasad wdrażania**: zastosowanie w systemie wyboru projektów oceny dokumentów planistycznych z zakresu rewitalizacji i odnowy.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,
2) czynniki które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania dotyczących spełnienia warunków wstępnych (*ex-ante*), które wykraczają poza kompetencje Instytucji Zarządzającej oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,
3) fluktuacja cen produkcji budowlano-montażowej,
4) długość procedury wyboru projektów związana z jej dwufazowym charakterem wynikającym z konieczności uwzględnienia w procesie oceny dokumentów planistycznych z zakresu rewitalizacji i odnowy.

Oś priorytetowa 12: *Infrastruktura społeczna*

Tabela 6: Ramy wykonania

Oś priorytetowa	Typ wskaźnika (KEW, wskaźnik finansowy, produktu, lub jeśli właściwe – wskaźnik	Nr identyfikacyjny.	Wskaźnik lub KEW	Jednostka pomiaru (w stosownych	Fundusz	Kategoria regionu	Cel pośredni (2018)			Cel końcowy (2023)			Źródło danych	Wyjaśnienie adekwatności wskaźnika (w stosownych przypadkach)
							M	K	O	M	K	O		
12	wskaźnik produktu 1	1	**Liczba wspartych podmiotów leczniczych**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	0	-	-	24	monitoring RPO	powiązane ze wskaźnikiem produktu typy projektów obejmują 86,75% alokacji osi priorytetowej
12	KEW powiązany z WP 1	2	**Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie**	szt.	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	5	-	-	nd	monitoring RPO	KEW dla wskaźnika produktu 1
12	wskaźnik finansowy	3	**Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowanych**	EUR	EFRR	słabiej rozwinięty	-	-	33 388 226	-	-	177 647 059,00	monitoring RPO	wskaźnik mierzy rzeczywiste tempo ponoszenia i weryfikowania wydatków kwalifikowanych w projektach

Informacje dotyczące ustanowienia ram wykonania:

a. dane historyczne lub innego rodzaju dowody wykorzystywane do szacowania wartości celów pośrednich i końcowych oraz metody ich obliczania, takie jak na przykład dane dotyczące kosztów jednostkowych, kryteria referencyjne (*benchmar*ki), zwykłe lub obserwowane w przeszłości tempo wdrażania, opinie ekspertów i wnioski z ewaluacji *ex-ante*:

Wskaźnik produktu 1:

Liczba wspartych podmiotów leczniczych

Wartość wskaźnika produktu została oszacowana, przy założeniu, że będzie on agregowany z interwencji dedykowanych ochronie zdrowia w ramach PI 9a, realizowanych w **trybie konkursowym i pozakonkursowym.**

1. Założenia dla szacowania wartości celu pośredniego i końcowego wskaźnika:

(a) **dane historyczne** dotyczące porównywalnych typów projektów realizowanych w perspektywie 2007-2013:

- typ beneficjenta,
- forma wsparcia: dotacje,
- poziom danych: region (MRPO 2007-2013, na podstawie zawartych umów o dofinansowanie dla zbliżonych typów interwencji),
- tryb wyboru projektów: konkursowy (w tym z wykorzystaniem terytorialnych mechanizmów wdrażania – mechanizm subregionalny), pozakonkursowy (w tym z wykorzystaniem terytorialnych mechanizmów wdrażania – zintegrowane inwestycje terytorialne),
- średni poziom dofinansowania,
- obserwowane tempo wdrażania zbliżonych typów interwencji w MRPO 2007-2013;

(b) założenia dotyczące **definicji i metody pomiaru wartości wskaźnika**:

- zakłada się, że każdy projekt objęty wsparciem będzie realizował przedmiotowy wskaźnik ze względu na fakt, iż katalog beneficjentów zakłada, że o wsparcie będą mogli się ubiegać beneficjenci posiadający status podmiotów leczniczych;

(c) inne czynniki mające wpływ na **szacowanie wartości planowanej interwencji**:

- wstępne założenia dotyczące harmonogramu naborów,
- uwzględnienie identyfikacji projektu dużego, tj. projektu wyposażenia nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim,
- potencjalnych beneficjentów wsparcia w oparciu o jednostki szpitalne w województwie – przyjęto jednak założenie o zastępowalności beneficjentów, tj. udzielenie wsparcia podmiotu innego niż szpital skutkować będzie koniecznością rezygnacji (wobec tej samej ogólnej wielkości środków) ze wsparcia któregoś ze szpitali.

2. Oszacowanie celu końcowego wskaźnika produktu (2023):

Uwzględniając powyższe **wartość celu końcowego wskaźnika produktu oszacowano na poziomie 24 podmiotów leczniczych.**

3. Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):

Przyjmując założenia, że:

- czas procedury dla wszystkich projektów z zakresu ochrony zdrowia zostanie wydłużony ze względu na wynikający z Umowy Partnerstwa mechanizm koordynacji w sektorze zdrowia (Komitet sterujący, Plan działań),
- wsparcie dla infrastruktury szpitalnej będzie możliwe po zaprezentowaniu przez Ministerstwo Zdrowia map potrzeb zdrowotnych, co zapewne stanie się w poł. 2016 r.,
- pierwsze nabory, wobec zamiaru IZ zapewnienia dostępu do środków RPO wszystkim zainteresowanym podmiotom leczniczym w województwie, mogą zostać ogłoszone w II poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji na początku 2017 r. – przede wszystkim może to dotyczyć alokacji przewidywanej dla zadań o znaczeniu regionalnym w wysokości 16 mln EUR,
- należy wziąć pod uwagę czas trwania procedury notyfikacji projektu dużego,
- istotna część alokacji (30 mln EUR) wdrażana będzie w trybie konkursowym przy zastosowaniu terytorialnego mechanizmu wdrażania – mechanizmu subregionalnego, w którym istotną rolę mieć będzie proces uzgodnienia projektów z zainteresowanymi partnerami w subregionach, co może istotnie wpłynąć na czas trwania selekcji,
- średni czas realizacji projektu wynosi ok. 28 m-cy (zgodnie z doświadczeniem perspektywy 2007-2013),
- wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności,

przewiduje się prawdopodobny brak możliwości wykazania w ramach celu pośredniego projektów zakończonych pod względem rzeczowym, co oznacza, że wartość celu wskaźnika produktu na koniec 2018 szacuje się na poziomie 0.

4. Określenie kluczowego etapu wdrażania dla wskaźnika produktu (2018):

KEW: Szacowana wartość wskaźnika produktu na podstawie podpisanych umów o dofinansowanie

Uwzględniając założenia przedstawione w pkt. 3, biorąc pod uwagę ryzyka wynikające z uwarunkowań wsparcia dla projektów z zakresu infrastruktury ochrony zdrowia, **wartość KEW oszacowano na poziomie 5 wspartych podmiotów leczniczych.** Zakłada się, że wsparcie zakontraktowane zostanie dla 4 podmiotów w ramach konkursu regionalnego oraz dla 1 podmiotu w trybie pozakonkursowym.

b. informacje o tym, jaka część alokacji finansowej dotyczy projektów, którym odpowiadają wskaźniki produktu i kluczowe etapy wdrażania określone w ramach wykonania oraz wyjaśnienie sposobu obliczenia tej części:

Wskaźnik produktu oraz powiązany z nim KEW obrazują projekty realizowane w ramach kategorii interwencji (PI 9a):

- **053** Infrastruktura ochrony zdrowia.

Łącznie na tę kategorię interwencji przewiduje się przeznaczyć 131 mln EUR, tj. 86,75% alokacji osi priorytetowej 12.

c. wyjaśnienie powodów wyboru danych wskaźników/KEW w odniesieniu do logiki interwencji zastosowanej w danej osi priorytetowej:

Uzasadnienie wyboru wskaźnika produktu:

- wskaźnik jest najbardziej reprezentatywny dla głównych typów projektów oraz służy monitorowaniu interwencji, na realizację której przeznaczono **ponad połowę alokacji osi priorytetowej**,
- interwencja objęta wskaźnikiem w największym stopniu przyczyni się do **realizacji celu osi priorytetowej** oraz **celu szczegółowego priorytetu inwestycyjnego**.

Uzasadnienie wyboru KEW:

- KEW bezpośrednio **nawiązuje do zakresu rzeczowego wskaźnika produktu**,
- KEW **jest adekwatnym miernikiem postępu rzeczowego** w realizacji wskaźnika produktu, prezentując szacowany poziom realizacji na koniec 2018 r. w kontekście zakładanej wartości docelowej.

d. Wyjaśnienie, w jaki sposób zapewniono praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrożeniowe danej osi:

Praktyczne przełożenie ram wykonania na mechanizmy wdrażania w osi priorytetowej:

- **założenia dotyczące harmonogramu wdrażania**: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania:
  - uruchomione zostanie 6 naborów, zakłada się, że wszystkie przed końcem 2018 r.,
  - 5 z powyższych naborów prowadzonych będzie w ramach terytorialnego mechanizmu wdrażania – mechanizmu subregionalnego,
  - 1 nabór planowany jest z poziomu regionalnego,
  - planuje się zastosowanie projektów strategicznych w odniesieniu do zidentyfikowanego projektu dużego, jak i w ramach zintegrowanych inwestycji terytorialnych,
  - zakłada się, że przed końcem 2018 r. zakontraktowany zostanie co najmniej 1 projekt

strategiczny,

— uruchomienie naborów przed końcem 2018 r. zapewni bezpieczeństwo osiągnięcia celów końcowych zadeklarowanych na 2023 r.

e. na podstawie doświadczeń z poprzednich okresów programowania należy wskazać, jakie czynniki mogą mieć wpływ na metodykę szacowanie wartości pośrednich i końcowych. Zgodnie z art. 5 ust 6 rozporządzenia wykonawczego KE nr 215/2014, jeżeli w trakcie wdrażania te czynniki ujawnią się i ich oddziaływanie będzie na tyle istotne, że konieczne stanie się odpowiednie dostosowanie metod szacowania oraz wartości celów pośrednich i końcowych, wówczas instytucja zarządzająca może uznać to za należycie uzasadniony przypadek w rozumieniu pkt 5 załącznika II do rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i przedstawić wniosek o zmianę programu operacyjnego zgodnie ze zwykłą procedurą zmiany programu operacyjnego:

W trakcie wdrażania parametry decydujące o metodyce szacowania wartości pośrednich i końcowych ram wykonania, wskazane w powyższym punkcie a. mogą ulec zmianie i wówczas konieczne może być odpowiednie dostosowanie ram wykonania.

Należy zwrócić szczególną uwagę na następujące czynniki:

1) zawieszenie płatności przez KE dla osi priorytetowej,
2) czynniki które mogą wpłynąć na harmonogram realizacji planów działania dotyczących spełnienia warunków wstępnych (*ex-ante*), które wykraczają poza kompetencje Instytucji Zarządzającej oraz instytucji odpowiedzialnych za spełnienie tych warunków,
3) fluktuacja cen produkcji budowlano-montażowej oraz cen produkcji sprzedanej przemysłu,
4) opóźnienie w przystąpieniu do uruchamiania naborów oraz podpisywaniu umów z beneficjentami – spowodowane wprowadzeniem mechanizmu koordynacji w sektorze zdrowia.

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFRR - oś priorytetowa 1 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 1a					
rezultat	**Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB (GERD)**	Zgodnie z definicją GUS (STRATEG)	nd	**wartość podana na podstawie rekomendacji MIR, zgodnie z ekspertyzą opracowaną w ramach badania spojności celów regionalnych z celem krajowym zadeklarowanym w Umowie Partnerstwa (1,7% w 2020 oraz 1,94% w 2023):** -przy wartości bazowej dla Małopolski: 1,39% (2012) oraz średnim udziale regionu w krajowych nakładach na B+R w okresie 2009-2012 (10,68%: wartość przyjęta jako stała dla całego okresu programowania) -przy uwzględnieniu zakładanych wartości docelowych dla Polski: szacowane średnioroczne tempo wzrostu wielkości nakładów krajowych na B+R, wynoszące dla okresu 2013-2020: 1,083% oraz dla okresu 2021-2023: 1,045% -szacowane nakłady na B+R w Małopolsce: w 2020 – 4,4 mld PLN, w 2023 – 6,0 mld PLN -szacowana relacja regionalnych nakładów na B+R do regionalnego PKB: w 2020 – 2,44%, w 2023 – 2,78%	2,78 [%]
produkt	**Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**wartość oszacowana na podstawie liczby i wartości projektów w kontrakcie terytorialnym (17) w relacji do alokacji (60 mln EUR)** -liczba projektów rekomendowanych przez stronę samorządową (7 z 17) -szacowana wartość: projekty regionalne ok. 613 mln PLN, projekty z PMDIB ok. 2 162 mln PLN (wartość łączna obejmuje także infrastrukturę planowaną poza Małopolską) -z uwagi na zasady wsparcia (gospodarcze wykorzystanie infrastruktury, zapewnienie możliwie wysokiego wkładu prywatnego) projekty regionalne mają większą szansę na wybór w konkursie niż projekty z PMDIB (ponadregionalne, w większości o znacznie wyższej wartości) -potencjalnie możliwe wsparcie 7 projektów regionalnych przy założeniu obniżonego dofinansowania: (a) max 70% dla projektów nieobjętych pomocą publiczną (obligatoryjnie w wariancie operacji generującej dochód) i (b) do 50% dla projektów objętych pomocą publiczną	7 [szt.]
produkt	**(24) Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	średnia liczba nowych naukowców [EPC]: 12,1	**wartość oszacowana na podstawie średniej wartości wskaźnika obliczonej w oparciu o wstępne deklaracje wybranych, reprezentatywnych projektodawców (5) z listy projektów regionalnych ujętych w kontrakcie terytorialnym** - średnią wartość wskaźnika odniesiono do 6 jednostek naukowych, z wyłączeniem infrastruktury / zasobów obliczeniowych komputerów dużej mocy w ramach projektu ACK Cyfronet, z której korzystać będą głównie naukowcy spoza wspieranej jednostki	73 [EPC]
produkt	**(25) Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	średnia liczba naukowców [EPC]: 52,8	**wartość oszacowana na podstawie średniej wartości wskaźnika obliczonej w oparciu o wstępne deklaracje wybranych, reprezentatywnych projektodawców (5) z listy projektów regionalnych ujętych w kontrakcie terytorialnym** - średnią wartość wskaźnika odniesiono do 6 jednostek naukowych, z wyłączeniem infrastruktury / zasobów obliczeniowych komputerów dużej mocy w ramach projektu ACK Cyfronet, z której korzystać będą głównie naukowcy spoza wspieranej jednostki	317 [EPC]
produkt	**(27) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**wartość oszacowana na podstawie aktualnych informacji dotyczących 7 projektów regionalnych ujętych w kontrakcie terytorialnym dla Małopolski:** -przyjęto założenie, że co do zasady w PI 1a wspierane będą projekty realizowane poza pomocą publiczną, w modelu operacji generującej dochód (do 20% działalność gospodarcza) oraz dodatkowo, przy obniżonym poziomie dofinansowania (maks. 70%): w projektach planowanych do realizacji w tej ścieżce nie jest wykazywana możliwość zaangażowania wkładu prywatnego w realizację projektu, ale jest przewidywany mechanizm pozyskiwania środków pochodzących od przedsiębiorstw w ramach realizacji badań na ich zlecenie - zakłada się, że 2 z 7 projektów regionalnych ma szansę na realizację w schemacie pomocy publicznej (prawdopodobna możliwość zaangażowania wkładu prywatnego rozumianego jako wkład pochodzący z sektora przedsiębiorstw na współfinansowanie wkładu własnego beneficjenta publicznego): przy szacunkowej wartości całkowitej każdego z projektów na poziomie 60 mln PLN, pomniejszonej o VAT - w schemacie pomocowym maks dofinansowanie (50%), szacuje się możliwość zaangażowania wkładu prywatnego do wysokości 50% wymaganego wkładu własnego beneficjenta publicznego (3 253 521 EUR x 2 = 6 507 042 EUR) - zakłada się, ze poza schematem pomocy publicznej może zostać dodatkowo wsparty 1 projekt angażujący wkład prywatny rozumiany jako wkład pochodzący z sektora przedsiębiorstw, przeznaczony na współfinansowanie wkładu własnego beneficjenta publicznego: w tym przypadku zakłada się, że wartość wkładu prywatnego będzie odpowiednio niższa – na poziomie 1/3 wartości wkładu prywatnego generowanego dla projektów z pomocą publiczną (1 084 507 EUR)	7 600 000 (EUR)
PI 1b					

rezultat	**Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB (BERD)**	Zgodnie z definicją GUS (STRATEG)	nd	**analogicznie do wskaźnika GERD wartość określona na podstawie rekomendacji MIR, zgodnie z ekspertyzą opracowaną w ramach badania spojności celów regionalnych z celem krajowym zadeklarowanym w Umowie Partnerstwa (0,8% w 2020 oraz 0,93% w 2023):** -przy wartości bazowej dla Małopolski: 0,52% (2012) -szacowane nakłady na B+R sektora przedsiębiorstw w Małopolsce: w 2020 – 1,88 mld PLN, w 2023 – 2,58 mld PLN -szacowana relacja regionalnych nakładów na B+R sektora przedsiebiorstw do regionalnego PKB: w 2020 – 1,03, w 2023 – 1,20%	1,2 [%]
	(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	(a) średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPSP): -projekty B+R: 693 548,82 PLN -projekty obejmujące pierwszą produkcję: 5 195 352,17 PLN -infrastruktura B+R: 2 615 185,09 PLN (b) bon na innowacje: maks. 50 tys. PLN netto	**wartość oszacowana jako potencjalna liczba "unikalnych" przedsiebiorstw otrzymujacych wsparcie w formie dotacji na projekty inwestycyjne w obszarze B+R+I oraz w formie bonów na innowacje:** **-przy założeniu demarkacji RPO-PO IR: projekty B+R (do 3 mln PLN), projekty obejmujące pierwszą produkcję (do 25 mln PLN), infrastruktura B+R (do 25 mln PLN), bony na innowacje (50 tys. PLN netto)** **-niezależnie od docelowego modelu wdrażania bonów (bezpośrednio przez IP lub pośrednio przez operatora zewnętrznego)** <u>(a) wkład w realizację wskaźnika z projektów inwestycyjnych B+R+I:</u> -przeliczenie alokacji wyrażonej w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) -oszacowanie potencjalnej liczby projektów (283) na podstawie średniego dofinansowanie EFRR i alokacjiodrębnie dla: projektów B+R (202), projektów obejmujących pierwszą produkcję (33), infrastruktury B+R (48) - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych" przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie na inwestycje B+R+I (200) jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalną liczbę projektów o umowny odsetek „powtarzalnych" beneficjentów (30%, 2.2 MRPO 2007-13) <u>(b) wkład w realizację wskaźnika z bonów na innowacje:</u> -przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) -oszacowanie potencjalnej liczby bonów na innowacje (1 240) na podstawie kosztu jednostkowego i alokacji -oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych" przedsiębiorstw otrzymujących bony na innowacje (zależnie od modelu wdrażania: 827-868) jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalną liczbę projektów o umowny odsetek „powtarzalnych" beneficjentów (30%, 2.2 MRPO 2007-13) **wartość zagregowaną wskaźnika na 2023 obliczono jako sumę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w formie dotacji inwestycyjnych i bonów na innowacje (1027), pomniejszoną o umowny odsetek powtarzalnych beneficjentów, zakładając, że przedsiębiorcy ubiegający się o wsparcie w formie bonu mogą uzyskać również wsparcie w formie dotacji**	ramy wykonania (2023): 719 [przedsiębiorstwa]

produkt				**wartość docelowa wskaźnika produktu (2023) została oszacowana w oparciu o poniższe założenia:** 1. w ramach wskaźnika możliwe będzie wykazanie przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w dwojakiej formie: (a) dotacji na projekty inwestycyjne B+R+I oraz (b) bonów na innowacje na zakup usług w obszarze B+R+I. Na etapie prac nad RPO Instytucja Zarządzająca nie podjęła przesądzeń dotyczących modelu wdrażania bonów na innowacje, przy czym wstępnie zakłada się, że wsparcie w ramach tego instrumentu może być wdrażanie zarówno w formie quasi-dotacji udzielanych bezpośrednio przez Instytucję Pośredniczącą, jak i w modelu wsparcia udzielanego na drugim poziomie – za pośrednictwem operatora zewnętrznego, wyłonionego w procedurze konkursowej (np. instytucja otoczenia biznesu). Docelowy model wdrażania bonów zostanie określony w szczegółowym opisie osi priorytetowych. Na potrzeby konstrukcji ram wykonania dopuszcza się możliwość realizacji modelu pośredniego wdrażania bonów, w którym: -beneficjentem projektu (operacji) będzie zewnętrzny operator (prawdopodobnie instytucja otoczenia biznesu), która będzie udzielać wsparcia podmiotom z sektora MŚP (beneficjent ostateczny) na drugim poziomie, -w takim wariancie przedsięwzięcie polegające na wdrażaniu bonów przypomina konstrukcję operacji związanej z wdrażaniem instrumentów finansowych przez pośrednika finansowego: (a) zgodnie z rozporządzeniem 1303/2013: „operacja" oznacza projekt, umowę, przedsięwzięcie lub grupę projektów wybrane przez instytucje zarządzające danych programów lub na ich odpowiedzialność, przyczyniające się do realizacji celów priorytetu lub priorytetów, do których się odnoszą; w kontekście instrumentów finansowych operacja składa się z wkładów finansowych z programu do instrumentów finansowych oraz późniejszego wsparcia finansowego świadczonego przez te instrumenty finansowe (b) zgodnie z rozporządzeniem 215/2014: cel pośredni i cel końcowy dla wskaźnika produktu dotyczą operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiągnięciu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności W ramach szacowania wartości wskaźnika produktu przyjęto założenie o możliwości zaliczenia wsparcia udzielanego w ramach bonów na innowacje, jako wkładu w realizację wskaźników produktu niezależnie od docelowej decyzji IZ odnośnie modelu wdrażania tego instrumentu. 2. wskaźnik będzie agregowany z 3 typów projektów: (a) badania przemysłowe i prace rozwojowe, z uwzględnieniem prac demonstracyjnych, rozwijania linii pilotażowych, walidacji, a także pierwszej produkcji i przygotowania do wdrożenia: -projekty badawczo-rozwojowe: o wartości do 3 mln PLN (koszty kwalifikowane); w ramach pomocy na badania i rozwój, -projekty celowe: obejmujące pełen cykl opracowania innowacyjnego rozwiązania, w tym prace B+R faza pierwsza produkcja oraz przygotowanie do wdrożenia w działalności gospodarczej: projekty o wartości do 25 mln PLN (koszty kwalifikowane), w ramach pomocy na badania i rozwój oraz regionalnej pomocy inwestycyjnej (b) infrastruktura B+R przedsiębiorstw: o wartości do 25 mln PLN (koszty kwalifikowane), w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej (c) bony na innowacje: o wartości do 50 tys. netto; zasadniczo w ramach pomocy de minimis 3. podstawy formalno-prawne niezbędne do uruchomienia wsparcia w RPO 2014-20: w szacowaniu wartości wskaźnika przyjęto założenie, że: -regulacje formalno-prawne niezbędne do uruchomienia naborów zostaną przygotowane do końca 2015 r. (w szczególności regulacje na poziomie krajowym: wytyczne MIR, programy pomocowe), -warunek ex ante 1.1 (RSI) zostanie spełniony zgodnie z planem działań do listopada 2015, a KE zaakceptuje sprawozdanie IZ z realizacji warunku do końca 2015 4. założenia harmonogramu wdrażania projektów B+R w RPO 2014-20: -zakłada się, że średni czas realizacji projektu B+R+I w RPO może przekraczać 36 m-cy, tj. czas dłuższy niż średni czas realizacji projektów B+R w Działaniu 1.4 PO IG (24-36 m-cy), z uwagi na planowane wsparcie projektów o większej skali (do 25 mln PLN - projekty celowe obejmujące pierwszą produkcję oraz infrastruktura B+R) -mozna oczekiwać, że pierwsze nabory na projekty B+R+I zostaną uruchomione w I kw. 2016 , co biorąc pod uwagę czas niezbędny na przeprowadzenie oceny i kontraktację oznacza, że umowy mogłyby być zawierane w III kw. 2016, co oznacza, że pierwsze w pełni zrealizowane projekty będzie można wykazywać najwcześniej w II poł. 2019 -zakłada się, że średni czas realizacji projektu objętego bonem na innowacje wynosi do 24 m-cy **oznacza to, że wartość celu pośredniego na 2018 w odniesieniu do projektów w pełni zakończonych może być agregowana jedynie z projektów objetych wsparciem w formie bonów na innowacje**	
				wartość pośrednia wskaźnika produktu (2018) została oszacowana w oparciu o poniższe założenia: 1. zakłada się, że osiągnięcie wartości niezerowych na 2018 jest możliwe tylko w wariancie, w którym nabór dla MSP zostanie uruchomiony w I poł. 2016 r. 2. wartości niezerowe są możliwe do osiągnięcia tylko w wariancie bezpośredniego wdrażania bonów przez IP (w modelu z operatorem zakłada się około roczne opóźnienie związane z wyłonieniem pośrednika i zapewnieniem jego zdolności do realizacji projektu) 3. przyjmuje się następujące założenia dla pierwszej fazy wdrażania bonów na innowacje: -wydzielenie puli 20% środków (1/5 na jeden z pięciu naborów planowanych pomiędzy 2016 i 2020/2021) na przeprowadzenie pilotażu polegającego na przeprowadzeniu naboru ciągłego ogłaszanego i prowadzonego bezpośrednio przez IP: w ramach pilotażu, który zostałby uruchomiony w poł. 2016 – z terminem zamknięcia do poł. 2017 i szacowanym zakończeniem ostatnich projektów z tego naboru w II poł. 2018 -na podstawie pierwszych doświadczeń pilotażu do końca 2016 r. mogłaby zostać podjęta przez IZ decyzja o utrzymaniu modelu bezpośredniego wdrażania bonów lub też uruchomieniu procedury wyłonienia operatora w celu wdrożenia wariantu zakładającego udział operatora s**zacuje się, że w ramach 20% alokacji przeznaczonej na pilotaż możliwe będzie osiagnięcie proporcjonalnej wartości celu końcowego (na poziomie 20%, pomniejszonego o liczbę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w formie dotacji inwestycyjnych): 20% x 519 = 104 unikalnych przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w formie bonu (2018), co stanowi ok. 15% celu końcowego**	ramy wykonania (2018): 104 [przedsiębiorstwa]
produkt	**(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	j.w.	Analogicznie do wskaźnika Liczba przedsiebiorstw otrzymujących wsparcie	719 [przedsiębiorstwa]

produkt	**(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**wartość oszacowana jako różnica pomiędzy potencjalną całkowitą wartością kosztów kwalifikowanych wspartych projektów oraz całkowitą alokacją EFRR na tego typu projekty** (wskaźnik agregowany z projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw w obszarze B+R+I oraz bony na innowacje), przy czym zakłada się, że projekty objęte pomocą publiczną / pomocą de minimis nie będą objęte częściowym współfinansowaniem krajowym w zakresie wkładu własnego (a) wkład w realizację wskaźnika z projektów inwestycyjnych B+R+I: -alokacja wyrażona w EUR w cenach bieżących – po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 (WCPSP): projekty B+R: 139 908 078,56 PLN; projekty celowe: od prac B+R do pierwszej produkcji: 170 998 762,69 PLN; infrastruktura B+R: 124 362 736,50 PLN -średnia wielkość pomocy publicznej dla poszczególnych typów przedsięwzięć objętych wskaźnikiem produktu: projekty B+R: 63%, projekty celowe: od prac B+R do pierwszej produkcji: 50%, infrastruktura B+R: 45% -potencjalna całkowita wartość kosztów kwalifikowanych: projekty B+R: 222 076 315 PLN; projekty celowe: od prac B+R do pierwszej produkcji: 341 997 525,38 PLN; infrastruktura B+R: 276 361 637 PLN -potencjalna całkowita wartość wkładu prywatnego dla typów przedsięwzięć objętych wskaźnikiem produktu: 405 165 899,13 PLN, tj. 114 131 239,19 EUR (b) wkład w realizację wskaźnika z bonów na innowacje: -alokacja wyrażona w EUR w cenach bieżących – po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 (WCPSP): 62 181 368,25 PLN -potencjalna całkowita wartość kosztów kwalifikowanych, przy uwzględnieniu różnicowania wysokości minimalnego wkładu własnego w zależności od typu bonu: typ 1. na zainicjowanie współpracy – minimalny wkład własny 10% kosztów kwalifikowanych oraz typ 2. na kontynuowanie współpracy – minimalny wkład własny 20% kosztów kwalifikowanych oraz przy założeniu równego podziału alokacji pomiędzy dwa typy bonów - potencjalna wartość całkowita wartość kosztów kwalifikowanych dla bonów typu 1: 34 545 204,6 PLN oraz dla bonów typu 2: 38 863 355,16 PLN -potencjalna całkowita wartość wkładu prywatnego łącznie w ramach obu typu bonów: 11 227 191,49 PLN, tj. 3 162 589, 15 EUR	117 293 828 [EUR]
produkt	**(24) Liczba nowych naukowców we wspieranych jednostkach**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	średnia liczba nowych naukowców [EPC]: 1,1	**wartość oszacowana na podstawie wartości jednostkowej w oparciu o dane historyczne z lat 2007-13 dotyczące wskaźników dla interwencji zbliżonych do przedsięwzięć planowanych w RPO WM 2014-20** -Działanie 2.2 MRPO 2007-13: liczba projektów: 154 oraz liczba utworzonych miejsc pracy: 169 -średnia liczba miejsc pracy utworzonych w ramach 1 projektu: 1,1 -potencjalna liczba projektów, do których może mieć zastosowanie wskaźnik (projekty dotyczące infrastruktury B+R+I przedsiębiorstw): 48, tj. wartość oszacowanie dla wskaźnika Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie -potencjalna liczba nowych miejsc pracy: 52,8	53 [EPC]
produkt	**(26) Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**wartość oszacowana na podstawie uśrednionego odsetka projektów współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi w oparciu o dane historyczne dla MRPO i PO IG 2007-13 (42%) odniesionego do szacunkowej liczby projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw: badawczo-rozwojowych oraz celowych obejmujących pierwszą produkcję (235)** -wskaźnik obejmuje liczbę przedsiębiorstw, które współpracują z ośrodkami badawczymi; co najmniej jedno przedsiębiorstwo i co najmniej jeden ośrodek badawczy uczestniczy w projekcie (jedna lub więcej współpracujących stron mogą otrzymywać wsparcie, zależne od współpracy) -przedsiębiorstwa współpracujące w różnych projektach są sumowane, co nie jest traktowane jako wielokrotne zliczanie tych samych beneficjentów -zakłada się, że wskaźnik nie ma zastosowania do bonów na innowacje: ze względu na przedmiot wsparcia (usługi B+R+I) oraz relacje pomiędzy MŚP (usługobiorca), a ośrodkiem badawczym (usługodawca) - w tym przypadku nie występuje wspólna realizacja projektu -odsetek projektów B+R współpracy pomiędzy przedsiębiorstwem i ośrodkiem badawczym w Działaniu 2.2 A MRPO: 49% -odsetek projektów współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami badawczymi w priorytecie I POIG: 34%	99 [przedsiębiorstwa]

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFRR - oś priorytetowa 2 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 2c					
rezultat	**Odsetek obywateli korzystających z e-administracji**	EAC 7, zostanie uzupełnione zgodnie z planem działań dla CT2	nd	EAC 7, zgodnie z planem działań dla warunku wstępnego 7 (wskaźnik dla CT2)	EAC 7, zgodnie z planem działań dla warunku wstępnego 7 (wskaźnik dla CT2)
	Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego	Zgodnie z definicją WLWK	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPSP): -projekty konkursowe z zakresu e-administracji: 1 477 962,09 PLN	**wartość oszacowana jako liczba unikalnych urządów e-usług agregowana z potencjalnych pojektów strategicznych oraz projektów konkursowych w obszarze e-administracji i informacji przestrzennej (rejestry geodezyjne)** (a) wkład w realizację wskaźnika z projektów strategicznych (4): -projekty z zakresu e-administracji (4) -projekty z zakresu informacji przestrzennej (1) (b) wkład w realizację wskaźnika z projektów konkursowych: rejestry geodezyjne (22) i e-administracja (30): -rejestry geodezyjne: zakłada się nabór ciągły, ograniczony do projektów JST prowadzących w ramach swoich zadań państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny, które zawarły z Województwem Małopolskim porozumienie dotyczące wspólnej realizacji geodezyjnych rejestrów publicznych w ujęciu rzeczowo-finansowym (urzędy obsługujące 19 powiatów ziemskich i 3 powiaty grodzkie) -e-administracja: zakłada się nabór otwarty dla JST (z wyłączeniem wsparcia dla projektów dot. rejestrów geodezyjnych i systemu informacji medycznej) oraz administracji rządowej w zakresie projektów o zasięgu regionalnym; przeliczono alokację wyrażoną w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) oraz oszacowano potencjalną liczbę projektów konkursowych na podstawie kosztu jednostkowego i planowanej alokacji -oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych" urzędów (45) jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalną liczbę projektów konkursowych (52) o umowny odsetek „powtarzalnych” urzędów (14%, 1.2 MRPO 2007-13)	ramy wykonania (2023): 49 [szt.]

produkt				**wartość docelowa wskaźnika produktu (2023) została oszacowana w oparciu o poniższe założenia:** 1. definicja wskaźnika: -awans cyfrowy jest rozumiany jako wdrożenie dowolnej liczby działań wykorzystujących rozwiązania cyfrowe (np. informatyzacja procedur wewnętrznych, bezpieczeństwo teleinformatyczne, stosowanie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, interoperacyjność istniejących systemów oraz ich integracja, wykorzystanie ePUAP, otwartość dostępu do informacji sektora publicznego, elektroniczna dostępność (accessibility) urzędu i jego usług dla osób niepełnosprawnych, zgodnie ze standardami WCAG), -urzędy mogą składać się z wielu biur/placówek – wystarczy objecie interwencją pojedynczego biura lub placówki, aby beneficjent podał wartość „1”; objęcie interwencją większej liczby biur lub placówek tego samego urzędu nie zwiększa wartości wskaźnika; ze względu na metodę pomiaru wartość wskaźnika nie musi oznaczać awansu cyfrowego w ramach całego urzędu; 2. podstawy formalno-prawne niezbędne do uruchomienia wsparcia w RPO 2014-20: w szacowaniu wartości wskaźnika przyjęto założenie, że: -regulacje formalno-prawne niezbędne do uruchomienia naborów zostaną przygotowane do końca 2015 (w szczególności regulacje na poziomie krajowym: wytyczne MIR), -warunek ex ante 7 (wskaźnik rezultatu strategicznego dla CT2) zostanie spełniony zgodnie z planem działań w III kw. 2015, a KE zaakceptuje sprawozdanie IZ z realizacji warunku do końca 2015 3. założenia harmonogramu wdrażania projektów z zakresu cyfrowych urzędów w RPO 2014-20: -zakładając w oparciu o dane historyczne, że średni czas realizacji projektu może przekraczać 36 m-cy -oraz zakładając, że pierwsze nabory zostaną uruchomione w I kw. 2016 , co biorąc pod uwagę czas niezbędny na przeprowadzenie oceny i kontraktację oznacza, że umowy mogłyby być zawierane w III kw. 2016, co z kolei oznacza, że pierwsze w pełni zrealizowane projekty będzie można wykazywać najwcześniej w II poł. 2019	
				wartość pośrednia wskaźnika produktu (2018) została oszacowana w oparciu o poniższe założenia: -wartosc celu pośredniego będzie agregowana z projektów wspartych w konkursach na cyfrowe urzędy -w oparciu o dane historyczne dla projektów RPO z zakresu e-usług publicznych: 15% alokacji związanej było projektami, których średni czas realizacji wynosił do 24 m-cy -odnosząc ten odsetek do planowanej alokacji na projekty konkursowe (bez puli rejestrów geodezyjnych) uzyskano wartość 2,1 mln EUR (środki możliwe do związania w projektach zakończonych rzeczowo na 2018) -następnie zindeksowaną alokację (6 529 043,67 PLN), podzielono przez zindeksowany średni poziom dofinansowania (1 477 962,09 PLN), uzyskując w ten sposób potencjalną liczbę projektów z zakresu cyfrowych urzędów (4), co stanowi 8% wartości docelowej	ramy wykonania (2018): 4 [szt.]

produkt	**Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego**	Zgodnie z definicją WLWK	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (CPI): -projekty z zakresu cyfrowych zasobów: 1 220 203,83 PLN	**wartość oszacowana jako suma podmiotów, które udostepniły on-line informacje SP, agregowana z potencjalnych projektów strategicznych oraz projektów konkursowych** (a) wkład w realizację wskaźnika z projektów strategicznych (18): -m_MSIT: przy założeniu, że zasoby zostaną udostępnione przez 1 instytucję, tj. Województwo Małopolskie -Wirtualne Muzea Małopolski: przy założeniu, że w ramach kontynuacji projektu realizowanego w MRPO 2007-13 kolejne zasoby mogą zostać udostępnione przez co najmniej połowę instytucji uczestniczących w pierwszym etapie projektu (b) wkład w realizację wskaźnika z projektów konkursowych (19): -przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (CPI) -oszacowanie potencjalnej liczby projektów konkursowych na podstawie kosztu jednostkowego i planowanej alokacji	37 [szt.]
produkt	**Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości 3 – dwustronna interakcja**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**wartość oszacowana jako potencjalna liczba e-usług o stopniu dojrzałości 3 agregowana głównie z 2 typów projektów, tj. cyfrowych rejestrów geodezyjnych oraz małopolskiego systemu informacji medycznej** (a) wkład z cyfrowych rejestrów geodezyjnych (20): -komponent lokalny przedsięwzięcia będzie realizowany w formule indywidualnych projektów zgłaszanych w ramach naboru ciągłego samodzielnie przez poszczególne JST prowadzące w ramach swoich zadań państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny -w ramach 1 projektu udostępniana jest 1 e-usługa na poziomie dojrzałości 3, przy założeniu, że (c) projekty tego typu będą realizowane przez wszystkie powiaty – tj. 19 ziemskich i 3 grodzkie, z zastrzeżeniem korekty, wynikającej z faktu możliwej realizacji wspólnych projektów dla kilku urzędów) (b) wkład z małopolskiego system informacji medycznej (60): -komponent lokalny przedsięwzięcia będzie realizowany w formule indywidualnych projektów zgłaszanych w ramach naboru ciągłego samodzielnie przez poszczególne podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia -w ramach 1 projektu udostępniane są 2 e-usługi publiczne, tj. udostępnianie pacjentowi dokumentacji medycznej oraz elektroniczna rejestracja pacjentów -projekty tego typu będą realizowane przez co najmniej 30 jednostek szpitalnych z terenu województwa (c) wklad z małopolskiej chmury edukacyjnej: -zakładając, że w ramach planowanej kontynuacji projektu uruchomiona zostanie co najmniej 1 e-usługa na poziomie dojrzałości 3, tj. usługa dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych polegająca na zapewnieniu dostępu do udziału w wirtualnych zajęciach (wykładach) prowadzonych przez pracowników uczelni wyższych – w czasie rzeczywistym, przy wykorzystaniu systemu informatycznego zapewniającego możliwość dwustronnej interakcji	81 [szt.]

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFRR - oś priorytetowa 3 RPO WM

<table>
<tr><th>Typ wskaźnika</th><th>Nazwa wskaźnika</th><th>Definicja wskaźnika</th><th>Koszt jednostkowy</th><th>Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej</th><th>Szacowana wartość</th></tr>
<tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr>
<tr><td colspan="6">PI 3a</td></tr>
<tr><td>rezultat</td><td>Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB</td><td>Zgodnie z definicją GUS</td><td>nd</td><td>Dla lat 2008-2009 źródłem danych jest GUS – baza STRATEG, dla lat 2010-2012 obliczenia własne w oparciu o dane GUS – BDL (nakłady inwestycyjne) oraz wielkość PKB w układzie regionalnym - dane GUS opublikowane z końcem listopada 2014r. w "Produkt Krajaowy Brutto - rachunki regionalne 2012", GUS, US Katowice.
1. Zmiany wskaźnika nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w skali krajowej wykazują w latach 2008 – 2012 tendencję malejącą, z kolei dla województwa małopolskiego nie ma wyraźnie określonego kierunku zmian.
2. Krótki okres obserwacji i niejednoznaczne wartości wskaźnika przyjmowane w poszczególnych latach nie pozwalają na zdefiniowanie krzywej trendu i szacowanie na jej podstawie wartości docelowych.
3. Zarysowuje się natomiast stopniowe zmniejszanie różnicy pomiędzy wartościami dla Polski i Małopolski z przeszło 2 p.p. do 1,0 p.p.
Tabl. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB (w %)
<table><tr><th>Jednostka terytorialna</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr><tr><td>POLSKA</td><td>10,5</td><td>8,9</td><td>7,9</td><td>8,4</td><td>7,9</td></tr><tr><td>Małopolskie</td><td>9,1</td><td>6,7</td><td>5,8</td><td>7,2</td><td>6,9</td></tr></table>Dla lat 2013 – 2020 przyjmuje się wartość wskaźnika na poziomie średniej arytmetycznej dla Małopolski z lat 2009-2012 wynoszącej 6,6% (Polska – 8,4%). Biorąc pod uwagę możliwość dalszego zmniejszania dysproporcji pomiędzy średnią krajową a wojewódzką, przy założeniu utrzymującego się stale lekkiego trendu spadkowego dla kraju, przyjmuje się w roku 2023 wartość wskaźnika w Małopolsce na poziomie równym wartości szacowanej dla Polski w wysokości 8,0%.</td><td>8,0 [%]</td></tr>
</table>

	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	Zgodnie z definicją WLWK		Doświadczenia MRPO 2007-2013: a) wartość docelowa wskaźnika wg deklaracji beneficjentów (dane z roku 2013) = 1325 ha b) dofin. EFRR do 1 ha to przeciętnie 167 276 zł (przeciętna intensywność dof. = 77%) c) rozstęp pomiędzy najwyższym a najniższym poziomem dofinansowania do 1 ha: 631 134 – 24 733 = 606 401 (najprostsza miara zróżnicowania, wskazujaca na poziom dysproporcji pomiędzy dofinansowaniem najwyższym a najniższym). Przewidywana alokacja: 60 mln EUR Proponowane założenia: - przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPBM) - oszacowanie potencjalnej liczby projektów na podstawie średniego dofinansowania EFRR na poziomie 545 tys. PLN /ha -> co daje 350 ha, biorąc jednak pod uwagę potencjalną konieczność korekt pod kątem ulokowania na SAG dużych przedsiębiorstw, dokonuje się korekty w dół o 50%. [175] W wyliczeniach uwzględniono największe odnotowane w ramach MRPO 2007-2013 dofinansowanie do 1 ha SAG, mając na uwadze przede wszystkim potencjalne ograniczenie zainteresowania tym obszarem wsparcia w związku z wymogami stawianymi tego typu interwencji. Tak znaczące wymagania stanowią również wymóg bardziej profesjonalnego podejścia do realizowanych projektów, co również pociaga za sobą znaczny wzrost kosztów realizacji takiego przedsięwzięcia.	175 [ha]
produkt	**(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Wskaźnik odnosi się do wsparcia udzielanego przdsiębiorcom w ramach PI 3a we wszystkich formach, tj.: za pośrednictwem IF, dotacji, wsparcia doradczego, konsultacyjnego, wsparcia świadczonego przez inkubatory - stanowi zatem agregat wsparcia uwzględnionego w PI 3a w ramach wskaźników tzw. common indicators oznaczonych numerami (2), (3) oraz (4) = [862 szt.]. Oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiębiorstw" otrzymujących wsparcie w ramach PI 3a -> w tym celu pomniejszono potencjalną liczbę projektów o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (20%)	690 [przedsiębiorstwa]

produkt	**(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających nie dłużej niż 24 m-ce, w tym start-up** - wobec braku rozstrzygnięć odnośnie zakresu wykorzystania IF oraz wsparcia dotacyjnego (w toku proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 RO),mając jednak na uwadze dominujące znaczenie wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych przyjmuje się, że 85% alokacji planowanej w tym zakresie rozdysponowane zostanie za pośrednictwem IF- oznacza to, że 37 mln EUR podzielone zostaniew następujacych proporcjach: IF = 31,45 mln EUR oraz dotacje = 5,55 mln EUR - przeliczenie alokacji IF wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - oszacowanie potencjalnej liczby projektów na podstawie średniego dofinansowania EFRR na poziomie 400 tys. PLN (42) - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiębiorstw" otrzymujących wsparcie na inwestycje, jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalna liczbę projektów o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (20%) [32].	32 [przedsiębiorstwa]
produkt	**(3) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających nie dłużej niż 24 m-ce, w tym start-up -** wobec braku rozstrzygnięć odnośnie zakresu wykorzystania IF oraz wsparcia dotacyjnego (w toku proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 RO),mając jednak na uwadze dominujące znaczenie wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych przyjmuje się, że 85% alokacji planowanej w tym zakresie rozdysponowane zostanie za pośrednictwem IF- oznacza to, że 37 mln EUR podzielone zostaniew następujacych proporcjach: IF = 31,45 mln EUR oraz dotacje = 5,55 mln EUR - obniżenie dostępnej alokacji o szacowane koszty zarządzania = 5% - przeliczenie alokacji IF wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - oszacowanie potencjalnej liczby projektów na podstawie średniego dofinansowania EFRR na poziomie 200 tys. PLN (449) - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiębiorstw" otrzymujących wsparcie na inwestycje, jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalna liczbę projeków o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (20%) [360]	360 [przedsiębiorstwa]
produkt	**(4) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wsparcie w formie niefinansowej, czyli świadczone dla przedsiębiorców we wczesnej fazie rozwoju (j/w) przez IOB** - 15 mln EUR - przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - oszacowanie potencjalnej liczby projektów na podstawie średniego dofinansowania EFRR na poziomie 67,45 tys. PLN (670) - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiebiorstw" otrzymujących wsparcie na inwestycje, jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalna liczbę projeków o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (30%) [470]	470 [przedsiębiorstw]

produkt	**(5) Liczba wspieranych nowych przedsiębiorstw**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Zgodnie z definicją wskaźnika, zawartą w dokumencie pn.: *Guidance document on monitoring and evaluation - European Regional Development Fund and Cohesion Fund* , wskaźnik odnosi się do przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku nie dłużej aniżeli 3 lata i dotyczy zarówno pomocy finansowej jak i wsparcia doradczego, konsultacyjnego itd. - a więc wszelkiego rodzaju wsparcia, jakie udzielane jest podmiotom gospodarczym o krótkiej historii funkcjonowania. Co więcej, wskaźnik powinien być wykorzystywany do pomiaru interwencji z zakresu rozwoju jak i innowacyjności takich przedsiębiorstw. Wobec powyższego oraz braku szczegółowej metodologii wyliczeń dla tego wskaźnika, przyjęto, że przy założeniach wsparcia w ramach PI 3a (adresatem są podmioty funkcjonujące na rynku do 24 m-cy), stanowi on sumę szacunków dla wskaźników tzw. *common indicators* oznaczonych numerami (2), (3) oraz (4). Oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiębiorstw" otrzymujących wsparcie w ramach PI 3a -> w tym celu pomniejszono potencjalną liczbę projektów o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (20%).	690 [przedsiębiorstw]
produkt	**(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Ujmując wkład prywatny, jako sumę wkładu własnego przedsiębiorcy oraz środków pozyskanych przez niego z innych źródeł niepublicznych, jako uzupełnienie wsparcia ze środków EFRR, oraz bazując na doświadczeniach działania 2.1A MRPO 2007-2013, gdzie: - udział wkładu prywatnego w wartości ogółem projektu wynosi średnio 67,4% - relacja wkładu prywatnego do dofinansowania ze środków EFRR kształtuje się średnio na poziomie 2,6-krotności (260%). Wobec braku rozstrzygnięć odnośnie zakresu wykorzystania IF oraz wsparcia dotacyjnego (w toku proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 RO),mając jednak na uwadze dominujące znaczenie wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych przyjmuje się, że 85% alokacji planowanej w tym zakresie rozdysponowane zostanie za pośrednictwem IF- oznacza to, że 37 mln EUR podzielone zostaniew następujacych proporcjach: IF = 31,45 mln EUR oraz dotacje = 5,55 mln EUR Przyjmując założenie, że dotacje dotyczą 5,55 mln EUR,w oparciu o przywołane doświadczenia można przyjąć, że powyższa kwota mogłaby wygenerować wkład prywatny w wysokości 14, 43 mln EUR. Mając jednak na uwadze, że w PI 3a mamy do czynienia z podmiotami we wczesnej fazie rozwoju, przeprowadza się korektę kwoty 14 mln EUR w dół o 50%.	7 000 000 [EUR]

produkt	**(7) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Ujmując wkład prywatny, jako sumę wkładu własnego przedsiębiorcy oraz środków pozyskanych przez niego z innych źródeł niepublicznych, jako uzupełnienie wsparcia ze środków EFRR. Wobec braku rozstrzygnięć odnośnie zakresu wykorzystania IF oraz wsparcia dotacyjnego (w toku proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 RO),mając jednak na uwadze dominujące znaczenie wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych przyjmuje się, że 85% alokacji planowanej w tym zakresie rozdysponowane zostanie za pośrednictwem IF- oznacza to, że 37 mln EUR podzielone zostaniew następujacych proporcjach: IF = 31,45 mln EUR oraz dotacje = 5,55 mln EUR Przyjmując, że w ramach IF rozdysponowana zostanie kwota 31,45 mln EUR, uwzględnia się następujące założenia: - pomniejszenie w/w kwoty o szacowane koszty zarządzania = 6%, co daje 29,563 mln EUR - w okresie do roku 2023 każda złotówka/euro pożyczona zostanie co najmniej raz - minimalna wielkość wkładu własnego pożyczkobiorcy wyniesie 20% Zatem, zakładając, że z uwagi na wczesny etap rozwoju, przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia za pośrednictwem IF w PI 3a, wybierać będą w przeważającej liczbie wymagany wkład własny na minimalnym poziomie 20% - co daje w odniesieniu do kwoty 29,563 mln EUR (która stanowić będzie 80% całego montażu finansowego) wartość = 7,4 mln EUR (20% całego montażu finansowego).	7 400 000 [EUR]
produkt	**Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez IOB**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	Przyjmując, że wskaźnik odnosi się do usług dotychczas nie oferowanych przez wspartą IOB (wprowadzonych do oferty IOB) lub ulepszonych (np. poprzez zwiększenie zakresu usług, podniesienie jakości usług, zmianę sposobu świadczenia usług), w wyniku realizowanego projektu, odwołując się do doświadczeń działania 2.1C MRPO 2007-2013, gdzie średnio na jedną wspartą IOB przypada 4,5 nowych/ulepszonych usług - przyjęto: - średnią 4 usług / IOB - docelowo zakłada się wsparcie 12 IOB, co daje 48 nowych / ulepszonych usług.	48 [szt.]
PI 3b					
rezultat	**Wartość eksportu w Małopolsce**	Zgodnie z definicją GUS	nd	Wyliczenia w oparciu o zastosowanie regresji liniowej, na bazie danych z lat 2005-2013, z korektą w dół do pełnych mld EUR dla otrzymanego wyniku.	10 [mld EUR]
produkt	**(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Wskaźnik odnosi się do wsparcia udzielanego przdsiębiorcom w ramach PI 3b we wszystkich formach - stanowi zatem odpowiednik wsparcia uwzględnionego w PI w ramach wskaźnika tzw. *common indicator* oznaczonego numerem (2) *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* = [200 szt.].	200 [przedsiębiorstwa]

produkt	**(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF		**Dotacje dla MŚP w zakresie umiędzynaradawiania i nowych modeli biznesowych** - 10 mln EUR - obniżenie alokacji przewidzianej na obszar wsparcia o szacunkowe koszty zarządzania na poziomie 8% - przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - oszacowanie potencjalnej liczby projektów na podstawie średniego dofinansowania EFRR (na przedsiebiorcę) na poziomie 100 tys. PLN (277) - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiebiorstw" otrzymujących wsparcie na inwestycje, jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalna liczbę projeków o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (30%) [200]	200 [przedsiębiorstwa]
produkt	**(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Ujmując wkład prywatny, jako sumę wkładu własnego przedsiębiorcy oraz środków pozyskanych przez niego z innych źródeł niepublicznych, jako uzupełnienie wsparcia ze środków EFRR, oraz bazując na doświadczeniach działania 2.1A MRPO 2007-2013, gdzie: - udział wkładu prywatnego w wartości ogółem projektu wynosi średnio 67,4% - relacja wkładu prywatnego do dofinansowania ze środków EFRR kształtuje się średnio na poziomie 2,6-krotności (260%). W oparciu o przywołane doświadczenia można przyjąć, że kwota 10 mln EUR mogłaby wygenerować wkład prywatny w wysokości ok. 26 mln EUR. Mając jednak na uwadze, że przedsiebiorcy będą mogli być zainteresowani wykorzystywaniem pomocy de minimis oraz, że skala kosztów niekwalifikowalnych może być znacząco mniejsza w ramach tego typu wsparcia, w porównaniu do wsparcia inwestycyjnego, przeprowadza się korektę kwoty 26 mln EUR w dół o 50%.	13 000 000 [EUR]
produkt	**Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjno-procesowe**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	Przyjmując jako punkt wyjścia wyliczenia w ramach PI 3b dla wskaźnika *(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* - przyjmuje się, że w około 25% spośród wspartych będą wprowadzane zmiany organizacyjno-procesowe.	50 [przedsiębiorstwa]
PI 3c					

<table>
<tr>
<td>rezultat</td>
<td>Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług</td>
<td>Zgodnie z definicją GUS</td>
<td>nd</td>
<td>W ramach tego zagadnienia rozpatrywano równolegle trzy wskaźniki, a więc osobno udział przedsiębiorstw innowacyjnych w grupie przedsiębiorstw przemysłowych, w grupie przedsiębiorstw usługowych i łącznie w obydwu grupach. Źródłem informacji jest baza STRATEG GUS.
<table>
<tr><th>Wyszczególnienie</th><th>2006</th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th></tr>
<tr><td>Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług (%)</td><td>.</td><td>.</td><td>.</td><td>14,5</td><td>15,3</td><td>15,2</td></tr>
<tr><td>Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych (%)</td><td>22,1</td><td>22,8</td><td>19,3</td><td>16,3</td><td>19,5</td><td>17,4</td></tr>
<tr><td>Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług (%)</td><td>19,1</td><td>14</td><td>12,9</td><td>12,8</td><td>11,1</td><td>13,1</td></tr>
</table>
Stosunkowo krótki okres obserwacji i niejednoznaczne trendy zmian nie pozwalają na prognozowanie w oparciu o dynamiki cząstkowe. Mając na uwadze duże kwoty planowane do wydania z Regionalnego Programu Operacyjnego na wsparcie innowacyjności w przedsiębiorstwach w okresie 2014-2020 proponujemy przyjąć jako wartość wyjściową średnią z lat 2008-2012, zwiększając ją do 2020 roku o 1 p.p. Dla roku 2023 proponowana wartość wyliczona będzie w oparciu o średnioroczną dynamikę z lat 2013-2020, czyli:
$$W_{2013} = \frac{\sum_{k}^{2012} W_i}{2012 - k},$$
gdzie Wn oznacza wartość wskaźnika dla n-tego rok
k = 2010 dla wskaźnika „Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług” oraz 2008 dla pozostałych wskaźników.
Wówczas:
W2020 = W2013 + 1
W2023 = (W2020/W2013)3/7
Czyli wartości docelowe wyniosą:
<table>
<tr><th>Wyszczególnienie</th><th>2020</th><th>2023</th></tr>
<tr><td>Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług (%)</td><td>16,0</td><td>16,4</td></tr>
<tr><td>Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych (%)</td><td>20,1</td><td>20,5</td></tr>
<tr><td>Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług (%)</td><td>13,8</td><td>14,2</td></tr>
</table>
</td>
<td>16,4 [%]</td>
</tr>
<tr>
<td>produkt</td>
<td>(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie</td>
<td>Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF</td>
<td>nd</td>
<td>Wskaźnik odnosi się do wsparcia udzielanego przdsiębiorcom w ramach PI 3c we wszystkich formach, tj.: za pośrednictwem IF, dotacji, wsparcia doradczego - stanowi zatem agregat wsparcia uwzględnionego w PI 3c w ramach wskaźników tzw. common indicators oznaczonych numerami (2) oraz (3) = [1120 szt.].
Oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiębiorstw" otrzymujących wsparcie w ramach PI 3a -> w tym celu pomniejszono potencjalną liczbę projektów o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (20%) [900]</td>
<td>900 [przedsiębiorstwa]</td>
</tr>
</table>

produkt	**(2) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**1. Wsparcie bezzwrotne w ramach bonów na doradztwo specjalistyczne (niezależnie od docelowego modelu wdrażania bonów - z lub bez operatora zewnętrznego)** - 10 mln EUR - obniżenie alokacji przewidzianej na obszar wsparcia o szacunkowe koszty zarządzania na poziomie 5% - przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - oszacowanie potencjalnej liczby bonów na podstawie średniego dofinansowania EFRR (na przedsiebiorcę) na poziomie 25 tys. PLN netto (1143) - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiębiorstw" otrzymujących wsparcie na inwestycje, jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalna liczbę projeków o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (30%) [800] 2. **Wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających na rynku dłużej niż 24 m-ce (bez rozstrzygnięć dotyczących wsparcia przez IF oraz ewentualnego wykorzystania wsparcia dotacyjnego) - 78 mln EUR, w tym możliwe:** # 20 mln EUR z potencjalnym przeznaczeniem na wdrożenia wyników prac B+R, przyjmując założenie o średnim dofinansowaniu EFRR (na przedsiebiorcę) na poziomie 4 mln PLN - przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - oszacowanie potencjalnej liczby projektów na podstawie średniego dofinansowania EFRR (na przedsiebiorcę) na poziomie 4 mln PLN (15)	815 [przedsiębiorstwa]
produkt	**(3) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających na rynku dłużej niż 24 m-ce (bez rozstrzygnięć jak w pkt. a) - 78 mln EUR** - podział alokacji na dwa obszary interwencji: # 20 mln EUR z potencjalnym przeznaczeniem na wdrożenia - możliwe zastosowanie dotacji (element ujęty we wskaźniku (2) # 58 mln EUR wsparcie inwestycji MŚP - za pośrednictwem IF - przeliczenie alokacji wyrażonych w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - oszacowanie potencjalnej liczby projektów na podstawie średniego dofinansowania EFRR (na przedsiebiorcę) na poziomie 400 tys. PLN (436) Podsumowując: - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiebiorstw" otrzymujących wsparcie na inwestycje, jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalna liczbę projeków (436) o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów (30%) [305]	305 [przedsiębiorstwa]

produkt	**(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Ujmując wkład prywatny, jako sumę wkładu własnego przedsiębiorcy oraz środków pozyskanych przez niego z innych źródeł niepublicznych, jako uzupełnienie wsparcia ze środków EFRR, oraz bazując na doświadczeniach działania 2.1A MRPO 2007-2013, gdzie: - udział wkładu prywatnego w wartości ogółem projektu wynosi średnio 67,4% - relacja wkładu prywatnego do dofinansowania ze środków EFRR kształtuje się średnio na poziomie 2,6-krotności (260%). Przyjmując założenie, że dotacje dotyczą potencjalnie 30 mln EUR, w tym: a) doradztwo - 10 mln EUR b) wdrożenia - 20 mln EUR w oparciu o przywołane doświadczenia można przyjąć, że powyższa kwota mogłaby wygenerować wkład prywatny w wysokości 78 mln EUR. Mając jednak na uwadze, że przedsiebiorcy w zakresie doradztwa będą mogli być zainteresowani wykorzystywaniem pomocy de minimis oraz, że skala kosztów niekwalifikowalnych może być znacząco mniejsza w ramach tego typu wsparcia, w porównaniu do wsparcia inwestycyjnego, przeprowadza się korektę kwoty 78 mln EUR w dół o 50%.	39 000 000 [EUR]
produkt	**(7) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Ujmując wkład prywatny, jako sumę wkładu własnego przedsiębiorcy oraz środków pozyskanych przez niego z innych źródeł niepublicznych, jako uzupełnienie wsparcia ze środków EFRR. Wobec braku rozstrzygnięć odnośnie zakresu wykorzystania IF oraz wsparcia dotacyjnego (w toku proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 RO),mając jednak na uwadze dominujące znaczenie wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych przyjmuje się, że w ramach PI 3c 58 mln EUR wdrożonych zostanie z wykorzystaniem IF: - pomniejszenie w/w kwoty o szacowane koszty zarządzania = 6%, co daje 54,52 mln EUR - w okresie do roku 2023 każda złotówka/euro pożyczona zostanie co najmniej raz - minimalna wielkość wkładu własnego pożyczkobiorcy wyniesie 20% Zatem, zakładając, że przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia za pośrednictwem IF w PI 3c, wybierać będą w przeważającej liczbie wymagany wkład własny na minimalnym poziomie 20% - co daje w odniesieniu do kwoty 54,52 mln EUR (która stanowić będzie 80% całego montażu finansowego) wartość = 13,63 mln EUR (20% całego montażu finansowego).	13 600 000 [EUR]

produkt	**(8) Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Biorąc za punkt odniesienia doświadczenia działania 2.1 MRPO 2007-2013, gdzie zgodnie z raportem na temat postępu rzeczowego programu operacyjnego, na I półrocze 2014, wskaźnik pn. *Liczba bezpośrednio utworzonych nowych miejsc pracy* zrealizowany został na poziomie 2495 szt., co w przeliczeniu na liczbę projektów zrealizowanych w tym samym okresie tj. 1217 szt., daje średnio na projekt 2 nowoutworzone miejsca pracy. Ponieważ nie każdy projekt realizowany w ramach PI 3c musi uwzględniać wzrost zatrudnienia, za punkt wyjścia przyjętoliczbę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [900], co przy 2 nowoutworzonych miejscach pracy przeciętnie na projekt daje 1800 miejsc pracy.	1800 [EPC]
produkt	**(29) Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Wartość wskaźnika została oszacowana w oparciu o założenie, że ma on zastosowanie przede wszystkim do przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie na realizację projektów dotyczących wdrożenia wyników prac B+R (wstępnie szacowana pula = 20 mln EUR). Zgodnie z założeniami dla wskaźnika (2) *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje,* oszacowano potencjalną liczbę projektów w tym zakresie na poziomie 15szt.	15 [przedsiębiorstwa]

Ramy wytkonania dla osi 3 - PI 3a, 3b, 3c

produkt	**(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika oszacowano jako potencjalną liczbę "unikalnych" MŚP otrzymujących wsparcie z następujących typów interwencji (jako bezpośredni lub pośredni odbiorcy)**: (a) wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających nie dłużej niż 24 m-ce, w tym start-up (bez rozstrzygnięć co do zakresu wykorzystania mechanizmów IF / wsparcia dotacyjnego, z uwagi na trwający proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 RO) - 37 mln EUR oraz wsparcie niefinansowe realizowane przez IOB (inkubatory) - 15 mln EUR: [690 szt.] (b) wsparcie w zaresie umiędzynaradawiania i nowych modeli biznesowych - 10 mln EUR : [200 szt.] (c) wsparcie dla inwestycji realizowanych przez MŚP działających dłużej niż 24 m-ce, (bez rozstrzygnięć co do zakresu wykorzystania mechanizmów IF / wsparcia dotacyjnego, z uwagi na trwający proces oceny ex-ante zgodnie z art. 37 RO) - 78 mln EUR oraz wsparcie dotacyjne (bon na doradztwo) - 10 mln EUR: [900 szt.] Razem: 690+200+900 = 1790 Zgodnie z dyspozycją zawartą w definicji wskaźnika, w myśl której ma on dotyczyć "unikalnych" przedsiębiorstw (przedsiębiorca korzystający z danego instrumentu, czy innych instrumentów wsparcia liczony jest tylko raz) - **szacunek na rok 2023 => ogólną liczbę szacowanych do wsparcia MŚP (suma powyższych wyliczeń, czyli 1790) pomniejszono o 20%, jako korekta unikalnych przedsiębiorstw pomiędzy instrumentami wsparcia** (korekta na bazie doświadczeń 2. osi priorytetowej MRPO 2007-2014, gdzie odsetek "powtarzalnych" przedsiębiorstw wyniósł średnio 20%). W efekcie otrzymano szacowaną wartość dla roku 2023 = 1432 [szt.]	ramy wykonania (2023): 1432 [przedsiębiorstwa] ramy wykonania (2018): 160 [przedsiębiorstwa]

Mając na uwadze:
1. doświadczenia wdrażania MRPO 2007-13:
(a) 7,4% kontraktacji środków na koniec 2011 r. w Działaniu 2.1A MRPO (wsparcie inwestycji w MŚP)
(b) wartości zerowe na 2011 dla wskaźników produktu powiązanych z projektami realizowanymi za pośrednictwem IF
(c) średni okres realizacji projektu przez przedsiębiorców = 20 m-cy
2. podstawy formalno-prawne niezbędne do uruchomienia wsparcia w RPO 2014-20 - w szacowaniu wartości wskaźnika przyjęto założenie, że:
-regulacje formalno-prawne niezbędne do uruchomienia naborów zostaną przygotowane do końca 2015 r. (w szczególności regulacje na poziomie krajowym: wytyczne MIR, programy pomocowe),
-warunek ex ante 3.1 (poziom krajowy) zostanie spelniony zgodnie z planem działań do końca roku 2015,
3. harmonogram działań musi uwzględniać również inne zadania IP, związane z wdrażaniem części lub całości osi 1, 4, 9 oraz 10
4. zastosowanie IF wiąże się z ograniczeniem -> Rozporzadzenie 215/2014: (art. 5) Dla wszystkich EFSI, z wyjątkiem EFS i EFRROW, cel pośredni i cel końcowy dla wskaźnika produktu dotyczą operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiągnięciu produktów zostały w pełni zreazlizowane , lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatnosci.

Natomiast RO (1303/2013) wskazuje, że: (art.2) operacja, w kontekście IF składa się z wkładów finansowych z programu do instrumentów finansowych oraz z późniejszego wsparcia finansowego świadczonego przez te instrumenty finansowe.

5. założenia harmonogramu wdrażania bonów na doradztwo specjalistyczne w RPO 2014-20:

-zakładając, że średni czas realizacji projektu objetego bonem na doradztwo wyniesie do 18 m-cy

-w zależności od docelowej decyzji IZ w zakresie modelu wdrażania bonów:

(a) w wariancie bezpośredniego wdrażania bonów przez Instytucję Pośredniczącą: pierwszy nabór dla MŚP może zostać ogłoszony w II poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w I poł. 2017 r., a to z kolei oznacza, że pierwsze w pełni zrealizowane projekty można byłoby wykazać najwcześniej w II poł. 2018 oraz na przełomie 2018 i 2019

uwaga IZ: wariant problematyczny ze względu na szacowaną znaczną ilość projektów o małej skali, generujących znaczne obciążenie po stronie Instytucji Pośredniczącej

(b) w wariancie wdrażania bonow przez operatora zewnętrznego: uwzględnia się ryzyko, że wsparcie MŚP na drugim poziomie może wymagać przygotowania programu pomocowego oraz będzie możliwe po wyłonieniu operatora w procedurze konkursowej, co oznacza przesunięcie terminu uruchomienia wsparcia na 2017, co oznacza odpowiednio kontraktację w I kw.2018 oraz możliwośc wykazania pierwszych rzeczowo zrealizowanych projektów w II poł. 2019

uwaga IZ: wyjaśnienia wymaga, czy możliwe jest wykazanie zakończonych projektów (bony) w ramach niezakończonej operacji (obejmującej wkład finansowy z programu dla operatora oraz późniejsze jego przekazanie ostatecznemu odbiorcy).

Szacunek celu pośredniego rezerwy wykonania (2018) - uwzględniając powyższe czynniki, przyjęto założenie, że:

(a) w zakresie projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw: pierwsze zakończone rzeczowo projekty / udzielone pożyczki będzie można wykazywać na przełomie 2018 i 2019 r.,

(b) w zakresie projektów wsparcia doradczego świadczonego przez IOB – inkubatory przedsiębiorczości: pierwsze usługi doradcze mogłyby być świadczone w 2017 r.

(c) w zakresie projektów objętych bonami na doradztwo:

• operacja polegająca na wdrażaniu pośrednim bonów (w przypadku wyboru tego modelu) może obejmować zarówno wkład finansowy z programu przekazywany operatorowi, jak i późniejsze wsparcie finansowe udzielane przedsiębiorstwo przez tego pośrednika,

• operacja w powyższym rozumieniu obejmować będzie przedsięwzięcia, z których nie wszystkie zostaną w pełni zrealizowane przed końcem 2018 r.

W związku z tym Instytucja Zarządzająca przyjmuje za uzasadnione założenie, że wartość celu pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 – w zakresie liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie może wynieść 160, przyjmując dla:

a)doradztwa (niezależnie od docelowego modelu wdrażania, np. formuła bonów na doradztwo specjalistyczne w zakresie wsparcia MŚP działających dłużej niż 24 z lub bez operatora zewnętrznego)

- przyjęto podział alokacji na 5 naborów (coroczne nabory ciągłe, trwające każdorazowo 1 rok),
- nabór nr 1 o charakterze pilotażu, mającego na celu rozpoznanie zainteresowania MŚP oraz wypracowanie warunków i rekomendacji dla najbardziej optymalnego rozwiązania (z alokacją 20%)
- uruchomienie naboru nr 1 -> I poł. 2016 -> I poł. 2017/ II poł. 2018 zakończenie realizacji projektów bonowych
- zakłada się, że 20% alokacji wygeneruje proporcjonalnie 20% wartości docelowej wskaźnika przewidywanej na rok 2023, tj.: 0,2*800 = 160 (PI 3c)

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 4a					
rezultat	**Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem**	Zgodnie z definicją GUS	nd	Wartość szacunkowa wskaźnika jest ściśle **skorelowana** z założeniami przyjętymi dla obliczania **3 wskaźników produktu:** „Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE" oraz „Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE" oraz "Dodatkowa zdolność wytwarzamnia energii z OZE", jaka powinna zostać wypracowana w oparciu o alokacje na OZE.	18 [%]
produkt	**(30) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość szacunkowa wskaźnika jest ściśle skorelowana z** założeniami przyjętymi dla obliczania 2 wskaźników produktu: „liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE" oraz „liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE". **Przyjęto założenia w ramach:** - potencjalnego udziału poszczególnych rodzajów energii odnawialnej w realizacji celu PI (40% en. słoneczna, po 17% wiatr i biomasa/biogaz, 12% pompy ciepła/geotermia, 8% hydroenergetyka, 6% kogeneracja), - możliwych do osiągnięcia mocy w zależności od źródła energii oraz liczby jednostek wytwórczych energii elektrycznej (670) i cieplnej (1330), - doświadczeń wynikających z MRPO 2007-2013 i innych dostępnych analiz umożliwiających oszacowanie potencjalnej liczby jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej.	40 [MW]
	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika została przyjęta w oparciu o:** - doświadczenia z perspektywy 2007-2013 (MRPO) z realizacji projektów dotyczących rozwoju odnawialnych źródeł energii (alokacja na projekty dot. OZE w relacji do otrzymanej wartości wskaźnika redukcji emisji CO_2) - doświadczenia programów krajowych (np. KAWKA) w których efektem ekologicznym była redukcja emisji CO_2 - potencjalnego udziału poszczególnych rodzajów energii odnawialnej w realizacji celów PI (40% en. słoneczna, po 17% wiatr i biomasa/biogaz, 12% pompy ciepła/geotermia, 8% hydroenergetyka, 6% kogeneracja) - możliwych do osiągnięcia mocy w zależności od źródła energii oraz liczby jednostek wytwórczych energii elektrycznej (670) i cieplnej (1330)	20 000 [tony równoważnika CO2]
	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wartość wskaźnik oszacowana na podstawie przyjętych założeń** dla inwestycji zwiększających udział odnawialnych źródeł energii w ogólnej produkcji energii: **a**) wstępnie przyjęto wewnętrzny **podział alokacji** ze względu na rodzaj źródła odnawialnego. Wynikało to z doświadczeń z obecnej perspektywy MRPO 2007-2013, POIŚ 2007-2013 oraz z przeprowadzanego rozeznania wśród potencjalnych beneficjentów: i. znaczna część alokacji przyporządkowana została energii słonecznej (kolektory słoneczne, fotowoltaika) - ok. 40 % alokacji, ii. zbliżony poziom alokacji skierowany został na: biomasę, biogaz (17%), wiatr (12%), pompy ciepła i geotermię (17%) iii. ze względów występujących obwarowań bardzo ograniczone zostało wsparcie dla hydroenergetyki **b) podział alokacji ze względu na rodzaj energii:** i. ok**. 66%** alokacji zostanie przeznaczone na pozyskanie energii cieplnej: kolektory słoneczne, pompy ciepla, geotermia, biomasa, biogaz - oszacowano liczbę instalacji możliwych do budowy/montażu. ii. pozostałe **34%** zostanie przeznaczonych na wyprodukowanie energii elektrycznej: fotowoltaika, wiatr, woda, kogeneracja. **c)** przy ww. założeniu podziału alokacji planowane jest wsparcie budowy instalacji w OZE w podziale: -> 1330 jednostek energii cieplnej -> 670 jednostek energii elektrycznej	ramy wykonania (2023 r.) 670 szt. (2018 r.): 0 [szt.] KEW (2018 r.): 382 [szt.]
	Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	Zgodnie z definicją WLWK	nd		ramy wykonania (2023 r.) 1330 szt. (2018 r.): 0 [szt.] KEW (2018 r.): 758 [szt.]
	Długość wybudowanych/ przebudowanych sieci elektroenergetycznych	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**wartość wskaźnik oszacowano na podstawie kilku założeń:** - projekty w ramach działania będą miały charakter złożony tzn. będą się składały z kilku cząstkwoych inwestycji. W przybliżeniu można założyć, iż koszt takiej inwestycji może wynosić: 100-200 tys. zł (średnio budowa 1 km sieci nN lub SN zawiera się w tym przedziale). - Jednak jest to uzależnione od poziomu napięcia (SN lub nN), terenu na którym prowadzona jest inwestycja: najdroższe są tereny zurbanizowane (dodatkowe koszty odtworzenia nawierzchni, chodniki, przewierty pod drogami, wysoki koszt pozyskania terenu pod inwestycje itp., najtańsze są tereny leśne lub rolne. a) projekty realizowane w trybie pozakonkursowym, jako strategiczne b) do 2015 roku planowane złożenie 5 projektów (22% projektów); - kontraktacja możliwa pod koniec 2016 r., - czas realizacji: 36 miesięcy, ale pierwsze dwa lata to w większości okres przygotowywania projektowego, 3 rok jest rokiem pełnej realizacji rzeczowej. c) przyjęto, iż realizacja rzeczowa pod koniec 2018 r. będzie na poziomie ok. 35% z planowanych 115 km, czyli ok. 40 km. - założono, iż kontraktacja jest planowana na kwotę ok. 24 % alokacji.	ramy wykonania (2023 r.): 460 [km] (2018 r.): [115 km]
PI 4b					

rezultat	**Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB**	Zgodnie z definicją GUS	nd	**Wyliczenie wartości dla 2023 r. opiera się na danych GUS:** - dotyczących wielkości zużytej energii elektrycznej wg województw w latach 2006 – 2012 (cykl publikacji „Zużycie paliw i nośników energii") oraz opracowaniu „Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą ilościowego modelu ekonomicznego (symulacje modelu EUImpactMOD IV" wykonanego dla Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju Regionalnego przez Instytut Badań Strukturalnych (lipiec 2014)), - tempo wzrostu zużycia energii elektrycznej wyliczono na podstawie prognozy krajowego zużycia energii elektrycznej opublikowanej w dokumencie „Polityka energetyczna Polski do 2030", - wartości wskaźnika wyliczone zostały w oparciu o ogólnokrajowe wskaźniki średniorocznego tempa wzrostu w okresach pięcioletnich, wynoszące odpowiednio: - dla lat: 2011 – 2015 -> 1,015138 - dla lat: 2016 – 2020 ->1,050654 - dla lat: 2021 – 2025 ->1,022406 - w oparciu o tak zdefiniowane indeksy wyliczone zostały wartości zużycia energii elektrycznej w GWh w roku 2023 – 17 888 - następnie wykorzystano dane dotyczące prognozy wartości PKB dla województwa małopolskiego (IBS) i wyliczono wartość wskaźnika w 2023 r.	0,083 [GWh]
produkt	**(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika została wyliczona w oparciu o:** - doświadczenie z MRPO 2007-2013 - w odniesieniu realizowanych projektów o zbliżonym zakresie rzeczowym (rodzaj przedsiębiorcy, alokacje przeznaczoną na nabory, liczbę przedsiębiorstw, którym udzielono wsparcie, średnie dofinansowanie projektu) - przeliczenie alokacji (19 mln euro) wyrażonej w EUR w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 (WCPSP) - szacunkową wartość dofinansowania na poziomie nie większym niż (360 tys. zł), co umożliwiło podanie liczby przedsiębiorstw, które uzyskają wsparcie - oszacowanie potencjalnej liczby "unikalnych przedsiębiorstw" otrzymujących wsparcie na inwestycje, jako wkład w cel końcowy (2023): w tym celu pomniejszono potencjalną liczbę projektów o umowny odsetek "powtarzalnych" beneficjentów	190 [przedsiębiorstwa]
	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika została przyjęta w oparciu o:** - doświadczenia z perspektywy 2007-2013 (MRPO) z realizacji projektów dotyczących rozwoju odnawialnych źródeł energii - doświadczenia programów krajowych (np. Bocian) w których efektem ekologicznym była redukcja emisji CO_2 Założono osiągnięcie poziomu redukcji emisji CO_2 w perspektywie 2014 2020 proporcjonalne w odniesienie do pozostałych wskaźników badania emisji CO_2 w Programie Przyjęta wartość wskaźnika wynika również z założeń, iż: a) przyjęta najniższa alokacja w całym CT4 b) planowane wsparcie wyłącznie mikro, małych i średnich przedsiębiorców, co również wpłynie na przewagę "miniejszych" projektów i tym samym ograniczony efekt w wymiarze całej osi 4	8 000 [tony równoważnika CO2]
PI 4c					
rezultat	**Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe dla budynków**	Zgodnie z definicją GUS	nd	**Wyliczenie wartości wskaźnika oparto o dane statystyczne oraz przyjęte prognozy**. Dane historyczne obejmują lata 2002-2012. Dla tego okresu został wyznaczony trend w oparciu o który przyjęto średnioroczy wskaźnik wzrostu wykorzystany dla wyliczenia wartości w latach 2013-2023. Na wartość wskaźnika w horyzoncie długookresowym wpływ będą miały: a) działania termomodernizacyjne b) zwiększenia się średniej powierzchni mieszkań i zastąpienia indywidualnych źródeł ciepła ciepłem z sieci c) intensyfikacja rozwoju sieci (przyłączanie nowych odbiorców do sieci ciepłowniczej d) rozwój gospodarczy e) rozwój procesów urbanizacji W związku z ww. warunkami przyjęto tendencje wzrostową wskaźnika. Dodatkowo potwierdzeniem takiego założenia była również przyjęta przez Agencję Rynku Energii prognoza zakładająca, iż łączne zapotrzebowanie na ciepło sieciowe w Polsce wzrośnie o 15% pomiędzy rokiem 2010 a 2030, a zapotrzebowanie na ciepło sieciowe w gospodarstwach domowych ma wzrosnąć o 7% („Aktualizacja prognozy zapotrzebowania na paliwa i energię do roku 2030" opublikowana we wrześniu 2011 r.)	14 542 727 [GJ]

produkt	**Liczba budynków z lepszą klasą zużycia energii**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wartość wskaźnika oszacowana na podstawie** przyjętych założeń w oparciu o dane pozyskane z doświadczenia z perspektywy 2007-2013 w ramach realizacji zadań termomodernizacyjnych wyłącznie w **budynkach użyteczności publiczne**j. - Założono, iż średnia wartość projektów będzie wynosiła ok. 6 mln zł, przyjmując, iż skala wartości projektów może być jednak duża, gdyż w ramach PI 4c planowane jest wsparcie różnych budynków, tj. urzędy, szpitale, szkoły. - Na potrzeby oszacowania wskaźnika przyjęto dofinansowania na poziomie ok. 85% (ok. 5 mln zł). Te kierunkowe założenia mogą mieć wpływ na zmianę wartości na etapie wdrażania projektu i ostatecznych rozstrzygnięć. - Przyjmuje się założenie, że wartość celu pośredniego wskaźnika produktu na koniec 2018 – w zakresie zakończonych inwestycji w ramach termomodernizacji budynków może wynieść 9. - pojedynczy projekt może obejmować wsparcie termomodernizacji w ramach kilku budynków, jednak agregacja wskaźnika będzie następowała na poziomie wspartych budynków a nie wspartych podmiotów.	ramy wykonania (2023 r.): 48 [szt.] (2018): 9 [szt.]
	(31) Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wskaźnik opracowano w oparciu o przeprowadzone rozeznanie** audytów energetycznych wyłącznie dla **budynków wielorodzinnych** o zbliżonej charakterystyce (np. liczba kondygnacji, liczba mieszkań). Założono, iż mieszkania będą traktowane jako oddzielne, pojedyncze gospodarstwa domowe. Do wyliczenia wskaźnika przyjęto: - średni koszt przeprowadzonej termomodernizacji budynku (ok. 600 tys. zł), - średnią liczbę mieszkań przypadającą na budynek (ok. 50). W oparciu o ww. założenia wyliczono liczbę budynków i mieszkań, dla których będzie można przeprowadzić termomodernizację i w których zostanie obniżone zapotzebowanie na energię.	5 800 [gospodarstwa domowe]
	(32) Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika została wyliczona w oparciu o kilka założeń:** a) przyjęto wartość z opracowanego wskaźnika do ram wykonania dotyczącą przeprowadzenia termomodernizacji 48 budynków użyteczności publicznej, b) przyjęto zapotrzebowanie na ciepło do ogrzania i przygotowania c.w.u. dla pojedynczego budynku na poziomie ok. 2 500 GJ/rok (na podstawie przeanalizowanych, dostępnych audytów energetycznych), b) założono sprawność systemu grzewczego i przerw w ogrzewaniu na poziomie - 60%, c) wprowadzono założenia do struktury ogrzewania budynków i ich procentowego udziału (gaz, sieć ciepłownicza, olej, węgiel, biomasa), d) wyliczono wartość energii końcowej a następnie w oparciu o wartości współczynnika "nakładu nieodnawialnej energii pierwotnej na wytworzenie i dostarczenie nośnika energii lub energii dla systemów technicznych" oszacowano energię pierwotną dla każdego rodzaju budynku, e) przyjęto, iż w wyniku termomodernizcji zostanie obniżone zapotrzebowanie na energię o 25%. Równocześnie przeliczono wartości spadku zapotrzebowania na energię pierwotną.	1 990 000 [kWh/rok]
	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika została wyliczona w oparciu o kilka założeń:** - wyliczona została aktualna emisja CO_2 (4 070 tys. kg) biorąc pod uwagę: a. liczbę budynków, które zostaną poddane termomodernizacji (48), b. strukturę ogrzewania ww. budynków (ogrzewanie: gazowe-50%, olejowe-4%, sieć ciepłownicza -31%, kotły węglowe-13%, inne). Założono, iż w większości ww. budynków zastosowane jest ogrzewanie gazowe i z sieci ciepłowniczych. c. poziomy emisji CO_2 na 1 m2 w zależności od rodzaju ogrzewania budynku, - założono poziom redukcji emisji CO2 o 30% (wyższy poziom dla budynków ogrzewanych starymi kotłami węglowymi).	3 000 [tony równoważnika CO2]
PI 4e transport miejski					
rezultat	**Przewozy pasażerów komunikacją miejską**	wg GUS	nd	Wartość oszacowana na podstawie danych GUS - dane zgromadzone w tzw. Banku Danych Lokalnych (BDL), dotyczące lat 2009-2012. Wartość bazowa dla roku 2012 = 408,4 mln pasaż./rok W Małopolsce corocznie odnontowuje się wzrost (tempo zmian rok do roku) o odpowiednio: 5,04%; 1,8%; 2,95% -> śr. 3,26%) W Polsce zmiany były zarówno dodatnie jak i ujemne (tempo zmian rok do roku, to odpowiednio: 3,33%; -0,38%; -0,58% -> śr. 0,79% jednak z tendencją do coraz większego spadku). Jako punkt odniesienia przyjęto wyniki osiągane ogólnie dla kraju - stosując regresję liniową (wartość przyszła przy założeniu trendu liniowego i przy użyciu istniejących danych) - prognoza dla Polski, dla roku 2023 wynosi 4173,6 mln pas. Przyjmując utrzymanie udziału Małopolski w wynikach całego kraju na poziomie ok. 10% = 417 mln pas.	417 [mln pasaż./rok]

produkt	**Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	Szacunek w oparciu o przeprowadzone rozeznanie planów inwestycyjnych małopolskich miast w zakresie zrównoważonego transportu miejskiego - bez Krakowa, który w tym zakresie będzie w pierwszej kolejności beneficjentem PO IŚ (przeprowadzona przez DPR ankieta mailowa). Podobnie będzie najprawdopodobniej również w odniesieniu do Tarnowa i Nowego Sącza. Dlatego też przyjęto ostrożne szacunki dla liczby zakupionego taboru. <u>DOŚWIADCZENIA MRPO 2007-2013:</u> 6 projektów = 62 autobusy (na 2013 zrealizowano 52); średni czas realizacji proj. = 29 m-cy; śr. intensywność wsparcia UE = 59%; śr. dofin. UE i BP = 69%; śr. koszt autob. = ok. 1 mln zł	70 [szt.]
produkt	**Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź" / zintegrowanych węzłów przesiadkowych**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	Ostrożny szacunek w oparciu o przeprowadzone rozeznanie planów inwestycyjnych małopolskich miast w zakresie zrównoważonego transportu miejskiego - przeprowadzona przez DPR ankieta mailowa. Wstępnie zgłoszono zapotrzebowanie na 40 tego typu obiektów.	16 [szt.]
produkt	**Długość ścieżek rowerowych**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	Ostrożny szacunek w oparciu o przeprowadzone rozeznanie planów inwestycyjnych małopolskich miast w zakresie zrównoważonego transportu miejskiego - przeprowadzona przez DPR ankieta mailowa. Wstępnie zgłoszono zapotrzebowanie na ok. 360 km ścieżek - jednak należy domniemywać, że część z nich dotyczy przygotowywanej przez WM koncepcji ścieżek rowerowych - do rozstrzygnięcia, czy te przebiegające na terenach miast miałyby być finansowane z PI 4.5. Doświadczenia MRPO 2007-2013 nie stanowią punktu odniesienia - ścieżki wybudowane w ramach projektów drogowych (elment projektu; 19 km) oraz trasy turystyczne (w tym ścieżki rowerowe, trasy biegowe, trasy narciarskie). Informacje z Internetu (na potrzeby krakowskiego referndum 2014): koszt budowy drogi dla rowerów waha się między 500 a 700 tys. zł/km. Z danych ZIKiT z inwestycji wykonanych w latach 2008 i 2009 wynika, że budowa jednego metra kwadratowego ścieżki rowerowej kosztowała w przybliżeniu od 280 do 350 zł netto. Kilometr kosztuje więc ok. 600 tys. zł. Z kolei w odniesieniu do planów inwestycyjnych Krakowa na 2015r., ZIKiT wylicza, że kilometr drogi dla rowerów to ok. 800 tys. zł (koszt metra kwadratowego ścieżki rowerowej to 200 zł). Takie koszty wynikają z tego, że podczas budowy drogi dla rowerów remontowany jest także chodnik.	60 [km]
PI 4e niska emisja - biomasa/paliwa gazowe					
rezultat	**Poziom emisji PM 10**	Program Ochrony Powietrza Województwa Małopolskiego	nd	**Wartości wskaźników zostały przyjęte w oparciu o wyliczenia** przeprowadzone w ramach Programu Ochrony Powietrza Województwa Małopolskiego (POP). Przyjęta wartość jest sumą wartości uzyskanych w wyniku realizacji konkretych działań w POP, dla których uzyskanym efektem ekologicznym jest m.in. ograniczenie emisi pyłów. Zaplanowane do realizacji działania to: - realizacja gminnych programów ograniczania niskiej emisji (PONE)–eliminacja niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe, - rozbudowa sieci gazowych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników, - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu obniżenia kosztów eksploatacyjnych ogrzewania niskoemisyjne, - termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, budownictwa mieszkaniowego.	22 873 [Mg/rok]
	Poziom emisji PM 2,5	Program Ochrony Powietrza Województwa Małopolskiego	nd		19 656 [Mg/rok]
produkt	**Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**wartość wskaźnik oszacowano na podstawie założenia, iż:** **- liczba zmodernizowanych źródeł ciepła odnosi się do liczby wymienionych indywidualnych źródeł ogrzewania** **-** w ramach PI założono, iż konieczne będzie będzie wcześniejsze przeprowadzenie termomodernizacji budynku. W związku z czym zaplanowane zostało wyodrębnienie części alokacji na te działania (ok. 40%) - jednocześnie wyodrębniona zostanie alokacja skierowana na wymianę źródeł ciepła (tylko na biomasę i paliwa gazowe), przy założeniu, iż wymiany pojedynczego źródła ogrzewania będzie mogła być dofinansowane nie wyżej niż 8 tys. zł. - wsparcie powinno otrzymać na ok. 19 969 kotłów Przyjęto założenie, że: a) pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w I poł. 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w I połowie 2017 r., a drugi w 2019 r., **b) średni czas realizacji projektu** będzie uzależniony od zakresu rzeczowego oraz zobowiązania do przeprowadzenia termomodernizacji budynku, c) W RPO przyjęta została ścieżka dofinansowania oparta na rozliczeniach w oparciu o rachunki przedkładane przez gminę jako wnioskodawcę, e) nabór wniosków: wstępnie przewiduje się, że w ramach realizacji interwencji objętej ramami wykonania: - przed 2018 r. zakontraktowanych zostanie ok. 57% alokacji w ramach I konkursu, - założenia dotyczące zasad wdrażania: konkursy będą realizowane w oparciu o ścieżki wyboru dla projektów konkursowych i pozakonkursowych.	ramy wykonania (2023 r.) 19 950 [szt.] (2018 r.): 0 [szt.] KEW (2018 r.): 6 000 [szt.] KEW jest wartością zagregowaną dla wskaźnika "Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła" z PI 4e i PI 6e

	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika została opracowana w oparciu o założenia przyjęte** dla projektów dotyczących likwidacji nieekologicznych źródeł ciepła: a. indykatywnie przyjęta struktura wymian kotłów węglowych na inne źródła (biomasa, paliwa gazowe, inne) - założona wartości liczbowe dla każdego z potencjalnych źródeł b. wprowadzono "*Jednostkowy wskaźnik redukcji emisji CO2 [Mg/rok]*" w zależności od zastosowanego paliwa w wymienionym kotle c. w oparciu o ww. dane wyliczony został "Efekt redukcji CO2 [Mg/rok]" Mając na uwadzę wielkość alokacji przyjętej na likwidację nieekologicznych źródeł ciepła oraz zaplanowany zakres wsparcia efekt ekologiczny w formie obniżenia emisji gazów cieplarnianych będzie w tych PI (4e i 6e) największy.	93 760 [tony równoważnika CO_2]
PI 6e niska emisja - paliwa stałe					
rezultat	**Poziom emisji PM 10**	Program Ochrony Powietrza Województwa Małopolskiego	nd	**Wartości wskaźników zostały przyjęte w oparciu o wyliczenia** przeprowadzone w ramach Programu Ochrony Powietrza Województwa Małopolskiego (POP). Przyjęta wartość jest sumą wartości uzyskanych w wyniku realizacji konkretych działań w POP, dla których uzyskanym efektem ekologicznym jest m.in. ograniczenie emisi pyłów. Zaplanowane do realizacji działania to: - realizacja gminnych programów ograniczania niskiej emisji (PONE)–eliminacja niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe, - rozbudowa sieci gazowych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników, - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w celu obniżenia kosztów eksploatacyjnych ogrzewania niskoemisyjne, - termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, budownictwa mieszkaniowego.	22 873 [Mg/rok]
	Poziom emisji PM 2,5	Program Ochrony Powietrza Województwa Małopolskiego	nd		19 656 [Mg/rok]
produkt	**Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**wartość wskaźnik oszacowano na podstawie założenia, iż:** - **liczba zmodernizowanych źródeł ciepła odnosi się do liczby wymienionych indywidualnych źródeł ogrzewania** - w ramach PI założono, iż konieczne będzie będzie wcześniejsze przeprowadzenie termomodernizacji budynku. - alokacja PI 6e skierowana będzie na wymianę źródeł ciepła (przy zastosowaniu paliw stałych), przy założeniu, iż wymiany pojedynczego źródła ogrzewania będzie mogła być dofinansowane nie wyżej niż 8 tys. zł. - wsparcie powinno otrzymać na ok. 6 650 kotłów	ramy wykonania (2023 r.) 6 650 [szt.] (2018 r.): 0 [szt.] KEW (2018 r.): 6 000 [szt.] * KEW jest wartością zagregowaną dla wskaźnika "Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła" z PI 4e i PI 6e
	(34) Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wartość wskaźnika została opracowana w oparciu o założenia przyjęte dla projektów dotyczących likwidacji nieekologicznych źródeł ciepła:** a. indykatywnie przyjęta struktura wymian kotłów węglowych na inne źródła (przy zastosowaniu paliw stałych) - założona wartości liczbowe dla każdego z potencjalnych źródeł b. wprowadzono "Jednostkowy wskaźnik redukcji emisji CO2 [Mg/rok]" dla paliwa stałego (2,43453) c. w oparciu o ww. dane wyliczony został "Efekt redukcji CO2 [Mg/rok]" Mając na uwadzę wielkość alokacji przyjętej na likwidację nieekologicznych źródeł ciepła oraz zaplanowany zakres wsparcia efekt ekologiczny w formie obniżenia emisji gazów cieplarnianych będzie w tych PI (4e i 6e) największy.	16 200 [tony równoważnika CO_2]

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 5b					
rezultat	**Pojemność obiektów małej retencji**	Zgodnie z definicją GUS	nd	**Wskaźnik rezultatu strategicznego obliczony w oparciu o:** - założenia zgodności planowanych inwestycji z zapisami Masterplanu (lista nr 1) - zidentyfikowane wstępnie projekty z zakresu budowy zbiorników (zlewnia Raby – 13 zbiorników, zlewnia Serafy - 4). - pozyskanie danych technicznych dla każdego zbiornika w zakresie planowanej pojemności obiektu z koncepcji, analiz w dostępnych planach inwestycyjnych. - wybrane projekty planowane do finansowania w ramach Banku Światowego z założeniem realizacji do końca 2020 r.	74 150 [dam3]
produkt	**Liczba jednostek służb ratowniczych doposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wartość wskaźnika opracowana została w oparciu o:** - doświadczenia z perspektywy 2007-2013 MRPO – w ramach projektów realizowanych przez Państwową i Ochotniczą Straż Pożarną oraz Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, - wstępne szacunki zapotrzebowania zgłoszone przez jednostki ratownicze w ramach ich obszarów działania: średnie koszty elementów wchodzących w zakres rzeczowy, tj. pojazdy, sprzęt, wyposażenie; - wydzieloną alokację w PI 5b na projekty służb ratowniczych, ok. 10% (3,1 mln euro). - założenie, iż w ramach projektu realizowane będzie kompleksowe podejście do wsparcia wybranych jednostek ratowniczych.	12 [szt.]
produkt	**(20) Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wskaźnik powiązany bezpośrednio ze wskaźnikiem produktu „Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej".** - Dane otrzymane ze wstępnych koncepcji i założeń dla zbiorników (5 szt.) potencjalnie planowanych do realizacji.	22 500 [osoby]
produkt	**Liczba urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wskaźnik został opracowany w oparciu o:** - założenie budowy zbiorników małej retencji (szt.), które będą znajdowały się na liście nr 1 Masterplanu, czyli ich realizacja będzie zgodna z Ramową Dyrektywą Wodną. - dane otrzymane ze wstępnych koncepcji i założeń dla zbiorników (5 szt.) potencjalnie planowanych do realizacji: -> koszt realizacji (od 1,2 mln zł do 30 mln zł) w relacji do posiadanej alokacji.	5 [szt.]
PI 6b					
rezultat	**Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wartość wskaźnika została wyliczona z wykorzystaniem danych zawartych w IV** KPOŚK oraz w oparciu o założenie wypełnienia zawartych tam wymagań dla aglomeracji powyżej 2 tys. RLM. - przyjęta została z KPOŚK planowana liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego , która wypełni wymagania dyrektywy środowiskowej (załącznik V) – 2 286 491 Mk - w oparciu o te dane obliczono odsetek ludności, o jaki nastąpi wzrost korzystających z sieci w porównaniu z rokiem bazowym 2012	68 [%]
produkt	**Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunlanych**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Przy powyższych wskaźnikach zastosowano łączne podejście do opracowania ram wykonania, biorąc pod uwagę fakt, iż wskaźniki te będą przedstawiały realizację kompleksowych projektów, w których budowa sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków będzie realizowana w większości w ramach jednej inwestycji.** **Wartość wskaźnika oszacowana w oparciu o:** **a)** doświadczenia z obecnej perspektywy 2007-2013 w ramach wdrażania projektów w gospodarce wodno-ściekowej: **i. czasu realizacji** **ii. dofinansowania ok. 63%** **b) przyjęte założenia dla wewnętrznego podziału alokacji (82 mln euro/ 262 737 916 PLN - przeliczona alokacja wyrażona w euro w cenach bieżących na ceny stałe z 2014 r.; IMAPP):** **i. inwestycje w kanalizacje - 60% alokacji (157 642 750 zł)** **ii. inwestycje w oczyszczalnie - 20% alokacji (52 547 583 zł)** **iii. inwestycje w wodociągi - 20% alokacji (52 547 583 zł) - nie uwzględniane przy określaniu wskaźników dla budowy kanalizacji i oczyszczalni.** **iiii. dofinansowanie na poziomie ok. 75% (przyjęto wstępnie wyższe niż w perspektywie 2007-2013)** **c) obowiązków wynikających z dyrektywy ściekowej, w tym realizacji zapisów projektu IV aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych -** **i. zgodnie z obowiązującą linią demarkacyjną w RPO WM 2014-2020 realizacja inwestycji w (zweryfikowanych) aglomeracjach od 2 tys. do 10 tys RLM.** **ii. w tym zakresie zostały zidentyfikowane potencjalne potrzeby inwestycyjne w Małopolsce (km kanalizacji, liczba oczyszczalni).** **iii. przeprowadzono analizę potrzeb inwestycyjnych z KPOŚK i możliwego do zrealizowania zakresu rzeczowego w oparciu posiadaną alokację** d) przyjęte założenia dla RPO WM 2014-2020: i. dwa konkursy: I konkurs - alokacja 90 mln zł (43% alokacji) -> nabór I połowa 2016 r. - kontraktacja I połowa 2017 r. II konkurs - alokacja 120 190 333 zł (67% alokacji) -> nabór 2018 r. - kontraktacja 2019 r. ii. 6,8 mln zł przyjęte jako wartość projektów w 2014-2020, 75% dofinansowania, czyli ok. 5,1 mln zł iii. w ramach I konkursu zrealizowanych zostanie ok. 43% zakresu rzeczowego - 206 km kanalizacji i 5 oczyszczalni	ramy wykonania (2023 r.) 12 szt. (2018 r.): 0 [szt.] KEW (2018 r.): 5 [szt.]
produkt	**Długość sieci kanalizacji sanitarnej**	Zgodnie z definicją WLWK	nd		ramy wykonania (2023 r.) 480 km (2018 r.): 0 [km] KEW (2018 r.): 206 [km]
produkt	**(19) Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	**Wskaźnik jest powiązany ze wskaźnikami produktu**: "liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych"' oraz „długość sieci kanalizacji sanitarnej". - Wartość wskaźnika została oszacowana na podstawie danych do projektu IV aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych - w KPOŚK oszacowana została długość sieci kanalizacyjnej oraz liczba oczyszczalni ścieków jaka jest planowana do budowy w ramach danej aglomeracji, jako spełnienie wymogu dyrektywy ściekowej. - dla każdej z tych aglomeracji oszacowana została przez gminy potencjalna liczba mieszkańców, która w ramach realizacji inwestycji objęta będzie ulepszonym oczyszczaniem ścieków. - wartości wskaźnika zostały wyliczone w relacji do zakresu rzeczowego planowanego do budowy w ramach posiadanej alokacji (długość sieci kanalizacyjnej, oczyszczalnie)	80 000 [RLM]
produkt	**(18) Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wskaźnik wyliczony w oparciu o dane pozyskane z projektów realizowanych** w perspektywie 2007-2013 (MRPO), projektów polegających wyłącznie na budownie sieci wodociągowej. Analizie poddane zostały wskaźniki osiągnięte w ramach projektów dotyczące: a. długości wybudowanej sieci b. liczby osób podłączonych do sieci c. wartości projektów oraz poziomu dofinansowania (70%) d. przyjęto średnie wartości dla obliczenia kosztów jednostkowych budowy sieci (1 km - ok. 240 tys. zł), średniej liczby osób podłączonych do 1 km wodociągu (75 osób) te dane odniesiono do zaplanowanej w tym obszarze alokacji na wodociągi (ok 20% alokacji PI 6b - 16,4 mln euro)	26 000 [osoby]
PI 6a					
rezultat	**Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wartość wskaźnika zostala oszacowana w oparciu o założenia wynikające z** dokumentów strategicznych na poziomie województwa i kraju, tzn: - założone zostało zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do max. 60% wytworzonych już do końca 2014 roku - zgodnie z zapisami Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2010 - nałożone na Polskę obowiązki w zakresie uzyskania poziomów odzysku, recyklingu i ponownego użycia do 2020 roku wskazują na potrzebę zmniejszenia masy składowanych odpadów komunalnych do wskazanych w KPGO max 60%.	60 [%]

produkt	**Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Wartość oszacowana na podstawie liczby gmin nie posiadających Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (110) oraz przyjętej średniej wartości zrealizowanych dotychczas projektów w relacji do alokacji (12,5 mln EUR)** a) liczba PSZOK została przyjęta w oparciu o zidentyfikowane gminy, które nie są obsługiwane przez PSZOK. Zgodnie z wymogami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach istnieje konieczność zapewnienia przez gminę systemu gospodarki odpadami opartego na selektywnym zbieraniu, co bezpośrednio jest związane m.in. z budową PSZOK. b) w Małopolsce na 182 gminy **110** nie posiada PSZOK. Ta wartość została przyjęta jako **docelowa do osiągnięcia w 2023 r.:** - szacowana wartość: zależy od terenu na którym powstaje PSZOK, jego zakresu oraz prac koniecznych do podjęcia. Budowę PSZOK na terenach wiejskich wyceniono na: 300 tys. zł; na terenach miejskich na 700 tys. zł - w wyniku analizy rodzajów gmin (gminy wiejskie/gminy miejskie) oszacowano ile PSZOK powstanie na poszczególnych rodzajach terenów i jakie będą koszty: **94 gminy wiejskie -> 94 x 300 tys. zł = 28,2 mln zł** **16 gmin miejskich -> 16 x 700 tys. zł = 11,2 mln zł** - potencjalnie możliwe wsparcie 110 projektów, złożono uproszczone podejście, iż w każdej gminie powinien powstać PSZOK c) nabory: założono ogłoszenie 2 naborów: -> I w połowie 2017 (kontraktacja pod koniec 2017 r.) - 50% środków i realizacji zakresu rzeczowego, czyli 12,5 mln euro i 55 PSZOK -> drugi w II połowie 2019 r. - założona że w I naborze zostaną zgłoszone "po połowie" projekty przez gminy wiejskie i miejskie, czyli 94/2 PSZOK WIEJSKIE I 16/2 PSZOK MIEJSKIE, czyli: - 47 PSZOK wiejskich na kwotę - 14 100 000 zł; - 8 PSZOK miejskich na kwotę - 5 600 000 zł suma: 55 PSZOK na kwotę ok. 20 mln zł. d) czas realizacji: 12-36 miesięcy; realizacja projektów będzie uzależniona od wielu czynników dlatego przyjęto do oszacowania celu pośredniego KEW.	ramy wykonania (2023 r.) 110 szt. (2018 r.): 0 [szt.] KEW (2018 r.): 55 [szt.]
produkt	**(17) Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Wartość wskaźnika została oszacowana w oparciu o analizę danych, jakie są dostępne w instytucji w zakresie planowanych przez przedsiębiorców inwestycji. Przeanalizowane zostały obecne moce przerobowa na poszczególne rodzaje odpadów. Jednak przyjęcie wartości wskaźnika jest oparte wyłączenie o założenia w tym obszarze, ktorych jest domena przedsiębiorców i kieruje się prawami rynku. To też pokazują dotychczasowe działania na rynku: - istnieją wyższe moce przerobowe instalacji do recyklingu np. metali, szkła, olejów odpadowych jak i opon co wskazuje, iż na terenie województwa małopolskiego poddane recyklingowi jest wiele ton odpadów pochodzących z terenu Polski. - brak mocy przerobowych do recyklingu papieru wynika z faktu, iż papier odpadowy przekazywany był do Niemiec i na Słowację w związku z wyższą ceną uzyskaną za tonę. W związku z czym podkreślenia wymaga fakt, iż podaż i popyt kształtuje rynek więc jeżeli sytuacja gospodarcza będzie sprzyjająca dla budowy instalacji do recyklingu surowców wtórnych będą one powstawać na terenie województwa bądź innego w zależności od zaplecza logistycznego jak i pozyskania odpowiednio czystego surowca.	20 000 [tony/rok]

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFRR - oś priorytetowa 6 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 6.c					
rezultat	**Liczba turystów (krajowych i zagranicznych) korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych**	Zgodnie z definicją GUS (STRATEG)	nd	Wartości wskaźników oparte zostały na danych GUS dotyczących liczby korzystających z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania w latach 2008-2013. Przyjęto, ze w kolejnych latach wzrost liczby korzystających będzie stopniowo malał z uwagi na: bardzo wysoki poziom wyjściowy (bazowy), zmiany wymagań turystów w kierunku obiektów hotelowych, pojemność bazy turystycznej. Wartości 2008-2013 przybliżono funkcją logarytmiczną, przyjmując wartości dla kolejnych lat wyliczone zgodnie z równaniem funkcji aproksymującej. Lata 2008 – 2013 cechowały się silnym wzrostem liczby korzystających z noclegów w obiektach turystycznych, przy czym w 2013 r. wystąpiło spowolnienie wzrostu. Jednocześnie od 2012 r. zauważalny jest spadek poziomu wykorzystania miejsc noclegowych, co oznacza nasycenie rynku tego typu usługami. Generalnie przyjmuje się, że obiekty noclegowe zachowują rentowność przy minimum 30% obciążeniu. Wg GUS średnie obciążenie jest obecnie jedynie o kilka punktów procentowych wyższe od granicznego (różne w poszczególnych kategoriach obiektów). Należy się zatem spodziewać w kolejnych latach również likwidacji niektórych obiektów turystycznych, a zatem przyrost całkowity będzie wprawdzie dodatni, ale prawdopodobnie będzie się stopniowo zmniejszał.	3,8 [mln]
rezultat	**Liczba osób korzystających z tras rowerowych w regionie**	Liczba osób korzystających z tras rowerowych w regionie-monitorowanie będzie polegało na wykonaniu pomiarów ruchu i policzeniu pracy przewozowej na monitorowanych trasach rowerowych.	nd	• Roczna praca przewozowa ruchu rowerowego na drogach krajowych województwa małopolskiego wynosi obecnie 12 000 000 rowerokilometrów. • Przyjęto, że 60% czyli 0,6 x12 000 000 = 7 200 000 rowerokilometrów rocznie to ruch rekreacyjno-turystyczny. • W województwie małopolskim jest 969,3 km dróg krajowych a to oznacza, że każdy kilometr tych dróg generuje rocznie 7 428 rowerokilometrów czyli 20,4 rowerokilometry dziennie. • Przyjmując, że średnia długość podróży turysty rowerowego wynosi 50 km możemy otrzymać roczną liczbę podróży rowerowych 7 200 000 rowerokilometrów : 50 km = 144 000. Zatem za punkt wyjścia przyjmuje się, że w Małopolsce rocznie 144 000 osób odbywa podróże rowerowe. Zakłada się, że po wdrożeniu projektu (tj. budowy zintegrowanej sieci tras rowerowych w regionie) ruch ten przejdzie na budowaną turystyczną infrastrukturę rowerową. • Na 2023 rok przyjmiemy 3-krotny wskaźnik wzrostu pracy przewozowej czyli każdy kilometr trasy rowerowej w 2023 roku wygeneruje 3x7 428 = 22 284 rowerokilometrów. • Na lata pomiędzy 2013 rokiem a 2023 rokiem przyjmiemy proporcjonalny wzrost pracy przewozowej. • Monitorowanie będzie polegało na wykonaniu pomiarów ruchu i policzeniu pracy przewozowej na monitorowanych trasach rowerowych o długości 950 km. • Oznacza to, że wybudowane trasy rowerowe wygenerują 950 km x 22 284 rowerokilometrów/km = 21 169 800 rowerokilometrów rocznie. • Przyjmując, że średnia długość podróży turysty rowerowego wynosi 50 km możemy otrzymać roczną liczbę podróży rowerowych 21 169 800/50 = 423 396 osób. Zatem wskaźnik rezultatu strategicznego wzroście trzykrotnie.	423 396 [osób]

produkt	**Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem**	Zgodnie z definicją WLWK	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPBM): **3 720 040 zł**	Wartość oszacowana w oparciu o dane historyczne MRPO 2007-13, dotycząca potencjalnej liczby obiektów zabytkowych (na podstawie średniego dofinansowania EFRR i zaplanowanej alokacji w latach 2014-2020). **(a) Koszt jednostkowy:** został obliczony przy założeniu, że jeden obiekt = jeden projekt (wzięto pod uwagę obiekty zabytkowe wsparte w ramach działania 3.1 D, 3.2 A, 5.2 MRPO 2007-2013, na podstawie umów o dofinansowanie) **(b) Alokacja 2014-2020:** w RPO 2014-2020 na działania związane ze wsparciem zabytkowych obiektów nieruchomych zaplanowano przeznaczenie 32 000 000 euro (ceny bieżące), co przekłada się na 102 531 869 zł (wg cen stałych z 2014 r.) **(c)Kalkulacja**: iloraz alokacji (102 531 869 zł) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (3 720 040 zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika na poziomie 28 zabytkowych obiektów nieruchomych.	ramy wykonania (2023): 28 [szt.]
				Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018): Przyjmując założenie, że: (a) pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone w 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w 2017 r. (b) na cykl realizacji typu projektów związanych ze wsparciem obiektów zabytkowych wpływ mogą mieć zasady pomocy publicznej w związku z czym zakłada się, że publikacja programów pomocowych nastąpi nie później niż do końca 2015 r. (dopiero wtedy będzie możliwe rozpoczęcie naborów). (c) średni czas realizacji projektów dotyczących nieruchomych obiektów zabytkowych trwa średnio 40 miesięcy (na podstawie doświadczeń perspektywy 2007-13 MRPO), jednak analizując czas realizacji poszczególnych projektów wyliczono, iż 14% z nich zostało zrealizowane w czasie krótszym niż dwa lata. Dlatego zakłada się, że spośród zakładanej wartości docelowej tj. 28 obiektów (na koniec 2023 r.) 14% z nich zostanie zrealizowane do końca 2018 roku tj. 4 obiekty. (c) Jednocześnie należy mieć na uwadze, że planowane do realizacji projekty obarczone są relatywnie większym poziomem ryzyka i trudności we wdrażaniu (m.in. długotrwały proces związany z zaleceniami i uzgodnieniami konserwatorskimi).	(2018): 4 [szt.]
produkt	**Liczba instytucji kultury objętych wsparciem**	Zgodnie z definicją WLWK	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPBM): **2 000 000 zł**	Wartość oszacowana w oparciu o dane historyczne MRPO 2007-13, dotycząca potencjalnej liczby modernizacji infrastruktury kultury (na podstawie średniego dofinansowania EFRR i zaplanowanej alokacji w latach 2014-2020). **(a) Koszt jednostkowy:** średni koszt dofinansowania modernizacji jednej instytucji kultury ze środków MRPO 2007-2013 wyniósł 3 mln zł jednak biorąc pod uwagę fakt, że wsparcie w perspektywie 214-2020 ma dotyczyć projektów o małej sakli, złożono, że średnia wartość dofinasowania jednej instytucji kulty wyniesie ok 2 mln zł. **(b) Alokacja 2014-2020:** w RPO 2014-2020 na działania związane ze wsparciem modernizacji infrastruktury kultury zaplanowano przeznaczenie 8 000 000 euro (ceny bieżące), co przekłada się na 25 632 967 zł (wg cen stałych z 2014 r.) **(c) Kalkulacja:** iloraz alokacji (25 632 967 zł) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (2 000 000 zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika na poziomie 13 wspartych instytucji kultury.	13 [szt.]
produkt	**Długość szlaków turystycznych**	Zgodnie z definicją WLWK	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPBM): **254 085 zł**	(a) Wyliczenia dokonano w oparciu o wyliczenia ekspertów odpowiedzialnych za przygotowanie dokumentu pn." Koncepcja budowy zintegrowanej sieci tras rowerowych, biegowych oraz narciarskich tras biegowych w województwie małopolskim". (b) Eksperci wskazali na koszt wdrożenia wszystkich planowanych głównych tras rowerowych w Małopolsce (c) Biorąc pod uwagę powyższe dane założono, że średni koszt dofinasowania inwestycji związanych z budową 1 km ścieżki rowerowej kosztować będzie ok. 255 tys zł (d) iloraz alokacji (80 103 023) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (254 085 zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika na pozimie 315 km ścieżek rowerowych.	315 km

produkt	**(9) Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy: **86,24 zł** średni koszt dofinasowania 1 osoby odwiedzającej	**I. OBLICZENIE WZROSTU LICZBY OSÓB ODWIEDZAJĄCYCH ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO:** (a) koszt jednostkowy został obliczony w oparciu o dane z projektów zrealizowanych w ramach działania 3.2 A MRPO 2007-2013 na podstawie umów o dofinansowanie (rok po zakończeniu realizacji projektu) (b) średni koszt dofinasowania 1 osoby odwiedzającej został oszacowany na poziomie **50 zł** (c) analizując projekty, które otrzymały wsparcie z MRPO 2007-2013, można przyjąć, że średni wzrost liczby odwiedzających w ciągu roku od zakończenia projektu wyniesie **20%** wszystkich zwiedzających (d) dla obiektów wcześniej nie udostępnianych wzrost liczby odwiedzających w ciągu roku od zakończenia projektu zawsze będzie wynosił **100%** • Przyjmuje się, że alokacja w RPO WM 2014-2020 na wsparcie zabytkowych obiektów wyniesie 32 mln euro (tj. 113 600 000 zł) • założono, że 3% środków (około 3 408 000 zł) zostanie przeznaczona na wsparcie zabytków, które nie były wcześniej udostępniane • 97% środków (około 110 192 000 zł) zostanie przeznaczona na wsparcie obiektów, które były już wcześniej udostępniane różnym grupom odbiorców.**Kalkulacja:** • Wartość wskaźnika dla obiektów, które nie były wcześniej udostępniane: 68 160 osób • Wartość wskaźnika dla obiektów, które były wcześniej udostępniane: 440 768 osób **II. OBLICZENIE WZROSTU LICZBY OSÓB ODWIEDZAJĄCYCH ZASOBY DZIEDZICTWA NATURALNEGO:** • Zakłada się, że ze środków EFRR powstanie 315 km (w ramach PI 6.c), które odwiedzi 140 389 osób (obliczenia dokonano proporcjonalne w odniesieniu do wskaźnika rezultatu "Liczba osób korzystających z tras rowerowych w regionie". Kalkulacja podsumowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego) 429 302 osób + 140 389 osób = 569 691 osób **III. OBLICZENIE WZROSTU LICZBY OSÓB ODWIEDZAJĄCYCH ZASOBY KULTURY** (a) koszt jednostkowy został obliczony w oparciu o dane z projektów zrealizowanych w ramach działania 3.3 A MRPO 2007-2013 na podstawie umów o dofinansowanie (rok po zakończeniu realizacji projektu) (b) średni koszt dofinasowania 1 osoby odwiedzającej został oszacowany na poziomie 79 zł (c) analizując projekty, które otrzymały wsparcie z MRPO 2007-2013, można przyjąć, że średni wzrost liczby odwiedzających w ciągu roku od zakończenia projektu wyniesie 20% wszystkich zwiedzających • Przyjmuje się, że alokacja w RPO WM 2014-2020 na wsparcie modernizacji instytucji kultury wyniesie 8 mln euro (tj. 28 400 000 zł) **Kalkulacja**: • Wartość wskaźnika dla obiektów kultury 28 400 000 zł / 79 zł = 359 493 osób x 20% (średni wzrost liczby odwiedzających w ciągu roku od zakończenia projektu) = 71 898 osób Kalkulacja: podsumowanie dziedzictwa kulturowego, naturalnego i zasobów kultury 508 928 osób (wzrost liczby osób odwiedzających zabytki) + 140 389 osób (wzrost liczby osób odwiedzających ścieżki rowerowe) + 71 898 osób (wzrost liczby osób odwiedzających instytucje kultury) = 721 215 osób wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego, naturalnego, zasobów kultury rok po zakończeniu realizacji projektu	721 000 [odwiedziny/rok]
PI 6.d					

rezultat	**Parki krajobrazowe dla których przygotowano plany ochrony**	Parki krajobrazowe dla których opracowane zostały plany ochrony	**nd**	Plany ochrony są podstawowym instrumentem służącym planowaniu zadań ochronnych na terenie parków krajobrazowych. Zgodnie z raportem Najwyższej Izby Kontroli (Realizacja ustawowych zadań w parkach krajobrazowych 2012 r.), spośród 73 parków krajobrazowych, pozostających w kompetencji dziewięciu kontrolowanych samorządów województw, obowiązujące plany ochrony posiadało jedynie 20 parków, tj. 27%. W województwie małopolskim planów ochrony nie ma żaden z parków krajobrazowych. Zastrzeżenia NIK dotyczyły w szczególności: niskiego zaawansowania prac nad sporządzaniem projektów planów ochrony parków. Zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, plan ochrony dla parku krajobrazowego zawiera: • cele ochrony przyrody oraz przyrodnicze, społeczne i gospodarcze uwarunkowania ich realizacji; • wskazanie obszarów realizacji działań ochronnych; • określenie zakresu prac związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem krajobrazu; • wskazanie obszarów udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, amatorskiego połowu ryb i dla innych form gospodarowania oraz określenie sposobów korzystania z tych obszarów; **Kalkulacja:** Zgodnie z informacjami dostępnymi na stronie RDOŚ obecnie dla parków krajobrazowych sporządzanych jest 5 planów ochrony (przez Zespół Parków Krajobrazowych WM). Jednocześnie planuje się pozyskanie środków na sporządzenie projektów planów ochrony dla 3 parków krajobrazowych. W Małopolsce istnieje 11 parków krajobrazowych dla których planuje się opracowanie 8 planów = dla 73% parków krajobrazowych w Małopolsce przygotowane zostaną plany ochrony w perspektywie do 2023 r.	73%
produkt	**(23) Powierzchnia siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony- CI**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPBM): **9 316 zł**	(a) Wyliczenia wartości docelowej wskaźnika, dokonano w oparciu o dane przygotowane przez ZPKWM oraz RDOŚ. Z uwagi na brak wystarczających danych historycznych, które można by pozyskać z MRPO 2007-2013, posiłkowano się wyliczeniami ekspertów w dziedzinie ochrony zasobów przyrodniczych w regionie, którzy dysponują praktyczną wiedzą i doświadczeniem we wdrażaniu działań związanych z ochroną gatunkową w regionie. (b) Dla wyliczenia kosztu jednostkowego wskaźnika wzięto pod uwagę przykładowe typy działań z zakresu ochrony bioróżnorodności, realizowane na terenie parków krajobrazowych w Małopolsce oraz inwestycji realizowanych przez RDOŚ w latach 2007-2013 (c) Biorąc pod uwagę powyższe dane założono, że średni koszt dofinasowania inwestycji związanych z ochroną gatunkową kosztować będzie 11 000 zł/ha (d) iloraz alokacji (9 612 362zł) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (9 316 zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika na pozimie 1031 ha powierzchi siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony.	1031 [ha]

produkt	**Liczba wspartych form ochrony przyrody**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**Interwencja zaplanowana w ramach PI 6.d:** (a) czynna ochrona ekosystemów, siedlisk i gatunków, rozwojowi zielonej infrastruktury, promocji przyrodniczej, budowie, rozbudowie ośrodków edukacji ekologicznej na terenie parków krajobrazowych. (b) opracowywanie dokumentów planistycznych dla form ochrony przyrody, inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gmin; (c) projekty z zakresu tworzenia centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich np. ogrody botaniczne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych. Kalkulacja: Mając na uwadze zaplanowane w ramach PI 6.d działania, zakłada się, że wsparcie realizowane będzie na terenie wszystkich parków krajobrazowych (11) wszystkich obszarach chronionego krajobrazu (10) oraz na terenie części rezerwatów przyrody, które pokrywają się z granicami parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu (9)	30 [szt.]
PI 8.b					
rezultat	**Wskaźnik zatrudnienia**	Zgodnie z definicją GUS (STRATEG)	nd	Wskaźniki zatrudnienia dla lat 2011-2012 przyjęto z danych GUS. Dla lat 2013 – 2020 wielkości wyliczone zostały w oparciu o dynamiki roczne otrzymane z modelu prognostycznego zbudowanego dla województwa małopolskiego przez Instytut Badań Strukturalnych sp. z o.o., zasilony danymi na temat wielkości środków unijnych planowanych do pozyskania w latach 2014-2020. Dla lat 2021-2023 skorzystano z wyliczeń regionalnych zawartych w opracowaniu "Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą ilościowego modelu ekonomicznego EUImpactMOD IV", autorstwa tego samego Instytutu, zrealizowanego dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w lipcu 2013 roku. Do przeliczenia wskaźnika na całą populacje 15+ posłużono się wskaźnikami cząstkowymi dla poszczególnych grup wiekowych ludności wyliczonych w oparciu o prognozę ludności do 2035 opracowaną przez Główny Urząd Statystyczny.	54,7 [%]
	Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	Zgodnie z definicją WLWK	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPBM): **2 932 877 zł**	Wartość oszacowana w oparciu o dane historyczne MRPO 2007-13, dotycząca potencjalnej liczby obiektów turystycznych i rekreacyjnych (na podstawie średniego dofinansowania EFRR i zaplanowanej alokacji w latach 2014-2020). **(a) Koszt jednostowy:** wzięto pod uwagę obiekty turystyczne i rekreacyjne wsparte w ramach działania 3.1 C, 3.1 B MRPO 2007-2013, na podstwie umów o dofinansowanie (wzięto pod uwagę projekty, w których wsparto jeden obiekt)- 2,9 mln zł **(b) Alokacja 2014-2020:** w RPO 2014-2020 na działania związane ze wsparciem obiektów turystycznych i rekreacyjnych zapalnowano przeznaczenie 80 000 000 euro (ceny bieżące), co przekłada się na 256 329 674 zł (wg cen stałych z 2014 r.) **(c) Kalkulacja:** iloraz alokacji (256 329 674 zł) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (2 932 877 zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika na poziomie 87 obiektów turystyczych i rekreacyjnych	ramy wykonania (2023): 87 [szt.]

produkt				**Oszacowanie celu pośredniego wskaźnika produktu (2018):** Przyjmując założenie, że: • pierwsze nabory mogą zostać ogłoszone 2016 r., co pozwoli na uruchomienie kontraktacji w 2017 r. • na cykl realizacji typu projektów związanych ze wsparciem obiektów turystycznych i rekreacyjnych wpływ mogą mieć zasady pomocy publicznej w związku z czym zakłada się, że publikacja programów pomocowych nastąpi nie później niż do końca 2015 r. (dopiero wtedy będzie możliwe rozpoczęcie naborów) • średni czas realizacji projektów dotyczących wsparcia obiektów turystycznych i rekreacyjnych trwa średnio 33 miesiące (na podstawie doświadczeń perspektywy 2007-13 MRPO), jednak analizując czas realizacji poszczególnych projektów wyliczono, iż 28% z nich zostało zrealizowane w czasie krótszym niż dwa lata. Dlatego zakłada się, że spośród zakładanej wartości docelowej 87 obiektów (na 2023 r.) 28% z nich zostanie zrealizowane do końca 2018 roku tj. 24 obiekty. • Jednocześnie należy mieć na uwadze, że planowane do realizacji projekty obarczone są relatywnie większym poziomem ryzyka i trudności we wdrażaniu (m.in. z uwagi na fakt, że wsparcie będzie warunkowane posiadaniem przez jednostkę/jednostki samorządu terytorialnego planu działań, opartego na strategii danego obszaru, wskazującego powiązane ze sobą projekty. Interwencja realizowana ma być komplementarnie poprzez wiązkę jednofunduszowych projektów, współfinansowanych ze środków EFRR i EFS. Dodatkowo ocena dokonywana będzie w oparciu o specjalny mechanizm subregiony. Wszystkie te czynniki mogą mieć wpływ na zakładaną wartość pośrednią i docelową wskaźnika produktu.	(2018): 24 [szt.]
produkt	**(8) Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	średnie dofinansowanie EFRR jako koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 (WCPSP): **289 tys.zł**	Wartość oszacowana w oparciu o dane historyczne MRPO 2007-13, dotyczące liczby utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach na podstawie średniego dofinansowania EFRR i zaplanowanej alokacji w latach 2014-2020. **(a)** Koszt jednostowy został obliczono na podstwie działania 3.1 C, 3.1 B MRPO 2007-2013, na podstwie umów o dofinansowanie, **(b)** w RPO 2014-2020 przewidywana alokacja dla przedsiębiorców (na podstawie danych historycznych) = 30 % tj. 24 000 000 euro (ceny bieżące), co przekłada się na 74 617 641zł (wg cen stałych z 2014 r.) **(c)** iloraz alokacji (74 617 641zł) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (289 tys.zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika na poziomie 258 EPC	258 [EPC]
produkt	**(1) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	(a) Wartość oszacowana w oparciu o dane historyczne MRPO 2007-13, zgodnie z którymi w ramach działań 3.1 B i 3.1 C- wsparcie otrzymało 30 % beneficjentów, którzy stanowili przedsiębiorcy. (b) w RPO 2014-2020 przewidywana alokacja dla przedsiębiorców (na podstawie danych historycznych) = 30 % tj. 24 000 000 euro (ceny bieżące), co przekłada się na 74 617 641zł (wg cen stałych z 2014 r.) c) Biorąc pod uwagę alokację EFRR oraz liczbę przedsiębiorców, którzy otrzymali wsparcie w perspektywie 2007-2013, dokonano na tej podstawie wyliczeń, uwzględniając alokację zapalnowaną na wsparcie przedsiębiorców w perspektywie 2014-2020 - wsparcie otrzyma 27 przedsiębiorców w ramach PI 8.b	27 [przedsiębiorstwa]
produkt	**(2) Liczba przedsiębiorców otrzymujących dotacje**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	W ramach PI 8.b przewiduje się wsparcie przedsiębiorstw wyłącznie w formie dotacyjnej, co oznacza, że wartość docelowa wskaźnika *Liczba przedsiębiorców otrzymujących dotacje* (2) będzie tożsama z szacowaną dla PI 8.b wartością wskaźnika produktu *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* (1).	27 [przedsiębiorstwa]

produkt	**(6) Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	(a) Wartość wskaźnika oszacowano jako potencjalną całkowitą wartość wkładu prywatnego, możliwą do wygenerowania w ramach projektów przedsiębiorstw objętych pomocą publiczną lub pomocą de minimis – realizowanych przy wsparciu w formie dotacji na inwestycje związane z rozwojem infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. (b) przyjmuje się, że wartość wskaźnika będzie różnicą pomiędzy potencjalną całkowitą wartością kosztów kwalifikowanych projektów oraz całkowitą alokacją EFRR. (c) Alokacja wyrażona w EUR w cenach bieżących – po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 (WCPSP): 74 617 641 zł (d) Średnia wielkość pomocy publicznej dla poszczególnych typów przedsięwzięć objętych wskaźnikiem: 55%. (e) Potencjalna całkowita wartość kosztów kwalifikowanych dla typów przedsięwzięć objętych wskaźnikiem produktu: 135 668 438 zł (f) Potencjalna całkowita wartość wkładu prywatnego dla typów przedsięwzięć objętych wskaźnikiem produktu: Kalkulacja:135 668 438 zł (całkowita wartość kosztów kwalifikowanych) - 74 617 641 zł (alokacja RPO WM 2014-2020) = 61 050 797 zł Przeliczenie wartości docelowej na EUR: 61 050 797 zł /3.55 = 17 197 407 euro	17 197 407 [EUR]

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFRR - oś priorytetowa 7 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 7b					
rezultat	**Ludność objęta zasięgiem izochrony drogowej 60 min. względem głównych miast regionu:** **1) Krakowa** **2) Nowego Sącza** **3) Tarnowa** **4) Oświęcimia** **5) Nowego Targu**	Wskaźnik określa procent populacji Małopolski w zakresie zadanej dostępności czasowej do głównych miast w regionie, w transporcie drogowym.	nd	Wartości bazowa i docelowa wskaźnika zostały oszacowane w ramach zrealizowanego na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju badania pn. Badanie dostępności transportowej wybranych miast Małopolski - Raport z badania dostępności w 2014 roku wraz z prognozą dostępności w latach 2020 i 2023.	[%] 1) 57,9 2) 19,8 3) 46,5 4) 21,2 5) 16,6
rezultat	**WDDT II (syntetyczny) (wskaźnik drogowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT)**	Wskaźnik określa sumę relacji transportowych między ośrodkami/regionami, przy czym każda relacja uwzględnia zarówno czas przejazdu między ośrodkami/regionami A i B oraz znaczenie (atrakcyjność) tych ośrodków/regionów w systemie transportowym (potencjał demograficzny, ekonomiczny lub inny.	nd	Wskaźnik dostępności jest obliczany odrębnie dla gałęzi transportu na poziomach gmin, powiatów, województw, makroregionów i kraju. W ten sposób, dla każdego poziomu analizy przestrzennej osobno, powstają wskaźniki gałęziowe: drogowy (WDDT II), kolejowy (WKDT II), lotniczy (WLDT II; tylko dla transportu pasażerskiego) i żeglugi śródlądowej (WZDT II; tylko dla transportu towarowego). Wskaźnik syntetyczny międzygałęziowy (WMDT II) jest średnią z otrzymanych wskaźników syntetycznych dla transportu pasażerskiego i towarowego. Wskaźniki syntetyczne gałęziowe (drogowy i kolejowy) są średnią z odpowiednich wskaźników gałęziowych dla transportu pasażerskiego i towarowego. Jednostki o wyższej wartości wskaźnika charakteryzuje wyższa dostępność. Wskaźnik jest zbudowany w oparciu o model potencjału, dla którego atrakcyjność celu podróży/przewozu (ludność w transporcie osób oraz ludność i PKB w transporcie towarów) maleje wraz z wydłużaniem się czasu podróży/przewozu . Zmiany wartości wszystkich wskaźników są obliczane na podstawie uwzględnienia faktycznie zrealizowanych (w latach 2004-2013) lub planowanych do realizacji (w latach 2014-2020) inwestycji transportowych.	48,0209

produkt	**(13) i (14) Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Wskaźnik stanowi agregat dwóch wsk. z listy tzw. common indicators, oznaczonych numerami (13) Całkowita długość nowych dróg oraz (14) Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg. Przyjęty agregat odnosi się do trzech kategorii interwencji (tj. 031, 032 oraz 034), odnoszących się do 74,4% alokacji 7. osi priorytetowej. Alokacja przypisana wyłącznie przebudowie lub budowie dróg nie absorbuje wymaganych co najmniej 50% alokacji osi. Wartość wskaźnika została oszacowana, przy założeniu, że procedury konkursowe zostaną uruchomione jeszcze w roku 2015, co oznacza, że warunek dostepowy ex-ante nie stanowi potencjalnej bariery. •Przyjmowane szacunki dla wartości docelowych wskaźników zostały wyliczone z uwzględnieniem planów inwestycyjnych jednostki odpowiedzialnej za realizację projektów drogowych, tj. Zarządu Dróg Wojewódzkich, w tym Wykazu Wieloletnich Przedsięwzięć Inwestycyjnych. • Przy szacowaniu wskaźnika, wzięto również pod uwagę zaawansowanie prac nad przygotowaniem dokumentacji technicznej oraz przewidywane terminy pozyskania niezbędnych uzgodnień i decyzji warunkujących realizację poszczególnych zadań inwestycyjnych. • Szacowane wartości wskaźnika na koniec 2018 r. przyjęto na podstawie zadań, dla których w obecnej chwili opracowywane są koncepcje wielowariantowe wraz z decyzją środowiskową. Przedmiotowe opracowania wg zawartych umów winny być zrealizowane do końca 2015 r. • Ponadto, w wyliczeniach wartości wskaźników na nowy okres programowania przyjęto doświadczenia w zakresie wykonania podobnych wskaźników w ramach okresu programowania 2007-13. • wartość celu pośredniego jest agregowana z operacji, w których wszystkie przedsięwzięcia służące osiąganiu produktów zostały w pełni zrealizowane, lecz dla których niekoniecznie zostały dokonane wszystkie płatności, • z uwagi na liczne czynniki sprawiające, że proces inwestycyjny rozciąga się znacząco w czasie zastosowano 25% współczynnik korygujący wskaźnik wykonania na koniec 2018 r.	ramy wykonania (2023): 274 [km] ramy wykonania (2018): 37 [km]

<table>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>'• dodatkowo, mając na uwadze kwestie systemowe, w tym związane z procedurami kontroli na potrzeby wniosku o płatność końcową oraz towarzyszącymi im znaczącymi opóźnieniami w ujęciu projektów zakończonych w systemie – postęp rzeczowy programu operacyjnego, na bazie doświadczeń okresu 2007-2013, dokonuje się dodatkowo korekty zmniejszając wartość docelową planowaną dla roku 2018, odpowiednio do 15% szacunków rzeczowego wykonania na rok 2023 dla przebudowy dróg (35 km) oraz do 6% szacunków rzeczowego wykonania na rok 2023 dla budowy dróg (2 km). Podstawę zastosowania korekt wg wskazanych powyżej % stanowi sprawozdanie okresowe z realizacji MRPO 2007-2013 (półroczne), za I półrocze 2014 r., oraz zawarty w nim załącznik 1a Postęp rzeczowy programu operacyjnego.

<table>
<tr><th colspan="3">Długość przebudowanych dróg</th></tr>
<tr><td>Wyszczególnienie:</td><td>Zakładany do wykonania wskaźnik produktu (projekty zakończone rzeczowo) RPO 2014-20 na koniec roku 2018:</td><td>Zakładany do wykonania wskaźnik wykonania RPO 2014-20 na koniec okresu finansowego, tj. na koniec 2023:</td></tr>
<tr><td>w km</td><td>35</td><td>233</td></tr>
<tr><td>w %</td><td>15%</td><td>100%</td></tr>
<tr><td colspan="3">Długość nowobudowanych dróg</td></tr>
<tr><td>w km</td><td>2</td><td>41</td></tr>
<tr><td>w %</td><td>6%</td><td>100%</td></tr>
<tr><td colspan="3">Podsumowanie</td></tr>
<tr><td>w km</td><td>37</td><td>274</td></tr>
<tr><td>w %</td><td>13,5%</td><td>100%</td></tr>
</table>
Na podstawie dotychczasowych doświadczeń (MRPO 2007-2013), można wskazać na następujące prawidłowości dotyczące projektów drogowych:
- średni koszt budowy 1 km drogi wojewódzkiej – 10 mln PLN/km
- średni koszt przebudowy 1 km drogi wojewódzkiej – 3 mln PLN/km
- średni koszt dofinansowania dla budowy 1 km drogi – 8 mln PLN/km (80% kosztów kwalifikowanych)
- średni koszt dofinansowania dla przebudowy 1 km drogi – 2 mln PLN/km (67% kosztów kwalifikowanych).
Przeciętny okres realizacji inwestycji drogowej od daty pozyskania decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych (DUŚ) to 36 miesięcy.</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>produkt</td>
<td>(13) Całkowita długość nowych dróg</td>
<td>Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF</td>
<td>nd</td>
<td>Zgodnie z opisem jak dla wskaźnika agregujacego (13) i (14) Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych.</td>
<td>41</td>
</tr>
<tr>
<td>produkt</td>
<td>(14) Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg</td>
<td>Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF</td>
<td>nd</td>
<td>Zgodnie z opisem jak dla wskaźnika agregujacego (13) i (14) Całkowita długość nowych dróg oraz przebudowanych lub zmodernizowanych.</td>
<td>233</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="6">PI 7d</td>
</tr>
</table>

rezultat	**WKDT II (wskaźnik kolejowej dostępności transportowej – liczony na bazie WMDT**	Wskaźnik określa sumę relacji transportowych między ośrodkami/regionami, przy czym każda relacja uwzględnia zarówno czas przejazdu między ośrodkami/regionami A i B oraz znaczenie (atrakcyjność) tych ośrodków/regionów w systemie transportowym (potencjał demograficzny, ekonomiczny lub inny.	nd	Wskaźnik dostępności jest obliczany odrębnie dla gałęzi transportu na poziomach gmin, powiatów, województw, makroregionów i kraju. W ten sposób, dla każdego poziomu analizy przestrzennej osobno, powstają wskaźniki gałęziowe: drogowy (WDDT II), kolejowy (WKDT II), lotniczy (WLDT II; tylko dla transportu pasażerskiego) i żeglugi śródlądowej (WZDT II; tylko dla transportu towarowego). Wskaźnik syntetyczny międzygałęziowy (WMDT II) jest średnią z otrzymanych wskaźników syntetycznych dla transportu pasażerskiego i towarowego. Wskaźniki syntetyczne gałęziowe (drogowy i kolejowy) są średnią z odpowiednich wskaźników gałęziowych dla transportu pasażerskiego i towarowego. Jednostki o wyższej wartości wskaźnika charakteryzuje wyższa dostępność. Wskaźnik jest zbudowany w oparciu o model potencjału, dla którego atrakcyjność celu podróży/przewozu (ludność w transporcie osób oraz ludność i PKB w transporcie towarów) maleje wraz z wydłużaniem się czasu podróży/przewozu . Zmiany wartości wszystkich wskaźników są obliczane na podstawie uwzględnienia faktycznie zrealizowanych (w latach 2004-2013) lub planowanych do realizacji (w latach 2014-2020) inwestycji transportowych.	45,9829
produkt	**Liczba zakupionych pojazdów kolejowych**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	Podstawę dla wskazania wartości docelowej wskaźnika stanowią plany inwestycyjne Województwa Małopolskiego w zakresie zakupu taboru kolejowego na potrzeby przewozów regionalnych, w tym w szczególności szybkiej kolei aglomeracyjnej – docelowo, w ramach RPO WM 2014-2020, planowany jest zakup 10 szt. pojazdów kolejowych. Doświadczenia Województwa Małopolskiego, w okresie programowania 2007-2013 - > zakup 5 szt. elektrycznych zespołów trakcyjnych (EZT) - wartość zakupionych EZT to 91,25 mln zł, przy dofinansowaniu 62,2 mln zł, co daje średnio na jeden pojazd odpowiednio 18,25 mln zł (wartość) oraz 12,44 mln zł (dofinansowanie).	10 [szt.]
produkt	**(12) Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	Podstawę dla wskazania wartości docelowej wskaźnika stanowią plany inwestycyjne PKP PLK S.A. w odniesieniu do przedsiewzięcia ujętego w Kontrakcie Terytorialnym, tj. R*ewitalizacja linii kolejowej nr 117 odcinek Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona – Wadowice – granica województwa* Odcinek którego dotyczy projekt wynosi 29,617 km.	29 [km]

Dodatkowe dokumenty krajowe w zakresie RPO Województwa Małopolskiego 2014-2020 | załącznik 2.2

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFRR - oś priorytetowa 11 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 9b					
rezultat	**Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym**	Zgodnie z definicją GUS (STRATEG)	nd	Na wartość wskaźnika składa się kilka czynników, wśród nich m.in.: - wielkość dochodu gospodarstw domowych ogółem, - źródła utrzymania, - liczebność gospodarstw domowych, - struktura wiekowa ludności. Obecne trendy wskazują na utrzymanie się niższych dochodów gospodarstw domowych w Małopolsce w stosunku do średniej krajowej (co stanowi element wzrostu wskaźnika ubóstwa), przy jednoczesnym zmniejszeniu, na podstawie prognozy demograficznej, liczebności gospodarstw domowych (co jest dla odmiany przyczynkiem spadku powyższego wskaźnika). W efekcie można prognozować, iż średnia wojewódzka będzie stale niższa od krajowej, jednak różnica stopniowo będzie maleć. Przyjmując coroczny spadek wartości różnicy wskaźnika dla Polski i Małopolski o 1/3 otrzymujemy ciąg malejący o wartości 0,4 dla roku 2013 i 0,01 dla roku 2023.	15,21 [%]
produkt	**Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją**	Zgodnie z definicją WLWK	średnia wartość dofinansowania przypadająca na jednostkę [ha] wskaźnika wynosi 1 177 079,93 zł (wg cen bieżących), co przekłada się na **1 172 858,43 zł** (wg cen stałych z 2014 r.)	(a) w RPO 2014-2020 na działania związane z rewitalizacją miast oraz odnową obszarów wiejskich przeznaczone zostanie 170 000 000 euro (ceny bieżące), co przekłada się na 544 700 558,88 zł (wg cen stałych z 2014 r.) (b) iloraz alokacji (544 700 558,88 zł) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (1 172 858,43 zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika (464,42 ha) (c) w związku z planowanymi działaniami dotyczącymi nadania procesom rewitalizacyjnym bardziej skoncentrowanego przestrzennie charakteru (plany IZ, projekt wytycznych MIiR w zakresie rewitalizacji) zasadnym wydaje się dokonanie korekty wartości wskaźnika uzyskanej arytmetycznie. W związku z tym wartość docelową obniża się o 20%, co oznacza, że po korekcie wynosi ona 370 ha.	370 [ha]

produkt	**(37) Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	1. Podstawą analizy jest przyjęcie, zgodnie z projektem Wytycznych MIiR w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych, że procesem rewitalizacji w danym mieście może zostać objęty obszar zamieszkiwany przez nie więcej niż 30% mieszkańców. 2. Przyjęto również, że, zgodnie z planami IZ, dokumenty o charakterze zintegrowanych strategii rozwoju obszarów miejskich obligatoryjnie opracowywane będą w miastach powyżej 5 tys. mieszkańców. 3. W Małopolsce istnieją obecnie 43 miasta o liczbie ludności wynoszącej co najmniej 5 tys., łączna liczba ich mieszkańców wynosi 1 578 884. 4. Na potrzeby szacunku niniejszego wskaźnika przyjęto, że udział mieszkańców obszarów objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich w ogólnej liczbie ludności miasta jest odwrotnie proporcjonalny do tej liczby. Za punkt wyjścia przyjęto sytuację w Krakowie, gdzie programami rewitalizacji objęte są obszary zamieszkałe przez 15% populacji miasta. 5. Zgodnie z powyższym założeniem przyjęto, że: (a) dla miast pow. 50 tys. mieszkańców współczynnik dla wyliczenia wskaźnika wynosi 15% (b) dla miast liczących 20–50 tys. mieszkańców współczynnik dla wyliczenia wskaźnika wynosi 20% (c) dla miast liczących 5–20 tys. mieszkańców współczynnik dla wyliczenia wskaźnika wynosi 25% 6. Na tej podstawie oszacowano wartość wskaźnika wynoszącą 283 tys. osób.	283 000 [osoby]
produkt	**Liczba przebudowanych / przekształconych obiektów zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach**	Zgodnie z definicją WLWK	średnia wartość dofinansowania przypadająca na jednostkę [szt.] wskaźnika wynosi 1 891 839,61 zł (wg cen bieżących), co przekłada się na **1 885 054,69 zł** (wg cen stałych z 2014 r.)	(a) w RPO 2014-2020 na działania związane z rewitalizacją miast oraz odnową obszarów wiejskich przeznaczone zostanie 170 000 000 euro (ceny bieżące), co przekłada się na 544 700 558,88 zł (wg cen stałych z 2014 r.) (b) iloraz alokacji (544 700 558,88 zł) oraz kosztu jednostkowego realizacji wskaźnika (1 885 054,69 zł zł) pozwala na oszacowanie wartości wskaźnika (288,96 szt.)	290 [szt.]

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFRR - oś priorytetowa 12 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI 9a					
rezultat	**Średnia długość pobytu chorego w szpitalach ogólnyc**	Zgodnie z definicją GUS	nd	Źródłem danych są opracowania Głównego Urzędu Statystycznego „Zdrowie i ochrona zdrowia" za lata 2012, 2011 i 2010. Przeciętna długość pobytu w szpitalach ogólnych w województwie małopolskim była w tych latach stabilna i przyjmowała wartości pomiędzy 5,8 a 5,9. Jednocześnie wartość dla Polski wykazywała wyraźny trend malejący, przez co zwiększała się różnica miedzy wskaźnikiem ogólnopolskim a regionalnym. Zakłada się w kolejnych latach stopniowe wyrównywanie wartości wskaźnika do średniej krajowej, przy założeniu, że w Małopolsce średnia długość pobytu będzie stale nieco wyższa od ogólnopolskiej, zmniejszając się o 0,1 co trzy lata. Wówczas dla lat 2018 i 2020 wartość wskaźnika wyniesie 5,7, natomiast dla roku 2023 – 5,6 (wartość dla Polski przyjęto w wysokości 5,3 w 2023 roku).	5,6 [dni]
produkt	**Liczba wspartych podmiotów leczniczych**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	Szacowanie wartości wskaźnika oparto o analizę potencjalnej liczby beneficjentów mogących ubiegać się o wsparcie: Szacowanie wartości wskaźnika oparto o analizę potencjalnej liczby beneficjentów mogących ubiegać się o wsparcie, tj. (a) w przypadku zidentyfikowanego projektu dużego – budowy nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim – wspartym podmiotem będzie Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medicum; (b) w przypadku projektów realizowanych przez szpitale wojewódzkie – zakłada się, że wspartych zostanie 5-7 z nich; (c) w przypadku projektów realizowanych przez szpitale powiatowe - spośród 21 jednostek – zakłada się, że wspartych zostanie 16-18 z nich. Takie założenie wynika również z doświadczeń MRPO 2014-2020, w ramach której wsparcie z zakresu rozwoju infrastruktury ochrony zdrowia otrzymało 15 z 19 mogących ubiegać się o wsparcie szpitali powiatowych; (d) możliwość ubiegania się o wsparcie przez inne instytucje działające w publicznym systemie ochrony zdrowia nie będzie zasadniczo wpływać na docelową wartość wskaźnika, albowiem, biorąc pod uwagę wysokie potrzeby inwestycyjne w zakresie infrastruktury w tym sektorze, ewentualny wybór do dofinansowania podmiotu innego niż szpital skutkować będzie koniecznością rezygnacji (wobec ograniczonych środków) ze wsparcia któregoś ze szpitali.	24 [szt.]

produkt	**(36) Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi**	Zgodnie z definicją KE: Guidance document on monitoring and evaluation - ERDF and CF	nd	W związku z faktem, iż w Polsce, co do zasady, za zapewnienie szpitalnych usług zdrowotnych odpowiadają przede wszystkim odpowiednie jednostki samorządu terytorialnego, szacunek przeprowadzony został na podstawie następujących założeń: (a) szpital powiatowy zapewnia usługi dla ludności powiatu, (b) szpital wojewódzki: i. zlokalizowany w Krakowie – ludności województwa ii. zlokalizowany poza Krakowem – ludności właściwego subregionu (kilku powiatów) (c) szpital uniwersytecki – co najmniej ludności województwa. Wobec powyższego oraz mając na uwadze założenie przyjęte dla wskaźnika pn. Liczba wspartych podmiotów leczniczych należy założyć, że ulepszone usługi zdrowotne zostaną zapewnione całej populacji regionu, tj. 3,3 mln osobom (wskaźnik zakazuje wielokrotnego liczenia tych samych osób, w związku z tym jedna osoba nie może być liczona wielokrotnie, nawet jeśli należy do populacji, która jest obsługiwana prze różne podmioty lecznicze objęte wsparciem). Źródło danych: monitoring RPO	3,3 mln [osoby]
PI 10a					
rezultat	**Liczba osób odwiedzających instytucje paramuzealne**	Zgodnie z definicją GUS	nd	W województwie małopolskim obserwowany jest od kilku lat wyraźny trend zmniejszania liczebności instytucji paramuzealnych, czego pochodną jest zmniejszająca się liczba odwiedzających te instytucje. Spadku tego nie równoważy zwiększająca się liczba odwiedzających muzea. Dlatego nie jest możliwym szacowanie w oparciu o dane historyczne. Zbudowanie dodatkowej instytucji paramuzealnej, jakim będzie regionalne centrum popularyzowania nauki i innowacji powinno wpłynąć stymulująco na liczebność zwiedzających, przy czym w przypadku grup szkolnych należy wziąć pod uwagę z jednej strony – stopniowe zmniejszanie się populacji młodzieży, a z drugiej strony – koniecznością dokonywania wyboru przez młodzież celu zwiedzania (udanie się do „nowego" obiektu spowoduje rezygnację z wizyty w „starym"), a więc w rozliczeniu ogólnym wartość wskaźnika nie powinna ulec istotnej zmianie. Przyjęto, że w kolejnych latach liczba instytucji nie ulegnie dalszemu ograniczeniu, a liczba odwiedzających utrzymałaby się na tym samym poziomie, zwiększonym w stosunku do bazowego roku 2013 o część zwiedzających regionalne centrum popularyzowania nauki i innowacji.	1 000 000 [osoby]
rezultat	**W tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach**	Zgodnie z definicją GUS	nd	jw.	225 000 [osoby]

produkt	**Młodzież szkolna w zorganizowanych grupach odwiedzająca wsparte instytucje popularyzujące naukę i innowacje**	Liczba uczniów, którzy w ciągu danego roku odwiedzili wspartą intytucję popularyzującą naukę i innowacje w zorganizowanych grupach	nd	Szacunek dokonany na podstawie wstępnych analiz dotyczących realizacji przedmiotowego projektu w Małopolsce.	100 000 [osoby]
produkt	**Liczba wspartych instytucji popularyzujących naukę i innowacje**	Zgodnie z definicją WLWK	nd	W ramach PI 10a. przewidywana jest realizacja jednego projektu, w ramach którego wsparty zostanie jeden podmiot.	1 [szt.]

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość	Proponowana wartość do oceny wykonania (do osiągnięcia do 2018 r.)	Szczegółowe informacje na temat szacowania ram wykonania (metodologia wspólna dla całej osi 8)
PI 8i							
produkt	Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego	projekty PUP - 7100 max wsparcie na założenie działalności gosp. - 24 800 projekty konkursowe - 11 400 Koszty jednostkowe przeliczone na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglone	Założenia: ALOKACJA: 238 492 354,91 zł - PUP; 219 105 423,61 zł - konkursy - 40% środków PUP przeznaczone na dotacje na założenie działaności (na podstawie doświadczeń 6.1.3 POKL) - założono, że 85% uczestników projektów konkursowych to osoby bezrobotne (na podstawie doświadczeń 6.1.1 POKL) **- koszt jednostkowy aktywizacji zawodowej jednej osoby pozostającej bez pracy (projekty PUP) - 7 100 PLN** (na podst. kosztu wsparcia osoby która zakończyła udział w projektach 6.1.3 POKL do konca VI.2014 r.) - **maksymalna wartość dotacji** na założenie działalności gosp. (6-krotność przeciętnego wynagrodzenia, wg danych za sierpien br.) **- koszt jednostkowy aktywizacji zawodowej jednej osoby pozostającej bez pracy (konkursy) - 11 400 PLN** [na podst. średniej z kosztu wsparcia uczestnika w projektach PUP oraz projektach konkusowych POKL - VI. 2014) - 60% uczestników to kobiety, z wyjątkiem odbiorców udzielonych dotacji na założenie działalności gospodarczej (35%)	40340/ 24204 K/16 136 M	14300/8580 K/5720 M	Wartości pośrednie ww. wskaźników produktu zostały oszacowane proporcjonalnie do przewidywanego postępu finansowego w danym PI, obliczonego z uwzględnieniem minimalnego poziomu certyfikacji niezbędnego do spełnienia zasady n+3 (17,52%), jak również danych historycznych dotyczących tempa certyfikacji środków w ramach PO KL na koniec 2010 r. (nie wzięto pod uwagę danych za 2011 r. ze względu na znaczne opóźnienia w rozpoczęciu realizacji RPO w stosunku do PO KL). Na wstępie obliczono minimalną kwotę, jaka musi być certyfikowana na koniec 2018 r. w ramach CT 8-10 (zgodnie z algorytmem określonym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, tj. kwotę 145 840 269,66. Następnie na podstawie danych historycznych PO KL określono szacunkowe tempo certyfikacji RPO (na podstawie wydatków certyfikowanych w ramach poszczególnych Działaniach PO KL do końca 2010 r.) w poszczególnych PI (jako % alokacji). Powyższe wartości procentowe posłużyły również do oszacowania wartości pośrednich wskaźników produktu. W celu obliczenia realnego poziomu wydatków możliwych do certyfikowania na koniec 2018 r. zastosowane powyżej % pomnożono przez wartość alokacji na realizację nowego Programu pomniejszoną o rezerwę wykonania. **W PI 8i przewiduje się, iż do końca roku 2018 osiągnięty zostanie 35,45% wskaźników docelowych.**
produkt	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego		Koszty jednostkowe - jw. Dodatkowo, w celu oszacowania wartości docelowej wskaźnika nt. odsetka zarejestrowanych bezrobotnych pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 mcy w Małopolsce (w roku 2013 - 38,3%)	15450/6180 M/9270 K		
produkt	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego		Koszty jednostkowe - jw. Dodatkowo, w celu oszacowania wartości docelowej wskaźnika wykorzystano dane nt. odsetka osób biernych zawodowo jakie zostały objęte wsparciem w projektach konkursowych 6.1.1 POKL (15% uczestników do VI.2014) i podobny odsetek przyjeto w PI8i	2880/1152 M/1728 K	1020/ 408 M/612 K	Uzasadnienie do ram wykonania j.w. **W PI 8i przewiduje się, iż do końca roku 2018 osiągnięty zostanie 35,45% wskaźników docelowych.**
produkt	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego		Koszty jednostkowe - jw. Dodatkowo, w celu oszacowania wartości docelowej wskaźnika wykorzystano dane nt. odestka zarejestrowanych bezrobotnych o niskich kwalifikacjach w Małopolsce (w roku 2013 - 81%)	35 010/14 004 M/21 006 K		
produkt	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK		Koszty jednostkowe - jw. Dodatkowo, w celu oszacowania wartości docelowej wskaźnika wykorzystano dane nt. odestka zarejestrowanych bezrobotnych w wieku 50 lat i więcej w Małopolsce (w roku 2013 - 20,9%)	9030/3612 M/5418 K		
produkt	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego		Koszty jednostkowe - jw. Dodatkowo, w celu oszacowania wartości docelowej wskaźnika wykorzystano dane nt. odestka zarejestrowanych niepełnosprawnych bezrobotnych w Małopolsce (w roku 2013 - 5,1%)	2200/880 M/1320 K		
produkt	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	max wsparcie na założenie działalności gosp. - 24 800	Koszt jednostkowe - jw. 40% środków PUP przeznaczone na dotacje na założenie działalności (na podstawie doświadczeń 6.1.3 POKL) Dodatkowo, w celu oszacowania wartości docelowej wskaźnika w podziale na płeć wykorzystano dane nt. odestka kobiet wśród ogółu osob, które otrzymały dotacje z PUP w ramach Poddziałania 6.1.3 POKL (35%)	3850/2503 M/1348 K		
rezultat bezpośredni	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) **dla wskaźnika referencyjnego** **Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie**	Zgodnie z definicjami wskaźnika wspólnego	nd	Wartość docelowa wskaźników rezultatu została określona na podstawie badania ewaluacyjnego „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014	45,0%		

rezultat bezpośredni	Liczba osób pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) **dla wskaźnika referencyjnego** **Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie**	Zgodnie z definicjami wskaźnika wspólnego	nd.	40,0%

rezultat bezpośredni	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu **dla wskaźnika referencyjnego** **Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych**	Zgodnie z definicjami wskaźników wspólnych	nd.	Wartość docelowa wskaźników rezultatu została określona na podstawie badania ewaluacyjnego „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014	31,0%		
rezultat bezpośredni	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu **dla wskaźnika referencyjnego** **Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie**	Zgodnie z definicjami wskaźników wspólnych	nd.	Wartość docelowa wskaźników rezultatu została określona na podstawie badania ewaluacyjnego „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014	27,0%		
rezultat bezpośredni	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd.	Przyjęto założenie, na podstawie analizy stopnia realizacji analogicznego wskaźnika rezultatu bezpośredniego monitorowanego w Poddziałaniu 6.1.3 POKL, że wartość docelowa wskaźnika rezultatu będzie odpowiadać stopniowi realizacji wskaźnika produktu Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	3850		
rezultat długoterminowy	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) **dla wskaźnika referencyjnego** **Liczba osób bezrobotnych (łącznie z długotrwale bezrobotnymi) objętych wsparciem w programie**	Zgodnie z definicjami wskaźników wspólnych	nd.	Wartości docelowe wskaźników rezultatu zostały określone na podstawie badania ewaluacyjnego „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014	59,0%		
rezultat długoterminowy	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) **dla wskaźnika referencyjnego** **Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie**	Zgodnie z definicjami wskaźników wspólnych	nd.		40,0%		
rezultat długoterminowy	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd.	Wartość docelowa wskaźnika została określona na podstawie analizy Małopolskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji wykonanej w ramach opracowania „Przedsiębiorcy z dotacją. Efektywność dotacji na założenie działalności gospodarczej finansowanych z EFS" 2014 – wskaźnik przeżywalności przedsiębiorstw po 30 miesiącach w Poddziałaniu 6.1.3	48,0%		
PI 8iii							
produkt	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	Średnia wartość wsparcia na 1 uczestnika który zakończył udział w ramach Dziania 6.2 POKL - 55 700 Koszty jednostkowe przeliczone na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglone	Średnia wartość wsparcia na 1 uczestnika który zakończył udział w ramach Dziania 6.2 POKL po przeliczeniu na ceny stałe i zaokrągleniu - 55 700 Maksymalna podstawowa wysokość wsparcia dotacyjnego (finansowego) wyniesie 30 tys. zł. Dodatkowo zaplanowany został mechanizm różnicowania wysokości dotacji w zależności od utworzonych miejsc pracy w nowopowstałym przedsiębiorstwie (dodatkowo 10 tys. za zatrudnienie dodatkowego pracownika na min. 6 m-cy)	2 960	560	Uzasadnienie do ram wykonania j.w. Przewiduje się, iż w PI 8iii do końca roku 2018 osiągnięte zostanie 18,84 % wskaźnika docelowego .
produkt	Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK		Średnia wartość wsparcia na 1 uczestnika, który zakończył udział w ramach Dziania 6.2 POKL po przeliczeniu na ceny stałe i zaokrągleniu - 55 700 Maksymalna wartość pożyczki to 50 tys. zł.	330		

rezultat bezpośredni	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Do oszacowania wartości docelowej przyjęto założenie zgodnie z którym procentowy wzrost liczby miejsc pracy w stosunku do liczby udzielonych dotacji/pożyczek na założenie działalności gospodarczej będzie analogiczny jak w Poddziałaniu 6.2 POKL (tj. 0,77%), przy uwzględnieniu następujących uwarunkowań: o wsparcie w PI 8iii będzie kierowane jedynie w RPO jedynie do osób niepracujących o wsparcie dotacyjne będzie kierowane do grup których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza (osoby długotrwale bezrobotne, +50, niepełnosprawni, niskowykwalifikowani, kobiety) o wprowadzenie mechanizmu różnicowania wysokości dotacji w zależności od liczby utworzonych miejsc pracy w nowopowstałym przedsiębiorstwie (dodatkowe 10 tys. dotacji za dodatkowe miejsce pracy)	3 320
rezultat długoterminowy	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Wartość docelowa wskaźnika została określona na podstawie analizy Małopolskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji wykonanej w ramach opracowania „Przedsiębiorcy z dotacją. Efektywność dotacji na założenie działalności gospodarczej finansowanych z EFS" 2014. Ze względu na zawężenie w RPO grupy docelowej do osób niepracujących (w większości grup wrażliwych, których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza) przyjęto wskaźnik przeżywalności przedsiębiorstw po 30 miesiącach odnotowany w przypadku przedsiębiorstw powstałych dzięki dotacjom udzielanych w ramach Poddziałania 6.1.3 (najbardziej zbliżona grupa docelowa do planowanej w ramach RPO).	48,0%
PI 8iv					
produkt	Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	W celu oszacowania do RPO liczby osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie przyjęto założenie, że z każdego utworzonego miejsca opieki nad dzieckiem do lat 3 skorzysta 1 dziecko i 1 jego opiekun. Przy takim założeniu wsparciem zostanie objętych ponad 5,2 tys. rodziców/opiekunów (głównie mam) dzieci do lat 3, co stanowić będzie ok. 50% kobiet bezrobotnych (zarejestrowanych) w wieku do 34 lat, które nie wróciły na rynek pracy po przerwie związanej z ur. dziecka.	5270
produkt	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	Średnia wartość utworzenia i/lub funkcjonowania 1 miejsca opieki nad małym dzieckiem przez okres 12 mcy - 17 400 W/w koszty jednostkowe przeliczone na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglone	Średnia wartość utworzenia i/ lub funkcjonowania 1 miejsca opieki nad małym dzieckiem przez okres 12 mcy została obliczona jako średnia utworzenia miejsca opieki w ramach programu Maluch (2012) - głównie wsparcie infrastrukturalne oraz kosztu funkcjonowania 1 miejsca w żłobku przez okres 12 mcy.	5 270
rezultat bezpośredni	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka, po opuszczeniu programu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Wartość docelowa wskaźnika została oszacowana na podstawie danych uzyskanych od wybranych Beneficjentów realizujących projekty o wartości dofinansowania powyżej 1 mln zł dotyczące tworzenia i funkcjonowania żłobków na terenie województwa małopolskiego w ramach Działania 1.5 POKL. Wskaźnik został wyznaczony na podstawie danych dot. odsetka osób pracujących (opiekunów dzieci do lat 3), które zrezygnowały z udziału w projektach do ogółu osób pracujących, które zostały objęte wsparciem (bez osób kontynuujących udział w przypadku projektów niezakończonych). Na podstawie otrzymanych informacji przyjęto założenie, że ok. 20% uczestników projektów przerywa z różnych przyczyn udział w projekcie (niezgodnie z planowaną ścieżką). W związku z tym przyjęto, iż min. 80% uczestników, którzy w momencie przystępowania do udziału w projektach będą osobami pracującymi (na urlopach macierzyńskich, rodzicielskich), powróci na rynek pracy po przerwie związanej w urodzeniem/wychowywaniem dziecka.	80,0%
rezultat bezpośredni	Liczba osób, pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została określone na podstawie wyników badania ewaluacyjnego PAG Uniconsult „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014 - suma odsetek osób, które przystępując do projektu jako nieaktywne po opuszczeniu programu zarejestrowały się w PUP oraz odsetek osób niepracujących, które zostały zatrudnione po opuszczeniu programu.	51,0%
rezultat długoterminowy	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Wartość docelowa wskaźnika rezultatu zostały określone na podstawie wyników badania ewaluacyjnego dot. trwałości nowoutworzonych grup w placówkach wychowania przedszkolnego zrealizowanego przez Ośrodek ewaluacji Sp. z.o.o. pt. „Ocena ośrodków wychowania przedszkolnego, utworzonych lub wspartych ze środków finansowych EFS w ramach Poddziałania 9.1.1 POKL 10.12.2013r	58,0%
PI 8v					

produkt	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	Średni koszt wsparcia na 1 przedsiebiorstwo - 18 400 zł Koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglony	Średni koszt wsparcia szkoleniowego na przedsiębiorstwo w Podziałaniu 8.1.1 POKL	6980
produkt	Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego	Średni koszt wsparcia na 1 pracownika - 4 700 zł Koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglony	Średnia wartość wsparcia na 1 pracownika, który zakończył udział w projektach szkoleniowych w Poddziałaniu 8.1.1 POKL	27310
rezultat bezpośredni	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została określona na podstawie wyników badania ewaluacyjnego dot. oceny wpływu form wsparcia na sytuację uczestników instytucjonalnych realizowanego przez CEM Instytut Badań Rynku i Opinii Publicznej sp. z o.o. pt. „Ocena wpływu realizowanych form wsparcia na sytuację uczestników projektów w okresie: 3-6-12 miesięcy po zakończeniu korzystania ze wsparcia w ramach Priorytetów: VI-IX POKL w województwie małopolskim". Kraków, 2010. Wartość bazową i docelową stanowi odsetek uczestników badania tj. przedstawicieli przedsiębiorstw (odbiorców wsparcia głównie w Działaniu 8.1.1 i 8.1.2 POKL), którzy ocenili, że wsparcie w projekcie w dużym stopniu przyczynił się do zrealizowania potrzeb zgłaszanych przez przedsiębiorstwa.	50,0%
rezultat bezpośredni	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Wartość docelowa wskaźnika rezultatu zostały określone na podstawie wyników badania ewaluacyjnego dot. oceny wpływu form wsparcia na sytuację uczestników instytucjonalnych i ich pracowników realizowanego przez CEM Instytut Badań Rynku i Opinii Publicznej sp. z o.o. pt. „Ocena wpływu realizowanych form wsparcia na sytuację uczestników projektów w okresie: 3-6-12 miesięcy po zakończeniu korzystania ze wsparcia w ramach Priorytetów: VI-IX POKL w województwie małopolskim". Kraków, 2010. Wartość bazową i docelową stanowi odsetek uczestników badania tj. przedstawicieli przedsiębiorstw (odbiorców wsparcia głównie w Działaniu 8.1.1 i 8.1.2 POKL), którzy ocenili, że wsparcie w projekcie w bardzo dużym i w dużym stopniu przyczynił się do podniesienia kwalifikacji pracowników.	74,0%
rezultat długoterminowy	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd	Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została określona na podstawie badania ewaluacyjnego realizowanego przez PAG Iniconsult „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014. Wartość bazową i docelową w RPO stanowi odsetek, jaki w ogóle pracujących objętych badaniem w Priorytecie VIII (8.1.1, 8.1.2, 8.2.1) oraz IX (9.3) zadeklarował (po 6 mcach od zakończenia udziału w projekcie) wzrost wynagrodzenia oraz podniesienie jakości pracy (rozumiany jako zmiana stanowiska na wyższe lub wykonywanie pracy wymagającej wyższych umiejętności).	20,0%
produkt	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem z programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	Średni koszt wsparcia na 1 osobę w progarmie outplacementowym w Działaniu 8.1.2 POKL - 18 900 (łącznie z dotacjami na założenie działalności gospodarczej) Koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglony	Średnia wartość wsparcia na 1 pracownika zagrożonego negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacyjnych oraz pracownika zwolnionego w przedsiębiorstwach dotkniętych procesami restrukturyzacyjnymi w Poddziałaniu 8.1.2 POKL	1940
rezultat bezpośredni	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	nd.	Wartość docelowa wskaźnika rezultatu zostały określone na podstawie wyników badania ewaluacyjnego realizowanego przez ASM – Centrum Badań i Analiz sp. z o.o. pt. „Ocena doświadczeń oraz rezultatów związanych z realizacją tworzenia i wdrażania programów typu outplacement w województwie małopolskim (8.1.2 POKL)", Kutno X.2013. Wyniki badania ukazywały efekty uczestnictwa w projektach po 3 i po 6 m-cach od zakończenia udziału w projektach. Jednocześnie wskazano, iż efekty uczestnictwa są bardziej widoczne w dłuższej perspektywie czasowej (różnica między efektywnością zatrudnieniową w okresie 3 mcy wyniosła ponad 14 p.p). Biorąc to po uwagę oraz fakt, iż wskaźnik rezultatu dotyczy efektu mierzonego do 4 tygodni po zakończeniu udziału w projekcie do wyznaczenia wartości wskaźnika rezultatu przyjęto, iż analogiczną różnicę w efektywności jaką zaobserwowano w projektach między 3 i 6 miesiącem od zakończenia udziału.	52,0%
PI 8vi					

produkt	Liczba pracodawców wspartych z zakresu zarządzania wiekiem	We wskaźniku ujęci są pracodawcy, którzy zostali objęci kompleksowym wsparciem szkoleniowo-doradczym z zakresu zarządzania wiekiem w ramach programu	Średni koszt 26 610 Koszty jednostkowe przeliczone na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglone	Średni koszt wsparcia z zakresu zarządzania wiekiem (średnia szkolenia 16h + doradztwo 30h + 30h coaching kadry menadżerskiej + 10% na zarządzanie w projekcie)	225
produkt	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	We wskaźniku ujete są **osoby pracujące**, w wieku 50 lat i więcej które zostały objete wsparciem w ramach programów dotyczących przekwalifikowań przygotowujących do kontynuowania pracy na innych/zmodyfikowanych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia Częstotliwość pomiaru: corocznie	Średni koszt 5 875 zł	Przyjete założenia: Alokacja 30 mln zł z czego ok 65% zostanie przeznaczone na wsparcie osób powyżej 50 r.ż. Taki podział alokacji pozwoli na objęcie wsparciem 50% szacowanej liczby osób pracujących w warunkach zagrożenia związanego ze środowiskiem pracy oraz z uciążliwością prac w wieku 50+ w regionie. Przyjęto, iż osób pracujących w takich warunkach w wieku 50+ jest analogiczny jak odsetek osób 50+ w ogóle pracujących w regionie. (25% - dane GUS za rok 2013). Średni koszt wsparcia dla pracownika oszacowano na podstawie średniego kosztu wsparcia szkoleniowego udzielanego w ramach Podzdziałania 8.1.1 POKL powiększonego o ewentualne koszty usług doradczych dla pracowników związanych z przekwalifikowaniem.	3300
produkt	Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	Programy krajowe: Koszt wsparcia profilaktyki raka jelita grubego: 1 310 zł; koszt wsparcia osoby - uczestnika badania profilaktyczneho raka piersi i raka szyjki macicy - 860 zł Programy regionalne: Koszt wsparcia uczestnika programu dot. rehabilitacji kręgosłupa - 3000 zł 2) koszt wsparcia 2 pozostałych programów regionalnych (profilatyka depresji oraz chorób układu krążenia) - 1500 zł W/w koszt jednostkowy przeliczony na ceny stałe z 2014 r. i zaokraglony	Przyjete założenia: Wskaźnik obejmuje osoby, które wezmą udział w badaniach przesiewowych (programy krajowe) oraz osoby, które wezmą udział w regionalnych programach zdrowotnych. Na działania związane z obszarem zdrowia przeznaczono łacznie 54 360 264 zł, z czego 85% na realizację badań przesiewowych (profilaktyka raka piersi, jelita grubego, macicy). Na wstępnie ze środków na programy zdrowotne krajowe wyłoniono 20% na koszty ewentualnego sprzętu oraz kosztu działań informacyjno-promocyjnych. 50% pozostałych środków przeznaczono na profilatykę raka jelita grubego, resztę przeznaczono po równo na profilatykę raka piersi i szyjki macicy. W przypadku profilatyki jelita grubego w średnim koszcie wsparcia ujęto także koszty samego badania kolonoskopowego. W pozostałych 2 programach zdrowotnych koszt średni obejmuje jedynie koszty dowozu na badania (dla 100% uczestników) oraz opieki nad osobą zależną (dla 50% uczestników) - średnie koszty na podstawie stawek MPiPS. Taki podział alokacji pozwoli na zwiększenie co roku o ponad 50% liczby wykonanych kolonoskopii (4 708 w roku 2012) tj. co rocznie ok 2351 kolonoskopii. Dane dot. alokacji na regionalne programy zdrowotne j.w Średni koszt rehabilitacji wraz z ewentualnym dowozem (dla 100% uczestników), zwrotem kosztów za opiekę nad osobą zależną (dla 50% uczestników) na podstawie danych NFZ (2012 - koszt rehabilitacji), stawek określonych przez MPiPS (stawki dla wsparcia dodatkowego z sierpnia br). Średni koszt na uczestnika programu zdrowotnego dot. profilatyki chorób układu krążenia i profilatyki depresji wyznaczono na podstawie doświadczeń z realizacji podobnych programów w regionie oraz powiększenia go o koszty ewentualnego dowozu na badania i koszty opieki nad osobą zależną.	50020

produkt	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	1) Program rehabilitacji kręgosłupa 4 077 020 zł 2) Program dot. profilatyki depresji oraz chorób układu krążenia po 2 038 510 zł	Przyjete założenia: Na działania związane z wdrażaniem regionalnych programów zdrowotnych przeznaczono 8 154 040 (tj. 15% środków przeznaczonych na profilatykę zdrowotną), z czego: 1) REGIONALNY PROGRAM REHABILITACJI KRĘGOSŁUPA - 50% 2) REGIONALNY PROGRAM ZDROWOTNY DOT.PROFILAKTYKI DEPRESJI - 25% 3) REGIONALNY PROGRAM ZDROWOTNY CHORÓB UKŁADU KRĄŻENIA - 25% Jednocześnie wyłoniono po 10% z alokacji na każdy program na ewentualny sprzęt. Taki podział alokacji pozwoli na coroczne objęcie wsparciem analogicznej liczby uczestników programu profilatyki depresji jak średnio w latach 2012-2013, a w przypadku profilatyki chorób układu krążenia pozwoli na zwiększenie tej liczby corocznie o ok 25% w stosunku do średniej z lat 2012-2013.	3,0
rezultat bezpośredni	Liczba opracowanych strategii zarządzania wiekiem	Wskaźnik specyficzny dla RPO Wskaźnik mierzy odsetek pracodawców jaki w wyniku udzielonego wsparcia szkoleniowo-doradczego opracuje strategię zarządzania wiekiem	nd.	Wartość docelową przyjęto na podstawie danych ujętych w raporcie zbiorczym z badania ewaluacyjnego wdrażania strategii zarządzania wiekiem w ramach Poddziałania 2.1.3 POKL. Z danych wnika, iż 87% przedsiebiorstw objętych badaniem opracowało w ramach projektu strategię zarządzania wiekiem.	87,0%
rezultat bezpośredni	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Wskaźnik specyficzny dla RPO - odnosi się do odsetka osób ujetych we wskaźniku produktu, które w wyniku udzielonego wsparcia dot. przekwalifikowań utrzyma zatrudnienie lub podejmie pracę	nd	Wartość docelową przyjęto analogiczną jak dla rezultatu programów outplacementowych, biorąc pod uwagę iż rezultat odnosi się do przekwalifikowań pracowników. Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została określona na podstawie wyników badania ewaluacyjnego realizowanego przez ASM – Centrum Badań i Analiz sp. z o.o. pt. „Ocena doświadczeń oraz rezultatów związanych z realizacją tworzenia i wdrażania programów typu outplacement w województwie małopolskim (8.1.2 POKL)”, Kutno X.2013. Wyniki badania ukazywały efekty uczestnictwa w projektach po 3 i po 6 m-cach od zakończenia udziału w projektach. Jednocześnie wskazano, iż efekty uczestnictwa są bardziej widoczne w dłuższej perspektywie czasowej (różnica między efektywnością zatrudnieniową w okresie 3 mcy wyniosła ponad 14 p.p). Biorąc to po uwagę oraz fakt, iż wskaźnik rezultatu dotyczy efektu mierzonego do 4 tygodni po zakończeniu udziału w projekcie do wyznaczenia wartości wskaźnika rezultatu przyjęto, iż analogiczną różnicę w efektywności jaką zaobserwowano w projektach między 3 i 6 miesiącem od zakończenia udziału.	52,0%
rezultat bezpośredni	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK w zakresie programów **dotyczących rehabilitacji**	nd	Wartość docelową przyjęto na podstawie danych ZUS dotyczących odsetka osób które w okresie 12 miesięcy od zakończenia rehabilitacji leczniczej nie pobierało żadnych świadczeń albo pobierało jedynie zasiłek chorobowy nie przekraczający 20 dni (skuteczność rehabilitacji). Analiza ZUS 2013 pt."Ubezpieczeni poddani rehabilitacj leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS w 2012 roku w 12 miesięcy po odbytej rehabilitacji.	53,0%
rezultat bezpośredni	Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	Wskaźnik obejmuje uczestników regionalnych programów zdrowotnych (bez rahabilitacji) oraz uczestników programów przesiewowych (3 nowotwory)	Sposób szacowania jak w przypadku wskaźników produktu dla programów zdrowotnych krajowych i regionalnych (bez rehabilitacji kregosłupa). Wskaźnik stanowi sumę osób które zostaną objęte badaniami profilatycznymi dzięki wsparciu EFS.	48 800

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFS - oś priorytetowa 9 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość	Proponowana wartość do oceny wykonania (do osiągnięcia do 2018 r.)	Szczegółowe informacje na temat szacowania ram wykonania (metodologia wspólna dla całej osi 9)
1	2	3	4	5	6	7	8
PI9i							
wskaźnik produktu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	15 350	- koszt jednostkowy aktywizacji społeczno-zawodowej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym obliczony na podstawie średniego kosztu wsparcia osoby w ramach Poddziałania 7.2.1 oraz Działania 7.4 PO KL - 15 350 (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r. i zaokrągleniu)	23 900	4 190	Przewiduje się, iż do końca roku 2018 osiągnięte zostanie 17,52% wskaźnika docelowego. Wartości pośrednie wskaźników produktu zostały oszacowane proporcjonalnie do przewidywanego postępu finansowego w danym PI, obliczonego z uwzględnieniem minimalnego poziomu certyfikacji niezbędnego do spełnienia zasady n+3 (17,52%), jak również danych historycznych dotyczących tempa certyfikacji środków w ramach PO KL na koniec 2010 r. (nie wzięto pod uwagę danych za 2011 r. ze względu na znaczne opóźnienia w rozpoczęciu realizacji RPO w stosunku do PO KL). Na wstępie obliczono minimalną kwotę, jaka musi być certyfikowana na koniec 2018 r. w ramach CT 8-10 (zgodnie z algorytmem określonym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju), tj. kwotę 145 840 269,66 EUR. Następnie na podstawie danych historycznych PO KL określono szacunkowe tempo certyfikacji RPO (na podstawie wydatków certyfikowanych w ramach poszczególnych Działaniach PO KL do końca 2010 r.) w poszczególnych PI (jako % alokacji). W przypadku nowych priorytetów inwestycyjnych, które nie mają odzwierciedlenia w Działaniach PO KL (np. PI 9iv), a także w priorytetach inwestycyjnych, w których poziom wynikający z danych historycznych kształtował się poniżej wymaganego minimum, założono, że będzie on wynosił 17,52%. Powyższe wartości procentowe posłużyły również do oszacowania wartości pośrednich wskaźników produktu. W celu obliczenia realnego poziomu wydatków możliwych do certyfikowania na koniec 2018 r. zastosowane powyżej % pomnożono przez wartość alokacji na realizację nowego Programu pomniejszoną o rezerwę wykonania.

wskaźnik produktu	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskaźników wspólnych	15 350	- koszt jednostkowy jw. Dodatkowo, w celu oszacowania wartości docelowej wskaźnika wykorzystano dane nt. odsetka osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły udział w Priorytecie VII PO KL - 21% (sprawozdanie z realizacji PO KL na 30.06.2014)	5 000		
wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Wartość docelową określono na podstawie *Badania skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013 - wrzesień 2014* (Liczba osób, które uzysały kwalifikacje po opuszczeniu Programu - osoby bierne zawodowo)	27%		
wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Wartość docelową określono na podstawie *Badania skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013 - wrzesień 2014* (Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu Programu - osoby bierne zawodowo)	36%		

wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Wartość docelową określono na podstawie *Sprawozdania IZ z realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki za I półrocze 2014 r.* (odsetek osób, które podjęły zatrudnienie w okresie do 3 msc. po zakończeniu udziału w projekcie w ramach Priorytetu VII - 32%) Biorąc pod uwagę, że w PO KL pomiar wskaźnika był dokonywany w okresie do 3 miesięcy, a w RPO - do 4 tygodni, proporcjonalnie zmniejszono wartość wskaźnika.	10%		
wskaźnik rezultatu długoterminowego	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Wartość docelową określono na podstawie *Badania skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013 - wrzesień 2014* (Odsetek osób, które posiadały pracę 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, w łącznej liczbie osób, które wzięły udział w projektach w ramach Priorytetu VII PO KL)	24%		
PI9iv							

wskaźnik produktu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	W celu określenia wartości docelowej wskaźnika: - wykorzystano dane nt. liczby wspartych miejsc świadczenia usług społecznych, oszacowanej na potrzeby wskaźnika rezultatu *Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu* (5 900 miejsc), z uwzględnieniem 3 głównych zaplanowanych do realizacji typów działań, tj. rozwoju oferty wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, rozwoju oferty wsparcia dziennego dla osób niesamodzielnych, wsparcia miejsc pobytu czasowego; - wzięto pod uwagę dane nt. średniej liczby osób korzystających rocznie z 1 miejsca w danego typu placówce (w placówce wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży - ok. 2 osoby, w dziennym domu pomocy dla osób starszych - ok. 1,3 osoby); - w przypadku wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz osób niesamodzielnych założono że 1 osoba będzie korzystała ze wsparcia średnio przez 3 lata, natomiast w przypadku miejsc pobytu czasowego założono, że z 1 miejsca korzystają średnio 2 osoby w miesiącu (turnusy dwutygodniowe); - na podstawie planowanej liczby osób niesamodzielnych korzystających z usług placówek oferujących dzienną opiekę, oszacowano liczbę opiekunów tych osób objętych wsparciem; - do oszacowania liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym korzystających z usług placówek wsparcia dziennego, wzięto pod uwagę odsetek dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (ok. 33%);	22 600	3 960	Przewiduje się, iż do końca roku 2018 osiągnięte zostanie 17,52% wskaźnika docelowego. Uzasadnienie jw.
wskaźnik produktu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	W celu określenia wartości docelowej wskaźnika wykorzystano dane nt. wspartych miejsc oszacowane na potrzeby wskaźnika rezultatu *Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu* (1 850 miejsc): 1. Wczesna interwencja i rehabilitacja - alokacja: 32,3 mln zł - założono, że 1 dziecko będzie korzystało z usług wczesnej interwencji średnio przez 3 lata; 2. Opieka długoterminowa - alokacja: 19,3 mln zł - założono, że 1 osoba będzie korzystała z usług opieki długoterminowej średnio przez 3 lata; Dodatkowo, oszacowano liczbę dzieci, które zostaną objęte programem zdrowotnym: - alokacja: 19,3 mln zł; - przyjęto, że 70% alokacji zostanie przeznaczone na realizację programu zdrowotnego, a pozostałe 30% na ewentualne inne koszty (np. pośrednie, cross-financing, zakup wyposażenia); - przyjęto średni koszt porady specjalistycznej przypadającej na 1 dziecko na poziomie 250 zł; - do oszacowania liczby dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych programem zdrowotnym, wzięto pod uwagę odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wśród wszystkich mieszkańców Małopolski.	7 500		

wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	- średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w placówce wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży: ok. 3 840 (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.) - średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w dziennym domu pomocy dla osób starszych: ok. 8 640 (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.) - średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w domu pomocy społecznej: ok. 38 400 zł (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.)	Do oszacowania wartości wskaźnika wzięto pod uwagę 3 główne typy działań przewidziane do realizacji w ramach PI 9iv: 1. Rozwój oferty wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży: - alokacja: 158,2 mln zł; - przyjęto, że 70% alokacji zostanie przeznaczone na finansowanie funkcjonowania miejsc, a pozostałe 30% na ewentualne inne koszty (np. pośrednie, cross-financing, zakup wyposażenia); - uwzględniono średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w placówce wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży: ok. 3 840 (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.); - wzięto pod uwagę szacowany odsetek dzieci w wieku 7-18 lat wśród osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gosp. domowego (potencjalnie zapotrzebowanie na usługi placówek wsparcia dziennego); 2. Rozwój oferty wsparcia dziennego dla osób niesamodzielnych: - alokacja: 77,6 mln zł; - przyjęto, że 70% alokacji zostanie przeznaczone na finansowanie funkcjonowania miejsc, a pozostałe 30% na ewentualne inne koszty (np. pośrednie, cross-financing, zakup wyposażenia); - uwzględniono średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w dziennym domu pomocy dla osób starszych: ok. 8 640 (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.); - wzięto pod uwagę standard obszarów z relatywnie rozwiniętą siecią dziennych domów pomocy dla osób starszych (średnia liczba miejsc w dziennych domach pomocy/1 tyś. mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 8 najlepszych pod tym względem województw = ok. 3,2 miejsca), 3. Wsparcie miejsc pobytu czasowego: - alokacja: 24,8 mln zł; - przyjęto, że 70% alokacji zostanie przeznaczone na finansowanie funkcjonowania miejsc, a pozostałe 30% na ewentualne inne koszty (np. pośrednie, cross-financing, zakup wyposażenia); - uwzględniono średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w domu pomocy społecznej: ok. 38 400 zł (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.) Biorąc pod uwagę powyższe założenia, oszacowano wartość docelową na poziomie 5 900 miejsc.	5 900		
wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu)	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	W celu określenia wartości docelowej wskaźnika: - wykorzystano dane nt. liczby wspartych opiekunów osób niesamodzielnych, przyjętej na potrzeby wskaźnika Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym - wzięto pod uwagę wyniki *Badania osiągniętych wartości wskaźników rezultatu komponentu regionalnego PO KL*, które wskazują, że po zakończeniu projektu, pracy nie znalazło i jej nie szuka 30 proc. uczestników Priorytetu VII.	1 900		

wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	- średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w domu pomocy społecznej: ok. 38 400 zł (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.)	1. Wczesna interwencja i rehabilitacja - alokacja: 32,3 mln zł - biorąc pod uwagę m.in. dane nt. liczby dzieci objętych wczesnym wspomaganiem rozwoju, założono wsparcie 80 miejsc w ośrodkach wczesnej interwencji w każdym powiecie 2. Opieka długoterminowa - alokacja: 19,3 mln zł - założono, że 50% alokacji zostanie przeznaczonych na wparcie opiekunów medycznych, a 50% - na placówki opieki długoterminowej; - w przypadku placówek opieki długoterminowej wzięto pod uwagę średni roczny koszt utrzymania 1 miejsca w domu pomocy społecznej: ok. 38 400 zł (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.); - w przypadku opiekunów medycznych wzięto pod uwagę średnie miesięczne wynagrodzenie opiekuna medycznego: ok. 1 700 zł (po przeliczeniu na ceny stałe z 2014 r.) Biorąc pod uwagę powyższe założenia, oczacowano wartość docelową wskaźnika na poziomie 1 850.	1 850		
PI9v							
wskaźnik produktu	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Założono, że liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem objętych wsparciem będzie odpowiadała planowanej liczbie osób, które skorzystają ze wsparcia na utworzenie, przystąpienie do lub zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym, tj. 1 200 osób.	1 200		
wskaźnik produktu	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	We wskaźniku uwzględniono wszystkie PES objęte wsparciem bezpośrednim w projekcie (w tym przedsiębiorstwa społeczne, które otrzymały dotacje na utworzenie miejsca pracy): 1. Wsparcie tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych: - planowana kwota - ok. 24,6 mln zł (45% alokacji na działania prowadzone przez OWES), co pozwoli na przyznanie 600 dotacji na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, - biorąc pod uwagę, że w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL na 1 wspartą spółdzielnię socjalną średnio przypadało 6 dotacji, zakłada się powstanie 100 przedsiębiorstw społecznych, 2. Wsparcie dla istniejących podmiotów ekonomii społecznej: - planowana kwota - ok. 16,5 mln zł (30% alokacji na działania prowadzone przez OWES), - przy szacowaniu wartości docelowej wzięto pod uwagę doświadczenia z realizacji podobnych projektów w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL, szacunkowe dane nt. liczby aktywnie działających w regionie PES, zakres wsparcia oferowanego przez OWES oraz fakt, iż 1 PES może skorzystać ze wsparcia kilkakrotnie w ciągu całego okresu programowania, - biorąc pod uwagę powyższe założenia, przyjęto, że wsparciem objętych zostanie ok. 400 PES (średnia kwota wsparcia 1 PES w całym okresie programowania - ok. 40 000 zł).	500		

wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Wartość docelową określono na podstawie *Sprawozdania IP z realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki za I półrocze 2014 r.* (odsetek osób, które podjęły zatrudnienie w okresie do 3 msc. po zakończeniu udziału w projekcie w ramach Działania 7.2 PO KL)	26%		
wskaźnik rezultatu bezpośredniego	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Założono, że liczba utworzonych miejsc pracy będzie odpowiadała liczbie planowanych do przyznania dotacji na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych, tj. 600 (100 dotacji rocznie przez 6 lat) Wartość bazowa - 309 (liczba dotacji na założenie/przystąpienie do/zatrudnienie w spółdzielni socjalnej przyznanych w ramach PO KL na koniec października 2014 r.)	600		
wskaźnik rezultatu długoterminowego	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Zgodnie z definicją wskazaną w WLWK	n/d	Wartość docelową określono na podstawie badania *Ocena wsparcia w obszarze ekonomii społecznej udzielonego ze środków EFS w ramach PO KL* (odsetek nowo powstałych miejsc pracy w PES wspartych przez OWES, które nadal istnieją)	85%		

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość	Proponowana wartość do oceny wykonania	Szczegółowe informacje na temat szacowania ram wykonania (metodologia wspólna dla calej osi 10)
1	2	3	4	5	6	7	8
PI 10i							
produkt	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	zgodnie z WLWK	8 300 zł	1. 'Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej w wieku 3-5 lat w Małopolsce na dzień 30 września 2013 r.wynosi 73,43 % 2. Do roku 2023 wskaźnik powinien osiągnąć poziom 80 % (zmiany w Ustawie o systemie oświaty, związane z obowiązkiem nałożonym na gminy zapewnienia miejsc przedszkolnych dla wszystkich dzieci 3 i 4 letnich, których rodzice wyrażą chęć uczestnictwa w edukacji przedszkolnej, wydaje się to pożądane i prawdopodobne) - do tego poziomu brakuje ok. 7700 miejsc 3. Średni koszt utworzenia i utrzymania miejsca przedszkolnego przez 12 miesięcy wyliczono wykorzystując zapisy „Zasad przygotowania, realizacji i rozliczania projektów systemowych w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL w zakresie przygotowania oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych do świadczenia wysokie jakości usług na rzecz dzieci w wieku przedszkolnym." oraz badania Ośrodka Ewaluacji (zlecone przez MRR, grudzień 2012) „Ocena ośrodków wychowania przedszkolnego, utworzonych lub wspartych ze środków finansowanych z EFS w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL" 4. (8275,40) 8300 zł (w zaokrągleniu, po CPI) x 7700 miejsc = 63 910 000 zł – jest to kwota, którą trzeba zabezpieczyć w ramach PI 10.1	7 700		
produkt	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	zgodnie z WLWK		1. Alokacja na wsparcie edukacji przedszkolnej 35 294 118 €, z czego: 5 % zabezpieczyć należy na koszty związane ze specjalnymi potrzebami dzieci oraz działania promocyjne (1 764 705,9 €) 10 % na koszty pośrednie (3 529 411,8 €) 5 % na cross-financing (1 764 705,9 €) Na pozostałe działania pozostaje: 28 235 294,40 €, co zgodnie z arkuszem obliczeniowym stanowi: 88 024 860,82 zł, z czego: 63 910 000 zł to kwota na dodatkowe miejsca przedszkolne 2. Na zajęcia dodatkowe przeznaczona jest alokacja w wysokości: 24 114 860,82 zł 3. średni koszt 1 rodzaju dodatkowych zajęć oszacowany został na podstawie analizy własnej (internet, informacje pozyskane z przedszkoli) - miesięczny koszt zajęć to średnio 300 zł miesięcznie/oddział 4. przyjęte założenia: finansowanie 2 zajęć dodatkowych dla 1 oddziału przedszkolnego przez 3 lata (10 miesięcy w roku) (możliwe wsparcie 1339 oddziałów przedszkolnych) 6.przeliczono koszt wsparcia na 1 oddział, a nastepnie ilość oddziałow przemnożono przez 25 dzieci (makstmalna ilość dzieci w oddziale) - wsparcie dotyczyć będzie 33 475 dzieci.	33 400		

produkt	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	zgodnie z WLWK	2 443,66 zł	1. Planowana alokacja na konkurs dotyczący kształcenia w szkołach prowadzących kształcenie ogólne: 33 447 809 €, z czego: 5 000 000 € (wsparcie nauczycieli), 10 % alokacja przeznaczona na C-F - 3 344 780,9 € 20% alokacja PI 10.1 (bez przedszkoli) przeznaczona na zakupy sprzętu ICT oraz wyposażanie pracowni – 20 807 208,8 € wsparcie uczniów w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w ramach konkursu - 4 295 819,3 € 2. do obliczenia wartości docelowej wskaźnika wykorzystano średni koszt wsparcia ucznia obliczony w oparciu o „Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013" na koniec I półrocza 2014 r. (Poddziałanie 9.1.2) oraz wartości wskaźnika oszacowane w ramach planowanych projektów pozakonkursowych (Diament Plus 25 tys. uczniów; Malopolska Chmura Edukacyjna 24 tys. uczniów).	54 000	11296	Wartości pośrednie ww. wskaźników produktu zostały oszacowane proporcjonalnie do przewidywanego postępu finansowego w danym PI, obliczonego z uwzględnieniem minimalnego poziomu certyfikacji niezbędnego do spełnienia zasady n+3 (17,52%) , jak również danych historycznych dotyczących tempa certyfikacji środków w ramach PO KL na koniec roku 2010 (nie wzięto pod uwagę danych za 2011 r. ze względu na znaczne opóźnienia w rozpoczęciu realizacji RPO w stosunku do PO KL). Na wstępie obliczono minimalną kwotę, jaka musi być certyfikowana na koniec 2018 roku w ramach CT 8-10 (zgodnie z algorytmem określonym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, tj. kwotę 145 840 276,53 euro. Następnie na podstawie danych historycznych PO KL określono szacunkowe tempo certyfikacji RPO (na podstawie wydatków certyfikowanych w ramach poszczególnych Działaniach PO KL do końca 2010 r.) w poszczególnych PI (jako % alokacji). W przypadku nowych priorytetów inwestycyjnych, które nie mają odzwierciedlenia w Działaniach PO KL (np. PI 9iv), a także w priorytetach inwestycyjnych, w których poziom wynikający z danych historycznych kształtował się poniżej wymaganego minimum, założono, że będzie on wynosił 17,52%. Powyższe wartości procentowe posłużyły również do oszacowania wartości pośrednich wskaźników produktu. W celu obliczenia realnego poziomu wydatków możliwych do certyfikowania na koniec 2018 r. zastosowane powyżej % pomnożono przez wartość alokacji na realizację nowego Programu pomniejszoną o rezerwę wykonania. Przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie 20,92% wskaźnika docelowego tj.
produkt	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	zgodnie z WLWK	2500,43	1. planowana alokacja na wsparcie nauczycieli w ramach konkursu 5 000 000 € 2. do obliczenia wartości docelowej wskaźnika wykorzystano średni koszt wsparcia nauczyciela obliczony w oparciu o „Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013" na koniec I półrocza 2014 r. (Poddziałanie 9.4) oraz wartości wskaźnika oszacowane w ramach planowanych projektów pozakonkursowych (Diament Plus 1000; Malopolska Chmura Edukacyjna 2625.).	9 860		
produkt	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	zgodnie z WLWK		wartość wyszacowana w ramach przedsięwzięcia Małopolska Chmura Edukacyjna	2 600		
produkt	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	zgodnie z WLWK	140 000	1. Na zakup sprzętu w ramach alokacji przeznaczonej na kształcenie ogólne zarezerwowane zostało 20 % środków alokacji na PI 10i , z czego 10 % na sprzęt TIK tj. 10 403 604,4 € Zgodnie z arkuszem kalkulacyjnym jest to kwota 32 433 726,97 zł 2 Dokument opracowany przez MEN „Rekomendacje dot. realizacji działań „zakup sprzętu ICT, wg standardów ujętych w programie rządowym Cyfrowa szkoła oraz rozwijanie umiejętności wykorzystywanie…" określa maksymalną kwotę wsparcia finansowego na zakup sprzętu dla szkół do 300 uczniów na poziomie 140 000 zł. 3. 32 433 726,97 zł/140 000 zł = 231,66	230		

produkt	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie	zgodnie z WLWK		1. Na zakup sprzętu w ramach alokacji przeznaczonej na kształcenie ogólne zarezerwowane zostało 20 % środków alokacji na PI 10i (bez przedszkoli), z czego 10 % na doposażenie pracowni tj. 10 403 604,4 € Zgodnie z arkuszem kalkulacyjnym jest to kwota 32 433 726,97 zł 2 do wyliczenia wartości wskaźnika wzięto pod uwagę tak jak powyżej Dokument opracowany przez MEN „Rekomendacje dot. realizacji działań „zakup sprzętu ICT, wg standardów ujętych w programie rządowym Cyfrowa szkoła oraz rozwijanie umiejętności wykorzystywanie…", który określa maksymalną kwotę wsparcia finansowego na zakup sprzętu dla szkół do 300 uczniów na poziomie 140 000 zł. (brak innych kalkulacji) 3. 32 433 726,97 zł/140 000 zł = 231,66	230		
rezultat bezpośredni	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu	zgodnie z WLWK		Opierając się na wynikach badania PISA (edycja 2012) można stwierdzić, iż odsetek uczniów (15-latków) osiągających słabe wyniki (na poziomie 1 i poniżej) w zakresie: - umiejętności matematycznych to 14-15 % - rozumowania w naukach przyrodniczych to 9 % - umiejętności czytania i interpretacji to 10-11 % Przy założeniu, że nabycie kompetencji oznacza sytuację w której uzyskuje się wynik lepszy od słabego oraz odwzorowując wyniki badania PISA można założyć, iż najwyżej 15 % uczniów nie podniesie swoich kompetencji. Można więc przyjąć, iż 85 % uczniów biorących udział w programie nabędzie kompetencje.	85,00%		
rezultat bezpośredni	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	zgodnie z WLWK		Badanie CEM Ocena wpływu realizowanych form wsparcia na sytuację uczestników projektów... (2010) - 50 % osób wskazało, iż udział w szkoleniach w dużym stopniu przyczynił się do realizacji ich potrzeb w tym potrzeby podniesienia kwalifikacji pracowników. Założono, iż wyniki badania można zastosować do osob dorosłych uczestniczących w działaniach dot. podnoszenia kompetencji, w tym do grupy nauczycieli.	50,00%		
rezultat bezpośredni	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	zgodnie z WLWK		'Założono bazując na doświadczeniach projektu sytstemowego realizowanego w obszarze kształcenia zawodowego w POKL, że wszystkie wsparte szkoły będą korzystać z zakupionego sprzętu (zostaną do tego zobowiązane i będzie to warunkiem otrzymania wsparcia).	100,00%		
rezultat bezpośredni	Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	zgodnie z WLWK		Założono bazując na doświadczeniach projektu sytstemowego realizowanego w obszarze kształcenia zawodowego w POKL, że wszystkie wsparte szkoły będą korzystać z zakupionego sprzętu (zostaną do tego zobowiązane i będzie to warunkiem otrzymania wsparcia).	100,00%		
rezultat długoterminowy	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują 2 lata po uzyskaniu dofinansowaniu ze środków EFS	zgodnie z WLWK		1. wskaźnik trwałości nowoutworzonych grup przedszkolnych w POKL (badanie Ośrodka Ewaluacji (zlecone przez MRR, grudzień 2012) „Ocena ośrodków wychowania przedszkolnego, utworzonych lub wspartych ze środków finansowanych z EFS w ramach Poddziałania 9.1.1 PO KL") - 57,6 % 2. zakładamy, że trwałość będzie większa - m.in. ze względu na zmiany w Ustawie o systemie oświaty, która w kolejnych latach daje prawo dzieciom 3 i 4 letnim do miejsca w przedszkolu. Dla zapewnienie trwaości zakładamy możliwość finansowania niektórych nowopowstałych miejsc dłużej niż przez 12 miesięcy - tak aby doprowadzić do utrwalenia się w świadomości mieszkańców istnienia miejsc przedszkolnych.	70,00%		

rezultat długoterminowy	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFE			Opracownie WUP Kraków w ramach projektu Doskonalenie zawodowe nauczycieli w dziedzinie wykorzystania technologii informacyjnej. Kraków 2012. W trakcie lekcji umiejętności i wiedzę zdobytą na kursie często wykorzystuje 30.25 % nauczycieli biorących udział w projekcie.	30,00%		
PI 10iii							
produkt	Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	zgodnie z WLWK	4960,7	Przy wyliczeniu wartości wskaźnika wzięta została pod uwagę struktura wykształcenia wśród osób 25-64 lat oraz dane z badania BKL dot. uczestnictwa osób z danym wykształceniem w kształceniu ustawicznym. Oszacowano w ten sposób, iż 65 % osób objętych wsparciem będą to osoby o niskich kwalifikacjach.	16620		
produkt	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	zgodnie z WLWK	4960,7	Do wyliczenia wartości wskaźnika wykorzystano dane za "Sprawozdania realizacji..." za I półrocze 2014 r. Wskaźnik "Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych" dla grupy osób 50+ kształtował się na poziomie 15 %. Przyjęto, że ten sam udział procentowy stanowiły będa osoby 50 + w ramach PI 10iii.	3830		
produkt	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	zgodnie z WLWK	4960,7	1. Środki przeznaczone na wsparcie osób dorosłych w zakresie kształcenia ustawicznego wynoszą 23,53 mln Euro (tj. 100 % alokacji przeznaczonej na PI 10iii). 2. Do obliczenia wartości docelowej wskaźnika wykorzystano średni koszt wsparcia szkoleniowego na 1 pracownika w ramach Poddziałania 8.1.1 PO KL w oparciu o „Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013" na koniec I półrocza 2014 r. Realizowany w ramach tego Poddziałania typ wsparcia jest najbardziej zbliżony charakterem do wsparcia planowanego w ramach PI 10iii. 3. Dodatkowo wzięto także pod uwagę wysokości stawek jednostkowych szkoleń językowych i komputerowych określanych przez IŻ POKL w związku z realizacją Poddziałania 9.6.2.	25570		
rezultat bezpośredni	Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskaly kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	zgodnie z WLWK		1. Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została określone na podstawie badania ewaluacyjnego „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014 Badanie dotyczyło osób niepracujących. 2. Jako wartość bazową przyjęto analogiczną jak w przypadku osób długotrwale bezrobotnych - 33% (ze względu na fakt, iż zdecydowana większość osób długotrwale bezrobotnych - ponad 80% stanowią osoby z wykształceniem co najwyżej średnim)	33%		

rezultat bezpośredni	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	zgodnie z WLWK		1. Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została określona na podstawie badania ewaluacyjnego „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013" Raport cząstkowy 30.09.2014 Badanie dotyczyły osób niepracujących. 2.Wskazano tam, iż 35 % osób w wieku 50 + uzyskało kwalifikacje po opuszczeniu programu - przyjęto to jako wartość bazową dla wskaźnika.	35%		
rezultat bezpośredni	Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	zgodnie z WLWK		Badanie CEM Ocena wpływu realizowanych form wsparcia na sytuację uczestników projektów... (2010) - 50 % osób wskazało, iż udział w szkoleniach w dużym stopniu przyczynił się do realizacji ich potrzeb w tym potrzeby podniesienia kwalifikacji pracowników. Założono, iż wyniki badania można zastosować do osob dorosłych uczestniczących w działaniach dot. podnoszenia kompetencji.	50%		
PI 10iv							
produkt	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	Liczba osób dorosłych, które uczestniczyły w pozaszkolnych formach kształcenia zawodowego (kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, inne kursy) zgodnie z obowiązującymi przepisami w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.	1763,48	wskaźnik odnoszący się do uczniów 1. Podział alokacji w ramach 10iv(kształcenie uczniów): 90 000 000 €, w tym: Staże 25 % 22 500 000 € Kursy pozaszkolne 20 % 18 000 000 € Cf 10 % 9 000 000 € Zakup sprzętu 20 % 18 000 000 € Koszty pośrednie 12 % 10 8000 000 € Promocja/doradztwo 10 % 9 000 000 € Małopolska Chmura Edukacyjna dla szkół zawodowych 3 % 2 700 000 €. 2. Przy szacowaniu wartości docelowej wskaźnika wykorzystano dane historyczne z realizowanego w ramach Działania 9.2 PO KL w Województwie Małopolskim projektu systemowego Modernizacja Kształcenia Zawodowego. Obejmował on swoim zasięgiem całe województwo. W ramach projektu realizowane było m.in. wsparcie dla uczniów szkół zawodowych polegające na finansowaniu uczniom uczestnictwa w dodatkowych szkoleniach/kursach zawodowych. Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji projektu, do dnia 30 czerwca 2014 r. z tej formy wsparcia skorzystało 41 518 uczniów. Na tę formę wsparcia wydano 69 mln zł. Na podstawie tych danych wyliczono średni koszt wsparcia na jednego ucznia i oszacowano jaka ilość uczniów może zostać wsparta w ramach pozaszkolnych form kształcenia - 31 821,08	31820		

produkt	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	zgodnie z WLWK	5 000	1. Środki przeznaczone na wsparcie uczniów poprzez organizację staży i praktyk 22,5 mln EUR. 2. Do obliczenia średniego kosztu organizacji staży wykorzystano doświadczenia projektu systemowego realizowanego przez Województwo Małopolskie w ramach POKL w zakresie kształcenia zawodowego; 3.Ponadto wzięto pod uwagę także możliwości pracodawców w zakresie przyjmowania/organizacji dla uczniów staży wysokiej jakości: w województwie małopolskim jest 2455 średnich i 354 dużych firm, z badania MEN wynika że 23 % przedsiębiorców (najczęściej średnich) deklaruje współpracę ze szkołą lub centrum kształcenia praktycznego, 23% x 2809=646 staże mogą odbywać się w wakacje,zakładając iż średnio 1 przediębiorstwo przyjmie w okresie wakacji 3 stażystów daje to 1938 staży rocznie.	14000		
produkt	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego doposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	zgodnie z WLWK	180	Wskaźnik oszacowano biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia oraz zapisy dotyczące standardów wyposażenia pracowni kształcenia w zawodach opracowane przez KOWEZiU, a także planowaną sieć 25 Centrów Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego.	180		
produkt	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie	zgodnie z WLWK	25	1. Tworzone Centra powinny bazować na szkołach i placówkach wyposażonych w sprzęt techno-dydaktyczny w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, projektu „Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce" i innych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej oraz ze środków własnych organów prowadzących. Przyjęto, że optymalną formą są proponowane w Ustawie o systemie oświaty Centra kształcenia zawodowego i ustawicznego 2. Do analizy pod uwagę wzięto następujące przesłanki: a) Posiadaną przez dany podmiot bazę dydaktyczną w danej branży b) Liczba uczniów kształcąca się w powiecie w danej branży c) Wyniki egzaminów zewnętrznych d) Uwarunkowania komunikacyjno – logistyczne e) Funkcjonujące ośrodki egzaminacyjne OKE w danej branży	25	4	Uzasadnienie do ram wykonania jak wyżej. Przewiduje się, iż do końca 2018 r. osiągnięte zostanie 17,52 % wskaźnika docelowego
produkt	Liczba osób dorosłych uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	zgodnie z WLWK	4960,7	Wskaźnik odnoszący się do osób dorosłych Do obliczenia wartości docelowej wskaźnika wykorzystano średni koszt wsparcia szkoleniowego na 1 pracownika w ramach Poddziałania 8.1.1 PO KL w oparciu o „Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013" na koniec I półrocza 2014 r. Realizowany w ramach tego Poddziałania typ wsparcia jest najbardziej zbliżony charakterem do wsparcia planowanego w ramach PI 10iv w odniesieniu do osób dorosłych.	14780		

rezultat bezpośredni	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	zgodnie z WLWK		Wskaźnik odnoszący się do uczniów 1. dane historyczne: Liczba uczniów, którzy wzięli udział w szkoleniach/kursach (stan na 30.06.2014) wg danych z pefs: 41 518 Liczba certyfikatów, uprawnień, zaświadczeń potwierdzających nabyte kwalifikacje i uprawnienia (poprzez zdanie egzaminu) –na podst. skorygowanego załącznika do WNP nr 20: 37 699 2. Z przedstawionych danych nie da się wyciągnąć bezpośrednich wniosków o procencie osób które uzyskają potwierdzenie ponieważ 1 dana mówi o osobach biorących udział w kursach/szkoleniach (jedna osoba mogła brać udział w więcej niż 1 kursie) a druga dana o wydanych certyfikatach. 3. w związku z tym przyjęto jako bazę do wyliczenia wskaźnika dane dotyczące osób dorosłych o niskich kwalifikacjach: Wartość docelowa wskaźnika rezultatu została określone na podstawie badania ewaluacyjnego „Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013” Raport cząstkowy 30.09.2014 Badanie dotyczyło osób niepracujących. Jako wartość bazową przyjęto analogiczną jak w przypadku osób długotrwale bezrobotnych - 33% (ze względu na fakt, iż zdecydowana większość osób długotrwale bezrobotnych - ponad 80% stanowią osoby z wykształceniem co najwyżej średnim)	33,00%		
rezultat bezpośredni	Liczba osób dorosłych, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	zgodnie z WLWK		Wskaźnik odnoszący się do osób dorosłych Badanie CEM Ocena wpływu realizowanych form wsparcia na sytuację uczestników projektów... (2010) - 50 % osób wskazało, iż udział w szkoleniach w dużym stopniu przyczynił się do realizacji ich potrzeb w tym potrzeby podniesienia kwalifikacji pracowników. Założono, iż wyniki badania można zastosować do osob dorosłych uczestniczących w działaniach dot. podnoszenia kompetencji.	50,00%		
rezultat bezpośredni	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących doposażenie zakupione dzięki EFS	zgodnie z WLWK		Na podstawie doświadczeń projektu systemowego realizowanego w obszarze kształcenia zawodowego w ramach POKL założono, że wszystkie wsparte szkoły wykorzystują sprzęt zakupiony z programu.	100,00%		
rezultat długoterminowy	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	zgodnie z WLWK		Badanie WUP "Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2012": w rok po ukończeniu nauki: 20% uczy się, 40% pracuje, a 21%pracuje i uczy się, 13% to bezrobotni, a 6 % bierni zawodowo. Można więc przyjąć, że ok. 80 % absolwentów szkół kształci się lub pracuje. Jednocześnie przyjąć należy, że wskaźnik nie będzie się odnosił do wszystkich osób biorących w programie, ale do tych uczniów, którzy do momentu badania będą absolwentami szkoły (część z biorącyh udział w projektach nie ukończy do tego czasu nauki w szkole).	80,00%		

Dodatkowe dokumenty krajowe w zakresie RPO Województwa Małopolskiego 2014-2020 | załącznik 2.3

Metodologia szacowania wartości wskaźników EFS - oś priorytetowa 13 RPO WM

Typ wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Koszt jednostkowy	Opis sposobu szacowania kosztu jednostkowego i wartości docelowej	Szacowana wartość
1	2	3	4	5	6
PI - nie dotyczy pomocy technicznej					
rezultat	Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych w politykę spójności	**Zgodnie z definicją podaną przez MIR** Źródło danych: system monitorowania Częstotliwość raportowania: corocznie	nd	Wartość wskaźnika "Odsetek osób, które zaprzestały pracy w ramach instytucji NSRO" jest obliczana w następujący sposób: podczas ankiety respondenci odpowiadają na 2 pytania: 1)pytanie o poziom zatrudnienia na koniec danego dnia (danego okresu) 2) pytanie ile osób w badanym okresie odeszło z instytucji (instytucja to instytucja w systemie, jako osoba, która odeszła rozumie się zaprzestanie wykonywania przez osobę zadań danej instytucji); liczbę osób, które odeszły dzielimy przez stan zatrudnienia na koniec wcześniejszego okresu). Zawsze pytamy też o stan zatrudnienia na koniec aktualnego badanego okresu, gdyż dana ta będzie potrzebna przy kolejnym badaniu; dodatkowo zadajemy pytanie nt liczby nowozatrudnionych osób - co pokazuje fluktuację "in plus" **W=A/B** W - wartość wskaźnika, A - liczba osób, które odeszły w badanym okresie, B - liczba osób zatrudnionych w wg stanu na ostatni dzień przed rozpoczęciem badanego okresu **Po obliczeniu wart. bazowej na podstawie danych za 2013 rok (metodologia narzucona przez MIR) zadecydowano, iż wartość docelowa jest równa wartości bazowej, w związku z faktem, iż bazowy poziom wskaźnika jest zadowalajacy i utrzymanie go na takim poziomie zapewnia stabilność kadry zaangażowanej w realizację RPO WM 2014-2020.**	3,4 [%]
rezultat	Średnioroczna liczba form szkoleniowych na jednego pracownika instytucji systemu wdrażania FE	**Zgodnie z definicją podaną przez MIR** Źródło danych: system monitorowania Częstotliwość raportowania: corocznie	nd	Wartość wskaźnika obliczana jest na podstawie danych z systemu monitorowania. **W = A/B** W - wartość wskaźnika A - łączna liczba uczestników form szkoleniowych w jakich wzięli udział pracownicy danej instytucji sfinansowanych ze środków pomocy technicznej B - średnioroczna liczba etatów (zgodnie z poziomem kwalifikowalności określonym w opisie stanowiska pracy lub dokumencie równoważnym) w danej instytucji finansowanych ze środków pomocy technicznej. *do wskaźnika nie są wliczane szkolenia bezkosztowe ** przez "formy szkoleniowe" rozumie się m.in.: szkolenia, warsztaty, studia. **Wart. bazowa została obliczona na podstawie danych za 2013 rok (metodologia narzucona przez MIR) i wynosi 1,8. Mając na uwadze rolę, jaką Komisja Europejska przykłada do zwiększania potencjału pracowników zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie RPO WM 2014-2020 (wyrażoną m.in. podczas negocjacji Programu Operacyjnego), a także dwufunduszową specyfikę Programu (jednofunduszowe MRPO w perspektywie 2007-2013) - mimo zadowalającego poziomu bazowego wskaźnika założono, iż nastąpi znacząca intensyfikacja działań szkoleniowych, co doprowadzi do zwiększenia średniej ilości szkoleń w przeliczeniu na 1 pracownika o 11%.**	2,0 [Liczba]
rezultat	Średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy)	**Zgodnie z definicją podaną przez MIR** Źródło danych: system monitorowania Częstotliwość raportowania: corocznie	nd	Wartość wskaźnika to średni czas zatwierdzenia projektu (od złożenia pierwszej wersji wniosku o dofinansowanie do podpisania umowy) **W = (A + A1 + A2 + A3 + …)/B** W – wartość wskaźnika A, A1, A2, A3,.. – czas zatwierdzenia poszczególnych projektów B – łączna liczba zatwierdzonych projektów **Wart. bazowa została obliczona na podstawie danych za 2013 rok (metodologia narzucona przez MIR) i wynosi 200,3. Biorąc pod uwagę uproszczenia w systemie, jak również doświadczoną kadrę realizującą procesy naboru i kontraktacji, a także doświadczenia w zakresie harmonogramów naborów oraz dwufunduszową specyfikę Programu założono 11% skrócenie średniego czasu zatwierdzenia wniosku.**	180,3 [Liczba dni]

rezultat	Ocena przydatności form szkoleniowych dla beneficjentów	**Zgodnie z definicją podaną przez MIR** Źródło danych: system monitorowania Częstotliwość raportowania: corocznie	nd	Wartość wskaźnika to średnia ocen z ankiet wszystkich uczestników form szkoleniowych. **W = (A + A1 + A2 + A3 + …)/B** W – wartość wskaźnika A, A1, A2, A3,.. – oceny przydatności form szkoleniowych dokonane przez poszczególnych uczestników B – łączna liczba uzupełnionych i zwróconych ankiet Uczestnicy wypełniają ankietę po zakończeniu każdej formy szkoleniowej sfinansowanej ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020/ pomocy technicznej w danym programie operacyjnym. **Po obliczeniu wart. bazowej na podstawie danych za 2013 rok (metodologia narzucona przez MIR) zadecydowano, iż wartość docelowa jest równa wartości bazowej w związku z faktem, iż bazowy poziom wskaźnika jest bardzo wysoki i utrzymanie go na takim poziomie zapewnia wystarczająco dobą jakość szkoleń dla beneficjentów RPO WM 2014-2020.**	4,4 [Skala 1-5]
produkt	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba opracowanych ekspertyz	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego / serwisu internetowego	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd
produkt	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	Zgodnie z definicją WLWK	nd	**nd** (zgodnie z art. 96 pkt.2c Rozp. ogólnego nie ma obowiązku ustalania wartości docelowej wskaźników produktu dla pomocy technicznej)	nd

PLAN DZIAŁAŃ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W CELU WYPEŁNIENIA KRYTERIÓW 2 i 4 DLA WARUNKU WSTĘPNEGO 6.2.
(GOSPODARKA ODPADAMI)

Plan działań Rzeczypospolitej Polskiej w celu wypełnienia kryteriów 2 i 4 dla warunku wstępnego 6.2. (gospodarka odpadami) – zgodnie z wymaganiami art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320)

I. Kryterium 2 - istnienie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami zgodnie z wymogami art. 28 dyrektywy 2008/98/WE

A. Opracowanie krajowego i wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z planami inwestycyjnymi

Polska zdecydowała się na aktualizacje dotychczasowych planów gospodarki odpadami ze względu na zmianę podejścia do systemu gospodarki odpadami komunalnymi. W tym celu Ministerstwo Środowiska opracuje wytyczne do aktualizacji krajowego oraz wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z planami inwestycyjnymi stanowiącymi załącznik do wojewódzkich planów. Krajowy Plan zostanie zaktualizowany do końca 2015 roku, a wojewódzkie plany gospodarki odpadami zostaną opracowane do końca 2016 r.

W celu realizacji powyższego zadania planuje się, że wytyczne zostaną opracowane przez Ministerstwo Środowiska przy udziale Grupy Roboczej ds. Gospodarki Odpadami działającej w ramach ENEA („Partnerstwo: Środowisko dla Rozwoju" - krajowa sieć organów środowiskowych oraz instytucji zarządzających funduszami unijnymi.). W skład ww. grupy wejdą: Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, urzędy marszałkowskie (odpowiedzialne za opracowywanie wojewódzkich planów gospodarowania odpadami oraz instytucje zarządzające regionalnymi programami operacyjnymi), Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska wraz z Regionalnymi Dyrekcjami Ochrony Środowiska.

Wytyczne powinny zawierać rekomendacje, etapy i sposób postępowania zmierzające do opracowania krajowego i wojewódzkich planów gospodarki odpadami. Wytyczne powinny określić, w jaki sposób będą gromadzone dane na temat strumieni i ilości odpadów wytwarzanych w województwach, a także dane dotyczące wielkości istniejących instalacji, w tym planowanych do zamknięcia. Będą to dane wyjściowe do analizy potrzeb inwestycyjnych w regionach i działań, które muszą zostać podjęte w celu osiągnięcia celów określonych w dyrektywach.

Wytyczne zostaną opracowane do końca pierwszego kwartału 2015 r. Dane będą pochodzić m.in. ze sprawozdań z realizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami, oraz

z centralnej i wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami. Obecnie w Ministerstwie Środowiska trwają prace nad utworzeniem nowej Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, która zgodnie z art. 238 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. poz. 21, z późn. zm.) powinna zostać utworzona do 23 stycznia 2016 r.

Pierwszym etapem będzie sporządzenie krajowego planu gospodarki odpadami, który będzie zawierał strategię wdrażania dyrektyw UE oraz osiągnięcie celów na rok 2020 z uwzględnieniem roku 2030. Krajowy Plan oceni obecny stan wdrażania dyrektyw UE, istniejącą infrastrukturę oraz wskaże kierunki działań niezbędnych do podjęcia w poszczególnych województwach w celu zapewnienia spójnej sieci gospodarowania odpadami zaplanowanej zgodnie z hierarchia postępowania z odpadami. Krajowy plan będzie określał również ewentualne potrzeby w skali kraju (instalacje o znaczeniu ponad wojewódzkim) w zakresie infrastruktury niezbędnej do pełnego zagospodarowania poszczególnych rodzajów odpadów.

Krajowy plan zostanie zaktualizowany w terminie do końca 2015 r. Następnie na podstawie krajowego planu gospodarki odpadami zostaną opracowane plany wojewódzkie. Plany wojewódzkie będą realizować działania określone w krajowym planie, a także będą stanowić podstawowy dokument planistyczny w sektorze gospodarki odpadami w województwach. Potrzeby inwestycyjne zidentyfikowane w planach wojewódzkich zostaną zawarte w planach inwestycyjnych zatwierdzanych następnie przez Ministra Środowiska. Będą one podstawą do wydatkowania środków publicznych zarówno unijnych (POIiŚ i RPO), jak i krajowych (fundusze ochrony środowiska).

Zakłada się, że do końca 2016 r. zostanie przeprowadzona aktualizacja wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Wojewódzkie plany gospodarki odpadami będą opiniowane przez Ministra Środowiska, a plany inwestycyjne – zatwierdzane, co zapewni ich spójność z polityką państwa, a tym samym pozwoli na osiągnięcie celów wynikających z prawa UE.

Działania, które mają zostać podjęte w celu realizacji kryterium 2 zostały opisane w **Załączniku (Tabela nr 1 i 2)** odnoszącym się do Action Plan zawartego w dokumencie Mapa Drogowa dla Polski.

B. Zrealizowane przez Rzeczpospolitą Polską działania w celu wypełnienia kryterium 2 dla warunku wstępnego 6.2. (gospodarka odpadami) w okresie od dnia 1 lipca 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r.

1. Działania legislacyjne:
   1) Senacka Komisja Środowiska, na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, wniosła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. Treść przedmiotowej zmiany ustawy została zapisana w druku senackim 615 z dnia 24 kwietnia 2014 r. Projekt ustawy wprowadza obowiązek dokonania aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wpgo, najpóźniej do końca 2015 r. Zgodnie z projektem ustawy, plan inwestycyjny będzie określał potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi przeznaczoną do zagospodarowania odpadów komunalnych i remontowo-budowlanych, zapewniającą osiągnięcie celów wyznaczonych w przepisach prawa Unii Europejskiej;

2) Senat RP w dniu 7 sierpnia 2014 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw;
3) Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Środowiska określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego, który został poddany wstępnym konsultacjom w ramach resortu środowiska.

2. Działania organizacyjne:
   1) Działania związane z postępowaniem z nielegalnymi składowiskami odpadów wskazywane są regularnie w planach gospodarki odpadami – krajowym i wojewódzkim.
      Ponadto zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.) posiadacz odpadów jest obowiązany do niezwłocznego usunięcia odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania. Natomiast zgodnie z art. 148 ust. 1 ustawy o odpadach, w przypadku gdy zarządzający składowiskiem odpadów nie wystąpił z wnioskiem o wyrażenie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części, a zachodzą następujące okoliczności:
      1) składowisko odpadów lub jego wydzielona część nie spełnia wymogów technicznych lub formalnych określonych w przepisach prawa lub
      2) w wyniku przeprowadzonej kontroli wojewódzki inspektor ochrony środowiska stwierdzi, że na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na którym są składowane odpady komunalne, co najmniej od roku nie są przyjmowane odpady, lub
      3) pojemność składowiska odpadów, określona w zatwierdzonej instrukcji prowadzenia składowiska odpadów, została zapełniona

      – właściwy organ, sporządza ekspertyzę dotyczącą zamknięcia składowiska odpadów lub jego wydzielonej części oraz nową instrukcję prowadzenia składowiska odpadów.
      Na tej podstawie właściwy organ wydaje decyzję o zamknięciu składowiska odpadów lub jego wydzielonej części (z urzędu).

3. Inne działania:
   1) W 2013 r. zlecono ekspertyzę mającą na celu przegląd instalacji do mechaniczno–biologicznego przetwarzania odpadów istniejących w Polsce. W ramach ekspertyzy dokonano analizy w zakresie istniejących mocy przerobowych instalacji do mechaniczno–biologicznego przetwarzania odpadów. W ramach ekspertyzy przeprowadzono ankietyzację oraz wizytację instalacji MBP, których celem była ocena ich efektywności w zakresie ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz uzyskanie informacji dotyczących przepływu strumieni odpadów, ich ilości i rodzajów. Realizacja III etapu ekspertyzy ma na celu przygotowanie oceny stosowanych rozwiązań pod kątem spełnienia wymagań wynikających z obowiązującego prawodawstwa unijnego i krajowego.
      Przygotowana ekspertyza będzie mogła stanowić potencjalne źródło informacji i danych analitycznych potrzebnych do przygotowania zaktualizowanych planów gospodarki odpadami.

Załącznik (Tabela nr 1 i 2) zawiera odniesienie do ww. działań, zrealizowanych w celu wypełnienia kryterium 2, w odniesieniu do zaleceń określonych w Action Plan, zawartego w dokumencie Mapa Drogowa dla Polski.

II. <u>Kryterium 4</u> - Przyjęto środki niezbędne do osiągnięcia celów na 2020 r. dotyczących przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2008/98/WE)

Wypełnienie tego kryterium będzie związane z podjęciem przez Polskę następujących działań (i przedstawienie ich w dokumentach typu: plany gospodarki odpadami lub sprawozdanie z transpozycji i wdrażania dyrektywy 2008/98/WE, o którym mowa w kryterium 1) warunkowości ex-ante:

1. Przeprowadzenie prac legislacyjnych umożliwiających realizację celów roku 2020:
   - wprowadzenie przepisów dotyczących nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi – już zrealizowane,
   - wzmocnienie instrumentów finansowych,
2. Skuteczna egzekucja prawa,
3. Realizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych (na poziomie Ministerstwa Środowiska i gmin), budowa spójnej sieci gospodarowania odpadami zaplanowanej zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami.

Działania zrealizowane oraz te, które mają zostać podjęte w celu realizacji kryterium 4 zostały opisane w **Załączniku (Tabela nr 1 i 2)** odnoszącego się do zaleceń określonych w Action Plan, zawartego w dokumencie Mapa Drogowa dla Polski.

Załącznik

DZIAŁANIA ZREALIZOWANE I PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W CELU WYPEŁNIENIA KRYTERIUM 2 i 4 W ODNIESIENIU DO ACTION PLAN ZAWARTEGO W DOKUMENICE MAPA DROGOWA DLA POLSKI

Tabela 1. Klasyfikacja działań przewidzianych do realizacji i zrealizowanych przez Polskę dla kryterium 2 i 4 – Horizontal measures addressing several problems

MEASURE		Nr kryterium	Działania, które zostaną podjęte dla kryterium 2 lub 4			Nr kryterium	Działania zrealizowane dla kryterium 2 lub 4
			Opis działań	Podmioty odpowiedzialne za działanie	Harmonogram realizacji działań		Opis działań
MEASURE 1: Progressively increase existing landfill tax							
1	1) Continue to increase of the landfill tax 2) Utilize revenues from the landfill tax to further develop infrastructure for collection and treatment of municipal waste and related activities (awareness campaigns etc.)	**4**	Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska, które będzie również obejmowało podwyższenie opłat dla strumieni odpadów, które powinny być poddane recyklingowi	Ministerstwo Środowiska	Zakończenie realizacji: IV kw. 2015 r.	4	Wpływy z opłat za składowanie odpadów – zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, dotyczącymi redystrybucji opłat i kar za korzystanie ze środowiska, wpływy z opłat za składowanie odpadów są przekazywane do funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz zasilają budżety gmin i powiatów. Wpływy z opłat są przeznaczane m.in. na rozwój infrastruktury dotyczącej zbierania i zagospodarowania odpadów (działanie horyzontalne 1, pkt 1, ppkt 2 wg Planu działania zawartego w Mapie drogowej dla Polski).W zakresie zwiększenia opłat za składowanie odpadów dokonana została analiza obecnie obowiązujących stawek opłat za składowanie odpadów. Wskazano 87 rodzajów odpadów (odpadów komunalnych oraz innych odpadów, w odniesieniu do których Polska jest zobowiązana uzyskiwać określone poziomy zbierania, odzysku i recyklingu (opakowania, sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, pojazdy wycofane z eksploatacji)), dla których konieczny jest znaczący wzrost opłaty za korzystanie ze środowiska. Docelowa stawka opłaty za składowanie tego typu odpadów została przyjęta na poziomie 270 zł. Wysokość jednostkowej stawki opłaty za umieszczenie niektórych rodzajów odpadów na składowisku odpadów na poziomie 270 zł za Mg jest stawką, która jednoznacznie wskazuje, że dla wybranych rodzajów odpadów metoda unieszkodliwiania poprzez składowanie jest wysoce niepożądana i te rodzaje odpadów powinny zostać poddane innym procesom przekształcania i stawka została zaproponowana na poziomie wystarczająco wysokim, na jakim pozwala przyjąć tę stawkę wysokość górnej jednostkowej stawki opłaty za umieszczenie odpadów na składowisku, wynikająca z ustawy – Prawo ochrony środowiska;
2	Communicate the increase of the landfill tax to investors and stakeholders; inform on the importance of increase of the landfill tax	4	Zorganizowanie eksperckich spotkań z jednostkami samorządu terytorialnego i przedsiębiorcami oraz przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej upowszechnienia informacji nt. konieczności i potrzeby podwyższenia stawek opłat za składowanie odpadów	Minister Środowiska	Zakończenie realizacji: IV kw. 2015 r.		
3	Undertake expert meetings on procedures for implementation and management of landfill tax for local authorities/municipalities						

MEASURE 2: Introduce incineration and MBT tax							
1	Introduce a tax for incineration and MBT to prevent underdevelopment of recycling on long-term basis in harmonisation with the tax on landfilling	4	Podatek za mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów i spalanie odpadów. W zakresie wprowadzenia podatku od spalania odpadów i przetwarzania w instalacjach mechaniczno-biologicznego przetwarzania, w celu zwiększenia opłacalności recyklingu, w 2016 r. planowane jest przeprowadzenie analizy systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Przewiduje się, że do tego czasu zostanie w pełni wdrożony system gospodarki odpadami komunalnymi. Celem ww. analizy będzie ocena skuteczności funkcjonowania systemu gospodarki odpadami oraz efektu wprowadzonych zmian w wysokości stawek opłat za składowanie odpadów. Analiza powinna wskazać kierunki dalszych działań (np. dalsze zwiększanie opłat za składowanie odpadów lub konieczność podjęcia innych działań mogących wpłynąć na wzrost wymaganych poziomów recyklingu i odzysku, np. wprowadzenie opłaty za korzystanie ze środowiska w przypadku mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów lub spalania odpadów). Zatem w obliczu braku wystarczającej infrastruktury technicznej w zakresie zagospodarowania odpadów innego niż składowanie, **wcześniejsze przeprowadzenie przedmiotowej analizy oraz ustanawianie nowych instrumentów finansowych, wydaje się niezasadne**.	Ministerstwo Środowiska	Realizacja wg opisanego planu do marca 2023 r.		
MEASURE 3: Restrictions/Ban on landfilling (and incinerating) municipal waste							
1	Impose a ban on landfilling biodegradable waste collected also for mixed municipal waste (currently there is only a provision for separately collected bio-waste)					4	Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach zawiera przepis art. 105, który wskazuje, że odpady przed umieszczeniem na składowisku odpadów poddaje się procesowi przekształcenia fizycznego, chemicznego, termicznego lub biologicznego, włącznie z segregacją, w celu ograniczenia zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub dla środowiska oraz ograniczenia ilości lub objętości składowanych odpadów, a także ułatwienia postępowania z nimi lub prowadzenia odzysku. Zatem zgodnie z art. 105 ustawy o odpadach, zmieszane odpady komunalne nie mogą trafić na składowisko bez przeprowadzenia ww. procesów, co jest tożsame z funkcjonowaniem zakazu składowania zmieszanych odpadów komunalnych. Ponadto przyjęte zgodnie z prawem UE kryteria dopuszczania odpadów do składowania wymuszają również poddanie wspomnianym procesom zmieszanych odpadów komunalnych
2	Ban the landfilling of waste not undergone sufficient pre-treatment						
3	Ban/restrict the landfilling or incinerating of recyclables (such as paper, glass, metal),	4	Wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska, które będzie również obejmowało podwyższenie opłat dla strumieni odpadów, które powinny być poddane recyklingowi	Ministerstwo Środowiska	Zakończenie realizacji: IV kw. 2015 r.		
4	Ensure implementation of provisions and prosecution via intensified controls (expand technical capacity of authorities)					4	Możliwość finansowania etatów dedykowanych gospodarce odpadami komunalnymi w samorządach ze środków z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranymi od właścicieli nieruchomości - w latach 2011-2014 większość samorządów utworzyło nowe etaty dedykowane organizacji i kontroli systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz zwiększeniu egzekucji prawa i wydatkowaniu środków krajowych i unijnych na inwestycje w zakresie gospodarki odpadami

MEASURE 4: PAYT scheme							
1	Implement PAYT scheme covering all households; Introduce penalties to address any unwanted side-effects (e.g. illegal dumping)	4	Nie wyklucza się w perspektywie kilku – kilkunastu lat możliwości wprowadzenia zasady PAYT, ale na obecnym etapie istotne jest wyrobienie w społeczeństwie nawyku oddawania odpadów do legalnego systemu zbierania. Przed reformą systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, wprowadzoną nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w 2011 r. w Polsce funkcjonował system, w którym w większości przypadków opłata za odbieranie odpadów była uzależniona od ilości oddawanych odpadów (liczonej w workach lub pojemnikach). Ze względu na fakt, że mieszkańcy, szukając oszczędności, pozbywali się odpadów w sposób niezgodny z prawem (wyrzucanie do miejsc do tego nieprzeznaczonych, spalanie w paleniskach domowych) zrezygnowano z takiego kształtu systemu. Obecnie, aby zapobiec takim praktykom opłata pobierana od mieszkańców jest uniezależniona od ich faktycznie wytwarzanej ilości. Natomiast w kampaniach edukacyjnych zachęca się mieszkańców do ograniczania ilości wytwarzanych odpadów. Zachęca się również gminy do promowania działań ograniczających wytwarzanie odpadów, np. poprzez promowanie przydomowych kompostowników.	Ministerstwo Środowiska	do ewentualnego wdrożenia	4	Reforma systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez nowelizację przepisów ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – nowy system zaczął funkcjonować na terenie całej Polski od 1 lipca 2013 r. – wprowadziła nowy system gospodarki odpadami komunalnymi poprzez przekazanie gminom odpowiedzialności za organizowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi na swoim terenie. W ustawie przewidziano również model naliczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranej przez gminy od właścicieli nieruchomości oraz stworzono gminom możliwość ustalania wysokości stawek opłat. W przypadku gospodarstw domowych opłata uzależniona jest od liczby mieszkańców, powierzchni nieruchomości, bądź ilości zużytej wody (gmina wybiera metodę). W przypadku odpadów komunalnych z innych źródeł niż gospodarstwa domowe opłata za odbieranie odpadów jest uzależniona od ilości wytworzonych odpadów (liczba pojemników)
2	Support municipalities by introducing PAYT scheme by providing information on how to set up/introduce such systems by making available guidance, support experience exchange, conferences, buddy systems, awareness on benefits and costs						
3	Make the application of PAYT scheme a legal obligation to municipalities (e.g. volume based/frequency based approach, as soon as appropriate collection and treatment infrastructure in place)						
4	Inform households/support information provision by local authorities on PAYT scheme leaflets and brochures and campaigns, inform on benefits and possibility to save money separation is properly applied, in parallel inform on impacts of illegal burning/littering and make campaign of inspection						
5	Improve monitoring of development and implementation of municipally organized collection model (PAYT scheme) by the state institutions						

MEASURE 5: EPR schemes							
1	Improve the performance of existing EPR schemes for the main waste flows by initiating depth consultation with relevant sectors and by ensuring a clear correlation between the quality (recyclability) of product set on the market and the contribution paid to the system (to encourage eco-design), intensified controls of organisations taking over the obligations of producers necessary	4	Wydanie rozporządzenia dotyczącego audytu na podstawie art. 51 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888)	Minister Środowiska	Realizacja w latach: 2014-2015	4	Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami umożliwia tworzenie przez wprowadzających produkty w opakowaniach oraz podmioty przetwarzające odpady opakowaniowe, w porozumieniu z Ministrem Środowiska, odrębnych systemów zbierania odpadów opakowaniowych z zastosowaniem dodatkowych instrumentów finansowych, takich jak kaucja (depozyt) za opakowania. Ustawa nie narzuca obowiązku tworzenia takich systemów, mając na uwadze potencjalne zagrożenia, jakie takie systemy mogą stanowić m.in. dla swobodnego przepływu towarów pomiędzy krajami członkowskimi UE
		4	Opracowanie programu akredytacyjnego dla audytorów, którzy zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, przeprowadzać będą audyty przedsiębiorców przetwarzających odpady opakowaniowe oraz wywożących poza terytorium kraju odpady opakowaniowe do ich przetworzenia	Polskie Centrum Akredytacyjne we współpracy z Ministerstwem Środowiska	Realizacja w latach: 2014-2015		
		4	Opracowanie zasad i zakresu audytu wewnętrznego, któremu, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888), będą podlegać przedsiębiorcy prowadzący przetwarzanie odpadów opakowaniowych o zdolnościach przetwarzania przekraczających 400 Mg oraz wywożący poza terytorium kraju odpady opakowaniowe do przetworzenia o masie przekraczającej 400 Mg; celem audytu będzie sprawdzenie wiarygodności danych dotyczących masy przetworzonych odpadów opakowaniowych.	Minister Środowiska	Realizacja w latach: 2014-2015		
2	Set in place and improve the performance of deposit refund systems for packaging in particular for refillable beverage packaging (e.g. increase deposit and refunds and improve public awareness by campaigns, etc.) In general all voluntary schemes are compliant with EU legislation and free movement of goods; mandatory systems need to fulfil certain criteria to be compliant in order to ensure fair balance between environmental objectives and internal market needs.					4	Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi wprowadza obowiązek finansowania przez wprowadzających produkty w opakowaniach oraz działające w ich imieniu organizacje odzysku publicznych kampanii edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami opakowaniowymi, możliwym wpływie odpadów opakowaniowych na środowisko i zdrowie ludzi, dostępnych systemach zwrotu, zbierania i odzysku, w tym recyklingu, odpadów opakowaniowych, w tym kampanie w środkach masowego przekazu, ulotki i broszury informacyjne, plakaty, konkursy, konferencje oraz imprezy o charakterze informacyjno-edukacyjnym, określając przy tym wysokość środków finansowych, jakie na ten cel corocznie muszą ponieść te podmioty
						4	W ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi wprowadzono obowiązek przeprowadzenia audytu zewnętrznego u przetwarzających odpady opakowaniowe o zdolnościach przetwarzania przekraczających 400 Mg oraz wywożących poza terytorium kraju odpady opakowaniowe do przetworzenia o masie przekraczającej 400 Mg. Audyt ma potwierdzić zgodność dokumentacji potwierdzającej przetworzenie odpadów ze stanem faktycznym, a więc wyeliminować sytuacje wystawiania dokumentów potwierdzających odzysk i recykling bez faktycznego przetworzenia odpadów. Zwiększy to tym samym współfinansowanie przez wprowadzających produkty w opakowaniach przetwarzania odpadów opakowaniowych, również i tych pochodzących z gospodarstw domowych. System audytów zacznie obowiązywać od dnia 1 stycznia 2016 r.

MEASURE 6: Enhance enforcement							
1	See below specified where relevant					4	Możliwość finansowania etatów dedykowanych gospodarce odpadami komunalnymi w samorządach ze środków z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranymi od właścicieli nieruchomości - w latach 2011-2014 większość samorządów utworzyło nowe etaty dedykowane organizacji i kontroli systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz zwiększeniu egzekucji prawa i wydatkowaniu środków krajowych i unijnych na inwestycje w zakresie gospodarki odpadami
MEASURE 7: Better use EU funds for establishment of infrastructure which ensures achievement of infrastructure which ensure achievment of targets in 2020 (other than landfills and unproven facilities/technologies)							
1	Increased utilisation and allocation of the Cohesion Policy fund and other available funds to develop waste management infrastructure which ensures achievement of targets in (e.g. undertake high quality scientific studies in order to prioritise investments) with a priority on the first steps of the waste hierarchy	2	Wprowadzenie ustawowego obowiązku sporządzania przez zarządy województw planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, które będą stanowić załączniki do wojewódzkich planów gospodarki odpadami	Parlament	Zakończenie realizacji: IV kwartał 2014 r.	2	1) Senacka Komisja Środowiska, na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, wniosła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. Treść przedmiotowej zmiany ustawy została zapisana w druku senackim 615 z dnia 24 kwietnia 2014 r. Projekt ustawy wprowadza obowiązek dokonania aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wpgo, najpóźniej do końca 2015 r. Zgodnie z projektem ustawy, plan inwestycyjny będzie określał potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi przeznaczoną do zagospodarowania odpadów komunalnych i remontowo-budowlanych, zapewniającą osiągnięcie celów wyznaczonych w przepisach prawa Unii Europejskiej; 2) Senat RP w dniu 7 sierpnia 2014 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw; 3) Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Środowiska określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego, który został poddany wstępnym konsultacjom w ramach resortu środowiska
		2	Wydanie rozporządzenia określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego	Ministerstwo Środowiska	Zakończenie realizacji: I kwartał 2015 r.		
		2	Spotkania z przedstawicielami urzędów marszałkowskich dotyczące problematyki warunku wstępnego (ex ante), mające na celu wsparcie prac w zakresie aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami przygotowania planów inwestycyjnych. Prawdopodobnie zostanie powołany zespół roboczy składający się z przedstawicieli Ministerstwa Środowiska, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, który będzie współpracować z urzędami marszałkowskimi	Ministerstwo Środowiska	Cykliczne spotkanie raz na kwartał: zakończenie realizacji grudzień 2015 r.		
		2	Aktualizacja krajowego planu gospodarki odpadami, po dokonaniu analizy sprawozdań z realizacji dotychczasowych wojewódzkich planów gospodarki odpadami, z uwzględnieniem sprawozdania z realizacji krajowego planu gospodarki odpadami oraz prac nad nowelizacją dyrektyw w zakresie gospodarki odpadami	Ministerstwo Środowiska	Zakończenie realizacji: najpóźniej do końca 2015 r.		
		2	Aktualizacja wojewódzkich planów gospodarki odpadami wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi	Ministerstwo Środowiska	2016 r.		
2	Provide sufficient human/economic resources to MoE and municipalities to improve administrative adsorption capacity for EU funding (e.g. via LIFE)					4	Możliwość finansowania etatów dedykowanych gospodarce odpadami komunalnymi w samorządach ze środków z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranymi od właścicieli nieruchomości - w latach 2011-2014 większość samorządów utworzyło nowe etaty dedykowane organizacji i kontroli systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz zwiększeniu egzekucji prawa i wydatkowaniu środków krajowych i unijnych na inwestycje w zakresie gospodarki odpadami

Tabela 2. Klasyfikacja działań przewidzianych do realizacji i zrealizowanych przez Polskę dla kryterium 2 i 4 – Problems 1-5

PROBLEM		Nr kryterium	Działania, które zostaną podjęte dla realizacji kryterium 2 lub 4			Nr kryterium	Działania zrealizowane dla kryterium 2 lub 4
			Opis działań	Podmioty odpowiedzialne za działanie	Harmonogram realizacji działań		Opis działań
PROBLEM 1: Waste treatment largely diverting from the waste hierarchy							
PROPOSAL 1: Expand infrastructure for separate collection and ensure 100% collection coverage for municipal waste (see measures for PROBLEM 3 and 4) – in combination with awareness raising		**4**	Zwiększenie możliwości dokonywania odzysku odpadów budowlano- rozbiórkowych w związku z przyjęciem nowego rozporządzenia w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami	Ministerstwo Środowiska	IV kwartał 2014 r. przekazanie projektu do notyfikacji technicznej KE; I kwartał 2015 r. wejście w życie	4	Tworzenie przez gminy systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, ustalanie standardów dla selektywnego zbierania odpadów, określanie podmiotów odpowiedzialnych za dostarczenie odpowiednich pojemników oraz worków do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określanie kryteriów kontroli selektywnego zbierania przez podmioty działające na zlecenie gmin
						4	Tworzenie przez gminy miejsc selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów zielonych oraz WEEE – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zapewnia dofinansowanie na tworzenie takich miejsc
PROPOSAL 2: Include packaging waste from households into the statistics of municipal waste management and subsequent reporting to EUROSTAT							
1	Include packaging waste from households into the statistics of municipal waste management and subsequent reporting to EUROSTAT	4	Wydanie nowego rozporządzenia w sprawie wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych oraz realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi – w celu poprawienia jakości pozyskiwanych danych dotyczących odpadów komunalnych, z uwzględnieniem odpadów opakowaniowych	Minister Środowiska	Zakończenie realizacji: Grudzień 2015 r.		
PROPOSAL 3: Establish appropriate infrastructure for recycling and recovery of municipal waste							
1	Further establish specialised sorting facilities					2	1) Senacka Komisja Środowiska, na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, wniosła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. Treść przedmiotowej zmiany ustawy została zapisana w druku senackim 615 z dnia 24 kwietnia 2014 r. Projekt ustawy wprowadza obowiązek dokonania aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wpgo, najpóźniej do końca 2015 r. Zgodnie z projektem ustawy, plan inwestycyjny będzie określał potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi przeznaczoną do zagospodarowania odpadów komunalnych i remontowo-budowlanych, zapewniającą osiągnięcie celów wyznaczonych w przepisach prawa Unii Europejskiej; 2) Senat RP w dniu 7 sierpnia 2014 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw; 3) Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Środowiska określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego, który został poddany wstępnym konsultacjom w ramach resortu środowiska.
2	Establish incineration facilities with energy recovery (R1 compliant) for municipal waste treatment (In parallel provide comprehensive information on the safe technologies of modern waste incineration to the public to stop omissions against new technologies)						
3	Expand recycling and recovery infrastructure for bio-waste (see below PROBLEM 2)						
PROPOSAL 4: Set local targets for recycling and limits for landfilling to be achieved by municipalities, improve control of compliance							
1	Organize trainings and expert knowledge exchange programmes, conferences, etc. between all administrative levels and stakeholders from industry, associations and NGOs for institutionalized information exchange, ensure information provision to municipalities and industry					4	Wraz z wprowadzeniem nowych przepisów (w latach 2011-2013) udzielono gminom wsparcia w zakresie realizacji nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez: a) uruchomienie podstrony www.mos.gov.pl/komunalne, na której umieszczane są aktualne interpretacje przepisów prawnych oraz materiały, które mogą być przydatne gminom we wprowadzaniu nowego systemu, b) zlecenie wykonania ekspertyzy – podręcznika dla gmin „Wytyczne dla gmin dotyczące wdrażania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi", zawierającego wskazówki i informacje przydatne gminom w projektowaniu nowego systemu, który został umieszczony na stronach Ministerstwa Środowiska i przekazany w formie elektronicznej do urzędów, przygotowano i umieszczono również przewodnik dla gmin w zakresie selektywnego zbierania i gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, c) udział pracowników Ministerstwa w spotkaniach z władzami samorządowymi oraz z przedstawicielami mediów, d) zwrócenie się do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z prośbą o uruchomienie środków na wsparcie gmin, e) działalność zespołu ekspertów, którzy drogą elektroniczną udzielali wyjaśnień dotyczących organizacji nowego systemu, w tym dotyczących opłat, aspektów technicznych instalacji, procesu przeprowadzania przetargów oraz prawa samorządowego, f) wsparcie w działaniach edukacyjnych i informacyjnych (przygotowanie spotów, plakatów, ulotek, filmików, infografik), g) przygotowanie przewodnika zawierającego zestaw dobrych praktyk w obszarze komunikowania zmiany systemu gospodarowania odpadami oraz konieczności sortowania odpadów

PROPOSAL 5: Support PPP by guidance										
1	Provide for guidance and contract templates to support the success of PPP (including regionally, nationally and EU funded projects)					4	Wsparciem Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (PPP) w skali kraju zajmuje się Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, które koordynuje prace platformy PPP. Platforma współpracy w zakresie PPP utworzona z inicjatywy Ministerstwa Rozwoju Regionalnego (obecnie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju) jest odpowiedzią na oczekiwania publiczne i rynkowe. Jest uzupełnieniem w zakresie pomocy administracji rządowej w przygotowaniu i wdrażaniu projektów PPP. Platforma stanowi forum wymiany informacji, doświadczeń i najlepszych praktyk między samorządami poprzez realizację konkretnych projektów. Bezpośrednie cele Platformy współpracy w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego są następujące: a) realizacja projektów aktualnie przygotowywanych oraz wsparcie sektora publicznego w celu przygotowania dobrych projektów na perspektywę finansową 2014-2020, b) stworzenie warunków do swobodnego, kreatywnego działania przez instytucje publiczne oraz dobre przygotowanie kadr. Bezpośrednie doświadczenie i nauka przez działanie pozwolą również na doskonalenie rozwiązań prawno-instytucjonalnych i stosowanie najkorzystniejszych modeli finansowych. Rezultatem powyższych działań powinny być m. in: upowszechnienie modelu PPP, bardziej efektywna administracja, mniejsze koszty przygotowania projektów dzięki dostarczeniu gotowych, standardowych pakietów dokumentacyjnych do wykorzystania przez instytucje zamawiające. Do wsparcia uprawniona jest każda instytucja publiczna		
PROBLEM 2: High share of biodegradable waste going to landfills										
PROPOSAL 1: Set up infrastructure for separate collection and treatment of biodegradable waste										
1	1) Expand infrastructure for separate collection of bio-waste o door-to-door collection o collection points for green garden waste at civic amenity sites or other bring systems (supervised single container collection)	4	Usprawnienie i ujednolicenie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych poprzez wprowadzenie przepisów określających standardy segregacji w całym kraju	Minister Środowiska – podstawa prawna, Gminy – działania organizacyjne	Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.	2	1) Senacka Komisja Środowiska, na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, wniosła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. Treść przedmiotowej zmiany ustawy została zapisana w druku senackim 615 z dnia 24 kwietnia 2014 r. Projekt ustawy wprowadza obowiązek dokonania aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wpgo, najpóźniej do końca 2015 r. Zgodnie z projektem ustawy, plan inwestycyjny będzie określał potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi przeznaczoną do zagospodarowania odpadów komunalnych i remontowo-budowlanych, zapewniającą osiągnięcie celów wyznaczonych w przepisach prawa Unii Europejskiej; 2) Senat RP w dniu 7 sierpnia 2014 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw; 3) Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Środowiska określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego, który został poddany wstępnym konsultacjom w ramach resortu środowiska.	4	Tworzenie przez gminy systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, ustalanie standardów dla selektywnego zbierania odpadów, określanie podmiotów odpowiedzialnych za dostarczenie odpowiednich pojemników oraz worków do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określanie kryteriów kontroli selektywnego zbierania przez podmioty działające na zlecenie gmin
		4	Wzmocnienie dodatkowych systemów zbierania odpadów komunalnych – obok możliwości finansowania przez gminy ze środków pochodzących z opłat od mieszkańców odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz działalności punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, nowelizacja ustawy wprowadza możliwość finansowania innych form zbierania odpadów komunalnych, np. różnego rodzaju obwoźnych punktów zbierania, akcyjnego zbierania poszczególnych rodzajów odpadów, itp.	Minister Środowiska – podstawa prawna, Gminy – działania organizacyjne	Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.				
		4	Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	Parlament RP	Planowane uchwalenie do końca 2014 r. Obecnie projekt procedowany w Komisji Sejmowej (po I czytaniu)				

	2) Information campaigns for households on separate collection of bio-waste via leaflets, brochures, website and available infrastructure. Involve waste operators and establishments in awareness campaigns	4	Działania edukacyjne: Przeprowadzenie kampanii, której główny obszar komunikacyjny skierowany jest do mieszkańców i dotyczy promocji recyklingu oraz selektywnego zbierania odpadów komunalnych i przydomowego, kompostowania odpadów komunalnych (m.in. upowszechnienie informacji o korzyściach z nowego systemu gospodarowania odpadami i zasadach jego funkcjonowania, kreowanie mody na segregowanie odpadów komunalnych, zwiększenie motywacji do segregowania). Główny obszar wsparcia kierowanego do gmin dotyczy propagowania dobrych praktyk w zakresie komunikowania na temat organizacji selektywnego zbierania na poziomie gmin. W skład projektu wchodzą: 1/ kampania telewizyjna – reemisja spotów edukacyjnych stworzonych w kampanii 2014; 2/ rozbudowa i aktualizacja treści strony internetowej naszesmieci.pl; 3/ organizacja i promocja konkursu dobrych praktyk dla gmin.	Minister Środowiska – kampania ogólnopolska, Gminy – kampanie lokalne	Realizacja w latach: 2015-2016; Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.			4	Działania edukacyjne - w latach 2013-2014 Ministerstwo Środowiska przeprowadziło następujące kampanie informacyjne: a) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w internecie naszesmieci.pl – cel: informowanie o zmianie przepisów w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, nowych zasad opłaty za odbieranie odpadów komunalnych oraz informacja na temat segregacji odpadów – utworzenie strony internetowej oraz mailing materiałów informacyjnych dla gmin, b) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie dotycząca racjonalnego wykorzystania zasobów „Ekodzieciaki.pl” – cel: wyrobienie wśród dzieci nawyku segregowania odpadów komunalnych i oszczędzania zasobów w domu. W 2014 r. prowadzona jest ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie promująca właściwe postępowanie z odpadami – cel: promowanie idei segregacji odpadów – kampania telewizyjna (spoty oraz lokowanie idei w popularnych serialach), internet (promocja strony www.naszesmieci.pl – oficjalnej strony dla mieszkańców dotyczącej systemu gospodarki odpadami, udostępnianie infografik). Ponadto kampanie edukacyjno-informacyjne na temat segregacji odpadów i systemu opłat za odbieranie odpadów komunalnych w latach 2011-2013 prowadziły wszystkie gminy w Polsce. Kampanie te opierały się na dystrybucji ulotek, publikacji materiałów w lokalnych mediach (w kampanie te włączali się przedsiębiorcy działający na lokalnych rynkach, np. Ikea w Gdańsku).
								4	Wraz z wprowadzeniem nowych przepisów (w latach 2011-2013) udzielono gminom wsparcia w zakresie realizacji nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez: a) uruchomienie podstrony www.mos.gov.pl/komunalne, na której umieszczane są aktualne interpretacje przepisów prawnych oraz materiały, które mogą być przydatne gminom we wprowadzaniu nowego systemu, b) zlecenie wykonania ekspertyzy – podręcznika dla gmin „Wytyczne dla gmin dotyczące wdrażania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi”, zawierającego wskazówki i informacje przydatne gminom w projektowaniu nowego systemu, który został umieszczony na stronach Ministerstwa Środowiska i przekazany w formie elektronicznej do urzędów, przygotowano i umieszczono również przewodnik dla gmin w zakresie selektywnego zbierania i gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, c) udział pracowników Ministerstwa w spotkaniach z władzami samorządowymi oraz z przedstawicielami mediów, d) zwrócenie się do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z prośbą o uruchomienie środków na wsparcie gmin, e) działalność zespołu ekspertów, którzy drogą elektroniczną udzielali wyjaśnień dotyczących organizacji nowego systemu, w tym dotyczących opłat, aspektów technicznych instalacji, procesu przeprowadzania przetargów oraz prawa samorządowego, f) wsparcie w działaniach edukacyjnych i informacyjnych (przygotowanie spotów, plakatów, ulotek, filmików, infografik), g) przygotowanie przewodnika zawierającego zestaw dobrych praktyk w obszarze komunikowania zmiany systemu gospodarowania odpadami oraz konieczności sortowania odpadów
	3) Promote home composting							4	Możliwość wprowadzania przez gminy zwolnień przedmiotowych, np. w przypadku kompostowania bioodpadów w przydomowych kompostownikach
2	Establish a network of composting plants								
3	Establish biogas plants/anaerobic digestion								

PROPOSAL 2: Support the creation of a market for compost							
1	Promote compost via provision of information on benefits, quality standards, etc. (e.g. via consumer organisations)	4	Działania edukacyjne: Przeprowadzenie kampanii, której główny obszar komunikacyjny skierowany jest do mieszkańców i dotyczy promocji recyklingu oraz selektywnego zbierania odpadów komunalnych i przydomowego, kompostowania odpadów komunalnych (m.in. upowszechnienie informacji o korzyściach z nowego systemu gospodarowania odpadami i zasadach jego funkcjonowania, kreowanie mody na segregowanie odpadów komunalnych, zwiększenie motywacji do segregowania). Główny obszar wsparcia kierowanego do gmin dotyczy propagowania dobrych praktyk w zakresie komunikowania na temat organizacji selektywnego zbierania na poziomie gmin. W skład projektu wchodzą: 1/ kampania telewizyjna – reemisja spotów edukacyjnych stworzonych w kampanii 2014; 2/ rozbudowa i aktualizacja treści strony internetowej naszesmieci.pl; 3/ organizacja i promocja konkursu dobrych praktyk dla gmin.	Minister Środowiska – kampania ogólnopolska, Gminy – kampanie lokalne	Realizacja w latach: 2015-2016; Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.		
		4	Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	Parlament RP	Planowane uchwalenie do końca 2014 r. Obecnie projekt procedowany w Komisji Sejmowej (po I czytaniu)		
PROPOSAL 3: Improve knowledge basis regarding the management of biodegradable waste							
1	Provide guidelines and manuals on separate collection and bio-waste management addressing authorities	4	Wprowadzenie standardów segregacji odpadów komunalnych obowiązujących w całym kraju – rozporządzenie w sprawie obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów	Ministerstwo Środowiska	Zakończenie realizacji: grudzień 2015 r.	4	Wraz z wprowadzeniem nowych przepisów (w latach 2011-2013) udzielono gminom wsparcia w zakresie realizacji nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez: a) uruchomienie podstrony www.mos.gov.pl/komunalne, na której umieszczane są aktualne interpretacje przepisów prawnych oraz materiały, które mogą być przydatne gminom we wprowadzaniu nowego systemu, b) zlecenie wykonania ekspertyzy – podręcznika dla gmin „Wytyczne dla gmin dotyczące wdrażania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi", zawierającego wskazówki i informacje przydatne gminom w projektowaniu nowego systemu, który został umieszczony na stronach Ministerstwa Środowiska i przekazany w formie elektronicznej do urzędów, przygotowano i umieszczono również przewodnik dla gmin w zakresie selektywnego zbierania i gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, c) udział pracowników Ministerstwa w spotkaniach z władzami samorządowymi oraz z przedstawicielami mediów, d) zwrócenie się do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z prośbą o uruchomienie środków na wsparcie gmin, e) działalność zespołu ekspertów, którzy drogą elektroniczną udzielali wyjaśnień dotyczących organizacji nowego systemu, w tym dotyczących opłat, aspektów technicznych instalacji, procesu przeprowadzania przetargów oraz prawa samorządowego, f) wsparcie w działaniach edukacyjnych i informacyjnych (przygotowanie spotów, plakatów, ulotek, filmików, infografik), g) przygotowanie przewodnika zawierającego zestaw dobrych praktyk w obszarze komunikowania zmiany systemu gospodarowania odpadami oraz konieczności sortowania odpadów
2	Increase the number of pilot projects related to collection and treatment of bio-waste covering different regions	4	Wprowadzenie do priorytetów finansowania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pilotażowych projektów związanych ze zbieraniem i przetwarzaniem odpadów ulegających biodegradacji.	Minister Środowiska, Marszałkowie Województw	Realizacja w latach: 2015- 2016; Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.		
3	Enhance exchange of information/experience of municipalities already realising separate collection of bio-waste to other municipalities – Learn from good/bad experiences	4	Działania edukacyjne: Przeprowadzenie kampanii, której główny obszar komunikacyjny skierowany jest do mieszkańców i dotyczy promocji recyklingu oraz selektywnego zbierania odpadów komunalnych i przydomowego, kompostowania odpadów komunalnych (m.in. upowszechnienie informacji o korzyściach z nowego systemu gospodarowania odpadami i zasadach jego funkcjonowania, kreowanie mody na segregowanie odpadów komunalnych, zwiększenie motywacji do segregowania). Główny obszar wsparcia kierowanego do gmin dotyczy propagowania dobrych praktyk w zakresie komunikowania na temat organizacji selektywnego zbierania na poziomie gmin. W skład projektu wchodzą: 1/ kampania telewizyjna – reemisja spotów edukacyjnych stworzonych	Minister Środowiska – kampania ogólnopolska, Gminy – kampanie lokalne	Realizacja w latach: 2015-2016; Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.		

			w kampanii 2014; 2/ rozbudowa i aktualizacja treści strony internetowej naszesmieci.pl; 3/ organizacja i promocja konkursu dobrych praktyk dla gmin.				
PROBLEM 3: Insufficient source separated collection of municipal waste							
PROPOSAL 1: Include packaging waste from households to achieve the targets of the Packaging Directive and define standards for separate collection							
1	Include packaging waste from households in the statistics on municipal waste	4	Wydanie nowego rozporządzenia w sprawie wzorów sprawozdań o odebranych odpadach komunalnych oraz realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi – w celu poprawienia jakości pozyskiwanych danych dotyczących odpadów komunalnych, z uwzględnieniem odpadów opakowaniowych	Minister Środowiska	Zakończenie realizacji: Grudzień 2015 r.		
		4	Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	Parlament RP	Planowane uchwalenie do końca 2014 r. Obecnie projekt procedowany w Komisji Sejmowej (po I czytaniu)		
2	Define standards for separate collection services (e.g. through public procurement on collection frequency, bins etc.)	4	Usprawnienie i ujednolicenie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych poprzez wprowadzenie przepisów określających standardy segregacji w całym kraju	Minister Środowiska – podstawa prawna, Gminy – działania organizacyjne	Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.	4	Tworzenie przez gminy systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, ustalanie standardów dla selektywnego zbierania odpadów, określanie podmiotów odpowiedzialnych za dostarczenie odpowiednich pojemników oraz worków do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określanie kryteriów kontroli selektywnego zbierania przez podmioty działające na zlecenie gmin
		4	Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	Parlament RP	Planowane uchwalenie do końca 2014 r. Obecnie projekt procedowany w Komisji Sejmowej (po I czytaniu)		
PROPOSAL 2: Establish appropriate collection infrastructure for separate collection and harmonise systems (in combination with awareness raising campaigns)							
1	Provide guidelines and manuals on how to implement separate collection to municipalities (harmonisation of systems)	4	Usprawnienie i ujednolicenie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych poprzez wprowadzenie przepisów określających standardy segregacji w całym kraju	Minister Środowiska – podstawa prawna, Gminy – działania organizacyjne	Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.		
		4	Wprowadzenie standardów segregacji odpadów komunalnych obowiązujących w całym kraju – rozporządzenie w sprawie obowiązku selektywnego zbierania niektórych odpadów komunalnych oraz szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów	Ministerstwo Środowiska	Zakończenie realizacji: grudzień 2015 r.		
		4	Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	Parlament RP	Planowane uchwalenie do końca 2014 r. Obecnie projekt procedowany w Komisji Sejmowej (po I czytaniu)		

2	Further establish civic amenity sites in combination with re-use and repair centres for collection of all types of municipal waste (e.g. bulky waste, WEEE etc.) Include civic amenity sites in the WMP and inform households on the location and services of civic amenity sites							4	Tworzenie przez gminy miejsc selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów zielonych oraz WEEE – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zapewnia dofinansowanie na tworzenie takich miejsc		
3	Enhance the connection to separate collection systems for packaging waste to 100% by implementing in rural areas at least sufficient bring systems (containers, improve civic amenity sites) but preferably improve separate collection by expanding door-to-door collection (provide separate containers either free of charge, or with a deposit)					2	1) Senacka Komisja Środowiska, na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, wniosła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. Treść przedmiotowej zmiany ustawy została zapisana w druku senackim 615 z dnia 24 kwietnia 2014 r. Projekt ustawy wprowadza obowiązek dokonania aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wpgo, najpóźniej do końca 2015 r. Zgodnie z projektem ustawy, plan inwestycyjny będzie określał potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi przeznaczoną do zagospodarowania odpadów komunalnych i remontowo-budowlanych, zapewniającą osiągnięcie celów wyznaczonych w przepisach prawa Unii Europejskiej; 2) Senat RP w dniu 7 sierpnia 2014 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw; 3) Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Środowiska określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego, który został poddany wstępnym konsultacjom w ramach resortu środowiska.	4	W ustawie z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2013 r. poz. 888), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2014 r., wprowadzono przepisy obligujące organizacje odzysku (działające w imieniu wprowadzających produkty w opakowaniach) do uwzględnienia odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych w uzyskiwanych przez nie poziomach odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych. Udział odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych w uzyskanych przez organizacje poziomach docelowo ma wynieść 50% w roku 2020 (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych (Dz. U. poz. 412) określa w tym zakresie cele pośrednie na poszczególne lata do 2020 r., począwszy od 32% w 2014 r.). Tym samym wprowadzający produkty w opakowaniach będą za pośrednictwem organizacji odzysku współfinansować system zbierania i zagospodarowania odpadów opakowaniowych powstających w gospodarstwach domowych	4	Tworzenie przez gminy systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, ustalanie standardów dla selektywnego zbierania odpadów, określanie podmiotów odpowiedzialnych za dostarczenie odpowiednich pojemników oraz worków do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określanie kryteriów kontroli selektywnego zbierania przez podmioty działające na zlecenie gmin
4	Define criteria and obligations in contracts to ensure the provision of sufficient bins/special bags for separate collection of municipal waste and collection frequency (both separate collection and residual waste bin)										
5	Initiate awareness campaigns for households on separate collection (leaflets and brochures, internet, smart phone applications, TV spots)	4	Działania edukacyjne: Przeprowadzenie kampanii, której główny obszar komunikacyjny skierowany jest do mieszkańców i dotyczy promocji recyklingu oraz selektywnego zbierania odpadów komunalnych i przydomowego, kompostowania odpadów komunalnych (m.in. upowszechnienie informacji o korzyściach z nowego systemu gospodarowania odpadami i zasadach jego funkcjonowania, kreowanie mody na segregowanie odpadów komunalnych,	Minister Środowiska – kampania ogólnopolska, Gminy – kampanie lokalne	Realizacja w latach: 2015-2016; Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.	4	Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi wprowadza obowiązek finansowania przez wprowadzających produkty w opakowaniach oraz działające w ich imieniu organizacje odzysku publicznych kampanii edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami opakowaniowymi, możliwym wpływie odpadów opakowaniowych na środowisko i zdrowie ludzi, dostępnych systemach zwrotu, zbierania i odzysku, w tym recyklingu, odpadów opakowaniowych, w tym kampanie w środkach masowego przekazu, ulotki i broszury informacyjne, plakaty, konkursy, konferencje oraz imprezy o charakterze informacyjno-edukacyjnym, określając przy tym wysokość środków finansowych, jakie na ten cel corocznie muszą ponieść te podmioty			

			zwiększenie motywacji do segregowania). Główny obszar wsparcia kierowanego do gmin dotyczy propagowania dobrych praktyk w zakresie komunikowania na temat organizacji selektywnego zbierania na poziomie gmin. W skład projektu wchodzą: 1/ kampania telewizyjna – reemisja spotów edukacyjnych stworzonych w kampanii 2014; 2/ rozbudowa i aktualizacja treści strony internetowej naszesmieci.pl; 3/ organizacja i promocja konkursu dobrych praktyk dla gmin.			4	Działania edukacyjne - w latach 2013-2014 Ministerstwo Środowiska przeprowadziło następujące kampanie informacyjne: a) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w internecie naszesmieci.pl – cel: informowanie o zmianie przepisów w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, nowych zasad opłaty za odbieranie odpadów komunalnych oraz informacja na temat segregacji odpadów – utworzenie strony internetowej oraz mailing materiałów informacyjnych dla gmin, b) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie dotycząca racjonalnego wykorzystania zasobów „Ekodzieciaki.pl” – cel: wyrobienie wśród dzieci nawyku segregowania odpadów komunalnych i oszczędzania zasobów w domu. W 2014 r. prowadzona jest ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie promująca właściwe postępowanie z odpadami – cel: promowanie idei segregacji odpadów – kampania telewizyjna (spoty oraz lokowanie idei w popularnych serialach), internet (promocja strony www.naszesmieci.pl – oficjalnej strony dla mieszkańców dotyczącej systemu gospodarki odpadami, udostępnianie infografik). Ponadto kampanie edukacyjno-informacyjne na temat segregacji odpadów i systemu opłat za odbieranie odpadów komunalnych w latach 2011-2013 prowadziły wszystkie gminy w Polsce. Kampanie te opierały się na dystrybucji ulotek, publikacji materiałów w lokalnych mediach (w kampanie te włączali się przedsiębiorcy działający na lokalnych rynkach, np. Ikea w Gdańsku).
						4	Wraz z wprowadzeniem nowych przepisów (w latach 2011-2013) udzielono gminom wsparcia w zakresie realizacji nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez: a) uruchomienie podstrony www.mos.gov.pl/komunalne, na której umieszczane są aktualne interpretacje przepisów prawnych oraz materiały, które mogą być przydatne gminom we wprowadzaniu nowego systemu, b) zlecenie wykonania ekspertyzy – podręcznika dla gmin „Wytyczne dla gmin dotyczące wdrażania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi”, zawierającego wskazówki i informacje przydatne gminom w projektowaniu nowego systemu, który został umieszczony na stronach Ministerstwa Środowiska i przekazany w formie elektronicznej do urzędów, przygotowano i umieszczono również przewodnik dla gmin w zakresie selektywnego zbierania i gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, c) udział pracowników Ministerstwa w spotkaniach z władzami samorządowymi oraz z przedstawicielami mediów, d) zwrócenie się do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z prośbą o uruchomienie środków na wsparcie gmin, e) działalność zespołu ekspertów, którzy drogą elektroniczną udzielali wyjaśnień dotyczących organizacji nowego systemu, w tym dotyczących opłat, aspektów technicznych instalacji, procesu przeprowadzania przetargów oraz prawa samorządowego, f) wsparcie w działaniach edukacyjnych i informacyjnych (przygotowanie spotów, plakatów, ulotek, filmików, infografik), g) przygotowanie przewodnika zawierającego zestaw dobrych praktyk w obszarze komunikowania zmiany systemu gospodarowania odpadami oraz konieczności sortowania odpadów
6	Establish recycling-on-the-go schemes via legal obligations for retailer or via financial/informative support to set up more recycling bins in public places like shopping centres, markets, squares and avenues	4	Wzmocnienie dodatkowych systemów zbierania odpadów komunalnych – obok możliwości finansowania przez gminy ze środków pochodzących z opłat od mieszkańców odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz działalności punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, nowelizacja ustawy wprowadza możliwość finansowania innych form zbierania odpadów komunalnych, np. różnego rodzaju obwoźnych punktów zbierania, akcyjnego zbierania poszczególnych rodzajów odpadów, itp.	Minister Środowiska – podstawa prawna, Gminy – działania organizacyjne	Zakończenie realizacji: Listopad 2016 r.	4	Tworzenie przez gminy systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, ustalanie standardów dla selektywnego zbierania odpadów, określanie podmiotów odpowiedzialnych za dostarczenie odpowiednich pojemników oraz worków do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określanie kryteriów kontroli selektywnego zbierania przez podmioty działające na zlecenie gmin
		4	Nowelizacja ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	Parlament RP	Planowane uchwalenie do końca 2014 r. Obecnie projekt procedowany w Komisji Sejmowej (po I czytaniu)		

PROPOSAL 3: Improve supervision and enforcement									
1	Define responsibilities in supervision of separate collection on the local and national level and place responsibilities for controlling of illegal dumping activities on municipalities					4	Monitorowanie uzyskiwania określonych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych przez podmioty odbierające odpady komunalne oraz samorządy gminne – zobowiązanie gmin do kontrolowania podmiotów odbierających odpady		
2	Introduce legal requirements for local management companies to control appropriate source separation by inhabitants (inform inhabitants via informative leaflets on waste prevention and appropriate source separation) and penalise non-compliance							4	Tworzenie przez gminy systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, ustalanie standardów dla selektywnego zbierania odpadów, określanie podmiotów odpowiedzialnych za dostarczenie odpowiednich pojemników oraz worków do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określanie kryteriów kontroli selektywnego zbierania przez podmioty działające na zlecenie gmin
PROBLEM 4: Incomplete coverage of households with regard to municipal waste collection and existence of illegal dumpsites									
PROPOSAL 1: Closure and rehabilitation of all active illegal dumpsites									
1	Close all active illegal dumpsites					2	1) Działania związane z postępowaniem z nielegalnymi składowiskami odpadów wskazywane są regularnie w planach gospodarki odpadami – krajowym i wojewódzkim. Ponadto zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.) posiadacz odpadów jest obowiązany do niezwłocznego usunięcia odpadów z miejsca nieprzeznaczonego do ich składowania lub magazynowania. Natomiast zgodnie z art. 148 ust. 1 ustawy o odpadach, w przypadku gdy zarządzający składowiskiem odpadów nie wystąpił z wnioskiem o wyrażenie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części, a zachodzą następujące okoliczności: 1) składowisko odpadów lub jego wydzielona część nie spełnia wymogów technicznych lub formalnych określonych w przepisach prawa lub 2) w wyniku przeprowadzonej kontroli wojewódzki inspektor ochrony środowiska stwierdzi, że na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na którym są składowane odpady komunalne, co najmniej od roku nie są przyjmowane odpady, lub 3) pojemność składowiska odpadów, określona w zatwierdzonej instrukcji prowadzenia składowiska odpadów, została zapełniona – właściwy organ, sporządza ekspertyzę dotyczącą zamknięcia składowiska odpadów lub jego wydzielonej części oraz nową instrukcję prowadzenia składowiska odpadów. Na tej podstawie właściwy organ wydaje decyzję o zamknięciu składowiska odpadów lub jego wydzielonej części (z urzędu).
2	Rehabilitation of all closed dumpsites								
PROPOSAL 2: Increasing inspection and control; raising public awareness									
1	Provide for inspections by the national inspectorate and the state police to reveal and fine illegal dumping					4	Przeprowadzono szkolenia m.in. dla policji i inspekcji ochrony środowiska w zakresie zagospodarowania odpadów w 2010 r. Podobne szkolenie planowane jest na rok 2015. Jednocześnie na bieżąco prowadzone są spotkania z przedstawicielami administracji lokalnej oraz z wojewódzkimi inspektoratami ochrony środowiska dotyczącymi tych problemów		
2	Undertake awareness campaigns and provide information on the negative impacts of illegal dumping on human health and the environment					4	Działania edukacyjne - w latach 2013-2014 Ministerstwo Środowiska przeprowadziło następujące kampanie informacyjne: a) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w internecie naszesmieci.pl – cel: informowanie o zmianie przepisów w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, nowych zasad opłaty za odbieranie odpadów komunalnych oraz informacja na temat segregacji odpadów – utworzenie strony internetowej oraz mailing materiałów informacyjnych dla gmin, b) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie dotycząca racjonalnego wykorzystania zasobów „Ekodzieciaki.pl" – cel: wyrobienie wśród dzieci nawyku segregowania odpadów komunalnych i oszczędzania zasobów w domu. W 2014 r. prowadzona jest ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie promująca właściwe postępowanie z odpadami – cel: promowanie idei segregacji odpadów – kampania telewizyjna (spoty oraz lokowanie idei w popularnych serialach), internet (promocja strony www.naszesmieci.pl – oficjalnej strony dla mieszkańców dotyczącej systemu gospodarki odpadami, udostępnianie infografik). Ponadto kampanie edukacyjno-informacyjne na temat segregacji odpadów i systemu opłat za odbieranie odpadów komunalnych w latach 2011-2013 prowadziły wszystkie gminy w Polsce. Kampanie te opierały się na dystrybucji ulotek, publikacji materiałów w lokalnych mediach (w kampanie te włączali się przedsiębiorcy działający na lokalnych rynkach, np. Ikea w Gdańsku).
						4	Wraz z wprowadzeniem nowych przepisów (w latach 2011-2013) udzielono gminom wsparcia w zakresie realizacji nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez: a) uruchomienie podstrony www.mos.gov.pl/komunalne, na której umieszczane są aktualne interpretacje przepisów prawnych oraz materiały, które mogą być przydatne gminom we wprowadzaniu nowego systemu, b) zlecenie wykonania ekspertyzy – podręcznika dla gmin „Wytyczne dla gmin dotyczące wdrażania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi", zawierającego wskazówki i informacje przydatne gminom w projektowaniu nowego systemu, który został umieszczony na stronach Ministerstwa Środowiska i przekazany w formie elektronicznej do urzędów, przygotowano i umieszczono również przewodnik dla gmin w zakresie selektywnego zbierania i gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, c) udział pracowników Ministerstwa w spotkaniach z władzami samorządowymi oraz z przedstawicielami mediów, d) zwrócenie się do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z prośbą o uruchomienie środków na wsparcie gmin, e) działalność zespołu ekspertów, którzy drogą elektroniczną udzielali wyjaśnień dotyczących organizacji nowego systemu, w tym dotyczących opłat, aspektów technicznych instalacji, procesu przeprowadzania przetargów oraz prawa samorządowego, f) wsparcie w działaniach edukacyjnych i informacyjnych (przygotowanie spotów, plakatów, ulotek, filmików, infografik), g) przygotowanie przewodnika zawierającego zestaw dobrych praktyk w obszarze komunikowania zmiany systemu gospodarowania odpadami oraz konieczności sortowania odpadów

PROPOSAL 3: Expand appropriate collection infrastructure for municipal waste							
1	Increase the collection frequency and availability of collection systems (door-to-door or bring systems) especially in rural areas (e.g. via public procurement)	4	Uchwalenie nowej ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym zobowiązującej zbierających zużyty sprzęt, przed przekazaniem zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania zapewnili, w miarę możliwości, do wyselekcjonowania w punkcie zbierania zużytego sprzętu przeznaczonego do przygotowania go do ponownego użycia oraz wprowadzającej przepisy zobowiązujące sprzedawców do odbioru z miejsca dostawy zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (door-to-door)	Minister Środowiska	Okres realizacji: 2014 r. – pierwszy kwartał 2015 r.	2	1) Senacka Komisja Środowiska, na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, wniosła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw. Treść przedmiotowej zmiany ustawy została zapisana w druku senackim 615 z dnia 24 kwietnia 2014 r. Projekt ustawy wprowadza obowiązek dokonania aktualizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (wpgo) wraz z opracowaniem planów inwestycyjnych, stanowiących załącznik do wpgo, najpóźniej do końca 2015 r. Zgodnie z projektem ustawy, plan inwestycyjny będzie określał potrzebną infrastrukturę wraz z mocami przerobowymi przeznaczoną do zagospodarowania odpadów komunalnych i remontowo-budowlanych, zapewniającą osiągnięcie celów wyznaczonych w przepisach prawa Unii Europejskiej; 2) Senat RP w dniu 7 sierpnia 2014 r. podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw; 3) Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Środowiska określającego sposób i formę sporządzania wojewódzkiego planu gospodarki odpadami oraz wzór planu inwestycyjnego, który został poddany wstępnym konsultacjom w ramach resortu środowiska.
2	Initiate awareness campaigns regarding importance of waste collection and negative impacts of illegal dumping and burning on the environment and human health					4	Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi wprowadza obowiązek finansowania przez wprowadzających produkty w opakowaniach oraz działające w ich imieniu organizacje odzysku publicznych kampanii edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami opakowaniowymi, możliwym wpływie odpadów opakowaniowych na środowisko i zdrowie ludzi, dostępnych systemach zwrotu, zbierania i odzysku, w tym recyklingu, odpadów opakowaniowych, w tym kampanie w środkach masowego przekazu, ulotki i broszury informacyjne, plakaty, konkursy, konferencje oraz imprezy o charakterze informacyjno-edukacyjnym, określając przy tym wysokość środków finansowych, jakie na ten cel corocznie muszą ponieść te podmioty
						4	Działania edukacyjne - w latach 2013-2014 Ministerstwo Środowiska przeprowadziło następujące kampanie informacyjne: a) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w internecie naszesmieci.pl – cel: informowanie o zmianie przepisów w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, nowych zasad opłaty za odbieranie odpadów komunalnych oraz informacja na temat segregacji odpadów – utworzenie strony internetowej oraz mailing materiałów informacyjnych dla gmin, b) ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie dotycząca racjonalnego wykorzystania zasobów „Ekodzieciaki.pl” – cel: wyrobienie wśród dzieci nawyku segregowania odpadów komunalnych i oszczędzania zasobów w domu. W 2014 r. prowadzona jest ogólnopolska kampania edukacyjno-informacyjna w telewizji i internecie promująca właściwe postępowanie z odpadami – cel: promowanie idei segregacji odpadów – kampania telewizyjna (spoty oraz lokowanie idei w popularnych serialach), internet (promocja strony www.naszesmieci.pl – oficjalnej strony dla mieszkańców dotyczącej systemu gospodarki odpadami, udostępnianie infografik). Ponadto kampanie edukacyjno-informacyjne na temat segregacji odpadów i systemu opłat za odbieranie odpadów komunalnych w latach 2011-2013 prowadziły wszystkie gminy w Polsce. Kampanie te opierały się na dystrybucji ulotek, publikacji materiałów w lokalnych mediach (w kampanie te włączali się przedsiębiorcy działający na lokalnych rynkach, np. Ikea w Gdańsku)
						4	Wraz z wprowadzeniem nowych przepisów (w latach 2011-2013) udzielono gminom wsparcia w zakresie realizacji nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi poprzez: a) uruchomienie podstrony www.mos.gov.pl/komunalne, na której umieszczane są aktualne interpretacje przepisów prawnych oraz materiały, które mogą być przydatne gminom we wprowadzaniu nowego systemu, b) zlecenie wykonania ekspertyzy – podręcznika dla gmin „Wytyczne dla gmin dotyczące wdrażania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi”, zawierającego wskazówki i informacje przydatne gminom w projektowaniu nowego systemu, który został umieszczony na stronach Ministerstwa Środowiska i przekazany w formie elektronicznej do urzędów, przygotowano i umieszczono również przewodnik dla gmin w zakresie selektywnego zbierania i gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami ulegającymi biodegradacji, c) udział pracowników Ministerstwa w spotkaniach z władzami samorządowymi oraz z przedstawicielami mediów, d) zwrócenie się do wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z prośbą o uruchomienie środków na wsparcie gmin, e) działalność zespołu ekspertów, którzy drogą elektroniczną udzielali wyjaśnień dotyczących organizacji nowego systemu, w tym dotyczących opłat, aspektów technicznych instalacji, procesu przeprowadzania przetargów oraz prawa samorządowego, f) wsparcie w działaniach edukacyjnych i informacyjnych (przygotowanie spotów, plakatów, ulotek, filmików, infografik), g) przygotowanie przewodnika zawierającego zestaw dobrych praktyk w obszarze komunikowania zmiany systemu gospodarowania odpadami oraz konieczności sortowania odpadów
3	Improve the fee system for municipal waste collection paid by households (especially decrease fees in rural areas e.g. through specific obligations in contracts (changes in public procurement)), eventually subsidise rural areas through revenues obtained from fines and the landfill fee					4	Przejęcie przez gminy organizacji i nadzoru nad systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym pobieranie opłat od mieszkańców, określanie standardów dla firm odbierających odpady komunalne i zlecanie im zamówień w tym zakresie, a także kontrola jakości usług świadczonych przez wyłonione firmy, kontrola przestrzegania przepisów dotyczących postępowania z odpadami komunalnymi przez mieszkańców, również na terenach wiejskich

PROPOSAL 4: Initiatives/obligations to increase collection coverage for municipal waste							
1	Develop incentives/define obligations for private companies to increase collection services in rural areas (e.g. definition of service packages for private contractors)					4	Przejęcie przez gminy organizacji i nadzoru nad systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym pobieranie opłat od mieszkańców, określanie standardów dla firm odbierających odpady komunalne i zlecanie im zamówień w tym zakresie, a także kontrola jakości usług świadczonych przez wyłonione firmy, kontrola przestrzegania przepisów dotyczących postępowania z odpadami komunalnymi przez mieszkańców, również na terenach wiejskich
2	Supervise compliance and quality of service provided by waste management companies through inspections and control activities						

Dodatkowe dokumenty krajowe w zakresie RPO Województwa Małopolskiego 2014-2020

załącznik 2.5

MAJOR PROJECT FICHE

COMPLIANCE AT THE LEVEL OF OPERATIONAL PROGRAMME

GENERAL INFORMATION	***Please describe***
Member State/Region	Polska/Województwo Małopolskie
Project Name	**Wyposażenie nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim**
Thematic Objective	Cel tematyczny 9. *Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją*
Operational Programme	Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020
Priority Axis/Investment Priority	OŚ PRIORYTETOWA 12. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA Priorytet inwestycyjny 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
Categories of intervention (1st dimension, code and amount)	053 – 60 000 000 euro (szacunkowa wartość dofinasowania)
PROJECT DESCRIPTION AND EXPECTED RESULTS	***Please describe (if possible quantify the contribution) and justify***
Short description of the investment and the scope for the EU co-financing	Projekt obejmuje kompleksowe wyposażenie nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim. Wieloprofilowy szpital specjalistyczny o najwyższym standardzie w zakresie ochrony zdrowia przejmie usługi świadczone obecnie przez Szpital Uniwersytecki w Krakowie. Przewidziano w nim działalność oddziałów o profilu zachowawczym i zabiegowym. Zaplecze oddziałów zabiegowych stanowić będzie zespół 24 sal operacyjnych – w tym 20 sal operacyjnych zlokalizowanych w obrębie bloku operacyjnego oraz 2 sale operacyjne w obrębie chirurgicznego oddziału hospitalizacji jednodniowej oraz 2 sale operacyjne w obrębie obszaru resuscytacyjnego szpitalnego oddziału ratunkowego. Zakup wyposażenia przewidziany został etapowo.

	I etap (postępowanie przetargowe rozstrzygnięte – postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonego w trybie dialogu konkurencyjnego na wybór generalnego wykonawcy do realizacji inwestycji pn. „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego UJ CM Kraków – Prokocim"): wartość sprzętu medycznego wynosi: 127 150 000 zł (wartość sprzętu oszacowana w ofercie Warbudu S.A. – generalnego Wykonawcy). Wykaz sprzętu objętego ofertą: • Angiograf dwypłaszczyznowy do zabiegów neuroradiologicznych, 1 szt. • Angiograf jednopłaszczyznowy do zabiegów neuroradiologicznych i na naczyniach obwodowych, 1 szt. • Angiograf jednopłaszczyznowy do zabiegów hybrydowych, 1 szt. • Angiograf jednopłaszczyznowy (1) do zabiegów hemodynamicznych, 1 szt. • Angiograf jednopłaszczyznowy (2) do zabiegów hemodynamicznych, 1 szt. • Tomograf komputerowy wysokiej klasy, 1 szt. • Tomograf komputerowy, tzw. interwencyjny, 1 szt. • Tomograf komputerowy – przeznaczony na SOR, 1 szt. • Mammograf podstawowy, 1 szt. • Mammograf rozbudowany, 1 szt. • PET/CT, 1 szt. • Rezonans Magnetyczny 3,0T, 1 szt. • Cyfrowy aparat RTG Typu Telekomando (aparat RTG – typ 1), 1 szt. • Cyfrowy aparat RTG Typu Telekomando (aparat RTG – typ 1A), 1 szt. • Cyfrowy zdjęciowy aparat RTG z dwoma detektorami (aparat RTG – typ 2), 2 szt. • Cyfrowy zdjęciowy aparat RTG z dwoma detektorami (aparat RTG – typ 2A), 1 szt. • Lampa operacyjna dwuczaszowa, 27 szt. • Lampa zabiegowa, 30 szt. • Kolumna chirurgiczna, 27 szt. • Kolumna anestazjologiczna, 27 szt. • Kolumna na OIOM (dwuramienna), 80 szt. • Kolumna wybudzeniowa/intensywnego nadzoru, 30 szt. • Negatoskop cyfrowy, 21 szt. • System do biopsji, 1 szt. • Komora wieloosobowa (6-os.), 1 szt.

	• Komora typu „MONOPLACE“ (pojedyncza), 1 szt. • Kompleksowe wyposażenie centralnej sterylizatorni, 1 szt. Kolejne etapy obejmować będą zakup pozostałej aparatury medycznej i wyposażenie np. • Pozostałe elementy wyposażania pracowni diagnostyki obrazowej • Ruchome wyposażanie szpitalne • Wyposażenie meblowe w tym łóżka szpitalne, sprzęt biurowy, komputery, • Wyposażanie bloku operacyjnego • Wyposażenie sal wybudzeniowych • Wyposażenie oddziału IT • Wyposażenie gabinetów diagnostyczno-zabiegowych oraz innych pomieszczeń na standardowych oddziałach łóżkowych • Wyposażenie laboratoriów • Wyposażenie pracowni diagnostycznych • Wyposażenie poradni specjalistycznych • Wyposażenie SOR Szacunkowa wartość ok. 230 000 000 zł Planowane finansowanie: - środki z budżetu państwa – pozostające w dyspozycji MZ (program wieloletni części 46 budżetu państwa), program wieloletni pn. „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim”; wartość kosztorysowa: 1 230 060 000 zł (w tym nakłady z budżetu państwa na realizację programu są ponoszone do wysokości 800 000 000 zł), - uchwała senatu UJ nr 20/I/2013 z dnia 30 stycznia 2013 r. w sprawie budowy nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie-Prokocimiu, - środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (EFRR) – 60 000 000 euro.
Intended changes that the major project will bring to the region/sector (as compared to existing infrastructure)	Wyposażenie szpitala w nowoczesna aparaturę medyczną umożliwi: I. W obszarze świadczeń zdrowotnych: - poprawa jakości, kompleksowości i dostępności do świadczeń, - poprawa bezpieczeństwa i komfortu pacjentów, - poprawa warunków wykonywania działalności medycznej. II. W obszarach prowadzenia dydaktyki i badań naukowych: - poprawa warunków prowadzenia działalności dydaktycznej i naukowej, - rozwój działalności dydaktycznej i naukowej.
Is the project foreseen in the relevant national/regional	Realizacja inwestycji wpisuje się w założenia dokumentów strategicznych na różnych poziomach. II a. Poziom instytucjonalny 1. Budowa nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego zostanie ujęta jako

strategy (also in the context of ex ante conditionalities)	inwestycja o kluczowym znaczeniu dla UJ w opracowywanej obecnie „Strategii Rozwoju Uniwersytetu Jagiellońskiego 2014-2020". II b. Poziom regionalny Budowa nowej siedziby szpitala zgodna jest z kierunkami rozwoju województwa zapisanymi w kluczowym dokumencie strategicznym oraz dokumentach operacyjnych realizujących cele strategii: 1. „Strategia rozwoju województwa Małopolskiego na lata 2011-2020" (Uchwała nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z 26 września 2011 roku): - działalność lecznicza - Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia, w tym: utrzymanie i wzrost dostępności do specjalistycznej opieki stacjonarnej, restrukturyzacja i modernizacja zasobów rzeczowych regionalnego systemu opieki zdrowotnej, stworzenie sieci powiązań pomiędzy jednostkami opieki zdrowotnej z terenu województwa i innych regionów ościennych w celu zapewnienia optymalizacji, kompleksowości i ciągłości świadczeń zdrowotnych, - działalność dydaktyczna i badawcza - Rozwój kapitału intelektualnego, Budowa infrastruktury regionu wiedzy, Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii. 2. „Kontrakt Terytorialny dla Małopolski" podpisany 13 listopada 2014 r. – lista projektów Infrastruktura Ochrony Zdrowia, Przedsięwzięcia podstawowe: Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim. 2. Programy strategiczne 2.1. "Program strategiczny ochrony zdrowia" (projekt dokumentu, Uchwała ZWM nr 340/13 z dnia 21 marca 2013 roku) – w zakresie realizacji celu głównego programu: poprawa stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców województwa małopolskiego poprzez oddziaływanie na czynniki kształtujące zdrowie, zmniejszanie różnic w zdrowiu i dostępie do świadczeń zdrowotnych oraz podnoszenie jakości i efektywności regionalnego systemu ochrony zdrowia. 2.2. "Program strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020" (Uchwała Nr 586/14 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 3 czerwca 2014 r.) - w zakresie wspierania badań z zakresu jednej z określonych inteligentnych specjalizacji regionu - nauki o życiu (*life sciences*). 3. Projekt "Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020" (Uchwała Nr 1327/14 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 20 listopada 2014 r.) - wyposażenie w nowoczesny sprzęt medyczny nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie – Prokocimiu zostało ujęte jako projekt duży w ramach osi priorytetowej 12 Infrastruktura ochrony zdrowia, Celu tematycznego 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, Priorytet inwestycyjny 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych. II c. Poziom krajowy 1. Strategia Rozwoju Kraju 2020, Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne Państwo (Uchwała nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., MP 2012, poz. 882) – zgodność z Celem II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki oraz Cel III.2. Zapewnienie dostępu

	i określonych standardów usług publicznych. 2. „Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020" (wersja przyjęta przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r.) – zgodność z celami Osi priorytetowej IV: Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego, Priorytet 1.1 Udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy - w zakresie finansowania badań naukowych realizowane w ramach procesu inteligentnej specjalizacji na poziomie krajowym lub regionalnym oraz w zakresie rozwoju kadry B+R. Zasoby UJ CM pozwalają na spełnienie wymogu koncentracji potencjału najlepszych badaczy i zespołów badawczych o uznanym dorobku naukowym w kraju i na świecie (Wydział Lekarski wspólnie z Instytutem Farmakologii PAN uzyskał w 2012 r. status Krajowego Naukowego Ośrodka Wiodącego w dziedzinie nauk medycznych). 3. „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (wersja przyjęta przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r.) – zgodność z celami Osi priorytetowej III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju - w zakresie osiągniecia celu 5: Rozwój kształcenia przeddyplomowego na kierunkach medycznych, w szczególności poprzez rozwój umiejętności praktycznych studentów tych kierunków. 4. „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020" (wersja przyjęta przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014 r.) – zgodność z celami Osi priorytetowej VII: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia Priorytet Inwestycyjny 9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych – w zakresie rozwoju wysokospecjalistycznych ośrodków medycznych), które będą tworzyć warunki dla zwiększenia dostępu do niej wszystkim obywatelom, przyczyniając się tym samym do zakładanego zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia. II d. Poziom europejski 1. Strategia Europa 2020 (Bruksela, 3.3.2010, KOM(2010) Komunikat Komisji, EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu) – w zakresie priorytetów: wzrost inteligentny (smart growth) – rozwój oparty na wiedzy i innowacjach oraz wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (inclusive growth) – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. 2. Program Zdrowie na rzecz wzrostu gospodarczego, trzeci wieloletni program działań UE w dziedzinie zdrowia na lata 2014-2020 (Bruksela, dnia 9.11.2011 KOM(2011) 709 Wniosek Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia programu „Zdrowie na rzecz wzrostu gospodarczego", trzeciego wieloletniego programu działań UE w dziedzinie zdrowia na lata 2014–2020 – w zakresie celu szczegółowego nr 1: wspieranie innowacyjności i stabilności systemów opieki zdrowotnej oraz celu szczegółowego nr 2: zwiększanie dostępu do lepszej i bezpieczniejszej opieki zdrowotnej dla obywateli UE.

	II e. Poziom sektorowy 1. „Narodowy program zwalczania chorób nowotworowych" (Dz.U. 2005, Nr 143, poz. 1200 z późn. zm.) - w zakresie realizacji głównych celów programu tzn.: hamowanie wzrostu zachorowań na nowotwory; osiągnięcie średnich europejskich wskaźników w zakresie wczesnego wykrywania nowotworów; osiągnięcie średnich europejskich wskaźników skuteczności leczenia; stworzenie warunków do wykorzystania w praktyce onkologicznej postępu wiedzy o przyczynach i mechanizmach rozwoju nowotworów złośliwych; utworzenie systemu ciągłego monitorowania skuteczności zwalczania nowotworów. 2. „Narodowy Program Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej" (Uchwała Nr 164 / 2010 Rady Ministrów z dnia 12 października 2010 r.) – w zakresie celów podstawowych m.in. zwiększenie dostępności do leczenia przeszczepieniem narządu przez wzrost liczby przeszczepień narządów od zmarłych, zwiększenie liczby potencjalnych niespokrewnionych dawców szpiku, zwiększenie liczby przeszczepień nerki od żywego dawcy, poprawa infrastruktury i unowocześnienie podmiotów leczniczych przeszczepiających narządy, komórki i tkanki. 3. „Narodowy Program Wyrównywania Dostępności do Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo-Naczyniowego POLKARD na lata 2013-2016" (wersja zaakceptowana przez Ministra Zdrowia – 25.02.2014 r.) – w zakresie realizacji celu głównego: wyrównywanie dysproporcji – uwarunkowanych bazą sprzętową – w dostępie pacjentów do wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych m.in. w dziedzinie kardiologii, kardiochirurgii, neurologii, rehabilitacji neurologicznej, chirurgii naczyniowej. 4. „Krajowy Program Badań" (Uchwała nr 164/2011 Rady Ministrów z dnia 16 sierpnia 2011 roku) – w zakresie realizacji badań o charakterze strategicznym tzn.: choroby cywilizacyjne, nowe leki oraz medycyna regeneracyjna.
Expected contribution to the specific objective(s)	**Cel długookresowy:** poprawa wskaźników zdrowia społeczeństwa poprzez zapewnienie najwyższej jakości opieki medycznej, działalności dydaktycznej i badań naukowych, dzięki utworzeniu jednego, zintegrowanego kampusu medycznego (Szpital Uniwersytecki Kraków-Prokocim, Uniwersytecki Szpital Dziecięcy, zaplecze dydaktyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego – Collegium Medicum).
contribution to result indicator(s):	<u>Średnia długość pobytu chorego w szpitalach ogólnych [dni}:</u> - wartość bazowa (2013 r.) – 5,9 dni - wartość docelowa (2023 r.) – 5,6 dni Mając na uwadze następujące parametry szpitala: • Powierzchnia użytkowa: 109 685 m^2 • Liczba kompletnie wyposażonych sal operacyjnych: 24 • Liczba kompletnie wyposażonych centralnych pracowni endoskopowych – 1 • Liczba kompletnie wyposażonych poradni specjalistycznych - 27 • Liczba łóżek szpitalnych: 925 • Liczba hospitalizacji – wartość bazowa wskaźnika – 114 084 (2013 r.)

	- dane z funkcjonującego Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie. Obecnie trwa ustalenie z Ministerstwem Zdrowia funkcji medycznych nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego, w związku z powyższym nie ma możliwości wiarygodnego określenia wskaźnika hospitalizacji w roku 2023. Wartość docelową wskaźnika dotyczącego hospitalizacji ustalona zostanie w terminie późniejszym na podstawie trendów demograficznych dla Małopolski do roku 2035, które zakładają: - wzrost liczby ludności - jeden z najwyższych odsetków ludności młodej (22,1%) w populacji (na podstawie Wioletta Wolańska: „Perspektywy starzenia się ludności Polski do roku 2035"). Uwzględniając powyższe uwarunkowania, przyjąć należy, iż projekt wpisywać się będzie w trend prognozowany dla wskaźnika rezultatu, co oznacza, że prawdopodobnemu zwiększaniu się liczby hospitalizacji towarzyszyć będzie spadek ich średniej długości.
contribution to output indicator(s):	<u>Liczba wspartych podmiotów leczniczych:</u> - wartość docelowa (2023 r.) – 24 szt. Oczekiwany wpływ projektu na osiągnięcie ww. wskaźnika – 1 szt. <u>Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi (CI 36)</u> - wartość docelowa (2023 r.) – 3,3 mln os. Oczekiwany wpływ projektu na osiągnięcie ww. wskaźnika – 3,3 mln os. Należy przyjąć, że projekt, ze względu na szeroki terytorialny zasięg oddziaływania szpitala realizować będzie przywołany wskaźnik co najmniej w odniesieniu do całkowitej populacji województwa małopolskiego.
PROJECT COST	***Please quantify***
Total estimated cost/ eligible cost	ok. 100 mln euro
Planned support from the EU(ERDF/CF)	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 – 60 mln euro
Other planned sources of financing (e.g. EIB)	Program wieloletni i inne źródła: 1. Uchwała nr 7/2014 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2014 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zmiany programu wieloletniego pn. „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim" w brzmieniu której „łączne nakłady z budżetu państwa na realizację Programu o wartości kosztorysowej 1 230 060 tys. zł są ponoszone do wysokości 800 000 tys. zł". Umowa finansowa pomiędzy Skarbem Państwa RP a EBI, na dofinansowanie realizacji programów wieloletnich z dnia 8 listopada 2013 r.

	2. Uchwała senatu UJ nr 20/I/2013 z dnia 30 stycznia 2013 r. w sprawie budowy nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie-Prokocimiu, w brzmieniu której: „Senat przyjmuje do aprobującej wiadomości, że inwestycja obejmuje budowę obiektu szpitalnego o zdolności usługowej 925 łóżek, powierzchni 109 685 m^2, kubaturze 391 709 $m^{3,}$ i jest planowana do realizacji do 2019 roku. Szacunkowy koszt na poziomie cen jednostkowych robót budowlanych i dostaw IV kw. 2010 roku wynosi 1 230 060 000 zł. Inwestycja jest finansowana ze środków budżetowych Ministerstwa Zdrowia w wysokości 800 000 000 zł. Pozostanie pozostałej części kapitału koniecznego do zakończenia realizacji inwestycji spoczywa na Collegium Medicum. Planowane jest wykorzystanie środków pozauczelnianych zagranicznych i krajowych w tym z Unii Europejskiej, od samorządu lokalnego, uzyskanych ze zbiórki publicznej oraz komercyjnego zagospodarowania terenów w rejonie ul. Kopernika oraz działek Collegium Medicum w Prokocimiu nieobjętych inwestycją. Kapitał ten zostanie uruchomiony po wyczerpaniu środków pochodzących z dotacji budżetu państwa”.
Cost-effectiveness of the project, "Value for money" for the OP (ratio of “results that the project intends to achieve” to “the total cost of the project”)	Obecnie Szpital Uniwersytecki w Krakowie mieści się w wielu budynkach pochodzących głównie z XIX w., co powoduje, że warunki lokalowe szpitala pogarszają się z każdym rokiem. W części budynków nie ma możliwości przeprowadzenia takiej modernizacji, która z zabytkowego budynku uczyniłaby nowoczesną klinikę, spełniającą wymogi służb epidemiologiczno-sanitarnych, w części wielkość nakładów na wymagane remonty przekracza możliwości nie tylko własnego budżetu uczelni, ale również możliwej do uzyskania dotacji. Projekt budowy nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim (NSSU) posiada charakter funkcjonalny, tj. odwołuje się do potrzeb zdrowotnych populacji – obecnych oraz przewidywanych, z uwzględnieniem stwierdzanych trendów demograficznych i epidemiologicznych oraz zmian technologicznych i organizacyjnych w ochronie zdrowia. Projekt dostosowany jest do potrzeb regionu oraz oparty jest o następujące priorytety Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ): – dostosowanie bazy wykonawczej (wielkości i struktury) do potrzeb zdrowotnych populacji; – zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych oraz organizacyjnych; – zapewnienie opieki wielospecjalistycznej i kompleksowej, dostarczanej w jednym czasie i miejscu (patient-centered care); – priorytet dla onkologii, medycyny wysokospecjalistycznej, medycyny rekonstrukcyjnej i transplantacyjnej; – priorytet dla otwartych form opieki (dziennych, krótkoterminowych, małoinwazyjnych, szybkiej diagnostyki) jako bardziej efektywnych i ekonomicznych. Budowa nowej siedziby pozwoli na osiągnięcie korzyści nie tylko w wymiarze ściśle medycznym, ale także na płaszczyźnie ekonomicznej i organizacyjnej. Wskaźnik ekonomiczny wykazuje, że kształtowanie nowej inwestycji

	długoplanowo pozwala na osiągnięcie korzyści ekonomicznej w każdym zakresie w porównaniu z modernizacją obiektów istniejących. Baza medyczna UJ CM oparta na ponad 100-letnich obiektach medycznych, jest modelowym przykładem zamiany funkcji szpitalnych wielu obiektów z trudem dostosowywanych do obecnych norm europejskich dla pełnienia właściwej funkcji leczniczej na nowoczesny układ zunifikowanych funkcjonalnie i logistycznie placówek medycznych i naukowych. Długofalowa analiza istnienia bazy medycznej i naukowej w programie usług medycznych i edukacyjnych opiera się na racjonalizacji ekonomicznej – w tych samych wskaźnikach powierzchni w porównaniu ze starą bazą łóżkową, ambulatoryjną i laboratoryjną można osiągnąć znacznie wyższą wydajność usług, poprawność kompleksowości, podwyższenie standardu medycznego i utrzymanie oraz wzrost jakości edukacyjnej. Dostępność tak usług medycznych, jak i jakość kształcenia w projekcie inwestycyjnym daje szansę nie tylko na aktualny, ale i perspektywiczny postęp w najbliższych 20 latach. Centralizacja wielu specjalności, w szczególności interwencyjnych, wymagających nowoczesnej aparatury oraz wzajemnego uzupełniania obszarów leczenia jest elementem większego bezpieczeństwa klinicznego dla większej populacji leczonych. W szpitalu, zgodnie z tendencją światową, utworzone zostaną hybrydowe sale operacyjne,, które pozwalają na zmniejszenie inwazyjności leczenia poprzez nowe techniki – nawigacji dostępu do jam i narządów ciała oraz integrowanie interwencji medycznych w jednym czasie. Ocena składowych świadczonych usług szpitalnych jest porównywalna z obecnym stanem, niemniej należy podkreślić, że inwestycja spowoduje poprawę wskaźnika efektywności usług szpitalnych z obniżeniem kosztów ich realizacji. Związane to będzie z takimi aspektami jak skrócenie czasu hospitalizacji, zwiększenie efektywności badań poprzez lokalizację laboratoriów i gabinetów wszystkich specjalności w jednym ośrodku, poprawę organizacji usług przez wprowadzenie sprawniejszej informatyzacji systemu oraz skrócenie drogi dostępu do świadczeń przez kompleksowość wielospecjalistyczną. Omawiane usługi szpitalne zostaną poszerzone o efektywny czas pracy jednostek gwarantujących ekonomiczne wykorzystanie powierzchni, aparatury i kadry medycznej. Wyeliminowane zostaną jednostki dublujące te same usługi medyczne w poszczególnych działach klinicznych (np. pracownie radiologiczne, endoskopowe, laboratoryjne) na rzecz centralnych jednostek oraz problemy z koordynacją wielospecjalistyczną, skracając w ten sposób czas objęcia w leczeniu. Centralny blok operacyjny z zapleczem intensywnej terapii jest (jako jednostka najbardziej kosztochłonna) wymogiem dzisiejszego i przyszłego szpitalnictwa, a także jednostką, w której nowe technologie obsługujące różne działy operacyjne (robotyka, radionawigacja) może być najefektywniej wykorzystany.
INSTITUTIONAL ARRANGEMENTS	***Please provide short description***
What arrangements the implementing body/beneficiary put in place to assure the necessary technical	Jednostką koordynującą/realizującą inwestycję, w tym wyposażenie jest UJ CM pod kierownictwem Prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Collegium Medicum, nadzorującego procesy inwestycyjne przy współpracy z Pełnomocnikiem Rektora UJ ds. inwestycji „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków – Prokocim", Zastępcą Kanclerza UJ ds. Collegium Medicum oraz Zastępcą Kwestora UJ ds. Collegium Medicum, a także Kierownikiem projektu oraz, w zależności od potrzeb i zadań,

and administrative capacity to deliver the project?	z odpowiednimi zespołami roboczymi (medyczno-techniczne). Po zakończeniu realizacji inwestycji nowy szpital przekazany zostanie w zarząd Szpitala Uniwersyteckiego. Przy realizacji projektu zaangażowani będą: - Prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Collegium Medicum – zarządzający i kontrolujący realizację projektu; - Pełnomocnik Rektora UJ ds. inwestycji „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków – Prokocim" – nadzór organizacyjny, merytoryczny (od strony medycznej) realizacji inwestycji; przewodniczenie zespołom powoływanym odpowiednio w zależności do potrzeb w celu realizacji poszczególnych etapów inwestycji; przewodniczenie w postępowaniach przetargowych; - Zastępca Kanclerza UJ ds. Collegium Medicum – nadzór organizacyjny, administracyjny realizacji inwestycji, zastępcze przewodniczenie w postępowaniach przetargowych; nadzór nad zapisami umowy z generalnym wykonawcą inwestycji, odpowiedzialność za realizację zapisów umowy z UMWM; - Zastępca Kwestora UJ ds. Collegium Medicum – nadzór i ocena realizacji inwestycji i dokumentacji od strony formalno-materialnej, kontrola kosztów inwestycji; - Radca Prawny - nadzór i ocena realizacji inwestycji i dokumentacji od strony formalno-prawnej; - Kierownik inwestycji pn. „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim" - dbałość o kompletność i integralność posiadanej dokumentacji projektowej, w tym w szczególności projektu budowlanego i wykonawczego, kontrola organizacji robót, kontrola kosztów inwestycji, współdziałanie z wykonawcami poszczególnych zadań inwestycyjnych, analiza realizacji prac w oparciu o zapisy kontraktowe, kontrolowanie realizacji zadania inwestycyjnego pod kątem powierzonych wykonawcom obowiązków, warunków BHP i ochrony ppoż., ochrony środowiska oraz przestrzegania obowiązujących w tym zakresie przepisów; weryfikacja jakości wykonanych robót, wbudowanych wyrobów, uczestniczenie w czynnościach odbiorowych poszczególnych robót budowlanych; nadzór nad dokumentacją wykonawczą, odbiorową i powykonawczą. Docelowo powołany zostanie Zespół ds. realizacji inwestycji pn. „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim". Skład zespołu ustalony zostanie w dalszym etapie realizacji inwestycji. Poniżej przedstawiono główne zakresy odpowiedzialności działów włączonych w realizację inwestycji · Dział Zamówień Publicznych (DZP) Do zakresu działu DZP należy m.in.: obsługa formalno-prawna postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, prowadzenie rejestru wniosków o uruchomienie postępowania o zamówienie publiczne, pomoc w zakresie wypełniania wniosków o uruchomienie zamówienia publicznego, udzielenie informacji dotyczących procedur udzielania

	zamówienia publicznego w UJ CM. · Dział Remontów i Inwestycji (DRiI) Do zakresu działu DRiI należy m.in.: nadzór nad przygotowaniem materiałów niezbędnych do zaplanowania remontów i inwestycji oraz dokumentacji określających przedmiot zadań remontowych i inwestycyjnych; nadzór nad prowadzeniem spraw związanych z uzyskaniem opinii i decyzji administracyjnych; współpraca z Komisją Przetargową na etapie przygotowywania i przeprowadzenia postępowań o zamówienia publiczne na roboty budowlane; zatwierdzanie projektów umów do materiałów dla zamówień publicznych związanych z remontami i inwestycjami; nadzór nad czynnościami związanymi z podpisywaniem umów. · Dział ds. Aparatury (DA) Do zakresu działu aparatury należy m.in.: realizacja umów w zakresie dostawy aparatury medycznej i naukowo-badawczej, konsultowanie parametrów technicznych we współpracy z użytkownikiem do postępowań przetargowych prowadzonych przez DZP; konsultacja i opiniowanie wniosków na zakup sprzętu, aparatury medycznej i naukowo-badawczej. · Dział Nauki i Współpracy Międzynarodowej (DNiWM) Do zakresu działania DNiWM należy m. in. współudział w administrowaniu projektów realizowanych przez jednostki UJ CM (projekty badawcze, projekty wspierające naukę) współfinansowanych z funduszy europejskich oraz innych środków pomocowych. Realizacja projektu: zostanie wyznaczony pracownik odpowiedzialny za realizację działań wynikających z formalnych zobowiązań związanych z realizacją projektu w ramach RPO. · Kwestura Kwestura zobowiązana jest do prowadzenia rachunkowości CM zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości. Celem rzetelnego wykonywania zadań Kwestura CM zobowiązana jest do współpracy i dokonywania uzgodnień prowadzonych ewidencji kosztów i rozrachunków z poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi. Realizacja projektu: zostanie wyznaczony pracownik odpowiedzialny za realizację działań wynikających z formalnych zobowiązań związanych z realizacją projektu w ramach RPO.	
Has the role of all stakeholders in the preparation and implementation of the project been clearly defined?	Tak, zgodnie z informacjami przedstawionymi powyżej.	
STATUS AND CONCLUSIONS (IF AVAILABLE) OF STUDIES IN THE INVESTMENT PROCESS	***Please provide short description of the process/conclusions***	***Date of completion***

Feasibility studies, including option analysis, and its conclusions (if available)	UJ CM nie posiada studium wykonalności; opracowany jest projekt budowlany i na jego podstawie wydane pozwolenie na budowę: decyzję nr 316/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. zatwierdzającą projekt budowlany i udzielającą pozwolenie na budowę dla I etapu inwestycji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ww. decyzja była ważna do 16 lutego 2014 r., jednak ze względu na rozpoczęcie w lipcu tego roku prac budowlanych (przebudowa magistrali wodociągowej) pozwolenie przedłużyło swoją ważność do 2016 r.; decyzję nr 2262/2011 z dnia 14 października 2011 r. zatwierdzającą projekt budowlany i udzielającą pozwolenie na budowę dla II etapu inwestycji.	
Cost benefit analysis, including financial and economic analysis (describe main benefits and costs, if available) and risk assessment (describe the main risks and mitigation measures)	Podstawowe koszty eksploatacji nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim bazujące na wskaźnikach kubaturowych podstawowych obiektów szpitala, są trudne do oszacowania na obecnym etapie. Obecnie UJ CM posiada jedynie niezaktualizowaną analizę przedinwestycyjną kosztów eksploatacyjnych, przygotowaną przez konsorcjum firm PriceWaterhouseCoopers - Scott Wilson - Wierzbowski Eversheds, dotyczą wyłącznie eksploatacji obiektów budowlanych i nie zawierającą kosztów personelu, leków ani eksploatacji sprzętu medycznego, które to koszty są najistotniejszymi elementami kosztowymi bilansu szpitala i obecnie stanowią ponad 70% kosztów ogółem. Analiza kosztów eksploatacji nowoczesnych obiektów szpitalnych wskazuje, że koszt utrzymania będzie wyższy niż w aktualnych obiektach szpitalnych. Biorąc jednak pod uwagę aktualną i projektowaną powierzchnię, liczbę łóżek i inne parametry techniczne, zakłada się, że wzrost ten zostanie zbilansowany przez większe niż w chwili obecnej przychody oraz redukcję części kosztów operacyjnych będących efektem komasacji rozproszonej w chwili obecnej działalności. Realizacja nowej siedziby i komasacja rozproszonych oddziałów w jednym obiekcie niewątpliwie powinna przyczynić się do zmniejszenia kosztów związanych z: - kosztami transportu międzyoddziałowego, - kosztami ogrzewania, - kosztami ochrony, - kosztami remontów, - utrzymania sieci informatycznych, - optymalizacją liczby sprzętu medycznego (unikanie dublowania). UJ CM zakłada między innymi, że koszty remontów bieżących będą ponoszone dopiero po pewnym okresie użytkowania obiektu (z pewnością dopiero po upływie gwarancji). Do celów analiz finansowych, można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że początek ponoszenia nakładów na remonty budynków i budowli wystąpi w szóstym roku użytkowania, a poziom kosztów będzie	

	wynosi około 0,5-0,8% wartości pierwotnych nakładów inwestycyjnych, tj. ok. 3,0 - 4,5 mln zł rocznie, podczas gdy zgodnie z danymi finansowymi Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie za 2013 r. kwota ta wynosi 9,4 mln zł. Zagrożenia główne: ryzyko przesunięć w harmonogramie; ryzyko złego doboru technologii (minimalizowane przez dokładne wytyczne).	
Analysis of the Environmental Impact, taking into account climate change adaptation and mitigation measures	Sporządzony został raport oddziaływania na środowisko zgodny z przepisami wspólnotowymi i krajowymi. UJ CM zlecił przygotowanie raportu oddziaływania na środowisko, w celu dołączenia do wniosku o wydaniu decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych, na podstawie którego wydana została przez Prezydenta Miasta Krakowa dnia 9.08.2010 r. decyzja nr WS-04.PD.7627-44/10 o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pn. "Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim". Ponadto, dnia 1.07.2010 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie postanowieniem nr OO.ASł.6665-3.439-10 stwierdził, że analiza oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia na środowisko wskazuje, że przy spełnianiu warunków w raporcie oddziaływania na środowisko oraz postanowieniu realizowane przedsięwzięcie nie będzie powodować ponadnormatywnych uciążliwości dla środowiska. Analizując przedmiotową inwestycję stwierdzono, że nie istnieje konieczność ustanawiania obszaru ograniczonego użytkowania. Nie wystąpi także oddziaływanie transgraniczne. Na terenie planowanej inwestycji nie występują obszary podlegające ochronie.	
Documents for development consent/investment permits	Pozwolenie na budowę: decyzję nr 316/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. zatwierdzającą projekt budowlany i udzielającą pozwolenie na budowę dla I etapu inwestycji. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ww. decyzja była ważna do 16 lutego 2014 r., jednak ze względu na rozpoczęcie w lipcu tego roku prac budowlanych (przebudowa magistrali wodociągowej) pozwolenie przedłużyło swoją ważność do 2016 r.; decyzję nr 2262/2011 z dnia 14 października 2011 r. zatwierdzającą projekt budowlany i udzielającą pozwolenie na budowę dla II etapu inwestycji. Uchwała nr 7/2014 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2014 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zmiany programu wieloletniego pn. „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim”.	
STATUS OF THE PROJECT'S MATURITY FOR IMPLEMENTATION	***Please provide short description of the process***	***Date of completion***
Procurement procedure has been	1. Postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego prowadzonego w trybie dialogu konkurencyjnego na wybór	9.07.2013 – 29.10.2014

launched/completed (state of preparing the tender documents)	generalnego wykonawcy do realizacji inwestycji pn. „Nowa siedziba Szpitala Uniwersyteckiego UJ CM Kraków – Prokocim", ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej pod numerem 225721-2013 w dniu 09.07.2013 r. 2. Sukcesywnie przeprowadzane będą kolejne postępowania przetargowe.	(ogłoszenie wyboru najkorzystniejszej oferty)
Works contract(s) has (have) started/completed	Planowana data zakończenia inwestycji: II kw. 2019 r.	
Land acquisition has been completed/Access to all plots done	Inwestycja zlokalizowana jest na działkach należących do UJ CM: obręb Podgórze nr 58 i 59 dz. nr: 188;32;112/16;33/1;33/2;37;38/32;40/1;40/5;40/8;41;42/1;44/1; 45/1; 46/1;52/7;52/8;162/1 o ogólnej powierzchni 15 ha 28 a; ulice M. Jakubowskiego/ K. Kostaneckiego.	
Is the project subject to State Aid rules?	do weryfikacji na dalszym etapie	
Is the project concerned by any EU infringement procedure?	nie	
Is the project realistic to be implemented in 2014-2020 period? Please state planned time of submission to the EC	Planowany termin zakończenia inwestycji: II kw. 2019 r.	
	I kw. 2017 r.	

Dodatkowe dokumenty krajowe w zakresie RPO Województwa Małopolskiego 2014-2020

załącznik 2.6

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Plan działań na rzecz wspierania potencjału zasobów ludzkich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego jako jednostki zaangażowanej w realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Kraków, grudzień 2014

SPIS TREŚCI

Wykaz stosowanych skrótów

Wprowadzenie

I. Analiza obszaru zasobów kadrowych realizujących MRPO 2007-2013

    1. Struktura
    2. Wynagrodzenia i podnoszenie kwalifikacji
    3. Podsumowanie i ocena

II. System instytucjonalny dla RPO WM 2014-2020

III. Utworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych realizujących RPO WM 2014-2020

    1. Wykorzystanie zasobów perspektywy 2007-2013
    2. Planowany stan zatrudnienia perspektywy 2014-2020

IV. Koszty zapewnienia odpowiedniego potencjału administracyjnego

Wykaz stosowanych skrótów

IP	Instytucja Pośrednicząca dla RPO WM
IP II	Instytucja Pośrednicząca II stopnia dla MRPO
IZ	Instytucja Zarządzająca
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
MRPO	Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013
PT	Pomoc Techniczna
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013
RPO WM	Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
UP	Umowa Partnerstwa
ZSZ	Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania
ZWM	Zarząd Województwa Małopolskiego

Wprowadzenie

Instrumentami realizacji UP są zarówno krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Na poziomie regionu Zarząd Województwa Małopolskiego, pełniąc funkcję Instytucji Zarządzającej i Certyfikującej, będzie w okresie programowania 2014-2020 realizował program dwufunduszowy (EFS i EFRR) o nazwie **Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (RPO WM)**.

Na realizację programu zostało przeznaczone 2 878,21 mln euro z funduszy europejskich, w tym 2 068,58 mln ze środków EFRR oraz 809,63 mln ze środków EFS. Jest to kwota niemal o 1 mld euro większa niż ta, którą Małopolska dysponowała w latach 2007-2013 łącznie na Małopolski Regionalny Program Operacyjny oraz komponent regionalny Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

Program składa się z 13 jednofunduszowych osi priorytetowych – spośród których na oś dedykowaną pomocy technicznej przeznaczono z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) 101,93 mln euro.

Pozostając w zgodzie z zapisami *Rozporządzenia PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006,* oś pomocy technicznej wspiera m.in. przedsięwzięcia w zakresie przygotowania, zarządzania, monitorowania, ewaluacji, informacji, rozpatrywania skarg oraz kontroli i audytu.

Nieodzownym elementem umożliwiającym realizację powyższych zadań jest zatrudnienie, szkolenie i odpowiednie motywowanie osób, które będą pracować na rzecz prawidłowej realizacji RPO WM 2014-2020. Co ważniejsze, liczba zaangażowanych pracowników musi odzwierciedlać skalę Programu.

Niniejszy dokument o nazwie *Plan działań na rzecz wspierania potencjału zasobów ludzkich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego jako jednostki zaangażowanej w realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* szczegółowo opisuje zarówno obecną jak i planowaną politykę dotyczącą zasobów kadrowych UMWM w zakresie realizacji programu.

I. Analiza obszaru zasobów kadrowych realizujących MRPO 2007-2013

1. Struktura

System zarządzania i wdrażania **Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (MRPO)** zbudowano w myśl ustawy o Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, przyjętych przez Radę Ministrów 29.11.2006 r., uwzględniając w nim w szczególności rozdział dotyczący systemu realizacji NSRO.

Funkcję **Instytucji Zarządzającej** Małopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2007 - 2013 pełni Zarząd Województwa Małopolskiego. Zgodnie z regulaminem wewnętrznym uchwalonym przez Zarząd Województwa obowiązki IZ pełni w ramach Urzędu Marszałkowskiego – Departament Polityki Regionalnej, ponadto w ramach UMWM powołana jest jednostka ds. wdrażania, której obowiązku pełni Departament Funduszy Europejskich.

Instytucja Zarządzająca MRPO w celu usprawnienia procesu wdrażania Programu powierzyła część swoich kompetencji **Instytucji Pośredniczącej II stopnia**, której funkcję pełni wyodrębniona jednostka organizacyjna – Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości (MCP). Powyższa delegacja dotyczy wdrażania działań objętych II osią priorytetową – Gospodarka regionalnej szansy.

Obok realizacji MRPO, w UMWM wdrażany jest komponent regionalny **Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki** (na poziomie regionalnym realizowane są 4 z 10 osi priorytetowych).

Funkcję **Instytucji Pośredniczącej POKL** pełni Zarząd Województwa Małopolskiego poprzez Departament Polityki Regionalnej. Natomiast **Instytucją Pośredniczącą POKL II stopnia** jest Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie (WUP)**.**

Na potrzeby przygotowania niniejszego dokumentu **w dalszych analizach skupiono się na MRPO 2007-2013**, z pominięciem w części analiz komponentu regionalnego PO KL 2007-2013. Przedmiotowa decyzja jest konsekwencją przyjęcia zasady analizy jedynie tych danych, dla których Instytucja Zarządzająca jest zlokalizowana na poziomie regionu Woj. Małopolskiego, z drugiej zaś strony, mając na uwadze fakt, iż IP na poziomie komponentu regionalnego PO KL jest umiejscowiona w ramach UMWM, większość rozwiązań/polityk dotyczących zatrudnienia/szkoleń/motywacji jest tożsama – w związku z prowadzeniem zintegrowanej polityki na poziomie całej jednostki.

2. Wynagrodzenia i podnoszenie kwalifikacji

W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego funkcjonuje Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania (ZSZ), której zapisy podlegają stałym przeglądom i konsekwentnemu doskonaleniu, przy równoczesnym poszanowaniu obowiązujących w Polsce norm oraz wymagań Systemu Przeciwdziałania Zagrożeniom Korupcyjnym. Szczegóły funkcjonowania ZSZ zapisano w Księdze Zintegrowanego Systemu Zarządzania. W ramach przedmiotowej księgi opisana jest **Polityka Zarzadzania Zasobami Ludzkimi**, która podlega skutecznej realizacji w UMWM przy pomocy następujących narzędzi:

- ✓ Systemu zatrudniania pracowników w UMWM;
- ✓ Systemu służby przygotowawczej dla pracowników UMWM;
- ✓ Regulaminu wynagradzania pracowników UMWM;

- ✓ Regulaminu nagradzania wyróżniających się pracowników UMWM;
- ✓ Systemu rozwoju zasobów ludzkich UMWM;
- ✓ Systemu ocen pracowników UMWM.

Efektywność i skuteczność realizacji procesu *Zarzadzania zasobami ludzkimi w UMWM* bada się przy pomocy następujących mierników:

- ✓ liczba przyjętych pracowników w danym roku/ do planu zatrudnienia – 90% realizacji planu zatrudnienia wynika zadowalający,
- ✓ fluktuacja pracowników – 80% wskaźnik stabilizacji pracowniczej wynik zadowalający,
- ✓ liczba osób uczestniczących w szkoleniach zewnętrznych i wewnętrznych w porównaniu do roku poprzedniego – 80% przeszkolonych pracowników wynik zadowalający,
- ✓ % wykonanie budżetu szkoleniowego – 90% wynik zadowalający,
- ✓ % wykonanie planu szkoleń – 90% wynik zadowalający.

Na podstawie powyższych mierników, poniżej zobrazowano 2 najistotniejsze osiągnięte wyniki dot. zapewnienia wystarczającej i stabilnej bazy kadrowej do obsługi MRPO.

Rok	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
% realizacji planu zatrudnienia	b.d.	86	98	100	95	97	99	93
% fluktuacji (stabilizacja)[1]	87	97	95	93	94	96	95	98

Powyższe dane dokumentują zachowanie stabilizacji w obszarze kadr obsługujących MRPO, co pozwala wnioskować o poprawności i skuteczności interwencji określonych w dotychczasowej PT MRPO.

Powyższe narzędzia pozwalają na monitorowanie i dokumentowanie skuteczności prowadzonej polityki kadrowej, w tym właściwego zarządzania zasobami kadrowymi, skutecznego motywowania pracowników, a także stałego podnoszenia ich kwalifikacji.

Dodatkowo Instytucja Zarządzająca MRPO w celu monitorowania wydatków na wynagrodzenia i szkolenia pracowników finansowanych z PT MRPO, systematycznie agreguje, a następnie analizuje posiadane dane wykorzystując wszelkie dostępne narzędzia. W celu zobrazowania przeprowadzonych analiz poniżej zamieszczono wykresy pokazujące stan faktyczny w zakresie wynagrodzeń oraz szkoleń pracowników finansowanych z PT MRPO.

[1] Fluktuacja wyliczona zgodnie z metodologią przyjętą w ZSZ w UMWM – Proces Zarzadzania Zasobami Ludzkimi UMWM - KP/0243/Z01/2014

- Bieżący monitoring wskaźnika *Liczba miejsc pracy sfinansowanych ze środków programu (pomocy technicznej)* dla **IZ MRPO oraz IP II MRPO**.

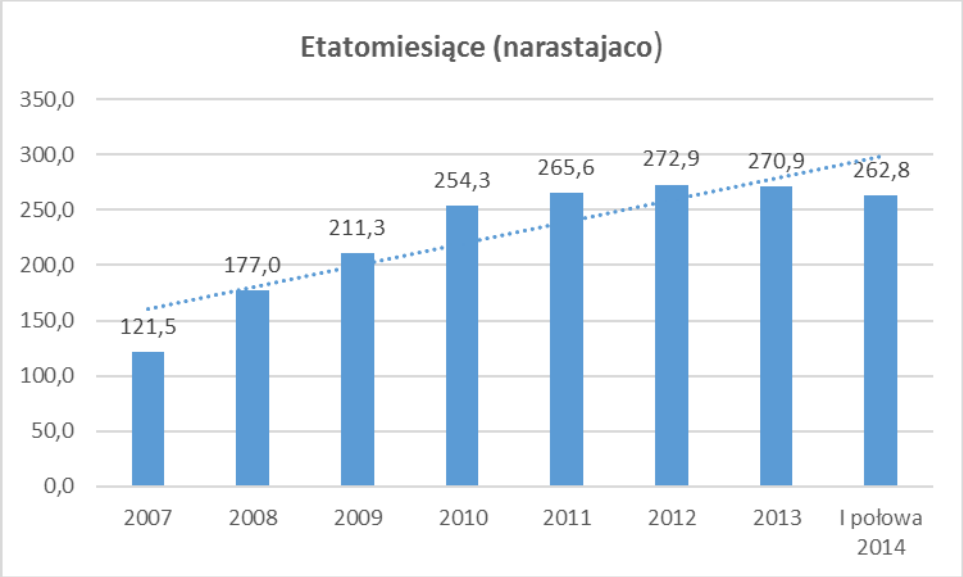

Mając na uwadze fakt konieczności budowania struktury kadrowej realizującej MRPO od podstaw prezentowane dane wskazują na poprawność w zakresie prowadzonej polityki kadrowej – odzwierciedlającej jednocześnie cykl życia programu.

- Bieżącemu monitoringowi podlega także kwestia wypłacanych w skali miesiąca wynagrodzeń (umowy o pracę) oraz nagród (system motywacyjny) dla **osób realizujących MRPO** (dane zawierają także wynagrodzenia kadry zarządzającej). Jako reprezentatywny wybrano okres **II półrocza 2013 r.** z uwagi na osiągnięcie już satysfakcjonującego poziomu zatrudnienia.

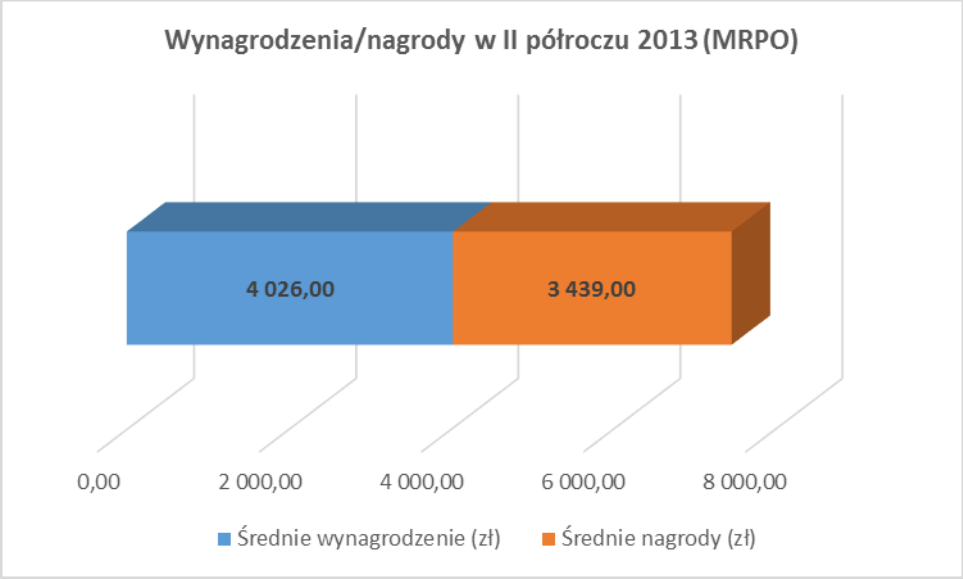

Powyższe dane wskazują, iż system motywacyjny funkcjonuje prawidłowo albowiem poziom nagród w całkowitym wynagrodzeniu pracownika stanowi znaczącą cześć wynagrodzenia pracownika.

- Konsekwentnemu monitoringowi na poziomie IZ MRPO podlega także ilość szkoleń, które przekładają się bezpośrednio na podnoszenie kwalifikacji pracownika, jak również ilość pracowników, których te szkolenia dotyczą. Dane w tym zakresie dla **IZ MRPO oraz IP II MRPO**.

Uwaga - wskaźnik *Ilość przeszkolonych osób* jest agregowany dla danego pracownika tylko raz bez względu na to ile razy koszystał on ze szkoleń.

Powyższe wykresy wskazują na zwiększenie ilości szkolonych osób, jak również ilości prowadzonych szkoleń w szczególności na początku okresu programowania 2007-2013 oraz w okresie intensywnego przygotowywania do realizacji kolejnej perspektywy finansowej (2014-2020).

3. Podsumowanie i ocena

Prowadzony monitoring obejmuje zarówno politykę kadrową, rotację kadr, jak również kwestie związane z podnoszeniem kwalifikacji przez pracowników. Analiza wyników wskazuje jednoznacznie na poprawność w zakresie wydatkowania środków PT MRPO na ten cel, co wielokrotnie potwierdzały także audyty/kontrole instytucji zewnętrznych.

Wartym podkreślenia jest fakt, iż obecnie zatrudnieni pracownicy realizujący perspektywę 2007-2013 (MRPO i komponent regionalny PO KL) są angażowani w realizację nowych zadań związanych z wdrażaniem RPO WM 2014-2020, który jest programem dwufunduszowym (EFRR+EFS). Ich umiejętności i kwalifikacje zdobyte dzięki szkoleniom i pracy przy MRPO czy PO KL są bardzo cennym elementem budowania nowych struktur. Ponadto podkreślić należy, że wspomniane kadry będą nadal uczestniczyć w zadaniach związanych z rozliczaniem i zamknięciem perspektywy 2007-2013. Taki sposób realizacji zadań **pozwoli na najbardziej efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich**.

Podsumowując należy podkreślić, iż konsekwentna **realizacja prowadzonej Polityki Zarzadzania Zasobami Ludzkimi bezpośrednio przekłada się na ustabilizowanie obszaru zatrudnienia, zapewnienie stałego podnoszenia kwalifikacji pracowników, co w konsekwencji pozwala na racjonalne planowanie wykorzystania zasobów ludzkich w perspektywie 2014-2020**.

II. System instytucjonalny dla RPO WM 2014-2020

Jako najbardziej optymalny do zarządzania i wdrażania uważa się model zakładający pełnienie funkcji IZ RPO WM z wykorzystaniem jednego strategicznego Departamentu w ramach UMWM - ze wsparciem innych departamentów przy jednoczesnym powierzeniu funkcji wdrożeniowych trzem jednostkom wdrożeniowym:

- ✓ Departament Funduszy Europejskich (Dep. FE)[2]
- ✓ Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości (MCP)
- ✓ Wojewódzki Urząd Pracy (WUP)

Przedmiotowa struktura do realizacji RPO WM 2014-2020 prezentuje się następująco:

[2] Departament Funduszy Europejskich, jako komórka organizacyjna UMWM z formalnego punktu widzenia będzie stanowił część Instytucji Zarządzającej. Ze względu na wyodrębnienie stricte zdań wdrożeniowych – analogicznych do MCP / WUP – w dalszej części opisu, dla jego klarowności – przedstawiono go jako jedną z instytucji pośredniczących.

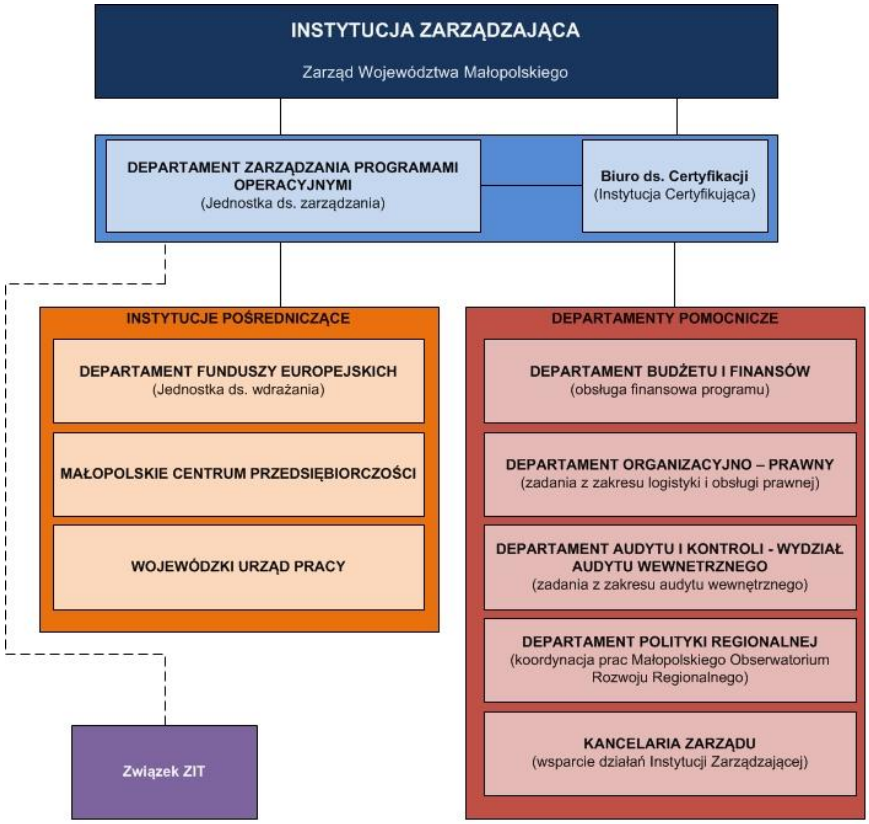

Przedstawiona struktura została określona w oparciu o następujące bazowe założenia:

a) w rozwiązaniu ostatecznie przyjętym dla perspektywy 2014-2020 zostaną wykorzystane zasoby kadrowe i organizacyjne wypracowane w latach 2007-2013 – **ewentualne instytucje pośredniczące będą tworzone na bazie istniejących jednostek/struktur** a nie od podstaw – bazując na doświadczeniach jednostek;

b) w systemie wykorzystywane będą **jedynie Instytucje Pośredniczące**, bez powoływania Instytucji Pośredniczących II stopnia;

c) Instytucje Pośredniczące będą koncentrować się **wyłącznie na obsłudze Programu (specjalizacja ściśle wdrożeniowa)**, bez angażowania się w inne działania, w tym związane z tematyką poszczególnych osi/działań;

d) układ instytucjonalny projektowany będzie **z uwzględnieniem roli pełnionej przez poszczególne jednostki w innych programach wdrażanych z poziomu regionu** (m.in. PROW, PO Ryby, PO IŚ, POWER).

Przyjęty model w dużym stopniu **podobny jest do funkcjonującego obecnie układu instytucjonalnego**, co umożliwi szybkie i sprawne przejście pomiędzy perspektywami finansowymi.

Zgodnie z regulaminem wewnętrznym uchwalonym przez Zarząd Województwa dnia 6 listopada 2014 r. (Uchwała ZMW nr 1269/14) **obowiązki IZ począwszy od 1 stycznia 2015 r. będzie pełnił Departament Zarzadzania Programami Operacyjnymi** w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego.

Zakres zadań powierzonych poszczególnym IP będzie w założeniu analogiczny do obowiązującego w perspektywie 2007-2013 w ramach MRPO i obejmie w szczególności:

- ✓ czynności przygotowawcze – stworzenie struktury organizacyjnej zapewniającej rozdział funkcji, przejrzyste określenie obowiązków i poziomów zarządzania oraz prawidłową realizację powierzonych zadań;
- ✓ codzienną obsługę zadań powierzonych – zapewnienie obsługi techniczno-administracyjnej na wszystkich etapach realizacji powierzonych zadań, w tym zorganizowanie punktów przyjęć wniosków o dofinansowanie;
- ✓ przyjmowanie wniosków o dofinansowanie, ocenę i wybór projektów - organizowanie i przeprowadzanie postępowań konkursowych, przeprowadzanie oceny wniosków;
- ✓ zawieranie umów i rozliczanie projektów oraz monitorowanie postępu rzeczowego projektów;
- ✓ procedury finansowe – prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej dotyczącej powierzonych zadań, tak, aby możliwa była identyfikacja projektów oraz poszczególnych operacji bankowych;
- ✓ kontrolę i audyt – opracowanie podręcznika procedur kontroli wewnętrznych zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez IZ oraz przedstawienie go do akceptacji IZ;
- ✓ prowadzenie działań informacyjnych w zakresie swoich kompetencji;
- ✓ archiwizację – przechowywanie dokumentacji związanej z realizacją roli Instytucji Pośredniczącej przez określony w obowiązujących przepisach prawnych okres;
- ✓ obsługę systemu informatycznego – dokonywanie w zakresie swoich zadań wszelkich możliwych operacji przy użyciu systemów informatycznych wybranych do obsługi Programu oraz przekazanych do użytkowania przez IZ.

W odniesieniu do realizacji zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) zadania IP będzie pełnić Związek ZIT. Szczegółowy zakres zadań IP w tym zakresie określi porozumienie Związku ZIT z IZ.

Podział odpowiedzialności za poszczególne obszary wdrażania wraz z kwotami, pomiędzy jednostki wdrożeniowe prezentuje poniższa tabela:

Podział RPO WM 2014-2020 pomiędzy IP		
Jednostka	**Alokacja**	**% z Alokacji**
Departament Funduszy Europejskich	**1 734 569 362**	**60,27%**
01. Gospodarka wiedzy - PI 1a	**60 000 000**	
02. Cyfrowa Małopolska	**140 000 000**	
03. Przedsiębiorcza Małopolska - PI 3a	**115 000 000**	
04. Regionalna polityka energetyczna - PI 4a, 4c, 4e, 6e	**401 000 000**	
05. Ochrona środowiska	**138 000 000**	
06. Dziedzictwo regionalne	**169 069 362**	
07. Infrastruktura transportowa	**390 500 000**	
11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej	**170 000 000**	
12. Infrastruktura społeczna	**151 000 000**	
Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości	**770 948 986**	**26,79%**
01. Gospodarka wiedzy - PI 1b	**190 018 348**	
03. Przedsiębiorcza Małopolska - PI 3b, 3c	**125 000 000**	
04. Regionalna polityka energetyczna - PI 4b	**19 000 000**	
09. Region spójny społecznie	**232 000 000**	
10. Wiedza i kompetencje	**204 930 638**	
Wojewódzki Urząd Pracy	**270 764 148**	**9,41%**
08. Rynek pracy	**270 764 148**	
Razem Jednostki	**2 776 282 496**	
Pomoc Techniczna EFS	101 933 476	**3,54%**
Razem	**2 878 215 972**	**100,00%**

III. Utworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych realizujących RPO WM 2014-2020

1. Wykorzystanie zasobów perspektywy 2007-2013

Podejmując decyzję o przekształceniu obecnej struktury uwzględniono następujące elementy:

a) Pełnione funkcje w obecnym okresie programowania – **konieczność zapewnienia potencjału kadrowego i pamięci administracyjnej na potrzeby zamknięcia perspektywy 2007-2013** – w przypadku funkcjonujących projektów systemowych oznacza to pozostawienie na tym etapie w strukturze dedykowanych zespołów – dopiero po zakończeniu realizacji projektów dokonana zostanie ostateczna korekta struktury.

b) Wykorzystanie zdatnych **zasobów logistycznych pozyskanych w ramach obecnej perspektywy** (sprzęt komputerowy / meble, itp.).

c) Na obecnym etapie zmiana struktur **bazuje na kadrach w dyspozycji poszczególnych jednostek/departamentów** – ewentualne rotacje pomiędzy jednostkami – brak na tym etapie naborów pracowników – zależnie od dalszego postępu w przygotowaniu harmonogramu wdrażania do wypracowania będzie ew. harmonogramy naborów w poszczególnych jednostkach/departamentach.

d) **Wyzwania w związku ze skalą RPO WM** / zakresem wsparcia przyporządkowanym poszczególnym jednostkom oraz zaangażowaniem w inne zadania / programy / projekty.

2. Planowany stan zatrudnienia perspektywy 2014-2020

Planowany stan zatrudnienia dla realizacji RPO WM 2014-2020 bazuje na kadrach będących w dyspozycji poszczególnych jednostek UMWM realizujących zadania związane z MRPO 2007-2013, jak również PO KL 2007-2013 (komponent regionalny). Nie mniej jednak mając na uwadze konieczność realizacji (w stosunku do perspektywy 2007-2013) dodatkowych zadań (certyfikacja wydatków, projekty EFS w RPO WM) należy uwzględnić **zwiększenie dotychczasowych zasobów kadrowych pozwalających na prawidłową realizację powierzonych Instytucji Zarządzającej RPO WM 2014-2020 zadań**.

Poniższy wykres obrazuje **planowane zmiany / zapotrzebowanie kadrowe** dla perspektywy 2014-2020 w stosunku do ilości etatów realizujących perspektywę 2007-2013. Należy podkreślić, iż zaprezentowanane dane mają wartosć szacunkową.

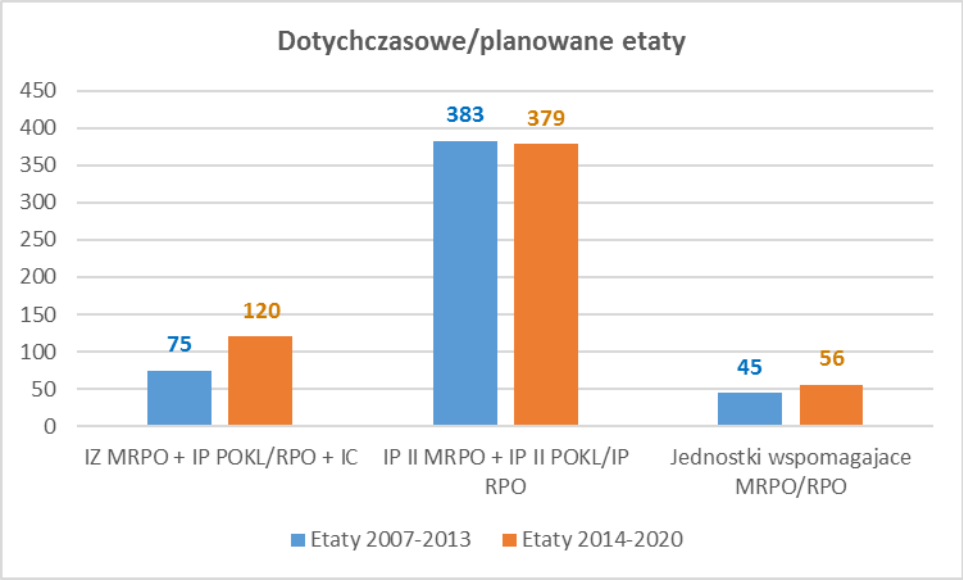

Analiza powyższych danych wskazuje jednoznacznie na identyfikcję zwiększonych potrzeb kadrowych, a w konsekwencji także zwiększenie potrzeb szkoleniowych, zabezpieczenia dodatkowych pomieszczeń biurowych i stanowisk pracy.

Podział dotychczasowych / planowanych docelowych etatów w podziale na poszczególne jednostki prezentuje się następująco:

Planowana, docelowa skala obciążenia kadrowego (etaty) dla RPO WM 2014-2020					
Jednostka	**Departament Funduszy Europejskich**	**Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości**	**Wojewódzki Urząd Pracy**	**Departament Zarządzania Programami Operacyjnymi**	**Departamenty Pomocnicze**
Ilość potrzebnej kadry - wartości szacowane	**123**	**201**	**55**	**120**	**56**
Aktualny stan zatrudnienia / realna zmiana ilościowa	**103 / + 20**	**107 / + 94**	**173 / - 118**	**75 / + 45**	**45 / + 11**

Przedstawiona powyżej skala obciążenia etatowego oszacowana została na podstawie doświadczeń perpsektywy finansowej 2007-2013, przyjęciu zbliżonych zasad wdrażania oraz w oparciu o ilość projektów spodziewaną w poszczególnych jednostkach. Mając powyższe na uwadze, wartości te nie mają charakteru ostatecznego i będą podlegać weryfikacji stosownie do rzeczywistych potrzeb związanych z zarządzaniem i wdrażaniem RPO WM 2014-2020.

Dodatkowo należy podkreślić bardzo duże znaczenie stałego i konsekwentnego procesu monitorowania danych, oceny zasobów kadrowych oraz potrzeb szkoleniowych zgodnie z obowiązujacą w UMWM polityką kadrową. Jednocześnie warto wskazać, iż dochodzenie do docelowych wartości zatrudnienia będzie procesem uwarunkowanym przyjętym przez Instytucję

Zarządzającą planem wdrażania RPO WM, co nie zmienia jednak faktu, iż bazując na dostępnych zasobach, już obecnie w ramach systemu możliwe jest płynne przejście pomiędzy perspektywami finansowymi - bez konieczności radykalnych działań w obszarze zatrudnienia/szkolenia.

IV. Koszty zapewnienia odpowiedniego potencjału administracyjnego

W konsekwencji znacznego zwiększenia środków dostępnych w ramach RPO WM w stosunku do bieżącego okresu, jak również skali wyzwań z tym związanej, niezbędnym jest zwiększenie ilości etatów zapewniających obsługę RPO WM 2014-2020, co bezpośrednio przekłada się na **zwiększenie alokacji przeznaczonej na pomoc techniczną**, co obrazuje poniższy wykres.

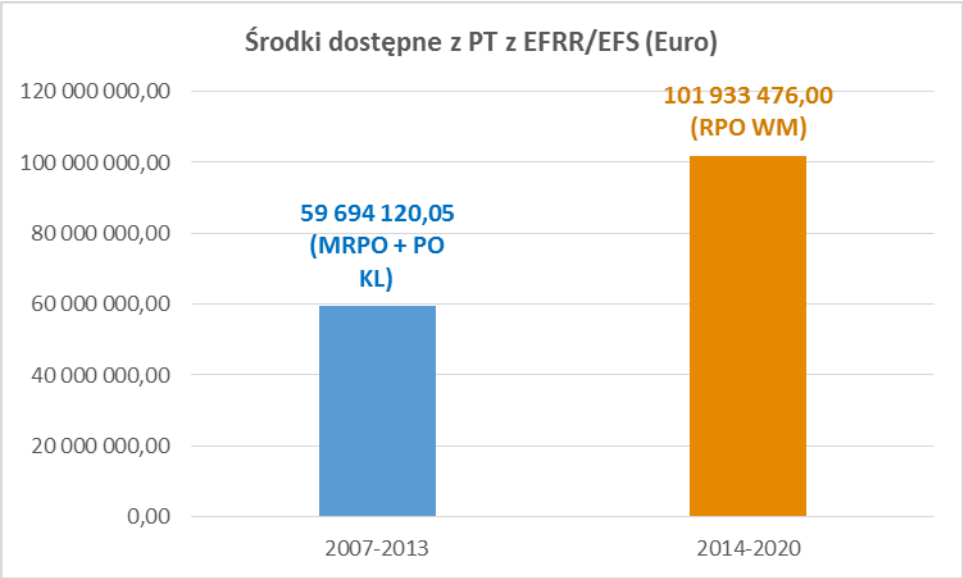

Koszy związane z zapewnieniem wynagrodzeń konsumują znaczną cześć alokacji – poniższy wykres obrazuje poziom wydatków na wynagrodzenia z **PT MRPO (EFRR)** w podziale na lata.

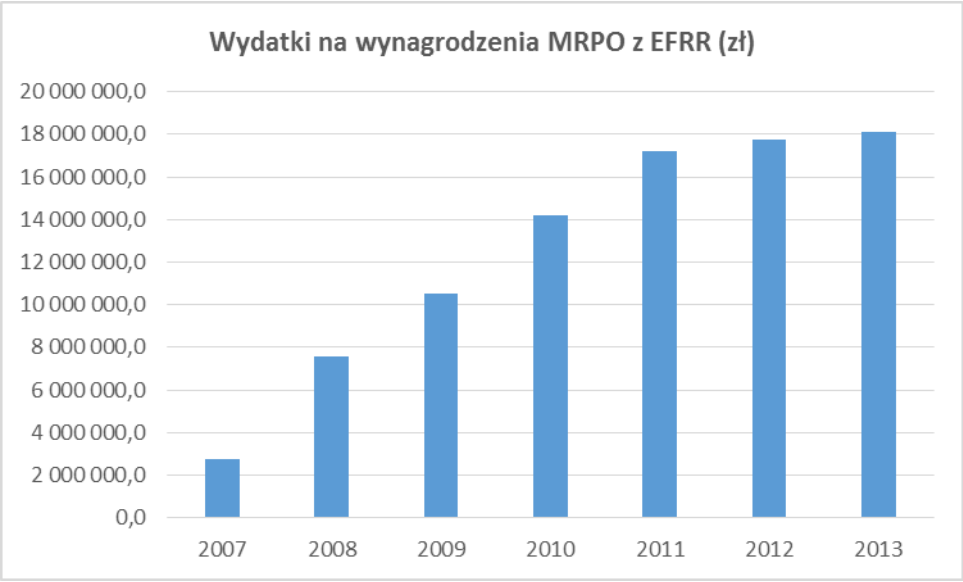

Należy podkreślić, iż w przypadku perspektywy 2007-2013 początkowy wzrost był wynikiem konieczności budowy w zasadzie od podstaw nowych struktur (wzrost etatów) bazując na zdecydowanie mniejszych zasobach z perspektywy 2004-2006.

Tymczasem w bieżącej perspektywie (w szczególnosci na początku) niewątpliwie nastąpi wzrost wydatków na wynagrodzenia, nie mniej jednak jego skala będzie zdecydowanie mniejsza od zaprezentowanego na wykresie powyżej z uwagi na politykę bazowania na obecnych kadrach urzędu/MCP/WUP. Potencjalne zwiększenia będą wiązały się w większości z przechodzeniem pracowników pomiędzy zadaniami/jednostkami (np. z PO KL do RPO), a tym samym jedynie zmianą źródła ich finansowania, z jednoczesnym wykorzystaniem merytorycznie przygotowanych i doświadczonych kadr.

Podsumowując należy podkreślić, iż to właśnie **pracownicy wynagradzani z pomocy technicznej stanowią najistotniejszy filar prawidłowej realizacji RPO WM 2014-2020**, co niesie za sobą konieczność zaplanowania stosownych środków finansowych.

Ponadto w kontekście wydatków z PT na realizację programu (wynagrodzenia/szkolenia) warto podkreślić istotność stosowania odpowiedniej motywacji skutecznie zachęcającej pracowników do pozostania i dalszego rozwoju. Koszty przeszkolenia i zatrudnienia nowych osób są dużo wyższe aniżeli utrzymanie dotychczasowej, a zarazem bardzo doświadczonej kadry specjalistów, w związku z czym element motywacyjny będzie nadal traktowany z wielką uwagą.

Reasumując, **należy podkreślić istotność stałego i konsekwentnego procesu agregacji i monitorowania danych / wskaźników** w obszarze zasobów ludzkich w celu zapobiegania wystapieniu obszarów problematycznych, a jednocześnie **zapewniając prawidłową realizację celów określonych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020**.

Dodatkowe dokumenty krajowe w zakresie RPO Województwa Małopolskiego 2014-2020

załącznik 2.7

PODSUMOWANIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

PODSTAWY PRAWNE

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wstępnego projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 (dalej: RPO 2014-2020) wynika z przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej: ustawa ooś). Dodatkowo jest spełnieniem obowiązku prawnego wynikającego z dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Zgodnie z wymogami ww. ustawy ooś do Programu załącza się pisemne podsumowanie z przebiegu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w zakresie wynikającym z art. 55 ust. 3.

Przedmiotem Prognozy oddziaływania na środowisko był wstępny projekt RPO 2014-2020, z jednoczesnym uwzględnieniem materiałów cząstkowych przygotowywanych w ramach prac nad kolejną wersją projektu Programu (wersja 2.0).

PRZEBIEG STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

- Przeprowadzone zostało uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo z dnia 25 czerwca 2013 r., znak: OO.411.1.3.2013.JJ) oraz Małopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 12 czerwca 2013 r., znak: NS.9022.4.350.2013),
- Sporządzona została Prognoza oddziaływania na środowisko, której celem było:
    - wskazanie potencjalnych zagrożeń i pól konfliktów ekologicznych związanych z realizacją postanowień Programu, w tym identyfikacji znaczących negatywnych oddziaływań na obszary chronione;
    - określenie możliwości i zasad ograniczenia potencjalnych znaczących oddziaływań na środowisko związanych z realizacją postanowień programu wraz ze wskazaniem rozwiązań alternatywnych przyczyniających się do zmniejszenia obciążeń środowiskowych;
    - ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Podczas opracowywania Prognozy wzięte pod uwagę zostały wytyczne przekazane przez właściwe organy odnoście zakresu jaki powinien zostać objęty Prognozą.

- Zgodnie z zapisami ustawy ooś projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko został zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (pismo z dnia 23 grudnia 2013 r., znak:OO.410.17.11.2013.JJ) oraz Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo z dnia 12 grudnia 2013 r., znak:NS9022.4.739.2013). Wynikiem procesu opiniowania było uzyskanie pozytywnej opinii od: PWIS bez konieczności wprowadzania zmian do dokumentów oraz RDOŚ pod warunkiem uwzględnienia przekazanych uwag. W zakresie, w jakim było to możliwe i celowe, uwagi RDOŚ zostały uwzględnione w kolejnym projekcie programu i ostatecznej wersji prognozy.
- Prognoza wraz z projektem RPO poddane zostały konsultacjom społecznym, które trwały od 22 listopada do 26 grudnia 2013 r. Informacje o rozpoczęciu konsultacji zamieszczono na stronie internetowej http://www.malopolskie.pl, w Biuletynie Informacji Publicznej (http://bip.malopolska.pl/umwm) oraz w prasie o zasięgu regionalnym. Dokumenty były dostępne do wglądu także w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego.
- Uwagi do projektu RPO 2014-2020 oraz Prognozy mogły być składane poprzez wypełnienie formularza i wysłanie go:
  - elektronicznie na adres: programystrategiczne@umwm.pl
  - lub pisemnie na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, ul. Wielicka 72A, 30-552 Kraków
  - lub faksem na numer: 12 29 90 726

  Uwagi mogły być również zgłaszane ustnie do protokołu w Departamencie Polityki Regionalnej, ul. Wielicka 72A

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO ZAPRASZA DO UDZIAŁU W KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH WSTĘPNEGO PROJEKTU MAŁOPOLSKIEGO REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO NA LATA 2014-2020 W RAMACH STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Przygotowywany przez Samorząd Województwa Małopolski Regionalny Program Operacyjny będzie ważnym narzędziem wspierania rozwoju regionu do roku 2020. Podstawą do wyznaczenia obszarów wsparcia w ramach programu są w szczególności zapisy Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 oraz m.in. wnioski płynące z prowadzonych obecnie prac nad pakietem programów strategicznych do roku 2020.

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z projektem programu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Konsultacje społeczne potrwają **od 22 listopada do 26 grudnia 2013 r.**

Projekt programu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko znajdują się na stronie internetowej:

http://www.malopolskie.pl/programregionalny2014-2020

Uwagi można zgłaszać wypełniając formularz dostępny na stronie internetowej:

http://www.malopolskie.pl/programregionalny2014-2020

Wypełniony formularz prosimy przesyłać:

- elektronicznie na adres: **programregionalny2020@malopolska.mw.gov.pl**
- lub pisemnie na adres: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej, ul. Wielicka 72A, 30-552 Kraków
- lub faksem na numer: 12 29 90 726
- Uwagi mogą być również zgłaszane ustnie do protokołu w Departamencie Polityki Regionalnej, ul. Wielicka 72A, pok. 308, w godzinach 8-16.

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI Małopolska

Rys. Wzór ogłoszenia umieszczonego w Dzienniku Polskim

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

A. Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko

Uwagi wynikające z Prognozy oddziaływania na środowisko obejmowały głównie rekomendacje wprowadzenia dodatkowych zapisów do treści Programu w celu uniknięcia i minimalizacji potencjalnie negatywnych oddziaływań jego realizacji. Nie stwierdzono konieczności wprowadzenia zmian w celach, jedynie uzupełnienia wymagały zapisy niektórych osi priorytetowych. Prognoza zawiera rekomendacje, które w większości znalazły swoje odzwierciedlenie w treści Programu, dzięki czemu w sposób pełniejszy uwzględnione zostały kwestie odnoszące się do problematyki środowiska i jego ochrony.

Zalecenia przedstawione w Prognozie dotyczyły m.in.:

- rozszerzenie zapisów dotyczących wsparcia przedsięwzięć z zakresu digitalizacji zasobów o dane środowiskowe,
- zweryfikowanie i rozszerzenie liczby wskaźników w kilku obszarach:
    - ochrona przyrody – wprowadzenie dodatkowych wskaźników monitorowania przebiegu realizacji Programu: liczba gatunków objętych ochroną, powierzchnia siedlisk objętych ochroną, powierzchnia przeprowadzonych waloryzacji przyrodniczych,
    - ochrona środowiska – wprowadzenie wskaźników dotyczących kanalizacji sanitarnej, uzupełnienie wskaźników w gospodarce odpadami monitorujących ograniczenie składowania odpadów komunalnych,
    - gospodarka niskoemisyjna – rozszerzenie wskaźnika w zakresie poprawy efektywności energetycznej o sektor mieszkaniowy i przedsiębiorców, wprowadzenie wskaźnika obrazującego stan powietrza w odniesieniu do zanieczyszczenia pyłem PM10 i PM2,5.
- Wprowadzenie horyzontalnego zapisu do wyboru przedsięwzięć, przede wszystkim najmniej obciążających środowisko, stosowanie działań zapobiegających, minimalizujących i kompensujących.
- Uzupełnienie zapisów osi priorytetowej *Ochrona środowiska* o spełnianie przez wybierane przedsięwzięcia wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej.
- Propozycja rozszerzenia zapisów Programu o działania z zakresu turystyki zrównoważonej, a w szczególności o promocję turystyki kwalifikowanej i przyrodniczej.

Przedstawione powyżej rekomendacje, dotyczące zapisów RPO 2014-2020, zostały opracowane na podstawie wiedzy na temat głównych problemów środowiskowych w województwie, a także w oparciu o dotychczasowe doświadczenie, w zakresie realizacji strategii i programów środowiskowych. Celem wprowadzenia poszczególnych zapisów jest takie doprecyzowanie treści dokumentu, aby był on zgodny z zasadami ochrony środowiska na każdym szczeblu wdrażania Programu, począwszy od szczebla najwyższego tj. unijnego, a skończywszy na beneficjentach RPO 2014-2020.

Analiza projektu RPO 2014-2020 w kontekście uwzględnienia celów ochrony środowiska zawartych w dokumentach międzynarodowych, wspólnotowych i krajowych potwierdza istnienie zbieżności zapisów z dokumentami wyższych szczebli. Wizja województwa, kładąca nacisk na zachowanie walorów środowiskowych, chęć rozwoju gospodarczego zgodnego z zasadami ochrony środowiska pozwala uznać, że RPO 2014-2020 doskonale wpisuje się w cele i priorytety obowiązujących polityk prośrodowiskowych.

Najistotniejszym elementem przeprowadzonych analiz w ramach Prognozy oddziaływania RPO 2014-2020 na środowisko było wskazanie przewidywanych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska. **Analiza i ocena poszczególnych osi, celów i działań nie wykazała możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego i długoterminowego oddziaływania, w takim stopniu, aby mogło nastąpić wyraźne, trwałe pogorszenie stanu któregokolwiek z komponentów środowiska.**

B. Zgłoszone uwagi i wnioski w ramach konsultacji społecznych

W ramach konsultacji społecznych zgłoszonych zostało ponad 400 uwag, które obejmowały bardzo różnorodne zagadnienia ujęte w Programie. Głównymi obszarami zainteresowania podczas spotkań i konsultacji z partnerami były: alokacja finansowana na poszczególne osie priorytetowe, proponowane kierunki interwencji; typy operacji; typy projektów; podejście terytorialne oraz mechanizm RLKS.
Zgłoszone w ramach konsultacji społecznych wnioski zostały poddane wnikliwej analizie i wykorzystane w procesie przygotowywania kolejnych wersji projektów RPO 2014-2020.

Zgłoszone uwagi można ująć w kilku kategoriach i obszarach:

- Diagnoza – uaktualnienie danych, rozszerzenie zakresu podawanych informacji, uzupełnienie danych źródłowych,
- Analiza SWOT – wprowadzenie dodatkowych zapisów w poszczególnych obszarach analizy,
- Wskaźniki – rozszerzenie listy wskaźników, bezpośrednie dostosowanie do poszczególnych typów operacji, wyjaśnienie metodologii pomiaru,
- Terytorialny obszar realizacji – opracowanie instrumentu terytorialnego, jakim jest ZIT również dla innych obszarów funkcjonalnych np. dla Tarnowa,
- Obszary wiejskie - wprowadzenie dodatkowych zapisów precyzujących, wydzielenie działań dedykowanych dla obszarów wiejskich w zakresie przedsięwzięć inwestycyjnych jak i miękkich (szkoleniowe, edukacyjne, rynek pracy),
- Wprowadzenie Mechanizmu Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Należy podkreślić, iż w ramach podziału na poszczególne osie priorytetowe najwięcej uwag zostało zgłoszonych do osi 4. w zakresie interwencji skierowanej na rozwój energetyki, jak również w ramach wspieranie miejskiej infrastruktury rowerowej oraz rozwoju transportu publicznego w miastach. Również liczne uwagi zostały zgłoszone przez organizacje pozarządowe, wnioskujące o większe wsparcie w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej. Duże zainteresowanie zostało również skierowane na osie dotyczące rozwoju infrastruktury transportowej, rozwoju dziedzictwa regionalnego oraz działań mających na celu rewitalizację przestrzeni regionalnej.
Komentarze i zgłaszane uwagi w znacznej części dotyczyły: przesunięć środków finansowych wewnątrz poszczególnych osi priorytetowych, poszerzenia katalogu beneficjentów, wprowadzenia dodatkowych obszarów wsparcia w ramach poszczególnych osi priorytetowych, wpisania do programu projektów strategicznych, zastosowania mechanizmu elastyczności dla dokonywania potencjalnej realokacji środków, programów rewitalizacji.

Zmiany w Programie wynikające z konsultacji społecznych były wprowadzane zgodnie z zapisami linii demarkacyjnej i Umowy Partnerstwa. Należy zaznaczyć, iż niektóre z uwag miały charakter zbyt

szczegółowy, aby można wprowadzić je do Programu. W związku z powyższym znajdą swoje odzwierciedlenie na etapie opracowywania Uszczegółowienia. Wprowadzone do Programu zmiany dotyczyły głównie zmian na listach beneficjentów, rozszerzenia zapisów osi priorytetowych oraz potencjalnych typów operacji, weryfikacji podejścia terytorialnego i jednoczesnego dostosowania planu finansowego oraz wyboru odpowiednich wskaźników.

C. <u>Opinie właściwych organów –</u>
(Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska/ Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny)

Zgodnie z zapisami ustawy ooś projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko został zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) oraz Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (PWIS). Wynikiem procesu opiniowania było uzyskanie pozytywnej opinii od: PWIS bez konieczności wprowadzania zmian do dokumentów oraz RDOŚ pod warunkiem uwzględnienia przekazanych uwag. W zakresie, w jakim było to możliwe i celowe, uwagi RDOŚ zostały uwzględnione w kolejnym projekcie programu i ostatecznej wersji Prognozy. Główne uwagi w odniesieniu do Prognozy, które zostały wprowadzone dotyczyły rozszerzenia zapisów w zakresie regulacji cieków wodnych w kontekście ochrony środowiska oraz zwiększania bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, wprowadzenia wniosków wynikających z KPOŚK, opisu istniejących zagrożeń braku wody na niektórych obszarach województwa oraz uzupełnienia analizy rozwiązań alternatywnych do Programu. W odniesieniu do Programu uwagi RDOŚ skoncentrowane zostały przede wszystkim na uzupełnieniu:

- diagnozy – rozszerzenie zapisów dotyczących problematyki na terenach chronionych, zagrożeń występujących w gospodarowaniu wodami, w tym złego stanu rzek, jak również nadmiernego poboru wód do różnych celów oraz zwrócenie uwagi na niektóre źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych jak np. przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- analizy SWOT - uzupełnienie o problematykę dotyczącą niewystarczającej inwentaryzacji środowiska, uwzględniania rozwiązań zwiększających bioróżnorodność wód i terenów nadwodnych w zakresie stosowanych metod ochrony przeciwpowodziowej. Dodatkowo położenie większego nacisku na promowanie rozwiązań związanych z ekoinnowacyjnością, problematyką ochrony klimatu i adaptacją do skutków jego zmiany, czy idei „zielonych zamówień publicznych”,
- wskaźników – rozszerzenia listy wprowadzonych do programu wskaźników.

Powyższe uwagi zostały uwzględnione w ramach prac nad kolejnymi projektami Programu poprzez rozszerzenie zapisów w proponowanych rozdziałach, jak również uznano za celowe wprowadzenie zmian w oparciu o przekazane uwagi w opisach osi priorytetowych. Planowane jest również wprowadzenie odpowiednich zapisów mających charakter bardziej szczegółowych w ramach prac nad Uszczegółowieniem Programu.

WYNIKI POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCEGO TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

W oparciu o wykonaną ocenę projektu RPO 2014-2020 nie stwierdzono transgranicznego oddziaływania na środowisko w związku z czym postępowanie takie nie zostało przeprowadzone.
Jednak podkreślenia wymagał fakt, iż potencjalnie może wystąpić oddziaływanie transgraniczne przedsięwzięć przewidzianych w poszczególnych osiach priorytetowych RPO 2014-2020, ale uzależnione będzie to przede wszystkim od lokalizacji oraz charakteru poszczególnych inwestycji realizowanych z wykorzystaniem współfinansowania w ramach Programu.

PROPOZYCJE DOTYCZĄCE METOD I CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZANIA MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI RPO 2014-2020

System monitoringu opiera się na założeniach systemu wskaźników dla projektów realizowanych w ramach poszczególnych celów tematycznych, a także dodatkowych wskaźników specyficznych ustalonych dla Programu np. wskaźniki z Umowy Partnerstwa. Monitorowanie wdrażania Programu będzie służyć zagwarantowaniu realizacji celów strategicznych i cząstkowych określonych w Programie oraz pełnej absorbcji środków. Monitorowanie i sprawozdawczość są obowiązkowe i odpowiedzialną za nie jest Instytucja Zarządzająca. Proces ten będzie odbywał się systematycznie i terminowo przez cały okres programowania i będzie realizowany na wszystkich poziomach instytucjonalnych wdrażania Programu oraz przez wszystkich beneficjentów Programu. Instytucja Zarządzająca przedkładała będzie Komisji Europejskiej coroczne sprawozdania z realizacji Programu w poprzednim roku budżetowym zawierające informacje m.in. o postępie finansowym i rzeczowym realizacji Programu.

UZASADNIENIE WYBORU PRZYJĘTEGO DOKUMENTU W ODNIESIENIU DO INNYCH ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

W Prognozie założono, iż realizacja zapisów Programu przyczyni się do zrównoważonego rozwoju województwa, w związku z czym nie zostały zaproponowane inne rozwiązania alternatywne do Programu. Natomiast założono, iż rozwiązania alternatywne mogą być wdrażane na różnych etapach programowania i realizacji działań inwestycyjnych. Rozważając w przyszłości warianty alternatywne dla konkretnych przedsięwzięć wynikających z zapisów projektu RPO, można zaproponować działania związane z wyborem:

- innej lokalizacji (warianty lokalizacji),
- innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne),
- innego sposobu zarządzania (warianty organizacyjne),
- wariantu niezrealizowania inwestycji tzw. „opcja zerowa".

Na obecnym etapie oceny projektu RPO można tylko przyjąć pewne założenia odnośnie natury planowanych działań. Przewidując na tej podstawie możliwość wystąpienia oddziaływań negatywnych uznano, że należy poszukiwać rozwiązań alternatywnych w stosunku do kilku osi. Należy tutaj podkreślić, że zapisy w RPO mają dość ogólną naturę, zatem nie można wskazywać szczegółowych rozwiązań w zakresie wariantowania.

Zalecenia wynikające z Prognozy były skierowane do interwencji planowanej m.in. w osi 7. Infrastruktura transportowa. Na obecnym etapie nie można w tym zakresie wskazać wariantów lokalizacyjnych, ponieważ projekt RPO nie precyzuje lokalizacji inwestycji. Można natomiast zalecić ogólne zmiany w podejściu do polityki transportowej. Ponieważ nadmierny rozwój transportu

powodować może powstawanie znaczących, negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, należy w sposób istotny wspierać rozwiązania alternatywne: miejski transport publiczny, transport rowerowy oraz kolejowy. Ponadto polityka przestrzenna powinna prowadzić do minimalizacji potrzeb transportowych, poprzez działania na rzecz realizacji koncepcji miasta zwartego i porządkowanie rozwoju zabudowy stref podmiejskich i obszarów wiejskich, a także wzmacnianie standardu i dostępności do podstawowych usług publicznych w ośrodkach lokalnych. Na etapie wyboru przedsięwzięć powinno się w szczególności unikać rozbudowy infrastruktury na obszarach chronionych, w tym zaburzających szlaki migracyjne zwierząt, stabilność populacji i bioróżnorodność.

W zakresie osi 4. Regionalna polityka energetyczna szczególną uwagę zwrócono na interwencje skierowane na rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Przede wszystkim w odniesieniu do wyboru poszczególnych OZE i ujęcie ich w bilansie energetycznym, co powinno być poprzedzone analizą uwarunkowań środowiskowych. Na podstawie takiej analizy będzie możliwe wyznaczenie dostępności środowiska naturalnego dla poszczególnych typów inwestycji, co powinno umożliwić w przyszłości uniknięcie konfliktów przyrodniczo-przestrzennych. Inwestycje z zakresu OZE mogą znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska oraz gatunki roślin i zwierząt zatem należy unikać ich lokalizacji na obszarach Natura 2000 i innych obszarach chronionych. Obiekty i obszary związane z produkcją energii odnawialnych (np. elektrownie wiatrowe, fermy solarne degradują krajobraz i nie powinny być umieszczane na obszarach o wysokich walorach krajobrazowych (obszary chronione i ich otuliny, tradycyjny krajobraz rolniczy czy krajobraz komponowany), ani w sąsiedztwie obiektów zabytkowych o randze regionalnej lub wyższej. Dlatego też przed decyzją o lokalizacji inwestycji powinny zostać przeprowadzone studia wpływu obiektu na krajobraz.

W odniesieniu do osi 6. w zakresie wspierania rozwoju turystyki masowej jest promocja turystyki kwalifikowanej, przyrodniczej oraz agroturystyki. Biorąc pod uwagę znaczne walory turystyczne województwa małopolskiego i wyjątkowo duże obciążenie parków narodowych ruchem turystycznym (szczególnie Pieniński i Tatrzański) sugeruje się preferowanie w ramach RPO alternatywnych do masowej form turystyki. Proponowanie wariantów alternatywnych polega również na rozszerzeniu zapisów projektu RPO 2014-2020 o działania bądź zapisy doprecyzowujące, dzięki którym realizacja będzie w większym stopniu zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jako alternatywę należy brać pod uwagę m.in. uwzględnianie inwentaryzacji przyrodniczych na etapie inwestycji, uwzględnianie zasady turystyki zrównoważonej, w gospodarce turystycznej oraz transportu zrównoważonego, uwzględnianie nasadzeń w miejscach, gdzie została naruszona bądź usunięta roślinność, przy planowaniu inwestycji hydrotechnicznych należy uwzględniać wymogi ochrony przyrody, w szczególności ekosystemów wodnych i podmokłych, wniesienie zapisów dotyczących konieczności zrównoważonego gospodarowania przestrzenią w aspekcie rozwoju miast i wsi oraz uwzględnienie zielonych miejsc pracy.

Dodatkowe dokumenty krajowe w zakresie RPO Województwa Małopolskiego 2014-2020

załącznik 2.8

SPRAWOZDANIE Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH PROJEKTU PROGRAMU OPERACYJNEGO

1. Etapy konsultacji społecznych

Pierwszy etap konsultacji społecznych koncepcji wykorzystania w Małopolsce środków unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020 dotyczył dwóch dokumentów:

- 24 czerwca 2013 r. Zarząd Województwa Małopolskiego przyjął *Założenia regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* i skierował go do konsultacji społecznych, które trwały do 15 września 2013 r.
- 18 lipca 2013 r. Zarząd Województwa Małopolskiego przyjął *Wstępny projekt regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* (wersja 1.0) i skierował go do konsultacji społecznych, które trwały do 15 września 2013 r.

W drugim etapie konsultacjom społecznym został poddany *Wstępny projekt regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* (wersja 2.0) wraz z prognozą odziaływania na środowisko, przyjęte przez Zarząd Województwa Małopolskiego 21 listopada 2013 r., w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Konsultacje trwały od 22 listopada do 26 grudnia 2013 r.

2. Formy konsultacji społecznych

2.1. Konsultowanie dokumentów odbywało się w ramach **Grupy roboczej do spraw regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020**. Została ona powołana 4 kwietnia 2013 r. uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego i stanowiła zinstytucjonalizowaną formę konsultacji poprzez prace gremium koordynującego przygotowania RPO 2014-2020. W skład Grupy roboczej weszli:

a) Przewodniczący Grupy roboczej
b) Zastępcy Przewodniczącego Grupy roboczej
c) Koordynator
d) Zespoły zadaniowe do spraw:
   - wyborów strategicznych
   - zasad programowania
   - obszarów wsparcia
   - systemu zarządzania
   - aktów normatywnych
   - informacji i promocji
   - komplementarności z PROW
e) Zespół redakcyjny

f) Sekretarz Zespołu

g) Przedstawiciele administracji rządowej, kluczowych instytucji regionalnych oraz partnerów społeczno-gospodarczych

h) Eksperci zewnętrzni

Odbyły się 3 spotkania plenarne grupy roboczej w 2013 r.: 17 kwietnia, 17 lipca i 18 grudnia. Ich celem było:

- omówienie uwarunkowań krajowych i europejskich, alokacji finansowej i zakresów wsparcia, harmonogramu prac nad RPO oraz zadań Grupy roboczej i jej zespołów,
- zapoznanie się z dotychczasowymi pracami nad RPO oraz dyskusja i zgłaszanie uwag do *Założeń RPO*,
- przedstawienie wersji 2.0 *Wstępnego projektu* programu oraz różnic w stosunku do wersji 1.0; omówienie harmonogramu prac nad RPO (system realizacji, kontrakt terytorialny, uszczegółowienie), dyskusja nad zagadnieniami dotyczącymi wsparcia rewitalizacji, instrumentów terytorialnych oraz innowacyjnej gospodarki.

Zespoły zadaniowe grupy roboczej pracowały w ramach cyklicznych spotkań oraz bieżących konsultacji nad zagadnieniami dotyczącymi m.in.

- decyzji strategicznych odnośnie programowania RPO (zespół ds. wyborów strategicznych – 3 spotkania w ramach spotkań plenarnych Grupy roboczej),
- wyodrębnienia osi priorytetowych i zakresu wsparcia, korekt i modyfikacji do wersji 1.0 *Wstępnego projektu* RPO (zespół ds. obszarów wsparcia – 2 cykle spotkań: marzec i sierpień 2013 r. oraz tryb ciągły),
- linii demarkacyjnej, warunkowości ex-ante, monitoringu i ewaluacji, polityki miejskiej i wobec metropolii (zespół ds. zasad programowania – 3 spotkania w 2013 r.: 17 kwietnia, 17 lipca i 17 grudnia; ponadto odbywały się spotkania w trybie ciągłym),
- analiz wstępnych 7 modeli instytucji i sposobów wdrażania RPO przez instytucje pośredniczące / wdrażające oraz analiz pełnych dwóch modeli obejmujących wady i zalety poszczególnych rozwiązań, wymagane obciążenia etatowe, wnioski z oceny ex-ante i wskazanie modelu rekomendowanego (zespół ds. systemu zarządzania – 5 spotkań w 2013 r.: 22 marca, 3 kwietnia, 8 kwietnia, 5 września, 29 listopada),
- możliwości wsparcia z RPO likwidacji źródeł niskiej emisji, analizy projektu ustawy o zasadach realizacji programów operacyjnych polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020 (zespół ds. aktów normatywnych – 3 spotkania w 2013 r.: 26 lipca, 2 sierpnia, 3 listopada oraz spotkanie 9 stycznia 2014 r.),
- przygotowania nowego, regionalnego serwisu internetowego o funduszach europejskich w Małopolsce oraz planowanych działań promocyjnych RPO (zespół ds. informacji i promocji – 3 spotkania w 2013 r.: 23 września, 20 listopada, 11 grudnia oraz spotkanie 9 stycznia 2014 r.),
- zredagowania *Założeń RPO* oraz *Wstępnego projektu* programu – wersje: 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 (zespół redakcyjny – spotkania w trybie ciągłym).

2.2 Drugi sposób prowadzenia konsultacji i dyskusji w ramach prac nad RPO polegał m.in. na organizowaniu otwartych dla wszystkich chętnych **spotkań i konferencji** na temat nowego okresu programowania polityki spójności w województwie. Wykorzystywano również spotkania gremiów skupiających samorządy lokalne, na forum których przedstawiciele Zarządu Województwa i Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego prezentowali szczegółowe zapisy *Założeń* RPO oraz *Wstępnego projektu* programu dotyczące osi priorytetowych. W okresie konsultacji społecznych odbyły się następujące wydarzenia:

- 24 czerwca 2013 r. marszałek Województwa Małopolskiego **w czasie XXXIX sesji Sejmiku Województwa Małopolskiego** przedstawił radnym ***Założenia* RPO**;
- 9 lipca 2013 r. została zorganizowana **I Konferencja Regionalna poświęcona prezentacji *Założeń* RPO.** Wzięli w niej udział najważniejsi partnerzy społeczni i gospodarczy w regionie;
- 29 lipca 2013 r. Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości zorganizowało konferencję w Starostwie Powiatowym w Tarnowie na temat **wsparcia przedsiębiorczości środkami funduszy strukturalnych na terenie subregionu tarnowskiego**;
- 8 sierpnia 2013 r. w Krakowie odbyło się **spotkanie informacyjne,** poświęcone prezentacji głównych założeń **Umowy Partnerstwa,** założeń **krajowych programów operacyjnych** na lata 2014–2020, a także nowych **instrumentów terytorialnych**. Zaprezentowano także **założenia oraz wstępny zakres wsparcia w ramach RPO** na lata 2014-2020. Spotkanie skierowane było w szczególności do pracowników jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, instytucji otoczenia biznesu, przedsiębiorców;
- 23 sierpnia 2013 r. w Tarnowie odbyło się spotkanie członków Zarządu Województwa Małopolskiego z samorządowcami z subregionu tarnowskiego. Przedstawiono **zakres wsparcia dla subregionów** z regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020;
- 9 września 2013 r. w Krakowie odbyła się konferencja pod hasłem: „**Małopolska 2014-2020. Konferencja konsultacyjna Umowy Partnerstwa oraz projektu mandatu do Kontraktu Terytorialnego**" z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Rozwoju Regionalnego poświęcona prezentacji wyników prac nad perspektywą 2014-2020 (w tym projektu Umowy Partnerstwa i projektu PROW) oraz projektu mandatu do Kontraktu Terytorialnego;
- 9 września 2013 r. odbyło się spotkanie marszałka województwa z reprezentantami gmin z terenu, wytypowanych do stworzenia **Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego** poświęcone **Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej** w Małopolsce. Uczestniczyli w nim przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju Regionalnego;
- 13 września 2013 r. członek Zarządu Województwa, podczas spotkania w Wysowej-Zdroju, przedstawił uczestnikom **Forum Przewodniczących Rad Gmin i Powiatów Małopolski założenia RPO na lata 2014-2020** oraz zakres **wsparcia dla subregionów** z RPO;
- 18 września 2013 r. w Tarnowie marszałek i wicemarszałek województwa w Rytrze wzięli udział w sesji **Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski**. Podczas spotkania przedstawili **założenia RPO** i omówili szczegółowo **zakres wsparcia z 4 osi RPO *Polityka energetyczna przyjazna środowisku***. Zaprezentowane zostały także **założenia mandatu negocjacyjnego Kontraktu Terytorialnego** w nowej perspektywie finansowej;

- 25 września 2013 r. w Tarnowie wicemarszałek województwa spotkał się z przedstawicielem prezydenta Miasta Tarnowa oraz burmistrzami i wójtami powiatu tarnowskiego, aby przedstawić propozycje założeń **wsparcia dla miast subregionalnych** z funduszy unijnych z poziomu krajowego oraz zaprezentować planowane **wsparcie dla subregionu tarnowskiego** w ramach RPO;
- 30 września 2013 r. w Krakowie odbyły się **warsztaty** poświęcone możliwościom wsparcia dla wspólnych i komplementarnych **projektów małopolsko-śląskich** w nowej **perspektywie finansowej UE w latach 2014-2020**. Do udziału w warsztatach zostali zaproszeni przedstawiciele projektodawców z obszaru innowacji z obu województw;
- 11 października 2013 r. w Nowym Sączu członek Zarządu Województwa zaprezentował przedstawicielom **powiatów: gorlickiego, limanowskiego i nowosądeckiego** propozycje ZWM w zakresie **przygotowań do nowej perspektywy programowej i finansowej w regionie**;
- 23 października 2013 r. w Krakowie, z udziałem przedstawicieli samorządu województwa i Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji odbyła się konferencja odbyła się konferencja na temat Małopolskiej Sieci Szerokopasmowej i sieci szerokopasmowych w PROW. Uczestnicy przedstawili możliwość **finansowania z środków unijnych działań dotyczących informatyzacji w nowej perspektywie programowej**;
- 4 listopada 2013 r. odbyła się w Krakowie konferencja **„Regionalna polityka miejska – przykład Małopolski”** z udziałem eurodeputowanych, samorządowców, architektów i urbanistów, podczas której dyskutowano m.in o możliwości wsparcia z środków unijnych w latach 2014-2020 działań służących wsparciu ośrodków miejskich (dyskusja m.in. o **ZIT**);
- 6 listopada 2013 r. odbyło się pierwsze posiedzenie **Zespołu ds. budowy Małopolskiego Centrum Nauki w Krakowie**. Przedsięwzięcie ma być jednym z projektów strategicznych współfinansowanych z RPO 2014-2020, W skład zespołu weszli przedstawiciele Zarządu Województwa, Miasta Krakowa, Kuratorium Oświaty w Krakowie, rektorzy i pracownicy krakowskich uczelni, przedstawiciele małopolskich instytucji kultury i nauki;
- 13 listopada 2013 r. w Starostwie Powiatowym w Krakowie członek Zarządu Województwa przedstawił założenia **Subregionalnego Programu rozwoju na lata 2014-2020**, na którego realizację zostały wydzielone środki w RPO;
- 14 listopada 2013 r. w Limanowej członek Zarządu Województwa dyskutował z wójtami i burmistrzami z **powiatu limanowskiego** do możliwościach **realizacji projektów w ramach środków europejskich w latach 2014-2020**. Podczas spotkania został przedstawiony m.in. przedstawił planowany zakres wsparcia dla subregionów z regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020;
- 18 listopada 2013 r., podczas **spotkania Zarządu Województwa Małopolskiego z posłami i senatorami** z terenu Małopolski mówiony został **postęp prac nad regionalnym programem operacyjnym dla Małopolski na lata 2014-2020**;
- 28 listopada 2013 r. w **Nowym Targu** odbyła się pierwsza z cyklu konferencji **„Partnerstwo Publiczno-Prywatne drogą realizacji projektów unijnych w latach 2014-2020”** zorganizowana przez samorząd województwa. Podczas spotkania z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, instytucji otoczenia biznesu i przedsiębiorców z powiatów nowotarskiego, suskiego i tatrzańskiego. Członek Zarządu Województwa Małopolskiego przedstawił projekt RPO 2014-2020 oraz założenia krajowych programów operacyjnych na lata 2014-2020. Kolejne spotkania w ramach cyklu „Partnerstwo

Publiczno-Prywatne drogą realizacji projektów unijnych w latach 2014-2020" odbyły się: w **Chrzanowie** (29 listopada 2013 r), **Tarnowie** (9 grudnia 2014 r.) i **Nowym Sączu** (9 grudnia 2013 r.);

- 4 grudnia 2013 r. w Krakowie zostało zorganizowane **Forum Sekretarzy Samorządów Polski Południowej** poświęcone nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020 i polityce regionalnej. Wicemarszałek przedstawili **strategię województwa w wydatkowaniu przyszłych środków z Unii Europejskiej**;
- 6 grudnia 2013 r. podczas **Konwentu Akademii Górniczo-Hutniczej** marszałek województwa przedstawił możliwości **wspierania uczelni i ośrodków badawczych w Małopolsce z funduszy unijnych w perspektywę 2014-2020**;
- 10 grudnia 2013 r. w trakcie obrad **Komisji Wspólnej Samorządów Terytorialnych i Gospodarczych Małopolski** marszałek województwa przedstawił **założenia perspektywy programowej 2014–2020 i główne zapisy regionalnego programu operacyjnego**;
- Przedstawiciele UWMW odbyli spotkania z reprezentantami jst z terenu Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego w **sprawie ZIT** w dn.: 19 grudnia 2013 r, 7 stycznia 2014 r., 9 stycznia 2014 r., 14 stycznia 2014 r., 24 stycznia 2014 r., 30 stycznia 2014 r.;
- 8 stycznia 2014 r. w Krakowie **marszałkowie województw małopolskiego i podkarpackiego** rozmawiali o możliwości **realizacji wspólnych projektów w ramach regionalnych programów operacyjnych**;
- 21 stycznia 2014 r. odbyło się pierwsze posiedzenie **Rady Programowej ds. Małopolskiej Chmury Edukacyjnej.** Przedsięwzięcie ma być jednym z projektów strategicznych współfinansowanych z RPO 2014-2020. W skład rady programowej wchodzą przedstawiciele województwa małopolskiego, reprezentanci uczelni wyższych (będących partnerami w projekcie), nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych (będący specjalistami w dziedzinie każdego z 10 obszarów edukacyjnych) oraz reprezentanci instytucji i środowisk wspierających rozwój edukacji w Małopolsce;
- 5 marca 2014 r. w Krakowie została zorganizowana **Konferencja Regionalna** „Fundusze Europejskie w Małopolsce 2014–2020 – szanse i możliwości!", która była okazją do zaprezentowania partnerom samorządu województwa trzeciej wersji *Wstępnego projektu Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020,* przyjętej przez Zarząd Województwa Małopolskiego 6 lutego 2014 r. Podczas konferencji przedstawiono także podsumowanie regionalnych konsultacji społecznych drugiej wersji programu.

2.3. Trzeci etap konsultacji polegał na formalnym **zgłaszaniu uwag** za pośrednictwem specjalnego formularza w ramach konsultacji społecznych ogłoszonych w prasie regionalnej, na stronie internetowej samorządu województwa oraz w portalu Funduszy Europejskich.

3. Efekty pierwszego etapu konsultacji społecznych

Wnioski z trzech form prowadzenia konsultacji społecznych zostały przeanalizowane w ramach pierwszego etapu konsultacji i wykorzystane w pracach nad drugą wersją regionalnego programu operacyjnego. Wykorzystano do tego w szczególności: stenogramy z posiedzeń Grupy roboczej ds. RPO; opinie wyrażane w czasie spotkań i konferencji; uwagi zgłoszone za pośrednictwem formularza zgłaszania uwag podczas konsultacji społecznych.

Założenia RPO dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 oraz *Wstępny projekt regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* (wersja

1.0), wraz z elektronicznym formularzem zgłaszania uwag zostały opublikowane na stronie internetowej samorządu województwa małopolskiego (http://www.malopolskie.pl), w portalu Funduszy Europejskich w Małopolsce (http://www.fundusze.malopolska.pl) oraz w Portalu Funduszy Europejskich (http://www.funduszeeuropejskie.gov.pl). Uwagi można było zgłaszać mailowo, faksem lub listownie. Konsultacje obu dokumentów trwały do 15 września 2013 r. Wpłynęło 549 uwag, w tym 207 do *Założeń* i 342 do *Wstępnego projektu* RPO. Najwięcej postulatów zgłosili przedstawiciele administracji samorządowej i rządowej, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe. W zakresie proponowanych w programie priorytetów najwięcej propozycji dotyczyło osi priorytetowych: „Dziedzictwo i przestrzeń regionalna", „Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku" oraz „Otwarty rynek pracy". W większości postulaty dotyczyły poszerzenia katalogu działań/przedsięwzięć proponowanych do dofinasowania, zmiany alokacji środków przewidzianych na poszczególne działania, zmiany lub poszerzenia listy głównych beneficjentów.

4. Efekty drugiego etapu konsultacji społecznych

W drugim etapie konsultacjom został poddany *Wstępny projekt regionalnego programu operacyjnego dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020* wraz z prognozą odziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Konsultacje społeczne trwały od 22 listopada do 26 grudnia 2013 r. Ogłoszenie o konsultacjach społecznych zostało zamieszczone:

- w prasie o zasięgu regionalnym, na stronie internetowej samorządu województwa małopolskiego (http://www.malopolskie.pl),
- w portalu Funduszy Europejskich w Małopolsce (http://www.fundusze.malopolska.pl),
- w Portalu Funduszy Europejskich (http://www.funduszeeuropejskie.gov.pl),
- w Biuletynie informacji Publicznej (http://bip.malopolska.pl/umwm.

Uwagi można było zgłaszać mailowo, faksem, listownie lub ustnie do protokołu. Przedstawiono 380 postulatów do projektu programu oraz 29 do prognozy oddziaływania na środowisko. Swoje uwagi do projektu, w ramach opiniowania, przedstawił Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie. Sprawozdanie z konsultacji społecznych zostało zamieszczone na stronie internetowej samorządu województwa małopolskiego, (http://www.malopolskie.pl), w portalu Funduszy Europejskich w Małopolsce (http://www.fundusze.malopolska.pl) oraz w Biuletynie informacji Publicznej (http://bip.malopolska.pl/umwm). Najwięcej postulatów zgłosili przedstawiciele administracji samorządowej i rządowej, Lokalne Grupy Działania oraz organizacje pozarządowe Największa liczba uwag dotyczyła rozdziału 2 „Opis osi priorytetowych". W zakresie priorytetów najwięcej postulatów dotyczyło osi priorytetowych: „Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku", „Dziedzictwo regionalne", „Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego" oraz „Ochrona środowiska naturalnego". W większości uwagi dotyczyły poszerzenia katalogu działań/przedsięwzięć proponowanych do dofinansowania, zmiany lub poszerzenia listy głównych beneficjentów, zmiany lub uzupełnienia wskaźników.

Wnioski z uwag skierowanych w ramach konsultacji społecznych, stanowisk przedstawionych na forum Grupy roboczej ds. RPO oraz spotkań i konferencji poświęconych prezentacji projektu RPO zostały wykorzystane w pracach nad wersjami 3.0 i 4.0 *Wstępnego projektu* programu.